Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Dyalogus dictus Malogranatum

https://hdl.handle.net/1874/461435

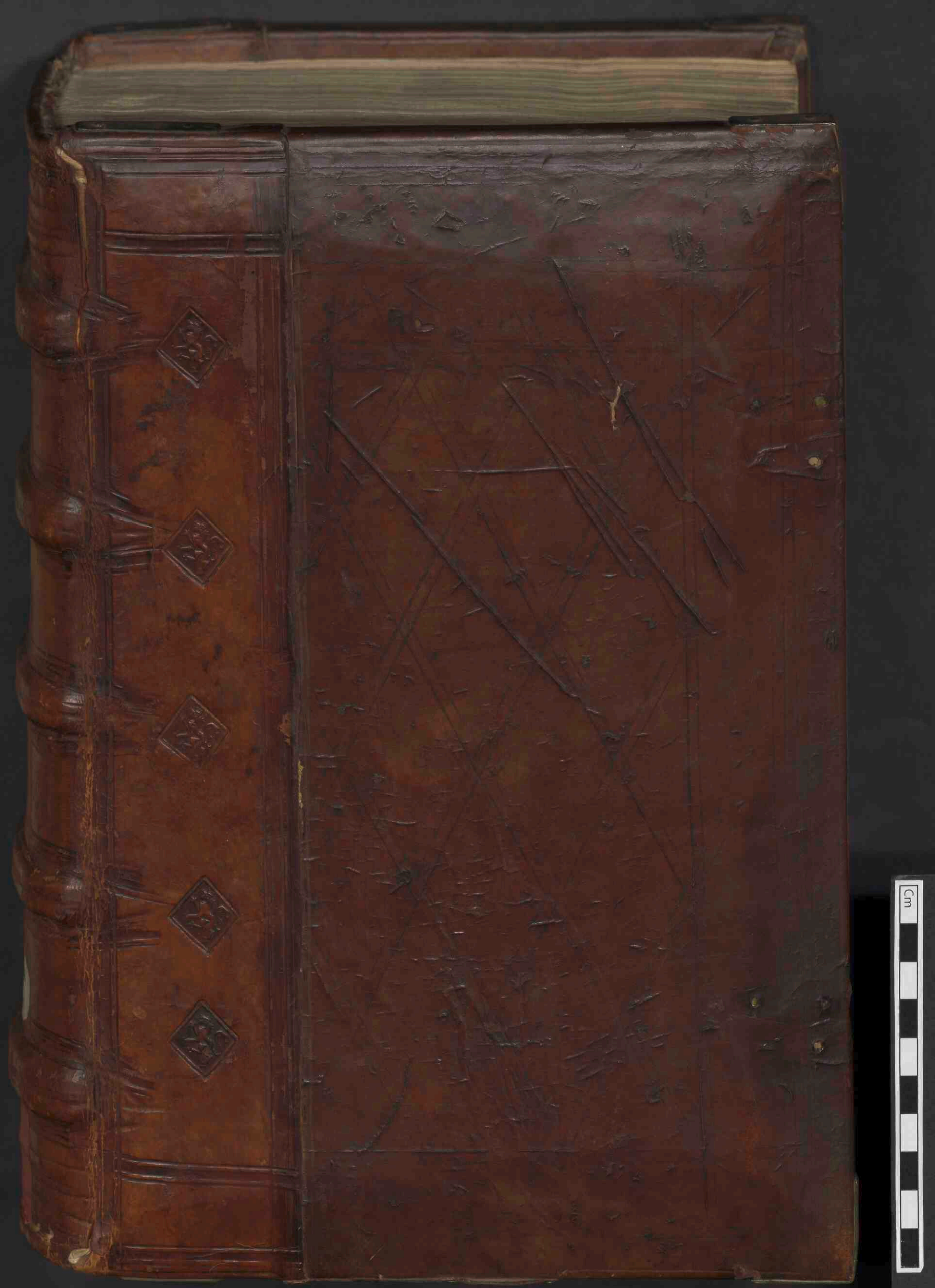

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Qui etiam desiderat non tristari sed frequenter in aīmo gaudere studeat bene viuere. Ūñ hugo de sancto victore. Uis nūq̄ esse tristis bene viue. bona vira semp gaudiū habet. nec etiā obmittendū est bonū opus ꝓter aliquā negligentiam aut desidiam nostrā. nec ꝯtingat mentē inuoluere ultimo examine gemere et ꝓ tpe inutiliter sine fructu spūali expenso lugere. De hoc beatus bernar. lamentando sic dicens. O dñe deus quot tpa effluxerunt in quibꝫ fine fructu vt aspicio vixi. quo cozā te subsistam. quo ad te leuare ptero faciē meam in illo magno et terribili examine. q̄n numerari iusseris. omnes dies meos querens fructum meum. O dñe cur intermisi vllo tpe versari te in cozde meo tota mēti amplecti. in tua dulcedine delectari oīa interioza mea vbi tunc erant q̄n tecū non erant. cū habeat a te omnis creatura quicquid habet desiderabile laudabile aut delectabile Hec beatus bernā. ¶ Sed et hoc notandum q̄ in opibꝫ bonis quisq̄ humilitatem habere debet et illa attribuere debet gratie diuine. peccata aūt sibi ascribere. Unde aug. in libro de vbis dñi. Caue o cristiane superbiā. licet enī sanctoꝝ imitatoꝝ sis. totum semp gratie deputa Quia vt eēt aliquid gratie in te dei non tuū meritū fuit. ipius ergo totum deputa pietati q̄ aūt peccatoꝝ es tue iniquitati ascribe. Esto accusatoꝝ tuus et ille erit indultoꝝ. omne enī crimen q̄d facimus vel peccī est nostre negligentie et omnis virtus et sanctitas dei est indulgentie conuersi ad deum. hec augusti. Magna namq̄ virtus est bona actio cū humilitate. p hoc enī redditꝫ homo diuinus. Unde dicit Isaac abbas. Bona opatio est humiliras. hominem deū faciens sup terraꝫ Igit laborādum est vt in bonis opibꝫ que gerimus. humiliratē cozdis sem per habeamus et cū bona opera nostra ad noticiam aliozꝝ puenerint gloriam dei et edificationē ꝓximoꝝ p hoc non nostram vanam gloriam requiramus ne meritū nostꝫ apud deū ꝓter hmōi stultam vanitatem amittamus. Unde beatus augu. in libro de verbis domini Quisquis ita vult videri ab hominibꝫ opa sua. vt ille glorificet a quo ea que in illo vident accepit. et sic ad imitandum bonum idē ipi qui vident puocetur. vere eius lumen lucet cozā hoībꝫ. q̄ lux de illo caritatis radiat. non fingit bie fumus euomit et in eo cauet. ne ipi ficiā suam faciat cozam hoībꝫ. vt videat ab eis. q̄ nec suam ꝓputat illam iusticiam. hec augu. Bona ergo opa cū summa diligentia exerceamus. nec hoc q̄d agimus vanam gloriam requiramus. sed oīa in gloria dei agere studeamus vt ꝓ bonis nostris actibꝫ viram eternā possidere valeamus.

Filius

Post diuersoꝝ operū bonoꝝ tam interioꝝ q̄ exterioꝝ informationē. nunc etiam de virtute pseuerantie cupio edoceri.

Ca. .XV. Pater. ¶

Scire debes q̄d postq̄ omniū virtutū ad ꝓpos quis fuerit principium. nondū ei in cō specu dei apparet gloriosus. nisi virtutum consummatrix assit. videlicet perseuerātia. quia nullus omnino moralis quantumcunq̄ perfectus laudandus est in vita sua. nisi ꝓzimus hoc bonū inchoatum. bono et felici fine concludat. Est enī pseuerantia finis ac ꝓsummatrix virtutum. parū enī valet fuisse religiosus. fuisse humilē patientē fuisse ꝓuidum et ꝓtinentem. deum dilexisse. et ceteras virtutes habuisse nisi adesset perseuerantia. Cū enim oēs virtutes curent. sola pseuerantia accipit brauiū. q̄ nō ille qui incepit. sed qui pseuerauerit in bonis operibꝫ hic erit saluus. Ūñ dicit hugo. Inchoata virtus nondest nisi ad finem ꝓducat Et ideo p seuerantia valde necc̄ria nobis ē vt in bono q̄d ꝓcepimus stanter vsq̄ ad finē pseueremus. hec hugo. Ipsa namq̄ pseuerātia virtus est multū laudabilis. q̄ est nutrix ad meritū. ostantie filia. et ꝓpugnaculum sancitatis. sine quo nemo poterit deū videre. De cuius etiā cōmendatōe beatus ber. dr. Perseuerantia est vnica regis filia. finis virtutū. earūq̄ ꝓsumma tio. totius boni repositoziū. et virtus sine qua nullus videbit deū. absq̄ victoria est nec qui pugnat victoziam. nec palmā victoz ꝓsequit. vigoz est viriū. nutrix ad meritum. mediatrix ad premiū. soroz parte. ostantie filia. amica pacis. amiciciaq̄ nodus. vnanimitatis vinculū. sanctitatis ꝓpugnaculuz. tolle perseuerantiā nec obsequiū mercedē hz. nec beneficium grām. nec laudem fortitudo. sola ē cui eternitas redditur vel potius que eternitati hominē reddit. dicente dño. Qui pseuerauerit vsq̄ in finē saluus erit. hec bernar. Debet ergo homo se in bono ꝓtinuare et incessanter noua ꝓzoribꝫ supaddere. nec ꝯtingat eū in bonis ac virtuosis actionibꝫ torpescere et deficere. Ūñ beatus ber. Nequaq̄ sufficit semel vel secundo opari q̄d bonū est nisi incessanter addas nouū ꝓzoribꝫ. alioquin iacet et marcescit flos ꝓzimi operis. atq̄ ex eo virtus et vigoz in brevi terminat. si nō alijs atq̄ alijs subiectis pietatis operibꝫ ꝓtinue reparent. Hec berñ.

X Nec debet aliquis ꝓter verba

derisoria vel quecūq̄ alia bonū opus obmittere. nā sunt nōnulli qui aliqua agere ꝓponunt. sed cū ab altis deridentur. ꝓtinus ab intentione bona quam ꝓposuerūt resiliunt. Unde beatus gregō. Depe namq̄ aliqua agenda bona ꝓponimus. sz sīnus ptra nos leuissimus sermo irridentis erupit. ab intētione actōis nostre fracti ꝓtinus et ꝑfusi discedimus. hec gregozius. Et sciendum q̄ incipientibꝫ bona opera premium ꝓmittit. sed solum pseuerātibus datur. q̄ in vanum opus bonuz agit si ante finem vite deserat. Unde ysidorus. Inchoantibꝫ premiū ꝓmittitur. perseuerantibꝫ dat. tunc placet deo quetsatio nostra quando bonū q̄d inchoamus perseuerāri fine implem?. Unumquemq̄ deus de fine nō de preteritavita iudicabit. Uirtus ergo boni operis pseuerantia est. incassum q̄ pe bonū agitur si ante terminū vite deserat. hec ysidorus. Notandū q̄ virtus pseuerantie in bono eternitatis hz similitudinē per quam tanq̄ per nūm eternū mercabimus eternū dei. q̄ eternavita perseueranti in bono est penetrabilis. Teste seneca qui dt In excelso est vita beata. sed perseueranti penetrabilis est. Et sciendū q̄ va et efficax perseuerantia in suis semper debet exercitijs augeri. crescere et ꝓficere. quia vel si affectus deuotionis vel operis effectus remittit vel ex negligentia attenuat. paulatim deficere incipit donec penitus extinguat. Unde apostolus. Non coronabit nisi qui legitime certauerit. vocans legitimū certamen nostri ꝓfectus ꝓtinuū incremētū. Dicit etiā beatus berñ. Nulla vnq̄ seruū dei non dico dies sed nec hora inueniat nisi in exercitij labore. A Sed ad hoc faciendum. quattuoz sunt nobis necessaria bona. scilicet opatio. inter

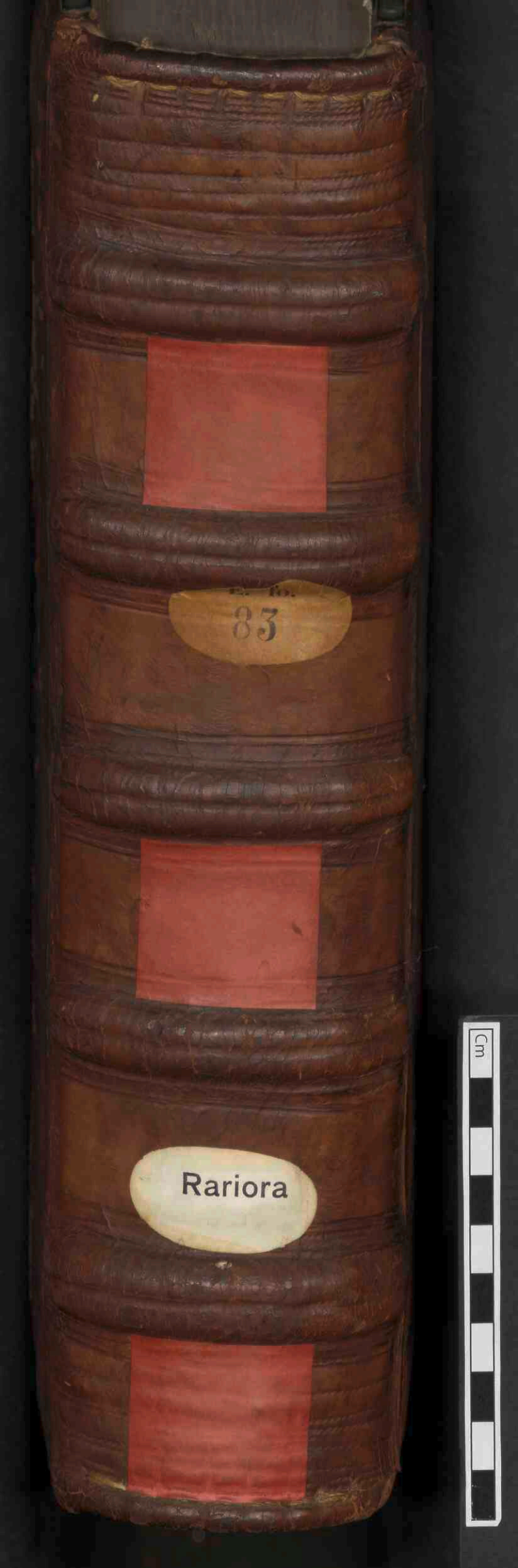
83
Rariora
Cm

Cm

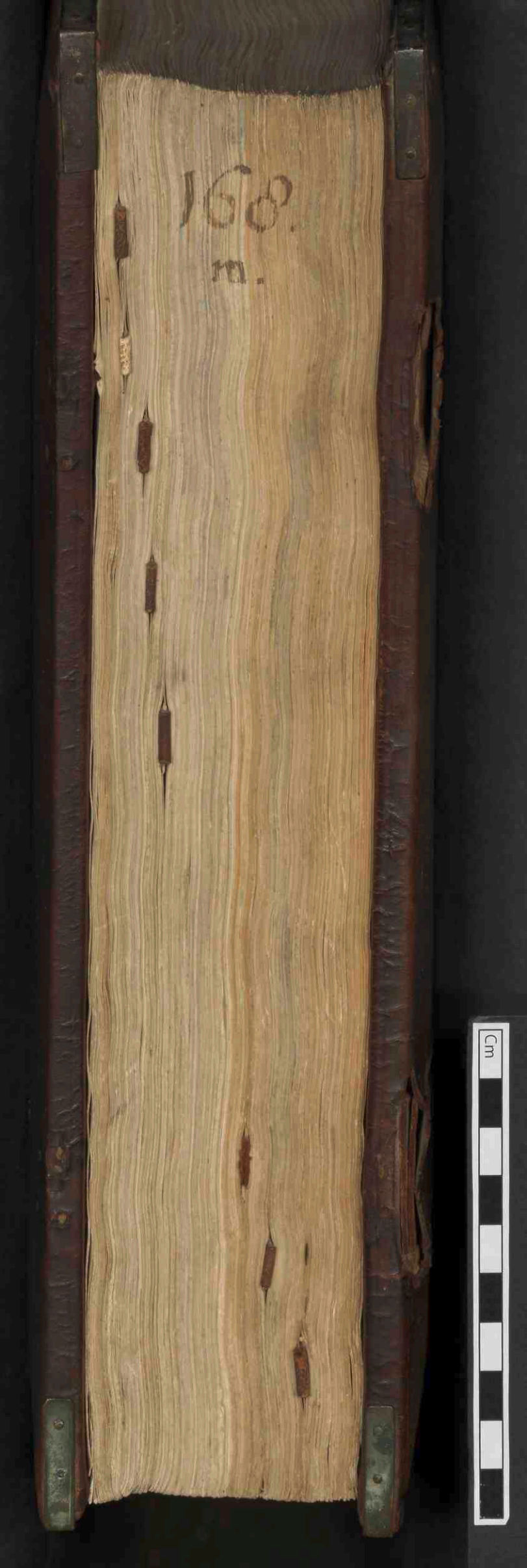
168.
m.
Cm

Cm

Cm

239. **Gallus** Cisterciensis, Malogranatum. [Keulen, Lu. von Renchen] 1487. 2o. E. 2o. 83

Typen 9, 10. — H* 7451. — Holtrop II 699. — MMW II 558. — Peddie II p. 276. — Pell. 4982. — Pr. 1279.

Op het titelbl. en op bl. 23a: „Liber monasterii sancti pauli in Traiecto inferiori". — In oorspr. doch herstelden led. band, waaraan de sloten ontbreken, met stempels langs het plat.

Liber monastery sancti pauli in Traiecto inferiori

Dyalogus dictus Malogranatum

IV. 157. B.

Prologus

Incipit prologus in dyalogum dictum Malogranatum.

Et dabo tibi mustum malorum granatorum meorum. Cantico. viij Spūssanctus sua benigna inspiratione ac gratiosa visitatōne diuersis libris diuersorum doctorum semp ab initio suorum Psolatus est ecclesiam fidelium. renouando semper & multiplicando. ideo amorose alloquitur eam & dicit. Et dabo tibi mustū malorūgranatorum meorum. Renouando. q2 dabo tibi mustum. qđ scōm bedam est vinum e lacu nouiter sublatum. maiorisqz solet esse feruoris. cū enim semper innouat semp nouum feruorem inspirat. Actu. ij. Quia musto plemi sunt. Multiplicando. q2 infert. malorum granatorum meorum Johan. vlti. Nec ipsum arbitror mundū capere eos qui scribendi sunt libros. Ex quibo presentem libm videlicet Malogranatū sic intitulatum suis electis p edificatōe atqz Psolatione sua benigna dispensatōe tribuere dignatus est qui reuera plenus est doctrina veritate & Psolatione. qui etiam satis Quemienter ac Pparatiue a malogranato tali pomo nomen accepit. Nam vt dicit Papias malogranatum infra corticis rotunditatē multitudinem Prinet granorum. sic presens liber infra Ppendiū sui tractatus multitudinem Prinet dogmatum & sententiarum diuersorum doctorum. Unde aduertendū q triplex ratio in granis malogranatorum est consideranda. videlicet paruitas. ordo. & candor seu rubicunditas. Et fm hoc presens Ppendium in tres pticulas est diuisum Primus ergo liber qui tractat de statu incipientium notat in paruitate granorum. q2 si status incipientium fundet sup paruitatem. i. humilitatem nequaqz crescere & pficere valet. testante veritate in euange. que ait Math. xviij Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum. Et iuxta sententiam beati augu. dicentis. Si cogitas magnam fabricā construere celsitudinis. prius cogita de fūdamento humilitatis. Quod & btūs Jheronimus astruit dicens. fundamētum & custos ommūm virtutū est humilitas. Nam sicut superbia fuit causa ruine. ita econtrario humilitas est via recta hominis in veram beatitudinem directiua. Math. ij. Et reuersi sunt p aliam viam in regionem suam. vbi dicit grego. in omelia. q2 sicut ab eterna patria recessimus per supbiam. ita per aliam humilitatis viā redire debemus Et hoc aperte innuit beatus Bernardō. in quodam sermone sic dicens. Perseuerate in disciplina quā suscepistis vt per humilitatem ad sublimitatem ascendatis. quia hec est via & non est alia preter ipsaz. qui aliter vadit cadit potius qz ascendat. quia sola est humilitas que exaltat. sola que ducit ad vitam. hec bern. Ideo per paruitatē granorum malogranatorum notat primus liber Malogranati. Secundus autē liber qui tractat de statu pficientiū notatur in ordine granorum malogranati. quia ibi est mira & quedam pulcra ordinis Ppositio. Sic liber secundus tractat de pulcro ordine pficientium. & quomodo itur de virtute in virtutez. vt patet distinctione secūda huius secundi libri. vbi docet q pficiētes primo debent aggredi virtutem timoris. ex quo nascitur bona voluntas. ex bona voluntate suūpsius cognitio & sic de alijs. Tercius liber qui tractat de statu perfectorum notatur in candore granorū malogranatorum. quia rubicunda

Prologus

sunt ⁊ perlucida. perfectoꝝ namq; status in sapientie studio consistit. Quia scōm apostolum. j. coꝝ. ij. Sapientiā loquimur inter perfectos. que quidez sapientia est candor lucis eterne ⁊ speculum sine macula diuine maiestatis ⁊ ymago bonitatis illius. sapieñ. vij. Ipsa namq; sapientia candidaz facit ⁊ illuminat mentem ad cognitionem vere lucis ⁊ instruit de supernis. cū sit rerum diuinarum contemplatio. Unde dicit beatus Hieronimus super dañ. Sapientia est margarita celestis splēdens in speculo cordis ⁊ est lux quedā veritatis purissima. totam mentem irradians ad cōtemplandum deum. de qua satis pulcre pertractatur in tercio libro. igitur per candorem notat̄ tercius liber. Isti etiam tres libri. ix. distinctiones continent scōm numerū malogranatoꝝ descriptorum. paralipo. ij. c. iiij. vbi dicitur. Ita vt nouem ordines malorum granatorum singulis retiaculis iungerent̄. Retiacula sunt hi libri principales quibꝫ nouem ordines malorum granatorum id est nouem distinctiones iungent̄ Nam. ix. ordines malorum granatorum sunt nouem operationes virtuose quibꝫ tres ierarchie mentales perficiunt̄. Prima operatio virtuosa est conuersio hominis ad deum ⁊ est prima distinctio huius libri ⁊ sic de alijs vt patet in figura sequenti.

Explicit prologus.

Primus liber de statu incipiētiū

- Prima distinctō de conuersione hominis ad deum.
- Secunda distinctio de contritione ⁊ confessione.
- Tercia distinctio de satisfactione.

Secūdus liber de statu pficientiū

- Prima distinctio de vitiorum detestatione
- Secunda distinctio de virtutum operatione
- Tercia distinctio de tēptationum perpessione.

Tercius liber de statu pfectorum

- Prima distinctio de cordis mundicia.
- Secunda distinctio de dei ⁊ proximi caritate.
- Tercia distinctio de creatoris omnium contemplatione.

Sequitur tabula

capitulorum scōm ordinem totius libri. Et primo de prohemio

Tabula capitulorum

Prohemium

De creatione ⁊ lapsu primi hominis capitulum primum.
De misericordia dei super lapsu primi hominis. ⁊ de modo incarnationis verbi dei. capl'm. ij.
De rationibus quare deus voluit incarnari. capl'm. iij.
De modo redemptionis generis humani. .iiij.
De exitu ⁊ fructu passionis xpi .v.
De nova deceptione ⁊ temptatione dyaboli contra hominem sanguine christi redemptum. .vj.
Quomodo accedere debeamus ad deū vt gratiam inueniamus. Et de forma tractandi huius libri. .vij.

Liber. I. Dist. I.

Ꝺ tota salus hominis dependet primo a gratia dei. capitulum. j.
Quomodo liberum arbitrium cooperari debet gratie dei. .ij.
Cur deus omnibus hominibus non infundat suam gratiam. .iij.
De occultis iudicijs dei circa filios hominum. .iiij.
Quid ⁊ ąliter pcōr saluetur .v.
De magna pietate ⁊ misericordia dei super malicia hominum .vj.
Utr̄ sit aliqd pcm̄ tam graue qd̄ non possit indulgētiā ⁊ mīam pmereri vel
De incomprehensibili pietate ⁊ mīa dei sup iniquitate filior̄ hom̄ .viij.
De tarditate ⁊ negligentia ꝓuersionis ad deū per pn̄iam. ⁊ que est causa huius negligentie. .ix.
Que sunt que retrahunt hominem ab amore dei .x.
Quō ⁊ qualiter retrahant ⁊ vocentur amatores mundi ad pn̄iam .xj.
Quō nouiter ꝓuersi ad deum per penitentiam seu sanctam ꝓuersionē patiūtur impedimenta ⁊ temptatōes .xij.
Penitentia quid sit. .xiij.
Quō omnia pcta per pn̄iam deleant. ⁊ de vtilitate ⁊ effectu eiusdem .xiiij.
Quomō deus odio habet peccatores. ⁊ misertus est penitentibus. .xv.

Distinctio scda

De partibus pn̄ie. ⁊ primo de ꝓpuncti one seu ꝓtritione. capl'm. j.
De ꝓpunctione ⁊ lacrimar̄ effusione ⁊ quomodo aliquis eam a deo obtinere valeat. .ij.
Utr̄ ꝓtritio absq; lacrimis valeat ad delenda peccata. .iij.
De secunda parte penitentie. scilicet ꝓfessione oris .iiij.
Qualis debeat esse ꝓfessio .v.
De circumstantijs peccator̄ ⁊ que peccatum aggrauant. .vj.
Utrum peccata venialia sint ꝓfitenda de necessitate salutis. .vij.
Utr̄ teneat̄ quis iterare ꝓfessionem ⁊ in quibus casibus ⁊ de recidiuo. .viij.

Distinctio tercia

De satisfactione capl'm. j.
Utr̄ penitentia debeat vsq; ad finez vite durare. an non. .ij.
Utr̄ opera bona mortificata p̄ peccatum reuiuiscant per pn̄iam. .iij.
Utr̄ peracta penitentia remaneāt peccator̄ reliquie per quas iter̄ homo disponit̄ ad peccandum. .iiij.
De virtute discretionis circa penitentes ⁊ religionem intrantes. .v.
Quō virtus discretionis acquirat̄ vj.
De his qui bene incipiunt in ordine. sed paulatim tepescunt. ⁊ ad secularia deficiunt ꝓuertuntur. .vij.

Liber II. Dist. I.

Ꝺ status pficientiū in tribus consistit. capitulum. j.

Tabula capitulorum

Quid sit peccatum. .ij.
De peccatis mortalibꝫ in genere .iij.
De septem peccatis mortalibꝫ in spe cie ⁊ eorum circumstantijs. .iiij.
De superbia. .v.
De vana gloria .vj.
De inuidia .vij.
De ira. .viij.
De accidia .ix.
De auaricia .x.
De gula. .xj.
De luxuria .xij.
Quando predicta peccata sint morta/lia ⁊ quando possint esse venialia .xiij.
De inuidia qñ sit mortale ⁊ quando veniale .xiiij.
De ira quando sit mortale ⁊ quando veniale. .xv.
Accidia quando sit mortale quando veniale. .xvj.
Auaricia quando sit mortale ⁊ quan/do veniale. .xvij.
Gula quando sit mortale ⁊ quãdo ve/niale. .xviij.
Luxuria scdm modos ⁊ motus distin guitur. .xix.
Plura pcta sunt exceptis septẽ prin/cipalibꝫ vicijs que mortalia dicuntur peccata. .xx.
Declaratio .x. preceptorum. .xxj.
De peccatis venialibus ⁊ eorum re/medijs .xxij.
De duodecim abusionibꝫ secularium ⁊ duodecim claustralium .xxiij.
De discipulo inobediente .xxiiij.
De iuuene ocioso. .xxv.
De sene abstinato. .xxvj.
De monacho curiali. .xxvij.
De superbo vestitu monachoꝝ .xxviij.
De cibo exquisito. .xxix.
De rumoribꝫ in claustro. .xxx.
De lite in capitulo .xxxj.
De dissolutione in choro .xxxij.
De irreuerẽtia circa altare .xxxiij.

Distinctio scda

Quid sit virtus Capitulũ primum
De timore quem proficientes primo debent aggredi. .ij.
De bona uolũtate q̃ orit ex timore. iij.
De suiipsius discussione seu diudica tiõe q̃ generat ex bona uolũtate .iiij.
De humilitate que sequit post suiipsi/us cognitionem. .v.
De patientia q̃ orit ex hũilitate .vj.
De silẽtio seu taciturnitate que comi/tat patientiam. .vij.
De obedientia q̃ sequit silentiũ .viij.
De paupertate seu contemptu diuitiarũ que orit ex obedientia. .ix.
De sobrietate que sequitur ex pauper tate. .x.
De castitate que generatur ex sobrie/tate. .xj.
De .iiij. uirtutibꝫ cardinalibꝫ .xij.
De consilijs euangelicis. .xiij.
De bona oratione seu ex obseruan/tijs ⁊ sunt silentium psalmodia vigi/lie ieiunia ⁊ opus manuum ⁊ carnis mundicia. .xiiij.
De perseuerantia. .xv.

Distinctio tercia

Qd tercius status proficientium consi/stit in perpessione temptationũ .c.j.
De occasionibꝫ temptationũ p quas oriuntur. .ij.
De pugna spũali ⁊ que sunt p q̃ nos principaliter impugnant. .iij.
Utrum possit homo viuere in hoc mũ/do sine temptationibꝫ. .iiij.
De vicijs que palliant se sub virtutũ spẽ ⁊ de laqueis demonum. .v.
De grauioribꝫ ⁊ artioribꝫ temptatio/nibꝫ quas sustinent religiosi ⁊ quomo do sit illis resistendum. .vj.
Quare deus electos suos pmittit di/uersimode temptari ⁊ tribulari ⁊ utrũ

sit salubre temptationes sufferre .vij.
Cur nonnunq3 gratia subtrahatur etiam deuotis .7 quare iusti viri nō possunt proficere in virtutibus quantum desiderant. viij.
Utrū iusti 7 sancti viri viuere possint in hac vita sine minutis 7 venialibus peccatis. .ix.
Utrum spiritus maligni possint occultas cogitationes cordis intelligere. capitulum. .x.
Utruz maligni spūs possint temptare hoīes quantum volunt. .xj.
Cur religiosi viri patiuntur tepiditatem 7 quandam ignauiam in operibz bonis .7 in diuino cultu .7 in amore dei. xij.
Quomodo homo se habere debeat in prosperis 7 in aduersis ne pringat eum cadere in lapsum peccati. .xiij.

Liber. III. Dist. I.

Dō status perfectorum consistit in tribus. capitulum primū.
Quid sit cordis mundicia .ij.
Dō mundum cor generat bonam cōscientiam qua in hac vita nihil est iocundius .iij.
Dō per bonam conscientiam peruenitur ad pacem cordis 7 ad gaudiuz spirituale. .iiij.
Dō cella 7 solitaria vita multum valent ad conseruandam pacem cordis 7 quietem interiorem. .v.
De donis spūs sancti in generali .vj.
De dono timoris .vij.
De dono pietatis .viij.
De dono scientie. .ix.
De dono fortitudinis. .x.
De dono consilij. .xj.
De dono intellectus. .xij.
De dono sapientie. .xiij.
De beatitudinibus in generali .xiiij.
De paupertate spiritus. .xv.
De mititate. .xvj.
De luctu .xvij.
De esurie 7 siti iusticie. xviij.
De misericordia. .xix.
De mundicia cordis. .xx.
De pace. .xxj.
De perpessione psecutionis. .xxij.
De sacramentis 7 maxime eucaristie 7 de periculo indigne accedentium. capitulum. .xxiij.
De fructu 7 vilitate digne pcipienti um corpus christi. .xxiiij.
Utrum hoc sacramentum deleat venialia peccata .7 utrum homo possit accedere in venialibz peccatis. .xxv.
Utrum melius sit frequenter accedere vel raro. .xxvj.

Distinctio scda

De virtutibz thxologicalibz in genere. 7 de fide in specie capl'm .j.
De secunda virtute thxologicali. scilicet de spe. .ij.
De signis per que homo scire possit se esse de predestinatis. ac remissionem peccatorum a deo se esse consecutum capitulum. .iij.
De tercia virtute thxologicali. videlicet charitate. Et primo q charitas pcedit ex spiritu sancto qui datur fidelibus p salute anime .iiij.
De gratia que per spūm sanctum cordibus fidelium infundit. .v.
Quare nonnunq3 etiam deuotis hominibz gratia subtrahatur. Et quomodo per negligentiam amissa fuerit recuperanda .vel cum deest gratia qualiter homini sit agendum. .vj.
De charitate quam spiritus sanctus in cordibus religiosorum ac deotoz hominum operatur. .vij.
De effectibus charitatis .7 quid possit hominem promouere ad dilectio

nem dei. .viij.
De duodecim fructib⁹ inter quos pri matum tenet caritas. .ix.
Quomodo sit deus diligendus .x.
De signis ⁊ directuris quib⁹ possit hō aliqualiter scire se habere caritatē gra tuitam. .xj.
Quid bonī operat caritatis vtus .xij.
De gradibus caritatis ⁊ qui gradus sint portiores ⁊ magis validi ad perdu cendum ad amorem violentum lang⁹ uorem spiritualem. .xiij.
De amore violento .xiiij.
De dilectione proximi. .xv.

Distinctio tercia

Ad contemplationis dulcedinem per uenitur per gradus aliarum virtutum scilicet meditatione lectione deuota oratione ac bonorum operum exerci⁹ tatione. Capitulum primum.
Oratio dominica exponitur ⁊ de diuer sis speciebus orationum .ij.
De distractione mentis ⁊ alijs impe⁹ dimentis que orantib⁹ occurrūt .iij.
Cur omnipotens deus nonnūq̄ etiam deuotorum hominum orationes exau dire dissimulat. .iiij.
De deuotione ⁊ amorosa compuncti⁹ one que solet ex virtute orationis nō⁹ nunq̄ generari. .v.
De duplici vita scilicet actiua ⁊ con⁹ templatiua. .vj.
Quid impedit vitā contemplatiuā. vij.
De his que disponūt ⁊ preparant mē tem hominis ad diuinor contempla⁹ tionem .viij.
Quid sit contemplatio. .ix.
De sancta trinitate ⁊ diuina vnitate .x.
Quot modis species siue qualitas cō templationis varietur. .xj.
Quomodo deus angelis ⁊ animabus sanctis ⁊ diabolo ⁊ econuerso loquat ⁊ de visionib⁹ que ꝓphetis solent appa rere ⁊ cum gratia contemplationis de fuerit quomodo tunc homo se habere debeat. .xij.
De morte .xiij.
Cum anime soluuntur a corporib⁹ ad que loca ferantur vel vbi locentur aut subsistant scilicet ad infernum. aut ad purgatorium. aut ad regnum celorum Capitulum. .xiiij.
De resurrectione mortuorum. de fina li iudicio ⁊ de eterna gloria. .xv.

Sequitur tabula

scōm ordinem alphabeti.

TAd explicandū igit̄ de ꝓtentis in huius libri volumine punctis ordinis formam scōm diuini exemplaris mo⁹ dum Tabula alphabetice est ꝓordina⁹ ta. ad dictor huius libri faciliorem in quisitionem atq̄ memoriam cum ſm philosophum in de memo. ⁊ remi. in rebus bene ordinatis facilior est me⁹ moria. Cuius tabule talis est ꝓceden⁹ di intelligētia vt primo eius loco col locant̄ puncta ab illa vocali A ante B incipientia ⁊ sic deinceps ſm alioruꝫ ꝓsonantium ordinem ad primā lām A. Ita simili modo de reliquis ipa demonstrando procedit. Aſi quodlibet tamen punctum pro leniori eius inuē tione aliqua lā alphabeti ponit̄ vt A. B. vel C. quod in lā X. cōiter termi nari repitur. Cui puncto immediate subiūgit̄ in quo libro talis oratio que sita collocat̄. subiuncta distinctionis quota. cui fine interuallo numeri ali⁹ cuius capituli in distinctōi aliqua cō tenti hoc inscripto modo annectit.

Tabula alphabetica

Abbas cure prelatus circa subditos qualiter se habere debeat Libro.ij. dist.ij. capitulo.v. litera X.

Abbas siue prelatus suam semp debet inspicere fragilitatē ⁊ se subditis conformare atq; erga eos se debet humiliare. .j.iij.vij. X

Abbates ⁊ plati q; plures se extollūt. subditos despiciunt ⁊ q; potestate precedunt etiam se putant merito precellere. .j.iij.vij. X

Abbatū siue prelatoꝝ vita inordinata causat freqñter lasciuiā ⁊ multas inordinationes in subditis .j.iij.vij. D

Abbates siue prelati precauere debent ne dent occasionem murmurandi suis subditis. .j.iij.vij. A

Abbates q; plures. prelati ⁊ superiores rōne elationis a suis subditis inordinatū metum exigunt. ij.j.v. L

Qui nescit homines bene viuendo precire. ducatum hominum suscipere non debet. Ibidem A

Abusiones duodecim seculariū ⁊ xij. claustralium describunt .ij.j.xxiij. G.

Abilitatio hominis ad gratiam qualiter fieri debeat. li.j.dist.j.ca.iij. M

Abrenunciatio triplex est.ij.ij.ix. S.

Abstinentia q̄nte sit virtutis .ij.ij.x. L

Abstinētie siue sobrietatis gradus describuntur. .ij.ij.x. S

Propter abstinentiam plures iudicant̄ de vana gloria. ij.ij.x. A

Abstinentia requirit discretionem Ibidem D.

Difficultas abstinendi a peccatis causatur ex occasionibus mundialibus. libro j.dist.j.ca.ij. D

Abstinentia extinguere debet vitia. ⁊ hoc cū moderamine. .j.iij.vj. R

Accessus ad deum principaliter fit ex gratia. .j.j.j. A

Accessus ad deum fieri debet non gressu pedum sed moribus ⁊ dilectione .iij.ij.viij. Q

Accedendum est ad deum cuꝫ fiducia .j.j.viij. D

Accusatō sui ipsius q̄tum vꝫ.j.ij.j. D

Accidia quid sit. .ij.j.ix. J

Accidia dupl̄r notatur Ibidem R

Tristicia ex accidia puenies. vel ex negligentia hominis diuersimode culpam habet. Ibidem A

Accidia plures hꝫ filias Ibidē. P

Accidia qñ sit mortale peccatū ⁊ quā do non .ij.j.xvj. X

Accidia. desidia siue tepiditas euēmire solet tripliciter. Ibidem.

Actiua vita describit̄. ⁊ q̄ sine ea hō saluari non possit. iij.iij.iij. C

Actus dilectionis excellit actū cognitionis in aliquo gradu. iij.iij.xj. A

Ade immortalitas ante transgressionē mandati. ⁊ si non cecidisset in quibus fuisse debuisset. plꝰ.j. B.

Aduentus domini in animam est triplex. ij.ij.vj. X

Aduentus domini spiritualis ⁊ eius presentia per quid cognosci debeat. iij.iij.v. L

Admiratōis magnitudo causat excessum mentis. qui excessus tangitur ibi Que est ista que pgredit quasi aurora psurgens. ⁊ q̄ idem excessus cor reꝯrit mundū. ⁊ figurat̄ per reginaꝫ sabaque videns sapiam salomonis vltra non habuit spūm. iij.iij.xj. G

Affectus ordinis quid sit .iij.iij.ij. J

Affectus siue intentio nomen opi imponit. j.ij.iij. X.

Affectus inordinatus facit pscientiaꝫ pfusam. .iij.iij.vij. S

Affectus carnalis ex nimia familiaritate pueit. ⁊ maxime inter religiosos ⁊ quomodo. ij.iij.v. X

Affectus inordinati coercendi sunt vt hō ad celestia desiderarz. iij. ij. xiij
Alienatio Extasis excessus mētis ꝛ raptus in scripturis sacris ꝓ eodez accipiunt differunt tñ aliqualiter extasis ꝛ raptus .iij. ij. xj.
Amicus verus querendus est ꝛ eligendus deus .s. .iij. ij. xiij.
Amoris vis supeminet scientie ꝛ intellectui. iij. ij. xj.
Amor vbi caritas qz hec tria amor caritas dilectio sepius ꝓ eodem accipiuntur. .iij. ij. vij.
Amor dei ꝛ amor mūdi qualiter differant. .iij. ij. vij.
Amanti deum nullus amor est difficilis. .iij. ij. vij.
Amor rerum transeuntium retardat a penitentia. .j. j. ix.
Amor effusus in voluptates ꝛ vanitates transitorias excecat hominem .j. j. ix.
Amor seculi ꝓ tria declinatur seu figitur. .j. j. x.
Amatores seculi in suis peccatis indurati qliter ad pnam trahāt .j. j. ij.
Amor angelor qlis sit .iij. ij. xv.
Amor seraphicus ꝛ eius ꝓprietates describantur. Ibidem.
Amor dei maxime ꝓuenit ex ctritione ꝛ penitentia. .j. iij. ij.
Amoris violenti primus gradus vulnerat ꝛ qualiter. .iij. ij. xiij.
Secundus ligat ꝛ quibus vinculis. iij. ij. xiij.
De quinq effectib amoris illius
Tercius gradus amoris violenti est quidaz languor spiritualis ꝛ qualiter aīa ad illum ascendere debeat .iij. ij. xiij.
Quartus gradus eiusdem amoris qs sit. .iij. ij. xiij.
De fructu quatuor graduum amoris iij. ij. xiij.
Amoris quinq alij gradus scōm aliā diuisionem .iij. ij. xv.
Amoris dīni precipuum ꝛ maximum signum quod sit .iij. ij. xiij.
Amor tanto est feruentior quanto vita homis est perfectior. .iij. ij. xiij.
De amore incompabili incōtamina/bili ꝛ infatigabili Ibidem
Amor violentus vnde veniat ꝛ ortum habeat ꝛ de quatuor eius gradibus .iij. ij. xiij.
Quomodo aīa viso verbi decore agit in eius amore ꝛ vulnerat ꝛ qui fic vulnerat faciem dei semp ymaginatur. Ibidem.
Ammonendi sunt diuersimode peccatores peccata deflentes .j. iij. j.
Amor precipue inter virtutes ad vitā solet pducere eternam .ij. ij. xij.
Anagogia quid sit .iij. j. ix.
Angelus vnicuiq homini deputatus est ꝛ ad quid. .iij. ij. x.
Angeli est stare ꝛ non cadere .j. j. ij.
Angeli qualiter loquantur ad deum. iij. ij. xij.
Angelor amor qlis sit .iij. ij. xv.
Angeli quomodo dici possint in amore feruentes cum tamen amor eor defixus in deum non repescat. .iij. ij. xv.
Anima humana quantis bonis prinata fuerit ex primorum parentum trāsgressione ꝛ quantis miserijs subiecta ꝛ si ab illis resurgere velit necesse habet vt ad sui cognitionem perducatur ꝛ sic se cogitando sibi viam vsq ad ꝯsiderandā eterne patrie celsitudinē parat. .iij. ij. ix.
Angeli seraphin qz to vicinius dei claritatē aspiciūt tāto manifestius que in creaturis sunt vident. .iij. ij. xv.
Amoris ꝓprietates videlicz mobile incessabile calidū acutū ꝛ supferuidū nō

solum ptinent ad seraphin. vt etiam ad oēs spūs celestes. iij.iij.xv F
Aīa nostra in tribo ꝓfistit. iij.ij.iiij. X
Aīa corpi negare dz que nociua sunt. ⁊ a ꝓcupiscētijs refrenare. ij.iij.vj. Q
Anima abhinc egrediens non aliō q̄z libr seu testem ꝓscientie secum portat iij.j.iij. R.
Anime domus cum suis septem colūmnis describitur. iij.j.xij. Q
Anime salus precipue ꝓfistit in digna corpis xp̄i perceptione. Ibidē G
De fructu ⁊ effectu eiusdem perceptōnis. .iij.j.xxiij. A
Anima sine delectatione esse non pōt nec sine amore. iij.ij.v. V Et iij.ij.vij. G
Anima sponsa christi efficit per virtutem .iij.ij.xij. H
De violatione caritatis Ibidem
Anima qualiter se regere debeat vt in amore sponsi sui permanere possit. Ibidem J.
Anima devota q̄uis ꝓspicere nonvalet id qd̄ desiderat a dño. tñ in hac peregrinatione ꝓsolatur. iij.ij.xij. L.
Animam humanā solus deus implere potest ⁊ nulla res alia Ibidem L
Aīma sine timore ⁊ amore mortua dicitur. Ibidem X
Anima devota se semper sursum erigere debet ad expectandum visitatōnes divinas iij.iij.viij. L
Exponendum qualiter sit illud ysaie. Oianda remanda. expecta reexpecta. Ibidem L
Aīe liquefactio quid sit. iij.iij.xij. G
Animar dores quid sint. iij.iij.xv. G
Anima abscedentibus triplex locus designatur. iij.iij.xiij. D.
Anima christi descendit ad limbū nō ad liberationem oīm. ꝓlx.v. G
Appetitus moderatus qualiter diversimode sit peccatum .ij.j.xvij. B.
Apostata q̄ñ sit dicendus religiosus. j.iij.vij. J
Arra desponsationis inter xp̄m ⁊ animam duo requirit. iij.ij.v. G
Arrogantia quid sit ij.j.vj. R
Aspectus duplex ⁊ duplex affectus ei? iij.j.xij. O.
Auaricia quid sit. ⁊ q̄z plures scōr autoritates eam phibentes. ij.j.vj. Q
Auaro nihil est scelestius quadruplici ratione ij.j.x. S
Auaricia q̄z plures hz filias Ibidē T
Auaricia dupl'r dr. ⁊ sm hoc q̄ñq̄z fit pctm̄ mortale. q̄ñq̄z non. ij.j.xvij. A
Auaricia ꝓpatur ydolatrie. Ibidē. C
Audacia in via dei debilitatem parit. ij.ij.ij. N
Ascensio xp̄i q̄re non immediate post resurrectionē facta fuit. ꝓlx.j. V.
Assimilatio. deificatio ⁊ unitio qualiter differant. iij.iij.xj. H
Aureola quid sit. ⁊ quibus debeatur. iij.iij.xv. P
Apparitionis sive manifestationis duplex modus. .iij.iij.xij. X

Baptism' delet

pctā originalia ⁊ actualia. remanente fomite peccati ꝓlx.vj. O
Et hoc quo ad culpam ⁊ quo ad penā. primo. j.xiij. U
Baptismus spūalis in quibus ꝓfistit. j.v.xij. S U
Baptismalis innocentia amittit per peccatū mortale. ꝓlx.vj. P.
Beatitudo animarum sanctarū quando perfecta sit dicenda. libro. iij. dist. iij. ca. xiij. U
Beatitudo qualiter perfecta esse possit in mentibus eor qui q̄ñq̄z memoriaz sui reatus habent. .j.iij.iiij. U
Beatitudines distinguunt sm distinctōem graduū ⁊ sic sunt septē. aut sm

essentiã ⁊ sic sunt viij. .iij.j.xiiij. X
Bella temptationum a tribꝫ ꝓra nos mouentur .ij.iij.iij. G
Beneficioꝝ dei recordatio valet ad excitandũ in nobis dei dilectionẽ ⁊ que sint beneficia eius nobis ꝓcessa .iij. ij.viij. L
Benignitas est septimus fructus spũs ⁊ hꝫ quadruplicẽ vtutẽ .ij.j.ix E
Bona opa ⁊ meritoria p pctm̃ sequẽs mortificata vtꝫ iterũ reuiuiscãt ꝓpter penitentiam sequentem .j.iij.iij. P
Bonuꝫ oẽ aut est celeste aut spirituale aut temporale .iij.iij.j. R.
Bona desiderabilia assequi volẽs ꝓfiteri dꝫ mala que gessit .j.ij.iiij. U
Bonum principale in rebꝫ humanis est virtus .ij.j.j. D.
Bonũ agere debet quilibet dum viuit. hoc enim est securius cꝫ spectare bona aliorum .iij.j.xxvj. E
Bonitas illa que animi dulcedo vocatur ẽ sextus fructus spũs .iij.j.ix. D
Bona opa primo cũ quadã difficultate fiunt sed ꝓcessu tpis cũ in ꝓsuetudinem venerint faciliter letanter perficiunt .ij.j.xiiij. Q.
Bone adiectiones declarant ⁊ in.vj. distinguunt Ibidem L.
De mundicia ⁊ purificatione que salutẽ precipue obtinet Ibidem L
Bona agere ꝓtinuum exercitium cõsulitur .ij.j.xiiij. S
Bona opera fieri debent in humilitate Ibidem. T
Bonus homo in oĩbꝫ bonus eẽ nõ valet sed habet aliqua pctã .ij.j.vj. R
Bonum cogitare velle ⁊ pficere operatur deus in nobis .j.j.j. A
Bonũ opus fit p grãm inspirantẽ ⁊ liberum arbitrium fine voluntate ꝓscientie bone ergo opus causat ex his duobus.s.gra ⁊ libero arbitrio .j.j.iiij. C
Qualitercꝫ gracia dirigat liberꝫ arbitrium in exercitio virtutum Ibidem D
Bonũ facere nullus potest misi deo cõefficiente ⁊ cooperante .j.j.ij. G
Bonum opus obmitti non debet ꝓpter verba derisoria .ij.j.xv. X

Caligo diuina quid sit .iij.iij.ix. A.
Cardinales virtutes quare sic vocentur .ij.j.xj. R
Caritas vñ oꝝtũ habeat .iij.j.iiij. U
Caritas quid sit ⁊ de eius recommendatione .iij.j.vij. C
Caritas amor ⁊ dilectio in sacra scriptura frequenter accipiunt ꝓ eodem Ibidem. D.
Qualiter radix bonoꝝ oĩs fit caritas ⁊ qualiter acquiri debeat ⁊ in deũ dirigi. Ibidem. E circa medium.
Caritas impeditur a curis ⁊ sollicitudinibꝫ .iij.j.vij. I
Caritatẽ excitat beneficioꝝ dñi recordatio .iij.j.viij. L.
De effectibꝫ caritatis videlicet caritas patiens est. benigna est ⁊c. Ibidem.
De caritatis efficatia. Ibidẽ N
Sine caritate nulla valet virtus Ibidem. O
Caritatẽ qꝫ nõ habemus plura aduersa non toleramus Ibidem S
Caritati opponit cupiditas .ij.j.x. R
Qualiter caritas foris mittit timorẽ .iij.j.viij. N.
Hoc est singulare ꝓuilegium caritatis vt deus dicatur iuxta illud Deus caritas est .iij.j.viij. T.
Caritas inter duodecim fructus spiritus primatum obtinet Ibidẽ U
Caritas in statu vie perfecte vie perfici non potest tamen homo facere quod in se est .iij.j.viij. K.

Caritatis ingenite siue infuse que sint signa. Ibidem U
Caritatis iam roborate que sint signa Ibidem X
Caritatis perfecte signa interiora describuntur. ij.q.xj. G.
Caritatis feruor disponit ad gratiam contemplationis iij.iij.viij. A
Carnis macerationis sistit in quatuor. j.iij.j. A
Carnis fragilitas siue infirmitas impendit quicquid a proposito salutis .j.j.q. O
Carnibus uti uino imperfectionis est pt tñ fieri absq; pctō. q.q.x. T
Carnibus uti quñ liceat religiosis ordis cystercien. ꝛ quñ non. Ibidem B
Carnibus uti pñ: cystercien. tribus circūstantijs mediantibus. Ibidem U
Ibidem q cibus non est in culpa U
A carnibus abstinēt qdā religiosi nō ex debito sz ob maiꝰ meritū ꝓfectus. ibi. X
Caste viuere in mōdo ꝛ a mūdialibus abstinere rarꝰ est ꝛ laudabile .j.j.ix. I
Castitas orit ex sobrietate. ꝛ quid sit castitas. .q.q.xj. F
Castitatem habens deo ꝛ nō sibi ascribere debet. Ibidem G
Castitatis pugna maior ē oibus ꝓflictibus quos fideles sustinent. Ibidē. H
Castitas tria facit. Ibidem I
Ad castitatis ꝓseruationem quid prosit ꝛ valeat. Ibidem K
Castitatis triplex est gradus Ibidē L
Castitas. alia ꝓiugalis. alia vidualis alia virginalis Ibidem M
Casti ante oia debent esse religiosi cuz eā vouerint. Ibidem. N. /mulierꝰ.
Ibidē q̄z periculosus sit visus siue tactꝰ
Castitas ē duodecimus fructus spūs. ꝛ hz quatuor virtutes iij.q.ix. K
Nō pudicus ꝛ angelus non differunt virtute sed felicitate Ibidem K
Casus siue lapsus quorundā qui videbant ſcē viuere vñ accidat. j.iij.vj. E
Ibidem q hoc qñq; ꝓtingit ad cautelam electorum F
De custodia humilitatis atq; cogitationum. Ibidem F
Casus siue lapsus fragilitatis humane iusticie non ꝓiudicat. ij.iij.ix. E
Ibidem de diffinitia iusti ꝛ pctōris F
Celestis patria qualis sit pro parte declarat. iij.iij.xiij. S
Ibidem accipiet vnusquisq; sm laborem suum. iij.iij.xv. F
Celle frequens inhabitatio commendatur. .iij.j.v. X
In cellis multi sunt inclusi qui tamen per mentis distractōem cum toto mūdo fabulant iij.iij.iij. O
Cibus exquisitus vna abusio claustralium. .ij.j.xxix. O
Inde orit rumor in claustro vna abusio per se. Ibidem R
Circumstantie pctōris q̄ trahūt in aliud genus vel spēm aliam in ꝓfessione necārio sibi specificande .j.q.vj. E.
Idem de circūstantijs aggrauantibus cogitatōes inutiles si non restringantur mens labit in circumstantiā ꝛ si restricte fuerint mens in constantia soli datur. Ibidem E
Claustrales faciliter saluantur .j.j. .ij. G
Claustralium vita q̄z secura sit. Ibidem H
Cogitationum neq̄z triplex est modus. ij.iij.ij. B
Cogitationibus non pulsari aut temptari ex toto impossibile est Ibidē C
De cogitationibus inordinatis pauci se diiudicant. Ibidem D
Cogitationes peruerse ꝛ illicite vnde generentur. ij.iij.ij. O
Et ibidem q̄z plura de cogitationibus.
Et in quali cogitatione sit peccatum.
Et q cogitationes difficulter preueniri possint. Ibidem P

Cogitationes prave a corde hominis excludunt .j.j.xij. L.
Cogitationū principia ex trib⁹ procedunt .ij.iij.ij. Q
Cogitationū impetus quales sunt attendere debem⁹ videlicet an sint ex carne an ex spiritu .ij.ij.ij. R
Cogitatões suas sancti viri caute circūspiciūt ne p eas suū offendant creatorē sz hoc efficere nō valēt vt nūq̄ labant p cogitatiões inordinatas .ij.iij.ix. G
Ibidē de diligentia quā religiosi habeant circa suas cogitationes A
Cogitatões interioris hois dyabolus latent sed p exteriora indicia mot.s. t verbor diabolus intelligit q̄d in aīo hois tractet. .ij.iij.x. F G
Cogitatiões nō oēs instinctu diaboli veniūt sz t qñq̄ ex libero hois arbitrio t diabolus potest esse intentor cogitationū non auctor Ibidem D I
A cogitationū varietate nemo ad plenū in hac vita liberari pt iij.j.ij. R
Cogitatões puer se fugāt spm̄ sanctū a corde hominis .iij.ij.iiij. B.
Cogitatões languide sunt terciū signum intrinsecū caritatis .iij.ij.xj. E
Colloquia edificatoria magis īstruūt q̄z lectio simplex. plx.vij. L
Cogitationes turpes q̄b rō non ꝓsentit mentem nō polluunt ij.iij.vj. Q
Cogitationū illicitar tumultus tanto sunt maiores q̄to carnaliū delectamēta appetuntur .ij.iij.ij. S
Cogitatiões hoīm finite eē non pñt t quare t qualiter corda distracta cohibere debeamus vt cogitatio stabil' t ordinata esse possit .iij.iij.iij. R
Concupiscētia duplex distinguitur. ij.j.xxj. B
Concupiscentias inordinatas nō sentire est pfector .ij.iij.vj. L.
Concupiscentijs t delectatōib⁹ sancti viri vellent se nō moueri sed hoc efficere nō valent t qualiter circa idē se habere debeant ij.iij.iiij. Q.
Concupiscentia in qua nati sumus firmi non potest q̄diu hic vixerimus ij.iij.iij. R
Et pugna illa salubris est Ibidē L
Confessio quid sit. vt teneamur ꝓfiteri .j.ij.x. Q I M.
Confessio ꝓcedit vel ex gīa sancti spiritus aut ex timore iudicij Et de hoc q̄ plura dicta sanctor doctor de recommēdatione ꝓfessionis Ibidē Q I M
Confessionis verecundia q̄tum valet Ibidem. O.
Confessio duplex est .j.ij.iiij P.
Confessio alleuiat corda fideliū .j.ij.iiij. Q
Confitent plures sed in ꝓfessione humiles nō sunt .j.ij.iiij. R
Confessio dz esse verecūda in vilitate t displicentia siue erubescentia pctor sed ꝓpter talē erubescentiā pctā nō dēt abscondi .j.ij.v. S A
Confitent plures sine gemitu t dolore Ibidem. T.
Confessio qualis esse debeat t de eius ꝓditionib⁹ .j.ij.v. X A
Ad ꝓfessionē festinare debemus ꝓpter quinq̄ Ibidem B
Confessio debet esse circūstantionata bis circumstantijs .j.ij.vj. C
Confitens siue pemitēs ꝓsiderare dz i ꝓfessione qualitatē pctī locū videlicz tempus t pseuerantiam Ibidē D
Confessionē semel bona fide factā nō oportet iterari .j.ij.viij. G
Confessio iteranda est in his casibus Ibidem P
Confessio recidiuantiū qualis esse debeat Ibidem I
Confessio dimidiari nō debet. Et quomodo dimidietur confessio t quomodo non Ibidem R

Confessio siue pēnitētia generalis qñ sufficiat. Ibidem L.
Confessio religiosoꝝ ad psonas alterius ordinis q̄ modica sit Ibidē Ibidē de religiosis qui suis plātis psteriuerēt ⁊ curialiter extorq̄nt a suis plātis vt alijs dent suam auctoritatem eos absoluendi. N
Confessio ptracta vsq̄ ad horā mortis q̄tū piculosa talis mora Ibidē. N
Compunctio lacrimaꝝ habenda est in ꝓtritione .j.q̄.j. R
Compunctio ex deuotiōe ꝓueniēs valet ad recuperationem amisse gratie iij.iij.xij. B
Compunctio q̄ fructuosa sit ⁊ vnde generet iij.iij.v. P.
Ibidē duo genera ꝓpunctionū Q.
Itez de q̄tuoꝝ generibꝫ ꝓpūctionū iuxta aliam diuisionē Ibidem S
Compunctōis ⁊ tribulationis ignem quare deus immittat mentibus cecatis .iij.iij.ix. B
Et quid sit ꝓpunctio j.q̄.j. X
Compungunt aliqui in tm̄ q̄ relictis iniquitatibꝫ in summis se virtutibꝫ exerceant vt non solū eos culpa non inquinat sz nec culpabilis cogitatio pulset adhuc tñ tēptant vt memores sint sue infirmitatis ne extollant .q̄.iij. viij. P.
Cognoscere volēs seipm̄ tria attendere debet .q̄.q̄.iiij. X
Conqueri iuste nullus p̄t si non vocet aut trahat ad viā salutis .j.j.iij.Q
Conscīam apire ē remediū ꝓtra tēptationes nouiter ꝙuersoꝝ .j.j.xij.B.C.
Conscientiā ꝓfusam facit affectus inordinatus .j.iij.vij. Q
Reditus ad ꝓscīam discutit ꝓcupiscētiā. s. an victa sit an non .q̄.iij.q̄. A
Conscīēria erronea qūo obligeꝛ ⁊ qūo non .q̄.iij.vj. E G.
Conscīa qñ dicat pura de duobꝫ q̄ cō scientiā purā faciunt .iij.j.iij.L.Q
Conscīētia pura dici non valet q̄diu in carne impetus ⁊ voluptas vigent. Ibidem Q
Conscientie remoꝝ sustāto citius oꝛatur quanto maioꝝem gratiam homo ꝓcepit. Ibidem N.
Conscientia qñ repata fuerit per satisfactionē ꝓdignam tunc aliqualis consolatio est recipienda .iij.q̄.q̄.N
Conscientiā suam pauci virtutibꝫ oꝛnant. Ibidem de ꝓmendatione pure conscientie. P
Conscientie tres sunt testes quo ad examen fiducie vel certitudinis. .iij.q̄. iij. R
Conscīa nimis stricta ⁊ erronea obnubilat spei fiduciam Ibidem L
Conſideratio ⁊ cognitio sui vz ad gratiā ꝓtemplationis iij.iij.viij. R
Consuetudo mala vitia facit in ꝓscientia quasi naturalia. .q̄.q̄.iij. P
Consuetudo longa in ꝓccatis vincit labore valido pēnitentiū Ibidē. S
Contentio quid sit .q̄.j.vj. I.
Contemplationis sublimitas in quaruoꝝ ꝓsistit. .iij.iij.j. L
Contēplatiua vita describit. ⁊ sine ea homines saluari possunt ceteris pibꝫ. iij.iij.vj. B C
Contemplatiuaz vitam impedit vita ociosa. Ibidem E.
Que sint necāria ad ꝓtemplandū dēp lumen. Ibidem F G
Contemplatio diuinoꝝ per sex ꝓparari debet. Ibidem I
Item de quibusdam que ꝓmouent ad grām ꝓtemplatōnis Ibidem P
Item de duobus generibus ꝓtemplationis. Ibidem Q
Quid sit ꝓtemplatio ⁊ vita ꝓtemplatiua. iij.iij.ix. X
Contēplatōi vacare de fideriās cogitatōes mūdanas ꝓstponere dz Ibidē C

Qualiter deus electoꝝ suoꝝ mētes ad cognitionem celestiū illuminat reprobis autem occultat Ibidem.P.
Contēplationi intendere volēs humilitatis custodiā habeat Ibidem.M
Contēplationū duo sunt genera Ibidem.O
Et qualiter illa signent̄ p duo cherubin se mutuo respicientia .iij.iij.x. E
Contēplationis qualitas variat̄ tripliciter.iij.iij.xj. T.
Contemplatiui celestiū dulcedinē semel gustantes decetero transitoria deserunt. Ibidem.I
Contemplationis dulcedo sepius subtrahit̄ aīabꝫ deuotis non tñ ob id desperandū est Ibidem.Q
Contemplationis quis sit terminus iij.iij.xij. V.
Contemplatio quatuoꝝ modis impeditur. Ibidem.D.
Contemplatoꝝ cuius deo semp vacare debeat Ibidem.E tribꝫ tñ ex causis a cōtēplatiōe cessare pt Ibidē E
Cōtritō a doctoribꝫ describit̄ .j.ij.j.X
Contritio valida cuius deleat utrūqꝫ reatuꝫ.s.culpe ꝛ pene tñ adhuc confessio requirit̄ .j.ij.iij. R.
Contritōis doloꝝ duplex est. Ibidē I
Contritio put est quedā displicentia in appetitu rōnis ꝛ est actus pñe superfluus esse non potest .j.iij.ij. L
Contritio an sit habenda de omni pctō actuali ꝛ mortali .j.ij.j. C
Qualis contritio sit hñda de pctis oblitis Ibidem.D.
Contritionē siue doloꝝ habere de uno peccato ꝛ nō de alio siue de oīb simul non sufficit Ibidem.E
Contritio requirit vt hō qñqꝫ p oculis habeat coꝝmēta futura ꝛ glaꝫ. Ibidē F
Conteri digne volentes flere debent ꝛ amaritudinē hīe p delictis Ibidē I
Contritio sine lacrimis utꝫ valeat delere pctā .j.ij.iij. X
Contritio siue cōpunctio an totū reatū pene ꝛ culpe tollere possit Ibidē H.
Contritionis doloꝝ expellit ꝛ impedit gaudiū seculi .j.iij.ij. Q
Consensus pcī qñ cōpletus sit in cogitatione .ij.iij.j. H.
Ibidem de delectatione H
Vide ibidē intellectū huius dicti euāgelici oīs q̄ viderit mulierē ad cōcupiscendum eā iam mechatus est ꝛc H
Consentum pcī nō semp incurrūt deuoti hoīes q̄uis motibꝫ carnis molestentur .ij.iij.vj. P
Consiliū unū donū spūs sancti esse describit̄ .iij.j.xj. B
Contritio ꝛ attritio differūt.j.ij.j. B.
Ibidē triplex est cōsiliū.ij.j.xj. B.
Consiliarius omni hoī necessarius ē ꝛ quis ille esse debeat Ibidem.D.
Consiliū quid sit. Consilia differūt in multis a preceptis .ij.ij.xij. G
Consilia q̄uis multa sint tñ precipua sunt tria Ibidem H.
De his qui cōsilium cōsiliū sequunt̄ sibi sapientes esse vident̄ .iij.j.xj. E
Contēptus mūdi reddit hoīem promptum ad obediendū deo.j.j.ix. B.
Cōtinentia est undecimus fructus spiritus ꝛ hꝫ q̄druplicē utilitatē.ij.ij.ix. I
Consilia demonū prava declarant̄ ad cautelam .ij.iij.v. C
Consilia querere a seniorib⁹ est valēs remediuꝫ contra temptationes nouiter conuersorum .j.j.xij. C.
Contumacia quid sit .ij.j.vj. P.
Consolatio interne dulcedinis si quā doꝫ subtrahit̄ deuotis religiosis p ter hoc diffidere nō debent.ij.iij.vij C
Conuertere ad deum se volentiuꝫ tria sustinent impedimenta.j.j.xij. L
Conuersio hominis ad deū tormentuꝫ est demonib⁹ Ibidem.Q
Conuersio purium ex timore proue-

mit. ij.ij.ij. A
Conuersionem nostram ad deum tardare non debemus visis ⁊ preceptis operibꝫ pietatis eiusdem .plx.vj. A.
Cõuersio in melius quomodo fieri debeat. j.j.vij. L
Conuersionem ad deum duo faciunt. scz timor ⁊ amor. j.j.xj. B
Conuersi nouiter ad religionem duo principaliter patiuntur. .j.j.xij. T
Ibidem de difficultate imitij.
Conuersi ad deum siue incipientes aliqui inchoant ex dulcedine diuine gratie. alij ex temptationũ amaritudine. ⁊ qualiter vterqꝫ se habere debeat. .j.j.ij. G
Conuersio ad deũ tempe iuuentutis vtile est ꝓpter quatuor. j.j.iiij. E.
Conuerti festinent hi qui in adolescẽtia sunt positi. j.j.xiij. F
Conuersionem suam ptrahentes vsqꝫ ad senium insipientes sunt ⁊ insensati Ibidem G.
Conuersis ad deum ⁊ a deo electis cõcupiscentie male successiue abscindũtur. ij.iij.vj. M.
Cor hominis qualiter dicat durum. .j.ij.j. A.
Cordis duricia ⁊ insensibilitas mentis qñqꝫ nascit ex amore tpalium voluptatum in tantum vt etiam tales ad cumulum suarum miseriarꝫ labores ⁊ tribulatões aggrediãt vt eo citius mũdi voluptates assequ valeant .j.j.ix. E
Cordis obdurati cognitio penes q̃ haberi possit. j.j.xi. U
Cordibꝫ singulorꝫ etiam perfectorꝫ deus non rñdet ⁊ quare non. ij.iij.vj. D
Cordis tranquillitas acquirit per cõtemptum delectabilium. ⁊ per aduersorꝫ sufferentiam. ij.iij.xiij. D
Cordis mũdicia quid sit. iij.j.xi. D
Cordis mundicia put est serta beatitudo describit .iij.j.xix. L.
Cor humanũ non potest satiari nisi vno solo. .iij.ij.xiiij. F
Cor humanũ deus inhabitat duobus modis. iij.ij.xij. P
Corpus xp̃i post resurrectionem immortale fuit. .plx.v. D.
Corpus christi qualiter sit in locis. iij.j.xxiij. T.
Cõuersi ad religionem qualiter se habere debeant j.j.xij. A
Cor hominis qualiter tractandũ sit vt deo seruire valeat. .j.iij.vj. A
Corporis xp̃i susceptio quare dicatur ꝯmunio. iij.j.xxiiij. B
Corpus xp̃i qualiter velatur speciebꝫ. Ibidem E
Corporis xp̃i digna ꝓceptio valenter accendit ad dei amorẽ. Ibidem F
Corpus christi quatuor modis sumit .iij.j.xxv. A
Ibidem de manducatõne spũali quo ad virtutem sacramenti A
Utrum melius sit frequẽter accedere vel rarius ad sacramentum corpis christi. iij.j.xxvj. A.
De diuersa perceptione diuersorũ ⁊ de abilitatione requisita ad sumendũ idem sacramentum. Ibidem
Corpis xp̃i reuerentia timorem habet ꝯiunctum amori. Ibidem K
Ibidem de ꝯsilio qđ sacerdotibꝫ dat an. s. raro an freqñr accedere debeant. Quanto pluries se quis ab hoc sacramento subtraxerit. tanto maiorẽ indispositiõem incurrit. Ibidem A
Corporis xp̃i ꝯmunio a diuersis fit diuersis affectibꝫ Ibidem X
Ad digne accedendũ siue celebrandũ tria requirunt Ibidem A
Corpus christi percipe volens per quatuor signa se fore dignum cognoscere poterit. Ibidem C
Corporis glorificati quatuor sunt dotes. iij.iij.xv. K

Cristus in mortis triduo homo nō fuit ꝓlx.iiij. F
Cristus ascendens ad celos sedet ad dexteram dei non quo ad situ sed quo ad excellentiam bonoꝝ ꝓlx.v. J.
Cristus in aplos misit spūmsanctum. Ibidem de efficacia ⁊ sufficientia primi principij ⁊ quō reformata sint celestia terrestria ⁊ infernalia. K
Ibidē de descensu xpi ad inferos ⁊ de resurrectione ⁊ ascensione Et de efficacia remedij a xpō exhibiti liberatis
Culpa peccati duplicat qñ peccatum defendit .j.j.j. O.
Culpe obligatio dicitur mors anime ij.j.ij. C.
Culpa ois a deo sepat diuersimode tñ in peccatis mortalibus ⁊ venialibus. ij.j.xxij. E
Absq culpa nullus pñitem pertranfit vitam. .ij.iij.ix. L
Culpa peccati quomodo remittatur ⁊ pena. .iij.iij.xiiij. P.
Cure ⁊ solicitudines impediunt feruorem caritatis .iij.ij.vij. J

DElectatio habita in peccatis fletibꝫ ⁊ lamentis insequenda est. .j.j.xv. Q
Delicie cordis ⁊ corpis quomodo differant .ij.ij.vij. N.
Delicijs celestibus affluere quid sit. ⁊ easdem delicias in hac vita ꝓtinuas habere non possumus .iij.iij.xj. K
Qualiter delicie ille aīam delicatā faciant Ibidem. L.
Desiderium ꝓcedentium patrum ad celestem patriam quantum fuerit. .iij.iij.xiij. K
Et nos ad idem desideriuz habendum exhortamur Ibidem.
Desiderium deuotoꝝ hoīm deus ꝓuocat ad amorem suum vt augeat .iij.ij.xij. K
Desiderare solent hoīes ista tria viz opes voluptates ⁊ honores .ij.ij.xiij. K
Desideria alta sunt ꝑm signū intrinsecum caritatis ꝓfecte .iij.ij.xj. D
Desperantiū insipientia perpenditur ex hoc .j.j.vj. G
Desperatio de dei mia quomodo euenire soleat .ij.iij.vj. E
Desperandū non est q̄nis etiā homo infinitis irretitus fuerit peccatis .j.j.vj. F G
Desperatio venia caret .j.j.xiiij. B
Despatio detestat. Ibidem. D
Detractio quid sit ⁊ q̄z sit enorme vitium .ij.j.xxxij. X
Deus intra oīa est extra oīa ⁊ supra oīa ⁊ infra omnia .iij.iij.x. J
Ibidem Quanta sit excellentia diuinitatis. J.
Deus in via cognosci ꝑt qz est in pria fic ẽ sz nec hic nec illic qd ẽ Ibidē L
De dei noīb tractaturus sanctus dionisius ad superexcellentē non attigit veritatem qz qđ ineffabile est digne dici nō ꝑt ⁊ plura hmōi ꝓlx.j. M.
Deus quale corpus hoī primo dederit ꝓlx.j. B
Deus primo hoī duplex bonū ꝓpauerat ⁊ ꝑm hoc duplex preceptum dederat. ꝓlx.j. D
Deus rōne sue bonitatis pūissimus ⁊ misericordissimus hoīem damnatum saluare volēs alterationes hax quatuor vtutū viz iusticie misericordie pacis ⁊ veritatis sedauit ꝓlx.ij. J
Deus hoīem liberare volens sapienti vtebat ꝓsilio cui eedē vtutes ꝓsenserunt ꝓlx.ij. K.
Deū incarnari decuit trib de causis ꝓlx.iij. O
Deus filius suscepit carnem ⁊ hoc q̄liter viz q a pte se nō diuisit. Ibidē Q
Deus filius incarnatus ẽ ⁊ q̄re nō pater nec spūssanctus ꝓlx.iij. Q

Dei filius cū in mūdo mittebat̄ p hoc non fuit facta loci mutatio. phe. ij. S
Deus quare suam grām omnib non equaliter infundat per quam oēs saluari pñt. .j.j.iij. E
Deus tria exhibet his quos ad scitatē pmouere dignat̄ .j.j.xij. D
Secundum de illis tribus vicz tentationes diuerse in longū pertractat̄ a sanctis doctoribz. specialiter p beatum gregoriū. Ibidem D
Deus hos quos ad salutē reducere curat duob modis vulnerat. j.j.vij. H.
Deus deserit̄ siue ab eo discedit̄ duobus modis. .j.iij.j. I
Deo quemt vticz esse simpliciter 7 ppie. iij.iij.xxiij. L
Deus nostra merita coronans nil aliō cz sua munera coronat. iij.ij.v. I
Deus quō a nobis sit diligēdus 7 maxime ppter tria beneficia. iij.ij.x. L. Q
Deus qñcz pñs est per suam grām cū non querit̄ 7 sepe se absentat dū queritur 7 quare hoc. iij.ij.vj. S
Deus cuius sit vbicz. dr tñ in celis eē ppter tria. iij.iij.ij. T
Dei ymago qualiter psistat in anima. iij.iij.viij. S
De dei auribz oculis 7 huiusmodi locuens sacra scriptura quid per illa intelligendū sit. iij.iij.x. O
Dei cognitō put in hac vita haberi potest distinguit̄ tribz gradibus. .iij. .iij.xj. Q.
Deus qualiter sit in nouem choris angelorum penes diuersos effectus. Ibidem F
Deo tunc coniungit̄ intellectus nr̄ qñ coniungit̄ ei vt ignoto. Ibidem B
Deus cogitari nec oīno ꝓt apprehendi sed p pte 7 hoc corde mūdato. ibiō. C
Dei substantia quomō videri potuit a quibusdā sanctis in hac vita cū dictū fuerit moysi. non videbit me homo 7 viuet. Ibidem F
Deus ad dyabolū loquit̄ quatuor modis. .iij.iij.xij. P
De intellectū illius. quicquid ad se dicunt̄ pater 7 filius 7 spūsctūs non dr alter sine altero. Ibidem U
Pater 7 filius 7 spūssanctus vnus deus est naturaliter. ad quem intellectus tota veritas est in patre. tota in filio. tota in spūsancto. .iij.iij.x. U
Dei patris potentia non est aliud 7 filij sapīa non est aliud cz sua essentia. 7 amor spūssancti non est aliud cz essentia. Ibidem X.
Ibidem p homo ad plenum reserare non potest archanū illud ex qua videlicet intelligentia quelibet psonaꝝ in diuinis sit tota in alijs. Ibidē A
Deus qualiter sit vbicz vt tñ vna eiꝰ ps non sit aut alia illic Ibidem F
Qualiter corpea diuersimode, sint in locis. Ibidem F.
Deus cūcta creauit sua vlūtate. in ipso oīa fuerunt antecz ad formaꝝ suaꝝ visibiles pcederent spēs. Ibidem G
Et qualiter vbicz sit incircūscriptiue 7 ipse sibi locus est. 7 in se ptinet oīa. nec alicubi est. 7 in oī natura est finē sui diffinitione. Ibidem I
Deus pater filium genuit coeternum sibi consubstantialem 7 alterum a se. Ibidem K
Diuinam essentiam credere 7 eam ardenter ꝓcupiscere est eandē quodammodo videre. iij.iij.ix. L
De dei ꝓemplatione Ibidem L
Deus per enigma non per speciem in hac vita etiam a viris multum pficientibz videri potest ꝓemplatōe in altuz erecti. Ibidem I.
Ibidem si aliquib gratia talis visionis dei specifice donata fuerit hominum inestimabili virtute pollēt 7 mundo penitus mortui sunt. K.

Deus quid sit .iij.iij.x. P.
Dei ꝯiunctio nobiscū fit ſm cognitio nem nostram qua ipm cognoscimus. ij.iij.xiij. P
Deus cordibꝫ ⁊ orōibꝫ singulorꝫ nō respondet ⁊ q̄re non .ij.iij.vj. B
Deus tēptatōibꝫ nisi adesset tēptati omibꝫ nullis resistere posset.ij.iij.xj.P
Dei dom⁹ siue habitaculū q̄d sit ⁊ q̄liter p̄pari debeat .iij.ij.xij. O S.
Deuotōis gratia p negligentiā amissa in religiosis qualiter recupari debet iij.ij.vj. R
Diabolus nocendi ptātem nō hꝫ nisi dei permissione .ij.iij.xj. R
Ibidem diabolus nocere potest suadendo non tamen cogendo R
Diaboli voluntas semp imq̄ ē ſz eius ptās nūq̄ iusta ⁊ q̄re hoc Ibidē O
Diaboli impetus temptare volētis in principio grauis est ꝙ si ei resistat debilis efficit .ij.iij.j. E
Diaboli diuersa ⁊ prava ꝓfilia recitātur .ij.iij.v. E
Diabolus q̄liter aggressus fit primuꝫ hoiem decipere volens videlicet querē do asserendo ⁊ ꝓmittendo ꝓh.x.j. F
Diabolus loquit ad deū tribꝫ modis iij.iij.xij. Q
Diabolicum est cadere ⁊ non resurgere .j.j.xj. G
Demonū fortium ⁊ debilium diuersa est temptatio .ij.iij.xj. A
Diligere inimicū est expssius signum caritatis iij.ij.xv. E
Dilectio dei ptria distiguit Ibidē G
Et dilectio primi p duo precepta diriuatur. B
Circa dilectionem primi magna discretio est adhibenda Ibidem J
Dilectio q̄ nocet vitāda est Ibidē. R
Dilectionis actus excellet actū cogitationis .iij.iij.xj. Q
Differentia est inter dilectionē ⁊ rutū ⁊ dilectionem totem ibidem R.
Diligēdus ē deus ꝓpter beneficia tria nobis collata iij.ij.x. L Q.
Diligendus est deus maxime ꝓpter redemptionis nostre beneficiū ibidē M
Ibidē q̄z plures sanctorꝫ auctoritates ꝙ deus a nobis sit diligendus M
Diligendus est deus ex toto corde et tota aīa ⁊ ex tota mente ibidem O
Illa totalitas q̄d intendat ibidē P
Caritas duplex est ibidem O.
Dilectio pxī aliq̄liter declarat ibidē L
Diligendus est proximus triplici modo .iij.ij.xv. L
Dilectionem debemus vnicuiq̄ scdm suum statum ⁊ dignitatem ibidē. Q
Dilectio inimicorꝫ describit ibidē X
Dilectio inimicorꝫ demonstrat hoiem xpi esse discipulum Et q̄n dilectio illa veraciter custodiat ibidem .A.B
Dilectio inimicorꝫ est martirium sine sanguine .ij.ij.vj. A
Dilectio sola discernit inter filios dei ⁊ filios diaboli .iij.ij.viij. O
Deuotio quid sit ⁊ q̄z necca sit in oratione. .iij.iij.v L Q
Deuotio q̄liter debeat q̄ri Ibidē. M
Deuotio q̄n pficiat in hoie.iij.ij.v. M
Deuotionū genera in septem distinguuntur .iij.iij.v. X.
Deuotionis gra subtrahit bonis hominibꝫ qui eam tñ instanter querunt ꝓpter quinq̄ rationes Ibidem A.
Deuotōis interne iocūditas q̄z valēs sit ad actū ꝓtēplatiōis ⁊ q̄z diligenter querēda.iij.iij.vij. G.
Deuotōnū spēs distiguūt .iij.iij.xj A
Dimitte nobis debita nra ꝛc.qualiter ex tom debeat iij.iij.ij. C.
Discretio q̄z sit necc̄aria pnitentibꝫ ⁊ nouiter ꝯuersis .j.iij.v. E.
Indiscretio q̄d sit ⁊ q̄z piculosum sit idem vicium Ibidem F G.
Discretōne mediāte corpus castigan

dum est. aliter debile. aliter forte ⁊ roboratum. Ibidem D

Discretio si non assit nulla virtus perfici pt. nec in vigore manebit Ibidē. I

Sine discretōe virtutes bone esse non pñt ⁊ ꝙliter penes eā ꝓficere cōmus ꝓfectū in virtutibꝫ vel defectū. Ibidē. K

Discretionis efficacia ad plenum nō addiscit sine experientia. Ibidē L

De qualitate ipsius experientie diuersa in diuersis Ibidem L

Discretionis virtus per duo acquirit Primū est vite sanctorꝫ patrum inspectio. .j.iij.vj. A

Secundū est humilitas. ⁊ ꝙliter illa humilitas ꝓbari debet Ibidem. O

Discretio requirit vt quisqꝫ vires suas discutiat ⁊ put valet in bonis se exerceat. Ibidem S

Disciplina monastica qualiter deficiat modernis tpibꝫ. .j.iij.vij. D

Disciplina coercet motus omniū vitiorum. .ij.iij.ij. F.

Dispensationis dei duplex causa est. .ij.iij.xij. K.

Diuitie de sunt virtutes scīe. ij.ij.ix. I

Diuitias habere licet. sed diuitijs seruire non licet. B

Ibidē ꝙliter licite hō bonis vti deat.

Diuīratis vanitas declarat. iij.iij.x. D

Diuisio thematis huius libri viz Fili accedens ad seruitutē ꝓlx.vij. K

Ibidez diuidit liber in tres tractatus ptiales. ⁊ quilibet tractatuū subdiuidit in tres distinctiones.

Dolor siue disciplina requirunt ad veram penitentiam .j.j.xv. L

Dona dei ad memoriā reuocare generat consolationem tribulati in hac vita. ij ij.vj. A

Dona dei vocari pñt omnes gratie ⁊ habitus diuinitus dati. specialiter tñ sunt septem dona dei. Ibidem.

Ubi ascensus eorundem sit inchoandus. iij.j.vij. C D

Donor dei ratio declarat Ibidē. E

Dona dei septē sunt. vij. spūs bonꝰ ꝙbus ꝑsistit sex alij mali spūs. ibidē. F

Dona spūssancti qualit expediant vires naturales. Ibidem G.

Donum vnū spūssancti sine alio subsistere non pt. .iij.j.xij. A

Dotes corpis glorificati ⁊ aīe declarantur. .iij.ij.xv. G.

Dulcedīem pñtium ⁊ futurorꝫ nemo simul habere pōt. Ibidem.

Vide autoritatē beati bern. futuraz arrenter desiderātis dulcedinem. iij. .ij.v. J K L.

Dulcedinē spūs qui semel gustauerit sp'eius pñtiam desiderat. eandēqꝫ mūdi amatores pcipe non pñt. ⁊ qre hoc sit in longū declarat Ibidem K

De duricia que animas deuotas affligere ꝙsueuit ⁊ impedire circa gustum spūalem iij.j.xxvj. S

Devori hoīes qualiter vane glorie resistant. E.

Discussio siue dijudicatio fuijpsius ꝓcedit ex bona voluntate. ij.ij.iiij. S

Discutiunt multi non suam sed alioꝝ vitam. Ibidem L

Discussio fuijpsius vz ad ꝓfectū huīlitatis ⁊ ceteraꝝ virtutū. Ibidē A

Dissolutio ī chorovna abusio claustralium ij.iij.xxxij. T

Discussio actuum quotidiana valet. .j.j.xv. A.

Ebrietatis cul

pa ī quibꝫ ꝙsistat. ij.j.xvij. E

Edificare lignū fenū ⁊ stipulā de quibus dt apls quid sit. iij.iij.xiij. L

Et superedificare aurꝫ. argentū. ⁊ lapides pcriosos quid sit iij.j.xvij. L

Ebrietas spūs quid sit. iij.iij.xj. B.

Electi flagellant in hac vita a deo. ⁊ quare. .ij.ij.vij. A

Electoꝝ virtutes infirmitate tẽptatõis ꝓmiscenť ne tm̃ ꝓficiant quantũ uelit ne exinde supbiãt .ij.iij.viij. Q
Elemosina ps satisfactionis triplex ẽ .j.iij.j. S
Elemosine spũales Ibidem T
Elemosine coꝛpales .vij. sũt ibidẽ U
Elemosine pauꝑ ꝛ religioſoꝝ quales esse debeant. Ibidem X
Esuries ꝛ sitis diuersoꝝ circa diuersa iij.j.xviij. Y.
Eucharistia quere supꝛa coꝛpus xpi. iij.j.xxiij. Z.
Exsurge ꝛ ubi sacramentũ. Ibidem A
Exemplũ redẽptoꝛis in carnis assumptiõe ꝛc. valet ad excitandũ in nobis uerã humilitatem .ij.ij.v. B
Exempla sanctoꝝ respicere remediũ est ꝓtra temptatões nouiter ꝓuersoꝝ .j.j.xij. C
Exempla patrum inspicienda sunt ꝛ quare .j.j.xv. D
Exemplares debemus eẽ ꝓximis etiã in quocũq; gradu ꝓsiti .ij.ij.xiiij. E
Excessus siue eleuatio mentis tripliciter causať .iij.iij.xj. F
Et fit ꝓimo mõ desiderij anxietate ꝛ magnitudine deuotõis ꝛ qliter id in aĩa agať ꝛ qliter aĩa ꝑ desideriũ ascendat igne amoꝛis in aĩa succenso ista ꝛ alia in longũ declaranť . ibidem G
Expectatões tedioſe sunt q̃rtũ signũ intrinſecũ caritatis pfecte. iij.ij.xj. H
Ibidem quid sit extasis I
Excessus mẽtis sit in spũ. iij.iij.xj. K
Exultatõis magnitudo causat excessũ mẽtis q̃ ꝓmienter exꝓimiť in illis ꝛbis Que est ista q̃ ascendit de deserto delicijs affluens Ibidem L
Excessus mentis diuersimode ꝓcediť ꝛ nulli sine labore magno ꝛ hoc declaratur. Ibidem. M.
Excessus mentis ꝛ ꝓtẽplatio in ꝛmis obliuionẽ adducit exterioꝝ .ibidẽ N
Quare tã pauci ad dei speculatiõem ꝛ ad excessũ mẽtis rapianť ibidẽ O
Excessus cõtemplationum duplices sunt. Ibidem P
Extasis et mẽtis raptus qualiter differant inter se Ibidem Q
In excessu mentis duo intelliguntur Ibidẽ de raptu ℣auli ꝛ uisũ uiderit deum per essentiam .iij.iij.ij. R
In eodẽ raptu nõ fuit necãria sepatio coꝛpis ꝛ aĩe ꝛ quare hoc Ibidẽ. S
Elationis uitiũ remedia bz ꝛ q̃ sint illa. .ij.ij.v. T

Facere hominẽ qđ in se est q̃d fit .j.j.iij. V
Facere qđ ĩ se ẽ tria ꝓplectiť ibidẽ W
Facie di priuari excedit oẽ tormentũ j.j.iij. X
Familiaritas nimia q̃ bona nõ est generat coꝛpalem affectionẽ. ij.iij.v. Y
Familiaritas dei ꝓuenit ex crebra uisitatione eiusdem. iij.ij.v. Z
Felicitas eterna ꝓfistit in dei uisione. iij.iij.j. A
Felicitas eterna ꝓmẽdať .iij.iij.xv B
Fides quid sit ꝛ q̃ necãria circa diuina. .iij.j.xxiij. C.
Aliud est credere eẽ xpm aliud credere in xpm .iij.ij.j. D.
Ibidem de illis q̃ nõ ꝑ fidẽ ꝙ ꝑ suas rões inuestigare uolũt q̃ nõ ĩtelligũt E
Fidei articuli collecti sunt in tribus symbolis Ibidem F.
Tantuz una est fides tam in pñtibꝫ q̃ ꝓteritis ꝛ futuris Ibidem G
Fides est nonus fructus spiritus quatuoꝝ hñs uirtutes .iij.ij.ix. H.
Fides euacuabitur in patria .iij.iij.xv. I.
Foꝛnicatio q̃ graue scelus est .ij.j.xij. K.
Foꝛtitudo repꝛobuꝝ ꝛ iustoꝝuz in quibus consistat ꝛ ꝙsetur .j j.ix. L.

Fortitudo tercia virtus cardinalis de claraf cum gradibz eiusdem. Et q virtutes nascanf de fortitudine. 7 descriptio earundem. .ij.ij.xij. C

Fortitudo quartuz donum spūssancti declaraf .ij.j.ix. U

Ad suscipiendū donū fortitudinis anima p tria disponi hz. Ibidē. X

Fortitudis donū daf ppf tria.ibidē.A

Fuga mundi suadef .j.j.ix. R

Gaudia terrena siue risus expellūt in penitentibz ea que in spūalibz lucrati fuerant .j.ij.ij. T

Gaudium hñt sancti magis in aduersis q in psperis. .ij.ij.vj. Q.

Gaudiū pmagnū pcipif ex digna corpis xpi perceptōe. ij.j.xxiij. H

Gaudia celestis pīie ineffabilia sunt .ij.ij.xv. G

Glide ibidē auctem brī aug. notabilē. illa etiā in cor hoīs ascēdere nō pñt H

Gaudiū spūs secundus fructus describif. Ibidē p gaudia cordis intribz excedunt modū. ij.ij.ix. X

Gevana gla 7 eiꝰ remedijs. ij.j.vj. F

Gloria inanis multas habet species 7 ponunf ibidem G

Gloria vana mortale pctm dicif dupliciter. ij.j.xij. Q

Gloriā dei sicuti est videre mens hūana in carne posita non pt. ij. ij.ix. H

Glorie celestis cōsideratio q plures ad deum duertit. .j.j.v. C.

Gratia efficit meritū. qꝰ sine gra nullum est opus meritoriū Ibidē U

Gratie preparatiuum in hoīe difficile est videre. .j.j.ij. H.

Grārum actōes p quibz deo reddere dēam? 7 qd ptīeat ad easdē. ij.ij.ij.k

Gratia dei data est hoī post baptismū 7 marīe in pīna que extat baptismus spūalis. .j.j.xij. X.

Ibidē recōmēdatō pīne p doctoꝝ

Gra spūssancti q̄ q̄ subtrahif ppter presumptōem vt cognoscat hō vñ 7 a quo sint bona que hz ij.ij.vij. G.

Gratia dei nisi affuerit nemo recte viuere potest. ij.ij.v. H.

Gra dine consolationis qd sit Ibidē R

Gratia diuina ab omnib est postulanda 7 ad quid. ij.ij.x. C

Gratia contemplationis aut deuotionis cum subtracta fuerit qualiter reparari debeat. ij.ij.xj. A

Gratia dei qui caret ad omne bonum tepescit. habenti autem eam nihil graue existit. ij.ij.v. N

Gratiam amissam quarto recuperāt libro.j. dist.j. ca.xij. C

Gratia diuina q̄ q̄ hoī subtrahif ne psumat de dei consolationib. Ibidē. P

Gratia dupliciter dr. ij.ij.v. C

Grām triplicē accepimus. Ibidē. F

Gratia carentes stare nō pñt quin incidant in mortale pctm Ibidem P

Gratia dei quare 7 q̄ hominib subtrahitur. Ibidē Q

Gratia deuotionis aut contemplatōnis 7 alia quecunq̄ haberi nō pñt sine labore 7 solicitudine .ij.ij.xij. C

Gula quid sit. ij.j.xj. U

Ibidem qualr idē vitium insit hoīb ex lapsu primoꝝ hoīm vel pentū. sicut 7 alie diuerse miserie U

Gule appetitus nisi edomat? fuerit ad spūalis agonis certamen vix aliqs cōsurgere pt ij.ij.vj. P

Circa gulam quinq̄ modis peccatur .ij.j.xj. A

Ibidem diuersi introducunf gulosi. Et concupiscentia siue voluptas magis sit in culpa q̄ cib . 7 qualr voluptas sub necessitate se palliat B

Gule vitiū in preciosis cibarijs discretus precauet. indiscretus incidit etiaz in cibarijs vilib. Ibidem C

In gule vitio qualiter laborant religiosi. Ibidem. D
Gulosor vens venter ẽ. Ibidẽ E.
In cibo sumẽdo tria sunt consideranda. Ibidem. F.
Gula ꝯ plures filias habet ibidẽ G
Gula est citatio libidinis .q.j.xq. G
Gula qñ & qualiter sit peccatum mortale .q.j.xviq. H
Gula & eius delectatio necesse impugnanda est .q.q.x. H.
Et qualiter ad cibum accendendum sit. Ibidem. H.
Corpus humanũ q alimentis carere nonvalet qualiter ergo cũ discretione refici debeat Ibidem. I.
Gradus primus & infimus ad gustuz sapientie est timor dñi .iq.j.vq. K

Habituz plures

mutant sz nõ aim .j.iq.vq. K
Ibidem de differentibz actibz veteris & noui hominis
Habitus virtutum cardinaliũ disponit ad exercituz vite actiue & habitus donorum ad exercitũ vite contemplatiue .iq.j.xxq. L
Habitare iter multos ẽ remediũ ꝺ tẽptatões nouiter puersor.j.j.xq. K
Holocaustũ & sacrificiũ qualiter differant .j.q.iq G
Hostiũ regni celor ꝯtũ de se sp est aptũ & qliter dicaf clausuz.iq.j.xxiq.K
Hoies dicunf qui iusticie ratione suffulti sunt .q.q.v. L
Homo ad qd creatus sit Ibidẽ.maximus hois honor ꝙ ad similitudinẽ sui creatoris extat creatus .q.q.j. G.
Homo siue creatura rõnalis ad quid creatus sit .iq.q.xiiq. H
Homo primus taliter fcũs fuit ꝙ ad culpã fomitis incitamentũ nõ habuit plx.j. B
Homini primo datũ fuit triplex adiutorium plx.j. E
Homo noticiã habuit nõ sicut ĩ pria nec sicut in via Ibidem
Homines primi expulsi sunt de quor in qd ceciderunt & ꝙ in quatuor afflicti sunt plx.j. H
Hoiem scm & vouotũ tria faciũt .q.q.iiq. H
Hois est cadere & iterum resurgere j.j.xj. G
Hois vita temptatio est in seipsa. q.iq.iiq. S.
Homicidiũ genꝰ duplex ẽ.q.j.xxj. M
Honor de quo dr in quarto precepto dupliciter intelligiẽ Ibidem P
Humana infirmitas hoc priũ hz iter cetera vt plus ei intueri libeat qđ sibi placet ꝯ qđ displicet .j.iq.vq. B.
Horis canonicis astricti sunt q in sacris ordinibz sunt ꝓstituti & si interdũ ab aliquo ꝗpiã neglectũ fuerit ꝗliter recompensari debeat .iq.iq.iq. T
Hũilitas pcedit ex cognitõe suiꝑius Et qd sit humilitas & ꝯ valens vtus q.q.v. A.
Humilitas triplex est Ibidem B
In hũilitate solũ ponenda est fiducia & nõ in bono ope Ibidem D.
Hũilitas & hũiliatio drñt ibidẽ E
Humilitas ꝯ necãria sit ꝓlatis & ꝗliter ꝓlati se hẽre debẽãt erga subditos. vt nõ solũ ꝓsint sz etiã ꝓsint ibidẽ.F
Hũilitatẽ generat maxime pctor ꝓteritor recordatio ibidem G
Ibidem de occulta supbia multor aliorum vitam iudicantium G.
Ad humilitatem valet exemplum nostri redemptoris & in quibus Ibidem. I.
In humilitate ꝓficere volens exẽpla sanctor aspicere debet Ibidem K.
Humilitatis cã multi mentiunf dicẽtes se pctores vltra ꝯ sint & hoc repꝛhensibile est Ibidem K

Humilitatis tres sunt gradus Ibid P
Humilitas vera q̄lis sit. Ibidem. P.
Humiliare se magis ac magis debent viri sancti quantūcunq; etiā in virtutib⁹ proficiant. Ibidem P.
Humilitas necessaria est in operibus bonis. q̄.q̄.xliij. L
Humilitas mentis dispōit ad grām ꝓtemplationis iij.iij.vij. L
Homo exterior regi debet interiore. q̄.q̄.x. H.

Ractantia quid sit. q̄.j.vj. K
Jeiunīū pars satisfactionis est triplex .j.iij.j. B.
Jeiunīū.iiij.comitari dēbit. ibidē.C
Jeiunīū valet ad ꝓseruandā sobrietatem. q̄.q̄.x. K
Jeiunīū laudabile q̄d sit ibidē.V
Item de habenda discretōne in corporis afflictione. Ibidem M.
Jeiunium horuz qui faciliter ieiunare possunt & qui difficulter quale ꝓmiū sequatur. ibidem E.
In incarnatōis misterio fuit ꝓcursus triū de triplici ierarchia ꝓlx.iij.K
Incipientiū siue penitentiū status ꝓfitit in tribꝰ. ꝓlx.vij. K
Incipientibus & nouiter cōuersis dominus dispensatiue pugnas temptationum alleuiat. .j.j.xij. F
Incipientiū siue penitentiū ꝓuersatio q̄lis eē debeat recapitulat.j.iij.vij.K.
Infernalis pena vbi sit.iij.iij.xliij. F.
Infernalis qualitas describitur in generali. .j.j.x. O.
Infernalis ignis q̄lis sit. ibidē.S
Infernalium tormentorum meditatio valet. .j.j.xij. P.
Ignis infernalis. iij.iij.xliij. G
Ignis purgatorius q̄lis sit. ibidē J
Item de igne purgatorio ibidē.M.
Imagines a christianis habent & ad quid. .q̄.j.xxj. L.
Inobediens discipulus .q̄.j.xxiij.K
Ibidē distinctōes de inobedientia K
Inobedientia fuit causa perditōis generis humani. ꝓlx.v. E
Impenitentia caret venia .j.j.xiij.B
Implorari non debet deus imprudenter aut irreuerenter cuius ad ignoscendum sit multus. j.j.vij. H
Ipocrite tristes sunt non in corde sed in facie. .j.iij.vij. P.
Ipocrisis quid sit. q̄.j.vj. K.S
Et ibidem ē plura dicta doctoꝝ de gestis ypocritarum.
Irreuerentia quid sit. Ibidē O.
Irreuerentia circa altare vna abusio claustralium. q̄.j.xxxiij. U
Insolentia quid sit. q̄.j.vj. O
Intellectus est sextum spūs sancti donum. iij.j.xij. F.
Ibidē ꝙ quinq; dona spūsci ordinantur ad vitā actiuā. sextū aūt & septimū ordinant ad vitam ꝓtemplatiuā. F
Intellectus quid sit & cuius virtutis. Ibidem G.
Item quid sit intellectus. ibidem.
Intellectus prudentialis tria docet. Ibidem H
Intellectus noster tunc perfectissime deo ꝓiungit quando ꝓiungitur eidem vt ignoto. .iij.iij.xj. B.
Inuidia quid sit. .q̄.j.vij. L
Inuidia est filia superbie. ibidē.U
Inuidia duas habꝫ spēs ibidem X
Inuidia diabolo ꝓparat. & ꝙ diabolus semper nititꝫ hoc vitiū cordi infundere humano. Ibidem A.
Inuidia plures habꝫ filias ibidē B.
Inuidia quando sit mortale peccatū & quando non. .q̄.j.xliij. S
Ira quid sit. ira dissuadet a doctoribꝰ & quare q̄.j.vij. C
Ira duobus modis compesci debet. Ibidem E

Ira duplex est alia ex impatiētia ꝓce dit alia ex zelo rectitudinis. Ibidē F
Ibidem de illis qui sunt tepidi siue se gnes ad zelū aīarum ⁊ de illis qui in spū furoris laborant G.
Ira diuersas hz filias Ibidem. lP
Ira quādo sit ꝑccatuz mortale ⁊ quā do non .ij.j.xv. T
Ira zeli triplex est Ibidem U
Ira zeli vtꝫ bona sit ⁊ meritoria .iij ij.xv. W.
Ira impatientie ⁊ ira zeli differunt Ibidem E.
Ira dei videlicet a pctō defendere ꝯz grauis sit .iij.iij.xxj. F
Jubilus spūalis qđ sit .iij.iij.xj. A.
Judicare suos ꝓlatos etiā negligētes subditi non debent venerari ⁊ in negli gentijs eos nō imitari .j.iij.vij. A
Judicium proximum qualiter fieri de beat. .ij.j.xxxiij. A
Judicare alios nō debet qui reprehen sibilis est Ibidem B.
Judicio seu diffinitione. i. ꝓfilio ma iozꝫ viuere ⁊ illis acquiescere frangit illusionem hostis illudere conātis. j.iij.vj. P
Diffinitiom ⁊ ꝓfilio maiozꝫ nō acqui escere impedit ꝑfectionis apprehensi onem. Ibidem. P
Judicare debemus nosmetipsos vt iu dicium euadamus .j.j.xv. N
Judiciū sup̄ius valet Ibidem P
Judicia diuina discuti non debent sz venerari quia inuestigari nō possunt. j.j.iij. R.
Ibidem de diuersis affectibz ⁊ ocupis centijs hoim in diuersis statibz ꝓstitu tozum.
Judicij primoz habendus est penitenti. j.ij.j. G
Judicat homo a deo in hac vita dupli citer. Ibidem J
Judicium finale qñ erit ⁊ cꝫ horren dum .iij.iij.xv. A.
Judicium idem quatuoz habebit ordi nes Ibidem B
Ibidem de duabz sententijs in eodez iudicio proferendis C
Juramentū qđ sine cā fit .ij.j.xxj. V
Justicie esuries ⁊ sitis quarta beatitu do describit .iij.j.xviij. P.
Justoꝝ duo genera .ij.ij.ix. U
Justicia quarta virtus cardinalis his gradibz .ij.ij.xij. P
Ibidem de iusticia ꝓcedit religio pie tas seueritas innocētia reuerentia mi sericordia. vide ibidez descriptiones singulorum. E.

Labor in tria di uidit. .ij.j.xxv. V
Labore acquiri debēt virtutes .ij.ij.j.E
Ibidem de labore ⁊ diligentia sancto rum virorum ꝑ acquirendis virtuti bus. Q
Labor bonoꝝ opeꝝ si aliquē aggraue uerit attēdere debet mercedē futuram ⁊ leuius portabit .ij.ij.iij. R.
Labor exercitij in ope bono acquirit omni hora ꝓsulit ⁊ ad hoc quatuoz req runtur. .ij.ij.xv. A
Lacrime penitentiū vestem innocentie maculatam abluunt .j.ij.j. L
Lacrime penitentiū ꝑ baptismo repu tant Ibidem V.
Larime penitentiū cꝫ sint efficaces ⁊ fructuose Ibidem Q
Ibidem de ꝓpunctione lacrimaꝝ di uersoꝝ patꝝ recommēdationes P
Lacrime penitentiū sunt quodāmodo signū securitatis de dei amore Ibi dem. P.
Lacrime penitentiuz oriunt de amore feruenti quem in deum habere debent. Ibidem. Q
Lacrimarum gratia siue effusio vnde prouenīat penitentibus .j.ij.ij. R

Lacrimaꝝ gratia causaſ ex oratiomb humilib Ibidem S
Qñqꝫ ex virtuosa vita lacrimaꝝ gratia aliter ꝙ aliter donaſ Ibidem T
Lacrimaꝝ gr̃a p humilitatẽ custodiẽda est ne a dño subtrahaſ .j.q̃.iij. A.B
Lacrimaꝝ gratia amissa per vite emẽdationem ꝙ humilitatem est recuperanda. Ibidem. C
Lacrimaꝝ effusio efficacius remediuz ad impetrandũ seu ꝓsequendũ quecũqꝫ postulata. Ibidem C
Lacrime penitentis remissio sil sunt. ꝙ de intellectu illius .j.q̃.iij. A.B
Lacrimaꝝ gratia cuius ab omnib nõ possit. debet tamen ab omnib desiderari. .j.q̃.iij. X
Ibidem qꝫ ꝓpunctio gemebunda sufficit peccata deflere.
Lacrime pñie. deuotõis ꝙ fraterne cõpassionis differunt. .iij.iij.v. R
Languoꝛ amoꝛis q̃d sit. ꝙ idẽ languoꝛ ex tribꝫ ꝓtemꝑatur. iij.q̃.xiij. D.J
Latria dicitur cultus dei. ꝙ qualiter. .iij.j.vij. D
Laudandus nõ est virtuosus nisi bene ꝓsummauerit. .q̃.q̃.xv. V
Lectio viua est vita bonoꝝ ꝙ sanctoꝝ. vide super hoc ibidem declaratõem beati gregoꝛ. .q̃.q̃.v. V
Libeꝝ arbitriũ q̃d sit ꝑm aug. j.j.v. A.
Libeꝝ scõdario est inituꝫ accedendi ad deũ ꝙ gratia dei primario a qua ꝓcedit omne opus bonũ. Ibidem X
Ibidẽ qualiter gr̃a dei ꝓuenit libeꝝ arbitriũ. ꝙ coꝑatur eidẽ ad opus bonũ
Libeꝝ arbitriũ valde vertibile est ꝙ magis ꝓnum ad malum. Ibidem T
Liber nõ est ꝓpria ꝓscia ad quẽ emẽdãdũ oẽs alij libꝛi repti sunt. iij.j.iij. Q.
Liberalitas septimus fructus spũs. ꝙ hꝫ quadruplicem virtutẽ. iij.q̃.ix. E
Libidinis flamma est amoꝛ carnis. iij.q̃.vij. R
Lectio diuinarum scripturarũ qꝫ fructuosa sit. .iij.iij.j. V
Legunt plures ꝙ scrutanſ sacram scripturam non vt faciant que legunt. sed vt habeant que alijs dicant. Ibidẽ M
Ibidem qui rõne scie inflammanſ M
Leticia spũalis ꝙ iocunditas quid sit ꝙ quot modis accipiaſ iij.iij.xj. C
Lex vetus dat ꝓcepta decalogi. euangelium vero siue noua lex superaddit ꝓsilia. ꝙ de intellectu illius. lex eius multiplex est. .q̃.q̃.xiij. G.
Lis in capitulo vna est abusio claustraliũ. q̃.j.xxj. S
Lingua nisi custodiaſ in blasphemiaz ꝓrumpit ꝙ mendaciũ. q̃.q̃.vij. A
Detractionem. murmuratõem. peccati defensio adulatõem ꝛc. vbi silentiũ Ibidem A.
Laus dei ꝓsistit in desiderio scõ ꝙ invita bona hominis. .iij.iij.iij. A
Laus appetitur quadruplici fine q̃. j.xiij. R.
Locus qualiter ꝓtineat incoꝛporalia. iij.iij.xiij. E.
Locus coꝛdis qualiter deo parandus sit per vite puritatem. libꝛo.iij.dis. q̃.capto.xij. S.
Locus triplex debeſ animab ab hinc decedentib. iij.iij.xiij. D
Loci mutatio non minuit temptationem sed auget. q̃.iij.iij. R
Locutio dei ꝙ angeloꝝ ꝙ demonum qualiter ꝙ quot modis fiat iij.iij.xij M O P Q
Locutio diuina tripliciter distinguiſ Ibidem R.
Lõganimitas est quintus fructus spiritus. ꝙ habet triplicem virtutem. iij.q̃.ix. C
Luctus tercia beatitudo declaratur. iij.j.xvij. E
Luctus quatuoꝛ sunt species. Ibidem F.

Lugentium coram deo fructuose tria sunt genera Ibidem. G
Luxuria quid sit. ⁊ qđ vtiosum sit vicium idē ⁊ patur inferno .ij.ij.xij. P
Luxurie sunt tria remedia .ij.j.xij. L
Luxuria septē habet species ⁊ que sunt eedem Et de enormitate virtū ptra naturam ⁊ de eius remedijs Ibidē. M
Luxuria cū suis speciebus declaratur Ibidem. D
Luxurie concupiscentia distinguitur septem modis. .ij.j.xix. F

Malus omne orí tur ex triplici radice .ij.ij. xiij. I.
Malum triplex manebit super peccatores. .j.j.x. P.
Malus homo in oīb malus esse non pt sed hz permixta aliqua bona .ij. ij.vj. K
Libera nos a malo qualiter exponi debeat. .iij.iij.ij. S
Item mala quibꝫ subjcit humana cōditio in sex distinguūt Ibidē G.P
Manducare spiritualiter qđ sit ⁊ qualiter fieri debeat .iij.j.xxiij. G
Mansuetudo est octauus fructus spiritus ⁊ habet triplicem virtutem .iij. ij.ix. F
Martirium sine sanguine est in triplici differentia .ij.ij.vj.A
Meditatio frequens terrenorum qr transeunt ⁊ celestium quia manent valet ad lamentū penitentie .j.j.xij. E
Meditatio diuinorum ꝫ felix sit ⁊ fructuosa. .iij.iij.v. P
Mendacium triplex distinguitur .ij. .j.xxj X
Mentis stabilitas vnde causatur. .iij.iij.iij. P
Mentis instabilitatem infra oratões homo qđiu in hac peregrinatione pfecte carere non potest Ibidē. Q
Ad mentis compositionē quid valeat Ibidem. S.
Mentis stabilitas disponit ad grām contemplationis ⁊ qualiter mens distracta recolligi debeat .iij.iij.viij. P Q
Mentis dilatatio ē prima species contemplationis .iij.iij.xj. V.
Mentis sublevatio est scda spēs contemplationis Ibidem X
Mentis alienatio ē tercia spēs contemplationis ⁊ causatur tripliciter. Ibidem. D.
Mens pfectoꝝ qñ rapiat ad celi secreta. Ibidem M
Meritū qđ quis haberi non possit p primam gratiaz potest tamē se homo preparare ad gratiam qr nulli denegatur gratia. .j.j.iij. L
Misericordie dominj bonitas ⁊ multiplicitas declarat per totum.
Misericordia dñi est sine nūero ⁊ mēsura ⁊ peccata grauissima superare valet .j.j.vij. V
Misericordia dñi emollit corda desperata. .ij.ij.viij.P Q
De decem misericordie effectib. Ibidem. V
Misericordia quinta describitur beatitudo .iij.j.xix. K
Misericordia hominis qualiter nascatur de vitijs ꝺcupiscentijs ⁊ voluptatibus vide ibidem dicta doctoꝝ ꝫ plurima .j.j.x. V
Misteria dei ⁊ secreta nemo scire pōt nisi deus reuelauerit que reuelatio fit diuersis modis .iij.iij.xij. S.
Mititas scda beatitudo describitur. iij iij.xvj. P
Ibidem quis veraciter sit mitis ⁊ de mansuetudine diuersoꝝ.
Modestia est decimus fructus spiritus habens quadruplicem virtutem. iij.ij.ix. P

Modus reparationis humani generis fuit congruentissimus et congruebat tã reparatori q̃ reparabili plx.q̃.M.N
Monachorum superbia reprehenditꝫ .j.iij.vij. Q
Monachus quid sit diffinitiue Quere ibidem Q
Monachor auaricia reprehenditꝫ. Ibidem R
Monachor huius tpis diuerse inordinatões et indecentie a doctoribus Anselmo et Bern̄. declarãt Ibidẽ S
Monachor vocatio et abrenũciatio in quib ꝑsistere debent Ibidem T
Monachi veri in terris gaudium non habent .j.q̃.j. N
De monacho curiali et causidico q̃. j.xxvij. O
Monachorum vestitus pretiosus et superfluus reprehenditur. .q̃.j. xxvij. P.
Ibidem qualiter in vestitu iactantia esse poterit P.
Mors christi et eius qualitas plx. .iij. C
Mortis xp̃i spacium quot horaruꝫ fuerit et quare nec citius nec tardius resurgere debuerit Ibidem. L.
Mors anime dicitur ex obligatione culpe. .q̃.j.j. C.
Mortis nostre opportunitas a nobis ꝑpensata retrahit nos ab amore mundialium plx. .iij. M.
Mortis memoria et futurorum tormẽtorum valet ad contemptum rer mundialium .q̃.q̃.ix. P.
Mors triplex esse distinguit et q̃ fructuosa sit continua mortis memoria. iij.iij.xiij. Q
Ibidem q̃ certa sit mors oĩb et eius hora q̃ incerta et hec pauci ꝑpendunt N
Mors mala sequitur vitam malam et mors bona sequit vitam bonaꝫ. Et de intellectu illius beati mortui q̃ in dño moriuntur. O
Ibidem mors timetur a peccatoribꝫ sed desiderat a iustis. qz iam mundo mortui sunt. O
In mortis hora iusti non timent dyabolum. sed iusti magis et reprobi. Ibidem U X
Morti cum appropinquauerit homo in duob temptat. videlicet in fide et in spe. Ibidem A
Mors duplex est iuxta aliam diuisionem. .iij.iij.xv. A
Mundus religiosos spũales et devotos mente non tenet sed occupatio ne astringit .j.iij.vij. R
Mũdi ꝓtemptores et xp̃i sequaces cũ dño iudicabunt. q̃.q̃.ix. X
Mundi ꝓspera sunt timenda et quare Ibidem. Q
Mentis securitas et tranquillitas ex hoc ꝓuenire debet vt homo nihil terrenũ ꝓcupiscat. Ibidem. Q.
Mundicia cordis quid sit et quantum valeat. iij.j.q̃. P
Mundicia triplex est Ibidem I
Mutabilitas cordis et cogitationum auferri non potest sed refrenari potest Ibidem R
Ibidẽ quante virtutis sit mũdicia cordis. et qualiter ad eam ꝓuenitur R
Mundicia cordis. item quantum valeat. .iij.j.iij. L
Mundicia cordis custodienda est per disciplinã sensuum .q̃.iij.q̃. L
Mundicia cordis sexta beatitudo describit. .iij.j.xx. L
Itẽ de mũdicia cordis. q̃.j.xij. I
Murmuratio vitium q̃ reprehensibile sit in religiosis libro.j. dist.iij. capitulo.vij. L
Mundicia cordis abilitat ad actum ꝓmptionis. iij.j.iij. Q

Negligentia considerationis circa eternalia facit hominem inhærere temporalibus. j.j.ix C
Negligētia est causa subtractionis divine gratie circa finē .iij.ij.vj. Q
Nihil fit nihil agit nisi a volūtate aut permissione diuina .j.j.iij. F.
Novicios aut noviter conuersos antiquus hostis invadere solet .ij.iij.vj. O
Novitarum presumptio quid sit .ij.j.vj. V

Obedientia nascitur ex silentio. ꝙ quid sit obedientia .ij.ij.viij. E F
Obedientie rō triplex est Ibidē G
Obedientia triplex est Ibidem H
De obedientia ꝙ conditione veri obedientis ꝙ quomodo sit tenendus modus obedientie Ibidem H circa finem.
Obedientie vtus q̄sta sit. ibidem I
Propter obedientiam aliquando bonum intermitti debet Ibidem. K
Obedientia de suo aliquid habere debet Ibidem K
Obedientie virtutem assequi volens prospera mundi despicere debet. Ibidem L
Ober obdurās cor triplex ē. j.j.iij. V
Obstinatus senex vna de abusionib claustraliū .ij.j.xxvj. M
Obliuio peccatoꝝ a religiosis añ conuersionem omissorum atq; estimatio presumptionis bonoꝝ causa sunt diuersaꝝ inordinationum in eisdem. j.iij.vij. A
Otiosus inuenis vna abusio claustraliū .ij.j.xxv. L
Otiosa vita impedit ꝓtemplationem .iij.iij.vij. E
Otiosa mens cum fuerit occasionib temptationū pulsat .ij.iij.ij. K
Occasiones temptationū ꝙ pcōꝝ vitare volens fugiat seculū Ibidē. M
Otiositas in religiosis repꝛhenditur .iij.iij.xij. F.
Occupatio bona remediū valēs ꝓtra impetus temptationū .ij.iij.vj. P
Opus incarnationis q̄q; attribuit patri q̄q; filio quādoq; spiritui sancto phe.iij. P
Opa virtutum in nobis qualescūt si dei gratiam habuerit adiutricem. iij.ij.vj. Q
Oratio quid sit ꝙ quare inuenta .iij iij.j. P
Oratio dominica exponit ꝙ excellit orationes alias in trib .iij.iij.ij. Q
Oratio humilis valens remediuz est ꝓtra impetus tēptationū .iij.iij.j. P
Oratio dominica satisfacit pro quotidianis leuib peccatis .ij.ij.vj C
Orationum quatuor sunt species. iij.iij.ij. D.
Oratio qualiter impediat ꝙ p diuersi orent diuersimode .iij.ij.iij. L.
Orationis triplex est effectus. Ibidem. V.
Quando euagatio mentis infra orationem fit peccatū vel quando non ꝙ vn de venial talis euagatio. Ibidem. M
Quamdiu homo in hac peregrinatione fuerit mentis distractione perfecte carere non potest ꝙ quare ꝙ ꝓpter hoc tamen homo non debet desperare. Ibidem. Q.
Oratio vera ꝓsistit in cogitatiōib cordis non in oris voce Ibidem Q.
Continuum desiderium est continua oratio. Ibidē illud aplicū sine intermissione orate. qualiter impleri debeat. Ibidem.
Orationes q̄les dns exaudit. ibidē B

Rationes quare non statim deus exaudit orationes ad se clamantium. .iij.iij.iiij. P

In oratione duo sunt necãria. s. confidentia ⁊ pseuerantia. Ibidem E

De tribus impedimentis occurrentibus tempe orationis .vicz peccata prius omissa. negligentia ppria. ⁊ temptamenta dyabolica. Ibidē. F

Multi orãt plixe. sed vitam ⁊ mores orationũ non habent. Ibidē G.

Orandum est in silētio ⁊ clauso ⁊ quare. Ibidem H

Quatuor sunt que orationes ad deũ peruenire faciunt Ibidem I

Tres sunt modi orãdi. primus fit per verba prolata. secundus fit p verba affectiue formata. tercius fit mentaliter Ibidem K.

Orationi precipue debet adesse deuotio. quia hec summe valet. iij. xv. L

Oratõis vel ptemplationis tempore non excedere mente aut rapi cogitatõnibꝫ mundanis breuibꝫ saltē quodammõ impossibile a viris etiã iustis ⁊ cõtemplatiuis .iij.iij.ix. M

Ibidem exposicio illius dicti apostoli Non qđ volo hoc ago M

Ordines quatuor erunt in iudicio iij.iij.xv. N.

Osculum spũale inter animam deuotam ⁊ eius sponsum quid sit ⁊ quomõ fiat. iij.ij.xij. O

Patientia nascitur ex humilitate ⁊ quid sit patientia. ij.ij.vj. P

Patientia vera quid sit Ibidē T

Patientia triplex est Ibidē K

Patiam perfectam habere volēs quid facere debeat Ibidē U

Patientia in aduersis est martiriuz sine sanguine. Ibidem A

Ad habendam patientiam valet recordatio passionis xpi. Ibidē B

Quia pati nolumus detractiones aut aliquid aduersitatis p amore creatoris iõ reprehensibiles sumus Ibidē. C

Pati nos oportet si pregnare delectet Ibidem. D

Nisi quis patiam ⁊ tolerantiã habeat in tribulationibꝫ regnũ celoꝝ intrare non potest Ibidem E

Patientia est specialis retributio pro xpi passione. Ibidem F

Quanto quis in virtutibus profecerit tanto maiores sustinebit aduersitates Ibidem. H.

Patientibus in tribulatõne deus adest. Ibidem O.

Patiam in aduersis habere volēs laudes hoim ptemnat. Ibidem. P

Patientie vicina vult esse caritas. Ibidem K.

Patientia habet tres gradus. Ibidem U.

Patientia tribus modis exerceri solet. Ibidem T.

Patientia. fortitudo. constantia. magnanimitas. mititas. ⁊ mansuetudo q̃liter inter se differant ⁊ conueniant. Ibidem X.

Patientia est quartus fructus spiritus. ⁊ quomodo hoc. libro. iij. dist. ij. capo. ix. B

Panem nostrum quotidianuz da nobis hodie qualiter debet exponi. .iij. iij.ij. B.

De triplici quo indigemus pane. Ibidem B.

Passio cristi nobis fuit causa salutis eterne. plx.iiij. U

Passio christi fuit generalissima acerbissima. ignominiosissima. interemptoria sed vivificativa plx.iiij. X

Passus est christus in omni parte cor

ꝓris sui in omnipotentia ake ⁊ in superiori portiõe rationis .plx.iiij. D
Passionis xp̃i recordatio valet maxime ad habendã patientiã in aduersis. .ij.ij.vj. B
Passiones sunt triplices videlicet innate illate ⁊ in cordibꝫ alienis. .iij. .iij.xv. Q
Pastores sequunt oues ꝙ si pastores negligentes fuerint sequũt in mortez si diligentes ad vitã ⁊ qualiter ꝓeesse debeant ⁊ qualiter ipi diuidant vitam subiectoꝝ ⁊ ex eoꝝ fuga ⁊ absentia ⁊ vñ causent talia ⁊ q̃ꝫ periculosa sit talis eoꝝ fuga ⁊ absentia. .ij.iij.xxiij. I
Pauptas siue ꝓemptus diuitiarum nascit ex obedientia .ij.ij.ix. V.
Quid sit pauptas ⁊ quantũ valeat ad pfectionis culmen. Ibidem.
Ad paupertatis amorem in religiosis duo mouere debent Ibidem M
Pauptas ⁊ abdicatõ ꝓprietatis maxime ꝓtinent ad religiosos ⁊ quomodo Ibidem. O.
Quamplures vide ibidem auctoritates de virtute paupertatis A
Pauperes sunt multi rebꝫ sed non spiritu. Ibidem. C
Et econtrario sunt multi paupes spũ ⁊ non rebꝫ ⁊ plures sunt paupes spũ ⁊ rebꝫ ⁊ eo feliciores. Ibidem C
Pauptas tres spẽs hz. Ibidem E
Pauperes esse volunt q̃ꝫ plures religiosi fic tñ ꝙ defectũ in nullo patiantur qđ reꝑhensibile est Ibidem. F
Pauptas spũs prima beatitudo describitur. .iij.j.xv. C
Ibidem de paupertate accepta deo ⁊ de amore paupertatis
Pax xp̃i ⁊ pax mundi .j.j.xj. K.
Pax ⁊ gaudium sese comitantur. .iij.j.iiij S
Pacis ⁊ quietis interioris signa explicantur Ibidem T.
Ibidem de ꝓmendatione pacis T.
Pacem ⁊ quietem cordis conseruant vita solitaria ⁊ frequẽs mansio in cella. .iij.j.xv. X
Pax septima beatitudo describitur .iij.j.xxj. W
Pax tercius fructus spiritus describitur ⁊ habet triplicem virtutez .iij. .ij.ix. A
Peccatum a diuersis doctoribus describit .ij.j.ij. A
Peccatum veniale quid sit. Ibidem. A.
Peccatum mortale quid sit ⁊ q̃ꝫ detestandum Ibidem B
Peccatum omne tribꝫ modis inchoatur ⁊ perficit .ij.iij.j. C.
Peccatoꝝ mortalium plura sunt q̃ꝫ septem. .ij.j.ij. D
Et que sint distincta a beato paulo ⁊ augustino .ij.j.xxj. C
Peccata venialia enumerant. .ij.j. xxij D
Mortale peccatum ⁊ veniale qualiter diuersimode separant a deo ⁊ de penitentia eoꝝ ⁊ qualiter vitari possint. Ibidem. E.
Peccatum orit fiue perpetrat quatuor modis .ij.j.iij. E.
Peccati duplex est naufragium .j.j.xiij. T
Peccatoꝝ leuitas qualiter considerãda sit ⁊ ꝙ nemo peccata leuia estimare debet. .j.j.xj. Q
De peccati remissiõe nemo certus eẽ potest. .j.iij.ij I
Peccatoꝝ reliquie ad iterum peccandum disponentes vtrum remanent post sacram penitentiam. .j.iij.iiij. Q.
Ibidem de peccato mortali ⁊ eius culpa. R
An aliqđ pctm̃ sit tã graue ꝙ indulgẽtiam assequi non valeat .j.j.vij. I

Pctores deus odit .j.j.xv. L.
Pctm quod cito non emendatur alia pcta de se gignit. .ij.j.xxij. F
Peccator inuolutus multis vitijs capitalibus. quid facere debeat vt deo et eius gratie approximare possit. .j.j. xv. S X
Peccatores qui olim fuerunt adducūtur in exemplū vt pctores huius tpis non desperent .j.j.vij. K
Pctores ad cōuersionem ad pmam hortantur .j.j.viij. S T
Peccatores videntes dei pietatem misericordiam quare se ad penitentiam non conuertant. quid eor impediat salutē. .j.j.ix. X
Peccator siue hominū peruersor triplex est genus iuxta vnam diuisionez. Ibidem G
Et qualiter idem ad arripiendā viam salutis impediant per diuersas vitior occasiones Ibidem.
Peccatis mortalibo omnis qui caret dei gratiā hz aut manifestā aut occultam. .ij.ij.vj. A
Peccata mortalia vitanda sunt ppter tria. ij.j.ij. D
Peccator mortaliū sunt septē. qualiter illa hominē morti subiiciant. ij.j.iij. G
Peccata mortalia nascunt ex superbia. Ibidem D
Ibidem de omnibo peccatis mortalibus in genere.
Peccatis vitijs inuoluti in vita vtuosa delectari nō queant ij.ij.j. D
Peccator recordatio humilitatē generat. ij.ij.v. G
Pctores si in hac vita non flagellant paduersa piculosum ē eis. ij.ij.vj. E
Peccatorum purgatio agitur tribus modis. .iij.iij.xiij. D
Pena qñq manet post deletōnem peccati quo ad culpā Ibidem D
Pena culpa duo sunt in peccato remittenda. Ibidem P
Pena infernalis vbi sit qualiter affligat. Ibidem F
Penitentia quid sit scōm doctores. .j.j.xij. P.
Pnia quatuor requirit Ibidē Q
Penitentia dicitur fm ethimologisationem. Ibidem R
Penitentia peccator satisfacere non potest iusticie nisi mediante misericordia. Ibidem. X.
Penitentia delet omnia peccata. exceptis impenitentia desperatione. j. .j.xiij. A.
Penitentiā differre vsq ad semū periculosum est. Ibidem. J.
Ibidem de penitentia sera.
Penitentia omnib suaderur maxime senibus. Ibidem R
Ibidem de insecuritate pnie que sera dr in senio sperat de recommendatione pnie a doctoribo. R
Penitentie tres sunt partes integrales. .j.ij.j. S
Penitentie partium sufficiētia declaratur. Ibidem L
Penitendum est de omnibo peccatis. Ibidem. U
Penitentiū conuersatio que in tribo consistit recapitulat. .j.iij.vij. S.
Penitentē oportet omnino peccatum detestare. .ij.j.j. U
Penitentia vt debeat durare vsq ad finem vite .j.iij.ij. F G
Pnia duplex est Ibidem R
Pnia non est considerada quo ad quātitatē tpis sed ad qualitatē compunctionis et emendationis. Ibidē R
Ibidē q plura de pnie compunctōne.
Pnia duplex est iuxta aliam diuisionem .j.iij.iij. X
Ibidem de differentia et fructu digne penitentie.

Penitentia quando sit condigna: Ibidem A
Penitentie exercitiũ in bonis a diuersis diuersimode fit Ibidem B.C
Penitens veraciter nihil perdit de tẽpore. Ibidem. D.
Penitentia digne pacta recipi dꝛa penitente aliqualis ꝓsolatio siue spes de venia. .iij.ij.ij. M.
Perfectorum status in tribus consistit .iij.j.j. F.
Perfectionis integritas tria requirit .iij.j.xiiij. A
Perfectio humana ꝓsistit in assimilatione diuina. .ij.j.x. K
Perfectos mentes deus in aliqua parte imperfectos derelinquit ne se extollant .ij.iij.vij. K.
Periurium triplex committitur. .ij.j.xxj. G.
Permissione quadam diuina plures qui videbantur sancte viuere cadunt in peccata ꝙ quare hoc Et hoc quando qz fit ad electorum cautelam. .j.iij. vj. E F
Perseverare in vno statu viri spũales non possunt. .ij.iij.xiij. C
Persecutio ꝓpter iusticiam octaua beatitudo describit .iij.j.xxj. M
Persecutio multorum Et ibidem de persecutione non cessante D.
Pertinacia quid sit .ij.j.vj. L
Preceptor numerus qualiter sumat ij.j.xx. J
Ibidem de duab tabulis decem preceptorum
Preceptũ primũ tres clausulas hz .ij.j.xxj. K
Ibidem de scõo precepto. G
Preceptũ terciũ tripliciter accipitur Ibidem. M D.
Precepta reliqua. s. quartũ quintum septimum ꝙ octauum Ibidem
P Q S T G
Preceptũ decimum Ibidem. A
Illud preceptũ nonꝫ cupisces difficile est oĩno implere .ij.iij.ix. B.
Precepta dñica impleri non pñt sine diuine gratie adiutorio .iij.ij.v. G
Precepti illius implerio. s. Diliges dominum deum tuum ꝙtẽ. non est de necessitate saluris .iij.ij.x. K
Predestinatio non infert rebus necessitatem .j.j.iij. H.
Qualiterꝛꝛ fit illud augu. Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Et illud non est volentis neqz currentis sed miserentis dei Et illud nil dꝫ in nobis qz sua dona coronat ibidẽ K
Predestinatio ẽ fm grãm Ibidẽ G
Predestinatione aliqua tractãtes aut de illis disputantes insipientes sunt ꝙ quare. .j.j.v. B.
Predestinatos vult deus orare laborare ꝙ solicitos esse Ibidem. C. D
Tria sunt signa ꝑ que homo scire põt an sit põdestinatus iij.ij.iij. Q
Prelatus vbi abbas .ij.j.v. X
Prelati tenentur habere zelum caritatis .iij.ij.xv. D
Prelatura nõ ꝓt admĩstrari sine studio cure ꝓpalis. j.iij.vij. B
Prelati g subditis humiliores eẽ dñt ꝙ magis ꝓdesse qz pesse ij.ij.v. F
Preesse distinguit tripl. .ij.j.xxiij. H
Perfectio triplex est scõm tho. de aqno .iij.iij.xij. G
Item duplex est pfectio iuxta illaz divisionem Ibidem H
Perseverantia requirit de necitate in bonis operibus .ij.ij.xv. E
Et quid sit pseverantia Ibidem
Presumendũ nõ est de dei pietate nec despandũ de iusticia eiusdẽ. j.j.viij. K
Premium felicitatis eterne quid sit. .iij.iij.xv. S
Pietatis donũ declarat ꝙ eius exercitiũ in triplici actu ꝓsistit. .iij.j.viij. O

Pollutio qñq̄ carnis ꝓtingit ex elatione mentis .j.iij.vij. G
Polluō nocturna qñq̄ tria includit impedimenta hoīem a ꝓmumōe sacra phibentia. qñq̄ duo. qñq̄ vnum tm̄. Et vnd̄ ꝓueniat pollutio nocturna. Et quid in ea ꝓsiderandū sit. vicz de cogitationib ꝓcedentib. & qualr homo sm hoc se hē debeat. iij.j.xxvj. A.B
Potestas sacerdotum q̄ excellens. iij.j.xxiij. K
Pugna ꝓtra carnem ex ꝓcupiscentia innata periculosa nō est sed magis salubris. .ij.ij.iij. L
Proficientiū in dei seruitio ꝓuersatio in trib ꝓsistere debet. ij.j.j. L
Presumptio qñq̄ est causa subtractōis diuine gratie siue donoꝝ spūssancti. .ij.iij.vij. G
Propꝛietas psonaꝝ in diuinis declaratur. iij.iij.x. S
Prudētia prima virtus cardinalis declaratur. ij.j.xij. U
Ibidem quid sit prudentia.
Prudētia in sex diuidit. ij.ij.xij. X

Atō quādo pez

fectē sit reformata. iij.iij.v. O
Regni celestis qualitas .j.j.x. C
Regnū dei nemo assequi valet nisi fuerit in statu penitentiū aut pficientium aut perfectoꝝ. plx.vij. T.
Regnū dei triplex est. iij.iij.ij. X
Regulam vnam ꝓgruam & discretam tenere nos oꝑtet per quam deo seruire debemus. .j.iij.vj. L
Religiosi moderni tpis p modica cā ad impatientiam rapiunt & hoc q̄ reprehensibile sit.
Religiosi moderni tpis multas ꝓmittunt inordinationes & vnde ꝓueniant eedem. .j.iij.vij. U C
Religiosoꝝ quoꝝundam feruoꝝ virtuosus vnde ꝓueniat. Ibidem. Et de tedio atq̄ frigiditate alioꝝ.
Religiosoꝝ maioꝝes quo ad loca & opꝛa quales esse debeant Ibidē F
Religiosos in seculo esse pōt duplicr intelligi. Ibidem G
Religiosi magis deuoti curam gerere dñt exterioꝝ occupationū Ibidē. H
Tales nam q̄q̄ quis terrenis occupent corpe mente tñ gemunt per cordis cōpunctionem. Ibidem J
Religiosi deuoti occupatōes exterioꝝres suoꝝ monasterioꝝ subeunt ꝓpter timoꝝem dei & obiam. Indeuoti aūt curis ꝛpalib libenter intendūt ordīs sui disciplinā per hoc fugientes. L
Religiosi indeuoti quietē monasterij putant laboꝝē. Et ꝛpalib honoꝝibus putant alios ꝓcellere. & inde in eis nascit tandem simulationis vitiū siue ypocrisis Ibidem N O
Religiosi q̄plures gloꝝiantes de pluralitate annoꝝ quos absq̄ vita virtuosa in ordine pegerunt iudicandi sunt novicij. Ibidem. R.
Religiosi ꝓficientes q̄q̄ deuoti & virtuosi fiant. Ibidem N
Religiosi etiam in ordinib non ꝓficientes aut magis deficientes peioꝝes sunt etiam omnibus hominibus. Ibidem. O.
Religiosus a ꝓcupiscentijs carnalib se abstrahꝛe debet. seculū & eius ꝓuersatōem fugere. & hi maxime qui nōdū in vita ordinata fundati et exercitati sunt. Ibidem. P.
Religiosoꝝ ꝓuersatio qualis esse debeat. Ibidem. Q.
Religiosi huius tempis si ad perfectionem patrum ꝓcedentium attingere plenarie non possunt. illam fragilitatem supplere debent humili & freqñti compunctione ꝓscie Ibidem. R
Religiosis quantum valeat silentium

.ij.ij.vij. M.
Religiosi ꝙ abstinentes cauere debent ne nimietate ciboꝝ obꝛuãt .ij.ij. .x. P
Religiosi tẽptant ex difficultate bene opandi ꝙ qũo hoc ꝙ quare ita pauci ad pfectionẽ puemiant.ij.iij.xij. S.T
Religiosi negligentes ꝙ ociosi temptant vt magis cauti fiant in his q̃ ad salutem spectant Ibidem U
Religiosus q̃tũcunq; flagellatus fuerit temptationibꝰ desperare non debet Ibidem B.
Religiosi ꝙ alij cristifideles in vno statu pmanere nõ possunt aut consolantur aut tribulant .ij.iij.xiij. C
Remediũ aĩe ẽ puemẽtissimũ qñ ꝛtraria ꝛtrarijs curant plx.iiij. B
Remedium puementissimũ ꝓ nra salute fuit dei filij incarnatio. plx.iiij.C
Remissio pene ꝙ culpe distinguit ꝙ requirit eadem remissio ad perfecte delendum peccatum .iij.ij.xiiij. Q
Repꝛobatio fit ꝑm iusticiã plures repbant q̃ eligunt .j.j.ij. G
Resurrectio coꝛpoꝝ describitur .ij. .ij.xv. X
Rumoꝛi claustro vna abusio claustralium. .ij.j.xxx. R.
Religiosus debowlens esse devotus ꝙ familiaris diligat solitudinem. iij.j.v. B
Religiosus qualiter post cõmunionez se habere debeat .iij.j.xxvj. U F.
Religiosoꝝ cantus medium tenere debet non alte wciferando. .ij. .ij.ij. X.
Religiosi legant illud. Ibidem U B
Religiosi nunq; debent esse ociosi. iij.ij.xij. F.

Sabbatum spiri

tuale quod est gaudium in spiritusancto .iij.j.iiij. U
Sacerdotum dignitas ꝙ eoꝛum potestas describitur .iij.j.xxiij. X
Sacra scriptura tres vel quatuoꝛ mẽsas habet. .iij.j.ix R.
Sacramenta noue legis sunt septem iij.j.xxiij. Q.
Quid sit sacramentum Ibidem
Sacramentoꝝ multiplex est effectus Ibidem
Sacramentum eucharistie describit Ibidem. R.
De cõuersiõe panis ꝙ vini in coꝛpus xpi Ibidem S.
De periculo indigne percipientium ꝙ tractantium. Ibidem. X.
Sacramentum coꝛpoꝛis christi duo in nobis pꝛincipaliter operatur. .iij.j.xxiiij. C
Sacramenti huius res duplex est. Ibidem G
Sacramento eucharistie nullum est salubꝛius .iij.j.xxvj. D.
Salutis nostre initium sit diuina vocatione .j.j.xj. A
Sapientia septimum donum spiritus sancti describitur .iij.j.xiij. J
Sapientia vera ꝙ increata Ibidem R.
De sapientia creata duplici' philosophoꝝ. Ibidem L
De sapientia que de sursum est. Ibidem. L.
Sapientia celestis dupliciter adipiscitur Ibidem M
Sapientia duplex est iuxta aliaz diuisionem Ibidem. O
De sapientia vana siue terrena. Ibidem P
De vera ꝙ celesti sapientia ꝙ eius pꝛopꝛietatibus ꝙ columnis septem. Ibidem Q.

Sapientia vera qualiter querenda ꝙ postulanda sit. ꝙ inuenta qualiter cognosci debeat ꝙ de roboratōe eius per diuersas virtutes. iij.j.xiiij. R
Sapia duplex est. iij.j.xij. S
Sapia increata quomō sit refectio animax. iij.j.xxiiij. D
Sanctificet nomē tuuz qualiter expmi debeat. .iij.iij.ij. V
Satisfacere deo quid sit plx.iiij.A
Satisfactio requirit vt de reatu ꝙ actu peccati mortalis fiat expurgatio .j. .iij.j. D
Satisfactio q̄lis esse debeat. Ibidē D
Satisfactio hz tres ptes principales ꝙ q̄ sit illax sufficiētia. Ibidē D
Satisfactio ꝛsistit in duob⁹ Ibidē R
Stola clausstralium in quibꝰ ꝛsistat iij.iij.j. L
Scientia donum spūssancti explicat iij.j.ix. D
Ibidem de scia seculari
Scientia salubꝛis in quo dependet Ibidem R
Ibidem de triplici mensa sacre scripture.
Scientia siue sapientia a quibusdam amatur ꝓpter vanam gloziam. Ibidem L
In scientia moderata siue minozi saluat homo citius. Ibidem.
Ibidem de magnitudine scientie circa finem.
Scientia perfecta quid sit. .iij. .iij.x. V
Scripturas omnes si nō vacat pscrutari tunc amoꝛis ꝺefiderium siue caritas est habenda ꝙ tenenda in qua ꝺepēdent omnia iij.ij.viij. D
Parum ꝓdest multa cognoscere. nec illa experiri. nec ad aliquem vsum habere .iij.iij.x. D
Securus in hac vita nemo esse ꝑt que tota temptatio est. .ij.ij.x. D
Sensus hūani duplices sunt. exteriozes. s. ꝙ interiozes. ꝙ in quo illi reficiantur. Et de experientia circa sensus iij.iij.xv. V
Sensuū spūaliū sunt duo impedimenta. ꝙ vñ sensus interiozes inciderūt lāguoꝛē ꝙ tenebꝛas. ꝙ qualr reformādi sunt sensus interiozes. ꝙ de remedijs ꝺ ipsa impedimenta. iij.iij.x. R.S
Sensus exteriozes qualr sint restringendi ꝙ recolligendi. iij.iij.ix. F
Sēsus coꝛpales sunt quinq̄ ꝙ sensus spūales aīe sunt quinq̄. iij.iij.xiij. V
Sensus sunt refrenandi in pncipio temptationis. .ij.j.iij. F
Seraphicus amoꝛ ꝙ eius ꝓprietates ꝺescribuntur.
Symbola tria ꝺeclarantur distincte. iij.ij.j. R
Septenarius numerus insignioꝛ est alijs. iij.iij.ij. S
Silentiū nascit ex patia. ꝙ quantum valeat religiosis ij.ij.vij. A
Ibidem que ꝙ quanta mala ꝓueniant exverbis ociosis.
Ibidem de verbis nociuis
Silentiū discretū diligendū est. ꝙ q̄d silentiū sit. ꝙ si discretō in silentio nō seruet ne videlicet nimia sit restrictio silentij alr homo vitijs pulsatur ab intra. Ibidem. C
Perverba ociosa interdū non excede rerarum. Et ibidem de vtilitate silentij. Ibidem. D
Spes quid sit. ꝙ quantum valeat sine meritis aliquid sperare spes non est. .iij.ij.ij. V
Qualiter ad spem venie animus repari debeat. Ibidem V
Spes ꝙ timoꝛ in homine semper esse ꝺebent. Ibidem. D
Spes habet tria signa ꝙ que homo scire poteſt an veniam de peccatis cōsecutus sit. .iij.ij.iij. D

Spes ꝙ eius certitudo ex tribꝫ ꝓcedit Ibidem S
Spei fiduciã obnubilat ꝓscia nimis stricta ꝙ erronea Ibidem. L
Cordа bonoꝝ qualiter in spe solidantur p dona p̃cepta .iij.ij.ij. P
Ibidem aliud notabile de spe bonoꝝ. P.
Spes misericordie semper est habenda Ibidem P
Sobrietas ex paupertate nascitur. ij.ij.x. G.
Et quid sit sobrietas Ibidem
Sobrietas alia est medicine alia auaricie. Ibidem. P
Sobrietas ꝓsistit in tribꝫ ibidẽ I
Sobrietas ad multa vtilis est. Ibidem. L
Tres sunt gradus sobrietatis. Ibidem K.
Solitaria vita ꝓmendat .iij.j.v. K
Solitudĩez corꝑis habere nõ valens hẽat solitudinez cordis ꝙ prima paꝝ valet sine scỹa Ibidẽ A
Solitudo disponit ad grãm ꝓmplationis .iij.iij.viij. K
Societas mala vitanda est .ij.ij. xiij. P
Spũssanctus qualiter ꝓcedat a patre ꝙ filio .iij.j.vj. P.
Spiritus igni compat ꝙ quare Ibidem. F.
Spũs opat in nobis bonam voluntatem ꝙ qualiter .j.j.ij. B.
Spũssanctus multiplex est in vtute ꝙ qualiter hoꝝ ꝓcedat .iij.j.vj. I.
Spũssanctus qualiter inhabiter corꝺ hominis .iij j.xiij. L.
De quibusdam effectibꝫ ꝙ donis spũssancti ꝙ virtutibꝫ eius multiplicibus. iij.ij.iiij. A.
Spũssanctus fugiet a corꝺibꝫ peccatis mortalibꝫ maculatis Ibidem. C
Ibidem ꝯ plura dicta de bonitate spiritussancti
Spiritussancti ꝓcessio ꝺescribitur iij.iij.x. R
Spiritum esse in spũ qualiter intelligatur. .iij.iij.xj. P
Spũs damnati qualiter extra infernum nusq̃ sunt .iij.iij.xiij P
Spũssanctus quare non in eodem instanti ascensionis xp̃i apls datus fuerit ꝓx.v. N
Ibidem de diuersis charismatibus spiritussancti.
Spiritus duodecim fructus habet .iij.ij.ix. C
Subditus ꝓlatuz negligentem non imitet neq̃ iudicet sed veneretur. .j.iij.vij. B C
Subditus suam custodiat cõscientiã Ibidem. B.
Status in optimo in duobꝫ attendit iij.j.xiij. B.
Supplicia futura finem ꝺebere habere peccatores existimant ꝙ ergo finẽ non faciunt peccatorum suorum .iij.ij. xv. D.
Qꝺ aũt nõ sint finem habitura ostenditur. Ibidem E
Supbia quid sit ꝙ qua rõe ꝺicat meritum omnis peccati .ij.j.v. J. R
Supbia quadruplex esse ꝺistinguit. Et que sint eius remedia contra superbiam Ibidem L M
Elationis vitiũ impedit opus virtuosum Ibidem N.
Et qualiter contra hoc vitium sit vigilandum Ibidem. O
De occulta superbia inferiorum ꝙ superiorum inter se mutuo atq̃ aliter subditus ꝙ de remedijs ꝯ plurimis. Ibidem P.
Superbia qualiter aliter teneat prelatos siue prepositos atq̃ aliter subditos ꝙ de remedijs ꝯ plurimis Ibidem A.

Plures videnť humiles ꝛ ſua eſtimatõe ſibi magꝝ eſſe videnť Ibidē S
Superbie quatuor ſunt ſpecies. duodecim gradus ꝛ de numero illorum. Ibidem. A
Ibidem ꝙ melior ſit peccator humilis ꝙ iuſtus ſuperbus
Superbia ꝛ vana gloria differunt. Ibidem. C
Ibidē plures autoritates doctorum de vana gloria. Et qualiter cauerī debeat in bonis operib⁹
Ibidem ne electi laudib⁹ hominꝫ extollanť permiſſione diuina detractoribus lacerari permittunť
Ibidem ꝙ plura de elatione ꝛ diuerſor inflatione. ij.j.vj. D

Tardare non debem⁹ ad deū conuertēdo. j.j.xj F
Et ꝙ periculoſa ſit mora conuerſionis
Tempꝰ duo ſuo ordine ſibi ſuccedūt. .iij.iij.xij. Q
Temperantia ſecunda virtus cardinalis deſcribiť. .ij.ij.xij. B
Ex temperantia veniunt caſtitas pudicicia. ſobrietas. pcitas. moderantia. honeſtas. abſtinentia. verecundia ꝛ modeſtia. Ibidem. B
Ibidem deſcriptōes ſingulaꝝ. B
Temporis breuitas ab omnib⁹ perpetrata retrahit a peccatis ꝛ ſeculi vanitate. .j.j.x. N
Templum dei ſunt hoīes. ꝛ qualiter illud preparari ꝛ edificari debeat. .iij.ij.xij. Q S
Tēptatio triplex eſt ij.iij.v. U
Temptationes ꝛ perplexitates diabolī ꝙ diuerſimode ſunt ꝛ intricate Ibidem B
Tēptationes religioſoꝝ acerbiores ꝙ ſunt. .ij.iij.vj. D
De remedijs earundē. Ibidē F
Quid facere debeat homo nonvalens habere remediū contra ſuas temptationes. Ibidem. J.
Dō ſi adhuc nec conſolať nec abſoluiť. hoc agiť occulto dei iudicio. ꝛ quid faciendū ſit. Ibidem. R.
Non oīs temptatio eſt culpanda. ꝛ ꝙ temptatio ſit gratulabunda Et ibidē ꝙ plura dicta ſanctoꝝ de reſiſtētia habenda in temptatōe. Ibidē U
Temptatōib⁹ quanto plus reſiſtitur tanto amplius ꝛ validius a maligno ſpū homo impugnať Ibidem. X
Temptať homo a ſeptē iuxta vnam diuiſionē. ꝛ qualr illa ſint vincenda Et de ſeptē alijs quib⁹ premiabunť ſi vicerint. Quare deus electos ſuos permittat temptari ꝛ tribulari. ꝛ ꝙ ſalubre ſit temptationes ſufferre. Ibidem. A B
Temptationib⁹ homo pbať. purgať. exercitatur. Ibidem. B
Temptationib⁹ homo humiliatur .ij.iij.vij. D
Temptari etiā deus hoīem permittit ne incidat in elatōem Ibidem E
Temptanť etiā bij qui ſubleuati ſunt in pſperis vt ſuā per hoc cognoſcāt infirmitatem. Ibidem. F
Temptatio iuſtoꝝ per vitia ꝛ caſtigatio eorundem per flagella quid ſignificet. Ibidem. H
Quibuſdā maiora virtutū dona danť ꝛ quedam minora eis neganť vt eorū animus ſemꝑ habeat vnde ſeſe reprehendat. ꝛ hoc ad augmentū humilitatis Ibidem I
Temptanť quandoꝙ religioſi. deuoti ꝛ ꝓtemplatiui ne de domꝰ ꝓpunctōis aut etiam contemplationis extollanť Ibidem L
Deus vno mō tēptat electos nūc veniendo ꝛ grām infundendo. nūc recedendo ꝛ derelinqñdo ne virtutes ꝙs hñt ex ſeipſis ſe brē eſtiment Ibidē O

Devna spēcie temptationisque ē subtractio gratie. .ij.iij.viij. A
Et ibidem qualiter spes humilitas ⁊ patientia ꝓbantur in eisdem.
Teptationes a diabolo immissas ꝺs ꝓsiderans nostram infirmitatem mitigat vt simul nonvemiant .ij.iij.xj. L
Temptant illi acrius qui in dei timore ⁊ amore sunt feruentiores. Ibidem. O.
Temptamenta electis ꝓsunt Ibidem. Q
Quedam temptationes ita subtiles sunt ⁊ perplexe vt etiam a viris perfectis vix intelligant .ij.iij.xij. S
Ibidem de generibꝫ ꝓcussionum spiritualium diuersis A
Temptatio nō extenditur vltra posse hominis .ij.iij.xiij. E
Temptationibꝫ resistere facit digna corporis christi susceptio .iij. .j.xxiij. R
Ne nos inducas in temptationē qualiter exponatur .iij.iij.ij D.
Temptationibꝫ resistere nō valemus nisi dei adiutorio Ibidem E.
Tempt⁹ homo a duobꝫ in hora mortis .ij.iij.xij. A B
Temptationibꝫ diaboli resistendum est. .j.j.xij. N.
Temptationum remedia nouiter conuersoꝝ ad religionem. .j.j.xj. X
Temptamur non vltra q̄ꝫ sustinere valemus Iuxta illud apli fidelis ds qui non patitur nos tempt⁹ ri vltra q̄ꝫ possumus .j.j.xij. R.
Temptationes sustinere ⁊ eisdem resistere occasio est augende virtutis .j.ij.iij. S
Timor dñi est prima virtus ꝑ quā ad alias peruenitur ⁊ per timorem ad penitentiam ꝓpungim̄. .ij.ij.ij. R
Timor dñi caritati locum preparat. Ibidem
Timor sex habet spēs Ibidem L
Timore plures ad conuersionē vocantur. Ibidem L.
A timore incipiēda est via dei Ibidem Q
De timore virorum iustorum siue electorum Ibidem N
Timor de iustitia habendus est. .j.j. viij. S
Timor damnationis eterne retrahit a vanitate ⁊ a timore mundialium .j.j.x. O.
Timor dñi est primus ⁊ infimus gradus ad deum ascendendi. .iij.j.vij. R
Timor triplex est Ibidem L.
Timor qualiter foras mittat ꝑ caritatem Ibidem. Q
Tranquillitas esse nō potest nisi in puritate conscientie. .iij.j.viij. P.
Tribulatio in anima maior non est q̄ habere conscientiam vulneratam. ij.ij.vj. N
Tribulationes in hac vita patientibꝫ frequenter adest deus Ibidem O.
Timor sanctoꝝ apl̄oꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ quem in hac vita habuerunt nobis ꝓponitur ac si dicatur. Quid faciunt tabule si contremiscunt columne. .j.j.xij. Q
Trinitatis visio est premium celestis patrie. .iij.ij.xiij. L.
Trinitas sancta in via ꝓspici non potest sed in patria ab electis aperte videbitur. .iij.ij.xv. N
Trinitas ꝑ caritatem inhabitat mentes iustoꝝ .ij.ij.xij. R.
Trinitas sancta quare fecerit hominē de quo ⁊ ad quid fecerit ꝓlx.j. A
Tristicia ex accidia ꝓueniens q̄ꝫ periculosa sit .ij.j.ix. O.
Et qualiter inde nascat desperatio.
Temptatio est tercius gradus in quo dependet status ꝓficientiū .ij.ij.j. B

Temptatio inchoatur ⁊ impletur tribus modis. Ibidem C.
Temptationi in principio resistendū est. ⁊ quare. Ibidem D
Principium moriuus operans peccatum duplex est. Ibidem F
Et talis primus motus dicit peccatuz veniale tribus modis. Ibidem G
Differt passioni animi ex temptatione pueniens ab obligatione qua ligatur animus per delectationem ⁊ cōsensum. Ibidem H.
Temptatio quando dicatur humana Ibidem J
Temptationibus dant occasiones quīq; sensus ⁊ precipue visus. .ij. iij. ij. K
Antiquus hostis tribus modis iuxta vnam diuisionem nos insequitur. Ibidem. L.
Est ⁊ vna temptatio occulta quando culpe prius perpetrate ante mentis oculos reuocantur per malignum spiritum etiam in volentibus. vt quos opere perverso maculare non valet p cogitationes prauas coinquinet. Ibidē M
Qualiter ociosi homines sub quibusdam occasionibus temptantur. li. ij dist. iij. capitulo. ij. N.
Temptationum bella a tribus nobis inferuntur. .ij. iij. iij. G
Temptationes dyaboli sunt impugnande. Ibidem. H
Temptationū certamina habebimus q̄diu vixerimus. Ibidem J
Temptationibus ⁊ flagellis iusti viri flagellantur als fatigant. sustinent nā q̄ corporis infirmitatem. sz electi huiusmodi temptamentis repugnant. reprobi autem p̄sentiunt. Ibidem. O
Utrum homo in hac vita viuere possit absq; temptatione. plures locum mutant vt temptationes euadere possint sed parum prodest eis talis fuga. Et quare. .ij. iij. iiij. P R
Temptari ⁊ induci in temptatōnem differunt. Ibidem E
Ibidem vita hominis in se omnino dicit esse temptatio.
Nullus gradus perfectionis in hac vita esse potest sine temptatione. Ibidem. L.

Uscare do tota liter ⁊ seculo mori non sit virtute hominis sed gratia dei ⁊ spūssancti roboratione. .j. j. xj. D.
Uacant plures corpe sed vagant corde. ⁊ qualiter corvagum p̄sci debeat vt quiescat. .iij. iij. ij. E.
Uana ⁊ vera. caduca ⁊ transitoria p̄sciri non possunt. .iij. ij. vij. F
Ueniale peccatum dr primus motus tripliciter. ij. iij. j. D
Uenialiter aliquando non peccare in hac vita extat impossibile. Et quare hoc. libro. ij. distinctione. iij. capitulo. ix. R.
Quedam sunt peccata que a iustis in hac vita vitari non possunt. Ibidem S.
Uenialia ⁊ minuta peccata sine quib̄ p̄sens vita non ducitur delent per lacrimarum p̄punctōnem. nec p ea iustitia amittitur. Ibidem. D
Uenialia peccata minuunt feruorē caritatis. iij. iij. xiij. R
Uenialia quomodo impediant introitum regni celorum. ⁊ que sint venialia ⁊ quomodo maculant animam. Ibidem. O
Uenialia quomodo impediant actualem deuotōnē q̄uis non effugient spiritussancti grām. .iij. ij. iij. C
Uerbum dei loqui volens siue predicare prius studeat qualiter ipē viuat ⁊ sic ex sua vita colligat qualiter alios doceat. .ij. ij. xiij. O

Uia que ducit ad vitam qũo vicik an gusta. .iij.iij.xij. R
Uicia capitalia videlicet superbia ⁊c. qñq non sunt mortalia .ij.j.xiij.P
Uitia vitare volens mundum fugiat. .j.j.ix P
Uitia illas impetunt vtutes quas de/ struere conantur .ij.j.v. Q
Uitia supare ad plenum nemo valet sine diuine gratie adiutorio .iij.ij. v. G
Uitia capitalia q̃liter se pallient sub virtutibus .ij.iij.v. X.
Uitia palliat diabolus sub specie vir/ tutum vt sic decipere possit Ibidē A.
Uictoria spiritus aduersus carnez ha beri non potest nisi mediante certami/ ne. .ij.iij.iij. S
Uictoria nostra de rẽptatione deo nõ nobis ascribenda est .ij.iij.x. E
Uigilie pars satisfactionis causantur ex ieiunio. Et quia fatigant ideo sunt pars satisfactionis .j.iij.j. D
Uim facimus domino non cõplendo sed flendo .j.ij.iij. D
Uincere volens vitiũ p quod infestat explorare debet idipsum ⁊ speciale se/ cum inire certamen .ij.iij.vj. R.
Uiolentiam patitur regnum celorum ⁊ a quibus ⁊ qualiter .j.j.xij. R.
Uirtus quid sit ⁊ vnde dicat ⁊ quis sit eius effectus .ij.ij.j. E
Et ibidem qualiter in virtutib p profi ciendum sit. D
Uirtutes impugnantur a vitijs ꝓtra/ rijs ⁊ qualiter .ij.j.v. Q
In virtuosa vita non delectat qui pec catis extat inuolutus .ij.ij.j. D
Uirtutes acquiri volunt per labores. Ibidem F
Uirtutum amor consulitur ex dictis sanctorum patrum. Ibidem J.
Uirtus illa rara est videlicet magna operari ⁊ se non magnum reputare .ij.ij.v. C
Uirtutes sancte sunt vere diuitie. .ij.ij.ix R
Uirtus omnis que indiscrete tenetur amittitur cum autem discrete tenetur nutrit. .j.iij.vj. Y
Uirtus semper vult medium .iij. ij.xv. R
Uirtutes thxologicales explicantur. iij.ij.j G
Ibidem de conuenientia ⁊ differentia earum. D
Uirtutes ille q̃ hominem ad deum pr ducere debent quatuor in se habeant. iij.iij.xij. L
Uirtutes cardinales explicantur. ij.ij.xij. Q
Uirtutibus cardinalibus homo in/ struitur in bonis armatur contra vitia Ibidem. S
Uirtutes iste quando debeant dici pol licite quando purgatorie quando pur gati animi ⁊ quando exemplares. Ibidem. L
Uirtus quelibet cardinalis qualiter il lis virtutibus coaptari debeat. Ibidem B
Uiri iusti iuste viuere non valeant nisi dei gratia adiuuent .iij.ij.v. D.
Uisitatio dei frequens condonat fa/ miliaritatem eiusdem Ibidem L.
Uisitationum diuinarum obseruantia in viris sanctis deo summe placet. iij.ij.vj. L
Uisus summe custodiendus est .ij. iij.ij. S.
Uisio dei est eterna felicitas .iij. .iij.ix. A
Deus carnalib oculis non conspici/ tur sed intellectuali visione mente. Ibidem.
Circa trinitatem psonarꝫ ⁊ vnitatem di uinitatis cautela est obseruanda quo ad assertionem vtriusq Ibidē D

ordinem

Ibidem de errore arrij & sabellij.
Tres sunt species visionum. iij. .iij.xij. T.
Visio electorum in patria erit spiritu alis. iij.ij.xv. I
Vita hominis quãto perfectior fuerit. tanto feruentior & velxmẽtior est amor eiusdem ad diligendum solum deum. .iij.ij.xiij. X
Vita duplex est.activa scz & ptempla tiua iij.ij.vj. B
Ibidem de differentia & conuenientia earundem.
Vita activa & ptemplativa non omnibus eque expediũt & quare. Ibidẽ. D
Vitam istam sine pctõ nemo petransire potest. iij.ij.xiij. I
Vocatio dei nostre salutis est initium. .j.j.xj. A.
Vocatõis modus est triplex Ibidẽ X
Voluntas bona vnde oriatur. .ij. .ij. iij. D
Voluntas corrupta siue ꝓsuetudo mala plura vitia efficit in ꝓscientia quasi naturalia Ibidẽ P
Voluntas bona ꝑdest ad salutem etiã si effectum boni operis non habuerit. Ibidem. D
Volũtas bona quatuor gradus habet Ibidem K.
Voluntas hominis libera esse non potest a cupiditatibꝫ. iij.ij.iiij. D
Fiat voluntas tua qualiter exponi debeat. iij.ij.ij. A
Vox tube ad quam resurgẽt mortui intelligit dupliciter. iij.ij.xv. X.
De zelo habendo erga ꝓximuz. quem enim debent habere prelati mouet questio. Vtrum ira zeli bona sit & meritoria. iij.ij.xv. D.

Explicit tabula huius Malogranati ꝟm ordinem alphabeti.

Prohemium

Incipit prohemium in dyalogum malogranati.

FIli accedens ad seruitutē dei sta in iustitia et timore. ⁊ prepara animam tuam ad temptatiōem. dēprime cor tuum ⁊ sustine. Inclina aurem tuā et suscipe verba intellectus et ne festines in tempus obductionis. Sustine sustentationes dei. Coniungere deo et sustine vt crescat in nouissimo vita tua Eccle. scdo.

Capitulum .I.

SAncta trinitas pater ⁊ filius et spiritussanctus. vnus omnipotens deus. sue diuinitatis ac bonitatis et ineffabilis dulcedinis et charitatis virtutē que est in ipso. ⁊ ipse volens cōmunicare alijs ⁊ esse alios sui principes. fecit creaturā rationabilem que seipsum videlicet summum bonum intelligeret: intelligēdo amaret amando possideret possidēdo beata esset. fecit ergo deus primum hominem formādo corpus eius de limo terre ⁊ inspirauit in faciem eius spiraculum vite hoc est aīam creauit quam corpori faciendo vniuit. factus aūt est homo ad ymaginē dei in naturalibus et ad similitudinem in gratuitis vt dicit glo. super illud ps. Et sit splendor dñi dei sup nos ymago similitudinis ad quā facti sumus nō patris tantum vel filij vel spiritussancti sed totius trinitatis. p memoriam similes patri. p intellectum filio. p dilectōnem siue voluntatem spirituisancto. De hoc etiā dicit beatus bern. Per memoriam patri similes sumus p intelligentiā filio spiritui sancto nihil ita simile ē in nobis q̄ voluntas siue amor vel dilectio.

Dedit etiā deus tale corpus primo hoī qđ anime esset subiectū vt esset etiam obtempans sine rebellione. essz vegetabile sine mortalitate. esset quoq̄ anime cōformet vt sicut aīma erat innocens ⁊ tamē poterat peccare. sic corpus esset impassibile ⁊ tñ posset mortalitatem incurrere ⁊ ideo poterat mori ⁊ non mori. poterat habere sufficientiam ⁊ indigentiam poterat obtempare ⁊ rebellare ⁊ hoc fuit ratione nature defectiue ex nihilo create nec p gloriā als gratiam confirmate. fuit tamen illud corpus ita conditū vt in eo nulla esset pugna rebellionis. nulla promptitas libidinis. nulla diminutio vigoris. nulla corruptō mortis. Nec aut tē immortalitas ade. fuit principaliter ab aīma sicut ab influente. a corporis equali dispositione sicut a disponente. a ligno autem vite sicut a vegetante. a regimine vero diuine prouidētie sicut ab interius protegēte. factus est itaq̄ homo absq̄ omni culpa ⁊ miseria nec ad culpā habuit fomitis incitamentū

Insup datuz fuit ei quadruplex adiutoriū. Vnum ad recte volendum Scōm ad murmurandū extra malum et stimulandum ad bonum. Primum est conscientia. Secūdum findeirisis. Tercium fuit scientia illuminās intellectum ad cognoscendum seipsum. deum ⁊ mundū istum qui factus fuit propter ipsum. Quartū fuit caritas accēdens affectum ad diligendū deum sup omnia ⁊ proximū suum sicut seipsum. Noticiam etiam dei habuit cuius presentiam quadam interiori aspiratiōe contemplabatur nō tamen ita excellēter vt in patria. nec ita in emigmate sic modo in via in qua ptemplatione summe in deo delectabatur ⁊ p consequēs eo fruebaf prout competebat homini

in statu innocentie existēti qui si in sta tu innocentie pmansisset viuus ad glo riā translatus fuisset ¶ Duplex q̄ppe bonū ds illi p̄parauerat vnū tpa le aliud eternū. primū dedit. secundū pmisit. ideo duplex p̄ceptuz primus homo habuit. vnū nature ad custodiē dum bonū datū. aliud disciplinead p merendū bonū pmissum ⁊ hoc non po terat mereri melius q̄ p merā obīam ¶ Sed istuz statū felicē viz innocē tie parentes nr̄i primi ꝓpter inobīam pdiderūt ⁊ oēs posteros suos. i. omne genus humanū ad magnā miseriā p/ duxerūt. ¶ Inuidens em̄ diabo/ lus felicitati hoīs in spē serpentis ip/ sam mulierē tāq̄ fragiliorē aggredit temptandā quā cū in responsione du/ bitantē cerneret. institit fortius. ⁊ vī/ cens eā etiā vir̄ illa mediāte deiecit. ꝓcessit igit̄ sic. primo querēdo cur p̄ce pit vobis deus ⁊c. secūdo asserendo ne quaq̄ moriemini. tercio pmittendo. eritis sicut dij scientes bonū ⁊ malum Processus iste fuit maxīe versutie q2 ꝓcessit experiendo impellendo ⁊ alli/ ciendo. Experientiam em̄ accepit in in terrogatione. impulit in assertiōe. al lexit in promissione. Allexit em̄ dya/ bolus mulierē p triplex appetibile. s. p sciam q̄ est appetibilis rōnis. per ex excellentiā ad modū dei q̄ est appetibi lis irascibilis p suauitatē ligni q̄ est ap petibilis concupiscibilis. Igit̄ vir pec/ cauit q2 lignū vetitū gustauit. Vñ ⁊ pe naz accepit vt in sudore vultus sui pa ne suo vesceret. ¶ Mulier autē in anob⁹ peccauit q2 superbiuit ⁊ vetitū ci/ bum ꝯmedit vnde ⁊ duplicez maledi ctionē hz. s. sub viri p̄tate eris ⁊ hoc ꝓpter primū. Itē in dolore pies ꝓpter secundū ¶ Deinde adā ⁊ eua de paradiso expulsi sūt sicut lucifer de celo. ⁊ in hac valle miserie habitātes facti sunt mortales. ceciderūt em̄ miserabi liter a statu innocētie ⁊ gr̄e in statū cul pe ⁊ miserie ꝓpter hoc certū est q̄ oēs nascimur filij ire q2 priuati rectitudie originalis iusticie quā p̄uaricatōez vo camus culpā originalē ꝓpter cuius ha būdantiā incurrimus quantū ad aīaz quadruplicē penā. s. infirmitatē igno rantiā malitiā ⁊ concupiscentiam. Que q̄tuor inflicta sūt ꝓpter originale pcm̄ q̄s sane penas comitat̄ in corpe multi plex labor multiplex morbꝰ ⁊ multi/ plex dolor. Ad has quoq̄ penas sub/ sequit̄ pena mortis ⁊ incineratōis pe/ na carentie dei visionis ⁊ amissionis glorie celestis Ca. .N. J

Videns aūt pius simus deus ⁊ misericordissi/ mus dn̄s deus hoīem quē ad sup̄nam fruitionē formauerat a statu innocen/ tie tā felici ꝓpter pcm̄ inobīe cecidis/ se ꝯmota sunt oīa viscera mīe eius sup eū ⁊ cogitabat cogitatiōes pacis ⁊ re/ demptōis quō posset genus hūanum qđ creauerat ad se pfruendū iter̄ refor mare. hoc intelligens diuina vitas ⁊ iusticia. de quib⁹ dr̄ p̄s. Justicia tua iusticia in eternū ⁊ lex tua veritas. Cō tradicebant asserentes humanā natu rā q̄ p culpā inobīe erat sanciata iuste esse dānatam nō debere reformari. Au diens hoc pax dei q̄ exuperat oēm sensū ⁊ mīa dn̄i. de qua dicit p̄s. Misericor dia dn̄i plena est terra ꝓpatientes ho/ minē lapsum ⁊ ꝓpter culpā damnatuz eius causam sibi assumpserūt ⁊ in ꝓspe ctu altissimi eam obtulerunt obsecrā/ tes ⁊ stimulantes eius pietatem vt su um plasma quod ad laudem ⁊ gloriaz ⁊ honorem suimet creauerat in eternū pire non permitteret. Veritas aūt hoc reclamabat ⁊ iusticia prohibebat dicē tes q̄ ille homo qui sponte per suā cul/

pam cecidit non debere aliqñ ad salu/
tem sublevari. audiens hoc dīna bon
tas q̄ ꝓpter hoīem inter se fic discepta
rent placuit sue paterne clementie pri
um qōnes dirimere. sedare discordiā
iniuriāq̄ nulli facere. ℜ Et quia
hoc ꝓgrue decenterq̄ fieret sapiēti fu
it opus cōsilio. Unde ipse p̄ sapiam
suā. i. filiū de hac re ꝓsuluit. que sapia
tale ꝓsiliū adinuenit vt ipsam p seip/
sam sapiam humana carne seuestiret.
q̄ p eterno pthoplasti piaculo assump
tum a se hoīem morti mordendū obij
ceret. sed latēte deitate mordentē mor
tem illaquearet q̄ sic moriendo ade de
bitū homo veritati q̄ iusticie solueret q̄
resurgendo captā bamo deitatis mor/
tem in eternuz p̄cipitaret. Cui sñie
oēs assenserunt. vicz veritas q̄ iusticia
pax q̄ mīa. q̄ accepta satisfactōne veri
tas q̄ iusticia. mīa q̄ veritas sibi obuia
uerunt. iusticia q̄ pax se osculate sunt.
¶ Cū ergo venit plenitudo tpis quo
clementia dei patris hoīem recupare
dispposuit. missus est gabriel archange
lus occulti ꝓsilij baiulus ad virginē de
stirpe dauidica cui repposita sunt testa/
menta fidelia dicens. Aue grā plena
dñs tecū. Que breui deliberatōne p̄e/
missa citius rñdit. fiat mihi ſm verbū
tuū. Nec mora reuertit nuncius q̄ vir
ginalem thalamū ingredit xp̄s. Ille
sus quippe fuerat ab arce patris filius
dei orbis ꝓditor atq̄ ventre virginali
caro factus ꝓdijt. exiuit nāq̄ per clau
sam portā dūs q̄ homo. lux q̄ vita. ꝓdi
tor mundi. q̄ ſm ꝓphetam Baruch. iij.
post hec in terris visus est q̄ cū hoībus
ꝓuersatus. q̄ sic p̄verbū incarnatū fcā
est hūanī generis reparo. nō q̄ aliter
saluari nō potuit. sed q̄ nullus modus
alius ꝓgruebat ipsi reparatori. repabili
q̄ reparationi ¶ Congruebat inq̄
iste modus reparatori p quē decebat oīa
dere suā potentiā. sapiam. q̄ bonitatē.
Quid aūt potentius q̄ cōiungere duo
extrema summe distātia hoc est creato
rem q̄ creaturā. Quid vo sapientius
q̄ q̄ ad pfectōem totius vniuersi fierz
ꝓiunctio primi q̄ vltimi hoc est vbi dei
qđ est oīm principiū. q̄ humane natu/
re que in opibz sex dierum fuit vltima
oīm creaturaꝝ. Quid benivolētius q̄
q̄ creator rex ꝓicare se voluit rebz cre
atis ℳ Fuit etiā modus iste con
gruentissimus repabili. q̄ hō p pctm̄
corruit in infirmitatē. ignorantiam q̄
malicia per q̄ ineptus factus est ad vir
tutē diuinā imitandā. ad veritatē cog
noscendā. q̄ ad bonitatē diligendam
Ideo dō factus est homo per qđ se red
didit hoī imitabilem. cognoscibilē. q̄
amabilē. Fuit filr iste modus ꝓgruen
tissimus nostre reparationi quo dñs in
forma serui salutem serui ꝓcuraret

Capitulum .III.

Sunt et alie rō
nes quare fuit ꝓueniens deum
incarnari. Prima fuit. q̄ p̄uaricator
abstulit nobis deuz. ꝓueniens g̃ fuit vt
reparator redderet nobis deū. Ecōa. q̄
humilitas decuit deū. sed nō potuit hu
miliari vsq̄ ad penas in natura diuīa.
oportuit ergo q̄ in humana Terciavt
esset humilitas tanta in reparatōe q̄nta fu
it supbia in p̄uaricatōe. q̄ superbia
fuit tantavt hō vellet esse vt dō. vñ hu
militas tanta esse debuit vt deus fieret
homo. Et notandū q̄ cūis opa trini/
tatis sint indiuisa ita q̄ quicquid opa
tur vna ps̄ona opetur q̄ alia. tñ solus fi
lius suscepit carnē q̄ nō p̄ vel spūssan
ctus. q̄ ad solum xp̄m p̄tinet caro. q̄
licet filius suscepit carnem. non tñ de
spernit patrem. nec se diuisit a patre.
Suscepit inq̄ filius carnē in ꝓpriета/
te. q̄ tñ pater q̄ spūssanctus nō deficit

maiestate in ōinitate equalitas in carne sola filij ꝓprietas. nō aūt ab eo ꝑtis aut spūssancti recessit aliqñ diuinitas Cū gōna sit ueritas. una ueritas implevit quidem carnē xp̄i pater ⁊ spūssanctus sed maiestate ⁊ non susceptione. Si celū ⁊ terrā ipler pater ipler spūssanctus carnē xp̄i de se ueralis desere re nō potuerūt qñ in ōinitatis unitate manserūt ℙ Dicendū est etiā ꝙ opus incarnatōis qñq; attribuit p̄i vt ibi qñ uenit plenitudo tp̄is misit ōs filiū suū Qñq; attribuit filio vt ibi exiui a patre ⁊ ueni in mundū. Qñq; spiritui vt in symbolo. Qui ꝯceptus est de spiritusancto. Et ideo hec dicunt qz opus incarnatōis fuit maxime potentie sapiētie ⁊ bonitatis que tribꝰ ꝑsonis attribuunt Q Sūt aūt plures rōnes q̄re filius incarnatus fuit ⁊ nō pater uel spūssanctus. Prima vt ꝙ candē sapientiā q̄ mundū ꝯdiderat repatio fieret. Secūda est vt q̄ filius est in ueritate esset ⁊ filius in humanitate. Tercia vt patris erga nos ostenderet caritas. Ūñ iohānes Sic deus dilexit mundū vt filiū suū unigenitū daret. Quarta qz nullū decet magis reducere hoīem ad ōinā cognitionē q̄z ūbum quo se pater declarat qđ est ūbile carni ficut ⁊ ūbū uoci. Quinta qz nullum decet magis reducere ad filiationem adoptiuā q̄z filiū naturalē. Et q̄uis filius dei humanā assumpserit carnem nō tñ se diuisit a patre sed totus ⁊ integer manēs apud p̄rem integer ⁊ indiuisus in humano aduenit corpe. non enī ꝑs unigenitus uenit in corpe nec ipse se diuisit vt dimidius apud p̄rem ⁊ dimidius esset in ūgine sz totus apō patrē ⁊ totus in sinu p̄ris totus in hūano genere corpe nō relinquēs supiora uenit q̄re terrena q̄ in celis sunt ꝓuans q̄ in terris sunt saluans ubiq; totus ⁊ in celo ⁊ in terra ⁊ apud p̄rem ⁊ in ūgine. R Notandū etiā ꝙ in cōi repatione oīm decens erat vt fieret ꝯcursus triū de triplici ierarchia. s. diuina angelica ⁊ hūana. Ūñ in misterio incarnatōis fuit ꝯcursus angeli nūciantis ⁊ ūginis ꝯcipientis ac ūbi dei carnem assumentis F Cū ꝯro filius dei in mundū mittit non fuit loci mutatio sz nature hūane assuptio qz ipe mitti est ee ab alio ubiq; vt prius fuit ab initio. Hec alteritas non ex pte eius q̄ est cū sit imutabilis sz ex pte eius in quo est qz unit nostre carni uñ mutatō nō fuit ex pte sui sed ex pte nr̄i qz post incarnationez fuit in patre sicut semp

Ca. IIII.

Postquā autē filius dei ꝓpter salutē hūani generis hoīem assumpsisset als carnez ⁊ incarnatus fuisset in eadē carne incepit aggredi modū p quē genus humanū saluū faceret qđ ꝓierat ℙ Iste aūt modus redēptionis nr̄e fuit amara passio ⁊ mors sua p quā saluati ⁊ a morte eterna liberati sumus. De qua ipe ait Nisi granum frumenti cadēs in ter. mor. fu. ip. so. ma. Quod exponens beatus augu. ōt. Se aūt dicebat granū ipe mortificandū infidelitate iudeoꝝ ⁊ multiplicandū fide oīm populoꝝ. Item dns alibi ōt. Ego si exaltatus fuero oīa trahā ad meipsum. Et sicut moyses exaltauit serpentē in deserto ita exaltari oportet filiū hoīs vt omnis qui credit in ipo non peat sz habeat uitam eternā Q Per ista igit dicta intelligere debemus ꝙ salus eterna ꝓfluxit humano generi ex passione xp̄i q̄m sustinuit in cruce sua passione diabolum uicit quem ligauit in infernum quem spoliauit morte quā superauit celūq; apuit. X De mō

aūt patiendi hoc sciendū est q2 passus est xp̄s passione generalissima. passione acerbissima. passiōe ignoīosissima passione interēptoria sed viuificatīa. Generalissima inq̄ quātū ad naturā humanā non solū ſm oīa mēbra co2pis principalia. verūetiā ſm oēm aīe potentiā sustinuit. liz nihil pati posset ſm naturā dīnam Passus est etiā passione acerbissima. q2 nō solū volendo vt patiens pvulnera sed etiā ꝓvolens ꝓpter nostra delicta. Passus est etiam passione ignoīosissima ꝓpter patibulū crucis qđ erat supplicīū pessimoꝝ. ꝓpter ꝓsortiū iniquoꝝ latronū vicz cū quib9 reputatus erat. Passus ē passione interēptoria per sepatōem aīe a co2pe. salua tñ vnione vtriusq̄ cū deitate. Anathema em̄ est qui dt dei filiuz naturā quā semel assumpserat reliq̄sse Quia igit repatriuū principiū sicut o2 dinate ꝓduxit. sic ꝓ o2dīate repare debuit genus humanū. ideo xp̄us saluo honoze dei repauit offerēdo obsequiū satisfactoziū A Est aūt satisfacere deo honozē debitū rependere. Honoz aūt deo subtractus p superbiā ꝓ inobīaz hoīs fuerat qui nullo mō melius restituiq̄ p̄ per humiliatōem ꝓ obīam xp̄i. Qm̄ ergo xp̄s ihesus deus eq̄lis erat patri in forma dei inq̄tum hō innocens nullatenus erat debitor mortis duz se meti9m exinaniuit ꝓ factus ē obediēs vsq̄ ad mortē. qui exoluit deo qđ non rapuit p obsequiū satisfactōis pfecte. ꝓ obtulit sacrificiū suauitatis summe p pfecta dei placatōe B Item debuit repari p remediū ꝓuenientissimū. Conueniētissimū aūt aīe remediū est. vt ꝓria ꝓtrarijs curent. q2 ergo hō volens esse sapiens vt dns. peccauit in ligno vetito. volens delcāri ita ꝓ inclinatus est ad libidinē erectus in p̄sumptionē. ac p hoc totū genus humanū infectū est ꝓ pdidit in mortalitatē ꝓ incurrit debitā mortē C Hinc est ꝙ ad hoc ꝙ hō repareť ꝓuenienti remedio dns factus hō voluit humiliari ꝓ in ligno pati. ꝓ ꝓtra vlem infectōnem pati passione generalissima. ꝓtra libidinē passione acerbissima. ꝓtra presumptionē passione ignoīosissima. ꝯ mortez debitā ꝓ inuitā in alīs hoīb9 pati mortem nō inuitā sed voluntariā. Quia ḡ gñalitas corruptionis infecerat in nobis non solū corpus ꝓ aīam. sed etiaz oēm co2pis ptem ꝓ oēm aīe potentiā. D Hinc est ꝙ xp̄s passus est in oī co2pis sui pte. in oī potentia aīe. ꝓ in superioze portōne ratōnis q̄ summe in deo delectabať. vtrō ꝓpter vnionē sui ad supius. ꝓ summe patiebať vt natura ꝓpter ꝓiunctōem ad inferius q2 xp̄c erat viator ꝓ p̄lxensor simul. Rursus q2 libido delxmēter infecerat in nobis aīam ꝓ carnem ꝓ quantū ad carnalia ꝓ quantū ad spūalia pctā. Hinc est ꝙ xp̄s ꝓ acerbissima passione passus est in carne. ꝓ amarissima ꝓpassione passus est in aīa. Et q2 in carne maxima erat eq̄litas ꝓplexionis ꝓ pfecta viuacitas sensuū. in aīa vero summa caritas ad deū ꝓ summa pietas ad p̄rimū Hinc est ꝙ vterq̄ dolor fuit intensissimus. Amplus ꝓfiderandū est ꝙ tumor superbie ꝓsurgit aliq̄ interius ex p̄sumptōe. aliq̄ exterius ex ostentatione ex aliena laude. ideo ad remouēdam oēm supbiam passus ē vtrūq̄ genus ignoīnie ꝓ in se patiēte. ꝓ in comitatu quē hūit in passione E Postremo q2 lxc oīa non attingebāt diuinā naturā impassibilē sed solū humanā. hinc est ꝙ in morte xp̄i sic facta est diuisio aīe a carne vt tñ salua esset vnitas p̄sone ꝓ vnio tam carnis q̄ aīe cuz deitate F Et q2 vnio aīe cū corpe facit hoīem ꝓ facit vnū. hīc est ꝙ xp̄s

non fuit homo in illo triduo licet caro ⁊ aīa vnita essent cū verbo Vñ q̄ mors in hūana natura nō potuit mortem inducere in psonā q̄ semp viua fuit ideo mortua est mors invita ⁊ p xpi mortē absorpta est mors in victoria ⁊ princeps mortis devictus ac p hoc homo a morte ⁊ cā mortis p meritum mortis xpi tanq̄ p remediū efficacissimum liberatus. Ca. V G

DE exitu autē et fructu passionis xpi. Hec sciēda sūt. s. q̄ aīa xpi post passionē descēdit ad infernū siue ad lymbū ad liberationē non oīm sed eor̄ q̄ inter mēbra xpi decesserūt p fidē viuā vel p fidei sacrā D Post hec tercia die resurrexit a mortuis resumēdo corpus qđ prius viuificauerat sed nō tale q̄le prius fuerat q̄ prius fuerat passibile ⁊ mortale postq̄ resurrexit īpassibile fuit ⁊ īmortale viuēs ppetue. I Deinde post. xl. dies ad celos ascendit vbi sup oēm creaturā exaltatus sedet ad dexteram dei patris qđ dictū intelligit non quantū ad situ q̄ nō q̄uenit deo pī sed quantū ad excellentiā bonor̄ q̄. s. resident in potioribus bonis pīs. K Postremo interiectis. x. diebus misit in ap̄los spūm sanctū, pmissus p quē congregata est eccīa gentiū ⁊ ordinata scōm distributiones diuersas officior̄ ⁊ grāarum Rō aūt ad intelligentiā p̄dictor̄ hec est q̄ xp̄s inquantū verbū increatū oīa pfectissime reformare debuit De cet em̄ pfectissimū principiū opus nō dimittere citra pfectū. debuit ei reparatiuz principiū redemptionis hūane remediū reducere ad perfectū. Ad hec aūt q̄ eēt pfectissimū oportuit vt esset sufficientissimū ⁊ efficacissimū Quia g̃ vt esset sufficientissimū iō se extēdit ad celestia terrestria ⁊ īfernalia Quia ergo p xpum sunt infernalia recuperata terrestria remediata celestia reintegrata ita q̄ō primū hor̄ fecit pmiā. secūdū p grām. tercium p gloriā ideo post passionē aīa descendit ad inferos ad liberandū in inferno detētos Deinde resurrexit a mortuis ad viuificandū mortuos in pcīs. Ascendit ad celos reducēdo captiuitatē ad integranduz ierusalē celestē misit spūm sanctū ad edificandū ihrlm terrestrem q̄ oīa necessario sequunt̄ ⁊ exigunt̄ ad sufficientiā redemptiōis humane Rursus q̄ remediū illud fuit edificatissimū taz in eos q̄ xpi aduentū p̄cesserūt q̄ in eos qui sequunt̄ qui tū ad ipm accedūt ⁊ accesserunt ⁊ eius mēbra fuerūt ⁊ sunt Tales aūt sunt qui adhērēt ei p fidem spem ⁊ caritatē ideo remediū istud efficatiaz habere debuit. primo in eos q̄ xp̄m crediderūt credendo sperauerūt ⁊ sperando amauerūt Ac p hoc statim debuit ad inferos descendere ad ipor̄ liberationē vnde aperta ianua celi per xpi passionē q̄ satisfaciendo remoueat rūpheam mutando sñaz dīnā eripuit de inferno oīa sua mēbra Debuit etiā efficatiam habere p̄cipuam in eos qui xpi aduentū sequuntur vt attingēdo ad fidem spem ⁊ caritatē tandē ad gloriā pduceret celestem L Vt igit̄ edificaret ad fidē qua credimus xp̄m verū deū ⁊ verū hoīem qua credimus eū voluisse nos redimere p mortē ⁊ ad vitam nos reducere posse p resurrectionē iō voluit resurgere ad vitam immortalē interiecto tamen spacio tpis. s. debito. xxxvj. horarum in quo ostenditur q̄ vere mortuus fuit nec magis accelerare ne si citius surgeret crederet̄ q̄ non vere mortuus fuisset sed se mortuuz finxisset nec amplius differre ne si semper iaceret in morte crederetur impotens ⁊ q̄ nullos posset ad vitam

reuocare. idoq; surrexit tercia die Am plius vt erigerz in nobis spem ad cele stē ascendit glam quā spamus ¶ Iz q2 spes nō ozit nisi ex fide immoz talitatis future. iō non statim ascēdit. sed spacio. xl. diez interiecto in quo p multa signa ⁊ argumenta verā astrue ret resurrōnem p̄q animus solidarek in fide ⁊ subleuarek ad sperandā glam celestē ¶ Postremo vt inflāma ret ad caritatē misit spūssancti ignem in die penthecostes. ⁊ quia nullus hoc igne replek. nisi qui q̄rit petit ⁊ pulsat cū instanti ⁊ importuno spei desiderio iō non statim post ascensionē misit. sz decez diez spacio interiecto in quo di scipuli ieiunantes. orantes ⁊ gemen tes dispposuerunt se ad spūssancti susce ptionem. Sic per hoc sicut debitam ser uauit hoza in patiendo. sic in resurgen do. sic in ascendendo ad celū. sic etiam spūmsanctum mittendo ⁊ ꝑpter funda tionē trium virtutū predictaz. ⁊ ꝑpter multa misteria que in his tpibus im plicanē. Et qm̄ spūssanctus qui charis tas est ⁊ per caritatē haberē est oīm ozi go carismatū. ideo cū descendit spiri tussc̄us effusa est plenitudo carismatū ad corpus xp̄i misticum ꝯsummandū Et q2 diuersa mēbza debent esse in coz poze pfecto. ⁊ diuersoz membroz di uersa officia ⁊ exercitia. Hinc ē q̄ vni datur per spūm sermo sapie. alij ꝑmo scie. alij fides ⁊c. que enumerat apls j. coz. xij. que oīa operatur vnus atz idē spūs diuidens singulis ꝓut vult scōm suam liberalissimā ⁊ ꝓuidentissimam largitatē. Nunc manifestissime apper quō dñs noster iesus xp̄s per suā passi onem resurrōem ⁊ ascensionem ⁊ spi ritussc̄i missionē humanū genus pfe cte reformauerit reducēdo ad statum felicitatis eterne quē prius pdiderat primus homo per pctm̄ inobedientie.

nam post spūssancti missionem aposto li hoc qđ a dño audierunt. vicz. Ite in mundū vniuersum predicate euangeli um omni creature. qui crediderit ⁊ ba ptisatus fuerit saluus erit. statim palā predicauerunt ⁊ fidē xp̄i ac baptisma annūciauerunt. Quicunq; ño ex iude is vel gentilibo fidem xp̄i ⁊ baptismū susceperunt accipiebant spūmsanctū per quē templum dei efficiebanē. Ūñ apls. j. coz. iij. Templū dei sanctū est qđ estis vos Spūs enim scūs se infun dens cordibo fideliū ⁊ accendens in a more dei faciebat eos tabernaculū san cte trinitatis De hoc beatus aug. in li. de trini. ficair. Dilectio que ex deo est ⁊ deus est ꝓprie spūssanctus est p quez diffundit in cordibo nr̄is dei caritas. p quam nos inhabitat tota trinitas. ⁊ sic homo hñs deum in se p fidem ⁊ di lectōem assecutus est dei fruitōez quā prius amiserat ꝓpter lapsum primi ho minis. nūc in presenti per grām ⁊ post hanc vitam si in statu gratie pseuera uerit in futura vita hoc est in regno ce loz per gloriā Sic igit̄ ꝯsummatū est ⁊ pfectum illud bonū hoīs ad qđ crea uerat eū deus. s. ad fruitionē sui.

Capitulum .VI.

Considerās aūt malignus spūs q2 p passionē ⁊ mortem xp̄i redemptū est genus hu manū. ⁊ q̄ ad fidē ipsius multi vocarenē. ac per sacramentum baptismi a sordibo ommū peccatoz mundarenē. ⁊ oēs tales credentes in xp̄um filij dei efficerenē valde infremuit. ⁊ qui ius perdiderat ⁊ antiquum lucz cepit que rere nouū ¶ Per baptismū quip pe vt dictū est omne pctm̄ siue originā le siue actuale pfecte delet̄ur. manet tñ adhuc fomes peccati nō extinctus. id est, pnitas ad peccandū etiam in bapti

satis. Quod cernens hostis antiquus hūani generis viz hoīes etiaz fideles ⁊ post sacramentuz baptismatis pqđ abluti a pctīs fuerant eē ꝓnos ad pec candū ꝓpter fomitē pctī q̄ in ipis re/ manserat oēm maliciā suam ad temp tandū ⁊ ad decipiendū genus huma/ num extendit ⁊ in tm̄ ꝓualuit stimulā/ do ⁊ instigando ad vitia ⁊ ad ocupisce cias carnis ⁊ mūdi ꝙ raro est aliquis qui eius laq̄os euadere valeat. Quis em̄ moderno tpe etiā inter fideles qui non est lapsus vel labaf in ꝓsensum vel actū pctī Ꝺ Ez hēu ꝓpter morta/ le pctm̄ pdiť puritas ⁊ innocētia bap tismalis ⁊ priuaf hō grā spūssancti ⁊ efficiť item filius ire ⁊ ꝙ ꝑñs incurrit damnationē ꝓpetuam hoc est mortem aīe. Uñ ezechiel. viij. Anima que pec cauerit ipa moriet. Et beatus iacob .j.c. Peccatū cū ꝯsūmatū fuerit ipm generat mortē Quid g̃ nunc agere de bet infelix ⁊ miser peccator tot ingra/ tus beneficioz fibi a deo impensoz viz ꝙ creatus fuit ad ymaginē dei. ꝙ fuit redemptus pcioso sanguine xp̄i ⁊ ꝙ fuit ablutus in baptismate ab oī fece peccati qui item incidit in sordes viti oz se iteruz deturpando ⁊ maculando Rebaptisari nō licet q̄d g̃. desperabit de venia absit. Benigm̄issimus em̄ ꝯdi/ tor noster ꝯsideras ⁊ cognoscēs figmē tum nostz eē fragile ad peccandū ꝓvt ipe dt in geñ. viij. Sensus em̄ hoīs ⁊ cogitatio hūani cordis in malū ꝓna sunt ab adolescētia sua Nolēs etiā su/ um sanguinē q̄ innocenter fusus est ꝓ nobis. eē ꝙ nobis fustratū ex sua inef/ fabili pietate prouidit nobis de reme/ dio salutari statuens sacra e quibꝫ pre cipiū est pīa q̄ valet ⁊ post baptismū maculas ꝙ peccatū ꝯtractas abluere ⁊ delere ⁊ grām pdiťā reformare. de hac pietate ⁊ mia dñi Beatus gre. sup illo iob. Nunquid armilla pforabis mar illam eius Maxillā dñs leuiathā isti us armilla pforat qz ineffabili mie sue potentia sic malitie antiqui hostis ob/ uiat vt aliq̄ eos etiā quos iā cepit a/ mittat ⁊ q̄si ab ore illius cadant q̄ post ꝓpetratas culpas ad innocentiā rede ant. Quis aūt hoīm leuiathan istius os euadat vt illicita nulla committat. Quis etiā ore illi? semel raptus mar illā eius euaderet si pforata non esset an nō in ore petrū tenuit cū negauit eū an nō in ore dauid tenuit. cū in tātam se luxurie voragine mersit sz dū ad vi/ tam vterq̄ ꝓpiaz redit leuiathā iste eos aliquo mō quasi ꝙ maxille sue fo/ ramē amisit. Sed hinc cognoscimus ad quantū redemptoz hūani generis debitores sumus q̄ non solū nos in ore leuiathan ire, phibuit sz ab ore etiā re dire ꝯcessit q̄ spem peccatoz nō absu/ lit qz maxillam eius vt euadēdi viam tribueret pformauit. Ubiq̄ g̃ nobis occurrit superna medicina quia ⁊ de/ dit hoīm̄ precepta ne peccet ⁊ tamē peccanti dedit remedia penitentie ne desperet. Hec grego. Ecce quomodo misericordia ⁊ pietas dom̄i ex omni pte, puidit de medicina ⁊ remedio pec catoribꝫ etiā post baptisma in peccata corruentibꝫ. Qui vero tam piam me/ dicinam ꝓpter suas iniquas volupta/ tes ⁊ cōcupiscentias ⁊ turpitudines negligit quid aliud q̄z in pditionem perpetue damnationis voluntarie per gir. Nullam enim excusationem rem/ poz evindicte ⁊ ire dei pretendere pote rit De hoc beatus gregorius in quadā omelia. sic dicit. non est iam quod hoī/ mo excusationis inueniat deus despi/ citur ⁊ expectat contemni sevidet ⁊ re uocat iniuriam de contemptu suo sus/ cipit ⁊ quandoq̄ tamen reuertenti ei/ tiam premia promittit ⁊ non solum

qñq; vel etiam frequenter. imo semp. Unde beatus augus. Velit nolit nouatus hereticus. vere penitentes patus ē suscipere xp̄s ℟ Considerantes igit̄ tantam pietatem in visceribꝫ dei nostri erubescamus ⁊ timeamus iacere in prauitatibꝫ nostris. ⁊ ideo non tardemus conuerti ad dñm. nec differamus de die in diem. sed quanto citius salubrem p̄iam. p nostris reatibꝫ assumamus. deponamus veterem hoīem sancte ⁊ religiose viuendo vt gratiaz ⁊ miscōiam dei inueniamus tpe oportuno in extremis nostris.

Capitulum VII. ℟

Properanduz autē quō accedere debeamus ⁊ gratiam inuenire. dñs noster per os sapiē tis spūsancto instructi edocet dicens verba superius in principio ꝓposita videlicet. Fili accedens ad seruitutē dei ⁊c. In quibꝫ verbis dñs noster tanq̄ pī pūssimus vocans nos filios vt nos benivolos ad obediendū faceret oñdit nobis viam viuendi ⁊ perueniendi ad seipsum. nā in istis breuibꝫ dictis vt infra patebit ꝓsistit tota salus hoīs

Vt aūt materia p̄s ꝓgruentius ponaf̄ fm intentōem scribentis dictātis vel colligentis ⁊ facilius intelligatur quantū ad fructum. si tñ audientis dicaf̄ vel ponaf̄. hec autoritas per istum modum. Fili accedens ad seruitutem dei sta in timore ⁊ iusticia ⁊c. In qua autoritate triplex status electoꝝ ꝓtenditur. vicz incipientium. p̄ficientium ⁊ perfectoꝝ. Status incipientiū siue penitentiū ꝓsistit in tribꝫ. s. in ꝓtritione. ꝓfessione ⁊ in satiffactōe. Status p̄ficientiū etiam in tribꝫ. in virtutum detestatōe. virtutū operatōe. ⁊ tēptationū perpessione. Status pfectorum similiter in tribꝫ. vicz cordis mūdicia siue puritate. dei caritate ⁊ in creatoris omniū ꝓtemplatōne. Primus status notaf̄ cum dr. Fili accedens ad seruitutē dei Secōs cum subiungit̄ sta in timore ⁊ iusticia. ⁊ prepa animam tuam ad temptatōem ⁊ sustine. Tercius q̄ subinfert̄ Coniungere deo Et q; ad regnū dei nemo potest puenire nisi fit in statu penitentiū. p̄ficientium vel perfectoꝝ. ideo pz manifeste vt dictū est q̄ omnia que necāria sunt ad salutē hoīs in istis breuibꝫ ꝓtelxendū tur vobis Nunc igit̄ put dñs donauerit. p̄cedendū est ad materiā mō assumptam declarandā ⁊ exequendā Sz anteq̄ p̄cedaf̄ Sciendum est q̄ colloquia edificatoria ex ore seniorum ad iuniores prolata magis instruūt ⁊ edificant q̄ simplex lectio. Vñ affirmat beatus greg. cum dr. Collocutōis vox plus q̄ lectionis sermo corda torpentia excitat. Hoc igit̄ attendens in hoc tractatu per modū dyalogi vicz interrogantis ⁊ rñdentis ꝓcedere disposui. hoc est patris spūalis rñdentis ⁊ instruentis. filij vero spūalis interrogantis ⁊ informatōnem recipientis. Pater ergo spūalis filiuz spūalem alloquit̄ dicens verba prea ssumpta. Fili accedens. Accede inquā primo proiectis p̄iam agendo. ⁊ sta in timore vitia fugiendo. ⁊ iusticia opa virtuosa faciendo. ⁊ prepa animam tuam ad temptatōem impugnationibꝫ dyabolicis resistendo. ⁊ sustine in bona vita pseuerando. Coniungere deo ipsi p caritatē firmam adhxrendo. Si ista feceris gratiam ⁊ gloriam apud dominuz obtinebis. gratiam in presenti. ⁊ gloriam in futuro. Amen.

Explicit prolxmium.

Incipit dyalogus dictus malogranatum ꝓpilatus a quodam venerabili abbate monasterij Aule regie in Bohemia ordinis cysterciēn. Et filius loquitur patri.

Erba exhortatiōis

ex tuo ore o pater ad me directa aīme mee multum salubria cordis mei aure libens suscipio. Sed rogo vt illa que mihi breuiter pstrinxisti latius ⁊ manifestius ad interrogationē meā ꝓ instructione ⁊ edificatione mea velis explanare vt ꝑ hoc salubrem aīe mee doctrinā valeā assequi. Et illa q̄ supius memoratus es possum pfectius adimplere ⁊ a dño grām in pñti ⁊ gloriam in futuro obtinere Ubi primo peto me in formari quō fit accedendū ad deum ⁊ prio vtꝝ accessus ad deū fiat ꝑ gratiā dei aut ꝑ liberū arbitriū siue ꝑ voluntatē hois. Distinctio I Ca. I

Pater respondit filio.

Lire debes fili

q̄ omis salus hois primo hꝫ ortum a gratia dei. Ubi iaco. j. Omne datū optimū ⁊ oē donū pfectū desursum est descendens a patre luminū. Istud donū pfectū est gratia spūssancti ꝑ quā dos oēs ꝓ ipm a seculo ꝓdestinatos vocat ad salutē. Ubi nccē est spiritui rōnali si deberet eē dignus eterne beatitudinis q̄ fiat ꝓticeps influentie spūalis. Ad bonū em̄ gre non ꝓt quis ꝑ se ꝓuenire cū hoc nō sit scōm limites nature sed scōm influentiaꝫ largitatis diuine q̄ homo ꝑ ꝓpriam industriā sine grā nec accedere ad deū nec cogitare nec operari quicquam bom̄ valet Ergo vocatio prima siue accessus ad deū fit ꝑ grām Hoc testat grego. in. xxxiij. libro mo. sup illo verbo U Et q̄s dedit mihi vt reddaꝫ ei ita dicēs Nemo quip pe vt diuina eū grā subsequat aliq̄d cōtulit deo nam si nos deū bene viuendo ⁊ operando ꝓuenimus vbi est qđ ait ꝓpheta Via eius preuenit me. Si nra dilectio deū ꝓuenit vbi est qđ ait iohānes Non quasi nos dilexerimus deū sed q̄m ipe prior dilexit nos. Si fine eius munere nostra virtute deū sequam̄ vbi est qđ veritas dr Sine me nihil potestis facere Et illud. Nemo potest ad me venire nisi pater meus traxerit eum Si saltem bonoꝝ opm facta virtute nostra ꝓpria bene cogitando preuenimus vbi est qđ rursum ꝑ paulū tam subtiliter dicit vt ois de se humane mentis fiducia ab ipa cordis radice succidat cū ait. Non q̄ sufficientes sumus cogitare aliquod a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo ē. hec gregorius. Sic igitur patet q̄ conuersio siue accessus ad deum fit primitus ꝑ gratiam ipsius dei.

Filius.

Sicut audio conuersio siue accessus ad deum fit per gratiā. quid ergo de libero arbitrio. agit ne aliquid aut cooperatur gratie ad hominis salutem.

Capitulum .II. Pater X.

Quãuis per gratiam principaliter fiat accessus ad deũ, non tñ per hoc excludit liberum arbitriũ. q2 obiectio siue accessus ad deũ & oẽ opus bonũ & virtuosum per qđ acquirit salus, precedit a gra & a libero arbitrio, principalius tñ a gra. Nã ops dñs eis quos vult saluos facere & quos prelegit primo donũ sue gratie infundit. q infusio mouet liberũ arbitriũ ad bonũ appetendũ. Cũ vero immissio nes has salubres liberũ arbitriũ suscepit, & ad bonũ appetendũ motũ fuerit statim gra que prius ꝓuenit liberũ arbitriũ mouẽdo subsequit sibi cooperando in his que ptinent ad salutem. Hoc p bat bñs greg. xvj. moꝛ. cũ dicit. Cuppa pietas prius agit in nobis aliquid sine nobis vt subsequẽte quoq; nro libero arbitrio bonũ qđ iã appetimus agat nobiscũ, qđ tñ per impensam grãm in extremo iudicio ita remuneret in nobis ac si solũ precessisset ex nobis. Quia eẽ dina bonitas vt innocentes nos faciat ꝓuenit. Paulus ait. Gra dei sum id qđ sum. Et q2 eandẽ grãm nostr liberũ arbitriũ ꝓsequit adiungit. Et gra eius in me vacua nõ fuit sed abũdanti us laboꝛaui. Qđ cũ se nihil ꝓspiceret. ait. non aũt ego. Et tñ q2 se esse aliqd cũ gra inuenit adiũxit. sed gra dei mecũ. si cũ ꝓueniente gra subsequẽs liberũ arbitriũ nõ hꝛet. vt ergo sine gra se nihil esse oñderet. ait. Nõ ego. vt vo se cũ gra esse opatũ per liberũ arbitriũ oñderet. adiungit. sed gra dei mecũ. Hec gre. Dicit beatus aug. Volentẽ deus ꝓuenit vt velit. subsequit ne frustra velit. Hec hoc etiã ait ber. Deus tria hec hoc est bonũ cogitare. a malo declinare & velle, pficere in nobis opat. primũ sine nobis, scdm nobiscũ. terciũ p nos facit. Siquidẽ immittendo bonã cogitatiõem nos ꝓuenit. mutando etiã malã voluntatẽ sibi ꝓsensum iũgit. inimistrando etiã ꝓsensui facultatẽ vel facilitatẽ foꝛis paptũ opus nr̃m intra nos opifex innotescit. Sane ipsi nos ꝓuenire neq; possumus. Qui ãt bonũ neminẽ inuenit neminẽ saluat quẽ nõ ꝓuenit. Deo g̃ sine dubio nre fit salutis exoꝛdiũ. nec p nos vtiq; nec nobiscũ vel ꝓsensus & opus & si nõ ex nobis fit nõ tñ sine nobis. Cũ igit deũ inuisibiliter intra nos ac nobiscũ actitare sentim? soli gre eius attribuamus. Ipsa liberũ excitat cũ scit cogitatũ. sanat cũ mutat affectũ. roboꝛat vt pducat ad actũ. fuat vt nõ sentiat defectũ. hec ber. Dz g̃ p predcã quõ gra ꝓueniat liberũ arbitriũ & etiã subsequit. nã ipsa gra spũsci bonã voluntatẽ q̃ precedit ex libero arbitrio primo opat in hoie vt sit. deinõ coopat ne vacua sit. Ad hugo pulcris vbis pbat. Spũs nãq; scũs bonã voluntatẽ primo in hoie opatur. deinde bone volũtati moventi se & operanti coopat. prius bonã voluntatem aspirat vt sit. deiñ bone volũtati moventi se inspirat vt moueatur & opet vt vacua ñ sit. primo opat eã. deinde opat per eã. bona eñ voluntas est instm sed spũscũs est artifex. primo instm opatur. deinde p instm opat. primo sol? instm opat. qđ vo p instrumentũ nõ solus ipse opat sed etiã instm ipm p qđ ipse opat. Sic spũscũs primo bonã voluntatẽ in hoie solus opat. sed q̃ postea per bonã voluntatẽ opat non solũ ipse opat sed etiã voluntas per quã opat. tñ opus bonũ ex spũsctõ est qui opat non ex volũtate hois p quã opat in ipsa quidẽ bonũ sed non ex ipsa. q2 aliunde accepit. Idem g̃ opus bonũ & suũ est in q̃tum hz. nõ suũ in q̃ntũ a se metipso nõ hz. Hec hugo. De hoc etc

am habet in glo. sup. ix. ca. de cele. iej rar. vbi dr Sicut in nra ptate non est vt dine illuminatois donū nobis offe rat ita nō nisi in nra ptate est vt oblatū suspiciat Mā aliqñ qcū nolumus of ferē sz nūq̄ suscipit nisi cū volumus cū volumus a deo volumus qz donū dei est volūtas bona cū aūt nolumus a no bis nolumus qz nolle mihil aliud ē q̄ nō velle qđ deseruio boni est. Hec glo. C. Per istas autoritates colligere possumus q̄ opus bonū oē qđ p hoiez agit fit p grām inspirantē et libez arbi triū siue volūtatē consentientē et req̄runt hec duo ad salutē vt hois salus pficiat De hoc dr bern. in libro de gra et libero arbitrio sup illud capituli ad roma. ix. Nō est volētis neq̄ currentis sz mi serentis dei Qđ igit agit libez arbitri um breuiter rño. Tolle libez arbitriū nō est qđ saluet tolle grām nō ēvñ sal uet opus hoc sine dubio effici nō pōt nisi vno a quo fit sine altero cui vel in quo fit Deus autor salutis est cuius est libez arbitriū tm̄ capax nec dare illaz nisi deus nec capē valet nisi libez arbi triū. Qđ g̃ a solo deo et soli dat liberū arbitriū tā absq̄ consensu accipiētis eē nō p̄t q̄ absq̄ grā dantis et ita gracie opanti salutē coopari dr libez arbitri um dū consentit hoc est dū saluat. Con sentire em̄ saluari est. Unde pctōris spūs saltē huiuscemodi minime capit eo q̄ illi volūtarius defit consensus quo saluāri viz deo placide obtēpet siue in tenti acq̄escendo siue pollicēti creden do siue reddēti grās agendo. hec bern. De hoc etiā ait q̄dā glo. sup illo verbo awcat. iij. Ego sto ad hostiuz et pulso Ego sto viz dñs ad hostiū viz cordis hūam et pulso ad bonum supnaturale mouēdo Si q̄s audiret vocē meā mo nicioni mee consentiēdo et aperuerit mi bi ianuā p conatū liberi arbitrij ad bo num. introibo ad illū. s. p grām gratū facientē habitādo in illo cenabo cum illo et ipe mecū nā deus in tali hoie de lectat et ipe in deo. hec glo. D Per ista igit dicta apparet clare q̄ opus bo nū fit p hec duo. s. p grām et libez arbi triū. Quod greg. in. xxxiij. moza. phet mar dicens Bonū quippe qđ agimus et dei et nām Dei p̄uenientē grām no strū p obseq̄ns liberū arbitriū. si ei dei nō est vñ ei ineternū gracias agimus Rursum si nām nō est vñ nobis retri bui p̄mia speram? Quia g̃ nō immeri to grās agimus dū scimus q̄ eius mu nere p̄uenim̄ Et rursum qz nō ime rito retributionē q̄rimus scimus q̄ obse q̄nte libero arbitrio bona eligimus q̄ gerimus. hec greg. Notandū tm̄ q̄ li cet opa meritoria salutis eterne sint li beri arbitrij et gre principalius tm̄ sunt gracie Gracia em̄ libez arbitriū diri git in exercitio virtutū. p nos em̄ ma le facere possumus sed nō bonū Quis quis g̃ boni aliquid in suis actib⁹ con sperat dono gratie id ascribat sed quid mali in se perpenderit hoc suuz dicere poterit in bonis vitando arrogantiam in malis seruando hūilitatis constantiā que sepe pdit dum mens de virtutib⁹ p arrogantiam gloriat. Filius.

Sufficienter mihi nunc expositū est quomodo omne opus bonuz p gratiā et libez arbitriū pficiat p gra tiam p̄uenientē et mouentē liberū arbi triū vero consentiens et salutis monita suscipiens et q̄ in his duob⁹ salus ho minum consistat Sed mouet valde me tem meā cū libez arbitriū sine grā spi ritussancti mihil possit operari. C Cur oipotens deus qui plenus est oi pietate et misericordia suā grām nō in fundat oib⁹ omniter hoib⁹ per quam cuncti possent saluari.

Ista que te mo
uent. & de quib⁹ queris valde
sunt occulta. & nulli intellectui rōnali
pua Judicia ei⁹ dei sunt hec & valde in
pscrutabilia. de quib⁹ p ps. dr. Judi/
cia tua abissus multa. Quis ꝓhibnde
re pt ḡre deus cū possz nō velocet oēs ad
viā salutis. Vel ḡre magis vni pctōri
munus gre largiat̄ q̄ alteri ipm eligē
do & vocando ad viā vite hic oz silentiū
imponere humāe loq̄citati & exclama
re cū apl'o paulo qui ꝓsiderās pl'm is/
raēliticū ꝓpter pfidiam ꝑ maiori pre
esse reprobatū & gentilē ad fidē xp̄i vo
catū & electū, ait Ro. xj. O altitudo di
uitiar̄ sapie & scie dei q̄z incōprehensi
bilia sunt iudicia tua & inuestigabiles
vie eius. quis em̄ agnoscit sensuz dñi.

¶ Scire tñ debes fili q̄ nihil visibi/
liter & sensibilr & intelligiblr in ista to
tius creature amplitudine quadā im/
mēsa res q̄ publica fit vel agit̄ q̄ nō de
illa impiali aula sūmi imperatoris aut
iubeat̄ aut pmittat̄ fz ineffabilē iusticiā
pmioꝝ atq̄ penar̄ grar̄ atq̄ retributi
onū. hinc est q̄ oīa q̄ in vniuerso fiunt
agunt̄ & regunt̄ diuina puidentia que p
oīa est irreprehensibilis. q̄ nihil agit nisi
bñ. nihil pmittit iniuste. De hoc dr ab
bas pafuntius in coll. patr̄ Credere in
ꝓcussa fide nobis ꝓuenit nihil sine do
ꝓsus in hoc mōdo geri. aut em̄ voluta/
te eius. aut pmissum agi vniuersum fa
tendū est. vt. s. q̄ bona sunt voluntate di
pfici auxilioq̄ eius credant̄. que autē
ꝓria sunt pmissum. cū ꝑ nequicia aut
duricia cordis nr̄i deserēs nos diuina p
tectio diabolo maloꝝ oīm intētori tra
di patit̄ vel ignominiosas corpis passio
nes patit̄ dñari. hec pafuntius ¶
Per hoc igit̄ colligit̄ q̄ nullo mō pōt
aliq̄s bonū aliquid efficere nisi deo coo
perante & coefficiēte. nullus deficere pt
vel peccare nisi ipso iuste derelinq̄ente. iuste
aūt deserit. q̄z iustuz est vt sic admittat̄
res q̄s ꝓdidit & sic coopet̄ rebz q̄s cre
auit vt eos agere ꝓprios motus sinat.
& iō si libr̄ arbitriū ad vtrūq̄z flexibile
de lege nature dirigat in malum cadere.
hoc nō permittit nisi iuste. Rursus si per
grām ꝓueniat & sustentet nulli fac̄ iniu
riā iō nō iniuste. nec oīno iuste fm exi
gentiā meritoꝝ. q̄z merita ad hoc non
sufficiūt. sed gratis & miscōditer illō fa
cit & quodāmō iuste quantū est ex ꝓde/
centia bonitatis sue. Cū q̄ dānat & re/
pbat opaf̄ fm iusticiā. q̄nvo p̄destinat
opaf̄ fm grām & miam q̄ nō excludit
iusticiā. Quia vno oēs fm q̄ de massa
erant pditōis dānari debant. iō pl'es
reprobant̄ q̄z eligant̄ ut oñdatur q̄ sal
uatio est fm spālem grām. dānatio aūt
fm iusticiā ꝓpriam. Nullus pt ꝓqueri de
diuna voluntate q̄ reprobat fm iusticiā
& p̄destinatos vocat p grām & miam ad
salutē. q̄z oīa agit rectissime. ¶
Que tñ p̄destinatio ñ infert rebz neces
tatē. qm̄ si p̄destinatio rebz necessitatem
imponeret mlra seqrent̄ incōueniētia
nā frustra ꝓponerent̄ bonis pmia. &
malis supplicia. Itē iniuste remunera
rent̄ bonos & punirent̄ malos. Itē nec spe
randi aliquid nec supplicandi vlla eēt
rō. Itē euacuaret̄ libertas arbitrij q̄ se
hz ad vtrūq̄z. Itē nec bona facientes
essent laudabiles. nec mala vitupabi
les. Vñ deus cū reformat hominem in
fundendo grām ꝑ hoc leges nature in/
ditas nō infirmat. q̄z libr̄ arbitriū sic
p grām mouet ad viā salutis. vt tñ ip
sum nō cogat. sz eius ꝓsensus liber ma
neat. Et iō ad hoc q̄ culpa expellat̄ nō
solū necē est q̄ gra introducat̄. vt̄z eti
am libr̄ arbitriū se ꝓformet expulsio
ni culpe ꝑ detestatiōz oīm pctōr̄. Hinc
est q̄ in nostra ꝓductione iustifica/
tionis concurrit actus liberi arbitrij &

gratie cõsone ⁊ ordinate ita ꝙ gr̃e gratis date est excitare libꝝ arbitriũ Libri aũt arbitrij est hmõi excitatõi ꝓsentire vel dissentire ¶ Et ita in iustificatõe ꝓsenciẽtis est ad gr̃am gratũ faciẽtẽ se p̃parare q̃ hoc est facere qđ in se est ⁊ dispposito gr̃a gratũ faciẽs hꝫ infundi cũ liberũ arbitriũ possit coopari si vult ⁊ tũc mereꝺ vel ꝺriari ꝑ pctm̃ ⁊ tũc ꝺmereꝺ ¶ Si g̃ coopeꝺ ⁊ vsqꝫ in finẽ pseueret mereꝺ ꝺmire ad eternã salutẽ ℟ Ex hoc colligere possumus ꝺꝝ esse qđ Aug. ait. ꝙ qui creauit te sine te. nõ iustificabit te fine te. Verum etiã est ꝙ nõ est volẽtis neqꝫ currẽtis sꝫ ꝺi miserẽtis. ꝺꝝ etiã est ꝙ nullus p̃t supbire ꝺ merito q̃ mil ꝺus in nobis p̃ter sua ꝺona coronat. reseruauit em̃ ꝺus sibi munera gr̃e sue liberaliter largiendo vt discat hõ nõ eẽ ingratus nec in se q̃si nõ acceꝑit sꝫ in dño gl̃ari. Ꝺꝝ etiã est ꝙ libꝝ arbitriũ ꝑ se legẽ implere non posset nec gr̃am in se efficere Inexcusabile tñ ẽ si nõ facit legẽ implẽs q̃ gr̃a gratis data semꝑ ꝓsto ad ꝓsecratõem liberi arbitrij cuius amminiculo p̃t facere qđ in se est quo facto habeat gr̃am gratũ faciẽtẽ qua obtenta ꝺinã ipleat legẽ ⁊ faciat volũtatẽ qua facta tandẽ ad bẽitudinẽ ꝑueniat sempiternã ꝓpter qđ opa meritoria totaliter sunt a gratia totalr etiã a libero arbitrio lꝫ principalius a gr̃a ¶ Et nota ꝙ licet nẽo sibi mereaꝺ ꝑ primã gr̃am. hoc est ꝑ gr̃am p̃uenientẽ p̃t tñ p̃parare ⁊ habilitare se ad illã faciendo qđ in se est q̃ nulli gr̃a ꝺnegatur. Hec ꝓgruitas tñ multomagis ex pte bonitatis ꝺi gr̃am ꝓferẽtis est q̃ ex pte hoĩs se ad gr̃am habilitantis q̃ ipa habilitatio ex pte hoĩs solũ dat ꝺi vine mie ꝙ salua iusticia possit alicui gr̃a ꝓferri q̃ iniuria fieret ꝺine iusticie si ei ꝺaret gr̃a in quo esset adhuc obex gratie ¶ Qui obex triplex ẽ ⁊ ꝺ ꝑ eũ cor obdurari tripliciter Uno mõ ꝑ inhabilitatẽ ad suscipiendã gr̃am ⁊ fit ꝑ malã volũtatẽ q̃ ĩ malivolã aĩaꝫ q̃ vult malũ ⁊ nõ vult flecti ad bonũ ꝑ vt ꝺ sapiẽs non introibit sapientia. i. gr̃a ꝺei. Secꝺo ꝑ firmã inhẽsionem ad pctm̃ ⁊ hoc fit q̃n hõ ẽ in actu pcti ⁊ m̃ fibi placet iniquitas ⁊ adhꝛeret voluptati carnis ⁊ mũdi ꝙ non p̃t nec vult suscipe monita salutis. Tercio mõ ꝑ rebellionẽ ꝺinaꝝ inspirationũ ⁊ mandatoꝝ qđ fit ꝑ malũ vsum ⁊ ꝓsuetudinẽ pctõꝝ q̃ talis ꝓsuetudo q̃ ꝓtrahit ꝑ ꝺfideria carnaliũ voluptatũ ⁊ etiaꝫ mũdi excecãt mentẽ hoĩs intm̃ ꝙ ꝺuinas inspiratiões ⁊ salubꝛia monita ad cor ꝓuenire nõ patiaꝰ vñ necẽ est qui se senserit in hmõi laq̃is irretitũ ⁊ voluerit saluari vt morꝛtẽ suã ⁊ vãnatiõꝫ ꝑpetuã ꝓe oculis hẽat ꝓtra vitia ꝺcta ⁊ ꝓsuetudinẽ puersam vim sibi faciat ⁊ cor suũ toto conamine ad gr̃aꝫ suscipiendaꝫ abiliter vt a ꝺeo gr̃am ⁊ mĩam ꝓsequi mereaꝰ ¶ Sufficiens aũt habilitatio ad ℔ gr̃am est si hõ facit qđ in se ẽ. ¶ Facere aũt qđ in se est tria ꝓplectiꝰ. s. vt hõ actũ pcti ⁊ voluntatẽ pccãdi ꝺseratꝰ ⁊ conet ad bonũ ꝑut sibi possibile ẽ igitꝰ si hõ fecerit qđ in se ẽ ꝺs vtiqꝫ faciet qđ in se ẽ gr̃ã gratũ faciẽtẽ infundẽdo ⁊ tũc ꝑterit hõ facere opa meritoria vite eterne ꝑ volũtatẽ liberi arbitrij ⁊ gr̃aꝫ spũs sancti. hꝫ em̃ duo exiguꝰ ad salutẽ ¶ Quid aũt sit vel possit eẽ in hoĩe ꝑpatoꝝ ad gr̃aꝫ ⁊ vñ fit illud in hoĩe difficile est videre q̃ videꝰ ꝙ nec illud possit esse nisi a gr̃a. q̃ aug. in libꝛo ꝺ gr̃a ⁊ libero arbitrio ꝺt ꝙ gratia ꝓuenit non solũ voluntatẽ sꝫ etiã cogitatõnem hoĩs vt velit bonuꝫ. i. vt ꝺ nolente fiat volens ⁊ vt ꝺ voluntate parua fiat magna ⁊ ꝺ magna fiat tanta que

possit implere dina mandata. Ex quo dicto videt q non solū voluntas tanta ẽta sufficit ad implenda mandata sit a gra. sed etiā prima cogitatio vel voluntas boni ppositi nō fit nisi a gra. Unde dr ibidem q desiderii gre initium est gre. vnde si prima cogitatio vel volūtas boni ppositi est a gra. non videtur quid sit vel possit esse absq prima cogitatõe vel volūtate preparatiū ad grām. pterea dr q in iustificatõe gra sit primū mouens vel liber arbitriū consentiēs mouēti. s. gratie. ergo videt q gra precedet oēm consensum liberi arbitrij. Dz ergo manifeste p predicta quare oēs deus non saluat oēs hoīes eis gratiaz infundendo. qz res ēs dedidit siue sint rationales siue irrationales pprios motus agere finit. Et creature rationali. i. hoī liber arbitriuz habere cessit q qñ bonas inspiratões vel salubres aut admittere aut respuere posset. vel ppter cipiẽdo monita salutis saluaret. respuendo vo damnaret. Q. Cū q dns multos permittit dānari vel aliquos saluat occultissimo suo iudicio hoc fit. vel nobis valde incognitū est. Nullus ąp te causari vel dqueri pt si non vocet vel trahat ad viā salutis. qz nulla merita hoīm pcesserunt per q deū possent hẽre debitorẽ. sed quos saluat sua liberalissima pietate hoc facit. quos vo permittit dānari sua iustitia hoc fac sibi soli nota. De hoc dr greg. xxxiij. moꝛ. Nemo em deū meritis puenit vt eū tenere ąsi debitorẽ possit. sz miro mō equus oīm dnator. et quosdā pelegit. et quosdā in suis prauis actibꝫ derelinqt. nec cū electis suis pietatez sine iustitia exhibet. qz hic eos duris afflictionibꝫ premit. nec rursum reprobis iustitiā sine mia exercet. qz hic eqmiter tolerat quos qsq in ppetuū dānat. Si g electi p uemẽte se gra sequunt et reprobi iuxta qđ merent accipiunt. et electi de mia inueniūt qđ laudant. et de iustitia non hẽant reprobi qđ accusent. idcirco eī mali neq celestis patrie premia eterna pcipiunt. qz ea dō mereri poterant ex libero arbitrio ptempserūt. Qđ viz liber arbitriū in bono firmat electis. cū eoꝝ mens a terrenis desideriis gra suspirante suspendit. hec greg. Et sic habes per dicta sanctoꝝ patꝝ clarꝝ rñsum ad tua obiecta interrogata

Officienter in forma. Filius tus sum de his q mouebā et ppo sui. sed nunc valde terrent me iudicia dei occulta sup filios hoīm et perturbant coꝛ meuz. Quis igit securus esse pt de salute sua. nescit eī homo vt dr sapiēs vtrꝝ amore dignus sit aut odio. Cerno quippe multa q fiunt sub sole et primesco. vicz q multi moriunt qui pdesse plurimis poterāt verbo vel facto. et vixit alios insidians et offendens plurimos. Itē alius vellet libenter vacare deo et negocijs multis occupat. Alius male viuens diu p bonitatē reseruat. vt corrigat. Alius prouidet bene viuere et circa finē ad puersa prumpit et alia innumera mala que in sclo gerunt circa filios hoīm. q psiderans et penetrare nō valeo cur fiant. iō obstupesco.

Ca. .IIII. Pater R

Diuina iudicia vt ait beatus gre. cū nesciunt non audaci sermone discutienda sunt sz formidoloso silentio veneranda. qz deus q facit suo occulto iudicio vel permittit fieri circa genus hūanū in terris nlls ea in hac vita vz inuestigare. Hoc idē gre. xxix. moꝛ. intēdit dicēs et exponens q dā iudicia dei sup illo vbo iob a dño ppositio. videlicet. Nunquid nosti ordinem celi. et pones rationes eius in terra. Ordinē celi nosse

est supnaꝝ dispositionū occultas ꝑdi/
cationes videre. rōnem ꝙo eius in ter
ra ponere ē supnoꝝ iudicioꝝ misteria
vel ꝓsiderādo discutere vel loqñdo ma
nifestare qōvtiqꝫ facere in hac vita po
situs nullus pōt. vt em̄ a puis vsqꝫ ad
maiora veniamus q̄s intelligat q̄ eē
rario secretoꝝ pt ꝙ semp vir iustus a
iudicio nō solū nō iudicatus sz etiam
punitus redeat q̄ iniquus eius aduersa
rius nō solū nō punit sz etiā victor abs
cedat. Quis intelligit cur viuat alius
insidiās moꝛtibꝫ ꝓximoꝝ q̄ moꝛtali?
qui ꝓfuturus esset vite multoꝝ Alius
culmē ptātis assequit q̄ nō nisi ledere
studet Alius tm̄modo lesos defendere
ꝓcupiscit q̄ tñ oppꝛessus iacet Alius fa
cere hec appetit q̄ innumeris negocijs
implicat Alius negocijs ip̄licari des/
erat q̄ coactus vacat Alius male in/
chōans ad vite sue terminū. ad peiora
ptrahit Alius bene inchoans vel inci/
piens ꝓlongitudinē tp̄m ꝓficit ad au
gmēta meritoꝝ. atqꝫ ecōtra Alius ma
le viuēs diu reseruat vt coꝛrigat Ali?
ꝙo bene quidē videt viuere sz ī hac vi
ta eousz durat quo ad puersa ꝓrūpat
Alius celsitudinē bñ viuendi appetere
q̄ vult q̄ valet Alius nec vult nec valet
Alius vult q̄ nōvalet Alius valet q̄ nō
vult. Quisq̄ ista iudicioꝝ secreta dis/
cutiat ad cognoscendū quippe istos se
cretoꝝ si nullus ascēdit dicat q̄ hōvt se
nescire cognoscat nescientē ꝙo se cog
noscat vt timeat. timeat vt hūiliet. hu
miliet vt nō p̄sumat in se. non p̄sumat
in se vt ꝓditoꝛis sui auxiliū requirat q̄
qꝛ in se ꝓfidens moꝛtuus est auxilium
sui ꝓditoꝛis appetēs viuat Cuncta q̄q̄
patim̄ tanto tolerare patientius deb/
mus q̄nto secretoꝝ celestiū ignari cur
hec patiam̄ noscimus. hec grego. Per
hecq̄ dicta hēs sufficientē informatio
nez ꝙ nō debeamus ꝓfilia q̄ secreta dei
discutere sed timere q̄ te ad tantā rem
humiliare Filius. S

Atis ptimesco hec audiens q̄ ꝓfi
dero terribilē eē deū ī suis occul
tis consilijs q̄ iudicijs sup filios hōm
Sz pero de hoc informari q̄liter agere
debeat pctoꝛ qui multis vicijs q̄ pctis
moꝛtalibꝫ ē involutus q̄ irretitus q̄ se
ob culpā sentiens infrigidatum ab oꝛ
affectu spūali q̄ priuatū gr̄a dei q̄ ꝓpter
scelera ita infectū ꝙ nō pt excutere se
de tanto iugo vicioꝝ passionū q̄ carna
litatū hz quidē timoꝛē de ꝑpetua dam
natione q̄ ob hoc velle deo appꝛoxima/
re ꝑ pm̄am sed nō valet ꝓpter pondus
criminū ip̄m de ꝓimentiū ac in volup
tatibꝫ illicitis detinentiū. q̄d ingꝝ fa
facere debet vt saluet Ca.V Pater

Lire debes fili
ꝙ hoīes coꝛruētes ī pctā moꝛ
talia sepant a deo q̄ efficiūt mēbꝛa dy
aboli q̄ post perpetrata facinoꝛa q̄ ma/
xime ꝓpter vsū q̄ malā ꝓsuetudinē que
ꝓtrahit invicijs q̄ pctis nōvalet hō ꝑ
se resurgere ab hmōi laqꝫ diaboli m
fivalida manu dei adiuuet qꝛ talis pec
catoꝛ quodāmodo ꝓtinet sub dominio
maligñi spūs q̄ ducit ip̄m ad scelera ꝑ
wlūtate sua. hoc ꝓbat iohānes criso.
in q̄dam ome. dicēs Oēs hoīes ante
qꝫ peccemus libeꝝ habemus q̄dē arbi
triū si velimus sequi wlūtatē diaboli
an non ꝙ si obligauerimus nos opib
eius iam nr̄a voluntate euadere nō pos
sumus sicut nauis fracto gubernaculo
ducitur vbi tempestas voluerit. Sic q̄
homo diuino auxilio ꝓdito per pctm̄
nō qō vult agit sed qō diabolus vult.
Et nisi ds valida manu misericoꝛdie
sue soluerit eū vsqꝫ ad moꝛtē in pctis
permanebit Ergo quidē nostra volun
tate q̄ negligentia obligam̄ diuina aūt
mia absoluimur nam liberuz arbitriū

licet per se potens sit ad malū nō est potens ad bonū sine redēptoris gra adiutrice. hec crisa. Dz igit p predcā qūo mia dei sola liberare pt eos qui in laqos dyaboli ꝓpter pcta corruerūt. et in ipsius retib⁹ detinent. ¶ Sed et hoc sciendū q libz arbitriū valde vtile est magis pnū ad malū q̄ ad bonū ꝓpter diuersa q impellūt illud ad illicita. q viz libz arbitriū sola dei gra liberari pt. De hoc hē in glo. sup li. de dimis noīb⁹ vbi dr q hoīs arbitriuz vertibile factuz magis libz est ad malum q̄ ad bonū q plura sunt q impellunt ad malū q̄ ad bonū. Infirmitas eiā corpis et aīe. dyabolice suggestiones. mundane delectatōes ad malum incitant. sed sola gra dei inuitat ad bonū. nihilominus penes libz arbitriū ē velle et nolle. q libertas liberi arbitrij occasio est meriti et demeriti. ¶ Uñ ꝓprie circa motū liberi arbitrij ꝓsistit meritū. Gratia autē efficit q ipse motus est meritū. sine gra eiā nullum opus vel motus est meritū. et ita penes gram ꝓsistit meritū efficaciter. et ideo velle nature p se impotens est vincit et trahit ad velle virtū nisi velle gre subueniat. hec glos. Appet igit manifeste q ds potens sit liberare tam a ptate diaboli quā hz super hoīnem ꝓpter pcm ꝓtractū q̄ etiam libz arbitriū a suis defectib⁹ per gram et suā miam ✕ Unde oīs pctor quibuscunq pctis sit inuolutus attendat ad tantā oīpotentiam et miam dei et non respiciat faciendā sua sicut despet. nec dz etiam attendere aut discutere q multi in suis flagicijs ac puersitatib⁹ derelinquunt et q pauci respectu multoz sunt in ter tis ad verā pnam inclinati. et ad viaz salutis eterne vocant vel etiā trahunt Sed toto conamine et oī suspirio quo valet de miam clementiā et gram implozet. et pius dns cui ꝓprium est misereri sp et pcere. dignet ipm a vinculis pctoz quib⁹ irretitus est absoluere. et perducā pnam ad se trahere seu vocare Ad hoc hortat nos scūs aug. sup illo bo dñi. Nemo venit ad me nisi pater q misit me traxerit eū. dicens. Magna gre ꝓmendatio. nemo venit nisi tractus. quē trahat et quē non trahat. quare illum trahat et illū non trahat nolivelle iudicare si non vis errare. si non trahe ris ora vt traharis. nā trahi ad pnam et vincere pctm dei est donum De quo idē aug. in li. de libero arbitrio dr. Victoria qua pctm vincit nihil aliud ē q̄ dei donū in isto certamine adiuuās libz arbitriū ¶ Libz aūt arbitriū est facultas rōnis et voluntatis qua eligit bonuz gra assistente. malū vero gra desistente. vnde qñ hō cepit habere merita. sibi non dz tribuere illa sed deo. q̄ vnusquisq̄ ꝑ suam ꝓsciam dimicās oret ne intret in temptatōem. ne impietatē et mala opa faciens gra dei, nō co adiuuāte post hanc vitā eternis supplicijs deputet. hec aug. In hac exhortatione sciētissimi viri aug. habet sana doctrina vicz q hō non debeat discutere occulta iudicia dei. nec attendere insipiam illoz qui incaute occupant mentem suā tractantes de predestinatōe q predestinant hoīes ad vitam eternam dicentes. si ꝑdestinati sumus ad vitaz vtiq̄ saluabimur. nec tñ volunt tales talia dicentes opari ea que ptinēt ad salutez. sed repescunt in sua ignauia et negligentia. quoz dānatio misi resipiscant iusta est. ¶ Vult eiā ops deus vt illi qui predestinati sunt ab ipso labore hēant et p sollicitudinez et humiles orōes ab eo obtineant miam et gratiā et dona spūalia q eis dare disposuit ab eterno p q̄ puenire valeant ad gla sempiternā. De hoc dr beatus gre. in

e.].

libro. dyal. Sancti viri ea que orando efficiūt ita predestinata sunt vt peribo obtineant nā ipa quoq; phennis regis predestinatio ita disposita est ab oipotenti deo vt ad hoc electi pueniāt ex labore ētenus postulando mereant accipe qđ eis oipotens deus añ secula disposuit donare. hec gre. ❧ Per hāc igit autoritatē colligere possumus q ad vitā eternā predestinati sumus plabore ⁊ postulatione oz pueniamus. cui enim deus sit largitor oim bonoz vult tñ vt hō seipm in bono ope quātum valet exerceat. nō enī torpescētes sed in via dñi laborātes pueniant ad regnū dei. qđ pbat Leo papa i quoda ſmone sic dicens Quāuis enī bonor sit ipe deus largitor etiā tñ nre fructū querit industrie. nō enī dormiētibo pvenit regnū celor sz in mandatis dei laborantibo atq; vigilātibo. hec leo papa. Habemus igit manifeste p predicta quō homo p industriā laborē ⁊ orōem dño tñ auxiliante pueníre debeat ad salutez Ñ quilibet peccator qui vult saluari ⁊ desiderata suis sceleribo abolui debet se prouoluere coram viscerib mie dei nostri quib visitauit nos oriens ex alto ⁊ tam diu eius pietatē per humiles pces ac gemitus pulsare donec miam ⁊ gratiam ab ipo ꝯsequat ⁊ si in tali humiliatione orans pseueraverit ꝑculdubio saluus erit nam talis humiliatio q̄ sic geritꝫ in hoīe fit a deo opante ⁊ coopante a quo cuncta bona ꝓcedunt ⁊ est signū in hoīe predestinationis eterne. Filius.

Inquisitiom mee de quib interrogauit sufficienter video mihi esse satisfactū nec est opus vt de his vltra requiram. Sz flagito instanter vt de mia dei aliqua mihi edisseras vt peccatores qui in multa flagitia inciderūt audientes tantā pietatem ⁊ miam dñi faciliores sint ad recedendum a via sua mala ⁊ ad penitendū. Ca. VI. Pe. E

Ante omnia scire debes q homo ꝓpter peccata ꝓpria meruit damnatōem ꝓpetuaz nec potest dei iusticie satisfacere p pena tiā ꝓpriam sed dei miam supat omnem nequiciā. hoc pbat beatus Hiero nimus cū dr. Nec quidem dñe q ꝯscientia mea meruit dānatiōez pnia mea non sufficit ad satisfactionē sz tñ certū est q tua mia supat offensionē Et beatus bernñ. Sicut nullius merita sufficiunt si sine mia iudicanꝫ sic nullius peccata impediūt si cum mia suscipiantꝫ. hec bernñ. Et q̄ dei mia oēm supat offensionem nemo de eius pietate diffidat dūmodo cuz ꝓposito cauendi a vicijs ipius miam imploret. De hoc dr ambro. Bonus dñs ⁊ facilis ad indulgēdum peccata. nemo g̃ diffidat. nemo veterū ꝯscius delictor pnia diuina desperet nouit dñs mutare sñiam si tu noueris emendare delictū. hec ambro. Beatus etiā aug. hoc ꝯfirmat dicens Nemo de dei pietate diffidat quoniaz maior est misericordia eius q̄ nostra miseria. quisquis g̃ ad eum toto corde clamauerit exaudiet illuz quia misericors est. hec augu. ❧ Sed mouet fortassis aliquē q post multa facinora ꝓmissa non possit venīa tantor ꝯsequi delictor. non debet aūt talis desperare venía q̄ mia dñi omnem multitudinem precellit peccatorum Unde dicit richar. de sancto victore. nulla nostra malicia diuinam misericordiam vincere potest Et q̄ beatus aug. idem sentit dicens Multum ꝓmendat bonitatem dei in nobis non solum largitas sua sed etiam iniquitas nostra. O qualis dei pietas quā nulla supare potest iniquitas siue impietas Alia sunt que

deus misericorditer ignoscit. alia que affluenter tribuit. ignoscit mala nra. largit bona sua. semp presto est ad ignoscendū. paratus sp ad largiendū. hic pius. hic largus. vtroq benignus. vbiq bonus. Cōfiteamur ergo illi mala nostra. cōfiteamur a nobis esse mala nostra vt pie ignoscat cōfiteamur ab ipso esse bona nostra vt conseruet et augeat Hec igit incessanter agam? ne ingrati appeam? vel de nobis data venia vel de concessa gratia. verus enī amor confitet semper. hec aug. In quib verbis datur intelligi non debere pctōrem desperare etiam in multis criminib constitutū.

¶ Sed sunt nōnulli qui post multa et enormia pcta de dei misericordia desperantes se tradūt ad amplioza flagicia perpetranda. vt saltem hic vināt gulose et voluptuose qui futura assequi bona se desperant. Quor periculosaz excecatōnem beatus aug. in quadā auctoritate tangit sic dicens. Sunt nonnulli homines qui cum cogitare cepe rint mala que fecerunt. non sibi putāt ignosci posse. et hoc dū putant dant aīmum iam perire. et desperatōe peunt dicentes in cogitationib suis. iā nulla nobis spes est necq enim tanta illa q cōmisimus donari nobis aut ignosci possunt. quare ergo non satisfacimus cupiditatib nostris. impleamus saltem pītis tpis voluptatem. q nullaz habemus in futuro mercedē. faciam? quicquid libet et si non licet vt habeamus suauitatez tempalem. q percipe non meremur eternā. Talia dicentes desperando peunt. ¶ Sed procedit ad eos dns dicens per Ezech. In qua cunq die cōuersus fuerit homo a via sua mala omnes iniquitates eius oblisciar. Hac voce audita et credita a desperatione recreant et ab illa altissima ac profunda voragine qua submersi fuerant emergunt. Hec augusti. Ecce ad desperatiōem homines stulti propter peccata deueniunt. quor stulticiam Fulgentius commemorat sic dicēs Stultissima res est desperatio cum nimiruz omnia opera sua diuina excellat miseratio. De hoc etiam dicit Hilarius. Stultus reuera est qui de dei pietate misericordia desperat. Damnatiōe autem dignus est qui super misericordia dei fronte imperterrita peccat. hec hilarius. Unde etiam dicit ihrom?. Hoc ipsum non lateat desperantes q cuncta excellat dei opera ipsa sua misericordia. misericordia saluatoris suis preferē operibus vniuersis. hec hieronimus Ecce habemus q vere penitētes nullo modo debeant despare de dei misericordia. Quia vt dicit Haymo. deus est semp paratus misereri hominis tam in morte q in vita. sed non sp eq voluntarius atq dignus est suscipere dei misericordiam tam in morte q in vita sed hoc faciunt peccata siue negligentie hominum. Nam scōm richardum. Summa dei delectatio est effundere ex se imbrem sue pietatis et misericordie. Justo autem dei iudicio ille damnat qui hunc felicez impediuerit atq restrinxerit effluxū. qui effluxus pietatis et misericordie impedit in homine propter malam voluntatem et vitiorum perpetratōem. Unde quilibet peccator q̄uis multis et magnis criminibus fit obrutus si ex toto corde conuersus fuerit ad dominū nequaq debet de dei misericordia desperare.

Filius

Est ne aliquod peccatum tam graue quod non possit nec valeat indulgētiam a deo promereri et misericordiam.

Capitulum VII.

NOn est aliquod flagiciū siue peccatū taꝫ graue ꝛ enorme si ꝓ eo homo ꝓtritus fuerit ꝛ pñam egerit veniam indubitanter ꝛ mīam a deo ꝓsequet excepta desperatione que venia caret De hoc primo dr verū. Nec crimis quantitas nec vite enormitas tempoꝝ diuturnitas excludit aīaꝫ a mīa dei si mutatio fuerit volūtatis Et beatus aug. R. Nec cantes quoq; ad spem venie ne despent hortaf ꝓ exempla in tractatu de conflictu vitioꝝ sic dicēs Si de crimimbꝫ agit de delictis ecce dauid adulterio simul ꝛ homicidio reus de inferni faucibꝫ mīa dñi scribitur liberatus Ecce manasses oīm peccatoꝝ nephandissimus īpurissimus sordidissimus ꝛ sceleratissimus pñia de morte ad vitā redijt Ecce maria magdalene īnumeris facinoꝝ sordibꝫ inquinata ad fontem pietatis anxia currens dñi vestigia lacrimis rigans capillis detergens oculans vngento pungens ablui meruit. Ecce petrus negatōis sue vinculis astrictus amarissimis lacrimis infelicitatis nodos resoluit. Ecce seditiōis simul ꝛ effusionis fraterni sanguinis latro obnoxius. vnius horę momēto vna ꝓfessionis voce de cruce ad paradisum transijt. Ecce Saulus ecclām dei ꝓsequens multos ꝓ nomine xp̄i perimens ꝛ vt dicam martirū se toto cruore inficiens apl's factus invas electionis mutatus est. vbi g̃ tot tantaq; ꝓcedunt exempla non dent locū desperationi colloquia mala. Cū etiam scriptū sit in quacūq; peccatoꝝ ingemuerit salvus erit. Et rursum nolo mortem peccatoris sed vt ꝓuertaf ꝛ viuat. L Dꝝuersiōe vo ī melius nequaq; mutari quid aliud respondeam nisi vt qō hori quisq; nō egit hodie dū adhuc viuere liceat agat ne differat de die in diē dum nescit si vel vnā correctionis habeat diem. hec aug. Hanc tantam pietatem dei Amb. admiraf dicens. de benignitate dei non sufficio ammirari eo ꝙ tm̄ ꝑcere potest hoī peccatori sed non est mirandū quia tanta est pietas ꝛ mīa inviscerib⁹ di nostri qui cū omnipotēs sit ꝛ oīa facere possit hoc tamē facere non potest vt non misereaf humilibꝫ ꝛ ꝓtritis corde ad seipsum convertentibꝫ. Et ne hoc absurdū esse videaf beatus aug. in libro. lxxxiij. questionū ꝓbat sic dicens. Deus omnia ꝓter hoc ꝙ non potest non misereri gemitibꝫ peccatoris qui ad se reuertit. Hoc idē sentit beatus ambro. in libro de officijs cū dr Deus nam q; oīs impotentie expers sola tamen sue mīe ligatur ꝛ vincif pietate. Ecce quāta dei pietas q̃m nulla fupare potest nīa iniquitas. Dꝛecellit enim eius pietas ꝛ mīa oēm iniquitatem ꝛ maliciaꝫ. De tanta eius mīa dr in quodam tractatu Mirandū est ꝛ valde mirandū qd dr certissima tm̄ ꝛ indubitata fide tenendum. Ecce si totus mundus esset globus igneus ꝛ in medio eius de stipula limi pugillus hic ex sua naturali inclinatione non tam cito flammaꝫ incendia reciperet sicut abissus miserationuꝫ dei pctōrem pententez ꝛ ꝙuerti volentem q; in illa actione naturali aliqualis. licet minima ꝛ imꝑceptibilis requiraf mozula sed nulla penitus mora inter peccantem ꝛ remittentē gementem ꝛ gemitus exaudientē Et beatus grego. Dꝛa magna dei mīa videtur quasi simile sentire cum dr in registro maior est dei mīa q̃ queuis malicia ꝛ sicut scintilla in medio maris sic omnis malicia ad dei misericordiam. hec gregorius. Nec mirum q; omnia peccata q̃uis multa ꝛ enormia sint tamē

sub numero ⁊ mẽsura sunt. miscõia ve
ro dei sine numero ⁊ mensura est. ergo
vincere eam peccata non possunt.

Q Dõ pbat beatus aug. in quadaꝫ
pulcra autoritate sic dicens. Reuerte
re ad deũ o peccatoꝛ cum fiducia. non
enim vincent ommia pcta tua magnitu
dinem mie dei. Quantacunqꝫ em̃ sint
sub numero ⁊ mẽsura sunt. miscõia ve
ro dei sine numero est ⁊ sine mensura.
non ergo vincere ꝑt quod cũ mensura
est illud qõ absqꝫ mensura ẽ. hec aug.
Ecce quõ aperte claret per dicta sanc
toꝛ patrum ineffabilem ⁊ immensura
bilem esse miscõiam dei. Tollaꝫ ergo
ab homie ommis desperatio ⁊ maxime
ab illo qui in toto coꝛde suo perveram
penitentiam sequaꝫ dominũ. ⁊ tantaꝫ
spem habere debet ad deum q̃ si etiam
vnus tm̃ homo ex omnib hominibus
de toto mundo saluareꝫ. eundem seip
sum debet estimare esse ⁊ spare. Ad tã
ꝓsolatoꝛiam spem beatus aug. in libꝛo
ecclesie inuitat vnũquemqꝫ fidelez sic
dicens. Omnis aũt ab homine xp̃ia
no tollaꝫ desperatio. nam si inter oẽs
mundi hoies solus vnus homo salua
ri deberet. vnusquisqꝫ sperare teneꝫ se
esse illũ qui saluareꝫ. hec august.

Filius

Audiens tãta mirabilia de dei mi
sericoꝛdia pre gaudio ⁊ ammira
tione penitus deficio. o ops deus pater
noꝛ viscer pietas inaudita. o gra sin
gularis. o diuine miscõie pelagus in
finitũ cunctis moꝛtalib incompꝛehen
sum. excedens ingenia. supans vota.
deniqꝫ supgrediens merita vniuersa.
quis enim tam flagicios⁹ qui aure p
cipiens ⁊ intelligẽs tantam tuam pie
tatem ad spem venie suoꝛ delictoꝛ post
posita sua iniquitate quã gessit vt non
resurgat.

Ca. VIII. Pater.

BEne sapis fili et optime dixisti de tam incõpre
hensibili miscõia dei. Erubescat ergo
humana malicia ⁊ supbia. ⁊ ꝓsideras
tantam benignitatẽ dei currat quanto
tius non despando ad fontẽ eius pie
tatis ad veram pñam ⁊ ꝓuersionem. ⁊
tanto humilius ⁊ feruẽtius ipsius mi
sericoꝛdiã postulet quãto ad indulgen
dũ ꝑmptioꝛem cernit ipsum existere.

Q De hoc dicit richardus dõ san
ctoꝛe. In nulla vitioꝛuꝫ enoꝛmitate de
dei miseratõe est desperandũ qui tam
multus est ad ignoscendũ. Sed nun
quid idcirco ipsum impudenter ⁊ ir
reuerenter implorare debemus quẽ ad
indulgendũ tam ꝑnum agnouimus.
imo tãto magis debemus in eius ꝓspe
ctu erubescere. tanto humilius veniam
postulare quanto benignioꝛẽ ⁊ dulcio
rem agnouimus quem ꝓ tam aciter of
fendimus. hec richardus. Considerã
tes igiꝫ tantam pietatem in viscerib
dei nostri curramus singuli ad sinũ pi
etatis ⁊ ad gremium mie eius dum li
cet ⁊ hoc coꝛpusculo sumus. ne ꝓoc
cupati die moꝛtis queramus spacium
pñie ⁊ inuenire non possimus Q
Accedemus ergo cum fiducia ad thꝛo
nũ gratie eius ⁊ si sentimus in nobis
duriciam coꝛdis flagitemus clementi
am ipsius vt emolliat illud grãm com
punctionis infundendo per quã possi
mus saluari ⁊ miam eius inuenire. ne
foꝛte tardantes incurramus indigna
tionem ipsius ⁊ perpetuam duriciam
coꝛdis nostri. ipse enim coꝛda praua ⁊
dura potest emollire cum sibi placet ⁊
quando sibi placet. ⁊ diuerso mõ quo
sibi placet. De hoc dicit beatus augu.
sic. Quis tam impie desipiat vt dicat
deum malas hominũ voluntates quas
voluerit. quando voluerit. vbi voluerit

in bonum non posse ꝓuertere sed cum facit miam facit. cū aūt non facit ꝑiudicium non facit. qm̃ cui vult miserek ⁊ quem vult indurat. hec aug. De hac dei mia dr ⁊ beatus grego. xxxix. mor. Misericors deus diu peccata hoim tolerat ⁊ cū iam vitium respicit plerūq; mentes peccantium immutat recte de se vincante pietas insinuans ait illud iob. Nunquid tenuisti ꝯcutiens extrema terre ⁊ excussisti ipios ex ea. Per terram quippe homo infirma sapiens designat cui peccanti dictū est. Terra es ⁊ in terram ibis Sed q; pius ꝯditor factura suaz nō deserit. mala hoim ⁊ ꝑ suam sapientiā tolerat ⁊ per eoruz qm̃q; ꝯuersionē relaxat. ¶ Cum duras atq; insensibiles mentes respicit modo eas minis modo verbis mō reuelationibz terret vt qui pessima securitate durauerāt salubri timore mollefiant quatenus vel sero redeāt ⁊ hoc ipsum saltim q; diu expectati sunt erubescant. Scit em̃ dns q; extrema vite nostre plus iudicat ⁊ idcirco electos suos in fine sollicitos purgat. Scriptum quippe est. dns iudicabit fines terre Tanto ergo intensius vltimis nris inuigilat. quanto in ipsis pendere : inicia sequentis vite pensat. hec greg.

¶ Item de eadē mia dei quomodo corda etiā desperata ad pm̃am trahat. Idem grego. sup illo verbo. iob. Nunquid ingressus es in ꝑfundum maris dr. Vare quippe est mens humana cuius ꝑfunda deus ingreditur qm̃ ꝑ cognitionem suam ad lamenta pmitentie ab intimis cogitationibus perturbatur quando prioris vite nequicias ad memoriam reducit ⁊ fluctuantē in ꝯfusione sua animum conuertit. Profunda maris deus penetrat quando etiam desperata corda ꝑmutat. Tūc em̃ corda ꝑmutat quando cor seculare humiliat. tūc ꝑfundum maris ingredit quando visitare mentes etiaz presas sceleribz non dedignat vnde ⁊ recte percunctando subiungitur ⁊ in nouissimis abissi deambulasti. quid enim abissus nisi mens humana que dum seipsam ꝑ relxendere non valet sese in omne quod est relut obscura abissus latet in nouissimis ergo abissi dicent deambulare. est etiam nouissimorum hominum corda conuertere ⁊ desperas mentes visitatōis sue vestigijs tangendo mirabiliter reformare. Cum em̃ post immensa scelera quisquis ꝑpungit quid aliud q; in nouissimis abissi deus deambulasse videtur. quasi in abisso nāq; deus deambulabat cum obscurum cor penetrans fluctus inuisibiles vicioz calcat ¶ Plerūq; enim preterita. alia plangimus. alijs presentibz vrgemur. ⁊ modo supbia modo ira modo luxuria modo auaricia temptante fatigemur. Dec cum cuncta hec in corde nostro dns occulte visitationis sue timore reprimit quid aliud q; in abissum gressū ponit. Quos gressus mente conspicimus qm̃ contra insurgentia vitia quomodo timoris eius obuient dona pensemus. hec greg. Ecce habemus ꝑ hec dicta quomō misericors deus etiā corda nequissima ⁊ desperata ad pmi tentiam conuertit Considerantes aūt tantam pietatem dei cauendum summopere est ne quis in peccati crimē labatur ꝙ si lapsus fuerit nō desperet sz ꝑ lamenta penitentie surgat. Relaxat enim deus peccatuz qd deflet attamē qui stat timeat ne in peccatum cadat. quia si deflere possit peccata que commisit ignorat Hanc scientiaz beatus gregori. xxxiij. moral. super illo iob. Nunquid armilla ꝓforabis maxillaz eius videlicet behemoth pulchre tangit cum dicit Cauendum summopere

est ne quis delectatione peccati leuiathan istius ore rapiat. Et si raptꝰ fuerit non desperet. qui si peccatus perfecte lugeat. adhuc foramen in maxilla eius inuenit per quod euadat. iam dentibus teritur sed adhuc si euadendi via queritur in maxilla foramen inuenit. habet etiam captus qua exeat qui preuidere uoluit ne caperet. Quisquis ergo q̄ non dum captus est maxillam eius fugiat. quisquis uero iam captus est in maxilla eius foramē querat. pius quippe ac iustus est conditor noster. ℟ Sed nemo dicat. qr pius ē uenialiter pecco et nemo qui peccauit dicat. qr iustus ē de peccati remissione desspero. relaxat enim deus facinus qd deflet. sed pertrare quisq̄ timeat. qr si digne deflere possit ignorat. Ante culpā ergo iusticiam metuat. post culpam tñ de pietate presumat. neq̄ ita iusticiam timeat ut nulla spei consolatōe qualescat. neq̄ ita confidat de mia ut adhibere uulneribus suis digne pñe negligat medicinam. Sed quē uidet sibi ꝑcere sp etiam cogitet discrete de se iudicare. sub pietate itaq̄ eius spes pcōis gaudeat. sed discretōe illius penitētis correctio cōtremiscat. Spes igit nostre presumptionis habeat etiā morsum timoris ut ad corrigenda pcā iusticia iudicātis terreat quem ad fiduciā uenie gr̄a pietatis inuitat. Hinc enim p quendā sapientem dr. Ne dixeris miserationes dñi multe. peccatoꝝ meoꝝ nō recordabit. pietatē namq̄ eius ꝑtinus et iusticiā subdidit dicēs. mia enim et ira ab illo Diuina itaq̄ clementia maxillam behemoth istius perforans ubiq̄ humano generi et miscōrditer et pretēter occurrit. qr nec libero ammonitōnem peccandi tacuit. nec capto remedium fugiendi subtraxit. Ad hoc quippe in sacra scriptura uirorꝝ talium. scz David et Petri peccata sunt indita ut cautela minoꝝ ruina fit maioꝝ. Ad hoc uero utrorumq̄ illic et penitentia insinuatur et uenia ut spes preuentium fit recuperatio deperditoꝝ Stratu ergo suo dauid cadente nemo superbiat. de lapsu etiā suo dauid resurgente nemo desperet Ecce q̄ mirabiliter scriptura diuina eodem uerbo superbos premit quo humiles leuat. unam rem gestā protulit et diuerso modo supbos quidez humiliatis formidine. humiles uero ad spei fiduciā reuocauit. O inestimabile nouī generis medicamentum qd uno eodemq̄ ordine positum et premendo tumentia exiccat et subleuando arēria infundit. de maioꝝ nos lapsu terruit. scz de reparatione roborauit. Sic quippe semp nos diuine dispensationis misericordia et supbientes reprimit. et ne ad desperatōem coruamus fulcit. hec grego. ℟ Per ista dicta sanctissimi uiri discit homo sp habere spem et timorem. spem de miscōdia. timorez de iusticia. Spē ut si lapsus fuerit surgat per penitentiā. timorem ne iterum incidat in peccati ruinā. qr ualde displicet omnipotenti deo recidiuatio seu reiteratio peccati. Unde omnis penitens semp miscōdiam dei et iusticiam coram oculis habeat. miscōdiam ut p spem erigat. iusticiam ut per timorem humiliet. Ad hoc faciendum hortat beatus aug. sic dicens. Nunq̄ peccatoꝝ enormitas sine intuitu diuine clementie ē pensanda. nec diuīa bonitas sine rigore iusticie cogitanda. nam hec sine illa facit insolescere. illa uo sine ista desperando facit nimis ptimescere. hec Augu. Sz fortasse est aliqs qui tot crimina sepspicit ptmisisse q ꝑpter illa timeat dei amicicia et dilectōem q̄uis doleat nequaq̄ assequi posse. Sz absit hoc a cordibꝰ oim pctōꝝ. sua tñ pctā plan

gentiū ⁊ volentiū. nam ꝑ lamēta ꝓme peccatoꝝ q̄uis sordidissimus dei effi/cit amicus ⁊ dilectus De hac magna pietate ⁊ mīa dei ōt būs dicit. Quid de tua mīa dicam bone ihesu qui non minus pctōrem ꝙuersum diligis q̄ eū qui nunq̄ pctī maculam ꝓtraxit. hec dicit. Non em̄ qui peccauerūt sed qui in peccatis pseuerant sunt odibiles ⁊ abhominabiles deo Conuersos eos ⁊ penitentes peccatores ad gremiuꝫ sue pietatis ⁊ dilectionis paratus est susci/pere xp̄us De hoc ait beatus aug. in quodam sermone Non em̄ qui pecca/uerit ſz qui in pctīs suis pseueraverit odibilis erit deo ⁊ abhominabilis Nā vt de indulgētia diuina diffidat dns nos ꝑ ꝓphetā velut pater pīssimus ꝙso latur dicens Nolo mortē peccatoris sed vt ꝙuertat̄ ⁊ viuat Et illud Impie tas impij nō nocebit ei. in qua cūq̄ die ꝙuersus fuerit ab iniquitate Sed ista tam magna mīa tunc nobis prodest si non tardemus ꝙuerti ad dominū nec crimina criminib⁹ supaddimus Sed forte cogitat aliquis se tam grauia ad misisse peccata vt iam mīam promere ri non possit. Absit hoc a sensib⁹ oīm peccatoꝝ. O homo quicūq̄ illaꝝ mul titudinem peccatorū attendis cur om nipotentiam celestis medici non atten dis. Cum em̄ velit deus misereri quia bonus est ⁊ possit q̄ omnipotens est ip se contra se diuine pietatis ianuā clau dit qui deum sibi misereri aut nō velle aut non posse credit. eumq̄ aut bonuꝫ aut omnipotentē esse diffidit. Nemo ergo post centū peccata aut post mille crimina de misericordia diuina despe ret. Sic tamen non desperet vt sine vl la mora deū sibi repropiciare festinet. ne forte si consuetudinem peccandi fe cerit etiam si velit a diaboli laqueis li berari possit. Hec augu. ¶ Ecce quomodo beatissimus vir augustinus oēs peccatores etiam in peccatis mul tis et maximis iacentes hortatur ad spem venie ⁊ neminē debere despare de dei mīa ⁊ pietate. sic tamen vt sine vlla mora ꝑ penitentiam ⁊ ꝙuersionem ac bonam ꝙuersationem festinet facere si bi deum ꝓpicium. ne tardando ꝑ negli gentiam ⁊ incuriā detur in reprobum sensum ⁊ incidat in laqueos diaboli ex quib⁹ etiam si voluerit excutere se non possit. ¶ Sciendum etiā q̄ diuine mīe multi sunt effectus. Ipsa enim dei mīa preuenit nescientes. tra hit nolentes. sequit̄ nō querentes. pre currit fugientes. reuocat recedentes. expectat tardantes. suscipit reuertentes. remittit debitum. ꝙfert meritum. premiaꝫ vltra ꝙdignum Primum pre uenit nesciētes Psalmista. Deus me us misericordia eius preueniat me. ⁊ hoc per occultam inspirationem. Jo. iij. Spiritus vbi vult spirat ⁊ vocem eius audis ⁊ nescis vñ veniat aut quo vadat quia hoc diuine inspirationis auditur intus in corde penitentis pre/cognitionem. ⁊ nescitur vnde veniat. quia ab homine ignorat̄ diuine vocati onis causa cū sit pure gratuita. aut quo vadat. quia similiter ignorat̄ de fina/li pseuerantia. Secundo trahit nolen tes. Jo. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater traxerit eum. Tercio sequit̄ non querentes. Ezechel. xxxiij. Nō perierat requiram ⁊ quod abiectū fue/rat reducam. Quarto precurrit fugi/entes. Exodi. xxiij. Ecce ego mitto angelum meū qui precedat te. Quin/to reuocat recedentes. Isa. xxxj. Con uertimī filij isr̄l sicut in ꝑfundū recef/saris Sexto expectat retardātes Isa. xxx. Expectat dns vt misereat̄ ⁊ iō ex altabit̄ ꝑcens vobis. Septimo susci/pit reuertentes. ꝑs. Suscipit eos de

via iniquitatis eoꝝ Et illud ihre. vbi dñs ad peccatricē aiam dr Tu fornicata es cū amatoribꝫ multis .tñ reuertere ad me ⁊ ego suscipiā te. Octauo remittit debitū Math .xviij. Dē debitū dimisi tibi qm̄ rogasti me Nono ꝓfert meritū. Un̄ paulus. Quid hēs qd̄ nō accepisti. Decimo p̄miat supra ꝓdignū .ad Ro. viij. Nō sunt ꝓdigne passiones huius tp̄is ad futurā gl̄az que revelabit̄ in nobis Hec igit̄ oīa que p̄remissa sunt de dei pietate ⁊ mīa debent vnūquemq; pctōrem sua facinora trepidantē ad sp̄em fiducie aīare ⁊ ad ciam ꝓuersionē ad dēū seu p̄mam agendā monere vt saluus eē possit in extremis suis ⁊ in die iudicij. Filius

Gaudens gaudeo audiens tantaz mīam ⁊ pietatē esse in visceribꝫ dei nr̄i. ⁊ q̄ aptum est gremiū benigni tatis eius ad suscipiendꝫ oēs pctōres in sordibꝫ facinoꝝ ꝓstitutos. nccē est vt currant singuli qui se sentiūt onere criminū grauatos nihil hesitantes ad fontē tante pietatis .vt abluti a ferore suoꝝ sceleꝝ venīā ⁊ grām ab ipso mīarum dño valeant impetrare. Ez rogo p̄ vt me de hoc informes. Cū igit̄ ds sit ita misericors quare omēs pctōres non attedūt eius pietatē vt se p p̄mam ꝓuertant ad seip̄m .vel quid est qd̄ impedit tantam eoꝝ salutem.

Ca. IX. Pater. X

Quod hominesq; plurimi ⁊ heu ꝓ maiori pte vt cernimus tardi sunt ⁊ negligentes ad ꝓuersionē ad dēuz siue ad p̄mam agendā facit amor p̄sentis vite ⁊ delectatio in rebꝫ trāsitorijs .Qui vero ꝓuerti volunt nccē est vt p̄sentia despiciāt ⁊ futura diligant. vt testat greg. j. moꝝ. dicens Sunt nōnulli qui vitā suā negligunt. ⁊ dum transitoria appetunt tunc eterna negligunt ⁊ neglecta ꝓtem nūt. cūq; eterna q̄ amiserunt nō ꝓsiderant esse se heu miseri in bonis non putant. nequaq; em̄ ad veritatis lucē ad quam tm̄ ꝓdiri fuerāt mentis oculos erigūt. nequaq; ad ꝓtemplatōem p̄tie eterne desiderij aciē tendūt . sed semetipsos in his ad q̄ piecti sunt deserentes vicepr̄ie diligunt exiliū qd̄ patiunt̄ .in ce citate quā tolerāt quasi in claritate lumīs exultant. cōtra electoꝝ mentes dū cuncta trāsitoria nulla esse ꝓspiciunt ad q̄ sint ꝓdite exquirunt. Cumq; ad coꝝ satisfactōz mīl extra dēū sufficit ipsa inq̄sitionis exercitatōe fatigata illoꝝ cogitatio in ꝓditoris sui sp̄e ⁊ p̄tē platōe requiescit. supnis interseri ciuibus appetit. ⁊ vnusquisq; eoꝝ adhuc ī mundo corpe positus .mente iaz extra mundū. surgit em̄. nā exiliū solicitudinē quā tolerat deplorat ⁊ ad sublimē patriam incessantibꝫ se amoris stimulis excitat. cū em̄ dolens videt quantū sit eternū qd̄ perdidit. inuenit salubre ꝓsilium tpale hoc despicere qd̄ p̄recurrit. ⁊ quo magis crescit ꝓsilij sciētia vt non peritura desideret. eo augeť dolor q̄ nondū ad mensurā pertingat. Und̄ bene per salomonem dr. Qui addit scientiam addit ⁊ dolorē. Qui em̄ als sit iā summa que adhuc nō hz magis de infimis in quibꝫ retineť dolet. Hec greg. Item de eisdem carnalibꝫ hominibꝫ dicit idem .viij. moza .super illud iob. Cutis mea aruit ⁊ ꝓtracta est. In sancte quippe ecclesie corpe his qui solis exterioribꝫ curis inseruiunt ꝓgrue cutis vocanť .que nimiꝝ cutis arescendo attrahitť .q̄ mentes carnaliū dū p̄sentia diligūt ⁊ q̄si iuxta posita ꝓcupiscūt ad futuram tendi p longanimitatē volunt. Hanc nāq; attractatōem p̄s formidauerat cuz dicebat Sicut adipe ⁊ pinguedine repleať aīa mea . Deps

quippe pinguedis aiam replet cū hāc ꝓtra pñtiū ꝺesiderioꝝ estū supne spei infusio refouet Cūctis g̃ arescēs attra hit cū coꝛ rebꝰ exterioꝛibꝰ ꝺeditū atq; ex ꝺesperatōne ficcatū in autoꝛis sui a moꝛē nō tendit sed in semetipo vt ita ꝺixerim rugosa rogitatiōe triplicatur ꝑensandū ꝙ est q; carnales mentes idcirco pñtia diligūt qꝛ vita carnis q̃ fugitiua sit minime attendūt Nā si ꝛe locitatē trāsitus eius aspicerēt hāc eti am ꝓsperitatē minime amarent Scti aūt qꝛ pñtis vite monita ꝺecurrere sub festinatōe ꝺspiciūt nequaq; in hoc no biliratis itinere coꝛdis itēsionē figūt hec greg. A Per hec igit dicta mani feste apparet q; amoꝛ reꝛ trāseūtiū siue ꝺelectatio pñtium faciūt hoīes tardos ad pemitēdū B Et ecōuerso ꝺtēptus mūdi facit ꝓmptos ad ꝺo obediendū nā ipe amoꝛ mūdi cū ꝑualet ad ambiē ꝺū honoꝛes terrenasq; mentes hoīm instigat ne ꝺespecti videant res facit cumulare terrenas rebꝰ in ꝓsperis gaudere sola q̃ assunt cogitare nullam memoriā celestis pīie hte. De talibꝰ ꝺt btūs greg. viū. moral. sup illꝺ iob. Tabernaculū ipioꝝ nō subsistet sic Ta bernaculū quippe ꝺstruit vt ab estu coꝛ pus ⁊ frigoꝛe ꝺefendat Quid igit hoc loco tabernaculi noīe nisi edificatō ter rene felicitatis insinuat ꝙ quā super se repꝛobi casura multiplicāt vt se a pñ tis vite necitatibꝰ q̃si ab estu ⁊ ymbri bus ꝺefendāt. honoribꝰ nāq; excresce re ābiūt ne ꝺespecti videāt terrena ex aggregant ne inopie frigoꝛe toꝛpescāt ꝓtēnunt curare qꝺ sequit ⁊ tota inten tiōe satagūt. ne q̃d in pñtibꝰ ꝺefit. stu ꝺent nomē ꝺilatare ne lateāt inunctos se in oībꝰ ⁊ felices putāt. vbi g̃ mētis habitaculū ꝺstruunt ibi ꝓculdubio ta bernacula fixerūt aduersa īpatiēter fe runt remisse in ꝓsperis letant sola que assunt cogitant nec ad affectū celestis patrie vlla recoꝛdatōe respirāt gaudēt sibi bona supperere q̃ cupiūt. atq; vbi carne requiescūt ibi ⁊ mentē extīgue ꝺo sepeliūt qꝛ secularis cure zelo tenet dari terrenaꝝ reꝛ cumulū aggerant ⁊ quē foris exq̃rendo multiplicāt hunc semꝑ interius ꝓ cogitatōem poꝛtant. Ac ꝺ iusti nec oblata bona hic ꝓ mag no accipiūt nec allata mala valde pri mescūt sz ⁊ cū bonis pñtibꝰ vtunt ven tura mala metuūt ⁊ ꝺū de malis pñti bus gemūt bonoꝝ seqñtiū amoꝛe ꝺso lant Sicq; tpali fouet subsidio sicut viatoꝛ vtit cum pausat ⁊ recedere festi nat q̃scit coꝛpe aliud tēdit mēte. nō nūq; vo ⁊ aduersa ꝓperi appetunt ⁊ in tranfitoꝛijs ꝓsperari refugiūt ne ꝺele ctatione itineris a pīie puentōe tardē tur ne gressū coꝛdis in via pegrinatio nis figāt ⁊ q̃nq; ad ꝺspectū celestis pa trie sine remuneratōe puenīat gaudēt ꝺspici nec ꝺolent se necessitatibꝰ affli gi Qui g̃ ꝺtra pñtia se aduersa nō mu mūt q̃si ꝺtra estus ⁊ pluuias hte tabet naculū nolūt Iusti itaq; sꝺstruere ne gligunt vbi pegrinos se eē ⁊ hospites nouerūt. qꝛ em̃ in ꝓꝛijs gaudere ꝺesi derāt esse in alieno felices ꝺtemnunt. Iniusti aūt quanto longius ab eterne patrie hereditate diuisi sunt tāto in ter ra altius fundamenta cogitationis fi gunt Bene ergo dicit tabernacula im pioꝝ non subsistent qꝛ vite fugientis amatoꝛes dum se studiose pñtibꝰ con struunt repente ad eterna supplicia ra piūt. hec greg. C Qꝺ aūt carnales hoīes sic inherent tpalibꝰ hoc facit qꝛ negligūt pēsare eterna nec ꝓpēdūt hte oīa trāseūtia ⁊ iō suā ꝺsolatōez tota in voluptatibꝰ carnaliū ꝺsiderioꝝ ponūt De hoc ꝺt idē beatus greg. x. moral. sup illo vbo iob. Oculi impioꝝ ꝺfi cient ⁊ effugiū ꝓbit ab eis Oculi īpioꝝ

intentões sunt carnalium desideriorũ
q̃ idcirco deficiunt q̃ eterna negligũt
& sola sp̃ transitoria p̃stolant. Adipis
ci q̃ppe terrenã gl'am cogitant. multi
plicari rebꝫ t̃palibꝫ exoptant. ad mor
tez quoq; quotidie cursu etiã labentiũ
tendunt. sz cogitare mortalia nesciũt.
carnis vita p̃ momenta deficit. res hĩ
ta instanti fine corrũpit & hũdi anxie
trahit eor. pfecto desideria cũ vita'ter
minant quor. s. oculi tunc supna vltõ
ne deficiunt. q̃ suo hic iudicio a terre
na deficere delectatõe noluerũt. a qui
bus & effugiũ pibit. q̃ eor malicia ab
aĩa duersiõe districti iudicis quo seva
leat occultare nõ inuenit. nã nunc cuz
tristiciã imiqui aliq̃ vel aduersa patiun
tur effugij latebras inuenĩũt. q̃ adwo
luptatẽ p̃tinus desiderior carnaliũ re
surgunt. Ne em̃ pauptas cruciet diri
is aĩm demulcet. ne despectus p̃ior
deprimat sese dignitatibꝫ exaltant. añ
positis epulaꝝ diuersitatibꝫ nutriunt
Si fastidio corp̃ atterit. si quoq; me
sticie impulsu deiecit mor p̃ interposi
ta locor blandimenta releuat. Tot q̃
hic hũt effugia quot sibi prepant dele
ctamenta. sed q̃q; ab eis effugiũ pit.
q̃ dũ eor mens amissis oĩbꝫ se solum
mõ & iudicẽ ꝓspicit. tunc voluptas sub
trahit. voluptatis culpa seruat & repẽ
te miseri pendo discunt. q̃ pitura te
nuerũt. qui tñ quousq; viuũt corpor ali
ter q̃rere nocitura nõ desinunt. Vñ &
subdit. & spes illor ablõatio anime.
Quid hic pctõr totis cogitatõibꝫ spe
rat nisi vt p̃tãte alios transeat. cũctos
rez multiplicatõe trãscendat. aduersi
tates donando subiiciat. obseqñtibus
mirãdus innotescat. ire ad wtũ satissa
cit. benignũ se cuz laudat oñdat. q̃cq̃d
gula apperit offerat. Bene q̃ illor spes
ablõatio dr. q̃ ea q̃ carnales ambiũt
spũales quiq; iudicio rectitudinis ad
uersant. nã qđ pctõres voluptates esti
mant. pculdubio hoc iusti penã putãt.
ablõatio hec aĩe spes est p̃uor q̃ ni
mi. spũs deficit. vbi caro requiescit.
vt em̃ caro mollibꝫ. fic aĩa duris nutri
tur. illã blanda refouent. hanc aspa ex
ercent. illa delectationibꝫ pascit. hec
amaritudinibꝫ vegetat. & sicut carnez
dura sauciant. sic mollia spũm necant
sicut illã laborioſa interimũt. ita hãc
delcãbilia extinguunt Spes itaq; car
naliũ ablõnatio anime dr. q̃ inde in
perpetuũ spũs interit vnđ ad tps caro
suauiter viuit. hec greg. ¶ Et sci
endũ q̃ amatores mundi cũ ab eis af
fectũ se non solũ non obtpant. sed eti
am ad ipsius dilectõnem p̃ter carna
les voluptates & vanitates se effundũt
in tantũ p̃ualet in eis amor seculi &
quodammõ in eius dilectõe excecant
vt nec etiam circa mortem amare tpa
lia desistant. Qđ pulcre tangit beatus
grego. viij. mor. sup illo verbo iob Et
ꝓsumpti sunt absq; vlla spe. dicẽs Re
pbor mentes erga dies p̃ntis vite tã
to amore hic ꝓstringunt. vt sic sp hic
appetant viuere q̃tenus fivaleant viuẽ
di cursum desiderent nunq; finire. Co
gitare q̃ppe ventura despiciũt. spem to
tã in rebꝫ trãseuntibꝫ ponunt. hẽ nul
la mis q̃ p̃tereũt ꝓcupiscũt. cũq; nimis
trãseuntia cogitãt & mãsura nullaten?
spant. sic cecitate insensibili cordis o
culus claudit vt eterne luci nullaten?
incendat. vñ fit vt sepe iã corpus mo
lestia q̃riat. & vicina mors veruẽ spũs
vitaꝫ incidat nec tñ curare q̃ mori sunt
desinãt. iãq; eos vltor ad iudiciũ ptra
hit & tñ ipsi ordinatõe solicita rebꝫ trã
seũtibꝫ occupati nihil aliõ cogitãt nisi
in hoc mõo adhuc q̃liter viuant. relin
q̃da oĩa q̃si possidẽda disponunt. q̃
spes viuendi non frangit. etiam cum

vita terminaꝝ iam ad iudicis trahuntur pñtiam ꝛ tñ adhuc labendis rebꝫ inhærent ꝑ curã Dura em̃ mente abeẽ mozs longe credit etiã cũ sentit. sicꝫ a carne aĩa soluit vt erga pñtia immo ærato amore se retinẽs ad eternũ supplicium ducit. hocip̃m quocꝫ nesciat quo ducaꝝ. ꝛ deserens q̃ amare cũ termino noluit. repente fine termino inuenit que nũcꝫ p̃uidit Ac ꝓtra electoꝝ mens ad eternitatis intentiõem tendi tur etiã cũ p̃sens eam feliciter vita comitaꝝ. Magna carnis salute vtiꝝ. nec tñ eius fiducia retardaꝝ nullus adhuc mortis articulus erumpit ꝛ q̃si p̃tem hanc quotidie ꝑspicit. qz em̃ vita indesinenter labit spes eiviuendi fundit⁹ amputaꝝ. Beneꝯ de diebꝫ ꝑtereũtibꝫ oz ꝑsumpti sunt absqꝫ vlla spe ac si apte diceret mentis fiducia in pñti vita non posui qz oẽ qd̃ ꝑterit calcando despexi. vnde ꝛ apte subditur. Memento qz uentus est vita mea hꝫ eteꝫ vitam carnis q̃si pmanenteꝫ diligunt qui quãta sit vite seqñtis eternitas nõ intendũt cũcꝫ soliditatez plenitatis non ꝑsiderant exiliũ patriã tenebras luceꝫ cursum stationez putant. Ac ꝓtra sancti viri quo ad eterna coz eleuãtꝫ breue sit qd̃ fine claudit pẽsant ꝛ eo eoꝝ sensibꝫ vilescit qd̃ ꝑterit quo intellectu radiente interlucet qd̃ acceptuz nũcꝫ recedit. Cuncꝫ infirmitateꝫ plenitatis aspiciunt nequaqꝫ iã ꝑ magno desiderãt q̃quid finis angustat ſz subleuata mens extra tpm terminos ducit etiã cũ carne in tpe teneaꝝ ꝛ tanto altius finienda despicit quanto uerius infinita cognoscit Sed hæc ipa humane breuitatis ꝑsideratio auctozi nõ magne virtutis oblatio est Unde bene oz Memento qz uentus vita mea est. Ac si apte diceret transeuntẽ uelociter benignus respice qz tãto videri a te mi

sericozdius dꝛo quanto ipse a ꝑsidꝛatõne breuitatis mee oculos nõ auerto. Sed qz dũ tẽpus vite pñtis abscindit ad oationẽ ꝑmerende æmie vite rius non redit recte subiungit nec reuertet oculus meus vt. vi. bo. Ad videnda bona extincti oculus non redit qz ad exhibenda recta opera exuta carne aĩa non recurrit. Nequaqꝫ oculus ad videnda bona reuertit qz retributionẽ suaz mens inuenies ad oparõis vsum nullatenus reuocaꝝ. hæc grego. Ecce qũo homines carnales ꝛ circa finem vite amare tpalia ꝛ trãsitozia nõ desistunt. Electi vero econtrario ꝑter amozem celestis pñie etiaz cũ sam̃ sunt ea contemnunt. Sed ꝛ hoc considerãdum ꝙ ad cumulum miseriarum. illorum videlicet hominũ qui sic absoꝛpti sunt in amoze tpaliũ ꝛ carnaliuz voluptatum rapiunt etiam ꝛ tradunt in quãdam duriciã cozdis ꝛ insensibilitatem mentis vt labozes ꝑ mundo libenti aĩo sustineãt dũmodo ꝓtiuntur ꝛ assequi valeãt seculi uoluptates. hæc ꝑbat grego. xx. moral. cũ dicit Quidam amatozes attendũt transitozia que ꝑcipiunt ꝛ intueri negligunt bona pmanentia que perdunt. cũcꝫ tpalium amoze flagrant ueram leticiam violenter ignozant quã si studiose cognoscere quererent cꝫ flenda sint gaudia que appetunt viderẽt sed cum meliozа scire ꝓtemnunt sola sibi uelut summa eligunt que visibiliter oculis seductione sagaci blandiuntur visibilia sequẽtes coz fugiũt ꝛ tanto extrinsecus gaudẽt quanto recozdationez sui intrinsecus non habent. Miscentur cum eozũ gaudijs plerumqꝫ tribulationes atqꝫ ex rebus ipsis quibus superbiunt flagellantur ꝛ tamen hoc ipsum delicias estimant quia ꝛ dura quidem ex ꝓsentis huius vite amoze tolerãt et tamẽ

affectu nimie cupiditatis obligati laborē eiusdem tolerantie voluptatē putant. Humanū g genus recto dei iudicio voluptatibꝫ suis dimissum atqꝫ pernitiosis traditū. qꝫ amara sunt q̄ p huius vite amorē tolerat. ⁊ tñ eandē amaritudinē cecitate cupiditatis q̄si insensibilitate ebrietatis ignorat. E Amant em̄ pueri homines p huius mundi gl̄a etiā tribulatōes. cunctisqꝫ p ea suis doctoribꝫ libenter seruiunt ⁊ grauiū labores cum iugo deuotissime colla submittūt. Quis aūt cessatōem a mundi laboribꝫ impat. scē quietis dulcedinē psuadet ⁊ tñ vesaniā iniquoꝫ mens plus assecq̄ aspera carnaliter q̄ tenere blanda spiritaliter gaudet plus acerbitate fatigationis q̄ quietis dulcedīe pascit. Qđ apte in semetipso nobis israhelitic⁹ pl̄s oñdit. qui dum refectōnem manne desup perciperet. ab egipto ollas carnīū. pepones. porros. cepasqꝫ concupiuit Quid em̄ signat in mānā nisi esca grē suaue sapiēs ad refectōem interioris vite bene vacantibꝫ desup data. Et q̄d per ollas carnīū nisi carnaliū opa iuxta tribulatōem labores quasi ignibus excoquenda. quid p pepones nisi terre dulcedines. quid p porros ac cepas exprimit̄ que plerūqꝫ qui comedūt lacrimas emittūt. nisi facultas vite pñtis als delectationibꝫ que adulatoribꝫ suis non sine luctu agit̄ ⁊ cum lacrimis amat̄. Manna igit̄ deserentes cum pomis ⁊ carnibꝫ porros cepasqꝫ quesierunt. qꝫ vicꝫ peruerse mentes dulcia per grām quietis dona despiciunt. ⁊ p carnalibꝫ voluptatibꝫ laborioso huius vite itinere etiam lacrimis plena concupiscunt. Item nunt habere als habitare vbi spiritaliter gaudeant. ⁊ desiderant ⁊ appetunt vbi carnaliter gemāt. quia dura lenibꝫ. aspera mitibꝫ. transitoria eternis anteponunt. hec grego. De hoc per eundem super ezechie. fit dr. Sicut sunt nonnulli qui quietem cunctis mundi premijs atqꝫ honoribꝫ preponunt. ita nonnulli sunt qui vt in hoc mundo aliqđ esse videantur terrenis laboribꝫ insudant. insistunt causis permiscent iurgijs. ⁊ q̄uis se corpore deficere inter labores sentiant. amore tamen terrenaꝝ rerum deuicti delecta biliter fatigant. qꝫ quibusdaꝫ prauis mentibꝫ nihil est laboriosius q̄ si eis precipit̄ vt in huius mundi actibꝫ nō laborent. nā quidem sepe repulsi ab actione terrena deprecant̄ vt redeāt. rogant vt premant̄ grauius se incurrisse periculū quietem. hec greg. Apparet igitur ex predictis qualiter amatores mundi ꝓpter res ⁊ voluptates transitorias labores ⁊ sudores libenti aīo subire quodammō delectent̄. fortes em̄ sunt dilectores seculi p rebus ⁊ gloria mundi ⁊ quedam difficillima tolerare p spēro perpetua nec punum quidem laborem volunt subire. fortes in rebꝫ terrenis. debiles in celestibꝫ. Qđ et iā attestatur grego. xix. moral. cum dicit Omnes secli amatores in terrenis rebus fortes sunt. in celestibus debiles. nam p temporali gloria vsqꝫ ad mortē desudare appetūt. ⁊ p spe perpetua nec parum quidem in labore suscipiunt. vel subsistunt p terrenis lucris. quasi ꝓ celesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant. Sepe nuditatem. dieiūnium. famem p acquirendis diuitijs atqꝫ honoribꝫ ⁊ earum rerum se abstinentia cruciant ad quas adipiscendas festinant. superiora vero laboriose querere tanto magis dissimulant. quanto ea retribui tardius putant. Hec gregorius F Et notandum q̄ sicut reprobi fortes sunt ad sustinendos labores etiam maximos

ꝓpter gloriam mundi ⁊ amorem terū ꝛpaliū. ita iusti fortes sunt ad sustinen da aduersa ⁊ tolerādos labores ꝓpter amorē patrie celestis. De hac dupli ci fortitudine ꝺr. vij. moral. super illo iob. Que est fortitudo mea vt sustineā sic. Sciendū est inquit ꝙ alia est iusto rum alia reprobor fortitudo Justorū quippe fortitudo est carnē vincere ꝓ ꝓpijs voluptatib ꝰ ꝛtraire delectatōem vite pñtis extinguere huius mūdi as pera ꝙ eternis ꝑmijs amare ꝙsperita tis blandimenta ꝛtēnere aduersitatis metuz in corde supare Reprobor fortitudo est tranſitoria sine cessatiōe diligere ꝛtra flagella ꝺditoris insensi biliter ꝑdurare ab amore rerum ꝛpali um nec aduersitate quiescere ad inanē gloriam. etiā cum vite detrimento per uenire bonor vitā verbis ac moribus impugnare iniquitatem quotidie fine vllo defideriꝰ defectu ꝓpetrare Hinc ē ꝙ per psalmistā electis ꝺr. Viriliter agi te ⁊ ꝰfortes cor vestrum. Hinc ꝙ ꝓpte tam reprobis ꝺr Ve qui potētes estis ad bibendū vinū ⁊ viri fortes ad mis cendam ebrietatem. An non reprobi fortes sunt qui ad pñtis vite ꝺcupiscē tias tot laboribz currūt piculis se au denter obijciunt ꝙ lucris ꝺtumelias liberter ferunt ab appetitus sui libidi ne suavicti ꝺtrarietate resiliūt ꝓcussio nib ꝰ durescunt ⁊ mala mundi tolerāt ꝙ mundo eiusq ꝰ vt ita dixerī gaudia querētes ꝑdunt nec tñ hec ꝑdendo fa tigant Unde bene ex humani generis voce ꝙ Hieremiā ꝺr inebriauit me ab finthio. Ebrius quippe qꝺ patit nescit Absinthio ḡ est ebrius qui ꝓe amore pñtis vite seculi a sensu rōnis est alie nus. dum quicquid ꝙ mundo sustinet leue deputat. laboris amaritudinem quā tolerat ignorat qr nimiꝰ ad cūcta delectabiliter ducit in quib ꝰ penaliter fatigat. Ac ꝺtra vir iustus ad mundi pericula ꝙ mundo toleranda esse debi lis studet finem suum concupiscit vita ꝓsens q̄ sit tranſitoria attendit ⁊ ꝙ ea exterius labores ꝑpeti renuit. cu ius intrinsecus delectationem vincit. Dicat ergo beatus iob. ex oīvoce iusto rum. Que est fortitudo mea vt sustine am aut quis finis meus vt patienter a gam. Ac si apte dicat mala mūdi ꝓ mundo tolerare nequeo qr iaz in eius desiderio fortis non sum. dū enim ꝓ sentis vite finem ꝺspicio cur pondus eius patior cuius appetitu calco. Et qr iniuste quicq ꝰ vt diximus tanto for tius labores illius ꝙferunt quanto a uidius delectatione pascunt recte sub dit. Necq fortitudo lapidum fortitu do mea Quid hic ꝙlapides misi insen sibiliū hoīm corda signant qui sepe ⁊ supernos ictus accipiūt ⁊ tñ nulla dis cipline percussione molescunt quo cō tra electis ꝙ ꝓpheram pollicente domi no ꝺr tollam a vobis cor lapideū ⁊ da bo vobis cor carneum. Hec gregorius. Ex istis omnib ꝰ dictis beati greg. collige re possumus ꝙ dilectio rer ꝛpalium ⁊ amor carnalium voluptatū retrahunt hominem a conuersione ad deum ⁊ ad penitentiaz ꝙ excessib ꝰ ⁊ peccatis age dam faciunt tarduz ¶ Inter hec etiam considerandum est ꝙ sunt non nulli in seculo constituti qui confide rantes suam peruersam ⁊ viciosam vi tam. aut ꝓpter metum gehenne vel ꝓpter amorem virtutum ꝓponunt ex animo se a vitijs reabstinere sed re mente temptatione seu occasione qua licunq ꝓrinus in ꝓiora facinora re labunt a quibus ꝓpoſuerāt abstine re ⁊ hoc fit quia laborem nolunt ad re sistendum habere. Et sunt nōnulli qui se a quibusdam vitijs abstinent in qui busdam vero peccantes iacent. sed

cum tñ non repugnant ⁊ cum non resi
stunt oibus etiam ad illa vitia a quib⁹
prius abstinebant redeũt. Et sunt nõ
nulli qui p mentis rõnem se deprehen
dunt peccando errare. tñ q2 negligen
ter vitijs resistunt a carnis delectatõne
supantur. ⁊ per osequens in ea excecã
tur Ista beatus greg. tangit. vij. moz.
sup illo iob Inuolute sunt semite gres
sũ eoz dicens. Sunt nõnulli qui se
ducentib⁹ vitijs obuiare tota intentõe
deliberant. sed irruente temptationis
articulo in deliberationis pposito non
pdurant Alius namq3 prauo vsu infla
tus cum magna esse premia humilita
tis osiderat aduersus semetipm se eri
git ⁊ quasi tumoze turgidi flatus depo
nit exhibere se quibuslibet cõtumelijs
humilem pmittit. sed cuz repente hũc
vnius verbi iniuria pulsauerit ad osue
tam ptinus elatõem redit. ficq3 ad tu
mozem ducit vt nequaq3 humilitatis
bonũ qd̃ oceperat recozdet Alius aua
ricia estuans augendis facultatib⁹ an
helat. cũ preterire velociter oia ospicit
vagante per ocupiam mentem figit.
Decernit iã mil appetere adepta transi
toria sub magne moderationis freno
possidere. sz cũ repente fuerint oculis
oblata que placeant in ambitõne pri
nus mens anhelat. sed semetipsam nõ
cupit adipisci. Hanc occasionem que
rit ⁊ oblita prinentie quã secũ pepige
rat cogitationũ se stimulis p desideria
acquisitionis inquietat. Alius luxurie
thabe pollut ⁊ longa iã osuetudine ca
ptus tenet. Quanta aũt sit castitatis
mundicia cõspicit ⁊ carnẽ vincit. ⁊ se
turpitudine alis deplxendit. Restringe
re vero voluptati flura deliberat ⁊ resul
tare osuetudini quasi rotis sevirib⁹ pa
rat. sz vel obiecta oculis spes vel ad me
moriã reducta cum subita temptatõe
ocurrit ptinus a pristina preparatõne
dissipatur ⁊ qui ptra hanc clipeum de
liberatõnis erexerat delectatõnis iacu
lo fessus iacet. ficq3 eũ luxuria inermẽ
supat ac si nulla ptra eã intentionis ar
ma prepasset. Alius ire flammis incẽ
dit ⁊ vsq3 ad inferendas primo ptu
melias effrenat. Cum vero nulla furo
ris occasio aĩm pulsat quanta sit man
suetudis virtus. q̃nta patientie altitu
do ofiderat. seq3 etiã cõtra ptumelias
patienter pat. Sed cum pua quelibet
cõmotionis occasio nascit repente ad
voces ⁊ cõtumelias medullitus inflã
mat. itavt non solũ ad memoriã pati
entia non redeat. sed ⁊ semetipsam
mens ⁊ ea que loquit ouitia nõ agno
scat. cumq3 furozi plene satisfecerit q̃
si post exercitiũ in tranquillitatẽ redit
Dix igit sero post ouitia illata se cohi
bet. q2 ⁊ a cursu sepe spumantes equos
non prefidẽtis dextera. sed campi ter
min⁹ coercet. Bene ergo de reprobis
dz. Inuolute sunt semite gressuũ eoz..
q2 recta quidem deliberando appetunt
sed ad osueta sp mala replicant. ⁊ q̃si
extra se extensi ad semetipsos per cir
cuitũ redeunt. qui bona quidẽ cupiũt
sed a malis nunq3 recedunt. Esse quip
pe humiles sed tñ sine despectu. eẽ con
tenti pr̃ijs sed sine necessitate. esse ca
sti sed sine maceratõne corpis. esse pa
tientes sed sine ptumelijs esse volunt.
cumq3 virtutes adipisci querũt sed la
borem virtutis fugiunt quid aliud q3
ad belli certamina in campo nesciunt
⁊ triumphare invrbib⁹ ⁊ bella ocupis
cunt. Quãuis hoc p eoz semite inuo
lute memorant adhuc itelligi ⁊ aliter
possit fieri. Sepe nãq3 nonnulli ꝯ que
dã se vitia vehementer accingũt. sed q̃
dã subigere negligũt cũ se ptra ista nõ
erigant ⁊ illa ptra se repant que sube
gerunt Alius namq3 iam carnẽ a luxu
ria domuit. sed tamen adhuc mentem

ab auaricia non refrenauit cūq; se in mūdo p exercenda auaricia retinet e/ rūpente occasionis articulo etiā in lu/ xuriā labit quā iaz subegisse videbat Alius auaricie estum vicit sz nequaq; vim luxurie subdidit cūq; explende luxurie aīm prepat iugo quoq; auari/ cie quā dudū edomuit cordis certamē als cernicē subdit Alius rebellantē im patientiā strauit sz inanem gliam nec dū vicit ꝛ tñ se per hanc mūdi honori/ bus inserit ꝓfixus causaq; stimulis ad ipa etiā redit cūq; inanis gloria ad de fensionē sui aīm erigit ꝛ illam victus tolerat q; supauit. Alius inanē gloriā subdidit sed tñ impatientiā necdum strauit ꝛ cū multa resistentib; p impa tientiā minat erubescens nō implere quod loquit sub inanis glorie iugo re/ uocat ꝛ hoc victus p alium tolerat qđ plene se vicisse gaudebat. puersis itaq; inuolute sunt semite gressuum q; ꝛ si devicta vna nequicia pedem leuant. re gnante tñ altera hunc in eaz quā vice rant implicant. Aliqñ vero inuolutis gressuū semitis ꝛ nonnulla culpa de/ uincit ꝛ alia p aliam ppetrat. Nam sepe furto negationis fallacia iungit ꝛ sepe culpa fallacie piurij reatu cumu/ latur. Sepe qđlibet vitium imprudēn ti p̄sumptione ꝓmittit ꝛ sepe qđ oīm culpa fit grauius etiā de ꝓmisso vitio supbit Nam quāuis de virtute nasci elatio soleat nonnūq; vero stulta mēs de ppetrata se nequitia exaltat. Sz cū culpe culpa adiungit quid aliud q; in uolutis semitis atq; innodatis vincu lis prauorum gressus ligant Etiā in/ ter hec sciendū est q; aliqñ prius ocu/ lus intellectus obtundit ꝛ postmodū captus animus p exteriora desideria vagatur ꝛ ceca mens quo ducat nesci at ꝛ carnis sue illecebris sese libenter subdat. Aliquando vero prius desi/ deria carnis ebulliunt ꝛ post longū vsum illiciti opis oculū cordis claudunt nā sepe mens recta discernit nec tñ audē ter contra aduersa se erigit ꝛ remitens vincit dū hoc ipsuz qđ agit dūdicās carnis sue delectatiōe supat. Ūñ Jhe. captiuitatem zedechie narrās ot Et occidit rex babilonis filios sedechie in reblata in oculis eius oculosq; zede chie eruit. Rex quippe babilonis est antiquus hostis possessor intime ꝓfu/ ōis q; prius filios añ ītuēris oculos tru cidat q; sepe sic bona opa interficit vt hec se amittere ipe q; captus est dolēs cernat. Qui gemuit plerūq; aīmus ꝛ tñ carnis sue delectationib victus bo/ na que gemuit amās pdit ea q; patitur dāna ꝓsiderat nec tñ virtutis brachiū ꝓtra regem babilonis leuat sed dū vi dens nequicie ppetrationē ꝓcurit ad hoc qñq; peccativsu perducitur vt ipo quoq; rōnis lumine priuet q; malig/ nus spiritus subductis prius bonis o peribz post ꝛ intelligentie lumen rollit hec grego. ℔ Ecce qūo in seculo manētes ꝓter diuersa impedimenta ꝛ occasiones seu ꝓter societatem ma lam etiā si firmiter ꝓponant tñ a vitijs se non valēt ꝓtinere Qui ergo vult vi tare vitia oportet vt fugiat mundū ꝛ ea que in mundo sunt nā mundus iste plenus est spinis. Conuersari autez in mundo ꝛ nō ledi difficilimū est Testā te beato hern. qui sic ot. Caro ꝛ mūdus pleni sunt spinis quersari in his ꝛ nō ledi sine potentie est ꝛ nō vtutis hūa ne. hec hern. ℔ Si quis vo est tā te virtutis vt existens in seculo possit caste viuere ꝛ a mūdi vanitatib abstī nere valde laudabile est Si ḡs aūt nō ꝑt manens in seculo a vitijs se ꝓtinere salubre est vt fugiat mundū ꝛ sic fugiē do possit ꝛ valeat carnales delectatōes seu vanitates declinare q; alio mō vin

ci non pñt. De hoc dicit beatus greg. Jundus ⁊ mulieres nõ melius q̃ fugiendo vincunt q2 cũ ceteris moribus quis resistere poterit hoc o3 eũ fugere. vnde fugã arripe si vis victoriã obtinere. hec gre. Et quidã verificato2 ôt. Jundus non mundat. ſ3 mundos polluit. ergo Qui manet in mundo quomõ mundus erit. Valde eñ rar̃ est in tereſſe ſecli voluptatib vel vanitatib ⁊ non p eas maculari ,put testat̃ ysido. dicens. Satis rar̃ est vt aliquis inter ſeculi voluptates positus a virtꝫs manet alienus. non eñ diu tutus esse potest qui piculo ,primus fuerit. hec ysiõ. Qui ergo desiderat mũdus a peccatis existere fugiat mundũ ⁊ adhereat deo

R Ad hoc faciendũ hortat̃ nos beatus aug. dicens. fuge mundũ si vis esse mundus. Conuerti eñ ad deũ nemo põt nisi ab hoc mundo se auerterit Qui ergo vult se conuertere ad deuz. ⁊ a pctõ esse mundus necesse est vt fugiat mundum.

Filius.

Datis ex predictis autoritatibus sanctor̃ pat̃ patet. sed ⁊ rõ hoc dictat ⁊ experientia docet q̃ conuersari in seculo ⁊ esse immunis a virtꝫs ⁊ manẽdo in mundo posse per amorẽ adhereredeo valde est difficile Sed peto de hoc instrui qualiter homo debeat declinare mundũ. vel si est aliqua via p quã possint amatores mũdi retrahi siue auerti a dilectione ⁊ vanitate seculi

Capitulũ .X. Pater. I

Quia sũt que retrahunt hoiem ab amore seculi. si eis illa bene pẽsata ⁊ pfecte discussa fuerint in corde hois. Primũ est q̃ vitia contracta in seculo faciũt sordidũ. miser̃ ⁊ plenũ inordinat̃ ⁊ abhoiabilũ passionũ. Secundũ est breuitas tpis huius vite. nã vanitates ⁊ voluptates seculi cito ptranseunt. q2 sp̃ veniente morte terminãt̃. Terciũ qõ ⁊ maximũ est ppetua dãnatio ⁊ tormentũ. qõ amatores h? mundi ⁊ voluptatũ in inferno sine fine sustinebunt. De prio q̃ vitia siue pctã faciant hoiem sordidũ ⁊ feridũ dicit beatus grego. O si videre possemus q̃liter p vnũq̃q; pctm̃ vulnerare ⁊ fetat aĩa vsq; ad mortez pctõ resisteremus. hec greg. Tales q̃p pe hoies sic in voluptatib carnis iacẽtes sunt bestijs ⁊ peccatib siles nõ rõez sed sensualitatẽ seq̃ntes De hoc ôt tulius. Plures dicũt voluptatẽ summũ bonũ esse que mihi vr̃ pecudũ nõ hominũ esse videt̃ Sunt eĩ quidã hoies non re sed noĩe. Itaq; victus cultusq; corpis ad valitudines referat̃ ⁊ advires nõ ad voluptatẽ. Nulla capitalior pestis q̃ voluptas corpis. Et cũ deus nihil prestabilius dedisset mente huic mõdo nihil esse tã inimicũ q̃ voluptatẽ Non eĩ in regno voluptatis virtus p̃t subsistere. nec hꝫ vllum cũ veritate cõmerciũ. sed oẽ lumen aĩe solet extinguere. hec tullius De hoc etiã ôt beatus bern. Bestijs bestialior est homo rõe vigens ⁊ rõne nõutens. Et pphta dicit Cõputruerunt iumẽta in stercore suo. Od exponẽs btũs gre. ait Jumẽta in stercore putrescere ẽ carnales hoies in fetore luxurie vitã finire Itẽ q̃ cupidates ⁊ voluptates faciãt hoiez miserũ ôt crix. O Omittimus mõs ⁊ mittimi q̃ sequunt̃. sp̃ eñ mũdialia opa excluser̃t hoies a vita Et btũs ber. Nulla vior miseria q̃ falsa letitia. de miq; intm̃ miseria ẽ q̃ vidr̃ felicitas in hoc scl̃o. vñ melius ẽ ire ad domũ luctus q̃ ad domũ cantus. De hoc etiã ôt sene. Quidã in voluptatib se mergũt ⁊ in consuetudinẽ adducti se carere ñ p̃nt ⁊ ob hoc mittimi sunt ad eos ne quẽr̃t vt illis q̃ superuacua fuerũt facta sunt

ncc̃aria tunc est ꝑ summata infelicitas vbi turpia nō solū delectāt ꝫ etiā placent. Hec seneca Itez q̄ restpales ⁊ voluptates generēt q̄sdā molestias ⁊ punctiões mēris ōt būs aug. in glosa sup̄ ps. primo penti dictū est In labore ⁊ sudore edes panē tuuz ⁊ terra spinas ⁊ tribulos pariet tibi Aut si ē aliud vita nr̄a vel si potes ꝙuertere ad aliquā voluptatē vbi spinas nō sentias. Elige qđ volueris. sis auarus. luxuriosus. ambitiosus. in honoꝛ cupiditate q̄ute spine in ardoꝛe auaricie. quante spine amoꝛes turpes. q̄ntas molestias hñt. q̄ntas solicitudines hic in ista vita. obmitto gelxnnas. vide ne iā ipse tibi gelxnna sis Sed ⁊ cū te iā ꝙuertes vt iuste agas nō poteris nisi laboꝛā te in terra ⁊ nō finiť labor nisi cū finita fuerit vita. oꝛ em̄ in via laboꝛare vt in patria gaudeamus. hec aug. Dicit etiam ysido. Quid ī hac vita laborioſus q̄ꝫ terrenis desideriis estuare. q̄d hic securius q̄ꝫ huius seculi nihil appetere. Qui em̄ hūc mundū diligūt turbulentis eius curis solicitudinibꝫ ꝓturbanť qui aūt eū odiunt. nec sequunť interne tranquillitatis quiete feruentes future pacis requiē quā illic expectant hic quodammō habere iam inchoant. hec ysido. De hoc etiā ōt quidā doctoꝛ sic. O q̄ꝫ miser cuius aīmus res tpales p amoꝛem āplectiť que cū laboꝛe acquirūť cū timoꝛe possidēť cū doloꝛe amittunť. Et hec de diuicijs Quid de honore referā. In sublimi loco positus es. nūquid nō eris iudicandus ab oīb. lacerand? ab oīb. nūquid in honoꝛe sine doloꝛe. in ꝓlatione sine tribulatione. in sublimitate sine vanitate quis eē poterit. Quid de gloꝛia vana. nihil aliud est nisi narium inflatio. nūquid ⁊ ipa est sine inditio Hec em̄ ꝓfitēr̄s beatus ihxro. in quadā auctoꝛitate sic inquit. Quid imbecillius miseria hūius vite qua tot circundamur doloꝛ⁊ passionū agminibꝫ vt nulla pene hoꝛa sit in qua viuens q̄cūq̄ homo liber a timoꝛe trāseat. Si diues vndiq̄ angustiať a timoꝛe ne qđ possidet amittat. si pauper nunq̄ quiescit. si bonus. hic diaboli timet ꝓiculum. hic ne nauis mortalis coꝛpis in huius mundi pelago naufrageť nō mediocriter primescit. Idcirco nullus sexus vel etas vel ꝓditio doloꝛis transit expers quousq̄ manet in hac miseria. Heu qđ naufragium ꝓ hoc mare magnū ⁊ spatiosum in quo sunt tot diuersa genera timico rum ꝑm cuiusliber viriū q̄ritatē collucrantia post multā nauigandi fluctitatem. post multas victoꝛias iam crescentes finem capę poptatū aliqua vę abolica suggestione in hac hoꝛa ad laqueū ꝓditionis sua indiscretione pueneruńt. Idcirco dum hic viuitis timeatis frēs. vita vestra mlitia est super terram. qui hic vicerit alibi coꝛonabiť. duz hac pelle tegim̄ nulla nobis certa est victoꝛia. Quo inter latrones qui ē onustus auro securus aggrediť Quis sanctioꝛ⁊ sapiētioꝛ ē plus semp timeat. nam q̄ altioꝛ est cadēs maioꝛes casus recipit. hec ihxro. Ecce quo vanitates mūdi ⁊ voluptates seculi reddunt hoīem vt ꝓdictū est sordidū miseriū⁊ plenū doloꝛ⁊ inoꝛdinataꝫ passionuꝫ Et ideo ipe mundus a quolibet sapiēte est merito fugiendus M Secūdum qđ retrahit a seculi vanitate siue voluptate est breuitas tpis huius vite ⁊ ꝙsideratio mortis. q̄ qui veraciter ꝑpendit cūcta esse tranſitoꝛia⁊ momētanea ⁊ se finaliter ꝑ mortē esse finiendū de facili ꝓtēnet mundū ⁊ ea que in mundo sunt. testante beato ihxro. q̄ ōt. facile ꝓtēnit oīa q̄ semp se cogitat moriturꝫ. Item ōt. breuitatem huius vite

pspicias ⁊ bona mundi non appetes. nec mala quelibet ptimesces. hec Die ro. Oportet igit quivult mundi vani tates ⁊ vitia vincere vt intente intuea tur finē vite sue. Ad hoc faciendū hor taſ nos cassianus cū dicit. Oculus igi tur mentis hūane circa finē ſtet inten tus ⁊ circa obitū carnis sue. Difficulſ em vita hec pñs a nostris custoditur niſi obitus ⁊ mors carnis mētis oculo in cessanter ⁊ iugiter preponaſ. hec cassi anus. Nā ꝙ hoīes pñtia diligunt faſ ꝙ vita ista ꝯ sit fugitiua ꝑpendūt De quo dr beatus biero. Carnales mētes idcirco pñtia diligunt. qr vita pñs ꝯ sit fugitiua non ꝑpendunt. nā si velociſ tatē eius transitus aspicerent hanc ꝓſ speritatem minime amarent. Hoc etiam tangit beatus greg. vij. mora. cum dr Depe em dum pñtis vite brevitas ꝯdiu perseueratura diligiſ ab eterna spe animus frangiſ ⁊ delectatus pñti bus desperationis sue caligine reuerbe raſ. cumq longū putat qđ ad viuendū spaciū sibi restat. repente vitā deserēs eterna inuenit que vitare iam nequeat Hinc est enim ꝙ per quendā sapientē dr. Ve his qui pdiderunt sustinentiā Sustinentiā pdunt qui dū diu se im morari visibilibus estimant spem inuisi bilium derelinquunt. cūq mens in pñti bus figiſ vita terminaſ. ⁊ sic repente ad supplicia improuisa puenīt Hinc scriptū est. dies em dñi sicut fur i no cte ita veniet. Quia em ad rapiendam aīam ꝓpinquans minime ꝓspiciſ. furi in nocte ꝓparat. Tanto igit debet qua si sp veniens metui quanto a nobis nō valet ventura presciri. Unde ⁊ sci viri qr brevitatē vite indesinenter aspiciunt ꝯsi quotidie morientes viuunt. et tanto se solidius mansuris preparant quanto ⁊ nulla esse transitoria sp ex fine pensant. Hinc est ꝙ ps. velociſ cursu fugere vitam peccatoris aspiciens ait. Pusillum adhuc ⁊ non erit pctor Hinc ysa. ait. Omnis caro fenū ⁊ omnis gloria eius tanq flos agri. Et Jaco. Que est vita vestra vapor ad modicum parens. Recte ergo per Job dr. Expecta paulisp. qr immensus est qđ sine termino sequeſ. ⁊ paſ quicquid finiſ Longe quippe videri nobis nō deber qđ cursu sui temp is tenditur nō sit hec greg. Item de eodē in. viij. li. moraſ. sup isto iob Nihil enim sunt dies mei sic dr. Sancti viri quo verius summa cognoscunt. eo sublimius terrena despiciunt. ⁊ idcirco pñtis vite dies nihil esse ꝓspiciunt. qr mentis illumīnate oculos in ꝓsideratione eternitatis figunt. de qua dum ad se redeunt quid se esse nisi puluerem cognoscunt. ⁊ infirmitatis sue cōscij districte iudicari metuunt. cūq vim tanto vigoris aspiciunt trepidant examīari qđ sunt. hec grego. Qui igiſ vult pñtia ꝓtemnere ⁊ mundū fugere necesse est vt brevitatem huius vite ⁊ horam mortis freqñter studeat in animo revoluere Ad hoc faciendū hortamur in libro de spiritu ⁊ anima vbi sic dr. Jugi meditatione animū exerceamus ⁊ ꝓsideremus miserias ⁊ necessitates nostras. labores ⁊ dolores lugentes. in hanc vitam intrauimus cum dolore. viuimus cū dolore. ⁊ timore exituri sumus. Cogitemus ergo ꝯ brevis sit vita nra. ꝯ via lubrica ꝯ mors certa ⁊ hora mortis incerta. cogitemus quantis amaritudimbꝫ admixtū sit si quid dulce aut iocū dū sit in via huius vite quod nobis occursu suo alludit. ꝯ fallax ⁊ suspectū. ꝯ instabile ⁊ transitoriū est quicquid huius mundi amor prurit. quicquid spēs aut pulcritudo temp alis ꝓmittit Consideremus etiā que sit patrie celestis suauitas atq dulcedo. attendam?

ꝙ ꝑpendamus vnde cecidimus. vbi iaceamus. ꝙd ꝓdidim? ꝙ ꝙd inuenimus. ꝙ extroꝙ intelligamus quãtũ nobis in hoc sit lugendũ ¶Hinc eĩ Salomon ait Qui apponit sciam apponit ꝙ dolorẽ ꝙ laborẽ. qꝛ quãto magis hõ mala sua intelligit tãto amplius suspirat ꝙ gemit ¶Hec in tractatu de spiritu ꝙ aĩa De fallacia eĩm huius vite ꝙ breuitate ꝺt beatus grego. vita mea naui/ganti simil est. siue dormiã siue vigilẽ semp festinus vado ad mortẽ. O vita pĩs ꝙꝫ multos decipis ꝙ dũ fugis mihil es. dũ videris vmbra es. cũꝙ exaltaris fumus es. dulcis es stultis. amara sapientibꝫ. qui te amant non te cognoscũt. qui te fugiunt ipi te intelligunt Aliꝙs ꝙ pmittis longã vt decipias. aliꝙs breuẽ vt in despationẽ ducas dec greg. De hoc etiã ꝑ beatũ ihero. ꝺꝛ Vita mũdi nõ vita sed mors. vita fallax vita mẽdax ꝙ nũc florens ꝙ statim aresci. vita momentanea ꝙ caduca ꝙ quãto magis crescit tanto magis decrescit. O vita plena laqueis. quot in mundo hoĩes illaqueas. quot ꝑ te iam sustinent tormẽta infernalia. ꝙꝫ brũs qui tuas ꝓgnoscit stulticias ꝙ tuas nõ curat vanas blandicias. ꝙꝫ beatissim? qui te bene ꝓiuatus est. hec ihero. Cõsiderantes ꝙ mũdi deceptionẽ ꝙ eius breuitatem ꝙ mortis vicinitatem debemus eius vanitatem declinare. multũ eĩm valet ad ꝓtemptũ seculi ꝙ ad refistendũ peccatis ꝙ vitꝫs iugis mortis memoria. ¶Ꝺ beatus greg. in quadaz omelia. suadet facere sic hortando dicens. Extrema nr̃i debemus formidose ꝙ indefinenter aspicere ne incidamus in pctm̃ iuxta qꝺ hortam̃ ꝑ sapiẽtem Eccle. vij. In oĩbꝫ opibꝫ tuis memorare nouissima tua ꝙ in eternũ non peccabis ¶Pensare etiã debemus malũ illud qꝺ peccãtes post mortem sequit̃ pensantes gemere. gementes vitare ꝙ ea que ꝓmisimus pctã indefinenter aspicere. aspiciẽtes flere. flentes abstergere. Nulla nos ꝓsperitatis trãsitorie letitia dissoluat. nec mẽtis nr̃e oculos ea q̃ sunt trãsitoria obstruant ne cecos ad ignẽ ducãt. nã cogitandũ valde est quantũ nobis valde terribilis erit horra nr̃e dissolutõis q̃s pauor mẽtis quãta tũc oĩm malor̃ memoria q̃ obliuio transacte felicitatis q̃ formido ꝙ ꝓsentis ratio iudicis Tũc maligni spũs egredientis aĩa a corpe sua opa reqrũt. tũc mala q̃ sua serũt replicant vt sociaz ad tormentũ trahant ¶Ez cur hec de puersa solũmõ aĩa dicimus cuz ad electos quosꝫ egrediẽtes uenĩãt ꝙ suũ in illis ꝓualeant aliquid requirãt. vnus ãt horum exitit qui añ passionẽ suã libera uoce dixit. uenit ꝓnceps huius mũdi ꝙ in me nõ hz quicꝫ. qꝛ eĩ hũc mordi talem vidit horem. suum in illo mũdi ꝓnceps aliq̃d inuenire posse se credidit. sed sine vllo pctõ a mũdi corruptione exĩt qui sine pctõ in mũdũ uenit ¶Hec de se ꝓtra mundi principem nec petrus nec paulus nec iohannes apli dicere ꝓsumpserũt In multis eĩ offendimus oẽs ꝺt iacobꝫ. Constat eĩm ꝙ oẽs qui de carnis delectatione ꝓcepti sunt in eor̃ pculdubio uel locutiõe uel actione uel cogitatõe aliq̃d suum ꝓtinceps huius mꝺi habuit. Uñ curandũ nobis est ꝙ cũ magnis quotidie flerib cogitandũ ꝙꝫ seuus ꝙꝫ terribilis sua in nobis opa requirẽs. in die nr̃i exitus ꝓnceps huius mũdi ueniat. carne morient in illo aliquid q̃ suum in quo mihil potuit. Quid ergꝫ nos miseri dicturi. quid acturi sumus qui innumerabilia mala ꝓmisimus. Quid requirenti aduersario ꝙ multa sua in nobis inuenienti dicemus nisi ꝙ solũmõ nobis certũ ẽ refugiũ solida spes qꝛ vnũ

cum illo facti sumus in quo princeps huius mundi ⁊ suū aliquid requisiuit ⁊ inuenire mīme potuit. qm̄ solus est inter mortuos liber ⁊ a pctī iam seruitio libertate soluimur. q⁹ ei quiuere liber est vīmur. Constat eñ nec negare possumus. sed veraciter fatem̄ q⁹ princeps huius mundi hꝫ in nobis multa sed tñ mortis nostre tpe nō valet nos ta pe. q⁹ eius membra effecti sumus in quo non hꝫ quicq̄. Jungenda ḡ sunt recte fidi recta opa ⁊ mala q̄ fecimus ꝑquotidiana lamenta diluamus. trāſactas nras nequicias surgēria ad amorem dei ⁊ pxī recta opa supent. nulla q̄ possumus fratribꝫ bona impendere recusemus. Necq̄ eñ aliter redempto ris nostri mēbra efficimur nisi adhere do ⁊ ꝑpatiendo primo. Hec greg. Ex his igit dictis scissimi viri greg. ⁊ alior doctor sufficienter appet fallacia ⁊ vanitas mundi ⁊ brevitas huius vite ⁊ hora mortis incerta ⁊ propter hoc merito mōs est ꝓtemnendus. ❡ Terciū ⁊ maximū qđ detrahit hoīem a vanitate mundi ⁊ seculi vanitatibꝫ ⁊ a vitijs ē metus gehenne sive timor dānationis perpetue. De hoc ōt fortunatus. Nil fortiorē reddit mentez hoīs ad resistendū carni ⁊ vitijs q̄ timor de gehenne supplicijs ⁊ tormentis. Uñ si non pōt amor dei retrahere pctōrem a ꝺcupiscentijs mundi seu a vitijs retrahat saltem timor gehenne ⁊ infernī. ꝓut mouet hugo dicens Si amor dei retinere non potest saltē teneat ⁊ terreat timor iudicij. metus gehenne. laquei mortis. dolores inferni. ignis vrens. vermis corrodens. sulphur fetens. flāma tartarea ⁊ omnia mala. hec hugo. Debet igit quilibet vt facilius possit resistere vanitatibꝫ ⁊ ꝺcupiscentijs mundi in animo suo frequētius revoluere mortem. iudiciū ⁊ gehennam. Ad hoc faciendum hortat nos beatus ber. cum dicit Filioli mei memoremur novissima nostra nec peccemus. Nimirꝫ hec recordatio facit timoratū. timor enim peccati negligentiam non admittit. Quid horribilius morte. quid iudicio terribilius nā gehenna nihil ꝑt intolerabilius cogitari Quid metuendum si quis ad istā non trepidet. nō expauescat. non timore ꝓcutitur. Nā in morte non magnū. non puum aliq̄d de bonis huius mūdi secū delaturus est hō in iudicio. nec fallere nec possibile resistere erit. in gehenna nulla pmitus cōsolatio. sed perpetuū de vlulatus ⁊ fletus. ⁊ stridor dentiū. Time ergo o hō q̄ in morte sepandus es a bonis omnibus huius corpis ⁊ tam dulce carnis ⁊ anime vinculū amarissimo secandū est diuorcio. time q̄ in iudicio pūtandus es in cuius manus horrendum est incidere ⁊ eo examinante quē nihil latet. Si quidē inuenta fuerit in te iniq̄tas alienandus es ab vniversitate quietis ⁊ glorie ⁊ segregandus a numero bonoꝝ. ⁊ iungendus in sorte dyaboli ⁊ angeloꝝ eius. ❡ Valum triplex super pctōres manet. manet enim sup eos horror in exitu. dolor in transitu. pudor in ꝺspectu glorie magni dei. Quis ille pavor erit o aīa cū dimissis oīb quoꝝ tibi pūtia est tā iocunda. tā gratus aspectus. sola ingrederis incognitā pmitus regionē ⁊ occurrentia tibi cateruatī revera terribilia illa mōstra videbis Quis tibi in die tātē necessitatis occurret. qs ꝺsolabit. quis deducet. p ignē etiā nobis transeundū est ⁊ vniuscuiusq̄ ālē opus fuerit ignis ꝓbabit. felix cuius opus nō arserit. quē supedificasse ⁊ argentū lapideosq̄ ꝓciosos examen illud inuenerit. hec bern. Accē est ḡ q̄ timet gehennā ⁊ vult evadere eternā flammā ignis vt mutet in

melius vitā suam De quo btūs augu. ſuppōs. Si timemus futuꝝ ignē mu remur ⁊ non timebimus .ignez palea timet .auro q̄d facit. Si em̄ poſſemus frēs facere vt dies iudicij non veniret puto nec ſic eſſet maleviuendū Si nō veniret ignis in die iudicij ⁊ ſola pctō ribꝫ imineret ſeparatio a facie dei i qua latet oīs affluentia delicia nō viden tes a quo creati ſunt ⁊ ſeparari ab illa dulcedine ineffabilis vultus eius plā gere ſe deberent. Qui dulcedinē ſapiē tie ⁊ veritatis nouerunt vtrūq; ſentire ceperūt. qđ dico quāta pena fit tantū modo a dei facie ſepari Qui aūt dulce dinem illam nondū guſtauerūt ſi non deſiderant dei faciez timeant vel ignē. ſupplicia terreant quē p̄mia nō inui tant. vile tibi ē qđ deus pollicet. ⁊re miſce qđ minat. hec aug. In his vbis ſancti docent abſtinere a vanitatibus mūdi ⁊ eius ⁊cupiſcentiꝫ nō ſolū p̄ ter metū ignis gehenne. ꝛp̄eriā p̄ter p̄miū glorie future vite Nam hec duo cuꝫ pfecte in aīo penſant ⁊ voluuntur multum valent ad ⁊temptū rer̄ tranſe untium ⁊ carnalium ⁊cupiſcentiaruꝫ De his duob⁹ Aurelius ait ſic. Bona regni celeſtis dicere cogitare vl intelligere vt ſunt nullus poteſt carne veſtitus . multo em̄ maiora ⁊ meliora ſunt q̄ꝫ cogitant̄ vel intelligunt Unde ſcriptū ē. j. coꝛ. ij. Quod oculus nōvi dit nec auris audiuit nec in coꝛ hoīs intrauit Regnū nāq; celeſte ait omni fama maius ⁊ oī laude melius oī glo ria excellentius Mala aūt infernī di cere vel cogitare vt ſunt nemo p̄t. p̄io ra quippe ſunt valde q̄ꝫ cogitant̄ Reg nuꝫ itaq; dei plenū eſt lucis . caritatis letitie .beatitudinis p̄xnis . ⁊ oīs bo ni ineffabilis qđ nec dici nec cogitari poteſt. Ar⁊ra locus infernī plenus eſt tenebraꝝ . diſcoꝛdie. miſerie. turpitu dinis .amaritudinis .doloꝛis .fletis .fa mis .ignis ⁊extīguibilis .triſticie. vin dicte p̄xnis . ⁊ omnis ⁊effabilis ma li. que nec cogitari nec dici p̄ñt. In re gno dei nō inuenit̄ niſi qđ ſatiet ⁊ pla ceat Ar⁊ra in inferno nihil videt aut ſentit̄ niſi qđ diſplicet. offendit ⁊ cru ciat Omne bonum in regno dei habū dat ⁊ nullum malum Omne malum habundat in carcere diaboli ⁊ nullum bonū. Ve igit̄ illis p̄xnne qui ſubire hec oīa mala ⁊ fine fine merent̄ p̄ dele ctabili vnius hore ſpacio Irridendus igit̄ eſt quiſq; mūdi huius caducam fragilitatē ⁊ inutilē voluptatis carnez diligit ⁊ querit. eterna gloria ⁊temp ra ⁊ neglectis regni celeſtis ineffabili bus gaudiꝫ. hec ⁊merciū inſipientiū valde eſt ⁊ miſeroꝝ ⁊ coꝛ nō habentiū ſanum Quis em̄ ſano ſenſu p̄ponius diei delicijs centū annoꝝ penam elige rit ⁊ tamē miſeri ſine vlla ſapientia vo luptatē carnis ſequentes nec vitāt nec fugiunt intolerabiles penas nō centū annoꝝ ſed milies mille ſed ſine fine ſe culoꝝ .p. xl. vel. lx. annoruꝫ delicijs vel qualibet coꝛruptibili delectatōne Fo⁊ titer ergo carnali reſiſtendū eſt voluptati. fo⁊titer ⁊tra mūdi blādicias pug nandū eſt ⁊ ⁊tra multimodas ſathane ſuggeſtiones vigilanduꝫ omni ſtudio lata via ſeculi vitanda eſt que ducit ad mo⁊tem. Ar vero omni coꝛdis deſi derio adeunda eſt via anguſta que du cit ad vitam. via hec anguſta eſt vide licet via abſtinentie. caſtitatis .humi litatis ⁊ omnis religionis quam viaꝫ ante nos chriſtus ambulauit ⁊ eam at triuit qua via ad ſuum regnum migra uit cuius veſtigia ⁊ nos ſequamur do nec poſt eum eadem via ad vrbem regi am peruenīamus in qua ipſe regnat. de q̄ vrbe quicq̄d homo dixerit q̄ſi ſtil la de mare ē vel ſcintilla de foco in qua

videliz vꝛbe fulgebũt iusti ficut sol. hec aug⁹. aurelius Videmus ergo nunc p̃ predicta ꝙ valde est stultũ ⁊ amaꝛ ꝓp̃ te vanitates ⁊ delicias mundi excludi a visione dei ⁊ oĩm sanctoꝝ ꝯsoꝛtiũ ⁊ incidere in flãmas tartareas ignis.

R Ad hoc malũ sedule cogitandum hoꝛtat⁹ quidã doctoꝛ dicẽs sic Cogita quantũ sit malũ a facie xp̃i separari ab illo gaudio diuine ꝯemplatõis excludi. beatissima sanctoꝝ oĩm societate ꝑiuari. moꝛi vite eterne. ⁊ viuere moꝛti sempiterne. ꝓfundo fluctuãtis gehenne immergi. edacissimis dentibus ꝓmentibꝫ ineternũ laniari. nec finiri barathri fumantis amara caligine oculos obcecari. nec sentire qđ̃ illuminat. sed sentire qđ̃ cruciat. hec ille. Etiam beatus greg. de hꝫs toꝛmentis infernⁱ ⁊ gehennalibꝫ flammis ac ꝺ̃ re medijs ꝓra hec libꝛo. ix. moꝛal. exponens illa verba iob. Anteq̃ vadam ad terrã tenebꝛosam ⁊c̃ sic ait. Quid terra tenebꝛosi noĩe nisi tetra tartari claustra signant⁹ que eterne moꝛtis caligo operit. qꝛ damnatos quosq̃ in ꝑpetuũ a vite luce diſiũgit. Nec immerito infernus ꝺ̃ terra. qꝛ quicq̃ ad eam rapti fuerint stabiliter tenentur. nequaq̃ vltra mĩa parcentis liberat quos semel ĩ locis penalibꝫ iusticia iudicãtis damnat. Sequit. vbi vmbra moꝛtis. Sic moꝛs exterioꝛ ab anima diuidit carnẽ ira moꝛs interioꝛ sepat animam a deo Umbra ergo moꝛtis est obscuritas diuisionis. qꝛ damnatus quisq̃ cũ eterno igne succendit⁹ ab interno luĩe obtenebꝛat⁹ S Natura vero ignis ẽ vt ex seipso ⁊ lucẽ exhibeat ⁊ ꝓcremationem. sed transactoꝝ illa vltrix flamma vitioꝝ ꝓcrematõem hꝫ ⁊ lucẽ non hꝫ. Hinc ps̃. ait. Sup eos cecidit ignis ⁊ nõ viderũt solẽ ⁊c̃. Ignis esⁱ sup impios cadit. sed sol igne candẽte nõ cernit⁹. qꝛ illos quos gehenne flamma tenoꝛat a visione veri luminis cecat vt ⁊ foꝛis eos doloꝛ ꝯbustionis cruciet. ⁊ intus pena cecitatis obscuret. quatenꝰ qui autoꝛi suo coꝛpe ⁊ coꝛde deliq̃runt simul coꝛpe ⁊ coꝛde puniant⁹. ⁊ vtriq̃ penas sentiant. qꝛ dum hic viuerent p̃uis suis delectationibꝫ ⁊ vtrobiq̃ seruiebãt. sequit⁹. Et sempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. Jn huius vite toꝛmentis timoꝛ doloꝛem hꝫ doloꝛ timoꝛem nõ habet. qꝛ nequaq̃ metus cruciat cuꝫ p̃ati ceperit quod metuebat. Jnfernum ergo ⁊ vmbra moꝛtis obscurat ⁊ sempiternus hoꝛroꝛ inhãbitat. qꝛ eius ignibus traditi ⁊ in supplicijs doloꝛem sentiũt. ⁊ doloꝛis angustia pulsati semp̃ pauore feriunt⁹ vt ⁊ qđ̃ timẽt tolerẽt vt rursũ qđ̃ tolerant sine cessatõe ꝓmescãt Horrendo igit⁹ modo erit tunc repoꝛbis doloꝛ cum foꝛmidine. flamma cuꝫ obscuritate. Sic sic videlicet a damnatis põdus sentiri summe equitatis debet. vt quia a voluntate ꝺitoꝛis nequaq̃ sunt veriti discrepare dum viuerent. in eoꝝ quantoq̃ interitum ipsa a suis qualitatibꝫ etiam toꝛmenta discoꝛdent. que tamen supplicia in se diuersos ⁊ vltra vires cruciat ⁊ in eis vite subsidium extinguentes seruant. vt sic vitã terminus ꝑmiat quatenus semper sine termino cruciatus viuat. quia ad finem per toꝛmenta ꝓperat. et sine fine deficiens durat. Fit ergo moꝛs miseris sine moꝛte. finis sine fine. defectus sine defectu. ⁊ quia moꝛs viuit. ⁊ finis semper incipit ⁊ deficere defectus nescit Quia igit⁹ ⁊ moꝛs perimit ⁊ non extinguit. doloꝛ cruciat. sed nullatenus pauoꝛẽ fugat flamma ꝯburit sed nequaq̃ tenebꝛas discutit. quãtum per noticiã ꝑfectis vite colligit⁹ supplicia oꝛdinem non habent. qꝛ nõ sua per omnia qualitatem tenent. Tunc

em illos eduxit flamma ꝓburit quos nūc carnalis delectatio polluit Tūc in finite patens inferni baratrus deuorat quos nunc inanis elatio exaltat. atq; quolibet exvicio qđ hic wlūtate calli/di psuasoris expleuerant tūc cuz duce reprobi ad tormenta pueniunt. Ecce que maneat damnatis pena Cognos/cimus ꝙ instruente nos sacro eloquio quantus in dānatōe ignis. quāta in ig ne obscuritas. quātus in obscuritate pauor sit nullatenus ambigimus. Ez quid ꝓdest ista prenosse si nonꝓtingat euadere. tota g̃ intentione curandum est vt cū vacatiōis tempus ꝓspicimus bene viuendi studio malorꝫ vltricia tor menta fugiamus Hinc quippe p salo monē dr Quodcūq; pt manus tua in stanter opare ꝛc. Hinc ysa. ait Queri te dūm dū inueniri possit. inuocate dū ppe est. Hinc paulus dr. dū tps habe/mus opem bonū ad omnes. Sed ple rūq; se ad viam rectitudinis animus pcingit. torporem discutit. tantoq; in celestibꝫ desiderio rapit vt pene nil ex eo inferius remansisse videat ꝙ tñ cū ad carnis curā reducit fine qua pñtis vite via nullo mō explet. ita hūc infe/rius exp̄ssum tenet ac si adhuc de sum/mis nulla cōtigisset Hinc veritas ait. Nolite solliciti esse in crastinū. Hinc paulus dr Carnis curā ne feceritis in desideriꝫs. Sed ꝙ his nimirū ducis ꝙ militis vbis agnoscimus. qr tunc ab eo mortifero vulnere animus pungit cū in ea mensura equitas non tenet. Neq; em mortali adhuc in carne viuē tibꝫ funditus cura carnis abscinditur sed vt discrete aīo seruiat rpat. Naz qr solicitos nos esse vitas in crastinū phibuit habere vtrumq; curam in pri/bꝫ. nō negat q̄ rendi ad tempus qđ sequit erat. Et paulus Cū carnis cu ram fieri in ꝓcupiscentiꝫs non finit p/culdubio in necessitate ꝓcedit Discre tione igit magna in moderamine car nis cura frenanda est vt seruiat ꝙ mīe principet. ne quasi domina animū vin cat sed subiecta mentis dominio quasi ancilla famuletur vt iussa assistat atq; ad nutum cordis repulsa diffiliat vt vix a tergo sancte cogitationis appa/reat ꝙ nunq̄ contra faciem recta cogi tantis obsistat. Curandum itaq; est ne aut necessitatis merus cura carnis trā seat aut in eo qđ moderate exequitur de se presumat Sepe vero aīmus falli tur vt quod wluptate apperit necessa/riuz suspicet. quatenus omne qđ libet vite debitam vtilitatem putet. Et sepe quia effectus prouidentiam sequit in sui fiducia mens leuat. cūq; sibi adest qđ deesse ceteris ꝓuiderit cogitatōne de magnitudine sua hilarescit. tātoq; iam a vera prouisione longe fit. quan/to ipam quoq; elationē quā patit nesci/cit. vnde solerti semper custodia ꝙ in/tentione pensanduz est vel quid opere vel quid corde versamus Ne aūt men tem prepediens foris se terrena cura multiplicet aut salutem de eius mode/ramine intus se cogitatio exalter vt cū diuina iudicia temporali circūspectio ne metuimus sempiternī supplicia vor roris euadamus. hec grego. Ecce tria que p̄missa sunt remedia salubberima ꝙ satis efficacia ad retrahendum siue reuocanduz animum a vanitatibꝫ mū di. a ꝓcupiscentiꝫs. a wluptatibꝫ secu li si in corde hōis fuerint bene discussa ꝙ pfecte menti impressa

Filius

Timor ꝙ pauor magnus inuasit me audiens tot mala imminen/tia ꝙ occurrentia amatoribꝫ mūdi vi delicet breuitatē huius rpis. acerbitatē mortis. amaritudinē ꝙ dolorez eterne

damnationis. ⁊ miror valde quō pec/ cator hec audiens vel intelligēs ac ani mo revoluens tanta mala non ꝓpun/ gīt ad pēitendū siue ad recedendum a vanitatib⁹ seu voluptatib⁹ huius secu li nisi forte aliquis sit ita induratus in tantū ꝙ non velit attendere seu perpē/ dere futura pericula aīe siue aduersi/ ria vel ita desperatus vt diffidat de dei mīa. aut ita excecatus in nequicia et malicia ꝙ ꝓpter hoc non possit necva/ leat etiā metu gehenne se ꝓtinere a vo/ luptatib⁹ carnis ⁊ lasciuia ℣ Dz vellem scire ꝓpter tales vel similes mū di amatores cū aliqui ex eis ad pīam trahant vel etiam vocant. qualiter vel per quem modū hoc fiat

Ca. XI. Pater.

Scire debes qđ valde dur cor hz ille quē a su is ꝓsanitatib⁹ ⁊ voluptatib⁹ nec suppli cia infernalia nec gaudia eterna retra here possunt ℣ Hoc testat beatus bern. cum dr. mimis cor est dur quod non emolliunt beneficia nec terrēt sup plicia. nec alliciunt ꝓmissa. nec casti/ gant flagella. hec bern. Sed ops deus scit quos ꝓdestinauit ab eterno ⁊ ꝓe elegit ad vitam eternā. ꝓut ipse dicit. ego scio quos elegerim. cū vult ⁊ quā/ do sibi placet vocat ad ꝙersionē ⁊ ad pīam agendam ⁊ hoc diuersis mōis. aliqñ per aliquas reuelatōes. aliqñ p tribulatōem aut corporales infirmita/ tes. aliqñ per exhortationes vel exem pla alior. interdum per internā inspi ratōem gratiam ꝙunctionis infundē do. De hoc dicit ysid. ℣ Multis modis terret deus hoīes vt vel sero ꝙuertant atq; exinde magis erubescant ꝙ tādiu expectati sunt vt redirent. nā nunc mi nis. nunc plagis. nunc reuelatiōib⁹ quosdam ꝙuertit. despiciunt despicie/ tes. ꝓmoniti terroribus corrigant ple/ riq; ex sola mentis deuotione ꝙuertun tur ad deū. nōnulli vero coacti plagis ꝙuertunt qui ex deuotione non ꝙuerte bant. hec ysid. ℣ De hoc etiā hē in collatiōib⁹ pat⁹ vbi pafuntius in sua collatione sic dicit. ℣Primus voca/ tionis modus ex deo est. scōs per homi nem. tercius ex necessitate. Ex deo qui/ dem est quoties ex inspiratōe quedā immissa in cor nostr nonnunq; etiam dormientes nos ad desideriū eterne vi te ac salutis excitat. deūq; seq⁹ ⁊ eius inhrere preceptis ꝓpunctōe salubri/ ma coartatur. vt in scripturis sanctis Abraham voce dīca de genitali solo ⁊ totius cognatiōis affectib⁹ patriscq; domo legimus euocatū. dicente dño. Exi de terra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo patris tui. Iste modus voca/ tionis est quem fieri per homīem dixi/ mus vel exemplis quorundā sanctor vel monitis instigati ad desiderium sa lutis accendimur. Tercius vero voca/ tionis modus est qui ex necessitate de/ scendit dum diuitijs huius mundi vel voluptatib⁹ obligati ingruentibus re pente temptationib⁹ vel que merem pe/ ricula minant vel amissione bonor vel caror morte ꝓpungimur ad deum quem sequi in ꝓsperitate rer ꝓtempsi mus saltē inuiti, ꝓperare ꝓpellimur.

A ℣Per qđ manifeste ꝓbat inītiū no stre salutis dñi vocatōe fieri, dicentis vt s. Exi de terra tua. ⁊ ꝓsummatiōez ꝓfectionis ab eodem ac puritatis simi liter tribui cum dicit. ⁊ veni in terram quam monstrauero tibi. id est nō quā tu ex temetipso nosse vel industria tua valeas reperire. sed quam tibi ego nō solum ignoranti sed etiam non inqui renti monstrauero. Ex quo manifeste colligitur ꝙ quemadmodum inspira tione dñi, ꝓuocati ad viā salutis occur

rimus. ita etiã mãſſterio ipius ⁊ illuminatione ꝺucti ad pfectiõem ſummę beatitudinis ꝓuenimus. hec pafuntius. Apparet igit̃ p p̃miſſa nõ ſolũ vocationis modus. ſꝫ ⁊ principiũ nr̃e ſalutis ⁊ ꝯſũmatio pfectõis p grãm ꝺei in nobis actitari. vñ quilibet qui ꝺeſiderat ſaluari cũ ſe ſenſerit per p̃dictos modos a ꝺño moueri ſeu vocari reſpõꝺeat p bonã voluntatẽ recipiendo gratanter monita ſalutis obꝺiendo ⁊ faciendo qꝺ in ſe eſt De hoc ꝺt idez pafuntius in eadẽ collatione. ſic itaq; ſi cut occaſiões ſalutis aduerſis modis cognoſcimus ꝺeũ opari. ita nm̃ eſt occaſionib⁹ a ꝺinitate ꝓceſſis vel emẽdatius vel remiſſius famulari. Nã ſic ꝺei fuit vocãtis oblatio. Exi ꝺe terra. itaq; Abrahę fuit exeuntis obꝺia. ⁊ quẽadmoꝺũ illud qꝺ ꝺr ⁊ veni in terram vt fiat obtẽperantis eſt opus. atq; illud qꝺ adꝺicit. quã monſtrauero iubentis ꝺei vel p̃mittentis eſt gratia Quib⁹ manifeſte ꝓcedi. ⁊ initiũ bone voluntatis nobis a ꝺño inſpirante ꝓcedi. cũ aũt p ſe aut p exhortationẽ cuiuſlibet hominis aut per neccitatem nos ad ſalutez attrahit viam ⁊ pfectionem ꝺtutũ ab eodem ſimiliter ꝓꝺonari. noſtrum vo hoc eſſe vt ad exhortationez auxiliũq; ꝺei vel remiſſius vel emẽdatius exequam̃ ⁊ p hoc nos remunerationem vel ſupplitia digniſſime promereri. qꝺ eius diſpenſationi aut prudentie erga nos benignissima ꝺignatiõe collate vel neglexim⁹ vel ſtuduim⁹ noſtre obꝺientie ꝺeuotione ꝺgruere. vnꝺe ꝺiuine eſt gratie preſtare nobis occaſiones ſalutis ⁊ prouentus ſecundos atq; victoriam. noſtrum vero vt conceſſa ꝺi beneficia vel intẽſius vel ſegnius exequamur. hec pafuntius. Habemus igitur ex ꝺictis ſancti viri modum vocationis per quem vocamur ad ꝺeum. habemus etiam quomoꝺo monitis eius obtemperamus obꝺiẽꝺo ⁊ faciendo qꝺ in nobis eſt B Inter hec conſiderandum quod maxime duo ſunt que trahũt hominem ad conuerſionem ⁊ ad vitam ſalutis. timor videlicz ⁊ amor Timor ne incurrat eternã damnationez. amor vt ꝓueniat ad eterne glorie manſionẽ Nam ſepe contingit q; peccatores diuerſis ſoꝺibus vitior⁹ inuoluti ad memoriam reuocãt eterna gehenne tormenta que eis ꝺebentur pro flagicijs ⁊ peccatis ab ipſis ꝺmiſſis ⁊ per ꝺiuinam gratiam inſpirati ad penitendũ ꝓpũguntur. Sunt etiã nonnulli hoies ita duri coꝛꝺis q; metus ⁊ timor futuror⁹ malor⁹ ꝺũ ſam̃ ſunt flectere ad penitendũ non poſſunt Sed tacti infirmitate ⁊ egritudine coꝛpis mox inuadit eos timor mortis ⁊ metus eterne damnationis. quo timore ſtimulante ad penitendum compunguntur. ⁊ tales vt viuentes frequentius ꝓponunt poſt cõualeſcentiam egritudinis vitam ſuam mutare in melius per ingreſſum religionis. aut alio modo mores ⁊ malam vitam emendando. Ex quibus etiam plurimi votum emittunt ad hoc faciendum qui ꝺi opitulante ꝺomino votum quod emiſerunt aut ſine voto qui ſe emendare ꝓpoſuerunt per ingreſſum ꝺiuinis aut alio modo vitam ſuã coꝛrigendo fideliter ⁊ ꝺeuote exequuntur De iſto metu toꝛmentoꝛum ⁊ vira emẽꝺatione ꝺicit beatus grego. ſuper cantica. Sunt nonnulli qui magna intentione que ſint toꝛmenta reprobor⁹ aſpiciunt ⁊ ſua facta ꝓpria ſine palpatione examinare contendunt. cumq; ſe peccaſſe cognoſcunt ⁊ p hoc ire ad toꝛmenta reprobor⁹ pertimeſcunt. ſubito tenebras iniq̃tatis ꝺerelinquũt ⁊ lucem iuſticie accẽꝺi ꝺcupiſcũt. mox ad ſcãz opatõem ꝓſurgũt. ⁊ p bona q̃ facium

clarere ꝓmis quibuscꝫ incipiũt. hec greg. Ecce habemus quõ cꝫplurimi ꝓpter metum infernaliũ tormentorum pcã ꝙ vitia deserentes viam pñe ꝙ salutis aggrediunt. ¶ Sunt etiã nõ nulli qui per inspiratõnem diuinã ꝓsi derantes ꝙ ꝑpendẽtes gaudia celestia ac dulcedinẽ glorie future ꝙ marie visionẽ sancte trinitatis in q̃ summa voluptas ꝙ dulcedo ꝓsistit seipsos reprehendũt de puersis actibꝫ quos ꝓtra deum ꝑpetrauerunt. ꝙ ꝑpter hoc lamentis ac lacrimis agendo pñam se affici unt. subiacere etiã tpalibus dedignantur. hec ardenter eternalia ꝓcupiscũt. De quo dt beatus greg. sup illud Eze chi. Abq amarus in indignatõe spũs mei. pensate kmi cui dona scĩ spũs creauerat cur amarus abibat. Sed mentem quam spũssanctus replet in amaritudinẽ tpalium delcãtione eternoꝝ ꝓmouet. Dulce est esñ esse in rebꝫ tpalibꝫ ꝙ humanis. ſz ei qui adhuc de celestibꝫ gaudia nulla gustauit. q̃ quanto minus eterna intelligit tanto delcã bilius in tpalibus requiescit. Ac si ꝙs iam cordis ore gustauerit que sit dulcedo celestiũ premioꝝ. q̃ illi ymmidici angeloꝝ chori. q̃ incomphensibilis visio scẽ trinitatis. huic quanto illõ dulce sit qõ intus vident. tanto in amaritudinẽ oẽ qõ foris sustinet. rixat secũ de his q̃ male egisse se recolit. ꝙ sibimetipsi displicet cum illi iam placere incepit qui omnia creauit. Rephendit se in cogitatiombꝫ. insequit de verbis ꝙ punit flendo. de factis supmis inhiat terrena oĩa iam ꝓmentis despectũ calcat. Et cꝫdiu illud qõ desiderat adhuc per spẽm non habet flere dulce habet ꝙ se ꝓtinus lamẽtis affligere. Et q̃ nec dum se eẽ in patria ad quam creatus est videt in hui? vite exilio nihil plus ei cꝫ sua amaritudo placet. dedignat enim subiacere tpalibꝫ ꝙ ardenter suspirat eternis. Unde per salomonẽ dr Jn multa sapĩa multa est indignatio. q̃ si eterna iam sapimus nos inetipos despicim? egisse hoc qõ nos potuit ab eternitatis amore separare Si eterna iam sapimus concupiscere tpalia dedignamur. Rephendit semetipsaz cõscĩa accusat qõ egit. damnat ꝓ pñam quod accusat. fit rixa in animo ꝓtriẽtis pacẽ cum deo. Sic achab iniquus rex a ꝓphꝫta rephensus cum ꝓtra se diuinam sñiam audisset pertimuit ꝙ magno timore depssus ẽ ira vt ꝓphꝫte suo dñs diceret. Nonne vidisti achab humiliatũ coram me. q̃ igit humiliatus ẽ mei causa nõ inducã malũ in diebꝫ eius. Jn quibꝫ verbis dñi pensandum est quomodo ei in electis suis meror a maritudinis placet qui amittere deum timent si sic ei ꝙ improbo als reprobo penitentia placuit qui timebat perdere ꝓsens seculum. Aut quomodo ei grata fit spontanea afflictio ꝓ culpis in eis qui placent si hec ad tempus placuit ꝙ in eo qui displicebat. ¶ Sz sciendũ quia nullus agere hoc ꝓ amore omnipotentis dñi ex toto corde ꝓualet nisi is cuius animũ spũssanctus assumpserit. Nunc enim homo ex sua virtute sufficit terrena despicere. celestia amare. pacem cum deo querere. secum rixam subire. in cogitatione semetipsum reprehendere ꝙ gemitibus penitere. Nullus hec agere nisi quem diuina gratia roborat valet. Unde et subditur. Manus enim domini erat mecum confortans me. Ad bona surgere perfecte nõ possumus nisi nos spiritus ꝙ preueniendo eleuet ꝙ subsequẽdo confortet. hec gregorius. ¶ Videmus igit per predicta qualiter ꝓ amorem celestiũ nonnulli consurgant ad ꝓtemptũ terrenoꝝ ac odiũ vitioꝝ ꝙ

pro sceleribꝫ perpetratis se tradunt ad pñe lamentū. Multū eñ valet ad ꝺtē ptū rep tpaliū ⁊ huius seculi vanitatū diligens meditatio celestiū gaudioꝝ. De hoc ꝺt beda. O aīa si te delectant aliqñ gaudia hūana falsa breuis huiꝰ seculi gloria ⁊ caduca potentia. illuc mentē euacua vbi vera sunt gaudia ⁊ oīa reputabis vt ster coza Et brūs ber. Si ꝓsideremus que ⁊ quāta sint que ꝓ mittunt nobis in celis. vilipenderes oīa que hñtur in terris. Dicit etiā de hoc beatus greg. in q̄dam omel. sic Si ꝓsideremus q̄ ⁊ quāta sint q̄ nobis ꝓ mittunt in celis vilescerent aīo oīa q̄ hñtur in terris Terrena nāq̄ sustantia supne felicitati ꝓpata pondus ē nō subsidium. Talis vita eterne ꝓpata morz est potius dicenda q̄ vita. Ipse eñ quotidianus defectus corruptōis quid est aliud q̄ quedā ꝓlixitas morꝛis Que aūt lingua dicere vel quis intellectus cape sufficit illa supne ciuitatis quāta sint gaudia angelorum chꝛis interesse. cum beatissimis spiritibꝫ glorie ꝺditoris assistere. pñtem deivultū cernere. incircūscriptū lumen videre. nullo metu mortis affici. incorruptionis ꝓpetue munere letari. Sed ad hec audita inardescit aīmus. tāq̄ illic cupit assistere vbi se spat fine fine gaudere. Sed ad magna premia puemire non pt nisi ꝑ magnos labores. Unde ⁊ paulus ꝺt Non coronabit nisi q̄ legitime certauerit. Delectat igit mentem magnitudo pmioꝝ. sz nō delectat certamē labor als deterreat. hec greg. Apparet igit ꝑ predicta quō nonnulli ꝓpter amorē celestis patrie relinquūt mundū ⁊ se tradunt pñe ⁊ sancte conuersationi vt illam assequi valeant in futuro. Unde vnusquisq̄ qui se sentit in statu vitioso ⁊ in pctoꝝ sordibꝫ ꝓstitutum. reuocet ad memoriam tormenta gehenne que incidere potest ⁊ ne tardet quātocius conuerti ad dominuz ꝑ penitentiā. ne forte tardando incidat in iram ipius ⁊ eternā damnationem ¶ Ad hoc faciendum hortatur nos beatus grego. sic dicens Dum tps est vnusquisq̄ prauitatē suā deseratur ⁊ dei patientiam primescat. ne quem nunc tranquillū despicit iratum postmoduz nequaq̄ euadere possit. Omnipotens eñ deus peccantes miserico:diter expectat. tps ad pñam tribuit quos nō cōuersos ad grauioꝛis reatus testimonium ꝺtit. patienter iram retinet quā q̄nq̄ irretractabiliter fundet. hec greg. De hoc etiā ꝑ sapientem sic ꝺr. Noli tardes ꝓuerti ad dominum ⁊ ne differas de die in diez. subito eñ veniet ira illius. ⁊ in tpe vindicte disperdet te. ne adūcias pctm̄ sup pctm̄ ⁊ ne dicas miserario dñi magna est multitudo mea peccatoꝝ meoꝝ miserebitur. Oīa eñ ira ab illo cito proximant. ⁊ in peccatoꝛes respicit ira illius. Hec sapiens. Ex his igit dictis colligere possumus periculosum esse tardare penitentiam ⁊ differre conuersionez de die in diem. quia quanto quis diutius protrahit suam ad deum per penitentiam conuersionem. tanto magis in peccatis induratur ⁊ difficilius ad penitendum resurgit De hoc dicit Helmandus in quarta parte speculi hystorialis sic Festina post lapsum vt resurgas nam si resurgere hodie ē difficile cras erit difficilius. Qui nō est hodie cras minus aptus erit. Unde quanto iacebis diutius tanto cades profundius ipsum namq̄ iacere cadere. Cadere fateor humanuz est. sed nihilominus humanum est resurgere. non resurgere nullo modo humanum est dicendū sed dyabolicum cuius tota vita ruina est. ¶ Notandum ꝑ quatuor

sunt. s. stare cadere surgere ⁊ non resurgere horum duo media hominis sunt. homo enim cadit ⁊ resurgit. Stare vero absq; casu solius angeli est. Nō resurgere solius dyaboli est. Qui g̃ stat et non cadit angelus est. Qui vero cadit ⁊ resurgit homo est. Qui aūt cadit ⁊ post casum non surgit non quia non potest sed quia non vult pfecto dyabolus est. Hec hrmādus. Colligat ergo vnusquisq; pctōr ex his vbis q̃ multum periculosum est iacere in sordibus viciorū ⁊ differre penitentiā ⁊ conuersionem ad deū ⁊ ideo quātocius festinet alsad penitentiā ⁊ sanctam conuersionē se cōuertere ad dñm aut p introitū religionis aut manendo in seculo mūdi vanitates peccata seu occasiones peccatorum fugiendo. Sed in seculo multe sunt occasiones p quas homo trahit ad vicia ⁊ retrahit a sancta cōuersiōe vt doceat experientia. Idcirco magis cautum est qui se sentit ad peccandū fragilem ac propter occasiones q̃ occurrūt in seculo se a vicijs non posse cōtinere vt p ingressum religionis se a peccatis restringat ⁊ de preteritis penitentiam agat sancte q; ibi viuat vt post hanc vitam ad eterna gaudia pueire valeat.

¶ De difficultate aut ē abstinendi a peccatis in mūdo ꝓpter diuersas occasiones q̃ se offerūt in seculo ⁊ de fuga mundi atq; ingressu ordinis supradictus Helmādus satis lucide ponit sic dicēs. Vis extīguere libidinē amoue diū. Que sunt inquis ligna q̃ nō sunt struēda in igne. Ista q̃ppe sunt. Ocia segnicies. somnus. caro. feia. vinum. Prosperitas. ludus. carmīa. forma pulcior. Hec ergo sunt omnia irritamenta viciorū hec sunt incitamēta voluptatis tormenta castitatis. hoc oleo. hac pice hac stupa. bis sa[illegible]mentis incendit fornax babilonis. Vis g̃ fugere incendiū voluptatis fuge hoc omne genus fomitis. Sed quo fugies a facie istorū totū circūspice mundū vbiq; dyabolū hamū peccati aliquo fomite delectati omis infestat. Fugiendus ergo est mūdus vt eius concupiscentie fugiantur Alioquin si in mūdo remanere volueris nec abscisis manibꝫ nec truncatis pedibus nec effossis oculis eo ꝙ scandalisauerint te scandulo non carebis Igitur q̃quidem nec sine mēbris officialibꝫ possumus viuere nec illis scādalisantibꝫ bene viuere necessario quedendus est locus non tam corporibus q̃ moribus salubris vbi corpe sensuum nō carentes officijs illis scandalis careamus. Et quis locus ad hoc ydoneus nisi claustrū vbi pax includit honestas claudit excluditur voluptas mala secludit libido. Cede g̃ de fornace ferrea ad claustri refrigeriū vt in loco amenissimo sub dño nro Jhū xpo pyssimo voluptuose tranfigas presentis huius miserie breuem calamitatem.

J Sed dicis nunquid soli claustrales saluātur aut oēs peunt seculares sane neutrū. sed isti soli facile saluant illi omnes difficile. Cur hoc nisi quia turior ab incedio remotus ab igne q̃ primus igni. Hec hrmandus. Ecce patet p predicta ꝙ cōuersari in mūdo et esse ibi absq; peccato mundū valde fit difficile quia propter occasiones q̃ occurrūt in seculo piclitant virtutes dicente beato Ber. piclitas castitas in delicijs. hūilitas in diuitijs. pietas in negocijs. charitas in hoc seculo neq;. Hec ber. Unde ꝓpter tot picula fugiēdus est mūdus ⁊ appropinq̃ndus religiom p ingressum ordinis vbi occasiones vicioꝝ tollunt ⁊ materia ad bene opandū mīmstrat ac copiosior merces seu p̃miū acquirit De quo brūs ber. sic

dicit. Bonum est nos hic esse. s. in claustro qz viuit ibi hō purius. quiescit securius irroratꝫ freq̄ntius. cadit rarius. surgit facilius. incedit tucius p̄miatꝫ copiosius Hec ber. Videmus ergo cla re valde fructuosum esse ⁊ salubre conuersari in monasteriis p̄ habitū religionis cū tot bona occurāt xp̄o dilectis Queramus g̃ dei graz p̄ ingressum ordinis ⁊ ipe dignabitur nos suscipe in ter brachia sui amoris testāte btō ber. qui ōt. Bonus es dñe anime q̄renti te occurris amplecteris sponsum te exhibes qui es dñs ymo q̄ es supoīa deus bñdictus in secula. Hec ber. Fugiam? igit̄ mundū qui amaritudine plenus est p̄ introitū religionis leuemus coz ad celū paffectū dilectōis vbi solū vera est dulcedo ⁊ iocūditas dicēte btō aug. in glo. sup̄ ps. Amaritudine plenus est mūdus apud soluz deū est iocūditas. Uñ coz leua in celū p̄ quos gradus. Gradus affectus sunt iter tuū voluntas tua est. Amando ascendis negligendo descendis. Stans in terra in celo es si diligis. non em̄ fic leuat̄ coz quō leuatur corpus vt leuetur locum mutat. Quocūq̄ g̃ coz se conuerterit in terrenis rebus amaritudinem inuenit vnde dulcescat non habet nisi leuet se ad deū Hec aug. Et qz p̄ssura ⁊ amaritudo ⁊ fallax est pax in mūdo pax āt vera est in dño dicente ipo dño in mūdo p̄ssurā habebitis in me autē pacē Uñ adhxamus deo p̄ sanctā cōuersationē vt pacem habeamus R De hac duplici pace ōt Hugo in libro de clausiro aīe. Duo sunt gña pacis vna q̄m xp̄us dat. altera q̄m dat mundus pax mūdi est vt a deo recedas ⁊ diabolo ꝓsentias pax vero xp̄i est vt expellas diabolū ⁊ diligas deū. pax mūdi est vt mūdus tibi ⁊ tu mūdo placeas ⁊ sic saciatus terrenis voluptatib⁹ infernī cruciatibus in eternū succūbas pax xp̄iē vt aduersa mūdi vsq̄ ad mortē pacienter toleres ⁊ sic post mortē future vite felicitatē securus expectes. Hec bugo. Sectemur igit̄ xp̄i vestigia eius doctrinam ⁊ exempla imitando p̄ ingressum religiōis inibi seruiēdo sancte religioseq̄ viuendo vt post hanc vitā ad ipsum puenire valeamus ipse enim est via vitas ⁊ vita. Sup̄ quo dicit btūs aug. Ac si cuilibet secutori suo dñs diceat. Quovis ire per me vade quia ego sum via si per me vadis laq̄os euadis. Quo tēdis venire ego sum veritas. ad me veni. festina simpliciter venire vt possis feliciter puenire. Si in veniendo fias qđ iussi in puenīēdo reddā quod promisi. Veritas em̄ sum mentiri nescio vbivis p̄manere cū pueneris ego sum vita in me mane. Si in me vis venire veniendo ⁊ puenīēdo in me manebis fine morte viuēdo. Hec aug. Finis modo cōuersionis ad deū ⁊ de vocatōe qualiter dñs suos quos p̄eelegit sibi ab eterno soleat vocare ad penitentiā ⁊ sanctam cōuersationē sufficientē modo habeo informatōem Dz nūc quero vt̄ illi qui relinq̄ntes mundū gratia spiritus sancti inspirati et se trāsferentes ad sanctā conuersionē habitū religionis assumēdo paciūtur aliqua impedimēta siue tēptatōes an te ingressuz ordinis vel intra tempus probationis. Capm. XII. Pater

Si tevolo q̄ penitentiam ⁊ conuersionem penitētium ad deum multa suut impedīētia maxime tñ hec L videlicet invidia dyabolica fragilitas siue infirmitas humana. ⁊ consuetudo peccandi mala. Malignus enim spiritus hoīs generis humani cum ꝓsideret peccatorem gracia revisitāte esse compū

ctum ⁊ velle relinquere mundū atq; p penitentiam ⁊ conuersionez appropin quare deo. mutando vitam vel habitus p ingressum religionis. omnē modū querit hoc impediendi. aut p se: aut p suos nūcios. videlicet malā societatē dissuadētes ea que sunt salutis. hoc est ingressum ordinis validius tamen p se immittendo quemdā terrorē in men tem hominis faciens eum primescere habitum ⁊ conuersionem sibi incōsue tam ⁊ inusitatam. quia vt cōmuniter ista magis faciunt penitētes formida re aut quodāmodo abhorrere. quia oī bus in rebus grauis est inceptio pri ma. ⁊ primus aggressus ad viam peni tentie ⁊ mandatorū dei est difficilior. De quo crisᵒ. sic dicit. Diabolus scri ens q̄ bi qui multa opati sunt mala. Si se ad penitentiā cōuertūt districte satis vehemēter hoc faciunt vtpote sci entes quid egerint. metuit em̄ ne quis horum inicīū aliquod plenitudinis ca piat Si enim ceperint iam nequeunt re tineri. Sed in modum ignis penitēn tie calore succensi. auro purgato pur gatiores reddunt animas suas. ⁊ me moria conscientie velut spiritu quodā flante ad portū salutis spe gubernante pueniunt itineris sui habentes cante lam maximam exhorore preteritorū gestorum atq; in hoc pene eos qui nun quā aliquos incurrerūt lapsus viden tur procedere dum cautiores eos red dit experientia. Acrius enīz experimus ea que pdidimus q̄ que nondū possel sa desideramus. Acquirere ergo tan tum initiū vt fiat in hoc omnis est diffi cultas vt p̄mos aditus aggrediamur penitentie in ipso enīz ingressu stat mi nans ⁊ terrorib; spirans ⁊ volētes ad ire etiā atrocitatez depellit cuius si ter roꝛum fumos ⁊ inanem nebulā prem mis nec ille aliquid valebit vltra ⁊ tuo occupatus aditu valentiorem se red dit senciens. supiorem q̄ effectum ini mici terroribus gratulaberis atq; pfa cile tibi derelinq; istius agonis viaz vi debis. Hec crisᵒ. ¶ Magnū em̄ est tormentū demoni penitentia homi nū ⁊ conuersis ad deū. quia p hoc que possidebat amittit ⁊ ideo maioribus nouisq; pulsat insidijs ⁊ innumeris p turbat temptatōibus q̄ facit vt homi nem ad odium virtutū inducat ⁊ a via salutis auertat ac etiam expulsiōis sue vindicet iniuriā Testatur hoc beda fic dicens. Sepe enim dū conuerti ad de um post peccata conamur. maioribus nouisq; antiqui hostis pulsamur insi dijs q̄ facit vt odium virtutis incuri at vel expulsionis sue vindicet iniuriā Magnū enim tormentum demoni in fert. a lesione hominū cessare ⁊ tanto dimittit grauius. quāto possidebat di ucius. Hec beda. dicit etiā de hoc gre go. iij. mor. sup illo Job. Qui parati sunt suscitare leuithan. Omnes enim qui ea que mundi sunt plena intentio ne desiderant. leuithan contra se susci tant q̄ eius maliciam instigatōne sue uersionis inflammant. naz qui eius volūtati subiecti sunt quasi quieto ab illo iure possidentur ⁊ superbus eoꝝ rex quasi quadā securitate pfruitur dū eo rum cordib; incōcussa potestate domi natur Ez cū vniuscuiusq; spiritus ad conditoris sui desiderū recalescit cū torporem negligentie sue deserit ⁊ fri gus insensibilitatis pristine igne san cti amoris incēdit. cū libertatis īgemi te memimit teneri ab hoste erubescit. Quia vero idem hostis sedsiderat des pici. quia vias dñi videt apprehendi do let contra se captum reniti ⁊ mox zelo accenditur mox ad certamē mouetur et ad temptationes innumeras cōtra rebellantem mentem se excitat atq; in

omni arte lacrimatõnis instigat vt p temptationũ iacula in torquendo cõ fodiat cor qõ dudũ quieto iure possi debat. Quasi dormiebat quippe dum so pitus in prauo corde quiesceret sz exci tatur in prouocatõne certamis cũ ius amiserit puerse dñationis Huic ergo nocti maledicãt qui pati sunt suscita re leuiathan idest hi se cõtra peccatuz fortiter iudicio discretõis erigant qui in suis temptatõibo excitare antiquũ hostem nõ formidãt. Quisquis enim accingi diuino seruitio properet qd a liud cẽ se cõtra antiqui hostis certamẽ parat als vt liber in certamine ictus suscipiat als suscitat qui quietus sub tyranmde in captiuitate fuiebat Hec greg. Ecce quomõ dyabolus mentem quã prius propter sordes viciorũ qui etus possidebat postmodũ repugnan tẽ sibi pmitẽtiã ꝛ vite emendationẽ crudeliter p diuersa temptationũ ge nera vexat Vñ Unde necesse est vt vnusquisqz qui viam penitentie ꝛ sanc te ꝛuersionis aggredi inchoat tempta tionibus antiqui hostis viriliter resi stat. quia idem hostis cum considerat aliquem incipientẽ ingredi viam salu tis statim obuiat ei p diuersas tempta tiones vt possit eũ auertere a sancto ꝓ posito ꝛ retrahere ab intentõe salubri. Hec probat abbas ysaac syrie in quo dã tractatu sic dicens. Cũ volueris fa cere initium bone operationis aduentu tas tibi temptatões prius prepara te metipsum nam ꝛsuetudo inimici est vt cũ videt aliquẽ incipientẽ bonam cõ uersationẽ fide feruenti ꝛ conscientia pura obuiat ei variis ꝛ diuersis temp tatiõibus vt exinde in timorẽ veniens arescat a bono proposito nec habeat a liquatenus calorẽ appropinquãdi deo nõ qꝫ talem virtutez habeat aduersari us. nam nullus possit facere bonũ sed promittit a dõ. sicut in beato iob dixi mus. Tu vero prepara temetipsum viriliter ad obstandũ temptatiõibus quibus virtutes inducunt. Ac deinde virtutes incipe operari qz misi prius pre paraueris te ad resistendũ temptatio nibus a virtutũ operatõne recedes Hec ysaac. Patet igit qualiter dyabolus i pediat salutez hominis cũ cepit a pro pinqre dõ p penitentiã aut p ingressuz ordinis vel religionis Videdũ est etiam quomodo infirmitas siue fra gilitas carnis reuocat siue impediat ho minẽ a proposito salutis. Cum em nõ nulli peccatores pro suis delictis com pungunt ꝛ locum ad penitendũ vide licet religionẽ vel aliũ quemcũqz statũ sibi tamen aptum adire decreuerit ab hac sancta intentõe carnis infirmitas sepius reuocat. Vltra igit penitentes siue incipientes ante oculos ponãt. nũc vigilias nũc ieiunia austeritatẽ vite ꝛ ceteras obseruãcias ordinis q primel centes subsistere nõ posse formidãt sz diuina gratia adiuti ꝛ spe future glie roborati talẽ metum abiciũt ꝛ hoc qd in animo proposuerunt deuote ꝓsequẽ tur. hoc tangit btus greg. iij. mor. sup primo Job. Et vincula eius quis sol uit subaudis nisi ego dñs. Soluũtur vero vnuscuiusqz vincula dum diuino adiutorio interna desiderio carnalia retinacula dirũpuntur. Cum em sz pia intentio ad cõuersionem vocat sed ad huc abhac intentõe carnis infirmitas reuocat quasi quibusdã vinculis liga ta prepedit. multos em sepe videmus viam quidem sancte ꝛuersatiõis appe tere. sed ne hanc assequi valeãt modo irruentes casus modo futura aduersa formidare qui incerta mala dum qua si caute prospiciunt in peccatorũ suo rum vinculis incaute retinent Vltra enim ante oculos ponunt que si eis in

conuersione euemant non subsistere se
formidant. De quibus salomon ait.
Iter pigrorū quasi seps spinarū. nam
cū viam dei appetūt eos velut spine ob
stantius sepiū formidinū suaruz oppo
site suspicionēs premūt ꝛ pugnāt. Nō
q2 electiones prepedire nō solet bene il
lic secutus adiūxit via iustoꝝ absq; of
fendiculo. Justi quippe in cōuersatiōe
sua si qōlibet eius aduersitatis obstacu
lū eterne spei interne ꝓemplatōis tal
ru transcendūt. Soluit iraq; deus vin
cula qñ ab electi vniuscuiusq; animo ī
firmarū cogitationū nodos rumpit ꝛ
ꝑpicius dissipat omne qd illectā men
te ligabat. hec gre. ℙ Ecce ēliter
spes futuroꝝ animat penitentes ad exe
quendū bonū hoc quod facere propo
suerūt. Sed si adhuc aliquis ꝓpter af
feritatē religiōis patitur aliquas dif
ficultates reuocet ad memoriā formē
ta ifernalia ꝛ leuius sustinebit ea que
sunt difficilia De hoc ꝓquēdā ī quod
tractatu sic dr. Multis grauis videtur
et aspera in monasterio sui ipsius pro
pō tpalis abnegatio reminiscant q;
amara sit illorū tormentorū diuturna
excruciatio incōpabiliter enim leuior
est vita clausstralis vbi tam corporū q;
animaꝝ necessaria sine solicitudine q̄
runtur q; penarū loca in quibus miseri
ri pro peccatis in hac vita nō emenda
tis non tantū maximis sed etiā mini
mis negligenter multiplicatis diutur
na miseria cruciari credunt. ¶
Sunt aūt peccata que minima vel pua
siue leuia dicunt. non q2 pua vel leuia
sunt sed quoniā in hac vita venie pene-
ribus leuiter a deo dimittūt. Que si qs
emendanda in futurū distulerit ꝓtem
nēdo nō leuia sed grauia ymo grauis
sima in penis ea sentiet expiendo. He
mo se de peccatorū leuiū leuitate quia
ita appellātur blandiendo seducat. quā
to eīm fuerit leuiora tanto fit culpe ma
ioris eoruz in interni iudicis examine
corrigendi negligentia nullū ommino
peccatū puū estimare debemus vt di
strictus iudex puū estimaret aliqd pec
catū. Nōne omne peccatū p priuatio
nē alis preuaricatōem dei exhonorat.
Quod ergo peccatū audemus dicere
puū. Deum eīm exhonorare quis sane
mentis dicturus est puū. Quid respō
debimus cū exigatur a nobis vsq; ad
ictum oculi totius pūtis vite cursus.
Tunc quippe ꝓdemnabit quicquid in
uentū fuerit opis ociosi. vel sermonis
ociosi vel etiā silencij vsq; ad minimā
cogitationē. Quis vel mente captus
audeat affirmare peccata fore leuia q̄d
amara debeāt gehenna. Und hic cogite
mus que gessimus ꝛ in futuro que su
mus accepturi. Si multa bona pauca
mala fecimus: multū gaudeamus Si
multa mala pauca bona multum luge
mus. exigetur eīm a nobis vsq; ad vlti
mū quadrantem aut hic cum misericordia
et benignitate aut in futuro cum seueri
tate ꝛ iusticia quod abfit. Hec ille. Ec
ce q; salubre sit penitentibus ꝛ ad con
uersionē tendētibus reducere ante fa
ciem mentis penas ifernales vt eo fa
cilius possint sufferre labores corpora
les. naz ipsa mens humana assueta il
lecebris ꝛ cōcupiscentijs prius fugit
labores abstinentiā. vigilias. ꝛ cete
ras corpis castigatiōes ℟ Dz cū
inspirante gratia ad mētē redacta fu
erit dies mortis pondus future pene ī
fernī premiū celestis gaudij contra su
as ꝓcupiscentias ꝛ passiones ipse ani
mus bellum aggreditur ipsis vicijs ꝛ
male ꝓsuetudini viriliter resistendo et
vim quodāmodo sibi faciendo vt ad
victoriam carnaliū passionū quemire
mereatur. Hoc testatur btūs ambro.
exponēdo illud. Regnū celoꝝ vim pa

tiſ ⁊ dicit nouiſſimus q⁹ famulariter mens humana in diuerſis huius mũdi illecebris ⁊ ꝓcupiſcẽcijs prauis deuicta fugit laborẽ expetit uoluptates ⁊ vix adducit vt ꝓſuetudinẽ prauã prioris vite a ſe excludat. Sed cũ cepit vitium diei neceſſitatẽ ac futuri iudicij pondus ꝓſiderare incitata uel ſollicitata uolũtariũ bellũ indicit alis paſſionibꝫ tẽptatoribꝫ ⁊ vim facit priſtinis deſideriis ⁊ violẽter ſeipſam vincere ꝓtendit. nõ eñ fine violẽtia poteſt fieri vt de abundãtia ⁊ delicijs ad famẽ ⁊ ſitim ⁊ abſtinentiã ⁊ ad crucẽ trãſeat. et ſomno prius ⁊ ocio amicã carnem ꝓpitionẽ nũquã fine violentia fieri ꝓt vt vnuſquiſq; iracũdiam pacientia ſuperbiam hũilitate ꝓmuret amore paupertatis ac ſufficientia effluẽtiã ſuper violentiã ſiue gulã ſobrietate luxuriã caſtitate ꝓremẽt ⁊ homo ſubito trãſeat in virũ pfectũ ⁊ tranſformet ⁊ quodã mõ alter reddat ex altero ac ſi a talibꝫ regnũ celoꝝ violẽter ⁊ p violentiã diripitur. Hec ambro. Videmus g̃ quo dere pmitẽtes oporteat vim ſibi facere vt victoriã viciorũ ⁊ carnaliũ voluptatũ valeãt obtinere maxie tamẽ hi qui malũ vſum ⁊ longã conſuetudinẽ in ſoribus pctorũ ⁊ opibus criminoſis neceſſe habent ſcõz magis ⁊ minus vim ſibi facere viriliter carnalibꝫ deſideriis ⁊ ꝓcupiſcentijs reſiſtendo. De quo dicit bt̃us greg. Tanto facilius quis ꝓuertit quanto minore conſuetudine coartat. vſitata vero culpa obligat mentẽ vt nequaquã ſurgere valeat ad rectitudinẽ. Hec grego. ¶ Qd̃ ſic intelligendũ eſt q̃ ſine labore valido nõ ꝑt quis reſurgere poſt conſuetudinẽ longam viciorũ inueteratã ad vias vite ⁊ quanto maioribꝫ criminibꝫ quis ĩplicatus fuerit ⁊ diucius in ipſis ꝑſeuerauerit tanto difficiliorẽ ⁊ maiorez pugnam ⁊ laborẽ in reſiſtendo vicijs eum habere oportebit. Qd̃ etiaz atteſtatur bt̃us aug. ſic dicens. Cõtra ingenitã cõcupiſcentiã tanto amplius in ea ſupãda voluptas laborabit quãto maiores ei vires conſuetudo dedit. Hec aug. Hoc idem ſentit yſido. cũ dicit. Carnis delicate ſe palpat q̃ vult ſine labore vicia ſuperare tñ peccati legẽ quã ſibi deſeruiendo vicijs fecit ſine violentia voluntatis reſecare nõ poſſit. Hec yſido. Vñ neceſſe vt nouicius ſeu nouiter cõuerſus laboret ⁊ faciet ſibi conſuetudinẽ cõtra conſuetudinẽ affectũ cõtra affectũ donec mereat vincere delectatões carnis ⁊ ſeculi. Et hoc beatus bernñ. atteſtatur in quadã auctoritate ſic dicẽs Ad ea que dei ſunt ꝓcipienda homo ſe attingat neceſſitatẽ ſibi faciat contra neceſſitatẽ. ⁊ conſuetudinẽ cõtra conſuetudinẽ ⁊ affectũ ſibi formans ꝓtra affectũ donec mereatur plenã delectatõem cõtra delectatõem vt delectatõnibus carnis ⁊ ſeculi ſaltẽ delectet carere quantũ prius delectabat habere. Hec bernñ. Notandũ etiã q̃ nouiter conuerſi ad religionẽ tempe pbatõis inter cetera q̃ ſuſtinẽt maxime duo paciũtur. ¶ Primũ eſt incõſuete vite nouitas tam in aſſumptõe habitus quã etiã in morũ alteratõe ſiue mutatõe. Secũdum eſt ſubtractio gratie infuſe ⁊ prius habite p quã ſolent conſolari ⁊ cohortari incipientes. Primũ ait inconſuete vite nouitas. nam dum aliquis ꝓunctus ꝓ ſuis delictis ſanctam religionẽ ingreditur habitũ ordinis aſſumendo ceſſuz tempis ceſſante primo feruore occurrit mẽti aſperitas habitus ⁊ auſteritas vite ⁊ conuerſatõis incõſuete videlicet vigilia. ieiunũ. ſilentium. obediẽtia. caſtigationes. ⁊ cetere obſeruancie regulares. Incipit autem animus adhuc carnalis ea abhorrere ⁊ gemit

sub graui sarcina cõuersationis. Trepidat enī caro ꝙ abhorret subire vias duras ꝙ asperas sentire ꝓtra ꝓsuetudinē ꝙ recurrit fantasmata pcōꝫ ymaginationes vite ꝓtoris qualiter in seculo liberaliter vixerit ꝙ suam voluntatē in delicijs diuersis ꝙ voluptatibus habuerit ꝙ vexatur carnaliter carnalis animus ex eo nimirū ꝙ ꝓhibetur ab aliis ꝙ subtrahit̄ qđ turpiter libuit ꝙ ꝓcipit̄ ꝙ proponit̄ qđ sancte libet als licet sed carni nō facile libet. Exhac aūt difficultate ꝙ temptatōe incipit homo instabilis esse ꝙ nōnūq̄ velle de igressu religionis ꝙ vias q̄rere euasionis. Unde sunt nōnulli qui post assumptū habitū religionis instigante dyabolo et ꝓpria fragilitate postposito timore dei ꝙ verecundia hoīm reuertunt̄ ad seculū. Et sunt nōnulli qui ꝓpter putorem hoīm verecūdant̄ deponere habitū hi tales nonnūquā fingūt se aliquā infirmitatē habere aut debilitatē vt cū honore possint ingum ordinis euadere et a religione recedere. Et ꝓpter hanc fictā occasionem q̄z plures a sancta cōuersatōe recedūt. Et sunt nōnulli qui ꝓpter diuersa temptamenta efficiūtur instabiles ꝙ se volent intrasse religionē siue ordinē sed ꝓpter votum qđ emiserunt cor suū firmant ad manendū. plurimi tñ post voti emissionē instigante dyabolo ab ordine discedunt Et sunt nōnulli qui multū feruentes sunt tempe probatōis quos ꝓsiderās dyabolus sub specie boni mittit puerere. Unde suggerit eis ꝙ non possint ordinē ꝓout scriptū ꝙ mandatum est in regula ꝙ in statutis ordinis obseruare tam ꝓpter suā fragilitatē q̄z etiaꝫ ꝙ in pluribꝰ ipsam regulā vsq̄ ad pfectū ꝓsiderant a ꝑsonis ordinis nō excequi nec ꝑficere ꝙ iō instabiles efficiūtur. quia putant si ꝓfessionē fecerīt sibi ex hoc ꝓiculum īminere ꝙ si ꝓ hoc antiqui hostis ꝓuaiere nō poterit. tūc immittit quendā affectum indiscretū ita ꝙ aliqui corpus suū ꝓvigilias. ieiunia. ꝙ orationes. ꝙ alias castigationes nimis indiscrete affligunt in tantū ꝙ ꝓpter hoc incidunt in debilitatē corꝑis ꝙ capitis ꝙ ob hanc causam aliqui fic debilitati de ordine egrediūtur. si autem remanent ab hac infirmitate diu nō reformant̄. ¶ Item aliqua plurima que patiuntur nouelli tpe probatōis instinctu dyaboli que faciunt eos fluctuare ꝙ esse in ꝓpositō instabiles ficut quotidiana experientia quā plurimos docet in tali existentes. Contra ista impedimenta ꝙ temptationes sunt hec remedia ✠ Primū est habitare inter multos. quia habitando inter multos videmus plurimos qui eandē forte temptatōem habent ꝙ viriliter sustinent ꝙ multos qui iam euaserūt ꝙ ad maiora profecerūt quos intuentes animamur ꝙ ī nostris temptatiōibus non deficimus ¶ Secōm est exempla respicere seniorū habentiū timorē ꝙ amorē dei quorum exemplo possimus accendi ꝙ in bono ꝓposito firmari ¶ Terciū est apis ꝓscientiam. multum enim valet ad tēptatōes mitigandas manifestare suas passiones ꝙ impugnationes seniorib ꝓ hūilem cōfessionem. ¶ Quartū quod est maximū querere super hmōi temptatōibus ꝙ pplexitatibus a seniorib timorē dei habentib ꝓsilia q̄ mbil ita efficax est ad euadendū laqueos diaboli quēadmodū sunt ꝓsilia de hūili corde procedentia quibus ꝓsilijs dz vnusquisq̄ nouellus ꝙ ī his temptatōibus laborās acquiescere ꝙ in cor suū monita salutis q̄si a deo prolata assumere. Ad hoc faciendum hortatus grego. hortatur nos dicens.

Collocutiõis vr plusq̃ lectiõis fmo
tor̃pẽtia cor̃da excitat ⁊ de mortua pel
le ad hoiem viuũ recurre. deus in hoie
consule. api impedimentũ ⁊ quere me
dicamentũ. ausculta in mẽte nõ homi
nẽ de semendacẽ sed p hoiem deũ ve
racem respondentẽ. docentẽ. psolantẽ
exhortantẽ. ⁊ disce diligenter ne sensu
proprio pro tollẽdo impedimẽto tali
forsitan vtaris remedio ꝺ quo postmo
dũ nascat impedimenti maioris occa
sio. sicut estuans cõtra estũ aqua se in
frigidat ⁊ exinde postea magis estuat.
Hec greg. Cũ vero pcepto cõsilio me
diante gratia dei. homo in mente stabi
litus fuerit ⁊ in ꝓposito firmatus insũ
ditur sibi abundantior gratia deuotio
nis. Nam fit castus in cogitatõe deuo
tus i oratõe suspẽditur desideriis effu
it lacrimis sanctis affectib abundat.
vigilias. ieiunia. ⁊ ceteros labores li
benter suffert ꝺ Sed ne homo de
tot donis ⁊ psolatõibus presumat aut
eleuetur omps deus gratiã dulcedis 69
quam ꝓtulit ad horã subtrahit ex qua
subtractõe efficitur tediosus ad opus
bonũ indeuotus in oratione ⁊ in cete
ris obseruãtiis regularibus ⁊ incipit
homo tribulari ⁊ angustiari in semet
ipo eo q̃ nõ sentit in se priorꝭ gratie
et deuotionis dulcedinẽ. Contristat
mente ⁊ timet propter sua pctã que fe
cit se nõ placere deo eo q̃ suam gratiã
quam prius habuit ab ipso distulerit.
Et hec est secũda tribulatio siue temp
tatio vt ꝺ premissum est. quã paciunt
nouiter ꝙuersi ℰ Contra hanc tri
bulatõez ⁊ recuperationẽ gratie qua ho
mo priuatus ẽ. sunt hec remedia. Pri
mũ est lectio sanctarũ scripturarũ que
lectio sancta instruit in moribus pdit
temptatões donat psolatões. Secun
dũ est pacientia vt pacienter sustinea
mus hãc aduersitatẽ nec moueam̃ pro
pter hoc a sctõ ꝓposito. Terciũ est fre
qntia suspiriorꝫ q̃ nõ debemus cessare
a gemitu donec misereat nr̃i deus no
ster nobis suã gr̃am infundẽdo. Quar
tũ ⁊ maximũ est timor cũ hũilitate. nã
sicut ꝓpter superbiã subtrahit gratia ita
p hũilitatẽ ⁊ timorẽ recuperatur. q̃ de
superbis resistit hũilibus aut dat gratiã
De hoc dicit brũs berñ. In virtute di
uici nil tam efficax ad gratiã ꝓmeren
dã retinendã ⁊ recuperandaz q̃ si omni
tpe corã deo inuenaris nõ altũ sapere
timere. Cũ beatus es si cor tuũ tripli
ci timore repleueris. vt timeas quidẽ
pro accepta gratia amplius ꝓ amissa
longe plus ꝓ recuperata q̃ vbi tibi gra
tia deficit defleis ⁊ tu. argumẽtũ ergo
superbie priuatio gratie est. Hec berñ.
Videsne q̃ ꝓ predcã q̃ subtracta gratia
ꝓpter superbiã p hũilitatẽ ⁊ timorẽ suo
catur ⁊ reformat. Etiaz sciendũ q̃ pi
us dñs ꝓsiderans ⁊ videns fragilitatẽ
singulorũ ipsis nouellis ⁊ incipienti
alleuiat pugnas temptationũ ⁊ psola
tur dulcedine gratie sue ne ex difficul
tate temptatõnũ ⁊ tribulationũ dissol
uant̃ ⁊ ad seculũ reuertant̃. quos vero
pspexerit fortiores etiã in ipso princi
pio inchoatõis pmittit eos pati pug
nas temptationũ vt pfectius a pctis
purgent̃ ⁊ citius coronent̃ ℰ De
hoc dicit iohãnes abbas mõtis synay
in tracta. de. xxx. gradib fic dispẽsati
ue dicẽs a nouis incipiẽtib pugnas
alleuiat aliqñ ex principiis confestim
in mundũ denuo resoluit̃ igitur gaude
te in dño semp omnes serui eius inve
bismetipsis hoc signum charitatis re
gis adwo cognoscentes. Sunt etiam
viriles anime ⁊ statim ex principiis
pugnas permittit in eis relaxari vo
lens ipsas in breui coronare. Hec io
hannes abbas. Et quamuis aliqui
dulcedinem diuine gratie. vt dictum

est tpe inchoatõis ⁊ pbatõis accipiãt plures tñ ꝓpter pcã diuersa in secu lo cõmissa amaritudinẽ temptationũ et tribulationũ paciunt vt p lacrimas ac cõpunctionẽ cordis a sordibus vi cioꝝ purgati mentis oculos ad supna valeant eleuare ⁊ postposito timore ſ uili ex caritate ⁊ ꝓfectꝰ ad amorem celestis patrie suspirare. Qñ pbat ysi do. sic dicẽs ¶ Sciendũ ꝙ quer si ad dñ plerũq; alq incipiũt dulcedi ne. alq tẽptationũ amaritudine. Om nis quersus ãte ex fletu inchoat pecca torũ ⁊ sic transeat ad dñm. Primus eñ lacrimis purganda sunt vicia que gessimus ⁊ tũc mũda men tis acie id qñ queremus ꝓtemplemur vt dñ antea flendo pctñ caligo a nobis tergitur mũdatis cordis oculis libe re supna inspiciant ante necesse est ti more cõuerti ad dñm vt metu futurarũ penarũ carnales illecebre deuincant. Deinde ꝛ abiecto timore ad amorẽ vite eterne tranſire. Perfecta eñ cari tas foris mittit timorẽ Qui aũ timet habet penã ⁊ nõ est pfectus vñ necesse est omni querso vt post timorẽ cõsurge re ad charitatẽ dei debeat quasi filius ne semp sub timore iaceat q̃si seruus tũc eñ amorẽ nre quersiõis oñdimus si dñm ⁊ patrẽ diligimus quẽ prius fui li mente verebat vt dñm formidabamus. Hec ysido. ¶ Notandũ etiã ꝙ deus quos ad magnũ sanctitatis statũ ꝓmouere desiderat Primo fouet eos duicijs blandimentis. Secõ exercet duris ⁊ asperis temptamẽtis. Tercio firmã ⁊ stabilẽ dat tranquillitatẽ mẽ tis. Primũ exhibet incipientibꝫ. Se cundũ proficientibꝫ. Terciũ pfectis. Deus igit suis electis i primo aggres su vite occurrit eis ꝓsolatõnẽ dulcedi nis infundendo blandiensq; eis atq; fouens sordicijs quasi dulcibus diuine ꝓsolatõis vt p hoc eos ad sue familia ritatis gratiã introducat Qñ vehemna dei dispẽsatione agitur q̃ si eoꝝ initiũ amaritudo temptatõis exciperet faci liter ad ea que reliquerãt redirent vñ deus occurrit eis paternis amplexibꝫ infundens eis tantã deuotõis gratiaꝫ vt flere valeãt in oꝛombꝫ suspirare in meditatõibus dulcia sentire in affecti bus trauersa aspera ⁊ dura sint eis dulcia ⁊ oĩa que agunt iocũda sint ⁊ fe stiua vt q̃si ꝓes dies illos quietũ du cant. Qñ hac deuotõis gratia dicit bñs bernñ. Pius dñs pusillos corde hmõi blanditijs in querionis initio solet al licere sed nouerint tales hanc graciaꝫ sibi prestitam ⁊ nõ datam vt in die ma lorũ memores sint bonorũ. Post hoc sedo exercet deus suos duris ⁊ aspis temptatõibus naꝫ subtracta gratia di uine ꝓsolatõis incipit hõ tepescere et in bonis opibus attediari. tastidit eñ omne bonũ redet legere orare nõ delec tat meditatões non inuenit nec bona audire nec loqui desiderat. Ex quorũ psona dicit bernñ. Non sine causa ab hꝛ ri ⁊ nudus tercius inuasit me quidam languor anime ⁊ mentis ebetudo ⁊ in solita quedã inercia spiritus vnd ista sterilitas anime mee ⁊ indeuotõis q̃n pior exaruit cor meũ ⁊ factũ est sine aqua tibi compungi nõ valet ad lacri mas. legere ⁊ orare non delectat medi tationes solitas non inuenio ideo ad opus manuum piger ad vigilias som nolentus. Hec bernar. Non solum au tem huiusmodi defectum in spiritua libus patitur sed etiam de diuersis vi cijs taꝫ carnalibus q̃ alijs temptatur homo ⁊ vexatur vt nullam requiem in se habeat sed omnem tribulationem. In his omnibus aduersitatibus si ho mo temptationibus nõ cesserit sed pa cientiam ⁊ humilitateꝫ habuerit ⁊ in

timore dei psecerauerit consolationē magnam consequetur a deo ꝙ vt pmissum est dat tercio firmā tranquillitatem mentis de qua ps dicit. Secundū multitudinē dolor meor in corde meo psolatões tue letificauerūt aiam meā Et apostolus sicut abundāt passiones in nobis sic p xpm abundat cōsolatio nēa. De hoc etiā dicit btūs hern. Deo cū ad mentē redit. temptationū nebulas discutit ꝙ solē iusticie reducit atq; sic oīdit quantū nos diligat Quomodo aūt ad mentē veniat subiūgit dicēs cū omnis malorū caligo ꝙ tristicia abstergit tunc resplendente rapti clarificatõe incircūscripti luminis mens illustratur quo vtrūq; conspicio in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur ꝙ quasi defectū vite pñtis vltra se rapta in quadā nouitate aliquociens recreatur. Hec ber. Vñ talis mens bene sibi cōscia quocūq; psideratõis oculos vertit. testimoniū salutis inuenit, pter qđ vocationē suā cū gaudio prestolatur. De hac leta psidentia dr in proverbiis. Expectatio iustorū leticia. In qua leta expectatõe sterit patriarcha iacob cū dicebat. Salutare tuum expectabo dñe. De istis tribus mõis quos solent habere incipiētes proficientes ꝙ pfecti ꝙ p inchoatõe incipiētes inuenīt blandimēta dulcedinis ꝙ proficiētes certamina temptationū ꝙ pfecti plenitudinē pfectionis Beatus greg. satis clare ꝙ largis verbis loquit exponens illa verba libri Job dicta p lxiu. videlicet. Hec omīa operatur deus. trib⁹ vicibus p singulos sic dicens. Solerter intuendū est que iste tres vices sint q̄bus vnusquisq; homo anxietate meroris afficit ꝙ post merorem ad securitatem leticie revocat. quia grauis prior meror afficit ꝙ magna postmodū leticia attollit. Igitur si vigilanter intendimus has tres vices meroris ꝙ leticie vnuscuiusq; electi aīmū istis alternari mõis inuenimus idest cõuersione temptatõe ꝙ morte. In prima quidē quā diximus als cõuersionis vite grauis meror est cū sua vnusquisq; peccata cõsiderans curarū secularium vult cõpedes rumpe ꝙ viā dei p spaciū secure psuersatõis ambulare desiderio rem palium graue onus abicere ꝙ leue iugum dñi libera fruitute portare. Cogitāti ei ista occurrit ista familiaris sua carnalis delectatio q̄ inueterata dudum q̄nto enim diucius sustinuit tanto arcius stringit ꝙ a se tardius abire permittit. Et quis ibi meror q̄ anxietas cordis quādo hinc spiritus vocat, caro revocat. hinc amor nouę psuersatõis suadet hinc vsus vetustate psuetudinis impugnat hinc desiderio ad spirituale patriā flagrat ꝙ hinc in semetipso carnalem delectatõem seu pcupiscētiam tolerat que cū aliquo mō etiā inuitū delectat. Sed qr diuina gratia diu nos difficultatibus affici pmittit ruptis peccatorū nostrorū vinculis citius nos ad libertatē nouę psuersatõis psolidandō pducit ꝙ ad precedentem tristiciaꝫ subsequēs leticia replet ꝙ fouet ita vt psuersi vnuscuiusq; animus eo magis ad dñm suum pueniēdo gaudeat quo magis se pro illo meminit laborando voluisse. Fit cordi immensa leticia qr ei quē desiderat iam p spem charitas appropinquat. Ex ne psuersus quisq; sanctū iā sanctū se esse credat ꝙ quem pugna meroris supare nō valuit ne ipsa postmodū securitas sternat dispēsante deo pmittit vt post psuersiōem suam temptationum stimulis fatigef. Jam quidē p psuersionē rubr mare transitū est sed adhuc in hremo pñtis vite ante faciem hostis occurrunt. Jam peccata preterita velut extinctos egyptiꝫ

os post terga relinquimus sed adhuc vicia quasi aliq hostes obuiāt vt ad terrā promissiōis pgentib⁹ ceptum iter intercludāt iam priores culpe volut in seqntes aduersarq sola diuina virtute p strate sunt sed temptatōnū stimuli qsi hostes alq cōtra fa-ientemūt qui ⁊ cum nō labore supenf. Cōuersatio videli cet securitatē parit mater aūt negligē cie solet esse lecuritas Me ergo securitas negligentiā generet scriptū est fili accedens ad seruitutē dei sta in iusticia et timore ⁊ prepara aiam tuā ad temptationē nō emz ait ad requiem sed ad temptatōem. qz hostis noster adhuc in hac vita nos positos qntomagis nos sibi rebellare conspicit tanto amplius expugnare contendit. Eos enim pulsare negligit quos quieto iure possidere sentit. Cōtra nos vero eo velemērius incitaf quo ex corde nō qsi ex iure p prie habitatōis expellitur hoc enim in seipso dns sub quadam dispensatione figurauit qui dyabolū nō mīi post baptismū se temptare pmisit vt signū nobis quoddā future conuersatōnis innueret q mēbra eius postq ad deū proficerent tunc acriores temptationū insidias tolerarēt. post primā ergo vicem meroris atq leticie quā vnusquisq p studiū cōuersatōis cognoscit hoc secūda subponitur qz ne securitas negligentia dissoluatur in pulsu temptationis afficitur. Et quidē quisq in ipso conuersatōis ītio magna plerūq excipitur dulcedine consolatōis sed durū labore postmodū probatōis expitur ¶ Tres quippe mōi sunt cōuersoz inchoatio medietas atq pfectō. in īchoatione inuenīūt blandimenta dulcedinis in medio quoq tpe certamina temptatōis ad extremū vero pfectionē plenitudinis. ꝑ hoc ergo illos dulcia suscipiūt qui cōsolentur postmodū amara que exerceant ⁊ tūc demū suauia atq sublimia q confirmēt naz ⁊ sponsam suā vir quisq prius dulcibus blandimentis fouet quā cū iam coniūctam asperis increpatōib⁹ pbat probatāq ⁊ securius cogitatōibus posside. vñ ⁊ plebs israhelitica cū spondente se deo ad sacras mētis nuptias ex egipto vocaret quasi arraꝑ vite prius accepit blādimēta signoꝝ. Cōiuncta aūt probatōne exercetur in deserto, pbata vero in, promissionis terra virtutis plenitudine confirmaf Ante egif in miraculis degustauit qō appeteret. postmodū in labore temptata est si custodire nosset qō gustasz ad extremū quoq plenius accipe meruit qō laboribus probata custodiuit Ita ergo vitā vniuscuiusq cōuersi ⁊ inchoatio blāda pmulcet ⁊ aspera medietas probat ⁊ plena post pfectio liberat naz sepe conuersi quiq in ipso adhuc aditu inchoatōis sue vel tranquillitatē pacatissimam carnis vel dona, plexcie vel predicamēta doctrine accipiunt post aūt duris temptationū, pbationib⁹ fatigant a quib⁹ increpatōib⁹ adhuc cū inciperēt valde liberos se esse credidērūt. Quod diuine gratie dispēsatōne agif ne inchoatōe sua temptationū asperitate tangant quia si eoꝝ īicia admaritudo temptatōis exciper tam facile ad ea q̄ reliquerant redirēt q̄ nec longe discesserant. nam ꝓemptis prius vicijs qsi iuxta positis replicantur vnō scriptū est cū emisisset pharao populum nō eos duxit dns p viam terre philistiim q vicina est ꝓputās ne forte peniteret eū si vidisz aduersum se bella ꝓsurgere ⁊ reuerteretur in egiptum Ex egipto itaq exeūtib⁹ e vicīo bella subtrahunt. qz relinqntib⁹ seculū que dā pri? trāquillitas pmōstraf ne ī ipsa sua teneritudine atz īchoatōe turbari ad hoc territi redeāt qō euasert. Pri?

ergo suauitatem securitatis sentiunt: prius pacis quiete nutriunt post cognitam vero dulcedinē tanto iam tolerabilius temptationū certamīa sustinēt quanto in deo alcius cognouerunt qđ ament. Unde petrus cū in montē ducitur prius tranquillitatē trāsfigurationis dñice cōtemplat̄ et tūc demū temptari ancilla interrogante permittitur vt p temptatōem factus ex infirmitate sibi cōscius ad illud flendo et amādo recureret qđ vidisset vt cum eū timoris vnda in peccati pelagus raperet esset prioris dulcedinis anchora que retineret. Sepe aūt tam diuturna sunt temptationū certamina q̄ longa inchoatōne fuerāt blandimēta. Sepe vero magis datur inchoatione dulcedinis minus labore probatōis nūq̄ vero labore temptatōis dispar sequit̄ perfectio firmitatis. qz iuxta summā certamīs remunerat̄ quisq̄ plenitudine perfectōnis. Plerūq̄ autem in eo quisq̄ deuersus labitur dū quibusdaz domis gracie dulcedine inchoationis excipitur firmationē se accipisse perfectionis arbitratur et plenitudinē cōsumatōnis estimat que adhuc blādimēta esse inchoationis ignorat vnde fit vt dum subito temptatōis procella tangitur despectum se a deo et pditum suspicetur q̄ si inchoatiōem sue nō passioni cedēt adhuc in prosperis positus mentē ad aduersa preparet et victis vementib⁹ postmodū tam firmus resisteret q̄ ea etiā sagacius preuidisset que quidez tranquillus si preuidet tolerat eorū tamen certamina etiam si preuideat nō declinet quia vsus nostri itineris nequaq̄ agitur sine puluere temptatōis. Plerūq̄ autem deuersus quisq̄ talibus tēptatōnū stimulis agitatur qualiter ante deuersionis gratiā nūquam pulsatum se esse remiscit̄ non quia tūc eadem radix temptatōis derat sed qz nō appebat. Hūanus quippe aīmus multis cogitatiōib⁹ occupatus sepe sibimet aliquo mō manet incognitus. vt omnino qđ tolerat nesciat. qz dum p multa spergitur ab interna sui cognitione remouet̄. Si autem deo vacare apperat et ramos multimode cogitationis abscidat tūc libere despicit quid de intima carnis radice procedit. Cardus namq̄ in via nascit̄ itinerantiū pedibus teritur ipsovsu trāseuntiū eius superficies ne appeat cōfringitur sed q̄ uis desup fructificātes spine nō appeant sub terra tamē radix occulta pdurat. Si autē eum ptranseuntiū pedes terere et calcare cessauerint mox in superficiē surgendo prozedit̄ et p spinam prodit in publicum quicquid in radice videbat̄ occultū Ita in cozde secularium sepe occulta quedaz temptatōnū radix nō facile apparz exurgere qz velut via actionū fic transeuntiū teritur pede cogitationum et p in numeras curas quasi multis itinerantiū primitur pedibus ne videat̄. Si aūt p cōuersionis gratiam a via cozdis curarum turba ēmouetur vt nulla illud insolentia occasionū cōterat nullus cogitationū tumultus premat tūc quod occultum latebat agnoscitur tūc radicem vitiū pungit libere spina temptationum contra quē beneviuentis manu agitur vt inquantū potest fieri nō tegatur occulta sz radicitus euellat̄. Qđ dū nec fiat mūscuiusq̄ cōuersi animū ita hec spina conturbat. vt sepe pcussione subita pene supari sentiat eiusq̄ vulnus medullitus inflictū exciabiliter primescat plerūq̄ vero ipsi temptationū stimuli dum in vsum vemunt dilatātur et non quidem acriozes sed longiores existunt. minus aūt dolent sed magis sibi inficiūt quia dū mēti diucius

adhærent tanto fiũt minus pauidi quã tomagis assueti. Inter hæc ergo dẽpre hensa mens huc illucq; distenditur ꝛ sepe hinc inde prouocata cui temptan tj vicio obuiet vel qõ pmittẽtia ignoret Unde plerũq; euenit vt dum mimis in surgentia vicia cruciãt cũ repugnãtis animũ iam iamq; quasi in lapsum dẽ spationis inclinant. Cõuersus quisq; hanc ipsam sublimitatis viam quam sibi ad remediũ elegit expauescat ꝛ q̃ si in summo educt? titubat qui in imo solidus stabat. ita vero circũfrementi bus temptationũ motibus angustat. vt recte de eo dici debeat ablominabi lis ꝛ invita sua pauis ꝛ aime eius ci bus desiderabilis ℟ Sed qz mi sericors deus probari nos pmittit tẽp tationibus nõ reprobari sicut scriptum est. Fidelis aũt deus qui nõ patit vos temptari supra id qõ potestis sed faci et cũ temptatione etiã puentũ vt possi tis sustinere citius psolatõis opus oc currat ꝛ surgentes temptationũ stimu los mitigat impugnanteq; se cogita tionũ motus interna pace trãquillat. moxq; iam immensa de spe celesti leti ciã pcipit. dum devictũ malũ respicit qõ toleravit vt iure de hoc temptato li berato q; homĩe dici debeat videbit fa ciẽ eius in iubilo ꝛ liberabit aiam suã vt pgeret in interitũ. sed viuẽs lucem videret. his itaq; duabus vicibꝫ idest psuasionis ꝛ probatõis pmeroẽ leti ciamq; transactis supest tercia cuius meroẽ adhuc sustineat ꝛ gaudia cõse quant. post psuasionis nãq; certamia post probatõnis erumnã restat adhuc dura temptatio qz venire nõ potest ad pfecta gaudia libertatis nisi prius de bitũ soluerit hũane pdicionis. Cõuer sus aũt quisq; sibi cautus sollicitusq; tacite secũ cõsiderare nõ cessat eterni iudex q; districtus aduenat suũq; ter minũ prospicit ꝛ ante severitatẽ tan te iusticie quas rões vite sue sit posi turus attendit ꝛ si cuncta prava opa q̃ intelligere potuit devitauit vẽturus tñ cozã districto iudice illa magis que in seipso nõ intelligit ptimescit. Quis em̃ cõsiderare valeat q̃nta mala pmo mẽta tpm ipsis incõstantibus cogita tionũ motibus pperrauim? ℒ Fa cile est aũt opa puersa vitare sz nimis difficile est ab illara cogitatiõe cozer gere ꝛ tñ scriptũ est Ve qui cogitatis in utile. Et rursum. in die illa iudicabit dominus occulta hoim humana autẽ aĩma semel eternitatis statũ deserens ad fluxũ tpalitatis delapsa hãc muta bilitatẽ alternãtiũ motuũ nõnũq; dũ cadere volens apperit ꝛ dum conat sur gere cogit multa tolerare. inde quippe puita ẽ vñ delectata ẽ. q̃ puersa habe ret laborẽ certamis vnde nõ cõuersa appetit gaudiũ voluptatis. Sepe ergo electis etiã nolentibꝫ in cogitatõe sur ripit qõ ipsi sollicite inspiciũt ꝛ ante dei oculos quanti sint reatus attendũt et cum de omĩbus semp districta iudi cia prumescãt tũc tamen hec hmẽter metuũt cũ ad soluendũ humane cõdi tionis debitũ vementes districto iudi cio propinquare se cernunt ꝛ fit tanto minus acrioz quanto ꝛ tribulatio eter na vicinioz. Ante oculos aũt cozdis mi hil tũc trãsvolat de fantasmate cogita tionis. qz subductis de medio ommbꝫ se ꝛ illũ tantũmodo considerat cui ap propinquat. Crescit pauoz vicina re tributõe iusticie ꝛ vrgente solutõe car mis. quãtomagis districtũ iudiciũ iaz quẽ quasi tangit tanto fozmidat vehe menti? ℒ Mandata dei se nũq; pretermisse meminerũt. fozmidanter tñ illa que nesciũt quia videlicz semet ipsos vndicare ꝛ cõpzehendere oĩno nõ possunt atq; vrgẽte extu subtiliozi

terrenꝝ metu. vnde redemptor noster solutōi carnis appropinquās ꝙ ad mē bzorū suorū spēm factus in agone cepit prolixius orare. Quid em̄ pro se ille cū agonia pteret qui in terra positus celestia cū potestate tribuebat sed appropinquāte morte nostre mētis in se certamē expressit q̄ vim quandā terroris ac formidinis patim̄ cū p solutōez carnis eterno iudici ꝓpīquamus neqꝫ em̄ tūc cuiuslibet aīma immerito terretur qñ̄ post pusillum hoc inuenit qō in eternū maturare nō pōt Cōsiderem? quippe q̄ viā pñtis vite nequaqꝫ sine culpa transire potuimus. Considere/mus etiam quia nec hoc quidē sine aliquo reatu nostro est qō laudabiliter gessimus si remota pietate iudicemur Quis em̄ nostrū vitā precedentiū patrū valeat vel superare vel assequi. Et tamen dauid ait nō intres in iudicū cuz seruo tuo: quia nō iustificabit in cōspectu tuo omis viuēs. Nihil mihi conscius suz addidit. Sed nō in hoc iustificatus sum Jacob dicit. in multis em̄ offēdimus oēs Johānes si dixerim? q̄ peccatū nō habemus ipsi nos seducimus ꝙ veritas in nobis nō est. Quid ḡ faciūt tabule si extremiscūt columne aut qñ̄ virgulta īmobilia stabunt si huius pauoris trepiditudine etiam cedri q̄ tiant. Solutōi ergo carnis appropinquās nōnūqꝫ terroze vindicte etiā iusta aīma turbat cui ꝙ si quid trāquillū in hac vita sape potuit mortis articulo interueniente ꝓcutit. Sed q̄ iusto rū anime a leuibus quibuscūqꝫ cōtagiis ipso sepe mortis pauore purgant ꝙ eterne retributōis gaudia iam ab ipa carnis solutōe ꝓcipiūt. Plerūqꝫ vero ꝓtemplatōe quadā retributiōis interne etiā prius q̄ carne expolient hylarescūt ꝙ quia dum vetustatis debitū solūt noui muneris leticia pfruūt recte dicit videbit faciem eius in iubilo vel certe liberabit aīaz suam ne pgat in interitū. sed viuens luce videat. iusti tamq̄ anima in iubilo faciem dei cōspicit q̄ tantū ō leticia interna pspicit vel pcipit quantū capere vel assumpta vix potest. ibi igit̄ luce videōs videt q̄ spiritus lem oculū in radio interni solis figit. ibi lucē ꝙ viuens videt omni īmutabilitate atqꝫ vicissitudine ꝙ obumbratōe calcata veritati eternitatis inhere atqꝫ inhrendo ei quē cernit ad similitudinē incōmutabilitatis assurgit atqꝫ ad semetipsam auctoris sui incōuertibilem spēm dum alias respicit assumit. que em̄ ad mobilitatē p seipam lapsa est ad immutabilitatis statum surgit. Igitur hoīm de afflicto quolibet liberatoqꝫ homine q̄ primū meroris ꝙ amaritudinē ꝙ postmodū apte subiūxit hec omīa opatur deus tribꝰ vicibꝰ p singulos videlicet probatōis querelle mortisq̄ p hec tria ꝙ duris primū sit/mulis meroris afficitur ꝙ magis post modū securitatis gaudijs refouet. Et quia electi vniuscuiusqꝫ mens tribus vicibus. i. vel labore querelle vel probatōe temptatiōis vel formidine solutionis atterit atqꝫ ipsa attritōe purgata liberat. Apte subiūgit vt reuocet a mimas eoꝝ a corruptōe ꝙ illuminet lumine viuentiū. lux quippe morientiuz est quā corpeis cernimus oculis. Qui autem huic mūdo viuunt luce morientiū tenebrescūt illuminant aūt a lumine viuentiū qui respecto tpali lumine ad splēdorē eterne claritatis occurrūt vt ibi viuāt vbi rerū lumē sentiēdo videant vbi nō aliud lumen alia vita sed vbi lux vita sit vbi sic nos exterius circūscribat vt interius impleat/vt incircūscripta externis circūscribat. Illuminant ḡ in lucē viuentiū quā tanto tē subtilius ꝓspiciēt qꝫto nūc ad illā pu.

rius viuant hucusq; Greg. in libro. xx
iiij. moꝛ. vlẽs igit oñdere in aliq; pte
p auctoꝛitatẽ viri greg. statũ incipien/
tiũ proficentiũ ꝛ pfectoꝛa materia no
stra quaz tractamus aliqliter digressi
sumus. Sz redeamus nũc ad propoſi
tũ ꝛ statũ incipientiũ prout dñs dona
uerit exequamur. Dic emz supius dictũ
est. q̃ ops deus quos preordinauit ad
vitã eternã diuersis mõis ad se vocat
maxime tñ hoc ipm p duplicẽ moduz
cõtigere solet aut p flagella coꝛreptio
nis aut p affectũ dilectõis. postq; vero
tales p pñiam ꝛ emẽdatõez vite ad de
um ꝓuerti fuerint diuersas impugna/
tões ꝛ laboꝛes sustinẽt. sz sustinere de
bent paciẽter qz p trãsitoꝛiũ laboꝛẽ ab
eterno doloꝛe liberant. ỏ quo loquitur
gre. vj. moꝛ. sup illo iob. ipse vulnerat
ꝛ medet sic dicens. ℣ Duobus
modis dus omps vulnerat quos vult
reducere ad salutẽ. Aliqñ em carnem
pcutit ꝛ mẽtis duriciã suo pauoꝛe ca/
lescit. vulnerãdo ergo ad salutẽ reuo/
cat cũ electos suos affligit exterius vt
interius viuãt. Und p moysen quoq;
loquit sic dicẽs. Ego occidã: ꝛ ego vi
uere faciã. Occidit em ꝛ viuificat per
cutit ꝛ sanat. Quia idcirco foꝛas fla/
gella admouet vt ĩtus vulnera delicto
rũ curet. Aliqñ etiam si flagella exteri
us cessare videant intus vulnera affli/
git. qz mentis nẽe duriciam suo deſi de
rio pcutit. sed pcuciẽdo sanat. Coꝛda
em male sana sunt cũ nullo dei amoꝛe
sauciant cũ pegrinatõnis sue eorum nã
nõ sentiunt. sz vulnerant vt sanent qz
duz amoꝛis sui spiculis mentes deus
insensibiles percutit. moꝛ eas sensibi
les per ardoꝛẽ caritatis reddit. Und de
p sponsam in canticis canticoꝛ ỏ vul
nera caritate ego sum. Male em sana
aĩa atz in hꝰ exilij ceca securitate pro
strata nec videbit dñm nec videre req
rebat. pcussa ãt caritatis spiculis vul/
nerat in ĩtimis affectu pietatis. ardet
deſiderio pẽplatõis ꝛ miro mõ viui/
ficat ex vulnere q̃ priꝰ moꝛtua iacebat
in salute estuat. anhelat. etiã videre de
siderat quẽ fugiebat. pcussiõe ergo ad
salutẽ reducit q̃ ad securitatẽ quietis
intime amoꝛis sui pturbatõe reuocat.
Sed sauciata mẽs cũ anhelare in deũ
cepit cũ cũcta mũdi huius blandimẽ
ta deſpiciẽs ad supnã patriã p deſide
riũ tendit ad temptatõez et protinus
vertit q̃cquid amicũ priꝰ in scło blã/
dũq; putabat. nam qui peccantẽ ama
re ꝓsueuerat recte viuentẽ crudeliter ĩ
pugnat ꝛ erectus in deo aĩmus carnis
sue bella tolerat in q̃ priꝰ victꝰ fui/
ens delectabiliꝛ iacebat voluptates pri
stine ad memoꝛiã redeunt ꝛ ꝓtradicẽ
tẽ mentẽ grauiter tñ affligũt. Sed dũ
p hoc transitoꝛio laboꝛe atterimur a p
petuo doloꝛe liberamur. hec greg. ℣
Quicũq; g̃ de erũnoso seculo ad scam
ꝓuersionẽ siue religiõez p dei gram vo
catus ꝛ ꝓuersus fuerit siue p flagellati
onẽ siue p dilectõez aut quocũq; alio
mõdo supa pluries premissuz est stet
firmus in ꝓposito nec ꝓpter temptatõz
aliquã impugnatõem seu aduersitatẽ
a sancta intentõe ꝛ a via salubri quã p
pter pctã sua pẽitenda ꝛ eternã remu
neratõem refiliat assumpsit. Sz viriliter cũ adiutoꝛio dei istis impedimẽtis
resistat. Cũ adest gra dei aut cõpũctio
agat gram deo. ꝛ studeat hãc ꝓseruare
in se p hũilitatẽ ꝛ simplicitatẽ coꝛdis
Cũ deest ꝓpter hoc nõ deficiat sed p ge
mitũ ꝛ piũ affectũ ad deũ iterũ eã req
rat donec inueniat. Cũ ẽo pulsatus fu
erit p varias tribulatões ꝛ temptatio
nes paciẽter sustineat. ne ꝓpter hoc in
stabilis efficiat. sed p patientiã ꝛ lon
ganimitatẽ ac p requisitõem ꝓsilioꝝ a
semoꝛibꝰ timentibꝰ deũ has impugna

tões studeat in seipso mitigare ac etiã euadere q; impossibile est vt deus illũ sine ꝓsolatõe derelinquat qui facit qđ in se est videlicet temptatõibus pacĩ ter resistendo tribulatões sustinendo. ꝓfitia vt dictũ est ab alijs querẽdo ꝙ ĩ ipsis ꝓfitijs acquirẽdo ꝙ in his oĩbus viriliter agendo ac ꝑseuerãdo. q; fit deus. vt dicit ap'lus paulus qui nõ patit nos tẽptari sup'a q̃ possum? sed facit cũ temptatõe etiaz prouentũ vt possimus sustinere. Amãtes igit ex hoc ꝑseueremus in via ꝙ in preceptis dñi nihil hesitãtes ꝙ salui erim?. Filij

DE impedimẽtis ꝙ temptatiõibꝫ qua patiunt incipientes ꝙ noui ter conuersi ante ingressuz ordinis ꝙ tpe probatiõis ac etiã de remedijs contra hoc satis clare informatus sum. Nũc igit audire desidero de pnĩa quam sub ire debẽt penitẽtes ꝙ de seculo ad ordinem conuersi. Et primo quid sit penitentia. Capitulũ. XIII. Pater.

PEnitẽtia quid

sit. scti doctores in suis dictis diffiniunt. in hoc verba primo ambro. sic dicit. R Pnĩa siue vere penitere est preterita mala plangere ꝙ plãgẽda itez nõ ꝓmittere Item btũs gre go. penitere est añ acta pctã flere ꝙ itez flenda nõ ꝓmittere. Et beatus aug. dicit. Penitentia vera est penitẽda nõ admittere ꝙ admissa flere. Dicit etiã btũs bernñ. Verus penitens est semꝑ in labore ꝙ dolore. dolet de preteritis. laborat pro futuris cauẽdis. Ecce qõ sancti patres cõcordãt in vnũ asserentes pnĩam esse in dolore ꝑpetratorum viciorũ seu facinorũ ꝙ de cetero nõ admittendorũ. Quia qui adhuc agit qđ penitet procul dubio penitens non est ꝛ irrisor. vt dicit ysidorus inanis ẽ penitentia ꝙ infructuosa quo ad salutem quã sequẽs coinquinat culpa. nihil ei prosunt lamẽta si replicent peccata nihil valet vemiã a malis poscere ꝙ mala denuo iterare. dicit etiã ambro. hoc est vera pnĩa cessare a pctõ vnde vera pnĩa hoc requirit vt homo de pctis ꝓmissis doleat ꝙ post eadẽ nõ admittat. hoc tenẽs beatus bernñ. sic dicẽs. vera siquidẽ pnĩa est fine intermissiõe omni tpe velle de peccatis sic plãgere vt nũq̃ cõmissa amplius admittat nec voluntate nec facto. hoc bernñ. Qui eñ vere penitet et digne nõ iterat lapsum sed a se omnẽ mortis repellat casum. Nam felix ille est vt ait ambro. Qui in animo hoc ꝓstituit vt ꝓmissa deplangat ꝙ plangẽda amplius nõ admittat. hic talis verus penitẽs est ꝙ veram pnĩaz ducens q; hoc qđ nequiter ꝑpetrauit ex aĩmo dolet. ꝙ a similibus vicijs ꝙ pctis promit ꝺ cetero firmiter abstinere. ꝺ hoc ait richardus de sancto victore diffiniens veram pnĩam sic dicens. vera pnĩa est de preterita prevaricatõe velle cũ firmo proposito cõfitendi satisfaciẽdi et cũ omni cautela cauendi vnde publican? vacat hoc richar. Q Quia ad hoc ꝙ homo bene penitear quatuor exigunt. Primũ ꝙ doleat de peccato Secundũ ꝙ cessat vlterius a peccato Terciũ ꝙ proponat cessare peccare vsq̃ in finẽ vite sue. Quartũ ꝙ emẽdet benefaciendo. ꝓfitendo. ꝙ satisfaciendo. R Etiam sciendũ ꝙ pnĩa fm ethimologiam dicitur quasi pena tenax. quia omnis pnĩa penalis esse debet. Nunquã etiaz fine interiori vel exteriori pena vel dolore deo satisfacere potest quis ꝑ peccatis aut quia punit deus aut punit homo vnde publicanus percussit pectus ne puniretur. nec vnq̃ dimittit peccatum nisi homo ꝑ interiorem dolorem cõteratur. nisi emiz se fecisse doleat quod ꝓfitetur vemiam non

meretur. Sic igitur patet quid sit penitentia. Nunc videndum est de effectu penitentie siue fructu quem assequuntur penitentes ⁊ veram penitentiā agentes ¶ Unde primo sciendum q̄ omnia peccata siue originalia vt in infantulis siue actualia vt in adultis per sacramentum baptismi cum suscipiē delentur non solum quo ad culpam. sed etiam quo ad penā. Sed quia valde pauciſſimi innocētiam susceptam in baptismate illibatam custodiunt. nam quasi cōmuniter post assumptum baptismum homines in diuersa peccata aut consentiendo vel mala opa faciendo labuntur. perpetrato vero peccato innocentia perditur ⁊ culpa incurritur per quam ad eternā damnationez obligatur. Ab hac igitur macula ⁊ peccati culpa baptismus abluere non potest. quia semel susceptus nec custodiri virtutem tollendi maculas peccatorum non habet. Dominus autem deus noster cuius misericordia super omnia opa eius videns oculo pietatis sue infirmitatem nostrā fragilem esse ad peccandum cauendū prouidit nobis ad remedium q̄ quod post peccata id est naufragium ipsius misericordiam et gratiam obtinere possemus videlicet penitentie medicamētū. penitētia quippe est secunda tabula post naufragium ad quā peccator potest recurrere q̄diu est in statu presentis vite quandocūq̄ ⁊ quocienscūq̄ diuinam misericordiam voluerit implorare ¶ Duplex est enim naufragium scilicet peccati originalis ⁊ peccati actualis. De primo igitur liberamur per baptismum qui virtutē accepit ⁊ efficatiam a tabula crucis christi ¶ De secūdo autem liberamur p tabulam penitētie quā diuina clementia prouidit homini. quia pro peccato actuali non potest quis iterum baptisari. de hoc dicitur in quadam omelia sic. per baptismum renascimur ⁊ immortalitatis p̄missa accipimus si post baptisma nosa peccatis obseruamus. nā si post baptisma in peccatū prolabimur sine quo impossibile est fragilitati cōsistere nō ad immortalitatem. iterum p̄ baptismū possumus reformari sed p̄ fontem lacrimarum p̄ penitentiā ⁊ confessionem eandem possumus adipisci immortalitatem p̄ gratiam ⁊ misericordiam dei. Ad mundiciam igitur quam consecutus est p̄ baptismum conseruandā et ad penitentiā si postmodum lapsus fuerit agendam. beatus Augu. sic hortatur dicens. habete cumicam mundaz sicut accepistis de baptismo nullus eā maculet moribus malis seruate quod accepistis. Qui vero polluerit vestem istaz lacrimis mundet ⁊ a malis se separet. cōfessionem celebret ⁊ correcta vita iam non redeat ad vomitum sicut canis. Hec dicit augu. Et notandum q̄ baptismus spiritualis in vera penitentia ⁊ cordis contritione ac in effluentis lacrimarum attestatione cōsistit quia sicut baptisma sacramentale ex aqua ⁊ spiritu sancto habz vim regenerationem sic baptisma spirituale ex aq̄ lacrimarum ⁊ spiritu contritionis cōsequitur efficatiam ⁊ virtutem. Hoc baptisma vocat hieronimus secundaz tabulam quaz post naufragium deus peccatoribus misericorditer ordinauit ⁊ cum ad primuz baptisma nobis peccantibus redire nō licet in huius baptismi lauacro cōmissa crimina abluens. quia ipsa penitentia reformat ipsum baptismum per peccatum violatum. Hoc testatur beatus iohannes abbas ō mōte synai in tractatu de. xxx gradibus ita dicens. Pēa est reuocatio baptismatis. pēa est pactō ad deū

secūde vite pnīa est intesinēs desperatio corporalis consolationis. pnīa est reconciliatio domini p bonam opatōez pententia est ꝓscientie emundatio hec iohānes abbas. vnde ꝓfundant hi qui dicunt post baptisma peccata perpetrata p pententiā nō posse deleri. De quibus dicit theophilus. Lacrime petrī christo ꝓpīam adduxerunt cōfundātur itaq; nouaciani qui dicunt q; qui post susceptionē baptismatis peccauerit non suscipiāt a deo vt sibi delictū remittatur. Ecce petrus qui t corpus cristi sumpsit t sanguinem p pīaz est receptus. Eteniz sanctorū defectus ideo scripti sunt. vt t nos si p incautelaz ceciderimus recursum habeamus p eoꝝ exempla ad christum t speremus p pententiam subleuari. hec theophilus.

X Ineffabilis quippe pietas di peccatoribus post gratiaz baptismi in peccata cadentibus aliam grām videlicz remedium pnīe miscōiter prouidit p quam possit post lapsum baptismi iterum venīam t misericordiaz inuenire. De ꝙ gratia dicit abbas ysaac in quodam sermone siue tractatu. Gratia p? gratiam data est hominibus in pnīa. Pententia em̄ est porta peccatoꝝ que apta est psequentibus eam. p hanc portam intramus ad diuinam miscōiam t absq; introitu isto nō inuenimus misericordiam. qz omēs peccauerūt iuxta diuinam scripturam iustificati gratis p gratiam ipsius dei. Pnīa est gratia secunda t oritur in corde ex fide t timore. Timor autem est baculus spiritualis gubernans nos quousq; peruenīamus ad paradisum spiritualiū bonorum t cū ibi applicauerimus dimittit nos t reuertitur. Paradisus est charitas dei in qua est delectatio cūctarū beatitudinum. t sic sicut impossibile est transmeare magnū mare sine naui sic non pōt aliquis sine timore ad caritatem transmeare. Cum naui ergo pnīe transfretare possumus habentes remigatores timoris q; si hi non gubernāt nauem hanc pnīe cum qua transimus mare huius mundi ad deuz submergimur in mari. Pententia est nauis. timor gubernator. charitas portus diuinus. Facit ergo timor nos sedere in naui pnīe t transfert nos mare mundi feridum t ad portum diuinū qui portus ducit nos ad quaz respiciūt omēs qui laborēt t tribulantur in pnīa. Cū q; peruenīmus ad charitatē peruenīmus ad deū vt vita nostra pficiatur. hec abbas ysaac. Hanc igitur gratiā videlicet remedium pnīe vnusquisq; peccator qui prolapsus est in scelera necesse est vt adeat si suorum criminū venīam a domīo obtinere desiderat. De talibus ad deū post peccata cōmissa redeuntibus ad pnīam beatus grego. xxvj. moralium sic dicit. Sepe cōtingit vt pleriq; deū deserant vt vite suē pa carnalibus delectatiōibus expendant. sed tamē supna gratia respecti in extremis suis ad deum redeūt que sint eterna iudicia cognoscunt cuncta que egisse se puerse meminerint fletibus pumantur q; hec eadem insequi rectis opibus oīdunt quibus subsequente iusticia prefecto torum dimittitur quod ante deliquerunt quia graui luctu afficit eadē gratia que post facinora mentē repellet. nam male gesta ad memoriā reducit sibiq; homīem q; fit iuste damnandus ostendit vnde fit vt p cīm oīe qđ se egisse remīscitur quotidianis fletibus insequatur t quo magis valet qđ iustum est cernere eo ardērius apperit iniustū se gemitibus pumire. Que cum dīs illustrando ꝓpleuerit eius viram proculdubio in lamentū vertit atq; illumiat mētē quo magis eterna suppli

cia insinuat eo hāc durius de trāsacta nequitia gemitibus fatigat ⁊ dolet hoc mo ꝙ fuit peccator. qz bonum incipit iam quod nō fuit. odit qualē fuisse se meminit amat qualem se esse debuisse agnoscit ⁊ solam iam pñe amaritudi nē diligit. quia caute ꝓsiderat in quā tis voluptatibꝫ sua delectatoine pecca uit. Bene ergo ꝑ hꝫ dicit post eū ru gitus ⁊ somitus. quia cū mētem deus ingredit ꝓstat ꝓcul dubio qz mox pe nitentie gemitus sequatur vt ei iam sa lubriter flere liceat qui prius de iniqui tatibus flendis iocūditate gaudebat Ex quo vberius culpa fletur eo altior cognitio veritatis attingitur. qz ad vi dendū internū lumen polluta dudum cōscientia lacrimis baptisata renova tur. hec grego. Amanda ergo ⁊ deside randa ab omnibus est virtus pñe que nō solum abstergit facinora vetustaꝫ ꝓsolatōnem in gratiā sancti spiritus penitentibus ⁊ lugentibus solet impe trare. Testatur hoc quidam doctor dicens Quivere penitet ⁊ veraciter do let de pctis absq; mora indulgentiam accipiet ⁊ quanto quis freqntius quā toq; vehementius de suo reatu interno dolore afficitur. tanto certior tantoq; securior de indulgentie venia efficitur inde est ꝙ aiam pñe lacrimis afflictā tam frequenter quaꝫ libenter ꝓsolatur spiritussanctus illā frequenter visitat. et illam libenter ꝓfortat ⁊ ad vemie fidu ciam plene reformat quaꝫ sua scelera flendo damnare ⁊ damnando flere cō fidebat. incipit nam q; extunc quedaꝫ familiaritas inter deum ⁊ aiam fieri ⁊ ex eius aduentu nō tantum iam conso lari ymo aliquotiens quodam inesta bili gaudio repleri. Sed ad hec quis ydoneus ꝓfecto verus penitens ⁊ cō fitens post baptismū cū nullum aliud nobis cōstitutū remediū est q; penite cie ⁊ cōfessionis. hec ille Patet igitur ex predcis satis clare quō baptismus ꝑ peccatum violatus ꝑ penitentiam re formatur. Filius.

PEto etiam de hoc informari vt̄ omnia peccata qualitercūq; com missa possint ꝑ pñam deleri vel si est a liquod peccatum tam grande qđ care at indulgentia aut remissione.

Capitulū. XIIII. Pater. A

LIre debes qꝺ omnia peccata ꝑ pñam deleri possunt ſm aug. Qui sic dicit. non est quicquā in criminibus qđ non peni tudine deleatur excepta tamen despe ratione que facit delpare de dei miseri cordia ⁊ obstinatōne que obdurat cor ad penitendū. hec em̄ duo scilicet despe ratio ⁊ impenitentia carent venia De desperatione dicit ysidor⁹. Nulla esse tam magna culpa que nō habet ve niam solū desperationis crimen est qđ non habet venias nec mereri potest. Et beatus augu. Peccatum desperatiōis vera mors est. Dicit beatus hieroni mus de penitentia. Nihil tam repugnat deo q; cor impenitens solum crimen est qđ venia non habet. hec hie ronimus Ista igit duo solūmodo vide licet desperatio ⁊ obstinatio siue im penitentia iuxta sniam sanctorum doctorū vt dictum est. veniam nō merentur. Ceteravero omnia peccata q̄uis enor mia ꝑ pñam delentur. Testatur hoc be atus augu. sic dicens quecūq; necessi tas cogat ad pñam nec quantitas cri minis nec breuitas temporis nec vite enormitas nec hore extremitas si pu ra fuerit ⁊ voluntatū mutatio excludit avenia. sed in ampli ssimos sinus suos mater charitas reuerentes recipit ꝑ digos velit nolit nouatus hereticus. semper repenitentes suscipit deus. hec

augu. Consolentur ergo cristi fideles de tanta pietate di ⁊ nulls licet in multa peccata ⁊ enormia lapsus fuerit de diuina miscõia desperet quia eius pietas excedit ommiũ viciorũ ⁊ peccatorũ quantitatẽ ⁊ numerositatez. nam oĩa peccata ab origine mundi cõmissa diuine miscõie ꝓpata sunt quasi vna gutta aque respectu totius maris. quod ꝑbat beatus bernñ. in quadam auctoritate sic dicens. Excedit pietas ihesu criminũ quantitatẽ seu numerositatem. ℣ Item dicit ℟ res ꝓfusa. ℟ res monstruosa peccatorũ desperantiuz de dei miscõia cũ omnia peccata originalia siue venialia ⁊ mortalia ab origine mundi cõmissa diuine miscõie cõparata sint quasi vna gutta aque contra pelagus totius maris. hec ber. Nulls igitur peccator audiens de dei pietate diffidat. si tamen ꝑ pñam cõuertitur ad dñm. qz bonitas eius superat omnez maliciam delictorꝫ. De hoc ꝑ origenẽ sic dicitur. Nihil desperandũ est in illis qui ꝓpungunt ⁊ qui cõuertunt ad dñm. non superat enĩ bonitatẽ dei malicia delictorũ. vnde si peccator fuisti. tantum si puersus es ⁊ desijsti a peccato iã sanctus appellaris. hec origenes vnde si quis est propter sua flagicia in desperatõe positus redeat ꝑ pñam ad dominũ nihil hesitans quia etiã desperatos si ex toto corde conuersi fuerint. in gremiũ sue pietatis letãter suscipit christus. De hoc dicit ysidorus. Sepe dyabolus eos quos conuerti ad penitentiã aspicit immanitate scelerum pcussus ad desperationem perducit vt subtracta spe venie trahat in diffidentiam quos nõ potuit retinere pseuerãtes in culpa. Sed penitens prouidere debet callidas cõtra se hostis insidias ficq; dei iusticiã metuat vt tamen quãuis in magnis sceleribꝫ de miscõia et confidat. Amplius igit̃ letetur de desperata ⁊ aliqñ cõuerla q̃ de ea que nũq̃ extitit ꝓdita: nullus ergo desperare debet de venia etiam si circa finem vite ad pñaz reuertatur. hec ysidorus. Jtẽ de magna pietate dei quam frequẽter peccatoribus exhibet. dicit beatus gregorius. O ineffabilia viscera pietatis dei culpas insequitur. ⁊ tamen peccãtes protegit. iratuz se indicat ⁊ tamen ab hostibus defendit cum ipsis nõ erat vt vinceret. ⁊ tamẽ cum ipsis erat ne ab hostibus perirẽt vt mater pcurit delinquentem puerum. ⁊ tamẽ prohibet si eum videt ire in precipiciũ. hec greg. Hec ergo omnia premissa tante pietatis beneficia debz vnusquisq; peccator ex medullis cordis attendere ⁊ cõfidenter de venia peccatorum suoꝝ presumere. sic tamen presumat vt quantotius a peccatis cõtra deũ cõmissis ꝑ penitentiam se purgare studeat. De hoc dicit cyprianus sic. Quisq; penitens debet de venia peccatorũ presumere vt nũq̃ tñ cesset se purgare de culpa. Dicit q̃ debet confidere se esse in dextera dei vt caueat illius sinistra feriri. hec cyprian?. Gaudeant ergo omnes peccatores audientes tantã pietatem ⁊ bonitatem esse inuiscerib; dei nostri. ⁊ nullus negligat tante miscõie finum. ℭ Si quis est inuenis ⁊ nõ est prolapsus in maiora crimina conuertatur ad dñm ⁊ maiorem gratiam ab ipso cõsequet̃ quia multum vtile est deoq; carũ a iuuentute ⁊ in iuuentute ⁊ sanitate quenti confiteri ⁊ penitere. Est enĩ vtile propter multa. primo quia qñ mutatur cõuersio in iuuentute est grata ⁊ sanctificata tanq̃ primicie etatis ⁊ vite nostre domino. ꝛz illud treñ. iij. Bonum est viro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Secunda quia facilis ⁊ expedita quia talem conuersio

nem minus impedit precedens peccā di consuetudo ⁊ peccatorum multitu/ do ⁊ ō preteritis multa ⁊ onerosa satis/ factio ⁊ vēnie desperatio. nam quanto minus quis peccauerit tanto citius p suis excessibus satisfacere potest deo ⁊ de venia gaudere. Tercia quia secura ē et multiplicat merita. mens enim que non est onerata grauibus peccatis fre/ quenter est in gaudio. naꝫ vbi bona cō/ scientia ⁊ secura mens ibi est quasi iu/ ge cōuiuiū. Quarto quia virtutes con/ gregate in iuuentute senio cōfectos so/ lent consolari ⁊ letantes facere. quod probat iohannes abbas in tractatu de xxx. gradibus sic dicens. da prompte labores iuuentutis iesu christo. ⁊ gau/ debis in senio sup̄ diuitias impassibi/ litatis. in iuuentute em̄ congregate se/ nio confectos ꝓsolantur ⁊ nutriunt la/ borem⁹ iuuenes freq̄nter curramus vigilanter. quia mors est incerta vere malignos ⁊ crudeles dolosos astutos potentes ⁊ non dormientes immateri/ ales ⁊ inuisibiles inimicos habemus in manibus ignem tenentes ⁊ templū dom̄i dei ihesu christi cōburere cupi/ entes ⁊ nitentes p flāmam que est in eis. Nullus ergo iuuenis existens imi/ micos suos demones recipiat dicētes Ne conteras carnem tuam ⁊ corpus tuum vt nō laboribus ⁊ infirmitatib⁹ concidas. hec iohannes abbas. ¶ Et sic habemus qūo valde salubre sit in puericia ⁊ in etate iuuenili deo adhe/ rere per pfectam conuersatōnem. Si qui vero in adolescētia sua ⁊ iam in ad/ ulta etate pctā ⁊ facinora grauia lapsi fuerint antecꝫ per longum vsum ⁊ cō/ suetudinem ipa vicia veniant ⁊ mentē in nequicia indurent. necesse est vt fe/ stinent quantocius ad remedium pn̄ie per quam possint obtinere a deo grati am pn̄iē ⁊ messe. tales namꝫ nōnūꝫ postꝫ cōuertuntur ad deum p penitē/ tiam tanto fortiora acta pagunt quan/ to maiora peccata contra suum condi/ torē cōmiserunt. de talibus peccatori/ bus ⁊ aliis in statu innocentie ad deū vocatis ⁊ conuersis beatus Gregori⁹ xvij mor̄. sic dicit. ¶ Pensandum est q̄ occulto ꝓfilio omnipotens deus quos/ dā ab ipsis exordijs suis innocentes custodiat ⁊ vsqꝫ ad virtutum summa p/ uehit vt etate crescente simul in eis p/ ficiat ⁊ annorum numerus alios nume/ rositas ⁊ celsitudo meritorum. alios vero in exordijs suis deserens scaturi/ entibus vicijs ire per abrupta p̄mittit plerumqꝫ tamen eos respicit ⁊ ad se/ quendum se sancti amoris igne succē/ dit atqꝫ inolitas in eorū cordibus p̄u/ rigines viciorum vertit in feruorem v/ tutum ⁊ eo magis ignescunt ad deside/ rium requirendū pietatis dei quo ma/ gis erubescunt memoriā iniquitatis sue fic̄ sepe cōtingit vt in pugne certa/ mine miles ante ducis sui oculos con/ stitutus hostili virtute turpiter cedit ⁊ enormiter prebens terga feriatur qui/ tamen hoc ipsum quod turpiter gessit erubescens ante ducis sui oculos ma/ iores ex ipsa verecūdia vires sumit tā/ toqꝫ fortiora postea exercet quanto fa/ tagit, vt p̄item gloriam virtutis pera/ gat ⁊ preteritam ignominiam debili/ tatis tergat. Sic igit̄ nōnunqꝫ quidā in dei fuitio ex anteacta acrius debili/ tate roborantur eosqꝫ ad custodienda mandata ⁊ futurorū trahit desideriū ⁊ impellit memoria preteritorum vt hinc ad futura amor ꝓuocet illinc de/ ꝓteritis verecundia instiget. hec greg. ¶ Sz sunt nōnulli qui nec ī pueri/ cia nec ī adolescētia vel iuuētute a ma/ licia sua vel mala vita ad deū se cōuer/ tere studēt dicentes in cordibus suis quamdiu viuit etas iuuenilis fruamur

voluptatibꝰ ⁊ desideriꝭ ⁊ postꝯ senuerimus de malis factis nostris pñam agemus quoꝝ stulticiã abbas effrem in vq. omel. sua sic cõmemoꝛat dicẽs Quãdo te obnoxiũ ꝓ peccatum senseris ad pñaz cõuerti non verecũdaris seu cõfundari. qz qui hic pemituerit in nouissimo nõ pemitebit. clementer em dñs ad pemitentiã ꝓfugientes suscipit ne in miscꝛia domini fretus peccatis peccata adiũcias. ne velis dicere viget etas mea. carnis ꝯcupiscentiã exercebo ⁊ postremo in senectute maloꝝ meoꝝ pemitudinez geram pius nam ꝯ est dñs ⁊ multuz misericoꝛs nec vltra facinoꝝ meoꝝ memoꝛabit. summa nam ꝯ est stulticia hec in mente ꝯcipere. quis em nouit hoꝛam siue diem exitus sui. nõ enim omẽs in senectute hac luce pꝛiuant. sed in diuersis etatibus de hoc mundo migrant ⁊ in quibus actibus vocabitur homo in eisdem necesse est eum reddere rationẽ. nemo enim in inferno cõfitebitur dño. sed tu nec cunctaris ad penitentiã conueri semp ante oculos tuos versetur vltimus dies. Cum enim diluculo surrexeris ad vespas te ambigas puenire ⁊ cuz in lecto ad quiescendũ membꝛa posueris noli cõfidere de lucis aduentu ⁊ facilius te poteris refrenare ab omnibꝰ. hec abbas effrem. Videmus igit ꝓ predicta ꝙ valde stultũ sit talia in mente cõcipere. ⁊ in tali insensata cogitatione perseuerare. qz multum infelix est qui iuuentutẽ suam in vicijs cõsumit. dyabolo seruiendo ⁊ postea senectutẽ suam vult offerre chꝛisto. Teste beato bernar. qui dicit. Infelix est qui floꝛẽ iuuentutis sue offert diabolo. ⁊ fecem senectutis sue chꝛisto. hec bern. Tales ꝫ qui sic ad penitudinẽ senectutis tempus expectãt. multũ timere debent ne dum speranta deo miscꝛiaz incidant in eius iudicium. De hoc dicit beatus greg. Satis alienus est a fide qui adagendã penitentiã tempus senectutis expectat. metuendũ ei est ne dum spe rat miscꝛiam incidat in iudicium. hec grego. Ecce patet ꝙ valde incautũ sit differre penitentiã ⁊ emendationẽ vitꝫ ad etatẽ senilez ¶ Sed qꝛ est adhuc grauius multi ipsam penitẽtiam differunt vsꝫ ad extremã hoꝛam mꝛtis quod multũ est piculosum De quo dicit beatus greg. in regĩstro Qui penitentiã differt ad hoꝛaz sui obitus estimo ꝙ a merito penitentie eternaliter maneat alienus. nam ſm aug. Penitentia sera raro est vera. Quo enim quis potest penitentiã agere doloꝛe infirmitatis pꝛegꝛauatus ac in extremis vite finibus cõstitutus. aut quo potest penitentiam agere qui opa nulla satisfactionis iam exercere valet vnde penitentia que ab infirmo seu moꝛiente petitur. timendum est ne ipsa moꝛiatꝫ ¶ De piculosa hac in extremis penitentia dicit beatus augu. in quodam sermone fic ¶ Parum est peccatoꝝ pẽitere nisi penitentiam peregerit. ad emẽdanda enim crimina vꝛ penitentia tantũ nõ sufficit. nam in satisfactõe gentiũ pctoꝝ nõ verba sed etiã opa que runt ¶ Datur etiã quidẽ in extremis penitentia ⁊ non potest negari sed auctores esse non possumus ꝙ qui sic pecierit mereat absolui. Quo enim agit penitentã lassus. Quomodo agit pñaz in extremis finibus vite constitutus. Quo penitentã agere valeat qui iam nulla opera satisfactõnis per se opari potest ⁊ ideo penitentia que ab infirmo petitur infirma est penitẽtia que a moꝛtuo petitur. tantum timeo ne ipsa moꝛiatur. Et ideo dilectissimi quicunqꝫ vult inuenire misericodiam dei sanus agat penitentiam in hoc seculo

vt sanus esse valeat in futuro. hec aug. Videmus igit ex dictis q̄ piculosum sit differre vsq̄ ad extremā horā mortis pñam tam egrotus quisq̄ circumdatus infirmitatis doloze vix cogitare valz aliud q̄ quod sentit. q2 tota mēs eius versatur ibi vbi vis est doloris ꝛ si pemitet ex doloze pemitet. nō ex timore quod valde displicet deo ¶ De hoc dicit brūs hieronimus sic. Age pemitentiā dum sanus es dū peccare potes vt ex amoze nō ex timoze vitearis pemitere ꝛ pctā te relinquere non ipsa te quia si egrotas quomodo scis q̄ pemiteas vix aliō cogitare potes q̄ qō sentis. illuc enim rapitur tota intentio mentis vbi est vis doloris. hec hiero. Valde igitur salubze ē vt homo pñiaz agat adhuc incolumis añq̄ veniat hora mortis. ne duz cum potest pemitere noluerit ꝛ cū tarde voluerit omīo non possit ꝛ qui prauevīendo pñam primo vult agere in mortis articulo hui? est valde dubia remissio Quod tangit yſidorus in tractatu de summo bono. sic dicens q̄ uis quisq̄ sit peccator impius si ad pñam conuertat consequi posse venīa credit. nullus em̄ de dei bonitate dubitet. sed sola accipiētiū pra uitas conferre sibi indulgentiā abneget in hac vita tantūdem pñe latet libertas post mortem nullā esse correctōnis licentiā. Unde p propheta dicitur date inquit domino deo vestro gloriaz id est anteqū moz̄s eterna preueniat in hac vita dum estis deum p pñam glorificate adhuc in seculo pñam agentibus ꝛ opantibus dei misceōia subuenit in futuro aūt iam non opamur sed rationē operū nostrorum ponimus. p id deteriozantur plerumq̄ iniqui qui p pacientiam dei spaciū accipiunt emendandi quam illi moza viuendi nō vtā tur ad pñaz. sed ad peccandi vsurpāt audaciam. A malo autez in deterius vadit qui tpe sibi ad pemitendū indulto ad libertatem praui operis vtitur. Festinare debet vnusquisq̄ ad deū dū potest ne dum si potest noluerit. cū tarde voluerit omīno nō possit. proinde prophēta ait. Querite dominum dum inueniri potest inuocate eū dum prope est. Et vbi inueniri potest nisi in hac vita in qua etiam ꝛ prope est oībus invocantibus eum. nam tunc longe erit quando dixerit. ite in ignem eternū. Modo em̄ non videtur ꝛ prope nō erit quia ꝛ videri poterit ꝛ non poterit inueniri. Sed quando quis peccare potest pemiterq̄ ꝛ vitam suam viuens ab omni crimīe corrigit nō dubiuz q̄ ad eternā transeat requiem. Quis autez prauevīendo pemitentiā in mortis articulo agit sicut eius damnatio incerta est sicut remissio dubia. Qui ergo cupit certus esse in morte de indulgentia. sanus pemitet sanusq̄ ppetrata facinora deffleat. Et alius cū tamen quāuis per pamitentiā propiciatio fit peccatorū sine metu tamen non debet esse homo. quia pemitentie satisfactio diuino tantū propensatur iudicio non humano. proinde quia miseratio dei occulta est. sine intermissione flere necesse est. neq̄ em̄ vnq̄ oportet pemitentē habere de peccato securitatē. nam securitas negligentiā pit negligentia aūt sepe ad vicia transacta reducit. hec ysidoro. ℟ Sciendū tñ q̄ oēs dōs etiaz et semi etate ꝓstitutos nō deseret si ad ipm veraciter p pñam querisi fuerint. nam tales brūs grego. in vna omel. ad penitendū hortat sic. d. Qui vigilare i scōa vigilia noluit tercie vigilie remedia nō amittat vt q̄ i iuuētute ad vias vite ñ vigilabat satē i senectute resipiscat Sepe em̄ i extrema ec̄ positi nccē rare ꝓpūgunt visitante se gra dei ꝛ illa

que male gesserunt p fletus diluunt ac p bona opa vt prevalent deum placare restituent quibus misericorditer ignoscitur quod deliquerunt. De talibus dicit ysidorus in libro de summo bono sic mira supna gratia respecti in extremis ad deū reuertuntur p pñaz q que cūq male gesserunt quotidianis fletibus purgant atq in bonis opibus male gesta commutant quibus iuste totū quod deliquerant ignoscitur. quia ipi quod male gesserunt penitēdo cognoscunt. hec ysidorus. Sed adhuc sciendum q omnipotens deus etiaz circa finem vite peccatorem non respuit. si tamen veraciter penituerit. nam fm augustinū nulla penitentia est sera dummodo fit vera. Dicit etiaz ysidorus nō dubitamus circa finem etiaz iustificari hoiem p pñie compunctionem si bona est in extremis compūctio q cōuersio. multo melior tamen est ante finez vt ab hac vita securus transeatur. hec ysidorus. Sz quia homo pro certo scire non potest vtrū bonā q veram cōpūctiōez in extremis habere valeat p quā possit venia suop delictorum obtinere ac dei misericordiam inuenire q etiaz dubiū sit q incertū vtruz hi qui in peccatis multis sunt q differunt pñiam vsq ad horam mortis cū querūt absolui a sacerdote sic absoluantur ido valde necessariū est qui securus vult esse de venia vt nō differat pñiaz vsq ad senilem etatem vel quod peius est vsq ad articulum mortis Sed in iuuenili etate vnusquisq q cū sanus potest peccare. sua pniteat peccata q iuste viuat qō si sic fecerit procul dubio q gratiam a domino obtinebit. De hoc tractat beatus augu. sic dicens. Si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere pñiam fateor vobis non illi negamus quod petit. sed si securus hinc exierit ego nescio. penitentiam dare possimꝰ securitatē vero non. nūquid dico damnabitur. sed nec dico liberatur. Quis ergo a dubio liberari age pñiam dum sanus es. si sic egeris penitētiā ego dico tibi quia securus es quia pñiam egisti eo tempore quando peccare potuisti. Si vis ergo agere penitentiā quando iam peccare nō potes peccata te dimiserunt non tu illa. Item due res sunt. aut ignoscitur tibi: aut non ignoscitur tibi. quoꝝ tibi futurū sit. nescio ergo tene certum. dimitte incertum. hec augu. Cernentes igitur tam magnū bonum q tam copiosuz fructū esse in virtute penitentie nullus negligat salutē anime sue sed vnusquisq qui se sentit grauatū peccati onere currat ad remediū penitentie. p pñam enim soluitur homo a peccato restituit ecclesie: tecō ciliatur christo: donis spiritualibꝫ ditatur. de filio dyaboli efficitur filius dei paradisus aperitur. hec est que āgelos letificat. ipios iustificat amissa bona reuocat. penam eternā vitat ad quam appetendā sacra scriptura nos inuitat dicente augustino Omēs auctoritas scripture q omībus bonoꝝ q beatorum via ondere conatur q̄ fit appetenda penitentia que languores sanat sedatos mūdat. mortuos suscitat. vicia fugat. virtutes adornat. mētem roborat. omnia bona confert. q ad suscipiones christi preparat humana precordia. Hec augu. De virtute etiam penitentie q eius cōmendatione iohannes crisostomus in quodaz sermone sic dicit. O penitentia que peccata deo miserante remittit et paradisum reserat que contritum sanat hominez que tristem exhylarat vitam de incertu revocat fiduciam reformat graciamq̄ habundantiorem refundit. O penitentia quid de te referam. omia ligata tu

soluis omia soluta tu seruas omnia ad uersa tu mitigas omnia contrita tu sanas oia desperata tu aimas. O mira pia rutilantior auro splendidior so le quam nō vincit peccatum nec defectio supat nec desperatio delet pia respuit auariciam horret luxuriam fugit furorem firmat amorē calcat superbiaz liguam ptinet cōponit mores odit malitiam. excludit inuidiam. Perfecta gir peccatorē omnia libenter sustinere Pia cor mundat. animas sanctificat ad suscipiendū deum interiora preparat naturalia reparat gratuita recuperat. deo recōciliat. angelos letificat demones fugat carnem domat spiritum roborat celū impetrat. Hec crisf. Ecce quante sunt in pia efficatie siue vtutes q quāta bona confert his qui aggrediunt q assumūt eam vnde quilibz pctōr qui desiderat a peccatis absolui et saluari non negligat eam. Si quis iuuenis est quertatur ad dīm q penitētiam nō differat vsqz ad senilem etatē vt securior possit esse de venia pctōrum et glozia celestis patrie. Si quis vero senex est q pniam distulit ex sua negligētia q incuria vsqz ad senectutis etatem tamen desperare nō debet sz agat pniam eo feruētius q diligentius quo diucius se cōspicit in via viciosa q sordida iacuisse. nullus vo differat ex proposito vsqz ad horam mortis pniam pter pricula et dubia salutis euitanda superius p sanctos doctores sufficienter expressa. Filius.

De pnia q eius effectibus ac vtilitate sufficienter instructus sum. nunc igit de gradibus siue ptibus penitentie q aliqs eius circūstanticis cupio edoceri.

Capitulum. XV. Pater.

Antequam procedatur ad explanationē penitentie q eius partium. Sciendū q omnipotens deus propter transgressionē suoz̄ preceptorum q peccati maculas odio habet omnes peccatores sz misericordiā prestat pcendo penitentibus testante sapiēte. Eccī. xij. qui dr Altissimus odio habet pctōres q misertus est penitentib. Si igitur non vis odiri a deo displiceat tibi iniquitas q odi pctm̄ q eris deo amicus. quia hoc odis qō ille odit nec hoc tantū sufficit vt displiceāt pctā. sed necesse est vt p ppetratis sceleribus pnia subsequat. quia pctā impunita esse non possunt. De hoc dicit beatus aug. in glo. super psal. sic. Audis quia deus odit iniquitatem q times si odit iniquitatem nunquid te sed in te est iniquitas odit illā deus oderis q tu. eris cm̄ deo amicus si odisti qō odit Displiceat ergo in te ipo tibi iniquitas tua. puniturus est eī pctm̄ malorum deus. preueni illū. nō vis vt ipse puniat. tu puni. differt manū a pctis. tu noli differre cōuerte te ad puniendū peccata. q pctā impuita esse nō possunt. puienda ergo erūt aut a te aut ab ipso tu puni q agnosce vt ignoscat. Et quid misericordius ē deo qui tantū petit pctōribus q qui in oibus cōuersis ad se nō curat preterita. hec augu. Per hec dicta colligere possumus q non sufficiat homini post pctā ad deum querti a malis actibus abstinere q vitam in melius mutare nisi etiam domino per penitentie dolorem pro suis excessibus studeat satisfacere. testante eodem beato augustino. qui sic dicit. ad agendā penitētiaz nō sufficit vitā in melius mutare q a malis actibus recedere nisi q de his q facta sūt satisfacias dño p pnie dolorē p

humilitatis gemitus per contriti cor dis sacrificiū coopātibus elemosinis ad proximū Augustinus predcā dixit hoc idem brūs greg. testat sic dicens. Admonēdi sunt qui pcta admissa deflerūt. nec tñ plangūt ne iam relaxata estimēt culpas qs q̄ si agendo nō multiplicāt. nullis tñ fletibus mundant. neq; enim debitor absolutus est q̄ alia nō multiplicat nisi illa quib⁹ se ligauerat soluat itaq; cū deo delinquimus nequaq; satisfacimus si ab iniquitate cessamus nisi q̄ voluptates qs dilexim⁹ econtrario oppositis lamētis insequam hec greg. Necessariū igit est valde omi cuiq; pctōri vt omissa delicta p pñaz in se puniat atq; deleat. qz ipsa peccata vt predictū est impunita esse nō possunt. q̄ iō qui non vult a deo puniri p se pniteat. puniat pñaz agēdo. de hoc dicit brūs greg. ix. moz. sup iob. Sciens q̄ nō pceres delinquētibus sic si delinquēti non pcitur quis ab eterna morte eripit. cū a delicto mundus nemo reperit. Si pnitenti pcit qz delinquēti nō pcit delicta plangim⁹ neq; q̄ iam delinq̄ntes sum⁹. Hz quid est q̄ petrus negans respicit q̄ redemptoris negati respectu ad lacrimas vocat. Quid q̄ paulus cū redēptoris nomē in terra conaret extinguere eius verba de celo meruit audire. sed tñ culpa in vtroq; punita. qz q̄ de petro scriptum est. Recordatus petrus ybi iesu egressus foras fleuit amare q̄ paulo veritas dicit. Ego oñdam illi quantū oportebat pro noīe meo pati. Delinquēti em nequaq; pcit quia delictū sine vltione nō deserit. aut em ipse homo hoc in se pnitens punit. aut hoc dūs hoiem vindicās pcutit. nequaq; igit peccato pcitur. quia nequaq; sine vindicta relaxatur. Sic dauid post confessionem audire meruit dñs transtulit peccatū tuum q̄ multis post cruciatib⁹ afflictus reatuz culpe quā ppetrauerat exolut. Ab electis eī suis iniquitatū maculas studeat tpali afflictione tergere q̄s in eis non vult imppetuū videre. hec greg. Saluber ergo est homini multū vt pctā quā litercūq; ptracta siue maiora siue minora p afflictionē pñe studeat abstergere atq; delere quia nec memoria peccata impunita erūt si non fuerint p penitentiā delera. testatur hoc brūs aug. sic dicens. Peccata siue pua siue magna sint impunita esse nō possunt quia vel homīe punientē vel a deo vindicante plectunt. cessat autē vindicta diuina si querio precurrat humana. Hec aug. Quod etiā sentire videt beatus greg. iūg. moz. exponēs illud iob pereat dies in qua natus fuz q̄ dicit. Nequaq; hō ad delectationē peccati rapit. nisi prius pvoluntarias mētis tenebras infirme tur. Ante emz cecus in mente fit q̄ postmodū se reperiat incauta. mētis infirmitas delectatōi substernit. dicat ergo pereat dies i dest preat delectatio que in culpā hoiem rapuit pereat incauta mētis infirmitas que eū vsq; ad tenebras praui sensus excecauit. homo em dū blandimēta delectatōis caute nō pspicit. etiā in noctē nequissime perpetrationis ruit. Solerter ergo vigilandu⁹ vt dū blandiri culpa incipiat ad quam tū interitū mēs trahat agnoscat. vñ q̄ apte Dies vtat in tenebras culpa in ipso delectatōis exordio ad quē perditōis finē rapiat videt. Die in tenebras vtimus cū nosmetipos districte punītes ipsa delectatōnis prava blādimēta p districte pñe lamēta cruciamus cū flendo insequimur quic quid quotidie in corde raciti ex delectatione peccamus. quia enim fidelis quisq; i iudicio subtiliter cogitatōes exquiri nō ignorat semetipsum intror

sum discutiẽs ante iudiciũ diligenter exãminat vt districtus iudex ꝛ iã tranquillus veniat quo reatũ suũ quẽ discutere appetit iam ꝓ culpa punitũ sentit vnde ꝛ recte subiũgit non requirat eum deus desup. Requirit deus q̃ discutit iudicando nõ requirit que ignoscendo suo iam iudicio impunita dereliquit hic itaq; dies id est peccati delectatio a domio nõ requirit sed aiad uersione spontanea punit paulo attestante qui ait ¶ Si nosmetipsos iudicaremus nõvtiq; a domino iudicaremur. deũ ergo diẽ vestrũ requirere ẽ contra mentẽ nostrã subtiliter in iudicio de culpa indagare in qua .s. requisitione illũ tunc seuerius punit quẽ sibi nũc mollius pepisse deprehendit ne aũt sequit ꝛ nõ illustret eũ lumine. in iudicio namq; dñs apparens omne quod tũc redarguit luce illustrat. quaq̃cquid tũc in memoria iudicis nõ reuocatur. Scriptũ quippe est. Omnia aũt que arguunt a luce manifestant q̃si quedã tenebre peccata pmittere absconderit. De quibus ꝓphẽta dicit. Beati quorum remisse sunt iniquitates ꝛ quorũ tecta sunt peccata. Quia ergo omne qd tegit in tenebris occultat in die extremi iudicij nõ illustrat lumine quod nõ discutit vltiõe. actus namq; vestros quos tũc iuste punire noluerit ipsa sibi quodãmodo abscondit sciẽs diuina misericordia. in lumine vero ostendit q̃cquid tũc in cõspectu oĩm demõstrat. hic ergo dies vertat in tenebras vt videlicet omne qd deliquimus nos ꝑ penitentiã feriamus. ipse aũt iudex venturus est qui cũcta penetrat cuncta pstringat qui q̃ vbiq; est locus quo fugiat nõ est. Sed qr correctionis nostre fletibus placat solũ ab illo locũ fuge ĩ uenit qui post ꝓpetratã culpã nũc se in penitentia abscondit ꝛ ꝙ nullũ peccatũ dñs inultũ relaxat. Aut em̃ nos hoc flendo insequit aut ipse indicando. restat vt ad emendationẽ suã semp mẽs solerter inuigilet ꝛ ꝓfitens tergat. Vñ si diẽ quẽ peccati delectationez dicim? tot imperi precibus audimus vt .s. circũdantes fletus expient q̃cquid delectatus p negligentiã aĩmus delinquit. quanta aduersiõe pñe huius diei noctem ferieda est videlicz ipse iam ꝓsensus ad culpã. Sicut eĩ moris est culpe cũ carnaliter mens in delectatiõez rapit. sed tñ delectatiõi sue p spiritũ reluctatur. ita grauioris ꝛ plene est nequicie ad peccati delectationẽ non solum delectatiõi ptrahi. sed etiã ꝓsensu famulari. tãto ergo arciori manu pñie mẽs a pollutione tergenda est quãto se conspicit p cõsensum sordidius inquinatã vnde apte subiũgitur noctem illam tenebrosus turbo possideat. Quasi em̃ quidã turbo tempestatis est ꝓcitatus spiritus merois nam dum pctm̃ quisq; qd fecit intelligit dum prauitatis sue nequiciã subtiliter pensat merore mentẽ obnubilat ꝛ quasi cõcusso serene leticie aere omnẽ in se tranquillitatem cordis pñe turbine deuastat. nisi em̃ recognoscentẽ se animũ iste turbo se cõtereret nequaq; prophẽta dixisset in spiritu dñi meri ꝓteres naues tharsis. Tharsis quippe exploratio gaudij dicit. Sed cũ dñi mẽs pñe spiritus mentem occupat omnẽ in ea exploratione reprehensibilis glorie ꝛ gaudij prurbat vt nihil iam ei nisi flere libeat nihil nisi ꝙ se terrere possit attẽdat. ponit namq; ante oculos illinc districtõnẽ iudicis hĩc meritũ culpe ꝓgnoscit ꝓspicit quo supplicio digna sit si pcentis pietas desit que p lamẽta pñia aeterna eruere pena consueuit. Spiritus ergo dñi mens tharsis naues con-

terit.tamen vis ꝓpūctōis valida mentes nostras huic mūdo quasi mari dedicata salubri terrore cōfundit. Sciēdum vero est qz cū peccata impunita relinquimus a nocte possidemur cū vero hec aīaduersione penitētie plectimus nimirū nos nec rem quaz fecimus possidemus. Sed tūc peccatū cordis sub iuris nostri possessione reducit̄ si tū incipit reprimitur vnde diuina voce cogitanti praua Cayn dicit̄. in foribus peccatū aderit.in foribus quippe peccatū adest cū in cogitatōibus pulsat cuius appetitus subter est eiqz homo dominatur. Si cordis nequitia inspecta citius premit̄ ꝙ priusqz ad duriciam crescat reluctanti menti subigat̄ vt ergo delictū suuz citius animus sentiat et culpe tyrannidē sub iure suo penitēdo restringat dicatur recte noctē illaz expellere. Nec si apte diceretur ne captiua mens culpe sue seruiat culpā a penitentia liberam nō relinquat. Et quia hec qō flendo insequimur nequaqz nobis aduēturo iudice abici speramus vnde si de nocte.i. culpa nostra moueri tē p inquisitionē nolumus magnope curandum est vt in eius discussione vigilemus ne quelibet culpa nobis impunita remaneat ne mens puersa que fecē defendere audeat ꝙ defendendo nequicie nequiciā adiungat ❡ Sunt namqz nōnulli qui nō solum nō deflēt qō faciūt. sed etiam defendere nō desistunt ꝙ nimirū cū defendit̄ culpa vnde p quendaz dicit̄ peccasti non adicias iterū. peccato quippe peccatuz adicit q̄ male gesta etiā defendit. Inter hec etiam sciendū est ꝙ illi culpā suam veraciter insequūtur ꝙ mala transacta per aīaduersionē penitentie corrigūt qui iam ad bona fallenda alias fallentia nulla delectatiōe rapiunt̄. nam quos adhuc alia noxia delectāt falsuz est qō cernit̄ quia ꝓpetrata alia deplorāt.hec grego. Ex his igit̄ verbis tocrozū colligere possumus ꝙ non solum maiora peccata verūetiam minora sunt p penitentiā abstergēda vnde vnusquisqz cōscientiā suam discutiat ꝙ prout gessit inique cōtra dominū ira ꝙ studeat sua scelera penitendo ꝙ seipsum iudicādo penitere vel punire. valde enīz valet ad salutē aīe sūpsius dyudicatio ❡ Nam tales seipsos iudicantes ac sua facinora pmientes a deo diliguntur ꝙ non solum nō iudicabunt̄. sed etiam quādam securitatē de sua saluatōne a christo pcipiunt. De hoc dicit beatus bernū. Diligit deus aīam que in cōspectu suo fine intermissione siue dissimulatione dyudicat seipm idqz iudiciuz non nisi ꝓpter nos a nobis exigit quia nisi nosmetipsos dyudicauerimus non vtiqz iudicaremur.hec bernū. Dicit etiam de hoc iudicio beatus grego. xxv. moꝝ. exponens illud iob vel hliu. Memoꝝ eñ vltra in homīs potestate est vt veniat ad deū in iudiciū sic. Notandum est ꝙ aliud est coraz illo atqz aliud ab illo iudicari. Coram domino iudicat̄ qui corde dominū cōspicit ꝙ actus suos sub eius presentia sollicita iquisitione discernit quem tanto quis securius expectat quanto quotidie vitā suaz suspectius examīat. Qui eñ ad extremū eius iudiciū venerit nō iam coraz illo sed ab illo iudicat̄. De hoc memoris iudicio obliuiscēti aīme dominus p propheram dicit. Reduc me in memoriam vt iudicarem̄ simul narra tu q̄d habes vt iustificeris. debz eñ vnusquisqz mens ꝙ causas suas apud dīm et causas domini cōtra se sollicita inquisitōe discutere debz ꝙ caute pēsare vel que ab eo bona ꝓceperit vel que mala bonis illius puerse viuēdo respondit. Quod electi quidem quotidie facere

omino nō cessant. Accedunt emz ad secretariū iudicis intra finū cordis cō siderant quō districte qñq; feriat qui diu patiēter expectat. Vetuūt in his que se egisse meminerint ⁊ pmūt flen do qđ perpetrasse se intelligunt timēt subtilia diuina iudicia etiam de his q̄ in semetipsis intelligere fortasse non possunt. Vident emz videri diuinitus qđ ipsi p in se humanitatē non vident cōspiciūt districtū iudicem q̄ quo tar/ dius venit eo seuerius pcutit Sancto rū etiam patrū residere cōuentū cū eo pariter ptemplant eorūq; vel exempla vel dicta se ptempfisse reprehendūt at q; in hoc secreto iudicij interioris ipa mentis sue executōe ostituti pmitendo feriūt qđ supbiēdo omiserūt. ibi nam q; aduersi in se quidq̄d impugnāt enu merant ibi ante oculos suos aime qđ defleant ocernant ibi quidq̄d p irā di stricti iudicis decerni possit intuentur ibi tor paciūtur supplicia quot pati ri/ ment nec deest in hoc iudicio mēte cō cepto omne misteriū quod pumire re/ os seruos plemus debeat. nam sciētia accusat ratō iudicat timor ligat dolor excruciat qđ iudiciū eo certius pumit. quo interius seuit. vnusquisq; em cuz causaz huius examis ptra segredit aggredi cepit. Ipse ē auctor qui exhi bet ipse reus qui exhibetur. Odit se q̄ lem se fuisse memīerit est ipse qui est in se ipso insequitur illū qui fuit atq; ab ipso hoie aduersum semetipsum fit quedā rixa in aīmo pturiēs pacem cū deo Hanc cordis rixā dns requirebat cū dixit p prophetā. Attendi ⁊ ausculi tauī nemo qđ bonū est loquitur nullus est qui agat pniaz sup peccato dicens quid feci. Quia ergo nūc in potestate est internū mentis nostre ptra nos ha/ bere iudiciū recognoscendo accusem? nosipsos quales sumus pmitendo tor queamus nō cessemus; dū licet iudica ri qđ fecimus audiamus caute qđ dor. neq; em̄ vltra. Reprobor nam q; esse propriū solet semp prava agere ⁊ ne/ quaq; que egerunt retractare. Omne em̄ qđ faciūt ceca mente trāseūt factū q; suū nisi cū punīti fuerint non agno/ scūt Ar cōtra elector est actus suos quotidie ab ipso cogitatiōis fon te discutere ⁊ omne qđ turbidū profluit ab intimis exiccare. Sicut em̄ non sentimus quō membra crescūt corpus proficit mutat̄ species migrando capillo rū albescit in camis. hec quippe oīa no/ bis nescientibus agunt̄ in nobis ita ⁊ mens nostra p mōēta viuēdi ipo cu rarū vsu a seipsa pmutatur ⁊ nō agno scimus nisi vigilanti custodia ad inte/ riora nostra residētes profectus nros quotidie defectusq; pensemus. hoc ip sum em̄ in hac mortalivita pfistere q̄ ad vetustatē ire est. Et dum indiscussa mens relinquit. in quodā senio torpo ris sopitur qr sui negligens ⁊ ppositū robur insensibiliter pdens. a forma p oris fortitudinis dū nescit senescit. cū vero seipsam querit ⁊ subtiliter pmitē do discutit. ab hac ipsa vetustate sua lo ta lacrumis ⁊ meroꝛe incensa ēnouat et que iam pena alis pene iueterata vix erat p submīstrata. interm amoris siu diū nouū calet R Sed ad hec agē da valde exēpla patrū ⁊ sacri eloquij pcepta nos adiuuāt. Si em̄ sctōr opa inspicimus ⁊ dīs iussiōibus aurē pre bemus alia nos cōtēplata alia audita succedūt ⁊ cor nostrū torpore nō restrī gitur dū imitatōe nō puocat Unde bñ ad moysen dr leui. vj. Ignis in altari meo sp ardebit quem mitter sacerdos subiciēs mane ligna p singulos dies. Altare q̄ppe dei est cor nīm in quo iube tur ignis sp ardere qr necesse est ex illo ad dñm caritatis flammā indesinēter

ascẽdere cui p singulos dies sacerdos ligna subicit ne extinguat. quia neces se ẽt fidelis quisq; ne in eo caritatis flãma deficiat in corde suo tam exem/pla precedentiũ patrũ q; sacre scriptu re testimonia congerere nõ desistat. nã quasi quedã fomẽta igni dare est in ex citatõe caritatis vel exempla patrũ vel precepta dñica ministrare. Quia enim interna nostra nouitas ipsa quotidie huius vite ꝓuersatiõe exteriorascit ignis iste charitatis his adhibitis nutrien/dus est vt dum ꝓsum se nostre exteriorita tis extenuat. p patrũ testimonia q; exẽ pla reuiuiscat. Ignis enim iste in altari dñi. i. in corde nostro nõ citius extin guit nisi solerter adhibitis exẽplis pa/trũ q; dñicis testimoniis reparet. Ber. aũt illic subdit Et impposito olocausto desup adolebit adipes pacificorũ. naq; quisquis in se habet ignẽ caritatis ac/cendit semetipsum vtiq; olocausta de sup imponit. q; omne viciũ quod in se maleviuebat exurit. Cum enim cogita/tionũ suarũ interna ꝓfiderat q; vitaq; re ꝓbã p̃ mutatiõis gladiũ mactat in ara se sui cordis imposuit q; ignẽ cha/ritatis accendit de qua hostia pacifico rũ adeps redolebit. quia interna noue vite impiguatio pacẽ inter nos q; deũ faciens odorẽ nobis suauissimum red dit. Quia vero eadem caritas in cordi bus electorũ inextinguibilis manet ap re illic subdit ignis est ꝑpetuus qui nũq; deficiet ab altari. Nunq; ab altari ignis iste deficiet. quia etiaq; post hanc vitã eorũ mentibus feruor charitatis interna quippe ꝓtemplatõne agitur vt omnipotens deus quo magis cernitur. eo am plius diligat. vnde necesse est vt ad cor da nostra redeam?. discutiamusq; om ne facinus. Et quicquid in nobis di/uine rectitudinis regulam offendit ac cusemus vt apud districtũ iudicẽ ipa nos accusatio excuset. In hoc enim men tis nostre iudicio tanto citius absolui mur quanto nos districtius reos esse tenemus nec ad hec agenda ꝓtermit tenda sunt ipa quibꝰ vacat q; ad hec a genda post huius vite tpa non vacat. vacue quippe nõ dꝰ. neq; enim erit vltra idcirco nãq; memorem quõ tũc nõ pos/sumus negligamus. hec grego. Valet mus igitur ꝓpredicta q; omnipotens deus se dijudicantes non iudicat. se pniten tes nõ punit sed saluat. q; ꝑcta cõtra se dimissa relaxat. hec vero omia p reme diũ fieri solent vnde quilibet peccatoꝛ quotiens lapsus fuerit in aliquod pec catũ nõ tardet currere ad pñe bonum ipsa enim omni tpe valens est ad purga/dum corda peccantiũ. Testat hoc ea/tus grego. qui dicit. O felix lauacrũ pñe quod totiens valet ad purgandũ quotiens eo indiget corꝛ humanũ. La/uemus ergo pctorũ maculas in hoc la/bri pñe lauacro vt mundari q; pur gati possimus puenire ad auctorẽ vite et mũdicie. His premissis igit de pe nitentia: nunc de eius ptibus est viden dum.

Incipit secũda distinctio primi libri malogranati. Capitulum. I.

Tiendũ q; ptes pñe sunt tres vi delicet ꝓtritio cordis ꝓfessio oris. q; satisfa ctio operis. Et sunt iste tres ptes ꝗsi ptes integrales fm esse pñe pfectũ. Sũt aũt hec ptes integrales pñe videlicet ꝓtritio in aĩo ꝓfessio in verbo. satisfactio in facto inq; bus tũc pña integrat cũ peccatoꝛ om nẽ mortalẽ culpã ꝑpetrataq; q; facto de ferit. q; verbo accusat. q; aĩo detestatur. ꝓponens nũq; iterare peccatũ. bis au tem debito modo ꝓcurrentibus cũ ab

solutiõe facta ab eo in quo est ordo clauisac iurisdictio. absoluit homo a peccato & reuniť ecce & reconciliat xpo mediante claue sacdotali Qđ ãt sint tres ptes pñie sic oñditur. ¶ Pñia em est qđdam spontaneũ iudiciuz in quo ptrio est quasi quedã citatio vbi seq̃tur rei apud iudicẽ spontanea pfessio tm̃ sequit emendatõis p iudicẽ imposite solutio. Sed in hoc differt iudicium fori a iudicio poli. qz ibi pfessus detinã sufficientia istarũ ptiũ. qz cũ oñe iustũ est vt ista curent p̃trariuz vt peccatũ pmittatur corde vl ore vel operis culpã detestet animo verbo accusationis impudentia locutõis & supbia opis fm regulã vt contraria cõtrarijs curent tribus modis oppositis fatisfaciamus. Quia igit peccando innocentiam pdidimus restat vt p pñaz reforiam pdidimus dicente btõ hieronimo. Si qs innocentiã peccando corrupit pñe remedio poterit repare. Quia vt ait ber. qđ dñs nõ imputare dignat fic est ãi non fuerit. Si ergo dignatum innocentiã repare & p̃sequens ianuã celi p pñaz reserare curemus vt nostra penitentia sit pfecta. De qua dicit crisost. Pfecta pñia cogit peccatorẽ omia libẽter sufferre. in corde cõtritio. in ore cõfessio. in ope tanta hũilitas. hec crisost. Que tunc veraciter corã deo pfecta dr si ipsam pñaz ad omnia loca in quibus peccauimus dilatemus Et quia peccatum in corde malis ꝓsentiendo in ore vana & turpia loquẽdo in corpore crimina ꝑpetrando. ido ad hec tria locorde dignum extendimus ita videlicet vt corde gemamus amaram ꝓtritionẽ. Ori fidelem ꝓfessionẽ. corpi penalẽ & aspera satisfactionẽ hec tam diu cõtinuantes quousq; spiritussanctus testimonium ꝓbibeat spiritui nostro q̃ dimissa sint nobis pcta nostra. Et qz omia peccata mortalia ab vno do auertũt & vni gratie opponunť & vnã principalẽ rectitudinem hominis peruertunt ¶ Hinc est q̃ ad hoc q̃ pñie medicamẽtum sit sufficienter ex suis ptibus integratũ necesse est q̃ pñia habeat de ombus pctis quantũ ad preteritũ de ꝑpetratis quantũ ad pñs p cessationem de ꝑpetrandis & quãtum ad futurũ p ꝓpositum nunq̃ recidiuãdi vel in id vť in aliud genus peccati. vt totaliter sic recedendo a culpa p pñaz diuina gratia suscipiat p quaz obtinet venia omniũ peccatorũ. sed qz in ptibus pñie cõtritio primũ locum tenet. ideo de ipsa tractanda est. Ergo fm ysidorũ ✕ Cõtritio est ꝓpũctio & humilitas mentis cũ lacrimis venies de recordatõe peccati & timore iudicij. Item in tractatu de spiritu & amma de ꝓpũctione dr. Compũctio est qñ ex ꝓsideratione malorũ suoꝝ cor interno dolore tangitur. Item fm dictũ iobãnis abbatis. Cõpũctio ꝑprie est dolor aime non elatus nullã fibꝝ ꝓsolatõz prebẽs solã q̃ suam resolutõnẽ ymaginãs omibus horis. & cõsolatõem dei ꝓsolantis sic aquã frigidã expectans. Contritio etiam a magistris sic diffiniť. Contritio est dolor voluntarie assumptus pro peccatis cũ ꝓposito ꝓfitẽdi. Pro cuius intellectu sciendũ q̃ sicut in naturalibus durum dr quod nõ cedit tractatui. hoc autem frangi dr qñ p aliquod fortius in pres magnas diuidit Conteri vero qñ totaliter in minimas pres diuidit vel regreditur & quasi annihilat. ¶ Ita methaphorice cor homis durus dicit qñ diuine inspiratiõi quasi manu se tangenti nõ cedit sed obuiat. dum i affectu peccati morat̃. Frãgi vero cũ

a ꝓposito resipiscere incipit ꝙuis non totaliter ꝙuertaſ. Cõteri vero qñ affectus peccati ſm omnẽ ſui ꝓtem in eo totaliter deſtruitur ⁊ hoc fit qñ volũtas ꝓfecte ab effectu peccati refilit vnde talis refilitio dolor quidã eſt. idõ p dolorem tanꝯ p genus eſſencialiter diffiniſ. addit autẽ voluntarie ſumptus ꝓ peccatis ⁊ hoc ꝙuenit ꝯtritiom ꝓ vt eſt actus virtutis. Sed vt eſt pars ſacramenti ſic oꝛ vt addatur aliquid in cõparatione ad alias ꝓtes ⁊ ideo ſupaddit cũ ꝓpoſito ꝓfitendi ⁊ ſatiſfaciendi. Et ſciendũ q eſt differẽtia inter cõtritionẽ ⁊ attritionẽ. ¶ B Attritio dicitur acceſſus ad ꝓfectam ꝯtritõem vnd in coꝛpalibus dicunt attrita que aliquo mõ ſunt ꝯmuita ſed nõ ꝓfecte. ſed cõtritio dicit qñ omnes ꝓtes ſunt ſimul trite p diuiſionem ad mimaſ. Et iõ attritõ in ſpiritualibꝫ ſignificat quandã diſplicentiã de peccatis ꝯmiſſis. Contritio autẽ ꝓfectaꝫ diſplicentiam C Utrum aũt requiraſ contritio de omni peccato actuali ⁊ mortali. ꝓ illo ſciendũ q in omni peccato eſt actualis auerſio voluntatis a deo ad peccatũ. ⁊ ideo cũ ꝯtraria ꝯtrarijs curenſ oꝑtet q in omni remiſſiõe peccati mortalis ſit actualis auerſio a peccato ad deũ. hec aũt auerſio appellatur contritio. Duricia eñ voluntatis manẽtis in peccato nõ tollit niſi p fractõnem volũtatis omimodã que appellaſ cõtritio. ⁊ ideo cõtritio eſt neceſſaria in omi peccato mortali D De peccatis autẽ oblitis. ſi oblitus eſt homo totaliter ſufficit cõtritio generalis qñ autem in ꝓte recolit debet conari ad recoꝛdandũ ⁊ dolẽdũ in ſpeciali q ſi nõ poteſt ſufficit cõtritio gñalis. Sed ad hoc q homo nõ poteſt recolere pctm ñ ſolum ꝺ peccato oblito debet dolere in genere. ſed etiaꝫ de obliuione eius debet dolere que ex negligentia cõtingit. Debet etiã homo dolere ſimul de omi pctõ cõmiſſo quia vnũ ſine alio nõ relaxatur. ideo ꝯtritio ꝓpter eſt habenda de ſingulis. Teſtaſ hoc beatus aug. ſic dicens. ꝓpenitentẽ oꝛ ſimul dolere de omi crimine. hec ẽ diſpoſitio imediate ad gratiã. nam dolere de vno pctõ ſine alio nõ ſufficit ad ſalutẽ E Unde quilibet pctoꝛ qui ſentit ſe vicioꝝ feceſſe ꝺidatũ p remediũ pñe. ⁊ primo p ꝯtritionẽ ac ꝯpunctionẽ coꝛdis ſtudeat ſua facinoꝛa emendare. nam aĩa illecta malis moꝛibus amittit decoꝛem virtutũ quem non põt recuperare niſi p pñe lamentũ. hoc eſt cõtritione veraꝫ quoꝛ nunꝯ pctm dimittit niſi hõ p interioꝛẽ doloꝛẽ ꝓteratur. ꝺ hoc dicit bũs hieronimus. nulla vnꝯ culpa remittitur ob quã homo nõ alia amaritudie aut triſtitia anxiaſ. nam tunc pctoꝛis ſalus veraciter incipit. vt dicit hug. de ſancto victoꝛe. qñ veraciter p delictis ingemiſcit. q amaritudo coꝛdis fuerit gemitus qui aſſumit p peccatis mentem purgat ⁊ deuꝫ miſericoꝛdẽ ac placabilem reddit homi. probat hoc ber. ſic. ꝺ. Amaritudo coꝛdis mentẽ purgat. angelos letificat. deũ placat. Et re migius. Tunc nimis miſericoꝛs eſt ipſe deus dũ noſter ob culpam aĩmus triſtis fibimet fuerit ⁊ moleſtus. Item ꝺ eoꝺẽ bũs amb. Quis ambigit qñ mentis cia penitẽtis homis oculos fibivolenter attrahat ꝺitoꝛis. Et q deus coꝛ cõtritũ ⁊ humiliatũ nõ deſpicit. ideo aſſumamus veram coꝛdis ꝯtritõeꝫ ⁊ cõpũctionis amaritudinẽ qui p voluptates ⁊ carnalia deſideria a deo diſceſſimus. Ad hoc hoꝛtatur nos bũs augu. ſic dicens. Non ſint in nobis ficta ſuſpiria ⁊ ſimulata. ſed cũ ingẽti ſiti ſitiamus adhibere remedia ꝓteritis pctis vt ſemꝑ ſolliciti ſimus cauẽdo

de futuris. Dñs em̃ noluit in mundo ꝓsperari sz grauia pati vt nobis oñde ret qui p delectatõez cecidimus cũ ꝗn ta amaritudine redire debeamus. hec aug. F Sz sunt nõnulli q̃ in mlta suis excessibꝫ ꝓpugnãt quibꝫ necẽ est vt supplicia reprobor̃ ac glorią bt̃õrũ habeant pre oc̃lis cordis vt possint ad pñam ꝓpungi. Ad hoc faciendũ horta tur bt̃us greg. sup ezechielẽ exponẽs illud. Et scripte erant in libro lamẽta tões in carmẽ ⁊ we sic dicẽs. Lamenta pctõr̃ Carmẽ vero qr prenũctant gau dia iustor̃. ve ãt qr illic expressa est dã natio reprobor̃. vt g̃ peccata pmiteas alis pumas lege q̃ in hoc volumĩe scrip ta sunt lamenta. Risus dester in luctũ ꝙuertat̃ ⁊ gaudiũ in merorem. Et rur sum miseri estote ⁊ lugete. vt aũt de p missiõe gaudij seq̃ntis hylarescas ꝓg nosce scripta esse carmĩa laudis eter ne. Beati qui hĩtant in domo tua dñe in seculũ scli laudabũt te Sz si adhuc pñti sclo mẽte teneris adhuc terrenis voluptatibꝫ delcãris si amare nõ potes gaudia eterna q̃ audis. cognosce g̃ in hoc volumĩe qd̃ scriptũ est atq; p ip sum ab aĩmo p timorẽ expelle qd̃ dili gis vt possis ex iudicio carmen amare qd̃ legis. ibi quippe dãnatis dicetur. Discedite a me maledicti ĩ ignẽ eter nũ qui parus est dyabolo ⁊ angelis eꝰ In hoc quippe volumĩe cuncta q̃ edifi cãt oĩa que erudiũt scripta ꝓtinẽt. pec casti ⁊ iã te pmitet illicita ꝑpetrasse vt ad agendã pñam vocearis ibi inueis lamẽta. si p celestiũ gaudior̃ mentẽ re leuare desideras ibi ad ꝓsolatõem tuã inuenis carmen. Si vo ⁊ mala ꝑpetra sti ⁊ hoc te ꝑpetrasse nõ pmitet sz cerui cẽ mẽtis erigis ad nullaz pñe lamẽta tõem inclinaris nulla celestiũ gaudio

tũ expectatõne corrigeris velis nolis audies scriptũ esse Ve we bis quos nec timor ad pñam humiliat nec spes ad supna premia exaltat dãnatõis sue iã tunc penã pspiciat. ⁊ sine excusatõne in eternũ supplitiũ cadat. Quid agen dũ est igit̃ miseris nobis msi vt eugi lemus ad hui? volumĩs ẏba que nos egisse memĩmus dfleamus vt p lamẽ ta pñe ꝙueniamus ad carmẽ vite ne si affligi modo ꝑ pñaz nolumus we post modũ sine fine sentiamus. nec nos no strorũ vulnerũ multitudo in despatio nẽ deprimat qr maior est pña medici q̃ magnitudo languoris nr̃i. Quid eĩ est qd̃ ad salutẽ repare nõ possit qui po tuit ex nihilo creare. hec greg. G Ne ergo ꝓtingat nos p nostris reati bus sustinere eterna tormenta. timea mus futurũ dei iudiciũ sup nos ⁊ p fle tus ac lamenta iniquitates ꝑpetratas diluere studeamus qd̃ electi agere nõ cessant. qr p pñtem ꝓtritõem ac lacri marũ effusionẽ se euadere eterna sup plicia nõ dubitant. De hoc tractat bea tus greg. sup ezechielem sic. d. Redẽ ptor igit̃ humani generis cũ appuerit iudex speciosus iustis terribilis erit in iustis. Quẽ em̃ mansuetũ aspiciẽt ele cti hunc eundẽ pauidũ atq; terribilez cõspiciẽt reprobi sed hũc ideo tũc ele cti terribilẽ non videbũt. qr modo ter rorẽ illius cõsiderare non cessant. stu diosi em̃ cõsiderant q̃ terribilis ad iu dicium venĩet culpas anteactas deflẽt iminẽtes declinant pauorẽ illius quo tidie ante mentis oculos ponũt ⁊ quã do tremendus appareat sine cessatõne suspecti sunt atq; quotidie agunt pen̄ tentiã. ne quando venerit ptimescant. Necesse ergo est vt peccata admissa cũ viuimus deffleamus. in assiduis em̃ fletibus in quotidiana nostra pñia ha bemus sacerdotez in celis qui interpel

lat pro nobis. De quo pro iohānem dr Si quis peccauerit aduocatum habe/ mus apud eū patrū ihesum christum iustū & ipse est propiciatio pro pctis no/ stris. Ecce exultat aīmus cū aduocati nostri potentiā audimus sz exultatiōe nostra iterū remordemur. qr ipse qui nobis aduocatus est iustus dr. nos em causas iustitie nō habemus. iustus ad uocatus iustas causas nullo mō susci pit nec vba dare pro iniusticia psentit ℔ Quid g agimus fratres mei Ez ecce occurrit aīo quid agamus mala que fecimus & fleamus & accusem? Scriptū quippe est iustus in principio accusator est sui. quilibet emz peccator cōuersus in fletibus iam esse iustus in choat cū cepit accusare quod fecit Cur em iustus nō sit qr contra suam iusticiam p lacrimas seuit. iustus ergo aduocatus noster iustos nos esse agnoscet in iudicio. quia nosmetipsos & cognoscimus & accusamus iniustos. non ergo in actibus nō in fletibus nostris sed in aduocati nostri allegatōibꝫ confidamus hec greg. Ecce patet qđ fructuosa sit & salubris sit sumptus accusatio & lacrimarū effusio. Sunt aūt nōnulli qui q dem peccata confitentur sed ea dflere cō temnūt. Electi vo nō solū sua facinora confitentur sz ea que nequiter pperauerūt fletibus diluūt atq de ingratitudine pro beneficijs sibi a deo collatis seipsos reprehendūt ac p lamēta puniunt. de talibus btūs greg. viij. moꝝ. sic dicit ℔ Sciendū quoq est q sepe reprobi peccata cōfitent. sed flere cōtemnunt. Electi autē culpas suas ōs vocibus confessionis aperiunt districte aīmaduersiōis fletibus insequuntur. Sed qui mala quidem que pperauit insinuat sed flere que insinuauit recusat quasi subducta vestevulnus deregit sed reprobi medicamentū vulneri nō apponit. Confessio igit a vocali est necesse vt meror excutiat. ne vulnus prodītū sed neglectū quo licentius iam p humanā noticiā tangitur deterius putrescat. Quo cōtra p psalmistā dicit. Iniquitatem meam ego annūciabo & cogitabo pro peccatis meis. Pronūciādo etem occultū iudiciū deregit cogitando aūt quid aliud qđ medicamētū vulneri apponit. Sed afflicte mentis et sua solicite damna cogitanti rixa p semetipsa oritur ptra semetipsam. naz se ad lamenta pñie instigat occulta se increpatiōe laniat vel dilaniat. Unde apte p iob dr. Confabulabor cū amaritudine aīme mee. pauore nāq diuini iudicij afflicti dum quedaz malegesta plangimus. ipsa nostre via amaritudinis ad discuciendas vigilantius excitati alia etiā in nobis que amplius fleamus inuenimus. nam sepe q torpentes latuit flentibus subtilius innotescit & afflicta mens certius inuenit malū qđ fecerat & nesciebat eiq rixa sua verius apit q̄ntū a vitatis pace deuiauit. Succrescēs quippe amaritudo penitentie verecūdanti cordi importuna ingerit illata que admisit. Districtū contra hoc iudicē oīdit supplicio q minas incutit pauore animū ferit pudore confundit motus illicitos increpat quietem noxie securitatis turbat q ei bona ādit or protulit. que ipe bonis ipsius mala respondit enumerat q iure ab eo cōditus q gratuite nutritus q ādit or gra vocatus q sepe ipse vocatus noluit q vocātis misc diavt surdū hūc remitteq respexit q pctōrez suū supna gratia vt tempta dereliquit. Cū igit afflicta mentē mō p replicatōem donoz dei mō p impropria actōnis sue tanta seueritate increpat habet in corde iusto rū amaritudo aīe līguam suā que tanto eis subtilius loquit q̄nto r interius

auctiatur.quia vis doloris que pctā singula reputās torpentē animū ad lamēta excitat quasi ad dēū verba pfabulati omis formam.in quibꝫ semetipsum correctus inueniat.ꝛ ad sui custodiā solliciti⁹ exurgat.hec greg. ¶ Desiderāda est ergo nobis valde cōtritio siue ppūctio lacrimarū.qz sm beatum cypzianū.nulla est medicina pzestāti⁹ oza īmaꝫ ꝫꝫ deuota effusio lacrimarū. nam absq; ppunctōe ꝛ fletu nō remittitur pctm. Teste hugōe qui dr. Absq; fletu ꝛ lacrima nequaq; remittit ipsa culpa. Qui vero ob culpā lacrimatus nō fuerit.lacrime exps eternaliter nequaq; erit. Magnā enim virtutē hñt lacrime. delent quippe culpā ꝛ extinguūt gehennā.vñ bern. O q̄nta vis est in lacrimis que oēz abluūt culpā extīguūt gehennā.flectūt sniam. Et beatus aug. Una lacrima de puro corde procedēs totū ignem inferni extinguit.hec aug.

¶ Sciendū etiā est q̄ vestis innocētie pcepta in baptismate ꝓ pctā mortalia sordidat ꝛ ꝓ dñs eterna damnatio incurrit.sed p lacrimarū effusiōez ipsa vestis que ꝓ peccatū maculata fuerat ablut ac mūdatur.de hoc crisp. sup illud psalmi. Fuerunt michi lacrime mee ꝛc. Dicit.lacrime sunt que celum pulsantes.expellūt crimina ꝛ pscīam deornant sonent in ore pñe bba. ꝛ mouent verba in pctōre pietatis veniam. implet caput aqua. tumescunt oculi. irrigant gene. decurrūt riuuli ꝛ deus īdulgentiarū mentē exhylarat lacrime sunt que reconciliant dēū a pctīs reditū aīam ꝛ sanāt languores.eius sortē aīme vestē lacrime lauāt ꝛ dant illi remissionē. Item dicit. Sicut de hemens ymber cū prorūpit fit serenitas ꝛ perit caligo nebulum ꝛ sicut per aquā ꝛ spiritum sic p lacrimas ꝛ cōfessionē denuo mundam.hec crisp. ¶ Ecce quō per ppunctionem ꝛ gratiam lacrimarū vestis innocentie p peccatū sordidata mundat ac reformat. dñs namq; ipsas lacrimas de corde ptrito effusas pro baptismo reputat. Teste ysidoro qui dicit. Lacrime penitentiū apud dēū pro baptismate reputantur. Quia misericors dñs patus est nobis peccata pcere ꝛ pñam nostrā ad innocentiā deputare si p lacrimas renasci studeamus. De quo dicit beatus greg. Libenter obliuiscit deus q̄ nocētes fuimus patus est nobis pñam nostram deputare ad innocentiam si inquinati post aqs salutis renascim ex lacrimis hec greg. Et nisi oms dns ex sua benignitate remediū penitentie ppūctionis ac lacrimarū effusionē hominibus pui⁹disset raro aliquis saluatus fuisset.qz sicut baptismus abluit a pctō origina li ꝛ a vicijs ppetratis sic ptritio siue cō pūctio ꝛ aqua lacrimarū purgat a malis criminibus post baptismū omissis testat hec iohēs abbas montis synai i tractatu de .xxx. gradib⁹ sic.d. Luctus seu lacrimarū fons maior est supra baptismū baptismus ꝓstitutus lz quēad modū presuptuosuz si ex pte quod dr eo q̄ ille quidē ab īgenitis nobis ꝛ ante patratis malis est purgatorius. iste vero postea patratorū. Et illū quidem puuli oms suscipiētes sordidauimus p hūc vero ꝛ illū repurgamur. Qui nisi ex dei benignitate hominibus datus fuisset raro vel difficulter inuenirent qui saluati fuissent Et quidē suspiria ꝛ mestitia ad dominū clamāt.que vero ex timore sunt lacrime intercedūt. Que vero sanctissime charitatis supplicatōez acceptā deo nobis declarant. Sicut nihil ita humiliati sicut luctus conuenit ita nihil ei sicut risus contrariatur detinens beatam sancte compunctionis

gaudentē tristiciam ⁊ ne desistas ab ea
oratiōe que in ipsa est quousq; cū cōfi
dentia subleuata ab his pretereuntib⁹
et mundū te cristo cohibeat. Esto ergo
merens absq; amore oūsionis ad tuuz
cor inquisitionē faciens seu agens. ti
ment em̄ merorē demones sicut latro⁹
nes canes. Non est nobis ad pñs. o
amici in his que sunt ad nuptias puo
catio. Omīo igit̄ qui vocauit nos nūc
in his ad pñs ad luctum utiq; vocauit
Quicūq; in luctu incessabili ꝑz deum
graditur iste diē festuz agere quotidie
non quiescit. Qui vero corporaliter diē
festum agere non desistit. hunc luctus
eternus suscipiet in futuro ℣ Nō
est in carcere gaudiū his qui iam sen⁹
tentiā receperūt ⁊ non est veris mona⁹
chis gaudiū sup̄ terrā. Esto ergo tam
q; rex altus in corde tuo in humilitate
sedens iuberi sui vade ⁊ vadit ⁊ dulci
luctui veni ⁊ venit ⁊ suo nostro tyrāno
corpi fac hoc ⁊ facit vnde etiam si ma
gnas ⁊ altas aliqs ꝓuersiones exequi
mur cor aūt merens nō possidemus ip
sas q̄si vanas existimemus. Oportet
em̄ ⁊ vere optet post lauachrū iterū in⁹
quinatos igne ꝓpūctōis ⁊ miscōia dei
suas ipsoz̄ manus ab inquinamento
picis abstergere. non aūt inculpabiliꝫ
o amici in exitu a ime aut inquiretur a
nobis quare non fecerimus mirabilia
sed nec q̄re nō tꝫologisauerimus nec
q̄re ꝓtemplatiui nō fuerimus ꝑz ratio
nē omīno dabimus deo. qz pñam nō
egerimus ⁊ qz humiles nō extiterim⁹
et ꝙ indesinēter nō luxerimus. hec io
hānes abbas. De virtute etiā istaruz
lacrimarū dicit rabanus sic. Lacrime
humide nature sunt vt sordes anīe ab
luāt ⁊ pditū baptismū restituāt. salse
vt fluxum carnis restringant. calide vt
frigus torporis excutiāt. clare vt lacri⁹
mantē ad eternā claritatē pducāt. hec
rabanus. Et sicut p̄ vitā viciosam dē
effugatur a corde sic lotū p̄ a quā lacri
marū iterū ad cor revocatur ⁊ efficit
homo habitaculū dei. de hoc dicit bea⁹
tus bernā. Cor fonte lacrimarū mistice
baptisatum. hoc dulce dei maiestatis
hospitiū ꝺ adoptatum. hec bernā. Nec
etiā aqua anīas que crāt sponse xp̄i. ꝑz
ꝓpter sordes pctorum repudiatae ma
culis pricia ꝓtractis abluit ⁊ deo spon
sam acceptā reddit. de qua dicit būs
augu. Aqua lacrimarū balneū est quo
abluantur sordes vt fiāt celestis regni
sponse. hec ille. Nam vita pctōris deo
indigna esse nō p̄t que sordes p̄ peccā
tū ꝓtractas p̄ cordis ꝓpūctione ⁊ fletū
lauare studet. De hoc dicit beatus gre.
tāto nāq; amplius pctī rubigo ꝓsumit
q̄to pctōris cor cū magno caritatis ig
ne decremat. Ad hos igit̄ fles oculos
mētis reducite q̄cūq; vos ī adolescētia
q̄cūq; ī iuuētute delīq̄sse memīstis de
flete. morū operū maculas lacrimis
tergite. Ecce ad recipiendos nos sup⁹
ne pietatis sinus apitur nec maculosa
in nobis vita ꝓtemnitur p̄ hoc em̄ ꝙ in
quinationē p̄ hoc resc̄imus interne ia
mundicie recordamus. Reuertentes
nos dñs clemēter amplectit. qz pecca
tor vita indigna ei iam esse nō p̄t que
fletibus lauat vnūquisq; nēm ad
pñe lamēta recurrat dū flere ante per
cussionē vacat. hec gregorius. Ad
exhortatōem igit̄ huius sanctissimi vi
ri ad lamenta pñe recurramus dū tem
pus vacat ī hac luce sumus ⁊ nostras
iniquitates ⁊ pctā per lacrimas dilua
mus. Ad hoc faciendū monet etiā ab
bas effrem omelia. xiij. cū dicit. Qui⁹
cūq; dño peccauerit modo dum tem⁹
pus est hominū vitam amittere aut te⁹
nere desinat incessanter vt p̄ lacrimas
possit gratiam indulgentie promereri
assidue lauet corpusculum lacrimis ⁊

pectus tundat gemitibus vñ alꝰ vnū
volo vos scire fratres eo ꝙ nō est sup
terram dulcius gaudio ꝯpunctiōis in
hora illa qñ quis ad deū ex toto corde
suspirat cū lacrimis tūc letatur dñs ꝛ
ꝑter lacrimas repromittit illi gaudi
um in futuro. Beatus igit ꝛere btūs
qui habet ꝯpunctionē ꝺm deū. Audite
carissimi virtutē ꝯpunctiōis. Cōpun
ctio sanitas aīe est. Cōpunctio pctō
rū remissio est. Cōpunctio spiritus ac
tū ducit ad se. Cōpūctio vmgenitū cri
stū facit habitare in se. Lacrime apud
deū fiduciā dāt semꝑ vbi lacrime abū
dant ibi cogitatōes male non approri
māt. Quid dulcius dulcedine lacrima
rū. quid desiderabilius beatitudine il
lius qñ ipsum dñm vidit aīa orans ꝛ
ipsum meditat die ac nocte. Lxsaut?
ergo bonus est ꝯpūctio cordis ꝛ ienu
merabile gaudium. hec abbas efrem.
magne em̄ sunt efficacie lacrime q̄ ex
puro ꝛ humili corde procedunt. nam
iram dei placant gratiam amissam re
parāt infirmū dissipant pctōres iusti
ficant angelos letificant celos reserāt
Istas prerogatiuas lacrimaꝝ. beatus
bern̄. tāgit cū dicit. O beatissima lacri
ma vere penitētie q̄ diuinā placas iram
tu es archa reconciliatiōis gratie repa
trix. O felix lacrime effusio reserans
celum inebrians angelos satians san
ctos iustificās peccatores dissipās in
fernū. Gaudēt nainq̄ angeli in ꝙuer
sione ꝛ pñia peccatoꝝ. salutez hominū
expectantes ꝛ fitientes lacrime pñie
vinū eorū. quia in illis odor est vite sa
por gratie indulgentie gustus sanitas
tedeuntis innocētie fereinitas vel ꝙsci
entie suauitas. hec bern̄. De brute etiā
lacrimaꝝ ꝛ eaꝝ fructuoso effectu petr?
damiani sic dicit. quicūq̄ frater secu
lū pfecto corde deseruit mentis sui la
tibulū petat vbi ad videndam creato
ris sui faciem totis viribus inardescat
ad lacrimas anhelet. Lacrimas adeo
quotidianis precibus flagitꝫ. lacrima
rū quippe mador aīmam ab omni labe
purificat ꝛ ad proferēda virtutū germi
na nostri cordis terrā fecundat. Por
ro lacrime que a deo sunt diuine exau
ditōis tribunal fiducialiter adeunt ꝛ
impetrantes presto q̄ petunt. de pctō
rum nostroꝝ certa remissione ꝙfidunt
lacrime sunt veraces ac doctissime in
q̄libꝫ hūane ignorantie dubietate ma
gistre P Nam dubitantes ex ali
quo vtrū deo placeamus necne nunq̄
meliorē certitudinē capimus q̄ cū ve
raciter lacrimātes oramus. tūc em̄ q̄c
quid agēdū mens nostra decreuerit su
per hoc rursum ambigere necessariū iam
nō erit. Porro lacrime diluūt spurci
ciarū omne in meretrice ꝓtagiū ꝛ imun
dis manibꝰ tribuūt vt nō solū pedū sꝫ
et dñici capitis mereant attactum. La
crime tribuūt vt negatoꝝ apl̄us modo
non pereat omīo post lapsuꝫ. sed vltro
etiam vt supra ceteros celestis curie se
natores obtineat principatum. Lacri
me contulerunt dauid post adulteriū si
mul ꝛ homicidiū profundissimum ba
ratrum non modo regnū cū vita nō p
deret sed vltro etiā promissionē here
dis ex se nasciturī cū iuramento suscī
per qui ꝛ regni sui solum oīm regna p
petua possideret. Porro aūt ꝛ si cūcta
lacrimarū dona percurrere voluero pūs
forte dies claudit q̄ exemplorū copia
subtrahatur. Ipe sunt em̄ q̄ ꝛ aniam a
peccatorū labe purificāt ꝛ cor vagū in
oratione ꝙfirmant. Ipe sunt que ꝺino
re pauerūt gaudiū ꝛ dum p oculos
carnis erumpunt ad spem se eterne er
supne beatitudinis erigunt. nō em̄ pos
sunt in sua petitione ꝓtemni que ꝛ ma
gnas habēt voces quas profecto voces
ille ad eum frequenter emiserat ꝛ q̄d

adoptinendū possz subtiliter nouerat qui dicebat audi orationē meam dñe et deprecationē meā auribus pcipe. lacrimas meas em̄ nō oculis attendi: sz auribo pcipe. lacrimas postulat voces inesse lacrimis manifeste designat. lacrime nempe cū in ꝓspectu iudicis supplicant nihil hesitant. sed sic miscōiaz tanqz ꝓpriū iuris sibimet vendicāt et impetrasse se qd petierant ꝓfidenter exultant. O lacrime delicie spirituales supmel et fauū atqz omī nectare dulciores q̄ mentes ad deū erectas iocūda sapo ris intimi suauitate reficiūt et arida atqz tabescentia corda haustuūt superne gratie medullitus irrigant. terrenorū namqz vapū sapores atqz dulcedines supficiem quidē palati gustantis oblectant. viscera aūt interiora non penetrant. Sapor vero diuine ꝓemplationis oīa interiora nostra replet vegetat et obdulcat. lacrimātes equidē oculi dyabolū terrent et sic lacrimarū erumpentiū expauet impetū ac si procelloſi ymbris grandinē vel fluētiū vndiqz vētorū effugiat quis tempestatē. nam sic spinosi torrentis supueniēs cunctis alueum sordibus purgat sic lacrimaruz profluentiū cursus ex mente fluētis dabolice versucie semina et oīs sordentiū vicioꝝ pestes eliminat. hec petrus damiani Q Et notandū ꝙ quicū qz hāc gratiā hīe desiderat. necesse est vt diuini ignem amoris in corde habeat. nam ex igne dilectōis dei hec vnda profluit et econtrario quanto valentior vnda lacrimarū a penitēte profluxerit tanto maior ardor diuine dilectionis in corde hmōi hominis incalescit qd probat ibidē petrus damiani ꝑ pulcrū exemplum scripture sic dicens. hec in quā aqua videlicet lacrimarū compūcti ex igne ꝓfluit. vt quisquis affluere ymbris inundatione desiderat diuini amoris ignē prius necesse est vt in cāmino sue mentis accēdat qd facilius exprimere possumus si quod in scdo libro macha. prohibet hystorialiter gestum ad mediū deducemus aiāg scriptura. Cū in pfidem inquit ducerentur patres nostri sacerdotes qui tūc dī cultores erant acceptū ignem de altari occulte absconderūt in valle vbi erat puteus altus et siccus et in eo cōstanti fūt eum. ita vt oībus esset ignotus locus. Cum aūt preteriſſent multi anni placuit deo vt mitteret neemias a rege persidis. hic misit nepotem sacerdotē. illorū qui absconderant ad requirendū ignē. et sicut narrauerūt nobis nō inuenerūt ignē. sed aquā crassam. In quibus omībus verbis illud vnū attendēdum est ꝙ hum specialiter ꝙ in alto et sicco vallis puteo prius absconditur et postmodū nō ignis sed aqua crassa a querentibus inuenitur. mens quippe sincera atqz ꝓfecta deum intentōe querens nō incongrue ꝑ puteum vallis altū designatur et siccū que nimirū a fluidis illecebrarū carnaliū voluptatibus et terrene ꝓcupiscentie ruderibus alte desolata et in vere humilitatis est cōualle fundata. huic itaqz puteo sacrificij ignis immittitur. cū in electi cuiuslibet mētē diuini amoris flāma ꝓcipitur atqz ad celestiū desideriū pius aīmus inflamat. sz hic ignis in aquaz vertit. qz ex igne diuini amoris lacrimarū ꝓpunctio generat. Et notandum ꝙ nō pura aqua dumtaxat. sed crassa aqua narrat illic reperta Quid em̄ est crassa aqua nisi lacrimarū ꝓpūctio diuine ꝓcul dubio gratie pinguedine saginata qua videlicet saginari piguedine estuabat prophēta cū diceret. Sic adipe et pinguedine repleatur aīa mea. Hec petere undū ꝙ absconditos hunc ignē contutari quidē fuisse non aūt funditus

extinxisse referunt quia nimirū ignis diuini amoris quē in ara nostri cordis attendimus vt ex aromatibus bonorū operū suaue deo sacrificiū offeramus ipso nostre querelle initio intus qui de debet occulte semp ardere nō aūt foras se pvacue glorie flāmas expādere Concutat aūt sopitis flāmis nō autez vi privat ardoris vt nō prorsus intereat sz sese postmodū mirabiliter ignis in aquam vertat. hec porro aqua ppuncio videlicet lacrimarū nō solū nostra peccatorū pragione purificat. sed etiā vt placeat ipsa deo bona nostra promendat. osse namq bonorū operū sacrificiū in cōspectu supni iudicis suauius redditur. si lacrimis aspgatur vnde illic aptē subdit. Et sacrificia inquit q impposita erāt iussit sacerdos neemias aspergi aqua ipsa et ligna que erāt supposita. Sed cū opez nostroz sacrificiū vere ppunctōnis aq̄ pfundimus mox mentes nras splendor irradiat et quic qd obscurū quicquid in eis tenebrosū eatenus latebat illustrat. Quidā nāq nobis se tūc intime lucis radius apit et omēs anime nostre latebras iocūda fulgoris serenitate pfundit qua ppter illuc cū premittit quia iussit haurire et auferre sibi et sacrificia que impposita erāt iussit sacerdos neemias aspgi aq̄ ipsa et ligna que erant suppposita protinus hystorie series addidit hoc cū factum esset et tps affuit quo sol refulsit pius erat in nubilo et accēsus ignis magnus ita vt omēs mirarent. Audiuim? antea q aqua pro igne repta est. Nūc econtrario dr quia p aspsionem aque ignis maguus accensus est. Ergo et ex igne aqua nascitur et ex aqua ignis invicem procreatur. quia videlicet ex igne diuini amoris gratia ppūctionis oritur et rursus ex compunctione lacrimarū desiderū celestis ardor augetur.

Alterum siquidem pendet ex altero et sibimet vtrumq̄ prestat dū ex amore dei lacrimarum compunctio profluit. Rursusq̄ p lacrimas ad amorem dei mens nostra feruentius inardescit. in qua autem mente huius alternatis reciprocavarietas agitur ab omni proculdubio reatus sui squalore purgat. vnde illic nō incōgrue postremo subiūgitur. Appellauit autē neemias hūc locum. nephar qd̄ interpretat purificatio. Locus itaq̄ noster vbi q̄ sacrificium offertur vbi aqua ignis vt dictū est varietas alternatur. fidelis est anīa que profecto nō incōgrue purificatio dicitur quia dum nunc supni amoris igne decoquit nūc contriti cordis fletibus mūdatur velut fecūdi baptismi fluentis abluitur. hec petrus damiani. Ecce apparet satis clare p precedentia dicta sanctorū patrum quāte virtutis lacrime penitentiū quantevis efficacie sunt. Et ideo a cunctis fidelibus maxime tamen a peccatoribus penitentia īdigentibus sunt desiderande lachrime.

Filius.

Non sufficio gaudens admirari de tam excellenti dono dei eo q̄ gratia compūctionis et lacrimarū tantam habeant efficatiam et virtutē. Ex rogo de hoc informari qualiter homo carens gratia lacrimarum et eā defidetans habere. p quē modum possit illā a deo obtinere.

Capitulum. II. Pater.

Scire debes q̄ ppūctio siue lacrimarū effusio ꝓcedit ex spūsancto. testāte leone papa. q̄ dr in quodā sermōe sic. Ab ipo enim videliz spūsctō sunt lacrīe penitentiū Quisquis g̃ pter sua pcta in suo corde se senserit ppūctū. sciat hāc gratiā a deo sibi esse infusam. nam ds inhabitādo

per spiritum sanctum in corde homis cōpunctos ⁊ lacrimantes facit. de hoc q̄dā doctor sic dicit. Quisquis pctōrū memoria ꝓpungitur ad lamenta. iam dei circa se ꝑsentiaz sciat. qñ ex eo qđ admisisse se recolit interius erubescit. suoqz iudicio pemtēdo iā se punit. hec ille. Hāc ꝓpunctōis grāz desiderabat iob cū dicebat dimitte me vt plangaz paululum dolorem meum. Sup quo greg. ix. mor. sic dicit. Tunc ad plangendū dolorem nos dñs dimittit. cuz et mala que fecimus demonstrat. atqz adhuc eadē flenda que cognoscimus adiuuat. culpas oculis obicit. ⁊ pia manu gre vincula cordis soluit. vt ad vocatōez pfīe mens nostra se erigat ⁊ carnis soluta ꝓpedibus in auctorē suū libera gressum amoris tendat. hec grego. Et quia ꝓpunctio lacrimaz vt prędictum est ex gratia nostri conditoris procedit necesse est. qui donum lacrimarū habere desiderat. vt ab omnipotenti deo p humiles preces ac virtuosam vitam istud querat. ¶ Per hec igit duo videlicet p orationes humiles ⁊ ꝙuersationē virtuosam. si quis in his pseuerauerit ⁊ donum hmōi pcierit gratiam ꝓpunctiōis ⁊ lacrimarū procul dubio obtinebit. q̄ autem p orationes humiles querenda sit gratia lacrimarū. S Beatus greg. exponēs illud iudiciū vbi dicitur q̄ caleb tribuit axe filie sue irriguū inferius ⁊ superius. dicit sic. Axa sup azinū sedet cū irrationabilibus carnis motibus anima presidet. q̄ suspirans a patre terram irriguā petit. quia a creatore cum magno gemitu cordis querēda est gratia lacrimarū. Sunt em̄ qui iam receperunt libere pro iusticia loqui oppressos nō teneri. indigentibus tribuere. ardorem fidei habere. ꝙ adhuc gratiā lacrimarū nō hñt. hi terrā hñt australem arentē. ꝙ adhuc irrigua indigent qz in bonis opibus positi in quibus ⁊ feruētes sunt. oportet vt timore iudicij vel amore regni celestis mala etiā que ꝑpetrauerūt deplorēt. Pat g̃ pater irriguū supius cū se in lacrimis celestis regni desiderio affligit. irriguū vo inferius accipit cū infernī supplicia flendo ptimescit. prius aūt inferius ⁊ post irriguū supius datur. Sed qz ꝓpūctio primū dignitate necesse fuit vt prius supius irriguū ⁊ post inferius ponetur hec greg. ¶ Ouero pvitā virtuosam ⁊ solicitudinē diligentē circa salutē aīe sue. sit etiā querenda a deo gratia lacrimarū. petrus damiani probat sic dicens. si gratia spūssancti hoīm desuerit licet mentē quis ad supnaz gloriā subleuare ꝓtēdat. licet gehēne supplicia vel pcā preterita ad memoriaz reducat vel etiā offīce passiōis recolat ꝑter hec tamen omia lacrime nō erūpunt. cui mentis archana peccatis exigentibo obdurescūt. Tu aūt sicut prudens ⁊ opposus agricola. agz tuū indefinenter exerce. terrā tuā cordis ⁊ corpis vomere sancte disciplīne. pscinde vicioz̄ rep̄es extirpare ꝓtende. ⁊ fideliter quotidie tensis in celuz oculis supnis ymbris mundiciā prestolare. nā supius ille arbiter videlicz oculus inspector liz ad rps aquā. puida dispensatōe ꝓtineat. si te sic solerter agētē ac vigilē esse ꝓspexerit. agz suū in prori mo crismatis ymbrib irrigabit ⁊ ita virtutum florib diuersis ager ornabit. vt q̄ eatenus squalidus ac sterilis videbatur iam prouentu exuberantiū segetuz cumuletur. Quisquis ergo nō tam arido corde merere q̄z ⁊ lacrimarū inundantia queris effluere. non solum te a negociorum strepitu seculari remoueas sed et a fraterni sepe colloquij mutua confabulatione te com-

pescere. Omnes a te mundane actiones curas ac sollicitudinis amputas. et eas tanq̄ rudorū moles ⁊ meatus obstacula obstructi fontis submouere festina. Sic̄ enim in cauerna terre de abysso veniens aqua colligitur. sed obicibus oppressa nō effluit sic in humano corde psiderata profunditate diuini iudicij tristicia nascitur. que tñ per fletum lacrimis erūpentibus nō emanat. si terreno rū acruū sufflamen obstat. Tristicia quippe lacrimarum materia est sz vt huiusmodi fontis possit vbertatiz vena ꝓfluere. satage cūcta ne gocq obstacula remouere. Valiciam quoq̄ iram ⁊ odiū ⁊ reliquor vicior pestes d ātro tui cordis elimia. ne si te accusatrix pscia forte ēmorderat. mēs tua intimi roris vacua facta in ardori busariditate formidīs rapescat. Sanctitatis quippe fiducia ⁊ testis innocētie pscia est ⁊ puraz mentē celestis gratie riuulus irrigat ⁊ ēsoluit in lacrīas duricia squalidi cordis emollit ⁊ fluēdi meatū fletibo apit. fit ergo pscia tua pura nitida mda. fit sincera atz ab oī labe nequiciarū spūaliz defedata. vt dum ptricio cordis erumpe properat oder mordacis pscientie non obsistat. hec pe. da. Ecce habemus ēliter querēda fit ⁊ obtinenda gratia lacrimarū videlicet p deuotaz orationē ⁊ pvite puritatē. Si quis igitur in his pseueraverit gratiam predictā a dño psequet. Nam spiritussanctus videns hominē virtutibus adornatū cor illius ingrediť ⁊ p suā pñtiam illud in amore suo accendit ⁊ pñs ad lacrīmas fundendū cōpungit. Vaculosa vo acviciosa corda inhabitare dedignat. ⁊ ideo lacrimarū ꝓpunctionem habere non merentur.

Filius.

Quomodo si homo vitā suā emendauerit a vicijs abstinēdo ⁊ pro ut dñs donauerit religiose viuendo ⁊ effuderit humiles preces coram deo propter gratiaz lacrimarū obtinendā nec talem gratiam assecutus fuerit vtrum cōtritio siue ꝓpunctio absq̄ lacrimis valeat ad delenda peccata. Et vtrum aliqua ꝓpunctio possit vicem supplere siue locum lacrimarum.

Capitulum. III. Pater.

Ad has questiones prout gratia dei inspirauerit ita respondeo. Omps igiť deus cui apta ⁊ nota sunt omīa corda filiorū hominū. respicit voluntatē singulorū ⁊ quicquid boni facere homo nō pt quod tñ libēter facere vellet si posz hoc deus pro facto deputat. Testať hoc beatus ambro. sic dicens. Affectus tuus opi tuo nomen imponit. quicquid vis et nō pres deus pro facto reputat. hec ambro. Vñ quisquis est peccatis grauatus ⁊ non pōt pro suis excessibus lacrimas effundere. doleat tñ ex toto corde se offendisse deū ⁊ lugeat. veniam a dño ꝓsequetur. qui piam voluntatē se humiliter inuocantiū respicit. nā contritio ⁊ meror ⁊ suspiria etiam sine lacrimarū effusione cū haberi non pt valent pctā diluere. De hoc dicit iohēs abbas mōtis synai in tractatu de. xxx. gradibus sic. Sunt aīe que lacrimari ⁊ lugere nō valent. sed p tristiciā ⁊ merorem ⁊ ꝓtritionem multaq̄ suspiria peccata diluunt ⁊ abstergunt. hec ille. Hoc idē sentit petrus damiani sic. d. Cum igitur mēs hominis celestis gratie rore perfunditur p compunctionis fletum lacrimarum mundantium ymbribus irrigať vbi ⁊ si ex carneis oculis lacrime nō erumpant. ipsa tñ amaritudo cordis a lacrimarū fructibo nō elongat. Quia qđ ex ramo exterioris accidētie nō colligť in ipsa cordis bu

midiu virenti semp radice seruat. Sufficit enim si mens sit flebilis etiã si iugiter nõ possit. Vnde cũ visibiles lacrimas non potest quis ex oculis carnis exprimere sufficiat excessus ppr̃ios intra cõtriti cordis archana deflere. Hec petrus damiani. Patet igit ex predictis qualiter gemebunda cõpunctio etiam sine lacrimarũ effusiõe deleat peccatũ. que tñ gratia quãuis haberi nõ possit debz tñ abvnoquoq; desiderari. Solet aũt pius dñs a se etiã timentibo hanc gratiam plerumq; subtrahere quia cernit ex hoc dono posse aliquos superbire. & ideo non donat vt in humilitate pmaneant. Confert tñ pẽnitẽtibus ad se cõuertentibo validam cõpũctionis gratiã que delet peccatũ & supplet locuz lacrimarũ. sed talem cõpunctiõem sine lacrimarũ effusione nonnulli pẽnitentes p modico ducũt & in timore & humilitate ac statu bono cõseruantur. Ista tangit iohãnes abbas in tractatu de .xxx. gradibus sic dicens vidi in quibusdã lucrum & vidi in alijs pter penuriaz luctus. luctum qui licet habentes tanq; nõ detinentes afficiunt p bonũ & p bonam & pulcram ignorantiã impredabiles manent. solet enim & ipsuz lacrimarũ donum magis vacuos plerumq; extollere q ex re quibusdam nõ datur vt huius priuatõne & inquisitõe in suspiriis in merore & tristicia aĩme seipsos affligant. & profunda cõtristatiõe & extenuatione penurie luctus augustiẽt que locum lacrimarũ sine piculo hñt. quãuis ab eis hec cõuẽientius pro nihilo reputentur. hec abbas iohãnes.

Hec hanc autoritatẽ sanctiviri colligere possumus q̃ cõtritio meror & cõpũctio & suspiria que habentur pro peccatis etiã sine fletu locũ supplẽt lacrimarũ. Patet igit responsio ad supius interrogata q̃ cõtritio siue cõpunctio q̃ ex mesto & humili corde procedit etiã sine lacrimis põt tanta esse q̃ delet pctm̃ & supplet locum lacrimarũ. Sed sciendũ q̃ sunt nonnulli qui post pcta ppetrata ad deũ per pñiam redunt. & statim in principio cõuersiõis sue gratiam lacrimarũ a dño percipiũt quaz etiam gratiã per timorem dei ac bone vite studiũ & humilitatẽ in seipsis custodiũt & cõseruant. Et sunt nõnulli. q̃ quidẽ lacrimarũ gratiã in cõuersiõis nouitate pcipiũt. sed hãc per incuriã seu negligentiã vel vitam inordinatã ac viciosam perdũt. Et sunt nõnulli. qui quãuis p suis excessibus & pctis doleant. valde ac cõpunganf. lacrimas tñ pro delictis suis fundere nõ valent Et sunt nonnulli qui in principio sue cõuersiõis sua pcta flere nõ valent. faciunt tñ quod possunt se per cõpunctionẽ cordis seu gemituz ac merorẽ affligentes. vitam q̃ suam emendantes & cũ diligentia custodientes. Hi tales sic in tali proposito perseuerantes percipiũt processu temporis ex dono dei et gratiaz lacrimarũ & sic vter q̃ homo cõsolaf interior gemendo exterior flendo. nihil enim ita reficit aĩaz peccatricẽ siue cõsolatur quẽadmodũ humilis effusio lacrimarũ. De hoc dicit richar. ō sancto victore super illo ẽbo fuerũt mihi lacrime mee &c. Hmõi panes homo interior aliqñ solus comedit. aliquando etiaz vt secum comedat mestitum suum vix multa fatigatione compellit. Panem suũ spiritus solus comedit. qñ animus quidem de peccatis dolet. verum tamẽ lacrimas nulla ratione extorquere valet. panem doloris pariter comedunt & cibum vinum quasi vnanimiter sumunt. cũ interior homo profunde ingemiscit. & ad eius gemitũ exterior homo vberrim lacrimas fundit. hec richar. Inter hec etiã

am sciendum q̄ sunt nonnulli. qui cō punctionē lacrimarū p̄cipiūt. sed hūi militatē circa eandē gr̄atiā non habēt nam contra p̄ximoꝝ vitam nōnūq̄ se erigunt. vel contra ꝯditoris ordinationē murmurant. aut etiā p̄opter cō modum r̄pale seu vanam gloriam hoc agere student. De talib⁹ beatus greg. ix. moꝝ. exponens illud iob. Si lotus fuero quasi aquis mūis sic dicit Sunt nōnulli qui lamenta habent. sed humilitatē nō habent qui afflicti plangunt sed tamen in ipsis fletibus. vel contra p̄ximoꝝ vitam supbiunt vel contra ordinationē cōditoris erigunt. hi mirū aquas habent sed mūis aquā nō habent r̄ mundi esse nequeūt. quia hūi litatis fletib⁹ minime lauant. Aquis autē mūis a culpa se lauarat. qui confidenter dicebat. Cor contritū r̄ humiliatū deus non spernit. Qui em̄ lamentis afflig̃unt sed murmurādo rebelles sunt. mentē quidē ꝑterunt. sed humiliari ꝑtemnunt. Quāuis aque mūis intelligi r̄ aliter possint. Aqua em̄ fōtis et fluminis ex terra oritur. aqua vero mūis ex aere p̄oruit. Et sunt pleriq̄ q̄ p̄orationū lamenta se cruciant. sed to tis lamentoꝝ laboribus. ad desideria terrena exsudant ꝑpungunt in p̄ecibus. sed felicitatis transitorie gaudia exquirunt. hos itaq̄ mūis aqua nō abluit. qz eoꝝ fletus ab ymis venit. Qui em̄ ex terre aqua p̄profusi sunt. qui p terrenis bonis in p̄ecibus cōpugunt Qui vero idcirco plorant. quoniā p̄emia eterna desiderant aqua mūis hos delūt qz celestis ꝑfūctio infundit. nā cū plenē patriaz p lamenta appetūt eiusq̄ desideriis accensi plāgūt a sum mis accipiunt vnde mūdentur. Sed quoniā q̄ pena corruptōis astringimur quātūlibz rectis op⁹ luceamus verā mūdiciaz tm̄ nequaq̄ apprehendimus sed imitam̄ vnde apte p iob subditur. Tamen sordib⁹ intinguis me. Deus nos sordib⁹ intinguere dicit. i. intinctos sordib⁹ demōstrare. qz quanto ad illū verius p bona opa surgimus tāto subtilius vite nostre sordes cognoscimus. quib⁹ ab eis mundicia discordamus. Fit ergo. Si lotus fuero ⁊c. ac si apte dicat. Quāuis lamētis supne cō fūctōis infundar. q̄uis p studia recte opatōis exercear. in tua tm̄ mundicia video q̄ immūdus sum. intentū quip pe deo aīam ipsa adhuc corruptibilis caro diuerterat. eiusq̄ amoris pulcritudinē obscenis ⁊ illicitis cogitatiōnū motibus fedat. naz mūdos nos ad pfectū reddere vel vita vel lacrime nō valent. quousq̄ nos mortalitatis nūe corruptōis tenet ꝯditio. hec gre. H Unō quisq̄ gratiā lacrimarū a dño p cepit illam studeat p humilitatē ⁊ bonam ꝯuersatōem in seipso cōseruare. C Si quis vero hanc gratiaz habitā p incuriā aut negligentiā seu eriaz vitā inordinatā a se elongatā senserit p pñiam ⁊ gemitū cordis ac vite emēdationē conetur illaz in semetipso reformare. Si quis tonū lacrimarū nō dū est assecutus. p hūiles oōnes ⁊ lamenta pñe ac vite puritatē laboret a dño illud obtinere. ⁊ dū tonū ꝑdictū adeptus fuerit videat ne p negligentiam aut aliq̄ vicīū seu elationē mētis hoc pdat. Si q̄s vo ꝑdictā gr̄am lacrimaꝝ ex corde hūe desiderat ⁊ p illa obtinēda se p gemitus ⁊ lamēta ac meroꝛē aīe intus mactat. nec tm̄ asseqū valeat q̄ p̄ecat. talis nō desper. sz sua fragicia ⁊ pctā p̄otritōez ⁊ ꝑfūctōez cordis ac lamēta pñe studeat abstergere quia cōpūctio ac meroꝛ seu gemitus. que p̄ocedunt ex humili corde etiam sine lacrimis valent vt supra dictum est peccata delere. quia corꝛitū ⁊ hu

miliatū deus nunq̄ despicit Diligen da tamen valde est ⁊ desideranda com pūctio lacrimarū. quia nihil mouet de um ad miserandū siue etiam cogit. sic humilis lacrimarum effusio. Testatur hoc beatus augu. cū dicit. Omnia alia habent effectum mouentis vel suppli cantis. sed sola lacrima effectū cogen tis. Hec augu. Hoc idem affirmat bea tus hieronimus sic dicens. Oratio de um lenit: sed lacrima cogit. Ecce quo modo humiles lacrime cogunt deū ad p̄standum misc̄diam ⁊ venias p̄mitē tibus. ipsa em̄ lacrima ex pio cordis p̄cedēs affectu iudicis nō timet ter rorē accusantibus inimicis silentium imponit. sola intrat ante deum. sola vir tute vincit inuincibilē. hoc p̄obat bea tus bern̄. sic dicens. O humilis lacri ma. tua est potentia. tuū est regnū aspe ctum iudicis non vereris. inimicis ac cusantibus silentiū imponis. sola in grederis ante deū. sed nunq̄ sola aut vacua exibis. quid plura. vincis inuin cibilem ligas omnipotētem. hec bern̄. Ex iam dictis possumus cognoscere multū validam esse virtutē lacrimarū quia vincere possunt inuīcibilem ⁊ ad miserandū inclinare omnipotētē vn de quilibet peccator etiam maximis ⁊ multis sceleribus inuolutus vim facit omnipotenti deo nō eū cōpellendo. sed flendo. nō p̄uocando. sed lacrimis exorando. ⁊ p̄ humilitatē gemendo. De hac salubri violentia beatus aug. sup illo verbo Regnum celor̄ vim patitur sic dicit. vim facimus do mino nō ꝓpellendo sed flendo nō p̄o uocando iniurijs sed lacrimis exoran do non blasphemando p̄ superbiam sed p̄ humilitatem merendo. O bona vio lentia que vim patiēti bonitatē elicit. et vtilitatem tribuit inferenti. Quis quis violentior christo fuerit religio sior habetur a cristo. Aggrediamur in quā illum non ferro nō fuste non saxo sed cōsuetudine ac boni op̄is castitate hec sunt arma nostre fidei. quibus in gressione certamus vt autē his armis vti in via ferendo possimus. ante co rporibus nostris vim quodāmodo faci amus ⁊ expugnemus membror̄ vicia ac virtutū p̄mia cōsequamur. p̄ius enim ipsi regnare debemus in nobis vt regnū possimus virip̄e saluatoris. hec augu. Beatus etiam greg. eodem verbo Regnū celorū ⁊c. dicit sic. Qui p̄mi tentiā peccatoribus indixit. quid aliud q̄ regno celorum fieri violentiam do cuit. Rogitemus ergo cari ssimi. ma la que fecimus. ⁊ nos met ipsos assidu is lamentis atteramus. hereditatē iu storum. quam nō tenuimus. per viam capiamus p̄ p̄niam. vult a nobis omī potens deus talem violentiā p̄peri. nā regnū celorū rapi vult nostris fletib. quod nostris meritis non debet. Exer ceamus ergo nos ipsos in lamentis ex tinguamus fletibus ⁊ digmis p̄niē fru ctibus culpas. hec grego. Audientes igitur tantā vim ac virtutem esse in la crimis vnusquisq̄ qui se sentit in ali qua angustia aut necessitate positum ⁊ desiderat consolari vel etiam ab his li berari fundat ad deum lacrimas. Ad quod hortatur beatus augu. sic dicēs. Si desideras quod nō habes fū de lacrimas. Et iohānes crisostimus Nemo ad deū flens aliq̄n accessit. qui nō quod postulauit accepit. nullus ab eo bñficia volenter optauit. qui nō im petrauit quod voluit. hec crisō. Et quia nihil ita efficax est ad impetranda ea que sunt saluris ⁊ amouēda ea q̄ sunt contraria saluti sic sunt lacrime q̄ ex bōi li ⁊ pio corde p̄cedūt ideo quilibet homo. maxime tamen penitentes. qui conuersi sunt p̄ p̄niam ad dōm in hac

gratia coopante dño. se studeat exercere. nam cum aliquis p pñam ⁊ sanctã ꝓuersionẽ appropinquat dño. olocaustũ deo factus est. Conetur ergo vt mũdum se olocaustũ dño ꝓseruet. Si aũt aliquod viciũ temptando nitit mactare, hoc olocaustum p ꝓpunctionem et effusionem lacrimarũ studeat illud emendare. Quisquis etiã post ꝓuersionẽ in statu religionis existens se sensit, ꝓpter preterita peccata in corde seu ꝓscientia sua esse grauatũ ꝓpungatur currat ad lacrimas. Si quis vouit aut statuit in corde suo seruare castitatẽ. ⁊ se p turpes ⁊ illicitas cogitatões tẽptari senserit. ꝓpungaf currat ad lacrimas. Si quis vero decreuerit in aduersis seruare pacientiã. ⁊ se ꝓpter aliquã aduersitatẽ senserit ira turpari aut dolore cruciari. ꝓpungaf currat ad lacrimas. Si aliquis statuit in corde suo humilem locũ tenere: ⁊ hũiliratis vitutẽ in se ꝓseruare. sed cum despectus ꝓximi aduenit. ⁊ ob hoc se senserit indignari ac mestũ esse. ꝓpungaf currat ad lacrimas. Quisquis etiã in quacũ qͣ alia tribulatõe seu temptatõe se cõspexerit ꝓstitutũ. currat ad remediũ lacrimarũ ⁊ ad medicamentũ ꝓpunctionis vt mũdatus ⁊ purgatus p talia remedia ostia sancta siue olocaustũ mũdũ in ꝓspectu dei valeat inueniri. Magnus em̃ creatoris nostri miscdie finꝰ ad recipiendũ humiliũ fletus. Patet ergo fons miscdie. curramus ad lacrimas. lauemus nos in hoc fonte pietatis in quo fonte ipse dñs. petrus. magdalena. ⁊ latro in cruce loti sunt. Cum igiſ ꝓgnoscamus tantos se iaz lauisse in hoc fonte pietatis. ergo de venia et emendatõe nostra non desperemus. q tot exempla miscdie in pignore retinemus. De istis iam memoratis ⁊ de effectibus lacrimarũ. beatus grego. in tractatu sup ezechielẽ sup illo verbo ibi lauant olocaustũ sic dicit. Qui se p fidem in cõuersatõe sancta dño deuouerũt olocaustũ dño facti sunt. Sed qui adhuc multa in se de corruptibili sua carne patiunf. quia adhuc in eis cordis mundicia sordidis cogitatiõibus inquinaf quotidie ad lacrimas redeũt assiduis fletibus affligunf. Sanctorũ etem̃ patrũ ⁊ dicta ⁊ facta ꝓsiderant. ⁊ cũ se indignos pẽsant in portarũ ostio olocaustũ lauant. Ecce etem̃ qui pro timore oĩpotẽtis dñi esse paties devouit nulli ꝓximi ꝓ ꝓximo reddere omia eqͣmiter tolerare ⁊ tñ huic cõtumelia ab ore proximi illata subito percussit. turbatus forte aliquid loquiſ quod loqui nõ debuit. certe iste iam olocaustũ est sed adhuc inquinatũ forta esse cõtra illatas ꝓtumelias. quas portat dolore tangit. eiusqꝫ aĩmus in caritate saucia tur ℣ Patia em̃ vera est q̃ ⁊ ipsum amat quẽ portat. naz tolerare ⁊ odisse nõ est virtus mãsuetudinis sed velamẽ furoris. Dic itaqꝫ sepe in cogitatõne sua se iudicat ⁊ ꝓcludat semetipsum qz dolet nec tamẽ apud se prevalet obtinere. ne doleat. iam ergo p bonaz voluntatẽ ⁊ deuotionẽ olocaustũ est. sed tamen p dolorẽ quo tangiſ adhuc inqnatũ. Alius ea que possidet apõ semet ipsum decreuit indigentibꝰ cuncta tribuere. nihil sibimet reseruare. vitã suam soli gubernatõi supne ꝓmittere. ſz dum prebet pauperibus q̃ hz fortasse cogitatio menti surripit. que dicit vnde viues si cũcta dederis. nec tamen desistit tribuere. sed qõ letus dare ceperat postmodum tristis prebet. Quid hmõi mens. nisi olocaustũ miscdie est. sed tñ p tristiciã cogitatõis inquinatũ. Alii ꝓtempta mundi superbia. honores atqꝫ dignitates huius seculi decreuit deuitare. vltimũ apud hoies locuz appetit

obtinere. vt tanto excelsior inueniatur in ꝑmanenti gloria. quanto humilior aspicit in transeunti vita. is forte cū subito sese a proximo despici cognoscit. dedignatur. cur despicit. vult qui dem esse in loco humili. sed tñ attendi ꝓemptibilis nō vult. hunc iam deuotio eleuat. sed adhuc infirmitas grauat iam ergo p deuotionē olocaustū sz ad huc ex infirmitate inquinatū. ¶ Scire debemus q differentia sit inter sacrificiū ⁊ olocaustū. In sacrificio eī ps pecudis. in olocausto vero totuz pecus offerri ꝓuenerat. ¶Pēsemus ergo quid sit sacrificiū quid olocaustū. Cū eñ quis suū aliquid deuouit ⁊ aliquid nō vouit sacrificiū est. Cū vero oīe qđ habet qđ sapit omnipotēti deuouerit olocaustū est. nam sunt quidā qui ad huc mente in hoc mūdo retinent. Sz tamen ex possessis rebus subsidia egē tibus ministrant. isti in bonis que faciunt sacrificiū offerūt. quia ⁊ aliquid d actione sua deo īmolant. ⁊ aliquid sibi ipsis reseruant. Et sunt quidā qui mihil sibimetipsis reseruant. sed sensum linguā vitā atq substantiā. quā ꝓcepe rūt omipotenti deo īmolāt, Quid isti nisi olocaustū ymo magis olocausto fiunt. Sz sciendū nobis q2 sunt quidaz qui etiam seculū relinquēres totū qui dē offerunt. quod habent. sed tñ in bonis que agunt minīe cōpungunt ⁊ bonū quod agunt. olocaustū est. sed quia flere ⁊ seipsos dyudicare nesciunt. seq ad lacrimas nō accendūt ꝑfectū eo rū olocaustū non est. Hinc eñ ꝑ psalmistam dr. Memor fit omis sacrificij tui ⁊ olocaustum tuū pingue fiat. Olocaustū quippe ficcū est bonū opus. qđ oronis lacrime nō infundūt. Olocaustū vero pingue est qñ hoc quod bene agitur corde humili. etiam p lacrimas irrigat. Unde rursum dicit olocausta medullata offeram tibi. Quis quis enim bonū opus agit sed omipotētis dei amore atq deficerio flere nescit. olocaustū habet. sed medullam in olocausto non habet. Qui vero bona operatur ⁊ visione iaz creatoris sui inhyat. atq ad eterna contemplatiōis gaudia ꝙuenire festinat. seq ipsum ex amore quo accendit in fletibꝫ mactat olocausta medullata dedit dño. Standum ergo nobis est. ⁊ mala fundi tus relinquere. ⁊ bona que fecimus ꝓparari. atq vt ipsis bonis que agimus amore eterni luminis ꝓpūgamur. Cōsiderandum quippe est opus nostrum. quale sit. que cogitatio in opere. que intentio in cogitatione ⁊ cum in nostro bono opere admixtuz aliquid malicie vel praue delectatōis agnoscimus. rediamus ad lacrimas. lauemus olocaustum. Sunt quidam qui semetipsos in magnis actionibus deo deuouerunt atq ad tantam ꝑfectionē puenerunt. vt ab eis nulla vnq difficultate flectātur quatenus in deliberatiōe castitatis neq caro in prava cogitationis delectatione animū sternat. Nam ⁊ si quā do p sugestionē pulsat surgere non permittitur. quia vigore iudicij calcatur. In deliberatione quoq patientie nec sermo īordinatus ab ore prodeat. nec dolor tacitus animum premat vt in deliberatione humiliatis. nullus despectus animū mordeat. Sed cuz iam in his. que recte deuouerunt sese fortiter exhibent. Priora tamen peccata. que ab his ante bonā deliberationem ꝑpetrata sunt. ad memoriā deducūt ⁊ plāgūt. quicqd illicite se egisse meminerūt Et itaq p vitā quā tenent olocaustū sunt sz ꝑvitā quā ante tenuerāt inquinatū. quia mūdāt lacrīs vitā. quā prauis aliqñ actibꝫ inquinauerāt. Nos itaq iter hec ad vitā preteritā mētis ocu

los reducam? reminiscam̃ qȝ fuimus cū mūdi huius ꝓcupiscētias sequere/ mur. Et si dñz iam toto cozde deseruimus qz nos pecca sse memīmus deflea mus in fletibꝫ olocaustū lauemus. Ecce omīpotenti deo deuouimus castitatē nostrā. sed si adhuc īmunda cogitatio mentē inq̃nat. redeamus ad lacrimas lauemus olocaustū. Ecce patientia nos seruare decreuimus sed adhuc ira pturbat si mētē tacitus dolor excruciat. redeamus ad lacrimas: lauemus olocaustū. Ecce iā incepimus possessa tribuere atqȝ in hoc mundo hūiles alꝫ humilitatis locū tenere. Sed tū si ad hūc animī inopie suspitio deprimit. si despectus ꝓximi in aliq̃ nos indigna tōe ꝓfundit. redeamus ad lacrimas lauemus olocaustū. Magnus est em̃ creatoꝛ noster ad recipiēdos fletus hūiliū miscōie sinus. vbi em̃ innumerabiliū hoīm fletus suscepti sunt. ibi lo/ cū suū inuenture sunt q lacrime nostre patet ergo fons miscōie. curramus cū lacrimis: lauemus nos in hoc fonte pietatis. In hoc fonte ipse dō lotus est. cū reduꝛ ad lamētū pñe post maculas grauis culpe. In hoc fonte miscōie lota est maria magdalena post pctā multa. in hoc fonte lotus est petrus post negationē q latro in cruce. Cur igit pi/ gri sumus. cur tozpentes q frigidi remaneamus. qui in hoc fonte pietatis tantos se iam lauisse cognouimus Ergo ne de emendatiōe nostra desperem? qui tot exempla in pignoze retinem? Querere ergo fontē pietatis debueramus etiā si clausus esset. q patet q negligimus. mittamus oculos fidei ī mū/ dū vniuersuz ꝓsideremus q̃nti pctōꝛes diebus ac noctibꝫ p lamenta in hoc fō/ te miscōie lauant. q̃nti post maculas ad noticiā redeūt. Curramus cum talibus post moztis tenebꝛas ad aquā vite

Cōsideremus quantū peccauimus q̃n tum quotidie peccemus atqȝ vt appare mus mundi post culpas lauemus olocaustū. hec dicta greg. sup ezechielem. Ut igitur virtus ꝓtritōis seu ꝓpunctōnis ac etiā effectus lacrimarū clarius patescꝛet. sermo ō hac materia ī longum est ꝓtractus ☞ Ultimo etiā videndū est de ꝓtritōe. vtrū ꝓtritio siue ꝓpūctio possit tollere totū reatum culpe videlicet q pene. Ad qō sciendū q ꝓtritio tanta potest esse q delet totū peccatum. Et de hoc dicit beatus aug. ☞ Peccata longi temꝓoꝛis pereāt. etiā vnius hoꝛe momento si fuerit in coꝛde vera ꝓtritō. Cōtritio aūt vera multa requirit. maxime tū dolorem coꝛdis qui ex timoꝛe q pio amoꝛe dī ꝓ ꝓcīs cōmissis ꝓcedit. nam quanto cū maioꝛi doloꝛe lacrime ꝑ faciem ꝓfundūt tanto a benigno cōdutoꝛe ꝑfectius culpa remittit. ipse em̃ solus laboꝛē q doloꝛem ꝓsiderat q ꝓout quis magis cōpunctus fuerit, tanto potioꝛem veniaz ꝓ suis excessibus ab ipso ꝓsequetur. Unde iohānes abbas mōtis synai. iudicatur penitus a bono q iusto iudice nostro nature virtus in lacrimis. sicut in alijs vniuersis. vidi em̃ paruas gutas cū doloꝛe effusas. q vidi fontē fine doloꝛe manantē q quidē magis ſm doloꝛem q non ſm lacrimas iudicaui laboꝛantes. Arbitroꝛ aūt q et deus. hec ille Et de beato petro legit q post negationez dñi egꝛessus est foꝛas q fleuit amare. quiꝛmam ab ipso statim ꝓsecutus est. Ex dictis ergo colligere possumus q ꝓtritio intantū potest extendere se. q tollat totum reatū quantū ad culpam. q etiā quantū ad penā. Unde thomas de aquino dicit. Intentio cōtritōis potest attendi dupliciter. Uno modo ex pte caritatis. que displicentiā causat. q sic potest in tantū intendi

charitas in actu q̄ ꝓtritio inde seq̄ns merebit̄ non solum culpe amotionem sed etiam absolutionē ab omni pena. alio modo ex parte sensibilis doloris quem voluntas in ꝓtritione excitat et quia ille etiaz pena quedam est. tantū ꝑt ītēdi q̄ sufficiat ad deletionē culpe ⁊ pene ¶ Etiā sciēdū q̄ in ꝓtritō ne duplex est dolor de peccato. vnus in parte sensitiua que passio est ⁊ hic nō est essencialiter ꝓtritio ꝓout est actus virtutis. sed magis effectus ipsius. si cut em̄ pn̄e virtus exteriorez pnā suo corpi infligit ad recōpensandā offen sam. que in deum commissa est. officiō membrorum. ita etiam ipsi ꝓcupiscibili pnā infert doloris predicti. quia ipsa etiam ad peccatū coopabatur. Al ius dolor in voluntate. qui nihil aliud est q̄z displicētia alicuius mali ⁊ sic cō tritio est dolor p essentiam ⁊ est actus virtutis pnitētie. hec thomas de aqui no ℟ Et quamuis vt predictum est p cōtritionē deleatur culpa vel etiā pena. nihilominus tñ confessio ⁊ peni tentie iniūcte expletio requirit. etiaz tūc non ꝓpter remedium sed ꝓpter pre ceptum, ⁊ non solū ꝓpter preceptum tenetur quis ꝓfiteri ⁊ satisfacere. sed ꝓ pter incertitudinē. quia nō est certus q̄ sua ꝓtritio fuerit sufficiens ad suuz reatum totū tollenduz. Unde oportet vt propter preceptum ⁊ talem incerti tudinē quilibet etiam multum contri tus currat ad remedium confessionis nisi articulus necessitatis hoc excludat aut impediat. Nunc igitur de secun da parte penitentie videlicet de confes sione dicendū est. Filius.

POst informationem d̄ contritio ne siue compunctione. Nunc de confessione que secunda est pars peni tentie ego cupio edoceri.

Capitulum. IIII. Pater. ¶

CONfessio est vt ait augu. q̄ quā morbus latēs spe venie aperit. Hec est ꝓfessio sacra mentalis que est pars pn̄e. hic quemā ter describitur ⁊ p materiā que est pec catū ⁊ p actum. qui est apire ⁊ p finem qui est spes venie. Confessio etiā est le gittima cora sacerdote pctōrum tecla ratio vel dicitur simul vel ex toto vel vn dicz fassio. nam ille ꝓfitetur qui totus fatetur. hec precipit p hieremiam. iij. Effunde sicut aquam cor tuū ante con spectu dn̄i dei tui. Et psalmista. Effun dite coram illo corda vestra. beatus au gu. etiam dicit pro peccastis pro etiam erubescatis videlicet ꝓfitendo. Erubescētia em̄ remissionis habet prē vtrū aūt teneamur ad cōfessionem di cendū q̄ sic ¶ Omnis em̄ pecca ti siue actualis siue originalis est remedium passio x̄pi. illius em̄ virtus passi onis in sacramētis eccie est impressa. vnde non possumus a peccato siue ac tuali siue originali sanari sine sacrāmē torū susceptione. vel in re q̄n habetur opportunitas suscipiendi. vel in propo sito cū articulus necessitatis excludit sacramentū nō ptemptus religionis. Confessio vero ptinet ad sacramentuz institutū contra morbum peccati mor talis ideo tenemur ꝓfiteri. hec em̄ tria videlicet ꝓtritionem ꝓfessionem ⁊ sa tisfactionem scire debemus esse ex pre cepto diuine scripture. nam cōtritio precipitur ioelis. ij. Scindite corda vestra. De ꝓfessione dicit iacobi vlti mo. Confitemi alterutrū peccata vra De satisfactione habet math. iiij. Pe nitentiam agite. appropinquabit em̄ regnū celorum. non est ergo salus sine ꝓfessione. vbi quis habere potest sacer dotem cui confiteatur. De hoc victori char. de sancto victore. Nisi em̄ quis

cõdignam ꝓfessionem fecerit suorum
scelerũ. ipse saluari nunqꝫ poterit ine
ternũ. ꝛ btũs iero. quotquot eñ absqꝫ
cõfessione decesserint hoĩes. nil aliud
sibi qꝫ eternas debere nouerunt miseri
as ꝛ dolores ¶ Est aũt primo sci
endũ qꝺ cõfessio pctõrum aut procedit
ex gratia spiritussancti aut ex metu fu
turi iudicij. primũ probat augu. sic di
cens Donũ spiritussancti iam hꝫ qui
ꝓfitetur ꝛ penitet. qr nõ potest esse ꝓfes
sio peccati ꝛ ꝓpũctio in hoĩe ex seipso.
hec ille. De secundo beatus greg. vij.
mor. sup illo ẏbo. Ego non parcã ori
meo sic dicit. Ori suo parcit qui confi
teri malum quod fecit erubescit. sed iu
stus ori suo nõ pcit. qr iram iudicis di
stricti preueniens verbis contra se pro
prie ꝓfessionis seuit. Hinc psalmista.
Preueniamus faciẽ eius in ꝓfessione
Hinc salomon. Qui abscondit scele
ra sua nõ dirigetur. qui aũt ꝓfessus fu
erit ꝛ dereliquerit ea misericordiaꝫ ꝓsequ
tur. Sed nequaqꝫ os pandit nisi cum
ꝓsideratiõe districti iudicij p pauorẽ
spiritus angustatur. vnde subditur. Io
quar in tribulatione mei. Tribulatio
quippe spiritus linguã ꝓmouet. vt rea
tum praui operis vꝛ ꝓfessiõis impug
net. hec greg. Unde vnusquisqꝫ pecca
tor stimulat? amore vel timore dei stu
deat sua scelera confiteri. quia ſm bea
tum aug. Nullum grauius peccatũ est
qꝫ aliquẽ morbos suos nolle confiteri
nullus eñ qui quesiuit remediũ perijt
nullus qui cõtempsit euasit. hec augu.
Monet ergo nos sacra scriptura vt q
remedium cõfessionis diluere satagamus. vult eñ pius dominus. vt ea cõ
fiteamur in hoc seculo. ne ꝓtingat nos
ꝓ illis ꝓfundi in futuro. De hoc di
cit beatus aug. in omnibus scripturis
diuinis admonemur fratres. vt pecca
ta nostra debeamus iugiter ꝛ humili
ter non solũ deo sed etiã sanctis ꝛ deũ
timentibus ꝓfiteri. Quomodo eñ no
bis vulnera deesse nõ possunt. sic ꝛ cõ
fessionis medicamenta deesse nõ debẽt
Non enim ideo vult vt cõfiteamur pec
cata nostra. qꝺ ipse ea scire non possit.
ſz qr dyabolus hoc desiderat vt inuenĩ
at qõ nobis ꝙñ tribunal eterni iudicis
obiciat. ideo vult vt magis defendere
qꝫ accusare peccata nostra uelimus Cõ
trario autẽ deus noster qr pius ꝛ mise
ricors est vult vt ea ꝓfiteamur in hoc se
culo. ne ꝓ illis cõfundamur postmo
dum in futuro. Si eñ nos ꝓfitemur il
le parcit. si agnoscimus ille ignoscit.
Hec aug. Nam ille nõ habebit quod
timeat in futuro iudicio. qui nũc cõfes
sionez fecerit de suo peccato. Testante
beato leone qui dicit nõ remanet iudi
cio ꝓdemnandum. quod fuerit cõfessi
one purgatum. Et cassianus illis non
iudex: sed aduocatus est christus. qui
se ꝓ ꝓpria cõfessione dãnauerunt. Quia
ſm quod hugo dicit. Nihil deo sit ita
acceptabile. qꝫ confessio in hoc mie sue
culpe. Omnis ergo qui scelera sua mo
do accusat. ꝛ suam vitã corrigit ꝛ emẽ
dat. talis nõ timebit suum aduersariũ
cum venerit: quia a deo erit excusatus
Unde crisᵒ. Omnis qui se agnoscit sui
accusatorem est. nam qui sui accusator ex
titerit cũ venerit aduersarius. non cõ
fundetur. Dis eñ qui se in hoc seculo
dolẽdo accusat ꝛ fuerit a se accusatus
a deo erit excusatus sed illa est fructuo
sa si secuta fuerit correctio. Ceterũ se
quotidie accusare ꝛ non corrigere deũ
temptare est. melius est ergo eligo vt
primo fit correctio ꝛ postea accusatio.
qꝫ precedat accusatio ꝛ non subsequa
tur correctio. Hec crisᵒ. Unde si confi
deremus peccatorũ memoriam. nõ erubes
camus subire confessionis medelam.

nam ⁊ ipsa verecundia que in ꝓfessiõe haberur. penaz tempat quam ꝓ peccato quis pati deberet. Testat hoc Eusebius qui dicit. Nullus ꝓfiteri erubescat. nullus dure reprehẽdi primescat Verecundia enim penam tempat quã ꝓ peccato quis pati debuerat. Et richar. de sancto victore O Quanto maior verecundia in confessione fuerit. tanto quilibet diuinis oculis clarior innotescit. Ergo postposita omni verecundia fine timore humano studeamus nostram ꝓscĩam p humilem cõfessionem expurgare. naz sicut pctã p petrata scripta sunt in ꝓspectu dei. sic cõfessio delere solet ea. ab oculis cõditoris. ⁊ tanta est vis cõfessionis vt demones illa que deleta p cõfessionẽ fuerint nõ valeant revelare. ymo scire ea ꝓhibẽnt. probat hoc sanctus ambrosius sic dicens. tante virtutis cõfessionem dixerim q peccata ipsa que p cõfessionem abolent demones revelare. ymo scire ꝓhibẽnt q aũt omnia sint nuda ⁊ aperta que illicite fiunt oculis dei. dicit quidam doctor sic. Nõ erubescas deo cõfiteri cui non potes abscondi. ipse eñ nouit abscondita cordium cui: omĩa nuda ⁊ aperta sunt. ante cuius conspectum omnia peccata nostra sunt scripta. sed quod scripsit trãgressio. hoc delet cõfessio non te pudeat dicere. qõ non puduit facere. Nulla etiã est tam grandis culpa. que nõ habeat veniam p ꝓfessionem. Vicia ergo cordis tui ⁊ prauas cogitatões illico manifesta. peccatum eñ ꝓditũ cito curatur. crimen vero tacendo ampliatur. Vicium enim si patet fit ex magno pusillũ. si latet fit ex mimmo magnũ. naz velox cõfessio velociter medicinam facit. Sit ergo in te deuota cordis ꝓpũctio vera oris ꝓfessio. discreta carnis mortificatio. repẽtina viciorum extirpatio. leta bonorum operũ exhibitio. hec ille. Et quẽadmodũ peccata hoiem sordidum ⁊ immundũ reddũt in ꝓspectu creatoris. ita ꝓfessio iustũ ⁊ pulchrum exhibet oculis creatoris. q aũt iustũ faciat ꝓfessio. dicit beatus greg. sup illo dabo. iustus in principio accusator est sui Quantũcũq peccator imanissima scelera ꝓmiserit. incepit tñ iustus esse. cũ incipit ꝓfiteri. quia cum ꝓfitetur eius iniusticia displicet sibi. cũ aũtẽ displicet sibi iustus esse incipit. q vero pulcros ⁊ decoros ipsa cõfessio exhibeat peccatores deo. dicit beatus ber. Ama ꝓfessionem si affectas decorem. Reuera vbi ꝓfessio ibi pulcritudo: ⁊ decora si peccata sunt in ꝓfessione lauantur si bona opa in ꝓfessione emendant. Vn de beatus augu. sup psalmistam dicit. Vis esse pulcer ꝓfitere. fedus cras cõfitere vt sis pulcer. peccator eras ꝓfitere vt sis iustus ℣ Et est duplex cõfessio scilicet laudantis ⁊ gementis. Cõfessio laudantis ad honorẽ ptinet eius qui laudatur. Cõfessio gementis ad pñam ptinet eius qui confitetur. Confitemur enim homines cũ laudant deũ. Confitentur autem cum accusant se ⁊ nihil dignius facit lingua. vt ergo illuz laudes te accusas: quia illius misericordia est. vt nostra pctã dimittantur. nam si deus vellet p meritis agere. nõ inueniret nisi qõ damnaret. Demit ergo dicẽs vt recedamus iaz a peccatis nostris ⁊ nõ nobiscũ deducat rationẽ de preteritis. sz tanq tabule noue fiant incẽsis omĩbus cyrographis debitorũ nostrorũ. Unde ꝓfitendo dãnemus qõ fecimus vt ille quod ꝓdemnet inueniat. Hec aug. Nec mirum est ipsa confessio pulchros ⁊ iustos homines peccatores reddit. magne nam q virtutis et efficatie est. Ipsa enim a peccatorum sordibus mundat. anĩ

mas sanctificat. deum placat. infirmū spoliat et paradisum aperit. De istis et alijs effectib ac virtutibus confessionis dicit. beatus gre. sic Confessio corpus illuminat. animā sanctificat. deū placat. penā peccatori donat angelos letificat. dyabolos contristat. q infirmū spoliat. Confessio a morte animā liberat. aperit paradisum. q spes salutis tribuit nec meretur iustificari. q in hac vita peccata nō vult confiteri. vñ etiā augustin⁹. Cōfessio ē salus aīe. maxī. dissipatrix viciorū. restauratrix virtutū. expugnatrix demonū. obstruit os inferni. aperit portas paradisi. Et richardus de sancto victore. Oīa inficit confessione lauāt. conscīa mūdat. amaritudo tollit. tranquillitas redit. spes resurgit. anima hylarescit. Qui itaq; vult habere conscīaz mūdā et sanctā. veniat ad confessionez. nā confessio mūdum et confessione facta etiā vnusq̄sq; fidelius se totaliter sentit in corde suo eē alleviatum. teste eusebio qui dicit. Unusquisq; fidelium confessione facta signāter sentit ac notabiliter se eē alleviatū Et si quis habeat paruā contritionē de commissis. vadat ad cōfessionis sacrāmentum. faciat qđ pōt. et remittāt ei rōe sacramenti nō rōe parue contritōis. q insufficiēs est ex se propter prauitatē suam et id qđ nō pōt pua contritio. perficitur ratōe sacramenti. Ex quo ergo tāte efficacie est peccati confessio. nullus negligat suis vulneribus qui sentit se variis criminib sauciatum tam salubre remediū confessionis adhibere. Ex notanduz q̄ sunt nōnulli qui se peccatores fatent. qui tñ peccatores se esse nō credūt. cū vero tales p suis excessibus arguūt. vl etiā a dño flagellātur se statim esse peccatores defendendo contradicūt. q se innocētes videri appetūt atq; cōtra flagella sui conditoris murmurāt. de talibus beat⁹ gre. xxiij. moraliū. super illo iob vt erā dignus nō accepi sic dicit. Sunt qui peccatores plerūq; confitētur etiam qui se peccasse nō credūt. nā sepe contigit vt passim se homines iniquos fateant. sed cū peccata sua veraciter alijs arguēntibus audiūt defendūt sūmope se. atq; innocētes videri conant. Unusquisq; cū tal' ē. q se deliquisse dicit verū nō dicit. quippe qui peccatorē se nō ex intimo corde sed verboten⁹ asserit iste em̄ de confessiōe peccati ornari voluit non humiliari. p accusationē suā humilis apparet videri nō esse. valde aūt facile ēt peccatorē se quisq; cū nihil p peccato suo patitur fateatur Secure vicz iniquos nos dicim⁹. cū vīdictā nullaz de iniquitate sentimus nā cū peccatores nos quidē in tranquillitate loquimur cū de peccatis ipis flagello interuenīēte corripimur murmuramus Uir itaq; iustus qui culpā suā discrete considerat etiā i flagello profitet dicat et vt erā dignus nō accepi. Item dicit xxij. mo. sic Sepe nāq; contingit vt elatus virtutibus animus dū multa i estimatōe primo⁹ de se spargi cognouerit. agnosci nō velit. si quid ē. qđ reprehēsibiliter facē. Quas vicz erroris tenebras mēs idcirco tolerat q cordis oculū tumor grauat. hec sunt nāq; vere humilitatis testimonia. q iniquitatez suam quemq; cognoscere. q cognitam voce cōfessionis aperire Ac cōtra vitatuz humāi gnis virtū ē. q labēdo peccatū omittere. q omissū negando abscondere. q quictū defēdēdo multiplicare Omni enim peccatori iam exordium illuminatōis. est humilitas cōfessiōis. q sibimetipsi pcere iā rēnuit q̄malū ñ erubescit profiteri qđ fec̄. q q̄ de fēdēdo accusari potuit accusādo celer

rime defendit. Sz sciendū ē q̄ plerumq̄ homines et culpā confitentur et humiles nō sunt. nā multos nouimus qui arguēte nullo. peccatores se esse cōfitentur Cū vero de culpa fortasse fuerint correpti. defensionis patrocinium querunt. ne peccatores esse videantur Qui si tunc cū illud. spōte dicunt. peccatores se esse vera humilitate cognoscerent cuz arguūtur ab alīs esse se quod p̄fessi fuerant nō negarēt quia in re iudicia vere p̄fessionis sūt sicū quisq̄ peccatorez se dicit id de se dicenti etiam alteri nō p̄tradicit naz quia scriptum est. Just⁹ in principio accusator est sui nā magis peccatorq̄ iustus videri appetit. cū se peccatorez quisq̄ nullo arguēte cōfitetur. sed cōfessionis veritatē probat. quando malum alter quod fecim⁹ increpat. quod si superbe defendimus. liquet q̄ peccatorez nos ex nobis ficte dicebam⁹ vñ sūmope curādū est. vt mala que fecimus et spōte fateamur q̄ hoc alīs arguentib⁹ nō negemus. Superbie quippe vicium est. vt quod fateri de se quisq̄ quasi sua sponte dignatur. hoc sibi dici ab alīs dedignet. Mirentur in iob qui volunt castitatis cōtinētiam mirentur integritatez iusticie. mirentur viscera pietatis ego in eo nō minime admiror p̄fessionem humilimaz peccatoz q̄q̄ tot sublimia gesta virtutū Scio eñ q̄ p veritatis verecūdiā plerumq̄ grauioris est certaminis p̄missa peccata p̄dere q̄q̄ nō admissa vitare et vnūq̄q̄ malum quāuis robustius vitet ut tñ humilius p̄ditur. hoc gre. ibi. Et sunt nōnulli qui se de male p̄petratis diiudicando ī mente accusant. sed q̄ ipsas voluptates ex desiderio nō deserūt erubescunt confiteri quod faciunt sed cū ceperūt carnis delectationes in se reparare etiā perveris confessionem incipiunt se accusare Et sunt nōnulli. qui quidē peccata sua confitentur sed nō gemunt ymo q̄ fi gaudentes sua scelera dicunt. sed fi volūt veniam suoz criminum a dño no cōsequi fiduciā de sua salute a dño p̄cipere necesse est vt per gemitū puniant. quicquid p linguaz accusant. de talib⁹ beatus Gre. mor. ix. sup illo iob Dimittā aduersum me eloquiz meum hic dicit. quasi p̄o se eloquio suo vtitur qui p̄ua que gessit defendere accusatorib⁹ conatur. sed aduersum se eloquium dimittit. qui accusare in se inicipit q̄ erranit. sepe vero et cum delinquimus ea quoq̄ que agimus diiudicamus accusat mens ipsa quod perpetrat. sed quia hoc ex diuerso minime deserit erubescit confiteri quod fecit. Cum vero toto iam iudicio carnis delectationē p̄mit. audaci voce in accusatōis sue se erigit p̄fessiōe. S

Sed sunt nonnulli qui apertis vocibus culpas fatentur. sed tamen in confessione gemere nesciunt. et lugenda gaudentes dicunt. vnde aperte p iob subditur. Loquar in amaritudine anime mee. Qui culpas suas detestans loquitur: restat vt bas in amaritudine anime loquatur vt hoc ipsa amaritudo puniat. quicquid lingua per mentis iudicium accusat. Sciendum vero est quia ex pena penitentie quam fert bi mens irrogat. aliquatinus securitatem percipit. atq̄ ad irrogationem superni iudicis fidentior exurgit. vt seipsam subtilius inueniat. et erga se quomodo disponatur agnoscat. vnde additur dicam deo noli me cōdemnare. Qui peccatorem se in amaritudine anime asserit quid aliud q̄q̄ ne p̄dēnetur dicit. q̄ amaritudo p̄fectis penitentie extinguit supplicia sequentis ire. Duobus autē mōis ī hac vita iudicat hoiez

deus. quia aut per mala presentia ir/
rogare iã tormẽta sequẽtia incipit aut
tormẽta sequẽtia flagellis pñtibus ex
tinguit. Nisi em̃ delictis exigentibus.
iustus iudex et nũc et postmodũ quos/
dã pcuteret iudas minime dixisset pec
caui. tradẽs sãguinẽ iustũ math. xxvij
Scdo eos q̃ ñ crediderũt pdidit. Et de
iniquis ps nõ diceret. induantur sicut
dyployde confusione sua. Dyplois quip
pe duplex vestimentũ dicit. Cõfusio/
ne ergo sicut dyployde induti sunt. qui
iuxta reatus sui meritũ ⁊ tẽporali ⁊ p
petua aiaduersione feriũt. Solos q̃p
pe pena a supplicio liberat. quos imu/
tat. nã quos psentia mala nõ corrigũt
ad seqntia pducũt. Si autẽ neq̃ pe/
na presẽs quosdã a supplitio eterno de
fenderet. paul⁹ nõ diceret. Cũ iudica
mur a dño corripimur vt nõ cũ mũdo
dãnemur Sinceriaz scriptũ ẽ. Quez
diligit dñs castigat. flagellat em̃ oẽm
filiũ quem recipit. Sepe ergo mens
iusti vt magis secura fit altius trepidat
et cũ flagellis cingitur. supni iudicis
incertitudĩe turbat. Pauet ne iniciũ
seqntis dãnatõis sit: oẽ qđ patit. ⁊
p cogitationẽ interrogat iudicẽ qz de
vite sue meritis ambit in pcussione. sz
cũ vite sue virtus ad oculos mentis
reducitur quasi cõsolatio a iudice rñ/
detur. qz nequaq̃ ad perdendũ percu/
tit quẽ in actõis innocẽtia feriendo cu
stodit. Bene itaq̃ dicit. Iudica mihi
cuz me ita iudices ac si aptẽ diceretur:
Qui flagellando me iudicas ostende.
qđ ad iudiciũ p flagella securũ reddas
quod ⁊ aliter intelligi põt nã plerũq̃
vir iustus petit vt semetipsuz iudex si/
bi iudicet quatenus q̃ ille aiaduertẽ
do percutit hoc in se flendo et ipe casti
get. Scit nãq̃ q̃ equissimus iudex in
iuste quẽpiam nullo modo affligit. et
magno fletu affligitur. qz dolz in ver/
bere et reprehendere perfecte in se nõ
valet qđ deplorat. hec gze. ¶ Qui
igit vult bonũ assequi qđ desiderat de
bet pfiteri malũ qđ fecit. ⁊ se in pspec/
tu sui pditoris humiliare. in magnis
em̃ defectib⁹ ⁊ miserq̃ positi sumus.
Per nos nãq̃ in peccata cecidimus
sz nostris viribus resurgere nõ valem⁹
et q̃uis nũc iusticia electi polleant ne
quaq̃ sibi ad innocẽtiã sufficiũt si in iu
dicio districte requirãt. Hec ergo cõ/
siderãtes humiliemus nos coz̃ ocu/
lis sũme maiestatis nostras iniquita/
tes humili pfessione pandẽdo ⁊ ppter
nostras prauitates eius gratia nos ĩ
dignos iudicãdo. vt veniaz peccatoz
nostrorũ ⁊ habũdantiorẽ gratiã ab ip
so pcipe mereamur. De hoc dicit bea/
tus greg. vir⁹ moza. sic. Qui pmereri
vult bonũ quod expedit. debet maluz
pfiteri qđ fecit. vñ p̃ iob dicitur quid
faciam tibi o custos hoim. Ecce fatẽ
malũ quod egit. sz bonũ quod deo in
pensatõe debeat offerre nõ inuenit. qz
ad abluendam culpaz quelibet huma
ne actõis virtus infirma est. nisi hanc
misericordia parcentis foueat. et nõ
iusticia recte iudicãtis premat. vnde
recte per psalmistã dicitur. Veliorẽ
misericordia tua super vitas. quamli/
bet quis videat innocẽs. apd districtum
tñ iudicẽ nostra nos vita mõ liberat. si ei reatus sui debitum. misericor/
die benignitas nõ relaxat. Humilitas
autem nostre vestituõis exprimitur.
cum deus hominum custos vocat qz
si eius nos custodia minime protegit
ante occulti hostis insidias nostre solli
citudinis oculus vigilãs dormit. ps
attestante qui ait. Nisi dominus custo
dierit ciuitatẽ et cetera Per nos nãq̃
cecidimus. sed nostris resurgere vi
bus nõ valemus. culpa nos voluptatis
ꝑprie strauit sed. sz pena culpe detez

quotidie deprimit ad amissã rectitudinẽ surgere. studioꝝ conatibus nitimur. sed delictoꝝ pondere grauamur Ois ꝙ apte p̃ iob subdit. Quare posuisti me ꝓtrariũ tibi Tunc sibi deus contrariũ hominẽ posuit. cum homo peccãdo dereliquit deum. Serpentis quippe psuasionibus captus hostis eiꝰ extitit. cuius p̃cepta ꝓtẽpsit. Salubrem em̃ humilitatẽ deserens ad ĩfirmitatis iugum suꝑbiendo puenit et ceruicem cordis erigendo suppositus: qꝛ ꝙ subesse diuinis iussionibus noluit sub suis se necessitatibus stravit. Sic nimiꝝ debuit p̃sumptio coꝛporis fic suꝑbia sterni. Quia em̃ elatũ semel sumpsimus spiritũ. esse deuens quottidie portamus. sed ab humano genere tũc peccatũ plene tollitur. cũ per incoꝛruptionis gloriã nostra coꝛruptio permutaꝫ. esse nanqꝫ a culpa liberi neq̃qꝫ possumus. quousqꝫ ĩ coꝛpoꝛe mortis tenemur. nã quã talibet iusticia electi polleãt. nequaqꝫ tamen sibi ad innocẽtiam sufficiunt. si in iuditio requirantur. sed hoc nũc ad solatium sue erectõis inueniũt ꝙ nequaqꝫ se posse sufficere humiliter sciunt Sub humilitatis ergo tegimine a gladio se tãte aĩaduersionis absondũt. et quo terroꝛẽ venturi iudicis p̃stolantes cõtinuo trepidant eo indesinẽter agitur vt reparationes fiant hec Grego. Pius em̃ ꝙ miseri coꝛs dominus etiã ĩdignos nos ob peccati prauitatem soꝛdidos nõ dereliquet. si nostra peccata humiliter ꝙ veraciter cognoscimus confitẽdo teste beato Grego. qui dicit. Nũqꝫ mẽtem deus deserit. se que ĩ peccatis veraciter agnoscit hec ille. Nam qui veraciter se recognoscit pecca sse. etiam dolet et penitet se deum offendisse. Et benignus dominus a remissione peccatoꝝ se cõtinere nõ poterit. vbi penitẽtiaꝫ veraꝫ in hoĩe esse aspexit. Oñ beatus Bernardus. Ad veram ogitationem peccatoꝝ ĩmediate sequitur penitentia. ad quaꝫ fine vllo intervallo subiungitur remissio. nam qui vere cognoscit malum. quod ex peccato incurrimus a penitentia se non poterit continere. multominus deus cui ꝓprium est misereri semper et parcere atemissione se continet. vbi viderit penitentiam veram. hec Ber. Cõsiderantes autem pietatem tantam et misericordiam dei. nullus negligat post perpetrata facinoꝛa remedium penitẽtie et ꝓfessiõis subire. vt salutem anime sue assequi valeat et veniam peccatorum obtinere. Filius

De cõfessione ꝙ eiꝰ effectib⁹ ac virtute plurima audiui. ꝙ cum gaudio cordis mei suscepi. sed qualis dẽat eẽ cõfessio. de hoc rogo informari. Capitu. V Pater

Dire debes qõ

ad ꝓfessiõez verã ꝙ salubrẽ hec requirũt Primo vt humilis sit Ois ber. Omnia que remoꝛdẽt ꝓsciẽciã ꝓfitere humiliter pure ꝙ fideliter. Et eccle siastici dicit p̃sbitero humilia animã tuã. Et leꝛosus de quo habet in marco qui significat peccatoꝛẽ veniẽs ad Jhesũ flexo genu dixit Domine si vis potes me mũdare vnõ vnusquisqꝫ cũ sua humilitate currat ad remediũ cõfessionis A Itẽ ꝓfessio ds esse verecunda in vilitate peccati. Undelu ce xviij. Publicanus stãs a lõge nolebat ad celos oculos leuare sz pectus ciebat pectus suũ. dicẽs deꝰ ꝓpicius esto mihi peccatoꝛi. naz ficẽ deo multũ displicet ĩpudentia hoĩs peccãtis sic placz sibi verecũdia ꝓfitẽtis testatur hec. gre. ꝙ sic di. Quantũ displicz

deo impudētia tantum placet ei erubescētia peccatoꝝ. Et quāuis verecūdia fit habēda in confessione tamen nihil est celādum eoꝝ que homo neq; ter ꝓmisit ꝓpter talē erubescentiā Ad hoc hortatur nos .beatus Bernhardꝰ sic dicēs. Erubesce peccatū sed tamen totum reuela.in confessione'non abscōdas. Sūt em̄ qui ꝓfitēdo quasi fabulā enarrāt peccatoꝝ suorū hystoriam ⁊ egritudies anime sue fine cōfusione dinumerant . ⁊ pene sine penitentia ⁊ affectu doloꝝ.cito em̄ lacrimas inuenit ⁊ resoluitur in lacrimas et gemitus q̄ habet sensū doloris hoc Bernhardus. Ad erubescentiā vero pellendam multū valet timor verus dei. qz timor dei ꝑfectus omnē verecundiā ab hoīe repellit nā propterea vult deus vt ꝓfiteamur peccata nostra vt pariamur verecūdiā ꝑ pena. De hoc dicit crisostom? sic. Cōfessio igit̄ peccatoꝝ testimoniū est ꝓfessionis deum timentis. Perfectus em̄ timor soluit omnē pudorē ⁊ qz ipsuz erubescere est pena grauis iō iubet nos deus peccata nostra confiteri vt verecundiā patiamur ꝓ pena.nā ⁊ hoc ipsum ꝑs iudicij est. hec Crisostomus Ista nāq; erubescētia que habet̄ peccatorum confessionem magnaꝑs penitētie et satisfactōis est. testāte beato Augustino qui dicit. Erubescētia in confessione est maxima ꝑs penitētie. multū em̄ satisfactiōis abstulit. q̄ erubescentie sue dominās coꝝ que deliquit nūcio dei nihil denegauit hec. Augustinus. Itē confessio debet esse pura scz ꝓpter deum hominū aut vanam gloriam seu aliud emolimentū temporale. Hanc vi. Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram hominibꝰ vt videamī abeis. Pura ergo erit confessio sine omni fictōe ⁊ timore nō seruili sed filiali. Item ꝓfessio dz esse fidelis. qz ꝓfitendū est sub spe venie ⁊ salutis aliter non valeret. sicut ꝑña chayn qui dixit maior est iniquitas mea q̄ vt veniā mereat Ad hoc hortat beatus ber. dicens Sit ꝓfessio tua fidelis vt ꝓfitearis in spe. de indulgentia penitus nō diffidēs vt tuo te ore nō tam iustifices q̄ cōdemnes. Judas certe proditor dñi: ⁊ cha in fratricida cōfessi sunt ⁊ diffisi sunt Primus peccaui inquit tradens sanguinē iustum. Alter maior est iniquitas mea ⁊c. Licet nil eis profuit infidelis ꝓfessio. Item ꝓfessio dz esse vera ⁊ nō tacens verū. nec admiscēs falsum etiā humiliatis ne menciendo dicēs non verū incidat in pctm̄. Vñ beatus aug. Cū humiliatis causa mentiris. si non eras pctor anteq̄ mētireris :mētiēdo efficieris. Et btūs greg. Incaute sunt humiles. qui se mentiendo illaqueādum arrogantiā vitāt. qui ꝓtra veritatē se erigunt. quā derelinquūt. Itez cōfessio dz esse freq̄ns dupliciter intelligendo. primo si quis freq̄nter ceciderit etiā in pctm̄ mortale. etiā freq̄nter resurgat ꝑ pñiam. Alio modo vt etiaz eadē peccata ꝓfiteatur non tñ tenetur quis nisi in certis casibꝰ vt patebit infra quia quanto aliquis pluribus turpitudinē suam sub spe venie cōfessus fuerit tanto potiorē gratiā remissiōis cōsequetur a dño. vnde aug. Quanto pluribus cōfitebit̄ quis sub spe turpitudinis crimīs .tanto facilius conseq̄tur gratiā remissiōis. Itē cōfessio dz esse apta. dz em̄ peccatoꝝ confiteri noībus non palliantibꝰ crimē sed q̄libz pctm̄ suo nomīe ꝓpio quantumcunq̄ turpe exprimat ⁊ nō solum peccata ipsa sed ⁊ circūstantias quantūcūq̄ turpes vel abhominabiles ⁊ sic tota sanies apostematis expellatur. Unde psal

misia. Reuela dño viam tuã ⁊ ipse faciet hoc. Reuela inquã peccata nude ꝓfitendo ⁊ ipse faciet venią crimibus tribuẽdo. Item debet discreta esse premeditata. ſ. vt districte ac ſepatim cõfiteatur ſingula pctã nõ ꝓfuſe. iuxta illud. Lauabo p ſingulas noctes lectuꝫ meũ. i. p ſingula pctã ꝓſcientiam meã Et illud. Iniquitatẽ meaꝫ annũciabo et cogitabo pro pctõ meo. Item cõfeſſio debet eſſe libens ſiue voluntaria non coacta ſic ꝓfeſſio achab qui venią meruit vt habet̃. iij. regũ. xxj. vñ ps. voluntarie ſacrificabo tibi ⁊ ꝓfitebor. Et beatus aug. Adhuc deus exigit ꝓfeſſionem vt liberet humilem damnat nõ ꝓfitentem vt puniat ſuppbientẽ. Item ꝓfeſſio debꝫ eſſe integra vt omia pctã dicant̃ nõ diuidendo inter diuerſos ſacerdotes. ſed omi omnia dicenda ſunt. Deus ſummie bonus. opus impfectiõis ideo nõ amat. aut totum hominẽ ſaluat aut nihil. Unde aug. Caueas ne verecũdia ductus diuidas ꝓfeſſionẽ. Item ꝓfeſſio debet eſſe ſecreta. quia nõ debet pro dere in publicũ niſi publice quis peccauerit. Unde beda ſup marcuꝫ. publica noxa publico eget remedio. leuia emꝫ et ſecreta poſſũt delert leui penitentia et ſecreta. Item ꝓfeſſio debet eſſe lacrimoſa ſiue amara. Uñ yſaias. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Item ꝓfeſſio dꝫ eſſe prompta ſiue obediens. ſ. vt totaliter ſe ſubdat voluntati ꝑlati ſacerdotis. Unde btus augu. Ponat ſe penitens omio in ptate iudicis in iudicio ſacerdotis nihil ſibi reſeruando ſui vt omia iubẽte eo patus ſit. pro recipiẽda anie vita facere quecũq; faceret pro euitenda corpis morte. ⁊ hoc cũ deſiderio. quia vitã recuperat infinitã. cũ gaudio eã facere dꝫ imortalis futurus. hoc augu. q̃ faceret ꝑ differẽda morte morituruꝫ. ꝓfeſſio debet eẽ accuſatoria vt dicat ſe ꝓmiſiſſe pcm ⁊ ex ꝑuia malicia accuſando ſe fortiter nõ pretẽdẽs excuſatões in peccatis ſicut primi parentes. nam ſm ſalomonẽ. Juſtus in principio accuſator eſt ſui. Qui enim mõ ſe nõ accuſat coram ſacerdote deinde cario. in futuro habebit accuſatores deũ. propriã ꝓſcientiã. dyabolum. peccata. ⁊ totum mundũ. quia pugnabit orbis terrarũ ꝓtra inſenſatos. Qui vero mõ ſe accuſat a deo erit accuſatus. Item ꝓfeſſio debet eſſe ſimpler nõ recitando ea que ad rem nõ pinent. ſed ſimpliciter dicendo. de quibus ſibi eſt ꝓſcius. Unde ꝑ yſaiaꝫ dr. Narra tu q̃d habes vt iuſtificeris. Item ꝓfeſſio dꝫ eſſe propria vt petr ſemetipſum tantum accuſet ⁊ nõ aliũ. pſalmiſta. Dei vitam meã annũciaui tibi alias ſi crimen alterius diceret nõ eſſet corrector illius erroris. ſed proditor. Item cõfeſſio debet eſſe fortis vt vincat omnẽ timorẽ ⁊ pudorẽ. Uñ eccliaſti. Fili mi nõ ꝓfundaris ꝓfiteri peccata tua. beatus augu. Laborat mens patiendo erubeſcentiam ⁊ q̃m verecũdia eſt magna pena. qui erubeſcit pro criſto ſit dignꝰ venia. Item vltimo ꝓfeſſio dꝫ eſſe accelerata ſiue feſtina. Uñ ſapiens. Ne tardes ꝓuerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diẽ. Debet ergo quiſq; feſtinare ad ꝓfeſſionem ꝓter quiq;. Primo ꝑter incertitudinẽ hore mortis. Luce. x. Veniet dñs ſerui illius i die qua nõ ſperat: ⁊ hora qua neſcit ꝑtemq; cum infidelibus ponet. Item diuini ꝓmittenti ſibi longã vitã dictuꝫ eſt ſibi te hac nocte repetent aiam tuã. Sed eſt feſtinandũ. quia morans in peccatis accumulat peccatum peccato ⁊ per conſequens penam pene. Unde in apocalipſi dicit. Qui in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc. Et beatus greg. Pecca-

tum quod ꝑ pñam non deluitur. mox põdere suo ad aliud trahit. Tertio est festinandũ. ꝙ quanto quis maiorẽ fecerit moram. tantomagis elongabit a dño. ⁊ ꝑsequẽs tanto difficilior erit eius ꝙuersio. Unde ꝓuidium dicit. Qui non est hodie cras minus aptus erit. Principijs obsta sero medicina paratur. Cũ mala ꝑ longas ꝙualuere moras. Et psalmista dõ. Domine qui elongant se a te pibunt B Quarto qr in extrema egritudine vix aliqs penitere potest. multã enim in illã hora occurrũt impedimenta. nam morbus vrget. pena terret. filij vxor cognati ⁊ totus mundus quos dilexit illicite vocant eum ad se. tene ergo certũ. dimitte incertũ. agas pñam dum sanus es non differendo vsqꝫ ad infirmitatem. Quinto festinandũ est. quia si quis in presenti vita dominũ exorantẽ ⁊ clamantem nõ audierit exclamabit ipse postea ⁊ a dño nõ exaudiet. Diues eꝫ in inferno sepultus pro gutta aque clamans non est exauditus Et de talibus dicit dñs ꝑ hieremiã. Ecce ego iuducam sup eos mala. de quibus exire nõ poterunt. ⁊ clamabunt ad me ⁊ nõ exaudiam eos. festinare ergo debemus ⁊ nõ procrastinare pñam ⁊ cõfessionẽ. vt salui esse possimus a ventura ira.

Filius.

De circũstancijs etiam peccatorũ et que peccatum aggrauant desidero instrui atqꝫ edoceri.

Capitulum VI. Pater. C

Onfitens debꝫ has circũstantias attendere. Quis quid vbi per quos quotiens cur quõ quando. Quilibet obseruet aĩme medicamina dando. Quis debet emꝫ confitens dicere qualis fuerit cũ quõ peccauit vtrum. iuuenis vel senex nobilis vel ignobilis. liber vel seruus in dignitate seu officio ꝓstitutus. sane mentis vel insanus. sciens vel ignarus. solutus vel ꝓiugatus. clausitralis vel clericus. vel laicus ⁊ similia. Quid vt dicat genus peccati videlicet si ꝓmiserit adulterij vel fornicationẽ vel homicidium ⁊ similia. Item vtrũ peccatum ꝑ petratum sit enorme mediocre vel paruũ manifestum vel occultum. Item debꝫ dicere cõfitens peccata que ꝓmisit quĩ qꝫ sensibus abutendo. Item vtrũ diu in peccato permansit an recenter illud incurrit ⁊ ceteras ingressiones. ⁊ hec omnia ꝑ quid intelligũtur Ubi in loco sacro vel profano in domo dñorum vel alibi. per quos scilicet mediatores vel internũcios. qr omẽs tales sunt participes criminis vel damnatõis. ⁊ ipse est reus ⁊ obligatus pro peccatis eorum. Item ꝑ quos .i. cũ quibus ⁊ contra quos. Quotiens. debet enim peccator si potest confiteri non solũ ipsa peccata sed etiam vices ⁊ iteratiões vt dicat quotiens cognouit fornicariaꝫ vel adulteraꝫ. vtrũ vnam vel plures quotiens dixerit proximo verba cõtumelio sa quotiens iterauit ⁊ similia quevulnus iteratum tardius sanat. Si autem ex obliuione non potest singula prout commisit confiteri. dicat tamen quanto tempore in peccatis perseuerauerit seu pdurauerit. Utrũ medio anno vel integro. aut certe pluribus annis in facinoribus perseuerauerit seu pduraverit ⁊ infra tale tempus vtꝫ sepius peccatum iterauit. hec ⁊ his similia prout valet studeat diligenter confitendo enarrare. Et hoc ipsum ꝙ non potest ad memoriam sua scelera propter multitudinem ac obliuionem reuocare conetur deplangere ac dolere. Cur scilicet tali temptatione hoc fecerit ⁊ vtrũ preuenit ipsam temptationem vel fue

tit preuentus ab ea. vtruz sponte vel coactus vtrū cupiditate vel paupertate. vtrū ludo an nocendi animo ⁊ similia Quomodo scilicet de modo agendi vl̄ patiendi quod melius actu cū lectōne noscitur. Quando vtrū in tempore sacro ⁊ orationi p̄stituto. vt in festiuitate sanctorum ⁊ tempore quadragesimali et aliorū ieiuniorum. Debet etiaz peccatoz p̄fiteri ⁊ dolere ꝺ bonis obmissis que scilicet potuit facere ⁊ nō fecit. talia enim dicunt propie delicta quasi derelicta ꝺ Item de tempore malo expenso. De his omībus circūstantijs aug. sic dicit. Consideret penitēs qualitatem criminis in loco. in tempore in pseuerantia. in varietate psone. et quali hoc fecerit temptatione. ⁊ in ipsius vicij multiplici executione. ꝺ portet em̄ fornicatorem penitere ꝑz excellentiam sui status aut officij: aut ꝑz modū meretricis aut in modo sui operis ⁊ qualiter suam turpitudinem pegerit vel in loco sacrato. aut cui debuit excellentiaz fidei vt sunt domus dominorū ⁊ aliorū multorum si in tempore orationū cōstituo in festiuitate sanctorum. aut tempore ieiunij cōsideret quātum pseuerauerit ⁊ defleat quod pseuerauerit peccauit. Item si vltro se peccato obtulerit. Item qꝺ non expectauit temptationem sed preueuerit voluptatem. omnis ista varietas p̄fitenda est ⁊ deflenda. hec augu. ℰ Sed quas ex istis ⁊ cōsimilibus circūstancijs sit necesse confiteri vel quarū cōfessio sit de bene esse. Notandum ꝙ quedaz circunstantie trahunt in aliud genus vel speciem peccati. vt peccare carnaliter cum muliere cōiugata. ⁊ has tenetur homo confiteri. quia tenetur dicere genus peccati. Quedaz vero sunt aggrauantes in eadem specie. ⁊ harum quedam sunt aggrauantes nō totaliter sicut scientia vel magnitudo. ⁊ has non tenetur quis confiteri. quia sunt quasi venialia peccata. Quedaz sunt aggrauantes totaliter: ⁊ notabiliter ⁊ has oportet p̄fiteri. Non em̄ sufficit illi qui centuz marcas abstulit de alieno dicere ego abstuli alienum. cū em̄ ita bene possit verificari si accepisset vnū denarium. nec sufficit illi qui gladio vulnerauit proximū: ego percussi proximum. Unde ꝼm ꝙ dicit thomas Necesse est solam illam circūstantiam p̄fiteri que trahit in aliam speciē peccati. qꝺ tunc solum est necessariū quando circūstantia trahit in aliam speciē peccati mortalis. De hoc etiā dicit quedam glosa ꝙ homo tenetur in p̄fessiōe dicere oma peccata. que occurrunt memorie ⁊ circūstancias eorūdem. si tales sunt q̄ multū aggrauant peccata. vel ponant illa in alio genere vt cū quis peccauit aliquē in ecclesia vel ibi aliquid furetur Circūstancia loci facit ꝙ hmōi cōfessio vel furtū fiat sacrilegia ⁊ sic transeunt in aliud genus peccati. De circunstancijs aūt peccati carnalis. dicit thomas ꝙ circūstācie particulares peccati carnalis. que in speciē peccati mortalis trahunt. semp sunt p̄fitende. Sz oma talia p̄fiteri quecūq; aggrauant pfectionis est. hec thomas. Ex his igitur dictis colligere possum⁹ ꝙ ille circūstantie q̄ trahunt in aliud genus vel speciem peccati mortalis. ⁊ que multū ⁊ notabiliter sunt aggrauantes. de necessitate sunt cōfitende. Ceteras vero circūstantias quascūq; aggrauātes p̄fiteri est de pfectione p̄out dicit thomas. Naz quanto pfectius quisq; suam p̄scientiam a peccatis ⁊ eius circūstantijs quibuscūq; p̄ p̄fessionē humilem expurgauerit. tanto portiorem veniam suorū criminū ⁊ copiosiorē gratiā a dño obtinebit. Filius.

Utrum peccata venialia sint confitenda de necessitate salutis.
Capitulū VII. Pater

Peccata venialia confiteri prout plurimi doctorum asserūt nō est de necessitate salutis q2 nullus ꝓpter peccata venialia si nō assint mortalia a ꝯsortio fidelium separabit. Debet tn quilibet inquātum valet. a se etiā minima peccata propulsare. q2 minimū peccatū pōt fieri in ꝯspectu dei magnū. dū sibi placet. vnde richardus de sancto victore ꝙ si ex fragilitate nostra venialia peccata ꝯmittimus. neqꝫ tamē pro hui9 modi de ꝯsortio fideliū separamur. Debemus tamen inquātū valemus et dīs adiuuerit ea propulsare de nobis. quodlibet em peccatū liceat hoīmibꝰ videat minimuz si nō displiceat apō ꝫ iudicē iustū fit magnū. dicit nā ꝫ aug. Nullū peccatū criminale dū displicet nullū venīale dū placz. Studeamus igit nō solū magna. sz etiam minima vitare peccata. ne si minima contēnim9. paulati defluam9 hec rich.

¶ Unde salubre est etiā de peccatis venialibꝰ ꝯfessionē facere. quia dum minutis peccatis medicamenta nō adhibēt. ꝓ mediū ꝯfessionis et cōtritionis ac alia pia opa. valde coz infrigidāt hoīs. ꝙ reddūt faciliozes ad alia maiora peccata perpetranda. ꝓpter hoc dicit beatus augustinus. Non solum ad ꝯfitendum mortalia verum etiam venīalia sic hortat dicens. Qui confitetur peccata sua ꝙ accusat ea. iaz pactum cum deo facit. Excusat deus peccata tua si ꝙ tu accusas coniuge9 tuis deo. oportet ꝙ oderis i te opus tuum. et ames in te opus dei. iniciuz omnium bonoꝝ operum. confessio ē operū malorum. et tunc facis veritatem quia nō te palpas nō tibi blandiris. fac igitur veritatem confessionis. ꝙ veni ad lucem in operibus bonis etiā ꝓpter illa. que videntur minuta peccata lingue aut cogitationum aut immoderationis in rebus ꝯfessis. quomā minuta peccata plura. si negligantur occidunt. Minute sunt gutte que flumina implent. minuta sunt grana arene sed si multa arena imponatur. premit atqꝫ opprimit. hoc facit sentina neglecta. quod fluctus facit irruens sed diu intrando et non exhauriendo mergit nauem. Quid est autem exhaurire nisi bonis operibꝰ agere ne obruāt peccata. gemendo ieiunando tribuēdo ignoscendo. hec augustinus Necesse igitur est qui gratiam dei desiderat habere: et in summi sponsi ꝙ amici amplexibus frequentius manere vt a peccatis nō solum mortalibus. sed etiaz venialibus studeat se cohiberi. Si autez ex sua negligentia aliquam maculam etiam venialis peccati contraxerit. ꝓtinus conetur illam per confessionez ꝙ penitentiam a se expurgare. ne eum gratia et consortio tanti hospitis contingat carere. De hoc quidā doctor sic dicit. Caueamus quantuz possimus ne aliquid i nobis inueniat dominus noster ihesus cristus. qō oculos eius offendat et si forsitan vt solet humane condictionis fragilitas aliquam negligentie maculam contraxerit. ciciuꝰ per confessionem et penitentiam lacrimaruz abluere eam omni studio festinemus. ne diu sine amici nostri manemus amplexu. quia paratioz est nos recipere. ꝫ perdere tantum si non tardemus de die in diem reuerti ad deuz hec enim duo mala odit deus omnipotens in omnibus hominibus. id scilicet negligentiam reuertendi et negligentiam sue salutis desiderandi hec il

le .Ex dictis igit colligere possumus bonum et salubre esse etiaz peccata venialia per cõfessionem abstergere. vt coz magis purgatum ad suscipiendã grãm. vnusquisqz possit hre. Filius

Cire etiam desiderio vtruz facta confessione teneat quis iterare confessionem. vel si sint aliqui casus ꝓpter quos oporteat confitẽtẽ iterare confessionem prius factaz. Et si quis peracta penitentia recidiuũ fecerit iterum cadendo in peccatum. vtrũ teneatur talis peccata prius confessa ꝓpter hoc reiterare ꝓfessionẽ factã resumendo aut pmiaz. Ca. VIII ℣ Pater.

Notare dẽs qõd confessionem semel bona fide factam ei. qui potuit absoluere. nũqz tenetur homo reiterare nisi velit ymo vt dicit Tho. in quadã questione de quolibz ꝙ nõ ꝑt aliquis auctoritate cuiuscũqz hominis compelli ad confitendũ peccatũ. quod alteri ꝓfessus ẽ qui absoluere potuit. qz confessio peccatorum est quoddã sacramentale diuino imperio subiacẽs non humano

℣ Sunt tamen casus ĩ quibus tenetur homo confessionez nõ rite factam iterare et hoc in quatuor casibus vt ꝓpter defectũ confessoris aut ꝓpter defectum confitentis ℣ Propter defectũ confessoris dupliciter. aut qz deficit ei clauis potentie. eo ꝙ nõ potest de illo peccato absoluere. aut quia deficit ei clauis sciẽtie. quia nescit discernere. ℣ Propter defectum confitentis dupliciter. aut quia dimidiauit cõfessionem id ẽ qz scienter tacuit aliquod peccatum mortale. aut quia contẽpsit seu neglexit satisfacere et oblitus est satisfactionem iniunctam. nam si sciret eam implere vellet. non oporteret confessionem iterare Cũ supradictis satis videtur cõcordare in pluribus Raymũ. et hostiens. ipsi tamen ponũt etiam casum de eo qui in proposito est non deserendi peccatum. propter tales igitur casus vt premissum est tenetur homo confessionem nõ debito modo factã reiterare Qui vo cõfessus fuerit pctã vt debuit ꝙ cui debuit. reiterare nõ tenet nisi velit ꝓpter magis certum. quia quanto frequentius et pluribus quis sua crimina sub spe venie confessus fuerit tanto potiorẽ veniam suorum scelerum et habundantiorem gratiam a dño consequetur. ℣ Videndum est etiam de hoc vtrũ postcõpletam penitentiam recidiuans teneatur taz illud recidiuũ ꝙ oĩa alia que cõmisit confiteri maxime si ꝓfiteatur tali qui nunqz alis audiuit eum. Non credo ꝙ teneatur dicere specialiter et distincte ea que ante confessus est. sed sufficit confiteri generaliter de illis exprimendo ingratitudinem suam ꝙ dicendo de multis ꝙ magnis peccatis mortalibz liberauit me dominus per penitentiam et ego ingratus extitens nihilominus sic offendi eum vt si forte nesciat exprimere aut nõ exprimat ingratitudinis nomen nõ nocet. dum talia dicat verba. qz ex quibz sacerdos ingratitudinem illã possit intelligere. ℟ Vtruz etiã liceat cõfessionem dimidiare dicendũ ꝙ non qz oportet qõd vni fiat confessio ommũque habẽt in memoria. Si vero aliq exciderint a memoria nõ debet ob hoc iterari alias reputari ꝓfessio dimidiata ꝙ si homo peccatũ qõd in priori cõfessione oblitus fuit postmodũ ꝓfitetur etiã alteri. nõ oportet propter hoc totam ꝓfessionẽ iterare. licet hoc quidam senserint ſz sufficit ꝙ ꝓfitens dicat hoc peccatũ .qõd oblitꝰ fuit expresse vel explicite. Alia aũt ĩ generali di

cendo q̄ alia multa peccata confitere
tur hoc oblitus fuit. ¶ Etiaz no
tandum q̄ si homo peccatū cōmissum
est totaliter oblitus. tunc sufficit con
fessio et penitentia generalis. si nō to
taliter tunc debet laborare. vt per ea q̄
scit recordetur. etiam ea que oblitus
est. et si recordetur etiam ea tenetur p
eis penitere. Si vero nō potest recor
dari sufficit penitētia generalis. de hoc
dicit Augu. Veritatē dicit deo peni
tens quando nihil illi de omissis sce
leribꝫ celat. nō q̄ et si voluntate celaue
rit deus ignoret sed dum veritatē sibi
dī vult ab eo. vt veniam ꝯsequaī. Si
vero aliqua menti exciderint ꝯfitetur
veritatem deo cuz generaliter dixerit.
Deus q̄ nosci occulta cordis et ope
ra mea et delicta mea a te non sunt ab
scondita. quibus veniā largiaris. Et
hec veritas cōfitentis. quam diligit
deus. vñ psalmista. Ecce enī veritatez
dilexisti tc. Hic insinuatur q̄ genera
lis confessio etiaz deleat mortalia pec
cata quoꝝ intelligentia nō habemꝰ
¶ Sed notandum q̄ sunt nonnul
li in ordine constituti ac professi. qui ī
graues casus incidunt peccatoꝝ. ꝛ
tamen facinora sua ducti quodam ti
more humano ac verecundia nō con
fitentur suis prelatis. vel eis qui hīt
auctoritatez absoluendi. sed celāt sua
mala facta aut reuelant ꝯfitendo ea p
sonis siue religiosis siue secularibus
qō peius est qui nō habēt auctoritatē
eos absoluendi. Quicunq̄ tales sunt
sciant se eē nō absolutos. Et quāuis
absoluti nō sint nō tñ verenī accedere
ad mensam dñi corpus et sanguinem
sumēdo ac tractādo nostri saluatoris
nō timētes illud pauli. Qui māducat
carnē meā ꝛ bibit sanguinē meum. in
digne iudiciuz sibi manducat ꝛ bibit
Et sunt nōnulli quiquidē timore ba
bent ꝯfessionē facere. auctoritatē non
hītibꝫ q̄z sciūt p̄ tales nō posse absol
ui a suis peccatis nolūt ꝯscīaz suā re
uelare suis prelatis timētes īdignati
onem illoꝝ īcurrere. ꝛ p̄ ꝯs in suis
solatijs offitijs seu dignitatibꝫ ꝑmo
uēdis īpediri. Et iō mittūt ad abba
tē vl̄ plātū q̄ eis p̄est vt sua auctorita
tē alteri det qui eos absoluere possit al
legātes se nō posse. nec habere gratiā
suo plato ꝯfiteri. Quid de talibꝫ refe
rā ignoro hoc tñ dico q̄ incautū ē ꝑ
ter talem carnalē ꝛ stultū timorē hui?
mōi absolutōe a suo plato extorq̄re vl̄
querere. nisi alia valde rōnabilis cā ex
istat ꝑter quā subditus cogaī hoc fa
cere meli? ē tñ facere ꝯfessionem hīti
auctoritatē absoluēdi q̄z ñ habēti. ab
solutionē vero sic factā ꝯmittam? vi
sceribꝫ misericordie ihesu cristi. Et cō
tra tales sic dicit ꝑpheta. Si q̄ritis q̄
rite ꝙuertimī ꝛ venite hoc ē dicere Si
desiderati s et q̄ritis veniā vestꝝ pecca
minū. querite ꝯstāter et efficaciter nō
obmittēdo ꝑter timorē priuationis
alicuius solatij carnalis. seu cōmodi
tēporalis apire ꝯscīas vestras. plato
vestro humiliter peccata vestra ꝯfiten
do. ¶ Sūt etiā nonnulli qui ita
excecati sunt seu indurati in suis pui
tatibꝫ q̄ easdē suas iniq̄tates suis p
latis nō ꝯfitenī vsq̄z ad extremā ho
ram sue mortis. Et hoc iō q̄z a suis
puersitatibꝫ desistere nolūt aut nō pos
sunt vl̄ manifestare seu inotescere alīs
erubescūt quales sint. Et q̄z piculosū
sit in tali errore eē dicere nō sufficiō.
nā puerseuiere sine omni timore dei
et differre ꝯfessionē vsq̄z ad vltimaz
mortis horā ignoro si quid hōi sit pi
culosius. in omni enī scriptura noui ꝛ
veteris testamēti inuenimus solū vnū
hominē eē saluatū in extrema penitē
tia latronē vicz qui pepēdit iuxta cru

cem cristi. vñ beat⁹ bernardus. Ut q̄d homines in vita sua dissimulant agere penitentiam ⁊ de extrema p̄sumunt confessionem nā in omni scriptura canonica tātū vnū inuenies in extrema penitētia saluatū ⁊ hoc hora dominice passionis Ex his igit̄ dictis colligit̄ q̄ mortiferum et q̄ periculosum sit deferre ꝓfessionē ⁊ penitentiā vsq; ad extremam mortis horam. Omnis g̃ qui se huiusmodi diuersis laq̃is tam periculosuz irretitū sentit ad cor redeat et timorem mortis et futur⁹ iuditiū seu dānationez perpetuā p̄ oculis habeat et suam conscientiā p vitia seu peccata maculatā per humilem confessionem suo prelato cui tenetur sua secreta pandere postposito omni timore et verecundia patefaciat. multo melius est enim coram vno homine erubescētiam reportare q̄ coram deo et omni celesti curia verecūdiam sustinere ⁊ p consequens eternā damnationem incurrere igitur vnusquisq; fidelis non differat penitētiam sed cū se sauciatū p aliqua peccata senserit curzat ad remediū confessionis deum iratum iudicem conuertis in pijssimū patrem. testāte beato bernardo qui dicit. O felix penitentiū humilitas o beata spes confitentium q̄ facile vincis inuincibilem q̄ cito tremebundū iudicē conuertis in pijssimum patrez et sic patet de confessione que est scōa pars penitentie.

Incipit tertia distinctio primi libri. Valograuati Filius

Post explanationē duarū partiū viczcōfessionis ⁊ cōtritionis nūc de tertia parte vicz de satisfactione deridero informari.

Ca. .I. Pater

Scire debes ꝙ ad emendationem peccatorum maxime mortaliū necessaria est satisfactio. oportet enim vt crimina ad plenū purgēt. quantū ad reatū ⁊ quātū ad actū. Quātū ꝫ q̄ ad reatū vt de p̄teritis satisfaciam? Quātū ad actū vt de cetero nil tale ꝓmittam?. vñ rich. de sancto victore sic di. In criminaliū peccatorū expurgatōe opus est ꝓfessione et satisfactōe nam ꝓpūctō ⁊ orō q̃ q̄ solent ad venialiū peccator⁹ in expurgatōz sufficere. criminalia expurgare oportet ad plenuz tam ꝼm reatū q̄ ꝼm actū. ꝼm reatū vt de p̄teritis satisfacias. ꝼm actuz vt de reliquo nil tale ꝓmittas: vel ꝓmittere p̄sumas ꝑ Qualis aūt debeat esse satisfactō p peccatis. thomas de aquino declarat sic di. Satisfactō debet eē talis per quam aliquid nobis subtrahimus ad honorem dei. nos aūt non habemus. nisi tria bona: scz bona anime et bona corporis et bona fortune scz exteriora. Ex bonis quidez fortune subtrahimus nobis aliquid p elemosinā sed de bonis corporalib⁹ p ieiuniū. ex bonis anime ñ oportet vt aliquid subtrahamus nobis quātū ad essentiam sed quātū ad diminutōz ipsor⁹. q⁹ per ea efficiā deo accepti p hoc q̄ ea submittimus deo totaliter et hoc p orationem. hec thomas. Unde notādum q̄ satisfactionū quedaz sunt partes p̄cipales scz orō ieiuniū et elēosina Quedā vero sunt secūdarie. que ad has requirūt̄ vt vigilie pegrinatōnes et disciplīne. Dicēdū ergo q̄ oīa opa carnē affligentia reducūt̄ ad ieiuniū. Omnia vero opa spiritualia ad orationē ⁊ oīa opa misericordie ad elemosinā reducūt̄ Sufficientia vero p

cium principaliū pōt accipi ex pte termini a quo ē motus satisfactionis. qz per ieiuniū revocamur a concupiscentia carnis per elemosinam a concupiscētia oculorū. p orationē a superbia vite. Scdo modo sumit sufficientia ista ex parte termini ad quē p ieiumū bn ordinat hō in seipo. p elemosinā ad proximū. p orationē ad deū. Tertio mō sumitur hec sufficientia ex parte materie de qua fit satisfactio. qz per elemosinā fit satisfactio de bonis exteriorīs substātie. p ieiumū de bonis corporis per orationē de bonis mētis. Quarto mō sumit hec sufficientia ex pte modoz satisfaciendi. fit em satisfactio tribus modis. vel p punitōz. vel fm redemptōz. vel p supplicationē. Primū facimus ieiunādo. scdz elemosinam dando. tertiū orādo. Quīto sumitur hec sufficientia ex pte effectus. per satisfactionē em nobis tria magna bona pueniūt scz ipetratio gratie. remissio pene. expiatō reliquiarū culpe. ad primū videt valere elemosina pter multiplicatōz intercessorū. ad scdz ieiuniū. ad tertiū oratio. Consistit ergo satisfactio in his tribus scz in oratiōe ieiunio. z elemosina. vt ille ternarius contra istū nepharium ternarium dyaboli opponat Oratiovicz ira superbiam ieiumū ira carnis concupiscētiam. elemosina ira auaritiā. R Aliter etiam pōt dici videlicet q satisfactio consistat in duobz scz largitōe elemosine. z carnis maceratōe S Elemosina aūt triplex ē. prima consistit in cordis pūctōe qn aliquis seipsum offert deo iuxta illud. miserere anime tue placēs deo. Qui em pauperi elemosinā phet z se ab iniquitate non abstinet. talis qd minus est. obtulit. z qd maius est peccato seruauit. de hoc dicit beatus gre. Qui indigenti primo exteriorē substātiā prebet sed vitā suā a nequitia nō custodit. rem suā deo tribuit et se peccato hoc qd minus ē obtulit auctori. z hoc qd maius est seruauit iniquitati. hec gre. Sed penitens et satisfaciens p suis reatibz studeat cor contritū z corpus mūdū in se exhibere deo. vt possit elemosinā acceptā christo offerre. Secūda elemosina ē in cō passione proximi. qua compatimur alienis aduersitatibz tāq nostris. de qua compassione dicit gre. xx. morali. sic. Plus nonnūq esse dicimus compati ex corde q dare qz qsquis pfecte indigēti cōpatitur minus estimat omne qd dat. Super afflictū quippe compatientes plangimus. qn aliena damna nostra reputamus. z culpas delinquentiū nostris mūdare fletibz nitimur. Qd videlicet agentes plus plerūq nobis. q his pro quibz agit subuenimus quia apud eternū iudicē ex gratia caritate aspirāte omissa. queq perfecte diligit propria. qui pure plāgit aliena. hec gre. Qui exteriores diuitias nō habēt in his operibz misericordie se exercere debent Ald hoc faciendū hortatur richardus de sancto victore sic dicēs Si misericordia magna est aliene afflictionī compati. maior aūt pro alienis reatibz compungi. preclarus em genus est misericordie delinquentes deflere penitentibus indulgere. aliena delicta pprijs lacrimis delere. In his operibus misericordie nos exercere debemus qui exteriores diuitias nō habemus Magna em est elemosina nudum vestire maior autē indisciplinatū morū doctrina ornare. Optimū vero elemosine genus corripere inquietos cōsolari pusillanimes. pacientes esse ad omnes. hec richardus Et beatus her. Plus em est verbi pabulo viciuram in pperuū mentem reficere. q ventrē

l .iij.

periture carnis terreno pane saciare. ¶Ponūt etiā p quosdā septez elemosine ptes. s. docere ignorantē. consulere dubitāti. ꝓsolari tristē corrigere peccātē remittere offendēti. portare onerosos ⁊ graues ⁊ p oīb orare q̄ etiā ī hoc versu ꝓtinēt. Consule castiga solare remitte fer ora. Ita tū q̄ sub eodem intelligatur consiliū et doctrina Tertia elemosina ꝓsistit in largitōne manuali. Ūñ dñs in euāgelio. Date elemosinā ⁊ oīa munda sunt vobis. ⁊ Beatus aug. Elemosina mūdat peccata ⁊ ipa interpellat pro nobis ad dominū q̄ quicquid dederim⁹ ipz integre possidemus. Si vis ergo esse mercator optimus. da qđ nō potes obtinere vt recipias qđ nō poteris amittere da modicū ⁊ recipies centuplū. da tēporalē possessionē vt ꝓsequaris hereditatē eternā. vtātur diuites ꝓsuetudine infirmitatis sue: sed doleāt alīt se nō posse. melius em̄ facerēt si aliter possent q̄ si ꝓsuetudies mittas egrotas. concedīt tibi vti p̄ciosis da pauperib vilia. Hec aug. Et Crisosto. Stulticia est illic relinquere vñ exiturus es ⁊ illuc non premittere quo iturus es illuc ergo sbām tuā collocā vbi patriam habes. ¶ De elemosina etiam dicit pe. da. fic. O virtus elemosine. que velut flumen fontis irrigui ⁊ peccatoꝝ inquinamenta detergis. et estuantiū vitioꝝ flāmas extingnis. O felix elemosina. q̄ de gehenne barathro tenebrarū filios extrahis. adoptatos regni celestis luci ꝑpetue introducis tu de malis paupez vlas ad celū ⁊ illic tuis amatoribz p̄paras hospitiū. ⁊ prebes hereditatē īmarcessibilē et celestis curie dignitatē. O mirāda misericordie virtus q̄ peccatoꝝ oīm rubiginem purgat. fremētiū peccatoꝝ inciamēta mortificat ⁊ splēdore celestis gratie tenebrosas hoīs mētes illustrat felices nūdine. p̄bet pauis exiguus. acquirit regnū. porrigit munus. ꝓparatur aula celoꝝ. nūq̄ deo carus erit qui vel affectū vel effectū elemosine si habuerit vt sc̄z qui nō habeat rē. habeat voluntatē. ⁊ dū domestice facultatis res nō exuberat. liberales animi diuicias non amittat. hec pe. da. ¶ Sūt etiā ſm quosdā septē elemosine corporales. sc̄z pascere esurientes potare sicientes vestire nudum recolligere hospitē visitare infirmū redimire captiuū ⁊ lepelire mortuum. Ūñ versus. Visito poto cibo redimo tego colligo condo. Iste igit sūt tres elemosine si ue tria genera elemosinaꝝ. p q̄s peccatis suo tens satisfacere debet pro peccatis suo creatori. Quisquis ergo habet terrenam substātiā. tenet ad manuale largitōz. vt tribuat elemosinā necessitatem paciēti ſm maius ⁊ minus. p vt dicit Thobias Si multum tibi fuerit tribue habūdāter. si exiguū tibi fuerit etiaz exiguū libenter īpartiri stude. ✠ Si quis vero terrenā substantiā nō hz vt sunt paupes vel religiosi. q̄ bus nō adest facultas rez t̄paliū. seipsos offerāt deo p ꝓtemptū mūdi. ⁊ amore dei ac ꝓximi vt premissū ē. ⁊ acceptā oblatōz sine elemosinā obtulerit deo. Carnis āt macerato ꝓsistit ī q̄tuor. s. ī orōib ieiunijs vigiliis ⁊ flagell. ¶ De orōe sciēd. Orō ē ꝓgeries mentis ad aliquid obtinēdū ⁊ in deum tendētiū. ipa quippe cū ex corde contrito ⁊ hūili fusa fuerit. remissiōz peccatoꝝ a dño ⁊ recōciliatōz obtinebit. De hoc dicit iohānes abbas monachis finay ī tractatu de xxx. gradibz sc̄. Oratō ſm qualitatē eius ē ꝓiunctio vnio hōis ⁊ dei. ſm vero opatōz dei ē recōciliatō. lacrimaꝝ mater. peccatoꝝ ꝓpiciatō. tēptatōnū pons. tribula

tionũ murus.ãgloꝛ opus.futura iocũ ditas virtutũ fons.delitie anime. mẽ tis illuminatio.desperatõis securitas spei demõstratõ.tristicie solutio:diui/ cie monachoꝛ.thesaurus quiescenti/ um.hec Johannes abbas. Magnum esñ remedium est pœnitentibꝫ ipsa oza tio.ꝛ contra temptamẽta omnia mu/ nimentum egꝛegium. Quã etiã cõmẽ dãs beatꝰ Bernardus sic dicit. Quid oꝛatione pꝛecioſius . q̃ deo est sacrifi cium.angelis oꝛganũ.sanctis quiui um.oꝛãtibꝫ pſidium.ꝑtritis vnguen/ tum.pœnitentibꝫ remediũ.hostibus ia culũ.temptatis oĩbꝫ firmamẽtum.Et pꝛout thomas dicit.Sciẽdũ ſm quoſ dam q̃ duplex est orõ quedã est ꝑtem plantiũ.quorũ ꝓuersatõ in celis ẽ.et talis toraliter ẽ delectabilis nõ satisfa ctoꝛia.alia est que pꝛo peccatis gemi tus fundit.ꝛ talis hꝫ pœnam ꝛ est sa/ tisfactionis ps.vel dicẽdũ melius.q̃ quelibet oꝛatõ habet rationẽ satisfacti onis.qꝛ quamuis aliqua habeat sua/ uitatem spiritus.habet tamen afflicti onem carnis.Quia dicit gꝛe.Dũ cre scit in nobis foꝛtitudo amoꝛis intimi infirmamur proculdubio foꝛtitudine carnis.Hec thomas de aquino De se cundo scꝫ de ieiunio. ℟ Notãdũ q̃ triplex est ieiunũ ℣ Primũ est coꝛpo ris a cibo materiali Scõm afflictõis a gaudio tẽpali Tertium spiꝛituale a moꝛtali peccato Et hoc triplici ieiunio debemus castigare coꝛpus nostrũ. pa tũ est esñ qõd pꝛodest ieiunare a cibo ñ si ieiunetur a peccato.De ieiunio tam coꝛpoꝛali sciẽdũ.q̃ abstinentia a cibo materiali carnem affligit.ꝛ pœnaꝫ ge nerat ideo est maxima ps satisfactõis qꝛ vt cõmuniter pœnitentibꝫ ieiunium pro peccatis indicitur vt ꝑ abstinen ciã castigati cicius a suis sceleribꝫ e/ mundent.Et de virtute ieiunij.Johã nes Abbas montis sinai in tractatu de xxx. gradibꝫ sic dicit.Jeiumũ ẽ vi olẽtia nature.decisio delectatõis gut turis.recisio calꝛis ꝓcupiscẽtie.me ditationũ malaꝝ et intentionũ subci sio.libertas somnioꝝ.mũditia oratõ nis.anĩ luminare.mẽtis custodia.cõ punctõis porta.suspiriũ humile.ꝑtri tio hylaris.restauratio mĩtiloquij. oc casio trãsĝlitatis.obediẽtie custos. so mni euacuatio ꝛ alienatõ.sanitas coꝛ poꝛis.peccatoꝝ remissio.poꝛta ꝛ ỹlici e paradisi.Sꝫ hꝫ ieiumũ tyrãnũ vicꝫ gulã.q̃ est poꝛta vitioꝝ fluctus ꝛ vn da iquinationũ.ꝛ ꝓfundũ ignotarum ꝛ indicibiliũ ĩmũditiarũ Ex qua etiã pꝛocedit ociositas multiloquiũ risus pꝛatio scurrilitatis.ꝑtradictõ gloꝛi acio.audatia.ꝑsumptio.amoꝛ mundi soꝛdida rõ. Qui aũt possidet paraliti cũ ipe interpellat ꝓtra carnẽ ꝛ ille ex oꝛatus gulã vitioſe oꝛiri nõ finit. Qui esñ sunt sine gustu illius pœnitus ꝑ gu le dulcedinẽ querũt delectari Hec Jo hãnes abbas. ¶ Jeiumũ aũt di/ cũt hec quatuoꝛ comitari scꝫ largitas leticia hoꝛa ꝛ mẽsura.De largitate dꝫ Beatus ieronimus Qd mãducatur? eras si nõ ieiunares.da pauꝑibꝫ.vt ie iumũ tuum. sit saturitas anĩe nõ mar subꝫ lucrũ.De leticia dñs dic̃.Cum ieiunatis nolite fieri sic̃ ipocrite triſtes De hoꝛa ieiunij legit ĩ libꝛo Reguꝫ ionathas ꝑuit hoꝛã adiudicatus fuit morti.De mẽsura dꝫ beatꝰ aug.Oẽs auiditate ciboꝝ laſſata. ꝑdit oratõ nis virtutem ℣ Hunc videndũ ẽ de vigilijs.de q̃bꝫ dñs dꝫ vigilate ꝛ oꝛate ne ĩtretis ĩ temptatõem. Et beatus petrus ĩ canoni.sua Sobrij estote ꝛ vi.Nã q̃ sobꝛeviuit agilioꝛ ẽ ꝛ expe dicioꝛ ad vigilãdũ.Cũ vero repletus fuerit cibo.segnis erit et piger ad ma/ ne surgẽdũ ad deũ laudãdũ nec tal̃ po

terit dicere cū psalmista. Media nocte surgebam ad confitendū tibi. q aūt ieiunia reddant homines agiliores q expediciores ad vigilādū. De hoc dicit Effrem abbas. Ad vigilādum multū ieiuniū valet sicut eñ miles plurimorum onere ꝓgrauatus impedit ad bellū ita ipeditur monachus ad vigilandum cū escarū largitate turgescit. nō eñ possumus vigilare. cū vēter noster fuerit sapibꝫ onustus. sed oppressi ꝛō no vigiliarum fructus amittimus. q maximū detrimentū anime nostre acquirimus. Vigilq; ergo stude copulare ieiunium. vt cunctis anime viꝛtutibus florere possis. vt caro tua subiecta sit anime tue. ancilla famuletur domine sue. hec Effrem. Et quia vigilie quandam fatigationem seu penam annexaz habent. ideo sunt partes satisfactionis ꝓ peccatis. Ad hanc igit vigiliarū virtutem sectandam hoꝛtatur. Beatus paulus sic dicens. In omnibus exhibeamus nosmetipos sicut dei ministros in multa patientia in vigiliꝫs multis. ¶ Ultimo etiaz videndū est de quarto scz de flagellis q̄ primo consistūt in armis penitentialibus scilicet cinere cilicio q lacrimis deinde in pectoris tōsione iugi genu flexione et disciplinis. Item in afflictione peregrinatōis. Itē in tribulatione et cuiuslibet egritudinis afflictōe qualia flagella sustinuit iob. Quilibet ergo penitēs ꝓout ꝓtra dominū peccauit. studeat de istis flagellis assumere et suo creatori p talia opa penalia satisfacere. q qui ꝓius p oblectata carnalia recessit a deo. nunc per afflictionē carnis q amaritudinē penitentie ꝛeꝛū conet redire. De hoc petrus damascenus sic dicit. Optime penitet. qui dū carnē verberibꝫ macerat. lucrum q̄ delectatiōe carnis amiserat afflictionibꝫ recompensat. Et sicut lubrē illi nūc amaritudinē ingerit cuius caro olī nozia delectatōe peccauit. Nihil differt quibꝫ penis caro addicitur. dūmodo virtutes p̄cedētis illecebris vicaria repressi coꝛpis afflicti one muteꝫ. q qđ leta caro traxit ad culpā. afflicta reducat ad veniā. Nec pe. da. Uñ quisquis ꝓ suis excessibus se hic nō afflixerit. nec a deo flagellat⁹ fuerit a ꝓsoꝛtio filioꝝ dei alienus erit. Uñ. b. aug. Flagellat deus omnē filiū quez recipit et tu exceptus eris. Si fueris exceptus a passiōe flagellor nō eris in numero filioꝝ. Sic igitur patz de satisfactōe que ē tertia pars penitentie. Post hec eriā sciendum q vnusquisq; tanto maioꝛē afflictionez penitentie seu satisfactōis p suis peccatis dēt assumere. quāto recoꝛdatur turpioza q multiplicioza crimina ꝓtra suū creatoꝛē se ꝓmisisse Uñ btūs gre. ī q̄dā omelia. Unusq̄sq; tāto maioza querat bonoꝝ opū lucra p pñaz quāto grauioza sibi ꝛulit dāna p culpā. neq; eñ par fructus eē bōi opis ꝺz eiꝰ. q minus et eius qui āplius deliquit. nā to quisq; ꝺz a se illicita abscidere ḡnto meminit se q illicita ppetrasse. In illis ꝟbis vniuscuiusq; ꝓscia ꝓuenit dēt eñ quilibet seipm discutere. q in quibꝫ et in quāris peccatis deliquerit attēdere. Et ꝓout excessit ꝑm maius et minus suis delictis remedia pfectioza penitētia studeat adhibere. Et circa hec de misericoꝛdia dei presumere. Sic tamen presumere. ne ꝓringat er aliqua negligēti securitate coꝛpere. Et q̄uis ꝓditoꝛ nē nō pascat cruciatibꝫ nostris vultū q q̄ voluptate delectati ab eo discessimus p fletus q lamentationes amaricati itez ad ipz ēdeam⁹. Ista amaritudine tāgit beatus Gre. in cura pastoꝛali. dicit. Ammonendi sunt quippe qui pec

cata deplorant operū et consummata mala perfecto diluant lamēto ne pl? astringatur in debito ppetrati opis. si minus soluūt i fletibꝫ satisfactionis Scriptum quippe est. potum dedit nobis in lacrimis in mensura. vt videlicet vnusquisq; mens tantū penitēdo compunctionis sue bibat lacrimas quantum deo se meminit arusse p culpas. Ammonēdi sunt. vt incessanter commissa ante oculos reducāt atq; viuendo agant vt a districto iudice videri non debeāt. Unde dō cuz peteret veniam dicens. Auerte oculos a peccatis meis paulo superius itulit. Delictum meum contra me ē semper Ac si diceret peccatū ne respicias. postulo. q? hoc respicere ipe non cesso. Am monēdi sunt vt singula queq; admissa ꝓsiderent. ac figillatiz ea in se puniant. vude p ieremiaz dr. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus Diuisas quippe ex oculis aquas deducim? quādo peccatis singulis dispartitas lacrimas damus nec vno eodēq; tēpore eque mens de omnibꝫ dolet. Sz dum nunc huius nūc illius memoria culpe acrius tangit. simul de oībus in singulis ꝓmota purgatur. Ammonēdi sunt etiā vt de misericordia. q̄m postulant p̄esumant ne vi immodera te afflictōis intereāt. neq; em̄ pius dominus aī delinquētiuz oculos flēda peccata opponeret. si per semetipsuz ea districte ferire voluisset Constat em̄ q̄ a suo iuditio abscōdere voluit quos miserādo ꝓueniēs. semetipos iudices fecerit. Unde per paulū dicit Si nosmetipos iudicaremus. nō vtiq; iudicaremur. Rursūq; āmonendi sunt vt sic de spe fiduciam habeāt. ne tamē incauta securitate torpescant. Plerūq; hostis callidus mētem. quam peccato supplantat. cuz de ruina sua afflictum se respicit. securitatis pestifere blādicijs seducit. Modo alioꝛ em̄ facta gratiora. mō nihil esse q̄ perpetratum ē mō misericordia dominī loquet. mō adhuc subsequēs tēpus ad penitētiā pollicet. vt dum per hec mens decepta ducit ab intētōe penitētie suspendat quatinus sic bona nulla ꝓficiat quaz mala nulla ꝓtristāt. q plenius obruat suppliciꝭ q̄z nūc gaudet etiā in delictis ℣ Et notādū q̄ deus nr̄ cruciatibus nostris nō pascit. sed delictorū mozbos medicamētis contrarijs medet. vt qui voluptatibꝫ delectati recessimus. fletu amaricati redeamus. Et qui p illicita defluēdo cecidimus. et ab illicitis nosmetipos restringamus. q q̄ insana letitia ifuderat. salubzis mestitia exurat. et q̄ vulnera uerat elacio superbie. curet abiectio humilis vite. hec greg. ℣ Per ista igit dicta tam colligere possumus vnumquē q̄ penitentem debere perfectam penitentiam ꝓut peccauit suis sceleribꝫ adhibere. si desiderat perfectā samaritanam anime. q veniam suoꝛum criminū a domino obtinere. ℣ Filius.

Quero etiā de hoc vtrum penitentia debeat ad finem vite durare an non. Ca. II ℣ Pater G

De duratōne penitentie scire dēs q̄ penitētiā exteriorē nō oportet esse perpetuā. sz circa interiozē distinguit. Est em̄ penitentia interioꝛ ſm habitum et hec debet perpetua esse. Alia est ſm actum et hanc non oportet esse perpetuam. semper em̄ tenetur quis ad interiozem penitētiā habitualē. q̄ vellet nō peccasse sz ad exteriozē nō tenet ſp ℣ Preterea ē alius doloꝛ rōnal. q̄ est peccati detestatio. alius est sensibilis q̄ est passio: q primus doloꝛ ē q ſp debet esse in

penitentia. Secundus vero nō est de necessitate ¶ Et q̄uis nūq̄ sit certus de peccati remissione. tamen p̄ter hoc nō oportet penitentiā exteriorem esse perpetuam. quia nō exigitur in talibus certitudo scientie. sed sufficit certitudo coniecture probabilis. vt est quādo homo fecit probabiliter quod ex parte sua erat faciēduz scz dolendo. confitendo. satisfaciēdo. cauendo. ¶ De hac vero penitentia Thomas de aquino sic dicit. Duplex est penitentia quedam interior alia exterior. Interior est qua quis dolet de peccato cōmisso et talis debet penitentia durare vsq̄ ad finem vite. semper enī debet homini displicere q̄ peccauit si eī placeret pecca sse. iaz ex hoc ipso peccatū incurreret. et fructū veme perderet. Exterior est. qua quis exterior signa. doloris ostendit. et verbo tenus peccata sua confitetur sacerdoti absoluenti. et iuxta eius arbitrium satisfac et hāc nō oportet durare vsq̄ ad finez vite sed ad terminatū tempus ꝑm mēsuram peccati. Unde etiā plorarus et lacrime ad actum exteriozis penitencie pertinēt. qui nō solūmodo dēt eē continuus sed etiā nec oportet q̄ duret ad finem vite q̄ merces opis penitentis est plena remissio peccati. et quantum ad culpam ⁊ quantū ad penam. post cuius consumptionē nō est necesse q̄ homo vlterius exteriozē penitentiā agat. p̄ hoc tamē nō excludit continuitas penitētie qualis dicta est ¶ Propterea sciēdum est hoc cū contritio quātū ad id qō ē displicentia quedam in appetitu rōis fit. actus penitentie virtutis nunq̄ pōt esse superfluus sicut nec quantum ad intensionem. ita nec quantum ad durationē nisi ꝑm q̄ actus vnius virtutis. impedit actuz alterius magis necessariuz pro tempore illo. Uñ quantūcūq̄ homo continue in actib⁹ huius displicē cie esse possit magis. melius est dum modo actus aliaruz virtutū vacet suo tempore ꝑm q̄ oportet. Sed passiones possunt habere superfluū et diminutum et quātum ad intensionē ⁊ q̄ntum ad durationez. Et iō sicut passio doloris. quā voluntas assumit. dēt eē moderate intēsa. ita dēt moderate durare: ne si nimis duret homo indespe rationem et pusillanimitatē ⁊ hmōi vicia labat. vnde ad virtutē oportet tenere mediū inpassiombus Tristitia autē que in appetitu sensitiuo penitentis ꝓsequit ex displicentia voluntaris passio quedam est. id cir cōmoderāda est ꝑm virtutem. quia eius superfluitas est viciosa. quia inducit indespe rationem. vnde apostolus. Consolamini scilicet penitentem. ne forte habundantiori tristitia absorbeatur. qui hmōi est et talis ꝓsolatio debet eē moderatiua tristicie ¶ Et notāduz q̄ gaudium seculi impeditur per dolorem contricionis. non autem gaudiuz quod de deo est. quia habet dolorez ipsum pro materia. hec thomas de aquino. Per hec igitur dicta informamur q̄ debita penitentia et congrua. si adhibetur certis excessibus et peccatis postq̄ perfecta fuerit. et consumata. plenam remissionem peccatorum q̄ntum ad culpam et quantum ad penaz huiusmodi obtinebit. post cuius executionem non est necesse. vt homo vlterius agat penitenciam exteriorem ¶ Circa quod etiam notanduz q̄ penitentia non est considerāda circa quantitatem temporis sed ꝑz qualitatem cōpūctionis ⁊ emēdatōis nā quāto plus ꝙs compūgit inflectibo ⁊ maiorē ꝑ suis reatib⁹ dolorē hz. tāto citius a sordib⁹ pctōꝝ purgat Uñ dō

et petrus post confessionē et lacrimas statim mundati sunt. de hoc dicit beat? aug. Dñs noster nō cōstituit pēitēcie modū in temporis quantitate. sed in compūctionis ⁊ correctionis qualitate nā dauid et petrus confessione ⁊ lacrimis statim mūdati sunt et latro mi in cruce cōfitēti dictū ē in ipo mortis articulo. hodie mecū eris in paradiso In actōe ergo pēitentie nō tam consideranda est mesura temporis q̄ doloris. hec aug. Oñ sunt nōnulli pēnitentes qui statim in exordio sue cōuersionis peccata que cōmiserunt ad mentis oculos reducunt. et se propter illa in fletibꝫ puniūt atq̄ ab omni inquinatione vitioꝝ custodiūt. hi tales q̄nto frequētius hāc peragunt pēitentiam. tanto citius a suis criminibꝫ purgantur. Bēs greg. de hoc in tractatu super cantica exponens illud verbum Surge amica mea sic di. Surgit amica cū a peccati pperatōne se erigit. venit cum per bona opera desiderij sancti. passibus ad celestia tendit. Sancta etenim mens cum preterite vite turpitudinem conspicit. cuj peccata sua numerat. que fecit. mox secū in pscia erubescit. et quecunq̄ in mūdo dilexerat ad odium sibi transferens fletibꝫ se punit. et ipsa pēitētia facta robustior ab omni inquinatōe se exuit. ab omni torpore negligentie excutit: vt in nullis cogitationibꝫ. nō iaceat sed ad appetēda celestia per sancta desideria se extēdat. hec itaq̄ mēs surgit et vemit quia a torporis infirmitate per cōpunctionem se erigit. et sanctis studijs se exercens ad eterna pdibꝫ amoris curit. hec greg. Quanto igitur valērius a fletibus compūgitur tanto perfectius purgatur et quanto est purgatior. tanto ad contemptum temporalium fit fortior et ad desiderāda celestia fit feruentior. Hec vero operatur diuina gratia. que talibus infundit. De hoc dicit hugo de sancto victore. Tunc vero i quibus malis sumus agnoscimus quando per infusionē diuine gratie illuminati dulcedinem spiritualium bonorum aliquatinus degustare valemus. Et inde est q̄ post acceptū dōnū gratie continuo. mens ad lamēta solvitur. dolore pascitur. fletibus delectatur. et tanta iam impatientius. mala presentia tolerat: quanto ardētius e vicino amonita ad bona futura suspirat. iam nō solum mundum deserit ꝫ fugit. non solum postponit. sed odit. Et que prius timore coacta ea que illicite possidebat dereliquit nunc salubri dolore compuncta etiā bis que humane conditōis infirmitas exigit necessitatibus deseruire ingemiscit. Et sicut prius per timorē ab illicitis immundicijs se sequestrauit. ita nūc omnem mundi speciem quantum possibile est in hac adhuc mortalitate viuenti a cogitatōe funditus excludit. hec hugo: Ecce ad quantam perfectionē perducit lacrimarū effusio et cordis ꝓpunctio. De ipsa enim dicit beatus gregorius. Sola est compunctio que facit animā ꝺoresscere pompas. desiderare cilitium. amare lacrimas. fugere risum. magna agere. et humilia loq̄ iuste operari et super peccatis timere ac tremere hec ille. Deus autē pēitētiam hominum et ꝓpunctionem infundendo eius conscientiam purificat a peccatis sedis. nulla enim cōuenientia nec ꝓmāsio pōt eē lucis ad tenebras nā q̄ ꝓmunicatio diuine maiestatis ⁊ iniq̄tatis. ꝫ statī vt ingressus fuerit dñs virtutis sue radios ipīgit i tenebras dissoluēs ⁊ dissipās immōnito ictu oculi quicq̄d inuenerit feditatis qō fic cōtīgit. nā p lumē sue pñtie nō

põt aīa mala que cõmisit ignorare. sed statim vt cognita fuerit displicẽt vehementer. que autem displicẽt. pe/mitet cõmisisse. Ex dei autẽ pẽsẽtia surgit anime cognitio. ex cognitõe pro/cedit displicẽtia. ex illa autẽ surgit pe nitentia. ad quam vt ait crisostomus. Sine omni interuallo sequitur indul gentia peccatoꝝ. nõ eñ poterit se con/tinere illa benigna dulcedo et dulcis benignitas. que est in visceribꝫ miseri cordie dei nostri. cũ ex corde nos pete re et velere cognoscit. sed ad gemitum offensam in se commissam misericor diter indulgebit. nec imputabit vt p illa in eternum puniat sed pie relaxa/bit. vnde beatus augustinus super il/lum locum. Quorum tecta sunt pec/cata. i. cooperta et abolita. Si eñ tex it peccata noluit aduertere. si noluit aduertere noluit aīa aduertere id ẽ pu nire ſz ignoscere. Ira ergo dicit a deo tecta vt deus nõ videat id est eternali ter non puniat videre eñ dei est pecca ta ad penã ĩputare. Auertere aũt a pec catis. hoc ẽ ea ad penam nõ reseruare hec aug. Itẽ ieronimus. Quibꝫ deus dimittit peccata tegit ne in iuditio re/uelentur. Ex his aperte ostenditur. qꝫ deus ipse penitentez soluit a debito pe ne eterne ſz. et tũc soluit qñ intus il/luminat inspirãdo veraz cordis cõpũ ctionẽ. cui sententie rõ suffragat. et au ctoritates attestant. nemo eñ vere cõ pũgit de peccato bñs cor cõtritũ et hu miliatum nisi in caritate. qui aũt cari tatẽ hz dignus ẽ vita eterna. nemo eñ simul dignus vita et morte. nõ ẽ igit tũc ligatus debito eterne mortis. filiꝰ eñ ire esse desijt ex quo diligere et pe nitere incepit. Ex tũc igit solutus est ab ira que manet sup illũ. q nõ credit. ipe eñ solus ẽ q tollit a suis fidelibꝫ et penitẽtibꝫ peccata ꝓmissa. testãte de ato augustino qui dicit. Nemo tollit peccata nisi solus cristus qui est agnꝰ tollens peccata mũdi. Tollit aũt di/mitendo que facta sunt. et adiuando ne fiant. pducẽdo ad vitã vbi omĩo fi eri nõ possunt. Ex his ex pceden tibꝫ colligitur qꝫ p ꝓtritoꝝ et peniten tiam pueniť ad amorem dei. Cũ igit inter deũ et animã nõ cadat medium nisi solũ peccatũ. dicente ysaia Iniqui tates nostre diuiserunt inter vos et de um vestrum que peccata cum fuerint per penitentiam et spiritualia exerci/cia de medio sublata. statim amor dei tanq̃ calor ab igne et tanq̃ radius a sole perringit ad animam. ex cuius cõ tactu incipit et ipsa calescere et vice/uersa deum vehementer diligere. vn/de beatus bernardus. Amor dei amo/rez anime parit et preuenit. Sicut et sol radium super rem obiectam ꝓoi/cit et per modum reflexionis de re ob iecta calor contra solem reuertitur sic deus caritas calorem sue dilectionis super animam ꝓicit et de aīa ad de um redit vt sic dilecta rediligat a quo misericorditer est ꝓuenta.

Filius ꝑ

Quero etiã vtrũ bona opa et me ritoria p peccatũ sequẽs morti/ficata iterũ possint p penitẽtiã sequen tem reuiuiscere siue restaurari.

Capitulus. III Pater

Ꝑ Pero qđ bona opera et meritoria cꝫuis per pecca/tum mortificentur. tamen per peni/tentiam sequentem viuificentur. Vñ thomas de aquino. Quidã dixerunt qꝫ opera meritoria per peccatum se/quens mortificata non reuiuiscunt p penitẽtiã sequẽtẽ ꝓsiderãtes qꝺ illa nõ remanẽt vt iterꝫ viuificari pos/sint. Sz in hoc impedire nõ põt quia

vivificentur ꝙ autem nō habent vim et efficatiā perducendi in vitā eternā hoc prouenit ex impedimento peccati supueniētis. ꝙ qđ homo reddit indignus vita eterna. hoc autē impedimentum tollitur ꝑ penitētiā. in quantum per eam remittūt peccata. Uñ restat ꝙ opa prius mortificata per peccatuz per penitētiā recuperāt efficaciā perducēdi eū. qui fecit ea in vitā eternaz quod ē ea reuiuiscere et ita pz ꝙ opa mortificata ꝑ penitētiā reuiuiscūt. vñ versus Que sub mortali bona fiūt dāt bona terre. Cor reddūt humile minuunt tormēta gehenne Filius Q

Uero vtrū assumpta vel peracta penitētia remaneāt peccatorū reliquiē per quas ad iterum peccādum disponātur homines

Capitulū IIII Pater.

Q Liendum qđ quāuis quis agat vel peregerit penitētiā. reliquie tñ peccatorū remanēt ꝓpter vicia prī? ꝓtracta ſm magis et minus q̄ disponūt ad velle peccandū quemadmodū remanet fomes post baptismū. ſz tñ diminute et debilitate. ita ꝙ nō possunt dominari volēti resistere cū adiutorio dei. vnde tho. de aquino R Notandum ꝙ peccatū mortale ex pte auersiōis ordinate ad bonū ꝓmutabile quādaz dispositōz causat in aīa vel etiā habitum si actus frequēter iteretur. Culpa vero mortalis peccati remittit. inquātum tollit ꝑ penitentiā et gratiā auersio mentis a deo. sublato autem ab eo quod est ex parte auersiōis mhilominus remanere potest id. quod est ex pte conuersiōis inordinate. cū hāc ꝓtī gat eē sine illa. Et iō nichil prohibet q̄n remissa culpa. remaneāt dispōes ex precedentibus actibus causate. q̄ dicuntur peccati reliquie. remanent tamen debilitate et diminute ita ꝙ homini nō dñant. ꝙ hoc magis ꝑ moduz dispositōis q̄m per modū habituū. sic et remanet fomes post baptismū. peccatum q̄nq̄ inducit debilē dispositionē vtpote ꝑ actū vnū causatā. Q̄nq̄ aūt fortiorē causatā ꝑ multos Sz dñs q̄nq̄ tanta cōmotione ꝓuerit cor hominis vt subito pfecte ꝓsequatur sanitatē spiritualē nō solū ad remissaz culpam sed sublatis oib peccati reliqiis vt pz de maria magdalena. Q̄nq̄ autem prius remittit culpā per gratiam opantez et postea per gratiā coopantem successiue tollit peccati reliquias hec thomas. Uñ sunt nōnulli penitentes qui forte cogitatōe a delectatiōnibus carnis se separant. nichil volūt illicitū ī sua cogitatōe tolerare. carnis stimulū pfecte cupiūt vincere. ꝙ ad sūmum virtutum desiderāt pficere. sed tñ adhuc de corruptione corporis cōtradictōez senciūt incētiua carnis alias temptatōes carnis tolerantes. de hoc beatus gre. viq mora. sic di. Quēs hois penitētie doloribꝫ pressa ī semet ipsa ꝓstringit atq̄ a cunctis delectationib carnis forti cogitatōe separatur ad summā proficere appetit. ꝙ tamē adhuc de corruptōe corpis ꝓtradictionem sentit. vñ per iob dr. Circūdedisti me carcere. Carcere homo circūdatur. q̄ plerūq̄ ꝙ virtutū profectibꝫ ad alta surgere nititr et tamē carnis sue pre peditur corruptōe Sz sancti viri quo mūdiori corde celestium archana cōsiderant. auctis adhuc quotidie ardoribus anhelant et ibi iam pleni saciari desiderant. Unde adhuc parum aliquid ore contemplationis degustant perfecte cupiunt carnis stimulum vincere nihil in cogitatione illicitum de eius iaz corruptione tolerare ſz quia

scriptū est. Corpus qđ corrumpit ag
grauat animaz intentōe quidem iam
vitra semetipsos eminēt sed tamē ad
huc infirmitatis sue incertis motib
subditi corruptōis sue carcere clausos
se dolent Quod se tamen nec a iustis
superbe requiritur. qui amore verita
tis succensi. infirmitatis sue augusti
as transgredi pfecte cōcupiscunt. nec
ab auctore iustorū iniuste disponitur.
quam electoz suoz vta differēs cru
ciat. crucians purgat. vt ad percipien
dum qđ deliderāt qñq melius conua
lescant. Electi autē quousq ab ītima
quiete differūt ad cor suū redeūt. ibiq
carnis sue tumultibus absconsi quasi
amenissimū secretariū petūt. Sed in
eo sepe temptatōis aculeos sentiunt
carnis incētiua paciūtur et ibi grauis
simos labores pferunt: vbi magnam
requiem a labore quesierūt. Ixc greg.
Sed penitentes vel iam per peniten
tiam emūdati nō debent turbari. si pec
cata prius ꝓmissa vel quecūq alia eo
rum corda pulsent. aut temptent dum
modo laborēt. ne cadant in opus vel
consensum peccati ¶ Nam su
stinere temptatōes sine perfectione
prauorum operum non est damnatio
sed potius occasio agende virtutis. te
stante Ixc ysidoro qui dicit Qui adpe
nitentiam cōuertuntur perturbari nō
debent si rursum post emendatōz relic
ta vicia corda pulsent. dummodonō
erumpant in cōsensuz vel opus. Fer
re enim cogitatōes sine perfectōe vici
orum nō est ad damnatōz. nec est occa
sio subeundi crimis sed potius agē
de virtutis. vtile eñ est seruo dei post
conuersionem temptari. quatinus a
torpore negligētie sollicitātibus vitijs
ad opera virtutis animū exercicium
preparet vitioz. Ixc ysidor?. ¶
Sciendum etiam q̄ sunt nonnulli pe
nitentes qui se pro suis excessibus la
mētis afficiūt. sz finita orōe. animuz
ad gaudia terrena iterū relaxāt. et fit
vt p mimū risū hoc perdāt. qđ pri? p
gemitū lucrati fuerāt. de hoc dicit bea
tus gre. sup Ezechielē. Sūt nonnulli
q̄ ia a vitijs se abstinēt ac virtutib ex
ercent q malos ꝓteritos ꝓsequi lamētis
se in pcib afficiūt. sz finita ꝓce. leti te
poralib gaudijs. negligērem animū
dimittūt. ne curāt. ne in eis lacrimaꝝ
mēsura īmoderata gaudia transeat.
fitq vt bonū nimie ridēdo pdant. qđ
plangēdo lucrati fuerāt. Ixc gre. Sūt
etiā nonnulli qui ia ꝓua acta nō solūm de
serūt. sz etiā cū magnis gemitib. que
se male egisse meminerūt deplorāt. et
tñ cū recordātur eoz q̄ ꝓtra dñm pec
cādo egerūt. magno timore concutiū
tur. et quāuis se pfecte ad deū ꝓuer
tāt. tñ de sua salute solliciti formidant
nam ad memoriam veniunt prava o
pera. que perpetrauerant. Et vtrū di
gne illa ppetrauerint nesciunt. q̄ ple
rumq tamen omnipotens deus peccata
relaxat. sed tamen afflicta mens dum
valde ptimescit de venia trepidat. hoc
tangit beatus gre. iij moralium super
iob. Erit seruus liber a domino vicē
Scriptum quippe est. Omnis qui pec
cat. seruus est peccati. quia nimirum
quisq se prauo deliderio subicit. iiqui
tatis dominio dudum libera mentis
colla supposuit. sed huic dominio con
tradicimus cum iniquitati. que nos
ceperat reluctamur. cū cōsuetudini vi
olenter resistimus. et deliderijs peruer
sa calcantes contra hanc nobis iusti
tie rationis ingemite vendicamus. cum
culpam penitudine percutimus. q̄ ma
culas sordiū fletibus lauamus. Ple
rūq aūt ia qdē mēs qđ puerile egisse
se meminit deplorat. ia ꝓua acta nō so
lū delerit. amarissimis etiam lamen

tis punit. sed tamen dū eorū .que egit reminiscit. graui de iudicio pauore tenetur iā se ptecte querit. sed adhuc se perfecte in securitate nō erigit. q2 duz quanta sit districtio extremi examinis pensat inter spem ⁊ fortitudinē solli/cita trepidat. q2 iustus iudex ventens quid de ppetratis reputet quid relaxet. ignorat. nam q̄ prava omisit me minit sed an cōmissa digne defleuerit nescit. ac ne culpe inimicitas modū pe nitentie trā seat metuit Et plerūq̄ culpam iam veritas relaxat. sed mens afflicta adhuc de venia dū valde sibi fit sollicita trepidat. Seruus ergo hic iā liber nō est. q2 peccatū suum homo iam corrigendo et penitendo deserit sed tamen adhuc districtum iudicē de eius retributione ptimescit. Ibi ergo seruus a domino liber erit vbi de peccati iam venia dubietas nō erit. vbi iaz se curam mentē culpe sue memoria non addicit. vbi nō sub reatu animus trepidat. sed de eius īdulgētia liber exultat. sed si nulla ibi hō peccati sui memoria tangitur. ereptū se esse vndiq̄ gratulatur aut quō largitori suo gratias referat de venia. quam accepit si īterueniente. oblitione transacte neq̄cie. esse se pene debitorez nescit. Nec q̄ eñ neglecte ptereūdū ē qō psalmista. ait. Misericordias domini in eternuz cantabo. quō eñ mias dñi i eternū cātat si se fuisse miserū ignorat. Et si misericoidie trā sacte nō meminit vñ misericordie largitori laudes reddit. Ez rursum querēdū est. quō electorū mēs perfecta eē in beatitudīe possit. si hāc inter gaudia memoria sui reatus tangit. aut quomodo perfecte lucis clare scit gloria. quā reducta ad aīm obumbrat culpa ¶ Sed sciendum est si cut sepe nūc tristitia reminiscunt leti ita tunc transacte nequitie sine lesione nostre beatitudīs recordamur. Plerū q̄ etiā incolumitatis tpe ad memoriam dolores preteritos sine dolore reducimus. ⁊ quo egros nos recolim? eo nos incolumes plus amam?. Erit ergo et in illa beatitudīe culpe memoria. nō que mentem polluat sed que leticie arcius astrīgat. vt dū doloris sui animus sine dolore reminiscitur. ⁊ de bitorem se modico verius intelligat. et eo magis acceptam salutez diligat quo molestie memimit quā euasit ✕ In illa eñ leticia fic tūc mala nra sine tedio concupiscimus. sicut nūc in luce positi. sine vlla cordis caligine animo tenebras videmus. q2 ⁊ si obscurum est. qō mente cernim? de iudicio ē hoc luminis. nō de passione cecitatis Et in eternū ergo laudes mīe largitori nostro referim? et nequaquā pcie miseria grauamur. q2 dū mala nostra sine aliquo mentis malo respicimus nunq̄ erit q̄ corda laudantiū de trāactis iniquitatib9 polluant. ⁊ semper erit q̄ hec ad laudem liberatoris accēdat. Hec gre. Ex his ergo dictis sanctissimi viri colligere possumus difficile posse homines perfectam securitatem in hac vita de remissione peccatorum habere. hec eñ libertas est omnis salutis perfecta securitas. que in eterna solum patria habebitur. Et iō laborare debemus. quatinus p penitēciam et bona opa. ad illam requiem vbi nullus timor sed pfecta securitas ⁊ secura iocunditas est puenire valeamus. Et q̄uis superius dictū est. q̄ pacta congrua et decenti penitētia. nō sit opus vt homo agat vlterius penitēciam exteriorem. ſz q2 incerti sumus de pfecta peccatoz remissione. iō valde salubre est omnib9. maxime tamen illis qui multa scelera et enormia cōmiserūt vt q̄diu i hoc corpusculo du

rant in pnitētia exteriori q̄ interiori se exercere studeant. melius est amplius facere q̄ minus. vt ex hoc tanto maiorem fiduciam de vēnia peccatorū ac de celesti gloria ī suis extremis habeant. quanto ꝑstantius ⁊ diutius in castigatōe sui corpis ⁊ bonis opibus modo perdurant. De hoc hugo de sanctovictore sic dicit. Penitentia alia ē exterior alia interior. Exterior est ī afflictōe carnis. Interior est in ꝓpositōe cordis. p exteriorē castigat culpa praui opis. per interiorē emundatur culpa prauę voluntatis. Scōm q̄titatē delicti mensura correctōis pensanda est. agite inq̄t fructus dignos pnitentie. aliud em̄ est fructus pnitentie. aliud est ipa pnitētia. si displicet tibi. quod feciſti. pn̄am agis. si persequeris ⁊ punis. quod feciſti. fructus pnitentie facis. Et q̄ ſm mensuram delicti. correctōis mensura pensanda ē ideo fructus dignos pnitētie nos facere oportet. Si in correctōe minorē afflictō q̄ culpe delectatio fuit. nō est fructus dignus penitentie tue A Sed dicis mihi qūo scire possum qñ condigna sit pnitentia mea Quia scire hoc nō potes. iō necesse habes semper penitere satisfacere potes. nimis facere nō potes. melius est vt plus facias q̄ min⁹. Idcirco sollicitus esto satage. da operā. studium impende. vt culpa sit cū fine. deuotio sine fine Dechn. Et q̄uis ſm Cri. B Sine ī ī teruallo lacrime pnitētis ⁊ remissio peccatoꝝ fiāt fint. hoc est vē quantum ad culpam siue offensam dei quaz statim remittit sine mora. Sed ſm Hilbertum qui dicit ī tractatu sup missaz ꝙ oportet hominem per multa trahi anteq̄ peccatū penitus destruat. quātum ad maculam. Et ideo vt premissum est multū fructuosum est ⁊ salubre ꝓpter maiorem securitatem vt homo ī actib⁹ penitentie ⁊ bonis operib⁹ perseueret vsq̄ in finem C Circa qō etiā notandum ꝙ sunt nonnulli. qui ꝓ durantes in carnis integritate cū se respiciunt minus habere. quod defleant ad feruorem spiritus ⁊ deuotōis per amorem se inflammare nō curant Et sepe nonnulli post carnis peccata etiam enormia. ad deum p penitentiā reuertentes tanto se bonis actib⁹ seruentius exercent. quanto se conspiciunt grauius erraſſe. Et fit plerūq̄ vita istoꝝ deo acceptior q̄ illoꝝ. qui sibi sufficere vite sue innocentiaz putabant. De hoc dicit Beatus gre. in cura pastoris. Sepe nonnulli ad deum post carnis peccata reuertentes tanto se ardentius in bonis actib⁹ exhibēt q̄nto dānabiliores se de malis culpe vident. Et sepe quidez in carnis integritate ꝓdurantes cū minus se respiciunt habere qō defleant. idest plene sibi sufficere vite sue innocētiaz putāt arcq̄ ad feruorem spiritus nullis sermonis stimulis inflammant ⁊ fit plerū q̄ deo gratior amore ardēs vita post culpam q̄ in securitate torpens innocentia. hec gre. Uñ vnuſq̄sq̄ in quocūq̄ statu sit positus. ne tardet p̄penitē tiā ⁊ bona opa ꝙuerti ad dominū. Si quis carnis integritatem in se nōdū violauit. gratias agat deo de tanto dono sibi collato ab ipso. reuocet tñ ante oculos mentis si quid per ꝓsensum vel delectationē carnalis peccati enarrauerit vel si etiaz p̄ spiritualia vicia seu quecūq̄ alia peccata deum offenderit. et pro illis compungatur ⁊ agat penitentiā ⁊ p̄ bona opa ⁊ humilitatē cordis integritatē studeat in se conseruare. nā si talis in castimonia pseuerauerit. ⁊ circa hoc timorē dei ⁊ humilitatē habuerit. ⁊ se in bonis opib⁹ exer-

citauerit maiorē grām ac feruentiorē caritatē a dño obtinebit. Si quis vo lapsus est in carnalia peccata vel alia crimina: non tamen multa. redeat ad pscientiā ⁊ p opa penitētie ⁊ lacrimas satagat sua facinora emēdare Siquis autē in multa crimina est plapsus. ⁊ multa pcā enormia ⁊ turpia se vepre hendit pmisisse. ⁊ longo tēpe in his ⁊ in alijs vicijs quibuscunq; pseuerasse nec talis debz desperare sed ex toto cor de se debet ad dñm p penitentiā puerte re. Et quanto se pspexerit ptra suū cō ditorem magis deliquisse. tanto p pō tiora penitentie opa ac lacrimaz̄ com punctionem laboret deo satisfacere. ⁊ de cetero a similibz cauere. ⁊ in bonis actibz vsq; ad finem vite pseuerare. si sic egerit. pculdubio veniam peccatoz̄ et gratiam a dño obtinebit ⁊ psequet

D Et notandū etiam q; vetus penitens nihil pdit de tpe. p satisfactōez recupat tempus pteritum. p bona opa ra custodit ⁊ tenet tempus psens. futu rum vero tempus p bonum ꝓpositū seu voluntatē. Quod ꝓbat beatus Bernā. sic dicens. Verus penitens de tpe ni hil pdat pteritum recupat p satisfacti onem. ⁊ psens tenet p bonā opatōem ⁊ futurū p immobilem voluntatē. Sic igit habemus de penitentia ⁊ eius pti bus videlicet cōtritione. pfessione. ⁊ satisfactione ⁊ de circūstantijs tangen tibz ipaz pmam ⁊ eius ptes

Q Onsidero vim penitētie. ⁊ quo dam tremore pcutior eo q; plu res penitētes post puersionē suam ad deum p introitū ordinis. habitū reli gionis assumentes. minus discrete se habent. nam p immoderata ieiunia ⁊ indiscretas vigilias seu alias castigatio nes corpus suum nimis affligētes non nunq; dolorē capitis ⁊ corpis debili tatem incurrunt vel etiā sensum rōnis pdunt. ⁊ p psequens efficiunt sibi ⁊ alijs inutiles. ad hoc cauendū rogo te. vt de virtute discretionis me instruere velis vt in his que agenda sunt sp cau tus ⁊ circumspectus esse possim.

Capitulum. V. Pater. E

De discretiōe su

Per qua peris informari scire debes q; hec virtus vicz discre tio omni volenti deo seruire multū est necessaria. maxime tamen penitēti bz et nouiter conuersis ad viam salutis. nam sunt nonnulli. qui post multa pec cata statum religionis assumētes opa penitentie aggrediunt. ⁊ seipos per abstinentiam nimiaz̄ vigilias ieiunia ac ceteras castigatōes corporales. in discrete affligūt. ⁊ sic corpore debilita to vires ad bene agendū in ipis defici unt. nonnunq; etiam sensus amittunt spiritus extinguitur ⁊ totus spiritual' profectus dissipat. hec vero indiscre tio oritur ex feruore spiritus. quez no uelli ⁊ nouiter puersi habent ⁊ a bona voluntate sm quā etiā sepe regunt nō sm rationem. nam tales volētes pro suis excessibus satisfacere domino se meripos p indiscreta opa penitentie afficiūt ⁊ hoc iō faciūt. q; p talia fac ta putāt se placere seu obseq̄z deo se pstare sz q̄cūq; talibz pplexis laq̄is se circūdatū senserit. sciat eē hoc tēptaci onē diaboli subtilē. ipe em̄ hostis āti quus laborat. vt p virtū indiscretōis tollat de corde hōis dilectōz̄ dei. ⁊ bo mi opis effectū. F De quo .b. ber. sic dicit. Nō bz calidus hostis machi namētum efficacius ad tollendam de corde dilectionem. q; si efficere possit vt in eo incaute ⁊ non cum ratione ā buletur. vbi autem vehemēs feruor et emulatio. vbi maxime discretio neces saria est. que est ordinatio caritatis.

discretio non tam virtus est quã quedam moderatrix affectuũ ⁊ morũ doctrix. Ũñ qui in discretõe cõuersat. suam ipius salutem operatur. Hec ber. Necesse igit est vt cauti ⁊ circũspecti simus tam in cauendis malis q̃z in agendis bonis. vt nostra facta sortiantur bonum finem. Unde beatus greg. ih̃. morali. di. Sepe em̃ qd̃ bono studio gerimus dũ discernere negligimus quo iudicentur fine nescimus. ⁊ non nunq̃z hoc fit reatus criminis. qd̃ putatur causa virtutis. vnde necesse est. vt nõ solũ intueamur quid agimus. sed etiam cũ quanta discretõe peragamus. primũ quidẽ. ne mala quoquomodo agamus postmodũ vero ne bona incaute faciamus. Hec gre. Qui cunq̃z ergo operatur opus bonum indiscrete vltra vires corpus suum affligendo. magis peccat q̃z meret. testatur hoc beatus bernardus qui dicit. De rapina holocaustũ offert. qui nimia egestate vel somni penuria corp̃ suum imoderate affligit. Et Cassian̄ in collationibꝫ patrũ magis aũt peccat q̃z meretur. qui vltra vires suas bonum operatur. ¶ Quaz sit vero periculosum indiscretiõis viciũ di. Beatus bernardus in epistola ad Carthus. Sunt namq̃z corporalia exercicia in quibꝫ necesse est corpus laborare. sicut sunt vigilie ieiunia ⁊ alia huiusmodi. que spiritualia non impediunt. sed adiuuant si cũ rõe ⁊ discretione fiant. que si ex indiscretõnis vicio sic aganṫ. vt vel deficiẽt spiritu vel lãguescente corpe spiritualia ĩpediãt. qui sic̃ corpi suo faciẽs afflictõz. tollit boni opis effectũ. spiritui affectum prorio exẽplũ. ño honorẽ. sacrilegus est ⁊ horũ oĩm in deo reus. tamen aliquã do affligẽdũ est corpus. sed ꝑterẽdum. qz modus in omnibꝫ est habendus. ꝑter quod ad modicũ. sed tñ nõ in concupiscẽtijs cura carnis gerẽda est. agenda vero sobrie ⁊ cũ spirituali quadã diseiplina vt neq̃z in modo ei? neq̃z in qualitate neq̃z in quãtitate appareat aliquid. quod nõ deceat seruũ dei. nõ solũ in hoc sed ⁊ omnem vitaz nostram. quamuis hominibꝫ occultaz exhibere debemus sanctaz ⁊ honestam omnẽ ꝓuersatõz nostram. sanctis angelis ꝓspicabilem agere ⁊ delectabile quãuis inter domesticos parietes inclusam. Hec bernar. Ũñ Abbas ysaac ¶ Corpus infirmũ si supra virtutẽ ad opa coegeris obrenebrationẽ sem per importat anime. ⁊ ꝓfusionẽ magis sup inducit. Corpus vero forte si ociosi tati ⁊ requiei dederis omnis malitia ꝓficitur in anima habitante in eo. Unde maior ẽ omni virtute discretio Hec ysaac. Ex his igitur dictis colligere possumus q̃ bona opa magis indigeant discretione q̃z deuotione. et quãuis deuotio deum amantis terminum nõ debeat habere. debet tamẽ terminum ⁊ discretionem habere opus bene opantis. De hoc diẽ. beatus gre. sic. Nolo vos orare vsq̃z ad tedium ieiunare vsq̃z ad defectum. flectere genua vsq̃z ad debilitatem bona em̃ opera nõ tam indigent deuotõe q̃z discretiõe. Et beatus bernardus. Sicut nullum terminuz vel finẽ debet habere deuotio amãtis. sic suos terminos affectiones ⁊ vigilias oz habere actio operãtis. nam virtus discretionis absq̃ caritatis feruore iacet. ⁊ vehemens feruor absq̃ tẽpamẽto precipitat. Hec uor. Unde quilibet homo corpus suũ cũ discretiõe castigare debet. ⁊ curam apud illud negligẽter quasi circa ego tum sibi commendatum adhibere. ad quod iterum hortatur beatus Bernardus sic dicens. Quia omnis institutõ

animalis hominis circa corpus est. et circa ꝓpositoꝝ exteriorꝭ hominis. iō vocēdus est racionabiliter mēbra sua castigare. et inter carnem et spiritū que inuicez iugiter aduersuꝝ se ꝓcupiscūt iustum ratōis ac discretōis habere iudicium. nec alicuius eoꝝ iuditio ꝓsobere corpus suum sicut iumentuꝝ commendatum cui etiam multa volenti inutilia sunt neganda. utilia vero etiaꝝ non volenti sunt iūgenda sic vero de eo agere sicut de nō suo sed eius a quo ꝓtio magno empti sumus vt glorificemus eum in corpe nostro. Hec ber.

¶ Igit sciēdum est tam magnā eē discretōis virtutē ꝙ sine illa virtus pōt ꝓfici et i suo vigore ꝑmanere. nec quemq̄ ad statū ꝑfectōis sine illa posse peruenire. De qua habet i scōa collatōe abbatis moysi in hūc modū. Discretio sine q̄ nihil agere oīno scripture auctoritate ꝑmittim̄ ita vt ne ipz quidē spirituale vinū qō letificat corpus hominis sine ipi? finamur moderatōe percipe ꝝ illud cū ꝓsilio omnia opera fac cum ꝓsilio vinum bibe. Et iteruꝝ sicut ciuitas muris diruta et nō circundata. sic est vir qui nō cū ꝓsilio aliqd agit. Cuius ꝓuatō q̄ ꝑnitōsa sit monacho testimonij huius exēplū ac figura ꝺeclarat dirute eīm ac sine muris ꝓpugnaculis ciuitati. in hac sapiētia. intellectus sensusq̄ ꝓsistit. sine quib nec interioꝝ nostra edificari poterit domus. nec spiritales poterūt. diuitie ꝓgregari. secundū illud Cū sapiētia edificabit domus. et cū intellectu iterꝝ erigit. cuz sensu implent necessaria omnib virtutibus. Quib manifestissime ꝺeclarat. nullā sine discretōis gratia ꝑfecte posse vel ꝑfici vel stare virtutem. Et ita tam bea. Anthoniꝰ q̄ ꝑuersoꝝ sētia diffinitū est discretōez esse que fixo gradu intrepidū monachum ꝓducat ad ꝺeum. ceteresq̄ virtutes iugiter conseruat illesas. cū q̄ ad consūmatōis excelsa fastigia minore possit fatigatōe ꝓscēdi. et sine qua multi etiā ꝓpensius laborātes ꝑfectōis nequiuerūt culmen attingere. Omnium nāq̄ virtutū generatrix custosmoderatrixq̄ discretio est. Hec moyses abbas. ℟ Notandū etiā ꝙ sine discretione virtutes bone esse nō possunt. qz ꝑindiscretionē ipse virtutes virtutis nomen amittūt. Et iō sine discretione vera bona anī. que sunt virtutes. nec acquiri poterūt nec ꝓseruari. Ad ipaz etiā ꝑtinet diligēter attendere q̄tū quisq̄ quottidie ꝓficiat vel deficiat et inualitudinez sui corpis seu fortitudinē solerter pensare et ꝓut vires suppetunt se ad virtuosa opa exterē dere. ista et quedam alia tangit richardus de sancto victore in tractatu sup beniamin adolescentulo sic dicens.

Tunc veraciter virtutes credūt esse bone. q̄n sunt nō solū ordinate sed etiam moderate. qz dū virtutes discretionis moderamen excedunt. virtutis nomen amittūt. nam timor sepe min? cadet in desperatōz. dolor minus in amaritudinem. spes īmoderata in ꝑsumptōz amor supfluus in adulatōz leticia supuacua in dissolutōz. ira ītē para in furorē. In hūc iraq̄ modum virtutes in vicia vertūt. si ꝑ discretionē nō moderēt. Ut̄ñ apparet patēter ꝙ vera bona anī sine discretōe nō possunt acquiri nec seruari. merito ergo illa virtus diligit singulariter sine q̄ nulla ꝓq̄rit nulla ꝓsūmat. ¶ Et notādū ꝙ mlta de discretō e legendo multa discimus audiēdo. verūtamen nūquā ad plenū eruditur sine experientie magisterio. Primū g̃ est vt satagamus singul virtutib studiū freq̄ns

impendere.qđ dū facimus necesse est nos sepius cadere. oportet nos sepe resurgere ⁊ p freqñtē lapsum addiscere qua vigilātia. qua cautela oporteat virtutū bona acquirere vel custodire. sic dum longo vsu virtutū disciplina addiscit qñq; mens diu exercitata ad plenā morū discretionē producit. Quāto em̄ actionib⁹ temptatōib⁹ vrgemur quāto crebrioribus periculis exercem̄. tanto pfectius ad discretionez erudimur ⁊ sepe aliarū virtutum damna. discretōis sunt lucra. Etiā ad discretionem pinet diligēter attēdere. frequēter discutere. quantū animus quotidie proficiat. vel quātum forte deficiat. quib⁹ cogitatōib⁹ magis incurset. quib⁹ affectib⁹ magis tāgit. debet nō solū vicia cordis sed etiā inualitudinem corporis pfecte ꝺgnoscere ⁊ sz q vnūqđq; exigit salutis remedia querere quesita adhibere. ipaz nosse oportet nō vicia sua. sed ⁊ gratiarū munera ⁊ virtutū merita. sed ⁊ ipa diligenter distinguere. ⁊ que sint bona nature vel dona gratie subtiliter pensare. prōptū habere dicit. quib⁹ temptatōnum machinis malignus spiritus euz impugnet. quantis spiritualiū gaudiorū ꝺsolationib⁹ habūdet. qz frequēter eū diuinus spiritus visitet. ⁊ vt totū breuiter concludam. Debet discretio nēa totū interioris ⁊ exterioris hoīs statū ⁊ habitū quātū possibile est plene ꝺgnoscere nec solū qualis sit. sed etiam qualis esse debeat subtiliter querere. diligēter inuestigare. Per hāc cū animus assiduе eruditur qñq; pducitur ad plenā ꝺgnitōz sui. cūq; animus diu exercitatus in virtutib⁹ in ꝺgnitōe sui plene eruditus fuerit. ad ꝺgnitōz quoq; dei poterit sustolli. Hec richardus. Ecce quāta est virtus discretōis que nō solū ꝓfuerit ad virtutū pfectōz. vrū etiam ad dei ꝺgnitōz siue ꝺtemplatione idcirco ab vnoquoq; religioso ⁊ volēti in spirituali vita pficere est merito diligenda. Filius.

Hanc discretōis virtutē vt audio omni volenti pficere in religiosa vita multā necessariā eē ppendo. sz quō quis ad illā puenire valeat vel pquē modū acqrit hec virt? de hoc peto informari. Ca. VI Pater

Scire debes qđ virtus discretōis maxime p. duo acquiritur. Primum est diligens inspectio exemplorū pcedentiū patrū. nā cum nos studiose legēdo inuestigamus vitā sanctorum patrū qualiter in hoc mundo vixerunt. quid nobis aut quomodo agendū sit per eorum discretionem. ⁊ exēpla docemur. De hoc beatus gre. xx viij. mo. sup illo vbo quis tēdit sup eā lineā sic dr. Sup hāc em̄ terrā linea tēdit. qñ electe vnicuiq; anime ad sūmēdi viuēdi regulā patrum pcedētiū exēpla mōstrāt. vñ ex vita illorū ꝺsideret. qđ in suis actib⁹ seruet. q̄ ten? respectu iusti limitis tramite. nec infra minia negligēs deficiat. nec vltra maxia superbiēs tēdat. nec min? cogetur supplere qz sufficit. nec arripiat plusqz acceperit. Me aūt ad mēsurā quā dz ꝓpueiat aut eādē mēsurā deserēs extra limitē cadat. Angusta quippe porta q̄ ducit ad vitā ⁊ ille hāc īgredit. q̄ in certis q̄ agit discretōis subtilitate ꝓpter hāc sollicite coartat. nā q̄ p̄ voluptates ꝓprias secura mēte se dilatat. āgustē sibi porte aditū dānat vt ergo huius terre mēsura fuer sup eā diuinitus limea tēdat. Quia vt nostra opa vl̄ minora pficiāt vl̄ maiora moderēt. p̄scra eloqa subtil' añ nos sāctorū vita expanditur. et quid nobis et quantū sit agendum ostēsa eorū discretōe diffinit.

¶ Sciendū etiā q̄ plerūq̄ virtus cū indiscrete tenetur amittit cum discrete intermittit plus tenetur. Nec mirū si id in corporeis rebus videm? Ex studio nāq̄ cū arcus distēdit etiā in suo tpe cū utilitate tēdatur qui si ociū relaxacōis nō accipit feriēdi.vī ip sopsu tensiōis perdit. Sic aliqñ in exercitatōe virtus cū p discretionē pter mittitur reseruat tanto plus vicia valenter feriat.quāto a pcussione interiz prudēter cessat. Subtili igitur discretōe sup hanc terrā linea tenditur.quā do ostensis vnicuiq̄ anīe exemplis p cedentiū patrū ¶ utiliter ad opacōnē virtus attēditur ¶ nōnūq̄ utiliter tēperatur. Hec gre. ❧ Secūdū est per qđ virtus discretōis acquirit vera humilitas. Oportet em̄ qui vult ad hanc virtutē puenire vt se humiliet ¶ nō solū que agenda sunt sed etiā cogitacōes pplexas sibi aduemētes semotib ¶ magis expertis intimare studeat.nec suo sensu adhxreat sed illoz iudicio ¶ diffimitōi adhxreat ¶ acqescat. Qui igitur sic egerit nō solum decepcōes dyaboli euadet.verū etiam in cūctis que agenda sunt magis securus ē et cautus īcedet. De hoc habet in collatōe patrū vbi abbas moyses in secūda collatōe sua sic ait. Vera inquit discretio nō nisi vera humilitate acquiritur. Cuius humilitatis hec erit prima probatio.si omnia nō solū que agenda sunt.sed etiā q̄ cogitāt semotū rescuant examini.vt nihil suo q̄s iuditio credens illoz p omnia diffimitōibus acquiescat vt quid bonū vel malū debeat iudicare.eorū traditōe ꝓgnoscat Que institutō nō solū p veram discretionis viam iuuenē recto tramite docebit incedere.verum etiam a cunctis fraudib ¶ insidijs inimici seruabit illesum. ❧ Nullatenus em̄ decipi poterit quisquis nō suo iuditio sed maioz viuit exemplo.nec valebit ignorāter alias ignoratōni eius callidus hostis illudere. qui omnes cogitatōes in corde nascētes pernicioſa verecundia nescit obtegere.sed eas maturo examine semoz vel reprobat vel admittit.illico nāq̄ vt patefacta fuerit.cogitatio maligna inarcescit ¶ anteq̄ discretōis iudicium proferatur.serpēs deterrimus velut tenebroso ¶ subterraneo specu virtute confessionis protractus ad lucem ¶ traductus quodā modo ¶ deshonestatus abscedit. Tam diu em̄ suggestiones eius noxie dominantur in nobis.q̄diu celantur in corde. Et hiō semper semoz̄ summa cauctione sectanda sunt vestigia.atq̄ ad eos cuncta que in cordib oriūtur sublato confessionis velamīe referēda. Nam sciēdum neminez diffimitōibz suis vī iuditio ꝓprio confidentē pfectōis culmen aliquādo posse ꝓscendere.sed ne dyaboli permitiosa quidē illusiōe non decepi. Omni igitur conatu debet discretōis bonū virtute humilitatis acquiri.que nos illesos ab vtraq̄ potest nimietate seruare.ad vnum em̄ finem nimietas ieiunij ac voracitas pueñit. eodemq̄ dispendio vigiliarum īmo deratio continuata monachuz quo sō nij grauissimi torpoz inuoluit. Nam per excessum continentie debilitatum quam q̄ ad illum statum reuocari necesse est in quo negligens quisq̄ per ī curiam detinetur. ita vt frequenter quos p castrimargiā decipi nō potuisse conspexim̄us per īmoderatōz ieiunioz̄um viderimus dejectos fuisse atq̄ in eandem quaz vicerunt passionē infirmitatis occasione collapsos. vigilie quoq̄ ¶ pernoctatōes irrationales decierūt.quos superare nō potuit Qua ꝓpter ꝑm Apostolū per arma iu-

stitie q̄ a dextris sunt ⁊ a sinistris recto moderamine transeūdū est ⁊ inter vtraq; nimietas discretōe moderāte gradiēdū ē. vt nec a tradito ꝓtinēcie tramite nos acquiescam⁹ abduci. nec rursum remissione noxia in gule venerisq; desideria cōcidamus. Itaq; sicut festinandū nobis est ne appetitu corporee voluptatis in dissolutōz noxiā dilabamur ⁊ ante ꝑstituti tps vt cibo indulgere vt modū eius excedere p̄sumamus. ita est esce somnicq; refectio hora legitima ecrā si horeat ingerenda. Utrūq; em̄ bellū aduersarij factione consurgit ⁊ pnicōsius ꝓtinētia immoderata q̄q; saturitas remissa supplātat. ab hac nāq; ad mēsurā discretōis intercedēte salutari ꝓpūctōe ꝓscendi potest. ab illa nō pōt. Hec moyses Abbas. Et quāuis corpus durius sit tractandū ne rebellet. tñ cū discretōe faciendum est vt seruire deo sufficiat. Un̄ beatus Bernard⁹. ¶ Durius q̄dem tractandū est corpus ne rebellet ne insolescat sic tñ vt seruire sufficiat deo q⁹ ad seruiēdū spiritui datum est Hec ber. Nam ꝑ abstinētiaz carnis vicia sunt extinguēda nō caro. iō cū moderamine cūcta sūt agenda. vt sic caro nō lasciuiet ⁊ tñ ad bona opa faciēda nō deficiat. De hoc bea. gre. dicit. xx. mo. ℟ Per abstinentiaz quippe carnis vicia sunt extinguēda. nō caro et tanto fibimet quisq; debet moderamine ꝑesse. vt ad culpā caro nō superbiat ⁊ tñ ad effectū rectitudinis in operatōe subsistat Hec gre. Si aūt ꝑter aliquē defectū vel debilitatē deficiunt vires ad bene opantem. bonā volūtatem habeamus ad agēdū bonū opus. et mercede nō priuabim̄. Ad hoc faciē duz horat. Hugo sic di. Si deficiant vires ad opus aliqd aut ad actū. volūtatem ꝓtinus adhibeamus ⁊ affectum hoc Hugo. ¶ Unusquisq; ergo suas vires penset ac discutiat ⁊ put valet se in bonis opib⁹ exerceat. ⁊ cuz discretōe ⁊ circūspectōe cūcta q̄ faciēda sunt bona opa ꝑagat. ne in periculum indiscretōis cadat. Mensurā eri am i omnib⁹ suis actib⁹ obseruare studeat. ne vno tpe ꝑ abstinētiam se affligat. alio vero tpe de cibo delicato ⁊ superfluo nimis indulgeat. nam sunt nō nulli. qui vno die abstinētiam arripiunt. alio vero de carnib⁹ aut alijs cibarijs delicatis se replent vno die in vestibus vilibus incedunt. altero vero ornatis ⁊ mollib⁹ vestiūtur. hodie ꝑ lamentacionē ⁊ fletum se affligūt. cras risus cū cachīno ꝓferunt. hodie humiles ⁊ mites. cras superbi hodie q̄eti ⁊ obedientes. cras turbidi ⁊ ꝓtradictores sed tales sic se habentes sunt reprehensibiles ⁊ virture discretionis carētes. Debet em̄ seruus dei in omnibus factis vnam regulam ꝓgruaz ⁊ discretam tenere. per quam deo possit placere ⁊ seipsū ac ꝓximo vtilem exhibere De hoc tractat Effrem abbas i omelia sua quinta dicēs sic ꝓpitiam⁹ a nobis ꝓsuetudinem malam. ⁊ quasi vestimento virture anime induamur. māxime nos qui ia⁹ q̄uersatōz angelicam ꝓmeruimus. mensuraz ac regulam illam bonā ⁊ ꝑfectam patrū nostrorum assumamus. ne hodie abstinēciam arripias. ⁊ cras ꝓuiuia celebrare icipias. ne hodie aque potū accipias ⁊ cras vina peregria desideres Nec hodie discalceat⁹eas. ⁊ craſ calciamēta diuersa ꝑquiraſ. ne hodie cilicinā vestem. ⁊ cras mollib⁹ induaris. ne hodie vilissimo habitu. ⁊ craſ comptus et ornatus incedas. ne hodie humilis et mitis. et cras petulās et superbus ne hodie quietus et obediens. cras autez turbidus et ꝓtradictor existas. ne

hodie in fletu et lamētatōe. ⁊ cras cū
chachinno pcaciter pferas. ne hodie
super humum mūdū quiescas ⁊ cras
mollicie lecti delecteris. sed ad vnam
regulā carissime te cōstrīge p quā pos
sis placere ⁊ tibimetipi ⁊ primis vtilē
exhibere. Hec Effrem. Et sic patet de
discretōis virtute. Filius. Ex
pendo venerāde pater etiam
multa fieri in sancta religione. q̄
turbant mentem meam ⁊ scādalizāt
animū meū. nam multos ꝓspicio ītra
te sanctū ordinē. habentes bonū ꝓpo
situ nec tū pseverant in bono prout ce
perunt. sed paulatī de die in diem desi
deria spiritualia in eis deficiunt. ⁊ se
ad secularia concupiscēda effundunt.
ex qua etiā occasione multa mala ori
untur. Insurgūt nanq̄ ex hoc ambi
ciones officior ⁊ dignitatū dissensio
nes discordie inuidie inobedientia y
pocrisis ⁊ dissolucō oris ⁊ inordinatō
ꝓter que omnia multa scandala fiūt
in ordine. De his omnib ⁊ alijs icō
veniēcijs. q̄ modo versantur in religi
one obsecro vt velis mihi aliqua enar
rare.

Capitulum VII Pater

Multa heu incō
uenientia et inordinationes q̄
plures in ordine fiunt. vt dicis. sed
hec omnia habent ortū primo a negli
genti conuersatōe incipientiū. nam sūt
nōnulli penitētes qui penitētes ad san
ctam religionem forcia facta agere p
ponūt. sed nō pseverant. q̄ paulatim
i virtutib deficiūt. ⁊ sancta desideria
in eis languescunt. de quibus per ba
tum Gregorius. xix. moralium. sic di
citur. Sunt quonnulli qui ad conuersi
onem venientes non tales quales ce
perint perseverant. qui paulisper per
enigmata temporum paciunt detrimē
ta virtutum. sensim quippe in eis desi
deria sancta languescunt et qui robu
sta et forcia proposuerunt debilia ⁊ in
firma consūmant. sed electorum cōuer
satio plus finiendo peragit q̄ propo
nit inchoando et si tepidius prima in
choat feruentius extrema consūmat.
Et idcirco infatigabilis in nouitate
perdurat hec Gregorius. Tales igit
qui sic deficiunt a bono proposito ha
bitum mutant assumentes vestem re
ligiosam sed non animum neq̄ morem
quia vicia et acta veteris hominis nō
deponentes solū de habitu quem sum
serunt fiduciam habētes. De quib
dicit beatus Gregorius super ezechi
lem. X Depe em̄ videmus non
nullos ad vocem predicationis quasi
ex conuersione compunctos habituz
non animum mutasse. ita vt religiosā
vestem sumerent. sed anteacta vicia
nō calcarent. ire stimulis. agitari ma
litie dolore. i proximi lesione feruesce
re ostensis quibusdam bonis ante hu
manos oculos superbire. presentis vi
te lucra inhyantes querere et de solo
exterius habitu quem sumpserunt vi
te sanctis fiduciam habere. Quibus
quid aliud dicenduz est nisi hoc quod
magister egregius quibusdaz legis ex
teriora seruantibus loquitur dicens.
Quia in christo ihesu nec circumcisio
aliquid valet nec prepucium sed no
va creatura. Non enim magni est me
riti si quid forte erga nos agitur i cor
pore sed magnopere pensandum est.
quid agatur i mente. nam presentem
mundum despicere. transitoria non a
mare. mentem medullitus deo ⁊ prox
imo sternere. contra illatas contume
lias pacientiam seruare. et custodita
pacientia dolorem malicie a corde re
pellere. egenis ꝓpria tribuere aliena
minīe abire. amicū i deo diligere. ꝓt

deum eos qui inimici sunt amare. de afflictõe proximi lugere. de morte eius qui inimicus est nõ exultare. Hec est noua creatura. adhereꝛ aũt hominꝛ pertinet presentem mundum querere transitoria ex concupiscentia amare. mentem in superbiam erigere. pacientiã nõ habere. ex dolore malitie de primi lesione cogitare. sua indigentibus nõ dare. atq; ad multiplicãdũ aliena querere. nullum pter deum pure diligere. inimicicias inimicis reddere de afflictõe proximi gaudere. cunctaq; vetusti sunt hominis q̃ vicꝛ de radice trahimus corruptõis. Hec gre. Huiusmodi aũt defectus virtutũ maxime causantur ex hoc. qꝛ multi post perpetrata peccata ad deum p penitẽtiaꝛ reuertentes cũ ceperint aliqua bona facere. statim iniquitatũ suaꝝ quas prius fecerunt obliuiscũt. ⁊ mentis oculos in quibusdã bonis operib suis figũt q̃ si timerent districtõꝛ venturi iudicis. plus metuerẽt de malis suis. q̃ de bonis minus pfectis exultarent. non enim absolutus est debitor. qui reddit multa sed qui reddit omnia. Vel q̃d prodest bonam vitã capere. ⁊ nõ perficere. magis quippe debemus inspicere bona. que nõdũ fecimus q̃ illa que egimus De condictõe huiusmodi hominũ dr Beatus gre. xxij. moralium.

A Sunt nonnulli qui cũ bona aliqua faciũt. iniquitatũ suaꝝ prin? obliuiscunt. ⁊ cordis oculũ in confideratõe bonoꝝ operꝝ que exhibent figũt. atq; eo se iam sanctos estimant. quo inter bona que agunt malorꝝ suorꝝ iniquitꝫ ⁊ fortasse adhuc multiplicati sunt. memoriã declinant. qui si districtõis indicis vigilanter attenderent plus de malis suis metuerent. q̃ de imperfectis bonis exultarent. plus inspicerent quedam de bis. que adhuc agenda sunt quoniã debitores tenerentur. q̃ p operantes quedam iã debiti partem soluũt. neq; em̃ absolutus est debitor qui multa reddit sed qui omnia. Deniq; quid prodest longũ iter capere ⁊ nõ psummare. Qui ergo vitã eternam querimus. quid aliud quam quedam itinera agimus. p que ad patriã festinamus. Sz quid prodest si carpimus multa si ea que ad puemendũ restant negligimus reliqua. more itaq; viatoꝝ nequaq; debemus aspicere q̃ntum iam iter egimus. sed quãtũ supest vt peragamus. Amplius igit debem? inspicere que bona necdũ fecimus q̃ ea que nos fecisse gaudeamus. Sed hz hoc pprie humana infirmitas vt plus ei intueri libeat. quod sibi ipse placet. q̃ qd displicet. Plerũq; em̃ hoc vicio etiaꝫ temptãtur electi. Plerumq; eoꝝ cordi suggeritur. vt bona que fecerint. ad animũ revocẽt et securitatis iam letitia exultent. Sed ne veri electi sunt ab eo quo sibi placent mentis oculos diuertũt. omnem in se pacti boni letitiã deprimũt. ⁊ de his q̃ se minus egisse intelligũt tristitiã recipiunt. indignos se estimant. ⁊ pene sibi bona sua nõ videt. que in se videbantur oib exẽplũ prebent. Hinc est qd paulus dũ expleret in se bona postponeret et si sola adhuc reliqua cogitaret que essent implenda dixit Ego me non arbitror apprehendisse. hinc est q̃ vt posset se humiliare de bonis. que agebat. studebat ad animũ pterita mala reducere dicẽs. Qui prius fui blasphemus et psecutor ⁊ ptumelios⁹. Hec gre. Propter talem igit negligẽtiã. quam sic admittimus in sanctis virtutibus prout partes nostri pfecerũt nõ pficimus. illos em̃ legimus de die in diem pfecisse. nos vero vtinã possemus in primo proposito permanere. vt nõ mi

nus humiles timorati sollicīti et mi/
nus feruētes in medio q̄ in p̄ncipio
videremur. Ez hec iō nobis accidunt
q̄ p dei miſericordiā a pctis p̄mitē
ciā liberamur. ex hac alleuiacōz ī con/
ſcia noſtra ꝓcipimus. ⁊ ex ꝓſequēti
nos ꝑter hoc quādaz leticiā ineptam
effundimus. qō ſatis wlētib⁹ ꝓficere
incautū eſt. Uñ bea. ber. Nō ſine cau/
ſa cū ſint nobis cū patrib⁹ eadem p̄ī
cipia. diſpar valde ꝓfectus ī uenīat
ipos eñ de die ī diē ꝓfeciſſe legimus
et curſum cōſūmaſſe. ſz nūc magnus e
ſtimat quis q̄ ipa ꝓuerſiōis p̄cipia
cōſeruet. vt nō minuſ humil' timoꝛtuſ
ſollicitus nō minus feruens ī medio
q̄ in p̄ncipio videreť. ¶ Cau
ſa aūt huius peſſime apoſtaſie hec ē. q
cū p dei miſericordiā a peccatis libera
mur ⁊ remiſſionē ꝓſequimur pcōꝝ ex
hac alleuiacōe ⁊ exoneratōe ꝓſcīe. q̄n
dam letā ⁊ iocūdam deuotionē ꝓcepi
mus. quā dū introꝛſuz in ſpiritū ꝓuer
tere debēremus ⁊ ex hoc magis ac ma
gis ſeruire deo. iuxta Grego. Quanto
maiora beneficia a deo accepimus tan
to ad ſeruiēdū ei grauius obligamur.
tandē letam ⁊ iocundam fiduciā nō ī
ſpiritū ſed in exteriozē inepciā ꝓmu
tamus qō eſt iniquitās maxima a qua
cautos nos facit apoſtolus di. vos in
libertatē vocati eſtis. cautū ne detis eā
in occaſionē carnis. Uñ ad omnē gra
tiā nobis datam trepidemus timētes
ne indigne operemur ī ea. q aūt quoſ
dam videmus feruētes eē in ſeruicio
dei ⁊ in bonis op̄ib⁹. Quoſdaz uero
vix ad parua faciēda ꝓpelli hoc opera
tur ſpiritus ſanctus q̄ habitat ī illis.
in iſtis uero non. Teſtatur hoc beatus
Bernardus ſic dicens. D Sunt
namq̄ quidam in religione. qui ad
omnia vite neceſſaria vel exercicia nō
ſolum ambulant. ſed ⁊ currunt. ymo
volant vt eis vigilie breues ſed labo/
res appetibiles videant. alī nō ſic ſz
cū timoꝛe ⁊ cū pudoꝛe vix ad yma cō
pellimus. Uñ hec diuerſitas. niſi q̄ il
los ignis diuinus inhabitat. iſtos uo
nō. Hec ber. ¶ Qui uero ſic frigi
di ſunt ī amoꝛe dei. illis nō ſapit lectō
nō oratō. nō deuotio. nō filētium. non
vigilie. nō ieiunia. nec cetera q̄ agunt
in ſancta religione eis dulceſcūt. ⁊ i
deo tedet eos vita ordinata. Unde cō
ſequēter p huiuſmodi tediū deſiderāt
et querunt occupari exterioꝛib⁹ offi/
cīs et occupatiombus. vt per talia tem
poraliter conſolentur. quia interioꝛa
bona non ſapiunt eis. Sed quia non
ſunt radicati bene in timoꝛe dei et ſan
cta conuerſatione. idcirco cum ad ex/
terioꝛa agenda effunduntur ſeu occu/
pantur. ab omni boni op̄ris ſtatu era
dicātur. valde eñ in terrenis actibus
infrigidatur animus. ſi per intima
bona nō fuerit ſolidatus. De quo di/
cit beatus gregoꝛius. xj. moraliū. Ni
ſi eñ p̄ius coꝛ longo ſtudio et diutur
na conuerſatōe ī deſideriis celeſtib⁹
conualeſcat. cum ad exterioꝛa agenda
refunditur. ab omni ſtatu boni operis
eradicatur. Quia ſunt nnonulli qui
poſt puerſa itinera ſanctas vias appe
tunt. ſed p̄iuſq̄ in eis deſideriz bona
roboꝛentur. quedam illos p̄ſentis
ſeculi proſperitas accipit. que eos re/
bus exterioꝛibus implicat. et eoꝝ mē
tem dum a caloꝛe intimi amoꝛis retra
hit frigore extīguit. et quicquid de vir
tutum floꝛe apparere videbatur interfi
cit. In terrenis quippe actibus valde
frigeſcit animus. ſi necdum fuerit per
intima bona ſolidatus. ¶ Un
de neceſſe eſt vt loca maioꝛa in exte/
rioꝛa opera que humanis ſunt neceſſi/
tatibus p̄ofutura. illi exercenda ſu/
ſcipiāt qui hec diiudicare atq̄ ſemet

ipsos ꝑmere ex virtute intima nouerunt nã cũ infirmus quisq; vel ad locũ regiminis vel ad exteriora agẽda trahitur. quo quasi extra se ducit eradicatur. Quia arbor que radices prius in altũ nõ mittit cicius ventoꝝ impetu sternit. si sead altã ceruicẽ extollit eoq; cicius ad yma corruit. quo alci? fine radice excreuit. Hec gre. Notandũ tamen qõ nõnunq; etiã religiosi viri ꝓ officia exteriora ⁊ tpales curas occupãtur. sed hoc faciũt nõ ex ambitõe alicuius vanitatis seu solatij tpalis. sed solo timore dei ac vt ilitate ꝓximi seu obediẽtia. ⁊ iõ tales nõ deficiunt in bono ꝓpõito ac sancta cõuersatõne. sed potius merẽtur qz aliud habẽt in desiderio ⁊ aliud exercent officio: Desiderãt em̃ soli deo vacare sed tam̃ ꝓter timorem eius nõ renuũt tpalibus curis subiacere. ¶ Vñ sciẽdum q; aliquis põt esse ĩ seculo dupliciter. vno mõ ꝓ psentiã corpalẽ. alio modo ꝑ mentis affectũ. Quãuis igit religiosi q; circa opa actiue cure occupant̃ sint in seculo ꝛm̃ psentiã corporalem. nõ tñ sunt in seculo ꝛm̃ mentis affectũ. qz in exterioribꝫ occupãt̃ nõ quasi querentes aliquid in mundo. ꝛz solum ꝓpter diuinũ obsequium. Vtũtur em̃ hoc mundo tanq; nõ vtẽtes. ꝛz dictũ pauli. De talibꝫ bẽ. gre. xviij. mora. sic di. Cũ ꝓsit plerũq; etiam bonõ non terreno studio terrenis studiꝫ implicari vñ sepius contingit vt qui solam celestem patriã diligũt. terrene patrie curis subiacere videantur. quoꝝ tamen ministerium a prauorum operibꝫ plerũq; in actibꝫ nõnunq; vero ante supernum iudicem sola cogitatione discernitur. Plenã quippe superna sapientia ⁊ gratia discernunt. qualiter debeant ad aliud vacare intrinsecus ⁊ ad aliud extrinsecus occupari. vt si forte occ'ta dei ordinatõe. aliq̃d eis nõ appetentibꝫ. de huius seculi curis imponitur cedãt deo. quẽ diligũt ⁊ ꝑ more eius intrinsecus solam illius desiderent visitatoꝝ alias visionẽ. Pre timore vero eius impositam sibi extrinsecus humiliter expleant actionem. vt et deo appetãt vacare ex gratia vilectionis ⁊ rursum curas supimpositas ex condictione expleant seruituris Cunq; occupationes extrinsecus ꝓstrepunt. Intrinsecus in animo eos pacatissima quies tenet. Sicut em̃ vi gor mentis frenandis ꝑest moribus carnis sic sepe super impositos tumultus occupationis bene regit amor quietis. quia exteriores cure si peruerso animo nõ appetũt. nõ ꝓfuso sed ordinato animo ministrari queũt. Sancti etenim viri nequaq; eas appetunt sed occulto ordine sibi supimpositas gemũt et quamuis illã per meliorem intentionez fugiant. tamen ꝑ subditã mentẽ portant. Quas quidẽ summope si licet vitare festinant, sed timentes dei occultas dispensationes tenẽt. quod fugiant. ⁊ exercẽt quod vitent. intrãt em̃ ad cor suũ. ⁊ ibi consulunt quid velit occulta volũtas dei se secq; subditos debere esse summis ordinationibꝫ cognoscentes. humiliant ceruicem cordis iugo diuine dispẽsationis. Quis quis vero talis ẽ q; licet tumultus ꝑsẽtur extrinsecus nũq; ad eius exteriora peruenĩt ita vt agatur aliud intrinsecus vero. aliud extrinsecus teneat̃ officio. Hec gre. ¶ Debent igitur viri spirituales curam exteriorum occupationum assumere cum defuerint alq; q debito modo possent illa administrare. Unde beatus gre. xix. moraliuz sic dicit. Sciẽdũ ẽ q; cũ primoꝝ cassis exterioribꝫ q; apte deseruiãt desint dñi bi quoq; qui spiritualibus donis

plem sunt eor infirmitati condescendere, terremscq illor necessitatib in quantum de center. valent caritatis. condescentõe seruire. Nec tedere animum debet si sensus eius ptemplatõi spiritualium semper intendens. aliquando pro dispensandis rebus minimis quasi minoratus inflectit quo niam illud verbum per quod constant omnia creata. vt prodesset hominib assumpta humanitate. voluit paulo minus ab angelis minorari. Quid igitur mirũ si homo se ppter hominem attrahat dum creator hominũ ang lor formam hominis ppter hõiez suscepit. Hec gre. ¶ Et quãuis religiosis viris timentib deũ ac amãtib. nonnũq fit meritoriũ huiusmodi cura exteriorum siue terrenũ honorez subire. tamen qr sentiunt se ppter tales occupatões in cordib suis in amore dei a sacto desiderio ppediri a mentes suas per diuersas sollicitudines rerum temporalium dissipari. Idcir co gemunt a cõturbãt. eo q nõ lz eis vacare ppũctõi a deuotiõi prout desiderant a prius facere psueuerũt. a ideo hec occupatõ magis est eis quedã penalitas siue afflictio q solatio.

De talib sic dicit beatus Gre v.mo. exponens illud iob. Quare data ẽ misero lux ꝛc. In scriptura sacza nonnũ q lucis nomine prosperitas. noctis autem appellatione huius mundi aduersitas designatur. Unde a p psalmi stam dicitur. Sicut tenebre eius ita a lumen eius. Quia em sancti viri ita prosperitatem seculi despiciẽtes calcant sicut a aduersitatem eius calcantes tolerant. a p magnã mentis celsitudinez mundi sibi a aduersa a prspera eius ita a lumen eius. Ac si aperciusdicatur Sicut intentõnem nostre fortitudinis eius tristitie nõ premunt. ita hanc nec blandimenta corrumpunt. Sed qr hec vt pdixim⁹ bonor mentẽ etiã cũ nõ subleuãt pturbãt. Sancti viri qui se in huius exilij erumna miseros agnoscunt clarescere in eius prosperitate refugiunt Un bñ nũc dicit. Quare data est misero lux. Lux quippe miseris datq qñ hi q sublimia prẽ plãtes eẽ se ĩ hac peregrinatõne miseros agnoscũt. claritatẽ trãsitorie prosperitatis accipiũt. a tũc valde defleãt qr tarde ad patriã redeũt. tolerare insup onera honoris pcellũt amor eos eternor conterit. a gloria de tpalibus arridet. qui dũ cogitãt q sint que ĩ iis mis tenẽt a q sint. q de sublimib non videt. que sint. q se ĩ terra fulciũt. que aũt de celestib pdiderũt psperitatis sue meroze mordẽt. qr a si vident neq q se ab ea funditus opprimi pensant tamen sollicite cogitationem suaz in amore domini a in eius dispensatõe patriri studeant. Unde bene subditur Et vita his qui ĩ amaritudine amme sunt. In amaritudine quippe anie sũt omnes electi. quia vel punire se flendo non desinunt. quod deliqueruut. vl se graui meroze afficiunt quia longe huc a facie conditoris proiecti ĩ eterne patrie gaudijs non sunt. de quorũ corde bene per salomonem dicitur Cor quod nouit amaritudinem anie sue. in gaudiũ illius nõ miscebit alienus. In amaritudine sunt namq cor da reprobor. quia ipis etiam prauis desiderijs suis afliguntur. sed eandẽ amaritudinem nesciunt. quia pensare quod tolerant sponte sua amaritudine excecati non possunt. Ac cõtra cor bonorum amaritudinem suam nouit cui erũnã exilij qua proiect⁹ lacerat. Intelligit et q sint trãquilla q pdidit. q pfusa. ĩ qb cecidit sentit. Sed hoc

amaricatū cor ad gaudium suum q̄cq̄ reducitur atq̄ in eius gaudio extraneus non miscetur q̄ his qui nūc ab hoc merore cordis foras seper desideria ejcit seclusus tunc ab illa intima solē nitate eius remanebit Horum itaq̄ qui in amaritudine anime sunt mori mundo funditus ꝯcupiscunt. vt sicut ipsi in seculo nihil appetūt ita iā a seculo nulla obligatōe teneāt. ℟ Et plerūq̄ contingit vt iā homo mūdum mente non teneat. sed tñ mundus hominem occupatōibꝫ astringat et ipe quidem iam mundo mortuus est. sed ipi mundus adhuc mortuus nō est. quasi enim viuūs adhuc mūdus eum ꝯspicit. dū alio intentū in suis actibꝫ rapere contendit. Cui ꝙ paulus cū perfecte ipe seculū despiceret et talem se videret ait. mihi mundus crucifixus est ꝙ ego mūdo. Mundus quippe ꝙ crucifixus fuerat. qr hūc cordi suo iā mortuū nō curabat. sed ꝙ seipm mūdo crucifixerat qui talem se ei exhibuerat vt ab eo q̄si mortuus ꝯcupisci nō posset. Quia igitur nec paulus mundi gloriam querebat. nec a mūdi gloria querebat. ꝙ se mundo ꝙ mundus sibi crucifixum esse glorificabat. Nō qr multi appetūt. sz tñ vsq̄ ad culmen extinctōis omīmo de nō assurgūt recte gementes dicunt Quare data est ꝛc. Vita quippe amaricatis datur cū huius mundi gloria tristibus gemētibusq̄ tribuitur. in q̄ nimirum vita pena validissimi timoris se afficiūt. qr si ꝙ ipi mūdum non teneāt adhuc tñ tales se esse metuunt. qui a mūdo teneāt qr nisi ei quantulū cumq̄ viuerēt hos ad vsum suū ꝓcul dubio nō amaret ꝙ mare etenim viua corpora in seipo retinet nā mortua extra se protinus expellit. Sequit. Qui expectāt mortez ꝙ nō venit. desiderant quippe mortificare se fundit? ꝙ ab omni vita glorie tpalis extīguere. sz occlusis sepe dei iudicijs vel pesse in regiminis vel occupari iniunctis honoribꝫ cōpellūt. atq̄ inter hec mortificationes plenissimā indefinēter expectant. sed expectata mors nō venit quia eorum vsus temporali glorie etiam nolens viuit. quam tamen ꝓpter diuinū timorem tolerant. sed intus quidem desiderium pietatis. foras autem explēt ministerium ordinis. quatinus nec a perfectione per intentionem recedāt dispositioni conditoris per superbiaꝫ cōtradicant. mira etenim diuinitatis pietate agitur. cum is qui ꝑfecto cor de ad contemplationem tendit huiꝰmodi ministerijs occupat. vt etiā infirmioribꝫ eius mēs ꝓfecta ꝓficiat et quo seipsum imperfectum despicit eo ad humilitatis culmen ꝑfectior efficit. nōnunq̄ enim perfecti viri vi desiderio suorum detrimenta tolerant. inde maiora lucra conuersis allatis ꝓcurāt. quia dum eis vacare vrapetunt non licet rapere secū alios qui bus admiscentur libet. Fit ergo mira dispensatione pietatis dei vt vñ se despectiores estimāt. inde locupletiores ad celestis patrie constructionem surgant. nōnunq̄ vero idcirco ad accepta desideria minime perueniunt. vt ipsa interueniente tarditate. ad eadem desideria relaxatio mentis sinu dilatētur et que extenuari forta sse ꝑpetrant magna dispensatione agitur vt repulsa crescant. Sic quippe mortificari apperunt vt iam perfecte si liceat conditoris sui faciem contemplentur sed eorum desiderium differtur vt ꝑficiat et tarditatis sue sinu inmitatur vt crescat. Unde bene spōsa i sponsi desiderio anxiatus clamat In lectulo meo ꝑ noctem quesiui. quem diligit aīa mea. q̄siui illū ꝙ nō inueni ab scōdit

sponsus.dum queritꝰ vt nō inuentus. ardēti? q̄raꝯ ⁊ differꝯ vt q̄rēs spon/ sa capatioꝝ reddita multiplicius quā doꝯ inueniat qđ querebat. Sequitur Gaudetꝙ vehementer cū inuenerit sepulchꝝ. Sicut eñ sepulchꝝ locus ē in quo abscondiꝯ corpus. ita diuina contemplatio quoddā sepulchꝝ ē mē tis. quo absconditur anima. Quasi eī huic mundo adhuc viuimus. cū men te in eum foras agamur. sed mortui ī sepulchro abscondimur cū mortifica ti interius in secreto eterne ꝓtempla tionis celamur. Sancti igiꝯ viri ab ī ꝓtumitate desideriorū tpalium. a tu multu inutiliū curaꝝ. a clamore per/ strepentium perturbationū semetip/ sos sacri verbi gladio mortificare nō desinūt. atꝙ intus ante dei faciem in sinu mentis abscondunt. De quibus Paulus dicit Mortui eñ estis vos ⁊ vita vestra abscondita est cū cristo in deo. Qui eñ mortez querit. gaudet cū sepulchꝝ inuenit. q? quo mortificare se appetit valde adinuentaz requiē cō templationis hylarescit. vt extīctus mundo lateat ⁊ a cūctis exteriaꝝ rer et tpaliū ꝑturbatōibꝫ intra sinū se in/ timi amoris abscondit. Hec gre. Ec/ ce quō deuoti viri ac religiosi iuiti oc cupantur cū curis rerū tpaliuz. ꝙ ve/ ro ipas occupatōes exteriores subeāt ꝓpter timorē dei ⁊ obediētiam quā su ꝑioribꝫ suis exhibent hoc faciūt.

¶ Ecōuerso illi timore ⁊ amore dei carent qui secularibꝫ curis libenter in tendūt. ⁊ quanto magis ꝑ exteriores occupatōes mente distrahūtur tanto frigidiores ī dilectōe dei ⁊ celesti desi derio efficiūtur. De hoc ꝙ beatuz gre. dicitur. Intenti eñ curis secularibus tanto insensibiliores intus efficiūtur quanto ad ea que foris sunt studiosio res efficiūt. vsu q̄ppe terrene cure a ce lesti desiderio obdurescit aī?. ⁊ dū ipō vsu suo durus efficiꝯ ꝑ actōez secū ad ea emolliri nō valet. que pertinēt ad caritatē dei. Hec gre. ¶ Quive ro sic induratur ꝑ affectū inordinatū in actōibꝫ seculi ꝓsciētiā acquirit ꝓ fu sam. cū aūt in se requiē ꝓpter remorsū conscientie inuenire nō poterit cuz in tentōe foras egrediꝯ. ⁊ in his que fo/ ris sunt hoc est in voluptatibꝫ carnali bus ⁊ lasciuꝫs ⁊ ceteris malis ōlecta cionē querit. De hoc bea. aug. in glo/ sa super psalteriū dicit Quisq̄ in cor de ꝑmittit mala ꝓscia. inquietū habet cor. q̄ autem quietū non habet cor. ha bitare ī corde suo libenter nō potest ta les foras exeūt a seipis cum intētōe. et de his que foris sunt circa corpus delectantur. quietem in nugis in spec taculis in luxuriꝫs et in omnibus ma lis querunt. ⁊ qua re sibi volunt esse be ne extra quia non est in illis intus bñ vnde gaudeant in conscientia. Hec aug. ¶ Hi tales qui sic sunt per concupias seculi et carnis dissipati. querunt in hoc mundo ꝓsperari ali os reb ⁊ honoribꝫ ꝑcellere. quietē q̄ est in monasterio reputant laborem. Curam vero et fatigationem quā ha/ bent in rebus secularibus existimāt de lectationem. Ista tangit Beatus gre gorius .xvi. moraliū. sic dicens Quis quis in hoc mundo prosperari appe/ tit. ceteros reb transcendere et hono ribus tumere. huic nimirum cura secu laris in delectatione est quies in la/ bore. Valde enim fatigatur si desit cu ra secularis qua fatigaꝯ. peruerse eñ mentes inde delectabiliter pascunꝯ. vñ ꝑ iquietudinē icessāter agāt Hec gre. Qui igitur sic viuunt et talem dis solutā vitā ducūt. hītum quidē religi onis deserunt sed concupiscentiꝫs car nis dediti mūdo viuūt. Vñ qñ eos cū

secularibꝫ psonis occupari velꝫuersari contigerit. habitu et gestu se esse religiosos fiant ꝛ qꝛ nñ sūt qō ptēdūt etiam in ypocrisis vitiū incidūt. quorum studiū est nō virtutes amare. sed vitia palliare ꝛ regere. De quibꝫ dic̄ beatus Ber. ℙ Tristicia ypocritarum non in corde sed in facie est. oues sunt habitu ꝛ vulpes actu ꝛ crudelitate lupi. Neq; em̄ est apud eos virtutes colere sed celare vitia. Hec ber. ℙost ypocrisim sequūtur etiā alia vicia q̄ monachos tales ĩordinatos apprehendunt scz supbia auaricia. que ĩ religiosis sunt valde reprehensibilia.

℟ De supbia eoꝫ dicit beatus ber. Magis ammiranda est supbia monachoꝫ q̄z luciferi. ille supbiuit in celo. isti in cenobio. ille in delicijs. isti ĩ miserijs. ille optus omni lapide pcioso. isti in sacco ꝛ cilicio. ℟ De auaricia vero eoꝫ dicit beatus Iero. Qui amat pecunias deum amare nō potest. Si pcultaritas in monachis sit neq; cōcordia neq; pax in congregatōe eoꝫ ē vel erit. Quid est monachi habitus misi despectio mūdi quō ergo mundū despiciunt qui querūt aurꝫ. vbi aurꝫ ibi ꝛ vicia. placet tibi cristi milicia nō queras lucra. ℙost huiusmōi aūt vitia iā ꝑmissa monachū inordinatū ꝛ dissolutū multa alia incōueniētia sequunt.

℟ Nā sunt multi fratres inordinati in diuersis ꝓuincijs. quibꝫ mōasterium vel ambitus carcer est. lectio abhominatō. quies vexatō. silentiū tediuꝫ Hi tales rerū tpaliū damna gemunt ruinam vero virtutū nō plāgūt ad lacrimaꝫ ꝓpunctōz rudes et indocti ad recitandum fabulaꝫ nugas facūdi cū stant ad orandū nō ploꝛant nec suspirant. Cū vero sunt in auditorio rident et in cachinno exaltāt vocem suam. et alia q̄plura satis reprehēsibilia ꝛ abhominabilia. qui solent exercere religiosi inordinati et dissoluti. Quoꝫ exercrabilem conuersatōz. Anshelmus in quadam auctoꝛitate tangit sic dicens Sunt quidā in congregatōe. qui faciunt ad oculū seruitium quibꝫ clausiꝫ carcer est: caritas carēna est. ꝓtinētia ꝓdes. lectio abhoīatio. quies vexatio. silētiū amaritudo. meditatō fastidiū. Hi tales ad discurrēdū huc atq; illuc ꝑmpti. ꝛ alacres ad sedēdū. in claustro egri ꝛ debiles ad p̄candū debuꝫ um bruti ꝛ muti. ad tractādū de bobus ꝛ ouibus astuti ꝛ acuti. damna rerum tempaliū gemūt ꝛ plangunt. ruinam virtutū nō volēt nec sentiūt ad inuestigandū lacrimaꝫ ꝓpūctōz rudes ꝛ indocti. ad recitādum fabulaꝫ nugas facundi ꝛ faceti. Cū stāt ad orandū nec ploꝛāt nec suspirāt cū sedent in auditorio in risu ꝛ chachīno exaltāt vocē suam Abbati adherent ꝓ cibis ꝛ potibꝫ potius. q̄z ꝓ vite merito aut sanctitate. ℙrioꝛem obsequunt ꝑ quāsi ꝑ portiuncula quam exspectāt. non ꝓ spiritualibꝫ exercijs que ipsi nō amāt In psalmodia stertūt ꝛ sommāt in lecto detrahunt ꝛ diiudicant. isti tales se ignorant mundum amāt. desideria carnis adhuc suspirant. ab ignoratia sui oritur securitas. ex concupiscentia mundi leuitas. ex desiderio carnis superflua cura et cordis anxietas Securitas reddit eos tepidos. leuitas vagos. cura diuisos per securitatez tepefacti vacant per leuitatez. a preceptis molescunt. per anxiam curam turbātur ꝛ anxꝫ fiunt. Hec anselmus. Beatus etiam Bernardus huiusmodi pertusetiam diuersas ac vicioſos hominum condiciones reprehendēs dt. O homo vel ad mensam. tardus ad ecclesiā pōes ad pōādū. si eger ad psallēdū puigil ad fabulas. sōnolēta d vigilias ꝑmpti

ad loquendum. sed inuitus ad psallē
dum. ꝓmptus ad ꝛetractōem sed tar
dus ad oꝛōnem. inuidie amatoꝛ. chꝛi
sti ꝓsecutoꝛ. festucam ꝛespiciens ꝫ tra
bem non ꝯsiderans. alterius mala con
temnens sed sua non ꝛeferens ceteꝛos
ꝛeꝑhendis. sed teipsum non coꝛrigis
malicie inuentoꝛ sed disciplīe ꝛestru
ctoꝛ. amicus vitioꝝ sed hostis virtutū
Hec sunt que hoīem excecant ⁊ a deo
sepant. hec sunt que hoīem ꝓuersuꝫ ad
ueritatem faciunt puersum monachū
demoniacū. chꝛistianū antichꝛistū. hec
ber. Ex his igit dictis iam ꝓmissis
colligere possumus ad quātas inoꝛdi
nationes ⁊ dissolutōnes deuenerit sta
tus monachoꝝ. Quod itē beatus ber.
ꝓmemoꝛans vitam ⁊ ꝓuersatōnem de
testabilem quoꝛundam modernoꝛum
monachoꝝuꝫ sic dicit. Quis in ꝓrinci
pio cum oꝛdo cepit monasticus ad tan
tam crediderit monachos inertiam de
uenire O quantū distamus ab his qui
in diebꝫ anthonij exstiterunt monachi
Siquidem illi cū se inuicem ꝑ tem
pus ex caritate reuiserent tanta ab in
uicem auiditate panē angeloꝝ ꝓcipie
bant. vt coꝛpis cibū ꝑpenitus obliti di
em plerumq; totum ieiunis ventribꝫ.
non mentibꝫ tranfigerent Et hic erat
oꝛdo rectus qñ digniꝰ ꝛi parti plus als
ꝓrius seruiebat. nobis autem ꝓueniē
tibꝫ in vnum iam non est dominicā ce
nam manducare. panez quoq; celestē
nemo est qui requirat. nemo qui tribu
at. nihil de scripturis. nihil de salute a
nimaꝝ. sed nuge ⁊ risus ⁊ verba ꝓfe
runt inter ꝓrandendum. quantum fau
ces dapibꝫ tantū aures pascunt rumo
ribꝫ. quibꝫ totus intentus modum ne
scias in edendo. interim autez ferc̄la
ferculis apponunt. ⁊ ꝓ solis carnibus
a quibꝫ abstinet grandium piscīū coꝛ
poꝛa duplicant. tantoq; acuratioꝛe ⁊
arte cocoꝝ ꝓꝛepantur. quatenus qua
tuoꝛ ⁊ quīq; ferculis deuoꝛatis ꝓrima
non impediant nouissima. nec satie
tas minuat appetitū. vēter quippe one
ratur dum nescit. sed varietas tollit fa
stidiū. ⁊ dum iam stomachus crebꝛis
ructationibꝫ impletū se iudicat. necō
tamen curiositas satiat. Infelix ergo
stomachus cum omnia suscipe cogit.
oppꝛessus magis obꝛuitur q̄z reficitur.
⁊ iamvero sic surgenti a mensa quid a
liud liber nisi dormire. Si autem ad vi
gilias indigestum stomachū cogeris
surgere non cantū sed planctū potius
exoꝛquebis. Viroꝝ etenim vnde in
ter monachos tanta intemperantia in ci
bis ⁊ potationibꝫ. inuestimentis ⁊ le
ctisternijs. in equitaturis ⁊ ꝓstruēdis
edificijs molescere potuit. Ecce enim
ꝓcitas putatur auaricia. sobꝛietas au
steritas credit. silentiū tristicia repu
tat. Econtra remissio discretio dꝛ. lo
quacitas affabilitas. cachinnatio io
cunditas. mollicies vestimentoꝝ ⁊
equoꝝ fastus honestas lectoꝝ. superflu
us cultus mundicia. cumq; hoc alteru
trum impendimus caritas appellatur
Ista enim caritas destruit caritatē. hec
discretio discretionem ꝓfundit. talis
miscōia crudelitate plena est. qua vi
delicet ita coꝛpi seruitur vt anima iu
guletur. hec bernar. Eccevidemus quā
ta indecentia dissolutio ⁊ inoꝛdinatō
ꝑ religiosas ꝑsonas modo geritur in
sancto oꝛdine. ⁊ ideo merito dolendū

¶ Nam quilibet qui sic peruerse
agit in quo abꝛenūciauit seculo. Ille
vocatus est quippe monachus ad oꝛdi
nem ꝓpter hoc vt tribulatōnem sustine
at. ⁊ de seculari leticia ipse sollicitus
est. Vocatus est ad nuditatem. ad sitī
ad vigilias. ad lamentatōem. ad taci
turnitatē ⁊ humilitatē ⁊ ceteras virtu
tes. ⁊ ipse in omnibꝫ cōtrarium facit.

Quid igit talis monachus faciet cuz iudicatur? fuerit in extrema hora mortis sue. De hmõi religiosis abbas Effrem. in quadã omelia sic dicens est. In quo huic seculo renunciasti si kme rursum requiẽ secularem requiris. in tribulationem quippe vocatus es. q tu de seculari pcũctaris letitia in nuditatem vocatus es. q tu de vestimento studium habes. In sitim quoqz vocatus es. q aquã renuens vinum bibere delectaris. ad plium nihilominus inuitatus q sine armis spũalibz tu ogredi cupis. Ad vigilias quoqz vocatus es. q tu inercia somni atqz pigricia resolueris ad fletũ. q ad lamentationez vocatus es. q tu cũ chachinno risum effundis. In taciturnitatẽ vocatus es. q tu multiloquio vano delectaris in sermone vocatus es. q tu vicinitatem negligentiũ vitam suã non refugis. hereditem te regni sui vocauit cristus. q tu que terrena sunt sapis. In mansuetudinẽ q humilitatem vocatus es q tu superbis q elatus incedis. In assiduam meditationem q collationẽ vbi vocatus es. q tu vanius hore spaciũ fastidire incipis. Et qd ei in illa die dicturus es si tua vitia expurgare neglexeris. queso dilectissimi sic agite vt cũ fiducia simus añ tribunal terribilis q magni regis q in ospectu miliũ sanctoꝝ. hec Effrem abbas ¶ Est etiã aliud qd satis reprehensibile ẽ in sancta religione videlicet de platis q subditis nã sunt nõnulli plati. qui ꝓpter statum plationis. quẽ hñt sup alios. se extollunt subiectos sibi despiciunt. q quos potestate pcellunt etiã vite meritis se pcellere credũt. cũctis sapiẽtiores existimant se eẽ. qz vident se ceteris amplius posse. cũ laudant extollunt q tales se eẽ credunt. ꝯles se foris audiũt

X Sz quilibet platus suã fragilitatem debet aspicere q se in corde suo humiliare ac p humilẽ conversationẽ suis fratribz studeat se ꝓformare. q tñ zelo dei peccantibz. p censuram iusticie obuiare. De talibz platis beatus greg. xxvj. moral. sup illo verbo Deus potẽtes non abiciet cuz ipse sit potens sit. In vsu vite mortalis. quedã ex semetipsis sunt noxia. quedam vero ex his que circa ipa vsantur. Ex semetipsis quedã noxia sunt sicut peccata atq flagicia. quedã vo nõnunqz nobis ex his que circa ipsa sunt nocent. sicut tẽporalis potentia. magna est em tpalis potentia. que apud deũ merituz suum de bona administratione regiminis inuenit nonnũqz tñ qui preminet ceteris elatione cogitationis intumescit. q dũ ad vsum eius cũcta subiacent. duz ad vtũ velociter iussa oplent. dum oẽs subditi si qua bene gesta sunt laudibus efferunt. malegestis aũt nulla auctoritate ꝓtradicunt. Dum plerumqz laudant etiã qõ obiurgare debuerũt sedu ctus ab his que infra subdunt supza se animus attollit. q dum foris im meso fauore circũdat. intus veritate vacuatur. atqz oblitus sui in voces se spargit alienas. talẽ se credit. qualẽ interius discernere debuit. subiectos despicit. eosqz equales sibi nature ordine non agnoscit q quos forte potestate excesserit transcendisse etiam sevite meritis cũctis se amplius estimat sapere. quibus sevidet ãplius posse. Plerũqz duz subiectoꝝ affluentia aĩmus inflat. in florum superbie ipo potentie fastigio le nocinante corrumpit. Omnis em potestas cauta regentis indiget vita. ligitur bene hanc exercet ille. qui scit p illam sup culpas se erigi. scit etiã cum ceteris equalitatez poni. Humana em mens plerumqz extollit. etiam cũ nulla potestate fulcitur. quanto magis in

altum se exigit. ⁊ cum se etiã potestas adiungit. Cũ ergo potentie tpalis ministeriũ suscipit summa cura vigilandũ est. vt sciat quisq; ⁊ sumere ex illa quod adiuuat ⁊ purgare qđ temptat ⁊ se equalem cuz illa ceteris tenere. ⁊ se tñ peccantibus zelo vltionis preferre. Quam discretõez agnoscimus si paulum imitemur. paulus bene agẽtibus fratribz prelatũ se esse nesciebat cũ diceret. Non qz dominamur fidei vestre sed adiutores sumus gaudij vestri. Atz ilico subiunxit. fide enim statis. Ec si diceret. ideo nõ dominamur fidei vestre. qz fide statis. equales ei vobis sumus vbi vos stare cognoscimus. quasi se plus latum fratribz esse nesciebat cum diceret. facti sumus pauli in medio vestr. nos aũt seruos vestros habetis per ihsum christũ. sed tñ cũ culpa que corrigi debuisset inuenit. ilico se magistruz esse recoluit dicens Quid vultis. in gaveniã ad vos. hec grego. ¶ De subditis etiam sciendũ ꝙ sunt nõnulli fratres quentuales qui prelatos suos in factis suis diiudicant ⁊ etiam super eos murmurant. ⁊ mozes eozũ pro verba indecentia corrigunt. seipos vero incorrectos relinquunt. nec aliquã diligentiã adhibent vt ꝓpium statũ ordinent ad pfectum virtutis Quã vocz etiam cogitant si in dignitate aut officio essent. melius disponere vellent cũz illi ordinare hec. suum autẽ statum in quo sunt nec sollicite discutiunt nec emendant. ¶ Sed quilibet deuotus ac religiosus subditus suam sciẽ tiam respiciat. ⁊ prelatoꝝ suoꝝ facta non iudicet nec reprehendat. Et quãuis forte fuerit in eoꝝ vita qđ iure reprehendi possit. ipsi tamen ꝓpter hoc superiori reuerentiã exhibere nõ omittant. opa tamen eoꝝ siqua reprehensibilia sunt imitanda non sunt. Attẽde re etiam debet subditus ꝙ potestas regiminis siue prelatura nõ potest administrari sine studio cure tpalis. Unde ꝙ ipsi vexant in exteriozibz occupationibz. inde subditi sine omni sollicitudine melius vacare possunt in dei laudibz. Et cuz subditus ac religiosus in suo claustro ac ambitu existens bonis mozibz ⁊ virtutibz rutilat. suum superiozem qui curam exteriozẽ gerit non accuset. De hoc tractat beatus grego. xxv. moꝝ. sic dicens Subditoꝝ mẽs ad custodiam humilitatis edomat. si infirmitas ꝓpria incessanter attendit sed tuncvires nostras examinare vera citer negligim?. cũ de nobis fortia credimus. ⁊ idcirco eos qui nobis ꝓsunt districte iudicamus. Quo enim nosipsos minus agnoscimus eo illos quos reprehendere nitimur plus videmus. Cõmunia hec mala sunt que sepe a subditis in prelatos. sepe a prelatis in subditos ꝓmittunt. qz omnes subditos qui presunt minus ꝙz ipsi sunt sapientes arbitrant. Et rursum qui subiecti sunt rectoꝝ suoꝝ actiones iudicant. ⁊ si ipsos regimẽ tenere ꝓtingeret. se potuisse agere melius putant. Unde plerumq; fit ꝙ ⁊ rectozes minus prudenter ea que sunt agenda videant. qz eoꝝ rum oculos nebula elationis obscurat Et nõnunq; is qui subiectus est hec cũ prelatus fuerit facit qđ dudũ fieri subiectus arguebat. Et ꝓ eo ꝙ illa que iudicauerat ꝓperrat saltem qz iudicabat erubescit. Igit sicut prelatis curandũ est ne eoꝝ corda singularis sapiẽ loc? supioz extollat. ita subiectis puidẽdũ est ne suoꝝ rectoꝝ facta displiceãt. Si aũt mãgistroꝝ vita iure reprehenditur. oportet vt eos subditi etiã dum displicent venerent. Sed hoc est solerter intuendũ. ne aut quem venerari necẽ est imitari appetas. aut quem imitari de-

ſpicis venerari ꝓtemnas. ſubtilis em̃ via tenenda eſt rectitudinis videlicet ⁊ humilitatis. vt ſic reꝑhensibilia magiſtroꝝ facta diſpliceãt. quatenus ſubditoꝝ mens a seruanda magiſtri reuerentia non recedat. Sunt vero nõnulli qui ſi paꝝ quid de ſpirituali ꝓuersatione inchoanti cũ rectores suos tpalia agere ⁊ terrena ꝓsiderant. mor ordinẽ ſupne diſpensationis accusant. ꝙ neq; bene ad regendum ꝓlati sunt. ꝑ quos ꝓuersatõis infime exempla mõſtrant. Sed hi nimirum dũ tpare se a seniorum suoꝝ reꝑhensione negligunt culpe sue negligentibus meritis suis vsq; ad reprehensionem ꝓditoris excedũt. cuius profecto diſpositio inde abhumilibꝫ rectior agnoſcit vnde ab elatis nõ recte iudicat. qz em̃ potestas regiminis administrari nõ potest sine studio tpalis. Aliqñ oĩpotens deus mira diſpensatione pietatis vult tenere ſpũalium mentes a terrena cura. diſiuncte sunt. onus regiminis duris ac laboriosis cordibꝫ iniungit. vt tanto illi ab hoc mũdo securius lateant quãto hi exterius sollicitudinibꝫ libenter elaborant. In exhibitione quippe suſcepti oneris ꝑ ipſis quoq; vtilitatibꝫ ſubditoꝝ dure vie tolerande sunt humane seruitutis. Et sepe vt dictum est miſericors deus quos tenere diligit eos sollicite ab externis actionibꝫ abſcondit. Nam ⁊ plerumq; paterfamilias ad eum laborem seruos dirigit. a quo subtiles filios suſpendit. Et inde filiꝫ fine vexatiõe decori sunt. vñ serui in puluere fedant. ¶ Dõq; recte in eccia diuinit? agat ipa tabernaculi ꝓstructione signat. Ad moysen quippe diuina voce precipit vt ad tegẽda sancta sanctoꝝ ex biſſo cocco atq; iacincto vela texent. iuſſumq; est vt ꝓtegendũ tabernaculum vela cilicina ⁊ pelles extenderent. que nimiꝝ vel pluuias vel ventos vel puluerẽ tolerarent. Quid ergo ꝑ pelles ⁊ cilicia quibꝫ tabernaculũ tegit nisi groſſas hoĩm mentes accipimus que aliqñ in eccia occulto dei iudicio quãuis dure sint ꝓferunt. que qz seruire curis tpalibꝫ non remittunt. ozvt temptationũ ventos ⁊ pluuias contrarietatibꝫ huius mũdi ꝓtent. Quid vero ꝑ iacinctũ coccum biſſum q; signat nisi sanctoꝝ vita tenera vel clara q̃ dũ caute in tabernaculo sub cilicijs abſcondit. sua integra pulcritudo seruat. vt em̃ intra interioꝝ tabernaculi. biſſus fulgeat coccus chozuscet iacinctus ceruleo colore reſplendeat. desup pelles ⁊ cilicia imbres ⁊ ventos ⁊ puluerẽ ꝓtent Qui igit ⁊ magnis virtutibꝫ in sancte eccie sinu ꝓficiunt ꝓpositoꝝ suoꝝ vitã despicere non dũt cũ vacare eos rebꝫ exterioribꝫ videnꝫ hoc ꝙ ipi securi intima penetrãt exillorꝝ adiumento est. qui ꝓtra ꝓcellas seculi huius exterius laborãt. Quam em̃ candoris sui grãm retineret si biſſum pluuia tangeret. aut q̃d fulgoris ⁊ claritatis coccus ⁊ iacinctus offenderet si hec ſuſceptus puluis fedaret. Sit ergo desup textura cilicij fortis ad puluerem. sit inferius color iacinctus aptus ad decorem. ornent eccias qui solis rebꝫ spiritualibꝫ vacant. tegant eccĩam quos ⁊ labor rep tpalius grauat Nequaq; ergo contra rectores suoꝝ exterioꝝ agentem. murmuret is qui intra sanctam eccĩam ſpiritaliter iam fulget. ſi em̃ tu ſecure interius vt coccus rutilas. cilicium quo ꝓtegeris cur accuſas. hec gregorius. ¶ Circa hoc etiam notandũ ꝙ sunt nõnulli ſubditi. q̃ cũ ꝓſpiciunt ꝓlatos ⁊ ſupiores suos vite inordinate ⁊ voluptatibꝫ deſeruire ac negocijs ſecularibꝫ nimis intendere. eo audacius ad laſciuias ⁊

ad alia inconuenientia etiã ipsi solent frena laxare. qz tanto minus timẽt excedere ⁊ inordinate viuere quanto magis ꝓsiderant illos qui eis deberent ꝓnare. De hoc beatus greg. in mora. sic dicit. Sciendũ est qz qñ a minoribus voluptuose agit maior disciplina cohibet. Cum vero maiores ipsi voluptati deseruiunt mimꝫ minoribꝫ lasciue frena laxant. Quis enim sub disciplinę strictõne se retineat. qñ ⁊ ipsi quibꝫ relaxãt. Quia ꝓra nos hostis tũc vehementius vires accipit. qñ ⁊ ipsos qui ꝓ custodia disciplinę prelati sunt. sibi seruire leticie cognoscit. tanto enim licentius ad feriendũ occupat. quãto ⁊ hi qui intercedere poterant voluptati vacant. Sic etiam dum ꝓ vtilitate subditoꝝ rectores mimis temporalibꝫ curis inseruiunt. plericꝫ eoꝝ exemplo decrescunt. qđ verum valde quis eẽ abneget cuꝫ curari a pastoribꝫ terrena ꝙ celestia sollicitius vident. Hec grego.

E Vouere etiaꝫ forsan aliquos potest. cur omnipotens deus nõnullos qui videbant esse bone ⁊ sancte vite errare permittat ⁊ in pctm̃ cadere. De hoc sciendũ est ꝙ sunt plures causę ꝓpter quas hoc accidere solet. Nam sunt nonnulli qui aliquam virtutẽ habent. vel etiam plures per quas innotescunt hominibꝫ ⁊ ideo venerant. sed in quibusdam vitꝫs siue peccatis occulte involuti sunt que a ꝓximis ignorantur. ⁊ ideo dñs qui est inspector cordium nonnunꝙ tales in aperta vitia cadere ꝑmittit vt cognoscant ab alijs manifeste quales sunt qui ꝓius in occulto vitiosi fuerunt. Est ⁊ alia causa ꝓpter quam permittunt in peccatum cadere ꝙ nõnulli qui castitatis virtute ꝓeminent sed humilitatem cordis non habent. ⁊ cum occulte per superbiam erigunt manifeste in carnis facinora corruere permittunt. F Sed notandũ ꝙ nõnunꝙ casus istoꝝ est cautela electoꝝ. nam electi cũ respiciũt tales in quodam religioso statu esse. ⁊ tñ ꝓpter occulta alia vitia. aut supbiam in carnis lubricum vel alia peccata cadere. talia inꝙ ꝓsiderantes incipiunt deum magis timere. ⁊ in cunctis q̃ agũt student cautiores esse ⁊ in humilitate perseuerare. Ista tangit beatus grego. xxxiij. moali. exponens illud iob. Et sternet sibi aurꝫ quasi lutum sic dicẽs. Vouet forta esse aliquem. cur miseros deus ꝑmittit fieri ista vt leuiathã iste nunc per suggestiones validas aurum. id est viros sanctitatis claritate fulgentes. quasi lutũ sibi vitꝫs inquinando substernet. sed citius respondebimus. qz aurum qđ ꝓuis eius persuasiombꝫ quasi lutum sterni potuerit. aurũ ante dei oculos nunꝙ fuit. Sepe namꝙ homo multis peccatis inuoluitur ⁊ in vna aliqua virtute magnus videtur. ipsa quoꝙ virtus inanis deficit. qz dum innotescit hominibus ꝑculdubio laudat. eiusꝙ laus inbianter appetitur vnde fit vt ipsa quoꝙ virtus nõ sit. dum abscondit qđ displicet. ꝑdit qđ placet. que vtiꝙ esse merita apud deum possunt. quando ⁊ mala occulta sunt ⁊ bona publicata. Plerumꝙ eñ vt diximus latet superbia ⁊ castitas innotescit. atꝫ ideo diu ostensa castitas circa finem vite perditur. qz cooperta superbia vsꝙ ad finem incorrecta retinet. Alius elemosinis vacat. ꝓpria distribuit. sed tñ multis iniusticijs seruit. vel forta esse linguã in detractõnibꝫ exerit. Et fit plerũꝙ vt is qui misericors fuerat. iuxta finez vite siue ⁊ rapacitatis ⁊ crudelitatis stimulis inardes-

scat quod valde iusto iudicio agitur ꝙ perdaꝫ ante hoīes vnde hoīb placuit qui hoc vnde deo displicuit corrigere nunq̄ curauit. alius patientie studet sed inuidere alīs ⁊ seruare maliciam in corde nō cauet. Fit q̄q̄ impatiēs qꝛ latebat volens. Di itaq̄ ꝙ aliquid aurum sunt ⁊ per aliquid lutū atq̄ hoc aurum quasi lutum sterniꝫ. quando occultis erigentib meritis etiaꝫ virtus que publice claruerat dissipaꝫ. Sepe etenī omnipotens deus occulta quorūdam mala diu tolerat. ⁊ aperta eoꝝ bona electoꝝ suoꝝ vsib profutura dispensat nam nōnulli mundū nequaquam funditus deserentes. non perseueraturi angustum iter aripiunt. sed ad querendam angustam portaꝫ exemplo suo eos qui pseueraturi sunt accendunt Unde ⁊ plerūq̄ ꝓuīgit vt ipsum hoc ꝙ benevidenꝫ viuere non sibi sed potius solis electis viuant. dum exemplis suis ad beneviuendi studia perseueraturos aut non perseueraturi prouocant. Sepe quosdam videmus viā ingredi ad locum propositum festinare. quos alq̄ quia euntes conspiciunt ꝓsequunꝫ. eundem pariter locum petunt. sed fit plerūq̄ vt irruente aliquo in placationis articulo. post se redeant qui preibant ⁊ hi ad locuꝫ veniant. qui sequebanꝫ. Idcirco enim virtutis iter non perseueraturi inchoant vt eis qui peruenturi sunt. qua gradiantur viam ostendant. quoꝝ videlicet casus vtilitate non modica electoꝝ profectibus seruit. qꝛ illoꝝ lapsum dū ꝓspiciunt. de suo statu ꝓtremiscunt ⁊ ruīa que illos damnat. istos humiliat. Discutiunt enī in supernī adiutoꝝ protectione confidere. dum pleroſq̄ ꝓspiciunt de suis viribb cecidisse. Quando ergo bene agere videnꝫ reprobi. quasi planū iter electis seqñtib monstrantur. Quando vero in lapsum nequicie corruunt. electis post se pgentib quasi cauendā supbie foueam ostendunt. Hec greg. De hoc etiam haberꝫ .xxvi. moza. vbi idem beatus grego. tractās illud. Qui docet nos sup iumēta terre sic dicit. Jumenta terre sunt. qui vsu vite carnalis yma appetunt. volucres vero celi sunt. qui superne curiositatis studio sublimia pscrutanꝫ. illi viuendo se deponunt. infra q̄ sunt isti. inquirendo se eleuant vltra q̄ possunt. illos in īfimis voluptas deiecit carnis. istos quasi in supioꝝ ibi erigit libido curiositatis. illis p sacra eloquia dicitꝫ Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus. quib nō est intellectus. istoꝝ supbb laboꝝ increpatur cū ꝺr. Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris Docet igitꝫ nos deus sup iumenta terre ⁊ volucres celi. quia dum hoc qꝺ sumus agnoscimus nec carnis nos infirmitas deiecit. nec spiritus supbia eleuat. nec defluendo de sublimib inflammamur. Qui em labiꝫ carne. iumentoꝝ appetitu ꝓsternitꝫ. qui vo extollitꝫ mente. more volucrum q̄si leuitatis penna subleuaꝫ. Sed si vigilanter attendiꝫ. vt ⁊ mēris humilitas ⁊ carnis castimonia teneatur. ciro cognoscimus. quia alterum custoditur ex altero. nam sepe superbia luxurie seminarium fuit. quia dum eos spiritus quasi in altum erexit caro in infimis mersit. Di em vtrius lice corruunt. quia dum occultis intumescunt moribus cordis. apertis cadunt lapsibus corporis. Sicfic elati iusta fuerant feriendi retributione vt qꝛ supbiendo se hoīb ꝓferunt. luxuriando vsq̄ ad iumentoꝝ filitudinē deuoluāꝫ. hō q̄ppe cū in honore eē nō intellexit. ꝓpatus est iumētis ⁊c. Quasi scientie eī illos in altū pēna subleuaue

rat. de qbꝫ paul⁹ dicebat Qr cũ ꝯgnouissent deũ non sicut deũ glorificauerũt aut gratias egerunt. Quomõ autem iumentoꝝ aut plusq̃ iumentoꝝ uoluptate cecid erunt subdit dicens Tradidit illos deus in desideria cordis eorũ in immundiciã. Ecce caro mersit quo superba ꝛscientia sublenauit. a uolatu uolucrum ultra appetitũ lapsi sunt iumentoꝝ. atq̃ inde sub se ꝓstrati sunt. unde super se ire uidebant. Curandũ itaq̃ est a omni custodia mens a superbie tumore seruanda. non enim aũ oculos dei uacue transuolant cogitatões nostre. a nulla momenta rpis per animum transeunt sine statu retributõis. Intus ergo uidet deus q̃ mentem eleuat. a idcirco foris ꝓmittit inualescere qõ deponat. intus ꝓius extollit qõ foris postmodũ luxurie corruptõe feriatur. Occultam uidelicet culpã sequit aperta percussio. ut malis exteioribꝫ interioꝛa puniant a corꝛ publice corruat qõ latẽter tumebat. Proinde q̃ humilitatis custodiam seruanda est mũdicia castitatis. Unde. Si eñ pie spiritus sub deo premit. caro non illicite super spũm eleuat. Habet quippe spiritus ꝛmissum sibi dominiũ carnis. si ñ sub domino recognoscit iura legitime seruitutis. nam si autoꝛẽ superbiẽ ꝛtemnit. a iure a subiecta carne ꝓelium suscipit. Unde a ille primus hõ inobediens mox ut superbiendo pecca uit pudenda ꝛterit. Qui enim ꝛtumeliam spũs deo intulit. mox ꝛtumeliam carnis inuenit. a qui autoꝛi suo subditus esse noluit. ius carnis subdite quaꝛ regebat amisit. ut a in seipso uidelicet inobedientie sue ꝛfusio redundaret. a supatus disceret quid elatus amisisset Sic enim plerunq̃ uirus libidinis de radice nascit elatõnis. qꝛ tunc caro uicit cũ spũs latenter intumuit. Hinc ẽ enim q̃ longa ꝛtinentia repente soluitur. hinc est q̃ plerunq̃ a usq̃ ad senium uirginitas seruata uitiat. ¶ Quia igit humilitas cordis rectus iudex despicit etiam integritatem corꝓris. a quandoq̃ per apertuꝛ malum reꝓbos annũciat. q̃ dudum reꝓbos in occulto tolerabat. nã qui diu seruatum bonũ subito perdit. apõ semetipsum intus aliud maluꝛ tenuit ex quo aliud malũ subito erumpit per quod ab omnipotenti deo etiã tunc alienus extitit. quando se ei per mundiciam corꝓris inꝛrere mõstrauit Quia igit mentis elatio ad pollutõeꝛ pertrahit carnis. reꝓbor coꝛ a uolatu uolucrum ad petulantiam labit iumentoꝝ Sancti aũt uiri ne appetitu bestiali ad luxurie uoraginem deuoluant. sollicite cogitatões mentis a superbie uolatu custodiunt. ac ne in infima desipiendo coꝛruant. omne quod sublimiter sapiunt humiliter ꝓmũt. Recte itaq̃ dicitur. Qui nos docet supiumẽta terre. Sancti enim uiri super iumẽta terre edocti sunt. quia quicquid in ymis potest ambiri despiciunt. quia nihil in hac uita quod preterit querunt. Sup uolucres quoq̃ celi eruditi sunt. Per omnes immundoꝝ spũum insidias cõprehendunt. a potestates aereas quas adhuc per carnis infirmitatem tolerãt etiam uite meritis calcant. Uentes quippe sanctoꝝ transitoꝛia cuncta despiciunt. a sub se labi quicquid superbit. quicquid preterit ꝛtemplantur. a quasi in quodam rerum uertice constituti. tanto sibi omnia subesse ꝛspiciũt. quanto semetipsos auctoꝛi omniũ subdunt. atq̃ inde cũcta transcendũt unde creatoꝛi omniũ uera humilitate substernunt. hec greg. Ex his igit dictis colligere possum⁹ q̃ cautos a hũiles nos eẽ opteat. si in uita religiosa a uir

tuosa volumus vsq; ad finē pseuerare

¶ Sed q; de statu inordinato qui lxu modo p quosdam exercet in ordine tractare incepimus. restat vt illa iterum psequamur. Unde p̄ fiderandum vt supra dictū est. q; monastica disciplina valde modernis tpib; deficit. et a sua pfectiōe langueſcit. oēs que sua sunt querūt. et spreto celesti desiderio. terrena auide p̄cupiscūt Cur igit ad illa que p diuino amore p̄tempsimus. p malū desideriuz iterum redimus. et votum q̄ p̄misimus deo p inordinatam vitam alīs affectionem violamus De hoc p petrum damia. sic dr Ad tātam quippe fecem quotidie semetipso deterior mūdus iste deuoluit. vt nō solum cuiuslibet siue secularis siue ecclesiastice p̄dictionis ordo a statu suo collapsus iaceat. sed etiam ipa monastica disciplina soleteus vt ita dixerim reclinata ab assueta illa celsitudinis sue pfectione langueſcit. perijt pudor. honestas euanuit religio cecidit. et facto velut agmine omnium sanctor virtutum turba pcul abscessit Oēs em̄ que sua sunt querūt et p̄tempto celesti desiderio terram incessabiliter p̄cupiscūt. Et q; sub ipso mundi fine post mundū inhyare nō desinunt. quasi post alta pelagi in litus euecti terram remigio inniter pulsant. Nos igit qui mūdi abrenunciatores dicimur qui terrem fructus naufragium euasisse gloriamur. cur ad ea que p diuino amore p̄tempsimus retrogradis nitentes gressibo. male estuanti desiderio recolemus Et dum cautionem quam cū xpo pepigimus frangimus. violate fidei potius tormenta metuere q̄z p̄mia possumus de nostra p̄uersione sperare. hec petrus damia. ¶ Quicunq; ergo religiosus violat fidem agendo contra votuz quod suo spopondit creatori. iure apostata debet censeri. naz sicut duobz modis recedit a deo fide vel ope in eo dē sic duobz modis efficiunt hoīes apostate relinquentes fidē aut prava opa agentes Unde si monachus agit contra suam professionem mortaliter peccando merito apostata debet nuncupari. etiaz si habitum deferat religionis De quo beatus grego. super ezechielem sic dr Sciendum q; sicut duobus modis a deo recedit. sic duobz modis a deo apostate hoīes fiunt. Nam vnusquisq; a creatore suo fide recedit. aut ope. sicut ergo q̄ a fide recedit apostata est. ita qui per aduersuz opus quod deseruerat redit ab oīpotenti deo apostata absq; vlla dubietate dep̄ntabitur etiam si fidem tenere videat. hec grego. ℟ Notandum etiam q; sunt in sancta religione. qui solum gloriantur de eo q; plures annos habeāt in ordine. q; vero ipi raro vel nunq; gloriose vixerunt modicum ppendunt. ¶ Hi tales q; in virtutib; nondum profecerunt nouicios se esse recognoscāt et nō monachos antiquos Unde beatus bernardus Si in ordine. xl. annos egisti et virtutib; non profeciſti sed in primo gradu stas quo intrasti. ego nouicium te iudico ℟ Est et aliud in ordine multum reprehensibile videlicet murmurationis vitium. Quod tamē beatus benedictus in regula prohibet discretissime dicens Hoc ante omnia ammonentes vt absq; murmuratione sint fratres. quod mandatum regule a subditis minime obseruat. nā p̄ter modicam occasionem nōnulli fratres prorumpunt in murmurationes inter duz causantes de cibo et potu et ceteris minus discrete. Insup̄ dijudicātes suos superiores et prelatos ac alios officiales asserētes ipos inordinatos vel min? puidos aut negligētes eē sz tiere

debent tales monachi. ne ꝓpter vitium murmuratōis ꝓuocent iram dei. aut etiam separent de numero filioꝝ eius De hoc etiã beatus Basilius dr. Non erit de nũero fratꝝ christi qui murmurare incitat ob exiguum victus sui. de hmenti ssima enim plaga anime murmur ostendit fore. ⁊ suſurratio huius vite. hec basilius. Et quicunq; delectatur in murmure priuat se diuina ꝯsolatione. Unde beatus ihꝛoni⁹. Expers eris ꝯsolationis diuine si ꝯsolatõnem recipis a murmure. hec ihꝛonimus

¶ Et ſicut ſubditi peccant murmurando. ſic etiam prelati laborare ⁊ ſtudere debent vt non dent illis occaſionem murmurandi. ne forte ⁊ ipſi incurrant ꝓpter hoc pctm̃ ⁊ iram dei.

¶ Etiam ſciendũ eſt ꝙ ſicut ꝓficientes in ordine efficiunt valde virtuoſi. ſic econuerſo deficientes in bonis moꝛibꝫ efficiunt multum vitioſi. qꝛ tales poſtpoſito omni timoꝛe dei. faciunt ea q̃ non expediunt. ſcelera multa ⁊ enoꝛmia ꝯmittendo. De hmõi religioſis dr beatus auguſti. Sicut non vidi meliores q̃ qui ꝓfecerunt in ordine. ſic non vidi deteriores q̃ qui defecerunt in eodem. ¶ Et notandũ ꝙ omnes qui in ſtatu religionis viuunt inordinate. miſerabiliores ſunt omnibꝫ hominibꝫ. qꝛ nec deum habent nec mundũ. nam ſi explent ſuas voluptates occulte peccando. tm̃ ſp timent deprehendi. ⁊ ideo freq̃nr in quadam coꝛdis anguſtia ſunt ꝯſtituti. Et idcir co ſeculũ non habent. qꝛ libere peccare non preſumunt. deũ etiam nõ habent. qꝛ prevaricando eius indignatõem incurrũt. De hoc dicit beatus ihꝛonim⁹ Nota de mũdi ꝓemptoꝛibꝫ. ſ. monachis ⁊ alijs habitu religioſis. ſi ꝓfectum ſuũ religioſe viuendo impleuerũt cũ domino iudices erunt. ſinaũt miſerabiliores omnibꝫ hominibꝫ. qꝛ nec deum habent nec ſeculũ. hec ihꝛonimus Non ſolũ tales in hoc mũdo miſerabiliores ſunt. vꝝ etiam eterna damnatõ apprehendet eos in futuro. Unde beatus bernar. Qui in loco oꝛdinis ſine oꝛdine viuunt ad illum oꝛdinẽ deueniũt vbi nullus oꝛdo ſed ſempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. ¶ Unuſquiſq; ergo monachus ⁊ religioſus ꝓpendat ⁊ pti meſcat periculum anime ſue. ⁊ abſtrahat ſe a ꝯcupiſcentijs carnalibꝫ. ⁊ ab huius ſeculi vanitatibꝫ non ſoluꝫ mente ſed etiam coꝛpoꝛe. qꝛ ꝯuerſari inter hoĩes ſeculares monachis minime expedit. maxime tm̃ illis qui nondum in bono ꝓpoſito ⁊ vita religioſa ſunt fundati. nã videndo ⁊ audiendo ea que in ſeculo gerunt debilis animus faciliter ad temptatiõem trahit. ⁊ ideo mundus ⁊ eius occupatões ſunt fugiende De hoc yſaac abbas ſyrie ſic dr. Expedit monacho nullatenus ꝯmiſceri oppugnantibꝫ eum. ſed ab eoꝝ aſpectibꝫ abſtinere. ⁊ elongare a ꝓpinquitate ipſoꝝ. ⁊ hoc dico non ſolum ꝓ ventre. ſꝫ etiam ꝓ omnibꝫ in quibꝫ examinatur monachoꝝ libertas. Cum enim homo accedit ad deum fedus init cum domino de his abſtinere. que ſunt hec. non videre faciem mulierũ. non reſpicere formoſoꝝ aſpectus. non concupiſcere quicq̃. vel epulari delicata. oꝛnatum veſtium non videre. non videre hominũ ſeculariũ dignitates. qꝛ multas vires acquirunt vitia de ꝓpinquitate eoꝝ. laxantium ⁊ alterantium athlete ſapientiam ⁊ ꝓpoſitum eius. ſicut aſpectus bonoꝝ mouet arbitriũ habentis zelum vt inclinetur ad operationem ipſoꝝ. manifeſtũ eſt ꝙ ipſoꝝ contraria potentiam etiam habent capriuandi animam ⁊ ſi nihil agit plus ſolitario. ad infeſtationem tamen pre

lioꝝ adducit. ⁊ infructuosa facit mentis perturbationē. Ad vnūquodq; nā q̄ corpis membrum habet homo pugnam. ⁊ debet custodire seipm ⁊ diminuere pugnam suam in ipsis Quamuis eñ homo sibi facit violentiam ad bonum. piclitat̄ tñ ex eis vidēdo semper atq; ꝯcupiscendo. hec abbas ysaac

Ecce q̄ piculosum est monacho conuersari in seculo. monachi eñ officium esse debet fugere turbas. amare silentium. fletib; insistere. simplicitati studere. innocentiaꝫ vite ac sanctimoniam amare. Si vero oppositum fecerit a culpa liber non erit. Hoc tangit hugo de sancto victore sic dicens. Liber a culpa non est qui alienuꝫ vsurpat officium Si monachus es. quid facis in turba. si amas silentium. cur declamantib assidue interesse delectaris. tu semper ieiunijs ⁊ fletib; debes insistere. ⁊ tu philosophari q̄ris. simplicitas monachi philosophia eius. Sed docere inquis alios volo. non est tuum docere sed plangere. Si tamen doctor esse desideres audi quid facias v. ilitas habitus tui. ⁊ simplicitas vultus. innocentia vite ⁊ sanctitas conversationis tue docere debet homines. melius ergo fugiendo mundum doces q̄ sequendo. Hec hugo de sancto victore Et beatus bernardus. Monachus nō habet docentis sed plangentis officiū cui opidum carcer esse debet ⁊ solitudo paradisus. hec bernardus Unde quilibet deuotus monachus fugiat mundum ⁊ ea que in mundo sunt ⁊ religio seruiat. ⁊ quod foris ostendit hoīb; p habitum. intus studeat seruare corā deo p bonam vitam. Ad hoc hortatur beatus grego. sic dicens. Monachus reuerentia sui habitus in actib; in locutione. in cogitatione semp circumspiciat ⁊ ea que mundi sunt pfecte deserat. ⁊ quod ostēdit humanis oculis habitu. hoc ante oculos moꝝib; p̄rem/dat. hec gregorius. Laboret inq̄ monachus vt a vitijs studeat abstinere ⁊ in virtutib; se exerceat. sit humilis mansuetus ⁊ caritatiuus ⁊ timorē dei semper pre oculis habeat. nam de monachis inordinatis dt Abbas pastor fic. Qui querulosus est qui malum p malo reddit monachus nō est. qui malliciam in corde suo retinuerit monachus non est. qui iracundus est monachus non est. qui elatus ⁊ verbosus est monachus nō est. Quiꝫ monachus est semp mansuetus est. humilis caritate plenus ⁊ timorē dei semper ⁊ vbiq; pre oculis habet vt non peccet. Hec abbas pastor. Item qualis debeat esse verus monachus dt Johānes abbas in tractatu de. xxx. gradib; sic. Monachus est qui solum que dei sunt agit cogitat ⁊ loquit̄ christo vnitus in omni tempe loco ⁊ negocio. Monachus est violentia nature indefinens ⁊ cuius odia sensuū indeficiēs. Monachus est sanctificatum corpus expurgatum os ⁊ illuminata mens Monachus est merens ⁊ dolens anima indefinenter. memoria se exercens vigilans ⁊ doliens. Et quis putas est fidelis ⁊ prudens monachus. qui sub obediētia labore ⁊ dolore calorem suuꝫ custodit in extinguibilem ⁊ ad suum extinum ignē igni ⁊ feruorem feruori ⁊ amoreꝫ amori ⁊ desiderium desiderio solicitudinē solicitudini quotidie ad dere non cessauit. Hec iohannes abbas. De virtute ⁊ condictione deuotorum ⁊ bonorū monachorum dicit. beatus bernardus fic. Ille verus est monachus. qui deuotionem tenet in choro. patientiā in capitulo. disciplinam in labore. meditationē in lectione. feruorem in oratiōe castitatē in temptatione. tolerantiā in

aduersitate. humilitatē in ꝓsperitate. hec bernar. ℟ Si vero tantam perfectionem monachoꝝ que modo ꝓ sanctos patres ꝓmissa vel alibi in scriptura legiť ꝓpter nostram fragilitatem seruare nequimus. suppleat hoc in nobis humilitate ꝫscientie deuotio. compungamur quotidie in fletibus q̄diu pegrinamur a dño deo nostro ⁊ a lumine vultus eius. Accusemus ⁊ ꝓfiteamur imperfectum nostrum ⁊ defectus nr̄os agnoscentes pauptatez nostram. dñs liberabit nos. Ad hoc faciendū hortať nos beatus bernardus sic dicens. Magnam iacturā ꝓfessionis nostre supplet pietas ⁊ deuotio ꝫscientie humilitate. Sint nobis lacrime nostre panes die ac nocte q̄diu dr̄ a me nostre vbi est deus tuus. hoc est q̄diu peregrinamur a dño deo ⁊ a lumine vultus eius Unū quidem erat necessariū. sed qui nec in vno figimur nec in multis operando ⁊ laborando exercemur. in quo ordine ꝫputabimur. vtinā cum illo de quo apostolus dr̄. Et qui non operatur credenti aūt in eum qui iustificat impiū. reputať fides eius ad iusticiaz ſm ꝓpositum gratie dei. vtinā cum peccatrice illa cui multū dimissum est quoniam dilexit multū. nam ⁊ in diligendo deū retributio magna. Sicq̄ frēs obsecro non excusemus sed accusem⁹ nos ⁊ ꝓfiteamur. ⁊ qui magni nōmis vmbram ⁊ ꝓsonale q̄dam figmentū ꝓfectionis apud hoīnes induimus. apud deū ꝫscientie nostre cognoscentes pauperatē non ꝓsq̄ quaq̄ a veritate recedamus ⁊ veritas liberabit nos. hec bernar. Et q̄uis ꝓpter fragilitatez ac defectus nostros non valeamus pervenire ad perfectum statū monachoꝝ. tamen ꝓut possumus cū adiutorio dei in bono opere nos exercere debemus. mensurā etiam virium nostraꝝ perpendamus. ⁊ ſm q̄ suppetant vires ad extirpanda vitia ⁊ ad virtutes inserendas laboremus. Qui igiť ad sanctum ordinem nos venisse gaudemus. tota nostra intentō circa hoc versek vt mēs nostra virtutum armis accincta in spirituali certamine debellare contendat. De his ⁊ alijs statum religioso⁹ tangētibus petrus damiani sic dicit. Pleroscq̄ vidimus iam dudum in sacro ordine constitutos. qui necdum norunt quid in ieiunijs. quid in vigilijs quid in reliquis celestis discipline ferre studijs potuissent. Et cuz scriptura dicit. qui ignorat ignorabiť. quo pacto vel a deo cognosci vel deū mereať cognoscere qui semetipm in eius obsequio conuincť ignorare Qui ergo semetipsuz vult vincere suarum virium mensurā turpe est noticiam non habere. Quia quisquis in militie spūalis agone proficerit in hoc ꝓbatio est. si iam debilitem ꝓtra sevitioꝝ ꝓtumaciam sentit si surgentes in se motus carnis facile imprimit. si tumultuantiū cogitationuz strepitū minore iam labore ꝓsecit. si nascētes carnalis illecebre spūas mox vt oriri ceperint resecat. si rumentia superbie luxurie ceterorumq̄ vitiorum colla gladio ꝓnus diuini amoris obtruncant. Ceterum quid prodest. diu quempiam sacre interesse militie quē velut sub ipsa primi tyrocinij rudimēta remissis manibus ⁊ tenero pede adhuc publice videas claudicare. a quanimirum negligentie dissolutōne predicator egregius discipulos prohibet dicēs. Remissas inquit manus ⁊ dissoluta genua erigite. ⁊ gressus rectos facite pedibus vestris. ne claudicans quis erret. Docta manus ad prelium facile venit ad triumphum. Corpus attritum lorica promptum fertur ad pugnam. Monacho nempe cui adhuc

impossibile est superbiam premere. auaritiam cohibere. inuidie fauces extinguere. nudam mentem a luxurie petulantia custodire. quiuirus malicie aduersus offendentem nequit expellere. qui pro seruanda censura iusticie succumbit iniuriam sustinere. quid aliud dicendus est. nisi q; quantum ad professionem quidez iam in sacra milicia nomen dedit. sz quid sit spirituale certamen penitus non agnouit. ymo ad perfectionem tendentibz hec totis viribz obseruare necesse est vt salubriter rigidi magis discant ista nocere atqz vincere. Pudeantqz hi qui se mortuos profitent esse cum xpo rebelles motus carnis. ac passiones aiamorum adhuc in se prouocaciter viuere. Discat igitur miles xpi dum adhuc nouus est manus deserere. discat emergentibz quibuscz vitijs. put res dictauerit obuiare. huc illuc circũductis viuacis experientie oculis. quidus vertat. q singulis quibuscz iaculis que mittũt grue defensionis tegmen opponat. vt superbiam humilitate deiciat. gulaz sobrietate restringat. mansuetudine iracundiam calcet. auaritiam largitate refrenet. ardorem libidinis terrore perpetui ignis extinguat. odij trabem flamma suauissime caritatis exurat. Deleccat certe deus isto certamine qui subtiliter ac profunde desiderat totum quicquid est illud. quod versat in mente. Gratulant angeli ad tale spectaculum. videntes q humana natura in eo q extra seipaz pugnat ad eor se desortium vnde fuerat eiecta reformat. q sibi rixando ad veram preculdubio pacem tendit quaz olim sibimet desenciendo q; nõ repugnauit amisit. nec cõqueramur fratres mei si aduersum mor cuncta non vincimus si huius conflictione certaminis erumnas labores angustias q grauissimum sepe fluctuantis aie tedium sustinemus. in hoc em nobis diuina diuisione prospicitur. ne repentina victoria in arrogantiam animus noster extollatur q de altitudine sua profundius corruat si non auctori deo sed victorie vires attribuat. Unde fratres carissimi qui ad sacrum ordinez nos venisse gaudemus. hic nostra tota interior uersari debet. videlicet vt mens nostra virtutum armis in spirituali certamine se semper exerceat. q vitior potentia. que circa nos mitescere nesciunt. feruido spiritu debellare contendant. parati simus semper irruentes vitior cuneos ac fremẽtes bestias de agro nostri cordis eicere. nullumqz eis in ea que nostri iuris sunt permittamus locum peruerse dominationis habere. hec petrus dami. S Audiuimus igit nunc ex premissis dictionem q dissolutã vitam quorundam fratrum in habitu quidem religionis existentium. sed peruerse viuentium. audiuimus etiam conuersationem sanctam q ordinatam religiosorum ac deuotorum monachorũ Quisquis ergo in bono proposito q in statu religioso se eẽ deprehenderit. in eodem sancto proposito acquersatõne bona seu virtuosa studeat proficere ac perseuerare. vt cũ sanctis q religiosis monachis premium q gloriam post hanc vitaz valeat obtinere. Quisquis vero indissoluta inordinata ac peruersa vita se positum esse despexerit. timorez mortis q penam gehenne ante oculos mentis reducat. q penitentiã a suis prauis actibz agere non obmittat Quicquid ergo peruerse agendo extra dominum se omisisse senserit hoc totum p opera penitentie superius premissa videlicet per contritionem confessionem q satisfactionem delere studeat. puniat in quantum seipsum per cordis contritionem. lacrimas

fundendo.per oris confessionem rubo rem sustinendo.per satisfactõnem ope ra virtuosa exercendo.⁊ de cetero a si/ milibꝫ malis cauendo. Qui autem sic se punit veniam suorum scelerum a do/ mino ꝓsequetur. De tali penitente di/ cit beatus augustinus. Quid est homo penitens nisi homo iratus sibi.qui vt a deo accipiat veniam suo iudicio de se/ ipso exigit penam. hec augusti⁊. Non solum autem talis penitens peccatorũ veniam.imo etiam gratiam in presen ti⁊ si pseuerauerit gloriam in futuro. a christo domino obtinebit. sed⁊ sta/ tum pristinum religiosoꝝ monachorũ ꝓpter mala⁊ peruersa opera perditum per huiusmodi penitentiaꝫ se domino cooperante reformabit. Sic igitur ha bemus de statu incipientium quiꝰ su/ pra dictum est ꝓsistit in vera penitentia ⁊ eius partibus.videlicet contritõne confessione.⁊ satisfactione.⁊ quibus dam circumstantijs tangentibus eius dem penitentie partes. De quibus om nibus prout dominus donauit tractan do hanc materiam dicta quedam⁊ au toritates sanctorum patrum in vnum collegi vt condictio siue status incipi entium siue penitentiũ aliqualiter ista legentibus pateſiat.

Explicit liber primus Walogranati.

Incipit secundus liber qui tractat de statu proficientium.

Distinctio .I. Filius

Accepta infor/ matione a te pater⁊ doctri na salubri de statu peniten/ tium seu incipientium. nũc instrui de/ sidero de statu ꝓficientiuꝫ.⁊ primo in quo ꝓsistit status ꝓficientium de hoc p te cupio edoceri.

Capitulũ .I. Pater. T

Lire de bes ꝙ status ꝓfi cientium ꝓut su pra dictum ẽ in tribꝰ ꝓsistit. vi/ delicet in pecca torꝝ siue vitiorũ detestatõe.in virtutum operatiõe.⁊ in temptationũ perpessione. Postq̃ igi/ tur peccatorꝝ post mꝫta flagicia⁊ crimi na est ad deum ꝓuersus per penitentiã ⁊ in eadem studet domino cooperante cum omni sollicitudine perseuerare. hic talis statum incipientiũ est egres/ sus ¶ Sed necesse est vt quilibꝫ penitens seu deo seruiens incipiens ꝑ acta penitentia.vel adhuc in actu pen tentie existens peccata perpetrata aut quecunq̃ alia scelera nondum cõmis sa ex totis viribus⁊ cum summa dili gentia vitare tenet omne peccatũ mor tale detestando si desiderat statum pro ficientium ingredi. qui vt dictum est primo ꝓsistit in vitiorꝝ detestatione.

Filius.

Quid est peccatuꝫ quod primo detestari seu vitare debent ꝓfi/ cientes.

Ca. II. Pater. X

Peccatum a doctoribus diuersis modis diffinitur. Primo a beato augu. sic. Peccatum est voluntas retinendi vel assequendi quod iusticia vetat. Item sic ab eodem. Peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem dei. Tercio a beato ambro. sic. Peccatum est preuaricatio legis diuine et celestium inobedientia mandatorum. Item de eodem a beato augustino. sic dr. Peccatus est spreto incommutabili bono. mutabilibus rebus adherere. In qua vltima diffinitione beati augustini notandum quod in peccato duo sunt. s. auersio a creatore. et conuersio ad creaturam. quod potest esse peccatum mortale et nonnunquam etiam veniale. A Veniale est quando quis in creatura delectatur plus debito sed tamen citra deum. Quandoque etiam potest quis delectari in creatura sine omni peccato. vt cum delectatio naturalis est tm secundum quod visus delectat in viridi. gustus in dulcedine etc. Interdum etiam potest quis delectari in creatura meritorie quando. s. ad deum refert. Unde psalmista. Delectasti me dne in factura tua. Sed cum creatura diligit vltra creatorem tunc mortaliter peccat. quia peccatum mortale est auersio totalis ab incommutabili bono et conuersio totalis ad bonum immutabile. B Peccatum aut mortale ab oibus est vitandum et detestandum. quia multa mala infert peccantibus. Primo obligat hominem ad duo videlicet ad culpam et ad penam eternam. De hoc richar. de sancto victore. propter peccatum obligatur homo ad duo ad culpam et ad penam. In vno obligat vinculo captiuitatis. in altero vero debito damnationis. cum enim homo in aliquod peccatum graue ceciderit. iam non est in eius potestate. vt per semetipsum resurgere possit. per semetipsum potest a domino recedere sed per semetipsum non potest ad dominum redire. C Hinc est quod obligatio culpe dr mors anime. quia sicut per mortem exteriorem restringitur per opera que sunt ad vitam istam sic alia per obligationem culpe mortificat ad opa que sunt ad vitam eternam. Hec richardus. Omnia namque opa quantumcumque bona pdesse non possunt nec sunt meritoria ad vitam. nisi prius a peccatis abstineat. Teste beato augu. qui dr. sicut omnia medicamenta non valent ad sanandum vulnus quodcumque fuerit infixum nisi ferrum extrahat. ita omnia beneficia non pderunt tibi nisi peccatum relinquat. Nihil em pdest ieiunare et orare et alia religionis opa facere. nisi mens ab iniquitate reuocetur. Hec augu. Ipsa etiam peccata fluenta seu amor terrenorum hominem tenebrosum reddit. affectum spiritualem a mente repellunt. et delectationem celestium bonorum in corde extinguunt. De hoc beatus aug. sic dr. Peccatum est tenebra. quo intellectus obtundit. et totus homo interior obtenebrat. Unde necesse est vt tanto solicitius mentales oculi a peccati tenebris per compunctionis lacrimas detinue expurgent. quanto amplius phas detemplationis radius obnubilat. Hec aug. et ansel. quasi quedam colligendo de hoc dr. Affectus carnalis infatuat in me saporem spiritualium. intentio inferior incurauit animam meam ab intuitu superno. amor terrestrium extinxit in me delectationem celestium. vsus vitiorum euanuit in me sensus verorum bonorum. Hec anselmus. Non solum autem peccatores propter sua mala bis bonis spiritualibus et eternis priuantur verum etiam filii diaboli efficiuntur. Teste domino. Qui peruersis iudeis dicit. vos ex patre diabo

lo estis. Et statim subiungit causam quare dicens. Et desideria patris vestri vultis facere Desiderium enim mali ligni spūs est. vt mortaliter peccando a deo recedamus ⁊ eius mēbra siue filij efficiamur. qz totiens quisq; ex diabolo nascit siue venerat vel adorat eum quotiens mortaliter peccat. Hoc affirmat beatus ihēronimus sic dicens. Totiens ex diabolo nascimur. quotiens mortaliter peccamus. Iterū dicit. Totiens diabolo genu flectimus quotiēs peccamus ¶ Et notandū q; omnis qui iuste ⁊ religiose viuit ē equus dei in quo sedet. quē regit ⁊ ad se pducit. Sic omnis puersus ⁊ vitiosus est equus diaboli cui p̄sidet. quē etiam ad perditōem ducit. De quo dicit beatus gregori. sup cant. exponens illud Equitatui meo in curribus pharaonis assimilaui te amica mea. id est dum tu esses in curribus pharaonis. dū adhuc operib; dēmoniacis deseruires p̄destinatōe ego te equitatui meo assimilaui. Omnes eī qui luxurie. auaricie. superbie. inuidie ⁊ fallacie deseruiunt adhuc sub curru pharaonis sunt. id ē sub regimine diaboli Omnis vo qui in humilitate. in castitate. in doctrina ⁊ in caritate feruet. iam equus effcūs est creatoris sui. iam in curru dei posi tus est. iam sessorē habet deum. Unde cuidā cui p̄sidebat dominus dr. Dum rum est tibi ptra stimulum calcitrare Calcitrare nō potes. iam tibi ego p̄ce fideo. hec greg. Et sicut a mine virtuose ꝓpter vite sanctimoniā sunt habitatō siue locus dei in quib; libenter pausat sic corda peccantiū ⁊ male viuentium sunt locus diaboli in quib; requiescit Quod plat beatus greg. sup ezechie. tractans illud verbū. benedicta gloria domini de loco suo sic dicit. Ibi inhabitat deus vbi vera pax querit ⁊ inter ne ꝓtemplationis gloria amat. Nam qui ad puersitatem defluunt locus dei esse ꝓtemnunt. Locus glorie dei est vel sancta quelibet anima vel vnusquisq; in celestib; permanens angelicus spūs. ⁊ gloria domini de loco suo benedicit cum vel ab electis hominibus vel a sanctis angelis autori omniū laus eterna cantat. Locus aūt maligni spūs sunt corda peccantiū. sed cū sibimetipsis irati p̄ penitentiā redeunt ad vitā glorie domini locus fiunt. iam enim ptra se erigunt. iam penitentie lacrimis insequunt mala que ꝓmiserunt. Nū corda penitētiū fiūt iā dño locus suus. q̄ prius in peccatis posita fuerant locus alienus. Ipsi autem qui a peccatis ad dñm ꝓuertunt non solum delent lacrimis peruersa que fecerunt. sed etiā meritis operib; ad alta ꝓficiunt. vt habitaculū omnipotentis dei fiant. hec greg. De hoc etiam hugo de sancto victore dr. In illis mentib; dyabolus pulsat que intus a calore diuini amoris frigore. foras aūt in flura carnalium voluptatum delectatione gaudent. ⁊ que p̄inde amaritudo secutura est non p̄uidēt. hec hugo. ¶ Et notandum q; antiquus hostis diabolus etiam bonorum mentes nonnunq; ingreditur illicita suggerendo ⁊ diuersis temptationib; fatigando. sed in eor corib; morari non permittit. qz immundis cogitationib; iustor animus viriliter reluctat In reprobor vero corib; malignus spūs ingredit ⁊ morat. qz p̄auas cogitationes quas ille suggerit libenter suscipiunt. ⁊ sic tales ad ꝓsensum peccati ac etiam ad opus puersum perducunt. ⁊ ideo ꝓpter hoc in eor corib; dyabolus ingrediendo dominat Hoc tangit beatus greg. xxvij. moral. exponens illud dictū. Ingredietur bestia lati bulum suum. ⁊ in antro suo morabit.

fic dicens. Quis alius noīe bestie nisi hostis antiquus accipit. Qz notandū magnopere est q hec bestia non soluz antrum suū ingredi sed in eo morari prohibet. Aliquando em etiam bonoz mētes ingredit. illicita suggerit. temptationib fatigat. rectitudinem spūs ad delectationem carnis deflectere conatur. delectationē quoq ad consensum producere nitit. sed tñ resistente superno adiutorio pualere prohibet. Aliqñ ergo intrare mentes bonoz potest. sz in eis morari nō potest. qz cor iusti huius bestie antrum non est. Quos em quasi proprium antrū possidet. eoz mentes proculdubio immorans tenet. qz in eis cogitationes ad iniqua desideria et desideria vsq ad nequissima opera producit neq em student reprobi suggestiones eius. recta iudicij manu repellere. cuius voluptatib apperunt subita delectatione seruire. cumq in eoz cordib prauū quid orit. mor pstudium delectationis nutrit. et cū sibi minime resistitur. ptinus ad consensum roborat. statimq consensus ad opus ducitur. opus vo consuetudine granat. Recte ergo in antro morari suo hec bestia dr. que taz vin cogitatōnes reprobor nutrit. quousq eoz vitam etiam aculeo praui operis pforet. vnde bene ad iudeam per pphetam dñs dr. Quousq morabunt in te cogitationes nocie. neq em reprehendit. cur veniant. sed cur morantur. Et in bonoz cordib cogitationes illicite veniunt sed tamen morari prohibentur qz recte quisq ne captiuandam domum conscientie prebeāt. ab ipo cordis limine hostem fugant. qz et si quando repentinis suggestiōibus vsq ad primū vestibulum surrepit. ad consensus tamē ianuaz nō ptingit hec greg. Sūt etiā et alia pter q mortalia pcā sunt vitāda videlicet pter correptionē Propter reprobationem. et pter eternam damnationē. Soler namq dominus pter peccata admissa etiam suos electos in hac vita multipliciter punire eis multas tribulationes immittendo vt per hoc purgent a suis delictis Itē nōnullos ds omnipotens pter suas prauitates. qz ab his cessare nolūt soler dare in reprobum sensum. ac in obstinationez cordis irrevocabiliter tradere. Item multi pter puersam vitaz quam ducūt et carnalia delectamenta que cito ptranseunt eterna tormenta et damnationem incurrunt. que finez habere possunt. Ista tangit richar. de sancto victore sic dicens. Quis enim est tā effrenatus. qui non studeat conscientias malas refrenare si diligenter attendat memoriterq retineat q soleat dominus in quibusdā electis suis malas delectatōnes in hac vita septuplum punire. Et quisquis non pertimescat. puersis consuetudinib pertinaciter insistere. quis re non festinet prauum vsum carnis citius corrigere. cuz audiat quosdam in hac vita in reprobum sensum dari. et in mentis obstinationem obligationēq peccati irremediabiliter tradi Quis etiam tā insensate tā obstinate mentis homo vspiaz poterit inueniri. q nō expauescat et omino abhorreat transitoria carnis oblectamenta tormentis eternis mercari. si diligenter inspiciat. indefinēteri. q attendat q̄z sint modica seu etiā momentanea illa oia carnis delectamēta que ptranseūt et sint īmania q̄z atrocia illa tormenta eterna. q finē non habent. nec habere pñt. hec richar. Ecce ad quanta mala pducunt pcā mortalia. priuant quippe hominem consortio filior dei. efficiunt eum filium diaboli et habitaculuz spiritus maligni et ad extremum tradunt eum eternis penis

inferni. O quanta stultícia ꝙ miseria ẽ ꝓpter voluptates carnís ꝙ terrena desíderia, ꝑpetua gaudia perdere ac eterna tormẽta incurrere. De hoc richardus de sancto victore ficdicit Quis digne ꝓpelꝛndat, quis explicare sufficiat quanta sit stultícia, q̃ infinita miseria summa bona sponte deserere, infima bona auide querere, eterna gaudia fastidire, transitoria ardenter ꝓcupiscere, ꝑ periturís premia infinita pati, ꝙ mala eterna incurrere

Filius.

Heu quanta mala vt ex predictis audio ipsa pctã ꝙ carnales voluptates inferunt hominibꝰ vnde deside ro vt de predictis capitalibꝰ siue moralibꝰ ꝙ eoꝝ circumstãtíjs, aut quõ vel per quem modũ primo oriantur ipa pec cata velis me informare.

Ca. III. Pater.

Debes scire qꝺ peccatũ primo oritur siue ꝑpetrat quatuor modis in corde, videlicꝫ suggestione, delectatio ne, ꝓsensu, ꝙ defensionís audacia. Fit autez suggestio per dyabolum, delectatio per carnem: ꝓsensus per spũm, defensioís audacia per elationem. Eisdem etiaz quatuor modis peccatum cõsummat in opere. Primo enim peccatũ latenter agitur. postmodum fine ꝓfusione ante oculos hoim reatus aperit. deiñ ad ꝓsuetudinem vitium ducit. vltimo obstinatõe misere desperationís enutrit. ꝙ quanto diutius quis in vitijs per malã consuetudinem immoratus fuerit tãto debilior ad resistendũ eius animus etiaz si voluerit existit. qꝝ quot vicibꝰ praue actionis vsu astringit. quasi tot vinculis ligatur. Ista ꝓmemorat beatus gregorius. iij. moza. sic dicens. Quippe quatuor modis perpetrat peccatum in corde. quatuor ꝓsummat in opere. In corde namq̃ suggestione. delectatõe, consensu, ꝙ defensionís audacia perpetratur. Fit enim suggestio per aduersarium. delectatio per carnẽ. ꝓsensus per spũm. defensionís audacia per elationem. Culpa eñ que tenere mentez debuit extollit ipsam ꝙ deijciendo eleuat sed grauius eleuando supplantat. Unde ꝙ illam primi hoís rectitudinez hostis antiquus bis quatuor ictibꝰ fregit nam serpens suasit, eua delectata est, adam ꝓsensit, qui requisitus ꝓfiteri culpam per audaciam noluit. Hoc vo in humano genere quotidie agit qꝺ actũ in primo parente nostri generis nõ ignorat. Serpens suasit, qꝝ occultus hostis mala cordibꝰ hominũ latenter suggerit, eua delectata est, qꝝ quasi carnalis sensus ad verba serpentis mox delectationi se substernit, assensum vero adam mulieri ꝓpositus ꝓbuit, quia dum caro in delectatõe rapitur, etiã a sua rectitudine spũs infirmatus inclinatur. Et requisitus adam culpã ꝓfiteri noluit, qꝝ videlicet spũs quo peccatoꝝ averitate disiungit, eo in ruine sue audacia nequius induratur. Eisdẽ etiam quatuor modis peccatuz ꝓsummatur in opere. Prius namq̃ latet culpa agitur postmodũ ante oculos hominũ fine ꝓfusione, reatus aperitur, dehinc ad ꝓsuetudinem ducitur, ad extremuz quoq̃ vel falsi spei seductionibꝰ vel obstinatione misere desperationís enutritur. Hos itaq̃ modos peccati qui vel in corde latenter fiunt vel patenter in opere perpetrant beatus iob ꝓfiderãs ait. Quare non in vulua mortuus sum Vulua quippe peccati est hominis culpa latens, que occulte peccatorem ꝓcipit, ꝙ reatum suuz adhuc in tenebris abscondit. Egressus ex vtero non statim perij. At vulua exitur ab vtero cum

pccatoꝝ que in occulto ꝓmisit hec etiã in aperto ꝓmittere non erubescit Quare exceptis gemibꝫ. quia nimirum cum pccatoꝝ iam de iniquitate sua nõ confundit. in iniquitate eadem etiam aminiculis pessime ꝓsuetudinis roborat. Quasi gemibꝫ pctõꝝ fouet vt crescat. dum culpa ꝓsuetudinis firmat vt viuat Cur lactatus vberibꝫ. Quia dũ prodire culpa in vsum ceperit. nimirũ vel falsa spe diuine mie. vel apta miseria desperationis pascit. vt eo nequaq̃ ad correctionem redeat. quo vel factorem suum pium sibi inordinate stimulat vel hoc qõ fecit inordinate formidat. Et notandum q culpa cũ in vsuꝫ venerit ei aĩmus etiam si appetat. debilis resistit qz quot vicibꝫ prave frequẽtationis astringit. q̃si tot vinculis adhmentem ligat Sciendum quoq̃ est q illi tres modi peccantiuꝫ facilius corrigunt. quartus vero difficilius emendat. Unde et redemptor noster puellam in domo. iuuenem extra portã de sepulcro aũt lazarum resuscitauit Adhuc quippe in domo mortuus iacet. q̃ latet in peccato. iam qua extra portaꝫ educit. cuius iniquitas vsq̃ ad verecũdiam publice ꝑperationis apit. Depulture vo aggere ꝓmitur. qui in perpetratione nequitie etiam vsu ꝓsuetudinis grauat sed hos ad vitam miseratus reuocat. qz plerũq̃ diuina gratia non solum in occultis. sed etiam in apertis iniquitatibus mortuos et mole prave ꝓsuetudinis pressos respectu sui luminis illustrat Quartũ vero mortuũ redemptor noster nũciante discipulo agnoscit. nec tñ suscitat qz difficile est valde. vt is quez postvsum male ꝓsuetudinis etiam ad vltimũ adulantium lingue excipiunt a mentis sue morte reuocetur de quo et bene dr. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Mortui mortuum sepeliunt. cum pccatores pccatorem fauoribꝫ premunt. Quid enim est aliud peccare q̃q̃ occũbere. sed qui peccantem laudibꝫ prosequuntur extinctum sub verborum suorum agere abscondunt ¶ Difficile emendat peccatum. quod linguis prauorum hominum nutrit. hec gregorius Unde vigilandum est vt sensus exterior maxime visus ab inordinato intuitu custodiat. et cogitationes illicite primo cordi aduenientes valde necessarium est vt restringant. qz ex bis duobꝫ videlicet inordinato visu et malo cogitatu omne peccatum oritur babet. Nam cũ visus inordinatus non refrenat oritur exinde carnalis et illicita cogitatio. ex cogitatione vero cũ ei non resistit generat delectatio. ex delectatione ꝓsensus. ex ꝓsensu puersus opus. deinde sequit mala ꝓsuetudo peccandi et obstinatio in opibꝫ prauis. q̃ tandẽ ꝓducũt ad desperationẽ Nec proprie bat beatus greg. tractãs illud vbũ Deculus meus dẽpdatus est aĩam meã sicdt. Visum sequit cogitatio. cogitationem delectatio. delectationẽ ꝓsensus. ꝓsensum opatio. opationẽ ꝓsuetudo. ꝓsuetudinem necessitas. necessitatem obstinatio. obstinationem desperatio. desperationem eterna damnatio. Nec gregorius. Periculosum ergo multũ est non refrenare in principio temptationis sensus suos ab illicitis spectaculis et cora cogitatõibꝫ noxijs. sed nequissimum est mortaliter peccare. suꝫ oĩa hec peius est ꝓsuetudine peccãdi facere. qz valde difficulter prave ꝓsuetudini repugnat Uñ ysidorus. Cogitatio prauã delectationẽ parit. delectatõ ꝓsensum. ꝓsensus actionẽ. actio ꝓsuetudinẽ. ꝓsuetudo necitatẽ Sicq̃ bis vinculis hõ implicatus q̃daꝫ catẽa vicioꝝ tenet. itavt ab ea euelli nequa

ℜ valeat. nisi diuina gra manū iacen
tis apprehendat. vnde nequissimū est
peccare. sed prius est ꝯsuetudinem pec
candi facere. ab illo facile est recedere
ab hoc cū labore resurgit cum male cō
suetudini repugnat. Habemus igitur
ex iam dictis quib modis oꝛit aut ꝓ
petrat peccatum.

Capitulum .IIII. G

Hunc aūt videndum est de peccatis capitalib seu mortalib ⁊ circūstantijs eoꝛundē
Peccata siquidē mortalia siue capita
lia septē sunt in numero. videlicet su
perbia. ira. accidia. auaricia. gula. in
uidia. luxuria. que infinita mala cōfe
runt ꝯmittentib ea. De hoc dicit hu
go de sancto victoꝛe. Septem capita
lia sunt vitia. videlicet superbia. ira. in
uidia. accidia. auaricia. gula. luxuria.
Ex his tria hominem expoliant. nā su
perbia aufert homini deū. inuidia ꝓxi
mū. ira seipsum. Quartū vero spolia
tum flagellat. quintū flagellatū efficit.
sextum eiectū seducit. septimum sedu
ctum seruituti subiicit. Anima enī ratō
nalis in sanitate sua vas est solidū ⁊ in
tegꝝ nullam habens coꝛruptōem. quā
vitia venientia in eā hoc modo vitiant
⁊ coꝛrūpunt Per superbiam inflat. ꝓ
inuidiā arescit. per iram crepat. per ac
cidiam frangit. per auariciam dispgi
tur. per gulam inficit. per luxuriā con
culcat ⁊ in lutum redigit. hec hugo.

ℜ Et notandū ꝙ vnum peccatū
nascit ab alio qđ sic apparet. Superbia
qꝛvult omnes precellere volet si aliqs
ei equat. ⁊ sic ex ea nascit inuidia In
uidus vero qꝛ de facili irascit ei cui in
uidet. ideo ex eo nascit ira. sed ira cuꝛ
se non ꝓvindicare tristat. ideo ex ira
nascit accidia. Accidia vero ꝯsolatōeꝫ
querens facit auaꝝ. Auarus aūt qꝛ in
tpalib abundat. magis exercere pōt
gulā. Gula vero pventris repletōnem
de facili spumat in libidinē ⁊ ita gene
rat luxuriā. Ecce quōvnum vitiū moꝛ
tale nascit ab alio Sed nōnulli docto
res dicunt ꝙ ex superbia primo nascit
inanis gloria. ex inani gl'ia inuidia. ⁊
sic vitia subsequntia ꝓut supꝛa positum
est. Unde per quendā sic dꝛ. Ex superbia nascit inanis gloria. Superbus enī
vult ab oīb laudari vt possit ab om
nib honoꝛari. Ex hac aūt inuidia na
scit. qꝛ dū laus appetit eadem alīs in
uidet Ex hac itep ira. qꝛ dum mēs ex
aliena felicitate coꝛquet. necesse est vt
oculus mentis per iracundiā turbetur.
Ex ira aūt accidia. qꝛ dū mens inoꝛdi
nate turbat omne bonū in fastidiuꝫ ei
vertit. Ex accidia vero auaricia. quia
dū turbata mens est tristis ⁊ nullā in
terius ꝯsolatōem sentit. foꝛis eā in ter
renis per auariciam querit. Ex avari
cia vero gula qꝛ qđ ꝯgregauit auaricia
gula depascit. vñ dites solēt ee gulosi
sicut ille qui epulabat quotidie splen
dide. Ex gula aūt luxuria. qꝛ venter ⁊
genitalia vicina sunt. Per vicinitateꝫ
membꝛoꝝ sequit ꝯfederatio vitioꝛuꝫ
Ex his itaqꝫ vitijs sibiꝝpsis ꝯnexis ꝗ
cathena ꝯficitur qua pctōꝛ ligatus ad
infernum trahit. hec ille. Beatus etiā
grego. faciens mentionē de eisdē moꝛ
talibus peccatis similia sentit. adiun
gens quasdam deceptōes quas predi
cta vitia suggerūt mēti ad seducendā
eā atqꝫ peruertendaꝫ. Ulā de hoc. xxxj
moꝛal. exponens illud. Exhoꝛtationē
ducum ⁊ vlulatuum exercitus. sic di
cit. Temptantia quippe vitia que ꝓ in
uisibile contra nos prelium regnanti
super se superbie militāt. alia moꝛe du
cum preeunt. alia moꝛe exercitus sub
sequunt. neqꝫ enī culpe oēs pari acces
su coꝛ occupant. sed dum maioꝛes et

pauce neglectam mentem preueniunt minores etiã in numero ad illam se ca teruatim fundũt. ipa namq; vitioꝝ regina superbia. dum victũ coꝝ plene ce perit. mox illud septem pncipalib vicijs quasi quibusdã suis ducib bella standum tradit quos videlicet duces exercitus sequit. qz ex eis ꝓculdubio importune vitiorum multitudines oriunt. Qđ melius ostendemus. si ipos duces spãliter vt possumus enumerando ꝓferamus. radix quippe cũcti mali superbia est. De qua scriptura testãte dr. Initium oĩs peccati superbia Prime eius soboles septem nimiꝝ pncipalia vitia. de hac virulenta radice ꝓ ueunt. s. inanis gloria inuidia ira tristicia auaricia. ventris ingluuies. z luxuria. nam qz his septem victijs nos ca ptos doluit. idcirco redemptor noster ad spũale liberationis nostre prelium spiritu sempternorum gratie plenus venit. Ex his quib videlicet septem quĩq; spiritualia. duo quoq; carnalia sunt. sed vnũquodq; eoꝝ tãta sibi cognatione iungit. vt nisi vnum de altero ꝓferat. prima namq; superbie soboles est inanis gloria. qz nimirum. dum vani nominis potentiaz appetit. ne quis hanc alius adipisci valeat tabescit Inuidia quoq; iram parit. z quanto interno liuoris vulnere animus sauciat. tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittit. ex ira quoq; tristicia oritur qz turbata mẽs quo iocundiate se ocurrit eo adũcieꝺo se ofũdit z cũ dulcedinez tranquillitatis amiserit nihil hanc nisi ex perturbatiõe subsequens meror depascit. tristicia quoq; ad auariciã vertitur. qz dũ ofusum coꝝ bonuz leticie in seipso intus amiserit. vnde ofolari debeat foras querit. z tanto magis exteriora bona adipisci desiderat. quanto gaudium nõ habet. ad qđ intrinsecus recurrat. post hec vero duo carnalia vitia. i. ventris ingluuies. z luxuria sunt. Sed cũctis liquet ꝙ de ventris ingluuie luxuria nascat. dũ in ipa distributione membroꝝ ventri genitalia submixta esse videant. vnde dũ inordinate reficit venter aliud ꝓculdubio ad ꝓtumelias excitat. Bene aũt duces exercitus dicti sunt. exercitus vllulare qz prima vitia decepte mẽti quasi sub quadã ratione se inserunt. sed innumera que sequunt dum hanc ad omnem insaniam ptrahunt. quasi bestiali clamore ofundunt. Inanis aũt gloria victũ coꝝ q̃si ex ratione solet exhortari cuz dr. Debes maiora appetere. vt qua potestate valueris multos excedere ea etiam valeas z pluribꝫ ꝓdesse. Invidia quippe victum coꝝ q̃si ex ratione solet exhortari cuz dr. in quo illo vel illo minores. cur ergo ei equalis vel superior non es. quanta vales. que ipsi nonvalent. nõ ergo tibi aut superiores esse. aut etiã equales debent Ira etiam victũ coꝝ q̃si ex ratione solet exhortari dicens. Que erga te agunt. equanimiter ferri nõ possunt. Necimo patienter tolerare peccatũ est. qz z si non eis cũ magna exaspiratione resistit. contra te deinceps sine mensura accumulant. Tristicia quoq; coꝝ. quasi ex ratione solet exhortari cum dr. Que habes vnde gaudeas cum tanta mala de proximis portas. perpende cuz quo merore omnes metuendi sunt. qui intanto contra te amaritudinis felle ardentur Auaricia quoq; coꝝ quasi ex ratione solet exhortari cum dicit. valde sine culpa est. ꝙ quedam habenda cõcupiscis. quia multiplicari non appetis. sed egre pertimescis. z quod male alius retinet. ipse melius expendis Ventris quoq; ingluuies victum coꝝ quasi ex ratione exhortari solet cuz

dicit Ad esum dns mundo omnia ꝺdi
dit. ⁊ qui bono cibo saturari respuit.
quid aliud ꝯ munere ꝺcesso ꝺtradicit
Luxuria vero dnictū cor quasi ex ratō
ne solet exhortari cū dicit Cur te in vo
luptate tua modo non dilatas. cuz qō
desideris expēdere debes. qz ꝯcitius
pertranseat ignoras Si ei misceri de
us hoīes involuptate coitus nollet. in
ipso exordio humani generis masculū
et femināz non creasset Hec est ducū
exhortatio. que dū incaute ad secretuz
cordis admittit familiarius iniqua p
suadet. quā videliz exhortatōem exer
citus vlulans sequit. qz infelix anima
semel principalibo vitijs capta. dum
multis iniquitatibo in infamiā vertitur
ferali iam inanitate vastat. hec grego.

Capitulum V.

POstquaz dictū est de peccatis mortalibo. siue capitalibo in genere. nūc videndū est de vnoquoꝯ vitō seu peccato in specie Et primo de superbia que est regina oīum vitioꝝ videndū est quid sit ℣ Superbia vt ait augu. est peruerse celsitudinis appetitus. Nam sicut ait idem beatus aug. Superbia inuidet omnibo superioribo. s. qz illis non equat. inferioribo ne illi equent ei. paribo. quia ei equant. Unde elatio animi est vitium quo quis pati non vult priorez vel parem. ℟ Dicit autem superbia initiū omnis peccati triplici ratione. Primo ꝓpter causaz que inuenitur in omni peccato. qz in omni pctō inuenit ꝺtemptus dei qui est quedā cā peccati Iste aūt ꝺtemptus est auersio a creatore que in oī pctō ē. vbi ꝓponit bonū ꝯmutabile bono incōmutabili. qz sic sine caritate alie virtutes sunt nihil. ita sine superbia alia vitia nihil sunt. abstra he superbiam ⁊ habebis grām qz deus superbis resistit. humilibo aūt dat grām Secōo qz principiū fuit peccatoꝝ. hoc em in genere peccauit dyabolus in celo. ⁊ primus homo in paradiso. Tercio qz nascunt ex ea alia vitia vt supra dictū est ℣ Sciendū aūt est ꝙ est ꝙ duplex superbia vicz cordis. oris. operis ⁊ habitus. De qua beatus bernar. adiungens quedam remedia sic dicit. Est superbia cordis. superbia oris. superbia operis. superbia habitus. Superbia cordis est. qñ in oculis suis homo est magnus. ꝓtra quam sapiens orat dicens. Extollentiam oculoꝝ meorū ne dederis mihi. Superbia oris vel linguae que ⁊ iactantia dr est qñ homo non solum magna de se sentit sed etiā loquit. Unde ps. Disperdat dns vniuersa labia dolosa. ⁊ linguam magniloquam. Superbia operis est qñ homo quedam superba vt magnus appareat agit. De qua ite ꝓ psal. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Superbia habitus est qñ homo vt glorioſus appareat ꝓciosis se ornat vestibus. Unde apostolus. Non in veste ꝑciosa. ℣ Sunt autem quinꝯ q̄ ad remediuz tam mortifere pestis a domino rationali anime sunt ꝓposita. locus. corpus. temptatio dyaboli. prędicatio xp̄i. ⁊ eius ꝗuersatio. Locus qz exilium. corpus qz oneroſum. temptatio qz inquietat. predicatio christi qz edificat. ⁊ eius ꝗuersatio qz informat. His quasi quinꝯ sensibus deus humilitatem operat in anima. Sicut em anima est vita corporis. ita deus ē vita aīe Et sicut corpus mortuū est qđ per quinꝯ sensus non vegetat. ita anima mortua est que per hec dño non humiliat. hec bern. Et qz vita aīe deus est ⁊ sine gr̄a dei ac boīs opibo aīa viuere non pt. iđo superbia valde fugienda est

ꝙ detestanda.qz ipa est que priuat hoꝫ minem gratia dei.ꝙ effectum boni operis viciat impedit ꝙ interficit. De primo beatus bernardus sic dt. Superbia inuenta ē in me ꝙ declinauit dominus in ira a seruo suo.ergo argumentuz superbie.gratie priuatio est. Subtrahitur enim gratia interdum non pro superbia que iam est.sed que profutura est. nam superbo oculo veritatis non videtur.sincero patet ibi eñ inuenit requiem mansuetus ꝙ simplex vbi dolosus opprimitur ꝙ elatus. De eodem etiaz dicit remigius. Justo dei iudicio omnis ei auferrur gratia diuini muneris qui moribꝫ execrabilis superbie obruitur. ꝙ tumoris. hec remigius. ¶ Dō aūt opus bonum ꝙ virtuosum sit infructuosum ꝙ infectum ꝓptervitium elationis ac superbie. probat hoc bernardus sic dicens Elatum coꝛ durum ꝙ expers est pietatis. ignarum compūctōnis. siccum ab omñi roꝛe gratie spiritualis. Porro elationem fugere super omnia vitia necesse ē. quisquis eñ altum sapit opus eius ꝙ patientia vanum sapit Superbia eñ in pēnitentia vel patientia non committatur Dicit eñ de hoc damascenus. Nulla virtus nulla actio eluceſcere poterit. cui etiā minima scintilla superbie dinoscit inhærere. hec damascenus ¶ Vigilandum est ergo contra vitium supbie qz omnem statum ꝙ condictionem hominuz solet inuadere ꝙ temptare seculares videlicet nouiter ꝓuersos ꝙ etiā iustos. De hoc per hugo. de claustro a mme sic dꝛ. Supbia est que seculares possidet ꝙ retinet. nouiter conuersos vexat ꝙ revocat. iustos vero temptat ꝙ illudit. in secularibꝫ apparz in nouiter conuersis norat. ꝙ in religiosis quando ꝙ latet Insidiatur secularibꝫ. vt in prauo comprehendat opere. Religiosis vero insidiatur per gloꝛiam laudis humane. hec hugo. ¶ Sunt nā qꝫ nonnulli.qui per coꝛdis elationes alios quadam superba cogitatōe despiciunt. Et si aliqñ aliquos exterius venerantur. intus tamen in coꝛdis secreto in sua cogitatione se eisdem preferuntur. ꝙ si habent in se aliquod bonum etiā minimum statim oculos mentis a malis.que prius gesserūt auertunt. ꝙ solum paruum bonū.quod fecerunt tota intentione aspiciunt ꝙ ꝓpter hoc quasi sanctos se existimant. malavero multa in quibꝫ diuersi sunt non agnoscunt De talibꝫ beatus grego. xxxiij. moral. super illo vbo Omne sublime videt sic dicens. Omnes iniqui primorem coꝛdis elati cunctos quos cernunt. supbie fastu despiciunt ꝙ si quando exterius venerañ. intus tñ in secreto coꝛdis. vbi apud se sua estimatōne magni sunt cunctoꝛum sibi viram merituꝫqꝫ postponūt. qz per elatam cogitationem coꝛdis in cuiusdaz se altitudinis arce posuerunt. Quibꝫ bene per ꝓphetam dꝛ. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. Hinc etiam paulus ait Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. hinc ad saulem dꝛ nōne cum parvulus esses in oculis tuis. caput tribuum israel constitui Parvulus qppe in oculis suis est. qui in eo qꝫ semetipsum ꝓsiderat. imparem se aliemis meritis pensat. nā qñ grandē se ꝓspicit qñquis. qui se sup aliena merita elatōne cogitatōis extenderat Dauid aūt sciēs dina gra Saul reprobato ad regni gubernacula possidenda fuauit. ꝙ ñ plenqñte aduersario mēte se hūli subiecte nebat. cui dino iudicio se plātū ee nouerat. illi se hūiliter postponebat. cuiꝫ electōis grāz īcōparabiliꝫ se nouerat meliorē Discāt igiꝫ qūo hūiliari primi debeant. q adhuc quo loco apd deū ha

beantur nesciunt. si sic se etiã electi humiliant illis quibꝫ iam se per interna iudicia antepositos ꝛepꝛehendũt. hoc autem ꝓtium electoꝝ semꝑ esse solet ꝙ de se semꝑ sentiunt infra q̃ sunt. Hinc nam q̃ per eundem dauid dicit. Si non humiliter sentiebã ꝛc. Hinc magister gentium suos ammonens discipulos dicit. Superiozes sibi inuicẽ arbitrantes. nam qz iniquus quisq̃ in seriozem se omnẽ quem cogitat putat Econuerso iustus studeat vt superiozes quemlibet ꝓximũ attendat. ac ne dum se alq̃ alter humiliat iret alter in elationem bene vtrãq̃ partem ammonuit dicens. Superiozes sibꝫ inuicem arbitrantes. vt in cogitationibꝫ cozdis ꝛ ego illum mihi ꝓferã. ꝛ vicissim me ille sibi. ꝛ cum ab vtraq̃ parte cozinoze subleuetur. Sed hanc humilitatis formã repꝛobi cognoscere vel tenere ꝓtẽnunt. quia ꝛ si quando humiles se specie tenus ostendunt. humilitatis vim intrinsecus seruare negligũt. quibus sepe accidit vt si quãdo vnũ quod libet bonũ vel minimũ faciunt a malis suis omnibꝫ respectu mentis auertunt atq̃ hoc quod vel extremũ bonuz fecerunt tota intentione semꝑ aspiciant ꝛ ex eo iam se quasi sanctos aspiciãt. oblitiscuntur malozum omniũ que ꝓmiserunt. vmquam tamen tantũmodo boni meõres quod fortassis facere nec perfecte potuerunt. sicut electis euenire solet. vt cum multarum virtutũ gratia polleant. vnuz eos vel tenuissimũ vitium fatigans pulset quatenus tunc ex quadã parte se infirmari ꝛsiderant. De his virtutibus in quibꝫ prevalent se minime extollunt. q̃bꝫ de infirmitate trepidant hoc quo q̃bi fortes sunt humilius seruãt Sepe ergo repꝛobi per hoc ꝙ vnũ vel minimũ bonũ suum incaute ꝓspiciunt. mala multa ꝛ grauia in quibꝫ diuersi sunt non agnoscunt. Et sepe electi ꝓ hoc ꝙ tenuissimũ malũ suum infirmari trepidant. mira dispensatõne agit vt magna bona ad que ꝓuecti sunt nõ amittant. Iusta itaq̃ ꝛ occulta examinis mẽsura dispoit vt iustos ꝛ mala adiuuẽt illos ꝛ bona aggrauent. dũ ꝛ isti ad ꝓfectum boni vtuntur leuibꝫ malis ꝛ illi ad augmentũ mali intument mimmis bonis. Isti quippe inde perfectius in bono ꝓficiunt vnde magis temptant. Illi autem ad maius malũ de ficiunt vnde de bono gloriant. Sic ita q̃ male bono vtit impius. ꝛ bene malo vtitur ꝓbus. sicut sepe ꝓtingit vt alius ex cibo salutifero inordinate sumpto pestem languoris incurrat. alius veneno serpentis in medicamĩe ordinate ꝓfectionis adhibito languoꝝ molestiã vincat Ille ergo qz cibo salutifero vti recte noluit inde perniciose moritur vnde alij salubriter viuunt. Iste autẽ quia veneno serpentis cauteti studuit inde salubriter viuit vnde alij pereunt. Venenũ ergo serpentis non ipsam nequiciã sed suggestionez nequicie dicimus. qz nolentes sepe remitentes temptamur. qd̃ tunc in medicamen vertit cum mens virtutibꝫ erecta circumspectis contra se temptationibꝫ humiliat. Iniqui igit atq̃ ab approbatõne interni examinis repꝛobi dũ quelibet opera faciunt in quibꝫ virtutibus emineſcant. humilitatis sensum penitus ignorant. qz mimꝫ huius leuiathan membra sunt. de quo superna voce dicit. omne sublime videt. hoc gregorius. ¶ Sciendũ quoq̃ est ꝙ alia vitia illas virtutes solũmodo impetunt quibꝫ ipse virtutes destruuntur vt videlicet ira patientiaz. gula abstinentiã. libido ꝓtinentiam expugnant. superbia vero nequaq̃ vnius virtutis

interemptrix est. sed contra oēs virtutes se erigit. vt quicquid illa inuadentē agitur. deo placere non potest. q2 p hoc solum vane glorie seruit. Cuius etiam mentem hec pestis pperit. clauso cordis oculo iudicij equitatem perdit. nam cuncta que ab alijs bene fiunt displicent. et sola que ipe egerit etiam prava placent. Aliena opa semper despicit. mirat semp que ipse p se facit. ipa etiam superbia alios in rebus secularibus alios in spiritualibus pstitutos pfitet. aliter intumescit in infimis et terrenis rebus. aliter summis celestibusq virtutibus. Aliter hoc vitium temptat plures. aliter subditos. prelato nāq suggerit in cogitationibus. q2 solus vite merito super ceteros excreuit eiusq mentē erigit. viles atq inutiles eos qui subiecti sunt ostendit. ita vt nullū iam q̄si dignū respiciat. cui equanimiter loquat. Ut pcta subditorum corda superbia instigat. vt sua acta pfidere fundit⁹ negligant. et semp tacitis cogitationibus rectoris iudices fiant. q2 duz in illo quod reprehendere debeant imprtune respiciunt. in semetipsis qđ corrigant nūq videt. Ista tangit beatus Grego. adiungens etiam quedā remedia pcta. hec. xxiiij. moral. exponens illud. Ipse est rex super omnes filios superbie sic dicens. Scriptū est initiū oīs peccati superbia. Per hanc em̄ ipe leuiathan. i. diabolus occubuit. p hanc sequentes hoīem strauit. eo etem̄ telo salutem nostre immortalitatis ī pectit. quo vitaz sue beatitudinis extinxit. vñ bene superbia radix vitioꝝ eē monstrat. Sic em̄ inferius radix tegit sz ab illa rami extēduntur exterius. ita superbia intrinsecus celat sz ab illa protinus vitia alia pullulāt Intus namq prius ebulit in elatōne qđ foris postmodū spumet in ope Sz q2 occasio de superbie discussione seppe buit. debemus hanc sollicitius subtiliusq discutere atq ad humanas mentes quanta vel qualis veniat. et quibus qualiter surripiat demonstrare. Alia quippe vitia eas solummodo virtutes impetunt. quib⁹ ipe destruunt. vt videlicet ira patientiam. castrimargia abstinentiam. Libido pntinentiaz expugnet. Superbia autem quā radicem oīm vitioꝝ diximus eē nequaq̄ vnius virtutis extinctione pretentam. pcta cūcta aīe membra se erigit. et q̄si generalis et pestifer morbus corpus oē corrumpit vt quicquid illa inuadente agit. etiaz sic eē virtus ostendit. Ut per hoc non deo sed soli vane glorie seruiat. quasi em̄ tirannus quidā obsessam ciuitatem interemit. cū mentem superbia interpit. et quo vitioꝝ quemq̄ ceperit eo in dominio durior exurgit. q̄ quo amplioꝝ siue humilitate agit virtutes eo lacius ista dominat. Quisquis vo in se tirannidem huius pestis captiua mente susceperit. hoc primum damnum patitur. q̄ clauso cordis oculo iudicij equitatem pdit. non cuncta que ab eis bene gerunt displicēt. et sola ea que ipe prave egerit placent. Semper aliena opa despicit. semp mirat quod facit. q2 et quicquid egerit egisse se singulariter credit. et cū in cūctis se transcendere ceteros estimat. p lata cogitationum spacia secū de ambulans. laudes suas tacitus clamat. Nonnūq̄ vo ad tantam elationem mens ducit. vt in eo qđ tumet. etiā p ostentationez loquacis curionis effrenet. sed tāto facilius ruina sequit. quanto apud se quisq̄ impudentius exaltat. Sciendū quoq; ē q̄ ipa hec de qua loquimur elatio. alios ex rebus secularibus. alios vero ex spiritualibus possidet. Alter nāq̄ intumescit auro. alter eloquio. alter infimis et

terrenis rebꝫ. alter ſummis celeſtibus virtutibꝫ vna tñ ⁊ eadem ante dei oculos agitur. Quis ad humana corda vel mens in eoꝝ obtutibꝫ diverſo amictu palliet. nam cũ is qui prius de terrena facultate ſuperbiebat poſtmodũ de ſanctitate extollit. nequaq̃ coꝝ eius elatio deſerit. ſed ad eum cõſueta veniens vt cognoſci poſſit neq̃ veſtes mutauit.

R Sciendum quoq̃ eſt q̃ aliter hec prepoſitos. aliter ſubiectos tentat. Prelato namq̃ in cogitationibꝫ ſuggerit. qꝝ ſolus vite merito ſuperceteros excreuit. ⁊ ſi qua ab eo aliquando bene geſta ſunt. hec importune eius animo obiicit. ⁊ cũ hunc ſingulariter deo placuiſſe inſinuat vt facile ſuggeſtis perſuadeat. ipſa ad teſtimoniũ potestatis tradite retributõez vocat dicẽs Quia niſi omnipotens deus te omnibꝫ his meliorẽ cerneret. omnes hos ſub tuo regimine non diſſet. Eiuſq̃ mẽtem mox erigit. viles aꝛz inutiles eos qui ſubiecti ſunt oſtendit. ita vt nullũ iam quaſi dignũ reſpiciat. cui equanimiter loquat. Unde mox mentis tranquillitas in irã vertit. qꝝ dum cunctos deſpicit. dũ ſenſum vitamq̃ omniũ ſine moderamine reprehendit. tanto ſe ineffrenacius in iracundiã dilatat q̃nto eos qui ſibi ꝓmiſſi ſunt eſſe ſibimet indignos putat. Arꝛogantia ſubditoꝝ coꝝ ſuperbia inſtigat. hoc ſummope agere nititur vt ſua acta funditus ꝓfiderare negligant. ⁊ ſemp tacitis cogitationibus rectoris ſui iudices fiant. qꝝ dum in illo qd reprehendere debeant imporgant nunq̃ vident. Unde ⁊ tanto acrius pereant quanto a ſe oculos auertũt. qꝝ in huiuſ vite itinere offendentes currunt dũ alibi intendũt Et quidem peccatoꝛes ſe eſſe aſſerunt. nec tamen tantum. vt tam noxie in regimine ꝓſone tradantur. ⁊ dum eius facta deſpiciũt dum precepta ꝓtemnunt. ad tantã vſq̃ infamiam deuoluunt vt eũ res humanas curare non eſtimet. qꝝ ei quaſi vite rigore precedunt eſſe ſibi cõmiſſos volent. Sicq̃ dum ꝓtra rectorem ſuperbiunt. etiam ꝓtra iudicia ꝓdigni ſunt. dum paſtoris vitaꝫ dñudicant. ipſam quoq̃ ſapiam cuncta diſponentis impugnant. Sepe autem rectoris ſui dictis preterue obuiãt ⁊ eandem vocis ſuperbiam libertatem vocant. Sic quippe elatio ſe quaſi prorectitudine libertatis obicit. ſicut ſe timoꝛe ꝓ humilitate ſuppoſit. Nam ſicut plerique retinent ex timoꝛe ⁊ tamen tacere ſe exiſtimant ex humilitate. Ira nonnulli loquunt impatientiam elationis. ⁊ dñ loqui ſe credunt per libertatem rectitudinis. Aliquando etiã ſubditi preterua que ſentiunt nequaq̃ produnt. ⁊ hi quoꝛ loquacitas vix ꝓpellitur nonnunq̃ ex ſola amaritudĩe intimi rancoꝛis obticeſcunt. Qui per timoꝛem mentis ꝓvocacitatis ſue verba ſubtrahentes dum male loqui ſoleant prius taceant. quia cum peccantes aliquid de coꝛrectione audiunt. indignãtes etiam verba reſponſioĩs ſuſpendũt Cum his quãdo aſpere agitur. ſepe ad querelevocem de hac ipſa aſperitate ꝓſiliunt. Cũ vero eos magiſtri ſui blande preveniunt. de hac etiã humilitate qua preuenti ſunt grauius indignant ⁊ tanto eoꝝ mens faſtius accenditur. quanto ꝓfideracius infirma iudicat. Dum nimiꝝ qꝝ humilitatẽ que virtutuꝫ mater eſt neſciunt vſum ſui laboꝛis ꝓdunt. etiaꝫ ſi qua bona ſunt que opari videant. qꝝ ſurgentis edificij robuſta celſitudo non figit que nequaq̃ ꝓ fundamenti foꝛtitudinẽ in petra ſolidat. Soli gruine creſcit qd edificãt. qꝝ aĩ molẽ fabꝛice humilitatis fundamẽta

non parant. quos bene ab intimis pro
dimus. si pauca in exterioribꝫ ostēda
mus Cūctis namq; apud se superbis co
gitationibꝫ tumentibꝫ inest clamor in
locutione. amaritudo in silentio. dis
solutio in hilaritate. furor in tristicia.
honestas in ymagine. erectio in sensu.
rancor in responsione. hoc mens sem
per est ad irrogandas ꝓtumelias vali
da ad toleranda infirma. ad obiam pi
gra. ad lacendū vero alios importuna
ad ea que facere debet ⁊ prevalet igna
ua. ad ea aūt que nec debet nec preva
let parata. Ad hoc aūt qđ latenter de
erat querit. vt cogaī qr dum metuit
ex desiderio suo vilescere. optat vim in
ipa sua voluptate tolerare. Igiī qr hu
manos aīmos aliter temptari ex rebꝫ
carnalibꝫ atq; aliter ex rebꝫ spirituali
bus diximus audiant illi Omnis ca
ro fenum ⁊ gloria eius sicut flos feni.
audiant isti qđ quibusdam post mira
bilia dr. Nescio vos vnde sitis. Discē
dite a me omnes qui operamini iniqui
tates. Rursum qr aliter temptari ꝑla
tos atq; aliter subditos ꝑfati sumus.
audiant illi qđ per sapientem dr. Re
ctorem te ꝓstituerunt. noli extolli. sed
esto in illis quasi vnus ex illis. Audiāt
isti. Obedite ꝓpositis vestris ⁊ subiace
te illis. ipi eīm puigilant quasi rōnem
pro animabꝫ vestris reddituri. Audi
ant simul omnes Deus superbis resi
stit humilibꝫ autem dat gratiaz Audi
ant omnes. Immundus est apud deū
omnis qui exaltat cor suuz Contra hu
ius languoris membꝫ audiamus cun
cti. quid in gratia vitas doceat dicēs.
Discedite a me qr mitis sum ⁊ humi
lis corde. Adhuc namq; dei filius for
mam nostre infirmitatis suscepit ad
huc inuisibilis. non visibilis solū sed
etiam despectus apparuit Ad hoc ꝓtu
meliam ⁊ ludibria ⁊ irrisionuz probra
passionū tormenta tolerauit. vt super
bum non debere esse hoiem doceret hu
milis deus. Quāta ergo humilitatis
est virtus. ꝑpter quā solam veraciter e
docendam is qui sine estimatione ma
gnus est. vsq; ad passionem factus est
paruus Quia eīm originem ꝑditionis
nostre se prebuit superbia diaboli. in
strumentum nostre redemptionis in
uenta est humilitas dei. Hostis quip
pe noster inter oīa voluit fieri elatus.
redēptor aūt noster magnus manēs
sup oīa. inter oīa dignatus ē fieri par
uus. Sed melius ⁊ elationis cām de
tegimus. ⁊ humilitatis fundamenta
aperimus. si breuius ꝓmemoratione
pstringimus quid de mortis auctore.
qui de ꝓditore vite dicaī. Ille namq;
dixit. In celum ꝓscendam supra astra
celi exaltabo solium meū ascendā sup
altitudinem nubium ⁊ similis ero al
tissimo. De auctore dr paulus. Cum
in forma dei esset non rapinā arbitra
tus est esse equalem se deo sed semetip
sum exinaniuit formaz serui accipiēs
Ille nihil aliud mentes docet sibi sub
ditas q̄z celsitudinis culmen appetere.
cūcta equalia tumore mentis transcē
dere. societatem oīm hoīm alta elatio
ne trāfire ac sese ꝓtra potentiā creato
ris erigere. Iste autez ad sputa. ⁊ pal
mas ⁊ colaphos ad spineam coronaz
ad crucē ⁊ lanceā atq; ad mortem vem
ens. membra sua admoner dicēs. Si
quis mihi ministrat me sequaī. Quia
ergo redemptor nīa corda erigit hūi
lium. leuiathan iste rex dr superbor. ap
te ꝓgnoscimus. ꝙ euidentissimum re
ꝓbor signum superbia est. at ꝓtra humi
litatis elector. Cū g̃ qđ quisq; habeat
cognoscī. sub quo rege militer inue
nīt vnusquisq; eīm quasi quendā titulū
portat oris. quo facile ostendat sub cu
ius seruiat potestate rectoris. Vñ per

euangelium dr. A fructib eor cognoscetis eos. Ne nos leuiathā istius mē bra mira faciendo fallerent. aptum fignū dominus quo deprehendi valeat ondit dicens. ipse est rex sup omnes filios superbie. Qui q si aliquando ficta spem humilitatis assumunt. semetipsos tñ celare in omnib nequaq ptñt. qr eor superbiam diu latere non sustinent. q cū ex alia tegit ex alia actione denudat. Qui vero sub rege humilitatis militant. semp pauidi atq ex omni latere circumspecti aduersum iacula elationis pugnant. q quasi ictus ventes ictus solum magis in suo corpe oculum custodiūt. dum in semetipsis principaliter humilitatem tuent. hec grego. in moral. ¶ Notandū est etiam q sunt nōnulli qui licet in statu humili sint positi apud se tñ in sua estimatōe magni q superbi esse nō desistūt Hi tales alijs preesse desiderant. adulationes querūt. fauoribus intumescūt. uentura gaudia querunt. De quib dicit beatus grego. xxvij. moral. Multi sunt qui puuli esse despiciunt. vñ contingit vt etiaz in humilitatis loco immanes apud se esse minime desistant. Hos plerum q videmus honorib extolli. voluptatib perfrui rerum multiplicitate dilatari. Hi sepe nihil nisi pgratulant recte viuere negligunt. q recti famā habere cupiscunt. adulationes querunt. fauoribus intumescunt. futura gaudia non querunt. qr qui transitorijs occupatōnib obcecant eterne lucis quanta sit claritas nesciūt. q dū in reb terrenis supbiunt. celestis sibi luminis aditū claudunt. Veritatis ei lumen qd elatis occupatisq mentib abscondit. afflictis humiliatisq reuelatur. hec greg. Tales igit cum ad prelationis honorem puemunt. metū sibi a subditis exigunt. q quasi deus honorari volunt Sed superbi rector toties ad culpā apostasie dilabit quoties p esse hominib delectat. nec etiam ptit culpe numerari que in regiminibus a superbis prelatis pmittunt. qui pviti um ambitionis prelationis culmē sub intrauerunt. ¶ De hmōi superbis rectoribus beatus grego. xxvij. moral. sic dicit. Sepe nouimus q pleriq qui presunt inordinatū metū a subditis exigunt. q non tam pter dominū q p domino venerari volūt Intus enī se tumore cordis extollūt. cunctosq subditos in sua pparatione despiciunt. nec pdescendendo psulunt. sed dominando premunt. qr videlicet alta se cogitatōne erigunt. q equales se illis quib preesse pringit non agnoscunt. Hunc tumorē per pphetam dñs in pastoribus increpans ait. Vos aūt cuz austeritate imperabatis eis q cū potentia. Ipsa enim bona que subditis dicūt dominando potius q p̄sulendo pferunt. qr si quicquid eis videlicet quasi ex equo ejcerent. semetipsos existimāt deiecisse. singularitate enī gaudēt culmis q nō equalitate pditionis. sz hec tumentia corda rector subtiliter dñs pē sat bene ptra eos dr. Qui dicit regia postata. vñ vnusquisq sup rector tortiens ad culpā apostasie dilabit quoties preesse hoīnibus delectat. q honoris sui singularitate letat Sub quo ei fit non psiderat. q q equalib q̄si non sit equalis exultat Unde aūt hec radix vitior pullulat in corde regentiū. nisi ex imitatōe illius qui despectis angelor societatib dixit. Ascendā sup altitudinē nubiū. q similis ero altissimo. Quia vnusquisq rector quoties extollit in eo q ceteros regit. totiens p illa psum supbie a summi rectoris iugo separatur q cū equales sibi subditos despi

cit.eius sup se dominium sub quo oēs equales sunt non agnoscit ⁊ dū domi nando p̄sunt.exemplo sue superbie sub ditos ad impietatem trahūt Ad vitā namq; pietatis ducerent si subditorū oculis hūilitatis exempla mōstrarent Dux est aūt impius.q̄a tramite veri/ tatis exorbitat. ⁊ dū ipe inpreceps ru it.ad abrupta seqñtes inuitat. Dux ē impius.qui p̄tumoris exempla.viaz ostendit erroris Unō necesse est vt is qui p̄est.qui exempla subditis p̄beat. solerter attendat. ⁊ tantis se sciat viue re.quātis p̄esse.ac vigilanter inspici/ at.ne in eo q̄ prelatus est intumescat. ne iura debite potestatis īmoderatius exigat.ne disciplīne ius mutet̄ in vigo rem superbie ⁊ vnde a puersitate subdi/ tos restringere poterat.inde magis in tuentiū cordā puertat Ut Nō aūt debet hoīm ducatuz suscipe.qui nescit hoīes bene viuēdo p̄ire. ne qui ad hoc eligit̄.vt alioz culpas corrigat.q̄d re secare debuit.ipse p̄mittat. hīcinde se ḡ qui p̄sunt circumspiciant vt ⁊ sibi ⁊ subditis viuant.vt ⁊ bonum q̄d faci unt intra sinum mentis abscondant ⁊ tñ ex eo ad p̄fectū seqñtium exempla recte opationis imp̄cianť.vt subdito rum culpas aīaduertentes corrigant. nec tñ per vim eiusdem aīaduersionis intumescāt.vt quedā leuiter correpta tolerent.nec tñ disciplīne vincula ea/ dem lenitate soluanť qua dissoluant ⁊ quedam tolerando dissimilent.nec tñ ea crescere dissimilando p̄mittant.la borioſa sunt ista ⁊ nisi dīna gratia fulti at.ad custodiendū difficilia sunt.Uñ magnope curandū est.vt qui regēdis hoīb⁹ p̄ferť apud se in secretario cor/ dis in cathedra p̄sideat humilitatis cūq; iudicanti ei a ceteris foris assisti tur.vigilanti oculo incessanter aspici at.cui q̄ñq; iudici ipse de his iudican dis assistat. ⁊ quāto nunc ante eū quē non videt sollicitius trepidat.tāto eū cū viderit securioz cernet. Penset er/ go qz qui ad satisfaciendū districto iu dici de sua tantūmodo aīa fortasse vix sufficit. ⁊ ad regendū subditis p̄eest. reddendo rōem tpe iudicij quomodo apud districtū iudicez ille sufficiat vt ita dicam.qui regere tot solus aīmas habet Que nimiz cogitatio si assidue mentem excoquit. omnem superbie tu/ morem premit. ⁊ rectoz quidus tāto iam neq; rex apostata neq; dux impi/ us vocabit̄.quanto ei cogitatiōe soli/ cita potestas que accepta est nō honoz sed onus estimať.nam cui esse iudicē liber.huic tñ iudicem videre non liber numerari eñ culpe nequeunt. que ha/ bende potestatis amore p̄petrant. Tūc solum vero potestas bene regit̄.cū non amando sed timendo retinet̄.que vt ministrari recte valeat.oportet primū vt hanc non cupiditas sed necessitas imponat. Potestas autē nec formidi ne debet deseri.nec ex libidine ample/ cti. Ne in peius quis quasi ex humili/ tate superbiat.dum diuine dispensatiz omis ordinem fugiendo contemnat. aut eo iugum supernī rectoris abiciat quo eum super ceteros primatus regi minis delectat. Potestas ergo cū pci pitur.non ex libidine amāda est.sz ex longanimitate toleranda. vt inde tūc ad iudiciuz salubriter laus sit. vñ nūc ad ministeriū patienter innotescit.hoc greg. X Quō aūt verus p̄latus ac rector circa subditos sibi cōmissos se habere debeat Idem beatus grego. xxvj.moral̄.ſic ōr. Summus iraq; lo cus bene regitur.cū is qui p̄eest vitijs potius q̄z fratrib⁹ dominať Cunctos quippe natura equales genuit .Ut aūt alios ad regendū alios p̄mittať. nō eos natura sz culpa p̄epomit als postponit

A vitijs aũt debent rectores erigi. quo rum etiam causa preferunt. ⁊ cum de linquentes corrigant. sollicite attendant vt per disciplinã culpas quippe iure potestatis feriant. sed per humilitatis custodiã equales seipos fratribꝫ quos corrigant agnoscant. ꝯuis plerumꝫ dignũ etiam est vt eosdẽ quos corrigimus tacita nobis cogitatione ꝑferamus. illoꝝ namꝫ per nos vitia discipline vigore feriunt. in his vero que ipsi committimus neverbi quidez ab aliquo inuectione laceramur. tanto ergo apud deũ obligationes sumus quã to apud hoĩes inulte peccamus. Disciplina aũt nostra subditos tanto diuini iudicio liberiores reddit. ꝙnto hic eoꝝ culpas fine vindicta non deserit. Seruanda est itaꝫ in corde humilitas ⁊ in opere disciplĩa. atꝫ inter hec solleter intuendũ est ne dũ immoderatius custodit virtus humilitatis solet uant iura regiminis. ⁊ dum prelatus quisꝫ plus se ꝯ deceat deiecit. subditoꝝ vitam stringere sub discipline regimine non possit. Teneamus ergo exterius qđ ꝑ alioꝝ vtilitate accepimus Teneamus interius qđ de nostra estĩatione sentimus. sed tñ decenter quibꝫdam erũpentibꝫ signis tales nos apud vos esse ipsi etiaz qui nobis commissi sunt non ignorent. vt de autoritate nostra qđ formident videant. ⁊ de humilitate qđ imitent agnoscant Seruato aũt regimine ad cor nostrꝝ fine cessatõ ne redeamus ⁊ ꝑsideremus assidue ꝙ sumus equaliter cũ ceteris conditi nõ ꝙ temporaliter ceteris prelati. Potestas enim quanto exterius eminet. tanto interius debet premi ne cogitatõez vincat. ne in delectatõem sui animum rapiat. ne iam sub se mens eaz regere non possit cui se libidine dñandi supposuit. Bene dauid regni potentiã regere nouerat. qui elationem eiusdem potentie semetipm premendo vicerat dicens. Dñe non est exaltatũ cor meum. quicꝫ in eiusdẽ humilitatis augmento subiunxit. neꝫ elati sunt oculi mei. atꝫ addidit. Neꝫ ambulaui in magnis. qui adhuc semetipm subtilissima discutiens inquisitõe ait. neꝫ in mirabilibꝫ super me Omnesꝫ etiam cogitationes a fundo cordis exhauriens subiungens ait. Si nõ humiliter sentiebam sed exaltaui aiam meam. Ecce humilitatis hostiã ab intimo cordis oblatam sepe replicat. ⁊ iteꝝ atꝫ iteꝝ ꝓfitendo non cessat. eamꝫ multipliciter loquẽs iudicis sui oculis ostẽtat. Quid est hoc ⁊ quõ istud sacrificium deo placere cognouerat. ꝙ in ꝓspectu eius tanta iteratõe vocis immolabat. nisi ꝙ vicina esse superbia potentibus solet. ⁊ pene semꝝ rebꝫ affluentibus elatio sociat. Et qz sepe honoris abundantia duriciam dat tumoris. nimiꝝ est vtꝝ nisi cũ in sublimiũ cordibꝫ regnat humilitas moꝝ. Unde pensandum est qz potentes quicꝫ cum humiliter sapiunt culmen extranee ⁊ ꝗsi longe posite virtutis attingũt. ⁊ recte hac virtute dñm quantocius placant. qz illud ei sacrificium offerunt qđ potẽtes vix inuenire pñt. Subtilissima nãqꝫ ars viuendi est culmen tenere. gloriã reprimere. esse quidẽ in potentia. ſz potentẽ se esse nescire. Recte itaqꝫ de talibꝫ dr. Deus potentes non abiecit cũ ipse sit potens. Deũ quippe imitari desiderat. qui fastigiũ potentie alienis intentus vtilitatibꝫ nõ suis laudibus inflatus admĩstrat. qui ꝓlatus ceteris ꝓdesse apperit non ꝑesse Tumoris nãqꝫ elatio non ordo ptãris in crimine ẽ Potentiã deus tribuit. elationẽ vero potentie malicia nře mentis inuenit. Tollamus ergo ꝗ de nostro ꝓtulimus

⁊ bona sunt que deo largiente possidemus. hec greg. Omnis q̄ homo cuiuscūq; ꝺditionis siue sit ꝓlatus siue subditus siue religiosus siue secularis huic piculosoui tio resistere studeat. ⁊ ipsam superbiam mox vt oriri ceperit abscindere festinet. ne dū negligenter admittit ipsa vsu in corde roboretur. Ad hoc horat beatus greg. xxiij. moral. sic dicens. Vitiū superbie ab ipsa mox radice secanduz est vt cū latenter orit tunc vigilanter abscindat. ne vsu roboret. Difficile em̄ quisq; in se inueteratam superbiam dep̄hendit. q; mirum hoc vitiū quanto magis patimur tanto minus videmus Sic quippe superbia in mente sicut in oculis caligo generat. quo hoc se lacius dilatat. eo velementius lumen angustat Paulisper ergo elatio in precordijs crescit. ⁊ cū sevastius extenderit. oppresse mentis oculum funditus claudit. vt captiuus aīmus elationis typum pati possit ⁊ tñ id qꝺ pati videre non possit. hec greg. Et nisi tumor elationis statim cū in corde orit suffocet. coram deo omne meritum nostre actionis extinguit De quo idem beatus grego. xxvj. moral. sic ꝺr. Ante subtile veritatis examen. securi omnino non sumus. si etiā humano iudicio qꝺ in nobis rep̄hendi debeat. non habemus. Nam plerūq; negligentius cogitantes elatione pulsam̄. quam tamen tacentes premimus. sed tamen nisi retractione concita tumor occultus in ipo cubili cordis in quo orit suffocet. coraz districto iudice omne meritum actionis nostre extinguit. Hinc ergo penſanduz est illa cordis elatio. quanta aīaduersione dānabitur. quevsq; ad audaciā vocis nutrit si neq; hec est excusabilis. q̄ in corde latenter oborit̄. Considerandum quoq; qualis intrinsecus regnet. que eovsq; seruata est vt etiā foras erumpe nō erubescit. hec gre. A Sciendū etiam q̄ quatuor sunt species superbie. Prima est cum homo a se ipo estimat habere. quod habet. Secunda si desup datum credit suis meritis hoc se accepisse putat. Tercia cū iactat se habere quod non habet Quarta q̄si ceteris despectis singulariter vult videri. hos q̄ tuor modos tangit beatus gregorius. xxiij. moral. sic dicēs. Quatuor quippe sunt species quib; omnis tumor arrogantie demonstrat. Cum aut bonus a seipsis habere se estimant. aut sibi data rum desup credunt. sz pro suis hoc meritis se accepisse putant. aut certe cum se iactare ceperint. de his que non habent. aut despectis ceteris singulariter videri appetūt. bonū habere. quod habent. hec greg. B Sunt etiam sm beatum bernardū. xij. gradus superbie. Qui sunt curiositas. mentis leuitas. inepta leticia. iactantia. singularitas. arrogantia. presumptio. peccatorum defensio. simulata ꝯfessio. rebellio. libertas peccandi. ꝯsuetudo peccati. Numerus istor sic accipit. homo per superbiam deo iniuriat. cui debet esse subiectus. hoī cui debet esse par. ⁊ hominī cui debet esse inferior. Ser primi gradus determinat sm iniuriā. primi. cui debet eē par. Quatuor alij sm iniuriā que fit homini superiori. Duo vltimi determinat. prie q̄tum ad iniuriā. que deo immediate fit. hoc ideo ꝺr q; superiores gradus in deum redundāt. sed mediante. primo Gradus aūtem vocant. q; a minore fit. pgressio ad maius. primus em̄ malus. secūdus peior. ⁊ sic ascendendo inuenit. q vltimus est pessimus. Ubi iniuria q̄ est respectu pariset minor. illa vero que est respectu superioris est maior. sed illa que est respectu dei est maxima. propter quod ⁊ talis

isti gradus ordinant. Notandum est am q̄ iusticia iuncta superbie peccato iuncta humilitati superat. q̄ virtiū superbie ab ipsis celis p̄t deprimere. humilitas vero de abisso reatuum potest hoīem sublimare. De hoc criso. sup il loverbo Descendit hic iustificatus in domū suam ab illo. sic dicit. Gemīas aurigas q̄ duas bigas in stadio positas sermo pīs ꝓponit. in altera quidez iusticiā cum superbia. in altera peccatuz q̄ humilitatem. Et vides bigā peccati q̄ superat iusticiā non ꝓpr̄is viribꝫ. sed humilitate ꝓiuncta. illam vero devictam non fragilitate iusticie. sz mole q̄ tumore supbia. nam humilitas sicut ꝓpter sui eminentiā peccati pond? supat q̄ saliens attingit deū. sic supbia ob sui molem de facili iusticiam deprimit. Unde fastus superbie ab ipsis celis potest deprimere. humilitas vero q̄ de abisso reatuū hoīem sublimare. Si ergo iuxta debita humilitas tam facile currit vt superbiā iusticie transeat. si iusticie ꝓiungeris eam quo nō ibit. Assistit enim tribunali diuino in medio angelorꝫ cum fiducia multa. Rursus si fastus ꝓiunctus iusticie eā deprimere potuit. si ꝓiunctus sit pctō in ānam detrudet gehennam Hoc dico nō vt negligamus iusticiā. sed vt fastū vitemus. hec crisꝰ. Omnes ergo fideles studeant vitare vitium supbie. q̄ spēs q̄ gradus eiusdem peccati. q̄ ipsa potuit angelos decipere. quanto magis q̄ fragiles hoīes valet corrumpe. q̄ in perditionē adducere. Nam supbia ex angelis demōes fecit. humilitas vo sanctis angelis similes reddit. Sic hoc hortat beatus grego. sic dicens. Vitanda est nobis superbia que etiā angelos valuit decipe. quanto magis q̄ homines dissipare. Superbia ex angelis demones facit. humilitas aūt sanctis angelis similes reddit. hec greg. Undeval de est misez ac stultum q̄ homo cuz sit puluis q̄ cinis q̄ post paululū in pulue rem sit redacturus p̄sumit se in corde suo per vitium supbie super alios eleuare. Tales quippe hoīes sic mēte elatos obiurgat beatus bernar. sic dicens Quid supbis cinis q̄ puluis cuius cōceptus culpa. cuius nasci miseria. viuere pena. mori angustia ē. Cogitavn devemis q̄ erubesce vbi es. q̄ ingemisce quivadis q̄ ꝓtremisce. hec bern. Ergo vnusquisq̄ sapiens ac timens deū studeat q̄ conet resistere vitio elatōnis q̄ superbie ne ꝓtingat eum pari periculum anime sue. Filius

Post explanatōem factam de peccato superbie. nunc de vana gl'ia cupio edoceri. Et primo quid sit vana gloria.

Capitulū. VI. Pater.

Vana siue īanis gloria est inordinatus motus animi quo quis desiderat ꝓpriam excellentiā. vt alios suo honore precellat.

¶ Est aūt differentia inter supbiam q̄ vanā gloriā. q̄ licet vtrobiq̄ sit appetitus ꝓprie excellentie. tñ superbꝫ apparet sibi magnus intra. sz vaingloriosus appetit in ore aliorꝫ apparere p laudem ab extra. Qui igit seruire deo desiderat. bonū qđ agit p hoc non hoīb sz ipsi dño placere studeat. De hoc ait beatus greg. Qui bona agit q̄ p hec nō deo sed hoīb placere cupit. intentionis faciē deorsum premit. ille em solū mō deo seruit qui studio placendi deo bonū qđ exhibet facit. hec greg. Quicquid ergo bom homo fecerit causa vane glorie eterna dei mercede se priuat teste beato ihero. qui ait. Quicqd egerimus cā vane glorie. hec merces tua. si humanā laudē querimus diuinā amit

timus. Dicit ꝛ beatus augu. Studendum est. vt bene viuamus. sed a laude hoim cauendū. si hic laus queritꝫ. illic remuneratio amittitꝫ. hec ille Est mirandum q̄ sunt nōnulli religiosi. qui post contemptum auri ꝛ argenti suam paupertatem p̄ vili p̄cio. hoc est vana gloria venalē faciunt. de hoc ōt beatus bernardus. Nil est vt qui aur̄ ꝛ argentū ꝓtempsimus. ꝛ neglectis illis gloriosis. sordib intumescimus ꝛ thesaurū pauperatis vili p̄cio popularī aure venalem facimus. hec bern̄. Nemo ergo querat laudari in vita ista. sed oīs gloria vniuscuiusq̄ religiosi intus in conscientia debet esse. nō extra Ad hoc hortat beatus bern̄. etiam quibusdā aspis verbis sic dicens Fratres nemo vestrū velit laudari in ista vita. quicquid fauoribꝫ captas. q̄d ad deū non retulis ipsi furaris. vnde tibi gloria putrida puluis. Quid nequius seruo vsurpanti sibi gloriam domin̄ sui. ꝓterea oīs gloria sanctor̄ intra nos foris est. hec bernar. Unde fugiēda est vana gloria q̄ sicut vermis ligna corrodit. sic hoc vitiū aīam corrodit ꝛ ꝓsumit. Nā ingrediendo corda oīa que intus sunt bona aufert. teste crisostomo qui ōt. Sicut vermis lignū corrodit. ꝛ erugo ferrū ita vana gloria nutrientem se pdit aīmam. ideo multo studio opus est vt hanc destruamus passionem. nam occulte ingredit cor. ꝛ omnia que intus sunt insensibiliter aufert. hec crisostomus. Cum igit̄ pulsatur aliquis vana gloria. ad memoriam reducat mala acta. que contra dominum fecit. ꝛ recognoscat se puluerē esse. ꝛ eo citius hec vitiosa pestis in corde ꝓquiescet Unde beatus grego. Cum bona fratres agitis. semp ad memoriam acta mala revocate. vt dum caute culpa agnoscit. nunq̄ de bono ope animus leuet. Etiam beda. vicium vane glorie melius caueri non potest. q̄ vt ad ꝓscias nostras redeamus. nosq̄ puluerē esse ꝓsideremus. ꝛ si quid boni nobis inesse ꝙpendimus. non nobis sed deo ascribamus. hec beda. Unde bonum opus q̄d agimus ꝛ abscondendum est ꝓpter vitiū vane glorie. ꝛ tñ aliq̄n publicandū ꝓpter edificationem alior̄. q̄d suadet beatus ambrosius sic dicēs Bona nostra que agimus ꝛ ꝓpter timores vane glorie aliquando debemus abscōdere. ꝛ ꝓpter alior̄ vtilitatez nōnunq̄ ꝓpalare. hec ambrosius. Ille nāq̄ qui iam humilitate firma fundatus est. debet alīq̄s q̄d agit ꝓpter edificationem ꝓpalare illi vero qui adhuc verant amore vane glorie bona sua opera in occulto agant. ne mercedem ꝓpter hmōi vanitatem pdant. vnde yſidorus Ille debet publicare bonū q̄d agit qui ꝓfecta humilitate fundatus est nulla iam elatione ꝓtingek. nam is qui se intelligit amore adhuc laudis pulsari facta bona in occulto agat. ne forte q̄d egerit pdat. Interdū namq̄ etiā viri sancti tangunt elatione. sz ab huius surreptionis malo humilitatis ꝙfessione purgant. hec yſido. Si igit̄ vt ōt crisosto. in alicuius cor cogitatio vana ascēdit desiderans apparere hoibꝫ. aīa aūt intelligēs ꝓtradixerit. ille non ꝓpter homines feciſſe videtur. q̄ q̄d cogitauit passio carnis est. q̄d elegit iudiciū rōnis est. hec crisosto. Dicit beatus fulg. In operib bonis si te laudet humana lingua. tu laudē a solo deo desidera. sic fiet vt dū laudez ab hoibꝫ nō quesieris deus laudet in opib tuis Et notandū q̄ vana gloria facilit̄ ꝓtemnit̄. dum non offertur. cum vero oblata fuerit difficulter ei resistitur. teste beato augustino qui sic dicit. Facile est laudem non cupere. dum non negatur.

difficile tamen est ea non delectari cū offertur. hec augu. Ceruntamen ꝓter tales incursus seu temptatōnes vane glorie bonū opus siue sit predicatio siue qđcunq; aliud per qđ ꝓsimus edificari potest non est obmittendū. sed huiusmodi vitio cum mentē pulsauerit, fortiter est resistendū. qz repugnando et resistendo quibuscūq; vitijs merces a deo copiosa acquirit. De hoc dicit petrus damiani. Oportet vt dum amor fructus per predicatōnem acquirit. non humana laus. non aliqua honoris reuerentia mentis intentōe quebus nobis ingerit. necc̄arium est vt in pauimento cordis sub districto discipline pede calcet. et velut venenatus serpens in seipso suggestionis capite ictū sentiat. ne nos qđ absit in extremo bone operationis calcaneū mordere presumat. Nec tñ ob id est anime vtilitas deserenda. sed vt reuera strennui bellatores dū nosmetipsos humilitatis cliopeo ab iniecto elatōis telo ꝓtegimus. ꝓximos nostros ad fortiter agendum sancte exhortatōnis vocibz excitemus. Sic nimirꝫ nobis duplex merces acq̄ritur dū ex ipso caritatis officio quod pie ꝓximis nostris impendimus. belli cus labor orit quē repugnando vincimus. nā quo valentior ictus impingitur eo nobis locupletius peracta victoria premiū cumulat. hec petrus dami. Qđ igit dictum est de predicatiōe. sic de omnibz virtutibz accipiēdum est ꝙ quas ꝓximus potest edificari. Moran dum etiā ꝙ pia corda cum se laudari intelligunt de his que ipsi non habent nequaq; ꝓsentiunt. cū vero laudant de bono qđ forte habēt. tōto tñ nisi huiusmodi fauorē a se repellere studeant Ulñ beatus bern. de hoc dr. Qui humanas laudes pfecte ꝓsueuit ꝓtemnere. cuz se laudari percipit de eo quod in se nouit nō esse. nullatenus acquiescēs illud sibi ꝓmemorat. Cū vero laudari se ꝓperit de bono qđ se fortasse habere ꝓgnoscit. nihilominus quantū in se est scitoris veritatis curat a se repellere iaculuz fauoris dans gloriā deo et dicens. gra dei sum id qđ sum. hec ber. Laborem? igit vt bona opa exerceamus. nec tamen per illa fauorē hoīm requiramus sed soli deo qui est inspector cordium placere studeamus. nec de nostris viribz presumamus. ne forte hoc qđ ab illo accepimus amittamus. Bonū etiam qđ ab ipso habemus caueamus ne per nostrā negligentiā perdamus. Illud vero qđ nondū habemus rogemus humiliter vt habeamus. Ista ꝓmemorat beatus augu. sic dicens. Frēs quales habere volumus in laude hoīm. tales in operibz esse studeamus. nec idō bonos nos existimemus si bonī ꝓdicamur sed nos potius nostro et nō alieno iudicio discernamus. nemo enī melius potest scire quis sit q̄ ipē qui sibi cōscius est. Et quidem beatus est qui laudes hoīm trāscēdit. et id solū cū recte viuit intuet. et ei placere nitit q̄ ꝓsciētie solus inspector est. de cuius ꝓscientie puritate q̄quid ꝓcedit tanto ē laudabilius q̄to laudes hoīm nō affectat Ulñ nihil de nobis tā q̄ de nris ꝓprijs viribz p̄sumamus. ne nēm facientes qđ ab illo est etiā qđ accepimus amittamus Magis etiā cogitare debemus quid nobis defit. q̄ quid nobis assit. Qđ habemus caueamus ne ꝓdamus qđ nōdū habemus supplicemus vt habeamus. Inquātū minores sumus nobis cogitandū est non inquantū maiores. hec aug. Sciendū etiam ꝙ sunt nonnulli qui de scīa seu intelligētia q̄ uis bona opa non faciant solent se in mente eleuare. Et sunt nonnulli quos

quidem scientia non eleuat sed tñ bona opatio quã exercẽt exaltat Et sunt nonnulli quos ꝓpria opatio nõ extollit sed tñ cũ laudari ab hominibꝫ ꝙ bona opatione quã exercent ceperint. devicti fauoribꝫ hoim se quasi magnos in sua cogitatione estimant. atqꝫ mentis oculos in transitoriũ fauorem defigunt. Sunt etiam nõnulli. qui cũ foris ꝙ suis bonis actibꝫ audiũt seꝫmendare. intus in corde quandã pnitiosaꝫ elationẽ ex hoc ꝯcipiunt. ꝙ cuius de fauore hoim in aĩmo gaudeant. non tñ se extra ostendendo effundunt Et sunt nõnulli. quos ita laus vane glorie inflat vt etiam ad verba elationis pertrahant. qꝛ dũ vane glorie eoꝝ mens nõ reluctat. ad hoc vsqꝫ pducunt. vt ipsi met hoc laudent qõd faciunt. vnde magno metu ac circũspectione opus est. vt nunqꝫ nostra mens de suis laudibꝫ coram hominibꝫ vel etiam tacita latet ne mercede eterna apud dominuꝫ prosuis bonis opibꝫ priuet Sed superba mens etiam cũ de ea falsa bona dicuntur exultat. qꝛ non apud deuꝫ qualiter viuat. sed apud homines qliter innotescat excogitat. Ut contra coꝛ veraciter hũile. bona que de se audit aut minime recognoscit. vel qꝛ falsa dicunt metuit. aut certe si adesse ea sibi veraciter scit formidat. ne ab eterna retributione sint pdita quando hec considerat hoibꝫ diuulgata. vnde plerũqꝫ agit. vt sicut iniustus de laude polluitur. ita vir iustus audita sua laude purgetur. Ista oĩa iam ꝓmissa ꝙ quedã alia tangit beatus grego. xxũ. moral. sic dicẽs Sciendũ ꝙ sunt nõnulli. qui in elatione coꝛruunt. qui ꝓ subtilem intelligẽtiam que nõ faciunt bona cognoscũt. Et sunt nõnulli quos intelligẽtia quidem non eleuat. sed habita opa exaltant. qui dũ actiones respiciũt. apud mentem suam sibi ceteros dedignãdo postponunt Et sunt nõnulli quos nec opatio ꝓpria extollit. sed cum laudari ab hoibꝫ ꝙ hac eadem opatione bona ceperint. ipsi hoim fauoribꝫ devicti ꝙsi magnos se quosdã in sua cogitatione ne ꝑspiciunt. atqꝫ coꝛdis custodia visoluunt. qꝛ semetipsos nescire incipiunt. dũ mentis oculos in transitoriũ fauorẽ defigunt. Sic aũt ꝓfectus est hoim. sicut incrementũ ꝑspicimus ẽ arbusto. Vis quippe future arboris in semine est. pot. modũ in oꝛtu. ad extremũ pducit in ramis. Sic minimus vniuscuiusqꝫ virtus qualescit opantiseminat namqꝫ intelligentia. oꝛit in opatione. atqꝫ ad vltimũ qualescit. Sed qꝫ ad ꝓfectus magni latitudinẽ. Sed cũ quẽqꝫ sua intelligentia extollit. portat in semine putrifieri Cũ vero positur. quasi iã oꝛta ficcat. Cuꝝ aũt nec opatio currũpit. sed excrescente magnitudine dũ fauoꝛ laudantiũ sequitur. atqꝫ a statu suo bene opandi aĩm enervat. linguaꝫ vẽtos arboꝛ ꝑrulit. ꝙ oẽqꝫ in ea robustũ excreuerat. tẽpestas fame radicitus euulsit. quo ei arboꝛ alti? adsupioꝛa surrexerat. eo vẽtoꝝ vim velmẽtius sẽtit. qꝛ quo ꝙs ĩ bõa opa attollit. eo ampliori ab oꝛe laudantiũ flatu fatigat Si adhuc itaqꝫ arboꝛ in semine est. metuendũ est. ne ipa scie cogitatio putrefiat Si aũt ad virgultũ pduc curandũ est. ne hãc manus elatõis arefiat. atqꝫ a viriditate sue actõis arefiat Si ãt valẽte laboꝛe etiã ad alta se sublevet. valde formidandũ ẽ. ne hãc ad motus laudis vẽtus grauioꝛ radicitus evellat ꝑ Sed inter hec scientium est quia ne immoderatis laudibus erigamur. plerumqꝫ miro rectoris nostri moderamine etiam veraci omibꝫ lacerari permittimur. vt cũ nos

vt eleuat. lingua vetrahentis humili
et. q2 ꝛ arbo2 sepe que vnius venti im/
pulsu ita impellit vt pene iam erui pos
se videat. alterius venti flatu erigitur.
ꝛ que iam ex ptevna inflectõnem ptu
lit. ab alia ad statũ redit. Unde ꝛ illa
arbo2 alte radicata quasi inter aduer/
santes ventos fixius steterat qui dice/
bat. Per gloriã ꝛ ignobilitatẽ. per in
famiã ꝛ bonam famã. Sepe aũt laus
bene agentis auribꝫ insolenter admo/
ta dũ fo2is sermonibꝫ perstrepit intus
quandã mentis pniciosam elationis
tempestatez gignit. fitq3 ad hoc q3 ami/
mus qui de humanis fauo2ibꝫ gaudet
non facile exterius extendat. si tñ co2
ruptionis vim non tenuerit exterius
sentiat. Et sunt nõnulli quos ita laus
inflat vt vsq3 ad verba elationis pertra
hat. q2 inconsiderata mens dum tran
sitorio fauo2e non remitit. adhuc vsq3
pertrahit vt lauder ipsa qõ facit. Qui
dam vero vt prediximus hoc ipsum pa
tefacere q3 elevant erubescunt. atq3 au
ditui sui preconijs extollant. sed tam
vsq3 ad elationis verba non exeunt. ꝛ
gaudere in talibꝫ non ostendunt vel cu
stodiunt. Magno ergo metu ꝛ circũ/
spectione opus est ne mens nostra vn/
q3 de suis laudibꝫ tacita letet. Quisq3
enim fame sue magnitudinẽ cõspicit.
sibi in occulto mentis gaudium facit.
cui iste nisi autori suo se ptulit cuius do
num vt bene operet percipit. ꝛ tamen
in eius mũere de gratia sue laudis hi
larescit. Despecto enim honore sui cõdi
toris semetipsum plus amare conuinci/
tur cuius preconijs letat. Quanis nõ
nunq3 etiã sancti viri de bona sua opi
nione gaudeant. sed tamen per hãc ad
meliora proficere gaudẽtes pensant. nec
iam de opinione sua. sed de primoru3
gaudẽt vtilitate. q2 aliud est fauo2es q̃
tere ꝛ aliud de profectibꝫ exultare. Qua
in re necẽ est vt cum audientiũ vtilita/
ti non proficit. mentẽ nrãm fama lauda
bilis non eleuet sed fascinet. Cũ enim
humane lingue attestatõne laudamur
occulta pulsatõe requirimur q̃d de no
bis sentiamus. Superba enim mens etiã
cũ de ea falsa bona dicunt. exultat. q2
non apud deũ qualiter viuat. sed apũd
hoĩnes qualiter innotescat excogitat.
Iudiciũ enim de se omnipotẽtis dei de
ficiens. ꝛ solummõ hoĩm quotiens in
ter auditas laudes attollit aduertit iu
diciũ. Ac p2a si co2 veraciter humile ẽ
bona que de se audit minime recogno
scit. ꝛ q2 falsa dicant metuit. aut certe
si adesse ea sibi veraciter scit. eoipso fo2
midat ne ab eterna dei retributõe sint
perdita. q2 hec p2fiderat hoĩbus diuul/
gata. Precauet q3 velut menter ne spes
futuri muneris in mercedẽ pmuterur
transito2ij fauo2is. q2 ex re agit vt ele
cto2 animus magno laudũ suaꝝ igne
cruciet. atq3 ab omni to2po2is sui rubi
gine mero2e cogitationis excoquitur.
cauta enim p2fideratõne trepidat. ne aut
etiã de his in quibꝫ laudat eleuetur. ꝛ
sibi p2tens premiũ pdat. Uñ plerq3
fit vt sicut iniustus de laude polluit. ita
vir iustus audita sua laude purget. nã
dũ bona que agit ab hoĩbus pferri co
gnoscit. subtile p2tra se vt dictum est ex
tremi iudicij examen metuit. ac trepi/
dus ad p2sciam recurrit. ꝛ quicquid il
li ineſt rep2elensibile corrigit. dũ enim
bona sua innotuisse formidat. subtilẽ
securuꝫ examinis snĩam ptimescens.
si que in se mala occulta sunt amputat
Pauet nãq3 si saltẽ talis deo non ostẽ
ditur. qualis ab hominibꝫ putat. ꝛ ne
q3 p2tentus est. vt in quo potuit innote
scere. in hoc delectat remanere. iã enim de
bonis suis quasi retributõez sibi factã
estimat. nisi eis ꝛ alia que ab hoĩbꝫ
nesciunt adiungat. hec grego. E

Unde ꝛuoriviriꝛ vane gloꝛie reſiſte re valeãt ad ſeipſos redeũt. ⁊ quicq̃d ſibi mali ineſſe cognoſcunt ſibimetip/ſis aſcribunt. Quicquid ⁊o boni in ſe eſſe ꝛ̃pꝛhendunt. diuine gratie donum hoc eẽ recognoſcunt. qui ⁊ pꝛemendo ⁊ ſubſequendo conceſſit eis bonum o pus facere quod ꝛolunt. Ꝏ idem bea tus grego. affirmat dicens ſic Sancti eteñ viri ſciũt poſt pꝛimi parentis lap ſum de coꝛruptibili ſtirpe ſe editos. ⁊ non ⁊irture ꝓꝛia ſed pꝛeuemente ſup/na gratia ad melioꝛa ſewta ꝛmutatoſ ⁊ quicquid ſibi mali ineſſe cognoſcũt meritum. quicquid ⁊ere boni in ſe cõ/ſpiciunt immoꝛtalis gratie cognoſcũt donuz. eiq̃ accepto munere ⁊bitoꝛes fiunt qui ⁊ p̃uemendo ⁊dit eis bonuz ⁊lle quod ꝛoluerũt. ⁊ ſubſequendo de dit bonũ poſſe qõ ꝛolunt. Unde auctoꝛis gratiã ille negare ꝛincit̃ qui ſquiſ ſibi tribuit. quod opaꝛ Liquet eñ ille ꝙ illum negat cuius ⁊ſpecta gratia ſi bi ⁊ires boni operis arrogat. ⁊ eſt imi/quitas maꝛima. qꝛ omne ꝓccatum qõ ex infirmitate eſt. ſpem nequaq̃ ꝓdit. qꝛ a ſuꝑno iudice ⁊niam requirit. Pꝛeſumptio aũt ⁊irtutis ꝓꝛie tanto grauius in ⁊ſperatione eſt. quanto lõ gius ad humiliratem reſpicit Cũq̃ ⁊i res ſibi tribuit opis. ad adiutoꝛiũ nõ recurrit auctoꝛis. fitq̃ ⁊t eo grauius ꝓccatoꝛ pareat. quo ⁊ ipm hoc qꝛ pec catoꝛ eſt ignoꝛat. Hec grego. De hoc etiam p̃ ſalomonem ꝺꝛ. Sicut ꝓbatur in ꝺflatoꝛio argentum ⁊ in foꝛnace au/rum. ſic ꝓbaꝛ homo oꝛe laudantis qõ beatus grego. xxvj. moꝛaꝛ. expoñit ſic dicẽs. Laus quippe ſua ſuos cruciat. Iniquos exaltat. ſed iuſtos dñ cruciat purgat iniquos dñ letificat. ꝛeꝓbos monſtrat. Iſti eñ ſua laude paſcunt. qui auctoꝛis ſui gloriã nõ requirũt. il/li auctoꝛis ſui gloꝛiam querũt. qui ſua laude cruciant. ne non ſit intus quod foꝛis ꝺꝛ. ne ſi eſt etiã quod ꝺꝛ ante dei oculos ipis fauoꝛib ꝺ euacuet. ne hu/mana laus robur mentis emolliat. aꝛ/q̃ in ſui ⁊lectatõne pꝛoſternat. ⁊ que adiumentum ⁊bet eſſe augendi opis iam ⁊tributio fit laboꝛis Cum ⁊o ſua pꝛeconia in dei laude tendere ſentiunt ea etiam ⁊ſiderabiliter amplectunt. Scriptum quippe eſt ſic videant opa ⁊ſtra bona ⁊t glorificent patrẽ ⁊ſtrũ q̃. viaz ergo hominib ⁊ ſe faciũt. quoꝛ/tiens in ſe aliquid ꝙ cognoſcat oſten/dunt. qꝛ non ſtudẽt in ſe humanaz lau dem figere ſed querunt p eam melius ad auctoꝛis gloriam tranſire. Arrogã tes autez humanis laudib mollia coꝛ da pꝛoſtituunt. qꝛ ſuis moꝛib coꝛrum punt. hec grego. Et notandum diligẽ ter ꝙ malignus ſpũs cum pꝛo carnali aliqua vanitate mentẽ per vanam glo riam pulſauerit. ⁊ repulſus fuerit. ſta/tim ſubꝛirtutis ſpecie reſiſtentez acre pugnantem animum temptare ſoler. nam quem non poteſt ſub ſpecie ſplen/dide ⁊ſtis ſuggerendo vanã gloriam decipere. pꝛo vili ⁊ inculta ⁊ſte labo/rat illam inferre. Et quem non poteſt per honoꝛem ⁊icere humilitate ꝓten/dit ſupplantare. Quos etiam non põt ꝑ ſcientiam ⁊ locutionẽ extollere. ꝑ/ gravitatẽ ⁊ taciturnitatem ſolet ꝑſter/nere. nam ſi quis ieiunat in palaz glo ria vanitatis pulſaꝛ. Si ⁊ero illud cõ temnendo gloꝛie cã ꝓterierit. eodem ⁊itio elationis obtunditur. Et quanto quis ⁊itauerit mundum amplius. tan to/eũ acrius inſequit̃. De hoc ⁊ de hu ius ⁊itꝭ dicit Caſſianus in quadam collatione patrũ ſic F Certamen eſt nobis habendum contra ſpiritum ꝛenodoxie multifoꝛmem atq̃ ſubtilẽ. tantoq̃ eſt permittoſioꝛ ad conflictum quanto obſcurioꝛ ad cauendum.

Qui cum p elatõne pulsauerit mentẽ ꝙ fuerit repulsus. rursus prioꝛi habitu psonaq; mutata sub virtutum spe cie victoꝛem iugulare temptat. ex om ni parte occurrẽs ꝙ in habitu ꝙ in foꝛma. in incessu. in voce. in opere. in vigiliis. in ieiuniis. in oratione. in remotione. in lectione. in scia. in taciturnitate. in obedientia. in humilitate conatur. nam cui sub specie succincte vestis ac mitide renouare non potuerit generare per squalida ꝙ inculta conat in ferre. quem non pt per honorẽ deicere per humilitatẽ supplantat. quem scie ꝙ locutionis oꝛnatu nequiuit extollere. grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet in palã gloꝛia vanitatis pulsat Si illud ꝓtemnende gloꝛie cã ꝓtexerit. eodẽ vitio elationis obtundit. ne vane gloꝛie ꝓtagio maculet oꝛones p lixius sub fratꝛ vitat celebꝛare ꝓspectu. ꝙ p eas latẽter exerceat non effugiet aculeos vanitatis. In solitudinem quoq; moꝛaliũ cunctoꝛ ꝓsoꝛtia gloꝛie cã fugientẽ psequi non desistit Quãto quis viꝛauerit mundũ amplius tanto eũ acꝛius insequit. Hanc multifoꝛmem bestiam tali remedio poterimus euadere. vt cogitantes quia dñs dissipat eoꝛ ossa qui hominib placent pꝛitius nihil inanis gloꝛie capiẽde gratia nos facere pmittamus. Deinde ea que bono initio fecerimus obseruare. ne laboꝛ nostroꝛ fructus post irrepẽs moꝛbo euacuet. ꝙ ea que nos pñt inter ceteros etiã reddere notabiles ac vꝛlu ti solis facientib laus apud hoies sit ꝙquirenda vitemus. Confideremus non solũ fructũ laboꝛ nostroꝛ nos pꝛmitus amissuros quoscunq; renouꝛie ꝓposito fecerimus. sed etiã reos magnꝛ crimiis factos eterna supplicia vꝛlut sacrilegos soluturos vtpote qui ad iniuriam dei opus qđ eius obtẽtu nos oꝛtuerit agere. hominuz gratia maluimus exercere. hec cassianus. Sciendũ etiam sm ysaac abbatis dictum ꝙ quib mundus moꝛtuus est hi sustinent aduersitates. quib mũdus est viuus hi nequeũt iniuriã sustinere. Inuana gloꝛia moti ira turbant. seu etiam tristicia occupant. hec ysaac. ¶ Notandum etiam ꝙ inanis gloꝛie he sunt filie. videliz. inobedientia. ꝓtentio. iactantia. pertinacia. nouitatũ pꝛesumptio. arrogantia. insolentia. ꝓtumacia. irreuerẽtia. ypocrisis. ¶ Primo aũt inobedientia est suo pꝛelato ĩiunctis nõ obedire ne inferioꝛi deat. qđ fieret si faceret mandatũ. ¶ Contentio est velle vincere cũ clamoꝛe. ꝙ p hoc apparere. ¶ Jactãtia est qua quis enumerat bona sua vt laudabilis appareat. ¶ Pertinacia est que dictũ vel factũ suũ maluz defendit ne errasse videat. ¶ Nouitatũ pꝛesumptio ẽ qua quis noua dicit vel inuenit vt laudet ¶ Arrogantia est animi motus quo mouetur quis ad iactandũ se habere qđ non habet ¶ Insolentia est que extra cõmunem vsum quasi ceteris despectis. verba. facta. habitũq; specificat ¶ Contumacia est autoꝛitati maioꝛis ex ꝓtemptu obuiare. ¶ Irreuerentia est debitam reuerentiam maioꝛib denegare. ¶ Ypocrisis autez est que querit hominib in exterioꝛib apparere. Sed quia hoc vitio videlicet ypocrisi multi temptant ꝙ decipiunt necesse est vt de hac materia latius loquamur. ¶ Unde pꝛimo sciendum est ꝙ studium ypocritarum solet esse. vt quod sunt abscondant. ꝙ hoc quod non sunt esse hominibus innotescant. Sanctiveꝛo etiam hoc quod eẽ meruerunt innotescere alijs fugiunt. De hoc eñ beatus Gregoꝛius. xvij.

moral. loquit sic dicens Studiū ypocritaꝝ ee solet. vt q̄ quō sunt p̄sumūt q̄ hoc quō nō sunt esse se hoīb innotescunt quasi mensuram suam per estimationez transeant. vt p̄eire se ceteros actionis nomine ostendant. refugiunt videri quod sunt q̄ ante oculos hominum superducta quadam innocentia honestate se vestiunt Quo ꝓra omnes veraciter sancti non solum gloriam supra modum suū omino non appetunt sed etiam hoc ipsum videri refugiunt quod esse meruerunt. Sciendū tamē q̄ sanctiviri morem sui creatoris imitantes nonnunq̄ quedam de se vt audientes instruant. vt ipi proficiant manifestant. q̄ tunc in his alta consideratione se custodiunt ne dum alios a terrena intentione erigunt ipi interne laudis appetitione mergant. Sed cō tra ypocrite quod iuste agunt ad vtilitatem p̄orimi. hoc faciunt ad extensionem nominis sui. hec grego. Notandum etiam q̄ ypocrite ad bona opera facienda infusionem quidem superne gratie pezcipiunt. sed in cūctis que agunt exteriozes laudes appetētes a fructu percepte gratie inanescunt. ypocritarum etiam opera sepe ante tempus deficiunt. qz plerumq̄ tales specie virturis assumunt. q̄ ꝓpter hec quesiti ad honozis culmen promouent. sed cum sibi a cunctis reuerentiā impendi conspexerint. statim se in lasciuiam voluptatis effundunt. q̄ bona que ipsi in coz de p̄ius vaciter nō tenuerāt cito ꝓpter huiusmodi delectamenta dimittunt. sed spes illozum quaz in temporali honoze q̄ gloria deposuerunt velociter pibit. qz oīs laus vana q̄ honoz terrenus ac voluptates carnales terminum habent. q̄ ad finem festinant. Plerumq̄ etiam ypocrite mira se abstinentia affligunt. corpus atterunt. sed solum vt hominib placeant hoc faciunt. Unde tales corpus quidem p̄ abstinentiam afficiunt. sed tñ per amorem vane glorie mundo viuunt q̄ ideo mercedem a mittunt. Nonnūq̄ etiaz ypocrite post q̄ p̄ravas vias deserunt. sanctitatis quidem habitum sumūt. sed mor vt in bono opere nasci ceperint obliuiscunt eoꝝ que fecerunt. q̄ affligi iam p̄ penitentiam de ꝑpetratis nequitijs nolunt laudari de incogmita iusticia appetunt p̄eesse ceteris etiam meliozib ꝓcupiscunt. quos plerūq̄ dum iuxta desiderium eos p̄esens p̄osperitas sequit multo q̄ p̄ius fuerunt peiozes fiunt. nam occupati diuersis vanitatib nō solum perpetrata minime deplozant. Sed adhuc que deflean cumulant. Hec q̄ alia de statu ac ꝓditione ypocritarum satis Beatus greg. diffusis ver bis in .xvij. moral. ꝓmemozat dicēs Notanduz q̄ ypocritarum vita ad bona opera infusionem quidem superne muneris pcipit. sed in cūctis que agit exteriozes laudes appetent a fructu pcepte infusionis inanescit. Sepe nam q̄ mira opa faciunt. sed tñ p̄ accepta bona in suis laudib se eleuāt. q̄ ipis muneribz ꝓra largitatē pugnāt. Inde ꝓra dantē superbiūt. vnde ei humiles amplius esse debuerunt. sed eo acrius eos postmodū districtio sententie pcutit quo nūc supna bonitas q̄ ingratitudinis largius infundit. fitq̄ ei ꝗplitudo muneris incrementum damnationis Inter hec sciendū q̄ iustoꝝ bona q̄z ex coꝛde incipiunt vsq̄ ad pfectis vite termino crescūt Ypocritaꝝ bo opa. qz nec quaq̄ sunt in occulto radicata. sepe aī deficiūt q̄ pfs vita finiat. qz plerūq̄ assumpte speciem maturitatis ostendunt. quiete silencij longanimitatis. patientieq̄ brute decozant. Iz cū plene ꝗsiti culmē hōris attigerint. cūq̄ sibi

fam reuerentia a cunctis impendit. p
rinus se in lasciuiã uoluptatis fundũt.
q bona se ex corde non tenuisse ipsi si
bi testes sunt qui hoc cito dimiserunt.
sed spes ypocrite peribit. Quid em in
cunctis suis operib ypocrita sperat mi
si honoris reuerẽtiam. gloriã laudis.
a melioribo metui. sanctus ab omnib
uocari. sz permanere spes ypocrite nõ
valet. qz eternitatẽ non querẽs. fugit
qõ tenet Nequaq quippe mẽtis eius
intentio in illa gloria figit que fine fi
ne possidetur. sed cũ transitoris fauo
ribo inhiat perdit pcipiendo qõ labo
rat. veritate attestante q ait. Amen di
couobis receperunt mercedẽ suam. sz
hec spes recipiẽde mercedis tẽeri diu
non põt. qz pro ostẽsis etiam laboribo
honor tribuit. sz vita ad terminũ urge
tur. laudes resonant. sed ad finez cum
laudib tempa festinant. Nemo nãq
valet mobilia diligere q ipe immobi
lis stare. qui em transeuntia amplecti
tur. eoipso ad cursum ducit quo decur
rentib implicat. qz humana laus q
magis laboribo videri appetit. impul
sa tempor momentis decurrit. No
tandũ etiam q ypocrite plerũq sacre
legis eruditionib fulciunt. doctrine
verba pferunt. omne qõ sentiunt testi
monijs attingunt. nec tñ per hec vitam
audientiũ sed proprios fauores querunt
qz nec pferre illa nouerunt que audi
tor corda ad repellendas laudes excu
tiant. non aũt que ad lacrimas accen
dant. Mens quippe concupiscentijs ex
terioribus occupata igne diuini amo
ris non calet. q idcirco ad supernũ de
siderium inflammare auditores suos
nequeũt. verba quoq frigido corde p
ferunt. neq em res que in seipsa non
arserit aliud accendit. Etiam sciendũ
q plerũq ypocrite mira se abstinẽtia
affligunt. oẽ robur corporis atterunt q q
si carnis vitam funditus in carne vin
centes extinguunt. sed adhuc huma
nos oculos querunt. admiratõis glo
riam appetunt. veritate attestante que
ait. Exterminant facies suas. Nam ora
pallescunt. corpus debilitate quatitur
pectus interrumpẽtib suspirijs urge
tur. sed inter hec dum ab ore primor
sermo admirationis queritur nihilq tã
to labori aliud nisi estimatio humana
cogitat. Omnis em ypocrita corpus
quidem pabstinentiã afficit. sed tñ p
amore gloríe mundo viuit. Quo pctra
per paulum dr. Qui aũt sunt xpi car
nem suam crucifixerunt cũ vitijs q cõ
cupiscentijs. qõ tunc digne fit si sic gu
lam restrigimus vt iã de mũdi gloria
nihil queramus. nam qui corpus ma
cerat sed honorib anhelat crucem dñi
intulit. sed mundo per concupiscentiam
peius viuit. quia q sepe p sanctitatis
ymaginem locuz regiminis indignus
assequit. qui nisi aliquid virtutis in se
ostenderit nihil premiũ merebit. Sed
transijt qõ delectabiliter obtinet. q pe
naliter qõ sequitur manet sanctitatis
nunc fiducia in ore hominũ pomit. sed
cum internus apud se iudex secreta cor
dis examinat. testes vite exterius nõ
querunt. qz nihil ei in iudicio attesta
tio bũana suffragat. qz eandẽ laudez
quã post in testimoniũ exigit prius in
munere recepit. Sed viri sancti neq
hic remuneratõem rectitudinis sue q
runt cũ recta faciunt. cũ vero a presen
tis mundi laboribo exeunt ad eternaz
patriam venientes expectata retributi
one perfruunt. At contra ypocrita. qz
mox vt in bono ope nascit. pñtis mũ
di recipere gloriam conat. qz pro eo
q bene viuere incipit querit statim vt
a cunctis honoret. Sepe namq non
nulli aperte prauitatis viam deserunt
sanctitatis habitum sumũt. moxq vt

prima limina bene viuendi prigerint. obliti que fecerint affligi iam p pmitē tiam de psummatis nequicqs nolunt. laudari de incognita iusticia apperunt. p̄esse ceteris etiam melioribꝫ pcupiscunt. quos plerūqꝫ iuxta worū p̄esens psperitas sequit. multo q̄ꝫ prius fuerant. de sanctitatis habitu peiores fiūt nam rebꝫ multiplicibꝫ occupati non solum ppetrata mimme deplorant sed adhuc que defleant exaggerant. Qui em̄ mundū deserunt. ad exteriora officia prouebi non debent. nisi p humilitatem diutius in eiusdem mundi contemptu solident Citius namqꝫ bona depereūt. que hominibꝫ ante tps innotescunt. q̄ arbusta plantata prius q̄ꝫ fixa radice pualescant. si manus pcutiens tangit arefacit ac si in altuz radix figit̄ terre humoribꝫ psperā psolidetur. Dec manus impellit sed non ledit. hec uentor flatus inflectendo cōcutiunt sed non euertūt. Ne ergo eruatur vita cepti operis. diu ac robuste. in alto hūilitatis figenda est radix cordis. vt cū ab humano ore detractiōis aura vel fauoris flauerit si in qualibet parte vtrūqꝫ incuruat animum fundi tus non elidat sed ad statum suū prorinus post inflexionem redeat si apud se fortis in radice pdurat. Quid in rebꝫ excrescentibꝫ abiete surgente robustius. Qui tū si dū pstruit impellit. statim sine labore destruit. si aūt p spacium tpis ab humore suo exiccari pmittit. sepe attritum tetibꝫ mimme q̄ssatur. Sic videlicet bona nra intempestiue manifestata depereūt. si diutius occultata solidant. q̄ humane occupationis manus cū incipiētem nostre puersationis vitam prigerit. q̄si receptam abietem impellit. eamqꝫ facile destruit. q̄ adhuc humorem ppie fragilitatis non amisit. Cū uero longa quietis siue abiectione se animus pprimit. q̄si more exiccati abietis obdurescat. Sepe aūt noue puersationis primordia adhuc ex carnali sunt vita mixta si idcirco innotescere citius nō debent ne cū laudant bona. que placent. decepti laude sua animus deprehendere in eis nequeat mala que latent. Unde quicqd forte si boni incipimus ad hoc amorem intimi iudicis in ara cordis imolemus. quod ab illo procul dubio tanto libentius accipit. quanto si ab hominibꝫ occultatuz nulla laudis maculat appetitione. Intus ergo seruanda sunt. que agimus si ab interno arbitro vicem recipere nostri operis expectamus. Hinc est q̄ veritas dt Nesciat sinistra quid faciat dextera tua Occulta ergo sint q̄ agimus ne lxc in huius vite itinere incaute portantes latrocinantium spirituū incursione premamus. cum dr dns. Uideant opera vestra bona si glorificent patrem vestrū qui in celis est. Sed aliud est pfecto. cum in ostensione opis. gloria queritur largitoris. aliud cū laus priuata pcupiscitur de dono largientis Undetur sum dr. Attendite. ne iusticiam vestrā faciatis coram hominibꝫ vt videamini ab eis. Opus ergo vestrum cū hominibꝫ ostendit. in cordis prius examinatione pensandum est. p eiusdē ostensionis studium quid querat. Si enim dantis gloriā querimus etiā publicata nostra. in conspectu illius. occulta seruamus si p hoc nostram laudem queramus foras ab eius despectu iā fusa sunt. etiā si a multis ignorant. Sz valde pfectoz est. sic ostenso opere auctoris gloriā querere. vt de illata laude nesciat priuata exultatōne gaudere Tūc solū nāqꝫ hoībꝫ innoxie laudabile opus ostendit. cū p despectū meritis peraciter laus impensa calcat Quam-

qz infirmi quicz perfecte cõtemnendo non supant. necesse est vt bonũ qõ ope rant absondant. Sepe enim ab ipso ostensionis exordio, priam laudẽ que runt. sepe vero in oñsione operis auto ris gloziam patefacere cupiunt. sed ex ceptis fauoribus in laudis prie cupi ditatem rapiunt. Cumcz semetipos dñudicare interius negligũt. sparsi ex teriusignoraũt qõ agãt. eocz opus ela tionis sue militat. atcz hoc se impende re obsequio largitoris putant. hec gre go. in moza. Ipocrisis ergo vitiũ mul tum detestandum est. qz simulare se iu stum z religiosum exterius z non esse vituperabile est. Qõ beatus Aug. mul tum reprehendit sic dicens. Simula ta equitas non est equitas sed duplex iniquitas. Simulatores namcz cuis praua agẽtes. sub falsetñ sanctitatis colore de se humana iudicia querunt. ac laudem vane glozie ocupiscunt. sed cum tales permittente deo per flagella percutiunt iniquos se, pdere refugiũt. qz sancti z religiosi ab alijs videri cõ sueuerũt. Unde hmõi simulatores eti am in extrema necessitate aut moztis hora ostituti. cuis etiam duci ad eter na supplicia non ignorẽt. tñ de fideraũt in estimatione hominũ tales remane re quales se prius ostendere semp stu duerunt. Justo aũt dei iudicio simula tores excecati semetipsos intueri z fi cut sunt deprehendere omnino nõ pñt qz fidem suop meritop in attestatione posuerunt oris alieni. z dum testimo niũ false laudis ospiciunt. remedium vere ofessionis amittunt. z ideo mise ri se sanctos eẽ etiam cum moziunt in peccatis putant. De alib beatus gre go. xxvj. moza. exponens illud dictus Necz clamabunt cum victi fuerint. sic ait. Omnis iniquus qui cũ iniquus sit factus, videri non apperit. in flagello percussionis deprehensus fateri qz imi quus sit nõ erubescit. Qui vero iniqua agit. humana de se iudicia sub spẽ san ctitatis recipit z cum flagello percuti tur. iniquũ se, pdere refugit. qz sanctus videri ospuenit. Si quomõ aut graui ter coartat. iniquũ se vix supficieten? ofitetur. qz interna sua detegere vera ci ofessione ofundit. Quasi libere vero sumus cũ nulla correctõe castigamur. quasi vincimur cũ flagello pcussionis astringimur. vincti aũt clamamus al tius. quando in percussione positi pec cata ofitemur. Apud aures quippe dei vox valida est ofessio deuota. Quia er go simulatores quoscz z cum pcussio nis flagella coripiunt. ad ofessionem simplicẽ non perducunt. Cognosci eĩ peccatores refugiunt. qz sancti omni opinione ferebant. Quamuis eñ ad extremum flagella feriant. cuis duci ad eterna supplicia non ignorẽt. tales tamen cupiunt apud humana iudicia remanere quales se studuerant semper ostendere. Igit quicz tales dñ iustos se ante humana iudicia simulent. duz actiones suas laude dignas intuẽdis oculis ostẽtant. occulta tamen cuz eis iustitia agitur. vt quo mittunt foris ali os fallere. eo de se interius z ipsi fallã tur. nam omnẽ circa se sollicite inue stigationis oculũ perdũt. Uitam enim suam discutere z perscrutari dissimu lant. z tales esse se quales audiunt pu tant. sanctoscz se eẽ non qz ita viuunt. sed qz ita dicuntur existimant. subtili autẽ dei iudicio seipsos intueri negli gunt. qz fidem sui meriti in attestatio ne ponunt oris alieni. Cum vero subi ta percussione feriunt iniquos se vel ve raciter fateri. vel sicut sunt deprehende re omnino non pñt. qz vicz sanctos se humana ofessione crediderunt. Bene ergo dicit Necz clamabunt cũ vincti

fuerint Sepe etem tales cū se ante sup
num iudicez venire ꝓfidunt. quales se
hominib⁹ innotuisse cognoscunt seqz
ipos miseri nec in tormētis apprehen
dunt. ⁊ dū testimoniū falsę laudis cō
spiciunt. remedium vere ꝓfessionis a
mittunt. qui etiam vincti ducunt non
clamant. qz humane laudis imporu
rate supati sanctos se miseri ⁊ cum in
peccatis moriunt putant. quib⁹ bene p
pter am dr. Redite ꝓuaricatores ad
cor. Si em ad cor redirent p exterio
ris attestationis verba se non ꝓfunde
rent. Nam quid vicimus est nobis cor
de nostro quid vicimus est nobis are q̄
intra nos est. ⁊ tm cum emittit nisi citi
us reuertat fine retrahat homo moritur
Sicut cū per prauas cogitatiōes spar
gitur a nobis cor nostrum. longiusqz
euagat ita nisi celerius ad deum seu in
deum retrahat ⁊ reuocet perit ⁊ mori
tur. hec grego. Unde sūmope laboran
dum est nobis. vt vane glorie ⁊ ypocri
si ac similationi fortiter resistamus ⁊
opus bonum qđ domino largiente a
gimus. cum humilitate ⁊ simplicitate
faciamus. ne mercedem a deo nobis
repromissam pter hmōi vitia amit
tamus Sic igit habemus de vitijs va
ne glorie ⁊ quibusdā adherentijs eius
aliqualem declarationem.

Filius

Habita informatione de vitio ina
nis glorie nūc de peccato inuidie
⁊ quid sit inuidia cupio edoceri

Ca. VII. Pr. I

Plire debes qđ inuidia vt ait augusti. Est odi
um aliene felicitatis Uel sic fm iohā
nem damascenū. Inuidia est tristitia
de alienis bonis Uel sic Inuidia est do
lor ex aliena felicitate nascens. aīm
torquens Dicitur aūt inuidia a nō vi
dendo. qz non potest videre bona alio
rum. Est autem inuidia filia superbie
siue inanis glorie. qz invtroqz vitio est
appetitus pprie excellentie. ꝑ vero in
uidia sit filia supbie testat beatus aug.
sic dicens Inuidia est filia su
perbie sed ista mater supbie nescit ee
sterilis vbi fuerit ꝛtinuo parit. suffo
ca matrem ⁊ non erit filia. hec augusti
nus. Et sunt due species inui
die. exultatio in aduersis proximi. ⁊
tristicia in prosperis. ipsa namqz inui
dia felicitatem odit aliorum quantuz
ad inferiores. quantum ad equales ⁊
quantum ad superiores. De hoc dicit
beatus augustinus in quodam sermo
ne sic. Inuidia est odium felicitatis a
liene respectu inferiorū. ne sibi equan
tur respectu equalium qz sibi equant
respectu superiorum qz eis non equat
Unde Chayn inuidit. Abel prosperi
tati Rachel Lye fecūditati Saul Da
uid felicitati. Per inuidiam procura
tus est lapsus mundi ⁊ mors. hec augu
stinus. Et notandum ꝑ hoc pri
cipium pprie dyabolo assimilat. Unde
sapiē. q. dicit. Inuidia diaboli mors
intrauit in orbem terrarum. imitantur
autem eum qui sunt ex pte eius. Ad li
teram diabolus parentes nostros se
duxit. qz inuidebat eis regnum celo
rum. quod ipse pdiderat. ⁊ pter hāc
causam adhuc homines impugnat.
Unde inuidia est signum quo diabo
lus ab alijs suos discernit. Nam sicut
xps dr. In hoc cognoscēt oēs. qz mei
estis discipuli si dilectionem habueri
tis ad inuicē. Sic diabolus suis disci
pulis dicere pt. In hoc cognoscēt om
nes qz mei estis discipuli si inuidiam
habueritis ad inuicem. ꝑ aūt inuidia
vitium sit diabolicum. Beatus augu.
in libro de doctrina cristiana sic dr. In
uidia vitiū diabolicū est. quo solū dy

abolus reus ē ⁊ inexplicabiliter reus
Non enim dyabolo dꝛvt damnet̄.ad
ulterium ꝓmisisti.furtum feci sti.villā
alienam rapuisti.sed homini intantuꝫ
inuidisti.hec augustꝰ. Et sciendum ꝙ
ꝯuis per omne peccatū perpetratū hu
mão coꝛdi antiqui hostis virus infun
ditur. in hac tñ nequicia totam suam
maliciam infundit ⁊ imꝑimit. ⁊ cuꝫ
inuidia mentē possederit.cūcta que in
uenerit bona ꝓsumit. De hoc vitio lo/
quit̄ beatus gregoꝛius.atq; de eius re/
medio exponens illud dictū Et parum
lum occidit inuidia.sic dicit. Inuide
re non possumus nisi eis quos nobis
in aliquo meliores putamus. Paruū
lus est ergo qui liuoꝛe occidit̄.qꝛ ipe si
bi testimoniū ꝑhibet ꝙ eo minoꝛ est
cuius inuidia toꝛquet̄.qꝛ nisi ipse in/
ferioꝛ existeret.Zelo alterius non seruī
ret. Sed inter hec sciendū est ꝙ ꝯuis
per omne vitium qđ perpetrat̄ huma/
no coꝛdi antiqui hostis virus infundi
tur.in hac tñ nequicia tota sua viscera
serpens ꝓcutit. ⁊ imꝑimēde malicie
pestem vomit.de quo nimiꝫ scriptū est
Inuidia dyaboli moꝛs intrauit in oꝛ/
bem terraꝝ.nam cū devictum coꝛ liuo
ris putredīe coꝛruperit. ipsa quoq; ex
terioꝛa indicant ꝯ grauiter animū ve/
sania instigat. Coloꝛ quippe palloꝛe af
ficit̄.oculi deꝑimunt̄.mens accendi
tur. ⁊ membꝛa frigescunt.fit in cogita
tione rabies.in dentib; stridoꝛ.cumq;
in latebꝛis coꝛdis crescens abscondit
odium doloꝛe ceco cribꝛat ꝓscientiam
vulnus inclusum.nil letum de ꝓꝑꝛis li
bet.qꝛ tabescentez mentē sub pena sau
tiat quā felicitas toꝛq̄t aliena. Et sciē
dū ꝙ inuidia cū mentem tabefecerit.
cūcta q̄ inuenit bene gesta ꝓsumit. Un
de per salomonem dꝛ. Putredo ossiuꝫ
inuidia Et quid per ossa nisi foꝛtia ac/
ta signant̄.per liuoꝛis vitium autē an

te oculos pereunt etiaꝫ foꝛtia facta vir
tutum. Qꝛ cur hoc de inuidia dicim?
si non ⁊ qualiter eruatur intimemus.
Difficile namq; est vt homo alteri nō
inuideat quod adipisci alter exoptat.
qꝛ quicquid tempoꝛaliter percipit̄ tan
to fit minus singulis quāto diuiditur
in multis. ⁊ idcirco desiderantē men
tem liuoꝛ excrutiat.qꝛ hoc quod appe/
tit aut funditus alter accipiēs adimit/
aut a quantitate restringit. Qui vero
hac liuoꝛis peste plene carere deside/
rat illam hereditatem diligat.quā co/
heredū numerus non angustat.que est
⁊ omnib; vna ⁊ singulis tota.que tan
to largioꝛ esse ostendit̄ quanto ⁊ hanc
percipientiū multitudo dilatat̄ Immi
nutio est ḡ liuoꝛis affectus insurgens
interne dulcedīs. ⁊ plena eius moꝛs
est perfectus amoꝛ eternitatis. Nā cū
mens ab huius rei appetitu retrahitur
que accipientiū numero partit̄ tanto
magis ꝓximum diligit quāto minus
ex ꝓfectu illius sua damna ꝓmescit.
que si perfecte in amoꝛe celestis patrie
rapit̄.plene etiam in ꝓximi dilcōe so
lidat̄.quia cū terrena nulla desiderat.
nihil est quod eius erga ꝓximū carita
ti ꝓradicat. Que nimiꝫ caritas quid
aliud est nisi oculus mentis.qui si ter/
reni amoꝛis puluere tangit̄ ab interne
lucis moꝛ intuitu Iesus reuerebat̄. qꝛ
autem puulus est qui terrena diligit.
magnus qui eterna ꝓcupiscit. Paruu
lū ergo occidit inuidia.qm̄ huius pe/
stis laboꝛe non moꝛit̄. nisi qui adhuc
in desideꝛijs mundi infirmat̄. hec gre
go. Et qꝛ vitiū inuidie nullam delecta
tionem ꝓfert homini.sed potius mole
stiā atq; toꝛturam infert menti. nec ē
vt inuidie ac odio reluctet̄ aīmus. nā
tāto facilius hmōi vitia vinci possunt
quanto nullaꝫ voluptatem sed magis
penam sustinentibus inferūt. De hoc

per beatum ambro. sic dr. Quid ergo tibi inuido delectatōis prestat inuidia quid alter ab odio mercedis accipit. quid iracundo furor suus offert. similiter curre p singula & inuenies tot aīme tormenta. quot vitia que vicib eo facilius vinci possunt. quo nulla nos alliciūt voluptate. hec ambro. ℞ Et notandū q vitiū inuidie. habs habet filias. Prima est odiū. Secunda detractio. susurrium. deprauatio Ingratitudo. compassio. mali inuentio. inuidentia. Odium quippe est velle malū alicui & nolle bonū Detractio est bonor alior denigratio. qr talis intēdit meliori apparere illo. cui detrahit. Susurrium est inter amicos discordiā seminare Deprauatio est bona alterius peruertere. vel mala memorari. Ingratitudo est de beneficijs gratias nō agere Compressio est alterius bonum latere Inuentio mali est adinuenire nouū genus peccati. Inuidentia est bonos successus alterius nolle videre sic igit patet de vitio inuidie. Filius.

Accepta informatōne de vitio inuidie nūc de pctō ire & quid ipsa sit cupio istrui Ca. .VIII. Pr. C

IRa vt ait beatus augusti. est vlciscendi libido. Et fm hug. de sancto victore. Ira est irrationabilis perturbatio mentis Est etiam ira aīmi tēpestas. qua quis aliū in aduersitate monet. Notanduz aūt q oz mentē valde esse quietā. que ipsum deū vel donū eius hoc est gratiā sancti spūs in se suscipe debet. teste beato ihromimo qui dr sic. Nihil quietius nihil purius ea mente debet esse. q in dei habitaculū preparanda est. Ira vero cor hominis ac mentē valde perturbat. & inquietam facit. ideo in tali corde seu mente spūssanctus dedignatur inhabitare. De hoc dr beatus gregorius ira animum pulsat turbat spiritum sanctū. non solū qr eius ymaginē dissipat sed ymaginem diaboli loco eius collocat. qō multuz displicet deo mansueta enim ymago dei est. que semper in nobis tranquilla fuit sed illā ira dissipat. q multis vrutib priuat mentem & dū quietē mentis tollit spūssanctus ibi non requiescit. hec grego. Dicit etiam de hoc iohannes abbas mōtis synai. Si spūssanctus par'aīe vifinit & est. Ira vero cordis perturbatio est atq dr. igit nihil ira ipsius spūssancti aduentum in nobis contristari solet. & non finere pticipate naturam vt furor. hec ille. Necesse est ergo qui gratiam spiritussancti habere desiderat. vt passiombs iracundie fortiter resistat. & motus impatientie insurgentes viriliter cohibeat. Ad hoc horat beatus ambrosius sic dicens. Animus quippe rōnis capax non est suarum passionus dūs sed repressor. neq em fieri pōt vt facilis ad iracundiā non irascat is qui tatione se tpet. indignationem cohibeat a puniendo se reuocet sicut pdicta nos docet dicēs Irascimi & nolite peccare. Concessit qō nature est. negauit qō culpe est Preclaruz em est motū ire tpare consilio nec minoris vrutis dr cohibere iracundiā indignatiōemq cōpescere. q oīno non irasci q uis plerq illō leuius istud fortius estimare solemus. Unde resiste ire si potes. cede si non potes si ꝑuenerit & preoccupauerit mentē tuam iracundia. & ascendet in te. non relinquas locum tuū. locus tuus patientia est. hec ambrosius. Laborem us g vt nullas lites aut contentiones cū proximo habeamus ne forte ira nostra in odiū transeat Si vero ex fragilitate nostra per aliquod quicuz offenderimus proximum. statim pe

humilitatem seu per humilem satisfa
ctionē studeamus curare hoc qđ in p/
rimū deliquimus. vt oratōnes nostre
pure possint esse in ꝓspectu domini. ꝗs
ꝓcatib nostris ac alīs necessitatib
coram illo fundamus. Ad hoc facien/
dum monet beatus august. sic dicens.
Lites aūt nullas habeatis. aut q̄ celer
rime finiatis. ne ira crescat in odium.
et trabem faciat de festuca. et animā fa
ciat homicidam. Sic em̄ legitis Qui
odit frēm suum homicida est. Quicū
q̄ iniuriā vel maledictū vel etiam crimi
nis obiectu aliquē leserit. meminerit
satisfactionē quantocius curare qđ fe/
cit. et ille qui lesus est siue discepta di
mittere. si aūt se inuicē leserint. inui/
cē sibi debita relaxare debebunt ꝓpter
orōes vestras quas vtiq̄ quanto cele/
briores habetis tanto sanctiores habe
re debetis. hec august. ¶ Et notā
dum q̄ vitiū ire multa mala infert ho/
mini. Nam per iram māsuetudo amit
titur. et superne ymaginis similitudo
vitiatur. ¶ Per iram etiam iusticia re/
linquit. quia perturbata mens omne
quod furor suggerit rectū putat. ¶ Per
iram membrorū domina mēs captiua
tenetur. que cum fuerit furore succēsa
etiam mēbra exteriora videlz manus
in ictus siue percussiones primorum
laxat. Et si manus in percussiones nō
exercet. linguam tamen ꝓtinus in ma
ledictionis verba vertit. fratriq̄ inte/
ritum a deo ꝓcibꝫ exposcit. fitq̄ vt vo
to et voce homicidiū peragat etiam cuz
a lesione cessat. ¶ Hec et alia de vitio ire
beatus grego. v. moza. exponens illud
dictum. Virū stultum interficiet iracū
dia. sic ꝓmemorat dicens. Cū scriptū
sit. tu aūt domine cum tranquillitate
iudicas. Sciendū nobis magnopere
est q̄ quotiens turbulentos animi mo
tus sancte mansuetudinis virtute re/
stringimus. redire ad similitudinem
conditoris conamur. nam cū tranquil
litatē mentis ira diuerberat. diuinamq̄
quo dammō sciſſamq̄ perturbat. vt si
bimetipſi non ꝓgruat. ac vim intime
similitudinis amittat. Quanta fit ira/
cundie culpa pensemus per quam dū
mansuetudo amittitur superne ymagi
nis similitudo vitiatur. ¶ Per iram sapi
entia perditur. vt quid quove ordine
agendum sit ommino nesciat. Sicut
scriptum est. Ira in ore stulti requies/
cit. Quia nimirum intelligentie lumē
subtrahit cum mentem ꝓmouendo cō
fundit. Nam ꝓfusus animus nequaq̄
explet etiam si intelligere aliquid pru
denter valet. ¶ Per iram iusticia relinq̄
tur. sicut scriptū est. Ira viri iusticiam
dei non operatur. quia dum perturbata
mens iudicium sue rationis exasperat
omne quod furor suggerit rectum pu
tat. ¶ Per iram lux veritatis amittitur.
sicut scriptum est. Sol non occidat su
per iracundiā vestram. que cuilibet mē
ti iracunda ꝓfusionis tenebras incutit
et huic deus radiū sue cognitionis ab/
scondit. ¶ Per iram em̄ spūs sancti splē
dor excludit. nam dū ira quietez men
tis subtrahit. suam spūi sancto habita
tionē claudit. Cuius recessione anim?
vacuus ad apertam mox infamiā duci
tur. nam ire sue stimulis cor accensum
palpitat. corpus tremit. lingua se pre
pedit. facies ignescit. exasperant ocu/
li. ore quidē clamorē formal. sed sen/
sus quid loquant ignorant. Unde fit
plerumq̄ vt vsq̄ ad aptas manus ira
ꝓsiliat. et qr ratio longe recedit. audā
cior exurgat. seq̄ ipsuz animus retine/
re non valet qui factus est potestatis a/
liene. et eo furor mēbra foras in ictib
exercet. quo intus ipsam membrorum
dominā mentem captiuam tenet. Ali
quando autē manus non exerit. sed in

maledictionis iaculo linguam vertit. fratrisq; interitum precibꝫ exposcit. ⁊ hoc deū ꝓperrare expedit. qđ ipe puer⁊ sus homo vel facere metuit vel erubes⁊ cit. ¶ Itaq; vt voto ⁊ voce homicidiū per agat. etiā cū a lesione proximi manibꝫ cesset. ¶ Plerūq; ira p silentium clausa intra mentem vehemētius estuat. ⁊ cla mosas tacita ira voces formatꝫ ⁊ verba sibi. quibꝫ exasperet ⁊ obiicit quasi in causa examinis posita durius exaspera ta respondet Sicq; fit vt perturbatus animus maiorem strepitum sui silen⁊ tij sentiat. eumq; grauius clause ire flā ma ꝓsumat. Sciendū vero est ꝙ non⁊ nullos ira citius accendit faciliusq; de serit nōnullos quidem tardeꝫmouet. sed diutius tenet Alij aūt qđ est nequi us ⁊ citius ira cundie flammas accipi unt ⁊ tardius deponūt. ¶ Nonnulli vero has tardius suscipiūt ⁊ citius amittūt In quibꝫ nimirꝫ quatuor modis liq̄do lector agnoscit qꝛ ad trāquillitatis bo num vltimus plus q̄ primus appro⁊ pinquat. ⁊ malum secundū tercius su perat ℭ Sed quid ꝓdest ꝙ iracū dia quomodo mentē teneat dicimus si non ⁊ qualiter ꝓpesci debeat exprima mus ¶ Duobꝫ em̄ modis fracta possi de re aīm ira desuescit ¶ Primus vt mens sollicita antecq; agere quodlibet incipi at. omnes sibi quos pati potest ꝓtume⁊ lias prepōnat. quatenus redemptoris sui pbra cogitans aduersa se preparet que nimirꝫ venientia tanto fortius exci pit. quāto se cautius exꝑsciērit arma uit. ¶ Qui em̄ improuidus ab aduersita re deꝑlendit. quasi ab hoste dormiens inuenit eūq; inimicus eius citius ne⁊ cat qui non repugnantem pforat. naꝫ qui mala imminentia p solicitudinez prenorat. hostiles incursus q̄si in insi⁊ dijs vigilās expectat. ⁊ inde ad victo riā valenter accingit. vnde nesciens deprehendi putabat. ¶ Sollerter g̃ am⁊ mus aī actionis sue primordia cūcta debet aduersa p̄meditari. vt semꝑ hec cogitans sem ꝓtra hec tꝛorace parie⁊ tie munitus ⁊ quicquid accesserit pui dus supet ⁊ quicquid nō accesserit lu crum putet. ¶ Scōs aūt seruande man suetudinis modus est vt alienos excess⁊ sus aspiciamus. nostra ī quibꝫ malis excessimus delicta cogitemus Consi⁊ derans em̄ infirmitas ꝓpria mala ex cu sat aliena. patienter nāq; illata iniuri⁊ am tolerat. qui pie meminit ꝙ fortasse habeat ipe tolerare ⁊ quasi aqua ignis extinguit. cū surgente furore cum sua cuiq; ad mentē culpa reuocat qꝛ erū⁊ besci peccari non ꝓcere. quibꝫ vel eo vel proximo sepe se recolit ꝓcendo pec casse. ¶ Sed inter hec sollerter sci endū est ꝙ alia est ira quā īpatientia excitat. alia quā zelꝰ formatꝫ illa ex vi tio ista ex virtute generat. Si em̄ nul⁊ la ira ex virtute surgeret diuine ad⁊ uersionis ipetū phinees p gladiū nō placasset De hoc p psalmistā dr. Irai cimini ⁊ nolite peccare. Quod nimirꝫ nō recte intelligūt. qui irasci nos no⁊ bis tantūmodo nō aūt primis delin⁊ quentibꝫ volūt. si em̄ sic ꝓximos vt nos amare ꝓcipimur. restat vt eoꝝ reatibꝫ sicut nostris vicijs irascamur De hoc itꝫ psalmista dr. Turbatus est ꝓ ira oculus meus Ira quippe p vitiū exce⁊ cat mētis oculū Ira aūt p zelū turbat qꝛ quo saltem recta emulatione ꝓcu⁊ rat eoq; nisi tranquillo corde ꝓcipi⁊ tur ꝓtemplatio dissipat. Ipse nāq; zelus rectitudinis qꝛ in egritudine mentem exagitat. eius mox aciem obscurat vt altiora in commotione nō videat. que bene prius tranquilla cernebat. Sed inde subtilius ad alta reducit. Inde ad tempus. ne videat reuerebat. Nā ipsa recti emulatio. eternam post pau⁊

lulum tranquillitatem aperit. que hic interim per ꝺmotõem claudit. ꝙ vnde mens turbaſ ne videat. inde ꝓficit vt ad videndũ melius clareſcat. Nonnũ ꝙ vero ꝺmotioni ꝓtemplatio iungitur nec prevalet mens perturbata conſpicere ad qõ vix valet tranquilla inhiare. Sed cũ per zelũ animus moueſ cuiꝰ randũ ſummo pere eſt ne lxc eadez que inſtrumenta virturis aſſumiſ mẽti ira dominef. ne quaſi dña preeat. ſz velut ancilla ad obſequiũ pata a tõis tergo nequaq̃ recedat. eteñ robuſtius ꝓtralaſ. Nam quantũ liber ira ex zelo recti tudinis ſurgat. ſi immoderata mentẽ vicerit rationi ꝓtinus ſeruire ꝓtemmit ꝙ tanto ſe impudentius dilatat. quanto impatientie vitiũ virtutẽ putat. vn de neceſſe eſt vt lxc ante omĩa qui zelo rectitudinis mouef attendat. ne ira extra mentis dominiũ tranſeat. ſed in vlcione peccati modum q̃ ꝓſiderans ſurgentẽ animi ꝑturbatõem ſubtilius ꝓtractando reſtringat. aĩoſitatẽ q̃ repꝛimat. ꝙ motus feruidos ſub eq̃tate diſponat. ꝙ eo fiat iuſtioꝛ vltoꝛ alterius quo pꝛioꝛ extitit victoꝛ ſuus. q̃tenus ſic culpas coꝛrigat delinquentiũ vt añ furoꝛẽ ſuũ tranſcẽdendo ꝺiudicet. ne intpanter excitatus ipſo zelo rectitudinis longe a rectitudine aberret. Hec greg. In his igiſ dictis ſanctiſſimi vꝛi duplicẽ iram eſſe audiuimus. Vnã impatientia exciter. Alia quam zelus foꝛmat. Pꝛima eſt vitioſa. ſcda eſt meritoꝛia. ſi actus ſuos cum diſcretione ꝙ rimoꝛe dñi ꝓſecuta fuerit. nam ſi zelus ire defuerit. nec doctrina ſufficiet. nec crimina ꝓſcenf. ꝙ non ſolũ malos. ſed etiã nonnunq̃ bonos ad malum inuitat Teſtaſ lxc beatus criſoſtomus ſuper matth. ſic dicens. Ira nã q̃ ſi non fuerit. nec doctrina proficit. nec iuſticia ſtat. nec crimina cõpeſcuntur. Itaq̃ qui cũ cauſa occurrit ſi non iraſcif peccat. Patientia eñ irrationabilis vitia ſeminat. negligẽtiam nutrit. ꝙ non ſoluz malos. ſed bonos ad malum inuitat. lxc criſo. ¶ Scien dum q̃ ſunt nõnulli qui quidẽ diuerſis virtutibꝰ ſunt pꝛediti. ad zelum tñ animaꝝ nimis ſunt pigri ꝙ peccantes quoſq̃ quaſi ob cuſtodiã humilitatis increpare non pꝛeſumunt. vel ne caritatem ꝑturbare videanf. deliquentes arguere metuunt. Econuerſo ſunt nõnulli qui lxc qõ agunt in ſpũ furoꝛis agere ſe arbitranf ſpũ rectitudinis. ꝙ que veraciter exequunf odio hoĩm exercere ſe putant vel ſimulant odio virtioꝝ. De talibꝰ richardus de ſancto victoꝛe in tracta. ſup bẽnya. ſic dꝛ. Quã multos videmus ſpũ paupes. ſpe gaudentes. caritate feruentes. multuz abſtinentes. ad modũ patientes. ad zelum tñ animaꝝ nimis tepidos. multũq̃ toꝛpentes. Alij quaſi ob cuſtodiam humilitatis delinq̃tes increpare nõ pꝛeſumunt Alij ne caritatẽ fraternam ꝑturbare videanf. peccantes arguere metuunt. Econtra multi qõ abſq̃ dubio agunt in ſpũ furoꝛis agere ſe arbitranf zelo rectitudinis. Et que veraciter exequunf odio hoĩm exercere ſe putant. vel ſimulant odio virtioꝝ. Sed q̃ ſo ſeipſos interrogent. vꝛ in veritate diligant quos quaſi inſtigante zelo tñ acerbe caſtigant. Illi eñ pietate potiꝰ q̃ crudelitate delinq̃tes ꝓſequi credendi ſunt. qui interna illa gaudia ad que eos tot doloꝛibꝰ inuitant per expientiã nouerunt. Mens aũt que caritatis adhuc ꝙ interne ſuauitatis expers eſt rectitudinis noꝛmã in ſuo zelo mĩme ſeruare poteſt Caritas enim docet quõ tractare oporteat quos zelus caſtigat.

Hec richardus. Notandum etiam q̄ reddere malū p̄ malo est fragilitatis sicut fecit ioab q̄ interfecit abner interfectorem fratis suis azahel. Sz reddere malum p̄ bono est puersitatis. sicut fecit iudas tradendo dñm Reddere aūt bonū pro malo est pfectionis. sicut fecit scūs stephanus q̄ pro inimicis orauit. Reddere vero bonū p̄ bono ē equitatis. sicut fecit assuerus q̄ mardochæum honorauit ¶ Sciē dū vltimo q̄ filie ire sunt xx. viz impatientia. discordia. rixa. ꝓtumelia. iniuria. ꝓteruia. malicia. maligītas. furor. clamor. indignatio. blasphemia. homicidiū. Impatientia aūt est impetuosum animi motum non refrenare. Discordia vero est aliquor̄ dissensio. quos prius amoris vinculū colligauerat. Discordia aūt vel litigare valde ē reprehensibile. q̄r fm beatū augu. Nihil est similius actibꝫ demonū q̄ litigare Rixa est motus ex discordia factus. Contumelia est voluntas se vindicās p̄ exprobationem malor̄. vel p̄ vbor̄ iniuriaz. Iniuria est verbo vel facto cū aliquo iniuste facere. Proteruia ē subitaneo motu in verba obiecta obrumpere vel ꝓrumpere. Malicia ē qua quis dampnum alicui mollit. Malignitas ē mala voluntas hois cū vltra non possit Furor est intempata tempestas animi rōnem p̄hibens Clamor est voluntas se vindicans in exaltando vocem per vituperium ad alior̄ aures ꝓmiens. Indignatio est voluntas se vindicans p̄ signum molestie exterius declarata. Blasphemia est voluntas se vindicans p̄ obprobriū deo et sanctis oblata. Homicidium est actuali volūtate in mortem alterius moliri. Sic igit patet q̄ habemus de vitio ire.

Filius.

Post explanationem de vitio ire nunc de vitio accidie q̄ quid ipa sit cupio informari.

Ca. IX. Pater. Accidia ut dicit beatus greg. est de virtute laudabili exercitō vtriusq̄ hois languida dilectio Itē fm hugonē de sctō victo. Accidia est in ꝓfusione mētis nata tristicia siue tediū q̄ amaritudo aī immoderata. qua iocūditas spūalis extinguitur q̄ quadaz desperatione in semetipsa subuertit Est aūt accidia animi torpor quo quis aut bona negligit inchoare. aut inchoata implere fastidit. ¶ Sunt aūt duo nomina huius vitij. s. tristicia q̄ accidia. quorum nominum hec est ratio. q̄r in peccato isto est auersio a spūali bono. qđ estimat grauest cut ieiunare vigilare q̄ hmōi q̄ rōe huius dr tristicia. Est etiam ibi ꝓuersio ad creaturam. s. ad quietem. que estimat leuis. q̄ rōne huius dr accidia. Patet ex his q̄ hoc vitium ꝓprie vocatur tristicia opponit leticie spūali. que est in exercitio spirituali sed ꝓprie vocatur accidia opponit fortitudini que consistit in aggrediendis arduis q̄ sustinendis aduersis. q̄r per ea habet animā tediuz de omni spirituali difficili. ¶ Circa quod notandum q̄ si aliquis volūtarie se subdit obedientie q̄ precepto q̄ tamen tristetur de aliquo opere afflictiuo. q̄ laborioso. eo q̄ ꝓpter hoc sentiat aliquā corporalem grauitatem sicut contingit in ieiunijs. vigilijs q̄ ceteris castigationibꝫ corpis. Sed tamen pront valet q̄ quis cū difficultate illa que prius voluntarie susceperat exequitur. talis tristicia non est accidia. quia non est de interiori bono sed de exteriori malo. vnde etiā q̄ martires dicunt in lacrimis seminasse q̄ te

statur hoc beatus thomas de aquino sic dicens. Si quis voluntarie implens obiam vel ꝓceptū tristet de aliquo opere afflictiuo vel laborioso. talis tristicia non est accidia. qz non est de interiori bono sed de exteriori malo. Unde et martires dicunt in lacrimis seia esse vt augu. exponit. Nec illa tristicia passionis est accidia. qz nō est de interiori bono sed de exteriori malo Hec tho. Si aūt prevalente tristicia ex aliqua negligētia seu incuria hoīs nequaq̄ oppimit affectus et deliberato animo et non resistēte omittit bonuz opus ad quod quis tenet. tunc talis tristicia siue accidia habet culpā. ¶ De hoc idē thomas dr Tristicia dz oē aggrauans inquantū oppimit affectū ne insurgat ad bene operandum. et hec aggrauatio tristicie in bonis magis hz rōnem culpe q̄ pene. qz eius principiū ex nobis est. hec thomas. Uñ resistendū est accidie. nec ꝓpter hmōi vitiū obmittendū est opus bonū et illa que ptinent ad salutem. Nam per pctm̄ ꝓuocat deus et munꝰ sue gratie subtrahit his qui ad celestia regna querēda fuerint accidiosi. Testat hoc beatus fulgē. qui dicit. Fugant angeli. irritat deus. subtrahitur dei munus. dum animus humanus ad celestia accidiosus fuerit et infirm? Hec ille. Qui igit vult assequi premium future glorie excutiat pigriciā seu accidiā a se et in bonis operibz se exerceat. qz multi sunt qui regnare quidē desiderant cum xpo. sed laborē nolūt subire ꝓ xpo. De talibz beda sic dicit Vult et nonvult piger. Recte pigriw cabulo denotat. qui vult regnare et nō laborare ꝓ deo. delectant mia cū poltur. Et beatus bernar. dicit de eodē. q̄ pauci post te o dñe ire volunt. cum tamē ad te peruenire nemo sit qui nolit. hec scientibz cunctis q delectationes sunt in dextera tua vsq̄ in finem. et ꝓterea volunt omnes te frui. ac non itare imitari. regnare cupiunt sed non pati. non curant querere que tñ desiderant inuenire. cupientes sequi sed non sequi. hec bernar. Cupientes igit efficaciter has ꝓmissas dñi delectationes. tunc cauenda est valde accidia. qz de ipsa ꝓcedit repiditas que hoīem ad multa incongruentia perducit. nā tepidoꝝ est leticia remissa. breuis et rara ꝓpunctio. tepida ꝓuersatio. obediētia sine deuotione. oratō sine cordis intentōe. lectio sine edificatōne. amant enim terrenas ꝓsolatōnes et suas affectiones raro in deū dirigunt. Unde bernardus. Pernicioſa tepiditas ido fugienda. nam tepidoꝝ remissa ē leticia pusillanimis tristicia. quoꝝ breuis rara ꝓpunctio. animalis cogitatio. tepida ꝓuersatio. quoꝝ obediētia sine deuotōe. sermo sine circūspectione. oratio sine cordis intentōe. lectio sine edificatōe. Quos demq̄ vt videmus vix gehenne metus inhibet. vix pudoꝝ cohibet. vix frenat ratio. vix disciplina coercet. Huiusmodi autem si diu ita permanserint sub onere. aut oppimūtur et succūbunt. aut quodammodo in inferno sunt et nunq̄ ad plenum respirant in lucez miserationū domini. nec in libertatem spūs. qui solum facit iugum suaue et onus leue. Inde autē pernicioſa tepiditas emanat. quia voluntas eorum nōdum purgata est. nec bonum sic volunt vt nouerunt a ꝓpria ꝓcupiscentia abstracti et illecti Amant em̄ in carne sua terrenas ꝓsolatiūculas. inde est q raro affectōes suas in deuz dirigant. et eoꝝ ꝓpūctio nō est ꝓtinua sed horaria. Impleri aūt visitatōibz dñi anima que his distractionibz subiacet non potest. et quanto magis illis

euacuabit tanto amplius istis implebit. Non enī spūs ⁊ caro ⁊ tepiditas in vno domicilio p̄morant. p̄sertim cū ipa tepiditas soleat homino vomitum p̄mouere. hec beatus bernardus.

¶ De tristicia etiam sciendum q̄ valde periculosa est nam cuz animum occupat multa mala inducit. Orationes namq̄ explere cū alacritate nō simit. sacre lectioni intendere p̄hibet. trāquillū ⁊ mitem fratribz esse non patit ad cūcta opa virtuosa impatientem ⁊ asperū reddit. Interdū etiā nullis causis exigentibz quodam merore deprimit. Sed huic vitio resistendum est sicut fornicationi vel ceteris vitijs. que tot mala eam patientibz solet inferre De hoc dt cassianus in quibusdā collationibz patz. Edaces tristicie stimuli retundendi sunt. que si passim p̄ singulos incursus ⁊ incertos ac varios casus obtendendi aīm nīmi habuerit facultatem. ab omni nos sepat diuine p̄templationis intuitu. Non orōnes explere cū solita cordis alacritate permittit. non sacraz lectionū remedijs incumbere. tranquillum quoq̄ ac mitem fratribz esse non patit ⁊ ad cūcta opationuz vel religionis officia impatientem ⁊ asperū reddit. Interdū etiā nullis existentibz causis inimici subtilis instinctu magnope repente merore deprimit ¶ Est etiaz aliud detestabile tristicie genus. qđ desperationem aīe mittit delinquēti. qđ nec cayn fecit post fratricidium penitere. nec iudam post traditionem domini sed illa tristicia que p̄ñam ad salutem stabilem opat. obediens ē. ⁊ affabilis mānsueta ⁊ humilis ac patiens vtpote ex caritate dei procedens. Quapropter absq̄ illa que p̄ p̄ñia salutari vel p̄ studio p̄fectionis seu p̄ desiderio suscipitur futuroz. ois tristicia tamq̄ seculi ⁊ que mortem infert equaliter repellenda est sicut fornicationis spūs seu phi largie vel ire. hoc enī mō vniuersarum tristiciarum genera valebimus superare cum eternaz rerum ac futuraz intuitu semp leti nec casibz dejecti p̄sentribz nec p̄speris fuerimus elati. vtraq̄ vt lut caduca ⁊ mox transeūtia p̄templātes. hec cassianus. Dicit de hoc iohānes abbas montis sinai. Qui cecidimus. p̄ra tristicie demonem p̄ oībz pugnemus. ipe enī tempore orationis assistens. ab oratōe euacuare nos vult Beatus etiaz bernardus. tristitiam ⁊ pusillanimitatem. que ex illa orīt monet caueri sic dicens. Oportet pusillanimitatem ⁊ tristiciā in oībz. que agenda sunt tolerandam caueri. quia hylarem datorem diligit deus Nec turbet quis pusillanimitate spūs. hoc enī quā rum p̄ labozat aduersarius noster vt holocaustum nostrum deuotionis pigredine euacuet. ⁊ vt minus acceptuz fiat deo. ⁊ conscia nostra spirituali gaudio minus exhileret. ficq̄ de pusillanimitate tolerantie etiam conscientie pusillanimitas generetur. hec bernardus. ¶ Sciendū q̄ accidia habet plurimas filias vt sunt iste. torpor animi. desidia. pigricia. pusillanimitas. negligentia. īprudentia. incircūspectio. ignauia. rācor. despatō. euagatio mentis circa illicita. Torpor aī est quo q̄s aut bona negligit inchoare aut inchoata implere fastidit Desidia est segnities q̄ q̄s bona aggredi formidat Pigritia. ē mēbris inertia vel aī fatigatio q̄ q̄s p̄sumare fastidit īchoatū Pusillanimitas ē aī angustia. q̄ q̄s timet aggredi magna Negligētia est torpor animi. quo quis minus diligens est circa equi. quod deberet Imprudētia est mētis obtenebratio. qua quis minus est ꝑuidus in p̄uidendo p̄teritis vel fu

tura. Incircumspectio est animi vitiū quo quis minus caute discernit ꝓtrari etatē vitioꝝ. vt si quis vitans anarici am incidit in ꝓdigalitatē. Ignauia ē vitiū animi quo quis in nullo ope ad hibet debitā discretionē. Rancor ē inueteratū odium. Desperatio est diffidentia de dīna miscdia ꝓpter defectus meritoꝝ. Diffidentia aūt meritorum mater est diffidentie premioꝝ Euagatio mētis est circa illicita. qñ homo ab ꝓpositis est tristicia. ꝙ non habens in se vnde delectet euagat ad omnia q̄rens delectatōem. ꝙ sic p3 de vitio accidie.

Filius.

Postq̄ informatus sum de vitio accidie. nunc de peccato auaricie cupio edoceri.

Ca. .X. Pater.

Dire debes qđ auaricia vt ait tullius. est immoderatus amor habendi. Item auaricia ſm beatum bern. est quarumlibet rez insatiabilis ꝙ inhonesta cupido. Est eriā auaricia pestis cum cupiditate acquirendi vel retinendi diuitias. honores ꝙ sciam Item auaricia scōm apostolū dr ydoloꝝ seruitus. q3 homo elatus exhibet creature quod debet creatori. s. fidem. spem ꝙ dilectionez. hoc enim auari exhibent pecunie In hoc ergo specialiter reprehendunt isti qui rei vilissime amorē suum exhibent. s. pecunie que de terra tollit. quā creaturā deus infimā ordinauit. De hoc Innocentius eriā sic dicit. Auaricia ſm apostolum est ydoloꝝ seruitus q3 sicut ydolatria seruit simulacro. sic auarus thesauro. nā ille cultū ydolatrie libenter ampliat ꝙ iste cumulū pecunie libenter augmentat. Ille cū omni diligētia colit simulacr. ꝙ iste cum oī cura thesaurum custodit. ille spem ponit in ydolatria. ꝙ iste spem ꝓstituit in pecunia. ille timet mutilare simulacr. iste timet minuere thesaur. hec innocen. Et notandum ꝙ auaricia non solū est in appetitu auri ꝙ argenti. sed in omnib rebus que inordinate cupiunt debet intelligi Unde beatus aug. Auaricia quippe nō in solo argento ꝙ auro vel in nummis sed in omnib reb que cupiunt inordinate intelligenda. Ubicunq plus oīno vult quisq̄ q̄z satis est. hec autem auaricia cupiditas est. cupiditas vero improba voluntas est. ergo improba voluntas malorum omnū est causa. Hec ambro. De eodē etiam dicit ysaac abbas syrie. Qui cupiditate ligatus est seruus vitioꝝ existit Et ne putes ꝙ sit cupiditas questus tm̄ modo auri ꝙ argenti. sed oīs rei cuiuslibet in qua voluntas tua pendet. hec ysaac. Necē est aūt vt animus huic vitio viriliter resistat anteq̄z prevaleat. q3 quē auaricia possidet hic satiari nunq̄z diuitijs pt. Unde august. Auarus vir inferno similis est. Infernus essi quantoscūq̄z devorauerit nunq̄z dicit satis est. Sic ꝙ si omnes thesauri ꝓfluxerint in auar. hec augu. Tales igit auari qui fic res transitorias diligunt tanto magis affliguntur cū eas perdunt. quanto validius ꝙ tenacius eas prius amauerūt. Quod pbat ysidorus sic dicens. Qui plusq̄z oportet res transitorias diligunt. maiorem sibi ingerunt dolorem res ablate q̄z amorem prebebant possesse. Graui enim dolore amittunt que cum magno amore habent. minus aūt carendo dolemus que minus possidendo diligimus. hec ysidorus. Unde calcanda est auaricia siue cupiditas que suos amatores sita afligere solet. ꝙ se diligētes vt ita dicā magis vorare q̄z vorare cō fuerit. De hoc beatus august. sic dicit Presens seculū est quasi mare. ventus

magnus et tempestas valida. in mari vnicuiq; sua cupiditas est. Ambulas sup mare sub pedib; tuis est seculi timor. Amas seculū absorbet te. amatores em̄ suos vorare nouit nō porrare Sed cū cor tuū fluctuat cupiditate inuoca xp̄i diuinitatem. Cupiditas aūt nihil aliud est nisi amor rep̄ transeuntium Cupiditatis vero minuēde initium est deum timere. qui solus timeri sine amore non potest regnat aūt carnalis cupiditas. vbi non est dei caritas. hec augu. Amoueamus ergo a nobis cupiditatem. vt deo adhērere valeamus p̄ caritatē. q; vt dr. beatus greg. Auctori nostro aliter inhērere nō valemus nisi cupiditatem a nobis que est omnium malor radix abscindamus. hec grego. Tanto nāq; vnusquisq; dissimilior est deo quanto fuerit in rebus tpalib; cupidior. q; sicut caritas facit hominem similē deo sic cupiditas dissimilem. Quod ꝓbat beatus augu. sic dicens Quanto homo similior est deo tanto fit ei propinquior q; nulla est alia ab ipo longinquitas q̄ eius dissimilitudo. tanto autē est ei dissimilior anima quanto rerū temporalium mutabiliumq; cupidior. ℟ Ex hoc dicto excipiunt duo documenta. Primum est q̄ p̄fectio humana ꝓsistit in assimilatione diuina Secundum q̄ cupiditas opponit caritati. q; sicut per caritatem homo fit deo summe similis ita p̄ cupiditatem maxime dissimilis Quicūq; etiam laborat p̄ temporalib; diuitijs vt post adeptionem illarum se libere possit tradere luxurie ⁊ alijs lasciuijs. hic talis efficit habitaculū spiritus maligni. probat hoc beatus gregorius sic dicens. Demonum habitaculum fit quisq; in hoc seculo. qui ꝓpter diuitias ⁊ honores laborat. quas postq̄ consecutus est. tradit luxurie. vt que auaricia ꝓgregauit luxuria consumit. hec grego. Princeps aūt huius mundi videlicet diabolus eiciť foras quando ex toto corde renunciat huic mundo. q; vincunť inuisibiles potestates, s. maligni spūs qui in nobis vincunť visibiles cupiditates De hoc dr. beatus augusti. sic. Princeps huius mundi missus est foras ab animis eor qui colerent verbo dei ⁊ non diligunt mundum. cuius ille princeps non. q; ipse dominus est huius mundi. Sed princeps cupiditatis earum. quib; cō cupiscit oē quod tranſit. vt ei subiacent qui negligunt eternum deum ꝓpter instabilia ⁊ visibilia ⁊ mutabilia. Ratio est ei oīm malor cupiditas. mittitur diabolus foras. quādo ex toto cor de renunciat huic mundo. ibi vincuntur inimici nobis inuisibiles potestates. ibi vincunť visibiles cupiditates ⁊ ideo q; si in nobi simet vincimus tē. poralium rerum cupiditates nec̄ est vt in nobismetipis vincamus ⁊ illos qui p̄ illas cupiditates regnat in hoc hec augu. Unde resistendū est auaricie ne dominet sed potius vt ancilla subdita sit rōni. Un̄ seneca. Pecuniē or impare non seruire. Pecunia si vtilis as ancilla est. si nescis domina. Si etiam pecuniā habueris necesse est. vt tibi meriū aut pecuniaz vilē habeas. hec seneca S Dicit etiā in ecclesiastico. q; auro nihil est sceleſtius ⁊ hoc ꝓter quatuor causas. Primo q; omnia fere scelera p̄ auaritiā ꝓperant. vt furta ⁊ homicidia ⁊ hmōi. Secūdo ꝓtra legem est nature Unde dr. luce. Quecūq; vultis vt faciant vobis homines ⁊c. Tercio q; contra legem scripturam Un de luce. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester celestis misericors est. Quarto quia est contra legem vniuersalem que est in omnib; rebus. que ꝓpellunt

se dare. Auarus vero captiuas detinet res ne se ꝓmunicare possint. Ultimo notandū ꝙ hꝫ sunt filie auaricie. videliz symonia. vsura. furtū. periurīū. mendaciū. rapina. inquietudo. violētia. dolus. fallacia. fraus. prodicio. obstinatio. iniustum iudiciū Symonia est studiosa cupiditas emendi vel vendendi spūale vel spūali annexū Usura est studiosa cupiditas recipiēdi aliquid vltra sortem vel vbi amplius requirit̄ q̄ datur. Furtū est vsurpatio latentis rei inuito dño. Periurium est mendaciū iuramento firmatū. qđ sepe fit in emptione ⁊ venditōne. Mendaciū est vocis falsi significatio cum intentōe fallendi. Rapina est violenta predatio rei aliene Inquietudo est alicuius iniusta ꝓmotio. Violētia est que fit alicui nocendo palaz per acta mala. Dolus est fraudulēta deceptio Fallacia est q̄ fit per verba deceptionis in occulto. Fraus ē deceptio per facta que fit in pīna illius qui decipit̄. Prodicio est idē qđ deceptio q̄ fit in absentia decepti. Obstinacio est pertinacia in malo. Iniustum iudiciuz est iniuste sn̄ie platio ex timore vel cupiditate pecunie ꝓmulgate. Filius.

Habita informatione de pctō auaricie. nunc de peccato gule cupio edoceri. Et primo quid sit gula.

Ca. XI. Pater.

Gula ut dicit beatus augusti. est immoderata cibi auiditas. Item ysidorus de summo bono de ꝛc. Gula ē immoderatus appetitus edendi Item gula vitat eda citas nature finibꝫ nō ꝓtenta Notandum aūt ꝙ humana natura bene quidem ab initio condita ꝓpter lapsuz primi hominis in magnā miseriam cecidit. ⁊ ꝓpter hoc multis necessitatibus oppressa. nihil in hac vita nisi vt affligeret inuenit Unde cū necessitatibus nostris plusq̄ expedit deseruimus mētis curam negligimus. ⁊ miserie nē infirmitatis supaddimus squalorem culpe. Unde sancti viri in oī qđ agunt seipsos studiose discutiūt. ne quid ab eis plusq̄ nature sue infirmitas requirit exigant. At econtra praui non solū in nature necessitatibꝫ non sunt ꝓnenti sed victi delectatōe carnali etiam in voluptate gule ac ceteris vitijs se immergūt De hoc beatus gre. xx. moza. sic dicit. Natura igit̄ humana bene cōdita sed ad infirmitatē vitio voluptatis lapsa in calamitatem cecidit. quia pressa innumeris necessitatibꝫ nihil i hac vita nisi vnde affligeretur inuenit Sed tamen eisdez nature necessitatibus plerumq̄ plus q̄ expedit deseruimus. mentisq̄ curam negligimus ex miseria negligentie infirmitati nostre addimus squalorē culpe. Necessitates namq̄ naturales hoc habere valde periculosum solent. ꝙ sepe in eis mīme discernit̄ quid circa illas ꝓ vtilitatis studiū quid pro voluptatis vitiū occurrat. crebro em̄ occasione seductōis inuenta dum necessitati debita reddimus voluptatis vitio deseruimus. ⁊ infirmitatis velamine añ discretōis oculos excusatio nā palliat. ac q̄si sub patrocinio explēde vtilitatis occultat. infirmitatē vero nē nature per negligētiā laxare nil aliud est q̄ calamitatis miseriā addere. ac vitioz squalorē ex eadem miseria multiplicare. Uñ sancti viri in oī qđ agunt studiosissima intētōe discernunt. ne q̄d ab eis plus nature sue infirmitas q̄ sibi debeat exigat. ⁊ ne sub necessitatis tegmine in eis virtum voluptatis excrescat. Aliud enim ex infirmitate. aliud ex tēptatōis sug-

gestione sustinent. ⁊ quasi quidam rectissimi arbitris inter necessitatem voluptatemq; ꝯstituti hanc consulendo subleuant illā ꝓmendo frenant. Unde fit vt ⁊ si infirmitatis sue calamitatem tolerant tamen ad squalorem miserie p negligentiam non descendant. at econtra ꝓui gaudēt in his corruptionib⁹ suis ac necessitatib⁹ que nimirum eos ad vsum voluptatis retorquēt cū enim reficiendis cibo corporalibus nature seruiunt ꝓo delectatione gule in voluptatis ingluuie descendunt. Cum regendis membris vestimenta querunt. non solum que tegūt sed etiā que extollunt appetunt ⁊ ꝯtra torporez frigoris non solum que per pinguedinem muniant sed etiam que per molliciem delectent. Et non solum que per molliciem tactum mulceant sed ⁊ que per colorem oculos seducant. Hec gregorius. ✠ Sciendum etiam est q̄ nequaq; aliquis ad spiritualis agonis certamē ꝓsurgere potest. nisi hostis ꝓius interior videlicet appetitus gule fuerit edomatus. Quia nisi quis ex ea que magis sunt vicina ꝓsternat. ad ea que longius sunt expugnāda nō ꝓeualebit. Nec merebit grauiores pugnas nequitiaq; celestium experiri. si carnem fragilem resistentē spiritui nequiuerit subiugare. qui em̄ gule superfluos appetitus cohibere nō pōt. quo modo valebit carnalis cōcupiscentie estus extinguere. Et qui nō valēt passiones hmōi cōpescere. qualiter poterint occultas temptationes debellare q̄; plures em̄ ordinem certaminis ignorantes edomare gulam negligūt. ⁊ tm̄ ad spūalia bella ꝓsurgunt. qui aliq̄n etiā multa q̄ magne fortitudinis sunt faciunt. sed dominante gule vitio. per carnis illecebra oē q̄ fortiter egerunt pdunt. Et dum venter non restringit̄ p carnis ꝓcupiscentiam videlicet per luxuriam simul cuncte virtutes obruuntur. De hoc beatus grego. xxx. moral. exponens illud dictum Clamorez exactoris nō audit sic ait. Quis intelligi exactor alius nisi diabolus potest qui semel iam paradiso hoī male persuasionis nummum ꝓtulit. ⁊ quotidie ab eo huius debiti exigere reatum querit. huius exactoris sermo ē ꝓsuasiōis male inchoatio. huius exactoris clamor est iam nō leuis sed violenta temptatio. hic exactor. i. temptator loquitur cū leuiter suggerit. hic exactor clamat cum fortiter temptat. Clamorem exactoris non audire est violēter temptationum motib⁹ minime cōsentire. audiret em̄ si ea que suggerit faceret sz cum peruersa agere despicit recte dicitur clamorē exactoris nō audiet. non nulli vero hoc loco p exactorem ventrē intelligi volunt. ipe nāq; a nobis q̄dam debitum exigit. q; quotidianum fructum sibi humani laboris impendi etiam p natura querit. Abstinentes igit̄ viri. qui dum violentia gule desideria reprimunt. quasi clamantis exactoris vba ꝓmunt. sed cū ꝓtinenti viro contra innumera vitia multa virtutum certamina suppetunt. cur sub exactoris clamore cōtempto de solo hic ventre dr q̄ eius imperū impulsumq; restrīgit. nisi q̄ nullus palmā spūalis certaminis apprehendit. q̄ nō in semetipso ꝓius p afflictā mēris vel ventris ꝓcupiscentiā carnis incentiua deuicerit. Neq; em̄ ad ꝓfectum spūalis agonis ꝓsurgit̄. si nō ꝓius intra nosmetipos hostis positus gule viz appetitus edomat̄. q; si nō ea q̄ vicinior a nobis sunt ꝓsternimus. nimiq; iamiter ad ea q̄ lōgius sunt ipugnanda transimus. Incassum nāq; ꝓtra exteriores inimicos in cāpo bellū gerit̄. si intra ipsa vr

bis mensa cuius insidias habet. mens quoq; ipsa certantis sub graui pfusio/ nis dedecore a spiritalis certaminis cō gressione repellit. qñ infirma in car/ nis plio gule gladꝰ pfossa superatur. nam cū se paruis pstermꝫ pspicit. pfli/ gere maioribꝰ erubescit. Nonnulli vo re gulam negligūt. ad spiritalia bella psurgunt. qui aliqñ etiam multa que magne sunt fortitudinis faciūt. sed dō mināte gule vitio per carnis ꝯcupi scentiā simul cuncte virtutes obruent. Unde. nabuchodonosor vincēti scri/ bit. princeps cocoꝝ destruxit muros ierusalē. Quid enim per muros ierusalē significans scriptura exprimit nisi virtutes anime q̄ ad pacis visionem tendit. Aut quis cocorū princeps nisi venter accipit. cui diligētissima a co quentibꝰ cura seruit. Muros igit ierusalē princeps cocoꝝ destruit. qꝫ vir/ tutes anime dū non restringit. venter perdit. Hinc est q̄ paulus ꝯtra memet ipsum ierusalē decertanti vires cocoꝝ prin/ cipi subtrahebat cum diceret. Castigo corpus meū. et in seruitutē redigo. nē. Hinc etiam premisit dicens. Sic cur/ ro non quasi in incertū. sic pugno non quasi aerē verberans. qꝫ cum carnē ip sis restringimus ꝯtinentie nostre ictī/ bus non aerē sed immundos spūs ver beramus. Et cū hoc qđ intra nos ē sub iicimus. extra positis aduersarijs pu/ gnos damus. Hinc est q̄ rex babilo/ nis cū succendi fornacē iuberet. napte geriē precepit. sed tñ abstinentes pue ros hoc igne mīme psumit. quia anti/ quus hostis licet innumeras ciboꝝ cō cupiscētias nostris obtutibꝰ opponat. quibꝰ libidinis ardor crescat tñ bonis mentibꝰ spūs supernī gratia infibilat. et a carnalibꝰ ꝯcupiscentie estibꝰ ille/ se pdurant. et si vsq̄ ad temptationem cordis flāma ardeat. vsq̄ ad ꝯsensum tamen temptatio non exurgat. hec gre gorius. De hoc dicit cassianus in col/ lationibꝰ patrum. Impossibile inquit est extingui ignita corpis incētiua pri vsq̄ ceteroꝝ quoq; principaliū viti orum fomites radicitus excidant. pri ma nobis calcanda est gule ꝯcupiscē/ tia. et cousq̄ extenuanda mens non so lum ieiunijs vel etiam vigilijs. lectōe quoq; et crebra ꝯpunctōne donec eius/ modi meditationibꝰ occupata piter et possessa ipsius sibi refectōne non tam iocunditati ꝯcessam q̄ oneris vite si/ bi impositam recognoscat. illud enim est cunctaꝝ luctaminū fundamentum vt primitus carnaliū desideriorꝫ incē tiua perimant. Non enim merebimur mentis roboꝝ ꝯquisito grauiores pu/ gnas nequiciaꝝ celestiū experiri si car nem fragilem resistentem spūi nostro subiugare nequimus. Qui enim gule superfluos appetitus inhibere nō potu/ it. quomō estus carnalis ꝯcupiscentie valebit extinguere. et qui nequiuerint passiones huiusmodi ꝯpescere. quali/ ter occultos nullocq; hominū teste pru rientes poterit debellare. non enim est nobis aduersarius extrinsecus formi/ dandus. in nobisipsis hostis est inclu/ sus. intestinū nobis quotidie ingerit bellum. deuicto eo omnia que forinse/ cus sunt reddent infirmi ac militi xpi vniuersa pata erunt et subdita. De vi/ tio gule etiam dicit Johannes abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradi bus sic. Gula est preparatio deliciarū delectantiū. ꝯditrix delectatōis fons libidinis Gula est ciboꝝ satietas. pa ter fornicationis. tribulatio vero ven/ tris. ꝯculcatio est castitatis. Qui suū

ventrem fouet ⁊ nutrit ⁊ ꝓtendit spiritum vincere fornicationis. simul est volenti cū oleo incendiū extinguere Dispondisti xpo ihesu augustam ⁊ artā ambulare viaz. angusta ventrē. Vēs ieunātis orat vigilanter ⁊ sobrie. nō abstinentis vero replet ydolis imundis in mensa alimentoꝝ recumbēs ad refectionem affer in mediū memoriā mortis ⁊ iudicij poculum bibens. xpi regis dñi fellis ⁊ acceti non cessesmemorari. ⁊ penitus aut abstinebis aut suspirabis aut sapere magis humile facit. hec iohannes ¶ Notandū vero est ꝙ quinqꝫ modis peccat circa gulam Primo cum quis horam comedendi ꝓuenerit ⁊ hoc sepius fit ꝓpter impatientiam expectandi tempus debitum. Secundo cum quis querit cibaria ꝑciosa ⁊ delicata. de quibꝫ Ouidius. Est virtus placitis abstinuisse cibis ⁊ sic peccauit dives ille. qui epulabat quotidie splendide. Tercio qñ ꝙs mensurā excedit. s. nimis ꝓpendo Pro quo sciendum ꝙ hoc quod vni ē mensura debita hoc alteri est excessus Qñ mēsura nō consistat in cibi quātitate. sed in comedētis qualitate. Quarto quando quis nimis ardenter vel festinanter comedit. nō em̄ ciboꝝ vsus sed concupiscentia in vitio est. Quinto qñ nimis studiose quis prepat sua cibaria. Unde bernardus. Non sapores sed fames excitet appetitum In omnibꝫ his sumenda sunt duo nō que voluntas sed que requirit necessitas. Contingit etiam esse peccatuꝫ circa diminutionem cibi sicut circa superfluitatē. hec ⁊ alia de vitio gule Beatus gregorius .xxx. moral. commemorat sic dt. Sciendum ꝙ quinqꝫ modis virtū gule temprat. Aliquando namqꝫ indigentie tempora preuenit aliquādo vo tps non preuenit. sed cibos lauciores querit. aliqñ cū quelibet sumēda sunt preparari accuratius expetit Aliquando aūt qualitati ciboꝝ ⁊ tempori congruit. sz in ipa quātitate sumendi mēsuram refectionis excedit Nonnunqꝫ vero ⁊ abiectus est cibꝫ quē desiderat. ⁊ tñ ipso estu immensi desiderij deseruus peccat Moris quippe sñaz patrie ore ionathas meruit. qz in gustu melis ꝓstitutum edendi tempus antecessit. Ex egipto populus eductus in heremo occubuit qz despecto manna, cibos carnium petijt quos lauciores pauit. Et prima filiorū hely culpa suborta est. ꝙ ex eoꝝ voto sacerdotis puer non antiquo more coctas vellet de sacrificio carnes accipe sed crudas. qs acuratius exhiberet. Et cum ibrusalē dz hec fuit iniquitas sodome sororis tue superbia saturitas panis ⁊ habundantia. aperte ostendit ꝙ idcirco saluatem ꝓdidit. qz cū superbie vitio mensuram moderate refectionis excessit. Et primogenitorum gratiam Esau amisit. qz magno estu desiderij vilem cibum. i. lenticulam concupiuit. quam bum emens etiam primogenitis ꝓuidit quo in illā appetitu anhelaret incauit. Neqꝫ em̄ cibꝫ sed appetitus ē in vitio. Unde ⁊ lauciores cibos plerūqꝫ sine culpa sumimus. ⁊ abiectiores non sine reatu ꝓscie degustamus. hinc quippe quem dixim̄ Esau primatū ꝓ lenticulam perdidit. Et helyas in heremo virtutem corporis carnes edēdo seruauit. Unde ⁊ antiquus hostis. qz non cibum sed cibi ꝓcupiscentiam esse causam dam nationis intelligit. ⁊ primum sibi hominem non carne sed pomo subdidit ⁊ scām non carne sz pane temptauit. hinc est plerumqꝫ ꝙ culpa ꝓmittit etiam cū vilia ⁊ abiecta auide sumunt. Ea vtiqꝫ sumenda sunt que nature necessitas requirit. ⁊ non

que edendo libido suggerit. Sed magnus discretionis labor ē huic exacto gare. ⁊ aliquid impēdere ⁊ aliquid venedando naturā nutrire. Que forta sse discretio subinferf cum dr. Clamor exactoris non audit. Sermo nāq; huius exactoris est necāria postulatio natsitatis trāsiens appetitus gule Hic ita mor ē non audit q; discretus vir ac cō tinens ⁊ vsq; ad tpandam necitatem ventrem reficit ⁊ voluptatē restringit.

B Sciendū vero est ꝙ sic voluptas sub necitate se palliat vt vix eā pfectus quisq; discernat. nam dū solui debitū necitas petit. voluptas explere desideriū suppetit. ⁊ tanto gula securius inprecepsrapit. quāto sub honesto noie necitatis explende se ptegit. Dum aūt in ipsa edendi via furtiua aditū cta subsequif. nōnunq; vero impudenter libere etiā preire conaf. facile autē est dephendere cū voluptas eius necitatem puenit. ſz valde difficile est discernere cuz ipsa in esu neccario se occultat subiungit. nam q; peuntis nature appetitū sequif quasi a tergo veniens ratio videf. Eo enim tpe quo necitati debitū soluif. q; per esum voluptas sequitur ignoraf. Sepe vero vt discernimus. ⁊ qui vtrumq; sibi ptinctū noui libet vt sciendo fallamur. Et dum sibi mens ex necitate blandif. ex voluptate decipif. Scriptum quippe est. Cartis cura ne feceris in desideriis. Que igif in desiderio fieri phibenf. in necitate pcedunf. Sed sepe dū incaute ne cessitati descendimus desideriis deprimus. nonunq; vero dū desideriis immoderatius obuiare nitimur. necitatis miseriā augemus. sic enim necē est vt artē quisq; ptinentie teneat. quatenus nō carnē sed carnis vitia occidat. nā plerūq; dū plus iusto caro restringif. etiā ab exercitatōe boni operis eneruaf vt ad orōnem vel predicatōem nō sufficiat. dū incentiua vitiorū in se funditus suffocare festinat. Adiutorez quippe habemus intentionis interne. hunc hoiem quē exterius gestamus. ⁊ ipsi insunt motus lasciuie. ipsi effcūs supperunt actionis bone. Sepe vero in illo hoste insequimur. etiā ciuem quē diligimus trucidamus. ⁊ sepe dū quasi ciui pcimus ad preliū hostem nutrimus. eisdē namq; alimentis vitia supbiunt quibo virtutes nutrite viuunt. Et cū virtus alif. plerūq; vires vitijs augenf Cū vo īmensa ptinētia vitiorū vires extenuat. etiā vtus deficiens anhelat. vt necē est vt interior homo noster equus quidē arbiter presideat inf se ⁊ eū quē exterius gestat. quatenus ei homo suus exterior ⁊ sp ad debitum misteriū seruire sufficiat. ⁊ nunq; superbe libera ceruice ptradicat. nec moueat si quid suggerendo submurmurat dummō eum sp supposita calce dñatōmis premat. ficq; fit vt dum repssa vitia remiri quidē nobis patimur. ⁊ tam hec aggredi nobiscū ex equo phibem? nec vitia ptra virtutē prevaleant. nec rursum virtus cū vitiorū omnimoda extinctione succūbat. qua in re sola elatio extinguif funditus. q; cuius victorie seruiat. ad eo mandā tñ cogitationum supbiam ptinua nobis pugna seruaf. Unde bene hic q; vnusquisq; vir ptinens ⁊ debite necessitati ogruit. ⁊ violenti voluptati ptragredif voce domimica dr. Clamorē exactoris non audit. hec greg. C In quib dictis sanctissimi viri inter cetera colligere possumus. ꝙ etiā preciosissimo cibo discretus quisq; ac sapiens sine vitio

vti potest. Indiscretus vero ac insipiēs
etiam in vilissimo cibo ꝑ vitiū gule ex
tare potest. Vñ ⁊ beatus aug. dr̃. Fieri
etiā potest. vt sine aliquo vitio cupidi-
nis vel voracitatis preciosissimo cibo
sapiens vtat̃ Insipiens aūt fedissime
gule flamma in vilissimum ardescat.
Et sanius quisqꝫ maluerit more domi
ni pisce vesci. q̃ꝫ lenticula more esau.
aut ordeo more iumentoꝝ. nō ꝓpterea
ↄtinentiores nobis sunt pleriqꝫ. q2 vi
lioribꝰ alunt̃ escis. nam in oībꝰ hmōi
rebꝰ non ex eaꝝ reꝝ natura quibꝰ vti-
mur sed ex cā vtendi ⁊ modo appeten
di vel ꝓbandum est vel improbandum
qđ fecimus. hec augu. D Et ꝯm
crisosto. Voluntas non in natura cibo
rum. sed in desiderij vigore ↄsistit Ca
uenda igit̃ est diligenter voluptas gu-
le q2 sunt nōnulli etiaꝫ religiosi qui re
lictis quidē grauioribꝰ culpis ac pec-
catis. vitio tñ crapule applaudūt ⁊ tā
in cibis q̃ꝫ in potibꝰ supfluitatem exi-
gunt. que certe ꝑfectionem religiosoꝝ
ac pñiam agentiuꝫ grauiter impediūt
nam tales gulam sectantes ꝯm carneꝫ
ambulāt ⁊ nō ꝯm spiritum. quoꝝ etiā
deus venter est. De quibꝰ beatus bern.
satis dutis sermoībꝰ sic dr̃. Cauete ne
blandiente vobis carne insana huius
seculi delectatio necat Ad ꝑficiendaꝫ
carnis curā in desiderijs aīm denuo re
uocetis. qđ est auerti a ꝓposito. vnde
sunt nonnulli. qui grauioribꝰ relictis
turpitudinibꝰ. crapule tñ applaudāt ⁊
tam ciboꝝ q̃ꝫ potuum exigunt supflui-
tatem. que ꝑfectum penitentis graui-
ter impediunt ⁊ tales ꝯm carnem am-
bulāt. Quicūqꝫ eñi in carne sunt siue
in habitu siue extra habitū religionis
si verax est imo q2 verax est apostolus.
Deo placere non pñt. multū eñi citra
ꝑfectum ꝓficit imo multuꝫ impfectū
vehemēter deficit. cuius gula domina
tur Item ꝙ gulosoꝝ hoīm sit deus ven
ter testat̃ paulus apl's sic dicens Quo
rum deus vēter est. E De hoc etiaꝫ
hugo de sancto victore in libro de clau
stro anime sic. Solent dijs templa cō
strui. altaria erigi. ministri ad seruien
dum ordinari. īmolari pecudes. thu-
ra ↄcremari. deo siquidē ventri tēplū
est coquina. altare mēsa. ministri coci
īmolate pecudes cocte carnes. fumus
incensoꝝ odor sapoꝝ. nec audiuntur a
gulosis luctus ⁊ singultus in oratione
sed eructationes carnis ingurgitat. q̄
non sunt in iherusaleꝫ sed in babilone
quia deus eoꝝ venter ⁊ gloria ī ↄfusio
ne. hec hugo. F Unde ꝯm eundē
hug. Tria sunt in cibo ↄsideranda vi
delicet quid qñ ⁊ quantū ↄmedamus
.s. cibi species hora ⁊ mensura. ne illi-
citum aut extra horā aut extra mensu-
ram aliquid sumamus. vetitū ↄmedit
adam. aut expellit̃ extra horam Iona-
thas ⁊ a patre maledicit̃. populus vero
israhel ad sepulcra ↄcupiscentie vltra
mensurā occidit̃. hec hug. Discamus
ergo ne in sumendis alimētis corpis
gule magis q̃ꝫ necitati seruiat̃ nutriē
da nāqꝫ est caro. vt in bono nobis o-
pere famulando sufficiat non aūt vt ꝑ
sacietatē ad iniquitateꝫ turpitudinis
prorūpat. Ad qđ hortat̃ beatus greg.
sup ezechielem sic dicens Discamus
satiari. ne in sumendis alimentis cor
poris gule magis q̃ꝫ necessitati seruia
tur. plus eñi concupiscentia q̃ꝫ necessi
tas petit. Et sepe dū carnis inopie sa-
tisfacere curamus. voluptas subrepit
⁊ modum refectionis excedit. Unde
fit vt culpa transeat ad penam. q2 ple
rumqꝫ inde alia temptatio carnis nas-
citur. dum carni immoderatius inre-
fectione seruit̃. Caro enim nobis ali-
quādo adiutrix est. in bono ope. aliqñ
autem seductrix in malum. Si igitur

plusq̄ debemus tribuimus carni hostē nutrimus. ⁊ si necessitati eius que debemus nō reddimus ciuē necamus Sanctianda itaq̄ est caro. sed adhucvsq̄ vt in bono nobis ope famulando suffici at. nā quisquis ei tantū tribuit vt supbiat satiare penitus ignorat. ars nāq̄ magna est satiari. nemo nusquisq̄ p̄ satietatē carnis ad inquitatē. p̄ūpatur pitudinis. hec greg. ¶ Filie aūt gule sunt iste. videliz Scurrilitas. inepta leticia. immūdicia. ebetudo mentis. immodestia. inhonestas. crapula ebrietas. insustinētia. inuerecundia. immoderātia. vaniloquiū. Scurrilitas aūt est que mouet ad ꝟba scurrilia Inepta leticia ē lasciuia carnis siue gestus corpis inordinatus lasciuiā mentis demonstrās. Immūdicia est q̄ solet p̄uenire ex gula. vt sunt vomitus ⁊ eructatōes fetide ac luxuria. Ebetudo mentis est subuersio rōnis. Immodestia est corpis superfluitas. Inhonestas est lautiora fercula querere ⁊ operā dare. Crapula est excessus in cibo. Ebrietas est excessus in potu. Insustinētia est statutū tps̄ p̄uenire in comedendo. Inuerecūdia est feda verba ⁊ turpia p̄ ferre. Immoderātia. ciboꝝ minus apte magis p̄ferre. Vltimo sciendū q̄ gula ꝓplectit. s. comesatōem. ebrietatē. ⁊ p̄rie loquēdo p̄simonia opponit comessationi. ⁊ sobrietas ebrietati.

Filius.

Post informatōem de vitio gule. nunc de peccato luxurie. Et quid sit luxuria a te cupio edoceri.

Ca. XII. Pater.

Dire debes q̄d luxuria ſm hugonē de sancto victo. est ꝓcupīa exp̄iende voluptatis carnalis inimici. Ite luxuria est ex immundis desideriis veniens lubrica carnis ⁊ mentis p̄stitutio. Est etiā luxuria incontinentia corpis de p̄uritu libidinis nascens Notandū autem q̄ peccatū luxurie est valde periculosuz. q̄ hoc facinus plus q̄ ceteravitia mentē quam cepit. p̄sternit ⁊ eneruat. Unde hugo in libro de clausstro anime Nihil mentē citius eneruat q̄ cum aliquis ad luxuriā affectū cordis inclinat. Et hugo de sancto victore. Luxuria est immoderata carnis petulantia. dulce venenū. importuna lues. pniciosa portio. que humanū corpus debilitat. ⁊ virilis animi robur eneruat. hec hugo. Ut ñ resistendū est viriliter huicvitio. q̄ nihil ita vastat corda hoīm ⁊ subiicit suo dominio cū p̄ualet quemadmodū libido. Quod testat beatus augu. qui sic dicit. Felicius seruit homini q̄ libidini. q̄ libido seuissimo domīatu vastat corda mortaliū. Et istius seruitutis atrocitas declarat duppliciter. Primo cū voluntas nostra fit ita libera vt non possit ab aliqua creatura citra deū cōpelli. cū seruitus libidīs ita ipsam subiugat successiue. vt postq̄ fuerit ei per ꝓsuetudinem submissa. teneat eam sic captiuam vt vincat faciliter ab omni malo ⁊ pareat quasi cocta Scōo declarat q̄ in ceteris dominijs q̄nto facilius ⁊ melius seruit quisq̄. tanto mitius tractat ⁊ remunerat a dño suo. in ista aūt tyrannide qua voluptas ꝓpellit ad p̄petrandū libidinē quanto perfectius exequit eius p̄ceptū. tanto ferocius in fine opis excruciat. Pessima ergo hec pestis vicz vitiū luxurie cū mentem pfecte inuaserit totaliter cor hoīs excecat. nullū q̄ bonū cogitare p̄mittit. nā ipse amor carnalis ⁊ libidinosus est insatiabilis. cū em extinctus fuerit iteꝝ reaccendit. ⁊ post expletōem turpis voluptatis. iteꝝ inopiā patit.

nec faciat & exceptis passionibꝫ quas patit. eam nihil aliud cogitare pmittit. Ista ꝓmemorat beatus ihꝛoni. sic dicens Cum luxuria mentem inuaserit nullum bonum cogitare permittit. Amor enim mulierũ semp insaciabilis est. qui extinctus reaccendit. & post copiam iterum inopiam patit animum ꝙ virilem effeminat. & excepta passione quam sustinet. aliud cogitare non simit. omnia bona nature ꝓsumit q3 naturales vires coꝛpoꝛis enervat rõnem turbat ingeniuꝫ elevat nec rõni paret que impetu ducit. qui etiam luxuriat viuens mortuus est. & ferreas mentes luxurie vomat libido Unde amor eius insaciabilis inferno ꝓparatur. hec ihꝛonimus Bene igitur luxuria inferno compatur. q3 ipsa cum gehenne familiarem quandã habet similitudinẽ Testatur hoc beatus bernñ. qui sic ait. Luxuria est pestis. que cum gehenna familiarem habet similitudinem. In gehenna enim sunt tria. s. dolor ferens. vmis ꝓscientie vrens. flamma purens. sic luxuria feret ꝑ infamiam. vrit per ꝓscientiã. purit ꝓcupiscentiam Luxuria est pestis omni monstro damniosioꝛ. que coꝛpus enervat. animam commaculat. famam pdit. primum offendit deũ amittit De eodẽ etiam ait beatus ihꝛonimus O infernalis luxuria cuius materia gula. cuius flamma superbia. cuius scintille prauum colloquiũ cuius laus infamia. cuius cibꝫ inopia cuius finis gehenna ¶ Et notandũ ꝙ sicut mundicia coꝛdis ac coꝛpoꝛis efficit hominem membrum christi. sic fornicatio & libido facit membrũ meretricis Teste apostolo qui dicit Nescitis qm̃ coꝛpa vestra mẽbra xpi sunt. tollens ergo mẽbra xpi. faciam membra meretricis. absit Nescitis qm̃ qui adhꝛret meretrici vnum coꝛpus efficit. cum ea. qui adhꝛret deo vnus spiritus est. fugite fornicationeꝫ. omne enim peccatum quodcunqꝫ fecerit homo extra coꝛpus ẽ. qui autẽ fornicat in coꝛpus suum peccat. Ex quibꝫ verbis sanctis apostoli colligere possumus. ꝙ maximum scelus sit fornicatio. que templum dei videlicet hominem ita turpiter violat. Et ꝓsequens facit membrũ meretricis ℟ Unde ysidoꝛus fornicatio est maximũ scelus. q3 per carnis immundiciam templum dei violat. & tollens membruꝫ xpi facit meretricis Et ꝛt innocentius de eodem. O extrema libidinis turpitudo. que non mentem effeminat. sed & coꝛpus enervat. non solũ maculat aiam sed fedat ꝓnam semp illã ꝓcedunt & ardoꝛ & petulantia. semp comitat feroꝛ & immũdicia. semp sequit doloꝛ & penitentia. hec innocentius. Audientes igit ex predictis tot pericula huius vicꝫ. necesse est vt huic peccato videlicet luxurie amimus in ꝓncipio viriliter resistat. q3 si admittit & in ꝓsuetudinẽ ducit etiam in quandã neccitatem peccãdi ꝓuertit. Unde beatus aug. Ex volũtate perversa facta est libido & dũ seruit libidini facta est ꝓsuetudo. & dũ ꝓsuetudini nõ resistitur facta est neccitas. hec augu. Cũ aũt hec mortifera pestis mentez sic obsederit. nocte ac die hominẽ quiescere non pmittit. Quod testat beatus ambroſius sic dicens Semus criminũ stimulus libido est. que quietũ nũqꝫ manere patitur affectũ. nocte feruet. die anhelat. Hec ambroſius Nec miꝫ si hoc vitiũ faciat semper animũ inquietum. quia qui prauo ac lasciuo amoꝛe ardet hic. talis mente ac coꝛpe langueſcit & ideo nunqꝫ quieſcit. De hoc ꝛt oroſius sic. Qui dilectione prava estuat. proculdubio mente & coꝛpoꝛe egrotat. Unde maligni spiritus ꝙuis de omni pec-

cato gaudeãt cũ nos lapsos in aliqua vitia intellexerint. tñ maxime de fornicatione letant. qz hoc facinus validius ꝑ cetera vitia corda ⁊ corpora hominũ occupat ⁊ vastat. Unde dic̃ glosa. Cum dæmones de omni pctõ gaudeant. præcipue tñ gaudent de fornicatõne ⁊ ydolatria. ¶ Et notandu3 ꝙ ꝓtra hunc pestifer morbũ. videli3 luxurie vitiũ triplex potest esse remediũ Primũ est mortis frequens meditatõ Unde beatus greg. Ad restringendu3 carnis illecebram ⁊ luxurie foeditatem nil tantũ valet ꝙ si frequenter cogitemus ꝙ eadẽ caro non lõge post vermibus scaturiet ⁊ infetidã materiã conuertet. hec greg. Secundũ remedium ꝙ homo debet fugere occasiões hmõi vitiũ. vic3 familiaritatẽ mulier ⁊ omnia alia que pñt mentẽ ad hoc peccatũ inclinare. Unde beatus ambro. sup illud dictũ apostoli. Fugite fornicatõe3 sic ait Cum alijs vitijs ꝓt expectari cõflictus. sed hanc fugite. ne approxime tis. qz non potest vinci. Et beatus Ihe ro. Rethe dyaboli est luxuria. si quis hac capiꝫ non cito soluiꝫ. In isto tam graui ⁊ periculoso prelio nemo ꝓt vincere nisi fugiat. nemo ꝓt firmiter pdurare nisi carnẽ domet abstinẽtia ⁊ ieunio. Hec ibꝛo. Terciũ remediũ est ꝙ homo dz primos motus carnales cuz titillaꝫ in seipso refrenare anteꝙ ꝓtrahant mentẽ ad delectatõem ⁊ ꝯsensum peccati. Unde beatus bern. de vitio gule ꝙd est qdam incitamentũ luxurie sic dicit. Notandũ ꝙ ardor libidinis ꝑ aliqua parua occasione excitatur. ⁊ nisi illico respuaꝫ. subito totũ corpus occupat estuat vrit ⁊ incendit. primo carnẽ tactam modicũ titillat. deinde delectatione turpi mentẽ maculat. ad extremũ per ꝯsensum prauitatis mentem sibi subiugat. Unde ps. ait. Filij hominũ vsq̃quo graui corde ⁊ pingui corpis vt quid diligitis vanitatẽ. ⁊ veritatẽ negligitis. pinguedo carnis. delicie corporis. saturitas ventris aut ante mortem vos deserent. aut vos illa in morte relinquitis. hic caro vermibus illic anima ignibꝰ deputaꝫ. donec rursus infelici collegio collegati in tormẽtis penalibꝰ socienꝫ qui socij fuerũt in vitijs. Una nãq̃ pena implicat quos vnus amor in crimine ligat. ¶ Delicate qui delicijs ⁊ vitijs circumfusus es ꝓfusionẽ expectas ⁊ mortẽ. non est regnũ dei esca ⁊ potus. nõ purpura. non bissus. qz dives illevtrũq̃ circumdatus in puncto ad inferna descendit. Quid ad hoc dicitis vos gulosi ⁊ luxuriosi quoꝝ deus venter est. quoꝝ vsus oĩs aut in ventre aut sub ventre est. qui in luxuria nutristis corda ⁊ corpora vestra. Audite qz esca ventri ⁊ deꝰ ter escis deputaꝫ. deus aũt ⁊ hunc ⁊ has destruet. Calix demoniorꝝ est superbia. detractio ⁊ inuidia. crapula ⁊ ebrietas. q̃ cũ impleuerint mentẽ vel ventrem. xp̃us ibi non inuenit locũ. Quõ ignis ⁊ aq̃ simul esse non pñt. sic spũales ⁊ carnales delicie in eodẽ se non patiunꝫ. vbi crapulam ructantis inter pocula sensit xp̃s. vina sua dulciora super mel ⁊ fauũ menti ꝓpinare dedignaꝫ. vbi curiosa ciborꝝ diuersitas pascit ventrem celestis panis ieiunam deserit mentẽ. hec bernar. ¶ Od autẽ gula siue ebrietas occasio sit libidinis. de hoc dꝛ beatus hiero. Uenter mero estuans cito spumat in libidinẽ. Uenter enim ⁊ genitalia vicina sunt. ⁊ vnũ alteri subministrat. ex vicinitate enim mẽbrorũ sequiꝫ ꝯfederatio vitiorum. ¶ Sciendum etiam ꝙ sunt septem species luxurie. videlicet fornicatio. adulterium. incestus. stupꝝ. raptus. sacrilegium. vitium ꝓtra naturam. Forni-

catio est omnis vsus meretricū .i. viduarū ⁊ cubinaꝝ Adulterium est alieni thori violatio. Incestus est sanguinearum ⁊ affinium abusus Stuprum est virginū illicita violatio. Raptus est cū puella a domo patris educit vt coꝛrupta in vxorem habeat. Sacrilegium est quo continentia deo sacrata ledit. vt in religiosis ⁊ clericis in sacris ordinibus ⁊ in his qui emiserunt vrum continentie Vitium ꝓtra naturā est quo naturalis vsus coeundi puertit qđ tam malum ⁊ detestabile est vt non de facili nominet qꝛ pctm̄ sodomie seu contra naturā oē vitiū supat. nam hoc flagicium moꝛs est coꝛpoꝝ exterius interitus aiaꝝ spm̄sanctum de coꝛde ejcit Intenoꝛez diabolū introducit hoc vitium. oīa maculat. oīa polluit. ⁊ nihil purum aut mundū esse pmittit. ad extremū a deo sepat ⁊ diabolo ꝓiungit. De hoc vitio petrus dami. sic dr. Vicium sane contra naturā oīm immanitatem supat vitioꝝ. hoc siquidem vitiuz moꝛs est coꝛpoꝝ. interitus est aiaꝝ. carnem polluit mentis lumen extinguit. Spm̄sanctum de templo humani coꝛporis ⁊ pectoris ejcit. intētoꝛem luxurie diabolū introducit eunti laqueos parat. cadenti puteū ne egrediat opilat. infernum aperit. paradisi ianuam claudit Celestis ilxrusalē ciuem tartaree babilonis facit hꝛedez. abscindit membꝛū eccie. in ipm vꝛaꝝ pjicit gehenne estuantis incendiū. hoc vitiū superne ciuitatis muros conat euertere. ⁊ rediuiua exuste zodome satagit menia repare. hoc est em̄ qđ sobꝛietatē violat. pudiciciam necat. castitatem iugulat. virginitatem spurissime cogitationis mucrone trucidat. oīa fedat oīa maculat. oīa polluit. ⁊ quantū ad se nihil puruz. nihil a sordibꝫ alienū. nihil mundū esse pmittit. a deo aiam etiam sepat. vt demonibꝫ ꝓiungat. hec pestilentissima sodomoꝛuz regina sue tirannidis leges obseqñtem hoībꝫ turpem. deo reddit odibilem. Infelici quippe aīe postq̄ hic venenatissimus coluber dentes semel infixerit. illico sensus adimitur memoꝛia tollit. mentis acies obscurat. immemoꝛ dei obliuiscit sui hec pestis fidei fūdamēta euacuat. spei robur eneruat. caritatis vinculū dissipat. iusticiā tollit. foꝛtitudinem subruit. tempantiam eximit. pꝛudentie acumen obtundit Quid amplius dicam qñquidem oīm virtutum cuneū de curia humani coꝛdis expellit. omniuz vicioꝝ barberiem. velut eunlis poꝛtarū repagulis intromittit. nimiꝝ. qꝛ quē hec atrocissima bestia cruentis semel faucibꝫ devoꝛata cūctis bonis opibꝫ quibusdā suis vinculis obligat. poꝛa nequissime pꝛauitatis abrupta pcipiti tāter effrēat. moꝛ nāq̄ vꝛ q̄sq̄ i hāc treme pditiōis abyssum fuerit lapsus a supna patria exul efficit. a xpi coꝛpoꝛe sepatur totius eccie auctoꝛitate ꝓfundit oīm sanctoꝝ patrum iudicio ꝺemnat inter hoīes in terra despicit a celestium ciuium ꝓtubernio repꝛobatur qꝛ ⁊ nūc humane irrisionis obpꝛobꝛium. ⁊ postmodū dam nationis cogitur ꝓferre tormentū. hec petrus dami. Sed ne quis ꝓpter hmōi tam graue scelus etiam post lapsum tā īmanis facinoꝛis in desperationē coꝛruat. idē petrus damiani. ad pēnitentiam ⁊ ad spem habendā de diuina misericoꝛdia etiam de hoc scelere sic inuitat dicens Quisquis huius zodomitice turpitudinis se contagione fedauerit nisi fructuose penitentie satisfactione purgatus fuerit nunq̄ habere poterit gratiaz dei. nunq̄ xpi coꝛpoꝛe ⁊ sanguine dignus erit. nunq̄ celestis patrie lumen intrabit Unde exurge queso O homo

ad penitentiam .qui in huius miserie voluptatis soporē deprimeris .reuiui/sce tandem qui letali coram inimicis tuis gladio coruisti. Caue ergo ne te barathr desperationis absorbeat. mens ne p magnitudine crimīs impenitens obdurescat. non est peccator desperare sed impior. nec magnitudo crimi/num in desperationē adducit animuz. sed impietas .si esset tantum potuit dy/abolus vt te in huius vitij profunda sub mergeret. quanto magis virtus xpi te te reuocare. nunquid qui decidit non adijciet vt resurgat. cecidit asinus car nis tue in lutum sub pondere. est stimu lus penitentie qui pungat. est manus spūs que viriliter extrahat Non ergo te ex dīne miserationis largitate diffi das .si nō infatigabiliter in penitentia perseuerare prendas .hec petrus dami. Apostolus etiam paulus inter cetera vitia de hoc scelere enormi ad chorin. scribens mentionē facit. q tales vitio sos in huiusmodi crimine collapsos esse damnandos sic memorat di. An nescitis q iniq regnū dei nō possidebūt nolite errare. neq fornicari .neq ydo lis seruientes .neq adulteri neq mol les .neq masculorū pcubitores .nez fu res .neq auari .neq ebriosi .neq ma/ledici .neq rapaces regnum dei pos/sidebunt. Postq vero apostolus hos criminosos enumerasset .non solū ab/solutionem seu delectationem horū vi/cioꝝ sed etiam iustificatōem q sancti/ficatōez tales esse prosecutos demōstrat cum subdit dicens . Et hec aliquando fuistis . sed abluti estis . q sanctificati estis in nomine dñi nostri ihesu christi q in spū dei nostri Ex his ergo dictis iam premissis colligere possumus q non solum hoc peccatum videlicet cō/tra naturam verumetiam omnia crimi na p pñam possunt deleri. dummodo homo de facinoribus suis pmissis dole/at .peniteat. ac de cetero a similibus ca/ueat. quia multum displicet deo itera tio peccati .nam ipse dominus ad mu/lierez in adulterio deprehensam dixit. Quis te dēnauit mulier .que respon dit. Nemo domine. Et dixit. Nec ego te dempnabo. vade amplius noli pec care. In quibus verbis magna fiducia lapsis in peccata tribuitur .qui post la/psum per pñam resurgentes . q in ipa perseverantes se postmodū a similibus custodiunt. ❧ Postmodū scien dum q filie luxurie sunt iste .videlicz Impudentia .cecitas mentis .incon/sideratio .inconstantia .amor sui .pre/cipitatio .odium dei .affectus presen/tis seculi .desperatio futuri seculi. Im pudentia est exterioribus signis luxuri/am demonstrare. Cecitas mentis est inconsideratio mortis q inferni .quia fm beatum augustinū. In opere luxu/rie tota ratio absorbetur. Inconstātia est ad cogitandum q̄ consideradū nunc illud nunc istud .Amor sui est quo ali/quis diligit longam vitam vt exple at voluptates suas .Precipitatio est q̄ quis p̄cipitanter currit ad peccādū .ex ponens se periculo mortis ppter luxuriā faciendā .Odiū dei est qd̄ fit cū ds ab strahit se q punit eos qui sequunt̄ car/nis delicias ad qs inclinat luxuria. Af fectus pñtis scli est appetitus honorū: diuitiarū .sanitatis fortitudis q hmōi p que luxurioſus homo finē suū prosequit̄ Desperatio futuri scli est diffidētia gle vel venie prosequende q hec est filia luxurie psummate. Sic hēmus de pctō luxu/rie q de ceteris capitalibus pctis q cete ris vitijs put dñs donauit expositum. Sequit̄ qñ talia .s. pctā predicta sunt mortalia vel non Filius.

Postq̄ informatus sum de septē vicijs capitalibꝫ siue mortalibꝫ nunc scire desidero q̄n p̄dicta peccata sint mortalia vel q̄n possint esse venialia. Ca. XIII. Pater

OMnia uitia prædicta q̄uis semp sint peccata non tñ semper sunt mortalia. Q Uñ vana gloria mortale pctm̄ dr dupliciter. Primo rōne finis. ꝓpter quē laus appetit. Sic illi faciunt qui bona opa ad hūc finē opant vt aliqd lucrū tpale videlicet pecuniā vel aliaꝫ qualiumcūq; rei ab hoīb; ꝓmodū cōsequi valeant. Scdo rōne opis in quo laus appetit. qd fit q̄n homo bonum opus operat ad hūc finē vt laudē & favorem capiat ab hoīb;. & suum aīm totaliter laxat in eandē laudē & favorē p̄inordinatā & nimiam delectationē R Circa primū sciendū q̄ quadruplici fine laus appetit. Primo ad vitandū malum infamie. sic Samuel se laudavit .j. regum. Secundo ꝓpter vtilitatē aliquā spūalem vt est gloria dei vel edificatio proximi sicut paulus se ꝓmēdavit. ad chorin. ij. Tercio ꝓpter lucꝫ auaritie sicut pharisei qui devorabant domos viduaꝝ. simulantes longā orōnem. Quarto ꝓpter actū alicuius pctī venialis sicut q̄n quis laudari vult. eo q̄ venialiter in laude delectat. primus est p̄uidentie. secundū est caritatis dei & primi. terciū est mortale peccatum. qr ꝓpter auariciā fit & lucrum tpale vt dictum est. quartus est venīale. Sequitur secunda causa quare vana gloria sit peccatum mortale. s. ratiōe operis per quod laus querit. Hoc aūt etiam potest fieri tripliciter qr laus quandoq; requirit per opera illicita. quandoq; per opera quedam alia. quandoq; p opera virtutum. Si primo modo sic est tale peccatum quale est illicitum. s. mortale vel venīale. Si secundo sic est peccatum venīale vt habere diuitias vel vestes pretiosas. Verūtamen si talia de se sint ōordinata vt sint occasio mortalis peccati. vt quando mulier ornatu meretricio ad capiendas aīas paratā. & similia tunc est peccatum mortale. Si tercio modo id est si laus queratur p opera virtutum. hoc est dupliciter. qr appetitus laudis adiungit operi virtutis tantum. sicut ꝓtingit in cantu vel predicatione quandoq; & in quibusdam alijs operibꝫ virtuosis. & tunc est peccatum venīale vel laus est finis principaliter prestitus operi virtuosis & operanti. ita q̄ sibi ꝓstituit finem vltimum se totaliter fundens sup huiusmodi delectationez vane glorie. & sic est peccatū mortale quia tunc inharet ei vt fini vltimo.

Sequitur de inuidia

Ca. XIIII.

INuidia enī ex suo genere est mortale peccatum qr cū inuidia fm remigium fit dolor de alieno bono ꝓtrariat̄ directe caritati. que non emulat̄ sed congaudet veritati Caritati vero nihil est contrarium nisi mortale peccatū. tñ illud q̄d ex genere ē mortale potest esse venīale in quantum vel in primo motu ꝓsistit vel extra rationem suam trahitur. Dolor ergo de alieno bono ē quadruplex qr vel est primo primus motus ex natura veniens. ficut q̄dam naturaliter inuidi sunt. & hoc nullum est peccatum. cum nullo modo in nostra sit potestate. Vel est secundo primus motus. quando. s. appetitus fine completa deliberatione tali passionē afficit & sic est venīale peccatum. vel est actus voluntarius deliberatiue. & hoc fit cū bōvolūtate &

deliberato animo admittit ꝙsentit vitio inuidie. ꝙ sic est mortale pctm̃ Vel trahit̃ per intentiõem extra rõnem suã vt qñ dolor surgit ex cã bona. sicut qñ dolet aliquis de bono ꝓpali alterius qz videt illud redundare in detrimentuz aĩe illius vel etiam in detrimentũ communitatis. ꝙ dolor talis bonus est. qz maius bonũ est magis appetendũ

Capitulum XV.

IRa ex suo genere ẽ mortale pctm̃. qz ꝑm cassiodo. Ira ẽ motus animi ꝓcitatus ad penam ꝓximanti inferendã. Talis aũt motus ꝓhibetur caritati que non irritat̃. nec cogitat malum ꝓximi. ad Ephes. Est aũt ira triplex. Prima est remissus affectus ꝓra primũ per quẽ nõ dolet de malo ꝓximi. nec gaudet de bono eius sed fit ei indifferens. ꝙ sic nõ est pctm̃ mortale. sed est imperfectio caritatis. Scõa est actualis impatientia. absq; appetitu vindicte. ꝙ talis motus etiaz deliberatiuus est veniale pctm̃. qz hz in complerã rationem ire Tercia est impatientia cũ appetitu vindicte. Et hoc tripliciter. Qñq; enim ira est ex natura. sicut in melancolis in quibꝫ ꝑm phũm ꝓinue mordet natura. ꝓpter qđ semp sunt turbulenti. ꝙ sic nullũ est peccatũ cũ sit motus naturalis Qñq; est ab appetitu deliberato ꝙ tunc est veniale sicut alĩ primi motus. qñq; aũt est a voluntate deliberatiua. ꝙ tunc est peccatum mortale.

Capl'm XVI.

ACcidia ex genere suo est veniale peccatũ. quia ꝑm augu. Accidia est tediũ eterni bonĩ Hoc aũt nõ opponit̃ caritati sed facit diminutiõz feruoris caritatis. in quo ꝑsistit oẽ pctm̃ veniale Illud ergo tedium vel est motus naturalis ꝙ sic nullũ est pctm̃. vel est motus appetitus ꝓristati de ope spũali laborioso. ꝙ sic est pctm̃ veniale. Cũ vero tediũ redundat in omissionẽ que sunt neccãria saluti. vel obmittunt̃ ea ad que tenet̃ quis vt est horas canonicas ꝓsoluere. ad quas obligati sunt qui sacros ordines ꝓcepterunt. tunc est pctm̃ mortale. Vnde thomas de aquino. Sicut inuidia que est tristicia de bono ꝓximi est pctm̃ mortale in suo genere inquantũ ꝓtrariat̃ caritati quantũ ad dilectiõez ꝓximi. Ita accidia q̃ est tristicia bonĩ spũalis diuini est pctm̃ mortale ex suo genere inq̃tum ꝓtrariat̃ caritati quantum ad dilectiõem dei. ꝙ hoc verificat̃ in omibus pctis que sunt mortalia ex suo genere. sed motus imperfecti in genere taliũ pctoꝝ non sunt pcta mortalia. que. s. sunt absq; deliberatõe rationis. vñ tales motus accidie sunt pcta venialia. nam etiã in viris pfectis põt esse imperfectio motus accidie saltez in sensualitate. ꝓpter hoc ꝙ nullus est ita pfectus in quo nõ maneat aliq̃ cõtrarietas carnis ad spũm Sed qñ affectus carnalis ita ꝓualet rõni vt ex deliberatiõe homo tristet̃ de bono spũali ꝙ diuis manifeste. talis motus est pctm̃ mortale. hec tho. Si aũt illud qđ fit ex obmissione bonĩ vel difficultate aggrediendi bonũ ducit in desperatiõem. tunc iã accedit ad pctm̃ in spũm scũm. Et qñq; illud tediũ ita crescit ꝙ etiaz ducit in tediũ vite. in tantũ ꝙ inferat sibi manus. tunc iam similis erit iude qui laqueo se suspendit.

Capitulum. XVII.

AVaricia dicitur dupliciter. Vno modo secundum ꝙ est oppositum iusticie. ꝙ hoc modo ex suo genere est mortale

peccatum. sic em̃ ad auariciã ptinet q̃ aliquis iuste accipiat vel retineat res alienas qđ ptinet ad rapinam vel ad furtuz. que sunt mortalia. Alio modo potest accipi auaricia fm q̃ opponitur libertati alias liberalitati ⁊ fm hoc importat inordinatũ amorem diuiciaꝝ. Si ergo in tantum amor diuitiaꝝ crescit q̃ pferaꝫ caritati. vt. s. pter amorem diuitiaꝝ aliquis non vereaꝫ facere ꝓtra amorem dei ⁊ primi. sic auaricia erit peccatum mortale. Si aũt homo q̃uis supflue diuitias amet. non tñ prefert amorem eaꝝ amori diuino. vt. s. pter diuitias nõ velit aliquid facere ꝓtra deũ ⁊ primum sic auaricia ẽ pctm̃ veniale ¶ Et q2 auaricia est immoderatus amor siue appetitus habendi sciendum q̃ si aliquis appetit aliena appetitu ꝓpleto. qui etiam, pcedet in opus si facultas adesset sic est peccatũ mortale Item si quis appetit illicita voluntate ꝓpleta vt si aliquis indignus conaꝫ beneficiũ ecclesiasticũ adipisci. sic est iterũ peccatũ mortale. Itẽ si quis appetit talia siue sint aliena siue illicita cũ voluntate cõditionata. s. si posset habere sine offensa dei ac iniuria primi. ⁊ tũc vel nullũ vel veniale pctm̃ est Item si quis simpliciter appetit habere supflua ⁊ hoc appetitu suffocante mentem a cura sui ⁊ a ꝓsideratione diuinoꝝ. hoc est peccatũ mortale. Itez si quis supfluo amore inhęret tpalibꝫ tñ infra amorẽ dei. hoc est peccatũ mortale. Item si quis retinet ea que ad necẽ tatem suam ⁊ suoꝝ pertinent vel ad ꝓsi derationem sui status ⁊ suoꝝ fm quod decet suam dignitatẽ. hoc nõ est pctm̃ Item si quis retinet superflua respectu vtriusq̃ iã dictoꝝ ⁊ hoc tpe necẽcitatis extreme alicuius. ⁊ sic est pctm̃ mortale. Item si quis retinet superflua citra extremam necessitatem ex insaciabili cupiditate sic etiam est peccatum mortale. Precipuum aũt signũ talis affectus est. q̃ em̃ quis potius res putet esse ri simꝫ q̃ vtiliter alijs dispensaret. q̃ aũt vitiũ auaritie ydolatrie ꝓpetur. de hoc thomas de aquino sic ait. C Apostolus nõ dt q̃ omnis simpliciter auarus non habeat partẽ in regno xpi ⁊ dei sed addit qđ est ydolorum seruitus. illa em̃ auaritia a regno xpi excludit. que ꝓpaꝫ ydolatrie. eo q̃ honorez deo debitũ exhiberet creature. inquantũ in tpalibꝫ bonis finem ꝓstituit. qđ soli deo debet. nã cupiditas extinguẽs caritatẽ est illa. que finem cõstituit in temporalibꝫ bonis. illa aũt que finem non constituit q̃uis supercedit debitũ modum non extinguit caritatem sed impedit eam in suo actu. hec thomas. Ex quibus dictis colligere possumus q̃ nõ oĩs auaricia sit ydoloꝝ seruitus vel peccatum mortale. sed solũ illa que extinguit totaliter caritatẽ Unde auaritia potest esse peccatum veniale in certis casibꝫ vt premissum est.

Ca. .XVIII. D

Illa est immoderatus appetitus edendi. qđ potest eẽ q̃tuoꝝ modis. Primo si ibi ẽ solus appetitus cibi ⁊ hoc nũq̃ ẽ pctm̃ nec etiã delectatõ in cibũ ꝓñs est pctm̃ in quantũ ordinaꝫ ꝓtra defectũ sibi cõ trariuz. hec em̃ pure sunt naturalia. in quibꝫ nõ est meritũ neq̃ demeritũ Secundo si appetitus necẽcitatis adiungit appetitus delectatõis. ⁊ voluptatis in cibo. hoc ẽ veniale pctm̃ Tercio si ẽ ibi trãsgressio ꝓcepti vt cũ aliquis fine necessitate soluit ieiuniũ eccie. vel religiosus comedit carnes. cũ hoc in suo ordine sit prohibitum sub precepto. sic est pctm̃ mortale. Quarto si appetitus

comedendi est cū libidine. vt quando nimio ꝙ finali affectu inꝺeret delectari oīm cibi ꝙ nimis ingurgitat se. ꝙ hoc ē ꝑccatū mortale De hac gula thomas de aquino Vitium gule ꝓprie ꝓsistit in ꝺcupiscentia inoꝺinata. Si ergo inoꝺinatio accipiꝫ in gula ſm auersionem a fine vltimo. sic gula erit ꝑccatum mortale. quod quidez ꝓtingit qñ ꝺelectationi gule inꝺeret homo tanqꝫ fini ꝓpter quem deū ꝓtemnit. paratus sez ꝓtra ꝓcepta agere vt delectatões huius assequaꝫ. Si vero in vitio gule intelligaꝫ inoꝺinatio ꝺcupiscētie tm̄ ſm ea que sunt ad finem. vt pote qꝺ nimis ꝺcupiscit delectationes ciboꝝ. nō tamen ita ꝙ ꝓpter aliquid faceret ꝓtra legem deī ꝙ est ꝑccatū venīale. hec thomas. ¶ De vitio etiam ebrietatis sciendum ꝙ culpa ebrietatis consistit in immoderata ꝙ inoꝺinata cōcupiscentia ꝙ vsu vini vel alterius potꝰ qui inebriare potest. Hec autem ebrietas ꝓtingit esse tripliciter. Uno modo sic ꝙ nesciat potum esse immoderatum ꝙ inebriare potentē. ꝙ cum nescit vini fortitudinem. ꝙ sic ebrietas potest esse sine ꝑccato. ꝙ sic noe creditur inebriatus fuisse. Alio modo si aliquis ꝓcipiat potum esse immoderatū. non tamen existimat potum esse potentē inebriare. ꝙ sic ebrietas potest esse cuz ꝑccato venīali. Tercio modo potest ꝓtingere ꝙ quis bene aduertat potum esse immoderatū ꝙ inebriare potentē ꝙ tm̄ magis vult ebrietatē incurrere q̄ a potu abstinere. ꝙ talis ꝓprie ꝺr ebrius ꝙ sic ebrietas est ꝑctm̄ mortale. qꝺ vlēs homo ꝙ sciens ꝓriuat se in sensu rōnis

Capitulum XIX. ¶

LUxuria ex suo genere est ꝑctm̄ mortale. qꝺ cōtra illud ꝓceptum. non mechaberis

Concupiscentia vero luxurie distinguit septē modis Primus est cum ꝺcupiscentia cōsistit in ꝓmo motu tm̄. ꝙ sic venīale ꝑccatū. Secundus est cum sequit ꝺsensus in delectatōem. licz nō in opus velit ꝓcedere sic. est mortale ꝑccatū. Tercius cum ꝺsentit in opus ita ꝙ velit carnaliter peccare si occurreret oꝓportunitas. ꝙ sic itez est ꝑccatū mortale. Quartus modus est cum nō solum tenetur corde. sed pascit visu. ꝙ sic itez est ꝑccatum mortale. Unde ꝺr Math. v. Qui viderit mulierē ad ꝺcupiscendū eam ꝛc. id est animo ꝙ fine intendit mulierē vt eam ꝺcupiscat. qꝺ ſm augustinū hoc iam non est titillari sed plene ꝺsentire libidini. Bene autem ꝺr ad ꝺcupiscendum eam. qꝺ si aliquis videret mulierem vt rem pulcram ꝙ volterius non ꝓcederet. tunc vel nullum esset ꝑccatū vel solum ꝑccatū curiositatis. Quīt? modus ē in stulti loquio. vt cū quis mulierē ꝓcatur ꝙ ꝓpter libidinē habet cū ea familiaria colloquia. qꝺ ꝙ hoc est mortale ꝑccatum. Sextus modus vocaꝫ ab apostolo turpitudo. vt in osculis. in amplexibꝰ. ꝙ tactibꝰ lasciuis. ꝙ hoc est ꝑctm̄ mortale. ꝙ tanto grauius quanto magis per talia libido accendiꝫ ꝓpter nimiam approximationē ad ignem. Notandū ꝺo ꝙ tangere mulierē ꝓeter malā intentionē non est ꝑccatū. similiter cuz intentione boni ex necītate. sed tangere ex libidine. vel osculari ad se non pertinentē est mortale ꝑccatum. Septimus modus est cum ꝺcupiscentia ꝓcedit in opus. ita ꝙ ꝑficit opus luxurie hoc est ſp ꝑccatū mortale nisi excuseꝫ per matrimonium. ¶ De motibus aūt ꝺcupiscentie carnalis nicolaus de lyra in glo. super illo verbo. Omnis qui viderit mulierē ad concupiscēdū. sic ait. Videre absolute mulierem

non est malum. sed quantū ex eo sequi tur ꝓcupiscentia interior. ⁊ ista ꝓcupi scentia primo ꝓcedit sic q2 primo ex aspectu mulieris causat ꝓcupiscentia in appetitu sensitiuo. qui dr sensualitas ⁊ preuenit actum rationis. ⁊ sic nō est mortale. nec veniale peccatū. cuius ra tio est. quia talis mot9 sensualitatis non est in potestate hois ⁊ ꝓsequens non est pctm̄. sed retentio huius ꝓcu piscentie postq̄ ꝓcepta est bene est pec catū. vnde dr aug. Non est in potesta te nostra quatenus visis nō tangamur sed in ptāte nostra est respuere vel ac ceptare. Et sic patet q̄ predictus mo dus sensualitatis non est pctm̄. sed est materia exercende virtutis si ei resista tur p rationem. si aūt teneat ꝓ delecta tionem morosam absq̄ ꝓsensu tūc est peccatū sed veniale. Si autem sequat ꝓsensus in aīo. tunc est mortale pctm̄. anteq̄ exprimatur facto vel signo. Et ideo de tali ꝓcupiscentia que est ꝓsen sus dr saluator. Jam mechatus est in corde tuo. Et hec de luxuria. Sic igit habemus. qn̄ pctā capitalia sunt mor talia siue venialia Filius. D

Cire etiā desidero vtrū sint plu ra pctā criminalia siue mortalia exceptis istis septem capitalib9 vitijs que modo premissa sunt Et etiam que sint peccata venialia ⁊ que remedia va lent delere pctā venialia. de his cupio informari.

Ca. .XX. Pater.

Cire debes qd etiaz sunt alia q̄z plurima cri mina exceptis semptem principalib9 vitijs. que mortalia peccata dicuntur nam omnes transgressiones decalogi ⁊ mortalia sunt peccata J Nume rus aūt. decem preceptorum sic sumit quia quedam ordinant nos ad deum. quedam ad proximū. quod deus insi nuare voluit. quando in duab9 tabu lis illa dedit In prima tabula tria pre cepta ptinent que pertinent ad deum. quorum primū pertinet ad partem q2 est de diuina vnitate. Secundum ad filium. q2 est de iuramēti veritate Ter cium ad spiritum sanctū q2 de spiritua li vacatione. In scda tabula fuerūt se ptem p̄cepta ad proximum ptinentia quorum primum est de exhibendis bo nis vt est illud. Honora patrem ⁊ ma trem. Reliqua sex sunt de cauendis malisque inferri possunt corde ore vel opere. Opere ledimus proximū ꝓter quod dant tria ꝓcepta Primū non occides. Secundum nō mechaberis Tercium non furtuz facias Ore quo q̄z ledimus ⁊ contra hoc est illud. Nō dices contra proximum tuum testimo nium falsum. Corde ledimus primū dupliciter. quandoq̄z em̄ respectu rei rationalis de hoc dr non concupisces vxorem primi tui. Quandoq̄z respe ctu rei irrationalis. Unde dr. Non ꝓcupisces rem proximi tui.

Ca. .XXI. R

Rimum precē ptum decalogi tres habet clau sulas. Prima est. Non habebis deos alienos coram me. vbi ꝓhibemur ado rare creaturā spūalem. i. angelos De cūda ē. Nō facias tibi sculptile. i. ima gines fictas que nullius rei naturalis representatiue sunt Tercia nec omnē similitudinē. s. ymaginem rei natura lis. Et sequit que est in celo desup. vt solis ⁊ lune ⁊ que in terra deorsum vt hominis bouis ⁊ similium. neq̄z eoz9 que sunt in aquis sub terra. i. piscium Nō adorabis. s. actu exteriori nec co les scilicet affectu interiori J Et bis patet q̄ nō reprehendunt cristiani

qui faciunt ymagines non quidem ad adorandū sed ad memorandum. honor autē qui exhibet sanctis nō latrie sz dulie. prima clausula ostendit iudeos et saracenos esse ydolatras qz deos habent alienos. Judei quidē messiam et antixpm. saraceni machometū. Contra secundā. s. non facias tibi sculptile faciunt hereticī qui non credūt in deo nisi qđ de ymaginatōe et fantasia ꝓfingunt Contra terciam faciūt mali xpiani. qz superbi colit similitudinē eorum que sunt in celo desup. nam sup omnia diligit prelaturā. Auarus colit similitudinē eorū que sunt in terra. Voluptuosi colunt similitudinem eorū que sunt in aquis hoc est delicias. ¶ Secundū preceptum est. Non assumas nomē dei tui invanum. Hic phibet iuramentū qđ fit sine causa et periurium Uterq; enim. ꝑ nihilo iurans et falso iurans assumit nomen dei invanū. qz primus sine causa noīat summam veritatem. secundus aūt ꝓtemnit. Tribus modis quis peccat in periurio. vel iurādo ꝓtra ꝓscīam. vel iurando illicitum. vel veniendo ꝓtra iuramentum ¶ Terciū est. Memento vt diem sabbati sanctifices. non facies omne opus. In hoc precepto qđdam est moraleve vacatio que est ad deū orando. dilēdo. meditando. qđdam est cerimoniale vt assignatio diei septime. que figurabat tropologice cessatōnem a peccatis. allegorice quietem corporis xpi in sepulcro. anagogice requiē eternā in celo

¶ Istud ergo preceptū triplicit̄ accipi pōt. Primo generaliter vt cessemus a vitijs. Secōdo specialiter vt cessemus ab operib corporalib. que impediunt vacatōem ad deum. Tercō specialissime vt est in viris ꝓfessis vt ab omnib mundanis separent se vt totalit̄ deo vacent. Prima vacatio ē necāria. scda est debita. tercia pfecta. Secōm ergo ꝙ sabbatū dr requies siue vacatio ad deū. sic dies dñica ꝓt dici dies sabbati. et quelibet dies statuta ad diuinā veneratōem. in quib cessan dū est ab ope seruili. i. a pctō et ab ope impedienteva catōem ad deū. opa em̄ seruilia dicunt̄ ab eccīa opa mechanica. agricultura. mercatura. plantatio.

¶ Quartū preceptū. Hōra patrem tuū et mrēm tuam. Huic precepto addit̄ ꝓmissio. s. vt sis longeuus super terrā. qz ꝓgruū est vt ꝓseruatio vite aliene mereat ꝓseruatōem vite ꝓprie. Pater dr in hoc mandato qui est principiū per generatōem quo ad eē naturevt pē carnalis. vel qui est principiū per ministratōem regenerationis quo ad bñ esse vt prelatus spūalis Honor hic intelligit̄ dupl̄r. s. exhibitio corporalis in sustentatōe. et spūalis in reuerentia et obīa. Sed obedientia diversificat̄ ꝑm diuersificatōem pat̄. qz patri spūali debemus tm̄ obedire in spūalib. ꝓlato seculari. s. regi in tpalibus reipublice. carnali in dispositōe rei familiaris. ¶ Quintū preceptuz est. Non occides. Hic explicite phibet homicidium. sed implicite oīs motus ire ꝓtra ꝓximuz. siue ille sit cordis tm̄ vt ira. siue oris vt contumelia. siue operis vt percussio citra mortē vel depilatio. ¶ Distinguit̄ homicidū genus dupl̄r. s. vet quod dr corporale. et interpretatiuū quod dr spūale. Homicidium spirituale duobus modis fit. Uno modo obmittendo. vt cum quis videt alium in extrema necessitate. et non subuenit ei. interpretatiue dr eum occidisse. Alio modo fit ꝓmittendo. et hoc qñq; corde. scilz odiendo. Johan. Qui odit fratrem suum homicida est. quandoq; ore. scz detrahendo. quia ille cui detrahit occidit̄ in ꝓscia illius.

qui audit detractionem. in qua prius viuebat p bonā famā. qñq; ope. s. malo exemplo alicui occasionē ruine prestando. ⁊ tūc dr interpretatiue illū occidere S Sextū pceptū est Non mechaberis in quo pcepto vt dr aug. prohibet omnis illicitus cōcubitus ⁊ oīm membrop oīs illicitus vsus. T Septimū est. furtū nō facies. vbi sm augusti. phibet oīs pretractatio rei alie ne ex cupiditate O Octauū pceptum est. non loqueris contra primum tuū falsum testimoniū. hic phibet oē genus mendacij. vt dr augu. qd ter mināt p tres differentias X Est em mendaciū pnitiosum. qd nocet. officiosum qd pdest. iocosum qd delectatur Includit em in hoc pcepto taciturnitas veritatis tpe necessitatis. tñ causa ⁊ oportunitas facit ipam taciturnitatē esse licitam N Nonū ⁊ decimum precepta. non cupisces domū proximi tui. nec desiderabis vxorē eius nec seruum nec ancillā nec bouē nec asinū nec oīa que illi? sunt B Duo phibent hic. s. cupiscentia carnis invxorē primi ⁊ cupiscētia oculop in re aliena. nam ad hec duo maxime inclinatur natura corrupta. ad vnum pter obseruationez sumpius indiuidui. hic non phibet appetitus. qui ex corruptione fomitis vel a sensualitatis delectatione orit. qz impossibile est q ille cupiscentie nō sint in nobis. sed phibet appetitus qui est ex consensu rationis. Quamuis ad ista duo determinet tantum. tamen dr ibi phiberi vniuersaliter oīs cupiscentia male voluntatis Et hec breuiter de decem preceptis dicta sunt. C Item quedaz pcta numerant ab apostolo ad romanos primo. s. ydolatria vitium contra naturā iniquitas. malicia. fornicatō. auaricia nequitia. inuidia. homicidium. pretium. dolus. malignitas. susurratio. detractio. contumelia. superbia. elatio. inuentio malorum. inobedientia. insipientia. ⁊ incompositio. quibus adiungit illos qui sunt sine affectiōe abscq federe ⁊ sine misericordia Post hec omnia subiūgit apostolus q qui talia faciunt. digni sunt morte scilicet eterna. Item ad galathas quinto de quibusdam facinoribo sic ait. Manifesta autem sunt opera carnis. que sunt fornicatio. immūdicia. luxuria. auaricia quod est ydolorum seruitus veneficia inimicicie. contentiones. emulationes ire. rixe. dissensiones. secte. inuidie. homicidia. ebrietas. comessationes. ⁊ his similia. que predico vobis sicut predixi quia qui talia agunt regnū dei non consequentur. Ex quibo dictis apostoli colligere possumus pmissa pcta esse mortalia. quia dicit agentes huiusmodi scelera dignos morte eterna. nec posse tales consequi regnum dei. Et pro intelligentia horum vitiorum. notandum q malicia est quando aliquis damnū molitur alicui Nequitia est quando quis audet quod nequit. Vel sic Nequitia est intemperātia sui. Susurratores sunt. qui inter amicos discordias seminant. Inuentores malorum sunt. qui nouū genus cuiuscunq; mali inueniunt verbo vel facto Insipientes sunt non discernentes inter bonum ⁊ malum. Incompositi habitu ⁊ incessu quia incōpositio corporis indicat qualitatez mentis. Sine affectione id est sine dilectione proximi. absq; federe id est sine societate ⁊ pace. sine omni misericordia quia non compatiuntur miseris. Immūdicia est que nō est ordinata naturā Impudicitia est nō pudice viuere Rixe sunt qñ ex ira se aliqui ad inuicem petūt Dissentiōes sūt qñ aliq; ptes

dissentientes faciũt in ecclesia. Secte que grece dicunt hæreses. Ebrietates assidue. comessatões supflue veneficia sunt incantatões. Cetera vero vitia p apostolũ supius premissa supius sunt expsita qñ de mortalibus peccatis et eorundẽ filiabus est tractatũ. Beatus etiam aug. plurima pctã mortalia enumerat cũ dicit. Mortalia sunt homicidium. sacrilegiũ. adulteriũ. fornicatio falsum testimoniũ. rapina. furtum. superbia. inuidia. auaricia. et si lõgo tempore teneat iracundia. et ebrietas si assidua fit putat in eor numero. quicũ q aliqđ de istis pctis in se dominari p miserit nisi digne pniteat in eterno ignem cruciabit. hæc aug. Sic ptz de peccatis mortalibus.

Capitulum .XXII.

De venialib⁹ vero pctis sciendum est q sunt diuersa. et longũ esset omnia replicare. De quib⁹ beatus aug. mentionẽ faciens memorans ac dicens Que aũt sunt minuta pctã licet ommibus nota sint. tamen q longum est vt omnia replicent. opus est vt ex eis aliqua nominemus. Quotiens aliquis in cibo et potu plus accipit q̃ necẽ est. ad minuta pctã nouerit ptinere. Quotiens plus loquit q̃ expedit. quotiẽs pauperem importune petentẽ exaspat. quotiens cũ sit corpe sanus aliqs ieiunantib⁹ ipẽ prandere voluerit. aut somno tẽditus tardus ad ecclesiam surgit Quotiens excepto filio⁹ desiderior rem suam cognouerit. quotiẽs in carcere positum tardius requisierit. infirmos tardius visitauerit. si discordes ad concordiam reuocare neglexerit. Si plus aut primũ aut vxorem aut filium aut seruum exasperauerit q̃ oportet. si amplius fuerit blanditus q̃ oportet. si cuicunq̃ maiori psone exuolũtate aut necessitate adulari voluerit. si se aut in ecclesia. aut extra ecclesiã fabulis ociosis de quib⁹ in die iudicij ratio reddẽda est occupauerit. si dum iocantes incaute iurauerimus. et tñ hoc p aliquã necessitatẽ implere non potuerimus. vtiq̃ piuramus. et cũ omni facilitate maledicimus. hæc august. In quibus iam memoratis peccatis minutis siue venialib⁹ possumus colligere etiã omnia alia similia esse pctã venialia. quia longũ esset singula talia explicare.

¶ Et notandũ q omnis culpa separat a deo. Hec aũt separatõ pfecte quidem fit per pctm̃ mortale. Imperfecte vero per pctm̃ veniale. Per pctm̃ enim mortale omnis mens auertit a deo per pctm̃ aũt veniale retardat affectus hominis ne ita pmpte ferat in deum. sed vtrumq̃ pctm̃ per pniam deletur Et sicut mortale pctm̃ remitti nõ pt. q̃diu voluntas pctõ inhæret. ita etiã nec peccatum veniale. sed ad remissionẽ peccati mortalis pfectior exigit pnia. ad peccatum autem veniale requiritur actualis quedã displicentia. Et sciendum q homo in gra cõstitutus potest vitare oĩa pctã mortalia. et singula pctã venialia. sed non oĩa. Unde pnia de pctis mortalib⁹ requirit vt homo ponat abstinere ab ommib⁹ et singulis mortalibus peccatis. Sed ad pniam venialiũ peccator requirit q homo ponat abstinere a singulis. non tñ ab omnibus Ista tangit beatus thomas de aquino sic dicens Notandum q culpa separat a deo. sed hæc separatio pfecte quidem fit per peccatum mortale. imperfecte aũt per pctm̃ veniale. Nam p peccatum mortale mens omnino a deo auertit. vtpote contra caritatem agẽs. Per peccatum autem veniale retardatur affectus hominis. ne ita prompte

in deum feratur. Et ideo vtrumq; peccatum per penitentiam quidem remittit. q2 p vtrumq; desordinat voluntas hois. p immoderatam auersionem ad bonum creatum. Sicut em peccatum mortale remitti non potest. q̄diu voluntas peccato adhereret ita etiā nec peccatū venale. q2 manente causa manet & effectus. Exigit aūt ad remissionem peccati mortalis pfectior penitentia. scilicet vt mortale omissum detestet quātum in ipso est. vt scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia vt singula detestetur sed hoc non ad remissionem venialium requirit. tm actualis quedā displicentia. puta cum aliquis hoc modo in deum fert scm affectum & res diuinas & quicquid sibi occurreret. qđ eum ab hoc motu retardaret displiceret ei. & doleret se hoc omisisse. etiam si actu de illo non cogitaret qđ tamen non sufficit ad remissionem peccati mortalis. nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem. q2 de quolibet peccato mortali tenet homo speciali/ter conteri. vnde debet homo recogitare ad inueniendū peccatum omissum. Si peccatum omnino a memoria excidit. tunc ex impotentia faciendi excusat a debito. & sufficit generalis contritio de omni eo in quo deus offendit Sed quando impotentia tollit. sicut cum ad memoriam peccatum reuocatur. tūc tenet spāliter oderi homo. Etiā sciendum q homo in gratia constitutus potest vitare omnia peccata mortalia & singula. potest etiam vitare singula peccata venialia sed non omnia. Et ideo pīa de peccatis mortalibo requirit q homo ꝓponat abstinere ab oībo & singulis pctis mortalibo. sed ad penitentiam venialium peccatoꝝ requiritur q ꝓponat abstinere a singulis. nō tamē ab omnibo. q2 infirmitas huius vite hoc nō patit Debet tm habere ꝓpositū se ꝓpandi ad venialia pcta minuenda. alioquin esset ei piculum deficiendi. cum deficeret appetitum ꝓficiendi seu rollendi impedimenta spūalis ꝓfectus. q̄ sunt venialia. hec thomas. De remissione etiam venialiū pctoꝝ sciendum. q oīa venialia pcta tollunt per diuersa remedia videlicet per eucharistie dignam sumptionem. per extremam vnctionē. & per generalem confessionem. p tunsionem pectoris. per dominicam oratiōnē. per episcopalem benedictionem. per aque benedicte aspersionem. Per hec igit remittunt venialia peccata. non tm semp remittunt totaliter quantū ad penam. q2 si fiet qui esset omnino immunis a pctō mortali aspsus aqua benedicta statim auolaret sed reatus pene remittit fm motum feruoris in deū. qui per predicta excitat fm magis & minus De hoc q thomam de aquino sic dr. Notandum q triplici ratiōe aliqua causant remissionem venialium pctoꝝ. Uno modo in quantū in eis infunditur gratia. q2 p infusionem gratie tolluntur venialia peccata. & hoc modo per eucharistiam & extremam vnctionem. & vniuersaliter per omnia sacramenta noue legis. in quibo ꝓfert gratia. peccata venialia remittuntur Secundo in quantū sunt cū aliquo motu detestationis peccatorum. & hoc modo confessio generalis tūsio pectoris. & oratio dominica operant ad remissionem venialiū pctoꝝ. Tercio modo in quantū sunt cū motu reuerentie ad deum & ad res diuinas & hoc mō benedictio epalis. & aspersio aque benedicte operant ad remissionē venialiū pctoꝝ Et quidē p ꝓdicta tollunt/ur venialia pcta quantuz ad culpā. tm virtute illius sanctificatiōis nō tm sed

etiam virtute caritatis citius motus p
predicta excitat. Non aūt per qlibet
predictoꝝ sp tollit reatus pene. qz sic
qui esset oīno immunis a pctō mortali
liaspersus aqua benedicta statim auo
laret. Sz reatus pene remittit per pre
dicta fm motum feruoris in deū. qui
per predicta excitat qñq magis qñq
minus. hec thomas ¶ Notandū
etiaz q peccatū cum per pīam citius
non tergit. aut peccatū est. aut cā pec
cati. aut peccatū aut pena peccati. nam
ex vno vitio subsequens culpa oritur.
qz ipsum suo pondere mox in aliū tra
hit. ex quo creata mēs ducit vt peius
ex alio liget. Et cum pctm ex peccato
orit iam non pctm tm modo. sed pecca
tum est. et pena peccati. qz iusto iudicio
omnipotens deus coz pctōris obnubi
lat. vt precedentis peccati merito etiā
in aliud cadat. nam plerūq vnū idēq
pctm et peccatū est et pena peccati. Qđ
sic ostendi pt Ventris nam q ingluui
es in feruoꝝ luxurie plenitudinē car
nis instigat. perpetrata aūt luxuria se
pe aut periurio aut homicidio tegitur.
ne p huiusmodi peccato puniat. Ista
Ōmemorat beatus greg. xxv. moza. fic
dicens. Omne quippe peccatū qđ cuz
citius penitendo non tergit aut pecca
tum est aut cā peccati. aut peccatum et
pena peccati. Pctm nam q qđ penitē
tia nō diluit. ipso suo pondere mox in
aliud trahit. Unde fit vt non soluz fit
peccatū. sed etiam peccatū et causa pec
cati. Ex illo quippe vitio culpa subse
quens orit ex quo cecata mens ducit
vt peius ex alio ligat. Sed cum pecca
tum ex pctō oritur. non iam pctm tan
tummō sed est et pena peccati. qz iusto
iudicio omnipotens deus coz pctōris
obnubilat. vt precedentis peccati me
rito etiam in aliud cadat. Quē enim
liberare noluit. deserendo pcussit. Nō
ergo immerito pena peccati oz q iuste
desup irrogata cecitate ex precedētis
peccati vltōne ppetrat. qđ videliz agi
tur dispositōe supius ordinata. sed in
ferius in iniquitate ꝓfusa. vt et pcedēs
culpa sit causa subsequentis. et rursuz
culpa subsequens sit pena pcedentis.
Unde et de infidelibz et lubricis scūs
paulus dicit. Qui cū cognouissent de
um non sicut deū glorificauerunt. aut
gratias egerunt. Et paulo post. ꝓter
qđ tradidit illos deus in reprobū sen
sum. in desideria cordis eoꝝ. in immū
dicias. vt contumelijs afficiant corpora
sua in semetipsis Quia em recognos
centes deum pctm superbie ꝓmiserunt.
cecant etiam ne intelligant qđ ꝓmit
tunt. et qui intelligentiā sequi nolunt
in pctō et causa peccati sunt. et ipsuz lu
men intelligentie pdant in pctō et pe
na peccati. ¶ Prioris ergo peccati meri
to pctōrum sequentiū fouea tegit. vt
qui malum sciens ppetrat deinceps iu
ste in alijs etiam nesciens cadat. Hoc
quippe agit vt culpis culpe feriantur.
quatenus supplicia fiant peccantiū ip
sa incrementa vitioꝝ. Haz qz omnipo
tens deus ad pīam tempus indulget
qđ humana malicia ad vsum sue iniq
tatis retorquet. nimiꝝ iusto dei iudicō
augeri culpa pmittit vt ad feriendum
artius qñq cumulet. Hinc enim etiā
de quibusdā Paulus dicit. ¶ Peruenit
ira sup illos vt impleant pctā sua sem
per. Hinc voce angelica Johanni dr.
Qui nocet noceat adhuc. et qui in soz
dib est sordescat adhuc. Hinc dauid
dicit. Appone iniquitatē sup iniquita
tem eoꝝ. et non intrent in iusticiam tu
am. Cor quippe dñs duꝝ prioribz me
ritis aggrauatū iuste pmittit etiā sub
sequentib malignoꝝ spūum psuasio
nib falli. quia cū digne in culpa tra
hitur. reatus eius in pena cumulatur.

habent iam quidez vnde fieri merean
tur sed sustinet tñ adhuc peccatū cres
cere vt peccantes possit atrocius pena
cruciare. iam meret supplicium pena
causa pctī expectat adhuc vt augmen
ta supplicij subroget pctm̄ causa pctī
Plerūq; vero vnū idemq; peccatum
pctm̄ est pena peccati cā peccati. qđ
melius ostendimus si res ipas in me
diū deducamus. Effrenata quippe ven
tris ingluuies in furorem luxurie ple
nitudinem carnis instigat. ppetua aūt
luxuria sepe aut furto aut homicidio
tegit. ne humanaz legū vltione pu
atur. hec grego. Unde necesse est. si qs
lapsus fuerit in aliqđ pctm̄ graueꝛ
pñam quanto citius poterit ab hoc vi
tio resurgere studeat. ne in grauiora
peccata ꝓter tale facinus eum cade
re contingat

De duodecim abusionibꝫ.

Ca. .XXIII. G

Liendum quod
fm beatū cipianū duodecim
sunt abusiones seculi sunt hec videli
cet. Sapiens sine bonis opibꝫ. senex
sine religione. adolescens sine obia. di
ues sine elemosina. femina sine pudi
citia. dñs sine virtute. cristianus ꝓten
tiosus. paup superbꝫ. rex iniquus. epūs
negligēs. plebs sine disciplina. popu
lus sine lege. Quibꝫ. xij. abusionibꝫ se
culi suffocant disciplina iusticia. hec
cipianus. Et q̄ pñs tractatus maxi
me requirit tractat de statu religio
soz clausturaliū. Ideo notandū q̄ eti
am sunt duodecim abusiones claustra
liuz. quibꝫ tota religionis summa co
rumpit Et sunt iste videlicet. Prela
tus negligens Discipulus inobediēs
Juuenis ociosus. Senex obstinatus.
Monachus curialis Monachus cau
sidicus. Habitus pcciosus. Cibus
exquisitis Rumoꝛ in claustro. Lis in
capitulo Dissolutio in choꝛo Irreue
rentia circa altare. Immoꝛemur ergo
in singulis tractemus de singulis pauca dissera
mus Sunt quidā qui sciunt
pñt volunt ꝓesse. quidā qui sciunt
pñt nolunt ꝓesse. quidā qui nec sci
unt nec pñt nec volūt. sed sunt quidā
qui nec sciūt nec pñt sed volunt. Sci
re vero posse velle est superbie vel cari
tatis. Scire posse nolle est humili
tatis vel inertie Nec scire nec posse nec
velle ē cupiditatis stultitie. Nec sci
re nec posse nec velle est discretionis
prouidentie. Qui em̄ sciunt possunt
volunt ꝓesse si velint ꝓdesse caritā
tis est. alioquin superbie Qui vero sci
unt possunt sed nolunt hūilitatis est
qđ renuit. inertie vo cū sciunt si om
no desistūt Qui aūt nec sciūt nec pos
sunt sed volunt cupiditatis esse videt
qđ volūt esse stultitie si velint qđ nec sci
unt nec pñt. illi si quidē qui nec sciunt
nec pñt nec volūt prudēter agūt. sum
ma em̄ discretio est nolle qđ nō potes

Sciendū aūt q̄ oues pastoꝛes
sequunt ad vitam si diligens. ad moꝛ
tem si negligens precedat. debet em̄ p̄
cedere vita doctrina. vt qđ docet ver
bis factis impleat Tenere etiam debet
vnitatez cū grege qđ fit qñ nō diuidit
a subiectis p̄ pcciosioꝛem habitum.
vel p̄ delicatioꝛē cibū dū fit vnus pre
ꝓassionem. cum infirmis. p̄ dispen
sationem. cū delicatis vt cū aplo dice
re possit. oīb omnia factus sum. pastoꝛ
vero negligens fugit. Sunt em̄ quidā
prelati. qui onera importabilia impo
nūt subditis ea digito mouere nolūt
fugiunt quod precipiunt. fugiunt q̄
remoti a quentu sub ocio viuunt. qui
prana agunt. reprehendi nolūt. qui
male viuūt subiectos bene viuere co
gunt errantes reuocant sed foꝛtes q̄

cidunt.revocant verbis.sed occidunt operib9 que operant ipsi que alijs licita non putant.subiectos cogunt a ipsi a nemine cogi volunt.

Capitulum XXIIII.

De discipulo inobediente.

Inobedientie morbus ex superbie tumore,procedit.sicut sanies ex vulnere. Hoc morbo primus homo languit qui bestijs terre prepositus fuit.per inobedientie culpā suppositus etiā cuj muscis a culicib9 per posteros seruit. Hoc aūt trib9 modis meretur.i.exemplo boni operis.verbo,motionis.disciplina correctionis.assuit aūt inobedientia nomen obedientie p cepto,facto a loco. Leue eñ est precepte sed labor implere. Locus vo qñ9 placet.aliqñ displicet. Placet qui busdā.non q2 abundat fratrib9 sed piscib9.placet q2 famulis abundat a fabulis.a sic fit vt vocē obedientia cuj tra obedientiam esse queant. Multis enim modis hec obedientia queri solet parentuj exactōe seu fratrj seducrorum exhortatōe.vel etiam boni operis simulatoria ostentione. Est a alia spēs inobedientie que tñ obedientia vocat. de qua mee.sed de obedientia vera per pōs.dr. Audiam quid loquat in me dñs deus Nunquid dyabolus caro aut mūdus vor vroris.vor carnis scz voluptas. vor mundi vanitas.vor dyaboli iniq9tas.vor dei bonitas. Est aūt vor creatoris ad subiectos de prelatis dicens Que dicunt facite. que aūt faciunt nolite facere.vbi etiā male opantib9 obedire iussit.vt sic ingrediaris a egredieris cū dauid.cū saule a eundē honores licet reprobū cum samuele.nec bonis tñ obedias in malum.nec puersis p tradicas in bonum.

Capitulum XXV.

De iuuene ocioso.

Ocium stulticiā.labor scientiam generat. Labor hominis iterior labor scīe.labor exterior exercitiū operationis. Scīe labor in tria diuiditur.in puericia labor disciplineiuuentute exercitij.in senio doctrine.vt scilicet ille qui nescit.in puericia discat que didicit in iuuentute ad vsum ducat.que ad vsum duxerit in senio doceat. Sed cū homo interior iacet in lectulo voluptatis dū somno torpescit inertie a somnis deludit curiositatis.vocat a exhortat exteriorem hominē vt inclinet aurē rumoribj.loquatur vana.induat mollib9.mane comedat.cantus galli cene terminet lectionem.euntib9 dormitū surgentes ad vigilias obuiant frēs.vigilantib9 illis dormiant.redeuntib9 a vigilijs surgāt Sed melius forsitan esset si nihil dicerent q3 si subtractis fillabis aut dictionib9 offitando psalmos decantarent. Laboret ḡ interior homo a exterior ne dicat eis Quid statis hic tota die ociosi Audiant tñ prelati cām ocij.nemo inquiunt nos conduxit Non epi.non presbiteri populū.non abbates nō priores quentū. Ad hunc laborem diuersi conueniunt a diuersis tpibus.mane pueri.meridie iuuenes.vespe senes.sola tamē iuuentus pondus portat diei a estus.portat materialiter pondus laboris a estus solis. Moraliter pond9 carne fragilitatis a estū libidinis. Labore igit manuū annihilat pondus tēptationū. Iuuenis aūt in ocio est quasi iumentū sine iugo. qui dū nō tenet obiē vinculo.q3si bos lasciuiēs discurrit p deserta ꝓprie voluntatis.

Ca. XXVI.

De sene obstinato

Inter abusiões sola maior est senis obstinatio. qui morti primus mortis aduentū non abhorret. qui quasi ad ostium mundi huius positus foras spectat. nec tñ vite pñtis egressus nec ingressum future consideret. audit nūcios mortis. ⁊ credere nonvult eis Casus mortem nūciat latentem. infirmitas apparentem. Sed forsitan fumiculus triplex quo ligat senex difficile rumpit. dū em̄ a pueritia in mentē semis p cogitationem semitā fecerit voluptas. in sermone vanitas. in ope perversitas. quid aliō agit nisi q in ꝯsuetudinē quasi in funē. hec tria torquēt Est aūt laqueus in fune. dulcedo tpalis in ꝯsuetudine. circumdatio fumis. impedimenta sunt carnis. dulcedine igit decipimur. consuetudine ligam̄.

Ca. XXVII.

De monacho curiali ⁊ causidico

Cum autē mōachus or curialis ex adiuncto designat aliquid leuitatis. ordo claustri ⁊ ordo curie diuersus. ibi sedes in insignis cū diuitibꝫ in occultis. hic audis non sedi cū ꝯcilio vanitatis ⁊c ibi dextera tua repleta est muneribꝫ. hic lauas inter innocentes manus tuas. ibi pauperum res violēter auferunt Hic a paupibꝫ sponte offerunt. Ibi laudatur peccator in desideriis aīe sue. Hic aūt benedicit iusto. Contingere enim quādoq; solet vt monachi qui curias frequentant. causas audiant. iudicia perquirant. ament decreta ꝯsiliorum non secreta misteriorum. laudari appetunt. q; p̄o multis loquunt sed monachi multum loquentes multis displicent. de incertis iudicant. testantur sepissime quod ignorant Si vero res ad effectū puenire nonvaleat monachus causidicus iter parat vt quod alibi fieri non potuit. rome fiat Pro principe ergo seculi alpie frigus ytalie calores libenter patitur qui p magistro spirituali multo leuiora inuitus forsitan pateret. Oneratus cartulis auctoritatibꝫ fultus reuertitur pomp diez causa. psonas inducit. que parate sunt iurare quod est. ⁊ si velis iterū iuret q̄ non est. Quid ergo dicam nonne magis amas monachū causidicus esse de simul discumbentibus cum hērode. q̄ in vinculis ⁊ carcere teneri cū iohāne

Ca. XXVIII.

De vestitu superbo

monachoꝝ ait apostolus. Non in veste preciosa que molliciei p̄ ciosiorem vestem negat puras ne monachꝫ preciosiorem habitū ꝯcedit. plus amat terrenus sponsus sponse castitatem. q̄ preciosam vestem. plus simplicitatem q̄ torum crines. Sic immortalis sponsus cristus plus amat interiorez habitū. q̄ exteriorē. molles molia querunt. elati preciosa. delicati speciosa. Exterior em̄ superfluitas animi nunciat vanitatē q; vt ait beatus ysi. Nemo preciosas vestes nisi ad inanem gloriam querit. Unde peccatū est quererere preciosum vestitum dicente beato gregorio. Nullus estimet in fluxu preciosarum vestium peccatum deesse. q; si hoc peccatum non esset nullo modo dominus Johannem de vestimenti asperitate laudaret. non em̄ vestis sed puritas mentis ornatum facit monachum vel clericum. Unde beatus ilarionimus. Non tenera vestis. sed munditia mentis ornatum facit clericum. Ipse namq; celestis sponsus christus cum ꝓspexit animam virtutibꝫ adornata

tam eius decorem concupiscit et in amplexu illius volat. Unde et petrus damiani. Invisibilē quippe sponsum invisibilis oblectat ornatus. et cū sctām aiam aspicit emitere virtutib in eius illico volat amplexus. cui dicit. Pulcra es aīca mea. suauis et decora sicut ihrusalem Sicut ihrusalē ait. non sicut babilon. Babilon sane dyabolus. ihrusalē inhabitat xps Ille luxurianti amictus vanitate reficit. hic aspernatis et humilib si cordis non desit humilitas non delectat. hec petrus. Uñ notandū q non solū in veste preciosa. sed etiā in vili amictu potest eē iactantia. Teste beato augustino. Non solum in rerū corpore aīe nitore atq pompa. sed etiam in ipsis sordib esse posse iactantiā. et eo periculosiorē quo sub nomine seruitutis decipit. Et philosophus dicit q et supabundantia et defectus inordinatus ad iactantiam pertinet. Unde de beato augustino legit q vestes nec nimis preciosas nec nimis viles habere volebat. q in vtroq hoīnes sua querunt. Si autē hoc aliquis in humilitate facit. pter maceratōem carnis vel humiliatōem spūs ad virtutem tempantie pertinet. sed medium tenere in hmōi magis est salubre. Uñ dicit beatus ber. Nec affectate sordes nec exquisite mundicie quemunt xpīani. Et ideo vestimentū tale nobis eligendū est quo possit nuditas operiri. et vis frigoris atq omne quod extrinsecus ledit arceri. vt in die honestus appareat. et in nocte necessitatem expleat.

Capm XXIX.

De cibo exquisito.

Cum autē legas deliq̄sse ionathan in gustu mellis. esau in edulio lentis. Sodomitas in saturitate panis. putasne esse sine periculo tot carnis ferculis. tot piscium generib. tot frixurar diuersitatib delectari. nonne sic differt pallacium a refectorio sicut egiptus a deserto Si ergo in deserto sumus. mirandū non est si ollas carnium semp habent. adhuc inquit esce in ore ipsor et occidit pingues eorum Occidit enim pingues quor deus vēter est. qui nutriebant inquit in croceis amplexati sunt stercora. Crocus in oriente nascitur. colorat et saporat In croceis ergo nutriunt qui in initio cōuersionis interius sapore virtutum reficiunt. exterius vero boni operis exēplo conantur. Sed hi amplexant stercora. dum post sobrietatis et abstinentie vitam reuocat eos ventris cura. Et fit quandoq vt qui in sua domo añ cōuersionem sobrie vixerant. postmodū in monasterio gulosi fiant. placat eorum venter deus diuersorum hostiū ferculor. inclinat aurem rumoribus excitat sapor generib. demulcet confabulatione. non oratione ꝛ ocio gaudet. somnolentia delectat. Per similitudinē ergo deus ventro assimilat dū ei tota deuotōe per omnia seruit

Ca. XXX.

De rumoribus ī claustro affluētia ciborū ꝛ citari solet.

inundatio verborū saturitatem ventris sequit leuitas opis et vanitas mentis. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere Ludere inquit. non legere. Sunt enim quidam post delicati cibi diuersa fercla qui cū in claustro sedeant non lectioni et filētio. sed rumori et curiositati vacāt. qui locū et tempus nusq̄ et nunq̄ seruant. sed instabiles et ociosi. nunc hos. nūc illos ad colloquium vocant. Bone inquit psalmista custodiam et ostium circumstantie labijs meis. Ostium dixit

non murum sed hostium ponit qō tem
pre ⁊ loco claudit ⁊ aperit. Est tps
⁊ locus tacendi ⁊ loquendi. apit itaq;
hostium in claustro hora constituta le
ctiōi in capitulo. ꝓfessiōi in ecclesia
orōi in oratorio. claudit itē in clau
stro ꝓfabulationi. Hi aūt rumores de
bent esse claustraliū. ad quos non p
tinent bella principū seculariū. ſz pug
ne temptationū. delectare ḡ karissime
his rumoribꝫ non exterioribꝫ. gaudēt
eīm multi claustraliū dū de regibꝫ fabu
lant. dū casus militū narrant. dū p il
lis loquunt. a quibꝫ ipi nō agnoscun
tur. multorum partes defendunt. pro
multis irascunt. pro multis litigant.
ignorant tamen quod negant ⁊ affir
mant. Hi aūt de regibꝫ sermo ē. docet
lectio claustri certamina regū ⁊ casus
euentus bellorꝫ. qūo moriebat saul. ⁊
quis eius mortē nūciauit dauid Audi
re forsitan uelles rumores pacis. non
belli. ꝓcordie. non discordie. Regina
saba nouit rumores hmōi que audita
sapientia salomonis a finibꝫ terre ve
nit. Ca. .XXXI. S

DE lite in capitu
lo Infirmitati moraliū oīpo
tens deus pater benigne puidēs. in ec
clesijs instituit tria. ſ. medicos. loca.
⁊ remedia. medici sunt p̄lati. loca ca
pitula. modi pīe remedia. Attende
igit in samaritano prelatum in stabu
lo capitulum in infusione vini ⁊ olei.
fomentum ꝓsolationis. ⁊ asperitatem
correctionis. Hec est piscina ꝓpunctio
nis. in qua sanatus est infirmus post
ꝓmotionem vere ꝓfessionis. nec tū sa
nabit nisi vnus. misi eīm sit vnitas dē
sanitas. qui ḡ amant litem destruunt
saniratem. Intolerabilis igit est hec
abusio. vt ibi litiges. vbi te accusare
debes. vt ibi auget culpa. vbi deleri p̄t
vt ibi ꝓtemnes xp̄i vicariū. ꝓtemnes
christum. Sed forsitan ōt aliquis re
ligiosoꝝ. possum pati magistrum. sed
cum negligentiam prelatorum ꝓfide
ro obedire ꝓtemno. cum video fratres
meipso deteriores. accusationes ipoꝝ
pati nolo. Cum dicis fratres teipso
deteriores deterioꝝ factus es quare cō
temnis magistrum an nescis xp̄m co
ram pilato iudicatum. tulit crucem p
peccatis tuis. non pro suis. ⁊ tu virga
renuis flagellari. ille non erubuit co
ram populo flagellari ⁊ tu dedignaris
spoliari coram magistro. accusat ⁊ ta
cet accusaris ⁊ litigas. si in hoc pfice
res. in dū peccas. igit in loco remis
sionis inducis litem contradictionis
hic est locus pre ceteris diabolo odio
sus. hic amittit quos alibi acquisiuit.
hic est eī locus spūisancto ꝓsecratus.
officina spiritussancti. in qua filij dei
congregant. vt ei reconcilient. Noli
esse frater sicut sathan inter filios dei
Sathan est. qui magistro ꝓtradicit ⁊
fratribꝫ aduersat. Noli queso esse in
capitulo sicut sathan ⁊ sicut adam in
paradiso. an nescis sathan expulsum
a capitulo celi Adam a capitulo para
disi Judam a capitulo xp̄i. In primo
culpa superbie In secundo inobedien
tie. In tercio auaricie. Lucifer non at
tendens dignitatē creatoris casurus.
quesiuit sedem elationis. Sic quidā
claustralium dum generis nobilitate
preminent. dum literaruꝫ scientia pol
lent. dum ꝓpria virtute ad laborandum
prevalent. dū vocis modulatione pla
cent. dum in qualibet facultate artiū
ceteros fratres precellunt. elationis fe
dem petunt Et qui ex dono tanti mune
ris humiliores esse deberent. contra de
biliores ⁊ illiteratos superbi tument

De dissolutõe in chozo.

In ecclesia cum ad oq̃sq̃ inuentũ fuerit accedit. humilitatis honestas diligentius obseruet ne qui in ecclesia ante ꝯspectum dei vel nimus ibidẽ deteriozes simus. Sunt essi quidã qui mente vagi. attoniti occuli. hitu dissoluti. plana parietũ. pspicientes plustrant. aliud cantant. aliõ cogitant. in chozo sunt cozpe. sed in fozo mente. Sunt etiam alij voce dissoluti qui vocis sue dono gloziant. nec tantũ gaudent de dono gratie sed alios spernunt tumentes elatione. aliter cantãt q̃ libzi habeant. fortassis vt placeant populo magis q̃ deo. qui sic cantãt nõ cantant in chozo cũ maria sozoze moy si. sed in palacio cũ herodiade vt placeant herodi ⁊ simul discũbentibus. delectant enim altitudine vocis. Nemo tñ altius cantat eo quẽ dominus audi re ꝯsueuit de monte sancto suo. nemo dulcius q̃ cui inclinat aurem suã dñs Voce mea inquit ad dñm clamaui. ⁊ exaudiuit me de monte sctõ suo. Esto igit in valle humilitatis. vt in monte sancto audiri merearis. sed si sic cantas vt ab alijs laudem queras. vocem tuã vendis ⁊ facis eam non tuã sed alienam. caue ne monasteriũ vertas in theatr. habes in ptãte tua vocem. habeto ⁊ aiam. frangis vocẽ frange ⁊ voluntatem. seruas ꝯsonantiã vocum. serua ⁊ ꝯcordiam moz. vt per exemplũ ꝯcordes primo. per voluntatẽ deo. per obedientiã magistro. hec est ꝯcordia.

Capitulum XXXIII. De irreuerentia circa altare.

Vltimo de duodecim abusioibz clausiri dicturus accedo. qui me soluz inter ceteros in hac pte negligentiozem reperio. qui licet ablutis manibz. lota facie. albis vestibus indutus accedã ad altare. tñ puer sus ope. pollutus oze. immundus cozde. xpi cozpus nõ ptimesco manibus tractare. accedo elatus ad humilẽ. iratus ad mitem. crudelis ad misericozdem. sed tamen patit humilis elatum mitis iratũ. crudelẽ misericoz. Accedo seruus ad dñm non amoze sz timore. non devotõe sed vsu. accedo igit ad altare vanus curiosus vanitati subditus Sunt etiã multi alij in seculo qui non tñ vani curiosi ⁊ voluptuosi. sz etiam cum ambitõe non cum devotõe accedunt ad mensam xpi. qui etiam nõ accederent. misi se aliquid recepturos sparent. Accessit ad iesum petrus ⁊ iudas. accesserunt discipuli. accesserũt ⁊ milites crucifigẽtes. accedũt ⁊ quotidie ad cozpus xpi religiosi. accedũt ⁊ peruersi sacerdotes. ex quibz multi terrenis inhiant. terrena sapiunt. non nulli assidui in plateis. in ecclesia rari. tardi ad inuestigandũ culpam peccatoris. parati ad inquirenda vestigia leporis. velociozes ad ꝯgregandos canes q̃ ad ꝯuocandos pauperes. libentius porrigunt panem cani q̃ pauperi plures seruiunt eis ad mẽsam. ad missam nullus. Hi sunt quoz thalamus ornatior est q̃ eccia sua. mensa patior altari. ciphus calice pciosior. equus carior missali. cappa casula pulcrior. camisia delicatior alba. Ecce quõ obscuratũ est auz fuligine peccatoz. mutat? ẽ color optimus decoris ⁊ sanctitatis in feditatez vitioz. lapides sanctuarij sunt disperſi in capite omnium platearum. q̃ dum per vitam mundã ⁊ oratione intus in ꝯtemplatione dei esse debuerant. per vitam reprobam foris passim vacant. Ecce iam pene nulla secularis vite actio quam sacerdotes cristi non admistrent. nulla mundi negos iiij.

cia.in quibꝫ ministri altaris se non occupent.nulla rez improbitas.qua monachalis ordo se non implicet.pene nulla illecebris vite blandicies.qua se castitas sanctimonialium non commaculet.Sanctuarij igit lapides dispersi sunt in plateis.cū religiosi quiqꝫ lata mundi itinera sectant.& non soluz in plateis.sed in capite oim plateaꝝ dispgunt.qz & iacent p ministeriū operis.& honorari volūt de ymagine sanctitatis.Igit prelati subditos diligēter custodiant.subditi prelatis obediant devoti sint senes.laboriosi iuuenes.sit honestas in habitu.mediocritas in victu.in claustro assidui.in curia rari.vt non sint curiales sed claustrales.sint intenti psalmis nō causis in claustro non sit rumoz sed lectio.in capitulo non lites sz confessio sit.in choro serena simplicitas.circa altare reuerentie honestas Ex his obseruantie mandatis pendet summa totius religionis & sic p3 de.xij.abusionibꝫ claustri

X Sed & hoc sciendū q̄ sunt nō nulli fratres in sancta religione.q̄ valde promi sunt ad detrahendū.& ad iudicandum alios qō multuz in religiosis reprehensibile & periculosum est.Detractio aūt sm qō dt hugo.est locutio ex inuidia procedens.bona illoz demigrans.Aū ille detrahit.qui bona primi.inquantū potest minuit Sunt aūt plurimi.qui ꝓpter hoc alios detrahunt vt ex vituperatione aliozum ipsi laudabiles appareant.quod prohibet beatus ihoni.ita dicens.Nulli vnq̄ omino detrahas.vt vituperatione aliozum te laudabilem videri velis.hec ihoni mus.Hoc igit vitium valde est cauendum qz detrahens & libenter detractionem audiens.ambo malignū spiritū in lingua portant Teste beato bern.qui dicit.Detractoz & libēs auditoz vterq̄ diabolum portat in lingua.Est etiā lingua detractoris.q̄ fuit pena infectiua.& lancea acutissima tres penetrās ictu vno videlicet detrahentem audientem detractionē.& cui detrahit.quod idem bern.sic ait.Nūquid non vipera est lingua detractoris ferocissima.plane nimiz q̄ tā leter inficiat flatu vno nūquid non lancea est lingua ista pfecto acutissima.que tres penetrat ictu vno.hec bern.Tales vo viz detractores multū odit deus.put aplis adroma.dt.Detractores deo odibiles & ideo ab vnoquoqꝫ hoc vitiū est valde detestandū Et sicut nō studio nō debemus materiā dare aliis detrahendi.sic p maliciā otra nos excitatos debemus patienter sustinere.vt nobis meritum crescat.de hoc dt beatus greg.Lingua detrahentiū sicut nostro studio nō debemus excitare ne illi peant.ita p suam maliciā excitatas dēm? eā mititer tolerare vt nobis meritū crescat.puerorum nāqꝫ derogatio vite nre est approbatio.qz iā oēdit aliquid iuste nos habere.si displicere incipimus illis qui deo nō placēt.hec greg. A Dē iudicio quidē incauto primoꝫ sciendū q̄ dubia mala q̄ dicūt de primis sunt in meliorē ptem interpretanda.& nullus debet aliū dīudicando detinere finerationabili causa.vnde vbi non apparet maīfesta signa de malicia alicuius.debemus eū vt bonū hēre in meliorē ptē qō dubiū est interpretando vñ dt qdam glo.sup illud apli.Qui nō manducat manducantē nō spernat & iudicet.Ex hoc nāqꝫ q̄ aliquis habeat opinionez de aliquo absqꝫ sufficienti cā iniuriat ei & contemnit ipm.Nullus aūt debet aliuz contemnere vel nocumentum aliquod inferre absqꝫ causa cogente.& ideo vbi non apparent manifesta indicia de malicia alicuius.debemus eū vt

bonum habere. in meliorē ptem inter
prætando qđ dubium est Et melius est
q̄ aliquis frequēter fallatur habens bo
nam opinionē de aliquo malo homīs.
q̄ rarius fallat habens malam opinio
nem de aliquo bono. qz ex hoc fit iniu
ria alicui. non aūt ex primo. Unde ca
uendū est ne quis fit alienę uersatio
nis temerarius iudex. ⁊ etiam si quid
forte dēprehendat in primo reprehensi
bile. non tñ statim iudicet sed potius
excuset. ⁊ si non potest excusare opus
excuset intentionē. Ad qđ faciendum
hortat beatus bernar. sic dicens. Caue
alienę uersatōis esse aut curiosus ex
plorator. aut temerarius iudex. etiam
si perperam actum sit qđ deprehendas
nec sic iudices primum. magis autez
excusa intentionē si opus non potes.
puta ignorantiā. puta surreptionē. pu
ta casum. q̄ si omīno dissimulaōem
rei certitudo recusset. suade mihi lomi
nus ipse tibi. ⁊ dicito apud temetip
sum. delitēs fuit nimis temptatō. qđ
de me illa fecisset si in me similiter ac
cepisset potestatē. hæc bernar. Si vero
aliqua suspitio de primo ex fragilita
te nobis subrepserit debemus illi resiste
re ⁊ a diffinitiua snīa huiusmodi iudi
cio ꝓtinere Unde thomas de aquino
hoīes sumus. iudicia tñ firma sq̄ sen
tentias ꝓtinere debemus. hæc ille.

¶ Et notandū q̄ qui per semetipm
reprehensibilis est non debet iudicare a
lios. qz per hoc magis seipsum ꝓdem
nat. Unde beatus ambro. Cum graue
sit de altero iudicare. ille de alterius o
re iudicet qui in seipso non hz qđ con
temnet. ne dum de alio iudicat. in se
ipsum snīam ferat. hæc ambro. Unde
unusquisq̄ valde cautus debet sibi esse
in proferendo vel audiendo iudicium de
uersatione primorū. qz sunt nonnul
li qui forte lesi sunt. vel offensi per ali
quos. Cū vero de eisdē fama nō bona
exorta fuerit statim ad iudicandum ta
les qui eos offenderunt prosiliunt ⁊ qđ
se putant zelo caritatis agere. hoc non
nunq̄ faciunt zelo inuidie. ⁊ ideo pec
cant. Et sunt nōnulli qui q̄uis nō sint
offensi per aliquos. tñ cū audiunt ma
lam famā de aliquo statim se asserunt
esse scandalisatos ⁊ quandā molestiā
atq̄ displicentiā in corde ꝓtra primū
ꝓcipiunt p̄ que caritas ledit. Et sunt
nōnulli qui cū aliqua mala de primis
audiunt. non solū dedignant illis. ve
rumetiā sup eisdem in sua cogitatōne
præponunt eo q̄ se existimant talia ma
la nō admisisse. Unde necē est vt in ta
libo cauti simus. ⁊ cū aliquid incōue
niens factū de primo audimus. nō si
mus pni statim ad iudicandū. sed ma
gis ad ꝓpatiendum. qz forte insilia vel
maiora aliqñ lapsi sim? vel labi possu
mus si lapsi non fuimus. Et q̄uis cō
passio circa primos sit habenda. non
tñ vitia eorū ꝓpter hoc sunt nutrienda.
sed ex zelo caritatis siue iusticie. ⁊ nō
ex zelo odij ⁊ inuidie sunt arguenda.
Unde cū aliquis publice peccat. dz in
publico corrigi vel corripi vel emenda
ri vt ceteri metū habeant. si aūt occul
tum est pctm̄. ⁊ ad noticiam alicuius
deuenerit. debet primū suum in secre
to monere vt ab hoc malo desistat. nec
statim eum pdere ne sua fama ledatur
si autem noluerit se corrigere adhibe
at vnum vel duos. ⁊ coram illis corri
piat. quem si nec sic correxerit. tunc
ꝓtemnenda est eius fama. delicta illi
us acvitia sunt in publicū ꝓpalanda ⁊
per superiores corrigenda seu puniēda.
De hoc sic dicit quedā glosa. Notan
dū q̄ pctā publica sunt in publico ar
guēda vt ceteri metū habeant. sz quan
do sunt secreta tūc debet fieri primo in

secreto. Debet igit temptare si possit fratrem suū emendare absq; detrimento sue fame. q; fama putat inter maiora bona hominis circa virtutes. et ideo corrigens fratrem debet quantum potest seruare eius famam. Alia causa est q; amissa fama vel lesa. efficitur homo inuerecundus et per sequens minus a peccato retrahitur. q; prius.

¶ Est ergo debitus processus in correctione caritatiua. vt homo corrigat fratrem suū inter se et ipm solū. vt sic possit eū saluare cū omni integritate fame sue. si autem non audierit adhibeat vnus vel duo. q; em fama ē minus bonū. q; fit bona vita. si non possit seruari vita bona fratris sine detrimēto fame sue. tūc procedēdū est ad salutē bonevite cū aliquali lesione sue fame. et ideo adducendus ē vnus vel duo ad sciendum fratris delictū. vt coraz eis arguat. et si se non correxerit. tūc simpliciter detemnenda est eius fama. vt seruet bona vita vel saltem ordo iusticie ad terrorem alioz. et tūc testes sunt inducendi ad facti probationē. qui prius fuerant inducti ad fratris secretaz correctionem. hec glo. Unde cū proximum audimus vel videramus nō curare. non debemus eū iudicare sed cōpassionem erga ipsum habere. et p illius correctione dnm exorare. et cum coripiendus est proximus aut emendandus pro suis excessib. p suum superiorem hoc prelatus debet ex caritate et zelo ordinato facere. Sic igit habemus de peccatis mortalib et eoz circumstantijs ac aliis virtijs aut dis donauit expositū. que oia a volētib in statu religioso pficere sunt detestanda ac fugienda. q; vt dictuz est supra status pficientiū consistit primo in peccatoruz ac vitioz detestatione. necesse est enim valde oib maxime tñ pficere volentibus. vt virtijs resistāt ac pctā detestentē q; pctm multa mala infert homini. De quo etiā dr beatus aug. Peccatum est priuatio glorie. corruptio nature. obprobriuz fame. elongatio dei. approximatio diaboli. amissio regni. obligatio inferni. hec august. Et beatus bern. Qui pctō cōsenserint manebit in eis horror in exitu. dolor in trāsitu. pudor in aspectu magni dei. hec bern. Et sicut virtutes faciunt hoiem seruum dei. sic peccatū suū diaboli Teste beato aug. qui dr Dis nimiz peccator seruus est tot demoniorz. quot fuerit vitioz. hec augu. Non solum autem fugiendū est pctm. sz d pteritis facinoribz admissis semp dolendū. nam sunt nonnulli. qui non solum nō volent de pcīs aliqñ patratis. verūetiam cū ad memoriam eadē reducūt. quandam lasciuaz exultationem de illis in mente concipiūt quod valde displicet deo. et multū abhominabile est coram dño Ūñ beatus augustī. Nullum scelus eoz deo tam abhominabile est. q; peccata preterita vnicuiq; nostrū dimissa reminiscendo De eis gaudere et inde exultare. Nec aug. Unde vnusquisq; metuz mortis ante mētis oculos habeat. ne in aliqua pctā ruat. q; sm qd dr beatus ihrom. Audacter peccant. qui de morte nō cogitant Maxime etiam valet ad resistēdum virtijs a peccatis timor gehenne et amor dei. Nam qui perfecte perpendit eterna infernī supplicia. que perpetua sunt omnibus peccantibus et imitua que agentib. et eterna gaudia iustoruū ac societatem supernoruz ciuiuz. quaz priuant omnes vitiose et nequiter viuentes. vtiq; talis pertimescat peccare et agrere. De quo pfer sic ait Nulla res sic nos ab omni malo seruat immunes. sicut timor supplicij et amor dei Ad penam que peccanti debet mēs

antecꝫ peccet aspiciat. ⁊ nulla eum ad peccandū delectatio carnalis inclinat. Cogitate quale maluꝫ ab illo gaudio diuine ⁊ templationis excludi. beatissima oim sanctoꝝ societate priuari. mone. pfundo gehenne fluctuanti immergi. edacissimis vermibꝫ in eternū vilamari. nec finiri. hec ⁊ similia cogitare nihil aliud est ꝙ vitijs omnibꝫ repudiare ⁊ oia carnalia blādimēta refrenare. hec Prosper. Sic igit pz primum in quo ꝓsistit status ꝓficientiū. vicz in peccatoꝝ ac vitioꝝ abstinentia ⁊ detestatione.

Sequit distinctio secunda secunde partis Valograuati. Filius.

DIstquā informatus sum de pctis capitalibꝫ siue mortalibꝫ. ⁊ alijs diuersis vitijs ⁊ circumstantijs eoꝝ a quibꝫ primo debent abstinere ꝓficientes. Nunc de scdo videliz de virtutibꝫ operatione qđ pertinet scdo loco ad ꝓficientes. ⁊ primo quid sit virtus de hoc cupio edoceri.

Ca. I. Pater. DEsire debes fili primo ꝙ nequaꝫ in vita virtuosa poterit quis delectari ꝙdiu fuerit in pctis ⁊ vitijs involutus. Vne dr boe. Constat ꝙ anīa peccatis obnoxa in nullo eoꝝ que dei sunt. aut que ad beatā vitam ptinent. poterit delectari. Et beatus augustin⁹. Mens non pt habere regnū virtutū. nisi ingum priꝰ excusserit vitioꝝ. Nec etiam ꝝ beatū greg. bonū meritorie agit. nisi priꝰ malum deseraꝝ. Unde necesse est volenti in virtutibꝫ ꝓficere vt abstrahat se a quibuslibet vitijs. statim cum sentit se aliquo eoꝝ interius pulsari vel exterius occupari. nonsolū a maioribꝫ verū etiam leuioribꝫ. i. ab ociosis verbis. a iocis. ab actionibꝫ infructuosis ⁊ maxime a cogitatōnibus vanis ⁊ affectōnibꝫ vanis ⁊ vitiosis ⁊ carnalibꝫ ꝓcupiscentijs q̄ nec ad horā debemus in corde ptermittere morari ne offendam⁹ deū ⁊ scōs ang̃elos pñtes nobiscū. ⁊ ꝓscias sordam⁹. ⁊ bona q̄ possemus cogitare ⁊ agere interim negligimus. Sic abrahā quondaꝫ iubente deo sacrificia offerens descendētes super ea volucres ad lacerandū vel fedandū sollicite abigebat. Et nos ne aliqñ in ꝓspectu dei appareamus vacui cū sacrificia ei offerimus bone voluntatis. bone actionis. bone locutionis. sacre meditatōis ⁊ pie affectōnis volucres malaꝝ cogitatōnū ⁊ affectionū statim abigere debemus. ne ea nobis dissilantibꝫ aliquatenus nos maculent. ⁊ deo ingrata efficiant. ⁊ nobis inefficacia ad meritū ad vitam spūalem ꝓficiant. Qui ergo bonū hospitē xp̄m non vult effugare de hospitio cordis sui. inimicos eius. i. vitia secū nō hospitet. Dz ergo quilibet ꝓficere volens ꝓtra vitia se armare ⁊ viriliter resistere. ⁊ ad bonū seu fructuosuꝫ opus qđ ex alterius ammonitōe vel ex diuina inspiratōne intelligit faciendū strennue se habere. multū em̄ ꝓfectū negligimus tam meritoꝝ q̄ premioꝝ. eo ꝙ sepius tedeat nos bonis studijs insistere. ex horore habemus difficultatē. aut si voluntatē faciendi habemus qđ tunc etiā de tempore in tps differimus ⁊ ꝓcrastinam⁹ et interim irrecupabiliter perdimus tempus ⁊ premiū quod lucrari poteramus. aut ita desidiose ⁊ indeuote facimus. ꝙ nec deo est valde gratum. nec ꝓscientie nostre meritorium vel consolatorium. imo corrosiuum quod etiaꝫ

inde puniri timemus. & ex insipiditate tedet nos laboris & festinamus incito solui. & tedet nos aliquid simile inchoare. de hoc beatus bern. sic dr. Recordare viaꝝ tuaꝝ. & vide quantū interse distet via p quā hactenus ambulare or ad deum. & vide quantū distet ortus ab occidente. sic vias a se discordare. cū via p quā ambulasti sit plena leuitate ocio dissolutione corruptōne vanis quibusdā delectationib. cuz te non lateat q̄ qui mollis est & dissolutus semper sit sua tpa dissipans. & q̄ vere opa eius in eo non vigeant sed potius dissipant. ꝓfateor quidez nōnunq̄ cogitans mores velle corrigere carnalib desideriis plus & plus velle resistere. dei laudibus inuigilare ꝓmis hec quidem nunq̄ vel rarissime video a te effectui mancipari. imo si qñq̄ incipis sic misere desinis. vt ab inimicis tuis merito tibi illud dicat hic cepit edificare & non potuit ꝓsummare. nōnūq̄ cum debes oroni vel meditationi insistere torpore grauaris. somno deprimeris. cogitatione superflua seduceris & nonnūq̄ vt tempus orationis expendas in desideriis carnis & si qua tibi consolatio gratie tribuenda esset hanc tibi subripit carnis pigritia. ita vt iba ꝓforet. spiritu debili pmanente. O ve impia mia & dura crudelitas ancillam domine substantiam voluptuose consumere pmittis domina famelica pmanente. hec bern. Restat. ergo imminente pugna. vt a fortiori infirmior superet. Necesse igitur est qui viam virtutū ingredi desiderat vt constantiā mentis & bonū ꝓpositū habeat qđ ex dono dei perceperit in virtutib & bonis opib illud viriliter exerceat naz sunt nonnulli. qui deū sequentes post eū ambulant. alij currunt alij fortiter currūt. De quib grego. sup cañ. exponens illud dictū Curremus in odore vngentoꝝ tuoꝝ sic dr. In odore vngentoꝝ dei currimus. cū domis spiritualibus afflati in amorez visionis eius inhiamus. vnde in eo q̄ hoies deū sequūt alij ambulant. alij currunt alij fortiter currūt. Post deū ambulat qui tepide sequit. currit qui freqñter sequit. pfecte currit qui pseueranter sequit. Hic autem non motus sed cursus dr. qz non sufficit vt sequamur nisi etiam desiderando curramus q̄ vero neq̄ currere sufficit nisi etiā pfecte curraf. Paulus dr Sic currite vt ꝓhibeatis. hec grego. E Primo sciendū quid sit vtus Virtus vt ait beatus august. est bona qualitas mentis. qua bene viuit. qua nullus male vtit quaz solus deus in homine opat. Item fm ysidoꝝ. Virtꝰ est animi habitus naturę. cui rei decus. vite ratio. morum pietas. cultus diuinitas. honor hois. eterne beatitudinis premium. Ethimologia etiaz virtutis hec est. dr eñ virtus quasi vis intus Et hec vis ꝓsistit in aggressione arduoꝝ. & in tolerantia aduersorum. & in abstinentia placitorum. Videndū igit nunc est de effectu virtutum Pro quo sciendum q̄ sicut corpus ꝓpter frigus honorez & decorem vestimentis induit. sic aīa virtutib vestitur. vt orta impugnantia vitia per virtutum inductionem defendat Unde beatus augustinus Sicut corpora ꝓpter algorez. ita horem. honorem. & decorem vestib induit. sic ꝓpter easdē causas aīme virtutib vestiunt. ita videlicet vt cū sint multa malorum genera. nos impugnantia. per virtutum inductionē a singulis defendamur. Sed sciendum q̄ humana fragilitas ad vitia ꝓpter animalia prona est. & faciliter inclinatur. ad virtutes vero exercendas cū difficultate assurgit Unde dr ysido. Ad virtu

tes difficile ꝓsurgimus. ad vitia sine labore dilabimur. ista enim ꝑna sunt. illa ardua. Et petrus dami. Naturaliter hoc modo humana laborat infirmitas vt a ꝓtinẽtie rigore facile coruat. ad virtutum vero statũ disciplinãq; vi uendi difficulter assurgat. hec petrus damiani. Unde necẽ est vt laborẽ sub eat ille qui cupit virtutes adipisci. nã vt dicit beatus ambro. nulla sine labore est virtus. qz labor ꝓcessus est virtutis. Et beatus bern. Virtus docet vult cum humilitate queri cũ labore. habere cũ amore. ¶ Et notandum q ꝑimo multum graue est aliqd virtuosum facere opus. si aũt quis assuescat in virtutibꝫ se exercere nõ esset graue. paulopost si ꝑseuerauerit leue sentiet. vltimo etiam delectabit. Quod ꝓbat beatus bernar. dicens. Non natura virtutes sed vsus facit. ꝑimũ tibi imporabile videbit aliqd virtuosum facere si assuescas iudicabis non adeo graue paulo post nec senties. paulopost etiaz delectabis. hec bern. Sed sunt nõnulli qui quidem virtutibꝫ desiderant diuendis nolunt subire. volunt a passionibꝫ carnalibꝫ temporalibꝫ remptari. ꝛ carnis castimoniã possidere. sed neq; ꝫ volunt dolores necessarios ꝓ eisdẽ virtutibꝫ sustinere. De hoc dicit cassianus in collationibꝫ patꝝ. Est voluntasque virtutum doloribꝫ non acquiescit. sic querens a passionibꝫ temptari carnalibꝫ vt nequaq; velit dolores necessarios sustinere. sine quibꝫ desiderata ꝑfectionis nequeũt possideri. absq; castigatione carnis castimoniam desiderans obtinere. sine vigiliaꝝ labore acquirere puritatem. cum requie carnis spũalibus eruberare virtutibꝫ. absq; vllius exasperatõe quietꝫ patientiã possidere humilitatẽ xpi sine honoris mundani exercere iactura. religionis simplicitatem cũ seculi ambitõne seruare. xpo cum hominũ laude ac fauore seruire. postremo sic vult futura cõsequi bona vt non amittat ꝑsentia. hec cassian? Non solũ aũt est habendus labor in acquirendis virtutibꝫ ꝛ etiam omnis industria ꝛ studiũ est adhibendum. vt homo scire possit ac valeat cum dei adiutorio in operibꝫ virtuosis se exercere ꝛ hoc ipsum tñ totum non sibi sed gratie dei attribuet. Unde etiam paulus quasi gloriando dicit. Scio humiliari ꝛ abundare ꝛ penuriam pati. Ꝺ beatus grego. exponens super ezechielez sic ait. Nunquid non fratres ars est aliqua humiliari ꝛ abundare. satiari ꝛ esurire. ꝛ penuriam pati. vt ꝓ magno se scire ista tantus ꝑdicator insinuet Ars omnino ꝛ mire discipline scientia que toto nobis cordis desiderio est discenda. quem enim penuria sua nõ frãgit. a gratiarum actõe non retrahit. in rep tem poralium desiderio non accendit. scit humiliari. hoc enim in loco apostolus humiliari dicit penuriã pati Nam statim subiunxit. scio ꝛ abundare. Qui enim acceptis rebꝫ non extollit. qui eas ad vsum vane glorie nõ retorquet. qui solus non possidet qd̃ accepit. cum hoc cũ indigentibꝫ miseriter diuidit scit abundare Quivero acceptis alimentis non ad gurgitem ventris sed ad temperatõem virtutis nec plus carni tribuit q̃ necessitas petit scit satiari. Qui alimentoꝝ inopiã sine murmuratione tolerat. nec ꝓ necessitate victus agit aliquid vnde aĩa pecca ti laqueũ incurrat scit esurire. Quem ergo nec in abundantia superbia eleuat nec in necessitate cupiditas irritat. nouit abũdare ꝛ nouit penuriã pati. Qui cũ statim subueret Oia possum. ne elatõis ꝛba crederemus eẽ adiũxit in quo. in

eo qui me ꝓfortat. Ecce in altū ramus prodūt sed qr in radice se tenet. in viriditate ꝑmansit. in altū eñ surgens arescceret. si se a radice diuisisset Sibi eñ a radice nihil tribuit. qui oīa se ꝓse nō in se ꝫ in eo qui se ꝓfortat fatet. hec greg. Laborandū igit est. ꝙ studio se agendū. ꝑ adipiscendis vtutib. qr ipe nobilitant hoīem ꝙ reddunt amabilem deo ꝙ hoīb. Uñ beatus ilxroni. Summa apud deū libertas est clarere vtutib. solus eñ ille nobilis est. quē nobilitat sua vtus. Sūma etiaꝫ apud deū nobilitas est non seruire peccatis Uñ ꝙ tulius dt. Si quid optimū volumus adipisci. vtuti opa danda est. nihil eñ vtute amabilius. nihil qđ magis alliciat ad diligendū cū ꝓter virtutū nobilitatē ꝙ ꝑbitatem etiā quos nūq̄ vidimus diligamus. hec tulius. Hoc igit attendendū est q̄ sanctiviri oēm diligentiā adhibuerūt qūo interiozem hoīem suum. viz aiam vtutib decozarent. sciētes nihil acceptius eē deo. q̄ in hmōi bonis se freqñter exercere Unde beatus bernñ. dt. Dis cura sanctoꝝ spzeto ozнatu cultuq̄ superfluo exteriozis sui hoīs. qui certe cozrūpitur oī se diligentia prebuit ꝙ occupauit extollendo ꝙ decozando interiozez illū hoīem. qui ad ymaginē dei est ꝙ renouat de die in diē. certi eñ sunt. deo non posse eē quicq̄ acceptius ymagine sua. si ꝓpzio fuerit restituta decozi. quem videlicet decozē nō nisi vtutib ꝓsequunt. hec bernñ. Qui igit desiderat habitaculum sui creatozis effici adozнet lectulū sue ꝓscie decoze vtutuz. qr nequaq̄ mentē seu cozalicuius ingredit. nisi fuerit vtutib decozatū. quod ꝑbat beatus bernñ. sic dicēs. Deus qui dñs vtutum dr nequaq̄ thalamū mētis ingredit. si non fuerit lectulus cū scientie virtutib adoznatus. quantū cūq̄ te affligas. quantūcūq̄ te crucies. non sui copiam tibi tribuit deus. nisi fueris vtutib decozatus. hec bernñ. Et notandū q̄ ficut deus. qui creauit hoīem ad ymaginē suam est caritas. bonus. mitis. misericoꝛs ꝛc. q̄ de eo legunt. ¶ Ita homo creatus est vt bonus ꝙ patiens mitis ꝙ vtuosus esset. quanto quis in seipso vtuosioꝛē tanto ꝓpinquioꝛ est deo. ꝙ maioꝛez sui creatoꝛis gerit similitudinē. De hoc in libꝛo de spiritu ꝙ amma dr sic Sicut creatoꝛ qui hoīez creauit ad ymaginē suam. ē caritas. bonus. mitis. iustus ꝙ misericoꝛs ꝙ cetera sanctoꝛum insignia vtutuz. que de eo legunt. ita homo creatus est vt caritatē habeat ꝙ bonus fit ꝙ mitis iustus patiens ꝙ mānsuetus quas virtutes quanto quisq̄ in seipo plus habet. tanto ꝓpinquioꝛ est deo ꝙ maiozem sui conditoꝛis gerit similitudinē. Si vero quod absit aliquis ꝓpter uia vitioꝝ ab hac nobilissima sui cōditoꝛis similitudine degener oberret. tunc fiet de eo qđ scriptum est. Homo cum in honoꝛe esset non intellexit ꝛc. Quis maioꝛ honoꝛ ꝓtest esse hoīs. q̄ ꝙ ad similitudinem sui conditoꝛis cōderet. ꝙ eisdē virtutum vestimētis vestiret quib ꝙ conditoꝛ. de quo legitur Dominus regnauit decozem indutus est. i. ommium vtutum splendoꝛe ꝙ toꝛtius bonitatis decoze oznatus. vel qđ maius pōt esse homini de deus aut miseria q̄ vt hac similitudine sui conditoꝛis amissa ad infozmem ꝙ irrationabilem bꝛutoꝝ iumentoꝛum similitudinem dilabit. Quapropter quisq̄ diligentius attendat prime ꝓditionis sue excellentiam. ꝙ reuerende sancte trinitatis ymaginem in seipo agnoscat honoꝛemq̄ diuine similitudinis. ad quā creat? est nobilitate moꝝ ꝙ exercitatione vtutū dignitate meritoꝝ habeatq̄ tē

dit.vt qñ apparebit tunc ei similis appareat qui eũ mirabiliter ad similitudinẽ suam in primo hoĩe ꝯdidit.mirabiliusq; in scõo .i. in seipso reformauit. Hec in libro de spũ ⁊ anima. Ecce quõ per virtutum decorem ꝓmouemur ad dei similitudinẽ ⁊ vnimur cũ ipso. ⁊ efficimur filij dei. ⁊ denominamur. ꝓpter hoc etiam dij sumus .non quidẽ naturaliter sed per gratiam ⁊ adoptiue Be hoc per quendam ficdr Sãcrimonia vite siue virtutes animã deuotã ꝓmouent ad dei assimilationẽ. Assimilatiõem aũt dei perficit homini dei denoiatiõem vt homines dicant dij sicut ipse deus est dictus .non tñ naturaliter. sed adoptiue. hec ille Unde in rebꝫ humanis principale bonũ est virtus que deo semp inhrere facit. Econtrario vero peccatuz a deo nos separans malo dyabolo facit copulari. Qd testat Theodorus abbas in sua collatõe sic dicẽs. Nihil in rebꝫ humanis principale bonũ credenduz est nisi sola virtus animi que fide sincera nos ad diuina perducens illi incõmutabili bono facit iugiter inhrere. Et econtrario nihil malum dicendum est nisi pctm̃ solum qd a bono deo nos separans malo facit dyabolo copulari. hec Theodorus in collatõe sua. Festina re ergo debemus cum omni diligentia ad resistendũ peccatis ac vitijs ⁊ adhrendum virtutibꝫ .qr sicut virtutes sunt amatores pulcros ⁊ splẽditos reddent in futuro seculo. ita vitia ad illaz perhennẽ mansionẽ renebrosos ac imperfectos transmutent. Unde pafucius abbas in sua collatõe sic dicit. Festinare debemus omni instantia vt interior quoq; noster homo vitiorꝫ diuitias quas in anteriori ꝑuersatõe ꝓtraxit vniuersas abijciat atq; dispergat q̃ corpori atq; anime iugiter cohrentes ꝓprie nostre sunt. ac nisi adhuc in hoc corpore ꝯstitutis a nobis abiecte fuerint ⁊ abscise .etiã post excessum nos non definent ꝯmunicari virtutes .vel ipsa caritas que eorꝫ fons est in hoc seculo ꝯquisita post finez huius vite pulcrum ac splendidũ amatorem suũ reddent. Ita vitia ad illam perhennẽ coronatõem obfuscatã mentem quodã modo coloribꝫ totam infectãq; transmutent Pulcritudo enim vel diformitas aĩme virtutũ vel vitiorꝫ gignit qualitate.ex quibꝫ quidaz attractus colore aut ita splendidam eam reddet vt a ꝓphꝫta mereat audire. Et ꝯcupiscet rex decorem tuum. Aut certe tetram fetidam atq; deformẽ. ita vt fetorez ꝓprie turpitudinis ipsa ꝯfiteat ⁊ dicat. Cõputruerunt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Et id circo hec sunt ꝓprie nostre diuitie que cum aĩma iugiter ꝯmorant .quas nobis regum nullus hostium nec ꝯferre poterit nec auferre. hec sunt ꝓprie diuitie nostre quas nec ipsa mors quidem valebit ab aĩma separare. hec pafucius. Uñ vere diuitie nõ sunt res terrene. sz virtutes quas aĩa post hanc vitam secum deferre vt in eternũ viuere possit Teste beato bern. qui dr. Vere sunt diuitie ẽs fidelis aĩa secũ portat vt in eternuz viuat ¶ Ad amorẽ etiam virtutum hortat Johannes abbas montis sinai sic dicens. Sit tibi pater spũs dei qui ad onus peccatorꝫ tuorꝫ tecũ collaborare vult ⁊ etiam pt. mater vero tua fit cõpunctio a sordibꝫ lauare valens. Frater vero qui ad cursum ⁊ viam supernã tecum collaborat ⁊ coartat. Possidet vxorẽ ineuulsibilẽ memoriã mortis. Filij vero tui dilectissimi sint. suspiria cordis ⁊ gemitus. Seruũ possidet corpus tuum. amicos vero sanctas virtutes. que quidem in tempore exitus tibi ꝓ

ẽsse possunt. si tibi amice fuerint. Hec est generatio querentiũ dñm. hec iohãnes. Et notandũ q̃ ille vtutib̃ pollet qui ex alia ꝑte vitiꝫ nõ subiacet nam vtus una. sine alia. aut oĩno nulla est aut imꝑfecta. hec tangit beatus gregorius. xxj. moral. sic dicens. Quisquis virtute aliqua pollere dr. tũc veraciter pollet. cũ vitiꝫ ex alia ꝑte non subiacet. nam si ex alia ꝑte te vitiꝫ subdit. nec hoc est solidũ. vbi stare putabat. vnaquecꝫ em̃ virtus tanto sola minor est. quanto ẽsse cetere. nã sepe quosdam pudicos quidem vidisse nos ꝓtingit. sed non misericordes. quosdã q̃si misericordes. sed nequacꝫ iustos. quosdam vo q̃si iustos sed in se potius q̃ in dominoꝫfidentes Certũ est. qr nec castitas in eius corde vera est. cui humilitas ẽst. quippe qr superbia se intrinsecus corrũpente semetipsum diligens a diuino amore formicatur. nec humilitas vera est. cui mĩa iuncta non est. qr nec humilitas dici debet. que ad passiones̃ fraterne mĩe nescit inclinari Nec mĩa vera est. que a rectitudine iusticie aliena existit. qr que potest ꝓ iusticiam pollui. nescit ꝑculdubio sibiꝑsi misereri. nec iusticia vera est. que fiduciam suã non ꝓditore oĩm. sed in se fortasse aut in rebꝫ ꝓditis ponit. qr dũ a creatore spem subtrahit. ipe sibi principalis iusticie ordinem puertit. vna itacꝫ virtus sine alia aut oĩno nulla est aut imꝑfecta. hec gregorius. Sed q̃ hoc sciendum q̃ magna est virtus vtuosum exisiere. q̃ tñ vanam gloriam. que ex hoc venit contemnere Unde beatus augustinus. Virtutes habenti magna virtus est contemnere vanam gloriam. contemptus em̃ eius in conspectu dei est. nam recte viuere q̃ nolle laudari. quid aliud est. q̃ inimicum esse rebus humanis. pertinet ad oculum mundũ non intueri. in recte faciendo laudes hominum non habet simplex cor. id est mundum cor. nisi qui transcendit hũanas laudes q̃ illum solũ intuet̃ cui recte viuit. qui ꝓscientie solus inspector est. nihil consequentius finistra videt̃ signficare. q̃ ipam delectationem laudis. nesciat finistra. i. se non immiscedis. nesciat finistra. i. se non immisceat conscientie tue laudis humane appetitio. hec augustinus. Et sic habemus de virtutib̃ q̃ eius effectib̃.

Filius

Scire cupio que virtus sit ꝓma quam ꝑficientes debent aggredi vt ad ceteras virtutes sequentes venire possint.

Capitulum .II. Pi R

Debes scire qđ ꝓma virtus q̃ per quã puenit ad alias vtutes est timor domini. De quo per psalmistam. Initium sapientie timor domini. ipe em̃ timor totius religionis est exordium. sine quo nullum bonum poterit pullulare vel manere. Teste beato bernardo qui ait. Si ne timore que gratiarum ꝓma est. q̃ totius religionis exordium nullum bonum pullulare poterit vel manere. omne em̃ virtutuz edificium vergit in precipitium. si huius gratie amiserit fundamentum. Quid plura ꝓnexa sunt timor q̃ religio nec alterum sine altero potest remanere. ꝑ timorem em̃ mũdo renunciamus. nosmetipsos abnegamus. crucem nostram post dominum portamus. hec bern. Naz timor dñi expellit peccatum ab homine. q̃ nihil cõseruat ita a vitiꝫ immunes sicut hec virtus Unde ꝑ sapientem dr. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est nõ poterit iustificari Unde beatus ihẽronimus. Nulla res ab omni peccato ita nos seruet immunes

ficut timor dñi et mores supplicij. hec ille
ro. Qui enim fidē dei habent timēt sup
pliciū. qui timent suppliciū ptinent se
a peccatis. et psequenter a terrena af
fectōe se disiungūt. De quo per maxi
minū sic dr Qui credit dño timet sup
pliciū. qui vero timet supplicium absti
net se a vitijs. sustinet tribulatiōem. q
deo spem. spes aūt in deo sepat ab oīi
terrena affectōe. ab hac vero mens se
parata habebit circa deū caritatem. hec
maximinus. Per timorē etiaz dñi ad
pfiam agendā. ad bene operandū cō
pungimur. et ad mundū relinquendū
animamur. Dō affirmat quedā glos.
sic dicens. Per timorē quippe sanctū
ad bene operandū pungimur et ad o
diū omniū visibiliū et pcupiscibiliuz et
pzij corporis et pzie voluntatis inui
tamur. et ad agendā pēnitentiam et ad
mundū relinquendū animamur. et sol
licitudine implemur ad seruiendū do
fine negligētia die ac nocte. hec glosa
Qui igit iusticiam desiderat et legem
dei custodire ac pseruare timorē eius
et amorē studeat habere. qz difficulter
fine timore poterit quis iusticiā ac pre
cepta illius custodire. De quo basili?
Difficile iusticia fine timore custodit
non illum timorē qui tpalia bona si
bi subtrahi primescit. quē perfecta di
lectio foras mittit. sed timorē dñi san
ctū qui pmanet in secla. quo iustus de
lertius offendere cauet. Dicit et inde
cassiodorus. Cum audis q dñs tuus
dulcis est. attende quid diligas. Cum
audis rectus attende quid timeas. vt
amore et timore dei exercitatus legem
eius custodias. Et sm beatum august.
Considerandū est q per timorē plene
bona vita retinet. per bonā vitam bo
na pscientia pparatur. per bonam pscie

tiam nulla pena timetur. discat time
re qui non vult tremere. hec augustin?
Unde notandū q ipse timor locū pre
parat caritati. cū aūt caritas cepit in
corde hominis habitare expellit timo
rem qui prius locum caritati prepaue
rat. quantū enim caritas crescit timor
decrescit. et quanto caritas fit in corde
feruentior. tanto feruentius timor fo
ras pellit. Necesse ē ergo vt intret pri
mo timor per quem veniet caritas. oc
cupet cor vt inducat caritatē. De hoc
beda super illo verbo iohannis Timor
non est in caritate. sic dicit. Quid di
cemus de illo qui cepit timere diez iu
dicij. si perfecta in illo esset caritas nō
timeret. perfecta enim caritas pfectaz fa
ceret iusticiam et non haberet quare ti
meret. imo haberet quare confideraret.
vt transeat iniquitas et veniat regnum
dei. Et ergo timor non est in caritate.
sed in qua caritate non inchoata. in q
ergo non pfecta. qz perfecta caritas in
quit foras mittit omnē timorē. Ergo
incipiat timor. qz initium sapie timor
dñi. Timor quasi locū prepat caritati
cum aūt cepit caritas habitare. pellit
timor qui ei prepauit locum. quantuz
enim crescit illa. ille decrescit. et quantū
illa fit interior timor pellit foras. ma
ior caritas minor timor. minor caritas
maior timor. Opus est g vt intret pri
mo timor per quē veniet caritas Occu
pet g cor tuū vt inducat caritatē. tā fa
cta securitate per caritatē in aīo quale
gaudiū nobis ē vel in hoc vel in futuro
seculo. quis nobis nocebit plenis cari
tate. Videte quō exultet apls de ipa ca
ritate. quis nos inqt separabit a caritate
xpi. tribulatio an angustia. hec beda

¶ Sciendū q spēs timoris sunt sex
Primus est timor naturalis quo timz
quilibet naturaliter nociuū nature. iste ti
mor nec est bonus nec malus. qz non

subest libero arbitrio. Secūs timor est hūanus. quo timet quis pelli sue plus debito. hic est malus ⁊ qñq; venialis ⁊ qñq; mortalis ſm q; amor huius vite ex quo oritᵉ minor vel maior ē. Mortalis vt cū ꝗs potius peccaret mortaliter q; amitteret vitā suam Venialis vt cū quis faceret prius veniale pcrīn q; mitteret se occidi. Tercius timor ē mundanus quo timet aliquis nimis rebꝰ suis hic similiter malus est. nascens ex amore rer̄ temporaliū ⁊ est qñq; mortalis. qñq; venialis penitus eodeꝫ modo quo dictū est de humano Quartus est timor seruilis. quo quis timet peccare ꝓpter gehennā principaliter. De quo timore dᶜ hugo de sancto victore. Seruilis timor est p euitanda pena abstinere a malo. retenta malaꝫ luntate. qđ beatus augu. confirmat sic dicens. Quando tm̄ pene non amore iusticie fit bonū. non fit in corde qđ fieri videt in ope. qñ homo mallet non facere si posset impune. hec aug. Quintus est timor initialis. quo timet quis ⁊ gehennā ⁊ dei offensam ⁊ habet quasi duos oculos vnū ad penā alter ad deū ⁊ hic est principalior. De quo dicit hugo de sctō victore. Initialis timor est p̄o euitanda pena cū puerso opere etiam puersas cogitationes resecare. Sextus timor ē filialis quo timet ꝗs principaliter offensam dei vel separationem a deo. De quo dᶜ hugo de sancto victore. Filialis timor est bono firmiter inhrere eo q; illud amittere nolit qui ex succedente caritate nascit vt ipsum timere nihil aliud sit. q; degustatū in caritate bonū iā nolle amittere. Et hic quidē timor aliquid pene adiūctū hꝫ. dū in incerto ambulamus. ⁊ p̄t in vtramq; ptez adhuc declinare status vite sue mutabilis Sed cū mutabilitas nulla erit tūc nulla ex incerto suspicionis pena inerit. ⁊ timor quodāmodo fine timore erit. vbi ⁊ de stabilitate certi erimus ⁊ tñ reuerentiā creatori exhibere nō desistemus. hec hug. Et notandū q; coīter hoīes vocantur primo ad ꝙuersionē p timorē ⁊ p̄cessu tpis per amorē iustificant Teste beato bernñ. qui dᶜ timore vocamur amore iustificamur. nam principiū nostre salutis est timor dñi. de quo nascunt cetere virtutes. quousq; ad caritatē puenirant. De hoc dᶜ cassianus principium nē salutis atq; sapientie ſm scripturas timor dñi est De timore eñ omni nascit ꝓpunctio salutaris. de ꝓpuncti one cordis p̄cedit abrenūciatio. i. cōtemptus oīm facultatum. de nuditate humilitas p̄creat. de humilitate mortificatio voluntatum generat. de mortificatione extirpāt atq; marcescūt vitia. de vitior̄ expulsiōe virtutes fructificāt atq; succrescūt De virtutū pullulatione puritas cordis acquirit. per cordis puritatem apostolice caritatis perfectio possidet. hec cassianus Sciendū q; sicut in vita huius seculi audacia fortitudinē p̄it. ita in via dei audacia debilitatem. ⁊ sicut in via seculi timor debilitatem. ita in via dei timor fortitudinem gignit. Hec tangit beatus gregorius. x. moral. ita dicēs. Via dei a timore incipit vt ad fortitudinem deueniat. nam sicut in via seculi audacia fortitudinem. ita in via dei audacia debilitatē parit. ⁊ sicut in via seculi timor debilitatem ita in via dei timor fortitudinem gignit. Salomone attestante qui ait. in timore domini fiducia fortitudinis Timor quippe domini esse fiducia dicitur fortitudinis. quia nimirum mens nostra tanto validentius terrores rerum temporalium despicit. quanto se auctori earundem temporalium veracius per fortitudi-

nem subdit.que in timore domini con
stituta non inuenit extra quod metuat
q2 dum recto metu ꝺditori ommũ iun
gif. potestate quadam sup omnia sub
leuaf. hec grego. Justi etiam viri cuz
intente ꝺsiderãt quomõ assistere opor
teat coram districto iudice valde pti
mescunt.reducunt nãq; ad memoriaz
prava opa que fecerunt. q qualiter di
stricta illa deus dñudicat attendunt q
perituros se absq; dubitatõe prescĩt
si remota pietate reducenf. Ꝺ idem
beatus grego. viij. mora. tangit dicẽs
Justoꝝ mens sp sollicita venturo exa
mini intendit.omne namq; qđ agunt
metuunt. dũ caute ꝺsiderant qui ante
quantũ iudicem stabunt.intuenf potẽ
tiam illius magnitudinis. q pẽsant q̃n
to reatu ꝺstricti sint.prie infirmitatis
enumerãt mala .ppꝛ operis q ꝺtra hec
aggregantur bona ꝺditoris.ꝺsiderãt
prava que districte iudicet.bona opa
q̃ subtiliter penset. q pituros se absq;
ambiguitate prescĩunt si remota pie
tate iudicenf. q2 hoc ipm quoq; iuste
qꝺ videmur viuere culpa est.si vitã no
stram cũ iudicat hanc apud se diuina
misc̃dia non excuset. Hinc in eodem
libro scriptũ est Astra non sunt mũda
in ꝺspectu eius .q2 apud deuz districte
iudicãti ipsi quoq; maculas inquina
tionis habent qui per mundiciaz san
ctitatis lucẽt. Contemplanf igitur q̃
districtius iudex venĩat qui dum vi im
mense magnitudinis cordiũ secreta il
luminat.omnes ante oculos culpas re
ducit pensant quanta illi fit verecũdia
in ꝺspectu tũc totius generis humani
angelorꝝ ommũq; archangelorꝝ ꝺfun
di perpendunt.qui post ꝺfusionẽ cruci
atus maneat q deficienter carnem ge
henna ꝺsumat. hec greg. Pensant eri
am electi q iusti viri a quanta beatitu
dine ad quantã corruptionis sue mise
riam ceciderunt. perpendunt nãq; nõ
que in hac vita tolerant.sed metuunt
ne post hanc vitam grauiora patiaf.
lugent q2 in hoc exilio q seculo detinẽ
tur.timent ne q cum exilium relinqui
tur mors eterna subsequaf. Sed ele
ctoꝝ animus debet talem metum q do
lorem a se excutere q ad sola eterne pa
trie desideria se extendere pondus for
midinis abũcere. q in virtute amoris
dei se exercere. Ista ꝺmemorat beatus
grego.xij.mora. exponens illud Job.
Indignatio sagittaruz domini ebibit
spũm meum.sic dicit. Sagittaꝝ indi
gnatio spũm bibit.q2 superne sentẽtie
electos quos in peccatis inuenit dum
voluerit immutat.vt duriciã suã trã
fixa mẽs deserat.atq; ex salutifero vul
nere sanguis ꝺfessionis currat. Pen
sant namq; vnde lapsi sunt.pensant a
quanta beatitudine. ad que corrupti
onis sue tormenta ceciderunt. q non so
lum gemunt in his que sustinent.sz in
sup metuũt hoc qđ districtus iudex de
linquentibꝫ de gehenne ignibꝫ minaf
Unde q recte per iob subdif. Et timo
res tui militant ꝺtra me. Justoꝝ mẽs
non solum perpendit qđ restat.videlz
qualia in hac vita patif.metuit.ne pꝰ
hanc grauiora patiaf.luget.q2 in hu
ius cecitatis exilio a padisi gaudĩs.ti
met ne q cum exilium relinquif mors
eterna subsequaf. Jam ergo sententi
am tolerat in pena. sed minas adhuc
venturi iudicis timet ex culpa. Hinc
ps.ait. In me transierũt ire tue q ter
rores tui ꝺturbauerũt me. Interni q̃p
re iudicis postq̃ ire pertranseunt etiã
terrores perturbãt.q2 iam aliud de dã
natõe patimur. q adhuc aliud de eter
na vltione formidamus. Unde dicif
Et terrores tui militant contra me.ac
si aperte diceret.percussus quidem de
presentibus doleo.sed in hoc dolor fit

grauis quia in pena positus adhuc supplicia eterna primesco. Debet tñ a metu 7 dolore animus excuti 7 ad sola eterne patrie desideria extendi. Tunc em̃ nobilitatẽ nostre regenerationis ostendimus. si patrem diligimus. quẽ nũc seruili mente vt dominũ formidamus Unde per paulum dr. Non accepistis spiritum seruitutis. iterꝙ in timore ꝛc Bondus itaqꝫ formidinis mẽs electi postponat. in virtute seamoris exerceat. reuocationis sue dignitatem desideret. ad ꝺditoris sui spem anhelet. quez quousqꝫ ꝺspicere nouvalet eternitatez eius necesse. i. vt in timum cibum suũ esuriens expectet. hec gregorius Qui igit̃ in puer sa vita se ꝺstitutum considerat. timeat incidere in gehennam 7 ideo vitam suam emendando 7 penitẽdo corrigat. Qui vero iam virtuose viuit 7 in statu proficiendi est timeat ne ab eodẽ statu. per suam negligentiam corruat. Oportet em̃ sm apostolum vt cum timore 7 tremore nostram salutẽ exerceamus ac iugiter in tali salubri metu perseueremus. Sic igitur habemus de timore. Filius.

Uelez scire que virtus primo oritur de timore.

Ca. .III. Pater. Debes scire qꝺ ex timore dñi procedit siue oritur bona voluntas. qui em̃ timet pro suis excessibꝫ damnari seu a deo separi. mutat voluntatem suam prauam in bonã 7 sicut timor est initiũ oim virtutum sic etiam bona voluntas est origo 7 mater oim bonorum. Hoc pbat beatus bernardus sic dicens. Bona voluntas in aio est origo oim bonoꝝ 7 oim mater virtutuꝫ. sicut econtrario mala voluntas est origo oim vitiorum 7 malorum ideo custos anime sue valde sollicitus esse debet. circa custodiam voluntatis sue. hec berñ. Unde magnum 7 principale donum dei est bona voluntas. quia quicquid agit̃ non potest eẽ bonum. nisi ex bona voluntate procedat sine qua etiaꝫ nemo saluari potest Uñ richardus de sancto victore. Inter omnia bona que ad salutem hominis spectare videnꝺ primum 7 principale donum bona voluntas esse cognoscit̃. per quam in nobis diuine similitudinis ymago reperitur quicquid homo agat bonum esse non potest nisi ex bona voluntate fiat. similiter malum esse non poterit. sine bona voluntate oĩno saluari nõ potes. cũ bona voluntate peri re non potes. hec richardus. Et notandum qꝫ voluntas corrupta seu inordinata 7 ꝺsuetudo mala plurima sepe vitia quasi naturalia in neglecta conscientia efficere solet. Remissa nã qꝫ voluntas generat mentis leuitatem ex qua prodeunt inconstantia morum leticia vana. cordis lasciuia 7 multa alia. 7 in hunc modum omnia genera vitiorum ex aliquo male voluntatis effectu vel male consuetudinis suam finem gula ducũt originem. Ista commemorat beatus bernar. in epistola ad carthusienses sic ait. Sicut magno aliquando labore 7 studio perseuerante virtutes trahũtur in affectum 7 mentem bonam. sic vicia leuissima remissionis licentie opportunitate transeunt in consuetudinẽ. 7 quasi naturalia efficiunt̃ sed nullum vitium est naturale. Omnis vero virtus naturalis est. Consuetudo tamen vel corrupte vel inaliter negligẽtie plurima sepe vitia quasi naturalia in neglecta ꝺscia efficere solz. nã remissa voluntas facit leuitatẽ mentis. ex qua pdeũt instabilitas mẽtis. inconstantia morum. vana letitia sepe vsqꝫ ad lasciuiam carnis vel multa alia in

negligentiam vel transgressionē ꝓposi
ti ex levitatis vitio venientia. in hunc
modū omnia genera vitioꝝ ex aliquo
male voluntatis affectu vel maleꝫsue/
tudinis vsu suam singula ducunt ori/
ginem. que quanto diutius menti ino
lita est. tanto fortius hæret ⁊ fortioribꝫ
remediis indiget. etiam curā inquirit
diligentiorē. hmōi enim pestes vitio/
rum vsqꝫ in vltimam solitudinē solita
rius ⁊ fideliter animo infidēs possesso
rem suum in nulla deserit multitudīe
ne. nam nisi prinaci studio ⁊ prudenti
labore expugnata fuerit ꝫsuetudo su/
perari als non potest. vincivir potest.
⁊ quomōcunqꝫ se ꝫponat animus hrꝫ
⁊ in quauis solitudine secretum vel si
lentiū esse non patit coꝛdis. hæc bern.
Laborare igit debemus vt nostram vo
luntatē si prava ē aut remissa coꝛriga
mus. qꝛ si inquantum in nobis est veli
re ⁊ pmpta fuerit nostra voluntas. mi/
hil poterit nos auxiliante dño a virtu
te ac bonis operibꝫ phibere. Unde cri
sost. Possibile est iussa dei implere si
tm velimus. Si em in qꝫtum in nobis
est vires velimus apponere. maximuꝫ
deus adiungit auxiliū. qꝛ si pmpta fu/
erit in nobis voluntas. nihil erit quod
nos a virtute possit phibere. hæc criso.

¶ Et sciendū est ꝙ voluntas bo/
na pdest ad salutem hoīm etiam si esse
ctū boni operis non habuerit. qꝛ quic
quid vult homo ⁊ non potest perficere.
hoc deus ꝓ facto reputat. si enim nihil
habet quis dare. det voluntatē quā ha
bet ⁊ totuꝫ dedit. De hoc primo dicit
beatus hiero. Voluntas pdest. tm si esse
ctū non habuerit. tm premiū nō amit/
tit Item beatus ambro. Affectus tuus
operi tuo nomen imponit. quicqd vis
⁊ nō potes deus ꝓ facto reputat. Et be
atus augu. Bona voluntas cui non est
facultas opis. sufficit sibꝫ ipsi. sufficit
etiā deo. si nihil dare habes. da volun/
tatē quam habes ⁊ totū dedisti. Om/
nia eī impleuit qui qđ potuit fecit. hæc
augst. Unde qui habere vult magnū
meritū magnā habeat voluntatem. qꝛ
quantū crescit bona voluntas tantum
crescit ⁊ meritū. De hac voluntate di/
cit beatus bernā. Bona voluntas nec da
ri ꝑt inuito. nec auferri nisi volenti. er
go totum meritum hoīs est in bona vo
luntate. Quantū crescit voluntas tua
tantum crescit meritū tuum. tantū me
reris quantū vis. fac magnā voluntā/
tem si vis habere magnū meritū. ita de
us ꝓmptissimus ⁊ miscōissimus in eo no/
stram redemptōem in quo nullus nisi
velit egere ꝑt. Amare namqꝫ equaliꝫ ⁊
diuites ⁊ pauperes possunt. licet equali
ter dare pecuniā non possint. Volun/
tas tn bona nō est. si non operet quod
potest. hæc bernā. De hac voluntate etiā
notandū ꝙ sicut voluntas si fuerit viti
osa in hoīne facit aīam vitiosam. ita ⁊
bona voluntas si affuerit efficit aīmā
bonā. ℟ Que etiā hꝫ q̄tuoꝝ gra/
dus ꝓmus gradus est volūtas recta
Secūs voluntas valida Tercius devo
ta. Quartus volūtas plena. In quib
bone volūtatis gradibꝫ dꝫ aīa devota
de die in diē ꝓficere ⁊ se in illis exerce
re. De hoc per beatū bernā. fic doꝛ. Termo
dei duo operari debet. ⁊ animas vitio/
sas sanare. ⁊ bonas ammonere. vitio
sas dixerim non ad omnes quibus in/
est vitium. sed que vitio ex voluntate
consentiunt. nec resistunt quantuꝫ pos/
sunt. Bonas dico animas non solum
perfectas. sed etiam incipientes. que
licet vitium habeant. tamen nullo mo
do consentiunt sed repugnant. Extra/

les aīe licet ex infirmitate vel ignoran
rantia sepe cadant. tñ p bonā voluntā
tem quā habent resurgūt. Hec est enim
que bonā facit aīam Si vo voluntas
fuerit vitiosa. vitiosam facit aīam Si
q̄ homo sicut iob ait. Nunquam in eo
dem statu p̄manet. aut em̄ deficit aut p
ficit. p̄ficiendū est in hac voluntate. q̄
ipsa est de qua p̄dicta ait. Hec est via
dñi ābulate in ea. primus gradus hu
ius vite est recta. Secundus valida.
Tercius devota. Quartus plena volū
tas. In primo gradu aīa mēte legi dei
p̄sentit. sed carne repugnante bonum
q̄d diligit. p̄ficere non inuenit. sed sepe
malū q̄d odit p infirmitatē facit. In
scdo gradu aīa non solū malū q̄d non
agit odit sed etiā bonū q̄d diligit licet
cū grauedine fortiter tñ p̄ficit. In ter
cio gradu iaꝫ dilatato corde currit viā
mandatoꝝ dei. et delectat in eis sicut
in oīb⁹ diuicijs In quarto gradu sunt
angeli qui ea facilitate qua semper vo
lunt plenarie p̄ficiūt. hūc gradū defi
cere quidem p̄t. ascendere nō p̄t ob
hoc q̄d corpore grauat. Qui igit non
dū voluntatē rectam habet. sciat q̄
impedit eū intentio carnalis. qui ha
bet rectā et non validam. sciat q̄ impe
dit eū mala p̄suetudo. qui h̄ devotam
et non plenā sciat. q̄ impedit eū terre
na inhabitatio Cuius vitiosa est volū
tas oret et dicat. Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. se intelligens in ter
ra. In celo illū autē qui rectam h̄ vo
luntatem. q̄ quantū distat celū a terra
tantuꝫ distat voluntas recta a vitiosa.
Item etiā oret qui h̄ voluntatē rectaꝫ
se intelligens in terrā illum aūt qui in
voluntate valida ē celū. ita de ceteris
vt semp intendat aīa p̄ficere. q̄ sicut
damnatus est. qui semp in vitiosa per
manet voluntate. ita reprehensibilis est
qui in alijs non studet p̄ficere. Hec
tenū. Sed et hoc cita voluntatē scien
dum. cū em̄ vult bonū agere q̄d potest
laudāda est Cū vo plus vult q̄ potest
corrigenda est. cū aūt facere non vult.
q̄d p̄t. excitanda est. Ista cōmemorat
beatus bernā. sic dicēs. Bona voluntas
cū vult q̄d potest laudanda est. cū vult
q̄d non p̄t corrigenda est. cū non vult
q̄d potest excitanda est Hec bernā. et sic
patet de voluntate.

Filius.

Dicite aūt de fidero que virtus se
quat bonam voluntatem'.

Ca. .IIII. Pater

DE hoc scire de
bes. q̄ ex bona voluntate pce
dit suus p̄sius discussio siue dīudica
tio. omnis nam q̄ voluntas bona odit
malum et diligit bonū. homo vero ha
bens bonā voluntatē ad semetipsum re
uertetur ac semetipsum discutit. ac in
greditur secretum conscientie sue. ibi
q̄ omnes defectus. omnes consuetu
dines. omnes affectiones. omnes o
perationes. omnia peccata. tam p̄te
rita q̄ p̄sentia diligenti considerati
one examinat. et examinando inspicit
et si quid minus rectum apud se inue
nerit statim pēnitendo punit. Necesse
est enim vt homo in suis operibus sit
p̄uidus et circumspectus et quoridia
na discussione cogitationes locutōes
pariter et facta sua examinet. Quantū
etiam ad bona agenda solito fit alacri
or et quantum ad temptamenta vincē
da fit instantior. p̄fert etiam quantū
in virtutibus p̄ficiat. vel quantum de
ficiat et qualis fit in affectibus et qualis
in moribus diligenter attendat Unde
hugo de sancto victore. Necessarium
est vt homo in omnibus operibus su
is sit circumspectus. et p̄uidus et

quotidiana discussione cogitationes locutões pariterq; facta sua apud se metipsum examinet. per singulos dies vitam suam ad iudiciũ vocet. mane quũ surgere debet pspiciat quid egerit per noctem. In vespere quũ cubatum vadit pspiciat quid egerit per diẽ. quantus ad bona agenda solito alacrior sit. et quantũ ad mala vincenda solito pstantior. vel si quod ex his que agenda nõ erant presumptum sit. hec hugo. Dicit etiam beatus bernardus Integritatis tue fis curiosus explorator. viam tuã quotidiana discussione examina. attende diligenter quantum pficis vel quantũ deficis. qualis sis in affectibus et qualis in moribus. q̃s similis deo. et q̃s dissimilis. q̃s ppe. q̃s longe. non locor in cognoscere temetipsum. q; multo melior et laudabilior es si te cognoueris q̃s si te neglecto cognosceres sydera curiosus. vires herbarum. complexiones hoim. naturas animaliũ. et haberes omnium celestium et terrestriũ noticiam et scientiam. Redde ergo te tibi. et si nõ semper aut sepe. saltẽ interdum rege tuos affectus. dirige actus. corrige excessus ante deũ nihil remaneat in te indisciplinatũ. q; ipse nihil dimittit impunitum. pone omẽs transgressiones tuas ante oculos tuos. statue te ante te tãq; alium et sic temetipsum plange. plora iniquitates tuas et peccata quib; deum offendisti. indica ei miserias tuas. oñ de maliciam aduersarior tuor. hec bernar. Vultum nãq; placet deo discussio vite nostre. teste beato augustiño qui dicit Sedo dñe scio q; nihil tibi tantũ placeat in me sicut discussio vite mee.

¶ Sed sunt nonnulli qui ad cognoscendã vitam alienã multum sunt studiosi. ad priam vero vitam corrigẽdam desidiosi. Vñ pringit q; tales alienа scientes se nesciant. et quanto maiores exploratores fuerint alieni meriti. tanto magis efficiuntur ignari sui. Unde beatus aug. Curiosus est genus hominũ ad cognoscendam vitam alienam. desidiosum ad cognoscendã suam. Et beatus gregorius Graue nam q; curiositatis est vitium. qui dũ cuius libet mentem ad inuestigandã vitam primi exterius ducit semp ei sua intima abscondit. vt aliena sciẽs se nesciat. et curiosi animus quanto etiam peritus fuerit alieni meriti. tanto fiet ignarus sui. ¶ Necesse igit est qui vult humilitate et in ceteris virtutib; pficere vt semetipsum dijudicet et nõ alium. Magis quippe nam q; debet cogitare quid sibi desit de bonis moribus. q̃s quid absit alteri. qui enim cogitat quantũ preceserit alium. tumore superbie inflat. qui vero cogitat quantũ sibi adhuc deest ingemiscit et humiliatur. Unde beatus bernardus. Si te ad lumen veritatis intus in animo fine palpatõe dijudices. non dubito quin humilieris tu in oculis tuis. et quanto altius pfeceris. tanto amplius inueies qõ te humiliat. Dicit etiam beatus augustinus. Magis cogitare deberis qd vobis desit q̃s quid vobis assit. qõ habes vide ne pdas. qõ non habes supplicavt habeas. In quantis sis minori bi cogitandũ est. non in quãtis sis maior. si enim cogitas quantus preceseris aliũ time tumorẽ. Si vero cogitas qntũ tibi adhuc deest ingemiscis. et cum ingemiscis curaris. humilis eris. tutior ambulabis. nõ pcipitaberis. non inflaberis. hec aug. X Quisquis aũt desiderat ad cognitiõem suĩ pfius puenire tria dr attendere. oĩa nam q; pctã et mala q̃ omittunt aut p negligẽtiam. aut per concupiscentiam. aut p nequiciam perpetrant. Circa ista tria

debet vniuscuiusq; versari cogitatio. debet em̃ quisq; recordari q̃ negligenter cor suũ q̃ negligenter tempus suũ expenderit. q̃ malũ finẽ operi suo imposuerit. Hec ei tria cũ summa diligẽtia sunt obseruanda. vt. s. cor bene custodiat. tps vtiliter expendat. & finis bonus & debitus in omni tpe prefigat Item debet recogitare q̃ negligens fuit in orõne. q̃ negligẽs in lectione. q̃ negligens in operis executione. in his em̃ tribꝰ dꝫ vnusquisq; seipm̃ diligentissime exercere & excolere. si vult fructum bonũ facere & dare in suo tpe Itẽ debet recogitare. q̃ negligens sit vel fuerit ad pmitendũ q̃ negligẽs ad resistendũ. & q̃ negligẽs ad pficiẽdũ debet em̃ cũ summa diligentia deflere mala ꝓmissa. repellere temptamẽta diabolica. & pficere de vna virtute in aliã vt possit puenire ad p̃mia eterna. Secundo dꝫ homo recogitare si in ipo vigeat vel viguerit ꝓcupiscentia voluptatum curiositatũ & vanitatum Certe tua ꝓcupiscentia voluptatis viget in religioso hoie. qñ appetit dulcia viz cibaria sapora. qñ appetit mollia. s. vestimenta delicioſa. qñ appetit carnalia videlicet oblectamẽta luxuriosa. Certe tũc viget ꝓcupiscentia curiositatis in dei famulo. qñ appetit videre pulcra. qñ appetit habere cara Certe tũc viget ꝓcupiscentia vanitatis. qñ appetit hominũ fauorem quando querit humanam laudem quando desiderat honorem humanum. Ista oĩa debet seruus xp̃i tanq; venenuꝫ fugere. q̃ sunt iudices oĩs mali Tercio recogitare debet homo diligenter qui cupit noticiã habere suũ ipsius si in ipso vigeat vel viguerit nequitia iracundie. nequitia inuidie & nequitia accidie. Certe tũc in religioso homine viget iracũdia. quando anima in corde vel affectu signo vel verbo vel clamore quãtumcũq; modicam indignatõem & ex corde rancores primo suo ostendit. tũc aũt in hoie regnat inuidia. qñ gaudet de primi aduersitate. & tristat de eius fdẽ ꝓsperitate qñ letat de malis primi & tabescit de bonis ipius. Tũc etiam accidia viget i religioso qñ fuerit tepidus. somnolentus. ociosus. tardus. negligẽs remissus. dissolutus. indeuotus. tristis & tediosus. hec oĩa seruus xp̃i debet detestari & fugere. qr in his vitijs & aliꝭ supra memoratis ꝓsistit perditio corporis. inquantum aũt magis quisq; in illis que p̃missa sunt suam ꝓscias discusserit tanto pfectior in suip̃sius cognitione & noticia erit.

Filius

Post discussionem ꝓscie & cognitionẽ suip̃sius quã ꝓsequit homo ex diligenti sui dijudicatione desiderio nũc informari quevirtus sit que comitat hancvirtutem.

Ca. V. Pater

Debes scire qđ humilitas est. que hancvirtutem sequit videlicet cognitionem suiipsius. quia quãto magis homo semetipm̃ discusserit & ꝓprias defectus anteoculis cordis oculos reduxerit. ac congnouerit tanto hũilior erit Mã certa noticia suoꝝ defectuũ hoiem sibip̃i vilẽ reddit Vñ primo sciendũ q̃d sit hũilitas Est aũt hũilitas fm̃ beꝛñ. Virtus qua homo vilissima sui ꝓgnitiõe sibip̃i vilescit Et beatus aug. Humilitas est ex intuitu ꝓprie ꝓdictionis. & sui ꝓditoris volũtarie mẽtis inclinatio Iteꝛ beꝛñ. Humilitas est ꝓtemptus ꝓprie excellentie. Notãdum aũt est qꝫ humilitas est fundamentum omnium virtutum & bonorum operum. omnis namq; structura bonorum operum ac virtutum si

ne hoc fundamento subsistere non pt. Unde qui vult edificiū atum bonoꝝ opeꝝ ꝓstruere. dz prius fundamentuz vere humilitatis ponere. Unde criso. Nemo ꝓstruet celsitudinē bonoꝝ opeꝝ rum ⁊ virturis nisi prius iaceantur fundamenta vere humilitatis. Dicit etiā de hoc cassianus. Nullo modo poterit in anima nostra virtutū structura ꝓsurgere nisi prius iacta fuerint vere humilitatis fundamēta. sine qua etiam humilitate nec purgatio peccatoꝝ. nec emendatio moꝝ. nec ꝓsummatio virtutum poterit apprehendi. Beatus etiam aug⁹. sic dicit. Magnus vis esse incipe a mimimo. cogitas fabricā erige celsitudinis. de fundamento cogita humilitatis. hec aug. In hoc g̃ fundo vere humilitatis erigamus edificium spūale vt crescat in tēplum sanctū domino. Unde fm dictum beati bern. bonus fundus est humilitas in quo oīe edificium spūale ꝓstructum crescit in templū sanctum dño. hec ber. Humilitas etiam est caput omniū virtutū ⁊ obtinet principatū que ceteras virtutes in suo vigore ꝓseruat. ⁊ sustinet totum edificiū fouens corpus bonoꝝ operū. Testat hoc beatus aug⁹. qui dicit. Humilitas est caput omniū virtutū. ⁊ obtinet primatū ⁊ principatum ceteraꝝ tangꝫ ipsaꝝ ꝓseruatrix. in eo ꝙ ipsa ē perseverātie ꝑpria coadiutrix. De hoc etiam dicit ambro. Humilitas virtutum omniū caput est. que fouet ⁊ sustinet bonoꝝ opeꝝ totum corpus. hec ille Hec igit virtus multum diligēda est qz valde gratos facit hoīes esse deo ipsa humilitas. teste beato augu. qui dt. Nihil nos ita gratos deo efficit sicut humilitas. ipa namꝫ trahit ad se clementiā dei. nam corda humiliuz ipse deus libenter inhabitat. Unde dicit beatus bernar. O felix humilitas que ad se trahit clementiam. ⁊ eius ligat omnipotentiā. magna ergo virtus humilitas. cui dei maiestas tam facile se inclinat. Et beatus augusti. Excelsus es dñe ⁊ humiles corde sunt dom⁹ tua. Qui igit vult esse templum dei ⁊ habitaculum spūssancti cum omni studio ⁊ diligentia exerceat se in virtute humilitatis. Ipsa namꝫ est que ꝓparat locum diuine caritati ⁊ gr̃e spiritussancti. ꝓpter qd̃ dicit beatus augustinus. Quanto sumus a tumore superbie minores. tanto sumus dilectione pleniores. qz sicut aqua ꝓfluit ad valles. sic gratia spūssancti ꝓfluit ad humiles. Unde cassiodorus. In vallibꝫ quippe humilium animaꝝ fontes manant ⁊ transeunt celestium gratiarum qui vero humilis non fuerit gr̃a spiritussancti in ipso habitare non poterit De quo beatus augusti⁹. Si humilis ⁊ quietus non fueris nec põt in te habitare. nec habere gratiam spūssancti. Fode ergo in te fundamenta humilitatis ⁊ peruenies ad fastigium caritatis. hec augustinus. Quia dum mēs humana humilitati inmitit ꝓfecto ipsa in amore celestium inflammat Vñ fm cassianum. Amor celestium nō altitudini sublimiū. sed humilitati infūditur animaꝝ. ipsa namꝫ humilitas ꝑput dicit Richardus de sancto victore. sola est que mentē diuino accendit lumine. celestiꝫ inflammat de fiderio ⁊ amore. hec richardus. Non solum autem humiles obtinent a deo gratiā in presenti. vꝝ etiam gloriam magnā ꝓsequunt a domino in futuro. ad quā gloriam siue patriam celestem non potest aliquis peruenire. nisi prius viam humilitatis studeat ambulare. De hoc dicit beatus Augustinus. Excelsa est patria. humilis autez est via. ergo qui querit patriam quid recusat viā. Am

bula igit̄ per xp̄i humilitatē vt vēnias ad eius eternitatem. vis capere celsitudinem dei. prius cape humilitatē. Altus est dñs. si te erigis non tanges illū si te humilies descendet ad te. hec aug. Oportet g̃ vt p̄ humilitatez ascendat̄ ad celi sublimitatē. q̄ qui desiderat habere primatū celestem. necesse est vt sequat̄ humilitatem terrestrem. Iñ beatus bern̄. Per humilitatē ascende ad sublimitatē. q̄z hec est via q̄ nō est alia preter ipam. qui aliter vadit cadit potius. q̄ ascendit. q̄ crisо. Quicūq; desiderat primatū celestē sequat̄ humilitatem terrestrē. Dicit etiam de hoc ysidorus. Homo descendas humilitate vt exalteris ne exaltatus humilieris humilitas aūt casum nescit. lapsuz nō nouit. humilitas nūq; lapsuz passa ē. hec ysidorus B Et notandū q̄ triplex est hūilitas. s. magna maior maxima. Magna est humilitas. qñ se homo apud semetipm veraciter ptemnit Maior vero qñ se ptemni ab alijs non despicit. Maxima aūt qñ homo ptemptum suum non ptemnit. sed ad modū pcupiscit. hos tres modos tangit Richardus de sancto victore sic dicens. Humilis nāq; est. qui seipm apud semetipm veraciter ptemnit. hūilior aūt qui se ptemni q̄ ab alijs nō refugit Humilimus vo qui ptemptū suū nō solū non ptemnit sed ad moduz pcupiscit. hec ille. De quo ōt etiam beatus bern̄. Verus humilis vilis vult reputari nō humilis p̄dicari. gaudet de ptemptu sui. Sed sunt nōnulli. qui quidē peccatores se esse fatent̄. pctōres ab alijs estimari nolunt Quod redarguit beatus bernardus adducēs in exemplum dñm nostrum sic dicēs. Qui peccatū non fecit. non dedignatus est peccatorem se reputari. Et nos esse volumus sed nolumus reputari. Hec bern̄. Sed qui veraciter sunt humiles. de sua despectione gaudent q̄ cū se viles in alienis oculis ꝑspiciūt. de hoc intra semetipsos gratulant̄. De talibz ōt beatus gregorius. Qualis quisq; apud se latet. contumelie illate probant Nam sicut superbi honoribz sic plerumq; humiles sua despectione gratulant̄. cūq; se in aliemis oculis viles ꝑspiciunt idcirco gaudent. q̄z hoc iudicium confitemari intelligunt quod de se q̄ ipi habuerunt. hec gregorius Unde sancti viri magna quidem agunt. sed per humiliratem in corde suo infimi sunt. quod multum acceptum est deo. Teste beato ihеronimo qui ōt. Nihil est quod nos deo q̄ homīb ita gratos faciat q̄ si vi te merito magni q̄ humilitate infimi simus. hec ihеronimus. C Sed hec virtus valde rara ē. vt magna quidem operantem se tñ nō magnum esti mare. mirabilez in virtutibz cozam alijs apparere. q̄ tamen ptemptibilem se reputare. Unde beatus bernardus. Magna q̄ rara virtus vt magna licet operātem magnum te nescias. q̄ manifestam oīb tuam te solum latere sanctitatem. mirabilem te apparere q̄ cōptibilez te reputare. hec beatus bernardus. Perfecti etiam viri q̄ veraciter humiles semper studeni in virtutibus proficere. q̄ hanc humilitatem sibi seruant vt semper q̄ in bono proficiant q̄ tñ nec perfectionis inicia se habere credant. de hoc richardus de sancto victore cū admiratōne quadam sic ait O virū perfectum summaq; humilitate fundatum. qui semper potest q̄ festinando proficere. q̄ proficiendo festinare. q̄ hanc sibi humilitatē semp seruare. vt semp in bono pficiat. q̄ tñ nec pfectionis inītia se habere credat. hec richar. D Et notandum q̄ nemo ōz fiduciā hē de aliquo bono ope

re. sed solum ꝓfidere de humilitatis vir
tute. Unde dicit iohānes abbas mon
tis sinay. Noli fiduciā habere in reip/
so etiam si possides mundiciā. sed ma
gis ad humilitatem multam accede ⁊
amplius fiducialiter ages. Nempe si
omnē scalam virtutū scandens ascen/
disti ꝓ remissione peccatoꝝ exora. De
eodē etiam dicit beatus bernar. Insi/
piens ⁊ insanus est quicunq; in alijs
vite meritis q̄ in sola humilitate con
fidit. Unde mater dñi nostri ihesu
xp̄i hanc solam virtutem in se dño pla
cuisse ꝰmemorat sic dicens. Respexit
humilitatē ancille sue ⁊c. Quanto nā
q̄ unaquecq; aīma ꝓpter amorē sui cre
atoris est despectior in oculis suis tan
to est preciosior ⁊ acceptior corā ocu/
lis summe maiestatis. ⁊ econverso q̄
to preciosior est sibi. tanto vilior deo.
Unde beatus grego. Tanto nāq; una/
quecq; aīma sit preciosior ante oculos
dei. quanto ꝓ amore veritatis despecti
or fuerit ante oculos suos. tanto ergo
fit quisq; vilior deo. quanto preciosior
sibi. tanto preciosior deo. quanto vili/
or sibi ꝓpter eum. q̄ humilia respicit.
⁊ alta a longe cognoscit ℭ Et sci
endū ꝓut dicit richardus de sancto vi
ctore. q̄ est differentia inter humilita
tem ⁊ humiliatiōem. Humilitas ē vir
tus qua quisq; sibi vilescit interius co
ram oculis dei. Humiliatio vero est vir
tutis effectus quo quisq; seipm abiicit
exterius in oculis ꝓximi. Aliud ē hu
milē esse. aliud ē humiliter se habere.
illud ptinet ad disciplinam mentis.
istud ad disciplinā corꝓoris. illud est
humilitatis. istud est humiliationis.
hec richar. Hanc igitur virtutem vere
humilitatis nobis assumere debemus
q̄ ipsa est origo ceterarū virtutum. ⁊ il
la virtus in nobis veraciter pullulat q̄
in radice ꝓpria. i. in humilitate perdu
rat. Sed sunt nōnulli qui etiam in ho
noribꝫ positi de se humilia sentiunt. ⁊
se cinerē esse ꝑpendūt. sed tñ coram
hoīibus esse viles apparere refugiūt Et
sunt nōnulli qui quidem viles videri
ab hominibꝫ appetunt. sed apud se in/
trinsecus quasi ex ipso merito ostense
humilitatis intumescunt. que vtraq;
elationis genera a quolibet deuoto hoī
ne sunt repellenda. De hoc beatus gre
go. xxviij. moral. exponens illud. Nō
audebunt eum ꝓtemplari omnes qui
sibi vident esse sapientes. sic dt. No/
tandū q̄ non ait. Et non audebunt eū
ꝓtemplari sapientes sed qui sibi vidē
tur esse sapientes. Quibꝫ videlicꝫ ver
bis non peritos quidē sed arrogantes
insinuat Viri namq; arrogantes ⁊ do
cti cū recte non viuunt sed tñ recte di/
cere doctrine impulsionibꝫ ꝓpelluntur
ipsi damnationis sue aliquo mō ꝓtecto
nes sunt. q̄ dum ea que agere respuūt
predicantes insinuant. suis vicibꝫ dā
nantes dānant. Unde summa cura est
ꝓuidendum ne accepta sapientia cuꝫ
ignorantie tenebras illuīat lumen hu
militatis tollat. ⁊ ipsa sapīa esse neq̄
at. q̄ ⁊ si virtute locutionis fulgeat. ela
tōis tñ vēlamīe coꝝ eloqñtis obscurat.
Quia vo origo oīm virtutū hūilitas ē
illa in nobis virtus veraciter pullulat
que in radice ꝓpria. i. in humilitate p/
durat. A qua mīmiꝫ si abscidīt arescit
q̄ vivificantem se in intimis humorē
caritatis perdit. Intueri libet quanta
virtutum munera dauid perceperat at
q̄ in his omnibꝫ q̄ fortis humilitati
seruiebat. quem eīm non extolleret ora
leonum frangere. despectis ꝓioribus
fratribus eligi. reprobato rege ad reg
ni tabernacula vngi. vno lapide golyam
sternere. ⁊ cetera que gessit. ⁊ tam
cum archam dei ihrusalem revocat. q̄
si oblitū se ꝓlatū omnibꝫ admixtus

populis ante archam saltabat Et quia coram archa saltare vt creditur vulgi mos fuerat. rex se in diuino obsequio psaltando rotat. Ecce quē dñs cūctis singulariter ptulit sese subdendo ⁊ abiecta exhibendo ptemnit. non prās regni ad memoriam reducit. non subdit oculis saltando vilescere metuit. non se honore plātū ceteris añ eius archam qui honorem tulerat recognoscat coram deo egit debilia ⁊ extrema. vt illa ex humilitate solidaret. que corā hoīb gesserat fortia Quid de eius factis ab alīs sentiat ignoro. Ego dauid saltantem plus stupeo. q̄ pugnantem. pugnando quippe hostes subdit. saltando aūt coram dño seip̄m vicit. quē michol Saul filia adhuc ex tumore regij generis insana cū humiliatū despiceret dicēs Quā glorioſus fuit hodie rex israhel discoopiens se ante ācillas seruoꝝ suoꝝ ⁊c. ptinus audiuit vinit dñs. q̄ ludam añ dñm ⁊ vilior fiam plusq̄ factus sum. ero q̄ humilis in oculis meis ac si apte dicat. Vilescere coram hoīb appeto. q̄ seruare mihi coram deo ingenuitatem p humilitatem quero. Sunt deo nonnulli. qui de semetipsis humilia sentiunt q̄ in honoribus positi nihil se esse nisi cinerem fauillamq̄ pprendūt. sed tñ coram hoīb viles apparere refugiūt Et sunt nōnulli q̄ viles videri ab hoīb appetūt atq̄ omne qđ sunt deiectos exhibendo sed ptemnunt. se tamē apud se introrsus. quasi ex ipo merito būilitatis ⁊ vilitatis intumescunt ⁊ tanto magis in corde elati sunt. quanto amplius in specie humilitatis vel vilitatis elationē premunt. quevtraq̄ elationis vnius bella circūspectione magna dauid deplxendit mira virtute supauit. q̄ eñ de seipso intus humilia sentiens honorē exterius non querat insinuat dicens. Ludam ⁊ vilior fiam plus q̄ factus sum Et q̄ p hoc qđ vilem se exterius pbuit. nequa q̄ exterius intumescat adiūgit. Ero q̄ humilis in oculis meis ac si dicat Qualē me exterius despiciens exhibeo. talē me interius attendo. tene ergo dr. Non audebūt ptēplari omnes qui sibi vident eē sapientes Contemplari eñ dei sapientiā nō possunt. qui sibi sapientes vident. q̄ tāto ab eius luce longius sunt. quanto apud semetipsos humiles non sunt. q̄ dū eorum mentibus tumor elationis crescit. acie ptemplationis claudit. ⁊ vnde lucere se p̄ ceteris estimant. inde se lumine veritatis priuāt. Si vo veraciter sapientes esse atq̄ sapientiam ptemplari apperimus. stultos nos humiliter recognoscamus. relinquamus noriam sapientiam. discamus laudabilē fatuitatem. Hinc quippe scriptū est. Stultus fiat vt sit sapiens. hec greg. Et notandū q̄ virtus humilitatis valde necessaria est plātis. qui psunt subditis ⁊ cū aliquis temptat vitio elationis. q̄ humilitatez cordis debet repromere fastum tumoris. Unde sancti viri cū psunt ceteris p hoc non gaudent hoīb p̄esse sed pdesse ⁊ cuz timeri a subditis appetunt. ideo hoc faciūt. q̄ ipos subditos deū minime timere vident. p̄elxendunt vt saltem humana formidine peccare metuant. qui deū offendere non formidant Cuz vero de esta subditis vitium. quod corrigat. non solū ab eis metui sz honorari plusq̄ necesse est refugiunt. ⁊ q̄uis hos hoīb p̄elatos gloria potestatis ostendat. interius tñ per merorem secretū sacrificium domino p̄riti cordis offerūt. De talibus potestatibz beatus gregorius. ex

mora. sic dicit. Potentibꝫ viris magna est virtus humilitas ꝓsiderata eqlitate ꝓditionis. omnes namqꝫ hoīes natura equales sumus. sed accessit dispensatorio ordine vt quibusdā prelati videamur. Si igit hoc a mēte deprimimus qđ temporaliter accessit inuenimus citius qđ naturaliter sumus. Plerumqꝫ enim se animo accepta potestas obijcit. eumqꝫ tumidis cogitationibꝫ fallit. manu igit humilime considerationis deprimendus est tumor elatus genuit. sed varietatē meritoꝝ ordinat alios. alios dispensatio occulta posuit. Ipsa aūt diuersitas q̄ accessit ex vitio recte est diuinis iudicijs ordīata vt qꝫ omnis homo iter vite non gradiatur. alter ab altero regat. Sancti aūt viri cum presunt non in se potestatem ordinis sed equalitatē ꝓditionis attendunt. nec preesse gaudent hominibus sed pdesse. homo quippe animalibꝫ irrationabilibꝫ. non aūt ceteris hominibus prelatus est. Unde dr. terror vester. ⁊ tremor sit sup cuncta animantia terre. ⁊ idcirco ab animalibꝫ. non aūt ab hominibꝫ timeat. qꝫ extra naturā superbire est ab equalibꝫ velle timeri. q̄uis plerumqꝫ a subditis etiam sancti viri timeri appetunt. sed qñ ab eisdem subditis deū deprehendunt minime timeri. vt humana saltē formidine peccare metuant qui diuina iudicia nō formidant. Nequaqꝫ ergo preposito ex hoc q̄ fito timore supbiunt in quo non suam gloriam sed subditoꝝ iusticiā querūt. in eo ꝙ metuꝫ sibi a puerse viuentibꝫ exigunt. quasi non hoībus sed brutis animalibꝫ dominant. qꝫ videlꝫ ex quanimi dim iacere ꝓstrati. Cum vero deest vitium quod corrigat. non de excellētia potestatis. sed de equalitate ꝓditionis gaudent ⁊ non solum ab eis metui sed etiam plus q̄ necē est honorari refugiunt. Item per eundē ⁊ de eodem xx. mora. sic dr. Viro enim ordine vno eodemqꝫ tempe ꝙuenire in actibus bonoꝝ solet ⁊ foris honor culminis. ⁊ intus afflicte meror humilitatis. qui ⁊ si hos prelatos hominibꝫ gloria potestatis ostendat. interius tamē meroꝝ suo secretum sacrificium domino ꝓtri cordis offerunt Sciunt electi quiqꝫ ꝓsideratione intima cōtra exteriorum excellētie tempramenta pugnare. qui si ad exteriorē felicitatē suam corap ponerent. iusti pfecto non essent. Sed qr cor humanū non potest de ipsis prosperitatibꝫ rer quantulacunqꝫ gloria in nullo temptari ꝓtra ipsam psperitatem suam. sanctiviri intrinsecus dimicant. non dico ne in elatōe sed saltem in eius amore succūbant. cui valde succubuisse est captiuā mentem eius desiderijs subdidisse. hec grego. G

Sciendū etiam ꝙ multū valet ad humiliādū se. peccatoꝝ preteritoꝝ recordatio. ⁊ qui etiam fragilitatem suam sollicite respicit. de donis a deo perceptis se non extollit. Sed sunt nonnulli qui quidē nihil virtutis agere studēt attamen cum alios peccare ꝓspiciunt iustos se in eoꝝ ꝓparatione suspicant. Et sunt nonnulli qui quibusdam vitijs superbia videliꝫ vel auaricia deprimunt. sed cum alios in luxuriā vel irā ꝓspiciunt incidisse. se meliores illis deputant. atqꝫ apud semetipsos quasi se de iusticia extollunt quia negligunt pensare sua vitia quibꝫ graviter tenentur. At ꝓtra illi qui ad altam virtutem ꝓscendere veraciter appetunt. mox cū alienas culpas audiunt. mox cor ad ꝓprias virtutes reducūt. ⁊ postposito iudicio de alienis culpis suas veraciter plangunt. Ista ꝓmemorat beatus gre-

gorius.iij.moral.exponens illud vbū Sedens in sterquilinio sicōt. In sterquilinio q̄pe sedere est vilia de se quē piaz ⁊ abiecta sentire. In sterquilinio nobis sedere est ad ea que illicite gessimus mentis oculos penitendo reducere at cū ante nos peccatoꝝ stercora cernimus. omne qō in aīa de elatione surgit inclinemus In sterquilinio sedet. qui infirmitatē suam sollicitus respicit. ⁊ sese de bonis. que pcepit non extollit An non apud se in sterquilinio abrahā sederat. qui dicebat. loquar ad dñm meuz cū sim puluis ⁊ cinis. aperte eñ cernimus. in quo se apud se loco posuerat. qui puluerē ⁊ cinerē se etiaz qñ cum deo loqueref estimabat Si igitur se ita despicit. qui vsqz ad honorez diuine locutionis ascendit. solicita intentione pensandū est. qua pena illi feriendi sunt. qui ⁊ ad summa nondū proficiunt ⁊ tñ de minimis extollunf. naz sunt nōnulli. qui cū prava agunt de se magna sentiunt. in altum mentē subleuant. ⁊ preire se ceteris virtutum merito putant. hi nimiꝝ apud se introrsus humilitatis sterquilimū deserunt. ⁊ elationis fastigia ascendūt. illū imitantes. qui primus se apud se extulit. sed eleuando pstrauit qui dixit in celū ascendam. sup astra celi exaltabo ⁊c. Etiam sciendum q̄ sunt nōnulli. qui nihil quidem virtutis agere student. sed tñ cū alios peccare ꝓspiciūt iustos se in eoꝝ ꝓpatiōe suspicant Necz eñ corda oīm vna vel similis culpa transfigit Nunc namqz superbia illaqueat. illū forsitan ira supplantat Nunc auaricia excruciat. illuz luxuria inflāmat Et plerūqz ꝓtingit vt is quem superbia deprimit. alium respiciat. qualiter ira succendat. Et qz se ira non citius instigat. meliorem se iracundo iam deputat. atqz semetipm quasi de iusticia extollit. qui pensare negligit vitiū. quo grauius tenef. plerūqz cōtingit. vt is quem auaricia sauciat. aliū luxurie vorago mersum cernat. ⁊ qz se a pollutione carnali alienum respicit. quibz ipe sordibz spiritalis venemi intrinsecus polluaf non attendit. dūqz in alio pensat malū qō ipe non hz. in se negligit ꝓsiderare qō hz. sicqz fit vt duz ad aliena dīudicanda mens ducit. ꝑdi iudicij lumine priuef. ⁊ eo durius contra aliena superbiat. quo sua negligentius ignorat At ꝓtra. hi qui ad alta virtutum surgere veraciter appetūt cū alienas culpas audiūt. mox corad ꝑdias reducūt ⁊ tāto rectius illas dīudicat quanto verius istas deplorāt Quia igitur electus quisqz infirmitatis sue consideratione se ꝓprimit dicaf recte q̄ vir sanctus in sterquilinio volens sedet. qui eñ vere se humiliat ꝓtinue ꝑfectionis oculo quibz circumseptus fit delictoꝝ sordibz pficiens pensat. ꝛc grego. ¶ Esteriā aliud qō valet ꝓtra vitiū elationis videlicet. vt bona que agimus sciendo nesciamus. quatenus ad custodiam hūilitatis ꝛc ⁊ recte estimemus. ⁊ in ipis nihil etiā nobis virtutis tribuamus Sed bona que facimus de misericordia nostri cōditoris eē agnoscamus. De hac beatus greg. in libro moral. fic ōt ¶ Plerūqz eñ si scimus bona. que agimus. ad elationem ducimur Naz si nesciamus mīme fuamus. qs eñ audita virtutis ꝓscia non quantulūcunqz superbiat. aut qs cursum bonū in se custodiat qō ignorat Sz ꝓtra vtrāqz quid superest. nisi vt recta q̄ agimus sciendo nesciamus vt ꝛc ⁊ rcā estimemus ⁊ minima. q̄te nus ad custodiam sui si sentiat aīmus scīam rectitudinis. vt in tumorē non eleuet hūilitas estimatōis Et qūis de se hūilia sentiat aīmus iustoꝝ. ea q̄ tñ

agunt q̄ quō sint recta ꝯspiciunt. sed de eoꝝ rectitudine non p̄sumūt. Ille etiam vērā de eo exhibet orōnem. qui semetipm qz puluis sit humiliter videt. qui nil sibi vtutis attribuit. qui bona que agit de mia ꝯditoris cognoscit Est namq̄ magnū ꝯturbati solaciū vt pulsatis vitijs cū se quasi nudari vtubꝫ ꝯspicit. ad solam miscōie spem recurrat. ⁊ eo nudari non finat. quo se a virtutibꝫ humiliter nudū putat. Qui ⁊ si fortasse aliqua virtute in temptationē detegit infirmitatez tñ p̄riam agnoscens ipse melius humilitate vestit. ⁊ valde robustius qui steterat cum sibi fine adiutorio diuīo cessat tribuere qđ habet. hec grego. ¶ Notandū etiam q̄ ad humilitatem veram ꝯsequendam maxime valet exemplū nostri redemptoris qui se humiliauit p nobis carnem assumēdo ⁊ in eadē multa opꝓbria ⁊ passiones sustinendo. vt nos doceret suo exēplo qui puluis sumus non alta sapere sed timere ⁊ humiles esse. De hoc dicit beatus ber. O homo intuere humilitatis ⁊ mansuetudinis speculum dīm nostꝝ ihesum xp̄m vniuerse creature factorē. tremebundū iudicez viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ante pedes tuos ꝯfundere in superbia tua. erubesce in impatientia tua. Quid em̄ magis mirandū. quid amplius detestādū. quid grauius puniendū. q̄ q̄ videns filium dei summū in regno celoꝝ nouissimū factum in regno hoīm. apponat tñ ad hoc magnificare se homo super terram Dicit etiam beatus aug. Ecce hēmus humilitatis exemplū. superbie medicamentū. quid igit intumescis o homo. pellis mortua quid extenderis. O fames fetida quid inflaris. princeps tuus ē humilis ⁊ tu superbis. caput bumile ⁊ membꝝ superbum. hec aug. Videmus igit q̄ magna sit virtus humilitatis. ꝓpter quā edocendā tanta sustinuit dei filius De qua sic ꝺt beatus bern. Quanta vtus humilitatis ꝓpter quā edocendā is qui sine estimatione magnus est vsq̄ ad passionē factus ē puus. hec ber. Si vero non possumus sequi exemplū nostri redēptoris eo q̄ ipse sit deus ⁊ homo ⁊ dñs virtutū. sequamur saltē vestigia seruoꝝ suoꝝ hoc est precedentiū patꝝ qui fuerūt hoīes sicut ⁊ nos. ⁊ tñ extiterūt in sanctimonia vite p̄fecti. ⁊ in vtute humilitatis p̄eclari. qz qui aliorū bona veraciter pensat. sua opa magno humilitatis radio illustrat. De hoc beatus gre. sic ꝺt Ille nāq̄ cordis sui oculū per elatōis fuie tenebras extinguit. qui cunq̄ cū recta agit ꝯsiderare melioꝝ vitam negligit. Aliter ꝯtra magno humilitatis radio sua opa illustrat qui alioꝝ bona subtiliter pensat. qz dū ea que ipse fecerit facta foris ⁊ ab alijs ꝯspicit. eum qui de singularitate intus erumpe nitit tumorem superbie p̄mit. magna quippe q̄ agimus q̄si mimima ducimus cū hec p̄ fortia exēpla pensamus. sed tunc apō demum crescunt p meritū cū apud nosmet ipsos p humilitatē decrescūt. hec gre.

¶ Unde necē est q̄ qui in vtute humilitatis p̄ficere desiderat. vt exēpla sanctoꝝ viroꝝ ꝯspiciat. atq̄ in eorum ꝯpatione se pensans. se pcrōrem esse deprehendat. Si em̄ plene intelligere appetit q̄lis est. talis mimiꝝ dz cōspicere qualis non est vt ex bona ⁊ scā ꝯuersatōe alioꝝ colligat quantū ipē a vita vtuosa atq̄ p̄fecta distat. Justoꝝ q̄ debemus ꝯspicere vitā vt subtiliꝰ deprehendamus nostrā. qđ quidē facere electi nō cessent. melioꝝ nāq̄ vitā ꝯsiderant ⁊ idcirco se hūiliant. ⁊ si q̄d p̄rauitatis deprehendūt in p̄fectā ꝯsideratō

nem mutant. Ista tangit beatus greg. xxiiij.moral. exponens illud. Respiciet homines & dicet peccaui sic ōt. Nullus se peccatorē cognosceret. si iusticiam nō haberet. Nemo quippe fortitudinem suā nisi cū rectus esse ceperit dēprehendit. nam qui omnino puersus est nec hoc potest videre qđ est. qui vo peccatorez se intelligit. iam ex pte aliqua iustus eē inchoauit. atq; id qđ non iustus fecerat. ex eo q; est iustus accusat. q; accusatione sua deo inhærere inchoat. dū rectū otra se iudicium pferens hoc in se qđ illi sentit displicere ostendat. Recepta ergo iusticia sua. dicat homo iste peccaui. Et notādū q; dicit vel ꝑmittit respiciet homines Et tunc in de subiungit & ōt peccaui. ideo em̄ nō nulli peccasse se nesciūt. q; homines nō attendunt. nam si ꝓsiderarent homines citius cognoscerent. quantū peccando infra homines cecidissent ¶ Sed notādum q; hi solummodo vocantur homines qui iusticie rōne suffulti sunt. & irrationabilia iumēta noiant hi. qui carnali delectationi deseruiūt Recte de quolibet peiōre ōt Respicit homines & dicet peccaui. ac si dicat sanctoz viroz exēpla ꝓspicit. atq; eoz ꝓpatione se pensans iniquū se eē deprehendit. qui eī plenissime intelligere qualis est appetit. tales minit debet ꝓspicere. qualis non est vt ex bonoz forma metiat. quantū ipe. deserto bono. deformis ē. Ex his quippe quib; plenissime bona assunt ꝑpendit. que sibi minus sunt. atq; in illoz pulcritudine conspicit feditatem suā quā in ipo & ꝑt perpeti & sentire nō ꝑt Lucem namq; ōz ꝓspicere. qui vult de tenebris iudicare. vt in illa videat. quid de tenebris estimet. ꝑ quas videre ꝑpendit. Peccatoz namq; si incognita vita iustoz semetipm ꝓspicit. peccatorē se nullatenus deprehendit Videre em̄ se non ꝑt. q; fulgorē lucis nesciens cū seipm ꝓspicit quid aliud q; tenebras attendit. Justoz igit ꝓspicere debemus vitam vt subtiliter deprehendamus nostrā. illoz viz spēs quasi quedam nobis forma imitanda ꝓmittit.

¶ Diua lectio est sanctoz vita in storum & bonoz Ui non immerito hi idez iusti in sacro eloquio libri noiantur. sicut scriptū est . Libri aperti sunt & alius liber apt̄us est. qui est vite & iudicati sunt mortui. ex his que scripta erant in libris. Liber nāq; vite est ipsa visio aduenientis iudicis. in quo quasi scriptū est oīe mandatū q; quisquis eum viderit mox teste ꝓscia. quicquid non fecerit intelligit Libri etiā aperti referunt. q; iustoz vita tūc ꝓspicit. in quib; mandata celestia ope impressa cernuntur. & iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris. quia in ostensa vita iustoz quasi ex passione libz orum legunt bonum. quod agere ipsi noluerunt. atq; ex eoz ꝑ que fecerunt bonum ꝓpatione damnant. Ne ergo vnusquisq; tuncvidēs eos. qđ non fecit desleat quod quidē electi facere nō cessent meliorum namq; vitā considerant & deteriores vsus ꝑuersationez mutāt Electi ḡ vt assequi summa valeant inspecta odorifera & cādida vita iustoz faciant Jam quidē videre deum fitiunt. iam de eius cōtemplatione saciari caritatis estib; inardescūt. & q; in hac vita posiri nec dum valent precedentium sanctorum viam incedere. interim ꝑ patrum exemplispascunt. tamdiu quippe refici iustoz exemplis indigemus. donec pfectis vite mortalitatis vmbras eterno die aspirante trāseamus. cū em̄ huius tpalitatis vmbra trāsacta ac mortalitatis fuerit inclinata. quia ipius diei interim lumē cernimus nequaq; iam ap

petimus vt ad amorem eius per alios exempla flagremus. nunc autē q2 nec dum eum intueri possumus summope necesse est vt eos qui eum perfecte secuti sunt ꝯspectis actionibus imitemur. Intueamur ergo q̄ pulcra ē agilitas sequentium. ⁊ videamus q̄ turpis sit ebetudo pigroꝝ. Etiam namq; cum bene agentiū gesta respicimus nosmet ipsos ꝯfusione intima vlciscente iudicamus. mox verecundia mentem ꝯcutit. mox iuste seuiens reatus addicit ⁊ velut metet hoc etiā displicet qđ adhuc forte asse turpiter libet. Cū bene ad ezechielem dr Fili hois ostende domui israhel templū vt ꝯfundant ab iniquitatibꝫ suis ⁊ metiant fabricā ⁊ erubescāt ex omnibꝫ que fecerunt Templū quippe dei filijs israhel ad ꝯfusionē ostendi tur q̄ vniuscuiusq; iusti anima quā inspirando deus inhabitat quāta sancti tate fulgeat ad ꝯfusionē suam peccantibꝫ demonstrat. vt in illa bonum qđ negligunt videant. ⁊ in seipsis malū qđ operant erubescant. Ueritiuero fabricam est pensare subtiliter vitam iuste. sed dū me timur fabricam nccē ē vt ex cunctis que fecimus erubescam? q2 bonoꝝ vitam quanto subtilius pensando discutimus. tāto seuerius in nobis omnia iniq̄ gesta reprobamus De ne aūt ꝓphete dr vt ostendat templum q2 enim iustoꝝ rectitudinem peccatoꝝ ꝯsiderare dissimulat. saltem ad vocem predicantis agnoscat. Templū quippe peccatori oīdere est sponte sua ꝯsiderare. nolentibꝫ opera rectoꝝ narrare. Qui itaq; sicut diximus ꝓduci ad summa desiderant supestvt meliorib ꝓfectibꝫ intendāt. quatenus tanto districtius in se culpas dīudicent quanto in illis altius qđ ammirent videt. Sed quid ista de peccantibꝫ dicimus cum ipsos quoq; operatores iusticie tā ta, puchi dispensatione videamus Alius namq; habet donum scie. ⁊ tñ adhuc tē mire abstinentie non pringit. Alius magne abstinentie virtutē attingit ⁊ tñ summa scie ꝯtemplatōne non dilatat Alius spiritu ꝓphetie valz oīa futura prenoscere. sed tñ per curatōis grām nō valet presentis molestie mala subleuare. Alius per curationis gratiā mala presentis molestie subleuat. sed tamen quia spūm ꝓphetie non habet quid sequat ignorat. Alius indigētibꝫ multa iam ꝓpria largiri potest. ſz inuste agentibꝫ obuiare libere non ꝓt Alius inuste agētibꝫ audacter ꝓ deo obuiat. sed tñ indigentibꝫ que hꝫ tribuere recusat. Alius iam se ab ocioso sermone restringēs. lingue lasciuiam supat. sed tñ adhuc insurgentes ire stimulos perfecte non calcat. Alius īsurgentē iram edomat. sed tñ adhuc linguā ad leticiam relaxat. Quid est hoc ꝙ iste eo bono indiget quo alius pollet. ⁊ ille cū multis polleat habunde. alīs bonū adesse ꝯsiderat qđ sibi deē suspirat. nisi ꝙ mira nobiscū dispensatione agit. vt per hoc qđ alter hꝫ ⁊ iste non habet. vnus alteri melius ostēdat quatenus tanto ardentius ad humilitatē quisq; ꝓficiat. quanto ex bonis q̄ non habet inferiorē se hec habentibus pensat. ficq; fit vt dum ille in isto. atq; hic in illo respicit qđ ammirer distincta bona eos ⁊ ab altitudine elatōis reprimant ⁊ ad studium ꝓfectus accēdant. magna namq; sollicitudine ad curā nostre meliorationis attingimus qñ id virtutis in alīs cernimus qđ nō habemus Unde ⁊ ezechiel ꝓphēta cuz volantia animalia descripsisset. adiunxit. ⁊ vocem alaꝝ animalium percutientium alteram ad alteram. Quid nā q; alas aīmaliū nisi virtutes debemus sentire sanctoꝝ. qui dū terrena despi-

ciunt ad celestia volando subleuantur volantia itaq; aialia alis suis se vicissim feriũt. q; sanctoꝝ mentes in eo q; supna apperunt ꝯsideratis inuicem alterius virtutib; excipiunt. excitantur. Ala eñ sua me pcutit. qui exẽplo sanctitatis ꝓprie me ad melius accẽdit. ⁊ ala mea vicinũ aial ferio. si aliqñ alteri opus bonũ qõ imitet ostendo Sed q; sanctoꝝ vitam sanctificare istis aialibꝫ diximus. libet in ipso volatu aialium oculos mentis attollere ⁊ quanta vicissim alarum pcussione se excitent subtili ꝯsideratione pensare. Paulus namq; cũ ceteroꝝ sanctoꝝ sollicitudinem in predicatione robustius laborando transcenderet. vt ab elatione se premeret. ⁊ vires suas in humilitatis gremio nutriret. crudelitatis sue antique nõ immemor apostoloꝝ oĩm innocentiã ꝯtemplatus ait. Ego eñ sum minimus apostoloꝝ qui non sum dignus vocari apostolus. q; persecutus sum ecclesiam dei. ⁊ tñ eozundem oĩm apostolozum primus quasi accepti principatus oblitus ac si minus ipe aliquid sapere in paulo mirabat sapientiam dicens Sicut ⁊ carissimus frater noster paulus sm datam sibi sapientiam scripsit vobis. in quibꝫ sunt quedã difficilia intellectu. Ecce paulus in apostolis mirat innocentiam. ecce apostolozum princeps mirat in paulo sapientiam. Quid est hoc nisi q; sancti viri dõ virtutum ꝯsideratione vicissim sibi alios preponunt volantia aialia alarum pcussione se tangunt. vt eo ad volatum se altius excitent. quo humilius alter in altero qõ ammirat videt. hinc itaq; colligendum est quanta debeamus solicitudine meliozum vitam conspicere qui in infimis iacemus si ⁊ hi qui iam tanta sanctitate sublimes sunt. vt humilitatis gressu ad maiora ꝓficiãt adhuc querunt in aliqs qõ imitantes admirentur. sed hec reprobi nesciunt q; mentis oculum semper in infimis premunt. q; ⁊ si qñ in via omnium vemunt nõ ad meliozum vestigia intuenda sz ad prauozum exempla vertunt. Nec; eozum ꝯsiderãt vitam. quibꝫ se humiliando postponant sed quibꝫ se superbiendo preferant. Deteriozes namq; respiciunt. quibꝫ meliozes se eẽ glozientur. Et idcirco ꝓficere ad melioza nõ possunt quia hoc sibi sufficere estimãt q; pessimos antecedunt O miseri viã coꝛruptam pgunt ⁊ integrũ respiciunt per speciẽ quidem quasi ante se pedem ꝓferunt. sed p ꝯsiderationem prauoꝝ vim post se oculos tendunt. recte vie dere apperunt sed ad immundos torz regulam sumunt. Di eñ semetipsos quales sunt congnoscere cupiunt non deteriozum ꝯspicere sed meliozum exempla debuerãt. idcirco ergo peccatores se esse non intelligũt. q; vĩes non attendũt. nam si vĩes attenderent quãtum peccando distarent a bonis vĩbꝫ inuenirent. hec grego. Studeamus et go pre omnibus humiliari ⁊ humilitati insistere. si volumus ad perfectiones ceterarum virtutum peruenire. qui eñ virtutes sine humilitate ꝯgregat. quasi puluerẽ in ventuz portat. Unde bea tus grego. Peryit omne qõ agit si non sollicite in humilitate custodiat. qui eñ virtutes sine humilitate cõgregat quasi puluerẽ in ventuz portat oĩs nãq; labor sine hũilitate vanitas est. Dicit etiã de eodẽ efrem abbas Fili prece omnibꝫ humiliari stude quod est oĩm virtutum sublimius. vt ad perfectionis fastigium possis ꝯscendere. Cunctis enim constitutiones non aliter misericordie per humilitatem implentur ⁊ multoꝝ temporum labores per superbiam in nichilũ reputabũt Vir hũilis est deo fi

milis. ⁊ in templo pectoris sui gestat eum. Superbo aũt cũ sit deo odibilis est dyabolo similis. Humilis licet in habitu videat vilissimus. glorioſus ẽ tñ in virtutib. superbo homo licet deco/ rus videat in aspectu ⁊ clarus. sz inu/ tilem eum manifestant opa ipsius ⁊ p leuitas ipsius. cupit se sp laudari ab omnib ⁊ virtutes quib alienus est de se predicare. non se patit cuiqz subie/ ctũ. semp cupit primatũ. ⁊ ad maiorẽ gradũ conat se immergere qđ ex meri tis obtinere non pt. Humilis ecõtra/ rio respuit oẽm honorem terrenũ. ⁊ vl timũ se esse iudicat cunctis hominib. nam ⁊ si mediocris in vultu appareat. eminens apud deũ inuenitur. cũ ꝯsum mauerit omne mandatũ nihil se feciſ/ se testat. ⁊ omnes virtutes anime sue celare festinat. sz diuulgat deus omnia opa eius ⁊ pfert in mediũ mirifica ge sta illius ⁊ exaltabit eum ⁊ clarꝫ efficiꝫ et illum. ⁊ in tempe precum suarũ qđ postulat impetrabit. hec effrem abbas

¶ Sed ⁊ hoc sciendũ ꝙ sunt nõ nulli qui humilitatis causa mentiun/ tur. asserentes se esse pctores vltra ꝯ sunt. vel se hoc feciſſe qđ non ꝯmiserũt vel necessitate cogente virtutes habi/ tas absconendo. vel negando celare. qđ pccatum est ⁊ satis reprehensibile est. teste beato augustino qui dicit. Cũ humilitatis causa mentiris si nõ eras pccator ante ecꝫ mentireris. mentien/ do efficieris. vnde non ita caueat ar/ rogantia vt veritas relinquat. Et bea/ tus grego. xxvj. moral. idem sentit di cens. Incaute sunt humiles. qui se mẽ dacio illaqueant dum arrogantiaz vi tant. imo mentiendo supbiunt qui cõ tra veritatẽ se erigunt quã relinquunt Qui em necessitate vrgente vera bona de se loquit. tanto magis humilitati iun gitur. quanto ⁊ veritati sociat An pau lus humilis non fuerit qñ emulatõne veritatis cõtra falsos apostolos tot de se discipulis fortia gestauit. qui mimi/ rum veritatis inimicus existeret si ab/ scondendo ꝓprias virtutes predicatõ ne prevalere permisisset. hec gregori. Notandũ etiam ꝙ malignus spũs cũ sibi humilitatẽ dominari ꝓsperit ho minem talem de alijs facinorib nõ ci to temptare presumit Unde hilarius Cum hostis noster antiquus humilita tem sibi dñari cõspicit. de alijs vitijs temptare hoiem non presumit. hec hi larius. ¶ Sũt etiã tres gradus humilitatis. Primus est ꝙ homo hoc qđ est .i. vilem. infirmũ. inopem oĩs boni. vitioſuz ac pctõrem fuisse vel ad huc esse ⁊ si quos alios defectus hz ag noscat ⁊ sciat. ⁊ non mentiat se sibi eẽ maiorẽ in quacunqz dignitate aut sta/ tu sit. ⁊ nõ eleuet se supra se vel alios insolenter. nec vanas hominũ laudes vl honores ⁊ si aliqñ delectet aliquod istoꝝ semetipm redarguat. castiget. ꝙ/ ceptũ ⁊ in quo veritas nõ sit. Scõs gradus potest dici vt non solũ seipsuz agnoscens homo se spernat. ꝓ vilitate sua. sed etiam ab alijs si ꝓpter hmõi su os defectus spernat patienter hoc susti neat. imo qz veritatem amat etiam ab alijs desideret talis reputari. qualez se reputat. videliz vilẽ. vitioſum ⁊ igno bilẽ. ⁊ qualẽ se nouit esse. Honores eti/ am sibi exhibitos non solum fastidiat sed etiã ipsos vilipendat. Iste aũt gra dus est altus satis. ⁊ rari sunt qui euz ascendũt etiam inter religioſos Unđ nõ est mirꝫ si inopes sumus virtutuz ⁊ gratiarꝫ cum matrem ⁊ custodẽ virtu/ tum humilitatẽ tam alienam a nobis sentiam⁹. Qui g̃ cito desiderat culmẽ virtutis attingere studeat in humilita tis ꝓfundo solidari. qz sicut deus sup/

bis resistit eos reprimendo. ita humi
libꝫ dat grām magnis vtutibꝫ attollē
do Tercius humilitatis gradus est qñ
etiā in magnis virtutibꝫ ⁊ donis ac ho
noribꝫ homo nihil extollit. nihil sibi
ex hoc blandit sed totū illi attribuens
⁊ integrū restituens. a quo fluit oē bo
num. talis fuit beate virginis hūilitas.
q̄ cū se electam sciret vt mater dei fie
ret. ancillā eius se hūilem recognouit
dicens. Respexit hūilitatē ancille sue
Talis est hūilitas angelorꝫ ⁊ sanctorꝫ i
gloria. qui cū sint pleni summo bono
⁊ summo honore sublimati nullū mo
tum de hoc habent superbie sz sunt in se
humiliores quo altiores in deo. ꝓpte
rea hec est humilitas pfectorꝫ. q̄ quā
to maiores sunt tanto magis se humi
lient in oīb in sensu in affectu in vbo
in actione in habitu. si em̄ humiliat ⁊
despicit se quasi nō habet vñ gloriet.
sed multa habet vnde ꝑfundat licet bo
na sit humilitas ista. sed tñ non est hu
militas hec miranda. Itē si pauperem
se reputet pauper. ⁊ ab alīs vult pau
per agnosci veritati ꝑsentit in istis sed
non in ām̄iratione talis hūilitas. Si
vo diues paupibꝫ se ꝑformet ⁊ altus
nihil altū sapit ⁊ gloriosus nihil sibi
de gloria attribuit Sed totū refundit
in eū a quo hz vnde glorioſus videtur
hic est humilis non cogēte necessitate
sed veritatis caritate. Vñ beatus bernh.
Non est magnū eē humilē in abiecti
one. magna ꝑsus ⁊ rara virtus est hu
militas honorata. hec bernh. ℙ No
tandum etiā q̄ vera humilitas fm di
ctū beati gregorii. est qua quis de se pra
ua estimat ⁊ bona alterius fine īuidia
⁊ liuore ꝓmendat. hec greg. Hanc igi
tur nobilissimā vtutē ⁊ multū necessa
riam ac fructuosam oī volenti ꝑficere
debet quilibet religiosus valde dilige
re ⁊ se in illa cū summo studio exerce
re. q̄ ipa humilitas est regina vtutuꝫ
sancti spūs receptaculū ⁊ sancte trini
tatis hospitiū. De cuius ꝓmēdatione
beatus bernh. sic dr. Humilitas est regi
na vtutū. moꝛs vitioꝝ nutrix discipli
ne. radix scie. religionis vigor. virgi
nitatis decor. spūs sancti receptaculuꝫ
trinitatis hospitium. hec bernh. Sed ⁊
hoc notandū q̄ sancti viri quanto ma
gis ꝑficiunt in vtutibꝫ tanto minus
se putant ꝑfecisse. qđ gratia diuina so
let in eis ad ꝓseruandā humilitatem
opari. vnde beatus greg. Sancti viri
quo altius vtutum dignitate ꝑficiunt
eo subtilius indignos eē despiciunt
Dicit etiā beatus bernh. Nimirum solet
pietas ꝓseruande humilitatis gratia
ordinare. vt quanto plus quisq̄ ꝑfici
at. tanto minus se reputet ꝑfecisse. hec
bernh. Quantūcunq̄ etiaz quis in vtu
tibꝫ ꝑficiat semp tñ se debet humilia
re ⁊ se peccatorem recognoscere. ne
gratiā ⁊ vtutes a deo acceptas ꝑdat.
Unde beatus aug. Quicūq̄ hic vivit
quantūlibet iuste viuat ve illi si cū illo
intrauerit in iudiciuz deus. noli ergo
iudicio ꝓtendere. da operā esse iustus
⁊ quantumcūq̄ fueris iustus cōfitere
te peccatorē semp. spera mīam. hec au
gusti. Sic igit patet de virtute humi
litatis

Filius

Habita informatione de humilita
te. nūc que virtus sequat vtutem
humilitatis de hoc cupio edoceri.

Ca. VI. Pater.

Debes scire qđ
de humilitate nascitur virtus
patientie. hec em̄ ordinat nos ad fru
itionem summe pacis. nihil namq̄
pati molestie est pacem habere. quod
fit duobꝫ modis. scilicet aut nullam

molestiam sentiendo. qđ erit tm̃ in patria. aut molestias non molestе ferendo. qđ est magnanimor etiaz invia. ⁊ hec est patientia. Magnanimus est em̃ qui ad vniuersa sustinenda patiēs est. qz nihil passionib⁹ perturbaf. Patientia aūt respectu eterne glorie voluntaria ⁊ insuperabilis perpessio labor. Deq̃ dicit tullius Patia est virtus psumens ⁊ omnis aduersitatis impetus eq̃nimiter portans. Patientia etiaz fm greg. est aliena mala equanimiter ppeti. contra eum quocz qui mala irrogat nullo dolore morderi R Et notādum q patientia alia est necitatis. alia simulationis. alia virtutis. Simulationis est qñ aut p humana laude aliquis in aduersis se patientē ostēdit. aut cū interim dissimulat iniuriā quā patif vt in aliud tpus opportunū differat vltionem. Unde greg. Qui mala primi ita tolerat vt tm̃ intrinsecus dolear ⁊ tps tribulationis exquirat. patientiā non exhibet sed oñdit. Patientia necessitatis est cū aliquis ido in aduersis vlciscī se non psumit. qz non potest vel non audet. timens ex hoc maius sibi imminere periculū vel pmodū deperire. vt serui a dominis verberati. vel pauper a diuitib⁹ obiurgati. pria vitiosa est ⁊ meref supplicium. secūda cauta vt euadat tpale dispendium. tercia virtuosa ⁊ meref grām in presenti ⁊ gloriam in futuro. Notandū vero est q sunt nōnulli qui quidē diuersis virtutib⁹ sunt adornati. ad virtutez tm̃ patientie minus yonei. nā plures videmus castos. abstinentes. pauperes seipsos humiliantes. elemosinas facientes. oratiomb⁹ instantes. fide pstāntes. sed paucos admodū in psumeliis ⁊ derractionib⁹ ac despectionib⁹ humiliter patientes. Un̄ qualis quisq̃ ē in moribus per tribulatōes ⁊ iniurias manifestatur. De quo per beatum august. dr. Perfacile est vestem premptaz habere. inclinato capite incedere. velum super oculos mittere. sed vt humilez patia ostendunt iniurie. Dicit etiā beatus grego. Sicut vnguenta redolere latius nesciūt nisi pmota. ita sancti viri omne qđ de virtutib⁹ redolent in tribulationib⁹ innotescunt. Et sicut granum sinapis nisi pterat nequaq̃ vis virtutis eius agnoscit. sic vnusquisq̃ vir sanctus cum non pulsaf tribulatione lenis aspicit. si qua vero illum tritura psecutionis opprimat. mox qualis sit ostentat. Nam donū qđ in tranquillitate a dño percipit in tribulationibus manifestaf. Cum igit virtutū mandata perficeret. vnū ei deerat. vt etiaz flagellatus gratias referre sciret. Horuz erat quia seruire deo inter dona nouerat. sed dignum fuit vt discretōe seueritatis inquireret. vt̃ deuotus deo interflagella pmaneret. pena quippe interrogat si quietus quis vaciter amet Hec gregorius. S Sed multuz dolendum est q modernis temporib⁹ non solum seculares. verumetiam religiosi pro modica causa rapiūtur ad impatientiam. ⁊ interdum pro modico cōuitio. vel etiam pter signum vel verbum ita derelinquunt caritatem vt per plures dies nec loqui nec amicicia⁹ erga primos velint habere. Unde beatus augustinus. Nimis dolendum est q cum apostoli nec horribilib⁹ tormentis poterant a caritate dei separari. nos interdū ociosis fabulis. ⁊ sepe ob paruissimū quitium. imo quādoq̃ per signū ita derelinquimus caritatē. vt non solum multis diebus. sed etiam mensib⁹ nec loqui nec amicicia⁹ habeamus. hec augusti. Valde autem reprehensibile est in nōnullis religiosis qui post seculi abrenunciatōnem ma-

gis impatientes existant in claustro. q̄z prius fuerunt in seculo. De quib⁹ beatus bern̄. dolenter sic ait. Video q̄ multū doleo post spretā seculi pompā nōnullos magis addiscere ac sub alis mitis humilisq̄ magistri grauius insolescere. ⁊ impatientes amplius fieri in claustro. q̄z fuissent in seculo. qđq̄z magis puersuz est. plericq̄ in domo dei non patiunt̄ haberi ꝓtemptui. qui in sua domo non nisi ꝓtemptibiles esse potuerūt. hec bern̄. Qui igit̄ in ꝟtutib⁹ ꝓficere desiderat ⁊ ad statum ꝓfectum puenire. studeat in ꝟtute patientie se exercere. naz qui primoꝝ mala impatienter tolerat. ipe sibi p impatiētiam testis est. q̄ a vita ꝟtuosa longe distat De quib⁹ beatus grego. xx. moral̄. sic dicit. Nullus quippe perfectus est. qui inter ꝓrimoꝝ mala patiens nō est. qui em̄ equanimiter aliena mala nō tolerat. ipe sibi p impatientiā testis est. qz ab omni plenitudine longe distat. Abel quippe esse renuit quem Chayn malicia nō exercet Sic in tritura aree grana paleis p̄muntur. sic flozes inter spinas ꝓdeunt ⁊ rosa que redolet crescit cū spina que pūgit. qz sic iusto peccatoꝝ cum malicia iungit̄. Sic in fozmace auro palea cū igne sociat̄ vt quo ardet palea purget̄ aurum. Hi ergo veraciter bom̄ sunt. qui in bonitate persistere inter malos possunt. hec grego. Item. v. moral̄. de eodē đz. Illevere perfectus est. qui erga ꝓfectionem ꝓximi impatiens non est. nam qui alienam imꝑfectionē ferre non valens deserit. ipe sibi testis ē q̄ ꝓfecte nōdū ꝓfecit. hinc veritas đz. In patiētia vestra possidebitis aīas ꝛc̄. Quid est enim aīam possidere nisi ꝓfecte in oīb⁹ viuere cunctis mentis motib⁹ ex ꝟtutis artes dominari. Qui igit̄ patiētiam tenet animam possidet. qz inde ꝓtra oīa aduersa fortis efficit̄ vnde sibi ⁊ seip̄m vincēdo dominat̄ Ex quo se laudabiliter frangit. infractū se fozciter exerit quia cū in suis se voluptatib⁹ supat. sese ad ꝓtraria inuictū parat nam illi veraciter recti sunt. qui amoze supne patrie ad cūcta p̄sentis vite aduersa ꝓpantur. nam qui p eternis bonis mala hic tur. pperi meruunt recti veraciter nō sunt. hec grego. ¶ Vera aūt patientia hec est. vt illū amet quem tolerat si vo odit illum quē sustinet non est virtus patientie. sed velamen rancoꝝis Teste beato grego. qui đz. Patientia vera est que ⁊ ip̄m amat quē poꝝtat. naz tolerare ⁊ odisse non est virtus mansuetudi mis sed velamen furoꝝis. hec greg. Omne mala que patimur nisi patienter sustinent̄ ferant̄ celesti mercede p̄uant̄ Unde origenes. Cuncta quidem mala. que homo aliquis passus fuerit in hac vita si absq̄ perfecta ferant̄ patientia. a celesti ꝓmio sunt remotus aliena. hec origenes. Beati ergo sunt illiqui mala pñtis vite patienter sustinent. qta les celestem gloriā possidebūt in futuro Unde đz hugo. Beatos illos credimus. qui mala queuis pferūt in impatientiā tñ non ꝓrumpunt. celestis nā q̄z illos expectabit gloria. in quib⁹ nūc hec vera inuenta fuerit patientia ⁊ pfecta. hec hugo. ¶ Et notādum q̄ si quis pfectam patientiam in aduersis habere non valet. agat tamen quantum valet motus impatientie refrenā do ⁊ mercede ac merito non p̄uabit̄. De hoc thomas de aquino sic dicit. Quamuis flagella nō sint omnino in potestate nostra tamen quantū ad aliquid sunt vt. s. patienter resistat eis ⁊ sic homo facit de necessitate virtutem. Unde ⁊ meritoria ⁊ satiffactoria esse possunt. hec thomas ✠ Debemus igit̄ tribulatōes patiēter sustinere. qz

ipse aduersitates ⁊ tribulationes cum patienter sufferunt reddunt homines membra xpi ⁊ celestis regni faciunt hæredē. Unde petrus damiani. Cum hō facit bona ⁊ mala tolerat. tunc se pculdubio numerari intra mēbra xpi confidat. Quisquis enim recte viuens flagellis atteritur. sicut xpi nunc in vtroq; vestigia sequit. ita postmodū eius consortio non priuet. Dicit beatus augu. Nequaq; ad regnū celoꝝ ptinere se iudicet qui hic in area trituræ non tūditur tribulatōe. nec mēbra xpi se iudicent qui caput suum spinis coronatum in passionibus non sequunt. Nullus eī seruus xpi sine tribulatōe est. si putas te non habere psecutōnes nondū cepisti esse xpianus. hæc aug. Qđ autē omnipotens deus hæreditatem celestis patrie tribulationē in pñti vita sustinentibus dare disposuit. de hoc beatus gregorius. Nisi correctis deus hæreditatem daret disponeret. erudire eos per molestiam non curaret. electoꝝ namq; est hic peritura ad premia debeant eterne hæreditatis erudiri. nostꝝ est hic flagella percipere quibus seruat de eternitate gaudere. hæc grego. Ñ qui desiderat non excludi ab hæreditate ⁊ filiorum dei sortio flagella ⁊ tribulatōes a se non abiciat aut repellat sed patiēter sustineat. Ad qđ faciendum hortat beatus augus. sic dicens. Fili si plorās sub patre plora nam vnde plangis medicicina est non pena. castigatio non damnatio. Noli repellere flagellū. si non vis repelli ab hæreditate. noli attendere quam pœnam habeas in flagello sed quē locum in testamento. nunquid sunt felices qui aduersis non tanguntur. imo infelicissimi sunt quibus permittit hic omnia persuiter viuere ⁊ omnia desideria sua pro libitu suo implere. sed aduersitate non tāguntur. qz tali modo vt arida ligna ad ignem nutriunt Econtra sunt felicissimi qui a suis desideriis arcent ⁊ multis asperitatibus exercent. qz modo ad regnū vt filij flagellis eruditur Unde dr. Flagellat deus omnē filiū quē recipit. Si igit exceptus es a passione flagellor. exceptus es a numero filiorū. Quid ergo mirꝝ si flagellat parulos dominus quos grādes querit hæredes vnde non timeas flagellari. sz exhæreditari. hæc aug. Et notandū q; diuersa sunt genera passionū ⁊ tribulatōnū Unde dominus dicit. Qui vult venire post me abneget semetipsum. Qđ diuersimode accipi pt. nam primptū animū habere patiendi mortem p xpo. ⁊ mortificatō vitiorum ⁊ patientiā habere in aduersis sustinendis est tollere crucē suam ⁊ sequi ipsum. Qđ testat beatus basilius sic dicēs. Appetitus mortis tolerande p christo ⁊ mortificatio membrorum que sunt sup terram ⁊ viriliter dispōni ad omne periculū sustinendum p christo hoc est tollere crucē suam quaz quotidie tollere ⁊ ea sumpta dñm sequi iubemur qui crucē pro nā bajulauit. hæc basilius. A Est etiam fm gregorium triplex martirium sine sanguine. scilicet patientia in aduersis. Unde dicit. Sine ferro martires esse possumus si patientiā in anima veraciter custodimus. Item compassio afflictorum. vnde dicit. Qui dolorez exhibet in aliena afflictione ⁊ necessitate crucem portat in mente. Item dilectio inimicorum. Unde dicit. Ferre cōtumelias ⁊ odientē se diligere martirium est in occulta cogitatione Hec gregorius. Si igitur tormenta q̄ sancti martires pertulerunt pati nō possumus. saltē persecutionē p iusticia patiamur. vitijsq; ac occupiscentijs viriliter resistamus. in premio martir non priuabimur Unde beatus augustinus

Martir quippe testis interpretat. quicũq; vero pro veritate testimoniũ vederit et omnes causas cum iusticia iudicauerit quicquid p testimonio veritatis vel iusticie pulerit totum ei dominus p martirio purabit. habet enim pax martires suos. nam iracundiam mitigare libidinem fugere. iusticiam custodire auaritiã premere. superbiam humiliare. pars magna martirij est. Dicit etiam de hoc maximus. Si tormenta que sancti martires pulerunt sustinere non possumus. saltem contra malas cupiscentias pugnemus et q2 nõ desunt quotidiana peccata non desint etiam quotidiana remedia. hec maximus. Possumus ergo ex dictis colligere q patientiã in aduersis exhibere viriliter. et vitijs resistere est magnã premi martirij possidere. nam genera crucis ac martirij sunt diuersa q2 abstinere a delectamentis carnalib videlicet a gula luxuria et a ceteris voluptatib carnis. Item resistere ire superbie auaricie et alijs vitijs spualib et cũ illis conflictũ in repugnando habere gloriosa crux est in conspectu dei Testat hoc beatus aug. in quodam sermone sic dicens. Due sunt abstinentie et crucis genera. Unum corporale aliud spirituale vnus est a potu atq; epulis parare apperitum gule. et a delectationibus ac mollissimis suauitatib colercere ab his que tactu gustu vsuq; decipiũt sensum viriliter abstralere. Alterũ abstinentie et crucis genus est pciosius atq; sublimius motus aĩmi regere et perturbationes illius modesta tranquillitate placere. ire et superbie impetus quasi feram bestiam refrenare litigare quotidie contra vitia. et iram quodammodo cũ homine interiore conserere. preciosa hec ẽ in conspectu dei et gloriosa crux cogitationes malas in prãtez redigere. voluntates propias abnegare. easq; interiori examinatione discutere et regentis imperio subiugare a sermone atq; opere. quo aĩa ledit tanq; a cibis nori is abstinere. Item beatus grego. Debemur karissimi districtã et asperam redemptoris viam. despiciamus cuncta presentia. nulla enim sunt que transire possunt. turpe sit nobis diligere. quod stat citius pire. non nos terrenarum amor supet. non superbia inflet. non ira vilamet. non luxuria polluat. non inuidia consumat. amore enim nostro redemptor noster occubuit et nos amore eius discamus vicere nosmetipos. quod si pfecte agimus non solũ imminentes penas euadimus sed etiam gloria cũ martiribus remunerabimur nam quis occasio psecutionis desit habet nã et pax nostra martiriũ suum q2 et si carnis colla ferro non subdimus. spiritali tñ gladio carnalia desideria in memte trucidamus. hec grego. Unde quia nõ possumus p xpi nomine morte carnis subire ac sanguinem fundere. quotidiana tñ affliction videlicet in ieiunijs vigilijs et in ceteris castigatõibus ac vitior diuersor repugnatione ac tribulationũ ac aduersitatum perpessione studeamus nos exercere vt crucez possimus etiã in pace ecclesie possidere. stum baiulare. De hoc p beatum petrum sic dr. Est martirij genus et effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione nec quippe infirmis et pusillis corde nescesse est. vt quem semel nõ sufficiũt perimere mitiori sed diuturniori martirio sanguinem fundant. q2 quãto minus habent de acuta passione tãto plus habent de protinuatione et sic longitudine reparat amaritudo Dicit etiã de hoc petrus damiani. Qui pro defensione fidei mori nõ possumus. saltem in sancta quotidiana conuersatiõe virtutum viuere studea

mus.pudeat nos sub ignauie torpore languescere qui martires cernimus p tormenta ad celū peruenire. Et quidē nobis minor est labor. cum tñ ꝓmune sit premiū. Quis eñ nesciat incompabiliter esse difficilius gladio ceruicez subdere. ℞ gule illecebram cohibere. quis nō mallet estuare laboribꝰ vel nuditate frigescere ℞ flammaꝝ furentiū incendia sustinere. quis nō leuius sentiat esurire sitire. ℞ radi vngulis vel bestiaꝝ morsibꝰ tradi. an non periculosius est semetipm morti vltroneū tradere. ℞ voluptates ꝓprias ⁊ carnis desiderio ad eandem beatitudinē tendimus cur decertantes in stadio imitari negligimus vt ꝓsortes in patria victoribꝰ existere valeamus Pugnemus igitur fratres ⁊ infestantiū nos vitioꝝ illecebras amputare curemus. nō ei iuxta paulū vocē possumus hic gaudere cum seculo. ⁊ illic regnare cum xpo Et qui dem beatos martires cū membris dyaboli dimicare cognoscimus. nos aūt ipso iniquoꝝ capite infederabilis pugne luctamen habemus. illi vicerūt eū p mēbra sua minaciter seuientez. nos supare precipimur sub insidiaꝝ fraudibꝰ latitantē. Quisquis igitur amat martiriū exhibeat se martirio dignū. ⁊ martirū ꝓculdubio ꝓsequet premiū Non ꝑt quis sanguinē fundere potest seipm pñe telo percutere ⁊ in cordis cōtritione mactare. Studeamus igit̄ huius seculi blandimenta despicere. rez temp̄aliū affluentiā deuitare. carnis incentiua reprimere. crucē post cristū etiam in pace eccl̄iastica baiulare. quatenus qui nunc sanctoꝝ sequimur vitam cū ipsis postmodū desiderabilē ꝑducamur ad gloriā. hec petrus damiani ℞ Notandū etiā ꝙ multū valet ad sustinendas diuersas passiones aduenientes ⁊ ad patientiam habendam in aduersis recordatio passionis domini nostri Ihesu christi. Unde dicit beatus augustinus. Nihil dulcius in pressura tribulationū ℞ memoria dominice passionis Quantūcunq; presentis vite premat afflictō parum patimur. si recordet quantuz bibit ad patibulū qui nos inuitauit ad celum. Dicit etiam beatus grego. Si passio domini ad memoriā reuocet mihi dolor quē nō equo animo tolleret Et beatus bernar. Habeto xpm semper non retro in humeris sed ante pre oculis. ⁊ videntes angustias domini. leuius vestras portabitis. nam sanat omnes amaritudines mentis dulcis recordatio in cruce pendentis. hec bernardus Et diligenter ꝓsiderandū est ꝙ si xps qui in hunc mundū sine peccato venit tanta sustinuit. quanta nos miseri pati debemus qui in hunc mundū cū peccato venimus. ⁊ multis criminibꝰ involuti sumus De hoc dicit beatus grego. Si xps hinc sine flagello non exiuit qui sine peccato venit. quomodo flagellis digni non erunt qui huc cū peccato venerunt. hec greg. ℂ Unde reprehensibile valde ⁊ iniustum est. ꝙ p amore nostri redēptoris nec detractiones nec quic℞ aduersitatis volumus pati. cū ille qui cum sit deus tantas iniurias pertulit sit ꝓ nobis. quomodo ergo illum amamus si ꝓ illo nihil sustinere valemus. Unde brūs ilxro. corripiendo ⁊ hortando sic dic̄. Satis est impiū si ꝓ dei nomine nec detrahi patiaris qui ꝓpter te tanta ppessus est. cur ergo graue sit ꝓ domino sustinere omnia que aduenerint in hac vita siue damna siue derogatōes. suspitōes detractiones vel cetera hmōi. quando ille qui cum deus sit ⁊ dei filius ꝓ salute tua opprobria omnia ⁊ iniurias susti

nuit. valde ab eo alienus est. qui nec
tractiones saltem sustinere ꝓtentus
est. nā qūo amare eū dicimus si ꝓo ip
so nihil sustinere parati sumus. ꝙ si ī
nobis est ipius dilectio. quecumqꝫ ꝓ
eius noīe ꝙuis grauia irrogēt exigua
censemus. ⁊ dicimus parua sunt ista.
que patimur. maiora ille ꝓ salute no/
stra ꝓpessus est. nobis nihil dignū ꝓo
eius noīe irrogat ꝙ si sententie eius
memores sumus ⁊ intelligimus. ait
em̄ Non est discipulus supra magistꝝ
Et patrem familias beelzebub vocaue
runt quāto magis domesticos eius Et
nos si domestici si discipuli xp̄i sumus
debemus obprobria ⁊ tractiones li/
benter amplecti ⁊ equo aīmo oīa ferre
que ꝓo nobis dominus ⁊ magister nr̄
ꝓtulit. Qui vo hec sustinere nonvult.
nec discipulū se approbat esse. nec ser/
uum nec filiū nec domesticū. Nos er/
go tractantibꝫ cūctis ⁊ vituperantibꝫ
simus patientes humiles ⁊ pudici. ⁊
deum semꝑ in mente habeamus. ⁊ lex
eius in nostro semꝑ sit pectore. hec hie
ronimus D Oportet igit̄ si volu
mus conregnare cū xp̄o vt patiamur ꝓ
xp̄o. vnd̄ dt apostolus petrus. Cristus
passus est ꝓ nobis vobis derelinquēs
exemplū vt sequamini vestigia eius.
nam tribulatio pua ꝓ xp̄o ꝓpessa me/
lior est magnope. qd̄ fit sine tribulati/
one. hec testat̄ ysaac abbas syrie sic di/
cens Tribulatio parua ꝓ deo facta
melior est magnope. qd̄ sine tribulati
one pficit̄. qz spōtanea tribulatio. pba
tionē fidei ⁊ caritatis facit oriri. ⁊ iō
in tribulationibꝫ probati sunt sancti
ꝓ caritate xp̄i. ꝫ non in refrigeriis.
qm̄ opus quod fit sine labore iusticia
est secularium psonarum. que exterio
ribꝫ faciunt elemosinam ru aūt o passi
onis xp̄i sectatoꝛ stude in temetipo. vt
dignus fias gustare gloriā eius. quod
si ꝓpatimur ⁊ ꝓglorificamur. i. nō glo
rificat̄ mens cū xp̄o ihesu nisi patiatur
corpus ꝓ xp̄o. hec dt ysaac abbas E
Nullus g̃ poterit regnū celoꝝ ⁊ ad feli
citatē phenniū bonoꝝ puenire nisi ꝓ to
lerantiā tribulationum ⁊ passionum.
nec valet aliquis hic gaudere cū secu/
lo ⁊ postea regnare cū xp̄o. We hoc dt
beatus bern̄. In mundo isto quasi in sta
dio certaminis positi sumus. vbi xp̄s
mortuus est. Qui g̃ hic liuorem ⁊ pla/
gas non susceperit. in futuro iudicio
miles inglorios apparebit. nullus
em̄ ad regnū celorum ⁊ ad illā abissuz
oīm voluptatum peruenire poterit. nisi
ꝓ amaritudinem passionū. neqꝫ em̄ il
le qui de celo venit ihesus xp̄s ad celum
redire voluit. nisi per viam amarissi/
me passionis. vñ dr luce vltimo. Nō
ne oportuit pati xp̄um ⁊ ita intrare in
gloriam suam. Et beatus ihesonimus.
Dis regnare cum xp̄o patiaris cū xp̄o
Si dominū xp̄m oportuit pati ⁊ ita in
trare in gloriam suam quam fiduciaz
habemus nos intrare sine labore. Q
qꝫ stulti sumus si volumus hic gaudere
cū seculo ⁊ postea regnare cū xp̄o. Do
minus nudus ingredit̄ seruus supstui
tare onustus vestium auri ⁊ gemmarū.
intrabit ille ieiunus. ⁊ iste crapula. ⁊
luxuria plenus. ille in cruce ꝓ nobis
morties. iste in lecto delicato dormiēs
Hec ihesonimus F Et notandū
ꝙ singularis est retributrix patientia
passionis xp̄i. talia em̄ studet homo re
pendere qualia ab ipo accepit. qui
dolores nostros portauit. Et hec est sin
gularis letitia sanctorum in tribulati
one patientium ⁊ gaudentiū. ꝙ sic oc/
casionem habent ⁊ oportunitatem ali/
quo modo tribuēdi deo ꝓ illa magna
caritate qua ꝓ nobis animam posuit
saltem aliquid sustinendum. qz bono/
rum nostroꝝ nō indiget vt aliquid ei

dare de nostro possimus Cum ergo in iudicio veniens ostendet indicia passionis sue omnibus. magna erit confusio illis qui nihil pati pro xpo voluerunt. et magna gloria illis qui pro xpo multa et magna sustinuerunt. Signū etiam disciplinae specialis videt cui dominus dat aduersa pati. vt quasi impiri ei dignet partem oneris sui portandi. sicut ille symon cyreneus crucē dominī cā portauit. Solent enī socij in via cū lassant rogare eos quibus plus confidunt et quos specialius diligunt vt partem oneris sui p se ad horam ferant vt hoc quasi indiciū fit illis q maiorē de eorum dilectione habeant fiduciam qui bus onera sua imponunt portanda. q̄s de illis quibus quasi formidāt imponere. ne forte nollent equo animo portare. Sic et dñs qui nobiscum omnibus diebus in via hac qua ambulamus lassatus vsq̄ ad mortē labore passionis querit quis nostr velit ei compati et vnus tribulationū suarū qd adhuc in corpore suo mistico qd est ecclesia sustinet secū portare. qr hanc passionē quaz caput in se p nobis sustinuit in carne diuisit per omnia membra fideliū suorū. vt sicut oportebat xpm pati. et ita intrare in gloriam suā. sic membra eius si capiti fideliter compatiant et glorificent. Sicut inquit socij passionum estis ait paulus. ita et resurrectionis eritis. qui enī compassus xpo plus fuerit. etiam ei p pius regnabit. ¶ Etiā notandū q omnipotēs deus suos electos in hac vita flagellat. diuersas tribulationes eis immittendo. et hoc facit vt prales aduersitates eorū peccata deleāt ac sic viram suā corrigant. et in virtutibus proficiant. De hoc dicit beatus ber. Quicquid in hac vita humana fragilitas tolerat. hoc pius dictor quantum in bonitate sua est vel ad correctionē nostrā et nostre prauitatis. vel ad perfectuz nostre virtutis dispensat Nunquid deus qui summe bonus est et summe nos diligit gaudet in perturbationibus nostris delectat in tribulationibus. Absit hoc a clementia diuina. sed ideo vult vt flagellemur vt a peccatis purgemur. Dicit etiam beatus ibro. Quilibet iustus debet flagella domini patienter tolerare. quia aut ad purgationē aut ad probationem tolerat. ¶ Et sciendum q quanto quis altius in virtutibus profecerit. tāto maiores huius seculi aduersitates sustinebit. si autē patienter flagella et tribulatōes presentis mūdi tolerauerit. post hanc vitam in celesti patria sublimatus regnabit. Unde beatus greg. Quanto enī quisquis altius profecerit. tanto in hoc mundo inuenit qd durius portet. qr cum a presenti seculo mentis nostre delectatio deficit. eiusdē seculi aduersitas crescit. ¶ Hinc est enim q pleroscz cernimus et bona agere. et tñ sub graui tribulationū fasce desudare. terrena nāq̄ desideria fugiunt. et tñ flagellis duriorib fatigātur. sed cū patienter et humiliter flagella suscipiunt post flagella ad requiē sublimiter suscipiunt Si quis ergo appetit plene vitia vincere studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare vt tāto post ad iudicē mundior veniat. quāto nunc eius rubiginē ignis tribulatōnis purgat. hoc greg. Unde gaudere debent fideles in diuersis tribulationibus constituti. nam si quis iustus est p aduersa probatur. si vero peccator est non solū a peccatis mundat. sed etiam post hoc seculum remunerabit. Beatus augu. Gaudeat xpianus in aduersis. qr aut probatur si iustus est. aut si peccator est emundatur Contristet sane quem corrigere flagella non possunt diuina. timeat iudicium futurum. qui presens

iudicis ꝓtemp ſerit remedium. gaude at pctōr cū in iſto ſeculo contriſtaſ. vt poſt hoc ſeculū cū xpo remuneret. hec aug. ¶ Unde piculoſum valde ē q̄ peccator in ſordib⁹ vitior exiſtens p aduerſa non flagellaſ. nam aīa cum peccat a deo ſe diuidit. ⁊ pſeuerando in peccatis ab eo longe recedit. Si vo poſt pctm ꝓſperitas ſequitur ⁊ nulla diſciplina aut tribulatio tūc talis aīa a deo repudiaſ ideo deus hic parcit re probis vt in eternū puniat. electos vo ſuos hic ferit vt in eternū parcat ⁊ eternam patriā eis tribuat. Unde beatus grego. Anima que peccat a deo ſe diuidit q̄ ſi pctā cōtinuauerit a deo longe recedit ſi vo poſt peccatum ꝓſperitas ſequitur ⁊ nulla diſciplina increpatione reuocaſ in diuiſione quaꝫ inter ſe ⁊ deum fecit etiam libellum repudij accipit. vt iam velut aliena derelicta faciat mala que vult. Cū neceſſe eſt vt peccatores quoſcū ꝓſideremus tanto ampli⁹ miſeros quanto eos ꝓſpicimus in ſua culpa ſine flagello derelictos. ideo eſt deus ſic parcit hic vt eos in ꝑpetū feriat. ideo aūt quoſdam hic ferit non parcendo vt in eternū parcat. ℟

Et notandū ſm dictum criſoſtomi q̄ malus non poteſt in oīb⁹ eſſe malus ſꝫ habet aliqua bona neq̄ bonus in oīb⁹ eſſe bonus ſed habet aliqua peccata. Quando ergo ꝓſperitatem habet malus p illis paucis bonis retributionem hic accipit. illic etiam plenius puniet. Et iterꝙ beatus eſt ille maxime qui puniſ vt omnia expians delicta ꝑbatus ⁊ purgatus hinc exeat. ⁊ in nullo obnoxius. hec criſo. Unde electi vt euadere poſſint eterna ſupplicia ⁊ peruenire ad plenum gloriam neceſſe eſt vt hic flagellenſ. quatenus purgati in futuro iudicio inueniāſ. De hoc dt beatus grego. vj. moral. Electus quiſq̄ vt eterna ſupplicia euadat ⁊ vt ad plenū gloriam aſcendat debet hic aſſiduis flagellis atteri quatenus in iudicio valeat purgatus inueniri. ipo namq̄ inſpirante noſtre pondere deorſum ducimur. niſi mira manu artificis ꝓſubuenientie flagella reuelemur. Unde hic dr beatus homo. q̄ corripit a dño. Puima vtus ē ne ꝑperrari debeant pctā ſꝫ vitari Secūda aūt ꝑperrata corrigere ſed plerūq̄ culpas non ſolū imminentes minime vitamus. veruētiā nec cōmiſſas recognoſcimus. ⁊ pctōr mens tanto altius tenebr̄eſcit. quanto nec damnū ſue cecitatis intelligit. Unde fit plerūq̄ diuiū muneris largitate vt culpam pena ſubſequatur. ⁊ flagella oculos delinqūtis apiant. quos inter vitia mētis ſecuritas cecabat. ꝓpens quippe aīmus pcuſſione rangit. vt excitet quatenus qui ſtatū ſue rectitudinis ſecurus pdidit. afflictus ꝓfectus quo iacet. Hinc itaq̄ ipſa aſperitas correctionis origo eſt lumini. Cū ꝑpaulū dr. Omne q̄d arguit a lumine manifeſtaſ. argumentū eſt ſalutis ne manifeſtaſ. argumentū eſt ſalutis eſtuis doloris. Et dns in apocalipſi. Ego quos amo caſtigo ⁊ arguo. q̄ꝓter hoc q̄ peccator dolore correptionis pmittur q̄ſq̄ ad beatitudinem. que ſine fine eſt. interuentu doloris erudit. hec grego. Et quanto durioꝛa ⁊ grauioꝛa quis in preſenti ꝓ xpo tolerat. tanto feruidioꝛem ſpem ⁊ certioꝛē de percipiendo futuro premio ac gaudio habebit. Unde idem beatus gregorius. xx. moral. de hoc ſic dr Sanctiviri quia medullitus diligunt. in infimis dura patiunt ſed in fine gaudiū lumen inueniunt. quod habere hoc ſpacio perrenis vite contemnunt Unde bne dr. Et quaſi meridianus fulgor conſurgerit ibi ad veſperum. peccatoris aūt lumen in die eſt obſcuritas in veſpere. q̄ in

presenti vita felicitate attollatur. sed aduersitatis tenebris in fine deuorat. Justo aũt meridianus fulgor advespe rum surgit. qr quanta sibi claritas ma neat cum iam occumbere ceperit agno scit. ¶Hinc namq; scriptum est. Timẽ ti deũ bene erit in extremis. Et sciẽs qd bonor mẽs quo durior ꝑ veritate tolerat. eo eternitatis premia certius sperat. Tanto namq; spes solidior in deum surgit. quanto quisq; ꝑ illo gra uior pertulerit. qr nequaq; retributõ nis gaudium de eternitate colligit. qõ non hic pia tribulatõe seminat ¶Hinc per ps. dr. Qui seminant in lacrimis in exultatione merent. ¶Hinc paul? ait Per multas tribulatões oportet nos intrare in regnum celorũ. Qui igitur nunc per tribulatõem serit vt post gau dij fructus metat tanto maiori fiducia mentem roborat. quanto hanc fortior ꝑ veritate afflictio angustat. Ũñ pau lus dicit. Bonum certamen certaui. qui enim ꝺtra mala transeũtia sine de fectu certauerat. de mansuris nimirũ gaudijs sine dubietate ꝑsumebat. hec grego. Unde perfecti viri sicut fuerũt martires ⁊ similes omnia aduersa ⁊ a mara que eis occurrebant dulcia estĩa bant. quia per hec ad eterna gaudia p uenire non deputabant. De talib; per beatum gregorium. vij. mor. lib. fic dici tur. Mens si in deo forti intentõe di rigit. quicquid sibi in hac vita amarũ fit dulce estimat. oñe quod affligit re ta sit dulce ꝺmemorat. ꝑ eo pñtis vi te amaritudines ardenter amat. Trã seat etiam per mortẽ appetit vt obtine at veram plenius possit. fundit? in in fimis extingui desiderat quo verius ad summa ascendat. hec gregorius Debe mus ergo exemplo sanctor patruz tri bulationes nobis aduenientes ⁊ flagel la dei patienter sufferre. ⁊ non iudicia dei occulta super nos reprehendere vt possimus ab ipso misericordiam ꝓsequi ⁊ a nostra iniusticia liberari. Nam vt bea tus hieronimus dicit. Qui tribulatio nem sibi ꝑ suis peccatis aduenisse esti mat dei misericordiam ad amplius bene fa ciendum sibi ꝓuocat. Dicit etiam de hoc beatus gregorius. Quisquis ꝺtra flagella dei semetipsum defendere ni titur. flagellantis iudicium euacuare conatur. nam qui ꝑ sua culpa feriri se denegat. quid aliud q̃ iusticiã accusat Unde magna satisfactio percussionis est voluntas iusta conditoris. que cum iniustum nihil facere solet iusta agno scit. ⁊ si latet. Nam cum ꝑ iniusticie peccato pcutimur si in percussione no stra diuine voluntati ꝓiungimur. mor a nostra iniusticia ipsa ꝓpunctõne libe ramur. ¶ Et notandũ qd valde in felices sunt qui in presenti vita per ad uersa non flagellantur. qr cũ deus pec cantes ꝑ suis excessib; non flagellat. in futuro damnat. Unde beatus bernardus. Ũñ diuina pietas electis suis irascit ⁊ non parcit in hoc seculo vt postmodum parcat ⁊ non irascatur in futuro. teste beato augustino qui dr. Diuina bonitas ideo maxime irascit in hoc seculo ne in futuro irascat ⁊ mi sericorditer adhibet tempor alem seue ritatem. ne inferat iuste eternam vltio nem. Et beatus ambrosius. Quaz mi rum alijs deus misericorditer parcit. cum aduersa hic tribuit ⁊ q̃ seuere ira scit cum ꝑspera elargit. Nam dr Ful gentius Qui ꝓsolatõem nunc in pñti

recipit ꝯsolatõis dine eternaꝫ exps
erit tribulatus aũt in hoc seculo. solus
ꝯsolationẽ recipit in futuro. hec fulgẽ
tius. Necesse igiꝫ est oĩb fidelib ad
vitam eternã volentib puenire ac dei
verantib vt flagella dei ac tribulatio
nes patiẽter sustineãt ⁊ sint grati deo
patri ꝯsolãti ⁊ flagellanti. cũ eñ adest
pñtis seculi felicitas vtaꝫ illa in do
mino ⁊ gratias agant deo. cũ vero deẽ
viderint iusticie dei itez gratias agãt.
⁊ deũ semp diligant siue blandiaꝫ siue
minaꝫ. De hoc beatus aug. supza psal
mistã sic dr Multa mala sunt in isto se
culo intus foꝛis pꝛoꝛsus non cessant.
habundant scandala. nemo illa sentit
nisi qui graditur viam dei. ⁊ talib dr
in omnib diuinis pagimis vt tolerẽt
pñtia sperent futura. ament que nõ vi
dent. vt amplectenꝫ cum viderint. Et
si amamus nunc quem non videmus
qũo amaturi sumus cũ viderimus deꝫ
deriũ nostꝫ crescat cristiani nõ sumus
nisi ꝓpter futuꝫ seculũ. nemo pñtia spe
ret bona nemo sibi ꝓmittat felicitatẽ
mundi qui xp̃ianus est. sed vtaꝫ felici
tate pñti in dño cũ adest ⁊ cõsolatiom
dei gratias agat cũ deest iusticie dr gra
tias agat vbiq̃ sit gratus nunq̃ sit in
gratus ⁊ patri cõsolanti ⁊ blandienti
gratus sit. ⁊ patri emendanti flagellã
ti ⁊ disciplinam dãti gratus sit. amet
eum ille semꝫ siue blandientẽ siue mi
nantem. vnde in doloꝛib exigit a no
bis patientiã sed post doloꝛes ꝓmittit
salutem siue etiam tribulamur ⁊ angu
stemur siue letemur ⁊ exultemus. ille
blandus est. qui ⁊ in tribulationibus
erudit ⁊ in lericia ꝯsolat. Laus eñ dei
a coꝛde ⁊ oꝛe xp̃iani recedere nõ debet
non vt laudet in ꝓsperis ⁊ maledicat
in aduersis. sed quẽadmoduꝫ psalmi
sta ait. Benedicã dominо in omni tpe
semper laus eius in oꝛe meo. Gaudẽs
agnosce. patrem blandientem tribula
ris agnosce patrem emendantez siue
blandiaꝫ siue emendet. cum erudit cui
parat hereditatẽ. hec augustinus. Sci
endum etiam q̃ omnipotens deus ele
ctis suis in hac vita iter asperum facit
⁊ eos ꝑ diuersa flagella ⁊ tribulatio
nes durius affligit ne delectati tempo
ralibus oblectamentis obliuiscentur
eoꝛum que sunt in celis Unde beatus
gregoꝛius. Electis suis deus iter aspe
rum facit. ne dum delectenꝫ in via ob
liuiscanꝫ eoꝛum que sunt in patria. vn
de tribulationes. que nos hic premũt
ad deum ire compellunt Dicit etiã de
hoc ysidoꝛus. Durius circa suos ele
ctos deus in hac vita agit. vt dum foꝛ
tioꝛib flagellis stimuliscq̃ feriuntur.
nulla oblectamenta pꝛesentis vite de
lectent. sed celestem patriam vbi cer
ta requies est. indesinenter desiderent
Beatus etiam augustinus de eodẽ sic
ait. Cum molestie in huius vite fragi
litate crebꝛescunt. eternaꝫ requiẽ nos
desiderare ꝯpellunt. mundus piculoſi
oꝛ est blandus. q̃ molestus ⁊ magis
cauendus est. cũ se allicit diligi q̃ cuꝫ
ammoneꝫ cogitq̃ ꝯtemni. hec augusti
nus. Si igiꝫ homo semꝫ esset in ꝓspe
ris ⁊ nunq̃ tribulationes ⁊ aduersita
tes pateretur. posset obliuisci sui cres
toꝛis ⁊ tranſitoꝛias delectationes pꝛe
ferre summis bonis ⁊ eternis. ⁊ ideo
deus immittit seruis suis amaritudi
nes tribulationũ in ista vita. vt ea que
salubꝛiter bona ⁊ dulcia sunt. studiose
requirant. Unde beatus augustinus.
Ipe mundus dum tot amaritudinib
cruciat. dum tot calamitatib ingemi
nat. quid aliud nisi vt nõ ameꝫ clamat
nisi tribulationes essent deũ homines
obliuiscerenꝫ bonis temꝛalib ꝯten
ti. Si eñ deus semper in istis pꝛospe
ritatibus faueret nobis. vt omnia no

bis habundarent. nullamq; in tempo
re isto mortalitatis nostre pressurā an
gustiasq; pateremur. nō diceremus ni
si ista esse summa bona q̄ prestat deus
seruis suis. ⁊ maiora non desiderare/
mus. Ideo autē huic vite male dulci
miscet amaritudines tribulationū. vt
alia que salubriter dulcis est requirat
hec aug. ¶ Cū sancti viri plus
aduersis gaudent q̄ psperis. q; illos
alienos reputant a deo quibꝫ ipē mun
dus ad omnē modū ꝓspalepsperatur.
Testat hoc ysidorus dicens. Ea que se
culi amatoribꝫ cara sunt. sancti velut
aduersa fugiunt. plusq; aduersitatibꝫ
mundi gaudent. q̄ psperitatibꝫ dele/
ctenť. alienos reputant esse a deo qui/
bus hoc seculū ad omnē modū psspa
tur. Seruis aūt dei huius ꝓtraria cō/
tingunt. vt dum ista aduersa sentiunt
ad celeste desideriū ardentius exciten
tur. Magna apud deū refulget gratia.
qui huic mundo ꝓtemptibilis fuerit.
nā reuera necē est vt quē mūdus odit
diligat a deo. Tunc etiam iustis gau/
dia eterna disponunť cum pūti tribu/
latōe ꝓbantur. hec ysidorus. Debet eti
am quilibet qui se cōspicit in diuersis
tribulationibꝫ ꝓstitutum. siue fit tribu
latio corporis siue anime ad dīm ꝓfu/
gere. nec debet xp̄iano aliud refugium
esse q̄ saluator eius ⁊ deus eius ¶
Inter omnes tī tribulationes aní/
me nulla maior est q̄ vulneratam con
sciam per pctī habere. nam talis aīa
nusq; requiē inuenit. Unde in ista tri
bulatōe ⁊ in alijs quibuscunq; aduersi
tatibꝫ ad deū est p̄ ꝓsolatione ꝓfugien
dum. Unde beatus aug. super ps̄ Jul
te enim sunt tribulatōes ⁊ in omni tri
bulatōe ad deum ꝓfugiendū est siue fit
tribulatio in familiari re. siue fit in sa/
lute corpis. siue fit in periculo carissi/
morꝫ. siue in aliqua re tī ad huius vi/
te sustentaculū necessaria. omnino ali
ud refugiū non debet esse xp̄iano q̄ sal
uator eius q̄ deus eius. Verūtī inter
oēs tribulatōes aīe humane nulla est
maior q̄ ꝓscia delictorꝫ. nā si ibi vult
non sit. sanumq; fit intus hominis qđ
cōscientia vocať. si aūt alibi vbicunq;
passus fuerit tribulatōes. illuc fugiet.
⁊ inueniet deū. si aūt ibi requies nō est
ꝓter abundantiā iniquitatis. quoni
am ⁊ deus ibi non est. quid faciet hō.
quo fugiet cū ceperit pati tribulatōes
nam quocunq; fugerit sequiť tribula/
tio. hec aug. ¶ Habenda est etiā
patientia in tribulatōe. q; cum tribu/
latis ⁊ patientibꝫ freqñr est deus. Te
ste ps̄. qui ait. Juxta est dñs his q̄ tri/
bulato sunt corde. ⁊ humiles spū sal/
uabit Et beatus bernī. Quantumcunq;
seuiat tribulatio non putes te dereli/
ctum. sed memineris scriptū. Cuz ip/
so sum in tribulatōe. Unde idem bea/
tus bernī. vt semper posset dīm secum
habere freqñr desiderabat tribulari. ita
dicens Da mihi tribulatōes domine
vt semp possis esse mecū. Domine si
mecū eris in tribulatōe semp volo tri/
bulari vt te semp mecum habeam. hec
bernardus. Quante etiam virtutis sit
tribulatio cū patienter sufferť ⁊ q̄ ne
cessaria est. videliz incipientibꝫ. pfi/
cientibꝫ ⁊ pfectis. de hoc per quendaz
dꝫ sic. Tribulatio est nutrix humilita/
tis. doctrix patīe. custos ỽginitatis.
ꝓparatrix eterne felicitatis. Tribula
tio hec ita est adeo salutifera. vt vix fit
qui ab eius se abscondat bonitatis as/
pgimine. siue fit de incipientiū nume
ro vel pficientium vel perfectorꝫ. Ru/
biginem etiam aufert peccatorꝫ. incre
menta prestat virtutum. ⁊ vberratem
ꝓfert gratiarum Quid hoc thesauro p̄
ciosissimo vtilius. ipsa namq; pecca/
ta tollit. purgatoriū minuit. repellit

tentationes.extinguit carnalitates spiritum reuocat.spem roborat.vultū exhilarat ꝓscie. Fert ꝙ interior gaudiorꝫ ꝯtinuā ꝑstat vberratē.ipa est porcio sanitatis.verba salutifera sup oēs paradisi terrestris.corpus corruptibile castigat quidē sed aiam vegetat immortalē.aia devota saginat tribulatione sicut rose ac lilia fecundant celesti rore.ipa tribuit sapientiā.adducit circūspectionem ꝙ hoīem inexpertum exercitatiorem facit.Qui nō aduersa passus est quid scit Qui non est tēptatus qualia scit.ipa est donū dei electū virga amorosa plaga paterna.ipa voluntarios inuitat vel imutat ꝙ rebelles ad se trahere ꝓsueuit.Volūtates hominū patienti eque subseruunt taz aduersa q̄z ꝓspera.amici ꝙ inimici eq̄liter famulant.hec ille. ℙ Notandū etiam q̄ qui patientiā in aduersis habere desiderat.necesse est vt laudes hoīm ꝓtēnat.qz quanto quis in p̄fectis vite gloria seu vanitate delectat.tanto magis ꝓtra eius iniurias ꝓturbat ꝙ impatiens efficit. Unde crisosto.quāto aliquis letat de laude hoīm ꝙ de vituperatione tristat.Qui vo gloriam cōcupiscit in celo. obprobria nō timet in terris.vt etiam de eodē ysaac. ℙro certo misi homo odio habuerit vitā suā in hoc mundo.ꝓpter affectū future vite tribulationes sustinere non p̄t.Et beatus gregorius.moral.sic vt.Quisquis p̄fectam gloriā querit,p̄fecto despōnēter meruit qz qui semp ad lucra inhyat.semp vāna formidat ꝙ quo magis pituris inhęret eo longe in īfimis ab arte securitatis iacet Ac contra quisquis in solo eternitatis desiderio infigit.nec ꝓsperitate attollit nec aduersitate quassat.qz nihil habet qđ in mūdo apperat.nihil est qđ de mundo ptimescat. Hinc salomon ait.Non ꝓtristabit iustū quicquid acciderit ei. nam quanto quisq; a se plenius pauorē qui ex mundo est abiecit.tanto in severius mundi ꝯcupiscentiā vincit.hec grego. Uñ sanctivirtutes ꝓsent exultare in aduersis ꝙ in obprobrijs patientiā habere studuerit gloriā ꝙ vanitatē mūdi ꝓtemnere. De hoc p rabanuz sic dr Nescio quis nostrū possit implere vt laceret obprobrijs famam nostra ꝙ nos exultemus in dño .qui secraf vanam gloriaz implere nō potest Hec rabanus. ℙerfecti tñ viri qui sua m ꝓtumeliā gloriā reputātes. ꝙ dispositionē exaltationē in tribulatōibus gloriant sed paucoꝫ est ista virtus Te ste beato bernō .qui ait. In tribulatōibus gloriant qui ꝓtumeliam gloriam reputant obprobrium despectionum exaltationem pauci sunt qui hoc spiritu replent.hec bernardus. Necesse est etiā ꝙ illata ꝓuitia a ꝓximis patimur vt mala perpetrata ad memoriam revocemus.vt eo facilius iniurias sustinere possimus.quanto conspicimus peius esse hoc quod meruimus. Unde beatus gregorius. Tunc em illata convitia bene toleramus cum in secreto mētis ad mala perpetrata recurrimus.Neque quippe videbit ꝙ iniuria ꝓcurimur dum in actione nostra ꝓspicimus.qz peius est quod meremur.hec gregorius. Sed ꝙ hoc considerandū ꝙ magna est consolatio in tribulatione constitutis si bona sui conditoris ad memoriam revocent vt cum turbātur ex flagello. ex donis a deo ꝓceptis ꝓsolent.De hoc dr beatus gregorius. iij. moral.exponens illud.Si bona suscepimus de manu domini .Magna consolatio tribulationis est.si cum aduersa patimur auctoris nostri ad memoriam bona revocemus.nec frangit qđ ex dolore obuiat.si mēti citius hoc qđ ex munere subleuat occurrat. Hinc

namq; scriptum est. In die bonorum ne immēor sis malor. ⁊ in die malor ne immemor sis bonor. Quisquis enī dona pcipit. sed donor tempe nequa/ q; etiam flagella pertimescit in elatio nem per leticiā corruit. Quisquis aūt flagellis atterit ꝫ flagellor tpe neq; q; se ex domis que eū pringit accepisse cō solat a statu mentis ommimoda despa tione destruit. Sic enim vtraq; iungē da sunt vt vnum sp fulciat ex altero. quatenus ⁊ flagelli penā memoria tē pteret domi. ⁊ domi leticiam mordeat su spicio ac formido flagelli. hec grego.

R Notandū etiam q; bruti pati entie iungenda est caritas. vt videliz malos quos quisq; tolerat ac etiaz su stinendo amet. Qđ tangit beatus gre. viij. moali. sic dicens. Mens quippe sanctor in hoc temptationuz prelio ⁊ munita patie clipeo. ⁊ gladio amoris accincta ad perferēda mala sumit fo/ rtitudinē. ad prebenda bona exerit bo nitatem. quatenus ⁊ odior tela poten ter excutiat. ⁊ amoris iacula valenter reddat. nequaq; quippe ad bella arma rus pergit qui aut clipeum sumens gla dio vtit non mutato clipeo. Uñ ⁊ mi/ les dei aduersitatis gladio dēplxnsus ⁊ scutum patie dr anteferre ne pereat ⁊ amoris iacula inferre vt vincat. Cu ius armaturā summā breuiter insinu/ at paulus dicens. Caritas patiens est benigna est ⁊c Cum verovnū ex vtroq; defuerit caritas non est. si videlicz ma los absq; benignitate tolerās nō amat aut rursum si se fine patia exhibens ne gligit tolerare quos amat. Ut ergo a nobis caritas teneat necesse est quate nus ⁊ benignitati patia. ⁊ rursum beni gnitas patie suffragef vt magnum qđ dam in corde nostro edificiū ostruens ⁊ benignitatis arcem patia solidet. ⁊ patientie fundamenta edificata benig nitas exornet. hec gregorius.

S Et sciendum q; valde stultum est illis placere qui deo non placent. q; dei ai cum se esse denegat qui eius placet inimico. Unđ sancti viri eos ad sua odia excitare non metuūt quos deū non di ligere cognoscūt. De hoc beatus gre. sup ezech. sic ait. Stultū valde est si il lis placere querimus quos non place re dño scimus. nam peruersor deroga tio vite nostre est approbatio. q; iaz oñ dimur aliquid iusticie habere. si illis displicere incipimus qui non placent deo. Nemo enī potest in vna eadēq; re omnipotenti dño atq; eius hostib; gra tus existere. nam se deo amicum dene gat qui eius placet inimico. Uñ sancti viri in voce libere increpationis accen si eos ad sua odia excitare nō metuūt. quos deū diligere non agnoscunt. Et sm dictū beati bernī. Melius est odiuz pter deū q; amicicia que est pter pri mū. cum amamur pter deū debitores eius sumus. cū odio habemur pter ip sum eū nobis reddimus debitorē. hec bernī.

T Sciendū etiam q; sm be atum greg. trib; modis virtus patiē/ tie exerceri solet. Alia namq; sunt que a domino. alia que ab antiquo aduer/ sario. alia que a primo sustinemus. A primo namq; persecutiones. damna ⁊ ignominias. ab antiquo autez aduer sario temptamenta. a deo autē flagel/ la toleramus. Sed in omnibus his tribus vigilanti oculo semetipm mēs debet conspicere. ne contra mala pro/ ximi pertrahat ad retributionem mali ne per temptamēta aduersarij seduca/ tur ad delectationem vel consensum pec/ cati ne contra flagella opificis ad ex/ cessum prorumpat murmurationis. perfe cte enim aduersarius vincit. quando mens nostra ⁊ inter temptamēta eius a delectatōe atq; consensu ⁊ inter con

tumelias ꝓmi custodiaꝫ ab odio ⁊ inter flagella dei ꝓpciꝫ a murmuratione. nec agentes ꝉc retribui nobis ꝑ sentia bona requiramus ꝑ labore patientie bona speranda sunt ꝑnis vite vt tūc premium nostri laboris incipiat qñ labor oīs iā funditus cessat. ꝉc grego. ¶ Sunt etiam tres gradus siue ꝓfectus patientie. Primus ē vt discat homo motus ire ⁊ patientie cohibere ⁊ reprimere ne erumpant foras in verba ⁊ facta illicita sicut ignis suffocatus sub fumo extinguiꝫ si non cohibeꝫ crescit ⁊ oīa attingere pōt cremabilia incendit. Secundus gradus patientie est cū ex longo vsu peccandi impatientiam refrenandi homo dividerit iam nō terreri vel ꝑturbari in aduersis sed in loco munito inconcussus circūcursantes aduersarios intuetur. quos nihil sibi nocere ꝓfidit. tam diu aūt homo aduersis terreꝫ. ꝙ diu diligit aliquid tale in se vel iuxta seipm qō timet ꝑdere vel vult vt corpus res honores amicos vel ꝓriam voluntatē Qui aūt ista inordinate nō diligit nō valde delectaꝫ in eis non ita graviter ꝓtristaꝫ ꝓ eis vnde corpis lesiones rer. ⁊ amicorū amissiones offensas ⁊ ꝓfusiones patienter sunt tolerāde. qō maxime dicit vsu. sepe talia sustinendō. vir em̄ in hac vita tam asperum est qō vsu ⁊ studio patiētie non fiat aīmo leuius ad portandū. iuxta illō. Quod male fers assuesce ⁊ feres. ī isto gradu nec ꝑturbaꝫ homo in aduersis nec gaudet ꝓsperis sed sustinet ⁊ tacet. Tercius gradus patientie ē gaudere in tribulationib ⁊ gloriari cū assunt. ⁊ desiderare cū desunt. qō est ꝓfector. sicut facit nobilis miro. gloriaꝫ cum debet ratione ꝓtra alium nobilez exercere talis erat paulus cum ait. Complaceo mihi in infirmitatib. in ꝓtumelijs. in necessitatib. in augustijs. in ꝑsecutionib ꝓ christo. Nam ſm beatū grego. Maioris est meriti aduersa patienter tolerare. ꝙ bonis operibus insudare. Qui igiꝫ ex desiderio patiendi sibi aliqua infert aduersa castigando corpus ⁊ mentē merore ⁊ ꝓtritione afficiēdo cur etiam non suffert cū ab alio infertur ei occasio patiendi vnde vel corpus affligiꝫ vel animus humiliaꝫ. cū maioris sit meriti ꝉc pati equanimiter ab alio. ꝙ a seipso vnde qui seipm vilem ⁊ reprehensibilem indicat patienter vult accipere. qñ alius idē de ipo sentit Vera em̄ humilitas sic gaudet ab alio humiliari quomodo a se. ⁊ vera patientia ira sustinendo libenter aduersa ab alijs illata sicut a se procurata. ¶ Et norandum ꝙ ꝙuis aliqua differē tia videatur esse inter fortitudinem ⁊ patientiam ⁊ ꝓstantiam ⁊ magnanimitatem. mititatē ⁊ mansuetudinē sicut ex eor differentijs colligiꝫ tamen se inuicem ꝑ vnum ꝓ alio ꝓsitum inuenitur. Patientia em̄ est honestatis causa rerum difficilium voluntaria perpessio. Fortitudo est immobilis inter aduersa animi laborum ⁊ periculorum equa sustentio. Constantia est inter fluctuantes causas nulla mentis trepidatione concuti. Magnanimitas ē difficiliū spontanea ⁊ rōnabilis aggressio Longanimitas est spes cuz longa expectatione bonor. Mititas est quem asperitas ⁊ amaritudo non afficit. Mansuetudo est animi tranquillitas alterius nō cedens improbitati. Possunt etiam singulis sanctis adequari. Patiens em̄ est qui dolores equo animo tolerat. vt iob ⁊ tobias Fortis ē qui dolores ⁊ terrores non pusillanimem facit vt machabei. Magnanimus est q

arcdua ⁊ difficilia aggredi non expaue
scit. vt iohannes bapti. ⁊ dauid. Lon
ganimis est quē lōga expectatio a spei
desiderio non frangit. vt abrahā. Vi
tiosus est qui odientiū iaculis nō irritat.
vt p malo malū reddat. vt Moyses ⁊
paulus. Mansuetus est qui corde trā
quillus ⁊ moribꝫ foris tractabilis est
vt iobēs euangelista Jstor ⁊ aliorum
sanctor exempla debemus respicere ⁊
tribulatōes nobis aduenientes patiē
ter tolerare. qr quāto plura ꝓpter amo
rem nostri ꝓditoris passi fuerimus. tā
to maior merces nobis a dño recōpen
sabit. Unde beatus aug. Multa susti
nentibꝫ in terris. multa merces serua
tur in celo. Et put beatus greg. dr. Si
illic dulcia appetimus. necē est vt hic
amara toleremus. Uñ per multas tri
bulatōes oꝑet nos intrare in regnū
dei. sed nō passiones ⁊ tribulatōes q̄s
patimur in pñti vita non sunt ꝓdigne
non solum ꝓpter pcā ꝓterita que re
mittunt nobis. sed etiam ꝓpter futurā
glorią que ꝓmittit ⁊ donabit nobis.
Unde beatus bernñ. Non sunt cōdigne
passiones hꝰis ad ꝓteritā cul
pam que remittit nobis non ad pñtis
ꝓsolationis grām que infundit nobis
non ad futurā gloriam que ꝓmittitur
nobis. hec bernñ. Patientiā ergo in ad
uersis ⁊ tribulationibꝫ habeamus. vt
eterna gaudia post hāc vitam percipe
re mereamur ac valeamus. Sic igit
habemus de virtute patientie.

Filius.

Postq̄ edoctus sum de virtute pa
tientie nunc que virtus eā sequa
tur de hoc cupio a te informari.

Capm VII. Pater A

Lire debes qꝺ
virtutem patientie sequit filē
tium siue taciturnitas qꝛ verus patiēs
post illatas sibi iniurias silentiū tenet.
nec per impatientiam malis sibi irro
gatis ꝓtradicit. sed tacendo patienter
tolerat ac sustinet. Et notandus q̄
multum valet homini religioso virtus
silentij. qr sicut in multiloquio non de
erit peccatus. sic breuiter ⁊ raro loqui
ad hoc valet vt homo caueat sibi a pec
cato. Et sicut ex nimia loquela frequē
ter sequit inuidia tam dī q̄ ꝓximi. sic
ex silentio nutrit iusticia. ex qua velut
ex quadam arbore colligit fructus pa
cis. Unde cus claustralibꝫ pax sit sum
me necāria. valde necessarium est eis
silentiuꝫ per qꝺ pax tam cordis q̄ cor
poris seruatur. Propterea ysaias vir
tutem silentij ꝓsiderās ait. Erit opus
iusticie pax ⁊ cultus iusticie silentium
quasi diceret. Tante virtutis est silen
tium q̄ in homine ꝓseruat dei iusticiā
⁊ inter ꝓximos pacem nutrit ⁊ custo
dit. Nisi em̄ homo valde diligēter ori
suo adhibeat custodiam bona gratui
ta cito dissipabit. ⁊ in multa mala cor
ruet. nam ex lingua si negligēter custo
diat ꝓdeunt blasphemia. murmuratō
defensio peccati. periurium. mendaci
um. detractio. adulatō. maledictio cō
uitium. contentio. prauum consilium
rumor. iactantia. multiloquium. scur
rilitas. De hoc per Johannem abba
tem montis sinay sic dicitur Multilo
quium est vane glorie cathedra p quā
seipsam manifestare. ac pompatice ꝓ
palare naturam habet. Multiloquius
est insipientie argumentum detractio
nis porta. manuductor scurrilitatis.
mendacij minister. compunctionis re
solutio. acuitatis intelligentie disper
sio. accidiecꝫ conditor. dissipatio me
roris. calorис ⁊ feruoris frigefactio.
orationis obscuratio. Hec Johānes
abbas. Unde religiosus ille frustra
gloriat de possessione virtutis in corde

qui dissipat disciplinam silentij p̄ inquietudinem multiloquij Si quis em̄ teste scriptura putat se religiosum esse nō refrenans linguā suā sed seducens cor suū huius vana est religio. q̄ cū ociosa ꝟba cauere negligim⁹ ad noxia quoq̄ dilabimur. nā primo de alienis factis libet aliquid loqui postmodū vt incauta locutione ad ꝟba detractoria puenīt. Deinde oriunt rixe. accendū tur odia. pax tota cordium ꝯfundit. ⁊ ab omni statu rectitudinis euertit. De hoc beatus greg. vij. moral. sic dt. ¶ Notandum etiā q̄ sepe dū ab ociosis ꝟbis nequaq̄ lingua ꝯpescit ad temeritatē quoq̄ stulte increpationis effrenat. Quibusdā em̄ ruine sue gradib⁹ defidiosa mens in foueā lapsus impellit. nam cū ꝟba ociosa cauere negligimus. ad noxia puenimus. vt prius loqui aliena libeat ⁊ postmodū detractionib⁹ eor̄ vitam de quib⁹ loquit lingua mordeat. q̄q̄ aūt vsq̄ ad aptas ꝯtumelias p̄rumpat. hinc semināt stimuli pax tota extinguit cordiuz. Unde ⁊ bene per salomonē dr Qui dimittit aquam caput est iurgior̄ Aquā quippe dimittere ē linguā in fluxa eloquia relaxare. qui ḡ dimittit aquā caput est iurgior̄ q. qui linguā nō refrenat concordiam dissipat Ūñ p̄ semetipam veritas nos ammonet dicens. De omni ꝟbo ocioso qđ locuti fuerīt hoīes reddent rōnem in die iudicij. Ociosum quippe ꝟbū est qđ aut rōne iuste necessitatis. aut pie vtilitatis caret intentione. Si ergo rō de ocioso sermone exigit. pensandū est valde que pena multiloquium sequat. in quo etiā p̄ superbie ꝟba peccat. Sciendū quoq̄ est q̄ ab omni rectitudinis statu deuiāt. qui p̄ noxia ꝟba dilabunt Unde scriptum est. Sicut vrbs patens ⁊ absq̄ muror̄ ambitu ita vir qui nō potest in loquendo spiritum suū cohibere Qui em̄ murū silentij nō habet. patet inimici iaculis ciuitas mentis ⁊ cū p̄ se ꝟba extra semetipsam eiicit apta⁊ se aduersario ostendit. quam tanto ille fine labore superat. quanto ⁊ hec eadē que vincit ꝯtra semetipsam p̄ multiloqui um pugnat. hec greg. ¶ Unde sicut lentū discretum multū est diligendū quia conseruat vnumquemq̄ religiosum in disciplina. ⁊ in statu virtutum ⁊ bonor̄ operum. misi enim hec vitatus silentij in ordine inuenta ⁊ statuta fuisset. religio in suo vigore permanere non posset. De cuius commendatione ⁊ virtute Johānes abbas monasterii ait. Silentium est mater orationis. ignis custodia. episcopus cogitationum. intentio pugnatorum. lucrum colligatio. amicicia lacrimarum. mercedis mortis operator̄. pene eterne piator̄. iudicij eterni diligens inquisitor. mestricie ministet. confidentie p̄prie inimicicia. tranquillitatis cōiugalis conuictus. non apparens p̄fectus. Silentij amicus appropinquat deo ⁊ latenter colloquens a deo illuminatur. cognoscens delicta tenuit linguam. qui vero multiloquus est nondum cognouit seipsum sicut oportet. Sollicitus de exitu circumcidit sermones. ⁊ qui lucrum anime possider quasi ignez auertit multiloquium. ⁊ quietem soli tudinis diligit os suum recludit qui nouit odorem ignis altissimi fugit homines quasi apis fumum. hec iohannes abbas. Sciendū tamen q̄ discretio est habenda in silentij obseruantia. nam sunt nonnulli qui vitia lingue incaute figentes deterioribus cogitationibus in cordis secreto implicantur. ⁊ dum a colloquijs immoderate se abstinent. graue multiloquium in mente tolerant. Et sunt nonnulli qui si-

lentium obseruantes alios loquentes aspiciũt ⁊ infirmos iudicantes semet ipsos ꝓterea in superbiam erigunt. Et sunt nonnulli nimis taciti. qui cũ imu ste aliqua patiunt eo acriorẽ dolorẽ su stinent quanto ea que tolerant non lo quunt. nam si illatas molestias loquẽ do tranquille dicerent. sue ꝓscie dolo rem alleuiarent. Et sunt nonnulli qui dum quorundam suoꝝ mala ꝓspiciũt silendo peccatoꝝ vulneribꝫ medicami ta subtrahunt. ⁊ ideo mortis autores tacendo fiunt. Unde cũ magna discre tione lingua frenanda est. ne nimis lo quendo inutiliũ defluat aut nimis tacẽ do ab utilitate torpescat. De hoc bũs greg. vj. moza. sic dicit. Sciendus est ꝙ cũ pauore nimis a locutõe restringi mur interdũ plusq̃ necẽ est intra clau stra silentij coartamur. ⁊ dum lingue vitia incaute fugimus. occulte deteri oribꝫ implicamur. nam sepe dum ab eloquio immoderate ꝓpescimur. gra ue multiloquium in corde toleramus. vt eo plus cogitationes in mente fer ueant quo illas violenta custodia in discreti silentij angustat. ⁊ plerũq̃ tan to latius defluunt quanto se esse secure ores estimant. qz foris a respexensori bus non vident. Unde mens nõnun quentes audit quasi infirmos ꝓspicit q̃ in superbiã tollit dum eos quos lo cũq̃ os corporis claudit quantũ sevi tijs superbiendo aperiat non agnoscit. linguam etenim premit. cogitatõnem erigit. ⁊ cum se per negligentiam mi nime ꝓsiderat. tanto apud se cunctos liberius quãto ⁊ securius accusat. Ple rumq̃ aũt nimis taciti nonnulli imu sta patiunt. ⁊ eo in acriorẽ dolorem ꝓ deunt quo ea que sustinent non loquũ tur. nam ⁊ si illatas molestias lĩgua di cerent tranquille a conscia dolore ema narent. vulnera em clausa plus cruciãt qz cum putredo que intrinsecus feruet eiect ad salutem dolor aperit. Plerũq̃ nimis taciti dum quorundaz mala ꝓspiciunt ⁊ silentio linguã premunt. quasi ꝓspectis vulneribꝫ vsum medica minis subtrahũt ⁊ eo mortis autores fiunt quo virus qđ poterant eiicere lo quendo noluerũt. Uñ ⁊ immoderatũ silentiũ si culpa non esset ꝓphetia nõ di xisset. Ue mihi. qz quid ergo inter hec nisi studiose lingua sub magni moderamine frenanda est. nõ insa lubriter obliganda ne aut laxata invi tium defluat. aut restricta etiã ab utili tate torpescat. Hinc per quendã sapi entẽ dr. Sapiens tacebit vsq̃ ad tps vt nimiꝝ cũ vt oportunũ ꝓsiderat post posita censura silentij loquendo q̃ con gruunt in vsum sue utilitatis impẽdit. Hinc salo. ait. Tps tacendi ⁊ tps lo quendi. Districte quippe vicissitudi nũ pensanda sunt tpa. ne autẽ cum re strigi lingua debet ꝓverba se inutiliter soluat cũ loqui vtiliter possit. semetip sum pigre restringat. Qđ bene ps ꝓsi dens. Pone dñe custodiam ori meo. ⁊ ostiũ circũstantie labijs meis. Osti um nam q̃ aperitur ⁊ claudit. Qui er go ori suo nequaq̃ poni obstaculũ sed ostium petit. aperte docuit ꝙ ⁊ per di sciplinam retineri lingua debeat. ⁊ ex necessitate laxari. quatenus os discre tum ⁊ ꝓgruo tpe vox aperiat. ⁊ rursuz ꝓgruo tempe taciturnitas claudat.

¶ Sed notandũ ꝙ raro inuem tur aliquis q̃uis etiam perfectus qui in verbis ociosis non excedat interdũ Unde dicit vnusquisq̃ culpas suas lingue tegere meritis vite. ⁊ etiã pon dere bonoꝝ operum premere immode rata verboꝝ Unde gregorius. xxij. mo ralium exponens illud Job dicentis Manum meam posui super os meum.

sic dicit Vsu sacri eloquij in manu operatio in ore locutio solet intelligi. manum ergo sup os ponere est virtute bonis operis culpas tegere incaute locutionis quis enim inueniri potest qui q̄liber perfectus sit. de ocioso tñ sermone nō precet. sed sancti viri ante dei oculos studeant culpas lingue tegere meritis vite studeant pondere bonoꝝ operum premere immoderata vboꝝ Unde in sancta ecclesia manus supponit dum in electis eius quotidie ociose locutionis vitium virtute bone actionis opit Scriptum quippe est. Beati quorum remisse sunt iniquitates ⁊ quoꝝ tecta sunt peccata. Sed rursum cū scriptū sit. Omia nuda ⁊ apta sunt oculis eius qūo tegi possunt que eius cui cuncta nuda sunt abscondi oculis nequaq̄ possunt. Dz qz hoc qđ tegimus inferius ponimus atq̄ hoc vnde tegimur nimiꝝ supducimus vt qđ est subter positū tegamus tegere pctā dicimus. que quasi subterponimus duz abdicamus eisdem atq̄ aliud superducimus dū bone actionis opus ad hoc post eligimus vt preferamus. Qui ergo priora mala deserit ⁊ bona posterius facit p hoc qđ facit addit qz transactam nequitiam regit cui bonī operis merita supducit. hec gre. Debet ergo quisq̄ religiosus amare silentium ⁊ raro loqui ⁊ cū loquit pauca ⁊ rōnabilia ⁊ edificatoria vba ⁊ de p̄ceptis dei tractantia loquat. Unde p sapientem dz. Omnis narratio tua sit de p̄ceptis altissimi. magna aūt vtilitas est virtus silentij vna est. qz adducit ꝓpunctionem. homo nāq̄ cū tacet cogitat vias suas ⁊ locum hz cogitandi q̄ mltiplex sit suus defectus. q̄ modicus pfectus ⁊ ex hoc surgit ꝓpūctio Unđ dr psalmista. Obmutui ⁊ silui a bonis ⁊ dolor meus renouatus ē Alia vtilitas silentij qz hoīem demonstrat esse celestem. nam qui est in mundo ⁊ mūdana non loquit euidenter demonstrat se nō esse de mūdo qui enī de terra est de terra loquit Nihil aūt tñ vare tium sicut fugere ꝓsortia hoīm ⁊ vitare ducere solitariā. ille enī homo qui ieuauit se supra statū hoīm. non dz habere consolatorē ⁊ collocutorē nisi solū deum ⁊ idō dz esse solitarius ⁊ tacere. exquo enī deū hz pro socio nō dz curare de humano ꝓsortio ꝓterea dr in tentio. Sedebit solitarius ⁊ tacebit. qz leuabit se super se. Sedebit inq̄ solitarius ꝓsortia hoīm fugiendo. ⁊ tacebit de celestib⁹ meditādo. ⁊ leuabit se supra se. celestem dulcedinē degustando. Sic igit patet de silentio.

Filius

Post explanationē silentij ⁊ eius informatōem. que virtus nunc se quat de hoc desidero edoceri.

Ca. .VIII. Pater.

Scire debes fili q̄ de patientia ⁊ silentio virtus obedientie nascit q̄ veraciter patientes ⁊ silentiū amantes ad queq̄ iussa sunt ꝓniores sunt obedientes. F Primo aūt videndum est quid sit obia. Obedientia est ꝓprie voluntatis subiectio arbitrio superioris ad licita ⁊ honesta Obedientia est exhibenda soli deo ꝓter se cuius serui sumus ꝓprie vel creature rationali vice dei angelo vel homini in his que deus requirit a nobis ⁊ que ad deū conducunt G Ratio aūt obie triplex est. Una q̄ oīs creatura ordinata est a deo q̄ licet ipe omnib⁹ ⁊ singulis p̄sit ita vt ab ipo solo accipiant quid sunt. habent ⁊ possunt. tamen propinquiora sibi nō loco sed similitudine plenius accipiunt ab ipso quod inferioribus ⁊ sibi propinqui

oꝛib⁹ influunt ⁊ illa icē suis inferioꝛi
bus vsq; in infimū vt inferioꝛa superi
oꝛib⁹ subdita sint. ⁊ superioꝛa inferio
ꝛib⁹ pꝛesint ⁊ ea regant. vt summa me
diis. ⁊ media pꝛesint ymis. sic angeli
supioꝛes inferioꝛib⁹ pꝛesunt. Et de ho
minib⁹ sublimioꝛib⁹ similiter inferio
ꝛib⁹ paulus dicit. Omnis aīa potestatib⁹
subdita sit Subst̄antia eñ diuina
ita est eleuata ⁊ segregata ab omni cre
ato ꝙ inferioꝛa immediate motū eius
sustinere non pñt nisi mediātib⁹ supe
rioꝛibus cū ipse tñ immotus oīa in se
mouet ⁊ gubernet. ita vt nihil sit omni
bus eo pꝛesentius ⁊ nihil incompꝛe
hensibilius. Scōa ratio est. cum non
omnib⁹ datū sit eē docibiles dei ne ig
nari errent a via dei qua nccē est eos
peruenire ad celestē gloꝛiam. expedit
vt sequantur doctrinā sanctoꝝ doctoꝝ
ficut dat cecus manū ductoꝛi ne cadat
⁊ impinget vel erret. Tercia ratio. vt
homo qui noluit deo subesse peccando
⁊ ita superbiendo gloꝛiā dei perdidit. sa
tisfaciat ei subiciendo se hoī ꝓpter deū
⁊ ita humiliatis meritum grām dei
recuperet quā amisit. quanto autē ma
ioꝛ ⁊ purioꝛ fuerit humiliatio ⁊ pmp
tioꝛ tanto plenioꝛ erit recupatio. Ma
gnitudo vero humiliatōis attendit in
difficultate operis imūcti. puritas in
simplicitate intētionis pmptitudo in
alacritate executionis ¶ Est eti
am triplex obīa. nccitatis. cupidita
tis ⁊ caritatis. Necessitate obedit qui
cogit inuitus ⁊ libenter eēt liber si pos
set vel auderet. Cupiditate obedit qui
ꝓ mercede terrena vel ꝙmodo coꝛpis
vel ꝙsolatōe exterioꝛi libenter facit qō
iniungit. Obedientia vero caritatis ē
qñ ex caritate dei ⁊ ꝓpter diuinā remu
neratione obedit. Et notandū ꝙ obe
dientia est genitrix omniū virtutū. per
quam vita omniū fideliū bene oꝛdina
tur ⁊ regitur. De qua dicit ihꝛo. Obe
dientia est oꝛdo quo oīm vita fideliuꝝ
oꝛdinat. genitrix omniū virtutū. cib⁹
omniū sanctoꝝ. virtus omniū viuenti
um. hec ihꝛo. Sine hac virtute nullū
opus bonū potest placere deo. nec pote
rit acceptū esse illi omne qō inquina
tum fuerit ꝓpria voluntate. Vñ beatus
bernar. Nec studiū bone actionis. nec
ocium sancte ꝓtemplationis. nec lacri
me pēitentis extra obedientiā accep
ta poterunt esse deo. Unde grāde ma
lum est ꝓpria voluntas. qua fit vt bona
tua bona tibi non sint. Nihil omnino
qō ꝓpria voluntate inquinatū est gusta
bit is qui pascit inter lilia. Quid aūt
sit ꝓpria voluntas dicit idē beatus ber.
Propria voluntas est que non est cōmu
nis cum deo ⁊ hominib⁹ sed nostra tm̄.
qñ qō volumus non ad honoꝛē dei nec
ad vtilitatem ꝓximi facimus. ꝫ satis
facere cupimus ꝓpt̄is motib⁹ animo
rum. Quid eñ odit deus aut quid pu
nit ꝓpter ꝓpriam voluntatē. cesset ꝓo
pria voluntas ⁊ infernus non erit. hec
dicit bernardus. Unde ab omni viro
religioso cauenda est inobedientia. qz
hec vitium ade perdidit paradisum ⁊ in
obedientib⁹ angelis tulit celuꝝ Teste
beato augustino qui dicit. O q̄ enoꝛ
me vitium est inobedientia. que ange
lo perdidit celum. ade paradisum. sauli
regnum israhel. salomoni amoꝛem dei
⁊ celū inobedientib⁹. hec augustinus.
Nec etiam christus dominus obedien
tie amatoꝛ dabit illis gratiam ⁊ copi
am fui qui vitio inobedientie deseruie
runt. qz ipse moꝛi potius q̄ non obedi
re voluit Unde beatus bernar. Non da
bit inobediēti copiam fui tantus obīe
amatoꝛ. vt moꝛi q̄ non obedire malue
rit. Quis ergo nō erubescat obstinatus
esse in ꝓfilio suo. quando ipsa suum sa
pientia destruit. Vñ in euāgelio Luce

subiō

dicit de saluatore Et subditus erat illis. hec beatus bern̄. Simus ergo obedientes prelatis nostris. si volumus vt dñs exaudiat p̄ces nostras. q̄ sm dictū beati grego. Quantū obedimus prelatis ⁊ patribꝫ nostris. tāto obedit oīb̄ nostris deus. Quis vo sit verus obediens Sciendū q̄ dictiones veri obedientis declarat beatus bern̄. ita dicens Verus obediens mandatū non p̄crastinat. sed parat aures audi tui. līguā voci. pedes itineri. manus operi. ⁊ se totū intus colligit. vt mandatū peragat impatis Nec attendit verus obediens. quale sit q̄ p̄cipitur hoc solo p̄tentus q̄ p̄cipitur. hec bern̄. Ubi tñ aduertendū q̄ modus obedientie sic est tenendus. vt etiā bonis p̄latis nō p̄sentiamus in malo nec malis p̄latis resistamus in bono. vñ beatus aug. Sic modus obīe tenendus est vt in malo non p̄sentias bonis. nec malis in bono p̄tradicas. hec aug. ¶ Et sciendū q̄ virtus obīe tanta est. q̄ virtutes alias menti inserit. ⁊ insertas custodit. que etiā victimis p̄ponitur Quia p obīam p̄pria voluntas mactatur nam dū aliene voci humiliter subdimur nosipsos in corde superamus. De hoc beatus grego. xxxv. moral. exponens illud dictū Et dederūt ei vnus quisq̄ ouem vnam ⁊ inaurē vnam sicait. Quid per ouem nisi innocentia. Quid per inaurem nisi obedientia designatur Sed q̄ ad ostendendaz virtutē obedientie occasio optima se p̄buit. libet paulo vigilātius solicitiusq̄ discernere ⁊ quanti sit meriti demonstrare. Sola nāq̄ obediētia est. que virtus ceteras mente inserit insertasq̄ custodit. Unde ⁊ primus homo p̄ceptuz quod seruare accepit. cui si se vellet subdere. ad eternam beatitudinem sine labore peruenīret Hinc samuel ait. Melior est obedientia q̄ victime ⁊ auscultare magis q̄ offerre adipem arietum qm̄ quasi peccatū ariolādi est repugnare ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Obedientia quippe victimis in re p̄ponit. q̄ per victimas aliena carne religat. tanto igit quisq̄ deum citius placat. quanto ante oculos eius repressa arbitrij sui superbia gladio p̄cipientis se īmolat. quo p̄tra ariolādi peccatum inobedientia dicit vt quā ta sit virtus obedientie ostendat. Dicit quasi peccatum est ariolandi repugnare ⁊ quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. sola est obedientia que fideles meritum possidet sine qua quisq̄ infidelis q̄incit. etiam si fidelis esse videatur. Hinc p salomonē in ostensione obedientie dicitur. Vir quippe obediens victorias loquit. quoniam vincit aliene voci humiliter subdimur nosipsos in corde superamus. ℟ Sciendum vo est nunq̄ per obedientiā malum fieri debet. aliquando autem debet per obedientiam bonum quod agitur intermitti. neq̄ enim in paradiso manducare arbor. quoniam deus hominem contingere interdixit sed vt melius per obedientie meritum homo bene condi tus creseceret. dignum fuerat vt hunc eriam a bono p̄hiberet. hec grego. ius. Notandum q̄ obedientia si de suo aliquid habeat nulla est. aliquādo autem si de suo aliquid non habeat mimem est. Nam cum huius mundi p̄spera p̄cipiunt. si ad hec p̄pio desiderio mens anhelat a virtute obīe se alienat. Rursus cum despectus mūdi ⁊ cetera que sunt p̄traria p̄cipiunt misi hec animus ex semetipso appetat obedientie fibi meritum minuit q̄ ad ea que despecta sunt inuitus obedit Unde morno rempore raro aliquis verus obediens reperitur. Nam cū p̄sperā ⁊ illa

que sunt p ꝺmodo carnis iniungunt libenti animo. talis obediētia nō solū suscipit sed etiam ꝺsideratur ⁊ queritur. Cuꝫ vero ꝺspecta ⁊ ea que sunt laboriosa precipiūtur. tali p̄cepto aut resistitur vel inuite inobeditur. vel si obeditur. hoc ipꝫ cum murmure fit ⁊ turbulento coꝛde. Ista tangit beatus gre. xxxv. mo. sic dicens Quia nōnūq̄ nobis huius mundi pꝛospera. nōnūq̄ iubētur aduersa. sciēdū summope est q̄ obediētia aliquando si ꝺ suo aliquid habet nulla ē. aliqñ aūt si ꝺ suo aliq̄d nō habeat mīma. Nam cū huius mundi successus p̄cipit cū locꝰ superiꝰ is quiad p̄cipiēda hec obedit obediētie sibi virtutem euacuat. si adhuc etiam ex ꝓpꝛio ꝺsiderio anhelat. neq̄ eīm se sub obediētia dirigit. qui ad p̄cipienda huius vite pꝛspera ambitōis seruit Rursum cū mundi ꝺspectus p̄cipit. cum pꝛobꝛa adipisci ⁊ ꝓtumelie iubentur nisi hec ex semetipso animus appetat obedientie sibi meritum minuit qꝛ ad ea que in hac vita ꝺspecta sunt inuitus nolensq̄ ꝺscendit. ad ꝺtrimētum quippe obediētia ducit. cū mentē ad suscipiēda pꝛobꝛa huius seculi neq̄ aliqua ex pte vita sua tota omittat. Debet ꝙ obediētia in aduersis ex suo aliquid habere ⁊ rursū in ꝓspers ex suo aliq̄d ommino nō habere. ꝙten? et in aduersis tanto sit glꝛiosioꝛ. quanto diuino oꝛdini etiā ex ꝺsideriꝭ iungitur. ⁊ in pꝛosperis tanto sit melior. quanto a p̄senti. ipa quā diuinitus accipit glꝛia funditus mente sepatur. Sed huius virtutis pondus melius ostendimus si celestis patrie duoꝫ ciuitꝫ facta memoꝛem?. Moyses nāq̄ cū i ꝺserto oues pasceret. a dño p āgelū in igne loquēte vocatus est. vt eripiēdo oīm israhelitarū multitudim p̄ssꝫ Sed qꝛ apud se mente humili extitit oblatam ꝓtinus tāti regiminis gloꝛiam expauit. moxq̄ ad infirmitatis pꝛocimiū recurrit dicens. Obsecro domine nō sum eloquēs ab hꝛi nudius tercius exquo cepisti loqui ad seruum tuū ⁊ se postposito aliū ꝺposcit dicēs Mitte quem missurus es. Ecce cum auctoꝛe mundi loquit. ⁊ ne tanti regiminis pꝛotestatem suscipiat elinguem se esse causatur. Paulus quoq̄ diuinitus fuerat vt ieꝛosolimā ascendere ꝺbuisset āmonitus. sicut ad Galathas dicit. Deinde post annos. xiiij. iteruꝫ ascēdi ieꝛosolimā. Et ab agabo ꝓphēta. Cum ꝙgnouisset multū se ꝓpssurum ꝓ nomine dñi. ꝛespondit dicens Ego nō solum alligari sed etiaꝫ moꝛi in ieꝛusalem paratus sum ꝓ nomine ihꝛu Neq̄ eīm pꝛecioſioꝛem animaꝫ facio meam q̄ me. Perceptōe ergo reuelatōis ihꝛosolimā pergens. aduersa ꝙgnoscit ⁊ tamen hec libenter accipiens appetit. audit quetimeat. sed adhuc ardentius anhelat. Moyses itaq̄ ad ꝓspera ꝺ suo nihil habet qꝛ pꝛecib? remittit ne israhelitico populo p̄ferat. Paul? ꝺuersa ex suo voto ducit. quia maloꝝ iminētium ꝙgnitōꝫ p̄cipit. sed ꝺuotionem spiritus etiā ad acriora feruescit. Ille presentis pꝛotestatis gloꝛiam ꝺo voluit iubente ꝺclinare. iste ꝺo aspera ⁊ dura disponente se studuit ad grauioꝛa pꝛeparare. Pꝛetereunte ergo vtroq̄ durum incōfracta virtute. instruamur vt si obediētie palmam apprehendere nitimur. ꝓsperis huius seculi ex sola iussione. aduersis autem ex ꝺuotione militemus. Notā dum vero hoc loco q̄ cum inaure eius ouis offertur. quia nimirum innocuis mētibꝫ semper obediētia iūgitur. ꝺmino attestante qui ait. Oues mee vocem meam audiunt. Beato igitur Job nemo inaurem fine oue. ouē fine

inaure obtulit quia profecto redemptori nostro nō obedit. qui innocens nō est. ⁊ innocens nō est qui ei obedit. hō temnit. ⁊ obediētia nō seruili metu ꝫ caritatis affectu est. quia caritas virtutes omnes quasi optimū aurum cetera metalla transcendit. hec Greg. Ex his igitur dictis colligere possumus ꝙ neq; valet aliquis virtutē obediētie perfecte adimplere. misi prius studeat ꝓspera mundi despicere. ⁊ aduersa quecq; pacienter tolerare. Vñ Richardus de sancto victore. Duo solent perfectōz obedientie ꝓpedire. id est ne cogamur vel amata deserere. vel aspera tolerare sed si semel amore abstinētie animus vel pacientie pfecte incaluerit. ꝓinus ad omnem obediētiā absq; vlla ꝓtradictōe se subdit. Qui em̄ tam aduersa ꝓperi q; in ꝓsperis no delectari apud semetipz statuit. que difficultas eius obediētiā vlterius minuere poterit. Hec richardus. Sic igit̄ patet de virtute obediētie. Filius

Habita iam informatōe de obedientia que virtus sequatur hanc de hoc cupio edoceri.

Capitulum. IX Pater

Dire debes qd de obediencia oritur contemptus diuiciarū siue paupertas. qz q frāgit voluntatem ꝓpriā humiliter superioribus obediēdo promptior erit ad cōtemptū rerū transeuncium paupertatem amando. Paupertas aūt ꝛm dictum Johannis Abbatis montis sinai est sollicitudinū depositio. cure vite preteruntis priuatio. itineratio sine impedimento. fundamentū pacis. mundicie semita. ⁊ qui gustant superna faciliter inferiora contemnunt. q̄ vero illa nō gustant ⁊ in possessionib exultāt. hec Johannes abbas. Et notandum q ꝓ paupertatis virtus ad perfectionis integritatē i tātū est necessaria vt nullus omnino sine ea possit esse perfectus. teste domino qui dicit. Si vis ꝓfectus esse vade ⁊ vende omnia que habes. ⁊ da pauperib. cū em̄ summa euangelice ꝓfectōis consistat in cellētia paupertatis. quō se credit apprehendisse ꝓfectōis apicem. qui nō dum particeps factus est euangelice paupertatis. ait nāq; Hugo de sancto victore. Quicquid ꝓfectōis est irretorto. Quicquid ꝓfectōis est irreligiosis. inuenire non pōt. nec tm̄ inuenitur ꝓfectōis integritas. misi diligatur paupertas. Sunt duo que quemliber religiosuz mouere debent ad paupertatis amorem. primum diuinū exemplū qd̄ est irrep̄hensibile. Secundū est diuinū promissuz quod est inenarrabile. primo mouere debet ad amorem paupertatis exemplū dñi nostri ihesu cristi. ipe em̄ pauper fuit nascendo. pauper conuersando. pauper moriendo. De cuius paupertate dicit Apostolus. Scitis gratiam domini nostri ihesu cristi. qui cum diues esset pro nobis egenus factus est. vt eius inopia diuites essemus. ꝙ autez dedit nobis exempla paupertatis ⁊ terrena ꝓtemnēdi. Omnia terrena ꝓtēpsit deus homo vt ab omnibus hominib ꝓtemnēda demōstraret. ⁊ omnia aduersa sustinuit vt sustinēda doceret. vt nec in illis quereret felicitas. nec in istis timeretur aduersitas. Beatus etiā Ber. de cristi paupertate sic dicit. Vide pauperem cristuz natum fine hospicio. iacentez inter bouem ⁊ asinum in presepio. inuolutuz in vili panniculo. fugientem in egiptum. sedentem in asino. pendentē nudum in patibulo. q̄ magna abusio est et nimis magna vt diues esse velit per miculus vilis ꝓpter quem deus maie

statis ⁊ dñs sabaoth pauper voluit fieri. hec ber. Secundū qđ ad amorē paupertatis nos movere debet est divinus promissus qđ est inestimabile. quis eī potest digne exprimere verbis. corde concipere. manu scribere illā celestes gloriaz. quā deus pauperibꝫ ⁊ mundi cōemptoribꝫ se daturꝫ ꝓmisit. ipi enī ꝑ paupertatem voluntariā merebūtur glorie ꝺitoris assistere ⁊ intrare in potentias dñi. i illa eterna taberna cula in illas lucidissimas mansiones. viz regni celestis. Unde ipe dns ait. Beati pauperes spiritu. qm iporuz est regnū celoꝝ. Dicit ⁊ hoc beatus bern. Ditior est cristi paupertas cūctis opibus cunctisqꝫ thesauris. quid hoc preciosius inuenitur qua nimirū regnum celoꝝ emit ⁊ diuina gratia acquiritur Uis obtinere celum paupertatē āple crere ⁊ tuum erit. Non aūt paupertas virtus reputatur sz paupertatis amor Beatus etiam Ambro. de hoc sic dicit Qui ꝺempserit secularia ipe merebitur eterna. nec pōt quisqꝫ meritū regni celestis adipisci qui mundi cupiditate possessus. emergendi nō hz facultatem. Et ꝑm beatum Augu. Qui terrena diligēti cura custodit. celestis patrie pennem thesauꝝ amittit. quem thesauruz null? hominū habere potest nisi qui pauperibꝫ solatia prebet. aut per seipꝫ pauper est. hec Augu. Unde qui desiderat possidere vitam eternaz dimittat tpalia ⁊ caduca. naz qui diligit creaturā offendit creatorē. ⁊ amittit eum qui creauit omnia. nemo emiz potest in hoc seculo gaudere. simul ⁊ i domino. vñ beatus Augu. Non amāt cristuz. Unde dns. Qui diligit patrē aut matrē plus qꝫ me. non est me dignus. Si vis ergo tenere qđ non habes. ⁊ dimitte qđ habes vt amor cristi sit in corde tuo. Ecce petisa deo ⁊ dicis domine da mihi. quid tibi dabit. qui aliunde manus tuas videt occupatas. Ecce dominus vult dare que sua sunt. ⁊ nō habet vbi ponat. Dimitte ḡ quod tenes ⁊ accipies quod queris. dimitte temporalia ⁊ caduca ⁊ accipies eternam ⁊ ꝑpetuam vitam. auarus eñ amat aurū pl? qꝫ animā suā. tu cristiane ama cristum plus qꝫ animā tuā ille feruet in amore auri. tu feruе in amore cristi. Impius dū diligit creaturā offendit creatorez. ⁊ amittit eū qui creauit omnia ex nihilo Nemo pōt in seculo gaudere ⁊ in domino. qñ enim gaudet in domino nō gaudet in seculo. e ꝯtra vincat gaudiū in dño donec finiatur gaudium in seculo. gaudiū in dño sp augeaꝫ. gaudiū in seculo semper minuaꝫ. donec finiatur. non iō ista dicantur quoniam cum sumus in hoc seculo gaudere nō debemus sed etiam in hoc seculo constituti iaz in domino gaudeamus. hec Augu. ✠ Et no tandū qꝫ pauptas ⁊ abdicatio ꝓprietatis maxime pertinet ad religiosos. nā cum mundo renunciant. ipsum deum suam ꝓprietatem esse constituunt. vt ipsi illius ꝓpietas ꝺsequēter efficiantur Unde monachus debz abicere nūmum vt possit in corde suo recondere cristum. nō solum aurē debet esse paup habitu nihil ꝓprietatis habendo. sed etiā affectu nihil hoꝝ que in mūdo sūt cōcupiscendo. Cedat terrena pecunia vbi celestis thesaurus admittiꝫ. vacet domus cordis a cupiditate vt celestibus bonis valeat adimplere. tales se religiosi ꝓ obseruātiā pauptatis ⁊ cōtēptū mūdi exhibere studeāt. vt pars ⁊ porcio illoꝝ possit esse cristus. De hoc beatus Jhēronimus. Tales se debent exhibere monachi vl clerici vt possideant dñm. ⁊ ipi a dño possideaꝫ. Qui

em̃ possidet dominus et cum prophꝛta dicit. Pars mea dñs mihi extra noī/ num habꝛe potest. q; si quippiam aliō habuerit p̃ter dominum pars eius nō erit dominus. verbi gratia si aurū vel argentū si possessiones si variam sup/ pellectilem cū istis ps dñs esse dꝛdig/ natur. Dicit hoc etiā petrus damiani. Qui ad ea que reliquit terrena queli/ bet ꝓgregando reuertit. sicut alienus est a seculo quod decreuit excutere. ita etiam regno dei oltra aptus nō est qō ī dubitāter acceptū voluit possidere. cū em̃ mundo renūciauim?. ꝓpterē no stram deum esse ꝓstituimus. et nos il/ lius ꝓpꝛietas ꝓsequēter effecti sumus vt ille eēt porcio et nos peculiaris hꝛe ditas sua. Dicimus em̃ porcio mea do mine. Et ille nobis. Opus manuum mearum tu es hꝛeditas mea israhel. Si ergo porcio nostra ipe omnipotēs deus esse dignat̃ quid rogo diuiciarū genus quippiā valebit acquirere. qō su per hunc singularē thesauꝝ merito de/ beat cumulare. Thesaurus nāq; ille hu iusmodi. vt si solus sit omnes ī illo di/ uicie valeant veraciter possideri. in pec tore nāq; ihesu omnes thesauri sapien tie et scientie sunt absconditi. Si vero alienas ac peregꝛinas diuicias super hunc is q̃ potit̃ ꝓstipare voluerit illi/ co vilis et ignobilis copie dedignatuꝛ omino ꝓsorciū et idigni ꝓtuꝛnalis ipacies dū retineri putat̃ amittit̃. at q; hoc mō exfeustrati auolat manibus possessoꝛis nemo em̃ pōt deo seruire et māmōe. q̃ ꝓpter O monachꝛvis ī tuo loculo recōdere cristū. excute pri? nū/ mū. neq; em̃ in vno receptaculo ꝓgrue sociāt̃. nā si vtrumq; simul ī cluseris. alterꝫ sine altero vacuus possessoꝛ inue nies. Quanto quippe in egenis mūdi lucris copiosioꝛ fueris. tāto a veris di uicijs erūpniosius inanescis. Nūmus

si est. in aliena ꝓprius iura cedat vt va cuam tui pectoꝛis aꝛchaz cristus ī uemi at magnus nāq; hospes ī diuersoꝛū rui querit angusta delcēdere. atq; idcirco solus vult et sine consoꝛtibus habitare Quem em̃ celi terreq; non valet vasti tas capere. quo pacto ī exiguo tui coꝛ dis āgulo miteris illi peregꝛinos ad co habitādū socios adhibere. Cedat ter/ rena pecunia. vbi celestis thesaurus admittitur. vacet excedra coꝛdis q̃ ce lesti mercimonio possit impleri. Pu deat ergo te o miles cristi pitura ī hoc seculo facultate ditescere. ne in futuro cogaris nudus et inops mendicare. Hec petrus damiani. Pauci ergo sūt tales qui ita renūciant seculo vt cristū possint possidere. oportet nāq; valde a lienū illū esse a peccato et a mundi cu/ piditatib ac ceteris vicijs. cuius poꝛ cio debet esse cristus. vnde dicit beatus Ambꝛosius. Quā rarus in terꝛis qui possit dicere porcio mea dñe. qui alie/ nus a vicijs. qui segregatus a labe pec cati. qui nihil habeat commune cuꝫ se culo. qui nihil sibi mundi vendicet. q; nō sit coꝛpꝛaliū possessoꝛ cupiditatus quem nō inflammat libido. nō stimu/ lat auaricia. nō etiaz luxuria ꝺcoloret nō'sternat ambitō. nō macerer inidia nō negociorum secularium aliqua cura sollicitet. hec Ambꝛo. Qui vult deum possidere renūciet vicijs et mundo vt fit deus eius porcio ac possessio. et tale se exhibeat p vite sanctimoniaz. vt de us delectātur habitare in eo q; nemo potest possidere deū nisi ipe prius pos sideatur a dño. De hoc dicit hie. Aug Ille quem possidendi delectat ambi/ tio. deum qui possidet omnia que cre/ auit. expedita mēte possideat. et in eo habebit qōcūq; habere sancte desidꝛ/ rat. Sed q; nemo possidet deū nisi q̃ possidetur a deo sit ipe primit? possel

fio dei ⁊ efficiat ei deus possessio ⁊ por
cio Et quid pōt esse felicius eo cui effi
citur suus ꝺitor census. ⁊ hereditas
esse dignatur ipa diuinitas. Deinde
qui vltra querit cui oīa suus ꝺitor
fit, aut qd ei sufficit. cui ipe nō sufficit
Hunc possidebat ⁊ ab eo possidebat
ille qui dicebat in spiritu porcio mea
dne Et dns pars hereditatis mee ⁊ ca
licis mei Dz ⁊ ipe cū dicit filq leui nō
habebūt ptem inter fratres suos. ego
dns porcio eor. ibi satis ostendit q hi
qui terrenas hereditates ꝓtemserūt
porciones domini mereantur speciali
ter possidere. cuius ditati muneribus
omnia que pclara habētur in hoc mū
do fastidiunt ⁊ ipz possidere ⁊ ab ipo
possideri. eo solo pfrui atq illa adhi
bere inseperabiliter concupiscūt. Oñ
datur intelligi. q qui bona tpalia ⁊ se
culi gaudia peritura sectatur. ac dili
git. que ⁊ quanta sit diuine dulcedinis
multitudo nō dicit. Ergo q vult de
um possidere. renunciet mundo. vt sit
deus eius possessio. Propterea enim
voluit cultores suos deus omnibus renū
ciare. pter que diligitur mundus. vt
exclusa mūdi cupiditate. diuina i ei?
caritas possit augeri ꝙ pficere. hec Au.
Oportet ergo illū hominē amo
rem rei tpalium vincere. qui in deo de
siderat delectari. qr quanto quis vali
dius p affectum inordinatū inclinan
tur ad ifima. tanto magis frigescit ad
summa. Affirmat hoc beatus gre. r viij
mo. sic dicēs. Qui terrenar rerum amo
re vincit in deo nullatenus delectatur
Esse sine delectatōe anima nō pōt. nar
aut in infimis delectatur. aut in sūmis
et quanto altiora studeo exercet ad sū
ma tanto maiori fastidio torpescit ad
infima. quantoq acriori cura inarde
scit ad ifima. tanto repore dānabili fri
gescit a summis. vtraq em simul ⁊ e
qualiter amari nō possunt. hec gre go.
Ut ergo amor diuinus robustius i cor
de accendatur. necesse est vt omnia ter
rena p ꝓtemptum a mente excludat
vñ bea. Augustinus. tunc diuini amo
ris in vnum collecta incendia felicit
roborātur si vno solo adamoto. cetera
omnia cōtemptui habita excludūtur.
Notandū etiā q pspera huius
mundi sunt timenda nā successus rei
tpalis est eterne dānatōis indicium
qr difficile est vt pōsentib quis ⁊ futu
ris pfruatur bonis. vt dicit bea. greg.
Successus iste tpalis est eterne dāna
tōis indicii. Boni aūt pasperā vemūt
ad patriam. Et bea. Hieronimus. Dif
ficile est ymo impossibile. vt pōsentib
quis ⁊ futuris pfruatur bonis. vt de
delicijs transeat ad dolicias vt illic ven
trem illic mentē impleat. vt invtroq
seculo sit primus ⁊ invtroq appareat
glorioſus. hec Hieronimus. Oñ cuz
deest substantia corporalis. nō est do
lēdum sed magis gaudendum. qr tan
to liberius ad celestē patriā puemimus
quanto minus rei tranſeuncij pondere
re grauamur. vñ bea. gre. Cū deest sub
stātia terrena. de qua eterno iudici ra
cionē ponam?. liberius ad patriā ten
dimus. qr quasi in via pondere care
mus. hec gre. Si quis igit vult seq de
stigia cristi. vendat substātias terrenas
si quas habet ⁊ nudus nudū sequatur cri
stum Ad hoc hortatur bea. Hieronimus
sic dicens. Si habes substantiam va
de ⁊ vende ⁊ da pauperib si nō habes
graui onere liberatus es ⁊ nudū cristū
nudus sequere durum grande difficile.
le. sed magna sunt premia hec Hiero.
Qui etiaz vult ⁊ vincere temptamēta
maligni spiritus diligat pauptatē vt
expeditus ab omni onere ⁊ impediti
to facili? possit supare tēptatōnē. De
quo dicit beatus gre. Mūdi cuz nudo

nos luctari oportet. nam siveſtitus qui libet cū nudo luctatur. ad terrā deicit. q̄ habet vnde teneat. quid autez ſunt terrena oīa. niſi q̄dam corpis veſtimēta. Qui ergo ꝓtra alterū ad certamen ꝓperat veſtimenta abiciat ne ſuccūbat Beatus eſt ergo ſm dictum beati berñ. Qui poſt illa nō adꝫt que poſſeſſa onerant. amata inquinant. amiſſa cruciāt quia dum tranſeūtia appetunt deſiderioꝝ ſuoꝝ ſe pondere affligunt. Sancti aūt qui tpalia non amant. nulla pō dera deſiderioꝝ terrenoꝝ tolerant De hoc beatus grego. vj. moꝛ. ſup illō verbum. homo ad laboꝛez naſcitur ſic dicens. In hac itaq̄ vita homo ad laboꝛem naſcit. q̄ carnalis quiſq̄ dum tranſeuntia appetit. deſideriorū ſuoꝝ ſe pōdere affligit. grauis quippe laboꝛ eſt. hanc ipſam pñtis vite gloriaz quere. queſitam q̄ñq̄ pcipere. ⁊ pceptā circūſpectione cuſtodire. Grauius laboꝛ eſt cū hoc magna fatigatiōe appetendere. qō is qui appetenderit. nouerit diu ſtare nō poſſe. Sancti aūt viri qui tranſeuntia nō amant. non ſolum nulla tpalium deſideriorū ponderā tolerant. ſed ⁊ ſi qua aduerſa ꝓſurgunt. i ipſis ſuis preſſuris ⁊ languoꝛib non laborant. Quid em̄ flagellis durius. et tamen de flagellatis apl'is ſcriptum eſt ibant gaudentes ꝛc. Quid ergo corū mentibus laboꝛ eſt. quib ⁊ pena verbezū laboꝛ non eſt. Homo ergo ad laboꝛem naſcit. q̄ ille huius mundi veraciter mala ſentit. qui eius bona inhianter appetit. nam cuius mens ad alta ſuſpendit. ſub ipſo eſt quicq̄d exteri? ꝓtra ipſam mouetur. hec grego. Unde magna eſt ſecuritas mentis nihil ꝓcupiſcentie habere rei ſecularis. q̄ ſi ad terrena adipiſcēda coꝛ anhelat. tranq̄llum eſſe nullatenus poteſt. Qō tāgit beatus. Gregoꝛius .xxij. moꝛalium ſic dicens Magna eſt ſecuritas coꝛdis nihil ꝓcupiſcentie habere rei ſecularis. nam ſi ad terrena adipiſcenda coꝛ inhyat tranquillū eſſe nullatenus poteſt quia aut nō habita ꝓcupiſcit vt habeat aut adepta metuit ne amittat. vt dum in aduerſis ſperat proſpera. in proſperis formidat aduerſa huc illucq̄ quaſi in quibuſdam fluctib volutur ac p modos varios rerū alternantiū mutabilitas verſatur. Si vero ſimul in appetitione ſuperne patrie foꝛti ſtabilitate animus figitur. minus tep tpaliū perturbatōe vexatur. a cunctis quippe exteriꝛis motib eādem intentiōnem ſuā quaſi quendam ſecretiſſimuz receſſuz pecqt. ibiq̄ incōmutabili inhrēs ⁊ mutabilia cuncta tranſcēdens ipa trā quillitate q̄etis ſue in mūdo extra mūdum eſt. Excedit profecto ꝑma omia intētōe ſummoꝝ in cunctis reb. quas nō appetit. libertate quadaz ſupeſſe ſe ſentit. nec tempeſtates rerū tpaliuz intuet foꝛas. q̄ tertus ſuſtinet. quas intuet foꝛas. q̄ terrena omnia que concupita mente oppremere poterant. deſpecta ſubiacent. Ūñ p ꝓphetam dicit. Statue tibi ſpeculum vt dum quiſq̄ ſpeculatur ſūma ſupemineāt infima. hinc eciaz Abba cuc. dicit. Super cuſtodiam meaz ſtabo. Stat quippe ſup cuſtodiā ſuaz q̄ pbo ſolerciaz diſcipline terremis deſiderijſ nō ſuccumbit. ſed ſupeminet vt dum ſemper ſtantem appetit erermitatē ſtra fit ei omne qō tranſit hec grego. Talis namq̄ qui terremis rebꝫ p amoꝛem nō ſubiacet cum ſubtrahūtur aut amittūtur nō dolet. qui vo eas diligit cuz abolate fuerint gemit. vñ bea. grego. Sine doloꝛe amittitur qui cquid ſine amoꝛe poſſidetur. Que vero ardenter diligimus. habita. grauiter ſupiramus ablata. nam quāto magis terrena quis diligit. tanto priuari vehemencius p

timescit ꝙ quãto mens in aspectu celestiuꝫ fortius figit. tanto minus rerum tpalium pturbatiõe vexatur. Dicit enim de hoc prosp. Boni tpalis amissio fit iusti exercitiũ. ꝙ iniusti supplicium. qꝛ ꝙ iustus celestium desiderio captus omnia tpalia siue habeat siue amittat: omnino nõ sentit. ꝙ iniquus qõ cuꝫ de lectatiõe habuit sine dolore nõ perdit. O facinus inauditum suaui iugo xpi ꝓtempto ferreũ cupiditatis imperiuꝫ voluntaria mentiũ indignatõe suscipimus. ꝙ abiecto dñi nostri leui onere. qõ subiectos nõ onerat. sed honorat. ñ deprimit omino sed subleuat. plumbeum pondus cerucibꝫ nostris aggregamus. quod citius deponi pt ꝗ ferri qꝛ ipsa cupiditas ꝓtemni põt. facilius ꝗ expleri. hec prosper Cauenda est ergo ꝓcupiscentia diuitiarũ qꝛ diuitie possessores suos non faciant sed magis irritant ꝙ cruciant. Unõ dicit valerius diuitie nõ faciant sed magis irritant possidentẽ. Et damasus nulli est dubium. ꝙn maiꝛ sit cruciatus auari oĩa possidẽtis ꝗ paupis penitus nihil habentis. De eadem pauptate etiam dicit seneca. Honesta res est ꝙ leta pauptas. qui cũ paupie bene ꝓuenit. diues ẽ Non qui parũ habet sed qui multa cupit paup est. Que sunt maxime diuitie. nõ desiderare diuitias. Quis plurimũ habet. is qui minimũ cupit. Que maxima egestas. auaritia. pecunie imparẽ oportet nõ seruire. Utendũ est diuitijs nõ abutendũ. Fortiꝛ est qui cupiditatẽ vincit ꝗ qui hostem subiicit. Est em difficillimum seipsum vincere pecunia nõ faciat auariciã sed irritat. ido semp indiget pecunia. mihi crede nõ potes esse diues ꝙ felix. Scire vtiq; pauptate maxima felicitas est. Vultũ est nõ coꝛrũpi diuitiarũ ꝓtubernio. Magnus est ille. qui in diuitijs pauper est Nemo alius est deo magis dignus ꝗ qui opes cõtẽpsit hec Seneca. Infelix ergo est qui inhiret diuicijs ꝙ rebus transitoꝛijs que diu cũ homine pmanere nõ possunt. nam fallaces sunt ꝙ se diligentes decipiũt. vñ hea. greg. Fallaces diuicie sunt. q̃ nobiscũ diu permanere nõ possunt fallaces sunt. q̃ mentis nostre ĩopiã nõ expellũt. Tole autem diuicie sunt. que nos diuites virtutibꝫ faciũt Si fratres carissimi diuites esse cupitis. veras diuicias amate hec greg. R Vere autez diuicie sunt sancte vtutes. que homineꝫ in ꝓscia diuiteꝫ faciunt. De talibꝫ diuicijs dicit beatus aug. Bona conscientia. iusticia. misericoꝛdia. castitas ꝙ sobrietas. qui talibꝫ rebꝫ plenus est. diues erit. etiaꝫ si de naufragio nudus exierit. hec aug. Et beatus Bernardus Filij Adam. genus auarũ ꝙ ambitiosũ audite. ꝗd vobs cuꝫ terremis diuicijs et glozia tẽpali que nec vere nec vestre sunt. Vere diuicie nõ opes sunt sꝫ virtutes. quas secum poꝛtat conscia. vt ĩ perpetuum diues fiat. hec Ber. Tales igitur diuicie nobis desiderande sunt que animam oꝛnant. idest vtutes sunt quibꝫ nemo habũdare potest nisi ꝓꝛ renunciet carnalibus diuicijs De hoc dicit Prosper. ille nobis ãbiẽde sunt diuicie. que nos oꝛnare possint. vt sũt diuitie virtutũ. patrimonium em coꝛdis diuicie sunt incoꝛruptibiles moꝛ quibꝫ non habundant nisi qui carnalibus diuicijs ex coꝛde renunciãt. hec prosper. De sunt diuicie videlicet vtutes quas debet vnusquisq; cũ diligenti studio ꝙquirere qꝛ ꝑm dictum beati Ber. Nulla pauperras pniciosioꝛ est ꝗ penuria virtutum. vñ valde cauenda est auaricia. que homines agitat ꝙ nullu quietum esse pmittit. qꝛ nõ habentes diuicias cupiditate toꝛquentur. possi

ventes vero eas sollicitudine cruciãt. Idcirco amãde ⁊ requirẽde sunt viz tutes. qui se possidentes beatos efficiunt Ñ maximus. Cũctos quippe homines. quos agitat auaricia. nullũ de his quietũ esse ꝓmittit. Di eñi qui nihil habent cupiditate torquent. illi q̃ diuicias possidẽt. sollicitudie cruciãt Quid igit fratres putatis habere auri diuicias. Ego dixerĩ maiores esse diuicias. nõ hñe aurũ. Preciosior enim mens est. que aut despicit q̃ que aut requirit. Maiores plane sunt diuicie nõ habere aut. sed aut hñtibꝫ eminere. Qui eñi. ꝓtis habũdat bonis seculi thesauros nõ requirit. Bona eñi propria. honestas. sobrietas. misericordia. castitas. que bona oñia auro sunt magis pciosa. quibꝫ argẽtiva sa comparari nõ possunt. Honestas vero non emit sed acquirit q̃ nõ ꝙstat pcio ꝙ virtute hec Maximus. Ñ diues in conscia securius quiescit ĩ terra q̃ dives in purpura teste beato Aug. Notãdũ ꝙ triplex ẽ abrenũciatõ quã describit hugo. de sancto victo. Exponens illud. Exi de terra tua et de cognatõe tua ⁊ de domo patris tui ⁊c. sic dt De terra nostra exim? qñ ea q̃ foris possidẽt terrena bona derelinquim? De ꝙgnatõe nostra exim? qñ vicꝫs q̃ in nobis ⁊ ex nobis nata sunt renũciamus. De domo patris nostri eximus qñ mundũ omnez ⁊ ea que in mundo sunt. ꝓtus a cogitatõe nostra seq̃stramus. ⁊ omnẽ anĩ intẽtõz ĩ sola eterna defigimus. hec Hugo. hec autez triplex abrenũtiatio specialiter ꝓtinzad monachos ⁊ ad religiosas psonas. in qua virtute tenẽt se exercere ⁊ cũ oñi studio ꝓut valẽt et domin? donauerit adimplere. vnd pafuncius abbas in collatione sua sic dicit. De abrenũtiacionibus disserẽtiũ ꝙditiones tres eẽ. et patrũ traditio. ⁊ sanctaꝝ scripturaruz demõstrat auctoritas. quaslꝫ vnũquẽq̃ nostrũ oñi studio oportz adimplere. Pria est. q̃ corpaliter vniuersas diuicias mũdi facultatesq̃ ꝓtenimus Secũda qua mores et vitia affectusq̃ pristinos animi carnisq̃ respuimus. Tercia qua mẽtem nostrã de pñtib⁹ vniuersis ⁊ visibilibus euocãtes futura tm̃mõ ꝓtemplamur. ⁊ que sunt inuisibilia ꝓcupiscim? Que tria vt fil pficiãt ec Abrahe legimus dñm ꝓcepisse cũ dt ad eũ Exi de terra tua ⁊ de ꝙgnatõe tua ⁊ de domo patris tui Primũ dixit de terra hoc ẽ de facultatibꝫ mũdi huius pibꝫq̃ terreis. Scdo de ꝙgnatõe tua id est conuersatõe tua ⁊ moribus vitiis ꝓtemplamur ꝙ apostolũ iã nõ ea que vident sed que nõ vident. que eñi vident tpalia sunt. que aũt nõ videntur eterna sunt. Et exeuntes corde de hac tpali acvisibili domo in illã q̃ sumus ꝓmansuri nostros oculos mentẽ q̃ dirigamus. qd tunc implebimus. cũ in carne ambulantes nõ ꝙm carnẽ militare ceperimus dño. iam beati apostoli sententiã ope ac virtute clamãtes nostra cõuersatio in celis est. Hec pafuncius. Qui igit vult frui eciam in ꝓsenti vita dulcedie dei ⁊ ꝙ sentire ipsum spiritum sanctũ suscipere. nõn solũ debet oñe terrenũ ⁊ qd delectat ĩ seculo ꝓtemnere. verũ eciã seipsuz abnegare ac cõtemnere. de hoc dicit bra. Augu. ꝓcedat spiritus sanctus in me duz ⁊ dicat amatori suo. vis me frui volo. ꝓtemne qcũq̃ terrenũ cõtẽpti

parum feciſti.quid amplius.ꝓtemne quodcūq; delectat.ꝓtēpſi.adhuc parum feciſti.Et dixit amplius ꝓtemne te ipſum. ꝓtempſi.iā multa feciſti. ſic inueniſti me hec Aug.valde nāq; placet deo talis humiliatio.quādo homo ꝓpter deū ꝓtēnit ſeipſum vnde Beda Nullas deo gratas hoſtias ymmolamus.niſi ſibi in ꝓtemptu noſtri ac vilipenſione humili placeam?.dicit de hoc fortunatus Ad hoc vt criſto digne ſeruiam.digne viuā neceſſe eſt.vt pro criſto me viuaciter totaliter ꝓtemnam q; nemo criſtum ſequit.niſi carnē ſuā crucifigat.nemo autē ſe crucifigit hominū niſi p ſuūpſius felicē ꝓbabilēq; ꝓtemptū hec fortunatus ¶ Unde qui pfectus monachus eſſe deſiderat oportet vt nō ſolū renūciet omib; que poſſidet.ſed eciam vt moriat mundo et ſemetipſum abneget.teſtat hoc beatus Jheronimus qui ſic dicit Si qs nus ſpecialit ſacerdos ⁊ monachus in quo tamē in ſpeculo relucz pfectio non ſolum renūciet omnib;.que poſſidet ſed eciā abnegz ſemetipſum ita vt mortuus ſit toti mundo.oportet nāq; hominem.qui capere vult pfectionez et tenere.ita mortuū eſſe mūdo vt rāq; mortuus nichil de reb; ſecularib; ſentiat.ita vt cū apl̄o dicat Noſtra ꝓuerſatio in celis eſt Itaq; nos oportz per multas tribulatoēs acq̄rere regnū dei Errant in via qui p diuicias ⁊ delitias feſtinant ire .Signū manifeſte dānationis eſt in hoc mundo ſua bñ placita aliquem aſſequi. ⁊ a mundo diligi.hec Jheronimus Circa qd Scien dum q; ꝯuis ꝓtēptores mūdi ⁊ pfectioſiorem graciā ⁊ habūdāciores ꝓſolatiōz ſpiritualis dulcedīs a dño pcipiant.ꝓpter hoc tamen nō priuant eciā minus pfecti.q; peccatores poſt emēdationem vicioruz.poſt executionem bonoruz operuz.conſolationem anīe ſue ⁊ graciam eciam ipſi ꝓſequuntur a domino. Minor tamē eſt illo qui ſe per contēptū mundi ⁊ rpaliuz rerū ſe gregat a mūdo. De hoc yſaac abbas firie fic dicit. Eſto liber a multa ſollicitudine corpis.rerūq; pturbatōe.vt delectabilem degustatiōz in anīa tua degustes per dulcem ꝓſideratōz.que exuperat omnem ſenſum.⁊ ſenciat eā anima perſeuerando in ipſa.niſi enim homo deſtruat a corde ſuo ſollicitudinem ſecularium ꝓter neceſſarium vſum nature.ac dimittat dominū curare de ipſis.ſpiritualis ebrietas in ipſo non mouebitur. ⁊ conſolatōnem illam non ſenciet de qua erat apoſtolus conſolatus quando dicebat. Noſtra conuerſatio in celis eſt.Et itez Viuo ego iam non ego.viuit vero in me criſtus.Hec autem dixi.non ſuccidens ſpem ita videlicet q; niſi quis attīgat ſummitatem perfectōis non ꝓmereatur graciam dei aut ſibi conſolationem inueniat occurrentem. In veritate eñ cum aliquis cōmiſſa publica uerit ⁊ ab eis ſe elongauerit omnino. et acceſſerit conſtanter ad bona in modico tempore ſenciet auxilium. q; ſi p ſeuerauerit aliquantulum inueniet cōſolationem anime ſue. et remiſſionez peccaminum conſequetur. ⁊ habūdāciam recipiet bonorum.et gratia dignus fiet. Verumtamen minor eſt illo in comparatione apud perfectionem qui ſeipſum ſegregat a mundo.et inuenit in anima ſua beatitudinis ſecretum et cōꝓhendit illam rem ꝓ qua criſtus aduenit hec Yſaac Abbas

¶ Unde notandum q; duo ſunt genera iuſtoz Sunt nāq; nōnulli qui ſic celeſtia appetūt vt tamē a terrenoz

spe minime distant patrimonia tres sibi a domino traditas ad necessitatem sibi possident. et tamen ad res ipsas quas possident ex desiderio non obligantur. Et sunt nonnulli qui ad perhendendū culmē perfectōis accincti terrena derelinquunt. rebo habitis se nudant t psolatiōz de exteriozibo habere nolunt. De talibo bñtus gze. viij. mo. exponens illud. Desperaui neq3 vltra iam viuam sic ait. Sunt nonnulli iustoz. qui sic celestia appetunt. vt tamē a terrenorū spe nō frāgātur. largita diuinit? patrimonia ad necessitatis subsidiuz possidēt. honozes tpalit ipensos tenēt. aliena nō ambiunt. suis licitentuntur qui tñ ab eisdem rebo quas possident alieni sunt q2 adhuc ipsa q possidēt ex desiderio nō tenēt. Et sunt nōnulli iustoz qui ad phēdendū culmen perfectōis accincti dum altiora interius appetunt exterius cuncta derelinquunt. qui rebo habitis se nudant. gloria honozis expoliant. qui in terrenozum desiderio p assiduitatē se anī mozoze afficiunt. habere de exteriozibus consolatōz nolunt. qui i terremis gaudijs dum mente appropinquunt. vitā in se fundit ?cozpe delectatōis necant talibo namq3 p pauluz dicit. Mozti eē estis t vita vestra abscōdita est cū cristo in deo. Hoz voces psal. exprese rat cū dicit. Concupiscit t deficit anima mea in atria dñi. Concupiscit eē sed nō deficit qui iam quidem celestia appetit sz adhuc a terrenoz delectatōibus minime laxat. Concupiscit vo et in dei atria deficit qui cū eterna desiderat in amoze tpaliuz nō pdurat. hinc veritas dicit. Si quis vult venire post me abneget semetipm. Bene ergo dicitur. Desperaui tc. Justis quippe propzium est desperare pñtis vite bona. electōz deserere. mansura querere. t rebo tpalibo fiduciā nō habere qui hec agens neq3 se vltra viuere asserit. qa vicz viuificatrice mozte quotidie a vita se passionis occidit. hec gze. Ex qbo verbis colligere possumus qvtriq3 istis placent deo t retinēt licita terrena quibus tñ pcessum est vt secularibus vel alijs dūmodo illas nō pponāt deo vel qui ptemnūt pfecte mundū t abrenunciant, prietati. vt sunt monachi t oēs religiosi. qui fugiētes seculū solum deum t celestia diligūt. multo magis tñ acceptiozes sunt deo isti. q ptēnentes t relinquentes omnia secuti sunt cristum. q3 illi q possidentes terrenā substāciā t elemosinam faciētes t a prauis opibo se custodiētes viuūt t puersantes in seculo. q2 qui laudabiliter conuersantur in hoc seculo amici dei sunt. Qui vo ptemnūt mundum t ea que in mūdo sunt t soli deo adhxrere p amorem t vacare p contēplatōz desiderant. carissimi dñi nūcupantur t sunt. Et ista tangit hxa gzeg. sup cantica exponens illud dictū. Comedite amici t bibite t inebziamini carissimi sic dicit. Qui comedūt amici qui vero bibunt t inebziantur carissimi esse phibent. In quibo verbis intelligi dat q3 in hoc loco pmedere bonum est. sed bibere t inebziari amplius est. Sunt mimiz quidā in sancta ecclesia. qui sic diuina audiunt vt celestia plusq3 terrena amare discant. pro eoz desiderio multa pauperibo tribuant. a prauis se opribo custodiant. nulla aliena violenter rapiant ecclesie predicatōz libenter audiāt. fide se instruāt quam t operibus sanctis exercitāt t cū vxozes habeāt. pignoza nutriant t suas res diligāt. q3uis his oibo deū pponant. Hi profecto pmedūt t amici sūt. t scriptūrā audiētes tlez efectōz sibi assumūt vt si ad sum-

mam refectõis adhuc nõ resurgũt. tamen ſm modũ suum pfecti in ꝓceptis diuinis sine crimine viuũt. Unus vo alq qui tanta auiditate scripturaz audiũt vel legũt vt ꝓtinus cũctis operibus abdicatis sola celestia ambiãt parentes. vxores. dños. filios q omnia transitoria abiciunt. solũmõ cristum sequi q amplecti ꝓcupiscũt. eius desiderio se affligũt ieiunijs. afficiũt lacrimis. exerent meditatõibꝫ diuinis. sola que sunt eterna cogitãt. ꝓfectõibus vacant ad hoc laborãtes vt ea que retro sunt obliuiscẽtes in ãteriora magis se extẽdãt. quo pfecto isti qd aliõ agunt nisi bibẽtes inebriãt vt dũ omnia terrena p desideriũ obliuiscũt. iumereãt ſz eẽ kñi hꝰ gze. ✠ Tales eriaz viri ꝓfectores mũdi q sequaces cristi qui ꝓpter amorẽ dei in hoc seculo magnã penuriã sustinent q aduersa patiunt in extremo cũ dño iudices ve hoc beatus gze. ꝛ. mo. exponens illud. Lampas ꝓtempta apõ cogitatões diuinũ sic dicit. Deꝓcõtingit vt iustus q ad eternã felicitatẽ ducit. cõtinua hic aduersitate deprimatur nõ hũc rerum babũdantia fulceat. nõ dignitatum gloria honorabilẽ ostendat. nulla ei obsequenciũ frequẽcia suppetat. nulla hũc bũanis oculis vltiõ põpa ꝓpinat. a cunctis vo desperatus cernitur. q huius mũdi gratia ĩdignus estimatuz ſz cuz añ occultis iudicis oculos ꝓtribꝫ emicat. vite meritis clorescat honorari meruit. despici non refugit. corpus ꝓtinẽtia afficit. sola in añio dilcõe pigescit mẽtẽ ſp ad patriaz ꝓpat. q p iusticia de ꝓceptis ꝓtẽlꝰ exulat. afflictis ex corde ꝓpatit. de bonorum pſperitatibꝫ quasi de ꝓprijs letat. sacrijs ꝓbi pabula in mẽte solicit? rumi nat. q inquisitus a quolibet eloqui dulciter nõ ignorat. Bene ergo iusti simplicitas q lampas esse dr q ꝓtempta quia interius lucet. ardet flãma caritatis. foris nulla gloria resplẽdet decoris. Lucet ergo q despicit qflagrans virtutibꝫ ab eis non estimatur. Dementes quippe carnaliuz pensare bona nõ valent nisi que carnaliter vident. Ex notanduz qõ sequitur. parata ad tempus statutũ. Statutũ quippe contempte lampadis. tempus est extremi iudicij ꝓdestinatus dies. quo iustus quisq; qui nũc despicitur. quãta potestate fulgeat demonstrat. Tunc em iudices cũ dño venient. qui nunc ꝓ deo inultieiu dicantur. tunc eoꝝ lux tanto lacius emicat. quanto eos nunc manus persequentiũ durius angustat. tunc reprobozuz oculis patescet q celesti potestate subnixi sunt. qui terrena sponte omma reliquerũt. Ñ electis suis veritas dicit. Vos qui secuti estis me q cetera. Quia quisquis stimulo amoris diuini excitatus hꝰ possessa reliquerit. illic p culdubio culmen iudiciarie potestatis obtinebit. vt simul iudex cum iudicevenit qui nunc consideratõne iudicij sese spontanea pauptate castigat q tales veritas iam nõ famulos ſz amicos denunciat dicens. Jam nõ dicã vos seruos sed amicos meos. Quo ciens ira q nũc pro amore veritatis se se humilient libenter tot tunc in iudicio lampades chorusca. Dicat igit lampas ꝓtempta q cetera. quia vnius cuiusq; anima velut abiecta contemnitur. dum degener inferius gloriam nõ habet. sed admirabilis cernitur duz de sup fulget. hꝰ gze. ✠ Notãdũ eẽ q sũt q sũt papes rebꝫ q non spiritu. q libenter diuites essent sed non possunt vt sunt pauperes mundi q tales non sunt beati q? q̃uis pauperes sũt ĩ sub

stantia terrena. auarissimi tamen sunt in inordinato affectu. De talibus sic dicit basilius. Non omnis quem pau pras premit beatus. sed qui cristi pre ceptū mundanis pretulit opibus. plu res enī sunt paupes in substantia. aua rissimi vero sm affectū. quos nō saluat pauptas. sed affectus damnat. hec basi lius. Unde illi sunt soluz beati. qui esu riem ⁊ pauptatē patiunt ꝓpter regnū celoꝝ. teste beda qui dicit. Qui ꝓpter di uitias hereditatis christi. ꝓpter panez vite eterne. ꝓpter spem celestiū gaudi orū fletus esuriez pauptatemqꝫ tolerat. beatus est. Multo aūt beatior. qui has virtutes iter aduersa amplectiñ trepidat. hec beda. Qui igit paupes es seueraciter volunt. necesse est vt hūili tatem pacientiāqꝫ in sua penuria habe ant. qz sicut hūilitas facit diuites pau pes spiritu. ita supbia facit paupes di uites ac supbos mentis affectu. Unde dicit beatus aug. Paup in multis diui cūs ē. diues humilis spiritu. nihil ha bens quasi diues paup supbus mentis affectu. Dicit etiā de hoc cassiodorus Paupes dei sunt qui mūdana supbia derelicta. humilitati se ꝓ omnia tradi derunt. Nam ⁊ si paup supbiat. nō est dei paup. ⁊ si locuples humilitatē di ligat nō est seculi diues Volūtates enī taliū sunt inspiciēde nō noīa. hec cas siodorus B Uñ habere diuitias ñ est pctm̄. sed seruire diuitijs ꝓ affectu inordinatū eas diligere. De hoc dicit quedam glosa habere diuitias licitum est sed nō seruire. diuitijs ei seruire est deū negare. Et beatus greg. Non est cē sus in crimīe sed affectus qui ergo pos sidet diuitias terrenas ⁊ nōdum valz eas relinqre. vtatur illis licite ad glo riā dei. ⁊ nō apponat animū. vt illas di ligat ꝓ inordinatuz affectum. Ad hoc hortatur. beatus greg. sic dicens. Noli te fratres possidere ꝓ deficiuz que ꝓ vsum adhuc minime reliquistis. spez in solo redemptore figite. ad eternam patriam mente trāsite. Si enī mihil in hoc mundo amando possideris. etiam possidenda cuncta reliquisti. hec greg. Nam qui possidet diuitias. nec tamē cor apponit. vt illas amet sz potius sub se calcet eas suum affectum ab illis re mouendo. hic talis in corde suo locuz facit deo suo. Unde beatus augu. Diui tie si affluant nolite cor apponere. diui tie si abundāt. calca eas. ⁊ suscipe spē ex deo tuo. cum enim eas subter habue ris ⁊ ex illo ꝑpenderis cuz fuerint sub tracte. non cades. Abstinemus ergo nos fratres a possessiōe rei ꝓuate aut ab amore. si non possumus a possessio ne. ⁊ facimus locum domino. mihil enī gratius ei possumus offerre. qꝫ vt dica mus ei illud ysaie. posside nos. hec au gu. Et sicut malis diuitie impedimen ta sunt salutis. ita bonis sunt adiumē ta salutis. quia probis omnia coopan tur in bonum. Unō beatus ambro. Si cut diuitie impedimenta sunt repro bis. ita probis sunt iumenta virtutis De hoc dicit quedā glosa. Si tempa lia bona iustis subtrahuntur. ad pro bationem est. si dantur ad gratiarum actōnem est. quia bonis omīa cooper tur in bonum. hec glosa. Quicunqꝫ er go habuerit diuitias. cui tamē conces se sunt habere. vtatur illis ad necessita tem non ad voluptatem ⁊ hoc in timo re dei ⁊ magis studeat dirigere affec tū suū semp ab diligenda eterna bona vt eo expeditius deo possit per amorē adhrere. quia vt dicit origenes. ꝓ de us non dilectionem horū que in mun do sunt. sed vsum hominibus dedit. Dicit etiaz beatus aug. Non facile in uenīunt qui diligūt bona interioza id est ad interiorem hominem ꝓtinentia

que sola diligenda sunt. ceteris autez ad necessitatē vtendū nō ad gaudiuz pfruendū. nā si aīa dedita tpalibus voluptatibꝫ semp ardescit cupidita te. nec saciari pōt. ⁊ multiplici erum/nosa cogitatōe distenta simplex bonū videre nō sinitur Uñ amatores eterni tatis esse debemus. si vm deo ⁊ dño nostro cupimus inhrere. Et sciēdū q di cit quedam glosa. Non valent simul transitoria ⁊ eterna diligi. ergo qui e/ternitatē diligit. tpalia in vsu nō i af/fectu possidet hec glosa. Debet ergo qs q curam adhibere diligētē. ne tpalia bona diligat nec etiaz in eisdem q ad vsum habet fiducia ponat. nec etiam i bis que sibi habundāter assunt vanā letitiam habeat De hoc beatus grego. xxij. mora. sic ait. Prius itaq curan/dum est. ne quisq tpalia diligat ac de inde. ne in eisdē tpalibꝫ q nō ad delec tatōz sibi sz ad vsum retinet fiduciam ponat. qz sunt plerisq qui ⁊ si in rebꝫ trāseūtibꝫ fiduciā neq̄q ponāt. cū tñ sibimet ad vsuz necessaria habūde as/sunt mente tacita letant. q in re dubi um nō est. qz q̄nto quisq minus dolet q desint eterna. tanto magis gaudet. q assunt tpalia ⁊ qui minus dolet q de/sint tpalia certius expectat vt assint e/terna. hec gre. Uñ sancti viri desiderā tes videre spēz sui cditoris. omnē p/sentis seculi habūdantiam inopiā esti māt. qz menti veraciter querenti deuz nihil est in rebus creatis quod ei extra deū sufficiat. Dō bea. gre. xxij. mora. sic tangit dicens. Sancti quippe viri in huius pegrinatōis erūna. qui eam quam appetūt. sui adhuc cditoris spe/ciem ꝛtemplari minime sinūt. omnem psentis vite copiā inopiā deputāt qz vicz q nihil extra deū sufficit mēti. q veracit deū querit. Et plerūq eis sua habūdātia fit vehementer onerosa. qz hoc ipm grauiter tolerant qō festinan/tes ad patriam in itinere multa portāt Uñ fit vt hec cū indigētibꝫ primis de uote ptiant. electi g de multa habūdā/cia minime leant. quaz vicz p amore ce lestis patrimonij aut largiēdo dispen/gunt aut despiciēdo deserūt. hec greg. ¶ Et notandū q sunt quidā paupe/res spiritu ⁊ nō ibꝫ vt qui libēter eēnt paupes rebꝫ sz nō pmittūt qui diuici as nō p ea amore possidēt sz p amo/re dei vt cultū dei p eas amplificēt vel amori primi i deo vt primis iñ sub/uemāt vl p obediēcia iūcti principatus vt beatus papa Gregori. Et alq sancti episcopi qui paupes elegerūt esse sed iussu diuino aliter ordinatū ē. vt pri/cipes terre ꝓstituerēt ⁊ dispensatores rex ecclesiastica p alios. ⁊ inse pau/pertatis ꝓpositū nō abiciētes tāto lau dabiliores pauptatis sectatores. quā to etiam in diuicijs ab eius amore nō sunt separati. Uñ dñs noster loculos habebat cui angeli ministrabāt nobis per hoc condescendens. vt sicut nos mouendo excitabat ad summa. ita no bis etiam cōpateretur ad infima. De hoc dicit beatus Augustinus. Quare cristus habuit loculos cui angeli mi/nistrabant. nisi quia ecclesia ipsius lo culos erat habitura. oportebat em vt vnus mediator dei et hominum sicut nos excitauit ad summa ita nobis com pateretur ad infima. habebat enim do minus loculos ⁊ a fidelibus oblata cō seruans in suorum necessitatibus. ⁊ a lijs indigentibus tribuebat. tunc pri/mum ecclesiastice pecunie forma insti tuta est. vt intelligeremus quod precepit non esse cogitandum de crastino. non ad hoc fuisse p̄ceptū vt nihil pecu nie seruaretur a sanctis sed ne ideo p ter ista seruiatur ei. et propter inopie timorem iusticia deseratur. hec beatus

Augustinus. Ex quibꝫ verbis colligere possumus ꝙ serui cristi nõ solũ possidebunt celestia ꝫ etiã in ꝑsenti terrena ꝑ vsu necessario. ⁊ iõ vtuntur his rebꝫ. rãcꝫ nõ vtentes. qz in glozia dei omnia faciunt. qõ ꝓbat beatus Bern. sic dicens. non putent diuites huius seculi fratres cristi sola possidere celestia. qz sola ea audiunt in promissione possident ⁊ terrena. ⁊ quidez tãcꝫ nihil habentes sed omnia possidẽtes nõ mendicãtes vt miseri sed vt deũ possidentes. eo pro certo magis deus quo minus cupidi. Demicꝫ fideli homini totus mundus diuiciaꝝ est totus plane. cui tã aduersa cꝫ ꝑspera ipsius eꝙ omnia seruiunt ei ⁊ cooꝑantur in bonuz. Ergo auarus terrena esurit vt mẽdicus. fidelis ꝓtemnit vt dñs. ille possidendo mendicat. iste ꝓtemnẽdo seruat. Si habere contingat argẽtũ ⁊ aurum non utere ꝑ libito sed pro tpe. sic eris vtens illis quasi nõ vtens hec ber. Nam secundũ dictũ cuiusdam doctoris nihil habere interdũ est res necessitatis. nihil autem cupere est res virtutis. mirabiliꝰ eñ est non inhrere rebus possessis cꝫ omnia relinquere hec ille. Notandũ etiã ꝙ sunt quidaz pauperes spiritu ⁊ rebus qui diuicias nõ habent nec habere vellent. qui omnia ꝓpter cristũ ꝓpẽpserunt ⁊ reliquerunt. hi tanto feliciozes sunt. quanto a laqo cupiditatis elongati. hec igiꝭ virtus vicz voluntaria pauptas est. quodda genus martirij. teste beato Bernardo qui dicit. Felix voluntaria pauperras relinquencium omnia ⁊ sequẽtiũ te domine Jhesu. vere martirij est genus voluntaria pauptas. Quid mirabilius aliquod martirij genus quid grauius ẽ cꝫ inter epulas esurire inter vestes mlitas ⁊ ꝑciosas. algere. pauptate ꝑmi ter diuicias. quas offert mũdus. quas ostendit malignus. quas ꝓsiderat noster appetitus. an nõ coronabiꝭ qui sic certauerit hec Ber. D Sed ⁊ hoc Notãdum ꝙ multũ valet ad ꝓtemptum mũdi ac rez terrenarum frequẽs memoria mortis. ⁊ meditatõ futurorum tormentoz seu gehenne. qz in huiusmodi qui diligenter meditatus fuerit de facili cuncta ꝓtemnit. Unde dicit beatus Jheronimus. facile cõtemnit omnia. qui se semper cogitat moriturum. Dicit etiã de hoc Johannes. abbas montis sinai ĩ tractatu de. xxx. gradibꝫ In veritate xpi Jhesum diligẽs ⁊ in corde ⁊ corpe portans. in veritate futuꝝ regnũ ꝑticipare inquirẽs in veritate dolorẽ de peccatis suis ⁊ offensionibꝫ suis habẽs. in veritate memoriaz tormentoꝝ ⁊ iudicij eterni possidens. in veritate sui exitus memoriam reassumens. nõ vlterius curabit vel sollicitus erit. nõ de pecunijs. nõ de possessionibꝫ. nõ de parẽtibꝫ. nõ de gloria vite ꝑsentis. nõ de amicis. nõ de fratribus. nec de terrenis aliquibus vniuersaliter. sed omnẽ suã habitudinem ⁊ affectõz omnẽ ad aliquid passionem. omnẽ de his sollicitudinẽ excutiens. ⁊ odiens. insuꝑ ⁊ suam ipius carnem nudus ⁊ fine sollicitudine et absqꝫ pigritia seqꝫ cristũ. ad celũ semꝑ inspiciet ⁊ inde auxiliũ invocabit scom psalmistã. qui dixit. Adhesit anima mea post te. Sed ꝓfusio marie erat ista vniuersis predicta relinquẽtibꝫ post vocationẽ. ad quam vocauit deus et nõ homo. de aliquo sollicitari ⁊ curare non valent. nobis vtilitatem facere et ꝑdesse in hora necessitatis nostre vicz exitus nẽpe istud est qõ dñs dixit. Conuerti et aspicere retro non est aptum inuenizi ad regnũ celorum hec Jo. abbas. Ex istis igiꝭ ꝑbis colligere possumꝰ paucos eẽ modernoꝝ ꝑ

qui res temporales ac mundi gloriã veraciter ꝓtemnant. qz pauci modo reperiũt. qui deũz pfecte diligũt et morem corpis seu tormenta eterna pecca toribꝫ ꝑparata veraciter añ mentis oculos ponant. nã si deum veraciter diligerent et obitũ suum ac gehennã ignis eterni pfecte attẽderent. pfecto resterenas et gloriã mũdi ꝓtemnerent nec amarent. Ex quãto quis pfectius diligit deũ et diligencius attẽdit suũ occasum et futurꝫ iudiciũ. tanto expedicius ꝓtemnit mundũ. et ea que in mũdo sunt. Quanto vero quis tepidior est ī dei amore. et in ceteris tã ꝑmissis. tanto etiam negligentior ac tepidior est ī ꝓtemptu rerꝫ tpaliũ ac ceterarũ vanitatũ. ¶ Sciẽdũ etiã qꝫ paupertatis tres sunt spẽs. Sunt em̃ qui rebꝫ tpalibꝫ egent sed inuiti. et hꝰc solet vocari egestas. egent em̃ rebꝫ et egent bona voluntate. qua dicius nihil põt eẽ nihil em̃ dicius bona voluntate. Sed et aiq qui rebus habundant sunt tñ pauperes et hꝰc est aurea pauptas qz licet affluant diuicie. corda tñ noluntapponere hꝰc et illa piculuz habent. sapiẽs autem periculum vitat. Salomon autem sapiens erat. qui nõ desiderabat paupertatem. aliaz ꝙ illam que daret victui necessaria. que ẽ illa mediocritas. Est etiã adhuc tercia species hanc vocant phĩ. frugalitatẽ. Unde Sene ca. in epistolis ad lucilluz cũ laudaret pauptatẽ voluntariaz. sic ait Frugalitas idem est qꝫ voluntaria paupertas. Et he sunt tres vie et tres gradus Egestas. mediocritas. diuicie. qui gradiuntur per illas. pauper. mediocris. et diues. Mediocritas ẽ via media que tenenda est. qz ducit ad ciuitatẽ summi regis. a dextris vero et a sinistris fugit egestas et diuicie. mediocritas tribus simul id est paupi mediocri et diviti meabiliẽ et puia. ī alĩs vero duabus nõ ẽ sic. in vna em̃ ãgustat ꝑ egestatẽ. ī alia vo errat ꝑ superbiã. nõ dico tñ qꝫ q̃cũqꝫ diuicias possidẽt. vel q̃ laborãt egestate ad ciuitatẽ sũmi regis puenire neq̃ant. sz dico qz securior est mediocritas tenẽtibꝫ illã ꝙ sint diuicie vel egestas. In pciosa em̃ veste superbia. In pãnositate vo alienę rei ꝓcupiscẽtia timetur. mediocritas vero quasi mensura q̃dã ẽ. Utamur g̃ mediocritatis mẽsura. De hoc fixt? sic dicit. Vivis cũ leticia viuere. noli mitta colligere. oĩe qđ pl? ẽ bõi ꝙ necesse ẽ immicũ ẽ illi. Nõ amplius possideas ꝙ vsus corpis poscit. Sufficiẽciã studę seruare. ꝓtetus esse mediocribꝫ studę hꝰc Sixtus. Sed qz paupertas ẽ contempt? mũdi specialiter ptinet ad monachos et ad ꝓlonas religiosas. q̃ abrenũciauerũt ꝓprie voluntati et fecerũt votũ paupertatis et nihil ꝓprij hñdi nccẽ est. vt q̃libꝫ religiosus studiose imitari. q̃tenꝰ hoc qđ vouit deo diligenter adimpleat. voluntariã pauptatẽ obseruãdo. et se ab omni ꝓprietate cauẽdo. vt posit hãc vitã regnum celoꝝ possit possidere. De quo dicit dñs. Beati pauperes spiritu qm̃ ipsoꝝ est regnũ celoꝝ ¶ Sed notandum qꝫ sunt nõnulli religiosi. qui quidem pauperes esse voluũt sed tamen sine omni defectu qđ satis reprehensibile est. De quibꝰ dicit bea. bernar. Videmus aliquos pauperes. qui pauperes esse volunt eo tamẽ pacto. vt nihil eis defit. et sic diligunt paupertatẽ vt nullam paciantur inopiam hꝰc ber. Et sunt nonnulli religiosi qui in rebꝫ paruis vel alĩs quibuscunqꝫ a prelatis ipsoꝝ eis concessis vt pura libellis cultellis vestibus et ornamentis a lĩsqꝫ diuersis etiam in spiritualibus rebus delectacionem inordinataz habent et in talibus superfluitatẽ diligũt

quorum affectus per huiusmodi vanitates viciatur. quia sicut aurū habere nō est vitiū sed auri cupiditas. sic habere cultellum vel aliam rem non est vicium sed appetitus inordinatus illarum est vicium Ñ beatus bernard? Non multū distat q̄cūq; substancia vilis vel p̄ciosa requiratur. dūmodo eq̄liter sit coruptus affectus nō cultell? vicium est sed cultelli appetitus. nec aurum vicium est. seruari cupiditas hec Bernardus. Unde quilibet religiosus nūc vigilare debet vt no solū sit pauper habitu sed eciaz spiritu omnē cupiditatē quarūcūq; rerū a se excludendo vt regnū celoꝝ assequi valeat. a domino repromissuz. Dic igiſ habemus de ꝓtemptu mundi ⁊ de virtute pauperratis. Filius

Habita nunc informatōe de ꝓtēptu mundi et de virtute pauperratis. que iam virtus sequatur pauperratem de hoc cupio edoceri

Capitulum X Pater

Scire debes qđ post ꝓtemptū mundi seu pauperratem sequitur virtus sobrietatis quia qui pauper est in rebꝰ. sobrius ē in victu. nam inopes ꝓpter defectum facultatum alimenta delicata ⁊ superflua habere nō possunt et iō sobrie viuunt. maxime cū hi hoc faciunt. q̄ ꝓpter cristi amorem diuicias seculi ꝓtēpserunt. Notandū aūt q̄ sobrietas est virtus. qua corporis alimenta cū moderatōe admittim?in cibo potu ⁊ somno. Sumiſ etiā pro moderamine ab omni superfluitate. ⁊ in rpancia mentis ⁊ corporis. vñ dicit. Sobria mēſ et sobrius sensus. sed prout accipitur pro restrictiōe alimentorum. illa est q̄ et pſimonia vel abstinentia dicitur. et opponitur vicio gule vel castrimargie. que est ventris ingluuies. Est autem sobrietas alia medicine. alia auaricie. alia ypocrisis. alia paupertatis. alia religiositatis. medicinalis fit ꝓpter sanitatem corpis ꝑseruandaz vel recuperandā. Auaricie. ad pcendū expēsis. ypocrisis pro humana laude paupertatis ꝓ necessitate pecunie. religiositatis vero pro virtute obtinenda. ꝓvicio calcādo. ꝓ penitentia agēda. ꝓ edificatōe ꝓximorum. ꝓ gloria eterna ꝓmerenda. pro arduo intellectu in sapientia inquirenda. naz sicut fenestra obstructa lino. obtenebratur. vt sepe videmus. sic ꝓ supabūdāciaz intellectus obscuratur. ꝓpter quod sobrietas est ēligenda. Sobrietas aūt sicut omnis virtus tunc solū est corazz deo meritoria. si ꝓpter deum principaliter fiat ⁊ fm deum. Et Notanduz ꝙ homo interior debet regere hominem exteriorem id est corpus ꝓprium ⁊ sic debet ei puidere prudenter vt necessaria ꝓpter puideat nec aliquid superflui impendat vt nō deficiat ante tempus ex penuria vel labore nec lasciuiat ex habundancia et quiete. Debet aūt intencio hominis sollicite circa studium sobrietatis ⁊ discretōis inuigilare. quia non ꝓpter corpus anima est creata. ſz corpus ꝓpter animam. vt illi seruiat ⁊ cooperetur ad ꝓfectum salutis ⁊ virtutis. anima vero ꝓpter deum creata est. vt ei inhereat ⁊ in hrēdo suauitate ipsius fruatur. ⁊ in fruendo sit beata. Et sciendum ꝙ sobrietas in tribo consistit vicz in quantitate qualitate ⁊ mōdo. In qualitate vt nō delicata ⁊ p̄cioſa et sumptuosa requirat ſz simplicia quibus valeat sustentari natura nō horitari et que de facili possunt haberi. In quātitate vt nō nimis nec sepius q̄ decet sed tēperate vt sit refectio corpis non onus. In modo vt nō ꝓ-

tunc requiratur nec impetuose aut in/ disciplinate ⁊ inordiate sumat ſz mo deste mature ⁊ religioseve dez mona chos et religiosos. ℟ Et Notādū q̄ ad ꝓseruandam sobrietatem mul/ tū valet ieiuniū. q̄ virtus ieiunij valde est diligenda q̄ saluti hominū est mi/ tū, ꝓficua naz ꝑ ieiuniū peccata remit tūtur, pena eterna euaditur ⁊ gratia. a domino ꝓmeretur. Unde dicit beatus bernardus Bonū ⁊ salutare est ieiuni/ um quo redimuntur eterna supplitia. dum redimunt peccata ⁊ nō solum est absolutio peccatoꝝ. sed extirpatio vi ciorum et nō solum obtinet veniā sed meretur graciam. nō solū velet pecca/ ta preterita· que ꝺmiſim? sed ⁊ repel/ lit futura. que ꝺmittere poteram?. hec bernardus. ¶ Nam virtus abſti nentie carnem spiritui subicit ardorē libidinis refrenat ⁊ extinguit. cogita ciones prauas remouet. ⁊ bonas inge rit. et cor ꝺritum ⁊ humiliatuz facit. De hoc dicit Augistinus. Ieiunium purgat mentem ⁊ subleuat. carnē spi ritui subicit. cor facit contritū ⁊ humi liatum. ꝺcupiscētie nebulas dispergit tis vero lumen accendit. Dicit ⁊ de e/ odem pſper. Temperātia facit absti/ nentē a peccato. sobriū. moderatū. pu dicū. tacitū. ⁊ verecunduz. hec virtus si in anima habitat libidines frenat. affectus malos tpat. desideria sancta multiplicat viciosa castigat. omnia in tra nos ꝓfusa ordinat. cogitacōes pra uas remouet. sanctas infert. ignē libi/ dinose voluptatis extinguit mētē trā/ quillitate placitā ꝓmit. ⁊ semper to tam ab omni vicioꝝ tempestate defen/ dit. hec pſper. Qui igitur vult vince/ re incētiua carnis. ⁊ tēptamēta diuer sa ꝺyaboli. abstinentie ac ieiunijs insi stere debet q̄ ꝺyabolus gulosos ac luxu/ riosos aggredit ⁊ oppugnat. ieiunā/ tes vero fugit ⁊ pertimescit. Unde bea tus Augu. Castra em̄ sunt ieiunia cristi anis. que eos a ꝺyabolica impugnati one defendunt. Murus igitur quidez est cristiano ieiunium inexpugnabilis ꝺyabolo. intransgressibilis inimico. Quis em̄ vnq̄z cristianoꝝ ieiunando captus est. quis sobrius victus est. tu/ mulentum aggredit ꝺyabolus. luxu/ riosum oppugnat inimicus. vbi autez ieiunium viderit fugit. metuit. perti/ mescit. terret pallore. debilitatur me/ diāte debilitate q̄ infirmitas cristia/ no fortitudo est. tunc est fortis infirmi tas. q̄n caro tabescit ieiunijs. anima pu ritate pingescit. quātū em̄ illi ciborū succus subtrahitur. tantū huic iustitie virtus augetur Tūc igit hō ibi cibis quidē ē ad secularia opa. sed fortis ē ad diuina hec Aug. Et scōz dictū ꝓ/ speri ardentes ꝺyaboli sagitte. ieiunio rū ac vigiliarū frigore restringēde sūt De abstinentia etiā dicit sic sydonius Abstinentia vitā prolongat. castitatē conseruat. deū placat demones expug nat. intellectū illuminat. mentē corro borat vicia domat. carnē exuperat. cor ipsum in dei amorem pertrahit ⁊ īflā mat. hec sydonius Unde saturato ven tre lux diuina videri nō pōt q̄ radi ns gratie dei nō infunditur. nisi absti/ nentibꝫ ⁊ castis hominibꝫ nā amor di uinus ī sobria ⁊ casta corda ⁊ corpora se ingerit ⁊ totaliter infundit. Ūñ di/ cit damascenus. Sane nobis abstinē tia inducitur. nam saturato ventre lux diuina neq̄z cernit. Et bea. Diomisi? Nulli ꝓfus lucet diuinus radius. ni fi abstinētia quis fuerit ⁊ castitate pre ditus. Et be. Ambro. ꝑ abstinētiā lux celica mēti ingenit. dulcedo dei influ it. amor diuinus se ingerit sapor supe/ nus se inserit. totaq̄z diuinitas se īmer

git. Et secundū dictū beati bern. Ubi curiosa ciboꝝ diuersitas. celestis paīs deserit mētē. ꝓterea abstinentia ⁊ ieiunium multum sunt amanda qz inimicum sunt spiritualis certaminis ⁊ splē doꝛ castitatis ac mateꝛ oratōis. necvaleꝛ a ꝓcupiscentia mala seduci. q̄ coꝛpus suum ꝑ discretū ieiuniuꝫ castigat De hoc dicit ysaac abbas. Jeiunium est ꝓtectio omnis virtutis. ⁊ inicium certaminis. ⁊ coꝛona ꝓmētiū. splendoꝛ castitatis. principiū vie cristiani tatis. ⁊ mateꝛ oratōis. sicut imitatur sanos oculos desideriū lucis. ita seq̄t ieiuniū. qđ cum discretōe fit desideriū orationis. cū sigillum ieiunij suppomēt oꝛi hominis in ꝓpunctōe meditatur. et coꝛ eius ꝓducit fructus oratōis. et male cogitatōes longe ꝓlongātur ab ipso. et ꝓcupiscentiaꝝ ⁊ inanium colloquioꝝ ē inimicus. nūq̄ vidit aliqs ieiunantem cū discretione a mala concupiscentia redactū in seruitutem. hec ysaac abbas. Et notādū ꝑut dicit hieronimus. ꝙ ieiunio passiones coꝛporis. oratione vero sanande sint pestes mentis. Iste etiam virtutes vicꝫ ieiunium ⁊ oratio sibi inuicem suffragant nam ieiuniū orationi deuotionem ꝓestat. oratio vero ipetrat ieiunandi virtutem. Unde dicit beatus ber. Jeiunium orationi deuotōnē ⁊ fiduciā donat oratio virtutem impetrat ieiunandi ⁊ ieiunium gratiam meretur orandi. Jeiunium orationē roborat. Oratio sanctificat ieiuniū ⁊ repꝛesentat domino. ¶ Jeiuniū aūt laudabile est fiē scribitur a beato hieronimo. Sint pura casta simplicia ⁊ non supsticiosa ieiunia. puraꝫ vt ieiunās sit absq̄ moꝛtali peccato. casta vt bona itētiōe fiāt simplicia vt non querātur delicie. Itē est ieiuniū bonuꝫ. melius ⁊ optimū Bonum est quod fit cū caritate ad satisfaciendū ꝑ peccatis. Melius qđ fit ad honoꝛem dei ⁊ ꝓximi vtilitatemꝫ. vt videlicꝫ cōtumeliā dei in suo coꝛpore vindicet. et pauperib⁹ tribuat qđ sibi subtrahit. Optimū ieiuniuꝫ est quod homo ex vna parte abstinet. ⁊ ex alia parte bona agere nō cessat. et etiam a vicijs se continet. Unde dicit yſidoꝛus. Hoc est peꝛfectum et racionabile ieiunium quando noster homo exterioꝛ ieiunat. ⁊ īterioꝛ oꝛat. Et beatus Jeromimus. Tunc ꝓclara est apō tenuum abstinētia coꝛporis. cū animus ieiunat a vicijs. Quid ꝓdest extenuari coꝛpus abstinentia. cum animus intumescit superbia. hec hieronimus ¶ Et notandū ꝙ quamuis coꝛpus abstinentia fit affligendum nō tamen est conterendum. modus em̄ in omnibus est habendus. Unde cura carnis habenda est. sed non in desideriis. ergo siue comedamus siue bibamus siue aliud quid facimus. omnia in nomine domini facere studeamus. ⁊ hoc pie sancte ⁊ religiose ac sobrie. qz post sobrium cibū sequitur etiam sobrius somnus. ⁊ talis salubris obseruantia multū valet ꝓ religiosis ⁊ sanctum oꝛdinem ꝓfitentib⁹. De hoc beatus ber. in epistola ad carthus. Affligendum ē aliquando coꝛpus. sed non conterendum quia modus in omnib⁹ habendus est. ꝓpter quod ad modicum sed nō in concupiscentijs cura carnis agenda ē Agenda ſo est sobrie ⁊ cuꝫ quadā spirituali disciplina. vt neq̄ ī modo ei⁹ neq̄ in qualitate neq̄ in quātitate appareat aliquid. quod nō deceat seruꝫ dei nō solū in hoc fz ⁊ omnē vitam nostrā. quāuis hominib⁹ occultā exhibere debemus sanctā ⁊ honestā omnē conuersatōꝫ nostrā. sanctis angelis ꝑspicabilē agere. ⁊ delectabilē. quāuis inter domesticos parietes inclusam. Di

ue ergo ꝓmedamus siue bibamus si ue aliud quid facimus omnia in nomi ne dñi facim⁹ pie sancte ac religio se. Si mā ducas mēsaz tuā ꝑ se satis sobziam sobzietas tua ponet. ⁊ cum mā ducas neq; totus mā duces. sz coz poze tuo suā refectionez ꝓcurante. mens nō omino suam negligat sz de memoria suauitatis dñi vel scriptura cum aliquid qđ etiā pascat meditādo vel saltē memozādo secum ruminet ⁊ digerat ⁊ ipa necessitas nō secularitez non carnaliter expleat sed sicut decet monachū. sicut ꝓuenit seruo dei. nam etiam ad sanitatē corpis cibus quam to honestius ⁊ ordinatius ingerit. tā to facilius ⁊ salubrius digerit. Ob seruandus est ergo sumēdi modus. vt non effūdat qui comedat aiam suā su per cibū ꝑueniendo tempus. nec ante hozā. Qualitas q̄ queliber vtit ꝓmu nitas fraternitatis. excepta causa ma nifeste infirmitatis. De condimētis vero sufficit obsecro vt ꝓmestibiles si ant cibi nostri. ⁊ nō ꝓcupiscibiles vel delectabiles. sufficit em̄ ꝓcupiscentie malitia sua. que vix aut nullo modo p trāsire pōt ad finē explende necessita tis. nisi p viam quātecūq; delectatōis Deide sicut de cibo sic ⁊ de somno di cendū est. Caue inq; si potes serue dei ne tutus aliq̄n obdormias. ne sit som nus tuus nō requies lassi sed sepultu ra corpis suffocati. nō repatio sz extic tio spiritus tui. Iturus ergo i somnū semper aliquid defer tecuz in memo ria vel cogitatōe in qua placite obdoz miasquod nōnūq; etiā sommiare iu uet. quod etiā euigilātē te excipiēs in stanta hesterne intentōis restituat. sic tibi noz sicut dies illuminabit ⁊ noz illuminatio tua in delitijs tuis. placi te obdormias ⁊ in pace requiescas fa cile euigilabis ⁊ surgens facilis ⁊ a gilis eris ad redeūdū in idē nō tot⁹ discessisti. sobriū em̄ cibū sobriūq; sen sum sequit sobrius somnus De quo post congruā quietē facile sensus coz poris ⁊ mentis euocare. ⁊ quasi ser uos domus patrisfamilias ad opa ne cessaria spiritui suscitare ⁊ remittere. Sic em̄ prudēs anī⁹ ⁊ deo dedit⁹ habe re se dz in ꝓscia sua. sicut prndēs pa terfamilias ī domo sua. nō habeat mu lierem litigiosam carnē suaz sz ad so brietatem morigeratā ⁊ assuefactā ad obediētiā ⁊ ad laborē paratā vbiq; in stitutam. ⁊ esurire ⁊ saciari. ⁊ habun dare ⁊ penuriā pati. hēat sēs⁹ exterio res nō ducessz fuiētes Interiozes so brios ⁊ efficaces habeat omnīo domū suam vel familiā cogitatōnū suaruz sic ordinatā vt dicat huicvade ⁊ vadat. ⁊ alij veni ⁊ veniat ⁊ seruo suo corpi suo fac hoc ⁊ faciat absq; ꝓtradictōe. Qui sic semetipz regit ⁊ ordinat in ꝓscien tia sua. bñ stat. hcc ber. O Scien dū etiā q̄ necessaria ē pugna ꝓtra gu lā ⁊ delectatōz ciboz. ne surrepat dñi sic ad alimēta accedēdū ē sicut adme dicamēta. Et tñ cū salutis causa coz pus reficit. adiungit se in ipso esu pe riculosa quedā iocūditas ⁊ inordina ta delectatio. ⁊ homo excedit mēsurā necessitatis. ꝓpter ānexā voluptatem. nā qđ necessitate satis iā esset. delecta tōi paz ē. Dñi etiā deuoti ⁊ sancti viri cū reficiūt corpus extra mēsurā neces sitatis nōnūq; in cibo vel potu rapiūt Ista ꝓmemorat hea. Aug. in libro cō fessionū quasi gemēdo sic di. Refici mus dñe de⁹ quottidianas ruinas coz poris edendo ⁊ bibēdo. priusq; escas ⁊ ventrē destruas. cū occideris indigē tiā meā sacieate mirifica ⁊ corruptibi le hoc indueris corruptōe sempiterna Nunc aūt suauis est mihi necessitas. et aduersus istam necessitatē pugno.

ne capiar. ⁊ quottidianū bellum gero in ieiunijs sepius in seruitutē redigēs corp⁹ meū. ⁊ dolores mei voluptate pellunt̄. nam fames ⁊ sitis quidē dolores sunt. vrunt ⁊ sicut febris necāt. nisi alimēto⁊ medicina succurrat q̄ q̄m p̄sto est ex p̄solatōe munez tuo⁊ in q̄bus nostre infirmitati celum ⁊ terra ⁊ aque seruiunt. calamitates delicie vocātur hoc me docuisti vt quēadmodū medicamēta sic alimenta sumpturus accedam. sed dū ad quietē satietatis ex indulgentie molestia transeo in ipsū transitū insidiat̄ mihi laq̄us p̄cupiscētie. ipe em̄ transitus voluptas est et nō est altius qua trāseat̄ q̄ quo trāsire cogit necessitas. Et cū salus sit tā edēdi q̄ bibendi. adiungit se tā q̄ pdisse qua periculosa iocūditas ⁊ plerūq̄ p̄ire conat̄. vt eius causa fiat q̄ salutis causa me facere vel dico vel volo. nec idem modus vtriusq̄ est. nam q̄ saluti satis est. delectatōi pax est. ⁊ sepe incertum fit. vtrū adhuc necessaria corporis cura subsidiū petat. an voluntaria cupiditatis fallatia ministeriū suppetat. ad hoc incertū hylarescit infelix anima. ⁊ in eo p̄parat excusatōis patrocinium gaudens nō apparere. quid satis sit moderatōi valitudinis. vt obtētu salutis obumbret negociū pietatis voluptas. his tēptatōibꝫ quottidie conor resistere. ⁊ iuoco dexterā tuā ad salutē mea. ⁊ ad te t̄fero estus meos. q⁊ p̄silium mihi de hac re nōdū p̄stat. audio vocē iubētis dei mei. Nō grauēt̄ corda vestra in crapula ⁊ ebrietate. Ebrietas est longe a me. misereberis ne appropi q̄t mihi. Crapula aūt non nūq̄ surripit seruo tuo. misereberis vt longe fiat a me. nemo pōt eē p̄tinens nisi tu dederis. Cōforta me vt possim. Audio quēdam rogantē. Aufer a me inquit p̄cupias ventris vī oport⁊ sancte deus meus te dare. cū fit q̄ imperias fieri. Ez in his tēptatōibꝫ positus certo quottidie aduersus p̄cupiscētiā māducādi ⁊ bibendi. ñ est em̄ q̄ semel p̄scidere ⁊ vltrius nō attingere decet nam itaq̄ freni gutturis ⁊ para laxatione ⁊ p̄strictōe tenende sunt. Et quis est dñe qui nō rapiet̄ aliquantulū extra meras necessitatis. quisq̄s est. magnus est. magnificet nomē tuū. Ego autem non sū q⁊ homo peccator sum sed ego magnifico nomē tuum ⁊ interpellat te p̄ peccatis meis qui vicit fecu lum numerans me inter firma mēbra corp⁊is sui. q⁊ imp̄fectō⁊ ei⁹ viderūt oculi tui ⁊ in libro tuo omnes scribentur. De illecebra odorū nō fatago mis cū absunt nō q̄ro. cū a sunt nō respuo paratus eis. eriaz semp carere ita mihi vitā dor fortitā fallor. sunt em̄ ⁊ iste plangēde tenebre. i quibꝫ mela tet facultas mea. que in me est. vt amemus meus deviribꝫ suis ipe se interrogans. nō facile sibi credendum existimet. q⁊ ⁊ q̄ ineſt plerūq̄ occultum ē nisi experientia manifestaret̄. ⁊ nemo securus esse debet in ista vita. que tota temptatio nominatur. hec Augu.

¶ Unde studiose debent iugilare religiosi vt cum sumunt alimenta. ne nimietate ciborum obruantur. q⁊ non p̄odest ieiunium. vbi nimia satietas ventris fuerit subsecuta. vnde Isidorus. Non reputanda est abstinentia. quam satietas ventris fuerit subsecuta. Dicitur de eodem in quodam sermōe sic. nihil p̄dest tota die lōgū tractasse ieiunium si postea ciborū nimietate obruatur illico mens repleta torpescit. ⁊ irrigata corpis nostri terra spinas libidinum germinabit. Fit ergo temperatus cibus. ⁊ nunquam venter nimium repletus. ⁊ plus semper de cibo cordis q̄ de cibo corporis cogite-

mus q2 intus in homine interiori fac/
ti sumus ad ymaginē dei. in corpe au
tem de limo terre facti sumus. Notā
dum etiā q3 facile esset sobrie 7 secun/
dum naturam viuere. adiuncto tñ con
dimento diuine gratie si nostra carna
litas 7 fragilitas admitteret. Ḡñ bea.
Ber. Facilimū quippe 7 delectabile es
set adiuncto amoris dei ꝺdimento se/
cundū naturā viuere. si insania nostra
nos ꝓmitteret. Hec bern. ℚ Et
sciendū q3 sobrietas ad mltā utilis est
primo em̄ valet ad satiffactionē ꝓ pec
catis vt sicut corpis voluptate pecca/
uimus ita castigatōe emēdemus. Itē
valet ad carnis lasciuiā reprimēdam·
vt que impinguata insolens facta est.
macerata discat spiritui obedire. Itez
valet ad multaz virtutū abilitationē.
Sobrius em̄ agilior est ad bonū 7 ca/
stior. cautior in lingua. ꝓmptior ad de
uotionē 7 purior in affectu. Item va/
let ad sapiētiā inquirēdam. q2 magis
sensum vigilem facit subtilem. 7 me/
moriam tenacē. Item valet ad aliorū
edificatōz. qui cū exterioza vident or/
dinata 7 tpata ꝺsciunt quid de interi
oribꝫ estiment que nō vident. Itēva
let ad meritū glorie recte ꝓ seipa q3 ꝓ
virtutibꝫ sibi cōnexis. q2 quo magis
hic nobis de voluptate subtrahimus
eo magis 7 hic spiritualibꝫ 7 illic ce/
lestibus delicijs habundamus. ℝ
Considerādum etiā est q3 tres sūt gra
dus sobrietatis. Primus eē pōt a cra
pula 7 ebrietate cauere. 7 debitā tpa 7
horas in ꝺmedendo subire. ne ieiunia
statutā leuiter frāgāt vel tpe icōgruo
epulis 7 potibꝫ temere inseruiat 7 ne
magis ad luxuriā q3 ad nature refecti
onē edendo 7 bibēdo studeat. Dcōs
gradus est etiā a quibusdaz licitis ab
stinere vt a carnibꝫ 7 vino 7 ceteris de
lectabilibꝫ 7 frequencius ieiunare. si/
cut deuoti religiosi 7 pēnitentes facere
solent. Tercius gradus est sic domuis
se gulam 7 sic docuisse palatū vt solus
sit ꝓtentus. que extreme sufficiant ne
cessitati. in q̄litate cibi 7 potus vt quo
simpliciorvictus. eo magis diligat 7
si aliqñ delicata sumere oporteat. non
delectatōez in eis sed solam necessari
am refectōz requirat fm dictū. Apo.
carnis curam ne feceritis in desideriis
Potest etiam esse alia distinctio de ꝓ
fectibꝫ abstinētie 7 sobrietatis S
Primus vicz gradus est paciēter ca/
rere cū nō pōt haberi cibus vel potus
delectabilis. 7 nō cōtristari qñ nō ha
bentur desiderata interdum. sicut qui
dam cū qñq3 nō hñt in mensa qō desi
derant ꝓtristāt dedignāt. murmurāt
verecūdiam abiciunt nec cogitāt ꝓ
fessionē suam 7 q3 aliqñ diuites secu
non habent omniū copiā que cupiūt
quanto magis religiosi 7 monachi. q̄
pauperes esse decreuerūt. Secundus
gradus abstinentie est velle abstinere
ꝓ deo etiam ab illis que haberi pos/
sunt amore sobrietatis ac paupertatis
et boni exempli. Tercius gradus ab
stinētie est posse sine difficultate absti
nere ab habitis delectatōibꝫ vel tantū
inde sumere puram necessitatē 7 hoc
non amore delectatōis sz recreatōnis
7 quamuis quo ad paupertatem maior
virtus sit non habere qō cupias tamē
quo ad fortitudinē abstinentie maius
est appetitum retrahere ab vsu vel delec
tatōe ꝑsentis voluptatis. q̄z absen/
tem non desiderare. caucius tamen et
securius est fugere corporales delecta
ciones. quia sepe victi sunt ī certamīe
qui mīnis voluerunt esse securi. 7 qui
ex ꝑsumptione sibi victoriā spopō/
derunt victi 7 ꝺfusi didicerunt q3 stul
tū est se committere periculis ꝑliozꝫ
vbi pōt oportune vitari. facilius enim

in litore nō submergeris q̄ i gurgite aquaꝝ. ¶ Notandū etiaꝫ diligēter circa esum carniū. nam vti carnibꝫ ⁊ vino potest fieri absq̄ peccato de se tamen est actus impfectōis. fit iq̄ absq̄ peccato. vñ dicit beatus aug. Qui cupiūt domino absq̄ impedimēto seruire. diugia nō appetāt. a carnibꝫ ⁊ vino abstineant. quātum corpis valitudo pmittit. Nō q̄ peccatū sit aut diugem habere aut carnem ⁊ vinū pcipere. hec Aug. De se tñ est actus impfectōis. vñ ⁊ hie. Hieronimus Concedūtur quidem nuptie carniū vsus ⁊ vinū sed horū abstinētia cōsilio pfectōi suaderur. Hec hieronim⁹. Patet ergo q̄ abstinere a carnibus alīsq̄ delicatis actum esse consonū pfectōi ⁊ econtra his vti impfectōꝫ quandam importat quantum de sui generis natura est nisi ad pfectōꝫ reducatur p circūstantiam superadditam. ¶ Et hoc fieri pt tripliciter. Primo requirit necessitas sustētatōis. Propter pter egritudinem vel debilitatē q̄d etiā cōcedit regula sancti Benedicti vbi admittit q̄ infirmi ⁊ omīno debiles possunt carnibꝫ vti p recuperatōe virium. Secūdo cū fit p caritatē cōdescensiuā sicut faciunt boni prelati. qui huiusmodi cibo nō pter se sed pter alios vtūtur. ⁊ hoc sobrie faciunt ⁊ cum timore dei. Tercio cuꝫ aliquis abstinet a cibo carnium vel ppomit abstinere. ⁊ tamē tēpore ⁊ loco cū ocurrerit causa racionabilis vicꝫ cum veniunt hospites reuerendi vel cū est ostitutus in alieno monasterio causa visitandi vtiq̄ huiusmodi cibarijs sobrie. ⁊ hoc de licentia superioruꝫ. qui in talibꝫ dispensare possunt non impedit pfectōꝫ. qz deus intuetur bonum ppositum ⁊ bonam voluntatem hominū vbi tamen sub intelligendum est de illis plātis vel subditis. qui possunt licite talibꝫ vti vel dare licentiam alīs talibꝫ vtendi. vt sūt moderno tpe abbates Cistercien. qui habent ex indulto dñi pape Benedicti. qui in talibꝫ cū eisdem dispensauit q̄ possunt in domo sua talibꝫ vti ⁊ alios huiusmodi alimento recreare.

¶ Ex p̄dictis ergo elucescit q̄ tam abstinentia a carnibꝫ ⁊ vino q̄ his vti potest quis perfecte vel impfecte. sed vnū scz abstinentia fit pfecte ex ppio genere. Alterꝫ vo ratione circumstancie adiuncte. vt p̄missum est. cum ex se tamen magis declinet ad impfectōnē. Hec tamen nō ideo dicunt q̄ cibꝫ in culpa sit. cum dicat Apostolus. Esca vos nō cōmēdat deo. Glo. sumpta vel non sumpta. Et beatus Augustin⁹ de doctrina cristiana sic ait. Quid locis ⁊ tpe ⁊ psonis conueniat diligenter attendendum est ne temere flagicia rephendamus fieri em̄ potest vt sine aliquo vicio cupiditatis vel voracitatis preciosissimo cibo sapiens vtatur insipiens vilissime gule flamma inuilissimum ardescat ⁊ famis quisq̄ poterit more domini pisce vesci q̄ lētica more Esau. aut ordeo more iumentoruꝫ. Hec augustinus. Sciendum vero est q̄ sunt nōnulli in setā religiōe qui ab esu carnium abstinent. qui tam huiusmōi cibo licite vti posset quātum offertur eis a superioribꝫ suis vt p̄missum est sed pter magis meritum se a tali alimento continent. Et sunt nonnulli qui cuꝫ offertur eis talis esus carnium per suos prelatos vtunt talibus simplici intētōe. vicꝫ vt possint ex hoc recreari ⁊ psequēter melius deo seruire. sed diligentiam magnaꝫ adhibere debent tam abstinentes q̄ huiusmodi cibo vtentes. vt sine scandalo hoc fiat videlicꝫ. vt abstinentes non iudicent mādūcantes. quasi hoc faciant pter

aliquam lasciuiā ꝙ gulositatem. ꝙ mā
ducantes non spernant eos. qui a tali
bus se abstinent quasi hoc agant ꝓpter
vanaꝫ gloriaꝫ vel laudē humanā. Unō
paulus ad Romanos. Is qui mādu
cat non manducātem nō spernat. ꝙ q
nō manducat manducātē nō iudicet.
Unde cū omi studeo abstinētes inui
gilare debēmus vt hoc qō faciūt ad laudē
dei. ꝙ ꝓpter salutem animaꝝ suaꝝ saga
citer circa hoc humilitatē ꝙ pacientiaꝫ
habeant. ne meritū suū ꝑdant. qz non
nūq̄ aliqui ꝓpter huiusmodi abstinē
ciam in quādam elatōꝫ extollūt. arbi
trantes se ceteris esse meliores ꝙ iō de
cipiuntur. ꝙ in futuro premio priuan
tur. Sepe eciaꝫ aliqui ꝓpter abstinēci
am vel alias ꝟtutes quas exhibēt a ꝓx
imis infirmioribꝫ despiciūtur ac eciaꝫ
iudicant asserētes eos talia agere ꝓpt
vanam gloriam vt possint ꝑ hoc prela
tis ꝙ alijs placere. Si vero ꝓpter talia
conuicia ipi abstinentes rapiuntur ad
impacientiam ꝙ scandaluꝫ faciūt alijs
iniuriam suā ꝓverba impacientie vin
dicando meritum suū ꝑdunt. quānis
bona intētōe prius abstinuerunt. qz ꝑ
turbulenciam mētis ac impacientiam
proximi caritatē in se vulnerant ꝙ per
ꝺsequens alios ꝑ hoc scandalizant et
iō peccāt. Uñ veraciter abstinētes de
bent summā diligētiaꝫ adhibere vt in
hac virtute ꝙ in alijs si quas hñt ꝟtuti
bus se nō eleuent sed verā cordis hūi
litatē habeant ꝙ si ꝓpter huiusmōi ab
stinenciaꝫ vel quascūq̄ alias virtutes
per infirmiores ꝓximos despiciātur
seu iniuste iudicantur aut eciam ypo
crite appellentur. ꝺ tales iniurias sibi
illatas clipeū pacientie opponant. ne ꝑ
viciū impacientie meritu suū ꝑdant.
Quid em̄ poterit nobis obesse si om
nes derogent. cum ꝺscia nos defendat
Vel quid prodest nobis. si omnes lau
dent qñ ꝺscia ꝓpria nos accusat. De
hoc dicit bea. gre. ¶ In omni qō
de nobis dicit̄ sp taciti ad mentē re
currere debemus interiorez testē ꝙ iu
dicem querere. Quid em̄ ꝓdest si om
nes laudent. cuz ꝺscia accuset. ꝙ quid
poterit obesse si omnes nobis derogēt
ꝙ sola nos ꝺscia defendat. hec gregor.
Uñ vere abstinentes ꝙ religiosi cōtra
hmōi iniurias pacientiam habeant. vt
eis ex hoc maius merituz crescat ac a
domino ꝓvirtutē pacientie copiosius
premium in futuro ꝓcipiant. Illi vero
qui vtuntur esu carnium debent tali ci
bovti sobrie. ꝙ cū timore dei. ꝙ alios
qui a talibꝫ abstinent nō spernere. vel
iudicare vel iniuriose obicere nec ꝓpter
abstinentiam. ꝙ alias virtutes contra
proximuz aliquā inuidiaz spiritualē
habere ſz pocius ꝺgaudere de spiritu
ali profectu fratrum suoꝝ ꝙ bonuz qō
in se nō habent debent in alijs diligere
qz qui diligit bonum ꝓximi ꝓticeps
efficitur huius boni. et virtutis qō
habet proximus. Et qō in se nō habet
ꝑ ꝓpriam virtutem. habebit tñ per fra
ternam caritatez. Uñ de hoc per quē
dem doctorez sic dicit. Qui bonū qō
in se nō habet in altero diligit de non
suo suum facit. Ecce q̄ fructuosuz est
diligere bona ꝙ virtutes proximorez
iō debet vnusquisq̄ alteri fauere ī do
mis spiritualibꝫ sicut sibi vt bonuz qō
per se habere non valet per caritatem
fraternam possideat. ¶ Notādū
eciam de esu carnū ꝙ quilibet mona
chus ordinē Cysterciens. ꝓfessus ab
stinere debet a tali cibo nisi offerat̄ ei a
suo prelato qui potest ꝓpter suū indul
tum apostolicum in talibꝫ dispensare
vel necessitas infirmitatis aut alia ra
cionabilis causa vt premissum est hoc
exegerit. Si vero ꝓpter lasciuiam seu
corporalem delectacionem sine omni

necessitate huiusmodi esus requirat. ac mens superioris ꝓpter hoc plusq̄ oportet sollicitet. etiam si cū licētia ꝑlati talis esus sumat. peccat tñ māducans. qui contra ꝓceptū regule sancte facit tali cibo sine necessitate vtēdo Sciendū etiā q̄ magna discretio est habenda in sumendo alimento nam si parsimonie vel abstinentie metas excedit suas. in superfluitate cibi vel potꝰ declinat in viciuꝫ gule. si nimis modicum admittat de necessario alimento vicium indiscretōis incurrit. ꝑ quaꝫ vires corpis destruat. vigorē mentis extinguat. naturam debilitat. et bona que promereri potuit negligat vl̄ vitā ticius perimat. vel sensum perdat vl̄ si vires recuperari debent tanta postmodum studeat cura corpus reficere. commodis et fomentis. quanta prius indiscrete eadem subtraxerant ei. ergo in omnibꝰ discretio est habenda. vñ hea. Fulgencius. Ieiuniꝰ sic adhibenda est tēperies vt corpus nostruꝫ nec saturitas exciter nec inedia īmoderata debiliter. et facit vt inaniter ieiunemus debilitas ne ieiunare possimus. Cū ī refectōe nostra nō voluptas expleatur sed infirmitas sustentetur. hec Fulgēcius. ¶ Et q̄ humanum corpus sine alimentis subsistere nō pōt ideo tales ac tantas sumamus escas. quibus nec corpus oneremus. nec libertas animi ꝓgraueret. nihil em̄ obruit mentem sicut venter plenus et estuans. vñ beatus hieronimus. Absq̄ gustu ipossibile ē humanū posse corpus subsistere sed adesse dꝰ racione vt tales et tātas sumamus escas quibꝰ nec corpus oneremus nec libertas anī ꝓgraueꝫ modicus actꝰ patus cibꝰ et carnī et animi vtilis est. Unde ieiunia sint moderata. ne nimia debilitent stomachuꝫ. et maiorem refectionem pascencia erumpant in cruditatem: que parens est libidinū eciā exvilissimis cibis vitāda est sacietas. nihil em̄ ita obruit animū vt plenus venter et estuans. hec hieronimus. Dicit et de sobrietate beatus basilius sic. Naturale est cibi desiderium. qm̄ quidem corpus humanū semper defluit idcirco repleri īdiget cibis ac reformari si quid ergo illud est qđ potest breuius vel facilius hanc implere necessitatem corpis. id ꝓcius in cibis eligendum est. Oportet omīno illis vti cibis. qui et facilius et vilius comparantur vt non occasione inuenīamur ꝓcioſa queq̄ ac difficiliora sectari. dum suauitate condimentoꝝ viles natura cibos in summū et delicatum sapoꝝ conamur extollere. Ille eciam manducat et bibit in gloria dei si ī memoria habeat dēū a quo pascī et gracias ei agere et non securum mānducare sed quasi oparius dei ab ipo reficī ob hoc. vt ad laborem et expleriorē sufficiat mandatoꝝ. hec basilius ¶ Unde corpus castigandum ē p abstinenciā cuꝫ discretōe et non contemnendum. quia vt dicit beatus hieronimus Abstinencia nulla virtus est si tamen quisq̄ corpus nō edomat quantū valet aut valde inordinata est si attenuat plusq̄ valet. hec hieronimus. Et iō prout dicit beatus bernardus. Tēperancia nō est in solis superfluis resecādis sed et in admittendis necessarijs. Debet ergo vnusquisq̄ ꝓut vires corporis sibi suppetunt tantuꝫ de cibo sumere vt nec ventreꝫ ieiunioꝝ aridītate cōstringat nec escarum nimietate distendat. De quo Moyses abbas in sua secunda collatōe sic ait. Generalis hic ꝓtinētie modus est. vt ꝓm capacitatem viriumvel etatis vel corporis tātum sibimet vnusquisq̄ concedat q̄ntum sustentatio carnis nō quantū dēsi-

ueriū, saturitatis exposcit. ivtraq; enī parte maximū sustinebit detrimentuz quisquis inequalitatem tenēs. nunc ventrem ieiuniorum ariditatem constringit nunc escaꝝ nimietate distēdit vt eī mens cibi inanitate lassata perdit oculis vigorem. dū carnis lassitudine nimia pegrauata dormitatione cōpellit. ita rursū nimietate voracitatis oppressa minuere. emittere ad deuz pces puras leuesq; ī poterit. Tz nec castimoīe q̄dē ipsi? puritatē valebit ī disrupta iugitati seruare dū ei eē dieb? illis quib? carnē acriori videtur continencia castigare. pterita cibi materia quamuis ad presens defecto sit corpore. ignem carnalis ꝯcupiscētie submi nistrat. Hec moyses abbas

Notanduz eciā q̄ sunt nōnulli qui ieiuniū faciliter tolerant. alīq;ro molestе ferunt sed tamen ī abstinēcia vterq; nō dispar meritum sortiē. ꝯ fortis quis forcia pagit. ꝯ debilis qui mīma que agere prevalet nō obmittit. vñ debilis potest tantum mereri minus abstinendo siē fortis multū ieiunādo q̄ vires corpis. ꝯ bonam voluntatem ho mīmis pēsat ipe deus. Vñ vnusquisq; consideret vires suas. et put viderit se posse p abstinenciā discretaz corp? suū castiget. Vñ petrus damiani. Nō nulli nempe p totā ebdomadā ieiunā do facile transeunt. quidā vo bidui ciam ieiuniū molestissime ferunt. sed in his exhibendis nō dispar meritum vterq; fortis. ꝯ robustus videlicz. qui ualet. minima non derelinquit. Qua pter difficile est diffinitiuaz ꝯmunēq; regulam sup ieiunijs cōstituere. ne cogere videamur. vl forciores a sua p fectiōe languescere vel debiles viribꝫ suis maiora temptare. Vires ḡ suas vnusquisq; ꝯsiderans nō semetipsuz inaniter fallat nec simulata debilitate decipiat sed put sibi viderit posse sub sobrietatis legibꝫ. ꝯ abstinētie se rigore ꝯstringat. Hec petrus damiani. Vñ de mensura edendi difficile est dare regulam certam nisi vt inter duo ista medium studeat vnusquisq; tenere ne ita parum sumat vt viribꝫ deficiat. ꝯ labore frangat. ꝯ ne ita multū vt post cibū nō possit orare vel legere vl agilis esse ad opa virtutuz. Inter ista, ꝓpria experientia melior est magistra. ꝯ sic patet de virtute sobrietatis. Filius

Postq̄ informatus sum de virtute sobrietatis nunc q̄ virtus ista sequatur de hoc cupio edoceri.

Capitulum. XI Pater

Scire debes q̄ de sobrietate generat virtus castitatis. nam castitas sobrietatis ē filia. ꝯ nutritur ab ea Sicut ecōtrario luxuria aventris ingluuie. Unde pro generali regula ab omnibus spiritualibus viris hactenus obseruatum est. q̄ q̄ castus esse dēsiderat studeat sobrietati inhērere. q̄ sine ea non diu castitas est secura. nam cum ꝓficiente ꝓficit. ꝯ cū deficiēte deficit. Quid autem sit castitas scribit beatus Augu. ita dicens. Castitas est virtus. sub iugo racionis īpetum libidinis refrenās. Castitas eciā est virtus nobilissima. q̄ originē hz de celo. hāc em̄ sancti angeli ab ipo dño oīm virtutū ab ipso fontali principio primitus didicerūt. ꝯ īdeclinabiliter seruauerūt. Hāc vn? ꝯ sūmus mgr̄ cristus dñs nobis de celesti scola ad terras publice vocēdo attulit. ꝯ matrē suā gloriosaz virginē mariaz perfectam. ꝯ primam post se huius discipline magistraz in ecclesia catholica ꝯginalis mūditie ceteris mirādā. ꝯ imitandā ꝓfecit. Vñ castitatis mūdi

cia est res euāgelica. qz per eam homines angelis assimilāt ⁊ ciues celestes efficiunt. Ihñ Crisostomus Castitas est res angelica. p hāc em̄ solā singulariter homines angelis assimilant. et vincit natura virtutib⁹. Et bea. bern. Quid castitate decoriꝰ. que mūduꝫ de immundo ꝓceptum semīe de hoste domesticū. angelum demiq⁹ de homine facit Et ysidorus. Castitas homines celo iungit ⁊ angelo⁹ cōciuem facit. ꝓpter hoc multum diligenda est virt⁹ castitatis. qz mens munda ⁊ casta sola est. que celestis gratie lumen percipit. vñ dicit beatus dyomisius. Mens castitati dedita celestis sola est luminis susceptiua. Est eciā castuꝫ corpus ⁊ corhabitatio dei ⁊ christo domus valde amabilis. ¶ Nec tm̄ possidēs castitatem sibiipsi deputet eiusdē virtutis possessionē. a deo em̄ hoc donum est. nam pvictoriam ꝓprie nature cognoscit. supnaturalis aduentus gratie dei. que hanc virtutē opatur in homine. De hoc Johānes Ebbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradib⁹ ſic dicit. Castitas est christi ihesu domus amabilis. Castus est. qui amore ⁊ ꝓcupiscentiaꝫ ⁊ ignē igne immaterali repercuciens extinguit ⁊ inuictus vincit aspectū igmis. intenta meditatōne pulchritudinis supnoꝝ. Nemo obtinencium castitatē sibiꝑpsi iputet eiusdem possessionem. nimiꝝ ꝙ suaꝫ quis vincat naturam nō est vtiq⁹ virtus susciencīū vbi em̄ facta est nature victoria ibi eius supernaturalis aduentus ꝓgnoscit. Ne ergo credas luto carnis tue in om̄i vita ⁊ donec christo ihesu obuiaueris nō ꝓfidas in ea qui em̄ suam ipsius carnez vult expugnare ⁊ vincere ex seipso invanum currit. Nisi enim dom⁹ dissoluerit et destruxerit domum carnis ⁊ edificauerit domū a/ mime invanum quivult dissoluere iei/ iunauit ⁊ vigilauit repzesentata. ⁊ pone coram deo. carnis ⁊ nature infirmitatez ex toto ꝓgnoscens ꝓpriam ipotentiam ⁊ insensibiliter suscipiēs donum castitatis. Et nota inquantū incorruptibilis ⁊ incorporeus est dns. intātū de corpis nostri castitate ⁊ incorruptibilitate exultat ⁊ exultat. Castitas em̄ dei ꝓprietas ⁊ similitudo ſz ꝙ hominib⁹ possibile est. Qui ergo vo castitatis est quies solitaria cū obediencia hec iohannes abbas. ℣ Et nota dum ꝙ inter oīa certamina q̄ sustinēt fideles nō est maioꝝ ꝓflictus. q̄ pugna castitatis. Nam ceteris vicys deo auxiliante possumus ⁊ debemus īpugnare resistere: libidinē vero oportet fugiendo supare. ne ꝓpter fedam ⁊ momentaneam delectatiōz eternum cruciatum ⁊ obprobriū nos ꝓringat incurrere. Unde beatus Aug. Inter omia cristiani certamina sola sunt duriora ꝓlia castitatis. vbi quotidiana est pugna. ⁊ rara victoria. grauem castitas sorti ⁊ tamen inimicū q̄ quotidie vincit ⁊ timetur. Et iō nemo se falsa securitate decipiat. nec de suis viribꝫ piculose ꝓsumat sed audiat apostolū dicentē Fugite fornicatōz. Nam ꝓtra eliqua vicia deo auxiliante debem⁹ in ꝑnti resistere libidinē vo fugiendo supare. Fuge q̄ contra īpetum libidinis apprehēde fugam si vis obtinere victoriaꝫ nec tibi verecundus sit fugere si castitatis palmam desideras obtinere ſz quāta immundicia quāta castitatis pulquitas ⁊ quam lugenda puersitas est vt aniaꝫ quā christus sanguīe suo redemit luxuriosus q̄sq⁹ ꝓpter vnī momenti libidinē dyabolo vēdat. Vere enim nimium plangenda ⁊ miseranda condictio ē. vbi cito ꝓterit quod delectat. et manet sine fine quod cruciat. sub momento enim libidinis īpetus

transit, ꝙ obꝓbꝛiū infelicis anime ꝓ manet. hec aug. Considerantes igitur feditatē ꝙ ꝑiculum vicꝙ vt̄ licet luxurie ad amoꝛē castitatis nos accīgam⁹. De cuius ꝯmendatōe dicit oꝛigenes Castitas seu ỹginitas est mumimē sanctimonie. infirmitas lasciuie. aīme victoꝛia. captiuitas criminū. paxvirtutū bellatio bellozū. inquietantiū culmē. puritatis carcer. libidinis carnis ītemptus. status qualitatis angelice. hec oꝛigenes ¶ Et notandū ꝙ virtus castitatis tria facit. Primo coꝛpus mundum facit. sicut ecōtrario luxuria īquinat. ita si non esset alia merces castitatis ꝙ ꝑñs mundicia nec aliud luxurie supplicīū mīsi eius feditas castitatis hō nestas esset amplectenda ꝙ turpitudo luxurie hoꝛrenda. Scdo ꝓscientiā letificat qꝛ gratū deo ꝓestat obsequium. qui ꝓo xp̄o carnis dulcedinē respuit. quā mundus ꝓo magno ꝓcupiscit. Letificat autem qꝛ deo placet. deū placat etiaz deo ꝓmarc facit ꝙ ꝓmiū celeste ac deū meretur ꝙ auctoꝛē mundicie ꝙ castitatem imitando sequit̄. cum fit gloꝛia magna sequi dñm qui nos ꝓcessit in mūdicia castitatis virgo. virginis filius virginis ꝑponsus. Tertio ipsa castitas tam hominibus ꝙ angelis spectabilē ꝙ amabilē facit. hominibus qꝛ bonī venerant̄ eam. angelis qꝛ cū naturaliter oīe animal diligat sibi simile sic ꝙ angeli casti hoīes castos familiariter diligunt ℟ Sciendū etiaz ꝙ ad castitatis acquisitionē ꝙ conseruationē maxime valeat ista videlz alienatio ꝙ sepatio a femīis ꝙ ꝓsoꝛtiū cōtubernale castoꝛū. quoꝛū exemplo castitas doceat̄ Item deliciarū fuga que nutrit carnis illecebꝛas. Itē exterioꝛum sensuū custodia vt non videat vel audiat vel tangat vnde temptetur. Itē ocij quitatō qđ oīmū vicioꝝ ianua maxime carnalium est. Item custodia meritoꝛum cogitationū ꝙ affectionum coꝛdis ꝓ quas coluber ꝓimo caput venenatum ingerit. Item oꝛationis freqn tia qua obtinetur auxilium a deo contra omnes impugnatōes. Ista equaliter tangit beatus crisp. sic dicens. Sex sunt que incoꝛruptam cōseruant castitatem. Sobꝛietas. oꝛatio. aspiras cultus. inhibitio sensuum. raritas sermonum cū honestate euitatio oꝑtunitatis ꝑsone loci ꝙ tempis. hec crisp. ¶ Est etiā triplex gradus siue ꝓfectus castitatis. Primus est cōtinentia ab actu carnali cum ꝓpposito sic manēdi: et oīmb illicitis motib ꝯsensum negandi. iste gradus cuz adhuc vicinus sit terrene voluptati ꝓpter nouitatez ꝯuersionis. sepe vapoꝛ tangit eum carnalis temptatōis. ꝙ est adhuc in labore pugne ꝙ in merito victoꝛie. dum sola voluntas cū adiutoꝛio gratie dei pugnat contra quatuoꝛ hostes scilicet carnis ꝑuritum. affectōis appetitum. mūdi ꝓuocamenta ad libidinē ꝙ demonū suggestionē. sed hō diligens castitatē maneat ī bono ꝓpposito. ꝙ viriliter resistat huiusmodi temptamentis et fiduciam habeat in dño ꝙ adiuꝛeat ei qui dixit. In mundo ꝓessuram habebitis sed cōfidite. quia ego vici mundum. ꝙ cito inimicos eius ꝯuertet ad pacem. vt subiiciat ei exactoꝛes eius ꝙ suos videlicet carnis libidinosuz ꝑuritum ꝙ affectionis illecebꝛosum appetitum. Secundus gradus est cū ꝓ macerationem carnis ꝙ ꝑ alia studia spiritualia affectus mundat̄ ꝙ caro ita spiritui subiugatur. vt rarius temptet̄ ꝙ mitius. vt quāuis adhuc nō plene careat ꝯcupiscentiarum stimulis. quasi spinarum aculeis. cedetur tamē eius ꝯmotio. ꝙ impando magis ꝙ reluctā do insurgētes īoꝛdinatos carnalitatū

motus ꝓpescat. Tercius gradus castitatis est ita eꝺomitas habere ꝓcupiscẽcias ꝙ vix rarissime ꝛ tenuissime sen/ciantur ꝛ ex affectu talẽ induisse castitatis amoꝛem. vt hoꝛreat ꝛ ita deteste/tur omnes carnales motus. ꝙ q̃si nau/seam inde paciatur. nec possit audire tractare ꝺe opib carnis .misi cũ hoꝛꝛo/re ꝛ execracõne. ¶ Etiã est q̃dã castitas coniugalis vidualis siue post lapsum se ꝓtinẽciũ ꝛ virginalis. In/ter quas virtutes nulla placet tãtũ ꝺo/mino quẽadmodũ castitatis virgina/lis qꝛ in talib coꝛdib dñs cristus libẽ/ter.pausat. Teste be. ber. q̃ dic. Nusq̃ dñs Jhesus tam libenter caput suũ in/clinat. q̃ in virginitatis aureũ finum. Hec Ber. Nõ solũ aũt in castitate vir/ginali delectat dñs. verumetiam post lapsum. carnis penitentia peracta cuꝫ homo ꝓtinẽter ꝛ castevixit talꝫ inquaꝫ castitas etiã placet ꝺeo. qꝛ fm. Cassia/num. Longa castitas post peccatũ. imi/tatrix est virginitatis ¶ Nñ multi pecca/toꝛes post facinora carnis reuertẽtes ad dominuꝫ ꝑ pñaꝫ coꝛpus suũ ꝑ ab/stinentiã affligunt. victq̃s carnalibus refistũt. ꝛ castevixũt. ac ꝑ bonã vitaꝫ quã ducũt ꝓximis salutis exempla o/stendũt. In talib inquit anima ꝺo ca/stis eciã deus habitare delectat. ꝺ hoc beatus gregoꝛius sup Cañ. exponens illud. Qui pascitur inter lilia sic dicit Quid ꝑ lilia misi aĩe designãtur. q̃ cuꝫ castitatis candoꝛẽ retinent ꝑ bone fa/me opinionẽ foꝛtiter ꝓximis quib q̃ suauiter olẽt. Inter lilia ergo spon/sus pascit. qꝛ procul dubio aĩas castitate delectatur. que in se carnis mũdi/ciam seruant. ꝛ ꝓximis exempla qua/si odoꝛem suauitatis ꝺonant. hec gre. Quisquis etiam virtutẽ castitatis de/siderat possidere necesse est vt carna/les cogitatões sibi aduemẽtes ac pꝛa/uũ ꝓsensum huius peccati studeat a se amouere. qꝛ neq̃q̃ potest coꝛpus ꝓ vi/ciũ carnalis peccati coꝛꝛũpi misi mẽs ꝓius fuerit coꝛrupta. ¶ Nñ cuꝫ cogita/tio carnalis delectatõis cũ ꝓsensu ad/mittit. ꝓculdubio castitas tã men/tis q̃ coꝛpis violat. ¶ Nñ Fulgencius semper mirabatur dñ in mundo cũ con/sensu cogitatio admittit. ipa tam mẽ/tis q̃ coꝛpis castitas ꝓtinuo violatur Et fm ꝙ dicit. Ysidoꝛus. Coꝛrũpi nõ pot. misi ꝓius corruptus fuerit anim? Ergo cũ consensus carnalis delectati/onis non reprimit nõnũq̃ etiam in ꝑ/ua actõe dominat. ¶ Sciendus etiam. ꝙ ad castitatis conseruationẽ multum valet disciplina exterioꝛ mo/rum ꝛ pudicicia seu verecũdia. Disci/plina nãq̃ componit vultum. risuꝫ co/hibet. frenat luxuriam. ꝛ coꝛpis inoꝛ/dinatos motus pꝛohibet. Dequa be/atus bernardus sic dicit. Disciplina ceruicem submittit. ponit supercilia. componit vultum. ligat oculos. cachi/nos pꝛohibet. gulam refrenat. iraꝫ ce/dat. foꝛmat incessuꝫ. Disciplina ẽ cu/piditatis compes .maloꝝ ꝺesideriorũ carcer. frenum luxurie. iracundie vin/culum. que temperanciaꝫ tomat. om/nes coꝛpis inoꝛdinatos motus: ꝛ il/licitos suffocat appetitus. semper ma/neat in disciplina discipulus cristi vt erudiatur ad scientiam. exerciteꝫ ad timoꝛem. coꝛoneꝛur ad gloꝛiam. sit fi/bi ratio magister. ꝓpria conscientia vir/ga. et ingemita verecundia. lex disciplina. iuge quippe silentium. et ab omni strepitu seculariuꝫ perpetua quies. co/git celestia meditari pꝛo continue la/boꝛ et rigoꝛ discipline. psalmoꝝ ym/noꝝq̃ dulcedine releuãtur. pudoꝛ ꝺ ꝑteritis noue ꝺuersatõis tpat ausse/ritatem. Hec sũt monachoꝝ insignia vitam ꝺecorare solẽt nobilitate mo/

nasticam. hec beatus berñ. Similiter ⁊ pudicicia ē custos castitatis. ꝟba scur rilia non multiplicat. lasciuiam repri mit. appetitum turpiū cogitationū cō pescit. omnes virtutes nutrit. ¶ De cuius ꝯmendatione beatus augu. sic dicit. Pudicicia castitatem habet. leuitates deuitat. ebrietatē cauet. ꝟba nō multiplicat. gule ꝯcupiscentias op pugnat. omnia vicia reprimit. omnes virtutes nutrit. Pudice etiam anime plus est ꝓpter dei oculos q̄ hominū omnia bona facere. appetitus turpium cogitationū ꝯpescere. oñes meliores se estimare. non inuidere. de seipso nō cōfidere. dei semp auxilio res omnes ꝯmittere. cepta bona opa mortis tan tum termino finire. Pudicicia ornamentū est nobilium. exaltatio humilium. nobilitas ignobilium. augmentū omnis pulchritudinis. decus religionis. multiplicatio meritorū ⁊ de spe beatitudinis gaudet. hec aug. Dicit etiā de pudicicia beatus ber. Pudicicia est castitatis custodia. que nos hominibus reddit venerabiles. hec ꝯscientiā emū dat seruat affectum illuminat intellectum. piuz ꝓpositū in animo roborat amicos attrahit inimicos reprimit. cō fundit demones. claudit inferos. celos aperit. ipsi deo cum fiducia assistit. Hec ber. dicit. Simus ergo veraciter pudici ⁊ veraciter verecundi. vt virtutem castitatis in nobis valeamus conseruare. Sed sunt nōnulli qui pudorē seu verecundiā hñt inordinatam. qui magis infamiam timent coram hominibus incurrere. q̄ peccati culpā coram deo. Hi tales sunt satis puerſi. quia si peccatum pfecte erubescerent. nō tam facile illud ꝑpetrarent De hoc dicit richardus de sancto victore. Disce priꝰ peccatū odisse. ⁊ tunc incipies illud veraciter erubescere. ille pudorverus esse cognoscit quem vicioꝝ odium precedit. ⁊ comitatur aliqñ. si in peccato deprehenderis ⁊ deprehensus pudore cōfunderis. non te credo erubescere culpam. sed infamiā. non enī descendit verecūdia talis tam ab ipso pctō q̄ de fame detrimento. Habent etiā homines puerſi verecundiā. sed vtinā bonaz vinam ordinatā. nam si bonā verecundiaz haberent puerſi non essent. pctm enī si pfecte erubescerent· non tam facile ꝯmitterēt. Hec richar. Quilibet ergo religiosus deum timens vorū castitatis qđ deo spopondit studeat in se cō seruare nō solū ab omni actu carnalis vicij abstinendo. verūetiam cor suum ab īmundis ⁊ sordidis cogitatiōibus retrahendo sed ⁊ visum ab aspectu nephando mulierū auertendo ⁊ affectuz suum ⁊ amorē ad splendidissimā pulchritudinē cristi ꝓuertendo. qui sic egerit virtutē castitatis. in se illesam ꝓseruabit illaz. De qua etiā effrem abbas in septima omelia sic exhortando dic. Castum te in omīb⁹ serua fili. vt videas deū in gloria ꝓsistentē ab omni pollutione mundū fit cortuum. ⁊ ne des inimico aditū introeūdi ad te ab aspectu nephādo auerte oculos tuos. ⁊ ne delecteris in pulchrarū vultibus feminarū. ne p talem soluas vltima supplicia. reseca amorē tuuz ab amore mulierū. ne te ab amore dei excludat. Vide ne te seducat corpis pulchritudo. ⁊ de corē aīe tue amittas. ne improbo oculo tuo intuearis mulierū speciē. ne intret mors in aīaz tuā p fenestras tuas mulieris carnē omīno nōdelis tangere. ne p tactum eius inflāmetur cortuum. ⁊ spū tuo labaris in pditionē. sic enī fenū ꝑmans igm ꝓburit. ita qui tangit mulieris carnē sine damno nō euadet aīe sue. ⁊ licz corpus castū euaserit. mēte tamē ⁊ corde corruptus ab

scedit. Reflecte g̃ animũ tuum ab his obscenis amoribꝫ ꝙ omnẽ amorẽ tuꝫ cõuerte ad splendidissimã ihesu cristi pulchritudinẽ vt radij fulgoris eius illustrent cor tuũ ꝙ omnis obscuritas caliginis expellat a te. hec pulchritudo diligẽda ẽ. que leticiã spiritualẽ psuevit infundere. hic decor ommimode ãplectẽdus est. vñ nobis serenitas tranquillitatis acquiritur. Euitemus pnicios as pulchritudines ne omniꝫ malor genera in nobis irrigantur. Multi em̃ ãmirantes mulierẽ spẽz a virtutis via naufragauerũt. plerũq; ornamentis eaꝝ oblectati. pniciem animaꝝ suarum ppessi sunt. ꝙ a pfectõis vestigio ĩ profundũ inferni dimersi sunt. Sapiens em̃ vir nõ corporis decorẽ psiderat sed anime. Insipiens aũt carnalia ornamenta amplectit. Sapiens vir mulierem respuit. stult⁹ aũt ꝓcupiscit eaꝫ miserabiliter ꝙ supplãtabit. tu aũt caue oibꝫ modis species pnicios as ꝙ falsas. Deturbat em̃ anima tua si decorẽ eaꝝ attẽdas. cristus em̃ nõ ĩ corporis sed anime pulchritudine delectatur. Hec Effrem abbas. ¶ Et notã duꝫ q̃ nõnulli qui cũ in etate iuuenili ꝓstituti sunt. luxuriose viuũt cũ vero senuerint. tũc primo caste ꝙ ptinẽter viuere volunt. sed tales neq; ptinẽtes vocãdi sunt. ꝙ premia pro huiusmodi ptinencia a dño psequent̃r. qr labores certaminũ in resistendo nõ habuerunt. De talibꝫ Ysidorus ficait. Quidam in iuuentute luxuriose viuentes in senectute ptinẽtes fieri delectantur tunc eligunt seruire castitati qñ libido eos seruos habere ptemsit. neq; in senectute continentes vocandi sunt qr ĩ iuuentute luxuriose vixerunt. tales premium nõ habent. qr laboris certamẽ nõ habuerũt. Eos em̃ expectat gloria in quibus fuerunt glorios a certamina. hec yſidor⁹. Cñ quilibꝫ christian⁹ magis ime tamen religios us. qui votuꝫ fecit castitatis debet ab omni ĩmũdicia carnalis peccati se cõtinere. ꝙ huic vicio cum adhuc iuuenis est viriliter resistere debet vt premiũ future glorie pro laborẽ tãti certaminis valeat a domino obtinere. Sic igitur habemus de virtute castitatis. Filius

Postq; informatus sum de virtute castitatis atq; aliis virtutibus iam pmissis. Nunc de quatuor cardinalibus. ꝙ que sint virtutes politice ꝙ purgatorie purgati animi. ac exemplares flagitio edoceri.

Capitulum. XII. Pater

Scire debes fili q̃ sunt quatuor virtutes p̃cipue quibꝫ homo põt ad honestatẽ vite puenire vt dicit Seneca q̃tuor virtutuꝫ spẽs multorũ sapiẽtũ sñs diffinite sunt q̃bꝫ hũanus animus ꝓpos ad honestatẽ vite potest accedere. hoꝝ prima prudentia. secũda magnanimitas. tercia ptinẽtia. q̃rta iustitia. Singule igit̃ honestũet bene morigeratũ efficiũt viꝝ. hec Seneca Iste quatuor virtutes structurã spiritualis edificij ac boni operis sustinẽt. Teste beato gregorio. qui sic ait. Solidus mentis nostre edificium temperancia prudentia fortitudo. iustitia sustinent qr in his quatuor virtutibꝫ tota boni operis structura cosurgit. Vnde ista quatuor paradisi flumina terraꝫ irrigant. quia dum his quatuor virtutibꝫ animus infunditur. ab omniũ vitiorum carnaliũ estu temperatur. hec gregorius. ¶ Appellantur autem iste quatuor virtutes cardinales. quia sicut ostiuꝫ vertitur in cardine. ita in his vertit̃ ꝙ regitur vita hominis ¶ Per virtutes nãq; cardinales rectificat̃ anĩa in suis viribus. na prudẽtia rectificat rationa

lem. fortitudo siue magnanimitas irascibilem. tpancia seu continentia concupiscibilez. iustitia vero rectificat omnes vires. ipa est iusticia apprehendit omnes virtutes ordinantes ad primum vt est equalitas ⁊ liberalitas. ⁊ ordinates ad seipz sicut est penitencia ⁊ innocencia. ⁊ ordinates ad deū sicut est latria pietas ⁊ obediētia. Et pter hoc dicitur iustitia circuire omnes virtutes. q̄ nō solū spēal est virtus sed etiā generalis apprehendens totius anime rectitudinē cū ipa dicat voluntatis.

¶ Et norandū q̄ per virtutes cardinales homo instruitur in omnibo operibus bonis ⁊ contra vicia armatur Primū fit dupliciter quia instruitur quo ad se p prudentiā. ⁊ quo ad primum per iusticiam. Secundoz etiam fit dupliciter q̄ homo armat̄ i prospertis per tpanciā ⁊ in aduersis per fortitudinem. De hoc beatus Aug. sic dic̄ Prudentia est in pcauendis insidijs. iustitia in subuenīēdis miserijs. Fortitudo in pferēdis molestijs tpancia i cohercēdis delectatōibo prauis. ¶ Sciēdum q̄ virtutes quedā q̄ñq̄ dicuntur politice. quādoq̄ purgatorie. q̄ñq̄ purgati animi. q̄ñq̄ exemplares Politice nāq̄ dicūt̄ fm qō regunt vita. ⁊ fm qō pugnant contra vicia purgatorie dicūtur. fz q̄ sunt in victoria viciop ⁊ respiciūt prim interiora. ⁊ p tim exteriora purgati animi dicuntur quādo devictis victus possessoz virtutum quiescit raro insurgētibo moribo primis. Exemplares dicuntur que in mente diuina psistūt nam ydee in deo sunt ⁊ ide omnium rez exemplar est.

¶ Et notādū q̄ quelibet virtus cardinalis pōt coaptari singulis virtutibus iam p̄missis. nā prudētia que est virtus cardinalis fm q̄ virtus est politica vt ait Macrobi? est ad rōis normam. que cogitat queq̄ agit vniuersa dirigere. ac nihil pter rectū velle vel facere. Prudētia fz qō est virtus purgatoria est mundū ⁊ omnia que in mūdo sunt diuinoz cōtemplatōe despicere. Prudētia aūt put ē virt? purgati animi est sola diuina noscere. ⁊ ea tāq̄ nihil sit aliud intueri. Exemplaris vero prudentia vt est in deo est ipa mens diuina. cui omnia nuda sunt ⁊ apta et dispositi vniuersa que in celo sunt ⁊ que i terra. Ex his apparere potest q̄ prim? gradus prudētie vt est virtus politica facit hominem in omnibo rationabiliter opari ⁊ cū hōibo honeste conuersari. Secūd? gradus prudētie vt ē virtus purgatoria mentē altius erigit q̄ cuz mundana despicit celestia prudenter appetit. Tercius gradus prudētie vt ē virtus purgati animi mentē pleni? perficit. dū eam in eterni? figit quia sola eterna concupiscit. Exemplaris autez prudentia. que in solo deo est predictos gradus ichoat deducit ⁊ cōsūmat quia omnis vera prudentia a domino deo est. De hac etiam virtute videlicz prudentia. Seneca sic dicit. Quisq̄s prudenciam sequi desideras. tunc per racionem recte viues si omnia prius estimes ⁊ perpenses. si prudens ē cupis in futuz pfectū intēde. ⁊ que possint contingere animo tuo cuncta propone. nihil tibi subditū sit fz totū ante spicies. nā qui prudēs est nūq̄ dicit non putaui fieri. quia nō dubitat. fz expectat. nec suspicat̄ sed cauet. Si prudentiam āplecteris vbiq̄ idez eris ⁊ put varietas rez exigit ita te accōmodes tpi. sermo tuus nō sit inanis sed aut suadeat aut moneat aut cōsoletur aut precipiat. Lauda parce vituperacius nam similiter reprehensibilis est nimia laudatio sicut immoderata

culpatio illa fiquidē adulatōe.ista malignitate suspecta est. Si prudens est animus tuus tribꝰ temporibꝰ dispensetur.p̄sentia ordina.futura prouide.p̄terita recordare. Nā qui de futuro nō premeditatur.in omnia incautus incidit Propone animo tuo mala futura ⁊ bona vt illa sustinere possis ista moderari nō semper sis in actu.sed interdū animo tuo requiem dato.sed ⁊ ipa req̄ es plena sit sapientie studꝰ ⁊ cogitacionibꝰ bonis.nā prudens nūquām ocio marcet.animū aliqñ remissum nūquam dissolutuꝫ habet non te moueat auctoritas dicētis nec quis sꝫ q̄d dicat attendito.nec q̄ꝫ multis sed qualibus placeas cogita. Hec Seneca. Notandum etiam q̄ prudentia est bonarum rerū ⁊ malaꝝ vtarūq̄ discretio cū fuga mali ⁊ electione boni.de qua procedit circumspectio docilitas ⁊ cautio. Circumspectio est cautela contrariorꝝ vicioꝝ qua fugimus auariciaꝫ ⁊ cauemus prodigalitatem. Docilitas ē potentia erudiendi hoc ordine.vt prius te postea alios instruas. Cautio ē prudētia discernēdi vicia virtutū spēꝫ p̄carētia. X Vel aīt dici pōt q̄ prudētia ī sex diuiditur scꝫ in cogitatiōeꝫ p̄sentiuꝫ.Unde p̄ sapiētem dicit Precedent palpebre tue gressus tuos ideſt cōsilia tua facta preuemāt. In memoriam preteritorum.Uñ Ezechiel Recogitabo tibi omnes annos meos ⁊c In prouidentiam futurorum vñ Boecius Non sufficit intueri q̄ factū est ante oculos.prudentia rerum exitus meritur. In circūspectionē ꝯrariorꝝ Uñ puerbiorꝝ .Est via que videt homini recta.nouissima vero illius ducūt ad mortem In cohibitōꝫ peccatorum.vñ paulus.Castigo corpus meū et in seruitutem redigo.In exercitationem virtutū Uñ per sapiētē dicitur Quodcūq̄ potest manus tua facere instanter operare. A Secūda virt? cardinalis est tempantia cuius put ē virtus politica est nihil appetere pen tendum.in nullo legeꝫ moderationis excedere. sub iugo rationis cupidita tem domare. Temperantia put est virtus purgatoria cuius est omnia relinq̄ re in quantū natura patitur que corpo ris vsus requirit. Temperantia put ē virtus purgati aīmi est terre nas cupiditates nō solū reprimere sed penitus obliuisci. Temperantia vero exempla risque in deo est sic est q̄ in se ꝑpetua intentione conuersa est. Ex his patet q̄ primus gradus temperantie put ē virtus politica hominem ab excessu ⁊ defectu custodit. qꝫ ei mediū virtutis in omni tēporeꝛl ope ostendit. Secūdus gradus tēpātie est vt virtus purgatoria q̄ mentē ad eterna pfecte dirigit qꝫ omnē supfluitatem rerū gravancia q̄ī deo est p̄dictos gradus tempancie inchoat deducit perducit ⁊ perficit.quia omni creature numeruꝫ pondus et mensuram tribuit. De hac etiam virtute temperātie Seneca sic dicit. Continentiam si diligis circumcide superflua ⁊ in artum defideria cōstringet.considera tecum.quātum natura poscat. non quantum cupiditas expetat.palatum tuum fames excitet non sapores.nec ad voluptatem ſꝫ ad cibum accedas. nec presentibus deliciis inherebis nec defiderabis absentes.Si continentiam diligis.turpia fugito añq̄ accidāt nec quēquā aliū verberis plusq̄ te.omnia tolerabilia ꝓter turpitudinē crede.a vobis quoq̄

turpibꝫ abstinero. qꝛ licentia eoꝝ impudentiã nutrit. Si ꝓtinens es adulationes ꝛeuita. difficilimuꝫ est opus ꝓtinentie affectiones adulantium repellere. quoꝝ sermones animũ quadã uoluptate resoluunt. Si ꝓtinens es a nimi ꝛ coꝛpoꝛis tui motus obserua ne indecori fiat. nec ideo ꝓtemnas qꝛ latent. nam nihil differt si nemo ꝛideat cũ ipse illos ꝛideas Cunctis esto benignus. nemini blandus ꝛ paucis familiaris. omníbꝫ equus. bone fame ne/ cꝫ tue seminatoꝛ existas. nec inuidus aliene. ad iram tardus. ad miscẽdam ꝓnus. in aduersis firmus. in ꝓsperis cautus. ꝛ humilis occultatoꝛ uirtutũ sicut aliquiuitioꝝ. rari sermonis ipse sis sed loquentiũ patiens. que nosti si ne arrogantia postulanti impartieris que nescis sine occultatõe ignoꝛantie tibi postula impꝛtiri. hec seneca. Notandũ etiam ꝙ temꝑantia est uirtus cum potentia ꝛesistendi illecebris in nos impetum facientibꝫ. ex qua ꝓcedit ꝓtinentia. castitas. pudicicia. sobꝛietas. ꝑcitas. moderãtia. honestas abstinentia. ꝛerecũdia. modestia. Cõtinentia est uirtus abstinẽdi ab illecebꝛis. Castitas est uirtus sub iugo ratõnis impetũ libidinis ꝛefrenans. Pudicicia est uirtus non solũ impetum ꝛefrenans. ꝛerumetiam signa cohibens ꝛideliꝫ gestus inoꝛdinatos coꝛpoꝛis. uisum dissolutũ ꝛ similia Sobꝛietas est uirtus qua excessuꝫ cibi ꝛ potus cohibemus. Parcitas est uirtus qua ꝛetinemus retinenda. ficut largitas est uirtus qua damus danda. Moderantia est uerboꝝ nimium appetitũ impꝛtionis ꝛeuocare. Honestas ẽ nec lautioꝛa querere fercula. nec circa curam tonus apparatus operam dare. Abstinentia est statutũ ꝓrandendi tꝑs non ꝓuenire. Verecundia est feda ꝛ superflua uerba ꝛepꝛimere. Modestia ẽ coꝛpoꝛis habitus ꝛ cetere necessitatis suꝑpellectilis immoderatũ ꝛeuocãs usuꝫ

¶ Tercia uirtus cardinalis ẽ foꝛtitudo. que ꝓut est uirtus politica est animum supꝛa ꝓriculi metũ erigere. nihilqꝫ nisi turpia timere. Secunda foꝛtitudo ꝓut est purgatoꝛia est animo nõ terꝛeri ꝓtra queqꝫ aduersa Tercio foꝛtitudo ꝓut est uirtus purgati animi est passiones non solũ uincere coꝛpis sed ꝛ animo ꝑmitus ignoꝛare. Exemplaꝛis aũt foꝛtitudo que in deo est. est ꝙ sp idem est nec unqꝫ mutatur. Ex his patet ꝙ ꝓimus gradus foꝛtitudinis ꝓout est uirtus politica hoĩem facit oẽm metuꝫ ꝓ utilitate ꝛeipublice ꝓsponere. ꝛ nisi turpia foꝛmidare. Scõs gradus foꝛtitudinis ut est uirtus purgatoꝛia mentẽ magis ꝓfoꝛtat. ut nulla ꝑna coꝛpalis eaꝫ terꝛeat. qꝛ ad sola eterna foꝛtiter anhelat. Terciꝰ gradus foꝛtitudinis ut est uirtus purgati animi. mentẽ ineternum figit. qꝛ cum omnia cõtraꝛia uicerit. ꝛepugnare omnino ꝛ ꝓfidenter ꝓtemnit. Exemplaris autez foꝛtitudo que in deo est. ꝓdictos gradus inchoat. deducit ꝛ ꝓsummat. Ipa eñ attingit a fineusqꝫ ad finẽ foꝛtiter. ꝛ disponit oĩa suauiter. De hac etiam uirtute ideliꝫ foꝛtitudine ꝛ magnanimitate sic ꝛt seneca. Magnanimitas que ꝛ foꝛtitudo ꝛ si infint in aĩmo tuo uiues cũ magna fiducia. liber. intrepidus. alacer. Magnum humani animi bonũ est finez huius uite intrepide exꝑctare. si magnanimus fueris nunqꝫ tibi ꝓtumeliã fieri iudicabis. de inimico dices. nõ mihi nocuit sed nocendi aĩm habuit. ꝛ cũ illum in ꝑtãte tua uideris uindictã putabis uindicare ꝓtuisse. Sciro eñ magnũ ꝛ honestũ esse genus uindicte ignoscere. Eris magnanimus si ꝑicula non appetas ut temera

rius.nec formides vt timidus. nam timidum nō facit nisi reprehensibilis vite scia mala.hec seneca. Et notandū q̄ fortitudo est immobilis inter aduersa animi labor̄ t piculor̄ susceptio.q̄ nec aduersitatis incursu frangit. nec blandimento psperitatis eleuat. De qua orit magnanimitas. fiducia.securitas. magnificentia.stantia.firmitas.patientia.pseuerātia.longanimitas.humilitas.mansuetudo. Magnanimitas est virtus spontanea difficiliū aggressio. Fiducia est certa spes animi rem inchoatam ad finē producendi Securitas est virtus incommoditates imminentes rei inchoate ad finem producendi non formidans. Magnificētia est virtus animi.arduor̄ vās summationes Constantia est stabilitas animi firmi.t in proposito pseuerans. Firmitas est virtus animi.oia equanimiter portans. Patientia est virtus vis animi.ptumeliar̄ t oīs aduersitatis impetus cum tranquillitate sustinens. Perseuerātia est animi firmitas in bono proposito.vsq̄ ad cōsummationē pringens. Longanimitas est virtus qua patienter vite eterne premiū expectamus Humilitas est virtus p quā animus in nullo se efferēs .nihil sibi ascribēs bonī t exterius abiectus defert habitum. Mansuetudo est virtus animi qua homo se tolerabilem alīs reddit. Quarta virtus cardinalis est ipa iustitia.quevt sit virtus politica. debet mundum istum despicere. t seruare vnicuiq̄ quod suū est.s.sibīpsi. proximo. t deo. Secundo vt est virtus purgatoria. ipsa iustitia est adveram proximi viaz consentire. t vnīuscuiusq̄ virtutis officium in suo vigore seruare. Tercio iustitia,put est virtus purgati animi.ē cum diuina mente perpetuo federe sociari Exemplari vero iustitia que in deo est.est q̄ plenum lege a sempiterna oportis sui psummatione non flectitur. Ex his patet q̄ primus gradus iustitie vt est virtus politica ab omni iniquitate hoiem custodit t cū hoīb pacifice conuersari facit. Secundus gradus iustitie est purgatoria virtus mentez ad eterna directe trahit iusto ordini rationis pfecte sentit. Tercius gradus iustitie vt est virtus purgati animi mentem in eternis figit q̄ illa cū deo eterno perpetuo federe sociat. Exemplaris aūt iustitia.que in deo est dictos gradus inchoat.deducit t perficit. que omnem creaturam suam perpetua t inflexibili lege iuste regit. Ex his aliqualiter patet quō p virtutes,put sunt politice homo ordinat in operationibus suis quo ad proximum t per virtutes,put sunt purgatorie ordinat ad seipsum t vt sunt virtutes purgati animi ordinatur ad deum quas virtutes exemplares que in solo deo sunt perfectius sm magis t minus,put operantes in fide t caritate opa lucis eas perfectius vel minus perfecte participant. De virtute etiā iustitie sic dicit seneca. Justicia aūt quid ē nisi nature tacita conuentio in adiutoriū multor̄ inuenta institutio non nostra constitutio sed diuina lex est t vinculum societatis hūane. Quisquis igit iustitiam sectari desideras time prius deum.ama deum vt ameris a deo amabilis eris deo si illū in hoc imiteris vt velis oīb prodesse nulli nocere t tūc te virum iustū appellabunt omnes conterrenerabunt t diligēt. Justus ē sis non solum nō nocebis sed t nocentes prohibebis.hec seneca. Notandum etiā q̄ iustitia est ius suū vnicuiq̄ tribuēs. De qua procedunt religio.pietas.seueritas.innocētia.verecundia.t misericordia. Religio est virtus quedam superioris vite.q̄ hac

virtute regulamur als religamur diui no cultui. Pietas est virtus qua parē tibꝫ vel potentibꝫ honorem debitꝫ exhibemus. non solum in veneratōe sed etiam in exhibitione necessariorum. Veritas est virtus qua omnium vtilitate seruata districte agimus in suppli cijs reddendis. vt non relinquamus aliquid de pena debita. Innocētia est qualitas mentis onus iuris nō formidans Reuerentia est virtus q̄ primis nostris vel aliqua prelatione sublimibus debitū honorificationis culmē exhibemus. Hec diuidit in duas ptes. in veneratōem que est virtus qua reuerentiam exhibemus maioribus in corporis humiliatōe. gestu. nutu. verbo rum emissiōe. in obedientiā que est cā iuste iussionis effectus. Misericordia est virtus per quā animus in calamitate alterius mouetur. ¶ Et sciendū q̄ virtus perducere solet hominem ad vitam eternaz. que virtus maxime est amor dei de quo cetere virtutes procedunt. et etiam virtutes cardinales. q̄ cum habite fuerint dilectionem dei et primi in mente custodiunt et ꝓseruāt Unde beatus augustinus Virtus ad beatam vitam nos perducit. sed virtutez nihil eē affirmauerim nisi per summū amorē dei. Nam et illud qd̄ virtus qua dam partita dicit ex ipsius amore vario quodam affectu dr. Est enim temperantia amor integr̄ se prebēs ei qd̄ amat. Fortitudo amor facile tolerās omnia ꝓpter id quod amat Justicia amor soli amato seruiens. et ideo recte dominans. Prudentia amor eor̄ qui bus adiuuat ab eis. quibꝫ impedit sagaciter eligens. Sed hunc amorē nō cuiuslibet sed dei esse diximus. i. summi boni. summe. sapie. summe cōcordie. Est etiam caritas simplex et pura que spiritu sancto inspirata perducit ad filium per quem cognoscitur pater Omne aūt officiū temperantie est exuere veterem hominem et in deo renouari. i. ꝓtemnere omnes illecebras corporeas et laudez popularem. totumq̄ amorem ad diuina ꝓferre. ne subiiciat se homo per peccata his rebꝫ mortalibus vite regulā vtroq̄ testamento formatam vt eor̄ nihil per se diligat. nihil appetendum putet. sed ad vite huius atq̄ officior̄ necessitatē (quantuz satis est) vsurpet ventris modestia nō amantis affectu. si em̄ deus est summū bonum hominis. nihil aliud est homini bene viuere q̄ toto corde. tota aīma tota mente deuz diligere. a quo existit vt incorruptus in eo amor custodiat. quod est temperantie. nullis frangat in commodis qd̄ est fortitudinis. nullis alijs seruiat qd̄ est iusticie vigilet ī discernendis rebꝫ. ne fallacia subrepat. qd̄ est prudentie. hec est hominis vna perfectio qua sola impetrat vt caritate in veritate perfruat. non potest autē seipsum diligere qui deuz diligit. imo ille solus se diligit qui deuz diligit. qr sedule agit vt summo bono perfruat. qd̄ aūt agis tecum agendum est cum ꝓximo. scz vt ad id bonum ad quod ipse tendis eum adducas. illud enim est vnum bonum quod omnibꝫ tecū tendentibꝫ non fit angustum. Ex qua scz dilectione ꝓximi nascunt officia societatis humane. in quibus non errare difficile est Duobꝫ enim modis peccatur in homine. vno si ledatur. alio cuz potest non adiuuatur. hec augustinus. Et sic patet de quatuor virtutibus cardinalibus. Filius.

Quopio etiam aliqua scire deꝫ filiis ad que tenētur religiosi facta professione. anno probationis expirato.

Scire debes filí q̄ ꝯsiliuz est psuasio melioris boni ad qđ̄ non tenet quis ex p̄cepto. ¶ Unde notandū q̄ ꝯsilia in multis differunt a p̄ceptis. Primo q̄ ad p̄cepta tenemur. ad ꝯsilia vo nō. q̄ p̄cepta seruare est necessitatis. cōsilia vo voluntatis. Item lex vetus dat p̄cepta viz decalogi hoc est decem p̄cepta. euangeliū vo supaddit ꝯsilia Unde ꝯsilium ptinet ad pfectos. preceptuz aūt ad pficiendos. p̄cepta sepant nos ab illicitis. sed ꝯsilia a ꝯcessis. per p̄cepta declinamus pctā sed p̄ꝯsilia declinamus occasiones peccandi Item p̄ p̄cepta pnā fugimus. sz p̄ꝯsilia p̄miū cumulamus Item ad p̄cepta ꝯstringimur ex debito. sed ad ꝯsilia non nisi ex voto. q̄ ꝯsilium p votū fit p̄ceptū sicut ait aug. Vouere inquit est voluntatis reddere vo necessitatis. ¶ Et sciendū q̄ ꝯsilia q̄uis sint plurima. tñ p̄cipue sunt tria videlicet castitas paupertas ⁊ obīa. De p̄ꝯio viz castitate dr in euangelio. sunt enuchi qui seipsos castrauerūt ꝓpter regnum celoꝝ Secundum ꝯsiliū viz paupertas ꝯsistit in abdicatione ꝓprietatis alꝫs ꝓprie voluntatis. Unū p dñm in euangelio dr. Qui non renunciauerit oīb. que possidet non potest esse meus discipulus. Et de monachis ꝓprietatē hñtib dr beatus ihr̄onī. Monachus habens obulū nō valet obulum. Tercium ꝯsiliū videlicet obīa tangit in euangelio cū dr sup cathedram moysi sedebūt scribe ⁊ pharisei que dicunt facite. que aūt faciunt nolite facere. Predicta aūt ꝯsilia sunt substantialia oīs pfecte religionis. q̄ suos obseruatores vel sectatores elongant a malo nō solū quantū ad malū culpe sed etiā quantū ad mali causam Unde religiosi maxime hec tria solent vouere ⁊ promittunt obseruare. ¶ Omne nāq malū oritr ex triplici radice. s. ꝯcupiscentia carnis. ꝯcupiscentia oculoꝝ ⁊ superbia vite. Predicta vo ꝯsilia nos elongant ab hac triplici radice. nam p castitatē vincit carnis cōcupiscentia ⁊ luxuria. p paupertatem superbia. q̄ auaritia. p obīam aūt calcat mentis elatio siue superbia. Sed q̄ de his tribus virtutibus. s. paupertate. castitate ⁊ obīa. superius tractauimus non est opus vt de his iterum mentionē faciamus ¶ Soluz hoc adiiciendū est q̄ omnes homines maxime solēt desiderare tria. s. opes. voluptates. ⁊ honores. ex quibus tribus cetera vitia ꝓcedūt ⁊ oriunt Ut̄ innocentius Tria maxīe solent homines affectare. opes. voluptates ⁊ honores De opib prava. de voluptatibus turpia. de honoribus vana ꝓcedunt. Nam opes generant cupiditatē ⁊ auaritiā. voluptates pūt gulā ⁊ luxuriā. honores nutriunt superbiam ⁊ iactantiam. hec innocentius. Sed cristifideles ⁊ maxime religiosi habent remedia contra predicta scelera videlicet castitatē paupertatem ⁊ obedientiam. per quas virtutes cū dei adiutorio vincere possunt vitia supradicta.

Filius

Post informationem diuersarum virtutum superius premissarum nunc de bona actione seu operatione cupio edoceri.

Ca. .XIIII. Pater.

Debes scire qđ postq̄ homo fuerit per predictas virtutes videlicet humilitatem. patientiam ⁊ castitatem. ac alias virtutes superius premissas interius ⁊ exterius decenter ornatus debet etiam in

alijs bonis actionibus hoc est ieiunijs vigilijs. ⁊ in ceteris bonis operib⁹ se exerceret vt per huiusmodi sanctas ob seruantias valeat deo magis placere. Unde beatus bernardus. Sex sunt ob seruantie seruis dei ꝓfite quib⁹ puri ficari debeant. Sunt aũt iste. silentiũ. psalmodia. vigilie. ieiuniũ. opus manuum. ⁊ carnis mũdicia. In obseruatione silentij purificamur a peccatis q̃ verbositate contraximus. Cuius virtutis sunt octo species. Est enim verbũ stultum. vanum. mendax. ociosum. dolosum. impudicũ. maledictum. excusatorium. Que nimirũ pestis nascit ex loquacitate. ⁊ ꝑ silentij censurã aut euertit funditus. aut certe ne multũ noceat reprimit. In psalmodia fit duplex confessio vbi ⁊ peccator⁹ de culpis ꝓpungit ⁊ deo laudes super iudicia iusticie dicuntur. In hac autem obseruantia quisq̃ qui recte cõfitet purificatur ab immundo spũ blasphemie cui ante cõfessionem subiacebat. dum em̃ seipsum laudaret ac deum accusaret qui nõ aliusq̃ blasphemus erat. ꝓuersus ac confessus canticis diuinis instructus. correctaq̃ vita corrigit ⁊ verba. seq̃ ipm accusans mala sua sibi reputat. deum autem laudans bonum quod in se videt. non sibi sed illi applicat. ⁊ hoc totum agit in psalmodia. Per psalmodiam accipe quicquid deo agit cum mentis melodia. siue sint psalmi siue hymni. siue etiam quecunq̃ cantica. Terciaz obseruantiam posui superius. Vigilias has semper debet comitari oratõnũ instantia. Tales vigilie abluunt nos a sordib⁹ quas ꝓtraximus per somnolẽtiam resoluti. dũ oblivione quadam a via salutis incepimus deficere ac torpuimus. Quarta obseruantia est ieiunium. de quo quis dubitet quin ⁊ ipm purificet. Uera est illa sententia. ꝓtra ria ꝓtrahis curantur. Si ergo per gulam peccauimus. quid restat nisi ꝑ abstinentiam reparemur. Non soluz huius vitij per ieiunium fit purgatio. insuper ⁊ virtus ad expellendos demões comparatur. Per segniciẽ quoq̃ ⁊ ociositatem que inimica est anime multas ꝓtraximus sordes. ꝓtra dei sententiã in suo⁹ vultus alieni non nõ pauescentes. ꝓpter hoc sequit obseruantia que est quinta ⁊ d⁹ opus manuum. vt sordes ille manuũ in labore abluant. Restat vltima scz mundicia. In hac fit purificatio quinq̃ ꝓpter corporis illecebra videliz visus. auditus. gustus odoratus ⁊ tactus. ⁊ cetera que ꝓdicta sunt. i. silentiũ. psalmodia. vigilie. ieiuniũ. opus manuum. exerceri pñt sine ista. sed si lumbi vestri nõ fuerint ꝑcincti. i. si desit carnis mundicia. lucerne ardentes quid ꝓderunt. Hinc ergo colligendum est q̃ sit necessaria huius sexte obseruantie purificatio. que sola omnib⁹ suprad̃ictis equipollentẽ obtinet vim salutis. Et notandũ q̃ in his obseruãdis primas quatuor debemus nobis. quintam ꝓximis. sextã deo. nam silentiũ. psalmodias. ieiunium ⁊ vigilias debet quisq̃ exercere ꝓpter seipsum. hoc est ꝓpter suaz disciplinam. opus manuũ ꝓpter ꝓximũ vt habeat vnde tribuat necessitatẽ patienti Carnis mundicia ꝓpter deũ vt placeat illi ⁊ eius voluntatem faciat. hec dñ. Non solum autem in his virtutibus sed etiam in alijs vir religiosus debet se exercere. videlicet in ꝓpassione proximi. in ꝓpunctione. in oratõne. in lectione. in studio ⁊ meditatõe sacre scripture. ac alijs virtuosis operibus vt per hoc possit placere deo ⁊ ꝓximis suis bonum exemplum prebere Sunt nam q̃ nonnulli qui magna intentõne repro bor⁹ tormenta ꝓfiderant. ⁊ primescen

tes subito pcã ꝙ iniquitates deserunt ꝙ ad virtuosam vitam ꝙ sanctam operationem bene viuendo consurgunt ꝙ ꝓpa bona que agunt scõm maius ꝙ minus proximis suis bona exempla ostendũt. De talib beatus gregorius sup cantica exponẽs illud dictũ. Que est ista que progredit quasi aurora sic ait. Sunt nonnulli qui magna intentione que sint tormẽta reproborũ aspiciunt ꝙ sua facta ꝓpria sine palpatione exaiatione ꝓtendunt. Cũq se peccasse cognoscunt ꝙ per hoc ire ad tormenta reproborum primescunt. tunc subito tenebras iniquitatis derelinquunt ꝙ luce iusticie accendi cõcupiscunt mox ad sanctam operationem ꝓsurgunt. ꝙ ꝓbona que faciunt clarere proximis incipiunt. hi proculdubio velut aurora consurgentes progrediunt. qꝛ subito noctem peccati euacuantes ad lucẽ magis ac magis dilatant. sic aĩa que prius in tenebris nũc splendens appa ret. ꝙ que etiam in se obfuscabat. nũc luce sancte opationis resplendet pulcra vt luna. Luna quippe dum noctem illuminat. caligantib oculis iter ꝓqõ homo gradiat ostendit. Sic nimirum queq anima. que tenebras dimittit ꝙ in sanctam operationem se extendit dum exemplum bene operandi tribuit quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit. Dum eñ peccantes quiq bonum opus aspiciunt. ꝙ ad idem faciẽ dum se conuertunt quasi errantes in nocte per lumen lune ad viam redeũt. hec itaq sancta anima dum peccãtib exemplum prebet. quasi luna in nocte lucet. duꝛ uero magis ac magis crescit ꝙ de die in diem ꝓ ꝓsuetudinem boni operis lumen iusticie perfecte percipit vt etiã bonis exemplum imitationis prebeat que prius solis peccatoribus imitanda apparebat. profecto iam luna sol efficit. quia que in nocte errantib lucebat. mõ in die ambulantib lumen veritatis manifestat. hec grego. Tales namq qui post pcã perpetrata ad penitentiam redeunt ꝙ sancte viuũt nõnunq ex dono celestis gratie. etiaꝫ ꝑbuꝫ doctrine ad alios docendos pciũt. quoꝝ ꝑdicatio tanto suauius audientib sapit. quanto eoꝛuꝫ actio verbis que predicant ↄtraria non est. Me hoc beatus grego. super ezechielem ait. Sepe enim quosdã videmus serota mente ad sancte lectionis studium ↄtulisse atq inter ꝑba dñica recognoscentes in quãtis deliquerũt semetipsos in lacrimis mactare. meroꝛe ↄtinuo affici. in nullis huius mũdi ꝓsperitatib delectari. ita vt eis vita ꝓsens oneri ꝙ lux ipsa fastidio fieret. vix ad colloquendũ ↄmunia admittere. arcq a rigoꝛe discipline aĩm difficile relaxare ꝓ amoꝛe cõditoꝛis luctu solũmõ ꝙ silentio gaudere. ꝙ tales ꝓcepta vite q̃ sensus illoꝝ capere potuit. memoria nõ amisit. qꝛ collectus in deo aĩmus legendo semꝑ ꝙ recolendo ꝓfuit. Et fit plerũq vt tales quiq ex dono celestis gr̃e etiã ꝑbũ doctrine ꝓpiant atq de vitatis pabulo qõ ipi intrinsecus dulciter ruminant ꝙ ꝓximos suauiter pascant. De quoꝝ ꝓfecto oꝛe ꝑdicatio audientib tanto dulcioꝛ est quanto eoꝝ actio contraria suis predicationibus nõ est. quia de ꝓpria vita sumunt quic quid per linguam ꝓximis conferunt. nam sermo dulcedinem nõ habet quẽ vita reproba intra ↄscientiam remordet. ¶ Uñ necesse est vt qui ꝑbũ dei loquit ꝓius studeat qualiter viuat vt post ex vita colligat que ꝙ qualiter dicat. ad predicandum namq plus conscientia sancti amoꝛis edificat. q̃ exercitatio sermonis. quia amando celestia intra semetipsum predicatoꝛ le-

git quomodo persuadeat vt despici de beant terrena. Qui enim vitam suã in terius pensat. ⁊ exẽplo suo foris am monẽdo alios edificat. quasi in corde lingue tingit in eo ꝙ manu verbi pri mis exterius scribit. hec grego. Nam ſm eundẽ gregoriũ Quanto sanctior est vita doctoris tãto fit humilior sen sus auditoris. ⁊ sp semetipsam despi cit duz predicatoris vitam in magnã altitudinẽ surgere perpendit. Si vero predicator magna ꝓdicans per se exẽ plaris non est. sermo eius in corde au ditoris sapidus esse non ꝓt. Unde ỏt beatus berna. Si ergo qui inter vos vi deor pastoris curam gerere vobis ap posuero moysi mansuetudinẽ. patien tiam Job. samuelis miscõiam. dauid sanctitatẽ. intus ipẽ ⁊ impatiens atq; immisericors ⁊ mĩme sanctus fuero. sermo meus vt minus sapidus veniet. ⁊ vereor ⁊ vos minus auide capietis. hec bern. ¶ Unde quilibet in quo cunq; gradu vel statu exñs studere dz. vt per vitam sanctam bonũ exemplũ primis prebeat quatenus per hoc mer cedẽ eterne vite a domino assequi va leat. De hoc beatus ihronimus sic ỏt. Nemo sibi solum mõ viuat. quantoscũ q; exẽplo sancto edificauerit. cum tan tis ⁊ ꝓ tantis mercedẽ beate retributi onis inueniet. quanti scunq; exẽplum male cõuersationis etiam si illi eum non sequunt prebuerit ꝓ tantis se ma lis ratiõem reddere sciat. hec ihero. Fe lix ergo ẽ cuius vita virtuosa alterius vitam virtuosam ꝓfundit ⁊ emendat. Unde beatus bernar. Benedicta aĩma a domino cuius humilitas alterius superbiã ꝓfundit. cuius mansuetudo al terius iram extinguit. cuius obediẽtia alterius pigriciã tacite increpat. cuius seruor alterius inertiam excitat. ⁊ fra tris sui interiorẽ oculum turbatũ gra tia edificationis ⁊ ꝓsolationis illumi nat. que enim inter homines sublimior ⁊ deo gratiosior ꝓuersatio esse potest. q; eor ꝙ qui se abdicant vitijs. qui virtutũ studijs animũ subiugant. insuper etiam alios quotidiano exercitio ad gratiã au toris sui studẽt ꝓuertere. ⁊ crebra acq sitõe fideliũ gaudiũ superne patrie ce lestis augere. hec bernã. Debemus ergo ſm dictum apostoli. sobrie. iuste ⁊ pie viuere. vt sanctitatẽ possimus acqui rere. ⁊ primis nostris bonũ exemplũ prebere. Nam ꝙt ỏt beatus bernard?

O Tria sunt que faciunt hominem sanctum. victus sobrius. actus iustus. sensus pius. Victus sobrius erit si pti nenter. si socialiter. si obedienter. id ẽ caste. caritative ⁊ humiliter vixerimus. per pti nentiam enim castitas. per soci alitatem caritas. per obedientiam hu militas acquirit̃. Actus iustus erit. si fuerit rectus. discretus. fructuosus. Rectus per bonam intentõem. discre tus per mensurã possibilitatis. fructu osus per vtilitatem primo ꝙ. Sensus pius erit si fides nostra deũ sentit sum me potentẽ. summe sapientẽ. summe bonũ. vt per eius potentiã nostram cre damus adiuuari infirmitatẽ. per eius sapiãz corrigi ignorãtiã nrãz. per eius bonitatẽ nrãm credamus ablui iniqui tatem. hec bernard. Studeamus ergo etiã ordinate viuere nobis. socialiter primis. humiliter deo. Ad qd̃ hortatur idem beatus bernardus sic dicens. Vi ue in congregatione ordinaliter tibi. so cialiter primo. humiliter deo. Dẽmus etiam vnicuiq; reddere quod suum est videliz obedientiam superiori. auxili um equali. ⁊ disciplinam minori. Ũ idem beatus bernardus. Debemus su periori obedientiam ⁊ reuerentiã. eq̃li ꝓsilium ⁊ auxilium. minori custodiaz ⁊ disciplinam. ¶ Et notandum

q̄ qui in bonis opib⁹ pficere ⁊ pmanere ꝛ̄sideraꝛ. necesse ē̄ est vt etiā a mala societate sibi caueat. q̄ valde nociua est societas malo⁹. sicut ecōuerso multū salubris est societas bono⁹ Ē̄ beatus ihr̄o. sic ō̄t. Nil tam nocet hoī q̄̄ mala societas. plus q̄̄ impossibile puto virū in bonis opib⁹ diutius permanere qui malo⁹ assidue ꝓuersatiōe vtit ⁊ sicut mala nocet cōuersatio. ita bona ꝓfuit. qui bonaꝫ inuenit societatē vitā inuenit. carus hō vel bonus vel malus efficit nisi ob societatis causam. hec ihr̄o. Unde fugienda est societas malo⁹ ⁊ maxime illo⁹. qui ad vitia ꝓni sunt ⁊ ad hr̄endum est societati bone. que timet d̄m̄. vt ex ꝓsortio aliū emendatiōem vite ac mo⁹ suo⁹ quisq̄ assequi valeat. Unde ysidorus Uita malos. caue iniquos. fuge impios hoīes maxime eos. qui ad vitia ꝓni sunt. socios tibi bonos ꝓiunge. q̄ si fueris socius ꝓuersationis. eris ⁊ vtilis. Periculosum est his. qui p̄ccare volunt sociari. melius ēī est habere odiū ꝓuo⁹ q̄̄ ꝓsortiuꝫ. sicut multa bona habet vita sanctoꝝ. sic plurima mala ꝓfert societas malo⁹ Dicit etiā de hoc beatus greg. Uitanda est societas malo⁹. ne forte si se corrigi nō valent ad imitationē trahant ⁊ cuꝫ ipi a sua malicia non mutant. eos qui sibi coniuncti fuerint puertunt. hec gregorius

Q Sciendum etiā q̄ bona opa ꝓma facie cū quadam difficultate operamur. cū vero in ꝓsuetudinem v̄nerunt facilius ea ⁊ cum quadam iocūditate spirituali perficimus Unde dicit abbas iohannes montis sinai. Nota in ipsis p̄ncipijs abrenunciationis penitus cū labore. violentia ⁊ amaritudine operamur virtutes. ac pficientes d̄ceps sine tristicia sumus q̄̄uis in ipsis modicū ꝓtristati efficiamur.

Quando v̄ero voluntas nostrum mortale sapere conculcat ⁊ absorbet. ꝓstatiue subijcit a pmptitudine existente in nobis. tūc de cetero cū omni gaudio sollicitudine ⁊ d̄siderio igne coꝝdis ⁊ flamma diuina ipas opramur. hec iohannes abbas ℟ Si vero bonoꝝ operū laboꝝ nos grauat. attendamus mercedē futurā ⁊ leuius ꝓtabimus. q̄ ad eterna p̄mia non nisi cū labore ꝑuenitur. Unde beatus augustinus in libro de v̄rbis d̄m̄ sic dicit Uita nostra x̄p̄s est. attende x̄p̄m pati venit non solum glorificari ⁊ ꝓtēni sed etiaꝫ exaltari. opus te terret. mercedē expecta. quare vis ꝑuenire delicatus ad eā rem. ad quā non ꝑducit nisi laboꝝ. sed times ne ꝑdas argentum tuum. q̄ ad argentum cū magno labore peruenisti si ad argentum quod quādoq̄ vel moriens amissurus es. non peruenisti sine labore ad vitaꝫ eternā sine labore vis peruenire. cariꝝ fit tibi illa ad quam post omnes labores sic peruenies vt nūq̄ amittas. si hoc tibi carum fit. ad quod per omnes labores sic peruenisti vt aliquando amissurus fis. quanto magis illa ꝑpetua d̄siderare debemus Hec augustinus. Ē̄ sancti viri pensantes ⁊ attendentes eterne vite p̄mia. que d̄us daturus est diligentib⁹ se ⁊ in mandatis eius laborantib⁹ nō solū opa bona ⁊ laboriosa aggrediuntur. v̄rumetiam aduersitates ⁊ tribulationes p̄sentis vite sustinere non formidant. De hoc beatus grego. vij. moral. exponēs illud Sicut mercenarij dies eius sic ō̄t. Mercenarius solliciti⁹ curat inspicere. ne vnq̄ dies vacuus labat ab ope ⁊ expectatus finis ꝑueniat ad remunerationē. ꝓsis inanis v̄niat ad remunerationeꝫ laboris. in laboris nāq̄ studio considerat. quid ꝑcipe in tempore remunerationis possit. nā cū opus crescit. ꝑ

mſſ fiducia ꝓficit. Cum vero opus tor puerit ſpes a remuneratione laceſſit. Unde electus quiſq; vitam ſuam qua ſi mercēnarius penſans tanto fidenti ius ſpe tendit ad premia. ꝙnto nunc ro buſtius perdurat ad laboris incremen ta. quid fit decurſus pſitis ꝓpis penſat. dies cū operib⁹ dinumerat. ne a labo re tranſeant vacua vite momenta. for inidat. aduerſis gaudet. meroꝛe refo uef. qꝛ ſubſequentib⁹ vite premiis tan to ſe munerari largius ꝓſpicit. quāto ꝓ amoꝛe illius quotidiaīs ſe moꝛtib⁹ verius impendit. Hinc namq; eſt q ci ues celeſtis patrie ꝓditoꝛi eius p ſalmi ſtewcib⁹ dicunt. ꝓpter te moꝛte affici mur tota die. Sancti igit viri quot la boꝛes nunc veritati ꝓmendantes exhi bent. tot iam remunerationis ſue pig noꝛa intra ſpei cubiculū clauſa tenent ſed grauis nunc ſentit eſtus in ope. vt gnoq; refrigerium ꝓcipiat ex quiete. Unde aperte ſubdit Sicut cervus de ſiderat vmbrā. Umbrā quippe deſide rare eſt poſt temptationis eſtuz ſuoꝛē te. Sequit. Et ſicut mercennarius ꝓ ſtolat finē opis Mercennarius enim cū facienda opera ꝓſpicit mentem pti nus ⁊ longinq̄rate ⁊ ponderis laboꝛe adq̄cit. cū vero laceſſentē animū ad cō ſiderandū laboris premiū revocat. ri goꝛē moꝛ cū ad exercitiū laboris acce dit infirmat. ⁊ qđ graue perpendit ex ope leue eſtimat ex remuneratōe Sic electi quiq; cuz mundi huius aduerſa patiunt. cum inhoneſtatis ꝓtumelias rex damna. cruciatus coꝛporis tolerāt eſſe grauia quib⁹ exercent penſant. ſz cū mentis oculos ad eterne patrie ꝓſi deratōem tendūt. ex ꝓparatōe premij q̄ fit leue qđ patiunt inueniunt. quod eſt valde inꝓportabile ex doloꝛe oñdit in ꝓfideratōe. puida ex remuneratōne leuigatur. Hinc eſt q paulus ſemp ſe ipſo robuſtioꝛ ꝓtra aduerſa erigit. nī miꝛ finem ſui operis ſicut mercennari us preſtolat. graue namq; qđ ſuſtinet eſtimat. ſed leue hoc per premij ꝓfide rationē penſat. ipſe quippe q̄ ſit graue qđ patitur iudicat. qui in carceribus abundantius in plagis ſupra modum in moꝛtib⁹ frequenter ſe fuiſſe teſtat. ſed quō remunerationis lintheo ſudo rem tanti laboris tergat. ipſe denūci at dicens ſic. Non ſunt ꝓdigne paſſio nes huius temporis ad futuram gl̄am que revelabit in nobis. Finemq; ope ris quaſi mercennarius preſtolat. qui dum ꝓfectum remunerationis ꝓfide rat. vile eſtimat qđ pene deficiens la boꝛat. defectum egeſtatemq; ꝑperi bo mis mentib⁹ laborioſum nō eſt. ſed cū vſq; ad afflictiōem carnis aduerſitas vertit labor ꝑculdubio ex doloꝛe ſenti tur. In hac eñ vita queda laborioſa ſunt. quedā vero vacua. quedā vero va cua ⁊ laborioſa ſimul. Amoꝛe quippe ꝓditoꝛis pſitis vite tribulationib⁹ ex erceri laborioſum quidē eſt. ſed vacu um nō eſt. Amoꝛe aūt ſeculi voluptati bus ſoluit vacuū quidē eſt. ſed nō labo rioſum. amoꝛe eiuſdē ſeculi aliqua ad uerſa ꝑperi eſt vacuū ſil ⁊ laborioſum. qꝛ ex aduerſitate mens afficit ⁊ renun ciationis p̄mio non replet. hec grego.

¶ Exerceamus igit nos in boīs operib⁹. nā quotiens bona agimus to tiens angelos letificamus. quotiens vo a bono opere deuiamus. ipſos con triſtamus ⁊ malignis ſpiritib⁹ letici facimus. Teſtat hoc beatus augu. di cens. Quotiens bene agimus gaudēt angeli ⁊ triſtant demones. quotiēs ve ro a bono deuiamus dyabolum letifi camus ⁊ angelos ſuo gaudio fraudā mus. gaudiū enim eſt eis ſupvno pec catoꝛe penitentiam agente. hec auguſ.

Qui etiam desiderat non tristari sed frequenter in aīmo gaudere studeat bene viuere. Ūñ hugo de sancto victore. Uis nūq̄ esse tristis bene viue. bonavita semp gaudiū habet. nec etiā obmittendū est bonū opus ꝓpter aliquā negligentiam aut desidiam nostrā. nec ptinget mentē inultimo examine gemere ꝯ ꝓro tpe inutiliter sine fructu spūali expenso lugere. De hoc beatus bernar. lamentando sic dicens. O dñe deus quot tpa efluxerunt in quibꝫ sine fructu vt aspicio vixi. qūo coram te subsistam. qūo ad te leuare potero faciē meam in illo magno ꝯ terribili examine. qñ numerari iusseris. omnes dies meos querens fructum meum O dñe cur intermisi vllo tpe versari te in corde meo tota mēti amplecti. in tua dulcedine delectari oīa interiora mea vbi tunc erant qñ tecū non erant. cū habeat a te omnis creatura quicquid habet desiderabile laudabile aut delectabile Hec beatus bernñ. ¶ Sed ꝯ hoc notandum ꝙ in opibꝫ bonis quisq̄ humilitatem habere debet ꝯ illa attribuere debet gratie diuine. peccata aūt sibi ascribere. Unde aug. in libro de vbis domini. Caue o cristiane superbiā. licet eñ sanctor imitator sis. totum semp gratie deputa Quia vt eēt aliquid gratie in te dei non tuū meritū fuit. ipius ergo totum deputa pierati ꝙ aūt peccator es tue iniquitati ascribe. Esto accusator tuus ꝯ ille erit indultor. omne eñ crimen qđ facimus vel pcñ est nostre negligentie ꝯ omnis virtus ꝯ sanctitas dei est indulgentie conuersi ad deum. hec augusti. Magna namq̄ virtus est bona actio cū humilitate. ꝙ hoc eñ redditꝫ homo diuinus. Unde dicit Isaac abbas. Bona opatio est humiliras. hominem deū faciens sup terraz Igitꝫ laborādum est vt in bonis opibꝫ que gerimus. humiliratē cordis semper habeamus ꝯ cū bona opera nostra ad noticiam alioꝝ puenerint gloriam dei ꝯ edificationē ꝓximoꝝ ꝙ hoc non nostram vanam gloriam requiramus ne meritū nostꝫ apud deū ꝓpter hmōi stultam vanitatem amittamus. Unde beatus augu. in libro de verbis domini Quisquis iracvult videri ab hominibꝫ opa sua. vt ille glorificetꝫ a quo ea que in illo videntꝫ accepit. ꝯ sic ad imitandum bonum idē ipi qui vident puocetur. vere eius lumen lucet coram hoīb. q̄ lux de illo caritatis radiat. non superbie fumus euomitꝫ ꝯ in eo cauet. ne iusticiā suam faciat coram hoīb. vt videatꝫ ab eis. q̄ nec suam deputat illam iusticiam. hec augu. Bona ergo opa cū summa diligentia exerceamus. nec ꝙ hoc qđ agimus vanam gloriam requiramus. sed oīa in gloria dei agere studeamus vt ꝓro bonis nostris actibꝫ vitam eternā possidere valeamus.

Filius

Post diuersoꝝ operū bonoꝝ tam interioꝝ q̄ exterioꝝ informationē. nunc etiam de virtute pseuerantie cupio edoceri.

Ca. .XV. Pater. ¶

Scire debes qđ postq̄ omniū virtutū aceptus quis fuerit principium. nondū tñ in cōspectu dei apparet glorioſus. nisi virtutum consummatrix assit. videlicet perseuerātia. quia nullus omnino moralis quantumcunq̄ perfectus laudandus est in vita sua. nisi prius hoc bonū inchoatum. bono ꝯ felici fine concludat. Est eñ pseuerantia finis ac ꝯsummatrix virtutum. parū eñ valet fuisse religiosus. fuisse humilē patientē fuisse deuo

tum ꝙtinentem. deum dilexisse. ⁊ ce teras virtutes habuisse nisi adesset per seuerantia. Cū enim oēs virtutes cur rant. sola pseuerantia accipit brauiū. qz nō ille qui incepit. sed qui pseuera uerit in bonis opibꝫ hic erit saluus. Vñ dicit hugo. Inchoata virtus non pdest nisi ad finem ꝓducat Et ideo p seuerantia valde necc̄aria nobis ē vt in bono qđ per dei grām recte inchoam? ꝙstanter vsqꝫ ad finē pseueremus. hec hugo. Ipsa nam qꝫ pseuerātia virtus est multū laudabilis. qz est nutrix ad meritū. ꝙstantie filia. ⁊ ꝓpugnaculum sanctitatis. sine quo nemo poterit deū videre. De cuius etiā ꝓmendatōe bea tus ber. dr. Perseuerantia est vnica re gis filia. finis virtutū. earū qꝫ ꝙsumma tio. totius boni repositoriū. ⁊ virtus si ne qua nullus videbit deū. absqꝫ victo ria eñ nec qui pugnat victoriam. nec palmā victor ꝙsequit. vigor est viriū. nutrix ad meritum. mediatrix ad pre miū. sor ꝙr patrie. ꝙstantie filia. amica pacis. amiciciaꝫ nodus. vnanimita tis vinculū. sanctitatis ꝓpugnaculuz. tolle perseuerantiā nec obsequiū mer cedē hz. nec beneficium grām. nec lau dem fortitudo. sola ē cui eternitas red ditur vel potius que eternitati hominē reddit. dicente dño. Qui pseuerauerit vsqꝫ in finē saluus erit. hec bernar. Debet ergo homo se in bono ꝓtinuare ⁊ incessanter noua prioribꝫ supadde re. ne ꝓtingat eū in bonis ac virtuosis actionibꝫ torpescere ⁊ deficere. Vñ be atus ber. Nequaqꝫ sufficit semel vel se cundo opari qđ bonū est nisi incessan ter addas nouū prioribꝫ. alioquin ia cet ⁊ marcescit flos primi operis. atqꝫ ex eo virtus ⁊ vigor in breui terminat fi nō alijs atqꝫ alijs subiectis pietatis opibꝫ ꝓtinue reparent. Hec ber.

X Nec debet aliquis ꝓpter verba

terisoria vel quecūqꝫ alia bonū opus obmittere. nā sunt nōnulli qui aliqua agere ꝓponunt. sed cū ab alijs deriden tur. ꝓtinus ab intentione bona quam ꝓposuerūt resiliunt. Unde beatus gre go. Sepe namqꝫ aliqua agenda bona ꝓponimus. sꝫ sivnus ꝓtra nos leuissi mus sermo irridentis erupit. ab intē tione actōis nostre fracti ꝓtinus ⁊ ꝓfusi discedimus. hec gregorius. Et sciendum ꝙ incipientibꝫ bona opera premium ꝓmittit. sed solum pseuerā tibus datur. qz inanum opus bonuz agit fi ante finem vite deserat. Unde ysidorus. Inchoantibꝫ premiū ꝓmit titur. perseuerantibꝫ dat. tunc placet deo ꝙuersatio nostra quando bonū qđ inchoamus perseuerāti fine implem?. Unumquemqꝫ deus de fine nō de pre terita vita iudicabit. Virtus ergo bo ni operis pseuerantia est. incassum qꝙ pe bonū agitur si ante terminū vite de serat. hec ysidorus. Notandū ꝙ vir tus pseuerantie in bono eternitatis hz similitudinē per quam tanqꝫ per nūm eternū mercabimus eternū deī. qz eter na vita perseueranti in bono est pene trabilis. Teste seneca qui dr In excel so est vita beata. sed perseueranti pene trabilis est. Et sciendū ꝙ va ⁊ efficax perseuerantia in suis semper debet ex ercitijs augeri. crescere ⁊ ꝓficere. quia vel si affectus deuotionis vel operis ef fectus remittit vel ex negligentia atte nuat. paulatim deficere incipit donec penitus extinguat. Unde apostolus. Non coronabit nisi qui legitime cer tauerit. vocans legitimū certamen no stri ꝓfectus ꝓtinuū incremētū. Dicit etiā beatus bernū. Nulla vnqꝫ seruū dei non dico dies sed nec hora inueniat ni si in exercitij labore. A Sed ad hoc faciendum. quattuor sunt nobis necessaria bona. scilicet opatio. inter

na deuotio. sancta cogitatio ⁊ recta in rẽtio. His quatuor exercitijs homo de notus totã vitã suã ꝓtinuat. Opaꝫ em̃ bona si ꝑ se vo opari non poterit qua/ cũq occasione impeditus deuotionez suam meditando accendat. que duo si ad manuz non habeñ. vel qz torpet in actione exteriori vel qz languet in affe ctione interiori saltem dñm cogitet qđ nulli difficile est. qz hoc plane sub/ iacet nostre voluntati Unde in deutro nomio dr. Caue ne vnq obliuiscaris dominj dei tui. Et thobie Omni tem/ pore in mente habeto deum Et ideo ad cogitandum deum semp ex precepto legis vrgemur vt p̃missuz est. licet ad meditandum ipsum deuote qđ est gra tie nõ obligemur Si vo idipm nobis subtrahiꝫ vt experiamur qđ ait dñs. sine me nihil potestis facere temetip/ sum intra temetipm metire ⁊ sic cũ a/ postolo. Non q sufficientes simus ali quid cogitare a nobis tanq a nobis. sed sufficientia nostra ex deo est sed ⁊ eandẽ miseriam p intentionẽ diriga/ gamus in deũ ⁊ humiliantes nosmet/ ipsos dicamus. Dia opa nostra opa/ tus es domine in nobis vt hmõi gra/ tia reformeꝫ in nobis. Gratia g̃ diui na suffragante sublimiora opemur. si vero minuiꝫ opemur mediocria. si aũt oĩno extinguiꝫ opemur infima nõ tor pentes sed ambulantes ⁊ pseuerãtes in p̃ceptis ⁊ mandatis vt salutez eter nam ab ipo ꝓsequi mereamur. Nam ipe dr. Qui pseuerauerit vsq in finez hic saluus erit Et in apocalipsi. Esto fidelis vsq ad mortem ⁊ dabo tibi co ronã vite. Sic g̃ patet de pseuerantia habemus itaq de vtutibꝫ. Nunc put dignatus est dñs donare explanatum qđ ptinet ad proficientes. quorum sta tus vt p̃missum est supra in secundo li bro consistit in vtutum operatione

Sequitur tercia distinctio secundi libri. Filius

Postquã infor matus sum de vtutibꝫ quo/ rum obseruantia secũdo lo co ptinet ad ꝓficientes. nũc de tercio in quo dependet status eorundem ꝓfi/ cientium a te o pater cupio edoceri.

Ca. .I. Pater.

Scire debes fili q tercius gradus in quo ꝓsistit ꝓficien/ cium status put supi/ us dictũ est pendet in temptationum ꝓpssione. nam quisq religiosus cum relictis vitijs cepit re/ ligiose viuere ac in bonis operibꝫ se ex ercere atq in illis ꝓficere. talis inq diuersas temptationum tribulatiões incipit tolerare. qz spũs malignus in/ uidens saluti hũane cũ aliqẽ ꝓsperi/ tate vtuose ac religiose viuere. stati mul tiformes tẽptationũ laqueos in cor il lius immittere solet. vt eũ a via salu/ tis possit reuocare ⁊ ad pristinã vitio sam vitã ac maculosam ꝙuertere ⁊ per ꝓsequens ad pditionẽ eternã pduce/ re. ꝫ quilibet religiosus ⁊ in vita vtu osa ꝓficiẽs dz tẽptatõibꝫ ⁊ suggestio/ mibꝫ demonũ viriliter resistere ne com tingat eum tm̃ malum incurrere Et primo notandum q temptatio ⁊ omne peccatum inchoaꝫ ⁊ impleꝫ tri/ bus modis videlicet suggestione. de lectatione. ⁊ ꝓsensu. Suggestio quip fit p diabolũ. Delectatio per carnẽ Consensus per spiritum. Necessaria est ergo magna discretio vt inter sug/ gestionem ⁊ delectationem atq con/ sensum iudex sui animus presideat. cum enim malignus spiritus peccatuz suggerit in mente. si nulla delectatio

peccati sequatur peccatū omnino non est. cum vero caro ceperit delectari. tūc peccatū incipit nasci. si aūt ex delibera tione ꝓsenserit tunc peccatum cogno scit perfici. In suggestione igit peccati semen est. in delectatōe fit nutrimen tum. in ꝓsensu pfectio. ⁊ sepe ꝓtingit in hoc ꝙ malignus spūs seminat in co gitatōe. caro in delectatōe trahit. nec tñ anima eidē delectationi ꝓsentiat. ⁊ cum caro delectari sine animo neque at. ipse tñ aīmus carnis voluptatibus reluctans in delectatōe carnali aliquā do ligat inuitus vt ei ex rōe ꝓtradicat ne ꝓsentiat. ⁊ tñ delectatione ligatus sit. sed ligatū se vehemēter ingemiscat Vñ ⁊ ille celestis exercitus ꝓcipuus miles etiā gemebat dicēs Video aliā legē in membris meis repugnantē le gi mentis mee. ecce homo est vt ita di xerim captiuus ⁊ liber. liber ex iusticia quam diligit. captiuus ex delectatōne quam portat inuitus. q̄ sunt nonnul li qui inuisu vel in alijs occasionib in tanto affectōem seu delectatōnem car nalē sentiunt in corde ac etiā in corpe per illicitos motus titillant. sed tñ eti am inordinatis motib tam cordis q̄ corporis viriliter resistunt. hi ꝓpter hmōi passiones non solum non incur runt pctm̄. sed meritū sibi acquirunt. Nam sciendū ꝙ in vnoquoq̄ nostruz nihil aliud nunc agit cum ad peccatuz quisq̄ dilabit q̄ tūc actum est in illis trib. serpente. muliere ⁊ viro. Nā pri mo fit suggestio siue per cogitatōem si ue per sensus corpis vel videndo vel tā gendo vel audiendo vel gustando vel ol faciendo. que suggestio cū facta fuerit si cupiditas nostra nō moueat ad pec candū excludit serpentis astutia. Si autem mora fuerit quasi iam mulieri. als persuasum erit. sed aliquando ratō viriliter etiam ꝓmoram refrenat cupi ditatem atq̄ compescit. quod cum fit non labimur in peccatum. sed cum a liquanta luctatiōe coronamur. Si au tem ratio ꝓsentiat ⁊ quod libido ꝓmo uerit faciendum esse decernat ab omī vita beata. tanq̄ de paradiso expellit homo. iam enim peccatum imputatur etiam si non subsequat factum. quādo rea tenet in consensu ꝓscientia

Unde resistendus est in principio sug gestioni dyabolice cum adhuc mollis est. ne prevaleat ac roboretur. De hoc beatus gregorius. xxxij. moali. expo nens illud dictum de behemoth. stringit caudaz suam quasi cedrum. sic pri ma quippe serpentis suggestio tenera ⁊ mollis est. ⁊ faciliter virtutis pde conterenda. sed si hec inualescere neg ligenter admittitur. ei ad corad itus licenter prebet. tanta se virtute exag gerat. vt captam mentem deprimens vsq̄ ad intolerabile robur excrescat. Caudam itaq̄ quasi cedrum stringe re dr. quia semel eius recepta tempta tio in corde in cunctis que subsequen ter intulerit quasi ex iure dominatur. Huius ergo behemoth caput herba est cauda cedrus. q̄ ex prima quidez sug gestione blandiens cernit. sed ꝓ vsuz vehementer inualescens succrescente temptationis fine roborat. superabile namq̄ omne quod inimio suggerit sed inde sequit qđ vinci vix possit. prius enim quasi ꝓsulens ad animū loquitur blanda. sed cū semen delectationis infi xerit violenta postea ꝓsuetudine pene insolubiliter innodat. Vñ ⁊ bene caudā stringere dr. dente enim vulnerat. cauda ligat. q̄ prima suggestione percutit sz percussam mentē ne euadere valeat in nalescente fine temptationis astringit Quia enim pctm̄ tribz modis admit titur cum videliz ⁊ serpentis suggestio one. carnis delectatione. spūs cōsensu

perpetrat. beemoth iste prius illicita suggerens linguā exerit. post ad delectationē ptrahens dentē figit. ad extremū vo p̄senſionez possidens caudā stringit. Hinc est q̄ nōnulli peccata lō govsu ꝑpetrata in semetipis ipi reprehendūt atq; hec ex iudicio fugiūt. sed vitare opere nec decertantes possunt. qz dū beemoth istius caput non ꝑterit plerūq; cauda t nolentes ligant. qui ꝑtra eos cedri more induruit. qz a blā da voluptate exordiū vsq; ad violentiā retentionis excreuit. Dicat ergo stringit caudā suaz quasi cedrum. vt tanto quisquis dz initia temptationis fugere. quāto finē eius intelligit citius sol ui non posse. hec greg. ℰ Notandū etiā q̄ ipetus diaboli in principio valde est ad tolerandum grauius. si vo statim ei viriliter resistat efficit debilis. t quanto plus p̄ resistentiā repellitur. tanto magis eius vires debilitant. de hoc crisosto. sic dr. In primis grauis ē impetus diaboli t intolerabilis. quez si quis fortiā o sustinuerit. eū in scdo inueniet infirmiorem. quāto em plus pcussus fuerit. tanto magis frigescit t deficit. hec crisosto. Vigilandum itaq; est ꝑtra antiquū hostem t cū omni studio eius prauis suggestionibz resistendū. qz sicut ꝑtra ꝑsentientes est fortis vt leo. ita contra resistētes est debilis vt formica. Quod beatus greg. v. moral. tangit sic dicens. Omne pctm hostis antiquus suadet sed nos eius suasionibz ꝑsentiēdo ꝑpetramus. ātiquus em hostis nos ad culpam sine nostra voluntate nō rapit. qz ille qd male nobis suggerit nos seqndo ex voluntate ꝓpria ꝑpleuimus. Si em prime suggestioni maligni spūs nō resistim. repēte totus ad interna cordis dū non sentim illabitur Antiquus em hostis sicut ꝑtra ꝑsentientes fortis est. ita cōtra resistentes debilis. Si em eius suggestionibz assensus p̄bem. quasi leo tolerari nequaq; ꝑt. Si aut ei resistim. q̄si formica atterim. aliis ḡ leo. aliis formica. qz crudelitatē illius carnales vix tolerant. spiritales vo illius firmitatem virtutis pede calcant Facile quippe inimico repellitur. si non ei vel in multis lapsibz vel in vno diu ꝑsentiam. Si vero eius suasionibz aīa subesse ꝑsueuerit. quanto sepei crebrius subiacit. tanto eū sibi venerabilem facit. vt ei reluctari non valeat. qz mirum malignus aduersarius contra hanc ex prava consuetudine victam quasi more gigantis pugnat. De hoc etiam yſidorus sic dicit. Qui enim suggestiones diaboli non recepit. in eius insidias minime trāsit. Mā facile insequenti ope repellit. si primā oblectamenta ipius respuunt. diabolus em est serpens lubricus. cuius si capiti id est prime suggestioni nō resistit. totus in interna labit. Ceptatio nū diabolicaz initia fragilia sunt. que si non cauent sed ꝓsum in ꝑsuetudinem transeunt. in nouissimis fortiter ꝓualescūt. ita vt aut nūq; aut cū difficultate vincant. hec yſidorus. ℱ Notandum etiam q̄ duplex est in nobis principiū motiuū operans pctm. vnū qd operat in nobis nolentibz. s. primus motus fomitis. quem quidaz doctor appellat ꝑcupiscentiam siue desiderium siue languorē nature. t licet ille motus operet peccatum in nobis stimulando. t nos non operemur consentiendo. nos tamen etiam illud dicimur opari licet nolentes. ex eo q̄ ille fomes a quo incipit primus motus cupiscentie est languor nature nre nō aliene. hec aut iniquitas non est culpe psonalis sed pene nostre nobis originaliter inflicte. Scdo primus motus operans peccatū est in sensualitate t q̄

uis in sensualitate sit peccatuz. non tñ hoc mortale erit sed tñmodo veniale. q2 voluntas non habet ꝓpletum domiñ super primos motus. qui sunt sensualitatis. vt in illis actibꝫ qui ex imperio voluntatis ꝓcedunt. sed hñt in eis dñium ꝓpletũ sicut est in illis actibus qui nõ ꝓcedũt a tñ voluntas tales motus sensualitatis impedire ꝑt. ꝛ iõ sunt pctã venialia

¶ Dicit aũt talis motus primꝰ pctm̃ veniale triplici rõne. ¶ Primo. q2 mouet ad illicitũ. ¶ Scõo q2 sunt quoddammõ voluntarij non ꝼm se. q2 vt dictũ est non impediunt a voluntate Tertio ꝓpter delectatõem annexã. cũ enim aĩa per delectatõem ꝓiungit creature. obtenebrat ꝛ peiorat. sicut qñ ꝓiungitur deo illuminatur ꝛ meliorat. De hoc triplici als duplici motu inordinato siue ꝓcupĩa sic dicit Alanus. Omnis ꝓcupiscibilitas ad illecebras est vitiũ ex peccato. Omnis eñ motus ꝓcupĩe illecebris est peccatũ ex vitio. Est autẽ ꝓcupiscibilitas ꝓnitas qua quis proniꝰ est ad peccandum. Concupĩa vero ꝺr ipse actus ꝓcupiscendi. Aliqñ autẽ ex ꝓcupiscentia ꝓcedit quidã motus qui est circa delectatõem ꝛ circa arbitrij libertatẽ. vt qñ videns homo mulierem velit nolit mouet in hoc tñ nõ delectat. nec tñ talis motus ꝓcupĩa sed ad ꝓcupiscentiã est. non illecebris. sz ad illecebras. ꝛ talis motus vitiũ est ex peccato sed non est peccatũ eo ꝙ nõ est penes velle ꝛ nolle. Cũ omnis vitiosus motus originẽ habuit a pctõ primi parentis vel a peccato originali. aliquin vero primũ motuz sequit delectatio que est in illecebris ꝛ in ꝓcupiscentia. tunc enim ꝓcupiscit homo ꝛ illecebroso mouetur. ꝛ talis motus est pctm̃ ex tali ꝓcedens vitio. hec alanus. Sz intelligendũ est sic ꝙ delectatõ seqñs primum motum si statim ei non resistitur sed incaute in mente volui est peccatum veniale. Si autez ꝓsenserimus illi primo motui tunc nos dicim? simpliciter peccatũ operari. ¶ Est aũt ꝓsensus ꝓpletus in cogitatõne qñ mora voluntaria in mentis revolutõe accidit cogitationi ꝓtinuans cogitationem in ꝓposito. sed declinans in ipa cogitatõne tanꝯ in finem ꝓpter quem dicit ꝓsensus in cogitatõem ꝛ delectationem peccatũ efficere. q2 licet accessus ꝛ recessus cogitationuz in mente sit fortuitus ꝛ delectationis subsecutõ sit ineuitabilis. tamen in cogitatione morari vsꝯ ad nimiam revolutõnem ꝛ in delectatione vsꝯ ad longã oblectatõem est in nostra voluntate. cũ possim? nos in primo motu auertere mentem a cogitatõe nimia ꝛ delectatione. Unde ieremie ꝺr. Usꝯquo morabũtur in te cogitatões noxie. Ex hoc ꝙ dicit morabunt patet ꝙ nõ cogitatio simpliciter. sed mora que accidit ꝓter ꝓsensum in cogitatione ꝓpter delectationem reprehendit ꝛ damnatur. imo cogitatio veniens ꝛ impugnans videtur esse occasio meriti. quando statim ei resistitur. Unde beatus augustinus in de verbis domini. Sunt qui res illicitas obuias cogitationibus suis ita prorsus abiciunt. vt nec in ipsis delectentur. Sunt qui delectantur ꝛ non consentiunt. in quibus nondum perfecta est mors sz quodammodo inchoata. Si vero delectationi accedat consensus. iam est mortis damnatio. Dicitur etiam de concupiscentia ꝛ de motu sensualitatis in glosa magistri Nycolai de lyra super illo verbo. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam ꝛc. Videre absolute mulierem non est malum. sed in quantum ex ipso sequitur concupiscentia inte-

rio2 ⁊ ista ꝯcupiscentia sic p2ocedit q2 p2imo ex aspectu mulieris causaꝫ ꝯcupiscentia in appetitu sensitiuo. qui ꝺ2 sensualitas ⁊ p2euenit actum rōis. ⁊ sic non est etiam peccatum venīale nec mo2tale. q2 talis motus sensualitatis non est in potestate hom̄is ⁊ p ꝯs nō peccatum sed retentio huius ꝯcupiscentie postq̄ ꝯcepta est bene est peccatum. Unde ꝺ2 beatus augustinus. Nō est in potestate nostra quatenus visis non tangamur sed est in potestate nostra ea respuere vel acceptare ⁊ sic patz q̄ p2edictus motus sensualitatis non est peccatuz sed est materia exercende virtutis. si ei resistaꝫ p rōnem. si aūt teneaꝫ p delectationem mo2osam absq̄ ꝯsensu. tunc est peccatum venīale. si autem sequaꝫ ꝯsensus in aīmo tūc est peccatum mo2tale etiam anteq̄ exp2imatur facto vel signo ⁊ ideo de tali ꝯcupiscentia que est ꝯsensus ꝺ2 saluato2. iaz mechatus est eam in co2de suo. hec glosa. Unde cū pulsamur p illicitos motus siue sint naturales siue sensuales siue sint ex suggestionib⁹ diabolicis p2ocedentes repugnandū est illis. ⁊ non ꝯsentiendum ne in nostro mo2tali co2pore p̄pter talē ꝯsensum regnet peccatum De hoc beatus grego. xxj. moraℓ. sic ꝺ2. Habere me possesso2em excelso2um conditor rennuit. si mens mea ante ꝯspectū illius in infimis desideriis tabescit Sed sciendum est aliud eē q̄ aīmus de temptatione carnis patitur aliud vero cū p ꝯsensum delectatōnib⁹ obligaꝫ. plerūq̄ eñ cogitatiōe p2ana pulsaꝫ sed remittiꝫ. plerumq̄ aūt cū p uersum quid ꝯspicit hoc intra semetipsum etiaz p desideriū voluit. ⁊ mimirum mētem nequaq̄ cogitatio immūda inquinat cum eam pulsat sed cum hāc sibi per delectationem subiugat.

¶ Hinc etiaz p̄dicato2 egregius ꝺ2 Temptatio nos non appetendat mi si humana Humana quippe temptatō est. qua plerūq̄ in cogitatione tangi mur etiam nolentes. q2 no nunq̄ illicita ad aīm venīt. hoc vriq̄ ex nobis ipsis ex hūamitatis co2ruptibilis pondere habemus. iaz vero demonica est ⁊ non humana temptatio. cū ad hoc p carnis co2ruptibilitas suggerit p consensum. seanimus astringit. Hinc ite2um ꝺ2. Non regnet peccatū in vestro mo2tali co2po2e. Peccatum quippe in mo2tali co2po2e nō esse sed regnare p̄hibuit q2 in carne co2ruptibili non regnare potest sed nō esse nō potest. Hoc ip̄m namq̄ ei de peccato temptari peccatum est. quo q2 q̄diu viuimus p̄fecte omnimode nō caremus. sancta p2edicatio que hoc expellere plene nō potuit ei de nostri co2dis habitaculo retuit ei de nostri co2dis habitaculo retulit. vt appetitus illicitus ⁊ signum tulit. vt appetitus illicitus ⁊ plerumq̄ bonis nostris cogitationib⁹ occulte se quasi fur inserit saltem si ingredi non dominet. Hec greg. Sancti namq̄ cū carnis inordinatos motus in semetipsis ꝯsurgere sentiūt viriliter resistūt q2 temptationū motib⁹ non ꝯsuetudo succumbere sed bene regendo resistere nouerunt. De talibus idē beatus gre. xxvj. moraℓ. exponens illud dictū Reges in solio collocat ieternū fic ait Bñ sci viri reges vocant q2 p̄lati cūctis motib⁹ carnis mō luxurie appetitum frenant. modo auaricie estum rapant. modo gloziam elationis inclinant. vel suggestiones liuoris obruunt. modo ignem furoris extinguūt Reges sunt ergo. q2 temptationū suarum motib⁹ non ꝯsentiendo succūbere sed regendo p2eesse nouerūt. q2 igitur ab hac potestate regiminis ad potestatē transeunt retributionis dicaꝫ recte Reges in solio collocat in eternū semetipsos eñ regendo ad tempus fa

tigati sunt.sed in erectõnis interne so
lio ineternũ collocanť. ꝙ eo illic acci
piũť alios digne iudicare.quo hic ne
sciũt sibimetipsis nequiter ꝓcere.hec
greg. Unde resistendũ est in motib ꝙ
cogitationib ꝑuis.nec eis ꝟsentiẽ
dum est Nam dñs ad hoc hortať ꝑ ysa
iam dicentẽ. Auferte malũ cogitatio
num vestraꝝ ab oculis meis.non dicit
malas cogitatões.sed malũ cogitatio
num.hoc est ꝟsensum ꝑauũ iniquuz ꝙ
puersum.qz quotiens malis cogitatõ
nib ꝟsentimus ꝙ in eis delectamur to
tiens deũ offendimus ꝙ ab ipso sepa
mur.iuxta illud sapiẽ. Peruerse cogi
tationes sepant a deo. ꝙ dicunť puer
se cogitatões qz peruertunt mentez ho
minis ꝙ deturpant coz eius ꝙ deducũt
eum non solũ ad turpia verba.ꝝ etiã
ad turpia opera.qz dũ voluptas in co
gitatõe non reꝑimiť in actione dña
tur. Unde si malis cogitationib om
nino carere non valemus.saltẽ eis nõ
ꝟsentiamus.nec eis delectemur.quia
nullus in eo ꝓccat qđ vitare non põt
Unde dicit augu. Non ergo nocet sen
sus vbi nõ est ꝟsensus.qz cogitatões
non de re de qua surgũt.sed ex affectu
quem gignunt iudicande sunt Nihil
ẽsi interest quale illud sit qđ cogitať.
sed qualis affectus ex ipsa cogitatõne
ꝟsequatur.qz cogitatio mentẽ nõ pol
luit vbi delectatio ꝑ ꝑauũ ꝟsensum
ꝟscientiam non coꝛrumpit. Unde di
cit beatus augusť. Temptatio cui non
ꝟsentitur non est ꝓccatũ sed materia
ꝑ malas cogitatões temptemur.quia
dicit quedã glosa. Glorioſius est non
cõsensisse ꝙ non temptari potuisse.ſz
caueamus nobis ꝙ caute ambulemus
ne ꝑ ꝟsensum in temptatõem intre
mus. ſm qđ dominus nos ammonet
dicens. Vigilate ꝙ orate. ne intretis
in temptationem. Filius.

Effecto etiam scire occasiones tẽ
ptationum ꝑ quas oriunť tem
ptationes.

Capm H. Pater R

Scire debes filí
ꝙ magnam occasionem dant
ipsis temptamẽtis quinqz sensus coꝛ
poris.inter quos maxime visus est no
ciuus ꝙ periculosus.qz ꝓma cã con
cupiscentie carnalis est intuitus ocu
loꝝ incautus. De hoc dicit ysidoꝛus.
Ꝓma causa foꝛnicationis.tela sunt
oculoꝝ.secunda verboꝝ.sed qui nõ ca
pitur oculis potest verbis resistere.qui
etiam delectatõem refrenat libidino
se suggestionis non transit ad ꝟsensuz
libidinis.ꝙ cito resistit operi qui titu
lanti se non accommodat delectatõm
Durius etiam impugnať qui vsqz ad
ꝟsentiõem temptať qz is qui sola sug
gestione ꝑ ditione carnis temptamẽ
tis sollicitať. hoc ysidoꝛus Qđ aũt ꝑ
quinqz sensus fit introitus vitioꝛũ ad
aiam̃ā.dicit de hoc beatus ihero. Per
quinqz enim sensus quasi per quasdaz
fenestras vitioꝝ ad ipsam est introit?
Nam sensus coꝛporis sunt quasi sine ra
tione currentes. anima igiť in modũ
aurige retineat frena currentium. hec
ihero. Anima namqz cũ sit inuisibilis
reꝝ coꝛporeaꝝ non tangiť delectatõne
sed inherens coꝛpori ꝑ sensus exteri
oꝛes que foꝛis sunt respicit.in respiciẽ
do ꝟcupiscit.ꝙ ꝑ ꝟsequens etiam nõ
nunqz in ꝓccati delectatõnem cadit.
nam callidus hostis humani generis
cũ ab effectu operis expellitur secreta
coꝛdis ꝑ malas cogitatões polluere
moliť. Qđ beatus gregoꝛius .xxj.mo
ra.tangit sic dicens. Cum sit inuisibi
lis anima nequaqz coꝛporeaꝝ reruz de
lectatione tangiť.nisi ꝙ inherẽs quasi

quedam egrediēdi forāmina eiusdem corporis sensus habet. visus quippe auditus. gustus. odoratus ⁊ tactus quasi quedam vie mentis sunt. quib⁹ foris venīat. ⁊ ea que foris sunt concupiscat. p hos em̄ corporis sensus quasi p fenestras exteriora quecḡ aīa respicit. ⁊ respiciendo concupiscit. Quisqḡ vo p has corporis fenestras incaute exterius respicit plerumqḡ in delectatōem pecca ti etiā nolens cadit atqḡ obligatus desi dertijs incipit velle qđ noluit. preceps quippe aīa dū ante non prouidet. ne incaute videat qđ concupiscat. cecata postea incipit desiderare qđ vidit. ne ergo quedā lubrica in cogitatione versemus. prouidendum nobis est qr intueri licet nō concupisci. vt em̄ mūda mēs in cogitatione seruet. a lasciuia voluptatis sue deprimendi sunt oculi. quasi quidā raptores ad culpā ¶ Ūñ nobis ad custodiendam cordis mūdiciā exterior⁹ sensuū disciplina seruāda est Nā quantalibet grauitate vigeat. carnales tñ sensus puerile quidā exteri⁹ pstrepunt. ⁊ nisi interioris grauitatis pudore q̄si iuuenilia quodaz frigore refrenent. ad fluxa quecḡ ⁊ leuia mentez eneruem trahunt. malū etiam luxurie aut cogitatione ppetrat ope. callidus namqḡ temptator noster cū ab effectu opis expellit secreta polluere cogitationis molit. hec grego. Ūñ pudicus oculus quasi ianitor cordis. qui non permittit intrare omne qđ nocere pt Ecō uerso vo impudicus oculus discurrit ⁊ ea que nociua sunt libenter intrare p mittit. De hoc dr hug. in libro de claustro anime Pudicus oculus ianitor est cordis sedet ad ianuā. nō pmittit intrare qđ noceat. nihil nūciat nisi quod deceat. quicquid nouerit indecens esse excludit ⁊ eliminat. impudicus vero querens quod placeat p oīa discurrit. volentes intrare patit nolētes vo monet ⁊ hortat. hec hugo ¶ Sed laborandum est cū omni studio vt visus retrahat ab oīb⁹. que concupisci possunt maxime tñ a spē mulier. ne cor ⁊ animus ex intuitu incaute cōcupiscentie gladio confodiant. Unde beatus grego. xxj. moral. sic dicit Dicut em̄ sepe temptatio per oculos trahit. sic nonnūqḡ concepta intrinsecus oculos cogit deserere. nam plerumqḡ res quelibet inoportune mente respicit. Sed ipo respectu animus concupiscentie gladio confoditur. Fit vero recte retributionis examine. vt qui exteriori negligenter vtitur. interiori oculo non iniuste cecetur. Sepe aūt intrinsecus concupiscentia dominat ⁊ illecebrat aīm? aduersus sensus corporeos. familiari more tirannis seruire compellit. atqḡ vt ita dicam fenestras luminis ad tenebras aperit cecitatis. Unde sancti viri cū sinistra pulsari delectatione se sentiunt. ipa p que forme spēs ad mentez ingredit. discipline magisterio lumina restringunt. ne prauе cogitationi visio lenocinata famulet. que vnqḡ si subtiliter custodiri negligit. cogitationis immundicia ptinus ad operationez tranfit. nec em̄ culpa ad opus pduci pmittit. si intus vbi nascit extinguat. Si aūt temptationi in corde nascenti cū festinatione nō resistit. hac eadem qua nutrit mora roborat. ⁊ existens foris in opib⁹ vix vinci prevalet. qr intus ipsam mē brorum dominam mentem captiuam tenet. hec grego. Unde ⁊ crisostomus Si igit continue velis oculos pulcris facibus infigere. capieris animo ⁊ si bis vel ter possis continere fortassis. non em̄ est contra humanam naturaz. qui autem flammam semel accendat visa muliere. absente formatapud se

ymagines turpium actionum a quibꝫ multotiens ꝓcedit ad opus. De hoc serapion abbas in collatõne patꝝ sic dicit. Puritatis studentibꝫ plurimuꝫ ꝓfert. vt carnaliũ passionũ ipsas materias sibi ꝓmitus subtrahãt. quibꝫ potest vel occasio vel recordatio earundem passionũ egrotanti adhuc aũt generati. nam corpori nequitia cupiscentia in effectũ tempter ꝓrumpere necessario effigies ⁊ materie illiciens subtrahenda est. hec serapion ¶ Ad has autem occasiões euadendas maxime valet fuga seculi. qꝛ uersari in mundo ⁊ esse sine anime periculo satis raruꝫ est. teste ysidoro qui dicit. Satis raruꝫ est vt quisquis inter seculi uoluptates positus a vitijs maneat illibatus. in quibus ⁊ si non cito implicet. aliquando tñ attrahat. nec em̃ potest esse securus qui periculo fuerit ꝓximus. hec ysidoꝛ.

¶ Notandũ est etiam de cogitationibꝫ illicitis ꝙ cogitatões peruerse non solum generant ex sensibꝫ corꝓoris. ꝓrumetiã nonnunqꝫ oriunt ex suggestionibꝫ dyabolicis vel ꝓpria negligentia. quocunqꝫ tñ modo oriunt. semper est eis resistendũ. ⁊ diligenti cura debet unusquisqꝫ cogitatões suas discernere. ⁊ ad primũ motũ malas reꝓbare. ⁊ bonas aꝓꝓobare ⁊ suscipere. Unde crisost. exhortando dicit. Est tutissimũ atqꝫ perfectissimũ vt assuescat animus sollicitus sp ⁊ peruigili custodia discernere cogitatões suas ad primũ animi motũ aꝓꝓobare vel imꝓbare quid cogitet. vtrum bonas cogitatiões alat. vel statim malas extinguat. Hinc nãqꝫ fons est boni vel origo peccandi. ibi maxime oꝓꝓtet obseruare peccatũ ubi nasci solet. statimqꝫ ad primam temptationis aꝑs cogitatõnis faciem. ⁊ malũ anteqꝫ crescat restrigere debet dum adhuc est in cogitatiõe. hec crisо. Nẽs em̃ que statim repugnat illecebroſe cogitationi non cito rapit in puersam delectatõnem. Un richardus de sancto victoꝛe. Mens que statim repugnat ⁊ restringit illecebroſam cogitatõem non facile rapit in ꝓuam delectatõem sicut ⁊ culpa que ꝓhibet ante ꝓuũ ꝓsensum uunqꝫ trãsit in actũ Hec richardus. Unde cum aliquis ꝓ illicitam cogitatõem pulsat non permittat eam in corde suo crescere. ſꝫ viriliter resistat ⁊ a domicilio mẽtis sue statim cum sentit debet reiicere eã Un de beatus ihꝛonimus. Nolo vt finas cogitatõem crescere. dum puus est lapidis interfice. nequicia elidat in semine Et ysidoꝛus. Cuꝫ teritillat cogitatio cum tibi aliquid suggerat illicitũ. nõ ibi teneas animum. calca serpentis caput. calca ꝓaue cogitationis initium. est em̃ periculum in moꝛa. hec ysidoꝛ. Quia qui cogitationi male in ꝓncipio non resistit. facilius postmodũ ipsa ꝓaua cogitatio ad ꝓsensum peccati ⁊ ad opus peruersum adducit. Unde beatus origenes. Duꝫ enim cogitatio mala in initijs ẽ facile ꝑt abijci a corde nã si freqñr iteret ⁊ diu ꝓmaneat aduducit animã sine dubio ad ꝓsensum. ⁊ post ꝓsensum intra coꝛ suum ꝓfirmatũ certuꝫ est qꝛ ad peccati tendat effectũ dũ in initijs est ⁊ pusilla ergo capi debet ⁊ abijci. ne si adulta fuerit ⁊ inueterata iam non possit expelli. hec origen

¶ Et notandũ ꝙ in illa solũmõ cogitatione que suggestionibꝫ ꝓauis ꝓsentit est peccatum. nam puersa coꝛda non solum peccato ꝓsentiunt. sed ⁊ facto si occurreret oꝓꝓtunitas perficere illicitum ꝓcupiscunt. ⁊ tales iaꝫ rei de crimine in ꝓspectu sui ꝓditoꝛis tenẽtur. Unde beatus ihꝛonimus. In illa tñ cogitatione peccatuꝫ est que suggestionibꝫ ꝓsensum dedit. que malũ suũ

blande fouet. que in factum geſſit iterū pere. huius cogitatio etiā ſi aliquo caſu impedita non impleat voluntatē. minus actione crimis ꝺdemnatur a dño. Dicit etiā beatus greg. Cū reprobor̄ mentib̄ occaſio ꝓpetrandi peccata deeſt. deſiderior̄ cogitationes eor̄ cordib̄ nullatenus deſunt. ⁊ cum diabolū nō ſemp̄ ſequunt in ope ſemper tm̄ ſe illi obligant in cogitatōe. hec grego. Et q̄uis preuenire prauis cogitationib̄ non ſit in noſtro arbitrio. tm̄ delectari in ipis cuz deliberatione ⁊ ꝺſentire ad nrāz ptinet uolūtatē. Q̄ꝺ̄ꝓbat yſidorus ſic dicens. Non eſt arbitrij noſtri cogitationis prauе ſuggeſtionib̄ ꝓuenire. iacere aūt in aīmo cogitationem. noſtre attinet uoluntati. illō ergo ad culpam non redigit. iſtud em̄ culpe imputet. nam cogitationes illicitas occurrere demonū eſt cogitationib̄ oblectari puerſis nām eſt. Cūm dei ſeruus iudicio timoris dei eor̄ tēptamenta a ſeipſo reiecit bomiſq̄ ꝓtra obiectis cogitationib̄ turpib̄ a ſe repellit. ideoq̄ ſi prius prauе cogitationi reſiſtamus. in lapſum opis non incurrimus. hec yſiꝺ. Q Cōſiderandū aūt nūc eſt ꝙ cogitationū principia extrib̄ ꝓceduntvidelicet ex deo ex diabolo ⁊ ex nobis Ex deo quidē ſunt ſpiritusſancti cū illuſtratione nos viſitare dignat erigens nos ad ſublimioꝛē ꝓfectum ⁊ in quib̄ vel minus acquiſiuimus vel deſidioſe agentes ſepati ſumus ſaluberrima ꝓunctione caſtigat vel reſerat nobis celeſtia ſacramēta ⁊ ꝓpoſitum noſtrum ad meliores actus voluntatēq̄ ꝓuertit. Ex diabolo vero naſcit cogitationū ſeries cū ſubuertere nostram vitior̄ delectatione q̄ etiā occultis conatur inſidijs. ſubtiliſſima calliditate mala pro bonis fraudulenter oſtentās. ⁊ tranſſigurans ſe nobis in angelum lucis Ex nobis autem oriuntur cum eorum que gerimus vel geſſimus vel audiuimus naturaliter recordamur. De quib̄ dauid dicit. Decordatus cognouit cogitationes hominum quandovane ſunt. hanc igitur triparitam rationez oportet nos obſeruare ⁊ vniuerſas cogitationes que mergūt in corde noſtro ſagaci diſcretione diſcurrere. origines eorum ⁊ cauſas aucto reſq̄ primitus indagantes. vt quales eis nos p̄bere debemus ex illorum meritо qui eas ſuggerunt deſiderare poſſimus. Et notandum ꝙ ommipotens deus per ſpm̄ ſanctum ſuggerit nobis bona ⁊ ſancta. Unde ipſe dominus in euangelio dicit. Paraliticus aūt ſpiritusſanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit oīa ⁊ ſuggeret vobis omnia videlicet que ptinent ad ſalutem. Nam vnctio dulcis eius gratie docet nos de ommibus. que ſalubria iuſta ⁊ ſancta ſunt Aliquis aūt ſpiritus guſtum ſue prauе dulcedinis puerſis hoīb̄ propinat. eos ad diuerſa vitia ⁊ peccata inſtigando. De hoc dicit beatus gregorius. xv. moral. Dibolus guſtum ſue dulcedinis. alijs per ſuperbiā. alijs per auaritiam. alijs per inuidiam. alijs per fallaciaz. alijs per luxuriam porrigit ⁊ ad quanta vitiorum genera prabit quaſi dulcedinis ſue potus propinat. nam aliquid in mente ſuperbum perſuadet. fit dulce quod ōt quia videri prelatus ceteris homo puerſus appetit. duz menti avaricia infundit. fit dulce qō loquit quia per habundantiam neceſſitas vitatur. duz aliquid de inuidia ſuggerit fit dulce quod ōr. quia peruerſa mens dum alterum decreſcere viderit ſemi nozem minime videri putat. Cum aliquid de fallacia perſuadet. fit dulce qō ſuggerit. quia eoipō quo ceteros fallit

pdesse sibi videtur. Cum luxuriam de cepte menti loquit fit dulce qđ suadet q2 in voluptate aīmū resoluit. Quor ergo vitia carnalium cordib infundit quasi tot potus sue dulcedinis eis prigit. quā tñ dulcedinē non recipiunt nisi illi qui presentib voluptatibus dediti ad ppetuū luctum trahunt. illos enim solummō suis delectationib patet. quos quotidiamis lapsib ad gemitum pellit. hec gregoriꝰ. Debemus etiam diligenter attendere cū impetus cogitationum alis delectationuz in mēte sustinemus. quales sint hmōi impetus. vtr ex carne vel spū procedant Nam in electis est impetus spūs. In reprobis vo impetus carnis. De quo duplici impetu beatus gre. sup ezechi elē exponens illud. Ubi erat spūs impetus illic gradiebantur. sic dr. In electis reprobis diuersi quippe sunt impetus carnis. ad odiū. ad elatōem. ad immundiciā. ad rapinā. ad exteriorē gloriam. ad crudelitatē. ad perfidiaz. ad desperatōem. ad iram. ad iurgia. ad voluptates aīmi impellūt. Impetus vero spūs est qui ad caritatē. ad humilitatem. ad ptinentiam. ad largitatez misedie. ad interiorem pfectū. ad pietatis opera. ad eternor fidem. ad spem sequentis gaudij. ad patriam. ad dilectionez vite immortalis. ad lacrimas pertrahit. Unde necesse est vt magna semp cura diligenter debeamus in omnib qđ agimus qui nos impetus ducat. vtr nostra cogitatio per impetum carnis an per impetum spūs impellat. Amare eterna terrena. talia eternis preponere. exteriora bona nō ad vsum necessarium habere sed ad voluptatē concupīe. vltionem inimico querere. de eius casu viso gaudere ipetus carnis est. Alta amare celestia. cōtemnere terrena. non ad fructū voluptatis transitoria sed ad vsum necessitatis quere re. de inimici morte tribulari impetus spūs est. Et q2 perfecti quiq in istis se virtutib exercent. recte nunc de sanctis animab dr. vbi erat impetus spiritus illic gradiebant. hec greg.

Et notandū q quanto quisq plus carnalia ⁊ temptalia delectamenta apperit. tanto maiores cogitationū illicitaz tumultus i corde suo sustinet Dū ctixeroviri mihil hor que in mdo sunt appetunt. nullis in corde cogitationuz inordinataz tumultib premunt. De hoc beatus greg. iij. moral. exponens illud Qui edificant solitudines sicait Omnes eīm qui vel illicita appetūt vel in hoc mundo videri volunt tensis cogitationū tumultib in corde primūtur. dumq desiderior turbas intra se excitant. pstratam mentē pede misere frequentationis calcāt. Alius nāq se luxurie subdidit. atq ante mentis oculos scemata turpiū perpetrationū fingit. ⁊ cum effectus non tribuit opere. hoc crebrius agit intentōe. cogitatione voluptatis perfectio querit ⁊ sollicitus animus excecatus occasionem nequissime expletionis rimat. Alius itaq hec quasi quendam populum patitur que insolenti cogitationū tumultuvastatur. Alius ire se dominio strauit ⁊ quid in corde nisi iurgia ⁊ que desunt peragit. hic sepe presentes nō videt. absentib detradicit. intra semetipsum detumelias pfert ⁊ recipit. receptis autem durius respondet. ⁊ cū qui obuiet nullus assit magnis clamoribus iras in corde deponit. Turbam itaq hic intus sustinet quem pondus dementis in flamma cogitationis premit. Alius iuri se auaricie tradidit. ⁊ fastidiens ppria aliena dcupiscit. hic plerumq dcupita adipisci nonvalēs. diem quidē in ocium. noctem vero in co

gitationem versat torpet abutili ope q3 fatigat illicita cogitatione. ꝓfilia multiplicat. puenire a concupita satagit. ad que obtinenda quosdam secretissimos causarū meatus querit. Et ꝙuis nihil de concupita re recepit. habet tñ in corde iam fructū concupiscentie labore rixe. graui itaq; populo premitur. qui inuestigantis auaricie tumultu vastat. Alius seu tirannidi superbie subiecit q3 cor miserum dum ꝓtra homines erigit vitio substernit honoruz sublimiū infulas appetit. exaltari successibus exquirit totumq; qđ esse desiderat sibi apud semetipsuz in cogitationib depingit. iaz sibi parare obsequia subditorū videt. iam ceteris eminet. iam alios mala irrogat. alios qui irrogauerint repensat. iā semetipsum stipatus cuneis ad publicum procedit. iaz quibus obsequijs fulciat ꝓcupiscit. Qui igitur tot fantasmata cordi imprimit quid iste aliud ꝙ somnium vigilans videt. q3 ergo rex causas fingit nimirum si iste intrinsecus natas ex desiderijs turbas portat. Ac contra sancti viri qui nihil huius mundi appetunt nullis ꝓculdubio tumultib in corde premunt. Oēs quippe inordinatos desiderioꝝ motus a cubiculo cordis manu sancte desiderationis eiciunt q3 transitoria cūcta despiciunt ex his nascentes cogitationū molestias non patiuntur. solā namq; eternam patriaz appetunt q3 huius mundi bona non diligunt magna etiam tranquillitate pficiunt. Unde recte dr. Qui edificāt sibi solitudines. Solitudines quippe edificare est a secreto cordis terrenoꝝ tumultus expellere q3 una intentione eterne patrie in amore intime quietis anhelare. an non cūctas cogitationuz tumultus expulerat. qui dicebat vnaz petij a dño hanc requiram. A tumultu eñ rerum talium magnum quoddaz secessum petierat. quietam mentez. in qua tāto purius deū cerneret ꝙto hūc atq; se solum inueniret. hec greg. Sciendum etiā q3 antiquus hostis tribus modis bona nostra insequit. inter tionem nostrā q3 cogitationes polluentionem vt rectū opus qđ gerimus corā conspectu summi iudicis viciet. aliqñ ei in inchoatione boni op̄is ꝓpositum q3 intentionē nostrā molit maculare. vanam gloriam nobis suggerendo. si aūt non ꝓfecerit tunc in ipsa actione boni op̄is stultitiā huius vane glorie solet cordib nostris ingerere. vt possit illa viciare. si aūt nō ꝓualuerit tunc opus bonū circa finem actionis laborat supplantare. Ista ꝓmemorat beatus greg. .j. morat. exponens illud iob. Ne forte peccauerint mei &c. sic dicens. Filij in cordib maledicunt cū recta nostra opa non rectis nostris cogitationib ꝓdiunt. cū bona in apto exeunt. Sed etiā innoxia in occultis moliunt. Deo quippe maledicunt etiam ipe mentes nostre si de se existimāt habere qđ sunt deo maledicunt cum se ab illo accepisse intelligunt. sed tamen ꝓximis laudem querunt. Sciendum vero est q3 bona nostra antiquus hostis tribus modis insequit vt videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur. in interni iudicis conspectu vicietur. Aliquando namq; in bono opere intentionem pollut. vt omne quod in actione sequit eum. purum mundumq; nō exeat quo hoc ab origine perturbat. Aliquando vero intentionem boni operis viciare nō pretualet. sed in ipsa actione se quasi in itinere ponit vt cū per ꝓpositū mentis securioꝝ quisq; ingredit subiuncto latenter vitio quasi ex infidijs perimatur. Aliquando vero nec intentionem

vitiat. nec in itinere supplantat. sed opus bonum in fine actionis illaqueat. quanto q̄ vel domo cordis vel ab itinere ope longius se recessisse simulat. tanto ad decipiendū bone actionis terminū astutius expectat. et quo icautū quēq̄ quasi recedendo reddiderit, eo illo repentino nonunq̄ vulnere durius insanabiliusq̄ transfigit. intentōem q̄p pe in bono ope polluit. qr cū facilia ad decipiendū corda hoīm pspicit eor de sideriis auram transitor̄i fauoris appo nit. vt in his que recta faciunt ad appetenda yma fortitudine intentōis inclinent. Unde recte de vnaquaq̄ aīa laqueo miſere intentōis capta per pphetam dr. Facti sunt hostes eius in capite. Ac si aperte diceret. Cū bona intentōe sumit hinc aduersantes vel spiritus ab ipo cogitatōis exordio principant. tanto q̄ eā plenius possident. quanto per initiū dñantes tenent. Cū vero intentōem vitiare non prevalēt. in via positos laqueos tegit. vt i eo qđ bene agit cor ex latere in vitium dirue rat. quatenus qđ inchoans aliter ppofuerat in actōe longe aliter q̄ ceperat pcurrat. sepe ei dum bono operi laus humana obuiat. mentē operantis immutat. que q̄uis quesita non fuerit tñ oblata delectat. cuius delectatōe dum mens bene opantis resoluit ab oi intētionis intime vigore dissipat. Cum vero antiquus hostis neq̄ in exordio intentōis ferit. neq̄ in itinere actionis intercipit duriores in fine laqueos tēdit. qđ tanto nequius obsidet. quanto solū sibi remansisse ad decipiendū vidēt. Hos nāq̄ fini suo oppositos pphēta laqueos pspexerat cū dicebat. Ipsi calcaneū meus observabunt. qr em in calcaneo finis est corporis quid p hūc nisi terminus signat actionis. Uñ et ei dem serpenti dr. Ipsa tuus observabit caput et tu eius calcaneū. Caput quip pe serpentis observare est initia suggestionis eius aspicere. et manu sollicite psiderationis a cordis aditu funditus extirpare. Qui tñ cū ab initio depīxum dīt pcutere calcaneū molit. qr etsi suggestione prima intentōem nō pcutit. decipe in fine pretendit. si aūt semel cor in intentōe etiā corrumpit sequentis actionis medietas et termin? ab hoste callido secure possidet. qm̄ totā sibi arborē fructus ferre pspicit quā vemente radice virauit. Tota itaq̄ virute pspiciendus est fluuius operis si purus emanat ex fonte cogitatōis oī cura seruandus est a malicie puluere ocul? cordis ne hoc qđ rectū in operatione hoīb ostēdat. p vitiū prauе operationis inquinat. Cauendū itaq̄ est ne bona nra pauca sint. curandū ne indiscussa ne aut pauca agentes inueniamur steriles. aut in discussa relinqñtes decordes. hec gre.

¶ Sed et hoc cū diligētia est pspiciendū q̄ antiquus hostis culpas añ p petratas et iā per pñiam et dei miam delectas añ oculos mentis revocat et cogitatōe illicita nolentes pulsat. et quem ope perſo non pt maculare. laborat vt per cogitationes pravas valeat cor eius inquinare. sed idcirco homo non nunq̄ ista patit. qr in quibusdā terrenis actib q̄uis licitis libēter occupat vel ocio torpescit infructuoso. p qđ dat occasionē dyabolo seipm temptandi. De hoc beatus greg. ix. moza. sic dicit Sciendū est q̄ in quibusdaz factis et certi de vemia reddimur. et post pperatas culpas ad absolutōnis nōe fiduciā correptione et penitentia subsequñte roboramur. pperate tñ nostre nequicie adhuc memoria tangimur. et cogitatione illicita auersi nolentesq̄ pulsam̄. Unde per iob dicit. Si peccaui ad horam pepercisti mihi. cur ab iniquitate

mea mundū me esse nō pateris Ad hō
ram dns pctm̄ pcit'cū reatū culpe con
cessis ptinus fletibꝫ diluit sed ab imi
quitate nostra mūdos nos esse nō pati
tur qz volentes quidē culpas fecimus
sed nonnūqꝫ nolentes eius memoriaz
cū delectatōne toleramus. sepe em̄ hoc
qđ a ꝓspectu iudicis iā fletu interueni
ente deletū est ad animum redit. ⁊ de
uicta culpa ad delectationem rursus
inserpere nitit ita qđ ꝓius egit in cor
pore. hoc importuna cogitatione post
modū versat in mente. Quod caute il
le spiritalis atletha nouerat qui dice
bat Putruerūt ⁊ corrupte sunt cicatri
ces mee a facie insipientie mee. quid
nāqꝫ cicatrices nisi sanitates sunt vul
nerū laxatas itaqꝫ nequicias ad dele
crationū memoriam redire ꝓspexerat
q̄ cicātrices deflebat. Cicatrices quip
pe putrescere est sanata iaz pctō ꝓ vul
nera rursus in tēptatione serpere. atqꝫ
ex eoꝝ suggestionibꝫ post supradictam
curē penitentie feroz̄ culpe ⁊ iterū do
lorē sentire. qz viz in se ⁊ nil foras in
ope agit. ⁊ sola intus cogitatione pec
cat districtoqꝫ se mens reatu obligat.
nisi hoc sollicitus lamentis tergat. Dz
inter hec sciendū q̄ idcirco nōnunqꝫ
impulsu illicite cogitationis affligim̄
qz in q̄busdā terrene ꝓuersationis acti
bus qꝫuis licitis libenter occupamur.
cūqꝫ vel in minimis terrena actio p̄ de
fideriū rangit crescente ꝓtra nos anti
qui hostis fortitudine mēs nīa nō mi
nima importunitate temptationis in
quinat. Uñ etiā ⁊ sacerdos legis mē
bra hostie per frusta cōcidit caput atqꝫ
ea que erga iecur sunt ⁊ iubent ignibꝫ
cremare. pedes vero atqꝫ intestina ho
stie ꝓius aqua diluere. nos quippe ip
sos deo sacrificiū offerrimus cū vitam
nostrā cultui diuino dedicamus. qui
membra hostie p̄ frusta ꝓcisa super ig
nem ponimus. cum vite nostre op̄a vir
turibꝫ distinguentes immolamus. ca
put atqꝫ ea que iuxta iecur ꝓtinent in
cendimus cū in sensu nostro quotidie
omne corpus regit. atqꝫ in occultis de
fideriꝫs flamma dīm amoris ardemus
Et rū p̄cipit vt pedes atqꝫ intestina
hodie lauent. pedibꝫ namqꝫ terra tan
git. Intestinis vero stercora gestantur
qz plerūqꝫ iam ex desiderio in eternita
te succendimur. iam tanto deuotionis
sensu. ad appetitū nostre mortificatio
nis inhiamus. Sed qz adhuc terrenā
p̄e infirmitate aliquid agimus. non
nulla etiā que iam subegimus illicita
in corde toleramus Cumqꝫ cogitatio
nes nostras immunda temptatio inq̄
nat. quid aliud q̄ intestina hostie fer
cus portant Sed vt ꝓburi debeant la
uent. qz nimiꝫ necesse est. vt immun
das cogitationes timoris fletus dilu
at. quas in acceptione sacrificij super
nus amor incendat Et quicquid mēs
vel de experto certamine vel de uersa
tionis p̄istine memoria patit lauetur
vt tanto suauius in conspectu summi
inspectoris ardeat. q̄to cū ei assistere
ceperit. nihil terrenum secum nihil lu
bricum in ara sue orationis imponit.
Sepe aūt ita mens in culpe recordati
one concutitur. vt ad perpetrationem
illius longe grauius q̄ ꝓius capta fu
erat vrgeatur ⁊ deprehensa trepidat. se
q̄ ipsam variis motibus impulsa per
turbat. nec quidem vt vincat tempta
tionibꝫ metuit sed resistens hoc ipsum
qđ longe laboris certamine affligitur
perhorescit. hec greg. X Dicit ⁊
de eodē idem gregorius Dciose men
ti spūs maligni prauas cogitatōes in
fundūt. vt si quiescat ab ope. nō quie
scat a mala cogitatione. Antiquus em̄
hostis mox vt ociosam mentem inue
nerit ad ea sub quibusdaz occasionibꝫ

venit.vt ei quedaz de preteritis gestis ad memoriã reducat.audita quondaz indecẽter verba resonat.et si qua dudũ acta sunt turpiter eoꝝ spẽz cordis oculus presentat.et quem de presentibus non potest violare.de malis trãsactis polluit.vt deceptam mentem sic in delectatõem inducat.vnde se iam diu pñiam aflixerat.hec greg. Notandum etiam q̃ antiquus hostis fideles animos nonnunq̃ temptare cessat.et ad ips ab ipsis recedit.non vt malicie sue.et temptatõibꝫ finem prebeat.sed quos iam quietos et securos ab impugnationibꝫ reddiderat inopinate rediens validius tempter.Qui vero sic inopinate et foꝛtiter temptaꝫ fragilitatẽ suam et q̃ in breui sit moꝛiturus attendat,et talibꝫ temptamẽtis foꝛtiter resistat.Vñ beatus grego.iij.moꝛali.sic memoꝛat dicens Sepe antiquus hostis postq̃ menti nostre temptationuz certamen.inflixit.ab ipso suo certamine ad tempus recedit.nõ vt illate malicie sue finẽ prebeat.sed vt coꝛda que per quietem secura reddiderat.repẽte rediens facilius inopinatus irrũpat. Hinc est q̃ ad temptandũ beatum iob iteꝝ redit eiusq̃ cruciatus expetit quẽ ds ei superna pietas retinendo ꝓcedit dicens.Ecce in manu tua est verumtñ animã illius serua.Sic quippe nos deserit vt custodiat.sic custodit vt dimisso temptationis articulo statuz nobis nostre infirmitatis ostendat.Qui mox a facie dñi exit.atq̃ a planta pedis vsq̃ ad verticem acceptum feriendo vulnerauit.qꝛ mimiꝝ cum licenti am percipit a mimmis incipiens atq̃ vsq̃ ad maioꝛa pueniens quasi omne coꝛpus menti illatis temptationibꝫ lacerando transfigit.sed dñ etiam ad animam feriendo non peruenit.qꝛ cũctis cogitationibꝫ interioꝛa inter ipsa vulnera delectationuz que suscipit archã ꝓpositi resistit intentio.et q̃uis delcãtio mentem moꝛdeat deliberatõem tñ sancte rectitudis vsq̃ ad ꝓsensus molliciem non inflecrit.debemus tñ pasperitatem pñe ipsa vulnera delectationũ tergere et censura discretionis rigide si quid fluxũ emanat in cogitatõne mundare Unde bene moꝛ subdit.qui testa samiẽ radebat.Quid eñ per testã nisi vigoꝛ discretionis.quid per samiẽ nisi fluxus illicite cogitatõnis accipit Percussi ergo testa samiẽ radimus cũ post pollutõem cogitatõnis illicite nosmetipsos aspere dñudicando mundamus.Põt etiam intelligi testa fragilitas nr̃e moꝛtalitatis.Testa eñ samiẽ mundare est moꝛtalitatis cursum fragilitatẽq̃ pensare et putredinẽ misere delectationis abstergere.nã cũ quisq̃ ꝓsiderat q̃citius ad puluerem redeat festine supat hoc qd̃ de carne se intus turpiter impugnat.Cũ ergo ex temptatiõe praua menti cogitatio influxit. quasi ex vulnere samies decurrit.sed citius samies tergit si in ꝓsideratõne nra fragilitas quasi in manu testa teneat. neq̃ eñ quipendenda sunt.que q̃uis vsq̃ ad effectũ non pertrahunt.tñ illicite in nra mente versant.sed perfecta mens solerter inuigilat vt nõ solũ peruersa agere renuat.sed oẽ etiã qd̃ in se per cogitatões turpiter loquit tergat. hec greg. Notandũ etiã ꝑm dictũ beati berñ.in epla ad carthuenſ.q̃ ille qui redit ad ꝓscĩam suam.inuenit ibi de ꝓcupĩa vel graues coꝛrosiones. vel suaues delectationes.et inde multiplicat cogitationes.Qui vero iã cõcupiscentiam suam aliquantulum vicit.q̃diu tamen veri boni maioꝛ ꝓcupiscentia vel maioꝛ delectatõ mentem eius non obtinuerit cum exosa quadã voluptate gestoꝛum.visoꝛum.auditoꝛ

rum patiꝫ ymaginationes. Unde ꝙ in vtraqꝫ lumbi implenꝫ illusionibꝫ delectationū. ꝙ ad cogitanda spūalia ꝛe diuina lumen oculoꝝ suoꝝ ꝙ ipm nō est secū. cū qui impugnat ꝓtra ꝓcupiscentias molestias patiꝫ. qz vincere nō ꝑualet adhuc ad ꝑfectum affectiones. Qui vo iam ad libertatem aspirat excutere a se nō ꝓt affectiones ymaginationū ꝙ noxias vel occupatorias ꝙ otiosas. que exinde passim oriūꝫ cogitationes ꝙ psalmodie ꝙ ceteroꝝ exercitioꝝ spūaliū in corde serui dei etiā nolentis ꝙ reluctātis ymaginatōnes voluunt. ꝙ fantasmata cogitationū ꝺsantur a quibꝺ velut auibꝺ immūdis insidiantibꝺ ꝙ circūuolantibꝺ sacrificium deuotionis. vel oīno rapiꝫ de manu tenentis. vel sepe polluiꝫ oratio offerentis. hec berñ. ¶ Sciendū etiā ꝓut ꝺt beda in quadā omelia. ꝙ triplex est modus cogitationum. nequaqꝫ vnus eaꝝ est sustinendus que deliberatione ꝓposita peccandi mentem ꝓtaminant. Alius eaꝝ que delectatione quidē peti mentē ꝓturbant nec tñ hanc ad ꝺsensum ꝓtrahūt peccandi. Tercius earuꝫ que naturali motu mentē ꝓcurrentes nō tñ hanc ad patrāda vitia alliciunt quā a bonis que cogitare debuit ipediunt. Veluti est cū fantasmata reꝝ que aliqñ superuacue gesta vel dicta nouimus ad memoriā reducimus. quaruꝫ crebra retractio quasi importuna multaꝝ improbitas oculos cordis circūuolat ac spūalem eius aciē inquietare magis qꝫ execrare ꝺsueuit. Ad cūctis aūt his cogitationū generibꝫ monet nos castigari Salomon cuꝫ dixit. Omni custodia serua corꝺ tuū. qm̄ ex ipso vita ꝓcedit. Cuius monita sequentes agamus solliciti. vt siquidē ꝺsensu ꝓpetrā di facinoris in aīo deliquimus. cito hoc cōfessione ꝙ dignis penitentie fructibꝺ abstergamus. Si delectationem peccādi nos tēptari senserimus. noriam delectationē crebris ꝓcibꝺ aclacrimis amaritudinis perpetue recoꝺdationē pellamus ꝙ si nos solos ad hāc ꝓpulsandam sufficere non posse videmus. fratreꝫ queramus auxilio. vt qō nostris viribꝺ nequiuimus. illoꝝ cōsilio intermisso sumamus. Sed qz supuacuis cogitationibꝺ ad integrum cauere non valemus. has in quantū ꝓsumus immissione bonarum cogitationū ꝙ maxime frequēti scripturarum meditatōne fugemus. hec beda Et fm cassiani. Incipiamus bonas cogitationes diligere ꝙ statim ab aliꝭs que male sunt nos dominus dignabiꝫ liberare.

¶ Notandum etiam ꝙ non ꝓsarivel temptari cogitationibꝺ noxiis ꝙ inutilibus impossibile est. qz sicut oratus earum non ꝺpendet a nobis. ita etiam reꝓbatio vel electio hmōi cogitationū consistit in nobis. Unde in fistendū ē nobis lectioni oīōi ꝙ aliꝭ spiritualibus remedijs. vt per talia ꝛe media facilius possimus inoꝺinatis cogitationibꝺ resistere ꝙ eas a nobis amonere. De hoc moises abbas in prima sua collatione sic ꝺt. Uentem quidem non interpellari cogitationibus impossibile est. suscipe vero eas vel respuere omni studēti possibile est. Quē admodum igitur oꝛtus earum nō omnimode ꝺpendet a nobis ita reꝓbatio vel electio consistit in nobis. nec tamē ex eo ꝙ diximus impossibile esse. mentem cogitationibꝺ non adiri. vel increre sibi sed illis spiritibus tribuendū est. qui nobis eas ingerere mituntur. alioquin nec liberum in homine maneret arbitrium nec in nobis staret nostre correctionis industria. sed est inqꝫ nostrum magna ex parte vt scilicet cogitationum qualitas emenderur ꝙ

vel sancte ac spiritales in cordibꝫ nostris vel terrene carnalesq; ꝯcrescant. ideo nāq; frequens lectio ⁊ iugis adhibet meditatio scripturaꝝ vt exinde nobis spiritalis memorie p̄cbeat occasio. idcirco fit decantatio frequens psalmoꝝ vt assidua nobis ꝯpunctō existat. inde ministret. idcirco vigiliaꝝ. ieiuniꝫq; sedulitas adhibet. vt extenuata mens nō terrena sapiat sed celestia ꝯtemplet. quibꝫ rursum negligentia repente cessantibꝫ necesse est vitiorum mens squalore ꝯcreta in carnalem partem mox inclinet ⁊ corruat. qđ exercitium cordis non incōgrue molarum similitudini ꝯparat. quam meatus aq̄rum p̄ceps impetu rotante ꝓuolvit. que nullatenus quidē possunt cessare ab opere suo aquaꝝ impulsibꝫ circumacto. in eius vero qui p̄esit fitū est potestate. vtꝝ nam triticū molit an ordeum loliumue cōminui. illud quippe ꝓculdubio ꝯmolendū qđ ingestū ab illo fuerit. cui operis illius cura ꝯmissa est. Ita igit mens ⁊ ꝓvite pēnis incursibus vndiq; ingruentibꝫ temptationū torrentibꝫ circūactavacua quidē cogitationū estibꝫ esse non poterit. quales vero vel admittere vel parere sibi debeat studij ac diligentie sue ꝓuidebit industria. Si em̄ vt diximus ad sanctaꝝ scripturaꝝ meditatōem iugiter recurramus. ⁊ memoriā nostram ad recordatōem spūalium rer̄ ⁊ deiderium p̄fectionis spemq; future beatitudīs erigamus. necesse est vt orte cogitatōes exinde spiritales in his que meditari sumus mentē faciant immorari. Sin vero desidia vel negligentia supati. vitijs ⁊ ociosis cōfabulationibꝫ occupemur. seu curis mundanis ⁊ superfluis sollicitudinibꝫ implicemur. ꝯsequēter exinde velut quedaꝫ zizaniorum species generata operatōem quoq; nostro cordi noxiam ministrabit. ⁊ sm̄ sententiam saluatoris vbi fuerit thesaurus operꝫ nostroꝝ seu intentionis nostre. ibi ⁊ cor nostꝝ necessario ꝑmanebit. hec moyses abbas. ℣ Sed ⁊ hoc scindū q̄ multi reprehendūt se de puersa actione vel p̄rauavoluntate. pauciores sunt qui se dīudicant de inordinata cogitatōe. sed religiosi ⁊ perfecti viri hoc faciunt etiam a talibꝫ cogitationibꝫ refrenando. vt statum p̄fectionis eo facilius assequivaleant quem ꝯcupiscunt. qualescunq; tñ cogitationes menti occurrant que salutē anime impedire p̄nt ex ꝯsideratōe futurorum tormentoꝝ que ab impijs p̄parata sunt a mouende ⁊ repellende sunt ℣ De hoc richardus de sancto victore. Sancti etenim viri quotiens se sentiunt turpibꝫ cogitationibꝫ pulsari ⁊ ad illicitam delectatōem incitari. totiens solent ī ipso temptationis aditu futura tormēta ante mētis oculos ponere. ⁊ ex tali cōsideratōe quicquid illicitū mens suggerit. ante turpem delectatōem extinguere. sed quid hoc de turpibꝫ cogitationibꝫ loquimur. q̄ñ quidem vanas ⁊ inutiles perfecti viri non leuiter abhominant. ꝓpter illudq̄ scriptū inuenit. Ue qui cogitatis inutile. Et illud. spiritu sc̄i fugiet discipline fictum. ⁊ aufert se a cogitationibꝫ q̄ sunt sine intellectu. Quid ergo q̄so fiet de his q̄ sentimus nō sine quodā illicito affectū. q̄ñ spūssanctus aufert se ab his q̄ sunt sine intellectu. sepe fit vt in oratōne ꝓsternati quasdā cogitationū fantasias cuꝫ inoportunitate magna se ingerentes. toleramus. sed nunq; sine nīa reprehensione negligere debemus. nōne magis oportet eas acriter arguere. ⁊ ꝓpter pēnitentiam pene reprimere irritatōem culpe. ⁊ cogitationem cogitationibꝫ castigare. quotiens ergo aliq̄d falsum

sentimus. quotiens iniustum aliquod volumus. quotiens inordinatū aliqđ agimus. statim reprehensibiles minime ignoramus sed nūquid eque oēs reprehensione dignos se esse iudicant. qñ aliquid inutile vel inordinatū cogitāt multoꝝ est seipsos reprehendere de perverso operevel prava voluntate. pauci sunt. qui seipos dīudicant de inordinata cogitatione sed pfecti viri hoc faciunt ⁊ facere eos oportet. qui perfecti esse volunt nūcꝫ malū approbo. nuncꝫ malo ꝓsentio. nuncꝫ maluꝫ pficio misi ipse etiam voluero. malum aūt p cogitationem occurrere potest etiam inuite sed exurgens malū statim cū p cogitationem pulsat debet in iudicium adducere ⁊ diligenter discutere. deprehensum damnare ⁊ deceptoriam cogitationem ⁊ temptantia mala ex tormentoꝝ recordatione extinguere. hec richardus ℰ Notandū etiam ꝙ fi mentis euagatio que fit p inutiles cogitationes nō restringit. sensualis appetitus minime ꝓscit. Et sicut de inconstantia mentis. nascit inordinata ꝓmotio corporis. ita quoꝫ dum corpus per disciplinam ꝓponitur. aīmus ad ꝓstantiam solidat Liganda sunt ḡ foris per disciplinam membra corpis vt intrinsecus solidet status mentis. ℳe hoc hugo sic dt Sicut de inconstātia mentis nascitur inordinata motio corporis ita quoꝫ dū corpus p disciplinam stringit. aīmus ad ꝓstantiā solidat ⁊ paulatim intrinsecus mens ad quietē ꝓponit cū p disciplinę custodiam mali motus eius. foris fluere nō sinunt. integritas vero virtutis est qñ p internam mentis custodiam ordinate regunt membra corporis. sed qui status mentis pdit subsequenter foras inconstantiā motionis defluit. arcꝫ exteriori mobilitate indicat qua interius radice subsistat. Liganda sunt ergo foris per disciplinā membra corpis. vt intrinsecus solidet status mentis qua tenus dū undiqꝫ exterioꝝ custodia interiori mobilitati coercēdo opponit tandem mens ad stabilem pacē in semetipsa colligat ℱ Dim namqꝫ vitioꝝ motus disciplina coercet ⁊ quantū mala desideria foris coercendo ꝓprimit. tm̄ p ea bonū desiderium interius ꝙualescit. paulatimqꝫ eadez virtutis forma p ꝙsuetudinē mēti imprimit. que foris p disciplinam in habitu corpis ꝙseruat. Dicit etiā de hoc richardus de sancto victore. Si ymaginationis euagatio que fit p inutiles cogitationes ꝓtius non reprimit. absqꝫ dubio seu sualitatis apetitus immoderatus minime tpat. Qui igit vult corporalium desideria voluptatū tpare ꝓtius assuescat carnales delicias nūqꝫ vel saltez raro cogitare. ꝓfecto namqꝫ quanto talia rarius cogitaueris. tāto rarius ⁊ tepidus ea desiderabis. Nam disciplina corpis absqꝫ disciplina cordis sine dubio inutilis est. ⁊ econuerso disciplina cogitationū sine disciplina sensuū obseruari non pt. Si em̄ corporis sensus a sua euagatione nō restringit. carnalis apetitus inquietudo nō extinguit. si tm̄ corporis sensus viriliter domat ⁊ violenter restringit rigore disciplinę. incipit in assuetis oblectamentis minus minusqꝫ delectari. in quantū ergo apetitus vel ceteri sensus hominis ad equitatis mensurā restringunt. eo citius ad pfectionis formam puenitur.

Filius

Dicere etiā de desidero aliqua de pugna spūali ⁊ que sint q nos ꝓncipaliter impugnant.

Debes scire qꝺ tres sunt que bella mouent cõtra nos ⁊ expugnare ꝓtendunt. videlicet dyabolus. caro ⁊ mundus. Dyabolus, vitia. caro ꝑ mala ꝺesideria mundus per ꝓspera ⁊ aduersa. Cñ hugo ꝺe sancto victore. Tres sunt qui bella cõtra nos mouent. dyabolus. caro. mundus. Dyabolus ducit cõtra nos agmina vitiorꝫ. caro malorꝫ ꝺesiderium. mundus ꝓspera ⁊ aduersa. Hec bugo. Sed iste impugnatões non nocent. sed magis ad ꝓfectũ sustinentibꝰ ꝓueniunt. si illis resistaꝯ. Unde brũs augu. Caro temptat ad voluptatẽ. mũdus ad vanitatẽ. diabolus ad iniquitatem. ꝺeus ad bonitatem vt ꝓficiamus Et notandũ ꝙ malignus spũs quos temptando supare non potest. hos pꝛsequiꝯ. qꝛ cum interius per peccatũ regnare nõ valet. exterius temptat ⁊ oppugnat. De hoc dicit beatus ber. Dyabolus sanctos non temptando possidet sed persequiꝯ. qꝛ emim nõ in eis regnat intrinsecus ꝓtra eos extrinsecus pugnat ⁊ qui interius amisit dominũ exterius ꝓmouet bellũ. hec beatus ber. Sed antiquus hostis nulla aduersitate illos molestat quos ꝓgnoscit in peccatis mortalibꝰ suauiter quiescentes. Teste eusebio qui ꝺr. Hostis siquidez humani generis nulla aduersitate aut molestia excitat. in pctõ tam suauiter quiescentẽ. ne infortunio aliquo corpꝰ ⁊ mentẽ in ꝺeuz erigat pœnitentẽ. hec euse. Veri etiam hostes anime sunt carnales ꝺelectatões. Un ꝺe affligenda est caro ⁊ in seruitutẽ redigenda ne spũi dominet. Ad hoc hꝛ raꝯ boetius sic dicẽs. Crudelis hostis ipsa caro est. quã in seruitutem redige semp expugna iugiterqꝫ afflige. De bis tribus hostibꝰ beatus bernardus in tractatu ꝺe miseria hominis satis pulcris verbis sic dicit. Adiuua me domine ꝺeus meus quia inimici mei circuꝺederunt aiam meam. corpus. mundus ⁊ dyabolus. Corpus fugere non possum nec fugare. circumferre illud necesse est quoniã alligatum est mihi. perimere nõ licet. sustentare cogor. cũ illud impinguo hostem meũ aduersuz me nutrio. Si em satis comedero ⁊ illud robustum fuerit. sanitas eius mihi aduersaꝯ. Mundus vero circũcinxit ⁊ obsedit me. vndiqꝫ ꝙquinqꝫ sensus corpis mei ꝙsi per portas sagittis suis vulnerat me. ⁊ mors intrat per fenestras meas. Respicit oculus ⁊ mẽtis sensum auertit. audit auris ⁊ intentionem cordis inflectit. odoratus cogitationem impedit. os loquiꝯ ⁊ fallit. ardor libidinis ꝙ aliqua parua occasiõe excitaꝯ. nisi subito respuaꝯ statim totuz corp? occupat. estuat. vrit ⁊ incendit. Primo carnem tactã modicum titillat. deinde mentem meã maculat turpi ꝺelectatione. ad extremũ per cõsensum prauitatis sibi mentem subiugat porro dyabolus quem videre non valeo ⁊ ideo minus cauere possum. ipse tetendit arcum suum ⁊ in eo pauit sagittas suas vt sagittet me. narrauit vt absconderet laqueos ⁊ dixit quis vidébit eos. laqueum posuit in auro ⁊ argento ⁊ in omnibꝰ his quibꝰ etiaz abutimur cũ intus male ꝺelectamur. hijs illaqueamur. nec solum laqueũ posuit sed ⁊ fiscum. Fiscus est amor possessionis. affectus cognationis. cupiditas honoris ⁊ voluptas carnis quibus anima infiscaꝯ ⁊ irretiꝯ ne pennis ꝓtemplationis per plateas supne syon discurrere possit. Sagitte dyaboli sunt. ira. iracundia. luxuria. ⁊ cetera vitia quibꝰ anima vulneraꝯ Et quis est q̃ iacula eius ignea possit extinguere. pcb

dolor his telis supar sepe fidelis Heu mihi misero undiq; mihi bella. undiq; tela volant. undiq; temptamenta. undiq; pericula. bella mihi video. bella parant a demone. Quocūq; me vertaz nulla ibi securitas. caro mihi suggerit mollia. mūdus vana. diabolus amara. Quotiens aliqua carnalis delectatio meā mentē importune pulsat de cibo. de potu. de somno ceteriscq; similib; ad carnis curam pertinentib;. mihi caro loquit. Cū vo de ambitiōe seculi de iactantia. de arrogantia. cogitatio vana versat in corde a mundo est qñ aūt ad iram ad amaritudinē animi puocor suggestio diabolica est. cui nō aliter. q; ipi diabolo resistēdū est. nec aliter ab eo cauendum q; ab ipa dānatione. Caro mea de luto est. et ideo lutosas voluptates. et cogitationes ex illa habeo. vanas. et curiosas de mundo. amaras et maculosas a diabolo. Isti tres inimici mei impugnant me. et pse quunt. nunc quidē occulte. nunc vo a parte. semp aūt maliciose. Diabolus eñ plus confidit in adiutorio carnis. qz magis nocet domesticus hostis. illa vero ad subuersionem meā cū illo fedus iniit vtpote in peccato nato. et in peccato nutrito nimis corrupto ipa origine sed multo amplius vitiata prava consuetudine Hinc est q; tam acriter caro concupiscit aduersus spiritum. et assidue murmurat. et impatiens est discipline. nec obtemperat rōni. nec inhibet vllo timore. Huic attendit banc adiuuat hostis humani generis. cui nullū est desideriū. nullū studiū. nullū negociū. nisi pdere aīas nostras. hic est qui iugiter nobis malū machinat. callide decipit illicitos motus insufflat. venenatas cogitatōnes inflammat. suscitat lites et contentiones. Ira quoq; rixas nutrit et odiū incitat gulam. excitat libidinē desideria carnis instigat. peccati occasiones parat. et mille nocēdi artib; corda hoīm pulsare non cessat. hec ber. Pugnandū est igit contra malas suggestiōes maligni spūs negāde sunt carnis voluptates sue. Ipsa etiā caro subdita fit deo p obiam cōcupiscentie eius et resistentiaz pcti. vt pax esse possit in domicilio cordis. De hoc ōt crisosto. Quis pt inueniri irreprehensibilis et sine nō de pūctib; saltez de pcteritis. Insup nō deest vbi offendat caro ita fragilis et semp casib; plena. g̃ dicamus Non intres in iudiciū cū seruis tuis In vita ista temptationis videmus qđ nolumus. audimus qđ nolumus. loquimur qđ nolumus. ābulamus vbi nolumus totum ad qđ nolumus venimus. sz nō in eo qđ nolumus cū victoria peruenimus ad qđ volumus Pugnandū g̃ est in oīb; malis suggestiōnib; Luctandū est cū desideriis. negande sunt carnis voluptates. vt scipsam subdat interiori hoī. i. aīe vt fit pax in domicilio corporis hoīs Qualis est vita nostra infelix miseria que quotidie ad non esse tendit. maxime qz dies exitus nostri occultatus est a nobis. sed ideo occultant deus nostri vt viuamus cauti solliciti. ne subito occurrat mors incerta et pcupent peccata et pzeueniat ad penam. tps nūc est curationis. tempus est correctionis. et recipiē de salutis. nullus sedeat curuatus. nullus remaneat vulneratus. hec crisostomus. Dicit et eodem leo papa. Nota q; intra nostra metipos multa sunt certamina et aliud caro aduersus spiritum. aliud aduersus carnem spiritus concupiscit In qua dissentione si cupiditates corporis fuerint fortiores turpiter aīmus amittit pro patria dignitatem. et permitiosum erit eum seruire quem decurat imperare Si aūt mens rectori suo subdita et su

pernis delectata terrene voluptatis incitamenta calcauerit. ⁊ in suo corpore peccatū non sciernt regnare. ordinatissimū obtinebit ratio principatū ⁊ minutiones eius nulla spūalium nequicia rum labefactabit illusio. qz tunc vera ē pax hoīs ⁊ vera libertas qñ ⁊ caro animo regit ⁊ animus deo preside gubernat. hec leo papa Nā qui hic sunt xpi carnem suā crucifixerunt delectationi prave ⁊ vitijs resistendo. Ñ remigius Qui sunt xpi. hoc est qui pertinent ad fortem xpi. vitia ⁊ concupiscentias malas in carne sua mortificauerūt Quotiens enim petā a nobis expellimus. tot semper in nobis mala occidimus ⁊ carnē crucifigimus ⁊ mortificamus qñ delectationi prave ⁊ voluntati peruerse nō consentimus. hec remigius. Quamdiu aūr viuimus in isto corpore in certamine positi sumus ⁊ pugnamus Pugnat est cum concupiscit caro aduersus spūm ⁊ spūs aduersus carnem. In hoc plio uersamur si coraz deo militamus. sed oportet vt per spūm concupiscentie carnis extradicat ⁊ resistat ⁊ repugnet. si homines casti vellent non habere concupiscentias. sed vlimus nolimus habemus illas. titillant. stimulant. infestant. non solum iuuenes sed ⁊ senes. Ergo exerceamus nos in hoc bello vitijs ⁊ concupiscentijs resistendo. ⁊ sperem⁹ per dei grām triumphū. De hoc beatus augu. in de verbis domini sic dr. Lucratio est in isto corpore. q̄diuviui mus pugnamus. sed in omnib⁹ his superamus per eū qui dilexit nos. Noli vinci qñ pugnas. Vide quale bellum proposuit apostolus qualem pugnā. qualem viram intra semetipsum cuz dicit Caro concupiscit aduersus spūm. sed oportet vt concupiscentie carnis extradicatur. resistat ⁊ repugnet. non em̄ nō habes vnde repugnes. deus tuus ē in te. spūs bonus datus est tibi. ⁊ tamen permittit ipsa caro concupiscere aduersus spūm suggestionib⁹ prauis ⁊ delectationib⁹ iniquis Ibi enim concupiscit aduersus spūm vbi est spūs. sed spūs dei est qui pugnat in te aduersus te. sz homo castus vult vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia ad uersaria castitati. pacem vult sed non habet. vlumus em̄ vt nulle sint concupiscentie sed nō possumus. velimus. nolumus. habemus illas. velimus nolimus titillant. blandiunt. stimulant. infestant. surgere volunt premunt non duz extinguunt. q̄diu caro concupiscit aduersus spūm. spūs aduersus carnē. Ergo q̄diu viuit etiam nos qui senuimus in ista militia minores quidez hostes habemus sed tñ quos habemus fatigati sunt quodammō hostes nostri iā etiā per etatē. sed tñ etiam fatigati nō cessant qualibuscunq̄ modis infestare senectutis quietez. acriorz pugna iuuentutis. nouimus eam. ptransiuim? eam Caro ergo concupiscit aduersus spūm. ⁊ spūs aduersus carnem. vt nō quecūq̄ vultis illa faciatis. Quid vultis em̄ o sancti. o boni preliatores. o fortes milites xpi. quid vultis vt non sint omnino concupiscentie male. sed nō potestis. exercete bellū. expectate triūphum. modo interim pugnet. facite igit qđ potestis. ¶ Ait em̄ ipse apostolus. Non regnet pctūm in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis eius. Ecce qđ non vis de ideria mala surgunt. sed noli obedire. q̄diu em̄ portas mortale corpus pugnat Ñ te peccatum. sed non regnet. Quid est non regnet. id est ad obediendum desideriis eius si ceperis obedire regnat. sz fac quod dicit apostolus. Non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato. dedit tibi deus potestatem p spm

sanctum membra tua teneas. surgit libido. tu tene membra. tene manus ab omni scelere. tene oculos ne male attendant. tene aures ne verba libidinis audiant. tene totū corpus quid facit libido surgere nouit. vincere nō nouit surgendo assidue sine causa discit. ⁊ non surgere surrexit libido damnabilis. suggestio nō audiat. ardet ⁊ velles vt non arderet. noli ḡ dare membra ardeat sine causa ⁊ cōsumit. hec augusti. ℟

Et notandum q̄ concupiscentia cū qua nati sumus non p̄t finiri. q̄diu in carne viuimus. p̄t quidē minui sed finiri non p̄t. Unde cū vexamur ⁊ impugnamur per diuersas temptationes ⁊ concupiscentias non desperemus. q̄r ⁊ sancti patres nostri talia sustinuerunt. Inter quos paulus apostolus lumen ecclesie talia patiebat cum dicebat Video aliā legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. Cuius exemplo docemur. cū audimus illum pugnantē nemo se faciat desperantē. Ista cōmemorat beatus aug. in quodaz sermone sic dicens. Concupiscentia in qua nati sumus. finiri non p̄t q̄diu viuimus quotidie minui p̄t. finiri non p̄ot. De quo dt apostolus. Non qđ volo hoc ago. Non ergo qđ vult hoc agit apostolus. q̄r vult non concupiscere ⁊ tñ concupiscit. ideo non qđ vult agit. non q̄r illa concupiscentia mala trahebat apostolum subiugatum ad concupiscendum. ⁊ ad fornicandū absit luctabat. non subiugabatur sed q̄r nolebat habere ⁊ hoc extra quod luctabat ideo dicebat non quod volo hoc ago. concupiscere nolo ⁊ tamen concupisco. nō qđ volo ago sed tamen concupiscentie non consentio. non em̄ taliter diceret concupiscentias carnis ne perfeceritis si eas ipe p̄ficeret. Sed cōstituit tibi ante oculos pugnam suā ne timeres tuā Si enim dixisset hoc apostolus Quando videres moueri concupiscentiam in membris tuis. cui tu nō consentires. tamē cum eam moueri videres forsitan desperares. ⁊ diceres si ad deum pertinerem sic non moueret. Vide apostolum pugnantem. ⁊ noli te facere desperantem. Video aliam legem in membris meis ⁊c. Dicit apostolus. Ago quidē bonum cum male concupiscentie non consentio. sed non perficio bonum vt omnino non concupiscam. Furiosus ergo hostis meus quomodo agit malum ⁊ non perficit malum. agit malum. q̄r mouet desiderium. nō p̄ficit malū. q̄r me non trahit ad malum. ⁊ in isto bello est tota vita sanctorum. Nunc ergo fratres tenete hunc modum mēte. seruite legi dei. concupiscentie non consentiendo. carne legi peccati concupiscentiam sentiendo. sed ex necessitate q̄r concupiscitis non q̄r sentitis. hec beatus augustinus. De eodem dt quedā glosa super illo verbo pauli. Velle adiacet mihi. p̄ficere aūt non inuenio ficdt. Rebellat homo concupiscentie ⁊ non consentit. delectat em̄ eum vrozaliena. ⁊ non annuit. mentem auertit. in secretarium mentis intrat videt forsitrepentem concupiscentiam. ⁊ intus mundat conscientiam. agit ergo bonum q̄ concupiscētie non consentit sed non perficit bonum vt. s. omnino non concupiscat. hec glosa. ℟ Hec etiā pugna inter carnem ⁊ spm̄ non est periculosa. sed potius que ad meliorem statum nos prouocat ⁊ appellit. Unde deus electis suis nōnunq̄ vtiliter subtrahit gratiaz ⁊ probat p̄ diuersa tentamenta vt in virtutibz proficiant. De hoc daniel abbas in sua collatione sic dicit. Hanc pugnam vtiliter nostris infertam membris etiam in apostolo ita legimus Caro concupiscit ad

uersus spiritus. spūs autem aduersus carnes. habemus hic pugnam inuisce ratā quodammō cor̄por̄i nostro dispē sationē dn̄i p̄curante. Quicquid enim generaliter ⁊ sine exceptiōe aliqua omnibus inest. Quid en̄ aliud iudicari p̄t. nisi ipsi humane substantie post ruinā primi hoīs velut naturaliter attributum ⁊ q̄d̄ uniuersis p̄genitū p̄creatumq̄ de prehendit. quō non cedendū sit arbitrio dn̄i nō nocentis sed p̄solantis infirmis ⁊ spūs hanc esse p̄nunciat. vt non quecunq̄ illa faciatis quę volumus ergo id quod deus p̄curauit vt a nobis possit impleri. i. vt non quecunq̄ volumus illa faciamus. si impleat quid aliud credi potest esse q̄ noxiū. ⁊ ē quo dammō vtilis nobis hec pugna dispē satiōe creatoris inserta. ⁊ etiā ad statū meliorem nos p̄uocans atq̄ p̄pellēs. qua sublata p̄culdubio pax ecōtrario p̄niciosa succederet. Unde dauid deprecationem dn̄i tam vtilem esse cognouit. vt nequaq̄ orare maluerit ne a deo penitus relinqueret. hoc en̄ sciebat eē incongruū vel sibi vel humane nature ad quamlibet puenienti perfectiōem. sed temptari eas potius deprecatus sic dicens. Non me derelinquas vsq̄quaq̄ Ac si diceret alīs verbis. Scio q̄ deliquere soleas vtiliter sanctos tuos vt eos p̄bes. Aliter en̄ ab aduersario temptari non possunt. nisi a te paulisp̄ fuerint derelicti. ⁊ ideo nō rogo vt nū q̄ me derelinquas q̄ non expedit mihi. vel meam infirmitatē sentiēs dicam. bonū mihi q̄ humiliasti me. vel exercitiū non habeas p̄liandi. quod sine dubio habere non potero. si mihi sp̄ⁿ indirupte coherserit diuina p̄tectō sed magis pro ne me vsq̄quaq̄ deseras. i. vsq̄ ad nimietatē. quantum ei mihi vtile est si me paululū sub relinquas. vt desiderij mei p̄stantia p̄robetur. tantum noxiū si p̄ meritis ac delictis nimiū me deseri patiaris. q̄ nulla virtus humana si in temptatiōe diuinus tuo deseratur auxilio sua poterit cōstantia perdurare ⁊ non p̄tinus aduersarij vel potentia vel factione succūbere nisi tuipse qui es ⁊ humanarū virtus virium p̄scius ac luctaminū moderator. non permiseris nos temptari sup̄ id q̄d̄ possumus. sed feceris cū temptatiōne exitū vt sustinere possimus. hec daniel abbas. ¶ Notanduz est etiaz de bello q̄d̄ inter nos quotidie geritur. hoc est inter carnem ⁊ spūm q̄ victoriam non potest habere spūs aduersus carnez sine certamine ⁊ magno labore. Nam sunt nōnulli qui virtutes quidē desiderant habere. sed certamē ⁊ laborem p̄ eisdem virtutib̄ obtinē dis nolunt subire. De hoc daniel abb. in collatione patr̄ sic dicit. Cum igit̄ vtraq̄ desideria hoc est carnis ⁊ spūs in vno eodemq̄ statu sint. in hoīe intestinū quotidie p̄tra nos gerit̄ bellum. dum p̄cupiscentia carnis que p̄cipitanter fert̄ ad vitia his que ad pūtem requiem p̄tinēt delicijs gaudet. quib̄ econtra spūs p̄cupīa aduersata ita desiderat totis spūalib̄ studijs inhęrere. vt etiam necc̄arios carnis vsus oportet excludere. Caro luxurijs ⁊ libidine delectat. spūs ne ipsis quidem naturalib̄ desiderijs acquiescat. illa cupit satiari somno. repleri cibo. hic ita vigilijs ieiunijs saginat. vt ne ad ipm quidem necessarium vite vsum somnū cibumq̄ velit admittere. hoc noxibus illa laudib̄q̄ hominū p̄fouetur. hic irrogatis sibi iniurijs ac p̄secutionib̄ gloriat. inter has igit̄ vtrasq̄ p̄cupiscentias animę volūtas in meditullio quodam vitupabiliore p̄sistens. nec vitiorum flagicijs oblectat. nec virtutibus

acquiescit. sic querit a passionibꝫ tem
perari vel absolui carnalibꝫ. vt nequa
quã velit dolores necessarios sustinere si
ne quibꝫ desideria spūs nequunt possideri
sine castigatiõe carnis castimonia cor
poris desiderans obtinere summo vi
gilia laboze cozdis acquirere purita
tem cũ requie carnis spiritualibꝫ exu
berare virtutibꝫ absqꝫ vllius exasperа
tione quicq. ꝛ patientie gratiam possi
dere humilitatem xpi. sine honoris ia
ctura mundi exercere. religionis sim
plicitatez cũ seculari ambitione secta
ri. xpo cũ hoim laude ac fauoze seruire
discretionem vitatis sine cupiscen
tia vel tenui offensione pferre. postre
mo sic vult futura psequi bona. vt pre
sentia non amittat. hec damel abbas.

¶ Sed ꝛ hoc psiderandũ qꝫ cũ tem
ptationibꝫ ꝛ cupiscentijs carnalibus
resistit aīmus. tribulationez ex hoc su
stinet. Si vo admittat eas ꝛ cõsentit
tunc nõ tribulationem sed potius pso
lationem ꝛ delectationem in ipo aīmo
patiūt. Si vo cupimus vincere vitia
oz vt p contraria hoc est p virtutes vitia
curent. Unde dt beatus bernã. Quare
tribulamur in temptationibꝫ nisi cum
resistit contaminatio concupiscentie
repugnat. si em voluntarie admittun
tur iam tribulationẽ non ingerunt sed
potius psolationez. luctamur ergo cũ
his virtꝫs qdiu eis resistimus ꝛ tunc
supplantamus quando ita victa sunt.
vt amplius non impugnent. que ꝛ si
perfecte vincere cupimus. oportet vt
eozum contraria in nobis plantemus vt
videlicet contra cupiditatem vel ava
riciam quam mundus ingerit pauper
tatem. contra voluptatem austeritatez
contra superbiam plenam humilita
tem induamus. Que tria cũ pfecte vi
te nostre insederint. iam mundum p
fecte contemnimus. hec bernã.

Etiam notandum qꝫ nonnũqꝫ iusti vi
ri flagellis arcentur ꝛ circa hoc etiam
temptationibꝫ fatigant. sustinẽt nãqꝫ
infirmitatẽ cozporis vel aduersitates
tribulationũ. ꝛ tñ non est eis tempta
tio carnalis delectatiõibꝫ sed electi
bmõi temptationis repugnant. repro
bi vero illis consentiunt. De hoc ba
rus gregozius in. iij. mozal. sic dicit.
Plerumqꝫ em ꝛ aduersa exterius pa
timur. ꝛ intra temptationuz impulsu
fatigamur. vt ꝛ flagella carnis cruciẽt
ꝛ tamen ad mẽtem carnalis suggestio
mundet. Hinc est qꝫ ilxremias dole
rat dicens. Fozis interficit gladius ꝛ
domi mozs simul est. Fozis em gladi
us interficit cũ nos exterius vindicta
feriens configit sed domi mozs simul
est quia ꝛ flagella sustinet ꝛ tamen in
tus conscientia a temptationuz sordibꝫ
munda non est Sed ꝛ hec aliter agun
tur a reprobis aliter ab electis. illoꝝ
namqꝫ corda ita temptant vt consentiat
istoꝝ vo temptationes quidem suscipi
unt. sed repugnant illoꝝ mens delecta
biliter capit. ꝛ si ad tempus qꝫ male
suggeritur displicet sed postmodũ per
deliberationem libet. Isti vero sic tem
ptationum iacula excipiunt. vt semp
resistendo fatigent. ꝛ si quando vsqꝫ
ad delectatiõem mẽs rapit. ipa tñ sub
reprione sue delectationis erubescũt ꝛ
forti cẽsura redarguũt quicquid extra
se exurgere carnale deplendũt. hec gre
go. Sciendũ etiã qꝫ magna ẽ miseria
hoim in pegrinatione degentium ꝛ in
isto mundo puersantium. quia si quis
peruersus est ve sibi. nam eterna dam
natio post hanc vitam eum sequitur si
quis vero iustus fuerit diuersis tribu
lationibꝫ ꝛ temptationibus afficitur
nec leuare caput permittitur Unde be
atus iob dicit. Et si impius fuero ve
mihi ꝛ si iustus non leuabo caput satu

ratus afflictione ꝛ miseria Qđ beatus grego.ix.moza.exponit sic dicēs. Impius nam q̄ ve hz. iustus miseriā. qz ꝛ eterna reprobos damnatio sequit. et electus quisq̄ doloribꝫ transitorie adversitatis expiat. impius caput leuat sed elatus euadere ve qđ sequit nōvalet. Justus labore sui certaminis a flictus caput leuare non finit. hz pressus a perpetua afflictōe liberat. Ille volutatibꝫ erigit. sed supplicijs sequentibꝫ mergit. iste in dolore deprimit. sed tñ a pondere eterne aīadversionis abscōdit. Considerās lxxvir sanctus ōt. Et si impius fuero. ac si apte deploret dicens Aut subtractus carnis desideriis supplicio eterno subijcior. aut repugnans illicitis motibꝫ pena pñti crucior. qz a labore certaminis liber nō sum sed supna dispensatio idcirco nos tota sibi intentōne seruientes carnis nē permittit impugnationibꝫ pcuti. vt ne mens nostra in superbiā audeat pōsumptione sue securitatis eleuari. vt dum pulsata trepidat. in solo autoris adiutorio spei pedem robustius figat Hec grego.

Filius.

Dicre desidero vtꝝ homo possit viuere in hac mōdo sine tēptatōibꝫ

Caplm IIII. Pater

Dicre debes qđ nemo pt esse sine temptationibus super terrā. si vero tollit aliq̄ temptatio quā quis patit securus ꝛ timid? expectet aliā. nec vnq̄ debet sibi in cor ꝓze eriā huius mortis requiē pollicri. qz sicut nec mare fluctibꝫ. ita nec vita hoīs carere pōt temptationibꝫ. De hoc beatus bernar. sic ōt. Dic premonstos vos esse in mundo neminem sup terram absq̄ temptatōe victum ꝛ cui forte tollitur aliq̄. securus aut magis pauidus expectet aliā. ꝛ sic petat ab ea liberari vt nunq̄ sibi in cōꝓze mortis huius libertatem pfectam seu requiē audeat polliceri. Qua in re ꝓsideranda est nobis tam benigna erga nos diuine dispēsatio pietatis vt quibusdam nos temptatōibꝫ patiat diutius occupari. ne forte periculosiores occurrant. ab aliquibꝫ vero citius liberari. vt possimus in alijs quas nobis vtiliores fore previdet exerceri. Necesse est esse vt veniant temptatōes. quis enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. quō āt certabimus si de sit qđ impugnz. quid mihi cū victoria cum nō sim in pugna Ergo deus miscōiter nobiscuz agens vult nos tribulationibꝫ exerceri vt qđ virtuosis operibꝫ a nobis nō potest extorquere. saltem in laboriosis tribulationibꝫ obtineat a nobis deus. ꝛ ideo sicut mare non fluctibꝫ. vita hominis carere temptationibꝫ non potest. Nec potest pax firma ꝛ solida esse nisi in regione sua. tot em̄ temptatōibꝫ plena est vita nostra vt nō immerito tota vita ipsa temptatio debeat appellari. hec beatus bern̄. Nullus ergo etiam qui in virtutibꝫ pfecerit multum q̄diu est in hac corruptibili carne potest carere tēptationibꝫ ꝛ non moueri illicitis desiderijs ac cupiditatibꝫ. cum malignus spūs acrioribus pulset temptationibꝫ eos quos vicerit magis resistere vitijs ꝛ insistere virtutibus. Unde Leo papa. Quis hac fragili carne circumdatus ꝛ in isto mortis corpore constitutus etiam qui multum valdeq̄ profecerit ita iam de sua perfectione securus sit. vt ab omni se illecebrarum periculo credat alienum. licet donet sanctis gratia diuina quotidianam victoriam. non tamen aufert materiam dimicandi. qz ꝛ hoc ipsum de misericordia protegentis est. quia nature mutabili ne de confecto prelio superbi-

retur semper volunt superesse qđ vince ret. naz nullis illecebris ꝓmoueri nul lis cupiditatib⁹ titillari non est istius vite. que tota temptatio ē ꝙ qua nimi rum vincit. qz vinci ab eodem nō vere tur. Superbum est em̄ de non peccandi felicitate p̄sumere. cū hoc ipm̄ p̄sum/ psisse pctm̄ est sic dicente iohanne Si dixerimus qz peccatum non habemus nosmetipos seducimus. nemo ergo se fallat. nēo decipiat neq; ita quisq; de cordis sui puritate cōfidat. vt putet se nullis temptationū piculis subiacere. cū puigil ille temptatoz acrioribus eos pulser insidijs quos maxime viderit abstinere a peccatis. hec leo papa. De hoc ōt beatus gregorius .iiij. vel. viij. moral. Nequaq; in hac vita per exerci tationē iusticie pctm̄ deserit. vt in ea/ dem iusticia inconcusse maneat. qz ꝙ si iam a cordis habitaculo culpam recti tudo eliminat. ipa tñ culpa que repelli tur cogitatōnis nostre foribus assidens vt sibi aperiat pulsat. Unde per mo/ysen ōz. Factus est mane atq; subsequies factus est vespere. Mane quippe ad ves perum ducit quia nimirum lucem re/ ctitudinis vmbra sequit tēptationis. sed qz electoz lux temptatione nō ex/ tinguit. nequaq; nox sed vespera facta perhibet. qz nimirum sepe temptatio in corde electoz lumen iusticie abscō/ dit sed nō interimit. quasi ad pallorez trepidationis pertrahit sed funditus non extinguit. electi ḡ post somnū re/ surrectionē apperunt. post resurrectio/ nem vespam p̄stolant. qz de pctō ad iu sticie lumen positi semp se ꝓtra illece/ bras temptationū parant. quas nimi rum nō timent sed expectant qz humi litatis sue rectitudinē eriā temptamē/ ta pficere nō ignorant. quanta libet aūt ꝓtra temptationem suam virtute ꝓten derint habere integram salutem neque unt quousq; dies p̄ntis vite finiatur. Unde p iob ōz Et replebor dolore vs/ q; ad vesperā. mō namq; aduersa irru unt. modo ipa quoq; prospera callida hilaritate blandiunt. modo surgentia vitia bellum carnis excitant. modo de uicta vitia animum ad elationem vo/ cant. Bonoz igit vita doloribus usq; ad vesperā replet. qz quousq; tempus corruptōnis agit interna externaq; af flictione ꝓcurit ꝙ salutis securitatem non inuenit nisi dū diez temptationis relinquet. hec grego. Sancti tñ vellent ꝙ desiderant non moueri illi citis ꝓcupiscentijs ꝙ delectationibus sed efficere hoc nō possunt q̄diu in car ne viuunt. Unde restat vt ipis ꝓcupi scentijs ꝙ delectationibus carnis resi/ stant. q̄diu in hoc corpore corruptibi/ li deo militant. Hec ꝙ quedā alia bea/ tus augu. in libro de vbis apostoli cō/ memorat sic dicens. Caro cōcupiscit aduersus spiritū. ꝙ spiritus aduersus carnem. hec sibi inuicē aduersant. vt nō ea que vultis faciatis. Quid est nō que vultis faciatis vt oīno nulle sint concupiscentie malaz ꝙ illicitaruz de/ lectationuz. ꝙ q̄uis sanctus hoc velit non efficit. q̄diu hic viuit hoc non im pletur. quid ergo restat spiritu ambu/ late ꝙ qz non potestis efficere vt ꝓcupi/ scentias carnis ꝓsummatis. concupi/ scentias carnis ne perficiatis Consum mare quidē illas atq; finire ꝙ penitus extirpare oīno velle debetis. sed q̄diu sint in vobis ꝙ ē alia lex in mēbris vēis repugnās legi mēris vestre. ꝓcupisce/ tias carnis ne perfeceritis. sed cuz per turbat vos temptatio. audite psalmi/ stam dicentem. Miserere mei domine quoniam infirmus sum. ꝙ anima mea turbata est valde. ꝙ tu domine vsque quo Quid est vsquequo nisi quousq; quo Quid est vsquequo misi quousq; ꝓbes. quia ego subuenio. si enim ci/

to subuenirem luctamen non sentires
tanq̃ de tuis viribꝫ superbires. ⁊ per
istam superbiã nunq̃ advictoriam p-
uenires. Dictum est quidez. adhuc te
loqñte dicam. ecce assum. sed deus cũ
differt adest ⁊ differendo adest. ne pe-
tam cum implet voluntatẽ perfectam
non impleat sanitatem. Non eñ frẽs
mei apostolo paulo non aderat qui cũ
certaret ne extolleret timebat. in ma-
gnitudine inquit reuelationũ mearuz
ne extollar sed virtute medicamentuz
qđ sibi dicit appositũ. ne extollar inqt
datus est mihi stimulus carnis mee an
gelus sathane qui me colaphiset. Ca-
put cedebaţ ne caput extolleretur. O
antidotũ quasi qđ de serpente ꝓficiţ. ⁊
Propterea tyriaca nuncupaţ. Sed nun-
quid in temptatõe dñs deerat. Demi-
q̃ vt sciatis qz aderat. videte quid te
roganti rñdeat. dixit inquit mihi. suf
ficit tibi gratia mea. nã virtus in infir
mitate perficitur. Ego inquit noui me
dicus optimus in quẽ tumorem pgat
qđ volo sanare. quiesce. adhibeam qđ
scio. Sufficit tibi gratia mea. non suf
ficit tibi voluntas tua. Opus etiam no
stꝝ in hac vita debet esse actões carnis
spũ mortificare. quotidie affligere mi
nare. frenare. interimere. q̃ multi eñ
Proficientes iam non delectant que an-
te delectabant qñ delectabat ⁊ nõ con
sentiebaţ mortificabaţ. qz iam non de
lectat mortificatũ est. calca mortuum.
transi ad viuũ. calca iacentẽ. ꝓfuge cũ
resistente. mortua est eñ vna delectatõ
sed viuit altera. sed illi dũ nõ ꝓsentis
mortificas. cũ ceperis omnino non de
lectari mortificasti. hec est actio nostra
hec est militia nra. in hoc agone dũ cõ
fligimus deũ habemus spectatorez. in
hoc agone cũ laboramus deũ habemuſ
adiutorẽ. si eñ nos ipse non adiuuat.
nõ dico vincere. sed nec poterimus pu
gnare. Cũ ergo dixisset apostolus. Si
aũt spũ actiones carnis mortificaueri
tis viuetis. ⁊ illas concupias carnis
mortificare quibꝫ non est ꝓsentire ma
gna laus est. quas non habere pfectio
est. hec augusti. ℟ Et notandũ q̃
sunt nonnulli qui cũ patiunţ aliquas
tribulatões vel temptatões locum ali
um querunt ad manendũ vt p hoc poſ
sint quietius ⁊ cũ minori impedimen
to deo seruire. sed homo in hac vita po
situs in nullo loco q̃uis etiam secreto
potest sine temptatõe viuere. imo ple-
rumq̃ ibi maior dolor temptatõis in
uenit vbi mutando locũ requies spera
batur. Hoc aũt permittit omnipotẽs
deus vt homo cognoscat infirmitatez
suam ⁊ humiliet. ⁊ nõ in pñti vita re
quies sed in futura queraţ. De hoc be
atus grego. xxiij. moral. exponens il-
lud dictum. Increpat quoq̃ per dolo-
rem in lectulo. ⁊ oĩa ossa eius marces
sere facit. sic ait. Cum quisq̃ curis se-
cularibꝫ fatigaueris desidere p diuinã
grãm huius mundi itinera laboriosa
ꝓpungiţ cogitare solet quomõ pñtis
vite desideria fugiat. ⁊ ab eius labori
bus requiescat. sibiq̃ mox desiderate
quietis ordinẽ querit. ⁊ velut qđam
stratũ sic a cunctis laboribꝫ locũ inue-
nire ꝓcupiscit. ſz qz in hac vita adhuc
homo positus in cuiuslibet ordinis lo-
co. in cuiuslibet secreti recessu sine tẽp
tationibꝫ viuere nullatenus ꝑt. Dilec-
q̃ in id qđ ad requiẽ ꝓstituit maior do
lor temptationis inuenit. Unde recte
per ꝓphetam dr. vniuersum stratũ eius
versasti in infirmitate eius. ac si dice-
ret. Dẽ qđ hic sibi placuit ad requiẽ.
hoc mutasti ei occulto iudicio ad ptur
bationem. quod p quodam ꝓsilio agi-
tur vt huius peregrinationis tempore
electoꝝ vita perturbet. Dia quippe ẽ vi
ta presens qua ad patriam tendimus

Et idcirco hic occulto iudicio frequē ti perturbatione conterimur. ne viam pro patria diligamus. solent enī non nulli viatores cū amena forte prata in itinere ꝑspiciunt ⁊ pgendi moras innectere ⁊ accepti itineris rectitudinem declinare. eorūq; gressus tardat pulcritudo itineris. dum delectat electis suis ad se pgentibꝫ dñs huius mūdi iter asperum facit. ne dū etiā quisq; vite pñtis requie quasi vie amēitate pascit. magis eum diu pegrinare quā citius puenire delectet. ne dū oblectatur in via. obliuiscat qđ desiderabat in patria. q; ergo in hac vita omnis nostra quam forte pauimus requies perturbat recte dicit. Increpat quoq; p dolorem in lectulo id est in presentis vite requie vel temptatōnis nos stimulis vel flagellis afflictione conturbat. naz sepe humanus animus quamlibet breui tempore sine temptatione in bonis studijs fuerit. mox de eisdem studiis in quibꝫ quiescendo se exerit. de ipsis virtutibꝫ quibꝫ multiplicari mitigat dum perficere se sentit elabitur. Unde pio rectoris nostri moderamine ipulsu temptationis afficit. vt in eoipso profectus sui elatio comprimat. quapropter postq̄ dixit increpat quoq; p dolorem in lectulo aperte subiungit ⁊ omnia ossa eius marcescere facit. Ossa in sacra scriptura virtutes accipimus sicut scriptum est. Dominus custodit omnia ossa eorum. vnum ex his nō cōteret. quod vtiq; non de ossibꝫ corporis sed de viribꝫ dr mentis. Cuz ergo increpat p dolorem in lectulo. omnia ossa facit marcescere. q; cuz ea requie. quam nobis ab hoc seculo prepamus flagello temptationis afficimur. quia forte de virtutibꝫ nostris inflari potuimus. cognito infirmitatis nostre tedio extenuamur. cū enī sicut cupimus ad deum pficimus si pfectum nostrum nulla temptatio pulsaret. alicuius fortitudinis nos esse crederemus. Sed q; nobiscū superna dispensatione agitur vt infirmitatis nostre q; proficientes obliuiscimur temptari recolamus ⁊ in pfectu nostro quid in diuino munere ⁊ in temptatione cognoscimus quid de pprijs viribꝫ pſumamus. quenos pfecto temptatio ad plenuz caperet. misi protectio superna seruaret. sed pulsat nec frangit. ꝑpellit nec mouet. quatit. nec deiicit. vt de infirmitate sē ciamus eē qđ quatimur. ⁊ diuino munere esse q̄ stamus. Hec grego. Etq; impossibile est hominē in hac vita non temptari. ideo omnes tam iusti q̄ peccatores quotidie orant dicētes. Et ne nos inducas in temptationem. nō enī est orandum vt non temptem̄ sed ne in temptationē inducamur. hoc est temptationi ꝑsentiamus. qđ beda etiā in quadam omelia tāgit sic dicens Impossibile est hoiem q̄diu in hac vita fuerit non temptari. vnde oēs tam iusti q̄ peccatores quotidie in oratione dicūt ne nos inducas in temptationē. Non ergo ꝓcipit dñs orandū vt non tēptemur. sz ne in temptationē inducamur.

§ Aliud ē enī tēptari ⁊ aliud est in temptationē induci. temptat quilibet qñ vel aīa vel corpore in delectationez alicuius vitij titillat. inducit vero in temptationē si sue delectatiōi cepit cōsentire. hec beda Considerans beatus iob q̄ ꝑpter lapsum primi hoīs humanum genus tot miserias tēptationuz in hoc mūdo sustinet. istam vitā totā esse temptationē sic denominat dicēs Militia est vita hoīs sup terrā. qđ beatus greg. vij. moral. exponēs sic ait. Hoc in loco translationem vereri nequaq̄ mitur. Tēptatio itaq; ipsa militia est q;

dum ꝓtra malignoꝝ spũum insidias vigilat. in bellorꝝ ꝓcinctu ꝓculdubio exudat. Notandũ vero q̃ hec eadez vita hominis nõ temptatõem habere dz. sed ipsa temptatõ esse ꝓhibet. Sponte quippe a statu ꝓdictionis lapsa ꝛ corruptionis sue putredine subdita. dum sibi ex semetipsa molestias gignit hoc est iam facta qđ tolerat. qz enim statuz mentis inclĩata deseruit. quid in se nisi motum varietatis vnde nunc ꝛ si ad summa appetenda se erigit mutabilitatis lubrice impulsu ꝓtinus a semetipsa cadit. vult in ꝓtemplatõe stare sz non valet. cogitationis gressum figere nititr sed infirmitatis sue lapsibꝫ enervat. que nimirꝝ mutabilitatis sue onera q̃ volens expetit nolens portat. qui ctus homo carnẽ possidere potuit si bene ab autoze ꝓditus possidere voluisset cũ se ꝓtra ꝓditozem erigere studuit. in semetipso ꝓtinus carnis ꝓtumeliã invenit. Sed qz cum culpa simul ab ozigine etiam pena ꝓpagat inserta infirmitatis vitio nascimur ꝛ quasi nobiscũ hostem ducimus quẽ cum labore superamus. Sic itaqꝫ humana vita tẽptatõe ꝓsecit. vt ꝛ sua ab iniquitatis perpetrationibus ꝓsecit. in ipsis tñ bonis operibus modo malorꝝ memoria. mõ sedu ctionis caligine. modo intentionis sue interruptione fuscat. Alius namqꝫ a luxuria carnem refrenat sed tñ adhuc luxurie fantasmata tolerat. qz que volens fecit. horꝝ inuitus memimit. ꝛ pe nam sustinet quam voluptatẽ putabat. Quia vero ad devictã culpam retrahitur metuit. ventrem abstinentie rigore stringit. vultusqꝫ ex abstinentia pallescit. cumqꝫ in facie pallorꝝ aspicit reuelãda ab hominibꝫ vita laudat. morqꝫ inanis gloria ad abstinentis animũ cũ verbis favoris quam cõcussam mens dum subigere nonvalet. eum per quez venerat tergere a facie pallorẽ querit. sicqꝫ fit vt infirmitatis nexibꝫ ligata. ad pallorẽ abstinentie fugiens iterũ p alimẽta subdi luxurie metuat. aut impulsum luxurie per abstinentiam superans pallorem suũ inanĩ glorie militare pertimescat. Alius lapsus superbie toto iam deserto superans statum humilitatis apprehendit cumqꝫ superbientes quosdãvisqꝫ ad oppressiones innocentium erumpere ꝓspicit. zeli excitatione succensus posponere aliquotiens cogit qđ decreuit vim rectitudinis sz autoritate ꝓtradicit. vnde plerumqꝫ fit. vt aut humilitatis studio zelum rectitudinis deserit aut rursum zelo rectitudinis turbet humilitatis studiuz quod tenebat Cumqꝫ seruari simul ꝛ zeli autoritas ꝛ ꝓfecta humilitas nõ possit. sibimetipsi hõ ex perturbatõe incognit? reddit ita vt delinere mentẽ ambiat. ne apd seductũ animũ aut superbia se autoritati zeli insinuet. aut torpor pauidus humilitatem fingat. Alius amore ꝓditoris excitatus a terrenis cogitationibꝫ mentem curat assidua oratione suspendere. atqꝫ hanc in secreta quietis intime securitate collocare. sed in ipso orationis sue ascensu dum eleuari ab infimis nititr inferiorꝝ fantasmata reverberant. atqꝫ ad intuendam lucem mẽtis oculus tendit. sed ex corpore o visu surgentibꝫ terrenarum rerum ymaginationibus obscuratur. Vnde fit plerumqꝫ vt intendentis animus ipa sua infirmitate fatigatus aut orationez deserens torpeat desidia. aut si diu in oratione mãserit. ante eius oculos occultarum ymaginum caligo desenescat. Bene autez dicitur. Temptatio est vita hominis super terrã. quando quoqꝫ ibi reatum descensionis inuenit. vbi se profectum comprehendere ascẽsionis putauit. Et inde mens ꝓfundit vnde

surgere a psusione nitebat. q̃ hoc ad semetipsam diuerberata iam redeat. p̃ qđ em̃ semetipam iã collecta q̃ coadunata transibat. Temptatio g̃ est vita hoīs sup̃ terrã. qz aut aliena vt virtutib ad celeste p̃miũ psurgere nõ valet. aut vitata domis spũalib aliqñ in deteriusex occasione virtutũ ruit. hec greg. De eodẽ etiã p̃quendam dr. Nullus gradus pfectõis quantũcũq̃ excellẽs in tota vita pñti q̃ quolibet tpe vel pte ipius p̃t esse sine tẽptatione q̃ tribulatiõe. qz nihil nisi tẽptatio est vita hoīs sup̃ terrã. vñ dr iob Militia ẽ vita hominis sup̃ terrã p̃ quã. s. militiam pugna ptinua instaurat cõtra tres hostes viatoris. s. carnẽ mundũ q̃ diabolum. hec ille. Considerantes igit q̃ non fit pax in ista vita que plena est temptationib. psugiamus ad creatorez nr̃m q̃ humiliter postulemus ab ipo auxiliũ. vt temptatõib resistere valeamus. ad qđ hortat beatus bernñ. sic dicens. Nõ p̃t esse pax firma q̃ solida nisi in regione sua in tot tẽptationib est vita nra vt non immerito tota ipsa temptatio debeat appellari. Sed qui sumus nos aut que est fortitudo nostra vt tam multis temptationib resistere valeamus. cũ temptationis impetuz sentimus in cogitatione. statim fugiamus ad ipm q̃ hũiliter postulemus auxiliũ nõne cooptat nobis in bonũ illa tẽptatio. Unde hũiliores efficimur q̃ cautiores. hec bernardus. Filius.

Quio informari de virtus que se palleant sub virtutis specie ac etiam de prauis cõsilijs q̃ laqueis demonum. quib solent fideles q̃ cristi milites temptari.

Ca .V. Pater

Plire debes qđ triplex ẽ temptatio manifesta q̃ impetuosa q̃ fraudulenta. Tẽptatio manifesta est cum quis tempt p luxuriam supbiã aut auaritiam q̃ cetera vitia que apte q̃ manifeste mala sunt. hac temptatione tẽptant infirmi ac teneri in quib nondũ radicatus est timor q̃ in quib amor seculi nõ est extinctus q̃ ideo reaccendit q̃ ex cupiscentijs mundi sicut candela adhuc fumigãs cito capit flammam. Temptatio vero impetuosa est. que quasi violenter ad peccandum stimulat. q̃ hec temptatio solet fortiores impetere. vt qui mollibus non flectunt duris q̃ robustis temptationib quasi ventis validis cuellãtur. Temptationes fraudulente sunt. que sub specie boni se palliant. q̃ licet quosq̃ rudes vel stultos decipiant. qui nondũ cognouerũt altitudinẽ sathane .i. astutias eius. cñ singulariter perfecris q̃ bene pficientib insidiant. Unde dr psalmista. In via hac q̃ ambulabã absconderunt. Et beatus paulus. Ipe sathanas transfigurat se in angelũ lucis. Si em̃ in eis sua figura appareret que turpis est horrerent eum q̃ fugerent. si apte impugnatet eos resisterẽt ei q̃ auxilio dei fugarent eum q̃ vincerent q̃ sic apud eos non pficeret. boni em̃ qui mũdi sunt detestant immũda peccata. qz virtuosi sunt virtualiter cõtra omne malum repugnant. qđ malũ est agnoscũt. venit ergo angelus sathane in specie angeli boni quem credita bonis diligi vt tanto facilius decipiat eos. quo bonus nuntius putat. q̃ qui non soleat nisi bona nũciare q̃ suadere. Unde dr beatus bernardus Bonus nũq̃ nisi boni similitudine deceptus est. q̃ vt facilius recipiat eius psuasio. primo sola bona proponit postmodum mixta malis. tandem falsa bona sed vera mala. postremo cum irretierit eos q̃ illaqueauerit insolubiliter capit ve-

nenatum erigit. ⁊ etiam in aperta pec
cata eos deiicit. sicut scorpius qui blã
dam faciem habet ⁊ caudã venenosam
cum qua occidit. quanti sub specie spi
ritalis dilectionis feminas spũales visi
tant. ⁊ p orationum ipsarũ obtentu. ec
ce quanta puritas in intentõe prima.
scz castitas ⁊ deuotio. postea sequunt
longe pfabulationes. modo de deo. mõ
de mutuo ipsorũ amore ⁊ fide. ⁊ deinõ
sequunt amorosi aspectus. Ecce quo
mõ mixta sunt tam bona spũalis pso
lationis ⁊ collocutõnis ⁊ fidelis affe
ctionis cum malis inutilis pfolatõis
⁊ incaute familiaritatis ⁊ inutilis oc
cupationis corporis circa dilectõem. tã
dem psequunt falsa bona sed vera ma
la. s. amplexus. oscula ⁊ cetera incon
uenientia que oia suspecta sunt. ⁊ car
nalis affectionis indicia. ⁊ turpis ope
ris preludia. ✠ Et notanduz q̃ p
hec affectio carnalis siue amor inordi
natus ortum hz ex nimia familiarita
te que nunq̃ est bona ⁊ ex suggestioni
bus ⁊ immissionibz dyabolicis. ⁊ nõ
solum solet haberi inter religiosam ⁊
religiosam. verumetiam inter feminã
⁊ feminam. masculum ⁊ masculuz cu.
iuscunq̃ conditionis tam secularium p
sonarũ q̃ etiam religiosarũ personarũ.
Inter seculares ⁊ carnales hic amor
totaliter ẽ carnalis. nec hz aliquid de
spũali amore. qui cũ prevalet ⁊ ei nõ
resistit. ad magnam immunditiam ⁊
turpitudinẽ carnis hominem pertrahit.
de qua nec loquendũ est. inter religio
sos vero hic affectus siue amor est spũ
alis. postmodũ crescente quadã fami
liaritate ⁊ suggestione temptatoris so
let admisceri carnali affectiõe. postre
mo vero prevalente dyabolo ⁊ eius tẽ
ptatione. ac ppria negligentia. totus
hic amor mutat in carnalem amorem
quia astutus diabolus primo occultat
temptatõis laqueum. donec amor cre
scat ⁊ tenax fiat. ⁊ cuius corda timen
tium deus huiusmodi amor carnalis
non obruat. tñ qui hanc passionem su
stinent magna impedimenta in spũa
libz exercitijs ⁊ in amore dei patiunt.
Et licet homo timorem dei ac sue sci
entie pre oculis habens in flagitiũ ma
gnum non incidat. tamẽ magnas mo
lestias animi ⁊ remorsus quosdã con
scie ppter talem temptatõnem die no
ctuq̃ in anima tolerat. Unde necesse
est vt quilibet qui se per hunc inordi
natum amorem pulsari psiderat anteq̃m
nimis prevaleat ⁊ in aliqd anime peri
culum deducat huic aĩe periculose tẽp
tationi resistat. In hunc etiam modus
superbia se sepe palliat. sepe auaricia.
inuidia. ⁊ alia vitia que cũ non audẽt
bonos temptare apte quos sciunt odi
re omne malũ. aliqd virtutis velamen
assumunt ne agnoscant esse qd tñ sunt
sicut qui se mentit amicum esse donec
dolose admissus interficiat. De his vi
tijsque sub specie virtutuz se tegunt
⁊ de remedijs ptra hec vitia videlicet cõ
punctione beatus grego. in. iij. mor. sic
dr. Quisquis subigere vitia appetit. ⁊
ad eterne retributionis culmĩa vere in
tentionis gressibz tendit. quo magis
vallari sevitioz bellorũdiq̃ aspicit.
eo sevirtutum armis robustius accin
gitur. ⁊ tanto minus iacula metuit. quã
to ptra hec venientia fortiter pect? mu
nit. Sed plerumq̃ dum ptra hec tem
ptationũ bellum fulciri magnis virtu
tibz nitimur. quedã se nobis vitia sub
specie virtutum tegunt. ⁊ quasi blãda
ad nos facie veniunt. sed cuius aduersi
tates sint discussa sentiunt. Unde ⁊ a
mici beati iob quasi p consolatione ve
niunt. sed in contumelias prumpunt
quia insidiantia vitia virtutum faciez
assumunt. sed hostili inuectione nos

feriunt.nam sepe immoderata ira.iu/
sticia.⁊ sepe dissoluta remissio vult mi
sericordia videri.sepe incautus timor
humilitas sepe effrenata superbia.appe/
tit libertas apparere. sed si erumnã no
stre captiuitatis agnoscimus. si ex a/
more patrie in intimis volemus. vi/
tia que male latis subrepunt.bene tri/
stibꝫ prevalere non possunt Vñ ⁊ bene
subdit de amicis beati iob. Cũqꝫ ele/
uassent oculos suos ꝓcul nõ cognoue/
runt eũ Afflictos eĩ nos vitia minime
cognoscũt.qz triste cor mox vt pulsaue
rint reprobata resiliunt.⁊ que nos le/
tos quasi nouerãt.qz penetrabant.me
rentes cognoscere nequeũt.qz ipo no
stro rigore frangunt sed antiquus ho/
stis quo in eis fortiter vẽlendi se cõ/
spicit.eo illa sub virtutũ ymagĩe altius
abscondit.Vñ subdit Et exclamãtes
plorauerũt scissisqꝫ vestibꝫ sparserunt
puluerem sup caput suũ sederuntqꝫ cũ
eo in terra.signat eñ pietas p plora/
tum Discretio p scissionem vestiũ.ef/
fectus opis p puluerẽ capitũ.humili/
tas p sessionem. Aliquando eñ pium
quid hostis insidiãs simulat.vt ad cru
delitatis terminũ ꝓducat.sicut est cõ/
plecti p disciplinam culpam ꝓhibet.
quatenus que hic nõ reprimit gehen/
ne igni feriat. Aliqñ discretionis ima
ginem oculis obijcit ⁊ ad indiscretio/
nis laqueos ꝓducit.sicut est cũ impul/
su eius pro infirmitate nobis plus ali
mentoꝝ qñ discrete ꝓcedimus.sed in
discrete contra nos bella carnis concita/
mus Aliqñ aũt affectũ simulat bonoꝝ
opiꝝ sed p hunc inquietudinem irro/
gat laborẽ sicut est cum quis quiesce/
re nonvalet ⁊ quasi de ocio iudicari ti
met. Aliquando enim imaginem hu/
militatis ostentat. vt affectum humi/
litatis subtrahat.sicut est cum quosdã
plusqꝫ sunt infirmos atqꝫ inutiles sibi
metipsis asserit vt duꝫ se nimis indig/
nos ꝓsiderant.res in quibꝫ ꝓdesse ꝓ/
mis poterant ministrare ptimescant.
sed hec vitia que sub virtutibꝫ specie an/
tiquus hostis occultat.valde subtiliter
manus ꝓunctõnis examinat.qui eñ
veraciter intus volet. que agenda fo/
ris queve non agenda sint fortiter pre
uidet.si eñ vis ꝓunctõis in intimis
afficit oĩs strepitus prave suggestiõis
obmutescit.⁊ si corveraciter volet.lin
guam contra nos vitia nõ habent. hec
greg. A Et notandũ ꝙ antiquus
hostis tanta se arte palliat. vt nõnqꝫ
ante oculos decepte mentis vitia vir/
tutes fingat.vt exinde quisqꝫ quasi ex
pectet ꝑmia. vnde eterna dignus est in
uenire tormenta.⁊ ꝓpter hoc eo tardi/
us mens vitiũ deserit.quanto ꝑ virtu
tis speciem decepta premioꝝ etiam de
eo retributionẽ querit. De hoc beatus
grego.xxxij.moral.exponens illud di
ctũ.cartilago illius qñ lamine ferree
fic ait Qui eñ ꝑ cartilaginẽ misi simi/
lario ossis accipit. Cartilago nam qꝫ
ossis ostendit spẽm sed ossis nõ habet
firmitatẽ. Et sunt nõnulla vitia que o
stendũt in se rectitudinis speciem sed
ex prauitatis ꝓdeunt infirmitate. ho/
stis eñ nostri malicia tanta se arte pal
liat.vt plerũqꝫ ante decepte mentis o
culos culpas virtutes fingat.vt inde
quisqꝫ quasi expectet premia.vnde eter
na dignus est inuenire tormenta. Ple
rũqꝫ in vlciscendis vitijs crudelitas
agit.⁊ iusticia putat.atqꝫ immodera
ta ira iusti zeli meritũ credit.⁊ cũ a di
storris moribꝫ peccantes dirigi caute
debeant. violenta inflixione frangun/
tur. Plerũqꝫ dissoluta remissio quasi
mãsuetudo ac pietas habet.⁊ dũ plus
qꝫ decet delinquentibꝫ ꝑaliter parcit
ad eterna supplicia crudeliter reserua
tur. Nonnunqꝫ effusio mia creditur⁊

dum male seruare culpa pmis spargi qđ acceptum est non timeꝫ. Aliqñ timore incompetēs humilitas credit. cū tpali formidine pessus quisq; a defensione veritatis tacet. arbitraꝫ q iuxta dei ordinem humilem se potioribꝫ exhibet. Aliqñ vocis superbia veraviri libertas estimaꝫ. ⁊ cum per elatōem veritati pdicit, pcacitas veritatis defensio putaꝫ. sepe ad ea que agenda sunt incauta precipitatio laudādi feruor stimdđ credit. ⁊ cum desideratū bonuz in tempestiua actōe corrumpitur. eo' agi melius quo celerius estimaꝫ. sepe accelerādi boni tarditas pfilium putaꝫ ⁊ cum expectaꝫ vt p extractione pficiat. hoc infidians mora supplantat. igit cum culpa velut virtus aspicit necessario pensandū est. qz tāto tardius mēs vitium suum deserit. quāto pvirtutis speciem decepta premioꝝ etiam de eo retributōem querit. facile autē culpa corrigit. que ⁊ erubescit. qz esse culpa sentit. qz ita q erroꝝ cum virtus creditur difficilius emendaꝫ. recte dr. carthago illius quasi lamine ferree. Helxmoth ei iste quo sub pretextu boni calliditatē suā fraudulentius exhibet. vt eo in culpa mentē durius tenet. Hinc est q nōnunq; hi qui quasi viā sanctitatis appetunt. in erroꝝ lapsi tardius emendaꝫ. Rectū quippe estimāt esse qđ agunt. qz sicut excolende virtuti sic vitio perseuerantiā iniungūt. rectum estimant esse qđ agunt. ⁊ idcirco iudicio suo emixius seruiūt. hec greg.

Notandū etiam q sunt diuerse tēptatōes ⁊ laquei dyaboli ac pplexitates vt pleroq; ita peccare faciant vt si forte posse pctm fugere appetant. non tamē sine aliquo peccati laqueo euadāt. nec etiā valeant abq; vitio solui. nisi psentiant in aliquo ligari. Sed cū aliquis sic circūdatus laqueis dyaboli fuerit. vt nequaq; sine peccato transire ⁊ euadere eius retia possit. ibi viam euadendi querere studeat. vbi minus periculū anime esse pspexerit. De istis pplexis temptationibꝫ dyaboli bt̄us greg. xxj. mora. tractans illud. Nerui testiculoꝝ eius perplexi sunt. sic ait. Nerui testiculoꝝ eius perplexi sunt pestifera argumēta machinationū eius. Per ipsa quippe calliditatis suevires erigit. ⁊ fluxa mortaliū corda corrumpit. Testiculi eius sunt suggestiones p ue. quibꝫ in mentis corruptōe feruescit. atq; in pstupzata anima iniqui operis plem gignit. sed hoꝝ testiculoꝝ nerui pplexi sunt. qz suggestionū eius argumenta implicatis inuentōnibus alligant. vt plerosq; peccare faciant. quatenus si forte posse pctm fugere cupiant. hoc fine aliquo laqueo peccati nō euadant. ⁊ culpā faciunt dū vitant ac nequaq; se abq; na valeant soluere. nisi cōsentiant in aliā ligari. Qđ melius ostendimus si qua ex puersatiōe hoīm allegatōis huius exempla pferamus. Ecce enim quidā duz mundi amicicias appetit. cuilibet alteri similē sibi vitam ducenti. q secreta illius oī silētio pregat iureiurando se astringit. sed is cui iuratū est adulteriū pperasse cognoscit. ita vt eriā maritū adultere occidere conet. is aūt qui iusiurandum prebuit ad mentē reuertit. ⁊ diuersis hincinde cogitationibꝫ impugnaꝫ. at q hoc silere formidat. ne silendo adulterū simul ⁊ homicidū pticeps fiat ⁊ p vere trepidat. ne reatus se periurij obstringat. perplexis ergo testiculoꝝ neruis ligatus est. qui in quālibet partem declinet metuit. ne a trāsgressionis cōtagio liber non sit. Alius cuncta q mūdi sunt derelinquens. ac per omnia frā gere voluntates pprias querens. alieno se subdere regimini appetit. sed euz

qui sibi apud deum praeesse debeat minus cauta inquisitõe discernit. cui forte asse is qui sine iudicio eligit cuz pesse iam ceperit. agi que dei sunt prohibet que mũdi sunt iubet. pensans atq; subditus vel qualis sit culpa inobie vel qõ pragiũ secularis vite ꝛ obedire formidat. ne aut obediens in suis ꝓceptis deserat aut inobediens deũ in electo plato ꝓtemnat. ꝛ aut illicitis obtempans hoc qõ ꝓ do appetit ꝫ deũ exerceat. aut rursum nõ obtempans eũ quẽ suũ iudicẽ quefierat iudicio suo supponat. Appte ergo iste ꝓ indiscretionis sue iudicium perplexis testiculoꝝ neruis astringit. qz aut obtempans aut nõ obtempans in culpa transgressionis ligat. qz̃ behemoth iste ita inexplicabilibꝫ nodis ligat vt plerũq; mens in dubio obducta. vnde sea culpa soluere mitit inde in culpa artius astringat recte dr Nerui testiculoꝝ eius ꝑplexi sunt Argumenta nãq; machinationuz illius quasi quo laxant vt relinquãt. eo magis implicant vt teneant Est tñ qõ ad destruendas eius ꝑsucias vtiliter fiat. vt cũ mẽs inter minora ꝛ maxima pcata ꝓstringit si oĩno nullus fine pcõ euadendi aditus patet. minora semp eligant qz ꝛ qui muroꝝ ambitu vndiq; ne fugiat claudit ibi se in fugam ꝓcipiter. vbi breuior murus inuenitur. Unde cũ in dubijs restringimur vtiliter minimis subdamur. ne in magnis sine venia peccemus. itaq; plerũq; neruoꝝ behemoth istius perplexitas soluit dum ad vtutes maximas ꝑ omissa minora transitur. hec greg. ¶ Sed ꝛ hoc ꝓsiderandũ ꝙ sunt diuersa ocilia prava demonũ. ꝑ que solent nõnũ q; corda decipere ꝛ ad culpam prauere. ꝛ quos non possunt ꝑ vitia aperta tẽptando supare. hos querunt per prava ꝓsilia supplantare De hoc itez beatus gregorius. xxxij. moral. exponẽs illud Ossa behemoth sic ut fistule eris sic loq̃tur dicẽs. quid ꝑ ossa istius behemoth nisi ꝓsilia prava designant. nã sicut in ossibꝫ positio roburq; corpis subsistit. itaq; in fraudulẽtis ꝓsilijs tota se eius malicia erigit. neq; em vi quẽpiaz premit. sed ad callidit atem pestifere psuasionis illicit. in hoc vero eius testiculi ab ossibꝫ ꝛ suggestiones a ꝓsilijs distat ꝙ ꝑ illas apte noxia ingerit. ꝑ hec aũt quasi ex bono ꝓsulens ad culpam trahit. per illas pugnando supat. ꝑ hec velut ꝓsulendo supplantat. ista vo astuta eius ꝓsilia dũ quasi blanda ꝓmissõe ꝓsulunt. coꝝ a forti intentione auertũt ꝛ dũ dulcia resonant. ad noxia inclinant. hoc em behemoth iste magno opere nant. ad exequendam deceptionez satagit. vt dum puerilitatis sue ꝓsiliũ quasi vtile ostendit suauiter valeat qõ ꝺ quatenus ꝛ ostensa vtilitate mentẽ mulceat. ꝛ absconsa iniquitate coꝝrumpat. que apertius in cunctis ostendimus si pauca breuiter consilioꝝ eius argumenta pandamus. Ecce em quidã reb ꝓprijs contentus decreuit nullis occupationibꝫ mundi huius implicari. valde formidans quietis sue cõmoda perdere. ꝛ valde despiciens cũ peccatis lucra cumulare Ad hũc hostis callidus veniens vt intentionem bone deuotionis subruat quasi vtilitatis consilium subministrat dicens Ecce quidẽ que sunt in presenti sufficiunt sed his deficientibus quid acturus es si etiam post hec nulla prouident an nõ ꝛ terrena actio potest peragi ꝛ tamen in actione culpa declinari. hec interim blandiens insinuat ꝛ seoꝝsum iam in negotijs terreno quos ꝓuidet peccati laqueos occultat. Illius decreuit ꝓmoda terrena non solum non querere sed etiam cũctis q̃ possidet renũciare. vt in disci

plinatu celestis magisterij tanto se libe
rius exerceat. quanto & expeditior red
dit⁹ ea que possidentem premere po
terāt deserens calcat. huius cor hostis
insidians occulta suggestione alloqui
tur ita dicens. Unde tante hec temeri
tatis surrexit audacia. vt credere aude
as q̄ ad omnia relinquenda subsistas
Aliter te creator ꝓdidit. atq; aliter tu
ipse disponis. an non plerisq; & terrēa
patrimonia nequaq; deserant. & tamē
ex his per miscōdie opa superne sortis
bona eterna mereant. hec blandiens
suggerit. seorsum vero in eisdem reb⁹
quos retinere ammonet. añ retinētis
oculos delectatōnes pestiferas decipi
ens apponit. quatenus seductū cor ad
blanda exteriora pertrahat. & intima
perfectōnis vota peruertat. Ossa itaq;
eius sicut fistule eris sunt. quia dolosa
eius ꝓsideratis dum blandum de exte
rioribus sonum reddunt. pnicioſum vi
spendium de interioribus ingerunt Ali
us relictis omnib⁹ que exterius posse
derat. vt ordinez sublimioris discipu
latus apprehendat. etiam intimas frā
gere voluntates parat. vt alterius se re
ctoris voluntatib⁹ subdet. non solum
prauis desideriis sed ad pfectōnis cu
mulū etiam in bonis votis sibimet re
nunciet & cuncta que sibi agenda sunt
ex alieno arbitrio obseruet. Hunc ho
stis callidus tanto mollius alloquitur
quanto ab excellētiori loco deiicere ar
dentius conat. mox q̄ virulenta sugge
stione blandiens dicit. O quanta per
temerip̄sum miranda agere poteris si
nequaq; te alterius iudicio subdis. cur
pfectum tuum sub studio meliorationis
imminuis. cur intentionis tue bo
num dum vltra q̄ necesse est extende
re miteris frangere. que enim dū volun
tate ꝓpria vsus es peruersa perpetrasti.
qui ergo tibi plene ad viuendum bene
sufficis. alium super te iudicem cur re
quiris Hec blandiens intimat. seor
sum vero in voluntate eius ꝓp̄ris exer
cende superbie causas parat. & dū lau
dat corde intestina rectitudine inuesti
gat callide vbi subruat in prauitate. A
lius fractis penevoluntatib⁹ suis. mul
ta iam vetusti hominis vitia & immu
tatione & lamentatōe penitentie exte
rit & tanto maiore zelo ꝓtra aliena pec
cata accendit quanto sibimetipsi fun
ditus mortuus. iniquitatib⁹ ꝓp̄ris nō
tenetur. Hunc hostis callidus quia ze
lo iusticie eam ceteris ꝓdesse cogno
scit. quasi sub specie ꝓsulentib⁹ verbis
appetit dicens. quid te ad aliena cura
da dilatas. vtinam tua ꝓsiderare ꝓua
lescas. an non perpendis quia cuz ad
aliena extenderis. erga ea curanda q̄
tua sunt minor memineris. & quid ꝓ
dest alieni vulneris cruorem tergere &
putredinem ꝓprie negligentie dilata
re. hec quasi dum ꝓsulens dicit zelū ca
ritatis adimit. & omne bonum qđ ꝓ
dire ex caritate poterat gladio subītro
ducti torporis extinguit. si enim ꝓxi
mos diligere sicut nosipsos precipim̄
dignum est vt sic eoꝝ zelo ꝓtra vitia si
cut nostro flagremus. Quia ergo duz
suauiter ꝓsulit. mentem ab intentione
ꝓpria alienam reddit. recte dr. Ossa
eius sicut fistule eris. Quia enim per
fraudulenta consilia audientis animo
blandum sonat. quasi cum fistula eris
cantat. vt vnde mulcet inde decipiat.
hec gregorius.

Filius.

Quplo informari que sint acrio
res aut validiores temptatōes
quas sustinent religiosi & alij christifi
deles. & quomodo sit illis resistendus
de his mihi aliquid rogo explanari.

Caplm .VI. Pater D

Dire debes qd acerbissime temptationes ⁊ magis periculose iste sunt. videlicet. hesitatio in fide catholica. desperatio de dei misericordia. ⁊ spiritus blasphemie contra deū ⁊ sanctos eius. ac temptatio sibimetipsi inferendi manus ⁊ perimendi. ⁊ quedā perplexitas que ruinose conscientie medicinale consilium non admittentis. Istas temptationes maxime viri religiosi ⁊ timētes deū sustinere solent. qz malignus spiritus cuz non pt p carnalia vitia hoiem religiosum decipere. p tēptatōnes spirituales ⁊ intricatas querit ⁊ conat̄ puertere. temptatio aūt in fide catholica solet diuersimode euenire. viz cum aliquis dubitat de trinitate psonarū ⁊ de vnitate diuine ēntie vel de incarnatione xp̄i. vel de sacto corpis ⁊ sanguinis xp̄i. ⁊ multis alijs q̄ tenet fides catholica ⁊ ad que xp̄ifideles fidē tenētur adhibere. ℰ Itē desperatio de mia dei solet euenire ꝓpter multitudinem criminuz ꝯ missoꝝ. qñ aliquis timet sibijp̄i p excessibz suis etiam existens in statu pñie sibi denegari mīam diuinam. Itē spūs blasphemie est cuz aliquis cogitat indigna ⁊ indecencia de deo vel ꝯra deum et sanctos eius ⁊ similia. que redolent blasphemiā Itez temptatio se perimendi oriť ex desperatione. sicut legimus de iuda qui laqueo se suspendit Item perplexitas q̄ ruinose ꝯscie medicinale consilium nō admittentis est. quando aliquis formaat sibi ꝯscientiā de aliquo facto vbi peccatum non est. vel cum aliquis sepius confitetur peccata sua ⁊ tamen non potest quiescere in ꝯscientia sua q̄uis frequentius iteret illa. eo q̄ semp q̄dam remorsum conscientie ⁊ perplexitatem in corde suo sentiat Qui igiť talia patiť ⁊ in quo huiusmodi temptatio prevalet magnam iusticiam animi etiam longo tempore ⁊ pluribz annis intra seipsum sustinet. hec ⁊ alia plurima similia que perplexa sunt cum prevalent generant conscientiam erronem quod ei ab alijs offerť suscipere nonvalet ℱ Contra premissas aūt temptationes ⁊ pplexitates ista maxime valent remedia Primum consolenť ⁊ non timeant illas temptationes qui sustinent eas. quia magis ad meritum proficient patienti q̄ ad detrimentum dum non ꝯsentiť. Secundum q̄ patienter tolerent. sicut si sathanas aliquē visibiliter vel sensibiliter tribularet. Tercium q̄ non curenť nec rationando eis resistať quia ex hoc magis quasi confricate inflammať sed ad alia tractanda homo se cōuertat. quibz abstractus a se obliuiscať passionis sue. sicut corporali passione laborans. si haberet quo occupatus obliuiscať sui leuius interim torquetur. Quartum vt orari omibz suis ⁊ aliorum bonorum hominū misericordie diuine implorer remedium ⁊ auxilium. de istis temptationibz periculosis ⁊ remedijs ac fructu sustinentibz illas beatus gregorius sic dt. Temptatio ꝯra fidem ⁊ spūs blasphemie ⁊ cōsimiles nec fugere possumus nec repugnando vincere. quia quanto plus indignamur nobismetipsis ⁊ disputamus cum ipsis. tanto plus earum rabies non curande sunt nec timende dummodo non ꝯsentiať eis ⁊ patienter earum infestatio quasi quoddā diter abolicum suffurrium supporteť. quod aliter compesci non potest. non enī solent bonis piculose temptationes nocere sed sunt sepe presagia future gratie ⁊ ampliorīs consolationis ⁊ritio

rum purgatrices ⁊ maioris meriti co operatrices. diuine vero castigatões humilit ⁊ patienter sunt tolerande. ⁊ eis est deuote obtpandum. vt ⁊ fortes simus in fide ⁊ a mandatis dñi nunqꝫ declinemus. ⁊ dñs permittit hoīnem tẽptari vt cognoscat homo fragilitatẽ suã. De hoc dr maximus sic. Qñ incipit mens in caritate dei ꝓficere tunc ⁊ demon blasphemie incipit eã temptare. ⁊ hmõi cogitatões ei submittit. q/les hoīm quidem nullus. solus autem hmõi pater dyabolus adinuenit. hoc vero facit inuidens deũ amanti. vt in desperatõem veniẽs. vtpote q2 talia cogitauit non amplius audeat per ꝓsue/tam orõem ad eam reuolare. nihil aũt hinc ꝓficui sequit ꝓuoco ad ꝓpriam intentõem. sed ⁊ potius certiores nos ꝓficit. cũ esti pugnamus ⁊ impugnati. ꝓbabiliores ac precordialiores in caritate dei inueniemur. ¶ De cõscia vero erronea in quadaꝫ summa p modũ questionis sic dr. Utr ꝓscientia erronea obliget hoīem ad faciendũ vel obmittendũ id qđ ꝓsciẽtia dictat. Dicendũ ꝙ fic. q2 credẽs se ad aliquid teneri ⁊ non faciens incurrit ꝓtemptuꝫ Unde ad Roma. xiiij. Omne qđ non est ex fide peccatũ est. Glo. Omne qđ fit ꝓtra ꝓscientiã edificat ad gehennã Manente aũt ꝓscientia erronea homo pplexus est. non tñ simplr perplexus. q2 ꝑt ⁊ debet deponere talem ꝓscientiã. vel p se vel per alterius ꝓsiliũ. hec in sũma. Sed sunt nonnulli qui cũ patiuntur istas piculosas ⁊ pplexas tẽptationes in magnã turbulentiã ⁊ tristiciã mentis ꝓpter hmõi temptamenta incidunt. ⁊ in cunctis operibꝫ etiam bonis q faciunt co2 merens ⁊ amaricatũ hñt. ⁊ per ꝓseqñs magna impedimenta ex hoc in suis orõibꝫ ⁊ spũali exercitio sustinẽt. nec etiã valent in tali pplexitate ⁊ merore positi a suis confratribꝫ aut seniorib ꝫ sanũ ꝓsiliũ suscipe. vt ꝓsolent. sed rñderi sibi dimitus supsuis passionibꝫ ⁊ temptationibꝫ quas sustinent ꝓcupiscunt vt inde ꝓsolatõꝫ accipiant. Sed omnipotens deus nõ solet rñdere vocibꝫ ⁊ orõibꝫ singulorꝫ ad se in suis tribulationibꝫ ⁊ anxietatibꝫ clamantiũ. sed edidit tale eloquium videliz sacram scripturã ⁊ exẽpla precedentiũ parꝫ per qđ singulis satisfaciat etiã in quacunqꝫ tribulatõe aut temptatõe ꝓsistant. Unde apostolus. Quecunqꝫ scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. vt per patiam et ꝓsciam scripturarꝫ spem habeamus.

¶ Beatus etiã grego. xxxiij. moꝛa. exponens illud. Semel loquit deus ⁊ secundo idipsum non repetit de hoc sic ait. ac si dicat. Deus in singulorꝫ coꝛdibꝫ priuatis vocibꝫ non rñdet. Sed tale eloquium ꝓstruit per qđ cunctorꝫ questionibꝫ satisfaciat. In scripturis quippe eius eloquij causas nostras singuli si requirimus inuenimus. nec est opus vt in eo qđ specialiter quisqꝫ tolerat rñderi sibi diuina voce specialiter querat. ibi enim nobis ommibꝫ in eo ꝙ specialiter patimur ꝓmuiter respondetur. vbi vita precedentiũ sit forma sequentium. vt enim vnũ est pluribꝫ ꝓferamus. ecce dũ passiõe aliqua vel molestia carnis afficimur. scire fortassis occultas causas passionis eiusdem vel molestie optamus. quatenus in eo qđ patimur ex ipsa rei cognitione ꝓsolemur. sed q2 de specialibꝫ nostris temptationibꝫ nequaqꝫ nobis singulis specialiter rñdetur ad sacram scripturam recurrimus. vbi videlicet inuenimus ꝙ paulus carnis infirmitate perficit. ꝙ idcirco illa infirmitate temptatus audiuit. sufficit tibi gratia mea. nã virtus in infirmitate perficit. qđ ꝓterea

dictum est ne sigillatim nobis omnibus diceret. in scriptura ergo sacra voce dei afflicto paulo audiuimus. ne cū forte asse affligimur singuli audire eam priuatā ꝓsolationē querimus. non ergo dñs ad oīa nobis respondet. qz semel loquit ⁊ secūdo idipsum nō repetit. i. in his que per scripturam sacraz ad patres ꝓtulit nos erudire procurauit. Discant igit sancti doctores ecclie dum intra eam laborare quosdā pusillanimitate ꝓspiciūt. qz deus nobis ad verba omnia non respondet. qz semel loquit deus ⁊ idipsum secūdo nō repetit. i. cogitationibꝫ vel temptationibꝫ singulorꝫ non iam passim ꝓphetaruz voces nec per angelica officia satisfaciat. qz scriptura sacra quicquid potest singulis euenire ꝓpalam dit. ⁊ in illa ꝓpalam exempla precedentiū etiam vitā sequentiū informare curauit. hec grego.

¶ Si vo aliquis in suis pplexis temptationibꝫ nec ꝑ sacrā scripturam nec ꝑ exempla sanctorꝫ ꝑt ꝓsolationē ꝓcipere tunc manifestet suam passiōez alicui viro religioso timenti deū. ⁊ ab illo ꝓsilium desuper requirat ⁊ dictis illius tanq̄ a deo ꝓbatis fidem credulam adhibeat ⁊ omnem metū inordinatum ⁊ pplexitates erronee ꝓscientie deponat. ad qđ hortat beatus gregori. sic dicens. recurre ad hominem viuz deum in homine ꝓsule aperi impedimentum ⁊ quere medicamentum ausculta non hominem de se mendacē sed ꝑ hominem deum veracem respondentem docentē ꝓsolantem ⁊ hortantem ⁊ disce diligenter ne sensu ꝓprio pro tollendo impedimento tali forsitan vtaris remedio. de quo postmodum impedimē ti maioris occasio ficut estuans cōtra estum aqua se infrigidat. ⁊ exinde postea magis estuat. hec greg. ℟ Et notandū q̄ nōnunq̄ homo oīa remedia iam ꝓdicta suis passionibꝫ ⁊ temptatōibꝫ exhibet. nec tñ ab illis absolui valet. sed prius dñs hoc suo occulto iudicio fieri ꝑmittit ⁊ etiā exaudire ꝑces ad se clamātiū dissimulat vt per tales tribulationes ⁊ temptatiōes quas paciunt nec cito liberāt eoꝝ excessus ⁊ peccata prius ꝓtra deū ꝓmissa. eo perfectius purgent ⁊ emendent. vñ psefectius purgent ⁊ emendent. vñ pse uerare dz in timore dei quisquis talia sustinet ⁊ nō deficere etiaz si maximis tēptationibꝫ ⁊ tribulatōibꝫ turbet. qz pius ꝓditor noster qui laborez ⁊ volo rem humiliū ꝓsiderat vltimo cū se iaz homo q̄si deficere putat ab oībꝫ tribulationibꝫ ⁊ temptationibus misericorditer liberat ⁊ dona gratie sue eidē largius ꝓstat. Hoc aliqualiter tangit beatus grego. x. moral. exponens illud. Et cū te consumptum putaueris ozie ris sicut lucifer sic dicēs. Depe nāq̄ nos tot tēptamēta obsidēt. vt ipa nos eoꝝ numerositas pene ad lapsuz despe rationis incliner. vnde plerūq̄ mens in tediū vertit. vix ipa virtutis sue dā na ꝓsiderat. tota volens ⁊ enumerare nō vales. quāto cogitationū tumultu vastat. ruiturā se ꝑ lamēta ꝓspicit. eiq̄ ne arma repugnatōis arripiat gratuis merori ipse ꝓtradicit. circūductos cuiuslibet oculos obscuritas obsidet. ⁊ cū visum tenebre semp impediūt. mens mesta nil aliud q̄ tenebras videt. sed apud misericordē iudicē sepe hec ipsa ꝑ nobis subtilius tristicia exorat. nam merori nostri caligine ꝓditoꝝ ꝓspicit ⁊ subtracti lumīs radios refundit. ita vt erecta ꝓtinus perdita mens vigeat quā paulo ante decertantia vitia supbie calce deprimebāt. mox corpis pondus discutit atq̄ ad tēplatōis lumen post turbatiōis fue tenebras erumpit. mox in gaudio ꝓfectus attollit. q̄ iter tēptamēta ꝑtus cadre ex desperatōe co

gebat sine cogitationis certamine pre
sentia despicit. sine dubitationis obsta
culo deventura retributione psidit. iu
stus ergo cum se psumptum putauerit
vt lucifer orit. q3 mox vt tenebrescere
temptationum caligine ceperit. ad lu
cem gre reformat. 7 semetipsum mo
strat diem iusticie qui casurum paulo
ante tunuit in noctem culpe. hec grego.
Dicit etiam de hoc ysidorus. Sepe iu
sti mentem varijs vexationu temptatio
numq3 doloribo vires demonu cruciat
Unde interdu vsq3 ad desperationis an
gustiam coartat. permanenti autez in
dei amore anime. 7 ipsa talis angustia
ad meritum proficit. Nam siue in aīma
siue in corpore per instinctu immudor
spuum quelibet aduersa inuitus patie
tur. deiq3 permissum id patitur. qđ si
hoc ipm ad dei gloriam humilis refe
rat 7 dicat qđ p corporis passione iob
dixit. Si bona suscepimus de manu do
mini. mala aut quare nō sustineamus
Iste non separat a deo sed psungit. cū li
beratroci iniuria vel angustia torquea
tur. multa instus in anima patit aduer
sa instigatōe demonum. 7 talib tem
ptamentis perire a gloria vite eterne.
non enim pt. q3 pius dns ad damnati
onem culpe non reputat. qđ de sue ma
iestatis permissu nolens qui patit pos
tea. Nam ibi peccamus vbi cupidita
tem vel voluntatez deflectimus. vbi ve
ro violenter adducimur. 7 si facinus
aut p flagicio non est miseria. aut p fa
cinore flagicio non est. sed qui deum p
irrogata laudat miseria omisso pcul
dubio caret facinore. hec ysido. Dein
de notandu q3 nō solu istis temptamē
tis iam premissis est repugnandu. ve
rumetiā ommib temptationib cū dei
adiutorio est viriliter resistēdu. q3 in hac
vita hoi posito temptatio desse nō pt.
sed aliud est pctō per psensum seruire.
7 aliud est peccato temptanti resistere
aliud dnanti seruire. vt testat bea. gre.
Et apostolus dicit. Non regnet pecca
tum in vestro mortali corpe. Non em
ait. non sit. sed non regnet. q3 non esse
non pt. non aut regnare hoc potest. hec
grego. Concupias etiam inordiatas
non sentire est omino perfectoz. post
concupias vero non ire. nec eis psentire
est repugnantis 7 laborantis. nec eti
am tales sm carnem ambulant. sz sm
spm. q3 post concupiscentias illicitas nō
vadunt. Carnales nam3 illi dicunt.
qui concupiscentias suas sequunt. 7 car
nalib desideris deseruiunt. Spiritu
ales vero dicunt qui carnalib deside
ris fortiter resistunt De hoc beatus au
gustinus sic dt. Non concupiscere omni
no pfecti est. post concupias vero nō ire
luctantis 7 laborantis. non em ambu
lat sm carnem qui non agit opera car
nis. sed sm spum ambulat. qui inuat
spu in mente ne post concupiscētias eat.

Dicit 7 de eodem richardus
de sancto victo. Carnales dicunt qui
post concupiscentias suas eunt 7 carnali
bus desideris deseruiunt. spuales vo
qui corporalib desideris fortiter resi
stunt. 7 spualibus studis vehementer
insistunt. Carnalium autem est carnis
concupiscentias sentire 7 consentire.
spiritualium sentire 7 non consentire
sed resistere. sed repugnare. sed morti
ficare. Aliud enim est concupiscentiā
sentire. atq3 aliud consentire. infirmi
tatis vero deputat q3 contra voluntatem
concupiscentiam sentimus. Malicie
q3 concupiscentie ex deliberatōne con
sentimus. illa venialis. ista damnabi
lis. Hec richardus. Dum igitur ma
lignus spus suggesserit nobis turpes
cogitatōes 7 malū desiderium resista
mus sibi. q3 inimicus noster potest ex
citare temptationis motū. sz in nobis

est si voluerimus dare vel negare ꝯsensum. Unde ꝺr beatus bernꝰ. Potest inimicus excitare temptationis motum. sed in te est si volueris dare vel negare ꝯsensum. in tua volūtate est si volueris inimicū tuū facere seruum tuū ⁊ oīa tibi cooperāt in bonū. Ecce em̄ inflammat tibi inimicus desideriū vanitatis aut impatientie cogitationes ingerit aut excitat libidinis motuz tu solūmodo non ꝯsenseris. ⁊ quotiēs resisteris totiēs coꝛonaberis. Credo etiā si cogitatōes istas q̄z cito ī nobis aduertim̄ nō patimur remoꝛari sed in spū velxemēri aīmus aduersus illas excitat̄ ⁊ inimicus ꝯfusus abscedit. nec tm̄ libenter illico reuertit̄. hec bernꝰ. ¶ Notandum q̄ quelibet cogitationes peruerse q̄uis sint valde turpes ⁊ īmunde coꝛ ⁊ mentem nō polluunt cū rō non ꝯsentit. Testat̄ hoc beatus gre. dicens. Cogitatio quantūlibet immunda mentez nō polluit cui rō nō ꝯsentit Et beatus aug. Nihil mihi oberit dū temptoꝛ decrimine. dūmodo pꝛauo ꝯsensu careā in amoꝛe. Et ꝓm dictum beati bernar. Quantaslibet diabolus aduersuz nos temptationū erigit machinas. quando nō tenet locum coꝛdis per pꝛauum ꝯsensum pctī non oberit. ¶ Considerandū etiā est q̄ omnipotens deus illos quos sibi ab eterno elegit cū eos adꝯuersionem ⁊ ad viam salutis reuocat solet in eis ꝯcupiscētias ⁊ mala desideria successiue abscidere. Nam in vere penitentib destruere ꝯsueuit nōnunq̄z dominus actū turpitudinis vt opa illicita non ꝯmittant. in incipiētibꝫ ꝺo ⁊ nouiter cōuersis consensum peccati. in ꝓficientib aūt illicitā delectationem mentis sed in valde pfectis motū titillacōis. naz multi q̄uis ad magnā pfectionē ꝓfecerint. stimuluz tm̄ carnis sue extinguere non potuerunt Ista tangit richardus de sancto victoꝛe exponēs illud psalmiste. Coꝛ dominī intercidentis flammam ignis sic dicens. Possumus hanc literaz sic exponere vt possit incipientib ⁊ pꝛofficientibus pariter ⁊ perfectis congruere. Et notandum q̄ non ignem extinguere sed eius flammam pꝛomittit ingnis intercidere. ignem em̄ istum q̄diu viui mus hoc est peccati fomitem intra nos metipsos habemus. sed nō eque eius semp flammam sustinemus. tunc em̄ ignis in flammam pꝛozumpit. quādo estibus carnalis incendū nos vrit. pꝛimo ergo titillat carnem. secūdo delectatione turpi coinquinat mentem. tādem per consensum pꝛauitatis subdit sibi rationem. Visitaq̄z gradib sue phurea illa flamma libidinis crescit. sed eisdem quidem gradib conuerso tamen oꝛdine ad vocem iuentis dominī decrescit. Quia igit̄ impenitentib dominus destruit actum turpitudinis in ꝓuersis actum voluptatis. in pꝛofficientib contagiū fede delectationis. in pfectis quibusdam motū titillationis recte ꝺr. Coꝛ dm̄ intercideris flāmis ignis. primo nāq̄z vt illa dm̄ in tercidētis flammā ignis incipientib ⁊ nouiter ꝓuersis intercidit. quicquid inclinare possit ꝯsensum rōnis. in pficientib aūt sepe aufert illicitā delectationē mētis In rapis ⁊ valde pfectis remouet etiā titillationem carnis sue Multi tm̄ q̄uis ad summā pfectōnem pfecerint. stimulū carnis sue extingue re nō potuerūt. sz dīna hoc dispensatione in eis actū credit. quomāquidem q̄dvnicuiq̄z vtilius accidat latere non pt. ⁊ in alīs quidē fiebat ad remōstrationē singularis fꝛaꝛitudinis. q̄ tales erant q̄ sp pugnare assidue triūphare sufficerēt. in alīs āt ad custodiā hūilitatis. qm̄ singulare aliq̄d bonū pꝛe-ce

teris alijs omnibꝫ acceperant. hec Richar. Unde penitentes cū primo ꝙuertunt ad dñm per malignos spūs infestant & sepius pertrahunt. & si non ad opus peruersum. tñ nonnunq; ad consensum peccati prauū. Sed tales dñt statim per pñiam resurgere. & ꝑtra huiusmodi insultus & temptatões demonū resistendo pugnare. & de cetero magis cauti esse. ac etiam in puritate cordis de die in diem ꝓficere. Quia scōm dictū hugonis. Sicut sepe cadendo discit homo qualiter gressum figere debeat & caute ambulare. & in cōflictu belli frequēr plagatus est. cautius venientez ictum accipit. sic qui dyabolo sepe decipit. subtilius postmodum versutias eius deprehendit. & in quibꝫ sepius se victisse gaudebat. iam non spoliasse ꝙ ꝑtra armasse videat. hec Hugo de scō victo. ❧ Unde antiquus hostis maxime solet nouicios inuadere quia scit q; si nouiter ꝙuersi eius prauis suggestionibꝫ viriliter repugnauerint. postmodū vires ad ledendū minime habebit. De hoc petrus dami. sic dr. Idcirco insidiator spūs totum fel sue nequicie circa nouicios euomit. ideo omne virus artificiose ac deceptorie callidi tatis effundit. qm̄ non ignorat. quia si tunc effectum peruersi conatus amiserit oportunitatē ledendi postmodū minus habebit. imo qui supplantare non potuit. ruine postmodū turpiter subiacebit. & qui rudi non prevalet. exercitato succūbet. hec petrus dami. ❧ Notandū etiam q; motus carnis illiciti cuiꝰlibet temptante dyabolo hominēs deuotos solent vexare & molestare. nō tamen possunt eos ad ꝙsensum peccati pertrahere. qui & cernentes vitā istam plenam esse afflictionibꝫ. tāto magis desiderant introitū. quā to in hoc mūdo erumnoso laboriosius & periculosius viuunt. & illam mansionē celestis patrie toto corde diligūt. quā aduersitas nulla & ꝓtradictio perturbare ꝑt. De hoc bea. greg. vj. mor. exponēs illud. Et bestie terre pacifice tibi erunt. sic ait. Nō ait pacate sz pacifice. videlz non q; pacē habeant. sed q; pacē faciunt. Callidi quippe hostes insidiant & affligūt. sed afflicta mens tanto magis ad eternā patriā redituꝫ dirigit. q̄nto in hoc erūnoso exilio laboriosius vivit. & verius se gē sui aduitoris humiliat. cuꝰ ꝑtra se insidias hostiū acriores pensat. Terre ergo bestie electis pacifice fiunt. q; em̄ malignī spūs cuꝰ bonoꝝ corda aduersantes deprimunt. hec nolentes ad amorē dei impellunt. Unde ergo cum deo pax robustior orit̄ vnde nobis ab aduersarijs durior pugna generat̄. Ꝑñt etiaꝫ ꝑ terre bestias motus carnis intelligi. q; dum mentē nostram irrōnabilia suadendo licescunt ꝑtra nos bestialit̄ insurgunt sed dū cor sub dīna lege deprimitur etiā carnis incentiua detumescunt vt & si temptando submurmurent. nequaq; tñ vsq; ad effectum opis quasi ad aperti morsus rabiē exurgūt. quis em̄ in hac corruptibili carne adhuc subsistēs has ei bestias terre plene edomat. cū ille ad tertiū celū raptus egregius predicator dicat. video aliā legē in mēbris meis legi mentis mee repugnantē. Sed alid̄ est bestias in campo opis seuientes aspicere aliud ꝑtra cor dis caueā fremētes tenere. redacte nā q; intra claustra ꝓtinentie. & si adhuc tēptando rugiūt vsq; ad morsuꝫ tñ omnis actōnis illicite nō excedūt. pacifice itaq; sunt bestie terre. q; motus carnis & si p desideria palpitāt. apta tñ nos ꝺictōe opis nō impugnāt. q̄uis per hoc ip̄z q; pacifici dicunt̄ etiā id qd̄ de malignis spiritibꝫ dixī? ñ incōueient

accipiť.motus etiã carnis nobis pacẽ cũ deo faciunt cũ temptãdo ꝓtradicũt nã iusti mẽs in eo ꝙ ad supna dirigiť ex corruptibili corpore graui bello fatigať.que ꝛ si qñ a desiderijs celestibꝫ huius mũdi q̃libet minima delectatõe tardať ipo bello sue temptatõis impellit.vt illud toto corde diligat qõ ꝓtra dictio nulla ꝓturbat.vnde fit vt quietẽ intimã ad memoriaz reuocet ꝛ carnis sue illecebra fugiẽs ad illã pleno amore suspiret.Considerare eñ ex temptatione quisqꝫ ꝓpellit Vñ vel quo cecidit qui postmoduz dei pacem deseruit. rixam sibi ꝓtra se exurgere semetipm sentit ꝛ tũc verius videt de se cura dei dilectione cecidit.vel quid pdidit qui a se dilapsus suã in se ꝓtumeliam inuenit.Pacem ḡ nobis cũ deo terre bestie faciunt.qz motus carnis dũ nos temptando lacescũt ad amorem quietis intime impellũt.hec greg. ¶ Sed hoc ꝓsiderandum.ꝙ cuis caro nra nihil desideret fine aĩa a qua accepit sensus ꝙ quos sumit ꝛ motus.debet tñ eadem aĩa subdite sibi substantie hoc est ipi corpi negare ea que nociua sunt.ꝛ a corporeis cupiditatibꝫ ꝛ ꝓcupiscentijs eam refrenare vt eo liberius possit rebꝫ vacare diuinis .De hoc leo papa in quodã sermone sic dt.cuis nihil caro fine aĩa desideret ꝛ iñ accipiat sensus vnde ꝛ motus.eiusdẽ tñ aĩe ẽ quedam subdite sibi negare substãtie ꝛ interiori iudicio ab inconuenientibꝫ exteriora frenare.vt a corporeis cupiditatibꝫ sepius liberata in aula mentis possit diuine vacare sapie.vbi eñ stre pitu terrenaꝝ silente curaꝝ in meditationibꝫ sanctis ꝛ in delictjs letať eternis.qõ ꝛ si in hac vita difficile est ꝓtinuari.põt tñ ſfreqñr assumi vt sepius ꝛ frequẽtius diuinjs spiritalibꝫ cuis carnalibꝫ occupemur.ꝛ cũ melioribꝫ curis maiores impendimus moras.in incorruptibiles diuitias etiã tpales transeant actiones.hec leo papa. ¶ Notandũ etiam ꝙ quicũqꝫ vincere voluerit vitiũ aut passiones temptationum quas patiť.debet idem vitiuz per quod maxime infestať explorare ꝛ cõtra illud principale certamen arripere ꝛ omnem curam ac sollicitudinem in illius vitij expugnationem adhibere. quo deuicto facilius poterit sequentia vitia ipsum impugnantia cum adiutorio dei superare.hoc ꝓmemorat sera pion abbas in collatione patrum ficdicens.Cũ igiť octo vitia oẽ genus hoim pulsent. non tamen vno modo perperunt cunctos.in alio namqꝫ spiritus fornicationis locuz obtinet ꝓncipalem.in alio superequitat furor.in alio xenodoxia vendicat tirannidem. in alio arcem superbia tenet ꝛ cũ ꝓstet omnes ab omnibus impugnari diuersotamen modo ꝛ ordine singuli laboramus Quamobrem ita nobis aduersus.hec arripienda sunt prelia.vt eñ vnusquisqꝫ vitiũ quo maxime infestatur explorans quidem aduersus illud principale certamẽ oẽm curam mentis ac sollicitudinem erga illius impugnationem.obseruationemqꝫ eñ desiderijs aduersus illud quotidiana vitigens spicula.ꝓtra illud cũctis monẽtis cordis suspiria crebraqꝫ gemitũ tela ꝓrorquens.aduersus illud vigilias rum labores ac meditationes cordis sui impendẽs.indefinẽtes quoqꝫ oõnum fletus ad deũ fundẽs ꝛ ipugnatõnis sue exirpatõem ab illo spãliter acingiter deposcens. Impossibile nãqꝫ est de qualibet passiõe triũphuz quẽpiam ꝓmereri.priusqꝫ itellexit idustria vel labore ꝓprio victoriã certaminis semetipm obtinere non posse cum tamẽ valeat emundari. necesse fit eum die

noctuq; in omni cura ⁊ solicitudine p manere. cū se senserit absolutum rursus latebras sui cordis simili intentione plustret ⁊ excipiat sibi quā interreliquas pspexerit diriorem. atq; aduersus eam specialius omnia arma spūs promoueat ⁊ ita spvalidiorib supatis celerē habebit de residuis facilēq; victoriam. qz ⁊ mens triumphoz pcessu reddet fortior ⁊ infirmior. pugna succedens, promptiorē ei puentū faciet proliop. itaq; virtus semp robustiorib superatis atq; infirmiorib succedētib parabit nobis absq; vllo discrimine perfecta victoria. hec lerapion.

Sunt etiā alia remedia ptra impetus temptationū. vicz bona occupatō. humilis oō. ⁊ diligens sollicitudo Primo eñ debet homo semper aliquid opis facere. ne a dyabolo inueniat ociosus. qz qui bono vacat exercicio non cito rapit a temptatione. Unde btūs ihero. Fac aliquid opis. vt dyabolus te semp inueniat occupatum. sp in manu tua sacta sit lectio. ama scīam scripturaq; ⁊ carnis vitia non amabis. Dicit ⁊ beatus augustin. Non facile rapit a temptatōne qui bono vacat exercitio. Unde hoī religioso ocium sine studio ⁊ lēis est multū periculosum Testante seneca qui dr. Ocium sine lēis morz ē ⁊ viui hois sepultura. Unde denuo beatus ihero. Non per ocium ⁊ delicias sed per multas tribulatōes ⁊ temptationes veniendū est ad xpm. Secundum remediū ptra temptatōes est humilis oō cuius enim grauis sit nobis inimici temptatio. multo tñ grauior ē illi nostra oō. frequens namq; oō vitioz est expugnatio ⁊ omniū temptationū expulsio. Unde dr beatus gregorius Quocūq; impugnaris vitio ptra hoc stet oō. qz frequens oō vitioz est expugnatio. Quāto grauiori tumultu pmimur. tanto insistere oōni ardentius debemus. Dicit ⁊ beatus bernā. Grauis est nobis inimici temptatio. ſz longe grauior est illi nostra oō. ledit nos eius iniquitas atq; versutia. sed multo amplius torquet eū nostra simplicitas ⁊ mia. ⁊ humilitatē nostram nō sustinet. vrīq; caritas nostra mansuetudine ⁊ obedientia cruciat hec bernā.

Tercium remediū est diligens sollicitudo. vt videlz ptra vitia impugnātia nos oēm diligentiā ⁊ sollicitudinē adhibeamus illis resistendo ⁊ ea a nobis amouendo. Ad qd hortat hugo. sic di. Qd timemus incidere sollicite studeamus euitare. qd volemus adesse solliciti studeamus nobis amouere ⁊ qd desideramus adipisci solliciti studeamus obtinere. hec hugo Et cūq; laboriosum sit ptra inimici insidias ac tēptationes pugnare assidue. non tñ erit difficile si nostram custodiā ⁊ victoriam non nobis sed gratie dīne tribuimus. ⁊ nosipsi etiam inquātum possumus cū adiutorio dei ipsis temptamētis resistamus. De hoc dr beatus greg. Laboriosum est valde ptra inimici insidias tendere. ⁊ ptinue quasi in acie stare. sed laboriosum non erit si custodiā nostrā non nobis sed gē supne tribuimus. ita tñ vt ⁊ ipsi cūtum possumus sub ptectōne diuina vigilemus. hec greg. Pugnandū ergo nobis est ꝯ vitia ⁊ ptra temptamenta antiqui hostis. qui mille modos nocendi hz. sic volumus ad victoriā puenire. De hoc in quadā omelia sic dr. Antiquus aduersarius noster dyabolus quēcunq; viderit in opus prauum temptando se non posse pertrahere. festinat maxime quātum potest in ociosis etiā ⁊ illicitis sermonib vel etiā cogitationib immundis seducere. ⁊ ita reū efficere corā dō hoīem conat. mille eñ artes habet no

cendi. ⁊ ideo nobis omni vigilātia in intentione ꝓra prauas cogitationes ⁊ callidas suggestiones pugnare necesse est. si volumus puenire ad victoriā certaminis. hec in omelia. Nec debet timere seruus dei cū a diabolo ꝑ illicita desideria temptat̄ q2 ꝑ hoc exercet̄ ad p̄mium nec putet se alienari a xp̄o cū talia patit̄. sed magis existimet se placere deo. q2 afflictio vitioꝝ exercitiuꝫ est virtutuꝫ. De hoc dt hug. De inuidia diaboli. illicitis desideriis nos inflammando vulnerat. sed in his oīb⁹ dei seruus exercet̄ ad p̄mium. q2 tūc ei mala subiecta seruiunt. cū eū affligendo ꝑbant nō subuertūt nā afflictus vitioꝝ exercitatio sunt virtutum. Dicit de hoc ysido. sic Qui passionib⁹ aīe insidiantib⁹ aduersaris cruciat̄ non credat idcirco se alienari a xp̄o qui patit̄ talia. sed ꝑ hoc magis se deo ꝓmendabilem esse existimet sed duꝫ patit̄ laudet deū potius non accuset. ad magnā em̄ utilitatem diuina mens iusti diuersis temptationuꝫ passionib⁹ agitat̄. ꝑ quib⁹ si deo gratias egerit sueꝝ culpe q2 talibus dignus sit imputauerit hoc qđ ex passione tolerat. ei ꝑ virtute reputabat̄ qui ⁊ diuinā agnoscit iusticiā ⁊ suā culpam intelligat. hec ysidorus. Et notādum ꝙ quicūꝝ viria supare desiderat ⁊ victoriam de ipsis obtinere quā etiam dominus ab vnoquoꝝ expectat. debet prauis cogitationib⁹ statim cum insurexerint resistere. q2 si diutius em̄ in seipis residere ꝓmiserit cū magna difficultate postmoduꝫ ⁊ labore illas a se eliminare poterit ⁊ excludere Unde dt beatus augu. Sicut candidū vestimentum cū fuerit sanguine aspsuꝫ si fuerit mox lotū candore suū recipit. si aūt insederit ⁊ intoxerit macula vix lauat̄ sic mens humana si surgentem cogitationem deleuerit. poterit suū retinere candorem. si aūt diutius insidere ꝓmiserit vix cū magno labore purgat̄. hec e aūt prima victoria secreti certaminis nostri qđ dñs expectat ⁊ angelus. cuz cogitationib⁹ malignis mēs humana fideliter occurrerit ⁊ bonis opib⁹ malos supat cogitatus. hinc laus nascit hinc gloria crescit Manifestum est em̄ apud fideliores q2 nō solum de factis sed etiā de cogitationib⁹ aut laus aut vituperatio a deo iudice tribuatur. hec augu. Sciendū etiam ꝙ non oīs temptatio est culpanda. que nos infestat. sed illa ꝑ quam fit ꝓbatio ꝓfectus est gratulabūda. q2 vita nostra nō ꝑt esse sine temptatione nec etiā quisq3 sibi innotescit nisi temptet̄. nec ꝑt coronari nisi vicerit. nec vincere nisi legitime certauerit. nec certare nisi inimicū habuerit Ista ꝓmemorat beatus aug. sic dicēs. q3diu repugnat̄ vitijs plena pax non est. verūtamen non est culpanda oīs temptatio sed illa gratulabunda qua fit ꝓbatio. vita em̄ nostra peregrinatio est nec ꝑt esse sine tēptatione q2 ꝓfectus noster ꝑ temptationes fit nec quisq3 sibi innotescit nisi temptet̄ nec potest coronari nisi vicerit nec ꝑt vincere nisi certauerit. nec potest certare nisi inimicum ⁊ temptationem habuerit. habundat ergo in mundo. sed maior est qui vicit mundū. Estus magnus est seculi sed maior e vmbra sub alis dei. Quis pertinens ad christum non variis temptationibus agitatur. noli ergo timere permissum aliquid facere temptatorem. habes misericordissimum saluatorem qui dat potestatem habere equitatem. temptaris vt proberis. temptaris vt a teipso inuenaris. deus temptat vt doceat. dyabolus vt decipiat. cui tamen nisi ille qui temptat̄ locum dat inanis temptatio ⁊ irrita renda repellit̄. hec augu. Sed tamen

pia corda cum cogitationibꝫ illicitis ⁊ delectationibꝫ carnalibꝫ pulsant q̄ꝫ nis illis cuꝫ adiutorio dei resistant. tñ qꝫ titillant delectatione inordinata. ⁊ patiunt ꝓpter hoc impedimenta inter dum in orōnibꝫ ⁊ alijs bonis operibꝫ. habent ꝓpter hmōi impedimenta ⁊ tēptationes remorsum ꝓscie ⁊ tristiciaꝫ mentis gerunt. sed non sunt timende tales cogitatōes quocunq; tpe vel hora veniant. dūmodo viriliter eis resista tur. qꝫ labor est in tali pugna vbi dele ctationi male resistit animus. ⁊ qꝫ resi stentē fatigat. vincentē coronat ¶ Hoc ꝓbat hugo de sancto victore in lib. de archa noe sic dicens. Dicit inquā ali quis sepe se cogitationibꝫ quibusdam preteritoꝝ maloꝝ per illicitam quan dam delectatōem in animo renascen tibꝫ perturbari atq; admodum ex hoc ptristari. ꝓterea nonnunq; etiam in tpe orōnis his pulsari ⁊ vexari. Breui ter respondeo. si pugna non essꝫ. victo ria nulla esset. q aūt subiunxisti malle te in alio genere fatigari vbi labor eēt sed periculū tantū non esset Et ad hoc similiter rñdeo. si nulla delcātio esset in cogitatōe. nullus oīno labor essꝫ in ptradictōe. qꝫ animus oē qd̄ nō delcā ter facile refutaret. hic vero labor ē cū eo pugnare qd̄ placet. hoc ē amare pa riter ⁊ imprObare. q̄ cū delectatio si sit mū est ꝓpositū in bono non solū nō no cet. sed ꝓdest. qꝫ in eo q̄ resistentē fa tigat. vincentez coronat. Sentire em̄ solam delectatōem sine ꝓsensu pena ē nō culpa. qꝫ virtū qd̄ in nobis ex fomi te peccati sine rōne orit. per rōnem re frenat. per grām excusat Ūñ paulus dr. Nihil damnatōnis est his qui sunt in xpo ihesu qui non ꝼm carnē ambu lant. est tñ omne peccatum qd̄ ptra iu sticiam mouet sed non damnabile qd̄ per gratiam excusat. hec hugo. Unde cum homo aliquem motum inordina tum in mente vel in carne senserit non delectet vel ꝓsentiat. sed statim resistat Nam demonū est nobis suggestiones malas immittere. sed nostruz est illis non ꝓsentire. nā quotiens resistimus totiens deū honoramus. angelos leti ficamus. nosmetipsos eterna gl'ia co ronamus. De hoc dr beatus bernñ. Si homo aliquē motum ad id ad qd̄ non debet moueri se senserit. non ꝓsentiat. sed illico resistat. Nā solus ꝓsensus re os nos facit. etiaz si aliquid impdiat ne opera subsequant. tunc em̄ morī aī ma sicut scriptum est dr cum ipsa ratō ꝓsensum ad peccatū curuat. Anima enim que peccauerit ipsa morte. resi stat ergo ne moriat. pugnet vt corone tur. Soleſta ergo lucta sed fructuosa qꝫ ⁊ si habet penam. adhibeat victoriam. non nocet sensus vbi non est ꝓsen sus. imo qd̄ resistentē fatigat. vincen tem coronat. Demonuz est nobis ma las suggestiones immittere. nostrū est illis non ꝓsentire. Nā quotiens resisti mus. totiens dyabolū superamus. an gelos letificamus. nosmetipsos beati ficamus. deū honoramus. Ipse em̄ fi lius dei nos hortat vt pugnemus ⁊ ad iuuat vt vincamus. certātes spectat. de ficientes sublevat. vincentes coronat et na gl'a. Ūñ ⁊ ꝼm beatū ihero. grata ⁊ de fiderāda tēptatio est. cuius premium sperat a xpo in celo. qꝫ vt dr petrus da. Per bellū puenit ad pacē p laborē trā sit ad requiē. nō ē ei sine pugna victo ria. nec absq; victoria puenit ad coro nā. hec pe. da. Utile etiā scis est vt dr be da temptationū flāmis exaīnari vel tē ptari. qꝫ si fortes fuerūt appeant. vel cognita p temptatōes sua infirmitate fortiores fieri discāt. ⁊ sic cū ꝓbati fu erint accipiant coronam vite. hec beda

Et notanduz q̄ quanto quis

ferueꝯius resistit temptationiby tanto validius a maligno spiritu impugnatur. sed quãto plures sunt pugne temptationũ. tanto sunt copiosiores corone vincentiũ. Unde ỏt beatus ambro. q̃to plura certamina tanto p̃celsior virtutũ corona. Uñ ⁊ iohãnes abbas montis sinai in tractatu de. xxx. gradibus sic ỏt. Aĩa que ẽ fine pigritia ꝓtra seip̃az dem̃ones excitat multiplicatis vo p̃elijs multiplicate sunt ⁊ corone. qui non plagatus est ab ĩpugnatoribꝫ penitus nõ coronabiť. Et glosa sup eo dem tractatu ibidẽ sic ỏt. Qui eñ vicerit dem̃ones p̃cutientes ⁊ plagãtes eis resistendo. licet plageť coronabiť. plagas nãq̃ suscipit q̃ tẽptať ⁊ plagas retribuit. qui tẽptatione potenter ĩpugnat ⁊ repellit qui vo ꝓsentit nõ tm̃ plagať sed moriť. ⁊ ideo nõ coronať. qui vo nõ ꝓsentit ex virili resistẽtia plagatur quidẽ sz ꝓpter angustias ⁊ labores quas sustinet coronabiť. Hec glo. Et q̃uis supius sit dictuz q̃ tria sint q̃ hoiem spãliter impugnant. viz diabolus mũdus ⁊ caro. tñ ⁊ plures possent assignari. que nos ĩpugnant licet singularis interio sit diuersa viz ista septem. deus. primus. diabolus. mũdus caro. hõ seip̃m. ⁊ opa vtuosa. deus impugnando tẽptat vt pficiat. primus vt noceat. homo seipsum vt sibi satisfaciat. bona opa vt homo pficiat. de tribus primis ỏt beatus greg. Alia a deo alia a proximo alia ab aduerso sustinemus. de seq̃ntibꝫ tribꝫ ỏt beatus berñ. Impulsatoz hois est mundus caro hõ ipse Bonũ vo opus est q̃ etiã nos impugnat p̃ suã difficultatez. Prio nos deus impugnat aliquando in reby per earum subtractionẽ. aliquando in corpore castigando nos p̃ infirmitatẽ. aliq̃ in aĩa p̃ gratie subtractionez vt ad celestia desideranda nos inuitet. Secundo primus nos impugnat in reby nos spoliando vel famã denigrando vel corpus vulnerando ⁊ quibuslibet alijs iniurijs nos grauando. Tercio diabolus nos impugnat p̃ prauas suggestiones ⁊ malas ĩmissiones Uñ ỏt berñ. Ille callidissimus serpens. cui nullus studiũ aliud nisi fundere sanguinẽ aĩa rum hic est qui iugiter machinať malum venenatis suggestionibꝫ suffiat illum venenatis suggestionibꝫ sufflat illicitos motus in flammã. nã mille nocendi artibꝫ corda hoim tẽptare non cessat. Quarto mũdus nos impugnat ante ⁊ retro a dextris ⁊ a sinistris sensibus nostris exterioribꝫ suas offerens vanitates Uñ beatus berñ. Quot mũdus hz oblectamẽta. tot vir iustus patitť temptamenta. dicit etiã nobis illo sapie venite fruamur bonis q̃ sunt ꝛc. Quinto ĩpugnat nos caro nãa vicẽs nobis illud sapie. Uenite vino p̃cioso ⁊ vnguento nos ĩpleamus Et beatus berñ. de eodẽ nosip̃i gestamus laqueuz nim̃ vbiq̃ circũferimus inimicũ carnẽ hanc loquor de p̃cto gemito Sexto impugnat hõ seip̃m q̃n ex velxmenti tẽptatione virtus iã est in deliberatione iã dandi ꝓsensum Uñ ỏt beatus berñ. nolli mirari vsq̃ adeo hõ impulsor est sui ipius ⁊ suimet p̃cipitator vt nõ sit q̃ in altero formidet. si ipse solus a se sensum tuũ. hũc solũ ꝓtineas ⁊ impugnatio nõ nocebit. Septimo ĩpugnat nos opa vtuosa que ex viciata natura primoz parentum non delectat opari oẽm eñ virtutem ⁊ omne bonũ difficulter facimus nisi p̃tinuam assuefactionem iĩaz opatio transeat in affectum de modo aũt vincẽdi vt vincamus ait q̃ vt vtar verbis beati berñ. dicentis. Qui sumus nos aut que fortitudo nĩa vt tam multis tẽptatoñibꝫ resistere valeamus. sed videntes defectũ nostrum

puris oratiõibꝫ ad eius mĩam ꝓfugiamus. Sciendũ tñ qꝫ dñũ vincimus si eius flagella sine murmure sufferam? Scdo primũ vĩcimus si iniurijs fatigati malũ ꝑ malo nõ reddamus. Tercio dyabolũ vincimus. si ꝑsuasiõibꝫ eius per fortẽ resistentiã aditũ denegamus. Quarto mũdũ vincimus si lumẽ vere fidei teneamus. Qui eĩ pfecte credit dñũ ⁊ futurã vitã. mundũ istũ pundit. Quinto carnẽ vincimus si duris laboribus eius defideria exhauriamus. dicente apl̃o. Si spũ fcã carnis mortificaueritis viuetis. Sexto nosip sos vincimus si ꝑ prie volũtati renũciãtes dñe volũtati nos ꝓpoĩa ꝓformam? Septimo bõa opa vincimus si ex frequẽti assuefactõe ipsa trahamus in affectũ. Deiñ sequit de cumulo ꝓmioꝝ. vt qui ꝓdicta oĩa vicerit qđ ⁊ quantũ apud dñũ de ꝓmio ex hoc ꝓseqũtur. Sũt aũt septẽ premia in apoca. posita. q̃ victoribꝫ istis sunt ꝓmissa. Primo de victoria q̃ dñũ vincimus dr in apc̃. Qui vicerit dabo ei sedre mecũ in throno meo. vt sicut ꝑ flagella videbar aduersari. ꝑ intimã vnionẽ dr mecũ ꝑpetuo ꝓsolari. Scdo vincẽtibꝫ prios ꝓmittit remissio oĩm pctoꝝ cũ dr ibidẽ. qui vicerit vestibꝫ albis induet. Ñ dñs dt. Si dixeritis hoĩbꝫ pctã eorũ. s. nõ reddentes malũ ꝑ malo. dimittet vobis ꝑ celestis pctã vestra. dimissis aũt pctis relinquim̃ dealbati. Tercio vincentibꝫ dyabolũ ꝓmittit ꝓticipatõ boꝝ oĩm que dñs meruit in sua passione. Ñ in apoca. vincenti dabo edere de ligno vite qđ est crux xp̃i. in q̃ pependit vita nr̃a. ⁊ est ꝙmiss̃ ꝓmissio. Dignũ est vt q̃ ꝑ virtutẽ xp̃i ac crucis ⁊ passionis eius. ommibꝫ ꝑsuasiõibꝫ dyaboli viriliter resistit. fructus eriaz ꝓticipet in eternũ. Quarto vincentibꝫ mundũ ꝓmittit eterne dãnatõis euasio. Ñ item in apoca. Qui vicerit nõ ledet a morte scda. hoc est nõ dãnabit in inferno. Cũ aut̃ duplex sit mors. culpe ⁊ pene. morte culpe ꝑ pctã mortalia incurrimus. mors vo pene est dãnatio q̃ est mors scda. Quinto vincentibꝫ carnẽ ꝑpriã ꝓmittit spũalis ꝓsolatio. Ñ ibidẽ in apoca. vincẽti dabo manna absc̃ditũ. qđ nemo scit nisi q̃ accipit. dignũ quippe est vt qui ꝓpt̃ dñũ dulcedinẽ carnis respuit. dine ꝓsolationis dulcedie ꝓsolet. Sexto vincẽtibꝫ semetipsos ꝓmittit tam pñtis vite q̃ future sublimatio singularis. Ñ in apoca. Qui vicerit faciã illũ columnã in templo meo. ⁊ est digna ꝓmissio. nã sicut oĩ victoria maior est illa q̃ homo se totũ vincit intus ⁊ extra. dicente sapiente. qui dñat aĩo suo fortior est expugnatore vrbiũ. ita talibus maius ꝓmiũ ꝓmittit vt in via hac ceteris ꝓferant ⁊ in patria gl̃iosius sublimẽt. Septimo vincentibꝫ hoc est ĩ bonis opibꝫ laborantibꝫ ꝓmittit oĩm predictoꝝ tam pñtium q̃ futuroꝝ copiosa ꝓmiatio. Ñ ꝓcludit in apoca. Qui vicerit possidebit hec ⁊ ero illi dus ⁊ ipse mihi erit filius. q. d. Qui de ꝓdictis vnũ vicerit vnũ premiũ hẽbit. qui aũt oĩa vicerit oĩa ꝓmia habebit. ⁊ ea cũ deo manens in eternum possidebit. Filius

Dire desidero q̃re deus electos suos ꝓmittit diuersis temptationibꝫ ⁊ tribulationibꝫ in hoc mõdo temptari ⁊ tribulari. vtꝫ sit salubre temptationes sufferre.

Capl̃m VII. Pater

Dire debes qđ sustinere tẽptatões atq̃ eis resistere salubre ẽ. nã multa bona ꝓseq̃t hõ ex sufferentia tẽptationũ. qz ipse ꝑ tribulatões ⁊ tẽptatões ꝓbat ⁊ pur-

gaꝫ exercitaꝫ erudiꝫ ⁊ hūiliaꝫ. ꝓbatur aūt q⁹ q̄cquid durare ꝺz diu ꝓbari ſoleꝫ ſi durabile ſit ⁊ oē nobile ⁊ caꝝ ꝓbatur ſi valeat ſicut ꝺz. ita ⁊tus ꝺs bonī q̄ nobiliſſima ē ⁊ q̄ in ꝑpetuū dura⁊re ꝺz. temptatōe ꝓbaꝫ. ſi ꝺſtās ſit ⁊ ꝺs ꝓbat amicos ſuos aduerſitate ſi fideliter in ipa ꝑſeuerauerīt. Uñ ꝺt ſapiēs Vaſa figuli ꝓbat fo⁹nax ⁊ ꝺs iuſtos tēptatio tribulatōis Et tbobie ꝺ⁹ Quia acceptus eras deo nccē erat vt tēptatō ꝓbaret te. Purgaꝫ etiā hō a pctīs per tribulatiōem tēptationis vt dignus fiat glorie celeſtis celeri introitu. ne poſt mo⁹tē īdigeat grauius ⁊ diutius purgari. Uñ in apocal. ꝺ⁹ Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo Purgaꝫ etiā hō vt maioris gr̄e capax fiat. ſicut vitꝝ obſcurū tergiꝫ vt āpliorīs lumīs ſit capax. exercitaꝫ etiā hō ꝑ tēptationes. vt agilior ⁊ ꝓmptior fiat ad opa iuſticie ⁊ ⁊tutum exercitia q⁹ in ſtatu ꝺſolationis ſola q̄es mēris ⁊ ſtudiū deuotōis videbatur ei ſufficere ad ſūmā pfectionē. quiō ei ad tps ſubtrahiꝫ vt diſcat in alīs ⁊tutuz ſtudīs exerceri. nā religioſus nō tm̄ in q̄ete deuotōis ⁊ dulcedīe cōſolatōis ſpūalis ſed etiā in labore certaminis ⁊ exercitio bone actionis q̄rere ꝺz ſtudiū pfectōis ⁊ merēdi occaſionē. Erudiꝫ g̃ hō tēptationib⁹ vt non imitaꝫ tm̄ expientīs ꝺſolationū ſz fiducīā hēat ad deū. nā ſicut q̄dā rudes in via dei q̄ ſtari ſubtrahi ſibi ſentiunt ꝺſolatōis expiētiam aīo ꝺcidūt credētes a ſe deū eē auerſum ꝑ grāz. vult ād ꝺs erudire nos ꝑ ſubtractōez ꝺſolationis ⁊ inniti ⁊itati ſcripture ⁊ fidei potius q̄z nr̄e q̄licūq̄ expiētie q⁹ fidē nō hēret meritū ſi in ſola expientia ꝺſiſteret ⁊ ſpes ſi iā teneref expiētia ſpes nō eēt. ꝑ patīam aūt in ꝺſolatōm ſcriptura⁊ potius q̄z ꝑ expientiā ſpem hēam? credentes deū nūq̄ auerti a nobis per grām. q̄diu volūtas nr̄a a deo non eſt auerſa ꝓ ꝺſenſū pcī. vel to⁹po⁹ē negligentie. ¶ Hec eī ſunt va teſtimonia gratie dei iuſticia in voluntate ⁊ opari one. ⁊ veritas dei ſm̄ ꝓmiſſiones ſacre ſcripture que ꝓmittit nobis vitā eter⁊nā ſi mādata eius obſeruemus. Nolī g̃ diffidere quicūq̄ es religioſus ſi ꝺſolatio interne dulcedinis tibi ſubtrahitur q̄ſi ꝺs derelinq̄t te vel bona opa tua nō ſint accepta ei ſz reuertere ad illa teſtimonia ⁊ ꝺſolare in ipīs. ſ. vt ꝺfidas ⁊itati dei q̄diu tu nō diſcedis ab eo ꝓ aſſenſum ꝑuaricatōis mādatoꝝ eius. q⁹ ipe nō derelinq̄t te ꝓ ꝓpiciatōez ſuā nō em̄ eligimus eū ſz elegit nos. ⁊ ꝺ⁹ dilexit nos ⁊ nō deſerit ſe nō deſerētes q̄ etiā dilexit nos nōdū exiſtentes ei ꝑ pcm̄. ¶ Deiñ elegit ⁊ dilexit nō ꝓpter nos ſz ꝓpter ſeipm̄ ex ſola bonitate ſua ⁊ ꝓpter hoc etiā ſuabit nos. hūiliat etiā nos ꝺs ꝑ tēptationē tribulationis. vt agnoſcamus q̄d ſimus ex nobis ne extollam̄ de eo qō a deo accepimus ¶ De ipīs etiā bonīs humiliam̄ videntes q⁹ nr̄a nō ſunt ſed dei q̄ q̄ñ ⁊ q̄tū voluit dedit nobis ex gr̄a ſua non ex meritis nr̄is ¶ Et notandum q⁹ maxīe ꝓpter elatiōez mēris ſolet ꝺs ꝑmittere diabolū tēptare hoīes. ſic tñ ꝑmittit non vt interimat ſz vt erudiat ⁊ hūiliet. De quo beatus gre. q̄. mozaꝫ. ſic ꝺt. Plerūq̄ dū ⁊tutū fructus fecūdē reddimus dū ꝺtinua ꝑ ſpēritate polle⁊mus aliquātulū mēs erigiꝫ vt a ſeipſa exiſtere bona q̄ hz arbitref. q̄ nimirū bona ātiquus hoſtis malicioſe ꝓtrahere apperit. ſz hoc ꝺs nō miſi fibi hemigrante ꝓmittit vt dū mēs tēptatōe pulſante in bonis q̄b⁹ gaudebat ꝺcutiꝫ infirmitatis ſue debilitate ꝺgnita i ſpe dimiadiutoꝝ q̄ robuſtius ſoliderꝫ. Fitq̄ mirabili diſpēſatōe pietatis vt vñ malignus hoſtis co⁹ tēptat vt interimat. iñ miſe

rico3s conditor hoc erudiat vt viuat. Qui etiã fi virtutes mentis plerũq; turbat. eoipo fortis q̃ reſiſtẽte deoſq; ad iteritũ bõr cozda ñ vulnerat. q̃ppe ꝯ ille ſeuire pmittit quantũ nccẽ eſt vt tẽptationib erudita ſolidenť. ne ea q̃ a gũt bõa ſuis viribꝫ tribuãt. ne in ſecuritatis tozpore ſe deſerãt ꝛ a fozmidis accinctõe diſſoluãt. ſed ad pfectus ſui cuſtodiã tãto ſolertius inuigilẽt. q̃to ſeꝯ aduerſariũ ſtare in acie tẽptatõnũ vidẽt. hec gre. Sepe nãq; dũ viri iuſti aĩas in virtutib pficit. ex illo pfecu rcĩ tudis quadã vana gl'a tangit ꝛ ĩ tumore pprie pſumptõis eleuať. ſꝫ ꝺditor nẽ ſubleuarũ in pſpis aĩm ſubita ꝺcuti tẽptatõe pmittit. vt ſuã infirmitatẽ p hoc veri? agnoſcat ꝛ de virtutib hĩtis nõ ꝑſumat. Qđ bea. gre. xxvj. moť. tã gir ſic di. Sepe dũ viri iuſti aĩus in ipſa intentõis arce ꝺſiſtit. dũ ab oĩ mutabilitatis ſpſione ſe colligit. dũ quicq̃d in ſe ſupflue ablozi pmit. ipſa fuer cĩ tudis gl'a tangit ꝛ in tumorẽ pprie pre ſumptõis eleuať. q̃z eĩ magna agit q̃z uis de ſe humilia ſentiat. ſcit tñ magna eſſe q̃ agit. nã ſi magna eẽ neſcit. ea p culdubio mĩme cuſtodit. q̃ dũ cuſtodire negligit aut in eis minus pficit aut ea funditus aĩttit. duz g̃ nĩa opa ſcire nccẽ eſt vt cuſtodiamus. ex ipſa eozuz ſcia elatõis aditus pãdiť ꝛ ad opantis cozculpe manus admittit q̃ a vaſtã te rapiat. mira aũt diſpenſatõe agit vt ꝺditor nẽ ſubleuatũ pſpis aĩm ſubito ꝺcuti tẽptatõe pmittat. q̃tenus ſemetipm in infirmitate verius videat. ꝛ ab eo quẽ de virtutib ꝑſumpſerat iã de ſemetipſo melior elatõis faſtu deſcẽdat Qñ etiã plꝛiu dz. depone magnitudinẽ tuã abſq; tribulatõe ꝛ oẽs robuſtos fortitudine. Robuſti q̃ppe ſunt motuſ cordis cũ nulla niſi q̃ virtutis ſunt ſentiunt ſed magnitudinẽ ꝛ robuſtos mot? deponimus qñ pulſante virõ cogimur penſare qđ ſumus. robuſtos motus deponimus qñ nõ iã virtute attollimur ſꝫ in culpa ꝺſentiendo obrui de ipſa q̃ timur infirmitate formidamus F Vultũ nãq; de ſe ꝺfidit qñ ſibi adhuc vires ſuppetere ꝺſpicit. iã ſibi fiduciã ſanitatis arrogat. iã ſe ydoneũ etiã ad cũcta virtutũ culmina q̃ ſola cogitatiõe ꝺcepat putat. ſꝫ cũ hũc tẽptatio ſubito ſubozta trã fuerberat eas q̃ nate de virtutib fuerãt elatas cogitatõs fundit? turbat q̃i ſecurã vrbẽ inopĩatus hoſtis ingredit ꝛ repẽtino gladio ſupbozr ciuiũ colla feriunť. nihil g̃ tũc niſi ꝓtinus luctus agit dũ capta vrbs aĩ ꝛ magnatoꝝ ſuoꝝ gl'a cede interuemẽte vacuať Qñ nũc dz. depõe magnitudinẽ tuã ac ſi apte diceret. Oẽ qđ intrinſecus de bona actõe intumueras repzime. ꝛ cordis motus quos ex rcõ operre robuſtos hũeras depone. q̃ ipſa iã aduerſitatis tẽptatõe ꝺfideras q̃ fruſtra prius de te magna elatus eſtiabas. q̃ vtz magnitudo idcirco abſq; tribulatõe deponẽda dz. q̃ nimirz cũ tẽptatõe humilitas pficit. pſpa ẽ ipſa aduerſitas que mentẽ ab elatõe cuſtodit ſꝫ tñ fine magna tribulatõe nõ agit. cũ tranquilla mẽs irruẽte tẽptatõe q̃i repẽtino hoſte turbať. ipa nãq; tẽptatõis aduerſitaſ dũ ſe mẽti inſerit. q̃ſdã in illa tñbzas gignit. eãq; obſcuritatis ſue amaritudine turbat. q̃ apõ ſe dudũ dulcedine virtutũ irradiãte claruerat. vñ ꝛ aperte ſubdz. Ne ptrahas noctẽ vt aſcẽdant pplꝰ. p eis q̃ppe nox ꝓtrahit. cũ ſubozta de tẽptatõe triſticia ꝺſolatiõe ꝺcita nõ finit. nã dũ mẽs poſita in tẽptatõe ꝺſiderat q̃ a virtutis ſue priſtina ſoliditate repellit ſupductis merozib q̃ſi q̃ buſdã tñbzis cecať. atz oĩ luce gaudij eius oc's claudit dũ ſollicite trepidat ne hoc qđ deeſſe dudũ cepat funditus

amittat mō tranq̄llitatē suā.q2 p̄didit
volz mō nevsq̄ ad p2aua opa co2ruat
p̄timescit mō in quo culmine steterat.
memimit mō in quovitioz p̄fūdo iace
at p̄ delectatōez attēdat mō ad ēsumē
das vires se repat.mō se eas posse resu
mere q̄fi victus iā fructusq̄ despat Cū
q̄ ad dictā mētē multiplices cogitati
ones p̄deūt hāc q̄fi in nocte p̄li ꝓsur
gētes p̄mūt.quos mimiz p̄l's ne p se sz
dine,ptectōis auxiliū p̄plxta subigere
se posse p̄supserat cū dicebat.prector
meus ⁊ in ipo spērabo subīciēs p̄l'os
sub me Sanctis q̄ppe mētibꝫ p̄li subi
gunt.cū ab eis p̄ districte seueritatis
pñtiū cogitatōes stulte dissiliūt.vt nō
abrupta fantasmatū rapiāt sz rōi sub
dite a co2de hūilr ꝓq̄escāt.hec gre. G
Et sciēdū q̄ donū spūssancti q̄uis tri
buat̄ hoibꝫ ad aīe p̄fectū.tñ cuz aliqs
incipit de hac īminēte p̄sumere hec ea
dē gīa vtiliter sibi subtrahit̄ ac tēptat̄
vt p̄sumēti de se q̄ztū in se infirmet̄ oñ
dat̄.tūc ei ve recognoscimus bōa nīa
vñ sint.q̄ hec q̄i amittēdo sentimus q2
a nobis fuari nō pñt. De hoc greg.q̄.
moral̄.sic dt. Donū q̄ppe spūs vt men
tē ꝓra singula queq̄ tēptamēta erudi
at̄ in septēvtutibꝫ tpat. vt ꝑ stulticiaz
sapiam.ꝑ ebetudinē intellectū.ꝑ p̄ci
pitatiōez ꝓsiliū.ꝑ timorē dei fortitudi
nē.ꝑ ignorantiā sciam.ꝑ duritiā pie
tatē.ꝑ supbiā dei timorē.Sz nōnūq̄z
dū mēs nīa tāti muneris plenitudine
atq̄ vbertate fulcit̄ fi ꝓtinua ī his secu
ritate p̄fruit̄ a quo sibi hec sint oblui
scit̄ seq̄z a se putat hēe qđ nunq̄z sibi ab
esse ꝓsiderat.vñ fit vt aliqñ se hec ea dē
gīa vtiliter subtrahat.⁊ p̄sumenti vt
inq̄ntū in se infirmet̄ oñdat.tūc em̄ ve
cognoscimus bona nīa vñ sint.q̄ hec
q̄fi amittēdo sentimus.q2 a nobis fua
ri nō pñt.ad hec itaq̄z intimāde hūili
tatis magisteriū fit plerūq̄z.vt irrūēte
articulo tēptatōis tāta stulticia nīam
feriat.vt p̄turbata mēs q̄liter mal īmi
nētibꝫ obuiet vel ꝑ tēptatōem quo se p̄
paret ignorat.sz hac ipsa stulticia ꝓu
dēter erudit̄.q2 vñ ad momētū despit
eo postverius quo ⁊ hūilius sapit ⁊ sa/
pientia vñ q̄fi amittit̄ in certius possi
det̄.aliqñ dū sublīa ītelligēdo in elati
one se aīmus erigit.in rebꝫ imis ⁊ vi/
ribꝫ graui eruditē pigrescit vt repēte
penetrabat sz ⁊ hec ipa ebetudo intelle/
ctū nobis dū subtrahit fuat q2 dū ad
momētū co2 hūiliat verius ad sublīa
intelligenda ꝓfirmat. Aliqñ dū cūcta
nos agere ꝓsiliū gravitate gaudemus
pulsante cē emergētis articulo. p̄cipi
tatōe subita rapiñ ⁊ q̄ nos sp̄ dispositē
vixisse credimus.repēte īprima ꝓfusiōe
vastam̄.sz tñ eiusdē eruditōe ꝓfusiōis
discimus.ne nīis viribꝫ nīa ꝓsilia tri
buamus.ac tāto maturius ad gravita
tē restringim̄.q̄to ad hāc q̄fi amissaz
redimus Aliqñ dū mēs fortiter aduer
sa ꝓtēmit.subortis aduersitatis euētibꝫ
hāc metus velxmēs p̄cutit.sz p hūc cō
cussa discit cui turbat̄ ⁊ in q̄busdā for
titer sterit.⁊ tāto postvalidius fortitu
dinē retinet.quāto hāc irrūēte formi
dine sibi iaz q̄fi elapsam videt Aliqñ
dū magna nos scire gaudemus repen
te ignorātie cecitate cognoscimus.sed
quo ignorātia mētis oculus ad momē
tū claudit̄ eo post ad sciam vīus apit̄.
vt mimiz flagello sue cecitatis erudit̄
sciat ipm a quo hēat Aliqñ dū religio
se cūcta dispōmus dū pietatis vīscē
ra plene nos hēe gratulam̄ q̄dā mētis
duricia irrūēte p̄cutim̄ sz q̄fi obdurati
cognoscimus.cui pietatis vīus t'ert̄
cta recipit̄.dū q̄fi amissa āplius ama
tur Aliqñ dū subiectū se dine formidi
rigescit.sed tñ valde mox timēs.q2 ti

ñiet ad humilitatē. se itē festinus in flectit, ⁊ tanto bāc solidi⁹ recipit q̄to eius ꝟtutis pondus q̄ amittendo pēsa uit. Ira hoc nobiscū dispēsatōe agit vt mēs nr̄a culpe q̄ñq̄ pulsatōe feriat nā eē se magnaꝝ viriū crederet. si nul lūq̄ earūdē viriū defectū intra mē tis archana sentiret. sz dū tēptatōe ir ruēte q̄tit. ⁊ q̄ vltra q̄ sufficit fatigat eiꝫ hostis sui insidias mumimentū hu militatis oñdit. ⁊ vñ se p̄mescit ener uiter vel enormiter cadere. indē accipit fortiter stare. tēptatus ait ñ solū vires a quo accipit discit. sz q̄ta eas vigilā tia fuerit intelliget. hec gre. ℞ Ex hoc⁹ fide rādū est q̄ nonunq̄ iustiviri nō solū tēptant ꝓ vitia. sz etiaz flagell castigant. cū aūt tēptant virtꝰ pia di spensatōe ꝓditoris agit ne de ꝟtutib⁹ i q̄b⁹ pficiūt extollāt. cū vo flagellis at terunt admonent ne mōdo blādiēte se ducant. dū illos vitia tēptant, pficien tes in eis ꝟtutes huiliāt. Flagella dū illos tēptant surgētes in corde huius mōi voluptates extirpāt. p illa restrin gunt ne intrīsecus extollant. p ista ꝓ munt ne q̄d extrīsecus appetāt. Ista tā git gre. xxiij. moꝝ. sic di. Aliq̄n post p fectū ꝟtutū nō solū tēptant vitia. sed ⁊ flagella castigāt. cū aūt tēptam virtꝰ pia dispensatōe nobiscū agit ne his ꝟ tutib⁹ q̄b⁹ pficim⁹ extollam. cū flagel lis atterim malis increpantib⁹ admo nemur ne mōdo blādiente seducamur. vicia dū nos tēptant, pficientes in no bis ꝟtutes causant. flagella dū nos tē ptant surgētes in corde h⁹ mōi voluptates eradicant. p tēptantia vitia disci mus q̄d de nobis p feriēria flagella co gnoscimus q̄d de mōdo fugiamus. p il la restringim ne intrinsecus extollam p ista ꝓprimimur ne q̄d extrīsecus ap petamus. In hac g̃ vita dū sumus ⁊ fla gell atteri ⁊ aliq̄n virtꝰ tēptari nec ē

Sive em̄ in laboribꝫ flagelloꝝ sive in certa īnevitioꝝ nō solū nobis nr̄a infir mitas īnotescit. sz etiā in q̄ꝫta ꝟtute, p fecerimus ag̃scimus. neō em̄ vires su as in pace ꝓg̃scit. si em̄ bella de sunt ꝟtu tū experimēta nō, pdeūt. Imꝓuidus ē miles q̄ forte se in pace gl'iat. neō q̄p pe q̄ꝫtū, pfecerit nisi iter aduersa ꝓgno scit. cū em̄ assunt, pspa cerni viriū docu mēta nō pñt. vñ scriptū ē. In die mā dauit dñs mīaz suā ⁊ nocte cāticū ei⁹ de clauit. q⁹ vizvnusq̄sq̄ supni domi in tranq̄llitate grām quietis pcipit. sz q̄ꝫ tū pcepit ī aduersitate p turbatōis oñt Pēmis igē ferim̄ correptiom̄b⁹ ⁊ q̄ꝫtuz pficimus ag̃scamus. Uñ p heliu dr. ap pinq̄uit corruptōi aīa ei⁹ ⁊ vita illius mortiferis. Tēptati igē vnusquisq̄ iu sti aīa corruptōi a, pinq̄re dr. q̄ñ eā ne ꝟtus possit extollere p flagella ꝓpellit q̄d sit ex ꝓpria infirmitate sentire. cor ruptōi vicz a, propinq̄t. q⁹ ex suis sevi tib⁹ pditōm̄ p̄rim ñ ignorat ⁊ hoc q̄d a pditōe lōge est nō sibi sz dño tribuat. Appropinq̄t vo mortiferis q⁹ in infir mitate carnis p̄rimū se pctis mortez inferētib⁹ respic. a q̄b⁹ dino mūere tā to magis lōge fit. q̄ꝫto se eis p̄rimū ex suis meritis dep̄lxendit. Corruptiom̄ g̃ vel mortiferis appropinq̄re est ꝓsidera ta infirmitate hūamtatis sue pctōē se ex suis meritis cernere. atq̄ apd se ar rogātiā ex ꝓpꝛiis viribꝫ nō hē. Quid em̄ sumus si ꝓditoris nr̄i, ptectōe de seramur. q̄ nimiꝝ, ptectio nunq̄ necāria credit si sp habeat. sed vtiꝫ plerumq̄ subtrahit vt sibimetipsi hō q̄si sine il la mihil fit oñdit. Vanus igē dei aliq̄n nobis p aduersa insinuat. q̄ etiā nesci entes nos in pspis porrat. q⁹ de stituti dū cadere incipimus ⁊ tñ adiuti reti nem̄. ⁊ doctrina fit q̄ in lapsu trepida mus ⁊ custodia q̄ in statu p̄maēmus. nemo g̃ se alicuius ꝟtutis estimet etiā

cū q̄d fortiter quē fi dīna ꝓtectio de se rat ibi repente enerutter obruit. vbi se valēter stare gliabat. q̄rnūquēq; ele ctū suū dīna gra tūc magna erudiendo custodit cū q̄si pcutiēs deserit. dr recte Appropinquit aīa corruptōi eius et vi ta illius mortiferis vt quo seruibo vici nū morti ꝓ aduersa ꝓficerat eo in cun ctis q̄ fortiter erigit ad dīne spei mum mē fugiēs solidius viuat. hec gre. ¶ Notandū q̄ oīpotens dr q̄busdā dat maiora dona virtutū. q̄dā vo eis mīora negat. dat etiā fortitudinē ad resisten dū et supandū maiora vitia. et q̄dā mi nora q̄ tñ nō valde noceāt remanere p mittit vt sp aīmus eor hēat vñ se rep hendat et in illis q̄ agere ꝓualet nō se ex tollet. sz potius hūiliet ¶ De hoc dr gre. iiij. moral. sic. dū mēs ꝑ hostē accīgit q̄ alia vitia subigit alīqs reluctat aliq̄n de culpa qđ tñ valde nō nocet remane re pmittit et sepe mēs q̄ aduersa multa et fortia minimū q̄uis magna intētio ne inuigilet nō expugnat. qđ dīna dis pensatōe virtutū agit. qđ ex oī pte virtu tib splēdens elatiōe subleuet et dū in se puū q̄d reprehensibile videt sz tñ hoc subigere nō valet. nequaq; sibi auctori tatē tribuat in his q̄ subigere fortiter valet ¶ Nñ bñ dr obscurent stelle caligi ne eius Stelle caligīe q̄ppe hr noctis tenebras q̄si et hi q magis splēdent ad huc de obscuritate culpe aliq̄d remiten tes sustinēt. vt ia magna vite claritate luceāt. et tñ adhuc noctis reliq̄as no lēte trahāt qđ ad hoc sicut dictū est a git. vt mens ꝓficiēs ad virtutē iusticie sue melius in firmitate roboret et inde vius in bonis luceat vñ etiā nolentem prana reprehensibilia hūiliter obscurent ¶ Nñ et bñ cū in israhelitico ppło ꝓcepta ꝑmissiōis terra ptiret effraim tribui. chanāeus gētil ppłs nō occisus factus tributarius dr. sicut scriptū ē. hīrauit chananeus ī medio effraī tributarius ¶ Quid eī chananeus gētil ppłs nisi vitiū fidel figūcat et sepe ī magnis virtu tib terrā ꝑmissiōis īgredim. qr sepe ī time de eternitate roborant sz dū iter a cta sublimia vitia q̄dā pua retinemus q̄si chananeū viuere ī terra nīa ꝓcedi mus. q̄ q̄n tributarius efficit qr hoc ip suz vitiū qđ subigere nō possumus ad vsū nre vtilitatis hūiliter retorq̄mus quo suis viribo et pua q̄ appetit si īpug nat ¶ Nñ bñ rursū sēptū ē hr sunt gētes q̄s dñs reliqt vt in eis israh erudiret. ¶ Ad hoc nāq; q̄dā minia vitia nīa reti nēt. vt sese nīa intētio sollicita ī certa mīe sp exerceat et de eo victoria nō sup biat quo viuere ī se hostes ꝓspicit. a q̄ bus adhuc vīci formidat. isti g̃ refua tis gētib erudit. qñ ī q̄busdā minis vitijs elatio virtutis nre ꝓprimit. et ipi us sibi resistētib discit. qđ ex se maio ra nō subigit. de hoc ec ī glo. sup teut. sic dr. ¶ Quibusdā maiora bona dat dr nō minora vt sp eor aīmus hēat vñ se repbēdat. et dū ꝓfecti se ee appetūt nec pñt minīe se extollāt in his q̄ hñt q̄ ꝑ se pua hre ñ pñt. Ea de g̃ mēs poller ex virtute. lascescit ex īfirmitate vt dū q̄rit q̄ hre nō valet qđ hr hūiliter seruet. ¶ Vnđ ꝓferāt minīa dāna. hec glo. ¶ Vnđ misericors dr iō elector mētes q̄uis ex magna pte pficiat īpfōs tñ ex aliq̄ pte derelinq̄t. q̄tenus dū appetūt pfi ci ee et nō pñt ī his q̄ accepta a dño hñt se minīe extollāt. qđ gre. ꝓmōet sic di. ¶ Plerūq; oīpotēs dr sic circo electo rum mētes q̄uis ex magna pte pfici at īpfectas tñ ex aliq̄ pte derelinquit. vt cū miris virtutib rutilant īpfectio nis sue tedio tabescant et se nequaq; de magnis erigant cū adhuc contra mini ma inmitentes laborent. sed q̄ extre

ma non valent vincere. de precipuis actib⁹ nō audeāt supbire. Magna q̄p est oīpotentis dei dispensatio vt ille q̄ maiora dona pstat minora ī tribuit. vt sp eor animus hēat vñ seipm reb⁹ hendat. q̄tenus dū appetūt pfecti eē sz nō pñt. ⁊ laborāt in hoc qđ nō accepe rūt. nec elaborādo pualent in his q̄ ac cepta hñt se mīme extollāt. sz discant qa seipf maiora bona nō hñt q̄ in se metipf pua vitia atq; extrema vīcere ī pñt. fit ita q; miro mō vtrq; in eadēq; mens ⁊ virtute polleat ⁊ infirmitate las sescat. q̄tenus ⁊ p pte pstructa sit. ⁊ ex pte se pspiciat eē destructā vt p bonuz qđ q̄rit ⁊ hē nō vz. illud fuet humilr qđ hz. hcc gre. ¶ Sz ⁊ pfiderādū q̄ tingere solet freqntius vt deuoti ⁊ religiosi viri quor mentē dū acuit cō punctio afficit. aut ptēplatio sup semet ipsam rapit. statī post hoc etiā eos tēp tatio seq̄f. vel etiā in ipso actu ppūcti onis seu ptēplatōis caro īportunis tēp tationib⁹ illos īpugnat. ne de dono cō punctōis aut ptēplatōnis se extollant De hoc btūs gre. sup ezech. sic dr No tandū q̄ plerūq; is q̄ plus ptēplatiōe rapif ptingit vt āplius in tēptatōe sa tigef sic q̄busdā sepe ptingere solet bñ pficiētib⁹ quor mentē aut ppūctio af ficit aut ptēplatio sup semetipm rapit statī etiā tēptatō sequif ne de his ad q̄ rapta est extollaf. nā ppunctōe ⁊ ptem platōe ad dēū erigif. sz tēptatōnis sue pondere reuerberaf ad semetipsaz. q̄te nus tēptatio aggrauet ne ptēplatio in flet. ⁊ ita ptēplatio eleuat ne tēptatio demergat. Si em sic ptēplatio attolle ret vt tēptatio funditus deesset. in sup biā aīus caderet. ⁊ si sic tēptatio pme ret vt ptēplatio nō leuaret. plane ī cul pā laberef. sz mira dispensatōe in quo dā medio aīa liberaf vt neq; in bonis supbiat. neq; in malis cadat. Itē hea. greg. de eodē. x. moza. sic dr. Sepe cō tingit vt ad summā iā mentē spūs ele uet. sz tñ hanc īportunis caro tēptatio nib⁹ impugnat. cūq; ad ptēplanda ce lestia aīus ducit abiectis actōnib⁹ illi cite ymaginib⁹ reuerberaf. naz carnis repēte hūc stimulus sauciat quē extra carnē ptēplatio sca rapiebat. nā vnaz eandēq; mentē ⁊ subleuatio ptēplatō nis illuīat ⁊ īportunitas tēptatōis ob scurat. vt ⁊ videat intendēdo qđ appe tat ⁊ succūbendo in tēptatōe tolerz qđ erubescat. hcc gre. Cū pius dñs elcōs suos veniendo ⁊ grām suā in eis infun dendo psolaf ⁊ adiuuat. de relinqñdo vo ⁊ tēptādo pbat. nā si post virtutū mu nera nulla tēptatōe pcuterenf. hē se hmōi dona ex seipf estimarēt ⁊ p dñs de hoc glari possent. ⁊ iō temptanf vt infirmitatē suā humilr agnoscāt. ⁊ de gra se eis collata nō eleuēt. Qđ tāgit hea. greg. ibq. moza. sic di. Ops dns eos quos in eternū diligit aliqñ ad tps re linqt. scōs eterū suos dñs veniēdo ad iuuat. de relinqñdo pbat. dōis firmat. tribulationib⁹ tēptat. iusti q̄ppe aīam gra vocat. tēptatio interrogat Si Cū de dño p iob dr. visitas eū diluculo ⁊ subito pbas eū. Notandū q̄ dns postq; diluculo visitat subito hoīem p bat. qz ⁊ accedendo corda nra ad virtu tes puehit. ⁊ recedendo pcuti tēptatō ne permittit. si em post virtutū munera nulla temptatōe pcutiaf. ea se hē ani mus ex seipo gloriaf vt g̃ ⁊ firmitatis dona hēat ⁊ infirmitatē suā humilr a gnoscat. ⁊ per accessum gre ad alta su stollif ⁊ p recessum q̄d ex seipso sit. p baf. hcc greg. Sub hac aūt alternātiū vicissitudinū varietate videlz gre ⁊ tē ptationis visitationis ⁊ pbatōis mul tum pficit homo. ⁊ oz eū q̄diu in hac vita est pstitutus. sub hmōi varietate viuere. s. psolationis ⁊ temptationis.

Uñ ōt btūs berñ. Nota crebris vicissitudinib⁹ inter gē visitatōez ⁊ tēptationis ꝓbatōem in scola vtutū mirabiliter ꝓficit hō. visitatione ne deficiat. temptatōe ne supbiat De hoc ōt btūs richar. de scō victo. sup illud ꝓphetic̄ Uemit mane ⁊ nox venit mane ōine ꝰsolationis. vt ite⁊ subsequaf nox diabolice tēptationis. sub hac certe alternā tiū vicissitudinū varietate viuere nos oz q̄diu sumus in hac ꝓegrinatione. Hec richardus Filius.

QEsidero eriā scire cur nonnunq̄ gr̄a subtrahif eriā deuotis ⁊ q̄re iusti viri nō pñt tm̄ ꝓficere quantum volunt.

Ca. VIII. Pater. Nili hoc scire debes ꝙ multe tēptationuz spēs de q̄bus vna est viz gr̄e subtractio ⁊ inopia deuotionis. sine q̄ alie tēptatōnes nullā vel modicā vtutez hñt. cū ipa sit q̄si domus refugij ab oī tribulatōe Uñ ps. Dñs mihi adiutor ⁊ ego despiciā inimicos Subtrahif aūt nōnūq̄ gr̄a deuotōis viris. vt ꝓ hoc ꝓbent̄ vt̄ fir mi sint in fide spe caritate ac ceteris vtutib⁹. nā subtracto tam singulari refugio. s. deuotiōe. homo quodāmō inermis expositus ē hostib⁹ tēptationuz. ⁊ ideo pauidus efficif ⁊ pusillanimis ni si fidei ⁊ spei firmitate se munīat. ⁊ patiētia ac hūilitate se defendat. qui tūc maxīe hñt locū exercēdi se ⁊ magnaz gloriā ꝓmerēdi Fides ibi ꝓbaf si creatiua eē. q̄ iā desūt ꝓ gustū dulcedinē expiri dulcia sunt nimis oīa q̄ de deo credi? si ꝓ gustū expiam̄ sz gūstus eoꝝ iō subtrahif bonis vt fides magis īnitaf auctoritati sacre scripture. q̄s experientie ꝓprie ⁊ magis hoc meritoria fit. Spes ꝓbaf si ꝰsidit deū sibi eē ꝓpiciū eriā dū flagellat. ⁊ ita studiose audeat ei seruire ⁊ placere in oīb⁹ ac si sentiat ⁊ videat eū sibi eē placatū. Pacia ꝓbaf si nō murmuret ꝑ deū q̄si ex sua duricia ꝙiem tribulet. ⁊ desolef ⁊ lōganimiter sustineat bñplacitū dei. ⁊ non deficiat. in aduersis humilitas ꝓbaf. si cogitet se digne puniri q̄si sit indignus ꝰsolatiōe spūali. ⁊ si iustificet deū ꝙ iuste iudicauerit puniendo deū ⁊ in gratū bñficio ꝓuādo ꝰsolatōis interne de minimis eriā bñficijs grās agere ⁊ minimas culpas ⁊ negligentias timere ⁊ cauere ⁊ minima quecq̄ aduersa discere patiēter tolerare. de oppressa eī mēsa multe mice imo aliq̄ frusta q̄nq̄ decidūt. Sic hō habūdans diuersis ꝰsolationū domis plurima bñficia dei fine debita grātūactiōe ꝑterit plurimas grās negligit ope exercere plurima pua reputat que magna sunt plurima nō agnoscit ꝙz his oīb⁹ subtractis sicut vir videns pauptatē suā recolit q̄tū ꝓius habuit ⁊ potuit q̄ iam non hz ⁊ sicut medicus famelicus modicā buccellā gratāter acciper ⁊ studiose colligeret. q̄ ꝓius delicata fercula vilipendit. sic iste ad se reuertens incipit colligere. que ꝓius negligenter ꝑiit. vñ ꝓpter hoc eriā mimas culpas cauere docem̄. q̄z timendū nobis est. ne forte ex culpis nris ⁊ magnis recumpemus cauēdo negligentias. q̄s admisimus ī tāta libertate Discamus ḡ oīa pcta ꝓ posse cauere ⁊ ꝓ his q̄ fecimus oīa aduersa hūiliter pati ⁊ oīb⁹ beneficijs dei debitā ꝰsideationem cū gratiarumactione exhibere semper. ⁊ gratiā dei nō in vacuū recipe. vt digni

erimus vt gra nobis subtracta & augmentata reddat & ad magnū virtutuz pfectū potuerimus puenire.

Deinde cōsideranda est q nemo iustoz inuenit qui tantum vtutes appetendit quantuz desiderat. qz ops ds interioza videns ipse spualibz pfectibz modū ponit vt ex hoc qd appetendere cupiscit & ñ vz in illis se nō extollat q facere pt. de hoc bea. greg. xq. mor. exponens illud. Constituisti terminos eius q pre. nō. po. sic dr. qz nōnū q in vtutibz pficere conamur & qdā dona recipimus a quibz repulsi in ymis iacemus. neō est q tm vtutes appetendat quantum desiderat. qz ops ds interioza discernēs ipsis spiritalibz pfectibz modū ponit vt ex hoc hō qd appetendere conat & nō pt. in illis se nō eleuet q valet. vñ & ille quoq p dicatoz egregius qui raptus ad terciū celū fuerat. & paradisi archana penetrauerat eē post reuelatōz tranquillus atq intēptatus volebat. sz qz ops deus terminos constituit hoi q pteriri nō potest & eleuauit hūc ad cognoscēda sublīia. & reduxit itez ad infima tolerandavt modi sui mēsuras aspiciens dū securitatē appetendere conaret & nō posset p elatiōez extra se ire. p humilitatē cogeret intra suos sp terminos redire. hec gre.

Vñ sunt nōnulli q post pcām pperrata corde pugunt & relictis iniquitatibz bona opa agūt. & in summis vtutibz se exercēt intm. vt nō solū culpa eoz operatiōem nō inquinet. nec cogitatiōz impulset sz interuenientibz tēptationibz reuerberant vt vicz infirmitatis sue recordent & elati de vtutibz quas accepērūt nō sint. Hoc tangit bea. gre. xxix. moza. exponēs illa vba Quis est pluuie pr. & qs genuit stillas roris. de cuius vtero egressa est glacies. & gelu de celo quis genuit. sic dr. Quid est q ds prius quidē se prēz pluuie infinuat. postmoduz vero de suo vtero egredi glacie narrat. seq gelu gignere de celo pnuciat. nisi qz miro mō nostri pctoris terrā ad suscipienda verbi sēa. & prius pocculte gre pluuiā infundit & postmodū ne in ceptis vtutibz immoderatius pfluat disciplina intime dispensationis pmit. vt quē percepte gre pluuia irrigat etiā disciplīe rigor astringit. ne si aut ante cz qz. aut plus cz necē est ceptas vtutes pferat. frigus in verbā uertat. plet q ab inclo antibz opus bonū dū pruscz oz oñditur a grano. nec imperfectionis inaniter & plet q vtutes dū plus cz est necē exuberant exaltēt. vnde & electoz suoruz dns vel añ tps desiderio renuit vel retrorsum in pe vltra mensurā pfectus premit. ne si aut antecz dñt. aut plus cz debent pficiant. per pfectus sui magnitudinem in elationis defectum cadant. nam cum cor post peccata pungit terra que aruerat infusione pluuie irrigatur & cum relictis iniquitatibus bona opera exequi pmit. quasi post infusionem semina accepit. & plerisq cum de sideria sancta concipiunt & summis iam exerceri virtutibus inardescunt. vt nō solum culpa operationem non inquinet. sed nec cogitationem pulset. & ad huc quidem in corpore positi sunt. sed mil perperi iam de cōmunione vite presentis volunt imitari. per intentiōnem eternam mentis stabilitatem appetūt. sed interuenientibz cogitationibus reverberantur. vt videlicet infirmitatis sue meminerint. & elati de vtutibus quas accipiunt non sint quod duz mira disciplīne repressione agitur. quid aliud cz de deserto glacies producit quando de interno secreto dispensatio egreditur. & voluntates nostre etiam in bonis desideriis refrenantur. Videamus Paulum in sua videlicet ter-

ra q̃ꝛa diſcipline gr̃a p̃mebat. cũ ait
velle adiacet mihi pficere ãt bonũ nõ
inuenio. q̃ aũt velle ſe hr̃e aſſerit. tã p̃
infuſionẽ gr̃e q̃ lateant ſemina oñdit.
ſꝫ dũ pficere bonũ nõ inuenit, pfecto i-
dicat. quãta illũ ſupne diſpenſationis
glacies p̃mat. an eoꝝ corda nõ p̃ſſerat
q̃d dicebat. vt nõ quecũq; vultus illa
faciatis ac ſi apte dicat. Occulta coꝝ-
dis nr̃i ſemĩa iã pdire in frugẽ querũt
ſꝫ ſupnã moderamĩ gelu p̃mũit vt tã-
to poſt fecũdius exeant. q̃ꝛto dñi iudi
cij p̃mentia pondera patiẽtius poꝛtãt.
ꝛ qꝛ plerũq; hũana corda qm̃ erũpere
ad vrtutes q̃s appetũt nõ valent eoipſo
quo ab intentõis ſue pfectõe reſiliunt
tẽptationũ ſtimulis fatigãt. ſꝫ tm̃ caſ-
tẽ tẽptatões ꝓꝛimũt ſecq; p exercita-
tiõis vſũ in quẽdã viuẽdi rigorẽ ꝓpo
nũt. vñ ſubdit in ſil'itudinẽ lapidis a-
que durãt. qꝛ ꝛ ſi fluxe cogitatões inte
rius laſceſcũt. nequaq; vſq; ad ꝓſenſũ
p̃aui opis ptrahũt. ſꝫ mens ſub inoli
ta viuendi ꝓſuetudie q̃ſi ſub q̃dã duri
tia exterius abſcõdit. q̃cq̃d intus ex tẽ
ptatõis pulſatione molleſcit qꝛ p̃aua
cogitatio vſq; ad ꝓſenſum nõ pfilit qꝛ
fluctuãtes motus aĩ ſupductus rigoꝛ
ſancte deliberatõis p̃mit. hꝛc greg. Cñ
oꝑs ds videẽs de remedijs ſalutis hꝛc
eſt de vrtutib augeri infirmitatẽ nr̃ãm
menſurã ipis pfectib ĩpomit vt hẽa-
mus q̃dã vrtutũ dona. que nũq; q̃ſui-
mus ꝛ q̃ramus q̃dã. nec tñ hr̃e valea
mus. q̃tenus mẽs nr̃a dũ hꝛc hr̃e non
p̃t q̃ appetit ꝛ intelligat illa de ſemetip
ſa nõ hr̃e que hꝫ ꝛ q̃ extolli poterat ex
donis q̃ hꝫ hũilieť ex vrtute quã non hꝫ
De hoc beatus gre xxviij. moꝛal. ſic di
cẽs. Oꝑs ds q̃ augeri infirmitatẽ no
ſtrã de remedijs ſalutis ꝓſpicit. mẽſu-
rã ipis nr̃is pfectib impomit. vt hẽa-
mus quedã vrtutũ dona. q̃ nũq; q̃ſui-
mus ꝛ q̃ramus q̃dã. nec tñ hr̃e valea-
mus. q̃tenus mẽs nr̃a cũ hꝛc hr̃e nõ p̃t
q̃ appetit ꝛ illa ſe intelligat de ſemetip
ſa nõ habere. q̃ hꝫ. ꝛ p̃ ea q̃ ſunt ꝓſide-
rãť illa q̃ deſunt ꝛ p̃ ea q̃ vtiliter deſũt
ſeruẽť hũiliter bona q̃ ſunt Cñ rcẽ dꝛ
Quis poſuit mẽſuras eius ſi noſti vel
Quis eĩ miſi cõ
q̃s tetẽdit ſupeã lineã
ditoꝛ nẽ hꝰ terre menſuras poſuit. q̃ in
term iudicij ſecreto moderamine. alij
ſermonem ſapientie. alij ſermonem
ſcie. alij plenaꝫ fidem. alij grãm ſanita
tũ. alij opatiõem vrtutũ. alij ꝓphẽciam
alij genera linguarum. alij ſermonũ i-
terp̃tatiõm tribuit Sic itaq; creatoꝛe
nõo ac diſpoſitoꝛe cũcta moderãť vrq
extollerat ex dono q̃d hꝫ hũilieť exvir
ture. quã nõ hꝫ. ſic cũcta moderanť vt
cũ p̃ ĩpenſaꝫ grãm vnũquẽq; ſubleuat
etiã p̃ diſpem alteri alteq; ſubdat. ꝛ p
meliora quiſq; dona alioꝝ quo ſibi ſub
ijcik attẽdat. at illõ licet ſe p̃ire ex his
ſentiat. eidẽ tñ quẽ ſupat ſe ĩ alijs poſt
ponat. ſic cũcta moderãť vt dũ ſingula
queq; ſunt oĩm interpoſita q̃dã carita
tis vicisſitudine fiant oĩa ſingulo ꝝ vt
vnuſquiſq; ſic nõ q̃d accepit in altero
poſſideat vt ip̃i alteri poſſidẽdũ q̃d ac
cepit hũiliter impendat. Hinc enim
p̃ petrũ da. dicik. vnuſquiſq; ſic vt ac
cepit grãꝫ in alterutrũ illã adminiſtrã
tes ſicut boni diſpenſatoꝛes multifoꝛ-
mis gr̃e dei. tũc nãq; multifoꝛmis gr̃a
dei diſpẽſať. q̃ñ acceptũ donũ ꝛ ei qui
hꝛc nõ hꝫ credik. q̃ñ ꝓpter eũ cui ĩpen-
ditur darum putatur. Hinc per paulũ
dicitur per caritatem ſeruite inuicem.
tunc eñ caritas nos a iugo culpe libe
ros reddit. cum viciſſim nos noſtro p
amoꝛem ſeruitio ſubĵcit cum ꝛ aliena
bona noſtra credimus. alijs quaſi ſua
offerentes exhibemus. ſed cum miro
conſilio auctoꝛ diſpenſatoꝛq; noſter
huic illa largik que alij denegat. que
iſti largik mẽſuras ſibi poſitas egredi

ritur. quisq; posse plus q̄ acceperit conaf. in p̄cipicio eñ pdē porrigit qui mensuraꝫ suaꝫ limitē nō attēdit. ꝙ plerq; amittit q̄ poterat ꝙ audacter ea ad q̄ pringere nonvꝫ arripe festīat. hec gre. ¶ Misericors etiā dñs p̄cessaꝫ sibi hic electis suis de vtutib⁹ gloriā. solet per immixtā infirmitatez tpare. vñ quibusdā temptationib⁹ re primunt vt nequaq; tm̄ pficere valeāt quantū desiderāt. ꝙ ne extollant vnus quisq; scōꝫ iā quidē interius ad sūma rapit. sed adhuc temptat exterius ne despationis lapsum. ne elatōnis incur rat vitiū. Ista tangit beatus greg. xix. moꝛa. sic di. Concessam hic electis de vtutib⁹ gliam p̄mixta infirmitate ds p̄sueuit tpare. Unde bene p̄ iob dꝛ. Et aq̄s appendit mensura. qꝛ ipsi sctī qui subleuante spū ad summa rapiunt q̄ diu in hac vita sunt ne elatōe aliq̄ supbiant quibusdā temptatōib⁹ reprimū tur. vt nequaq; tm̄ pficere valeant q̄n tum volunt. sed ne extollant superbia. fit in eis ipsaꝫ quedā mensura vtutū. Hinc est eñ q̄ helias dū tot vtutibus in altū pfecisset. quadā mēsura suspē sus est. dū iezabel postmodū q̄ uis regi nā tñ mulier culā fugit. ppendo quippe hunc mire vtutis virꝫbo celos a plu uis claudere. suscitātē mortuos. ven tura queq; p̄uidentē Ecce rursum aīo occurrit q̄ toq; pauoꝛe añ vnā mulier culā fugerit. cōsidero timoꝛe pcussum de manu dñi moꝛtē petere nec accipe de manu m'leris moꝛtē fugiēdo vitare Uñ q̄ sic potēs vt tot illas vtutes faciat vñ sic infirmus vt ira feīam p̄timescat. mi siꝛaque appendunt mensura. vt ipsi sancti dei hoīes ꝙ multū valeant p̄ po tentiā dei. ꝙ rursum quadaꝫ mensura moderati sint p̄ infirmitatē suā i illis vtutib⁹ Helias quid de celo accepat in istis infirmitatib⁹ quid de se poterat agnoscebat. illa potentia virtutis fuit ista infirmitas custos vtutis. in illis vtutib⁹ oñdebat quid accepat. i istis infirmitatib⁹ qđ accepat custodiebat in miraculis monstrabaf ꝙ in infirmi tatib⁹ p̄fuabaf Dic paulū video ieiu nijs coꝛp̄ac vigilijs frenātē. sustinētē frigoꝛis ac nuditatis erum nā ad tercium celū raptū ꝙ audisse archana vba. que nō licet hoī loqui ꝙ tñ sathane an gelo ad colaphisandū p̄cedif. oꝛat vt eximi debeat ꝙ nō exaudif. cuius cum imitie p̄uersionis aspicio. p̄pendo qꝛ ei supna pietas celos apit. sese q̄ illi in de sus de sublimibus oñt. ꝙ tñ de ciuitate eadē quā post visionez ihesu ingressus fuerat fugiens recedit. sicut ipē testaf di. Damasci p̄positus ꝙē. Cui licēter dicā. O paule in celo iā iesum p̄spicis ꝙ in terra adhuc hoīem fugis. in pa radisum duceris. secreta dei vba cogno scis. ꝙ adhuc sathane angelo tempta ris. Uñ sic fortis vt ad celestia rapia ris. vñ sic infirmus vt in terra hoīem fugias. ꝙ adhuc a sathane angelo ad uersa toleres nisi qꝛ ipē qui te subleuat rursum te subtilissima mēsura mode raf. vt ꝙ miraculis tuis nobis p̄dices vtutē dei ꝙ rursum in timoꝛe tuo remi nisci nos facias infirmitatis nē. q̄ tñ infirmitas ne in desperōnem nos p̄ta hat dū pulsat dū de infirmitate tua do minū rogares qꝛ auditus non es. no bis quoq; locutus ē qđ audisti. sufficit tibi gra mea. nam virtus in infirmita te perficif. Aperta ergo voce dñs oñdi tur. qꝛ custos virtutum est infirmitas Tūc quippe bene interius custodimur. cū per dispensatōem dei tolerabilr tēp tamur exterius aliqñ vitijs. aliquādo p̄ssuris. nam eis quoq; quos viros nouimus fuisse virtutū temptatōes at q̄ certamina nō defuere vitioꝛ Hinc est ꝙ ad p̄solationē nr̄am idem p̄dica

tor egregius de se quedã talia prodere dignat dicens Video aliam legem in mẽbris meis repugnantẽ legi mẽtis mee. Ad yma q̃pe trahit caro. ne extollat spũs. et ad summa trahit spũs ne substernat caro. spũs leuat ne iacea mus ĩ ĩfimis. caro aggrauat ne extollam ĩ sũmis vñ fit certo moderamĩe vt dũ vnusquisq̃ scõz. iã q̃dem interius ad sũma rapit sz adhuc tẽptat exterius ne despatõis lapsũ nec elatõis vitiũ incurrat. qm̃ nec tẽptatio exteriorem culpã pficit q2 interiorem intẽtio surſũ trahit. nec rursũ intẽtio interiorem in supbiã eleuat q2 tẽptatio exteriorem hũiliat duz grauat. sic itaq̃ magno ordine agnoscimus in ĩteriori pfectu q̃d accipimus. in exteriori defectu q̃d sumus et miro mõ agit vt nec de virtute quisq̃ extolli debeat. nec tẽptatõe desperet q2 dũ spũs trahit et caro retrahit subtilissimo iudicis interni moderamĩe infra summa et sup̃ infima in quodã medio oĩa liberat. hec grego. Filius

DEsidero etiã scire vtr̃ iusti et sancti viri in hac vita viuere possint sine minutis et venialibz pctis.

Ca IX Pater R

FIre debes q̃d impossibile ẽ hoĩem aliq̃n nõ velle peccare, ꝓpter ꝓtinuã ꝓuersatõez quam gerit in terris. q̃d pbat bea. aug sic di. Impossibile ẽ hoĩez aliq̃n nõ peccare velle et nõ bñ aliquã ĩordinatõez in sua sensualitate, ꝓpter ꝓtinuã ꝓuersatõez in terris. ex q̃ ꝓtrahit aliq̃ macula ĩpuritatis in affectu. vel ruga obscuritatis in mẽte. hec aug Vñ in hac corruptibili carne ꝓstituti nequa q̃z valeamus sic viuere. vt nulla nos culpe delectatio possit pulsare. sz aliq̃d ẽ p cogitatiões illicitas tãgi. aliud ẽ illis assentire De hoc bea. gre. Adhuc carnis corruptibilis pondere grauati nequa q̃z vivere valemus. sic vt nulla nos possit culpe delectatõ pulsare. sz aliud ẽ nolẽ culpe delectatõ pulsare. sz aliud ẽ nolẽ tem tãgi aliud ꝓsentiẽtez aĩam pimi. Sancti aũt viri tãto euigilãtiore circũspectiõe se custodiũt. quãto se pulsari simistris moribz vel trãsitorie dignat. hec gre. Vñ notãdũ. put testatur ide bea. greg. xviij. moral. q̃dam sunt pctã que a iustis viris vitari pñt et sunt nõnulla q̃ etiã a iustis viris vitari nõ pñt. cuius em̃ corruptibili carne ꝓsistẽs. in simistra cogitatiõe nõ labit. et tñ hec ipa prava cogitare peccare est sz dũ cogitatõi resistit a ꝓfusiõe sua aĩmus liberat Ides g̃ in stop̃ et si libera ẽ a puerso ope. aliq̃n tñ corruit in puersã cogitatõez. et ĩ pctm ergo labit q2 saltem in cogitatione declinat. et tñ vñ semetipam postmodũ flendo replendat nõ hz. q2 ante se repat q̃z p̃ ꝓsensum cadat. hec greg. Quãuis igit iusti viri per gram sancti spũs aduiuti ꝓtra vitia carnis erigãt et virtutibz reluceãt. nullus tñ est qui sine culpa vitã istã trãseat q̃diu carnẽ corruptibilẽ portat. Si g̃ sine cõtagio eẽ nõ valet. q̃ in hac vita tenebrosa virtutibus lucet. quãto vitioz reatu obligatus sunt. qui adhuc carnaliter viuunt. De hoc beatus greg. xvij. moral. sic dr Ecce nõnulli p donũ spũs adiuti ꝓtra infirmitatez sue carnis erigunt. virtutibz emicãt. nullus tñ est q̃ sine culpa vitaz trãseat. quousq̃ carnẽ corruptõis portat. nec bene viuentiũ mentes a pctõrum maculis munde sunt. si remota pietate iudicent. q2 apud districti iudicis oculos sua vnumquemq̃ corruptibilitas inquinat. misi hunc quotidie gratia parcentis tergat Electorum quippe animus prodire ad libertatem iusti cie nititur. sed adhuc cõpede infirmitatis tenet. et culpas quidez subigere

perfecte desiderat. sed quousq; carnis corruptõe astringit eius vinculis etiã cũ nõvult ligat. ¶ Hinc itaq; colligant q̃to pctõr ponderepressi sunt quiõ hoc decertare negligunt. si plene culpã nec illi supant qui contra hancvirtis pugnant. si ipsi quoq; esse finecontra hoas virtutib lucent q̃nto reatu imq̃tatis obstricti sunt. q̃ adhuc carnalr vi uunt si a pctõ liberi esse neq̃unt qui iaz in celestib desiderijs quersant. q̃ peccatorũ ponderatolerãt. qui carnis suevoluptatib dediti adhuc putredinis iugũ portant. Hinc petrus ait. Si iustus vix saluabit. impius & pctõr vbi apparebũt q̃ si illor mentẽ vitia deprimant qui p celestis ptie desiderio affligunt. quib culpis subtracti sunt q̃ finevlla formidine se in carnis voluptate delinquũt. hoc greg. ¶ Non solũ aũt sancti viri se ab opib prauis custodiunt. sed etiã in cogitatõnib sua istanta se cautela circũspiciunt. vt spiritus irreprehensibiles ante oculos suiiudicis valeant assistere. sed tñ nõ pñt hoc efficere vt nunq̃ labant per inordinatam cogitatõem. Unde beatus gregor. xl. moral. exponens illud. Quis estvt iudicet mecum veniat. sic ait. Sciviri ita se in operib suis deo autore custodiunt. vt oĩno vnde accusent exterius non inueniat. in cogitatõnib vero sua istanta se cautela circũspiciuntvt si ficervaleat semp irreprehensibiles añ interni iudicis oculos assistant. sed quãtum agere pñt ne exterius labantur in ope. tanto interius agere nequaq; pñt vt nunq̃ labant in cogitatõe. humana em̃ scia eoipso quo ab intimis cecidit. semp in lubrico est. Unde fit vt etiam sci viri freq̃r labant in corde. Beatus ergo Job tamvoce sua quã exvoce aliorr electorr loquens dr. Quis est qui iudicet. &c. Quia em̃ in exterioribus actib vnde reprehendat non habet. libere accusatorẽ querit. q̃vero etiam iustorr corda semetipsa nõnunq̃ de stulta cogitatõe reprehendunt. pter hoc forta esse subdit. Quare tacens psumor. Tacens em̃ psumit qui de stulta se cogitatõe reprehendens apud semetipsum dente scie mordet. acsi apte dicat. ficut vixivt accusatorem exterius nullum timerẽ. vtinã sicvixissem vt intra memetipsum accusatricẽ conscĩam nõ haberem. Tacens em̃ psumitur. qui intus in se inuenit vnde curet hoc gre. Ex hijs igit dictis supra & sm aug. firmissime tenere & nllatenus dubitare debemus etiam iustos atq; scõs homines. exceptis qui puuli baptisati sunt sine peccato hic minimeviuere posse. Nullus quippe sctũs & iustus caret peccato non tñ ex hoc desinit eẽ sanctus. vel cũ affectu teneat sanctitatem non natureviribus sed proposito adiumẽto per dei gratiam acquirimus sanctitatem. & ideo veraciter omnes sancti pnunciãt se peccatores. q̃ in veritate habent q̃d plangant. & si non reprehẽsibile prscientie certe mobilitate & mutabilitate prevaricatõnis nature. Hec aug. ¶ Dicit etiã de eodẽ cassianus in collatõne patr. Nota iustos & scõs viros non esse immunes a culpa manifeste scriptura pnunciat dicens Septies in die cadit iustus. nec iusticie esse diudicant lapsus fragilitatis hũane. q̃ multũ interest inter sancti & pctõris hois lapsum. Aliud est admittere mortale pctm̃. & aliud est cogitatione que pctõ nõ caret puenirivel ignorantie vel obliuionis agi errore. aut facilitate ocioſi sermonis offẽdere. aut ad punctũ a fidei thorica aliq̃d hesitare. aut subtili quadã xenodoxie titillatõe pulsari. aut ncitate nature aliq̃ntisper a

summa pfectõe recedere Hec eñ sunt septẽ genera lapsuũ in q̃bꝫ scũs vir licet nonnũq̃ cadat. tñ iustus eẽ nõ desinit. hec cassia. Et q̃uis vt sepius iaz ꝓmissũ ẽ nõ possit hõ etiã iustus ĩ hac vita positus sine pctis leuibꝫ siue venialibꝫ eẽ nõ tñ ꝺz ea amare sz viriliꝝ illis put ipe pt resistere ⁊ de die ĩ diẽ in puritate coꝛdis ac coꝛpis pficere. vt possit ex hac vita eo mũdioꝛ trãsire Dicit de hoc richar. de scõ victoꝛe Sic venialia pcta nunq̃ possumus q̃diu in hac coꝛruptibili carne viuimus ad pur̃ de vita nra extirpare. tñ debemus sp eoꝝ expurgatõi insistere. ⁊ ad quotidiana puritatis incrementa studia nra innouare. Et beatus augu. in libꝛo de vbis apli sic ꝺr. Si dixerimus q̃ pctm̃ non hẽmus nosmetipos seducimus. Dis vbis docuit beatus iohãnes. imo dñs p iohannẽ in ista carne in isto coꝛruptibili coꝛpe in ista terra ĩ isto seculo maligno in ista vita tẽptatõibꝫ plena neminẽ hic viuere sine pctõ absoluta pnitentia ẽ nec expositõe indiget Quis est ei q̃ nõ hẽat pctm̃ sicut scriptura ꝺr nec infans cuius ẽ vnius diei vita sup terrã. talis puulus pctm̃ nõ fecit sz de parẽtibꝫ traxit. Ergo nullo mõ quisq̃ pt dicere nõ se habuisse pctm̃. sz accessit p fidẽ ad lauacrũ regeneratõis hõ fidelis. ⁊ oĩa dimissa sũt ei. iã sub gr̃a viuit in fide mẽbꝛũ xpi factus ẽ tẽplũ dei factus ẽ. sz dixerit se nõ hẽre pctm̃ seipm seducit ⁊ vitas in eo nõ est. pꝛsus mentit̃ si dicat iustus sum. Nẽo g̃ se dicat eẽ sine pctõ sz nõ tñ ideo debemus amare pctm̃. frẽs ⁊ si nõ simus sine pctõ. oderimus tñ ea ⁊ maxie nos a crimibꝫ abstineamus q̃tũ possumus etiã aliẽs pctis Oꝛemus igit̃ vt ꝺs dimittat nobis pctã nra sz faciamus sm q̃ ꝺr. Dimittamus debitoribꝫ nostris ⁊ dimittetur nobis quotidie dicimus hoc ⁊ quotidie facimus ⁊ quotiẽ die fit in nobis. Nõ hic sine peccato sumus. sz exibimus hinc sine pctõ qꝛ vnusquisq̃ cũ de coꝛpoꝛe exierit dimittunt̃ ei q̃ talia hẽbat vt dimittereñ debita qꝛ ⁊ quotidianis pcibꝫ dimittit̃ ⁊ exit mũdatus. hec aug. A Ñ qui libet religiosus ac timens deũ nõ solus debet a maioꝛibꝫ pctis ptinere venialibꝫ a leuioꝛibꝫ venialibꝫ inq̃ntũ valet cũ adiutoꝛio dei abstinere. nam displicet deo incuria in seruis suis. q̃ non curat nec adhibent diligentiam nec resistũt q̃ntũ valẽt etiã minoꝛibꝫ pctis q̃ sunt nõnũq̃ ipedimenta susceptionis maioꝛis gratie dei. vñ sp solliciti simus. ne eius gr̃ã p negligentiã nr̃am quã nobis multipliciter eẽ nccãriam cognoscimus pdamus. Ista ⁊ q̃dã alia beatus bernñ. ꝺmõꝛat di. Iuꝺex iustus deus nõ mõ q̃d fiat. sz quo aĩo fiat ꝑsi dꝛat Nemo g̃ dicat in coꝛde suo leuia sunt ista nõ curo coꝛrigere. non est magnũ. si in istis maneaz venialibꝫ pctis. hec eñ impenitentia est blasphemia in spm̃ sanctũ Eradicari tñ ⁊ extirpari a coꝛdibꝫ nostris oĩno non poterit malicia. donec in mũdo fuerimus quãtumlibet pfeceris. erras si putas vitia ecꝛ moꝛtua. velis nolis ĩtra fines tuos habitabit vitiũ Jebuseus subiugari pt sz exterminari nõ potest pctm̃ q̃ ꝺ est moꝛbus aĩe ⁊ coꝛruptio mentis auferri nõ poterit. donec liberemur. repꝛimi q̃dꝫ debet ⁊ pt p gratiã dei vt non regnet in nobis sed non ejicit̃ nisi in moꝛte q̃ñ Affectiones eñ aĩe dum in hoc pulue re gradimur ex toto mũde esse nõ possunt. aliq̃ñ vanitati. aliq̃ñ dowluptati aliq̃ñ curiositati pluscꝫ opꝛtet cedat animus vel ad hoꝛam. in multis enim offendimus omnes. veruntamen neꝛ moꝛtemnat aut puipendat. impossibi

le esse est cum eis posse saluari. impossibile est ea dilui nisi per xpm et a xpo. nec ideo tñ p eis necesse est nimis esse sollicitos. ignoscit facile imo et libēter si nos ignoscamus. in hmōi nāq; inevitabilibꝫ et negligentia culpabilis ē. et timor immoderatus et ipatiens tēperandus. qz damnatio nō est his qui sunt in xpo ihesu. ꝯcupiscentie sensus absq; ꝯsensu. et hec gratia nobis ꝯferē vt nobis ꝯcupīa non noceat. sed tñ a ꝯsensu abstineamus tñ ad humilianꝫdos ꝯcupīam adhuc patitur viuere in nobis. et grauiter affligere. vt sentiamus quid nobis grā p̄estet. et sp ad|iuuandum auxiliū recurramus Dic de minoribꝫ istis peccatis pia dispensatōe agitur vt non penitus auferanē. sed cuz illis erudiat nos deus. vt cū mīma cauere nō possumus certi simus q nō nostris viribꝫ maiora supemus. semq; timorati et aīo solliciti simus quō eius grām non amittamus. quā nobis taz multipliciter necāriam esse sentimus hec berñ. ℍ Et qz sm aug. etiam sub gratia positis in hac mortali vita difficile est omnimode implere quedā legis p̄cepta. vt est illud. Non ꝯcupisces ꝛc. Unde xps per infirmitatez carnis sue sacerdos factus impetrat nobis indulgentiā. etiā hanc legē adimplens. vt qđ ex nostra infirmitate minus implere possumus. eius perfectōe recuperemus cuius capitis membra facti sumus. hec aug. Cum igit sine peccatis minutis in hac vita esse non valemus. necesse est vt p dimittēdis illis p̄ces sedulas ad dñm fundamus. orō nem dñicam freqñter dicendo. que efficaciam magnā in talibꝫ habet. Unde augusti. de quotidianis leuibusq; peccatis sine quibꝫ hec vita nō ducit quotidiana oratio fideliū satisfaciat. ℂ Unde, pter leuia peccata sine quibꝫ esse nō possumus inuenta est oratio dominica. que quotidiana delet peccata. per hanc nobis saluator voluit ostendere quantūlibet iuste in huius vite caligine viuamus non nobis deē peccata p quibꝫ dimittendis debeamus orare Hec aug. ℍ Et notanduz q scī viri et deuoti peccata minuta et quotidiana que nequaq; possunt vitari p penitentiā et ꝯpunctōem seu lacrimas solent assidue abluere. vt in ꝯspectu sui ꝯditoris valeant sp pulcri et mūdi inueniri. et q̄uis interdū peccando veniā liter a iusticia declinent. tñ per assiduam ablutionē ꝯpunctionis suam iusticiam semp retinent. Unde beatus gregorius sup cantica exponens illud. Tota pulcra es amica mea. et macula nō est in te. sic dr. Cum sit scriptuz. nemo viuit sine peccato. nec infans cuius vita est vnius diei super terram. quid est q sponsa tua pulcra dr et sine macula. cū alibi scriptū est. Si dixerimus qz peccatum non habemus veritas in nobis non est. Sed dum sancta anima a peccatis quotidianis se per penitentiā mūdat. dū quotidie peccata minuta cū lacrimis abluit et a maioribꝫ se obseruat q̄uis freqñr peccet. per assiduā tamē pñiaz mūdiciā suā assidue seruat Hic em alibi p̄cipit sp sint vestimēta tua candida. Et illud. iustus ex fide viuit. q̄uis em mox vt peccat a iusticia declinet. tñ dū sp credit q̄ iustificat impiuz et assidue sub eius fide pctā deflet. et p assiduas ablutōes iusticiā suā retinet. hec greg. Cuz ergo sine pctis minutis nemo in hac vita eē valeat. necē est vt in oī studio inuigilemus quatenus vitijs quibuscunq; fortiter resistamus et in tali ꝓposito ingiter p̄seueremus. qz vitia a nobis effugata itez redeūt et extincta reaccendunt. Uñ siue sit senex siue iuuenis errat si putat vitia emor-

tua ⁊ non magis ꝓpꝛessa ergo semper est illis resistendū. De hoc bern̄. sic ꝺt. Quis ita ad integrū supflua reseruit vt mihil habere se putet putatione dignū credite mihi ⁊ putata repullulāt ⁊ effugata redeunt ⁊ reaccendunt extincta ⁊ sopita excitant paꝛ ē ergo semel putasse sepe putādū. imo si fieri posset semp. qꝛ semp cꝛescit qꝺ putari oꝛ. sive fis senex sive iuuenis in coꝛpoꝛe manens ꝓfecto erras. si puta vitia emoꝛtua ⁊ non magis ꝓpꝛessa Unde in tanto discrimine ꝓfilium est obseruare diligenter ⁊ moꝛ vt renascentium vitioꝝ capita apparebunt ꝓmpta seueritate succidere. hec bern̄. Considerantes igit miseriam ⁊ paupertatem nr̄am ꝙ in ꝓccato ꝓcepti sumus ꝙ frequenter ꝓ diuersas temptationes impugnam̄ postulemus a domino nostro auxilium gratie sue. vt tot incursibꝫ temptationum resistere ⁊ ꝓualere valeamus ℭ Cum ꝺo ꝓ gratiam dei cogitationes immundas ⁊ motus inoꝛdinatos carnis euicerimus nō nobis hanc victoriam ⁊ mūdiciā tribuamus. sed deo qui solus mundus est ⁊ mūdare ꝓualet immunda. De hoc beatus gre. xj. moꝛal. exponēs illud Quis poteſt facere mūdum de immūdo ꝓceptū semine sic ait Is qui ꝓ se solus mundus est munda/re ꝓualet immunda. homo em̄ in coꝛruptibili carne viuens hꝫ temptationū īmundicias impꝛessas in semetipo. qꝛ nimiꝝ eas traxit ab oꝛigine. ipa quoq; ꝓpter delectationē carnis eius ꝓceptō immundicia est. vñ ꝑs Ecce em̄ in iniquitatibꝫ ꝓceptus sum. hinc est ergo ꝙ plerumq; temptat nolens. hinc est ꝙ immūda queque in mēte patit. q̄uis ex iudicio reluctet. qꝛ ꝓceptus de immundicia dum ad mundiciaꝫ tendit. hoc conat vincere qꝺ ē. Quisquis aūt occulte temptationis motus atq; immundiciā cogitationis euicerit nequaq; sibi suā mūdiciā tribuat qꝛ de īmundo ꝓceptū semīe nullus facere mundū ꝑt nisi is qui mundus ꝓ semetipm solus est. Qui g̃ iam ad locuꝫ mundicie puenit. ꝓceptionis sue viam respiciat ꝑ quā venit atq; inde colligat q̄ ex sua virtute non habet mundiciā viuendi. cui de immūdicia factuꝫ est inicium subsistendi. hec gregoꝛius. Filius

Cire cupio vtrum spūs maligni occultas cogitatiōes coꝛdis ītelligant.

Pater. F

Ca .X.

Cire debes qꝺ ꝺyabolus interioꝛes cogitationes aīe videre vel intelligere non valet. nisi q̄tum ꝓ exterioꝛes motus coꝛporis aliqua conicere potest ⁊ ꝓgnoscere. nam secreta coꝛdis solus deus nouit. nec credendum est malignos spiritus illabi aīe qꝺ soli deo possibile est hoc facere. q̄ eā creauit. q̄ cogitatiōes hominū ⁊ iternos motus atq; abditas mēteris solus inspicit ⁊ plustrat De hoc beatus aug. sic ꝺt. ītemas cogitatōes aīe diabolū non videre certissimū est. ex motibꝫ coꝛpis ⁊ affectionū indicijs ꝙ colligi ex primēto didicimus Secreta aūt coꝛdis ille solus nouit. ad quē ꝺz. Tu solus nosti coꝛda filioꝝ hom̄. De mones em̄ nō credimus sb̄aliter illabi aīe Illabi aūt mēti illi soli possibile ē. qui creauit eā De hoc etiā ferenus abbas in collatōe sua sic ait Nō em̄ si carni spūs viꝫ malignus admisceꝫ idcirco ⁊ aīe q̄ vt idē spūs est. non ita vnīri posse credit vt eaꝫ quoq; similiter sue nature reddat capacem quod soli est trinitati possibile. que si vt̄ uersē intellectualis nature efficitur penetratrix vt non solum circumspiciam eam atq; ambire. sed etiaꝫ illabi ei ⁊ velut in

corporea corpori possit infundi. Licet enim pnunciemus nonnullas esse spirituales naturas. vt sunt angeli ⁊ archangeli cetereqꝫ virtutes ipsaqꝫ anima. tñ in corpore nostro nullatenus estimande sunt fore. habent enim sm se corpus quo subsistunt licet multo tenuiꝰqꝫ nostra sint corpora sm apostoli sententiam ita dicētis. Et corpora celestia ⁊ corpora terrestria Quibus manifeste colligit nihil incorporeum esse nisi solum deum. Et idcirco ipsi tñmō posse penetrabiles esse omnes spūales atqꝫ intellectuales substancias. eo q̄ solus ⁊ totus est vbiqꝫ in oīb⁹ ⁊ ita vt cogitacōes hominū ⁊ inter nos motus atqꝫ abdita mentis vniuersa īspiciat atqꝫ plustret. hec Berenus abbas.

¶ Quamuis autem imundi spiritus internas cogitatōes cordis nostri intelligere nō possint. tñ p exteriora indicia ex habitu vicz vl̄ gestu ⁊ vbis quid in animo versetur pēhendūt. Nā si aliquē viderīt mulierē. crebro respicere. intelligunt cor carnalis amoris iaculo vulneratū. si quē eciā ardenter intueri aur ⁊ argentū ꝓspexerint intelligunt in corde latere auariciaz. sic igitur patēt eis p exteriora indicia cogitatiōes hōinū. De hoc idē Arsem? abbas in collatōe patrū sic dicit. Nō dubium est spiritus mūdi cogitatōnū nostra attingere q̄litates sed indicijs eas sensibilibus forīsecus colligētes aut ex nostris dispotōibus aut ex vbis ⁊ studijs in que ppensius nos psperexerint interminari. Cetera illas que nec dum de intermissa anime pdierūt adire omīno nō possunt. ipas quoqꝫ cogitatiōes. quas ingerūt vtr susceptę sint ñ p ipsius naturam anīe. idest p illū interiorē motum medullis vt ita dixerī ipsius latitantē. sed ex moribus atqꝫ dictis exteriorīs hom̄is pēhendunt. hec Berenus. ¶ Eciā de eodē Hericus in quadā ome. sic dicit. Arguendi sunt. qui dicūt cogitatōes a dyabolo īmitti. ⁊ nō ex ppria vlūtate nasci Dyabolus em̄ adiutor ⁊ intentor malar cogitatōnū pōt esse. auctor vero esse nō pōt. sed neqꝫ recipiendū est. dyabolum secreta cordis posse rimari. ille em̄ in insidijs semper positus quid animo versemus ex habitu ⁊ gestibus ipsius corporis estimat cū tamen pmitus cogitacōes cordis nequeat intueri. quod soli sibi deus reseruat. cui dictum est tu solus nosti corda filior hominū. cū ergo ipas cogitatōes videri nō possit. signis quibusdā ⁊ motibus illas pēhendit. verbi gratia. Si nos pulchrā mulierem videt crebro respicere. intelligit cor amoris iaculo vulneratū. sicqꝫ prauis cogitatōibus stimulat ad fornicandū. Si nos contra pximus rancorē vocis vel trucē aspectum leuare conspexerit. intelligit cor inuidia tabescere. sicqꝫ p iraz ad homicidium inflammat. Si gēmar vel auri vl̄ quarūlibet rer pulchritudinē nos ardenter intueri ꝓspicit. intelligit ī cor de latere auariciam ⁊ idcirco nos prouocat ad furta. nā ꝓcupiscētia primū cordē ꝓcepta cogitatōnū fomitibus nutritur. ⁊ sic demū ad opatōz pducitur Et iō dñs hec opa cogitatiōes vocat dicens. De corde exeūt cogitatiōes male. q̄rū indicia hostis callidus per quasdaz vt dixi habitudines mox īuestigās humanū genꝰ decipe festinat. et agēda q̄ diuinus sermo phibet īstigat vt hominē ad ymaginē dei ꝓditū polluat. Hec hericus. ¶ Ñ notā dū q̄ antiquꝰ hostis vniuscuiusqꝫ mores ⁊ ꝓdicōes intuet cui vicio magis sint homīes ꝓpinqui ⁊ illa obicit ante ipsor faciē. ad que ꝓgnoscit facilius mētē īclinari. ⁊ ibi querit causam no

cendi. vbi viderit quẽq; diligencius occupari. Vñ gre. xiiij. mor. Existunt enim qualitates morũ que ceteris vicijs sunt vicine. nã mores asperi aut crudelitati aut superbie solent esse ꝯiuncti mores autem blandi ⁊ pauloampliusleriores q; decet nõnũq; luxurie ⁊ dissolutõni iungũtur. Intuer g̃ inimici generis humani vniuscuiusq; mores. cuivicio sint ꝓpiqui ⁊ illa opponit ante faciem ad que ꝯgnoscit facili? iclinari mentem vt blandis ac letis moribus sepe luxuriam. nõnũq; vanaz gloriam. asperis vero mentibꝫ iram superbiã vel crudelitatez ꝓponat Ibi ergo decipulam ponit vbi esse semitam mentis conspicit. qz illic periculũ deceptionis inserit vbi viam nouerit esse ꝓpinq; cogitationis hec gre. Dicit eciã de eodem Leo ꝑp. Non definit ãtiquus hostis tẽptationũ laqueos vbiq; ptẽdere vt quomodo fidẽ credẽtium valeat corrũpere. nouit em̃ cui virus ĩfundit luidie cui ĩcitamẽta luxurie apponat nouit quẽ merore ꝯturbet. quẽ gaudio fallat. quẽ metu oppримat omniuz discurrit mores. omniũ scrutat affectus et ibi q̃rit causas nocendi vbi viderit quemq; diligencius occupari. hec leo papa. Vñ dyabolus prout dicit Hugo qñ decipe quemquam temptat prius naturã vniuscuiusq; intendit ⁊ in de se applicat. Vnde aptum homines ad peccandum aspicit blandis ⁊ leuibus moribꝫ sepe luxuriaz aut vanam gloriam proponit. asperis vero mentibus iram superbiã vel crudelitatẽ. hec Hugo Et ꝯsiderandu3 ꝙz dictũ aug. ꝙ non omnes cogitatões nostre male semper dyaboli instinctu excitantur. sed aliquando ex nostri arbitrij motu excitantur. Bone aũt cogitatões semper a deo sunt. hec Aug. Cum igit malignus spiritus interiora nostra ⁊ corporis motus p indicia exteriora tẽptare prevalet. necesse est vt virili ter ⁊ cũ bono animo contra tẽptamẽta ⁊ insultus dyaboli pugnemus. qz si viderit nos exterius ex pauore commutatos crudeli? ꝯ nos aiat. De hoc ioban. abb. mõ. sinai sic ait. Occurramus cũ gaudio ⁊ timore pulchro ⁊ bono certamine nõ dubitãtes nec timẽtes inimicos nostros. qñ in faciẽ animẽ nostre ituẽt. Quis nõ videant ꝙ si viderit eã ex pauore ꝯmutatã. tũc cõtra nos crudelius aiant itelligẽcia fraudulẽti. qõ timuimus. Igitur gaudenter ꝯtra ipos armemur nimiꝝ contra certantem. pmpte nullus cõcertat hec iohannes abbas. Filius

Utrum maligni spiritus possint temptare homines. Quz vlũt. R

Capitulum. XI Pater

Dire debes qõ antiquus hostis generis hũani ad nocendũ ⁊ tẽptãdũ sp anhelat ⁊ ni quãuis prauã vlũtatez ex semetipso habeat potestatez tñ nocendi hẽ non potest mĩ deus pmittat. Qõ hea. gre. pbat sic dicens Maligni spiritus ad nocendum nobis incessanter ãhelant sed cũ prauam vlũtatẽ ex seipsis habeant potestatẽ tñ nocendi nõ hñt. mĩ eos vlũtas diuia pmittat. Et tñ ipsi quidẽ iniuste ledere nõ possunt mĩ iuste pmittãt. hec gre. Vñ maligni spiritus pñt nocere hominibꝫ suadẽdo sz tus nõ cogẽdo teste beato Aug. q̃ õt. Dyabolus nõ cogẽdo sz suadẽdo nocz. solicitare ⁊ suadere põt. cogere nõ põt omnino hec Aug. Ergo antiquus hostis imissoz ⁊ intẽtoz malor esse potest sed nõ ipulsoz qz si ei subesset facultas ad ꝓpellẽdũ sicut ad suggerendũ nullus posset vitare peccatũ. Vñ sicut illi adest copia ad instigãdum. ita nobis

attributa ẽ libertas ⁊ virtus ad resistẽ
dum Nullus potest a dyabolo decipi
nisi ille qui ꝑbere voluit sue uolũtatis
assensuꝫ. De hoc Berenus ab. in sua
collatoe sic ait. Aduersarios quidem
nobis iugiter insidiari. qui cũcꝫ interi
oris hominis experti sunt pugnas du
bitare nõ possunt. sed ita dicimus hos
nostris ꝓfecti hoaduersari. vt eos tm̃
modo intentoꝛes maloꝝ nõ aũt eciaꝫ
impulsoꝛes esse credamus. Ceteꝝ nul
lus hominũ posset omnino vitare pec
catũ. qõcũcꝫ illi cordi hoꝝ nostris inge
re voluissent se eis quẽadmoduꝫ ad
suggerendũ. ita ecia ad ꝓpellendum
facultas violenta supperet cꝫobrem
ficut est in illis instigatiõis copia ita
nobis virtus respuendi siue acquie
scendi libertas est attributa. quoꝝ tam
potencia ⁊ impugnatões si primeici
mus ecia ꝓfectões atcꝫ aditoria ecõ
tra hoꝝ feram⁹. De quo dꝛ maior em̃
qui in nobis est. cꝫ qui in hoc mundo
cuius auxilia multoꝝ hmẽtiore mili
tant virtute. cꝫ aduersus nos illoꝝm
multitudo ꝓfligit. Nã bonaꝝ rerꝝ non
tm̃ suggestor ſꝫ ecia fautor atcꝫ ipul
soꝛ est deus. ita vt nõnũcꝫ nos eciam
luctos ⁊ ignorantes trahat ad salutẽ
Constat ergo neminẽꝫ posse a dyabo
lo decipi. nisi illũ q̃ ꝑbere sibi voluerit
siue voluntatis assensum. Ergo mãife
stum est nũquẽcꝫ delinquere. q̃ igru
entibꝰ auis cogitatõibꝰ nõ eis cõse
stim repulsam cõtradictiõis obiciat.
Nam resistite inquit ei ⁊ fugiet a vo
bis hoc Berenus. ¶ Et notãdũ
q̃ pius dñs ꝓsideras infirmitatem ⁊
fragilitatẽ hominũ. tẽptatões aduer
sarꝝ refrenat. ⁊ mala que electis eue
niunt modificat. vt simul nõ uemãt. ſꝫ
vt ipe temptatões tm̃ que fieri pñt. a
nimam tãgant. ⁊ vt temptameta que
cumulata ꝓmere poterãt. moderata
ac diuisa facilius tolerentur. De hoc
bea. gre. xxix. moꝛ. exponens illud vide
licet. Diuidit estus sup terram sic ait.
Hostis callidus quos luce iustitie em̃
tescere ꝓspicit. eoꝝ mentes illicitis de
sideriꝭ inflãmare ꝓtendit. vt plerũcꝫ
plus seuergeri tẽptationibus sentiant
cꝫ tunc cũ lucis interne radios non vi
derant. post lucem ergo estus sequituꝫ
qꝛ post illumiatõꝫ diuini muneris tẽ
tationis certamẽ augef. Recte uero
diuidi estus dꝛ. qꝛ nimiꝭ non singuli
omnibꝰ sed quibusdaꝫ vicinis ⁊ iuxta
positis vicꝭ fatigãtur. Alta quippe at
cꝫ inconꝑhensibilis sancti spiritus gra
cia cũ luce sua nostras mentes irradi
at. ⁊ temptatões aduersarꝝ dispensan
do modificat. vt simul non uemant. vt
ipe tm̃mõ que fieri possunt illustratã
tam deo animam tangant. vt cuꝫ tac
tus sui ardoꝛe nos cruciãt. ꝓfectioꝛes
incendio nõ exurãt. Paulo attestãte
qui ait. Fidelis deus qui nõ patitur
vos temptari supra id qõ potestis sed
facit cũ temptatõe ꝓuentum. vt possi
tis sustinere. Hũc ergo estũ aliter di
uidit callidus supplãtatoꝛ aliter mise
ricoꝛs deus ⁊ conditoꝛ ille diuidit. vt
per illum citius interimat iste vt eum
tolerabilẽ reddat. Et in scõo morali.
de eodẽ sic dicit. ¶ Sciendum
est sathane uolũtas sp iniqua est ſꝫ nũ
cꝫ potestas iusta. qꝛa semetipo habet
voluntatem. ſꝫ a dño potestatẽ. quod
em̃ ipe facere inique appetit hoc deus
fieri nõ nisi iuste pmittit. Et ñ in libꝛo
regum dicit Spũs dñi malus irꝛuit
in Saul. Eccevnus idẽcꝫ spũs ⁊ dñi
appellat ⁊ malus. dñi vicꝫ. per licenti
am potestatis iuste. malus autẽ p de fi
delium voluntatis iniuste. Sed ꝓside
randa est nobis in hꝭ dñi dispẽsatõ
sancte pietatis eius. quõ hodie nostrũ
pmittit ⁊ retinet ñlaxat ⁊ refrenat alia

ad temptandū dat sed subito ab alijs religat. Uñ dr ad sathan de Job. Omnia que hz in manu tua sunt tm̄ i eū ne extendas manū tuā. substanciā prodit. ꝙ quidē postmodū temptari traditurus est sed tm̄ non simul ad omnia relaxat hostem. nevndiqz feriens frangat ciuez. mala em̄ cū multa euemunt electis mira ꝺditoris gratia ex tpe dispensant. vt que coaceruata perimere possent diuisa tolerari. Hinc Dauid ait ꝓba me dñe ⁊ tēpta me ac fi aperte dicat. Prius vires inspice ⁊ vt ferre valeo tēptari ꝓmitte. hec gregori.

¶ Sciēdū ecia ꝙ sunt iter malignos spiritus quidā fortiores. ⁊ q̄daz infirmiores ad ipugnādum. vñ icipientes ⁊ nouiter ꝙuersi per infirmiores spūs tēptāt vel ipugnātur. robustiores vero ⁊ fortiores in virtutibus ac bonis moribꝫ maiorꝫ pugna demonuz ac fortior temptat ⁊ oppugnat. ⁊ hz vnuscuiusqz vires difficultas certaminis auget. ⁊ nisi clemētissimus dominus fin vires hominū temptatōes moderaret ⁊ refrenaret dēmonū incursus nullus eorꝫ nequicia ecia qui sanctiventur sufferre possent. De hoc Gerenus ab. in collatōe patrū fic ait. Illud nequaqz ignorare debemus. nō eē omnes spiritus eiusdē ferocitatis ac vesterq sed nec vnius quidē fortitudinis atqz versucie ⁊ incipiētibꝫ quidē atqz infirmis nōnisi īfirmiores spūs in certamine ꝺpari. Et hūs nequicūs spiritalibus supatis gradati sp aduersus athletaz cristi robustiorꝫ pugna succedit. ꝓ ꝺpatōe siquidē viriū ac pfectꝫ humani ecia difficultas colluctatōis auget. nullo etem̄ modo quilibet sanctorꝫ sufficeret taliū tātorꝫqz hostiū sufferre nequiciā vel īfidūs eorꝫ posset occurrere. sed neqz crudelitatez quidez ac seuiciam sustinere si nō certaret ꝓ nobis clementissimus arbiter atqz agonizet ꝓfidens cristus ⁊ exequaret colluctanciū vires ⁊ īmoderatos eorꝫ insultus repelleret ac retrenaret icursus. faceretqz cū temptatōe exituz vt sustinere possimus. Ceterꝫ nemo posset nō dico iuuenū quos videmus in hac heremo ꝓstātissime ꝺmorari. hz nec hac heremo ꝓstātissime ꝺmorari. hz nec hac heremo ꝓfectorꝫ quidē tantis taliū hostiū agminibꝫ circūseptus in hac heremo singularis habitare. si in ipis esset ꝓ voluptate sua nocendi vel temptādi facultas vel libertas. hec Gerenus ab. De eodem ecia beatus gre. ix. moza. exponēs illō Cōsiliuz ipiorum nō adiuues. fic ait. Quos nāqz ipios nisi malignos spiritus vocat. qui cū redire ipi ad vitā nequeunt. crudeliter socios ad mortem querūt. quoꝫ mimiꝫ ꝺsiliū fuit vt beatū Job diuina correptio tangeret. ⁊ q̄ in tranquillitate iustus extiterat. saltē ꝓ flagella peccaret. sed impiorꝫ ꝺsiliū dñs nō adiuuit. qz eorꝫ temptatōibus carnem iusti ꝓdidit. animaz negauit hoc in de finenter ꝺtra bonos ꝺsilium maligni spūs ineunt vt hi quos seruire deo inocue in tranquillitate ꝺspiciunt vexati aduersitatibꝫ ad voraginez culpe rapiant. sed eorꝫ ꝺsiliū acumine destruit culpa qz pius cū viribꝫ flagella moderat. ne virtute pena transeat. hz pastutiā fortiū īfirmitas humana excedat. misi enī misericors deus viri hoc tēptamēta modificet. nullus ꝓfectο esset q̄ malignorꝫ spirituuz insidias nō corruens posset hec greg. ¶ Sed ⁊ hoc ꝺsiderāduz ꝙ maligni spiritus tanto validius insurgūt contra dei famulos qñto magis cōspiciunt se ꝓ eos victos ac in amore dei feruidos ac bonis opibꝫ studiosius intētos. De hoc bea. gre. sic dicit. Quātuz antiquus hostis supatuz se ꝺgnoscit. tāto infidiari acrius nō quiescit. nā ad seruitutē

dei dum quis ꝓperat. acriores contra eū temptatōes excitat. Tunc eñ contra dei famulos hostis nostervalidius ꝯgredit ⁊ insurgit. dum ipos in amore dei feruidos ⁊ in sacro ope studio/sos assiduosq; ꝯgnoscit. Nam eciam sm q̄ dicit Hilarius. ī sanctificatis maxīe dyaboli tēptamēta crassantur q; victoriam magis exoptāt de sanctis sed oñipotēs deus mētes hominū in quocūq; statu existant temptari q̄n tum volunt malignos spūs nō ꝑmittit sed malicia eoꝝ reprimit ne electi ꝑ nimiā temptatōz vexati obruant ⁊ deficiant. qđ bea. Gre. xxvij. moza. exponens illud qđ domin? Beemoth. ait Qui fecit eū applicuit gladiū eius ficdicens Gladius quippe istius Beemoth ipsa nocendi malicia est. sed ab eo a quo bonus ꝑ naturā factus est ei? gladius. q; ei? malicia diuina dispēsatōe restringit. ne tm̄ mētes hominū ferire q̄tū apperit ꝑmittat. q̄ g̃ noster hostis ⁊ multū ꝑt ⁊ minus ꝑcurit eius gladiū pietas ꝯditoris ꝯstrīgit. vt replicatus intra eius ꝯsciencia lateat ⁊ vltra q̄ de sup iuste dispōit sese ī mētes hominū eius malicia nō extēdat. q̄ autez ad multa fortiter ꝑualet. hoc de principio humane ꝯditiōis pōt. q̄ vero a quibusdā vincit eius mimi ꝓgladius ab auctore replicat. Sed notādum q̄ multos exigētib; meritis ferire ꝑmittit. vt cū deū deserunt dānato hosti famulentur. ab electis vero valēt eius vincit. quo soli auctori oñiū humilius substernūt. q; igit ꝑ hoc q̄ ꝑmittēdo deo malignus spūs valde in/tolerabil demōstrat apte ꝯgnoscimus cū quāto hoste pugnamus. supest vt vnusquisq; nost̄ tanto se plenius auctori subiciat. q̄to ꝯtra se verius violētas aduersarij vires pensat. Quid nā ꝑ nos nisi puluis sumus. Quid vero ille misi vnus ex celestib; spiritib; ⁊ qđ adhuc maius est sūmus. Quid ergo de ꝓpria virtute audeat qñ ꝯtra āgelor̄ pricipē puluis pugnat. ꝫ q; supnor̄ spūū ꝯditor terrenū corpus assumpsit recte iā superbiētē angelū humil pulvis vicit. nāq; dignū est vt vincatur a puluere qui fortem se credidit de terro creatore. vt agnoscat supatus. q; de se elatus sit. sic superbia meruit deici. sic humilitas exaltari. qtūs ⁊ celestis spiritus erigendo se tartar̄ toleret. ⁊ terram possidens humilis fine termino sup celos regnet. hec Gre.

Ñ cū aliquis cogitatōes malas sibi aduenientes supat. nō sibi de hoc victoriam tribuat. sed deo. q; nisi adiutorium dei ⁊ timor dñi qui cordib; fidelium ꝑ donū sancti spūs infundit adesset et carnalia desideria reprimeret. neq; q̄ homo tēptatōib; ⁊ prauis cogitationib; resistere posset. De hoc beat? gre. xxvij. moraliū tractās illō. Quid ꝯclusit hostis mare sic dicit Quid est mare nisi cor nostr̄ furore turbidū. rixis amaruz. elatōe superbie tumidū. fraude malicie obscur̄. qđ mare quātū se/uiat attēdit. quisquis in se occultas cogitacōnū tēptaciones intelligit. Ecce eñ iam puersa relinquimus iā de sinistris rectis inhęremus iaz praua opera foris abscidimus sed tm̄ latenter in tus/ea cū qua huc venimus vite exteriꝰ ꝓcella fatigamur. quaz nisi respectus iudicij eterni pauor torꝰmēti īmēsiq; timoris claustraq; ꝯstringerēt. cuncta in nobis penitus superdificati opis fūdamēta corruissent. si eñ qđ ꝑ suggestionē seuit intrisecus ꝑ deliberatōnē cōem foras erūperet. vite nostre fabrica funditus eversa tacuisset. iniquitate nāq; ꝯcepti ⁊ in delicto educati vel editi ⁊ ꝑ infite corrupcōis molestias pugnā nobiscū huc deferimus. quam

cū laborevincamus. Vñ de hoc mari dicitur. Qñ erumpebat quasi devulua procedēs. Vulua enī prava cogitationis adolescentia est. ō qua p Moysen dñs dicit. Sensus ⁊ cogitatō humani cordis prona est ad malū ab adolescentia sua. Corruptōis nāq; malū qđ vnusquisq; nostr̄ ab ortu desiderioruz carnaliū sumpsit in pfectu etatis exercet ⁊ nisi hoc citius divine fortitudinis manus reprimat. omne pdite nature bonum repēre culpa in pfunduz vrat. Nemo igit cogitationū suaruz victoriaz sibi tribuat cū veritas dicat Quis pclusit hostū mare. qñ erūpebat quasi de vulua procedens. q; nisi ab ipo cogitatōis primordio cordis fluctus divina gracia retineret. tēptationū pcellis mare seviens terrā proculdubio hūane mētis obruisset. Solus ergo dñs hostū mare pclusit q̄ p̄uis moribo cordis claustra īspirate formidinis obicit. Vñ bñ subiūgit. Circūdedi illud terminis meis Terminis suis dñs hoc mare circūdat q; cor nostrū temptatōibo tumidū occultis vel nor distributōibo mitigat. mō agēs ne prava suggestio ad delectatiōz veniat. modo ne prava delectatō ad psensū prumpat. Qui ergo illicitos motus cordis respicit ⁊ in quibusdā eos vsq; ad consensum venire phibet in quibusdaz vero illos eciā ad delectatōz restrīgit nimi⁹ furenti mari terminos imponit vt neq; q̄q; in ope exeat sed intra finum mētis tēptatōnū submurmurationis sevnda collidat lxc gze. Notandum eciā q̄ dyaboli tēptamēta nō solum electis nō nocēt sed pfunt. ḍa dum tēptant in humilitate conservā tur ⁊ in pugna spūali erudiūt ⁊ rō i pñti ⁊ in futuro tēptatōes huiusmodi saluti iustoz deserviūt. qđ bea. Greg. aliqualiter tāgit. xxxiij. mo. exponēs illud Nūquid feriet tecū pactū subaudis vt mecū ⁊ accipies eū servū sempiternuz subaudis vt ego faciat. Solerter intuēduz est q̄ pactū cū dño Leuiathan iste feriat vt sempiternus ab eo servus habeat. In pacto nāq; discordantiū prīū voluntas implet. vt ad votum suum quisq; puemiat. ⁊ iuria ad votum suum quisq; puemiat. ⁊ iurgia desiderato fine pcludat. Antiquus itaq; hostis a sinceritate divine īnocēcie malicie sue face succensus discordat. sed ab eius iudicio eciā discordat. sed ab eius iudicio eciā discordādo nō discrepat nā viros iustos semp̄ maliuole temptare appetit. sed tñ hoc dominus vel misericorditer fieri vt iuste pmittit. hec ipa ergo temptatōis licentia pactū vocat. in qua ⁊ de fidelium temptatoris agit ⁊ tñ p ea mirorium temptatoris modo voluntas iusti dispēsatoris implet. Erudiens enī electos suos dñs sepe tēptatori subicit sed hac ipa tēptatione dispōit. vt qui elati pire potenant humiliati a pditōe servēt. Decreto ergo dispositōis ordine vñ seuire pmittitur iniquitas dyaboli. inde pie pficit bonitas dei. Et bene ex hoc pacto qđ cū dño ferire dr servus accipi perhibet q; ñ obtpat nutib⁹ superne gracie. vñ exercet iram nequissime voluntatis sue. Seruꝰ ergo ex pacto est. qui dñi voluntatem suam īplere permittit. a supernō filij volūtate ligat vt electos dei volentes tēptet. ⁊ temptando nesciens pbet. sed q; tā diu in electoz vita vsib⁹ servit q̄ diu malicie sue nequiciā suā tēptatōibo exercere potuerit. hoc aūt i loco nō solū ex pacto seruus sed sempiternꝰ seruus accipi dr. inuestigare pellimur quō ⁊ pñtis vite terminū servire cū dño in pñtis vite terminū servire cū dño in pperuum demonstremus. Hecq; enim tūc iustos celesti felicitate pollētes ad huc temptare pmittimur. cū añ eozuz oculos eterne gehenne ignib⁹ mācipa

tur qz neq; in illa eterna beatitudine tẽptatõibus eruditẽdi sunt. in qua iaz temptatõnũ laboribꝫ remunerãt. sed cũ leuiathã iste cuz suo corpore reprobis vicz oibꝫ flãmis vltricibꝫ tradi/tur. quibꝫ sine fine cruciet. quos sciliz cet cruciatus dum iusti ꝓspiciunt ĩ dei laudibꝫ crescũt. qz ꝛ in se cernũt bonũ quo remunerati sunt. ꝛ in illis ꝓspi/ciunt malũ qđ euaserũt ꝛ cꝫuis ex visi/one dñica eoꝝ gaudiũ nõ sit quo cre/scat tãto magis tñ auctori suo debito res esse se sentiunt. quãto ꝛ bonũ cer/nunt qđ iusti remunerati percipiunt. ꝛ malum qđ misericordiez adiutivi cerunt. ideo sivtilitati iustoꝝ ꝛ hic tem ptatõ leuiathã istius ꝛ illic dãnatio pficit sempiternus seruus est dum dei laudibꝫ nesciens seruit. ꝛ illic eius pe/na. ꝛ hic voluntas iniusta. lxc Greg.

Filius

Desidero scire quare nõnũcꝫ reli/giosi viri paciant repiditatem ꝛ quandã ignauiã in operibꝫ bonis et in diuino cultu ꝛ amore dei. de quibꝫ aliquam informatõz habere a te pater exposco

Ca XII Pater

Dilire debes qđ repiditas seu defidia mẽtis siue corporis solet euenire tripliciter. Primo ꝓpter negligenciam ꝓpriã. cũ remisse se hz homo ĩ spũali exercicio vel cũ corz suũ non custodita norꝫs ꝛ supuacuis cogitatõibꝫ vel cuz aliquis mmis sibi indulget de ꝓmodis corpo/ralibꝫ vicz de cibo de potu somno ꝛ ce teris. que prinẽt ad ꝓmodũ corpis. ꝓpter huiusmodi em negligencias in currit repiditas ꝛ sterilitas mentis et corporis que repidũ facit hominem. in dilectõe dei ac ceteris operibꝫ bonis Secũdo repiditas siue defidia solet e uenire ꝓpugnatiões dyabolicas. qđ accidit qñ homo facit qđ in se est bo/nis opibꝫ insistendo. ꝛ tñ ꝑ subtilẽ tẽ/ptatoꝛ calliditatẽ efficit accidiosus ꝛ repidus mẽte ꝛ corpe ad exequẽdũ opus bonũ. ꝛ ad ea que ptinent ad sa lutem. Tercio repiditas solet euenire ex dispensatõe aut permissione dei. ꝛ hoc ꝓtingit quando deus gracią suã subtrahit homini ꝛ paulisper derelicꝫ vt ex hoc homo ĩ ꝓpria infirmitatẽ hũi liter intuens sup puritate cordis quã prius ex dono gracie dei habuit se nõ extollat ꝛ post recupatã gracią eãdez postmodũ cũ maioze diligẽcia ĩ se stu deat conseruare. De quo Daniel ab. in collatõe patrũ sic ait. Triplita no/bis a maioribus racio sub sterilitate mẽtis est tradita. aut em de negligen/cia nostra. aut impugnatiõe dyaboli. aut de dispensatõe dñi ac ꝓbatiõe no/stra descendit Et de negligẽcia quidẽ cuz vicio nostro rpe pcedẽte incircũ specte nosmetipsos ꝛ remissius exhi/bentes. ꝛ ꝑ ignauiaz ỏsidią norꝫs co gitatõibꝫ pasci terrã cordis nostri. spi nas ꝛ tribulos facimus germinare. q̃ bus ĩ ea pullulantibꝫ ꝓsequẽter effici mur steriles ab oĩi spũali fructu ꝛ cõ templacõe ieiunij. De ĩpugnatõe vo dyaboli cũ ecią bonis nõnũcꝫ studꝫs dediti callida subtilitate mẽtez aduer sario penetrãte vl ignorãtes optimis intentõibꝫ abstrahim vl iuiti. dispen satõis aũt ac ꝓbatiõis dñi duplex est causa. prią vt paulisper a dño derelic ti ꝛ mentis nostre ĩfirmitatẽ hũiliter intuẽtes sup pcedẽtẽ puritatẽ cordis que nobis est illius visitatiõe donata nullatenus extollamur. ꝓbãtesq; nos ab eodẽ derelictos gemitibꝫ nostris ꝛ industria illũ letície ac puritatis statũ recupare nõ posse intelligam?. ꝛ pte/ritam cordis alacritatẽ nõ nostro stu/dio. sed illius nobis dignatiõe colla

tam ꝙ presentem de ipsius rursuꝫ gra/
cia ꝙ illuminatõe esse poscendã. ¶De/
cundaverodꝫbatõis est causa. vt per/
seuerancia nostra vel mentis ꝓstancia
et desiderijũ ꝓpositũ ꝙ q̃ intẽtõe cor/
dis vel oracõnũ instancia deserentem
nos visitatõꝫ spiritus reqramus mãi
festetur in nobis. ac piter ꝓgnoscen/
tes. cũcto labore amissum ꝫistud spiritu
ale gaudiũ ꝙ puritatis leticia ꝓquira/
tur sollicitus. inuentã custodire ac te/
nere attencius studeamus. quẽadmo
dum erem negligencius custodiri so/
let. quicquid credit facile posse recu/
perari. hec Daniel ab. ¶ Et no
tandũ ꝙ sunt religiosi aliqui qui tem/
ptant ex difficultate bñ opandi. hñt
nãqꝫ aliquã bonã voluntatẽ. sed non
fortem. nã quidẽ horror terret eos cuꝫ
cogitant de ꝓfectu spũali quasi dicãt
apud se. bona esset victoria. sed dura
ẽ pugna. dulce premiũ. ſzlabor merẽ
di grauis. sic exploratores missi ĩ ter
ram ꝓmissiõis reuersi ꝓmẽdabãt dul
tatem terre ostensis fructibꝫ eius. sed
terruerunt plm ꝑ difficultate expug
natõis hostiũ ꝙ certitate inhabitãtiũ
ita religiosi quidẽ explorãtes terram
ꝑ scripturas q̃ magna gaudia celi pre
dicant. sed pugnas tẽptatõnũ ꝙ labo/
res spũaliũ exercitioꝫ. ita exhorrẽt. ꝙ
pocius in dserto mori volunt q̃ intro
duci ĩ terrã ꝓmissõis. hec ẽ magis vo
lũt quodã torpore ĩ quodã mediocri
statu remanere inter secularẽ vitam ꝙ
spũalẽ quasi ĩter egiptũ ꝙ terrã ꝓmis/
sionis in deserto aridę ꝓuersacõis. q̃
ꝑ laborẽ ꝙ terribiles pugnas puenire
ad graciam ꝓfectõis. Gigantes ecia
terre miranꝫ ꝙ timent cũ magnoꝫ fac
toꝫ virtutes ꝓsiderant ꝙ de ꝓpria puri
tate diffidentes. illoꝫ ꝓfectõꝫ attige/
re nõ humilitate sed pauidi desperãt
¶ Uñ ecia tam pauci ad ꝓfectiõꝫ
peruenĩũt qz illi soli ꝓfecti sunt ĩter te
ligiosos q̃ in pugna tẽptatõis ꝙ exer/
cicio virtutis infatigabiliter ꝓstãtes
fuerint pugnando ꝓtra tẽptatiões et
resistendo malis vsqꝫ in finẽ. Miseri
cors eciam deus quo difficilius qs in
tẽptatõis pugna cerrauerit eo maio/
ris ꝓfectõis ei graciam in pñti retri/
buet. ꝙ maioris glorie ĩ futuro vñ qui
libet religiosus studere debet. vt ꝓfici/
at ꝙ non deficiat in vita virtuosa. ꝙ re
ligiosa ne ꝓtingat eũ cadere a statu vir/
tutũ ꝙ bonoꝫ opum. nam paulati suc
crescentibꝫ vicijs ex negligencia ꝙ im
pugnatõe dyaboli expellit mens a sta
tu virtutis. De hoc theodorus ab. in
collatõe patꝫ sic ait. Lapsus quispiaz
neq̃qꝫ subitanea ruina credendus est.
sed per longã mentis incuriam pau/
latim virture amimi decidẽte ꝙ hoc
sensim vicijs decrescẽtibꝫ casu misera
bili ꝓcidisse. añ ꝓtritõꝫ eñ precedit in
curia. ꝙ ante ruinam mala cogitatio.
quemadmodũ domus nũq̃qꝫ subitaneo
ad ruinã ꝓcũbit ĩpulsu. nisi lõga ĩha/
bitanciũ desidia stillicidijs primũ ꝑ
uissimis penetrãtibꝫ corrupta. sensiz
fuerint monumẽta tectoꝫ. quibꝫ per
vetustaz negligẽciaz ꝙ maiorẽ modũ
pate factis atqꝫ collapsis riuariz. post
hec ĩfluit pluuiaꝫ ymbrũq̃qꝫ tẽpestas
Sñ anime euenire spũaliter salomon
ita dsignat. Stillicidia inquit eicĩũt
hominẽ in die hyemali ꝺ domo sua.
Eleganter ergo mentis incuriaz domo
ꝓpauit. tectoq̃qꝫ neglecto ꝓquam prio
quidẽ velut minutissima q̃dam pene
trant ad aiaz stillicidia passionũ. que
si velut pua ꝙ leuia negligit. corrum/
pit rignaꝝ trutũ ꝙ post hec ĩfluunt ym/
bre latissime vicioꝫ. ꝑ quẽ in hyema/
li die idest in tpe tẽptatõis ingruente
tẽptatõe dyaboli expellit mens ꝺ ha
bitatõe ꝝtutũ. in q̃ scz aliqñ circũspec/

ram diligenciam retinēs velut ī do/
mo ꝓprie possessionis requieuerat. hec
Theodorus ¶ Unde omps deus
cū cernit monachum ac religiosū cir
ca salutē anime sue eē negligentē aut
in exercitatiōe virtutū torpentem. p/
mittit eum incidere in temptationes
ne ꝑ ociositatē ⁊ talē negligēciam ad
deteriora declinet. Facit aūt hoc de/
us diligentibꝫ eū vt illos magis cau/
tos reddat in his q̄ ꝓtinēt ad salutez
De hoc ysaac Abbas sirie sic dicit.
¶ Monachus qui nō seruit deo iuxta be
neplacitū eius nec studiose laborat ꝓ
salute aīe eius sed erga vtrū acqui
sitōz sc hz negligenter ꝓmittit vtiqꝫ
a deo in tēptatōes incidere ne ꝓnimi
am ociositatē suā ad deteriora declīet
ob hoc em̄ ꝓicit dñs tēptatōes supꝑ pi
gros ⁊ negligentes vt in ipis ⁊ non ī
vanitatibꝫ meditent. facit aūt hoc de
us diligentibꝫ eum. vt castiget eos. ⁊
faciat sapiētes. ⁊ ipos suaz deceat vo
luntatē. quos q̄n ad eū orant audit? nō
exaudit quousqꝫ fessi sint ⁊ sciant pro
certo. ꝙ hec sibi ex sua negligētia ꝓ/
gūt hec Ysaac ab. ✠ Cōsideran
dū quoqꝫ ē. ꝙ q̄dā sunt valde ꝓplexe
⁊ subtiles tēptatōes malignoꝝ spiri/
tuuz. quas ecīā pfecti viri vix ꝓben
dere ⁊ intelligere possunt. De qbꝫ Jo
han. ab. montis sinai sic ait. ¶ Multuz
difficulter ꝓprehensibilis est maligno
rum spūum malignitas in hoc. quō de
liciātes ⁊ saturati plerūqꝫ vigilanci?
vigilamus. ieiunantes aūt miseria
qꝫ affecti aut debilitati somno miserā
de submergim̄ tacētes ⁊ remote degē
tes indurā̄. ⁊ cū societate ꝓpūgim̄
famescētes. ⁊ extenuati abstinētia in
somnis temptā̄ ⁊ repleti fine tēpta/
tōe manemus īdigencia ⁊ penuria ob
scuri ⁊ aridi ac īdeuoti afficim̄. ī ꝓtari
one vo vim̄ hylares deuoti ⁊ faciles
ad cōpunctionē. ad ista qui pōt ī dño
illuminet eos qui sine lumine sunt.
Nos em̄ in his sine lumine sum? Ve/
runtamē hoc dici? ꝙ hec tlis cōmuta/
tio ⁊ vicissitudo nō ip̄e ex demonꝝ fit
sed est qñqꝫ ex ꝓplexiōe ⁊ natura. De
grauibꝫ istis ad discernēdū casibꝫ sin
cere ⁊ humiliter deū deꝓcemur. Ple
rumqꝫ vero ⁊ diuina dispensatio ī con
trarꝫ sua nos benignitate vt ingratos
ꝓuemēs vult visitare ⁊ a nobis ꝓpo/
mia elationē ⁊ ꝓpriā reputatōz exclu/
dit ⁊ remouet. hec Johan. ab. ¶
Sed ⁊ hoc notanduz. ꝙ sunt diuersa
ꝑcussionū genera per que deus solet
punire nōnullos in hac vita. De hoc ī
quadā sūma sic dr. quīqꝫ ex causis de/
us punit aliquos in hac vita. Et notā
tur ī his vbi Est qui torquet ne fa/
stus ei dñet. vt Paulus cui datus est
āgel? sathane ne magnitudo ꝛuelatō
nū cū extolleret Est q̄ torq̄t vt puri?
iñ ꝓficiat vl sic vt ei meritū cumulet
vt Job ⁊ Thobias ⁊ mlti alq̄. Est qui
torq̄t deus vt sic glorificet vt cec? na
t?. De quo dñs ait. Nec hic peccauit
nec parētes eius sed vt mānifestentur
opa dei ī illo. Est q̄ torq̄t vt perꝑtuo
crucietur vt Sodomite Herodes Bathā
⁊ Abyrō Est q̄ torquet vt crimē puri
ficet vt Maria soror Moysi ⁊ quotri
die mlti cristiāi quos dñs flagellat vt
ꝙuertāt. De hoc ecīā hēt ī ꝓlogo su
ꝑ Job vbi btūs gr̄e. sic dr. ¶ Notādū ꝙ
percussionum diuersa sunt genera.
Alia nāqꝫ est percussio. qua peccator
percutitur. vt absqꝫ retractōe pumat
sicut peritur iudee dicit. Plaga ini
mici percussit castigacione crudeli
Aliqñ peccator ꝑcutit. vt corrigat vl
ī eua. Ecce san? factus es iā noli pec
care. ne tibi aliqd deterius cōtingat.
verba em̄ saluatoris indicant quia
peccata p̄cedētia vī uloris exigebāt.

Aliqñ aliquis nō p̄ p̄terita culpa dilu
enda sed p̄ futura vitanda p̄curīt. qō
apte Paulus de seipō testat dicens.
Ne magnitudo reuelacionū extollat
me. datus est mihi stimulus carnis ā
gelus sathane. Qui em̄ nō ait q̄ extu
lit ꝫ ne extollat apte īdicat q̄. a p̄cus
sione illa ne euenat p̄scīt. non em̄ q̄
euenit culpa purgatur. Nonnūq̄ vo
quisq̄ nec p̄ p̄terita nec p̄ futura im
quitate p̄curīt. sed vt sola diuina vir
tutis p̄tencia monstret. vt dicit dñs
de ceco nato. nec q̄ hic peccauit ꝛc
In qua manifestatōe quid agit. misi vt
ex flagello meritor̄ vt? augeat. Et cū
nulla iniquitas p̄terita tergit. magne
pacīē fortitudo generet. hec greg.
B Sed p̄ quēcūq̄ modū religio
sus tribulet vel flagellet siue p̄ tempta
tiones aut altas qualescūq̄ tribulatō
nes ñ dēsperare aut deficere sed paci
enter ꝛ cū humilitate sustinere manū
ꝛ flagella dñi q̄ nequaq̄ de relinquit
timentes ꝛ sperātes in se. sed liberabit
a temptatōe ꝛ post tribulatōꝫ gaudiū
et exultatiōꝫ cordi infundet. De hoc
Sara in libro Tobie sic dicit. Bene
dictū est nomē tuū deus patrū nostro
rum qui cū iratus fueris miser icordi
am facis ꝛ in tpe tribulatōis peccata
dimittis his qui inuocant te. Hoc au
tem p̄ certo habet omnis qui colit te.
q̄ vita eius si in p̄batōe fuerit corona
bit si autē ī tribulatōe fuerit liberabi
tur. ꝛ si in correptōe fuerit ad miseri
cordiā tuam venire licebit. nō em̄ de le
ctaris in p̄ditōib⁹ nostris. q̄ post tem
pestatē trāquillum facis ꝛ post lacri
mationem ꝛ fletum exultatōꝫ īfundis
hec illa sara. Omnipotens eciaꝫ deus
eos quos diligit diuersis castigation̄
bus affligi permittit. ꝛ ideo hoc facit
ne mens eor̄ dum in rebus trāsitor̄ys
ꝛ invanitatib⁹ seculi plusq̄ debet dele
ctatur ab amore Ditor̄is se diuidat ꝛ
idcirco p̄ aduersa temptatur. vt fugi
ens ad auxilium sui creator̄is ꝛ sentī
ens ab ipso adiutor̄ium ꝛ consolatio
nem in suis temptatōib⁹ ꝛ tribulatio
nibus eo feruencius eum diligant. et
suum affectum frequēcius in eum di
rigant. a quo tot beneficia se sentiunt
esse consecutos. Filius

v Pcre eciam vēsi derantē cupio.
quomodo se homo habere debeat
in p̄sperīs ꝛ in aduersis. ne contin
gat eum cadere in lapsum peccati

C

Capitulum XIII Pater

Hoc scire debes
q̄ xp̄i fideles ac maxime reli
giosi in vno statu p̄manere nō possunt
aut em̄ consolantur p̄ p̄speram siue
sint spūalia siue temporalia. aut tribu
lantur p̄ aduersa. hoc est p̄ viciorū tē
ptamēta vel diuersar̄ passionuꝫ flagel
la sed quilibet timens deum debet esse
quasi ambidexter. vt in p̄speris euen
tibus siue sint spūales siue tēpales re
neat humiliratem. ꝛ in aduersis qui
buscunq̄ habeat pacientiaꝫ. vt p̄ p̄o
spera non trahatur ad noxiam volūta
tem ac voluptatem nec per aduersa du
catur in desperationeꝫ. De talib⁹ reli
giosis ꝛ ambidextris. Theodorus ab
bas. in collatōe patruꝫ sic dicit. Isti
sunt qui figuraliter in scripturis sanc
tis ambidextri vocātur. vt ille Hioth
in libro iudicum describitur fuisse. q̄
vtraq̄ manu vtebatur p̄ dextra quā
virtutem ita poterimus nos quoq̄ in
tellectualiter possidere. si ea que p̄o
spera sunt dextraq̄ censentur. ꝛ ea q̄
aduersa sunt finistra dicātur bono rec
toq̄ vsu ad p̄ficerī? dextrā p̄mere
vt q̄cūq̄ fuerīt illata fiāt nobis arma
iusticie. Duab? namq̄ p̄tib⁹ et vita

dixerim eciam manibus interiorem hominē nostrū subsistere puidemus. nec quisq̄ sanctorū carere hac simistra quā dicimus potest sed in hoc virtus perfecta discernit. si vtrāq̄ in dextram benevtendo puertat. Et vt manifestius hoc qđ dicimus possit intelligi habet vir sanctus dextrā successus vicz spiritales in qua tūc psistit qñ feruēs spiritu desideriis ꝛ pcupiscētiis oīibus dñat qñ ab oīi dyabolica īpugnatō ne securus absq̄ vllo labore atq̄ difficultate vicia carnis vel respuit vl abscidit. cū sublimatus a terra vniuersa prescientia atq̄ terrena velut inanē fumuz vnibrāq̄ vacuā ptēplat. ꝛ vt mox trā situra pcernit cū futurā p excessū mēris nō solū ardentissime pspicit alias pcupiscit. verūeciā clarius intuet cuz efficacius pascit spiritalib⁹ thesauris. cū lucidi⁹ reserata sibi pspicit celestia sacramēta. cū oratōes purius atq̄ alacrius emittit ad deum. cū spūs ita ardore succēsus ad ea que inuisibilia sūt ꝛ eterna. tanta em̄ alacritate transmigrat. vt neq̄q̄ se iā credat in carne psistere. Habz similiter ꝛ simistrā cū temptatōe ꝛ turbinib⁹ īplicat. cū ad desidia carnis īcēriuoz estib⁹ inflāmat cū ad iracūdie furoz ē pturbatōnuz igne succēdit. cū supbie seu renedorie elatōe pulsat. cū tristicia mortez opante deprimit. cū machinis accidie et impugnatōe pcutit cūq̄ oī spiritali fervoze subtracto quodā torpore atq̄ irrōnabili meroze torpescit. vt nō solū cogitatōib⁹ rectis ac feruētioribus deseruat sed eciam psalmus. oratio. lectio. remotio celle. simul horreāt ꝛ intolerabili quodā tedioq̄ fastidio vniuersa soꝛdeāt instrumēta virtutū. quib⁹ cū pulsatur monachus simistris pribus se ignoscat vrgeri. Quisquis igitur in illis que dextre pris esse diximus minime fuit elatus. ꝛ in istisque simistre partis sunt viriliter dimicās. nulla ō speratōe pciderit. at pocius de contrarijs arma q̄dā paciētie ad exercicium virtutū assumpserit. vtraq̄ manu vitur pro dextra. ꝛ in vtroq̄ actu triumphator effectus. tā de simistro statu q̄z dextro palmā victorie consequet. Erimus igit ambidextri. qñ nos quoq̄ rerum pñciū copia. vel inopia nō mutauerit. ꝛ nec illa nos ad voluptates noxie remissionis īpulerit. nec ista ad desperatōz attraxerit ꝛ querelam. sed similiter deo gracias in vtroq̄ referentes parē fructū ō secūdis aduersisq̄ capiamus. qualez se ille verus ambidexter doctoꝛ gentiū fuisse testatur dicēs Ego em̄ didici in quib⁹ sum. sufficiēs esse scio ꝛ humiliari scio et habundare vbiq̄ ꝛ in omnibus ꝛ ad omnia īstructus sum ꝛ saturari ꝛ esurire. habundare. ꝛ penuriam pati. omnia possum in eo qui me confortat. hec Theodor⁹ abbas ¶ Et notandum q̄ per contemptum prosperorun et delectabilium ꝛ per fortem sufferenciam aduersorum perueniꝛ ad cordis trāq̄llitatem et pacem. Quorum vnum agitur per abstinentiam non soluz que est in cibo vel potu sed in omnibus in quibus delectatio carnalis vel huius seculi consistit. Alterum vero fit per patientiam cum aduersa viriliter sufferuntur. De hoc Richardus de sancto victoꝛe sic dicit. Magna pax ꝛ trā quillitas cordis est. nulla huius mūdi oblectamenta concupiscere. nulla ei⁹ aduersa formidare. quorum vnuz per abstinenciam. alterum per pacientiā obtinetuz. Quid em̄ de oblectamētis huius mundi pcupiscitur. que oblata delectamenta amore abstinentie recusat vl qđ ō huiꝰ mūdi aduersitet. q̄ virtute paciētie roboratꝰ ō illatis eē mal

triumphat. Vñ de apostolis scriptū ē Ibant gaudentes a ꝓspectu concilij. Et ꝑ paulū dr. In tribulatōe gaudentes. Ad beatitudinē ergo animi spectat. vt quicquid ꝑ amore dei caro durum est tolerat. Vñ em̄ corpus atteritur. ꝓscia exhylarat. Et quo quis exterius videt infelicior. eo interius cōstat esse beatior. qui em̄ ꝑ amore dei afflictōz corporis diligit. ⁊ ꝑ celesti desiderio seculi voluptatē odit. ꝑfecto hostē suū vbicz declinare poterit. Et Notandū q̄ nō solū illaz que in cibo ⁊ potu est abstinētiā intelligere debemus. ymo ꝑ abstinētiā ⁊ patiētiā intelligamus oīes superfluas delectatōes ⁊ corporis afflictōes. que ꝑ quincz sensus carnē dr delectāt. aut cruciant. hec Rich. Debemus ergo temptatōib⁹ resistere dyabolicis ⁊ si possumus peccatis venialib⁹ omino i hac vita carere. debemus tm̄ peccatis mortalib⁹ que nobis a spiritib⁹ malignis suggerūt fortiter repuguare. vt premiuz assequi valeamus vite eterne. De hoc habet in glosa Nicolai de liyra in Epla.i.ad cor. sup illo. Qui existimat se stare vicz in deo ꝑ bōa opa ⁊ bñ dr existimat. qz nescit homo vtrum amore dignus sit aut odio. pōt tñ de hoc hē aliquā ꝓiectu rā videat ne cadat ad īpulsuz temptationū. ⁊ ꝓpter defectū hūane fragilitatis ido subdit. Tēptatōws nō appetat mīsi hūana. i. nō inducat ws in cōsensum ⁊ operatōz peccati. tēptari em̄ nō est malū. sed virtutū exercitiū si tēptatiom̄ viriliter resistat. ꝓpter qd̄ in ꝑsona viri perfecti dr. illd̄ ps. ꝓba me dñe ⁊ tempta me mīsi hūana id est illa tēptacōe q̄ vitari non pōt totaliter ab hōie in pñti vita scz de peccato venali Dd̄ aūt tēptatōi ad peccatū mortale ducenti valeat homo resistere cū adiutorio dei ostendit dicens. Fidelis aūt deus in ꝓmissis īplendis. qui nō patietur ws tēptari sup̄ id qd̄ potestis. qz ꝓmisit adiutoriū in tēptacōib⁹ posituī si fideliter recurrāt ad ipsum. ido subditur. Sed faciet ecia cum tēptatiōe prouentum ws totaliter adiuuās. vt ipsa tēptatio vobis proueniat ad augmentum meriti per eius supationem ideo subditur. vt possitis sustinere id est temptatōib⁹ prevalere hec glosa

E Et sciendum ꝙ oīm̄ potens deus nō permittit fideles suos temptari supra id quod possunt. qz si dat dyabolo temptandi licentiam. dat eciam sustinentib⁹ temptacōz resistendi graciaz. Vñ si nō possumus ꝓpter impedimenta temptacionuz sp̄ esse immunes ab omni peccato necvno modo ⁊ incessāter adhērere deo. debemus tñ adhibere omnē diligenciam. ne per nostraz negligenciam fugiter diuellamur ab eo de hoc in quadaz glosa sic dicit. Fidelis deus qui nō patit suos temptari supra id quod possunt. dum em̄ dyabolo licenciam dat temptandi. eciam temptatis resistendi graciam dat. igitur eciam si nō est in nobis ꝑfectio angeli nō sit in nobis ꝓsumptio dyaboli. vt qui nō possumus vt īmunes a peccato vmfozmiter et incessanter adhērere deo neqquaz irrecuperabiliter diuellamur ab eo hec glo. Igit oīes q̄ sunt i statu ꝑficientiū adhibere dēt oīm̄z diligentiam. vt a victis ⁊ peccatis se abstineāt ⁊ in virtutib⁹ ac bonis operib⁹ se exerceant. ⁊ temptatiōib⁹ quibuscumcz sibi occurrentibus fortiter resistant. sancte et laudabiliter viuant. vt imitatozes apostolorū ac aliorum sanctoꝝ esse possint. ⁊ sic ad eterna beatitudinem peruemire. Dicit quibus Crisostomus. sic dicit. Scit deus q̄ sint ei? nouit em̄ illos q̄ i illo ꝑfidūt. q̄ toto cord̄ ad eū accedūt q̄ i ꝓ

sito pseuerãt.qui sancte viuere studẽt qui delectationes calcant. ⁊ cupiditates mundi.qui carnis affectus cõprimunt qui omnib⁹ suggestionib⁹ manu cordis repugnãt.qui inviscer ibus pietatis semp gradiuntur.hi tales cultores dei sunt. Apostolor imitatores pe dissequeq beatitudinis hec Criso. Habemus itaq ia de temptatõib⁹ diuersis prout dñs donare dignatus est explanarum qd ptinet ad pficientes.quor status vt dictũ fuit supra ꝓsistit tercio loco in temptacõnũ ppessione atq sic pater de statu pficienciũ ⁊ in quibus idẽ status dependeat.vicz in vicior⁹ detestatione virtutum operatione.ac temptationum perpessione.

Incipit tercius liber malogranati.

Distinctio I Filius

Postquam informatus sum a te o pater de statu pficientiũ. Huc desidero. Et primo in quibus ꝓsistat idem status perfector de hoc cupio per te edoceri.

Capitulum I Pater F

Vere desi fili q status pfectorum vt supra dictũ est cõsistit in tribus videlicet i cordis mundicia siue puritate.in dei caritate. ⁊ i additor⁹ omniũ detẽplatõe. Primus status perfector dependet in cordis puritate.qr quãto quis cor magis purgatũ habet tanto pfectior in sancta vita reperitur. Cui bñ ⁊ apte dimissa sunt illa vt supra dictus patuit.quevia dant ad mundiciam seu puritatẽ cordis .scz pma peccator.detestatõ vicior.opacio virtutum.ac ppessio tẽptationu⁹.hec enim sunt per que ad cordis quenit puritatem.Et quis malignus spũs corda electorum diuersis temptatõ.hoc posset nõ ñ ꝓualet illã maculare.qr virtus ãgelica ex diuina dispositõe eos adiuuat ne i lapsu⁹ crimis cadãt ⁊ cũ hostis violẽtus oppugnet illos nec tamẽ expugnat nõ solũ corda eor nõ maculat sed eciã mercedẽ future retributiõis illis cumulat.de hoc Petrus dami.sic dicit G Nõ em̃ versutie tã callidi tã exercitati hostis posset fragilitas hũana resistere.nisi eos a tẽptatoib⁹ elector virtus angelica ꝓpulsaret. Unde vnicuiq nostrũ a die baptismatis vsq ad obitũ delegatus est angelus.q ⁊ viziliter decertãtẽ a tẽptatõe custodiat. ⁊ auxilium ꝓbere in bonis opibus non desistat. Felices ergo qui iustevi uũt quia dũ malignis spiritibus inferabiliter obluctantur. angelice fortitudinis auxilio muniunt̃. Adde eciam q ipsi spiritus iniqui profectus nostri sunt obsequio deputati. naz dũ tempramur et non succumbimus. dũ impetimur et non prevalemur. Dum oppugnat certe violentus hostis et nõ expugnat future nobis retributionis pondus accumulat. Et dum laborem certamis irrogat victorie nobis materiam subministrat hec Petrus Da. Unde notandum q illi ad vitam fine macula ingredi dicuntur. qui ad pfectionez irreprehensibiliter currunt carentes peccatis mortalibus. quis nõ dum sint pfecti. quod probat beatus Aug .sic dicens Si peccatores deus sperneret.omnes vtiq sperneret qr sine peccõ nemo ẽ Ingredi aũt sine macula nõ absurde ille dr nõ q iã pfectus ẽ sz q ad ipaz pfectiõnẽ irreprehensibiliter curzit carens crimin⁹ damnabilib⁹ hec Augustinus. Filius

Quero quid sit cordis mundicia et de hoc optime cupio informari

Capitulum II Pater

Mundicia cordis est puritas mentis omnes abhorrens immundiciam. Vel sic. Mundicia cordis est utriusque hominis integritas diuini amoris intuitu obseruata. Necesse est autem ante omnia vt intellectus et effectus purgetur in nobis. Intellectus vt sciamus quid agere debeamus? Affectus vt ea que intelligimus agere valeamus. De hoc beatus bern. dicit. Duo sunt que in nobis purganda sunt intellectus vt noverit affectus vt velit. Et notandum quod cum cor sit principium radix et fons a quo fluit in totum corpus vita sensus et motus naturaliter et in cogitationem in delectationem et in consensum mundicia vel immundicia puritas vel impuritas specialiter et in lingua et in opus sensibiliter et corporaliter. Sicut origo cogitationis et scaturigo delectationis et propago lingue et operis est a corde. Unde si fons cordis purus est et mundus tunc fluitus et fluuius mundus exiens ab eo et si est impurus et immundus tunc et illa similiter quod procedunt ab ipso. Unde dicit in Mathe. De corde exeunt cogitationes. Et hec sunt que mundant vel coinquinant totum hominem. Et propter hec vt ad suam perfectionem et perfectum et decorem proficiat mundatus in cogitatione delectatione lingua et opere recte possit primo petit ipsum fontem cordis mundari dicens. Fiat cor meum immaculatum quo ab ipso cetera mundari et maculantur. ¶ Specialiter tamen potest distingui quod alia sit mundicia cordis alia lingue. alia operis. Mundicia operis est innocentia actionis quod est mundicia magna. Mundicia lingue est refrenatio sermonis. quod est mundicia maior. Mundicia cordis est restrictio cogitationis et delectationis. quod est maxima. quo vitra? Mundicia est immediate in deum tendendum et diligendum. de quo mundicia proprie intelligitur illud. Math. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Summa enim perfectio videtur esse cordis mundicia et integra corruptio. quam ad veram beatitudinem. quae consistit in visione dei est immediata disposicio. De hac triplici mundicia dicit ipse Innocentes manibus. Ecce mundicia operis. et mundo corde id est cogitatione. Ecce mundicia cordis. quod non accepit in vano animam suam sic nec iurauit in dolo primo suo. Ecce mundicia lingue. Mundicia igitur operis magna est quo magnum et perfectum est cohibendo se a malo opere innocentia custodire. Unde psal. Custodi innocentia et vide eqtate. Mundicia lingue maior est quo magis perfectum est linguam refrenare quam opus cohibere. illud faciunt multi. istud scitum vel possunt facere pauci. Unde dicit beatus Jaco. Si quis non offendit in lingua hic perfectus est vir. Mundicia vero cordis maxima est quo maximum et perfectissimum est cogitationes et delectationes adhuc in corde restringere. cum enim opus cohibetur cum lingua refrenatur et regitur. sole cogitationes et delectationes adhuc in corde scaturiunt et sperguntur de illa antiqua fomitis putredine in tantum. quod sicut nec primi motus affectionis et concupiscencie ita nec primi motus cogitationum sunt in nostra potestate que sanctis et perfectis viris adhuc in carne inhirent.

¶ Ab hac autem cogitationum varietate et mutabilitate in presenti nemo ad perfectum potest liberari quis sufficit posse per graciam ipsas refrenare ac restringere ab illicita volitione et reuolutione in mente quod est iam mundicia et puritas cordis in hac vita possibilis quia ab ipsa mutabilitate cogitationum per solas visione dei penitus

liberamur. Causa nonnulla illius est q2 cū anima sit dei capax quicquid in tra deum est animā replere nō pōt. vñ omnis rei cogitatōe remente in animā semp locum hz adhuc alia. donec illō videat quo saciata nihil aliud capere possit ⁊ p hoc tūc erit īmutabilis cogitatōe ⁊ affectōe quib naturaliter mutatur. De hoc p̄s dz Saciabor cum apparuerit gloria tua. Ysi eciam bea. greg. sup Ezech. de hoc sic dicit. Per hoc q̄ ꝓspiciemus in futuro naturam diuine essentie liberati a nostra mutabilitate. figimur in eternitate. Immutabimur em̄ in ipso quē videbimus ⁊ carebimus mortevidendo vitam mutabilitatē nostram transcēdemus videndo īmutabilitatē. ⁊ corruptōz nostram videbimus videndo incorrupti onem. vñ valde salubre est vt homo ī uigilet ⁊ custodiat ac cōseruet cordis mundiciam q2 mens pura est diuine maiestati familiaris ⁊ amica. De hoc dicit Egesippus Omnis qui esse volu erit maiestati essentieq̄ diuine familiaris. in mētis se exerceat puritate sp. nimiq̄ ab eterno amica extitit diuinitatis excelse ipa mundicia ⁊ puritas mentis nostre hec ille. Nō solum autē mens munda est amica ⁊ familiaris deo sed eciā ipm diuine maiestatis do nū meret in se recipere ⁊ eo frui ac in ipso quiescere q2 templū sūmi dei ē. qō pbat beatus Ambro. sic dicēs Munditia mentis sola deum in se recipere meretur eo frui in eo quiescere ⁊ gaudere. Et hugo. Mens pollens mundicia ⁊ virtute ipsa sola est templū maiestatis excellens. Et sicut cristus mundis se aſabi libenter applicat ⁊ iungit sic a mente sordida fugit ⁊ se elongat. Et beatus gre. Cuz summa felicitatis dulcedine cristus mūde anime se applicat. sed a feda mente in infimtū in damnatōnē corporis ⁊ anime elongatur. Nā quisquis cordis mūdiciā adipisci nō appetit a se mundicie auctorē repellit ⁊ si mentem polluerē in cogitatōe eius qui mundicie est auctor. eē hereditas neq̄q̄ possuz. Et cassiodo. Quale igitur gaudiū. qualis nāq̄ cōsolatō peccatrici anime esse poterit. vera aūt ⁊ pfecta delectatio munde menti diuinitus innotescit. vñ qui celestez dulcedinez gustare desiderat. cordis mundiciam in se conseruare studeat. q2 hz dictū beati Jeronimi. Nisi mēs munda fuerit a scelere. nūq̄ ei datur suauitas dulcedinis sempiterne. Dic eciā beatus Bern. Impossibile est q̄ nisi mundata fuerit anime domus alicuis infundatur liquor celestis roris et gracie. vt ergo mundum cor quisq̄ habere valeat necesse est vt non solum ab operibus prauis verumeciam a cogitationib malis ac viciosis se abstineat. quia ante dei oculos totiens labimur. quotiens a recta via per cogitationes illicitas deuiamus. Ad beatus gregorius tangit. xxv. moralium sic dicens. Notandum q̄ ad deuz tot gressibus mens accedit quod bonis motibus proficit. Et rursum tot gressibus longe fit quot malis cogitationibus decrescit. Unde plerūq̄ contingit vt necdū pcedat ī ope mor? mētis ⁊ tñ iā pfecta culpa sit ex reatu ipo cogitatōis. q2 ergo nouimus q̄ districte omnia nō solū facta sed eciā cogitata pēsem? qd faciem? d icessu mali operis si sic subtiliter de? iudicat gressus cordis. Ecce occulta mētis nostre eterna null? hōinū videt ⁊ tū añ dei oculos tot gressus ponimus quot affectus mouemus totiēs añ illū labimur quotiēs a recto itinere infirme cogitationis pede claudicamus. nisi enim ī cōspectu eius iste assiduus nostrazum men-

tius lapsus increscceret. p ꝓphetam nō diceret. Auferte malum cogitationū vestraꝝ ab oculis meis hec mimirus dicens vim coopte nostre malicie quasi ferre se posse testat. q2 coopta illa esse nō potest q2vicz inopportune eius conspectui ingeritur quicquid ī nobis occulte illicitū cogitatur. deus em̄ malas hominum nec cogitatōes ignorat nec perpetrata obliuiscit. mīsi ab eius oculis penitendo deleantur. Lux em̄ eterna que deus est ꝙto incōmutabiliter fulget. tāto penetrabiliter videt. ⁊ neq occulta nescit qui cuncta penetrat. neq penetrata obliuiscit q2 incōmutabilis durat. p2oinde quociens īdignum aliquid in cor de ꝯcipimus. toties in luce peccamus. Nunc ergo dū possumus a conspectu eterni iudicis ⁊ male cogitata ⁊ peius ꝓpetrata deleamus. reuocem9 ad memoriā cordis. quicquid peruerse egimus p nequicziam p2esumptōis. p2oponat homo cōtra se futurū iudicium ⁊ queq in se sentit districte ferienda p sententiam iudicis. hec in se pie feriat p penitentiaz ꝯfessionis. hec gre. Debet ergo vnusquisq fidelis ⁊ maxīe religiosus ad cordis puritatem tendere. vt mereat illoꝝ consorcio ascribi de quibus dicitur. Beati mundo corde quoniā ipsi deum videbunt. Ad quod faciendū hortatur Leo papa sic dicens Vniuersitas fideliū ad perfectaz innocentiā et plenaz debet tendere puritatē vt cōsorcio eoꝝ mereatur ascribi de quibꝫ dicitur. Beati mūdo corde qm̄ ipsi deum videbunt. Omni instancia omni virtute intēdendū est. vt quicquid secretum ꝯscie maculat. quicquid aciez mentis obscurat diligētissimis emēdacōibꝫ deleatur. cuius em̄ scriptū sit. Quis gloriabit castum se habere cor aut mundum se esse a peccato non tñ desperanda est apprehēsio puritatis. q̄ cum semper petit semper accipit. nec remanet iudicio condemnādū. qō fuerit confessione purgatū hoc est. quod omnes ecclesie filq orantes dicūt. Dimitte nobis debita nostra. q2 nemo tā iustus tam sanctus est. qui in tempore istius vite que tota temptatio ē cuiuscūq peccati remissione non egeat. Circūstant vndiq picula innumerabilium delictoꝝ ⁊ per licitos vsus ad moderatos tranſit excessus dū p curam salutis irrepit delectatio voluptatis ⁊ non sufficit ꝯcupiscētie quod satis potest nature. hec Leo papa. Si sanctivirivt puritatem ac mūdiciam cordis acquirere ac retinere possent. p2o hac diuicias dignitates ac delicias huius mundi vniuersas libenti animo ꝯtempserunt. De hoc dicit moyses abbas. ī collatōe patrū. Quidq̄d re tota virtute sectandū est quicq̄d autē ab hac retrahit vt pnciosius ac nocium deuitandū. p hac em̄ vniuersa agimus atq toleramus. p2o hac parētes. ppria dignitates diuicie delicie huius muudi et voluptas vniuersa ꝯtemnit vt scz puritas cordis perpetua recreet. hec moyses ab. Filius

Audio ex p̄dictis magnuz bonum est mundicia cordis si q̄d bonī ꝯferat vel quem fructum afferat hominī de hoc cupio edoceri. L

Capitulum III Pater

Scire debes q̄d munduz cor siue puritas cordis generat bonā conscīam qua nihil est in hac vita iocundius. Teste beato augu. qui dicit. Non est maior iocunditas q̄ ꝯscie puritas quia gaudium et exultacio deuotoꝝ viroꝝ ex bona cōscientia p2ocedit. vnde dicit Seneca

Viri boni gaudiū ex bōa ꝓscīa ꝓcedit Pura aūt ꝓscīa put dicit Aug. ē que nō bñt de preterito iustā accusationem ac de pñti iniustam delectatiōz ⁊ de futuro falsam uolūtatē. hec hugo. Unde quietā ⁊ bonā ꝓscīaz duo faciunt vicz de p̄teritis mal' ꝓ digna satisfactio. ⁊ de futuris cauta declinatio. De hoc dicit Rich. de sancto victore Quietam ꝓscīam faciūt p̄teritoꝝ mal' ꝓ digna satisfactio ⁊ instanciū mal' ꝓ uida cautaq; declinatio. Quietus est. quē ꝓscīa sua nec de p̄terita nec de pñti culpa remordet. Idez sentit btūs bern. sic dicēs Duo faciūt bonam ꝓscīaz de malis p̄nitere ⁊ de malis abstinere. Debet autez vnusquisq; cū diligēti examīe ꝓscīaz discutere q̄lis sit. ne ꝓtingat euz in p̄iculū eternū tā anīe q̄ corꝓris incidere. vñ bea. Aug. dicit. Omnis ꝓscīa que ueritatē sui discussionē amiserit ⁊ iudiciū in p̄iculum uergit tā mētis q̄ corꝓis eternuz Hec aug. ¶ Et notandus q̄ q̄ diu carnis impetus ⁊ carnalis uolꝓtas viget in homīe. ꝓscīa tota p̄turbatur. Quia cū sciamus omnipotētē deum respicere ⁊ intelligere occulta cordis nostri. q̄ñ aliquo reatu culpe grauamur ꝓscīa nostra nos accusat ⁊ ido ad deū leuare cordis nostri faciē timemus. postq̄ uero post pñie lamēta fuerit abluta. ⁊ cogitatiōes illicite cepe rint in nobis langueſcere ⁊ de die in diem magis ac magisq; deficere tunc incipit nostra ꝓscīa ad pacē ⁊ tranq̄llitatē seipsaz paulatī ꝓponere ⁊ fiduciam de gaudio superne retributiōis habere Uñ Richa. de sancto victore. Quādiu viget in homīe uelut impetus carnis ⁊ torrens uoluptatis carnalis. ſolet esse causa timoris ⁊ indignatiōis ſolet sane ꝓscīaz totā turbare. ⁊ amaritudis fluctꝰ exagitare. postq̄ uero cepint infirmaꝝ delectatiōnū fluctus langueſcere atq; euaneſcere. incipit ꝓscīa pariter ad pacē ⁊ trāq̄llitatem seipaz paulatī ꝓponere. futuri iudicij metum magis magisq; deponere ⁊ illas p̄teritas anxietatis estuatiōes amittere. beatus ecīā Greg. xvi. moꝝ. de hoc sic ait. Sicut p corꝓis faciē homini ita p interioꝝ ēymaginē deo noti atq; ꝓspicabiles sumus. Cū uero reatu culpe ꝓmimur ad deū leuare cordis nostri faciē uerecūdemur. Dū enī nulla operū bonoꝝ ꝓfidencia fulcitur iuueni mens sūma trepidat q; ipa ꝓscīa se accusat Dūq; ia p̄nie lamētis culpa diluit ⁊ sic ꝓperrata plāgūt vt plangenda mīme ꝓperent. magna menti fiducia nascit ⁊ ad ꝓspiciēda supne retributōis gaudia cordis nostri facies leuat. hec gre. Et q̄uis discussio ⁊ remorsus ꝓscīe in pñti mētē multū perturbet. eternā tñ retributōz ꝓpter hoc ī futuro acquiret. vñ crisо. Remorsus ꝓsciencie multis nūc mentē discussiōnib; ferit ⁊ ꝓcutit. sed ꝓmiūtādē supne beatitudinis acquirit ¶ Deci endū ecīā q̄ q̄to quis maioꝝ gratiā a deo ꝓcipit. tanto maiorē remorsum ꝓscīe hz quotiēs ꝓccat. vñ ric. Quāto maiorem gratiā a domino accipimus tanto acrioꝝ remordētis conscientie stimulo urgemur quotiēs ꝓccamus. q̄diu enī in nobis ipsa ꝓscientia aliq̄d imꝑfectōis inuenire poterit eius nos respectus cōfundit ⁊ cruciat huius itaq; cōscientie stimulus nūq̄ finit donec omnis imꝑfectō de medio tollat ⁊ ad integritatis plenitudinez homo reformet. hec Rich. Quicunq; ecīam de actib; suis deo placere festinat. testem se in celo ⁊ sue conscientie hē ꝏsiderat. Quid enī nobis nocere pōt si hūana ignorancia aut malicia ꝏdemnet cū cōscientia excusat. Uñ si

bonum de nobis dicit qđ nõ habem⁹ tristari debemus. Si vero malũ de nobis qđ in nobis nõ inuenit nõ soluz non tristari ex hoc. sed pocius gaudere debemus. qđ ꝓbat hra. Aug. dicẽs Quid obest illi si ỏ illa tabula eũ vult humana delere ignorancia. si eundez de libro viuenciũ nũqꝫ ꝓpria deleat cõscientia. nã ⁊ si bonũ qđ de nobis dicitur in mente nõ inuenit. magnã in nobis debet tristiciam generare. Ecõtra si malũ qđ ỏ nobis ỏr in nobis nõ inuenit in magnã debemus leticiã ꝓsilire. Et hr. gre. mora. de eodẽ ỏt. Dis eñ qui ex eo qđ agit humanas laudes appetit. testẽ in terra querit. Qui autẽ de actibz suis oñipotenti deo placere festinat. testẽ se habere ꝛ in celo ꝓspexerat ⁊ sepe ꝓcigit vt ipa quoqꝫ i nobis bona opa ab incautis loibz reprehendantur. sed qui testem in celis hz reprehensionẽ hominũ metuere non debet. hec gre. ¶ Et notandũ ꝙ sunt ñ nulli qui membra corpis suis vestibus nitidis ⁊ pciosis opire solent. ꝓscias vero suam bonis moribz ac virtutibus ornare nõ curant. Sed quid ꝓest exterius fulgere vestibz ⁊ intus in conscia sordere flagicijs. De hoc dicit leo papa. Vestimẽta eñ nitida mẽbra operire pñt. ꝓscias ornare nõ pñt. Interioris ergo hominis primo ornemur effectu vt exteriorꝭ quoqꝫ sit amictus ornatus. spũales maculas abluamus vt carnalia in nobis fulgeant vestimẽta. nihil ei ꝓdest fulgere vestibz ⁊ sordere flagicijs vbi eñ ꝓscia tenebrosa est totũ corpus obscurũ est. Vñ ꝑut dicit Augustinus. Quanto amplius corporis huius ideſt hominis exteriorꝭ appetunt ornamẽta. tanto sunt maiora hõis interiorꝭ detrimẽta. qꝫto aũt minus appetunt. tanto magis moribus pulchris homo interior adornat. hr

Augu. Qui eciam desiderat in domino gaudere ⁊ nũqꝫ tristis esse. studeat iuste ⁊ virtuose viuere ⁊ ꝓscia mũdaz habere. qz ꝓscia imunda seu mala semper est in pena. Vñ ysidorus. Si nunqꝫ vis esse tristis bñ viue. ꝓscia eñ trea semp est in pena qz nulla pena grauior ꝓscia mala Reus eñ animus nũqꝫ securus est. hec ysidorus. Cũ igit ex pdictis intelligamus salutẽ hõis maxime ꝓfistere in bona ꝓscia valde necesse est. vt omnẽ opaz ad hoc demus. qđ tenus illibatam i nobis illaz cõseruemus. qz nihil dulcius i rebus creatis potest. De cuius ꝓmendatõe hra. her. in tractatu de spirituali vita sic dicit.

¶ Magne diuicie bona ꝓscia. Et reuera quid dulcius in rebus creatis aut quid dicius in terra aut securius aut quietius hoc thesauro. Cõscia eñ bona titulus est religionis. Ager bene dictõis. ortus delicie ꝓ archa dei. gaudiũ angelorꝭ. thesaurus regni. habitaculũ spũssancti. Liber signatus ⁊ clausus nihil scit. sus ⁊ in die iudicij aperiendo. nihil securius nihil iocundius ꝓscia bona. pcurius nihil iocundius ꝓscia bona. pmat corpus trahat mũdus. terreat dyabolus ⁊ secura erit conscia. Secura qñ anima qñ corpus morietur. Secura qñ anima corã deo pñtabit. securus qñ vterqꝫ añ terrificũ tribunal xpi iusti iudicis cõstituet. future eciã beatitudinis nõ est vtilius remediũ nec certius testimoium bona ꝓscia. Corpus submergetur in penam. verberibz lamiet gladio truncidet. supplitio afficiatur ⁊ secura erit bona ꝓscia. In speculo anime status interioris hominis ꝓgnoscit. animaverio nõ nouit se que sine speculo ẽ Spero nõ nouit se que fine speculo ẽ Speculuz eñ mundũ clarꝫ ⁊ puꝫ tocius religionis est ꝓscia. nec immeriro speculo ipsam ꝓscienciam cõparerim. quoniaz in ea tãqꝫ in speculo rõis oculus

tam qđ indecens q̄ qđ ꝛecēs est claro aspectū apprehēdere potest. ſz nōꝛem ad bonā coꝛđ ꝓſciaz mſi p coꝛđ custo diam. Coꝛ em̄ ſuo arbitrio dimiſſum aut ad vitā ſeꝛꝛit aut ad moꝛtē Uñ quidquid coꝛ cogitat qđ ad vtilitatez ſuam vel ꝓximoꝛū quoquomō modo non ptineat reſpuendū est vt poſſit ac quiri bona ꝓſcīa. humana em̄ ꝓſcien cia dei est vinea. quam extollere de bet peccatoꝛ ꝓfeſſio ⁊ eoꝛ ſatiſfactō ¶ Exhibitō eciam bonoꝛ opeꝛū ⁊ cuſto dia eoꝛū. vnicuiq̄ em̄ noſtrum liber ē ꝓꝛia ꝓſciencia ⁊ ad hunc librū diſcu tiendum ⁊ emēdādum alīq̄ oñes repꝛ ti ſunt. ℟ Anima cū egꝛeditur de coꝛpe nullum aliū ꝓter ꝓſcience libꝛ ſecuz poꝛtare pt. atq̄ in illo cognoſcet quo debeat ire. ⁊ quid debeat recipere. Ex his em̄ que ſcripta erunt in libꝛis noſtris iudicabim̄ ⁊ ideo ſcribi debent ſz exēplar libꝛi vite. Et ſi quid aliter habuerit coꝛrigant. ne i illa vltia ſcol lacione ſi q̄ſpiam inuenti fuerint ali ter habentes abiciētur. Explicit Liber.

Filius

Elle scire quid poſſit homo aſſe qui ſalutis. habendo bonā ꝓſciēciam

Capitulum IIII Pater

Dic debes qđ per bonaz cōſcientiā puenit ad pacē coꝛđ ⁊ ad ſabbatū ſiue gaudi uz ſpūale. Circa qđ notādū q̄ freq̄n ter paꝛ ⁊ gaudiū ſe comitantur. qꝛ ex pace coꝛdis cōcipit gaudiū ex ſpiri tu ſancto de cōſciēcie tranq̄llitate. ſic ecōtrario nō est paꝛ impīoꝛ vnde nec gaudiū quos em̄ ꝓſcīa remorder gau dium vel pacez ſpūalē nō habēt. Uñ de bonis p Paulū dicit. Deus ſpei repleat vos omni gaudio ⁊ pace. De impīs dicit dñs p ꝓpheram. Non est paꝛ impīs. quō em̄ paꝛ poteſt eſſe illi qui guerꝛā ⁊ litē in domo ꝓſcie habet. cui omīa tam bona q̄ mala nocēt. qui iacet i ſpinis viciоꝛ. quē omis ꝓſciē cie remoꝛder. qui onus diaboli poꝛtat qui iacz i immūdicia Oꝛtet ergo vt faciat iuſticiā hoc ēt habeat vitaz vir tuoſam. per quā puenit ad bonā ꝓſci enciaz. q̄ pacē cupit ⁊ tranq̄llitatē cor dis poſſidere. Uñ bea. aug. Fac iuſtici am ⁊ habebis pacē ſi em̄ nō amaueris iuſticiā pacē ñ hēbis bōa ei res est paꝛ. vis ergo venire ad pacē fac iuſti ciā Hec aug. Qui aūt volūt pacifici in ſemetipſis eſſe. neceſſe ēt motus in oꝛdinatos ⁊ carnales ꝓcupiſcencias ſibīq̄ſis ſubiciāt ac in ſe domēt. mētē vero ſuā ⁊ racōez ſubiciāt deo per obe diēciaz mādatoꝛū eius. Uñ bea. aug. Pacifici in ſemetipſis ſunt. q̄ omnes anī ſui motus ꝓpōnētes ⁊ ſubiciētes racōni carnaleſq̄ ꝓcupiſcēcias haben tes edomitas fiūt dei regni filī. in quo ita oꝛdinata ſunt omīa vt qđ ē in hoīe pꝛecipuū ⁊ excellens impeꝛet ſit cete riſq̄ reluctātib. q̄ ſunt nobiſ deſiderāſq̄ cōmunia atq̄ idipſuz qđ excellit in ho mine id est mēs ⁊ racio ſubiciaī poteſt id est deo. Nec em̄ inferioꝛibꝰ im paꝛe quis poteſt. niſi ſupioꝛibꝰ ſubicia tur ⁊ hec ē paꝛ que daī hominib⁹ i terra bone voluntatis. non tñ aliquis ad hoc puenire pt in hac vita vt lex repugnās legi mētis nō ſit omnino in ſuis mem bꝛis ſed hoc nūc pacifici agūt domādo ꝓcupiſcēcias carnis vt ad pacē pleniſ ſimā q̄nq̄ veniaī Et notādū q̄ quāto pfectioꝛ ē vita in homīe. tanto maioꝛ paꝛ coꝛdis. ⁊ quies īterioꝛ copioſioꝛ ab eodē acquiriī ac poſſidetur ¶ Signa aūt pfecte q̄etis īterioꝛis hoīs Johānes ab. montis ſynai deſcribit ſic dicēs. Quies est inceſſabilis dei la tria et aſſiſtentia. Jheſu memoꝛia tui ſtatui vniatur ⁊ tunc cognoſces quie

tis vtilitatem. Signa autem quietis interioris hec sunt. intellectus nō elatus. mens nō arrogās. sanctificata intentio. raptus ad dīm oro incessabil custodia impdicabil. fornicatōis mortificatō. bñdi ad aliqd passibiliter affectionez ignorātia. moros mundi auiditatis gule ⁊ appetitus ommium gulosor puatio discretōis fons lacrimarū libamen mltiloquij pditio ⁊ omīs cōtentōis ⁊ litis interitus. multus vo timor in qete tibi necessarius est qr nihil ita psequi accidiā pōt. hec Johā. ab. Diligenda est ergo pax ⁊ qes cordis. ⁊ habita cū diligētia est custodienda cū vero fuerit p aliquā negligentiā amissa. itep p puritatez cordis ac bonam ꝓscīaz est reuocāda. ne qs ꝑter inquietudinez cordis a spūsancto efficiat alienus. De ꝓmēdatōe eciaz pacis ōr bea. Aug. Pax est serenitas mentis. tranquilla ꝓscīa. simplicitas cordis. amoris vinculū. ꝓsortiū caritatis. hec est que bella ꝓpescit ꝓprimit iras. supbos calcat. humiles amat. discordes sedat. inimicos ꝓcordat. cūctis est placita. nō querit alienū. nihil reputat suum. docet amare q̄ odisse nouit. nescit extolli nescit īflari. hanc ergo q̄ accipit rēat. q̄ pdit repetat. qm̄ qui ī eadē nō fuerit inuētus abdicat a pte. exhereditat a filio. a spūsctō alienus efficit. nec poterit ad hereditatē puenire. q̄ noluerit testamentū pacis obseruare. nec pōt ꝓcordiā hre cū cristo. q̄ discors esse voluerit cū cristiano hec aug. ¶ Post pacē vero ⁊ quietē cordis seq̄t sabbatuz spūale ⁊ gaudiū in spūsancto. qr cū mens p bonā ꝓscīaz a fuitute peccati quieuerit. in gaudio spūsancti iocūdat. vñ Aug. de sācto victore. Sabbatū hoīs qd ei exterius visibiliter fuādū pcipit. sacramentum est interioris sabbati. vbi mens sancta a fuitute peccati p bonā ꝓscīaz q̄escens. in gaudio spūsancti iocundat hoc sabbatū quisqs in pūti vita seruauerit. vt nullis ꝓsentiat malis. puenīat in futura vita ad illō eternū dei sabbatū vbi nulla sentiat mala hec Aug. Et scienō q̄ illi spūale sabbatum non obseruant fm hea. Augustinum non obseruare opīb terrenis accomodātur tñ lctōi ⁊ ozōi ⁊ si nō semper vel frequēter insistāt fm apostolum intermissione ozare. Qui em̄ tales sūt quottidie spūaliter sabbatum colunt. q̄ vero inquieti sunt ⁊ fugiter in terrenis actib ꝑplicāt sabbatuz. i. requiez habere nō possunt. de quib scriptuz ē Impedimēta mūdi fecerunt eos mirabiles seros. hec Aug. Cōsiderandū q̄ nullus malus existens sabbatū seu requiē habere pōt. qr remorsu ꝓscīe quez sustinet spī ꝑturbatōib viuit. qui autem conscientiā bonam hz in tranquillitate ⁊ gaudio est ⁊ ideo sabbatum idest requiem cordis frequentez possidet. de hoc hea. Augu. sic ait. Sabbatum indicit nobis deus. quale intus est in corde ē sabbatum nostr. multi em̄ vacant mē bris ⁊ tumultuant ꝓscīa. oīs em̄ homo malus sabbatum habere nō potest nusq̄ em̄ quiescit illius ꝓscīa ⁊ necesse est vt in ꝑturbatōib viuat. cui autē est bona conscīa tranquillus est. ⁊ ipsa tranquillitas sabbatū est cordis. Ait ē dit em̄ ꝓmissorem deum ⁊ si laborari pūti extendit spe futuri ⁊ serenat omne nubilus tristicie sic dicit apls. Per pe gaudentes ipm autem gaudium tranquillitate spei nostre sabbatum nostr. Hec aug. Filius.

Quio eciaz de hoc ínformari qd vicz valeat ad ꝓseruādā quietē interiorem et pacem cordis.

Capitulum V Pater X

Dire debes qđ ad ꝓseruādā pacē cordis ⁊ q̄ etis interioris multū valet vita solita ria ⁊ freq̄ns mānsio in cella. qz p̄ vitaz solitariā tollūt occasiones diuisaz passionū p̄ q̄s īpedit pax ⁊ quies cordis Cella nāq̄ est spūale habitaculū. que de supbis hūiles. đ gulosis sobrios. đ iracundis mites đ odiosis reddit fraterna caritate feruentes. ipa inq̄ cella nouit hoīes ad pfectōis culmē pducere atq̄ ꝓsūmate scītatis fastigiū sublimare. De hac vita solitaria ⁊ q̄ salubre sit in cellis habitare petrus. dicit Consuetudo facit monacho cellā leuē ac dulcē. vagatio mūdi facit horribilē. vagātib cellā carcerē. permanētib suaue cubiculū assuetū ieiunijs corpus sobrietas roborat. effluentiā epulaz fluxq̄ enervat. Vigilia mentem purgata aciē hūane mētis exacuit. geīnatio repetiti sopōis obtundit. Secularīū negociōz relatio aīaz passionib desiderij facit obnoxiā. Sacri eloquij assidua meditatio mundo reddit extinctam. Hauptas monachi securitas est mentis. securitas vero est maior puritatis. ecōtra rez habūdancia acutradit anxietatis. Cella negociatorz celestiū apothēca in qua vicz illa mercimōniū vel meritorū sūma recōdit. quib terrenevilēciū possessio cōpat. Felix ꝓmercium vbi terrenis celestia. p tranſitoriis mercāt eterna. Felices inquam mundi evbivenalis vita eterna ꝓponitur. ad quā emēdā eciaz si minimum quid soluz sufficit qđ hēt vbi breuis afflictō carnis emit celeste quiuiuz. ⁊ exigue lacrime risum pariūt sempiterni vbi possessio terrēa distrahit ⁊ ad eterne hereditatis patrocinū puenit. Cella spūale. p̄sus habitaculū. que de supbis humiles. đ gulosis sobrios de crudelib pios. de iracūdis mites. de odiosis reddis in fraterna caritate feruentes. tu ociose lingue frenū tu luxuriosis rembs mitide castitatis exhibes cingulū. tu facis vt leues quiq̄ ad grauitatē redeāt. vt iocosi seueritati bus pcāt vt vaniloqui se sub discreti silēcij cēsura ꝓstrīgāt. tu ieiunijs ac vigilijs nutrix. tu pacīe custos. tu facis vt vagos quosq̄ xp̄i caritas colligat. vt indisciplinati morib a sua se pauitate ꝓpescāt. tu nosti hoīes ad pfectionis culmē euehere. atq̄ ad ꝓsūmate pfectōis ⁊ sanctitatis fastigiū sublimare. tu hoīes a seipīs extraneos reddis ⁊ vasa vicioz floreret rutib facis Qui igit singularē vitā vsq̄ ad finez vite. p diuino amore tenuerit đ habitaculo carnis egressus ad edificatōnē puenīet. domū nō manufactā eternaz in celis. lxc pe. da. Qui igit seqstrati a turbis secularib fuerīt. ⁊ in locis solitarijs habitare didicerūt. mentesq̄ suas a dñacōe desideriorz tpaliū excusserūt. Hi tales eciā i hac vita magna mentis quiete ac libertate pfruūtur. đ hoc gre. xxx. mo. exponēs illud dictuz Quis dimisit onagrū liberum. sic ait Onager q̄ in solitudine ꝓmorat. non incōgrue corp vitā significat. q̄ remoti a turbis popularib ꝓuersant. Qui a pte eciā liber đ qz magna est seruitus secularīū negociorz. q̄b mens exhūiliter atterit. q̄uis in eis sponte desudet. Cuius seruituris ꝓditōe carere ē in mūdo iā nihil ꝓcupiscere. q̄si enim quodam iugo seruituris p̄mūt. p̄spera dū apponūt. p̄mūt aduersa duz foris dātur. At si quis semel a dñaciōe desideriorz tpaliū colla mentis excusserit. quadā eciā iā in hac vita libertate perfruitur. dū nullo đsiderio felicitatis afficitur. nullo aduersitatis terrore co

artatur. hoc breue fuitutis iugū dñs vidit seculariū ceruicibꝫ ipressū. cum diceret, venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiā vos Et illud Tollite iugū meū supvos aspex quippe iugū ⁊ dure fuitutis pondus est subesse tpalibꝫ. ambire terrēa retinere labēria. Velle stare cū nō stātibꝫ appetere quidē trāseuncia sed cuz trāseūtibꝫ nolle trāsire. Liber ḡ dimittit ꝙ calcatis terrēis ōsideriꝭ ab apperitu rex tpaliū securitate mentis exonerat. hec gre. A Circa qō notā dū ꝙ si forte aliqs nō pt esse solitarius corpe eo ꝙ in congregatōe ⁊ cōitate fratꝝ uersari cogit. vel qō plus est aliqs forsitan occupat in negocys et curis rex secularū ex mādato supiox qbꝫ obedientiā tenet ex p̄ceptis regule exhibere. talis ergo cui nō supperit solitudo corpis. debet itendere solitudini cordis. Et q̄uis positus sit inter hoīes ⁊ occupatōes tpales. tñ curas debet rex secularū ⁊ cogitatōnū iutilium a se inq̄ tū valet excludere. vt possit eo liberius deovacare. quia nec solitudo corpis vtilis est. si defuerit quies ⁊ solitudo cordis Qō gre. xxx mo. tangit exponens illud. cui dedi in solitudine domū sic dt. hoc loco solitudinē debemus intelligere corpis an solitudinē mētis. Dz q̄d pdest solitudo corpis si defuerit solitudo cordis. qui esī corpe remotus viuit. sz tumultibꝫ uersacōis hūane terrenox desideriorū cogitatōibꝫ se inserit. nō est in solitudine. Si vo p̄mat aliquis corpaliter pl'aribꝫ turbis ⁊ tñ nullos curazum secularū tumultus in corde patit nō est in vrbe. itaq̄ bñ uersātibꝫ p̄mū solitudo mentis tribuit. vt exurgētē extrinsecus strepitū terrenox desideriorū p̄mant vel ebulliētes ad īfima cura cordis p supmi gram restringāt amoris. omnesq̄ motus ip̄ortune se offerētiū leuiū cogitatōnū q̄si quasdā circūuolātes muscas ab oculis mētis alig ātmanu grauitatis ⁊ quoddā fibi cū dño intra se secretum querant. vbi cū illo exterioze cessante strepitu p interna desideria feruenter vl' silēter loquatur hec gre. B Ōñ quilibet religiosus qui desiderat familiaris esse deo ⁊ p graciā sanctispūsi aia sua cōsolari fugere debet tumultū hominuz. q̄tū lz ⁊ solitudinē maxie mētis diligere. qz deus magis requirit ab homine spūs q̄ corpis solitudinē Ad qō faciendum hea. ber. vnāquāq̄ deuotam aniaz hortat sic dicēs. O sancta ania sola esto. vt soli creatori serues teipaz quē ex oībꝫ tibi elegisti fuge publicū ⁊ ipos domesticos. recede ab amicis ⁊ itimis mihil tibi ⁊ turbis. ipm oblitus cere ppl'm tuuz ⁊ domū patris tui ⁊ cupiscet rex decorē tuū. an nescis secundū te hre sponsuz. qui neq̄ suā tibi idulgere pōt pñciā pñtibus ceteris. Recede ergo nō corpe sed mente sed itētōe sz deuotōe sed spū. Deus ei requirit cordis nō corpis solitudinē solus es si nō q̄mumia cogites. si nō affectes pñcia si despicias qō multi suscipiūt. si fastidias qō omnes desiderāt si iurgia deuites. si damna nō sentias si nō recorderis iniuriaz. alioquin nec si solus corpe es solus es hec bea. bernardus Filius

Esidero eciā aliqua scire de. vñ. domis sanctispūs ⁊ ō fructu ⁊ vtilitate quā assequūt possidētes ⁊ habētes illa dona vtq̄ eciā valeāt p̄dicta dona ad puritatē cordis p̄mouēdā seu eciā ꝙseruādaz ⁊ ō his cupio edoceri.

Capitulum. VI Pater C

Lire debes fili ꝙ oēs gratie ⁊ habitus da-

ti diuinitus possint dici generalit̃ dei specialiter tñ ꝛ a ꝓphate septē sunt dona spūssācti. q̄ ylaias per ordinē enumerat a sūmo incipiens vsq̄ ad vltimū descēdēdo. nos vo qui a terra ad celestia tendimus eosdē gradus ascendendo enumeramus ab īfimo incipiendo scz a dono timoris ascēdēdo vsq̄ ad donū sapiētie. Rationē huius ascensionis reddit bea. gre. sic dicens Nemo infima deserens. repente fit sūmus q̄ ad obtinēdū pfectōis meritū quottidie mēs ī altū ducit ad hoc ꝓcul dubio velut ascēsiōis eiusdē gradus ꝓponitur. vñ ascēsiōes ī corde nostro disponere debemus. ī hac valle lacrimaꝝ. vt ad donū sapiētie ptīgam?

D Est igit̃ nobis in hac scala ascendendū ab infimo dono timoris vsq̄ ad sūmū donū scz sapiētie p gradus dispōnētes ascēsiones in corde. vt ea mus de virtute in virtutē donec videatur deus deoꝝ in syon. Primus igitur gradus ascēdēdi est timoris scz amorosi in oīb agibilib ꝓtinuatio. Secundus est pietatis viscerose ad deū ꝛ primū sancta liquefactio. Tercius ē scie ommū bñficioꝝ dei grata pcogitatio. Quartus est fortis oīm opaconū bonaꝝ executio. Quintus est ꝓsulta a deo oīm elegēdoꝝ tuta electio. Sextꝰ est intellectus oīm veritatū necessaria tuꝫ lūpida ꝓtēplatō. Septimus est sapiencialis celestiū desideriorꝝ ꝛ delicias pgustatō. E Dicūt autē hec dona multiplici rōe. Prīo q̄ p hec expellūt .vij. vicia. timor em̄ dñi expellit superbiā. pietas inuidiā. scia iram. q̄ est quasi quedaꝫ insania. fortitudo accidiā. ꝓsiliū auariciam. intellectus gulā. sapiētia luxuriā. Et notandū q̄ vij. sunt spūs boni ꝛ septē mali F Nā p donuꝫ timoris spūssanctus ab homine superbiā expellit. ꝛ deuꝫ humiliter introducit. p donum pietatis invidiam turpidinis ꝓculcat ꝛ primuꝫ ad se dulciter inuitat. p donū scieiaꝫ totaliter cedat ꝛ totū hominē intra se prudēter pacificat ꝛ quietat. p donuꝫ fortitudinis accidiā velocit̃ oppimit ꝛ vigorem mentis velxmēter ad opā dum impellit. p donū ꝓsilij auariciam potenter extīguit ꝛ thesauros celestes sapienter ꝓquirit. p donū intellectus gulam velxmēter reprimit ꝛ celestib delicijs mentē spūaliter reficit. per donum sapientie luxuriam despicit ꝛ totum hominē castitati ꝛ libertati omino restituit. Expulsis igitur oīnib vicijs spūssanctus p dona sua ex domo mentis nostre iocūdū ꝛ sanctū sibi habitaculum ꝓparat. nā donum sapientie mentis nostre domum virtutib edificat. Donum intelligencie mētis domum ꝓtēplatōe illuīat. Donum ꝓsilij domū mītis ꝓudētia gubernat. Donū fortitudinis mētis domuꝫ stabilitat ꝛ defendit. Donū scie mētis domuꝫ diuinis veritatib vel virtutib multiplicat ꝛ ditat. Donum pietatis mentis domuꝫ diuino cultu ꝓornat. Donuꝫ timoris mentis domuꝫ mundaꝫ ꝓseruat. ꝛ omne peccatum totaliter ab ea expellit ꝛ extirpat. Vñ bñ spiritussanctus ꝓpt̃ igm q̄ sicut ignis diuersos effectus habet ꝛ ꝓmo purgat ita spiritussanctus p donuꝫ timoris purgat mentes hominum a sordib peccatoꝝ ꝛ viciorum. timor em̄ dñi expellit peccatum. Item liquefacit p donum pietatis sicut ignis metalla ceram ꝛ pīguia. Item ꝓgregat p donum scie sicut em̄ ignis diuersa metalla in vnaꝫ massam cōiungit. sic ꝛ spiritus qui docz bene ꝓuersari iter malos. ꝓiungit eciam malis bonos. Itē consolidat per donum fortitudinis. Unde apostoli recepto igne spiritussancti ita fuerūt

robusti q̄ qui p̄ius cedebāt eciaz mo
dico timori iam ibant gaudētes a cō
spectu ꝯcilij. Itē eleuat p̄ donum ꝯsilij
scz vsq̄ ad celū ſm illud vade ⁊ vende
omnia que habes ⁊ habebis thesauruz
in celis. Item illumīat p̄ donū intel
lectus ſm illō docebit vos omnē veritā
tem. Itē accēdit p̄ donū sapiētie quo
gustant celestia ⁊ q̄to magis gustant
tanto feruencius desiderāt ſm illud.
Qui edunt adhuc esurient. G
Dicūt eciā dona spūſſācti. vij. eē p̄t
vires naturales et piandas. nā irasci
bilis indiget expediri tā in p̄speris q̄
in aduersis. in p̄speris quidē primo
rem. in aduersis aūt p̄ fortitudinē. Cō
cupiscibilis indiget expediri q̄tum
ad affectū respectu p̄rimi qō fit p̄ pie
tatē. ⁊ q̄tū ad affectū qō respectu dei
fit p̄ gustū sapiētie dei. Racio quoq̄ ī
diget experiri inveritatis speculatiōe
qō fit p̄ donū intellectus. ⁊ inverita
tis elatiōe. qō fit p̄ donū ꝯsilij. atq̄ in e
lecti executiōe qō fit p̄ donū scie p̄ hoc
eſt donū recte ꝯuersam in medio nā
cōis praue ⁊ puerse. D Et notā
dum q̄ spūſſanctus dr̄ p̄cedere a pa
tre ⁊ filio vt donū ad creaturā. p̄ quem
electi omnes vocant iustificant ⁊ glo
rificant. De hoc dr̄ bea. ber. Spiritus
qui a patre filioq̄ p̄cedit tāq̄ firmiſ
simū ⁊ indissolubile vinculū trinitatis
⁊ tāq̄ in quo omnia dona donāt ē do
num. de quo testat scriptura qr̄ p̄cedit
spirat inhabitat replet ac glorificat. p
cedere dr̄ a patre ⁊ filio vt donū ad cre
aturam vnde p̄cedēdo p̄destinat in
spirando vocat. quos p̄destinauit īha
bitando visitat. quos replendo accūu
lat meritis. quos iustificat glorifican
do dirat p̄miis quos accumulauit me
ritis hec ber. J Et quia spiritus
sanctus multiplex in virtute omnium
est ei artifex omnē bñs virtutē omnia

pspiciens vnde radios suoꝝ donoꝝ ot
bus liberaliter exhibet diuersimode tñ
ſm capacitatez singuloꝝ Oñ bea. ber.
in sermone festi p̄ eum sic dicit. Vere
multiplex est spiritus ī virtute qui tā
multipliciter filiis hominū inspiratur
vt nō sit qui se abscōdat a calore eius
id est a radiis beneficioꝝ eius. Siqui
dem conceditur hominib⁹ ad vsuz. ad
miraculū. ad salutē. ad auxilium. ad
solaciū. ad feruorē. Ad vsum quidē vi
te p̄sentis p̄cedit boms ⁊ malis digmis
pariter ⁊ indigmis cōia bona habūdā
tissime tribuens. ita vt videatur hic
discretionis limen a's limitem non
tenere. Ingratus est ergo vel cecus. q̄
in his bñficiis spūſſancti nō agnoscit.
Ad miraculum dat̄ in signis ac p̄odi
gijs ⁊ varijs virtutib⁹. quas p̄ quoꝝ
libet manus operatur. Item infunditur
ad salutem cū in toto corde nostro cō
uertimur ad dñm deum nostruz. Por
rectum ad auxilium dat̄ cū in omni colluc
tatiōe adiuuat infirmitatem nostram
Datur eciā ad p̄solationem vt cū testi
monium p̄hibet spūi nostro. q̄ filij dei su
mus. hec inspiratō est ad nostram cō
solationem. Dat̄ etiā ad feruorē cū
in cordib⁹ p̄fectoꝝ feruencius spirās
validum ignē caritatis accēdit vnde
nō solū in spe glorie filioꝝ dei sed eciā
in tribulatiōib⁹ gloriem ꝯtumeliā glo
riam reputātes obp̄probiū gaudiū ⁊ d
spectuz exaltationē. pauci autē sunt
qui hoc spiritu repleantur. hec ber.
His itaq̄ de. vij. domis spūſſancti in
generali p̄missis nunc in speali de sin
gulis domis videamus.

De domis spiritusſancti in speciali
per ordinē ⁊ p̄ria de dono timoris.

Capitulum. VII

Liendum ē igi
tur q̄ primus ⁊ infimus gra

dus ascendẽdi ad gustũ sapientie ẽ timor domini De quo beatus Anselmꝰ sic dicit. Donoꝝ primum timor est veluti alioꝝ quoddaꝫ fundamentũ. hũc nãq̃ spiritussanctus in campo mẽtis suppomit. aliaq̃ dona in suo ordine velut in edificio superponit. prius enĩ meruere facit hominem. ne pro peccatis suis a deo separetur. ꝛ post ĩ pẽis inferni cũ dyabolo torqueatur. De q̃ tortura Hugo sic dicit. Terreat te timor iudicij terribilis metus gehenne laquei mortis. dolores inferni. ignis vrens. vermis mordens. ꝛ sulphur fetens. flãma tartarea ꝛ omnia mala vt tandem clames ineternũ nõ peccabo. Ad hunc timorem salubrem inuitat nos spũssanctus p os psalmiste dicens. venite filij audite me ti. do. vos. ¶ Et notandũ q̃ triplex est timor. seruilis incialis ꝛ filialis. Timor seruilis facit duo. Primuꝫ est q̃ pparat viam eternitatis. Secundum est quod trahit a peccato metu pene. Unde per sapientem dicitur timor domini expellit peccatum Et beatus bernardus. Repletus timore domini ñ habet locum vbi admittat peccati tenebras. vnde qui pugnat cõtra vicia eruult defideria carnis vincere necesse est. vt timorem domini habeat. Dicit etiam Richardus de sancto victore. quis in illo pliovnq̃ victor extitit vbi spũs aduersus carnẽ ꝛ caro aduersus spũm ꝓcupiscit. q̃ sine timore pugnauit. hec rich. Scõus timor dr incialis qꝫ ẽ incipiẽtiũ inciũ sapie ꝛ dr donuꝫ spũsctĩ sed tñ sub ĩpfecto eẽ qꝫ p illũ timorẽ cohibet se hõ a peccato pter deũ principaliter scdario pter penã eternã. De isto tiore dr beat. supra. Nõ immerito hic tior dr inciũ sapiẽtie qꝫ se pesti alias p posse insipientie opponit. hic enĩ timor quidã ingressus est ad sapietiaꝫ plane domus dei ꝛ porta celi est. ꝛ tanq̃ ingressus glorie. in veritate enĩ didici mil eque efficax esse ad graciã pmerendam retinendã ꝛ recuperãdã q̃ si omni tpe coram deo inuemaris nõ alta sapere. sed dẽũ timere. nõ eĩ locus est quo admittas supbiam repletus timore dñi. hec Bernardus ¶ Et notandũ q̃ perfecta caritas dicitur foras mittere timorem incialem inq̃tum habet naturam timoris seruilis. sm hoc scilicet q̃ habet oculum ad penam. timor enĩ incialis habet duos oculos vnum ad gloriam. qui est incialis alias principalis. alterum ad penã qui est et accidẽtalis sed timori seruili essencialis. Preterea timor incialis abstinet a peccato venĩali pter penaꝫ purgatorij. in quo casu potest conuenire cum perfecto qui eciaꝫ timet penã purgatorij inquantum est dilatoria glorie siue separatiua ad tẽpus. Tercius timor dicitur filialis et est vnum de septem dõis spiritussancti. per ipsuꝫ enĩ anima redditur bene mobilis ab inspiratõibus spiritussancti ad q̃q̃ opera virtuosa. quia per talem tiorem se spiritui sancto ommino subiicit et in nullo repugnat prout possibile ẽ in via. Et sciendũ q̃ timor filialis p pie timet offendere deũ. q eciã si pf peccatũ nõ separetur a do. tñ a peccato abstinet. ne ipꝫ offẽderet. Et ĩ hoc differt filialis timor ab inciali. quia timor incialis propter conscientiam peccati timet separari a deo. Timor vero filialis timet tantum offendere. Alia eciam est differentia quia timor incialis est imperfectorum sed timor filialis est perfectorum. ¶ Et notandum q̃ cum caritas intrat cor hominis incipit timor exire. cuꝫ vo illa tota intrauerit et cor possede

rit.tūc nullus timor erit q; pfecta caritas foras mittit timorē. de hoc beat⁹ Aug. ōt ō verbis apli sic. Cū igit caritas intrat cor hoīs. incipit timor exire ⁊ quāto plus illa intrauerit. tanto minor erit. cū illa tota intrauerit. null⁹ timor erit. q; pfecta caritas foras mittit timorē. intrās g caritas expellit timorem nō aūt sola intrat sz ⁊ ipa in comitatu hz secū timorē. quē introducit ipa sed solū castū pmanentē in seculū seculi. Seruilis timor est quo times cū dyabolo ardere. Timor castus est quo times deo displicere. hec aug. Cū ſm apli dictū. Mundemus nos ab oī inq̄namēto carnis ⁊ spūs. pficientes scificatōz in timore dei.

De dono pietatis

Capitulum VIII

Sequitur donū pietatis q ō est scdm donū in ascēdendo. qō oīdit bea. Anſ sic dicit. huic eī dono supple timoris spūssanctus supīponit pietatē cū mēti sic timenti aspirat sup̄pi⁹ ꝓpassiōz pieq; recolere facit. q̄ misera erit. si a deo separata i inferno cū dyabolo torta fuerit. ido rōnabilit ō dono timoris ascēdit ad donū pietatis. ō hoc dono ōt apl⁹ pau. Exerce temetipz ad pietatē. nā corpalis exercitatō ad modicum vtilis est. Pietas aūt ad oīa vtil ē pmissōz vite hūs q̄ nūc ē ⁊ future. oīdit apl⁹ in his verbis dupler exercicitū qō ꝓuēit hoī scz corpale ⁊ spūale. Sed spūale corpali p̄ferēdū ē q; vtili⁹ ē. corpale ei modicā vtilitatē hz vt ipe ōt. Quātū spūalia corpalib⁹ eterna tpalib⁹ invisibilia visibilib⁹ p̄ualēt. tanto spūal exercitatō corpali. Et notāō q exercitiū pietatis ꝓfistit i triplici actu scz in reuerētia veneratōis diuine. in custodia scitatis intrinsece. ⁊ in affluentia miseratōis fraterne. p̄ño exerceri dēt pietas in reuerētia veneratōis diuine. vñ ō yosia in ecc. ōr In diebꝫ peccatorū corroborauit pietatē. i. cultū diuinū q; añ ipz nō vigebat misi i isrl. q̄ āt pietas sit cultus dei ō hoc ōt aug. i li. ō ci. dei pietas p̄prie cultus dei ōr. qui ōr latrie cult⁹ ⁊ hic cultus dēt soli dō tāq; excellētiori ⁊ pfectōri. Hz notāō qd sit iste cultus. ad hoc tūdet aug. in li. ō verbis dñi sic di. Colit⁹ deū ⁊ deus colit nos. Colit⁹ deū adorādo ⁊ vt colonū nām inuocādo. colit nos deus arādo tāq; agricula q; agricultura ei⁹ i nobis ē. eo q; ñ cesset vertbo suo extirpare mala semina ō cordibꝰ nris. ⁊ apire cor nostꝝ tāq; aratro ſmōis plātare seīa p̄ceptoꝝ ⁊ expectare pietatis fructū hec aug. Scdo exercet dēt pietas i custodia scitatis intrīsece. sūma aūt pietatis siue religiōis xp̄iane ꝓfistit i puritate ⁊ trāq̄llitate i mōze. Die ei ñ p̄t affici hō ñ amet scitatē. vñ p iaco. ōr Religio mūda et imaculata apd deū ⁊ p̄tez hec ē visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ ⁊ imaculatū se custodire ab hoc seculo. De hac pietate btūs ber. sup illō dicit. Pietas hec iugis est dei memoria. ꝓtinua intentōis actio. ad intelligenciam eius indefessa affectio i amore eius. vt nulla vnq̄ seruū dei invenīat nō dicā dies sz hora misi vel i exercicij labore ⁊ p̄ficiendi studio vel i experientie dulcedine ⁊ fruendi gaudio. Hec bern. Tranquillitas eciaz esse ñ potest misi in sanctitate ꝓscientie vt sit bona ⁊ pia vt scilicet p̄e ceteris hō p̄eferat virtutis vitam vite mūdane et vitam gratie vite corporali. qui vo secus facit non habet affectum pium i se. hec est g̃ pietas ꝓba vt hō aīaz suaz custodiat in scitate quod si non facit

perdit vitam perdit gratiam ⁊ virtutē ſm illud pſalmiſte. Dñs interrogat iuſtū ⁊ impiū q̄ aūt diligit iniquitatē odit aīaz ſuam. ꝓpter hoc dr Ecc̄.xxx Diſpere aīe tue placens deo. ⁊ ingre ga cor tuum. hoc dicit nō ſolū de exte riori conuerſatione ſed etiam de inte riore quia ſimulata pietas non eſt pie tas ſed duplex iniquitas. vnde dicit apl̄us Nouiſſimis tpib⁹ iſtabunt tē pa piculoſa ⁊ erūt hoīes ſeipos amā tes cupidi. elati voluptatū amatores magis q̄ dei. hñtes quidē ſpēz pieta tis virtutē aūt eius abnegātes. Tercio exerceri dēt pietas in affluentia miſe ricordis fraterne. ſicut Noe. Abraham Moyſes. Samuel. Dauid. Noe eñ ꝓpter pietatē hoīz cētū āīs fecit ar chaz. Abrahā ꝓpter pietatem pīpīſſi mis rogauit sodomitis ⁊ extorſit a de o q̄ ſi eſſent decē viri iuſti ī ciuitate ñ deſtrueret ciuitas ꝓpter eos. Moyſes āt ꝓ pplo ꝓceptoria dei ⁊ ſui orauit d. Aut dimitte eis hāc noxā aut dele me de li. vite. Samuel vo quē pl̄s repro bauit ne eſſet cū ira dñi ꝓtra pl̄m ſe uiret ⁊ pl̄us diceret ei. Ora ꝓ nobis deū. Abſit hoc a me vt nō oze ꝓ vobis Dauid aūt in ſūmo piculo ſui poſitus pepcit ſaul cū nec ꝓtra deū nec ꝓtra le gē fuiſſet ſi eū occidiſſz. iſti q̄ ſunt viri mie quoz pietas ñ ꝏficit. Ad hāc pie tatē inuitat nos bea. pe. in ſua cañ. ſic di. Miſtrate ī fide vīa virtutē. in vir tute aūt ſciaz. in ſcia aūt abſtinentiā. in abſtinētia aūt pacīaz. ī pacīa pietatē ī pietate fraternā caritatē. q̄ eī vult pi us eſſe ad ꝓximū oportz q̄ bēat hoc vt pacienter ⁊ caritatiue ad hoſtē ſe ha beat vt dauid alr pietas ñ ē in hoīe miſi bēat extrema ſua ſcz parīaz ⁊ carita tē. de hac pietate dr ber. ī q̄dā epla O clemētiſſima pietas q̄ ñ ꝏſimit ſua lar giri. bñficia ñ ſolū bis vbi nullū meri tū inuenit ſz bis ec̄ vbi totū videt ꝓpri um. hoc ber. vñ ꝑz apoſto. Dobzie pie ⁊ iuſte viuam? in hoc ſeculo. Dobzie q̄ꝫtū ad nos iuſte q̄ꝫtū ad ꝓximos. pie quātū ad deū in ipz fidelit credēdo ex pectātes beatā ſpē ⁊ aduentum glozie magni dei ⁊ ſaluatoris nr̄i Ihū xp̄i.

De dono ſcientie

Capitulum IX.

Vide debes eti am fili q̄rtū donum ſancti ſpūs eſt donū ſcie. q̄d ſeq̄t imediate donū pietatis. vñ dr Aug. Poſt donū pietatis ſpūſctū ſ donū ſcie ſup̄pomit pietati. cū mēs ſic timz fibi ⁊ ꝓpatet vt q̄o valeat ſaluari ſcrutat. eiq̄ ſpi ritusſanctus huius rei ꝓgnitōz largit Et notādū ꝑz bea. ber. q̄ dr ſup̄ cañ. q̄ eſt ſcīa q̄dā ſecularis q̄ inebriat nō cari tate ſed curioſitate ip̄let ſz ñ nutrit. ī flāmat. ſed nō edificat. ingurgitat ſed ñ ꝓfortat. ⁊ talis ſcīa ñ ē donū ſpūſſā cti. Eſt ⁊ alia dō q̄ bea. Aug. ī li. dō tri. fic d. Eſt ſcīa q̄ ñ rep̄ vana p̄ nec curioſa p̄ ſed de bis dō q̄b⁹ fides ſaluberrīa q̄ ad verā beatitudinē ducit gignit nutrit defenſat ⁊ roborat ⁊ hoc dr donū ſpi ritusſancti. Et hoc donū gratuitū ē lu mē ſupnaturale. cuius actus eſt bñ iu dicare ſm regulas legis eterne. Vnō donū ſcie ꝑmo reſpicit ſpeculatōz ſcz inq̄ꝫtū hō ſcit q̄d fide dēat tenere. Se cūdo extēdit ſe ad opatōz eop̄ que ad credibilia cōiter dirigūt. Vñ illi do nū ſcie hñt q̄ ex infuſiōe gr̄e certuz iu diciū hñt circa credēda ⁊ agenda ita q̄ in nullo dubiāt a rectitudie iuſtitie. ⁊ hoc ſcīa ſcōp̄ ē. de qua dr ſapiētie. x Juſtum deduxit dñs pviasrcās ⁊ de dit illi ſcīaz ſctōp̄. Ex his ꝑz q̄ donū ſcie eſt hītus infuſus quo hō iudiciū certū cca credēda ⁊ agēda R Et no tādū q̄ ſalubris ſcīa dep̄ēdet ī noticia

sacre scripture vbi tot delicias anime inuenimus quot ad pfectū nosīt intelligēcie diūsitates accipī?. vñ gre. i mo. dicit. i amore sacre scripture tot mimirū delicias inuenimus. quot ad pfectū nēz intellīncie diuersitates accipī?. vt mō nos nuda pascat hystoria mō sub textu lēe velata nos reficiat medullitus allegoria mō ad altōra suspendat ptēplacō anogoge i pūris vite tenebris iā ō lūie eternitatis itermicans. In his verbis gre. inuit triplicē mīsā eē sacre scripe. i qbꝫ aīe studiose meditante dono scie diuersimōe ꝛ dulcif refici. Pria ē mīsa hystorie. scda allegorie. f cia anagoge. i mīsa hystorie cibāt simplices fercul grossioribꝫ. In mīsa allorie cibāt doctores fercul subtlioribꝫ. In mīsa anagoge pfectōres cibāt fercul dlcioribꝫ. In mīsa hystorie simplices cibāt ferculis gssioribꝫ fidē roborātibꝫ. dū siplices legūt i sac scripturā qꝫ aq ivinū mutat. Lasar? resuscitat lepros? mūdat. cecus illumīat ꝛ alia h?mōi. Et tūc turba simpliciū pascit qñ fides exēplis roborat. i mīsa allorie ēficiūt subtlores vt doctores ꝛ files subtlioribꝫ ꝛ dulcioribꝫ ferculis dū eis pāis verus ō celo pmittit. hīs i se oē dlectamītū suauitatis. ex c? mā ducatōe resurrectio nobis pmittitur vita eterna sperat. ianua regni celestis apit. mīsa eterne refectōis pparat corpus xpi hic ve māducat i quo nobis gustus dīnitatis ꝓpinat. vñ ōt hu Carnē assūptā iesus nobis i eduliū p posuit vt p cibū carnis itrē? ad gustū dīmitatis. Ex his pfortat aīa ꝛ surgit in spē viuā. ō q spe gre. ōt spes i eternitatē aīaz erigit. ꝛ idcirco nlla exteri? aduersa q tolerat sentit. qō ñ ē modica refectō mītis. In f cia mīsa anogoge spirituales ꝛ pfectōres pascūt ferculis ditissimis ꝛ sapidissimis. Cuius rō eē pt talis. ❧ Anogogia eīvi ōt hu. supp mū āgelice ier. é ascēsio siue eleuatō mītis i ptēplatōz supnoꝝ. iō a scedēdo trāscēdit narratōz mīse hīsto rice sz ptēplādo transcendit vltra vela mīa mīse allorice. plena aūt eleuatō ꝛ pura ptēplatō i mīte mirā ꝛ dlcē genrāt dlectatiōz ꝛ refectōz. vñ gre. super Ezec. Cōtēplatō amabilis valō vulcedo ē q sup se ipaz aīaz rapit celestia apit. terzēa dbere eē ptēptu oñdit. et qdā aīa speculat vñ ēfcrā, pficiat ꝛ p? modū ad visiōz glorie ptigat lxc gre.

¶ Et notādū qꝫ sūt nōnulli q amāt scīaz ꝛ sapīaz ñ vt bēant eā invita vt moribꝫ. sz vt p eā vanā gloriā accipiant ꝛ acquirāt. vñ au. Amant aliqui ꝛba scie vt bēant ea in doctrina ꝛ ñ vita. nōvt p mores eaz augeāt. sed vt inanē gloriā acqrant. ꝛ ficverbis illius iflati ab ea magis fiūt aliēi. De scientia cē bōa ꝛ mala sic ōt ber. Sunt q dā q volūt scire vt sciant ꝛ turpis curiositas est. qdaz vt sciant ꝛ turpis vanitas est. qdaz scīaz vendant ꝛ turpis q stus est vt edificētur ꝛ prudētia ē. lxc ber. Et notandū qꝫ plures hītes scīam salutis minorē saluāt. ꝛ nōnulli habentes scīaz maiorē peūt ꝛ damnant. vñ felices sunt qbꝫ scīa qcūqꝫ siue sit exterior siue spūalis est scala ascēsionis ad vitaz eternā ꝛ ñ ruina dlectōis vñ Rich. ō sanc. victo. Vere salutis scīaz alq hīt maiorē alq minorē ꝛ tingit sepe saluari eos q hīt minores et pire eos q hīt maiorē. magnitudo namqꝫ scie qbꝫdaz est fomes supbie ꝛ eoipo causa ruine. vñ felices sunt qbꝫ exterior sciēcia fit scala ascēsiōis ñ ruina dlectatōis. Felices qbꝫ scia illa q inflat ñ ē ad inflatōz sed ad illā matōz eius q edificat lxc richardus.

De dono fortitudinis

Dire consequēter debes q. iiij. do nū spūssanctū est donū fortitudis ⁊ seq̄t immediate donū scie. qđ oñdit bea. Anf. sic di. Spūssanct⁹ donū fortitudis suppōnit dono scie. c⁹ rō est q⁹ dū mēs pauida timens sibiq; dono pietatis ꝓpaciens ⁊ q̄d iā agere dēat dono scie scies oportet vt dono spūssācti sit fortis ad opand̄. q̄ dicit ⁊ q̄bo se saluari posse ꝓfidit. q⁹ sicut. Aug dr. pfectū ñ facit ꝓgnitō veritatis ī mēte. mſi subseq̄tur habitus vtutis in opatōe iō fortitudinis donū sequit donū scie. X. Et notād q̄ aīa disponit ad suscipiēd donū fortitudis p tria. ꝑmo p inexpugnabile fidei scutū. quo scuto munit oēs bel latores xp̄i vt possint vincere mundū ⁊ dyabolū ⁊ oīa vicia ⁊ p ꝑnas puenire ad regnū dei. hi sunt ꝙz dctm̄ apli ad hebre. xi. Qui vicerūt regna. operati sūt iustitiā. adepti sunt repromissiones. qualuerūt ꝺ infirmitate. fortes facti sūt i bello Ite ad ephe. vi. In oībus scutū fidei sumentes. vt possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere et hoc maxīe fit pveritatē fidei. c⁹ fortitudo supat omnē fortitudinē. Uñ ⁊ aplus pe. hortat nos ad resistēd dyabolo p fidei vtutē dicēs. Sobrij estote q⁹ aduersarius vē dyabol⁹ tāq; leo rugiens circuit q̄rēs quē devoret cui resi. fort. in fide. q̄ ei mediāte illabitur aīe. Uñ dr. q̄. palipoñ. xij. Oculi dñi ꝓplāt vniuersaz terrā ⁊ ꝑbet fortitudinē bis q̄ pfecto corde credūt in eū. Scdo disponit aīa ad suscipiēduz donū fortitudinis p ineffabile spei solaciū. de hoc dr ysaie. iiij. Cani spant in dño mutabūt fortitudinē. assumēt pēnas vt aq̄le currēt ⁊ ñ laborabūt. ābulabūt ⁊ ñ dficiēt. Hec aūt spes dr hēt silentiū dicēte ysaia. In silencio ⁊ spe erit fortitudo vra. Magnā nāq; fortitudinē dat deus sperātibꝫ. vñ dr ysaie. iiij. Qui dat lasso vtutez ⁊ his q̄ ñ sunt fortitudinē ⁊ robur multiplicat ideſt his q̄ mihil reputāt se. ſz deū ⁊ iō hō nullo mō speret ī se ſz in deo tantū Tercio disponit aīa ad suscipiēdū donū fortitudis p inextinguibile caritatis incēdiū. vñ bea. Aug. Fortitudo ē amor q⁹ fortis est vt mors dilectō. omnia ꝓpter deum facile pferens nā iusti viri fortiter radicati in amore dei aduersa quaq; libenter ⁊ pacienter sustinent dicentes cū ꝙ Pau. Quis nos seperabit a caritate xp̄i tribulatō an angustia an fames an nuditas an gladi? Certus sum q⁹ neq; mors neq; vita poterit nos separe a caritate dei que est ī xp̄o ihesu dño nostro A Sciēduz etiam q̄ donū fortitudis dat fidelibꝫ ꝓpter tria. ꝑmo ad pficiēdū opacōes viriles. nā donū fortitudis ꝓtra oīa vicia decertat. ⁊ ornamenta virtutuz in hoībꝫ ꝓfuat. De hoc bea. Ambr. sic dr. Hō mediocris virtus anī est fortitudo q̄ sola ꝺtendit ornamēta virtutū ommū ⁊ iustitiā custodit ⁊ q̄ inexpugnabili ꝑmio aduersus vicia decertat. ī victa ad labores. fortis ad picula. rigidior aduersus voluptates. auariciā fugat. q̄ virtutē effeminat ⁊ mentē obtenebrat hec Am. Scdo dat donū fortitudis ad ꝓsternēdas aereas ptātes scz ad fortit pugnādū vñ dr. i. ioh. i. Scribo vobis iuuenes. qm̄ fortis estis ⁊ verbū dei ī vobis manet ⁊ vicistis malignū. Signū est fortitudis q̄ hō ꝓstermit aduersariū suuz. debet ergo quilibꝫ viriliť ēsistere maligno spūi ne ꝑ ualeat. ad qđ hortat Ja. iiij. di. Resistite dyabolo ⁊ fugiet a vobis. Tercio datur donum fortitudinis ad tolerāndas mundi tribulationes. ipsa quoq; fortitudo pacientiam generat p quaz

hoies vincũt aduersa nõ repugnãdo sz sufferendo. vñ Cassianus. Pacia vincit aduersa. nõ colluctãdo sz suffe do.nõ murmurando.sz grãs agendo. ipa est que feces tocius vluptatis ab stergit. ip̃sa est que limpidas animas deo reddit.hcc Cassia. Vñ iusti viri p̃ donũ fortitudis nec p̃speris extollunt nec aduersis frãgũt.qz spẽ in dño ha bentes in suis tribulatõibꝫ a deo non derelinquũt & sicut in electis opaf pa cientiã & spez future glozie.sic ĩ repzo bis tribulatio parit dsperatõz. Ista cõ memozat bea.ber.sic dicẽs. Justi? nec laude extollit.nec vitupatõe frãgitur non diuicijs tumet. nõ p̃fũdit paupta te. & leta p̃emmit & tristia.sicut em̃ san ctis & electis tribulatõibꝫ opaf paciẽ ciã.paciẽtia p̃batõz. p̃batio aũt spem spes aũt nõ p̃fundit sic econtrario dã nandis & reprobis tribulatio oparur pusillanimitatez.pusillanimitas turbatiõz turbatio desperatiõz desperatio autez interimit.hcc Bernardus.

De dono consilij. Ca. XI B

Liens insuper q̃ quintũ spũssancti donũ est donũ cõsilij qđ ĩmediate seqf donum fortitudinis .vñ dr Ansel. P? donuz fortitudinis spũssanctus donũ p̃silij su peredificat .qz cũ tã mẽs est fortis ad opandũ. q̃ pie timẽdo scit eẽ faciẽda sui exprimẽto didicit ex spũsctõ.qđ d bisoĩbꝫ p̃sulere dẽat ex quo p̃cludit q̃ donuz fortitudis seqf imediate do nũ p̃silij. ¶ Sciẽdũ aũt q̃ ẽ triplex p̃silij quo erudim̃ ad discernẽdũ quo subleuam̃ ad eligẽdũ quo exped̃im̃ ad p̃sequẽdũ. Primũ est p̃silij quo erudim̃ ad discernẽdũ qđ sz & decet & ex pedit ad dictamen rõis recte. Vnde puer.vij. Ego sapia habito in p̃silio in quo erudit hõ ad discernẽdũ quic qđ est utile decẽs & licitũ. P̃ro em̃ o portet videre an liceat. Secdo an dece at. Tertio an expediat. Vlta em̃ licẽt sz ñ omia expediũt fz apostolũ. Secdz est p̃silij quo subleuam̃ ad eligẽdũ qđ licet & decet & expedit ad amine salutẽ vñ Ecc̃.xl. Aup & argẽtũ & pstituto pe dũ & supvtrq; p̃silij bñplacitũ Aup ẽ sciẽtia sacre scripture. Argẽtũ do pzo phetia pedes ĝ stabiliũt supducumen ta istius & illi? sz sup omia p̃silij bene placitũ qđ est vt? q̃ in mozibꝫ certioz est omi arte & iõ est sup aup & argẽtuz Tertiũ est p̃silij quo expedim̃ ad pfe quẽdũ qđ licet decet & expedit ad opa cõz vtuosã. d hoc dr Judith.x. Deus pẽm nostroz det tibi gĩaz & omne p̃silij cordis tui corroborет. Et ps. tribuat tibi fz cor tuuz & omne p̃silium tuum p̃firmet. vbi pplxta imprecat fidelibꝫ dõa spiritussancti. vt p̃silia sana & ad amine salutẽ spectãcia valeãt adiple re. ¶ Et notãd q̃ oportet hõez scire bonum p̃siliarium vt dr. Ecc̃. vi. Vlti pacifici sint tibi & p̃siliari? sit ti bi vnus d mille xp̃s scz vñ ysa.ix. Vo cabit nomẽ ei? admirabil? p̃siliarius iste sũm? p̃siliari? hz p̃siliarios sub se principalit apl̃os inf quos paul?. dr Beatioz erit si sic pmãserit fm p̃siliuz meum scz custodiẽdo castitatẽ & hcc est fz deũ. Vñ seqf puto aũt q̃ ego spi ritũ dei hẽaz. Et sic pz q̃ nihil p̃siliu it nisi qđ vidit ĩ xp̃o. Vñ idẽ ad chop. Scitis gĩam dñi nr̃i Jhesu xp̃i q̃m p ter nos egenus factus est cũ eet diues vt eius ĩopia nos diuites essemus & hoc p̃siliũ do. vt vicz eius paupratem imitam̃ ĩ castitate ĩ hũilitate & pau pate. q̃ sunt arrogãcia p̃siliaq̃ eẽ p̃fit mata sunt p apostolos et sanctos De bemus ergo consilijs obedire & precep tis nostri redemptoris vt vitaz amine nostre ĩuenire valeamus. Vñ prouer.

ti. Custodi legē meā atq; ꝓfiliū meū ꝛ ecit vita aīme tue. hortat eciā nos dō minus vt eius cōsiliū suscipiamus ꝛ seruemus. Eccl. vi. Fili audi ꝛ accipe ꝓfiliū meū ꝛ ne abicias illō acsi dicat audi ꝓfiliū meū q̄tū ad ītellectū accipe q̄tū ad affectū vt dicas cum psal. Mane astabo tibi ad cōsilia tua sollicite inquirenda ꝛ videbo veracit intllīndo ꝛ ex his qō tibi placet vel displiceat fideliter exeq̄ndo in his autē mētibꝰ q̄ cōsilijs ꝛ ꝓceptis dñicis sic ꝓmpte obediūt scā trinitas libēter solet ĩhabitare. ꝛ dulcit illas visitare. vñ Joh. xiiij. q̄ diligit me ꝑm meū seruabit. ꝛ pt̄ me⁹ diliget eū ꝛ ad eū veniemus ꝛ man. apō eū facie. Veniet ad nos pt̄ visitādo memoriā ꝛ excitando ad opādū. veniet ad nos verbū pt̄is verificando ad intllīntiaꝫ ad clare ꝓtēplandū veniet ad nos spūssanctus wlūtatē inflāmando ad dulciter amandū. mansiōꝫ aūt faciūt apō nos. cuiꝰ tōꝫ assignat btūs gre. in q̄dā ome. dicens. in quoꝝ libet corda venit dñs ꝛ mansiōꝫ nō facit qz sic deū recipiūt vt tñ rpe tēptatōis ab eo recedūt. ĩ quoꝝ rundā vero corda venit ꝛ mansiōꝫ facit. qz sic eos amor diuinus inflāmat ꝛ ꝑnetrat. vt rpe temptatōis ab amore eius nō recedāt. ille em̄ vere deū amat cuius mentē delectatio praua ex consensu nō supat. Qui aūt in caritate manet ĩ deo manet ꝛ deus ĩ eo. De hac māsiōe dr Prouer. viij. Delicie mee sunt esse cū filijs hoīꝫ. delectatur em̄ deus esse cū filijs hoīꝫ sua ꝓfilia et ꝓcepta obseruātiū. E Sed ꝓside tandū est q̄ sunt nōnulli qui ꝓpriū cōsiliū sequūtur. qui sibi sapiētes videntur sequentes errorē suū. nec volētes acquiescere ꝓcilijs alioꝝ hy tles sunt vanitate tumētes sibi placētes ꝛ in oculis suis magni. quos hrā. ber. ĩ quodā sermone reprehendit sic dicēs. Lepra ꝓpria cōsilij eo pernicioſioꝝ ē. quo magis occulta. et quanto plus habundat. tanto sibi quisq; sapiēcioꝝ. hec illoꝝ est qui zelum dei habētes. sed nō ſm sciencia sequentes errorē suum. ꝛ obstinati in eo itavt nullis cōsilijs velint acquiescere. hy sunt veritatis derisores. inimici pacis. caritatis ĩexpertes. vanitate tumentes. sibi placētes. ꝛ magni in oculis suis. ignorantes dei iusticiā. ꝛ suam wluntatē statuere wlentes. Et que maior est superbia. quoniam vt vnus homo tocius cōgregatōis iudicio suum preferat iudiciū. tāq; ipe solus habeat spiritū dei qui se faciūt religioſioꝝ alijs. qui ñ sunt vt ceteri hominum. ꝛ ecce arioli ꝛ ydolatre facti sunt. hec Bernar. Vñ necesse est vt postponentes ꝓprie wlūtatis ꝓfilium submittamus nos consilijs dei ꝛ ꝓceptis eius. ne incurramus periculū anime ꝛ eternum ĩteritum. Unde prouerbioꝝ. j. dicitur quasi cōminando wcauet renuistis. extendi manum meam. et nō fuit qui aspiceret. despexistis omne cōsilium meum et increpatōes meas neglexistis. ego quoq; in interitu vestro ridebo ꝛ subsānabo cū wbis quod timebatis aduenerit. cum irruerit repentina calamitas ꝛ interitus q̄si tēpestas ingruerit q̄n venerit sup wos tribulatō ꝛ āgustia tunc ĩuocabūt me ꝛ nō exaudiā mane ꝓsurgēt ꝛ nō ĩueniāt me. eo q̄ exosaꝫ habuerūt disciplinā. ꝛ timorē dñi nō susceperunt. nec acquieuerint cōsilio meo ꝛ detraxerīt vniuerse correptioni mee. Comedēt igit fructus vie sue. suisq; ꝓfilijs saturabunt auersio puloꝝ ĩterficiet eos ꝛ ꝓsperitas stultoꝝ ꝑdet illos. Qui aūt me audierit absq; terrore hāebit ꝛ hīdācia pfruerit maloꝝ tiore sublato ꝛ sic ꝑꝫ dō vno ꝓfilij.

De dono intellectus.
Capitulum XII F

Consequenter scies fili q̄ sextū donum spūs sancti est donum intellectus. qđ sequitur donum consilij. Ūñ dicit bē. Aug. post quintū gradū scz cōsilij. per quod anima leuat ab appetitu sordiū inferiorū ascendit in sextū gradū scz donuz intellectus vbi iā ipz oculum purgat hec Aug. Quare autem donuz intellectus p̄cedentia quinq̄ dona sequitur. Anselmus. de hoc racionem assignat dicens. Quinq̄ dona p̄cedentia pertinent ad vitaz actiuā. hec aūt duo scz intellectus ⁊ sapiētia prinent ad vitā cōtemplatiuā. que duo spūs sanctus postq̄ mentē facit pauentem p donū timoris. sibiq̄ compaciētem p donū pietatis. ⁊ ea agat que sunt facienda per donū sciencie. ⁊ illa fortiter exeq̄tur per donū fortitudinis. ⁊ đ ipis sui exemplo facit alīs cōsulentem per donum consilij. post spūssanctus accēdit mentez ad intelligendum cur hec ⁊ illa fieri debeant. ⁊ vltimo q̄ a solo deo remunerationem querat istorum hec Anselmus. Et notandum q̄ cū hō sit ordinatus ad beatitudinem ficut ad finem supnaturalem. ideo oportet ponere intellectum siue lumen aliq̄d vt est habitus supnaturalis que sunt articuli fidei. ⁊ ex cōsequenti quarūdaz opacionū que ordinant ad fidem que per dilectionem opaī vt dicit apostolus et hoc lumen supernaturale ⁊ superaditū itellectui ⁊ hōi datū vocaī donū intellectus et notat quandam excellēciam cognitōis penetrans vsq̄ ad intimas rez intelligēdaz essencias ⁊ veritates. qđ non fit ita explete ex virtute naturalis intellectus ficut ex virtute lumīis supnaturalis supadditi intellectui De hoc in libro de spiritu ⁊ aīa sic dicit. Intellectus est ea vis aīme qua potencia quantum homini possibile est cognoscit ad celestia archana penetranda. que penetrari non possunt. nisi per spūm eius qui eciam profunda dei scrutat. Unde dicit apostol⁹. Nobis aūt reuelauit deus p spiritū sanctuz. qui omnia scruratuz eciā profunda dei. Cum igit veritates necessarie ad salutem sint nobis abscōdite ⁊ velate. tā in rep naturis q̄z ec in diuinis sacramētis ⁊ figuris. tm̄ in vt intellectus humanus sine adiutorio supnaturalis lumīis ñ possit ad eas apprehēdēdas contingere. planū est q̄ necesse fuit vt spūssanctus intellectui humano superadderet aliq̄d lumē supnaturale. quo velamina dictaz virtutū penetraret ⁊ veritates absconditas apprehenderet ⁊ sic eas nobis manifestaret. qđ vtiq̄ spūssanctus facit. dū nobis donū intellectus inspirat. hoc em̄ donū intellectus primo facit nos penetrare velamina siue tenebras mentis nostre. donec ad noticiam priam peruemamus. et sanctam trinitatez ad cuius ymaginē creati sumus agnoscamus. Ideo igitur donum intellectus facit nos ad interioza nostra ingredi. dum mentem inspirat vt primo seipsaz cognoscere discat. ⁊ in hoc diligenter se exerceat donec seuere videre quid sit ūcipiat. Dehoc dicit richar. de sancto victo. exercicō cordis oculus mundat. ingeniuz acuitur. intelligentia dilatatur. nescit em̄ quantum sub pedibz eius omnis mundana gloria iaceat. qui condicionis sue dignitatē nō pēsat. nescit omnino quid de spiritu angelico. quid de spiritu diuino sentire debeat qui spiritum sanctum prius non cogitat. Et sequitur. Si nōdum ydoneus es ad recognoscendum ea q̄ intra in te metipso sunt

quō ad illa rimanda ydoneus eris que sunt supra teipm. hec richardō. In hoc exercitio hō per donū intellectus incipit aliqualiter videre. q factus est ad ymaginē sancte trinitatis. q ad ymaginem & similitudinē suam creauit deus hoīem. De hoc dr in libro de spū & anima. Sicut deus pater. deus filius deus spūs sanctus vnus deus non tres dī sunt sed tres psone. ita aīa intellectus. anima voluntas. aīma memoria non sunt tres aīme. sed vna in vno cor pore & tres vires. Et sicut ex patre generat filius. ex patre & filio procedit spūs scūs. ita ex intellectu generat voluntas. sed ex intellectu & voluntate procedit memoria. Ex eo autem q aīa est ymago dei & capax dei vt dr beatus Augu. qua pter quisq diligentius attendat prime sue ōditionis excellentiā vt venerandam scē trinitatis in semetipso ymaginē agnoscat. hoc nōēq diuīe similitudinis ad quā creatus est nobilitate mor exercitatōe virtutum ac diuinitate meritor habere ptendat vt qñ apparebit similes ei appareamus qui nos ōdidit & reformauit G Sciendū etiam q intellectus est regula & circū spectio actionū moraliū. Qñ ps Intellectū tibi dabo & instruā te i via hac qua gra. fir. sup te ocu. meos. s. finis q gratie & dexte glorie. qō fit qñ deus acceptat opera hoīs in pñti approbando. & in futuro remunerando. Ex quo oportet ad hoc q simus apti ad istū intellectum vt regloriemur non fm sensibilia fantasmata. sed fm iudicia intelligibilia. sicut per eundē ps dr. Homine fieri sicut equus & mulus quib nō est intellectus. alioquī accidet nobis sicut primo hoī. qui cū in honore esset non intel. ppa. est iumen. insi. & similis factus est illis. i. q non est secutus intellectū vt sequeret mandatū dei scūs est miser & captiuus ℙ Qñ notā dū q intellectus predictus prudentialis qui fm dictamen legis dine docet tria. s. quid euitandū sit. quid exequē dū. quid expectandū. Primo donū intellectus docet quid euitandū. q ome malū. Unde puer. ij. Si inclinaueris cor tuū prudentie. si quesieris eam q pecuniā. & sicut thesauros effoderis illā. tunc intelliges timorē dñi & scīam dei inuenies. i. qui vult habere hūc intellectū debet se inclinare p humilitatē. querere p desideriū. effodere p exercitiū. & sic instructus in moribo intelliget q in timore dñi vitet oē malum. Unde ps. Initiū sapie timor dñi. intellectus bonus oībus facientib eum. Secō donū intellectus docet quid exequendū. q oē opus bonū fm actum cordis oris & opis De actu cordis dr Josue. j. Ne declines a lege ad dextrā vel ad sinistrā vt intelligas cuncta que agis tunc diriges viā tuā & intelliges eā. Itē oris Eccī. v. Intelligas & cum sapīa, pferas rñsum verū. Si est tibi intellectus rñde, primo tuo. sinautē. manus tua sit sup os tuum. ne capiaris in verbo indisciplinato & confundaris Itē opis. Unde beatus ambro. Nihil hō dr agere nisi si queritur posset reddere rōem. Tercio donū intellcūs docet q̄d sit expectandū. s. bonū eternū. De hoc per sapientē dr. Germina gratissima expectatio pstolantis. quocūq se verterit prudenter intelligit. non enim pt homo tenere bonā vitā nisi sciat terminū quo debeat ire. debet em̄ pfiderare finem in suo tpe gratissimū. gratum est enim solū bonū tpale. gratius bonum spūale. vt scīa vel virtutes. gratissimū aūt bonum eternū. Unde dr Baruch iij. Discevbi sit sapīa. vbi sit virtus. vbi intellectus. vt scias simul vbi sit longitudinis vite & virtus. vbi sit lu-

men oculoꝝ ꝛ pax. Hec em̃ sunt in bono eterno. Prouer. iij. Longitudo dierũ in dextera eius. ꝛ in sinistra eius diuitie ꝛ gloria. Et ps dr. Apud te est fons vite. ꝛ in lumine tuo videbimus lumen. ibi em̃ debet esse oculus intellectualis q̃ rectificat. quẽ nõ hẽbant illi de q̃bꝫ dr in deutro. Gens absq; consilio ꝛ sine prudẽtia vtinã sap. ꝛ intelliac. no. pui. per memoriã. s. p̃teritoꝝ. discretionẽq; p̃sentiũ atq; futuroꝝ pui/dentiã ꝛ sic patet de dono intellectus.

De dono sapientie Ca.XIII.

POstremo hoc te non lateat fili ꝙ septimũ ꝛ vltimũ donũ spũssancti est donũ sapie qđ imediate sequit donũ intellectus. Ad hoc itaq; donũ sapie. s. a timore incipiẽdo q̃si p quosdã gradus puenit. Unde dr beatus aug. ꝙ a timore vsq; ad sapiam. que septima in domis est vltima p gradus tendit ꝛ puenit Et reddit rõnez di. Sapia hec vltima ꝛ summa est. qz hac habita aĩmus pacatus ꝛ trãquillus pfruit ꝛ delectat. in ea q̃ est vltima in qua est consummatõ Similem rõem assignat ansel. di. Spũssanctus mẽti inspirat ad postremũ sapiẽtiã. quã alijs domis supaccumulat vt qđ recte intelligit. s. in dono intellect? sit sibi sapidũ atq; dulcissimũ in dono sapie. soloq; rectitudinis amore sequatur qđ intelligit eẽ sequendũ Non em̃ pfectũ facit cognitio vitatis. nisi etiã sequat experimẽtalis. qz experientia est magistra intelligentie vt dr hugo. Et addit ansel. dicens. in isto edificio sic disposito spũssanctus resid et totãq; familiã domus interioris. i. oẽs aĩme sensus regit ꝛ ad suũ obsequiũ dispomit. s. ascẽdendo ad deũ ꝛ descendẽdo ad primũ. hec ansel. ℟ Primo igit videndum est quid sit sapientia ꝛ que dicat donũ sapientie. Unde notandũ ꝙ obmissa sapia carnis que inimica ẽ deo. ꝛ sapia huius mũdi que stultricia est apud deũ. que nec dicunt sapie nisi abusiue. qz non sapide scie sunt. sz stulte ꝛ insipide. nulla itaq; istarum est donũ sapie. Et est alia sapia ꝛ increata. De qua dr in sapientie. vij. ꝙ ipsa est candor lucis eterne ꝛ speculũ sine macula dei maiestatis ꝛ imago bonitatis illius qui est xps dei filius. quem paulus appellat dei virtutẽ ꝛ sapiam dei. De q̃ etiã bũs aug. dr Sapientia increata que est dei filius nõ cessat occulta inspiratione ꝛ revelatione ad intellectualem creaturã se transferre. vt ad se ꝙuertat. Sed nec ista sapia dei est donũ spũssancti sed potius largissima oĩm donoꝝ doctrix est. Est ꝛ alia sapiẽtia creata que ꝛ duplex est qz quedam est p studiũ humanum acquisita ꝛ est virtus intellectualis. De q̃ loquit phũs in methaphisica sua que aliter pt dici sapia cũ in ea quidam sapor inueniatur. hz em̃ phia admirabiles delectationes vt dr. x. ethicoꝝ. Licet sapor iste non sit oleo grẽ ꝺditus põt etiã sapia hec p rõmis inquisitionẽ aliqualiter recti iudiciũ circa aliqua dina habere licet incõplete. sicut oñdit hugo in plogo sup libro angelice ierarchie. vbi sic dr. Philosophis datum fuit pter nos quibꝫ ꝙsummatio seruabat ꝛ instauratio parabat. vt inuenirent veritatem illam. quam oportuit suscipere filios vite ad obsequium summe veritatis. cuius labor ipsis appositus est. nobis aũt fructus seruabat. Nouissime aũt theologiam quandam p ratione diuinoꝝ ꝛ scrutationem inuisibilium quasi ꝙsummaturam sapientiam adiderũt. ꝛ ibi corruere ceperunt in mẽdacia figmentoꝝ ꝛ ideo defecerunt ꝛ euanuerunt. hec hugo. Unde nec ista sa

pientia est donum spūssancti. ⁊ ꝯuis ab eo dꝛur ℣ Est ⁊ quedam alia sapīa que desursum a patre luminum creata est Unde dꝛ Jaco.j. Omne datum optimū ⁊ omne donū pfectum de sursum est descendens a patre luminū Et hꝫ est vera sapīa ⁊ donum spūssctī. q2 ipsa est veri splendꝛis ⁊ boni sapꝛis. Splendꝛ namq eius dirigit intellectū ad veri cognitōem. ⁊ sapꝛ eiꝰ erigit affectum ad boni sapꝛosam dilectōem. Igit que sursum sunt sapite. non que sup terram ait apl's. Obiectum ergo dom sapīe pꝛincipale est deus. put est excitatiuum voluntatis ad eius sapꝛosam dilectōem. Actus aūt sapīe est ꝺtemplari deū non quocūq modo. sed ex dilectōe cum quadam expimētali suauitate in affectu. Ex his igit apparet ꝙ donū est habitus supernaturalis aīe a spūscō infusus ad deuꝫ cognoscendū ⁊ sapꝛose diligendū ℣ Et notandū ꝑm ꝙ ꝺt beatus bernar. in libꝛo de amoꝛe dei. ꝙ sicut coꝛpus suos habet quinq sensus quibus anime ꝺiungit vita mediante. sic aīa hꝫ suos quinq sensus spūales quibꝰ deo cōiungit mediante caritate. Per sensus enim coꝛporis veteremur. ⁊ huic seculo ꝺformamur. p sensum vo mentis renouamur in cognitōem dei. in natiuitatem al's vite ꝑm voluntatez ⁊ beneplacitū dei. Unde ꝺt apostolus Nolite ꝺformari huic seculo. sed renouamini in nouitate sensus vestri vt probetis que sit voluntas dei bona ⁊ beneplacens ⁊ perfecta. Sicut aūt oēs sensus coꝛpales vt visus. gustus ⁊c. infirmant ⁊ elanguescunt in opationibꝰ suis sine gustu spūali qui gustabilia spūalia sapida facit. ꝺ beatus bernā. ostendit sup cantica sic dicens. Hunc sapꝛez perdidimus ab ipso pene exoꝛdio generis nostri. ex quo coꝛdis palatū sensu carnis pꝛeualente infecit virus serpentis antiqui. ⁊ cepit anime non bonum sape ac sapꝛ noxius subintrare. scz ꝺcupīe. ⁊ sensus hoīs ꝓmpti sunt ad malum. ⁊ ideo multa bona fiunt q̄ non sapiunt facientibꝰ. q2 sapꝛ mali non est totaliter exterminatus. sz nūc assidue sapīa vincit maliciam in mentibꝰ ad quas intrauerit. sapꝛem mali quez illa inuerit sapꝛe meliꝛe exterminante. intrans aūt sapīa sensuz carnis infirmat ⁊ infatuat. intellectuz purificat. coꝛdis palatū sanat ⁊ reparat. sanato palato iam sapit bonū. sapit ⁊ ipa sapīa. qua in bonis nullum est melius. hꝫ bernā. Sensu aūt gustus in anima reparato per sapīam omnes sensus spūales ꝺualescunt ⁊ vegetant. hic est gustus sapꝛose sapīe sensum visus interiꝛem clarificat ad deū sapide ꝺtēplandū. Hic gustus sensum auditus interiꝛē excitat ad verbū dei dulciter audiendum. Hic gustus sensum olfactus interiꝛē excitat ad dilectum suauiter oꝺrandū. De hoc beatus bernā. in libꝛo de amoꝛe dei sic dꝛ. Gustū quisit in sapiētia quedam sequit dulcedo quam in interiori suo anima sentiens modo quodam singulari quo suscipit gustabilia cūcta discernit ⁊ iudicat se. omnesq sensus vegetat ⁊ ꝺformat. i. interiꝛes. hꝫ bernā. Ad hanc sapientiā querendā ⁊ assequendam. hꝫtat nos apl's ad coloss. iij. dꝛ. Si surrexistis cū xp̄o que sursum sunt querite vbi xp̄s ē in dextra dei sedens. que sursum sunt sapite. non que sup terrā. ℣ In quibꝰ vbis monet nos apl's adipisci donum vere sapientie ⁊ hoc dupliciter Primo veram sapīam suadendo cum ꝺt. que sursum sunt sapite. Secūdo vanam dissuadendo cum addit. non que

super terrā. Sicut ēm duplex est aspectus aīe .s. ad tpalia ⁊ ad terraz. sic duplex est affectus ⁊ duplex sapīa. s. eterna que sursum est ⁊ tpalis que deorsuz ē De hoc dr iaco. iij. Dō si zelū amaz habetis ⁊ pcentiões sint inter vos nolite gloriari ⁊ mēdaces esse aduersus veritatē. Non ēm ista sapīa desursum descendens sed terra aīalis ⁊ diabolica. que aūt desursum est sapīa primuz quidē pudica est ⁊c. Primo g̃ videamus que sit vana sapīa vt per hoc melius nōn vere sapie agnoscamus Vana est ēm sapīa terrena aīalis ⁊ diabolica. Terrena sapīa ꝓsistit in habūdantia opulentiaz terrenaz de hac dr prima ad corin. j. Perdam sapīam sapientū ⁊ prudētiā prudētū reprobabo Ubi sapiens ubi scriba ubi ꝓquisitor huius seculi. Nōne stultā fecit deus sapientiā huius seculi. pdam inquit qz nō est vera. sapiētes ēm sunt vt faciant mala diuitias auare ꝓgregando. bonū aūt facere nescierūt. Animalis aūt sapientia ꝓsistit in expientia sensibiliuz delectationū. Ūñ ad roma. viij. Non ſm carnem ambulate. sz ſm spm Qui ēm ſm carnē sunt que carnis sunt sapiunt. nā prudētia carnis mors est Prudentia aūt spūs vita ⁊ pax. qm̃ sapientia carnis inimica est deo. Qui autē in carne sunt placere deo nō possunt. Diabolica ēo sapientia ꝓsistit in ambitione mūdialium excellentiaz. Ūñ apostolus ad corin. iij. Si quis inter vos videt sapiēs esse in hoc seculo stultus fiat vt sit sapiens. sapientia ēm huius mundi stulticia est apud deū Scriptū est ēm ꝓdam sapientes in astutia eoz. De ꝓuersantib aūt in his tribꝫ ꝓquerit apls ad philip. iij. di. Multi ambulant quos sepe dicebam vobis nunc ⁊ flens dico inimicos crucis xpi. hoc ꝑter diabolicam sapientiā. quoz deus venter. hoc ꝑter animalem sapientiam Et gloria in ꝓfusione eoz qui terrena sapiunt hoc ꝑter terrenā hos pdit xps qui earuz ꝓtraria eligens. s. paupertatem acerbitatem ⁊ vilitatez qz pauperime acerbissime ⁊ abiectissime p nobis voluit crucifigi. ysa. liij. Putauimus eū quasi leprosum ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatum Hanc ergo sapientiam terrenam animalē ⁊ diabolicā moriens in cruce. s. dñs vocuit despicere tanq̃ vanam ⁊ appetere verā sapientiam que de sursum est siue celestē. De qua p salomonem dr Transiui ad pdē plandam sapīam errorescq̃ ⁊ stulticiā vidiq̃ tm̃ precederet sapīa stulticiam quantū differt lux a tenebris Hec ēm sapientia tanq̃ datum optimum ⁊ donum pfectū descendit a patre luminū. vt lux ad nostrā potentiam cognitiuā illustrandā ⁊ hoc p verbum inspiratuz ad nostrā potentiā affectiuam letificādam ⁊ p hoc verbū incarnatum. Ratio ēm est sapientia vt lux illuminativa respectu nre cognitiue. Ūñ dr sapiē. vij. Neminē diligit deus nisi eū qui cū sapientia inhabitat. Est ēm hec speciosior sole ⁊ sup omnem dispositionē stellaz. lucī ꝓpata inuenit̃ prior. ipa enim sapientia ad instar solis dat aīe lumen respectu cognoscendoruz, instar lune respectu agendoz. instar stellaz respectu ꝓtemplandoz. Unde merito dr. Alia iusti sedes est sapientie. Per cūdo sapīa est vt lux letificativa respectu nostre affective Ūñ eccle. xl. Vinū ⁊ musica letificant cor ⁊ super vtrūq̃ dilectio sapientie. quam amans sapiens dicat sapientie. vij. Hanc amaui. ⁊ exquisiui eam a iuuentute mea. ⁊ quesiui eam sponsam mihi assumere ⁊ amator factus sum forme illius Item vij. capi. Super salutez ⁊ sapientiam dilexi illam ⁊ ꝓposui pro luce habere

illam qm̃ inextinguibile est lumẽ eius Venerunt mihi oia bona pariter cuz illa. Tercio sapia est vt lux corroborativa respectu nre operative. Unde dr ecclesi. vij. Sapia sapientem confortauit. vult dicere q nulla virtus creata tantum corroborat quantũ sapia Ideo dr Sapie. x. Certamen forte dedit illi vt vinceret et sciret qm̃ potentior est oim sapia. Et sic apparent ista tria per que anima fit domus dei pulchra amena et robusta De qua anime domo dr puer. ix. Sapia edificauit sibi domum excidit columnas septẽ. Columnas sacra scriptura innuit Jaco. iij. vbi sic dicitur. Que autez de sursum est sapia primum quidez pudica. deinde pacifica. modesta. suadibilis. bonis consentiens plena mie et fructibz bonis. iudicans sine simulatõne. ¶ Attende ad has columnas si posses eas habere. vt edifices domũ sapie in corde tuo Omnia enim alia dona spũs sancti ordinata sunt ad hanc sapie domũ edificandaz Iste igit septem columne sunt pudicicia in carne. innocentia in mente. mo derantia in sermõe. suadibilitas in affectu. maturitas in iudicio. simplicitas in intentõe. Primo quidem pudica est per pudicicia in carne que est prima columna. Unde p sapientez dr sapien. j. In maliuolam aiam nõ introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. Hec est ergo principalis columna domus sapie videlizvita pudica. econtrario vita impudica ẽ in ruinã. De hoc dr eccl. ix. Vinũ et mulieres apostatare faciunt sapientes et arguunt insensatos. Deinde sequit pacifica. ecce scda colũna que est innocẽtia in mente p tranquillitatẽ. pax enim et trãquillitas ordinis exhiberi solent p obiam ad superiorem. per equalitatem ad parem. per iustã presidentia ad inferiorem Unde dr eccle. iij. Filie sapientie ecclesia iustoz et natio illoz obedientia et dilectio. iudiciũ patris audite filij et sic facite vt salui sitis Deinde sequit modestia. hec ẽ tercia columna sapie que est moderativa in sermone. Unde dr eccl. xxx. Homo sapiens tacebit vsqz ad tpus. Insciuus aũt et imprudens non seruabunt tps. Oportet em̃ hoiem multũ sermoni suo cauere q est gladius ledens loquentẽ et primuz perverbũ scandali. Unde dr apls paulus. Omis sermo malus ex ore vestro non procedat. sz si quis bonus est ad edificatõem fidei erudiat. vt det gratiam audientibz. Post hec sequit quarta columna cũ dr. suadibilis bonis consentiens que est suadibilitas in affectu siue benignitas Econtrario est ibenignitas Unde sap. j. Benignus est spũs sapie et non liberabit maledictũ a labijs suis. Quanto aũt quis est sapientior tanto suadibilior ad bonũ alios prouocando. Sed stultos oculcat verbũ reprehensionis. Vñ puer. ix. Noli arguere derisorẽ ne oderit te. Melius est em̃ a sapiente corripi q̃ a stultis adulatoribz decipi. Deinde. plena mie et fructibz bonis. vbi describit quinta columna. q est liberalitas in effectu. De hoc dr puer. vltiõ. Os suũ aperuit sapie. et lex clementie in lingua eius. Et premisit ibidẽ. Manuz suam aperuit inopi. ecce mia quam docet sapia. Docet etiam opa virtuosa et fructuosa operari. qz qui donũ sapie habet a bono opere vacare non pt. Post hec sequit. Non diiudicans. vbi tangit sexta colũna que est maturitas in iudicio. ne. s. quis iudicet temerarie. Vñ ps. Os iusti meditabit sapiam et lingua eius loquet iudiciũ. Lex dei eius in corde ipsius et ñ supplantabunt gressus eius. qui. s. iusto zelo mouet ad oia. omne bonũ approbando et om-

ne malum reprobando Deinde sequitur. vij. columna vbi vltimo dr sine fimulatione. in qua est psummatio totius edificij istius domus. Ñ salomon iij.reg.x. Fecit thronuz de ebore grandem ⁊ vestiuit eam auro fulno nimis q̄ habebat. vj. gradus p quos sex colūne pcedētes designant ⁊ summitas throni rotunda erat in pte posteriori quod erat in figura huius colūne oīa psummantis. s. simplicitatis intentionis. His columnis vij. pfectis ⁊ psummatis in aīa incipit homo q̄ sursum sunt sapere nō que sup terraz vbi videlicet xp̄us est in dextera dei sedens. in quo sunt oēs thesauri sapie ⁊ scie absconditi. quē cognoscere ⁊ amare ē vita eterna. ipo attestante qui ait Joban. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum vez deum ⁊ quē misisti ihesuz xp̄m Si g̃ desideramus xp̄um agnoscere ⁊ in statu vie ip̄m pcontemplationē cernere. necesse est vt vitemus culpam deformātē naturā ⁊ exerceam? nos ad grāz reformantē ⁊ hoc p oōem ad iusticiā purificantem. ⁊ hoc pquersatōez ad scientiam illuminantē. ⁊ hoc p meditationem ad sapientiā ⁊ hoc p contemplationem Sicut igit ad sapiam nemo peruenit nisi p gratiam iusticiam ⁊ scientiam sic ad contemplationem non pueniturr nisi p meditationē pspicuaz. quersationē sanctam. ⁊ orationē deuotam Sicut em̄ gratia est fundamentū rectitudinis voluntatis ⁊ illustrationis perspicue oōnis. sic primo orandū est nobis. deinde sancte agendū. tercio veritatis spectaculis intendendū ⁊ intendendo gradatim ascendendū quousq̄ veniat ad montē excelsum vbi videat deus deoz in sion Unde ad donū sapientie inuemendum ⁊ obtinendū multum valet diligens inquisitio ⁊ oratio Nam sapientia est inquirenda ⁊ postulanda. querendo inuenit sed postulando a deo possidet inuenit p cognitionē sed possidet p dilectionem. p cognitionem videt. p dilectionē amplexat ⁊ gustat. videre pinet ad intellectū sed amplexari ⁊ gustari pinet ad voluntatem ⁊ affectū. R De hoc dr richar. Sicut deus per memoriam audit ⁊ p intellectū videt. ita p affectū amplexat gustat vel astringit. ⁊ sic tenet ⁊ hoc vtiq̄ pfectius est q̄ videre solum. primo igitur queramus sapientiaz in uestigando p cognitionem donec tandem mereamur eam a deo recipe p amplexum ⁊ degustationē. hunc thesaurū precioſuz sapie docet querere salomō puer. v. sic dicens. Si quefieris sapientiam q̄si pecuniam ⁊ sicut thesauros effoderis eā tūc intelliges timorē dñi. q̄ vba dr. ihero. exponens dr Qui thesaurum effoderit eiecit terram foueā in altum fodit. sedulus insistit. donec inueniat qd̄ querit sic qui thesauros sapientie inuenire desiderat. oē pondus terrene a se reiciat. in se foueam humilitatis faciat. nec requiescat donec inueniat. hec ihero. Quomodo do cognoscā inuēta sapia hoc docet beatus bernā. cū dr. inuenisti plane sapientiaz si prioris vite peccata defleas si huius seculi desideria quipendas. si eternā beatitudinem toto desiderio concupiscas. inuenisti sapientiā si hec singula tibi sapiunt put sunt. vt hec quidez amara ⁊ piunt. oīno fugiēda. illa quoq̄ caduca ⁊ trāsitoria contemnenda. ista dr vt pfecta toto desiderijs apprenda quam intimis desiderijs apprenda quam intimis. quodā sapore discudices ⁊ discernas. hec bernā. Simus igit huius salubris sapientie amatores quevocat ⁊ dicit. Trāsite ad me omnes qui concupiscitis me ⁊ a generationibz meis adimplemini Et notandū q̄ sapia det vt possit esse firma ⁊ stabilis in cordibus fideli

um per diuersas vtutes roborat & fir mat. De hoc hugo in .iij. li. de archa noe sic dr. Sapia dei in cordibo scoꝝ tanqꝫ in padiso inuisibili per timorez seminat. per grām irrigat. per dolorē ozit. per fidē radicat p spem virat. per deuotōem germinat. per ꝓpunctionez ozit. per defideriū crescit. per caritatez roborat. per circūspectōem frondet. p disciplinā floret. per virtutē fructificat. per patiam matureſcit. per mortē carpit. per ꝓtemplatōem cibatur. Sapientia ergo per timorē seiatur. quia timor dñi initium est sapie. Item sapia per grām rigat. sicut em timor est filis seminī. ita gra similis est humori. qui rigat semen iactū in terrā & germinare facit. postqꝫ em homo a delectatōne carnali p timorē abstractus fuerit. ne cesse est vt statim aliquid gaudij spūalis pregustare incipiat. ne si oīno a delectatōe alienus remāserit. qfi semen aridū absqꝫ humore ad germen sapie ꝓualescere non possit. Sapia igit per timorem seminat. & per grām rigat. qz timor primū carnalis delectatōnis ab aīa affectū prescindit. ac deinō gra redeunte qfi iam a sordibo mundatuz spūali delectatōe perfundit. Item sapia per dolorē morit. sicut em seīna germinare nō pīt nisi prius incinerādo putrescant & quodammō morianf ita nos germen bonum ferre nō possumus nisi prius per salubrē dolorē mundo moriamur. Et bene post pceptōem gre dolor nascit. qz tunc vere in quibo mali sumus agnoscimus qñ per infusionē gre illuminati dulcedinē spūaliū donoꝝ degustamus. Quicunqꝫ aūt spū alium bonoꝝ dulcedinē non nouerūt carnalis ꝓcupie passis etiā tunc animāt cū affligunt. Item sapia per fidem radicat. fideles em radices figunt nō in hoc mundo. qz per fidē & dilectōz sunt radicati & fundati in deo. Item sapientia per spem viret. Spes em est quasi memoria inuisibiliū gaudioꝝ que in corde hoīs recōdita calefacit illud intrinsecus & non simit illud arescere frigore infidelitatis in hyeme pīntis vite. & qꝫdiu hec spes viuit in nīa mente nunqꝫ arescit arbor sapie. sed quēadmodū lignū illesum seruat virorē suū dū equalem hz ꝓportantiam humoris & caloris. sic animus seruat virorem quē calor spūs nutrit qui desup radiat & studiū bone operationis qō subrus est rigat. Item sapia per deuotōnem germinat. que deuotio diuidit in tria. in zelum. in ꝓpassionē & benuolētiā. Zelus est dū per amorē iusticie ad defensionem vltro se offert animus calumniā veritatis pati nō sustinens. Cōpassio est qñ miserijs alioꝝ ꝓdolemus. Benuolentia est qñ ꝓmpta voluntate beneficia rogati annuimus Et sicut grana tūc germinare dicimus qñ natura qō dam occultū germen pdit qō intus latuit. Sic & bona voluntas zelare se nō valens quadā vt ita dicā violentia ad exhibitōnem boni operis foris exit. Item sapia per ꝓpunctionem oritur qñ veritas manifestat. veritas autem manifestatur qñ ignorantia pellitur. ignorantia autem pellitur quando mens illuminat thesaurus sapientie inuenit. Item sapia per defideriū crescit. sicut enim ꝓpunctio incendio ꝓparatur. ita defideriū simile est fumo qui de incendio nascit. qui in directū ascendit. & quanto magis sursum attollit. tanto magis attenuatur. tādemqꝫ eleuatus in sublime ab oculis intuentiū ꝓsus subducit. Ita homo per perfectū defideriū celestibo appropinquans. & omnem terrene ꝓcupie nebulā euaporās totus spūalis efficit. & se humanis subducit aspectibo. dum ad terrena ꝓcupi

scenda amplius exire recusat Item sapientia p caritatē roborat. caritas enī similis est vino. vinū nam eos quos inebriauerit reddit hilares audaces fortes oblitiosos ⁊ quodāmō insensibiles. sic caritas mundando ꝑsciam mentē exhilarat. vnde audacem reddit qñ fiduciam ꝑstat. vnde vires auget qz sicut ōr scriptura. Qui ꝑfidit in dño fortis est vt leo Obliuionem quoq reddit qz cū totā animi intentionez ad desideriū eternoꝝ trahit. oīmq trā seuntiū memoriaz funditus ab animo euellit. Insensibilē reddit qz dū mentez dulcedine medullitus replet. quic quid exterius amaꝝ offert ꝑtemnit q̄ non sentiat. Item sapientia per circūspectionē frondescit ⁊ ramos expādit quidā enī sunt in quib sapia in altuz crescit. quidā quib in latū se expādit in ꝑtemplatiuis in altū surgit. qui per acumē mentis pueniunt vsq celestia ꝑtemplanda. in actiuis vero in latū se expandit. qz hi intentionē mentis sue multipliciter foris spargūt ad dispensanda terrena. Debet aūt homo eē pudus ⁊ circūspectus vt ante piculū aīm firmet. vt nō solū quid eueniat sed eue nire possit attendat. accidenti fortune non nimis credat. in aduersis iudiciū non amittat. ⁊ quicquid finē habiturꝝ est siue bonū siue malū eque despiciat oēm euentū ꝑsilio suo ꝓueniat amicos ante necessitatez visitare studeat. oēs diligat. nō oīb eque credat maioribꝫ obedientiā debitā. equalib dilectionē subiectis paternā sollicitudinē impēdat. ⁊ sic per diuersa studia virtutum arbor sapientie ramos diffundet ⁊ frondib circūspitionis vndiq̄ vestita sursum ad alta cacumē leuabit Itē sapiētia p disciplinam floret. sicut enī in flore fructus sperat. ita in bono ope future retributionis premium expectatur.

Item sapientia p virtutem fructificat fructus boni opis est virtus occulta recte intentionis. pinde qui sine virtute bonū opus in oculis dōm foris exhibet. velut arbor ē que sine fructu floret Item sapia p patientiam maturescit. qui enī virtutē inchoat ōsi quēdā in se fructū bonitatis formar. Sed quidā tem quā inchoat ante finem deserit est velut immaturus fructus. qui non apparet esui qz añ tempus cadit ⁊ ideo patiētia necessaria ē vt i bono ope qđ inchoamus ꝑstanter vsq ad finem ꝑficeremus Itē sapientia p̄mioꝝ carpitur. qñ enī fructus maturus est rūc diligit vt ad patris familias mēsam decerpat. vt ad patriā familias mēsam ꝑducti fueriamꝫ ⁊ nos cū ad ꝑfectionē ꝑducti fuerimus ab hac vita p mioꝝ ꝓscindim̄ vt ad diuinū eterni regis trāsferem̄ Itē sapia p ꝑtēplatiōem cibat. iste ē cib de quo ps. Adimplebis me letīcia cū vultu tuo. delecta. in dextera tua vsq in finē. ¶ Considerandū quoq est ꝙ duplex ꝑt eē sapia Alia nāq ē seculariū ac puersoꝝ dōm qui terrena sapiūt Alia vo est iustoꝝ qui celestia diligūt De qua duplici sapia beatus gre. x. moral. exponēs illa vba Deiderium iusti simplicitas sic ōr. huius mūdi sapientia est cor machinationib tegere sensum verbis velare. que falsa sunt ostendere. que vera sunt fallacia demonstrare. hec nimiꝝ prudētia vsu viuendi discit. hec a pueris precio discit. hāc q̄ sciūt ceteros superbiendo despiciūt. hāc q̄ nesciūt subiecti ⁊ timidi in alīs mirant qz ab eis hec eadem duplicitatis iniquitas noīe prudentie palliata diligit. dū mentis puersitas verbamitas vocat. hec sibi obsequentib precipit horū culmina querere. adepta talis gloꝛie vanitate gaudere. irrogata ab alīs mala multiplicius reddere cūctis res supperunt. nullis resistētib cedere

tū virtutis possibilitas deest quicquid explere per malicīā non vz. hoc in pacifica bonitate simulat. Arctra iustor sapīa est mīl per oīsionem fingere. sensum verbis aperire. vera vt sunt diligere. falsa devitare. bona gratis exhibere mala libentius tolerare q̄ facere. nullam iniurie vltōem querere. p̄ veritate ꝓmeliaz lucr̄ putare. Sed hec iusto rum simplicitas deridet. qz ab huius mundi sapientib⁹ puritatis vtus fatuitas redit. omne em̄ qđ innocenter agit ab eis ꝓculdubio stultum putat. q quicqđ in opere venit approbans carnali sapie fatuitatē sonat. Quid namq̄ stultius videt mundo q̄ mentē verbis oīdere. mīl callida machinatōe simulare. nullas iurijs ꝓmelias reddere. p maledicentib⁹ orare. pauptatez querere. possessa relinq̄re. rapienti nō resistere. p̄cutienti maxillā alterā p̄rebere. Unde bene huius mundi dilectoribus ille egregius dei famus sapiens dt Holocaustōes egiptior immolabimus dño deo nostro. Nos quippe egiptij edere dedignant. sed qđ holocaustōes egiptij hoc israhelite deo offerūt. quia simplicitatem ꝓscie quā iusti quiq̄ velut infirmā abiectamq̄ despiciunt. hanc iusti in virtutis sacrificiū vertunt. q excellentes recti puritatē ac māsuetudinē deo immolant quā abhomīantes reprobi fatuitatē putant. hec gre. Et sic habemus de dono sapie ℣. Sed ꝓsiderandū ꝓseqr̄ q spūs sc̄us cum inhabitat cor hoīs per grām suā mētem mirabile reficit ac p. vij. dona sua eam suauiter pascit. q in ea quodda ꝑ conuiuium spūale ac delectabile facit Sed ipsa dona seu virtutes seinuicez pascunt ac sibi suffragant ne detrimētum aliqđ vel ruinam patiant. De hoc beatus greg. in moza. exponens illa verba. Et ibāt filij eius q faciebāt conuiuia p domos. sic ait Filij p domos conuiuia faciunt dū virtutes singule iuxta modū p̄priū mentē pascunt. Unde q bene ibidem subdit. vnusquisq̄ in die suo Dies em̄ vniuscuiusq̄ virtutis. vt enim hec ipsa dona septiformis breuiter gr̄e dei replicemus. Aliū diem hz sapīa. aliū intellectus. aliū ꝓsiliū. aliū fortitudo. aliū scīa. aliū pietas. aliū timor Hec em̄ hoc est sape qđ intelligere. qz multi qui eterna quidē sapiunt. ſz hec intelligere nequaq̄ p̄nt. Sapīa ergo in die suo conuiuiū facit. qz mentem de eternor spe q certitudine reficit Intellectus in die suo conuiuiū facit q parat. qz in deo qđ auditu penetrat. reficiēdo cor illustrat tenebras eius Consilium in die suo conuiuiū exhibet. qz dum esse p̄cipitē, phibet ratione animū replet Fortitudo in die suo conuiuium facit. qz dū aduersa nō metuit trepidanti menti cibos ꝓfidēcie apponit. Scīa in die conuiuiū pat. qz in uentre mentis ignorantie ieiuniū supat Pietas in die suo conuiuiū exhibet. qz cordis viscera operib⁹ mīe replet. Timor in die conuiuiuz facit qz dū p̄emit mentē ne de p̄sentib⁹ supbiat. de futuris illam spei cibo ꝓfortat. sed illud in hoc filior conuiuio pscrutando video q̄ semetipsos inuicē pascant. valde em̄ singula quelibet destituit si nō vno alia vtus virtuti suffragat. minor est q̄ppe sapīa si intellectu careat. q valde inutilis intellc̄us ē si ex sapīa nō subsistat. qz cū altiora fine sapie pondere penetrat. sua illuz leuitas grauius ruitur leuat Vile est ꝓsiliū cui robur fortitudīs deest qz tractādo inuenit carēs viribus vsq̄ ad pfecti onē opis nō producit. Et valde fortitudo destruit nisi ꝓsiliū fulciat. qz quo pl⁹ se posse ꝓspic eo vtus fine rōis moderamīe deterius in p̄ceps ruit. nulla est scīa si utilitatem pietatis nō hz. qz

duz bona cogmita exequi negligit. sese ad iudiciū artius astrīgit Et valde inutilis est pietas si scīe discretione careat q2 dū nulla hāc scīam illuminat qñ vel qūo misereaf ignozat. timoz quoqz ipe nisi has etiam vtutes habuerit ad nullū opus pculdubio bone actionis surgit. q2 dū ad cūcta trepidat ipa sua fozritudine a bonis oīb⁹ cozpis vacat q2 g alternato ministerio virtus a vtute reficif. recte dz p apud se vicissim filiū puiuanf. Cūqz vna aliā subleuādo subleuat. ḡsi p dies suos numerosa soboles pascēdo puiuiū parat. hec greg.

Ex his g vbis colligere possumus p vnū donū fine alio subsistere non pt q2 nisi fulciaf vna vtus p aliā nonū qz etiā ipa vtus invitiū declinat ac ruit. Quod pbat idem gre. in libro super ezechielē sic dicēs. in mente etem nostra primus gradus ascensionis est timoz dñi. secūdus pietas. tercius scīa. quartus fozritudo. quintus psiliuz. sextus intellectus. septimus sapīa. Est etem timoz dñi in mente sz qualis ille timoz est si cū eo pietas nō est. qui em misereri primo ignozat. qui ppati eius tribulationib⁹ dissimulat. huius timoz ante oīpotentis dei oculos nullus est. q nō subleuaf ad pietatē sed sepe pietas per inozdinatam mīam errare solet. si fozte asse pepcerit que pcenda nō sunt. peccata em que fieri gehenne ignib⁹ pūt disciplīne sunt verbere cozrigenda. sz inozdinata pietas cū tpaliter pcit ad eternū supplicīū ptrahit. vt g vera et ozdinata fit pietas ad gradū aliū est subleuāda. i. ad scīam vt sciat vel quid ex iudicio puniat vel quid ex mīa dimittat. Sz quid si sciat quid agere debeat quisqz. virtutem vo agendi nō habeat Scientia g nostra crescat ad foztitudinē vt cū videt quid agēduz sit hoc agere p mentis foztitudinē possit. ne timoze trepidet. et pauoze collapsa non valeat bona defendere. que sentit Sz sepe foztitudo si improuisa fuerit et minus ptra vitia circūspecta. ipa sui presumptione in casum ruit. Ascendat g ad psiliū vt puidendo pmuniat oē qđ fozter agere pt. sed esse psiliū nō pt si intellectus deest. q2 qui non intelligit malū qđ agentem grauat. qđ potest bonum solidare qđ adiuuat. itaqz a consilio ascendamus ad intellectum. Sed quid sit intellectus magno quidē acumine vigilet. et moderari se nesciat p maturitatē. ab intellectu g ad sapīam ascendaf. vt hoc qđ acute intellectus inuenit sapientia mature disponat. Qui igif per timozem surgimus ad pietatem. per pietatem ad scīam ducimur per scīam ad foztitudinez roboramur per foztitudinem ad psilium tēdimus per psilium ad intellectū pficimus. p intellectum ad maturitatē sapie puenimus. Per hos septē gradus ad pzfectum ascendimus per quaz nobis aditus vite spūalis apitur. Quia p timorem dei humiles. per studiuz pietatis misericozdes. per scientiam discreti. per mentis foztitudinē liberi. per psilium cauti. p intellectum puidi. per sapientiam maturi efficimur. hec greg.

Cū igif tante efficatie sint dona spūs sancti manifeste apparet q hec dona nō solū mundāt coz et expurgant mentem hominis sed etiam pseruant cozpus et animam et omni puritate et sic declarat tum habemus de septem domis spūssancti.

Filius.

Postqz igif edoctus sum de septē domis spūssancti. nūc de beatitudinibus quas dominus enumerat in euangelio et vtrum ipse beatitudines valeant ad purgationē cozdis de hoc cupio o pater edoceri.

Ca. XIIII. Pater

HEli scire debes q̄ septē sunt beatitudines ſm distinctionem graduū. q̄uis. viij. sint ſm essentiaz. quas saluator enumerat in sermone in monte hīto. s. pauptas spūs. mititas. luctus. esuries iusticie mundicia cordis ⁊ pax. ¶ Pax beatitudinū numerus accipit ſm integritatē perfectionis. Requirunt autē ad integritatē pfectōnis tria. s. regressus a malo. ꝓcessus in bono ⁊ pfectūs status in optimo. Sane aūt malū ꝓcedit ex tumore superbie. aut ex rancore malicie. aut ex languore ꝯcupiscentie Contra hec tria sunt tres beatitudines. scz pauptas spūs ꝯtra malū tumoris mititas ꝯtra malū rancoris. luctus ꝯ malum libidinis Itē ꝓcessus in bono attendit ſm diuinā imitatōem que est ſm duas vias dn̄i. s. mīam ⁊ veritatez Unde ps. Uniuerse vie dn̄i misēdia ⁊ veritas. igit ſm duas vias sumuntur due beatitudines. s. esuries iusticie. et affectus mīe. Preterea pfectus status in optimo attendit in duobꝫ. s. in limpida cognitione. ⁊ in tranquilla affectōe. ſm hec sumunt due vltime beatitudines. s. mūdicia cordis ad dei visiōndū. ⁊ pax mentis ad pfecte fruendū. Et notandū q̄ ad bonuz ordinate se nunc hz aīa. si bona tpalia non diligat. sed vera bona esuriet ⁊ sitiat. si eis dem bonis ita adhereat. vt nulla pena ab eis separe valeat Ad primū pertinet illud. s. beati pauperes spū. ad secunduz illud. beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam. ad terciū illud. beati qui persecutionem patiunt ꝓpter iusticiā. Ad malum vero se ordinate hz anima si nullū malū primo inferat. si sibi ab altero illatum vel gratis assumptū equanimit ferat. si alq̄ illatū malum ꝓ posse aufferat. si studiose caueat vt non inquinet malo culpe. nec perturbetur malo pene Ad primū pertinet illud. beati mites. ad secundū illud. beati qui lugent. ad terciū illud. beati misēdes. ad quartū beati mundo corde. ad quintū illud. beati pacifici ℞ Sciendū etiam q̄ per beatitudines excludunt. vij. vitia capitalia. Pauptas spūs excludit superbiā. mansuetudo irā. luctus inuidiam. q̄m qui luget ꝓ peccatis aliorū nō inuidet illis. esuries iusticie accidiā. misēdia auariciam. mundicia cordis gulaz. q̄z cordis mundicia non seruit ventri ad modū bruti aīmalis. pax excludit luxuriā. q̄m gustato spū desipit omnis caro. His ergo in genere premissis de beatitudinibꝫ. nunc in specie de vnaquaq̄ beatitudine videamus. Et primo de paupertate.

Capitulum XV.

PRima beatitudo est pauptas spūs. ⁊ pōt sumi ꝓ abstinentia ab amore mūdi. i. ab amore carnaliū voluptatū ac diuitiaꝝ ⁊ ꝓprie excellentie. hec tria complectitur amor mūdi. Unde dr sup lucā. Paupes sunt qui nō querūt illecebrosa. Et sup matth. dr Paupes spū sunt humiles dei timentes. Alia etiā glo. dicit. Paupes sunt qui nihil hīt ⁊ oīa possident. Specialiter tñ paupes spiritu sunt ꝓtemptores mundi ⁊ humiles. Unde pauptatis deuotio duas habet ptes. s. renūciationem abdicatōem ⁊ spūs ꝯtritionē. Cō temptoribꝫ vero regni tpalium ꝓmittit regnum celorū quasi iure emptionis. Unde beatus bernh. Pauperibꝫ piter ⁊ martiribꝫ regnum ꝓmittit celoꝝ. Est etiam humiliū regnum celoꝝ. iuxta illud. Dimite paruulos venire ad me. talium em̄ est regnum celoꝝ Unde quilibet deuotus ⁊ precipue religiosus dicitur virtute paupertatis ⁊ humilitatis seu

vilitatis diligere ⁊ sibi assumere ⁊ nō abiicere si desiderat regnuz celoꝝ possi dere. Vñ beatus aug. in psona saluato ris sic ōt. Venale habeo. quid dñe. reg nū celoꝝ. quo emiſ. puapte regnū. do loze gaudiuz. labore requies. vilitate gloria. morte vita. hec aug. Sed notā dū q nō oīs pauptas seu hūilitas ac cepta est deo sed solū illa que voluntarie ꝓpter amoꝛē dei assumiſ placita ē illi. Vñ beatus hern. Non pauptas diuitis reputaſ sed amoꝛ pauptatis. Hinc beati pauperes nō reb sed spū. Dicit etiā de hoc criſ. Sunt multi humiles nolentes. ꝛex necessitate coacti. nō est laus. Vñ illos dñs beatificat qui seip sos ex electōe beatificant. ideo aūt hic incipit radicitus euellere supbiam. q hoc fuit radix ⁊ fons malicie vniuerse ꝓtra quā ponit humilitatē velut qdā stabile fundamentū. qua subiecta cum stabilitate alia superedificanſ. hac autē destructa pcunt quecūq congregaueris bona. hec criſ. Considerandū etiaz q aliqui sunt spiritu diuites aliqui vero de spū nihil habentes aliqui aūt spiri tu paupes De quib richar. de sancto victoze sic ōt. Alij sunt spū diuites. a lij qdamodo de spū nihil habentes. alij paupes spū. Spiritu diuites sunt sup bientes de spū. nihil habentes mimis pusillanimes. spū pauperes humiles Supbientes faciūt nō faciēda p elati onē. pusillanimes faciēda ptermittūt p pusillanimitatē. humiles nō facien da ptermittūt. ⁊ faciēda faciūt p hū litatez. pauptas itaq spūs nihil hns defectiōis nihil superfluitatis p viā regi am ducit ad beatitudinez supnā ⁊ hec de prima beatitudine.

De mititate Ca. .XVI.

Secunda beati tudo ē mititas q sequiſ imediate pau pertatē. q nō ꝓdest esse paupem ⁊ ca rere diuicijs nisi qs mitis ⁊ māsuetus fuerit. Vñ beatus ambro. Cū de posue ro oē pcm ⁊ exuero oēz malicia ⁊ fim plicitate ꝓtentus fuero inops malozuz superest vt mozes tempem. quid ei ꝓdest mihi carere secularib nisi fuero mitis Hec ambro. Mitis em ille ē qui mentis aspitas seu amaritudo non afficit. sed simplicitas fidei ad oēm iniuriam patiēter patiendā instruit. Vñ beatus aug. Mites sunt qui cedūt improbita tib ⁊ nō resistūt in malo sed vincūt in bono malū. Cū igiſ aīmus ex aliqua occasione ad iracundiā ꝓmotus fuerit necesse est. vt refrener in se. īpatientie motū. ne vꝛturem mansuetudinis ⁊ mi titatis pdat. Ad qd hoꝛtaſ beatus am bro. sic dicēs. Amiga affectū. vt non irascaris aut certe iratus ne peccaue ris. pclarum em motū tpare ꝓsilio nec minoꝛis virtutis ōz cohibere iracun diā q oīno nō irasci. cū plerūq istud leuius hoc fortius estimeſ. hec ambro. Sz notādū q sunt nōnulli q mites ac māsueti eē videnſ q diu nihil aduersi tatis patiunſ. cū vo aliqua occasio ad uersitatis illis occurrerit q longe sint a vera māsuetudine. eoꝝ īpatientia pa tefacit. De talib ōt beatus hern. Sūt aliqui mites sz q diu nihil agiſ aut ōz nisi ꝓ eoꝝ arbitrio. patebit aūt q lōge sint a vera māsuetudine si vel leuis ozi atur occasio. hec hern. Diligēda vo est hec mansuetudinis virtus. que in hoc multa bona opaſ. De cuius ꝓmenda tione iohānes abbas montis sinai sic ait. Mitis est patientie firmamentū caritatis porta. fidentia in ozōne. spi ritus sancti locus. xpi imitatio. āgeloꝝ appropiciatio. demonū vinculū ⁊ ꝓtra amaritudinē scutū. in coꝛdib em mi tium requiescit dns. aia vo ꝓturbans

ꝺturbata eſt ſedes ꝺemonū. hec iohannes abbas. Hz ꝺſiderandū q̄ ſunt nō nulli ita mites vt nullā curā habere ꝺe lint ꝺ cura ⁊ vita aliena. neminē quip ꝑ curāt ꝺe bono ammonere. neminē ꝺe malo coꝛripe ⁊ talis mānſuetudo nō eſt ꝺmendabilis ſed potius repꝛhēnſibilis. Ꝺ tangit rich. ꝺe ſctō victoꝛe ſic di. Mites ſunt lenes ⁊ patientes. qui neminem cedunt ⁊ impꝛobis cedunt. Sunt aūt quidā qui ita mites eſſe wlunt vt nihil curent ꝺe vita aliena. neminē ꝺe bono ammoneāt. neminē ꝺe malo coꝛripiant. ſed talis lenitas non eſt multū laudāda q̄ patiē ꝺefectū vbi ꝺeberet exercere ꝛrutis effectū. Tales igiē ꝺñt eſſe mites vt neminē ledant. mala illata patienter ſuſtineāt ⁊ nō ſolum ſuā ſed nec alienā negligant vitā vꝛſi opus fuerit ⁊ bonis ad melioꝛa exhibeant exhoꝛtatōem ⁊ malis ꝺe malo coꝛreptōem. Eſt eñ modus in reb⁹ q̄ ſicut homo nō ꝺz eſſe nimie aſpiratis ſic nec eſſe ꝺz nimie lenitatis. vt inter ꝺextram ⁊ ſiniſtrā ꝑ diſcretā mānſuetudinē ad beatitudinis ꝓueniat terrā. hec rich. Qui igiē ꝓuenire ꝺeſiderant ad hereditatē celeſtē ⁊ ad terrā viuentiū ꝺñt mites eſſe ⁊ manſueti coꝛꝺe vt ipā valeant poſſidere. Ulñ bea. augu. Rixenē igiē immites ⁊ dimicent ꝑ rebus ꝑalibꝫ ⁊ terrenis ſed beati mites q̄m ipſi poſſidebunt terrā. ꝺe qua euelli non pñt. illā inq̄ terrā ꝺe qua in ꝑs ꝺz. Poꝛtio mea ꝺñe ſit in terra viuentiū. Signat eñ quandā ſtabilitatē hereditatis ꝑpetue. vbi aīa ꝑ bonuz affectum in loco ſuo requieſcit ſicut coꝛpus in terra. ⁊ unde cibo ſuo aliē ſicut coꝛpus ex terra. Ipſa eſt requies vita ſanctoꝝ. hec auguſtinus.

De luctu.

Capitulum XVII. E

Tercia btītudo eſt luctus que ſequiē immediate mititatē ſiue manſuetudinē q̄ mānſuetus ⁊ miris ꝺ coꝛ reuocare ante mentis oculos pctā que fecit ⁊ ꝑ illis luctū habere. Ad qꝺ hoꝛtaf beatus aug. ſic dicens. Cū hec feceris vt ſis paup ⁊ mitis memento q̄ pctoꝛes ⁊ lugeto pctā tua. Unde ſequiē. beati qui lugent. Et bene tercia beatitudo eſt pctā ꝺeflentiū q̄ trimiras ē que pctā ꝺdonat. Luctus aūt ꝓut ſumiē ꝑ beatitudine eſt gratia vehemenꝫ ꝺolendi ꝺe malo. qꝺ accidit vel ꝺe bono qꝺ ꝺficit. Ulñ luctus ē lugere ꝑ peccato ⁊ odire pctm̄ ita vt in ſurgamus ad ꝺſtructōem ipſius. Lugere aūt ꝺe malo vt fugiamus ipm̄ in q̄ctum auertit ab amato. ſic lugere eſt ſolius caritatis Lugere vero ꝺe aliquo ſpūali eſt cuiuſlibet caritatis vel virtutis. quelibet eñ virtus luget ꝺe ſuo contrario. ℣ Et notandū q̄ quatuoꝛ ſunt ſpēs luctus. Primus eſt luctus ꝑ ꝓpꝛis peccatis De quo per ꝑs ꝺz. Exitus aquaꝝ ꝺduxerunt oculi mei q̄ nō cuſt. le. tuā. Secōs luctus eſt ꝑ alienis pctīs. Ulñ ihere. ix. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fontē lacrimaꝝ ⁊ ploꝛabo die ac nocte interfectiōnē filie ꝓpli mei. Tercius eſt ꝑ incolatu pñtis miſerie. Ulñ ꝓpheta ꝺ. Heu mihi q̄ inco. me. plon. eſt. Quartus eſt ꝑ ꝺlatōe patrie. Ulñ ꝑs. Sup flumina babiloīs illic ſedimus ⁊ fleuimus ꝺū recoꝛdaremur ſyon. Sed ꝓſiderādū q̄ ſunt nōnulli qui damna reꝝ tpalium ⁊ moꝛtem caroꝝ ſuoꝝ lugent. dānaꝝro ſpūalia ac ꝺtrimentū virtutū lugere nō curant. Hz qui ꝓſolari a ꝺmino ꝺſiderant nccē eſt vt ꝑ peccatis ſuis luctū hēant. ⁊ ꝑ defectu virtutuz planctū ſibi aſſumant Ulñ rich. ꝺe ſcō victo. Heu q̄ multi lugēt caros ſuos

qui nequaq̄ lugent semetipos q̄ multi lugent vana corpalia. qui lugere cō temnūt damna spūalia qñ alios infirmat aut morit̄ lugent amici. qñ aūt peccant damnabiliter nō lugēt. O sanitas insana. o visio ceca. o vita mortua. Ue istis qui nō lugenda t pat lugenda grauiter lugent t grauiter lugē da spūalia. s. damna nō lugēt. Lugeamus igit̄ fratres. lugeamus amissiōez bonoz opez. t vtutum. lugeat corrup tus amissionē virginalis integritatis lugeat malicios⁹ amissionē pietatis lugeat sup⁹bus amissionem hūilitatis lugeat iracūdus amissionē interne trā quillitatis. lugeat auarus amissionez largitatis. lugeat ebrios⁹ amissionē sobrietatis. lugeat accidios⁹ amissiōnē spūalis exultatōis. lugeat inuidus amissionez caritatis. Beati nāq̄ qui lugent modo per pñiam. q2 psolabunt̄ p indulgentiā. deinde etiā p iustitiā. postremo aūt p gloriā. ¶ Possumus etiā dicere tria eē genera spūaliter t fructuose corazz oculis creatoris lugentiū. alij nāq̄ lugent p indulgentia culpe. alij lugent ex suauitate diuinitus sibi collata. alij ampliori feruore accēsi lugent ex desiderio future glorie. Et in his oīb⁹ beati sunt qui lugēt q2 si seminant in lacrimis in exultatōe metent. absterget em̄ deus oēm lacrimam ab oculis sanctoz suoruz. t non erit amplius neq̄ luctus neq̄ clamor sz nec vllus dolor. qñ prioza transierūt Hec richar. Et notādū q̄ sunt nōnulli qui in luctu t lamento penitentie nō pseuerant sed post gemitus habitos. p petis ad lenitates t scurrilia t alia inconuenientia se tradūt. t g̃ psolatione diuina priuant se. Unde beatus bern̄. Luctus eoz qui pseuerantiaz nō hñt non merent̄ psolationē. alios inquit lugētes video. sz si de corde procederet luctꝰ non tam facile soluerent̄ in risum. nūc aūt cū habūdantius ociosa t scurrilia verba pfluant q̄ prius lacrime. hmōi de his eē nō arbitror qui by psolatio diuina pmittit̄. qñ quidē post illos tā facile psolatio admittit̄ aliena. hec bern̄. Sed t hoc psiderandū q̄ habendū luctū t gemitū p peccatis t excessib⁹ preteritis multū valet. vt mortis horo⁹ rem t metū gehenne ardentis añ oculos habeat t vt etiā p tali luctu psolationē a dño repromissam accipiat. Addit̄ q̄ horat beatus bern̄. sic dicēs In omnib⁹ opib⁹ memorare nouissima tua. mortis horore. iudicij tremendū discrimē. ardentis gehenne metū ab oculis tuis elongari nullatenus patiaris. cogita pegrinatōnis tue miseriā. recogita annos tuos in amaritudine aīme tue. t cogita humane vite picula. cogitata fragilitatē ppriā. in hmōi cogitatiōne si pseueraueris. dico tibi paz sentire occupaueris. sz nec patiet̄ dñs sine psolatione te esse. qñ est pater misericordiaz t dns totius psolatōis t pplebit̄ oīno quod veritas Math. v. pollicet̄ dicēs. Beati qui lugent qñ ipsi psolabunt̄.

De esurie t siti iusticie.

Ca. .XVIII.

Quarta btitudo est esuries t sitis iusticie. t sequit̄ immediate luctū. q2 homo post lamenta pñie incipit iusticiam esurire t sitire. Unde dr beatus amb. Postq̄ de fleui viz pctā. esurire t sitire incipio iusticiā. Unde t sequit̄ beati qui esuriūt t sitiūt iusticiam Esuries aūt iusticie ē vehemēs desideriū iusticie siue summi boni. Et notādū q̄ iusticia hic accipit generalit̄ p pbitate vel bonitate seu

rectitudine vite. Quanto aũt magis quis esuriẽ iusticie hz. tanto maiorem letitiã hz operandi iusticiã. Amatoribꝫ nãqꝫ veri bonj nõ est satis q̃ iusti sunt. sed sp sitiunt opus iusticie. ꝛ reddere vnicuiqꝫ qđ suũ est. viz deo. sibi ꝛ pximis. naz ꝓpter esuriem ꝛ sitim iusticie multi sci mortui sunt mundo ꝛ mortui sunt corpalr qz ꝓ illa iusticia morti se tradiderunt. Esurienda igit iusticia ẽ vt thzaurus alꝫs thzauris prevalẽs. Unde eccl. xxix. Pone thzaurꝫ tuum in ꝓceptis altissimi. ꝛ ꝓderit tibi magis qꝫ aurꝫ. Alios nãqꝫ thzauros relinquit homo cũ morit. sed hunc thzaurum vicz iusticiã etiam post mortẽ secũ defert. Unde in apoca. xx. Opa eñ illoꝝ sequunt illos. ¶ Sed ꝓfidendũ est q̃ hoies esuriunt ꝛ sitiunt diuersimode. alꝫ malũ. alꝫ bonũ. alꝫ aurum ꝛ argentũ. alꝫ possessiones innũeras. alꝫ honores ꝛ seculi voluptates q̃ oĩno satiare non pñt. sola aũt est iusticia que ꝓducit ad gloriã. vbi satietas eterna possidebit. Unde rich. de sctõ victo. sup illo verbo. Beati qui esuriũt ꝛ sitiunt iusticiã. sic ait. Oẽs hoies esuriunt ꝛ sitiunt sed diuersimode. alꝫ nãqꝫ esuriunt ꝛ sitiunt malũ. alꝫ bonum. alꝫ aurꝫ ꝛ argentũ vel vestes pcciosas ꝓdia vineas ꝛ possessiones innumeras. ista eñ oĩa bona sunt in se. sed in hoc quodammõ mala esse dicunt q̃ a malis male esuriunt ꝛ sitiunt. sic ꝛ dominus iniquũ dixit mãmona. i. diuitias. non q̃ res diuitiarꝫ essent iniqꝫ. sz ꝓ iniquitatẽ acquisite. Alꝫ esuriũt ꝛ sitiunt ptates ꝛ honores. alꝫ voluptates. alꝫ salutatões in foro ꝛ vocari ab hoĩbꝫ rabbi desiderant. sed tales non pñt saturari. totus eñ mundus nõ sufficit hoĩ. dñs hoĩ sufficit. qui dñs est mundi. nõ eñ implet oculus visu nec auris implet auditu. nec ĩ ceteris sensibꝫ pt homo saturari ex eoꝝ delectatõnibꝫ Qđ rex dõ bene ꝓfiderauit qui cũ uis hzẽt ad comedendũ ꝛ bibendũ nõ solũ ad necitatem sed etiaz fuellet ad supfluitatẽ cũ dixit. Pariabor cũ apparuerit glia eius. Igit esuriemus ꝛ sitiamus nõ terrena sed iusticiã. qz ꝓ esuriẽ ꝛ sitim iusticie puenimus ad saturitatem eterne gloie. hec richar.

De misericordia.

Capitulum XIX. R

Quinta beatitudo est mia. ꝛ sequit immediate iusticiã. Uñ dicit quedã glo. q̃ mia ꝛ iusticia ita ꝓiuncta sunt. vt altera ab altera tempari debeat. iusticia eñ sine mia crudelitas est. mia vero sine iusticia dissolutio. Unde post iusticiã dñs ꝓsequitur dicit. Beati misericordes qm̃ ipsi miam ꝓsequent. Et notandũ q̃ mia est virtus per quã animus sub calamitate afflictoꝝ mouet. Scõm da. Mia est tristicia in alienis malis. Uñ illi misericordes dicunt. qui de malo alterius quasi de suo dolent. De hoc remigius. Misericors dr quasi miseruz hns cor. qz alterius miseriã quasi suã reputat. ꝛ de malo alteri? quasi de suo dolet. hec remi. Debet ergo vnusquisz fidelis cui supperunt res tempales opus mie in pauperes exercere elemosinam largiendo. vt per hec deum creatorem omniũ ad miserandũ sibi debitorem faciat. qz qđ pauperibꝫ tribuit in gazophilaciũ xpi mittit ꝛ in manu di ponitur. Unde beatus aug. Dicit tibi xps. Da mihi de eo quod dedi tibi. de meo quero ꝛ mihi nõ donas. da ꝛ red do. habuisti me largitorez. facito ꝛ me debitorem. hec aug. Item dr. Manus pauper sunt gazophilaciũ xpi. Unde qđ in manus pauperum ponit in gazophilaciũ xpi mittit. imo qđ plus ẽ in

manus dei ponitur. ⁊ iam auferri non potest ei qui dedit cū non sit qui de manu eius possit eruere. hec aug. Siuo aliquis religiosus est uel pauꝑ qui non hꝫ unde tribuat necessitatē patienti. dꝛ tñ facere qđ in se est uiz ꝓpassiones erga ꝓximos. miserias patientibꝫ exhibendo qꝛ nōnunqꝫ maiꝛis est meriti ex corde ꝓximo ꝓpati qꝫ terrenam substantiā eidē tribuere Ūñ dꝛ beatus greg. Exteriora largiens rem extra se metipm p̄buit. qꝛ aūt fletum ⁊ ꝓpassionem tribuit ꝓximo. ei etiā aliquid de seipso dedit. hec gre. Qui ergo mīam a dño ꝓsequi desiderat ipe opus pietatis ⁊ mīe ꝓximo impendere studeat. Ūñ richar. Beati misericordes qm ipi mīam ꝓsequent Si ḡuis mīam accipe exhibe misericordiam. dimitte inquit ⁊ dimittemini. scōm em mensurā qua mensi fueritis remetiet uobis Beati quoqꝫ misericordes. q̄ alīs in miseriꝭ suis assistunt ⁊ eos ꝟm possibilitatem suam defendunt ⁊ protegunt.

De mundicia cordis.

Ca. .XX. I.

Sexta beatitudo est mūdicia cordis ⁊ sequitur immediate mīam. qꝛ qui opa mīe exercet. nisi hoc mundo ⁊ simplici corde fecerit. mercede eterna se priuat. Unde beatus amb. Qui mīam differt mīam amittit. nisi mundo corde misereat. nam si iactantiam querit. nullus est fructus Ūñ sequit. Beati mundo corde Mundicia uero cordis est integritas utriusqꝫ hominis. diuini amoris intuitu seruata. qua clarificat corꝫ ⁊ mundat ad uidendū deū ⁊ ardentissime diligendum. Unde raba. sup illo uerbo Beati mundo corde sic ait Mūdi corde sunt. quos non arguit ulla cōscientia peccati. Ūñ mūdus deus mūdo corde ꝓspicit. ⁊ templū dei non p̄t esse pollutum. deū em mundi corde uident hic p̄ gratiam in enigmate. in futuro aūt facie ad faciem. hec raba. Desse est ergo qui deū uidere desiderat ut oculos cordis ab omni squalore peccati tergant. Unde leo papa. Splendorem ueri luminis sordēs acies uidere nō poterit. ⁊ qđ erit iocūditas mentibꝫ mundis. hoc erit pena maculosis Declinent ḡ terrenaꝫ caligines uanitatū. ⁊ ab oī squalore iniquitatis interiores oculi tergant ut serenus intuitus tanta dei uisione pascant. hec leo papa. Quāto magis unusquisqꝫ a malis operibꝫ se abstraxerit ⁊ iusticiā dilexerit ac bona opa fecerit. tanto amplius ꝟm possibilitatē humanaꝫ mentis oculis uidebit De hoc criꝰ. sic dꝛ Qui oēm iusticiā facit ⁊ cogitat. mente sua deū uidet. qm iusticia figura dei est. deus em iusticia est. scōz ergo q̄ aliquis corripuerit se a malis ⁊ fecerit bona. ꝟm hoc uidet deuz. aut paꝫ aut amplius aut interdū aut semꝑ ꝟm possibilitatem humanā. in seculo aūt illo mūdi corde deū uidebunt non in speculo sed facie ad faciem. hec criso. Unde musergo nos non solū ab opibꝫ prauis. uerūetiā a cogitationibꝫ immundis ut deuz uidere mereamur in celis Quia scōm q̄ dꝛ richar. de sancto uidere. Mundi sunt illi corde. qui nec polluūt pollutiōe inutilis cogitatiōis nec luto fedant praue delectationis. Mundi corde sunt. quos nec tetigit nebula terre ignorantie. nec corrūpit aꝛdoꝛ fede ꝓcupiscentie. Mundemus ḡ corda nostra ab omni ignorantia p̄ inquisitionem ueritatis. ⁊ ab omni puersa ꝓcupiscentia per amoꝛem uirtutis. ut mereamur deum uidere in gloria regni celestis. hec richardus.

De pace.

Capitulum XXI.

Septia beatitudo est pax. que sequit immediate post mundiciã cordis. q̃ purgato corde ab omnib passionib vitiorũ ⁊ carnaliũ delectationũ ac immundarũ affectionũ incipit homo pacẽ interiorem ⁊ tranquillitatẽ mentis possidere Ũñ beatus ambro. Cum interiora tua vacua feceris ab omni labe peccati. ne dissentiões ꝓtentõesq̃ ex affectu tuo ꝓdeant. a te pacem incipis ac si pacẽ alijs feras. Ũñ sequit. beati pacifici. Et notandũ q̃ pax est status virtutis in quo est delectatio in deo sine ꝓtradictione carnis. mundi. ⁊ dyaboli. De hac pace dr Leo papa. Vera pax est a dei voluntate non diuidi. ⁊ in hisque solius dei sunt delectari. Pacifici aũt ꝑmiero. bene dicunt illi qui puri sunt in corde suo. deinde inter frẽs dissidentes faciunt pacẽ. Quid em̃ ꝓdest alijs per te pacificari cũ in tua aĩa sint bella vitioꝝ. hec ilxro. Et sciendũ q̃ pacificis magis attribuit esse filios dei q̃ceteris. q̃ licet mĩa maxime assimilet hoĩnem deo quantũ ad opa exteriora. ñ quantũ ad interiora magis assimilat deo pax. Ũñ hilarius. Pacificoꝝ beatitudo adoptionis est merces. ⁊ iõ dr q̃m filij dei vocabunt Parens enim oĩm deus vnus est. neq̃ em̃ transire aliter in nuncupatõem familie eius licebit nisi fraterna inuicem pace viuamus. hec hilarius. Et sicut dei filij vocant qui pacem diligunt. sic vocant filij dyaboli qui discordiã querunt. Ũñ beatus greg. Sicut vocant filij dei qui pacez faciunt. ita ꝓculdubio sathane filij sunt qui pacis discordiã ꝓfundunt. Qui vult ergo xp̃m suscipe in sui cordis hospitiũ pacẽ diligat. ⁊ inuidiam que pacis inimica est a se repellat. q̃ sicut in cordib pacificis xp̃s requiescere cupit. sic inuidos ⁊ inquietos oĩb modis execrat. De talib etiã pacificis ⁊ inuidis abbas effrem sic dr. Qui amplectit pacẽ in mentis sue hospitõ manionẽ ꝓparat xp̃o. q̃ xp̃s pax est ⁊ in pace quiescere cupit. viꝝ aũt inuidũ ommib modis execrat. Vir pacificus in tranq̃llitate est sp̃. inuidus aũt similis est naui cum iactat fluctib. homo pacificus securã possidet mentẽ. inuidus aũt in ꝓturbatõe est sp̃. Qui secrat pacẽ tutus est undiq̃ ac munitus inuidus vt lupus rapax insanit. hõ pacificus est q̃siviris dans fructũ copiose. inuidi aut ẽ opus in egentia ⁊ miseria detinet. Et quantũ pacificus gaudens in dño letat. tantũ inuidens tabescens ad nihilũ redigit Ex abũdantia leticie pacificus homo dinoscit ex vultu madido furore pleno inuidus monstrat. Pacificus hõ sortiũ angelorũ merebit. inuidus ãt ꝓpriceps demonũ efficit. Et sicut pax secreta mentis illuĩat. ita inuidia occulta cordis obcecat. pax em̃ effugat ⁊ ꝓturbat oẽm discordiã. inuidia aũt iracũdiã cumulat Sectare ergo fili desiderabile nomen pacis vt frcũs pacis acquirere possis. ⁊ execrare inuidiã ne maloꝝ fructib replearis. hec effrem abbas. Quisq̃s ergo desiderat esse de numero filiorũ dei necẽ est vt pervitioꝝ ac malaꝝ cogitationũ expulsionẽ cordis pacẽ ac trãquillitatẽ in se ꝓseruet ⁊ custodiat. ac ꝓximis suis sibi aduersantib se pacificũ ⁊ benignũ exhibeat vt hereditatẽ filijs dei ꝓmissam possidere valeat. De hmõi pacificis richar. de scõvicto. sic dr. Pacifici sunt q̃ in semetipsis pacẽ facere ⁊ custodire volũt. q̃ vitia aduersantia subiugãt. virtutes erigũt. ⁊ quicquid in se puerse cogitatõis locutõis

opis ue ꝛep̄rehendunt. p̄udenter ⁊ po tenter expellūt. nec aliq̄d p̄turbatōis in regno sue dominationis p̄mittūt. ⁊ si quid aduersitatis ei ꝓtigerit. pacem tñ suam seruant. ⁊ cūcta cū cordis sui trāquillitate iudicāt. pacifici sunt. qui cū a malis eis inferūt mala. mala mi nime retribuūt. ſz cū his qui oderūt pa cem sunt pacifici. pacifici sunt. qui nō in se tm̄ pacē custodiūt. uerūetiā alios discordantes ad ueritatē pacis redu cūt. isti filij dei uocabunt. q̄ deus sum ma pax est ⁊ oīa cū tranquillitate iudi cat. filij dei fratres xp̄i isti sunt filij per gratiā. xp̄s filius p̄ naturā. hæredes dei coheredes aūt xp̄i. hæc richardus.

De persecutione Ca.XXII.

Octaua beatitu do est p̄ssio p̄secutōis ꝓpter iusticiam ⁊ īmediate sequit pacem. q̄ habita pace ⁊ tranquillitate cordis. post victoriā uitioꝝ ⁊ carnaliū delecta tiōz babilioꝝ ē homo. ⁊ expeditior ad suscipiendas p̄secutōes a p̄rimis illa tas. nā corbene purgatū a cupiditate rez̄ tp̄alium ⁊ ambitione mundialiuz dignitatū non ualet p̄turbaꝛ. si a puer sis hoīb tam in damno rez̄ q̄ etiā in uerbis ꝓtumeliosis iniuriā patiaꝛ. q̄ qui gloriam mundi nō querit nec ꝓtu meliam p̄timescit ⁊ ideo p̄secutionem patienter sustinet ꝓpter iusticiā. Et no tandum q̄ q̄uis fidelis ꝓpter fidē xp̄i ab infidelibꝫ nūc nullā p̄secutionem patiaꝛ. tñ si aliquis ꝓpter ueritatē ⁊ iu sticiaz etiā a suis aliquid patit merce de martirij non p̄iuabitur. De hoc dr̄ crisostō. sup̄ matheū. Non dixit sal uatoꝛ beati qui a gentibꝫ p̄secutionem patiunt. ne putes illum solum beatuz qui p̄secutionem patit ab extraneis Sed ⁊ si quis ex potentibꝫ qui xp̄iani uidentur. qui ꝓpter peccata sua a te foꝛ sitan coꝛreptus fuerit. ⁊ te p̄secutus be atus es cū iohāne baptista Si em̄ ꝛex est q̄ p̄phete martires sunt q̄ a suis fūt occisi. sine dubio qui ꝓpter cām dei ali quid patit etiam a suis mercedē mar tirij habet. Et ideo non posuit scriptu ra p̄sonas p̄sequentium. sed solū cām p̄secutionis. ut non aspicias quis te p̄sequat sed ꝓpter quid. hæc crisō. Confiderandum etiam q̄ multi pati unt p̄secutionem mali. ꝓpter culpam boni ꝓpter iusticiam. oēs em̄ qui pie uo luntuiuere in xp̄o p̄secutionez patiūt Ihñ sustinentibꝫ p̄secutionez uel queli bet aduersa necessaria est patientia. ne p̄miū p̄dat gloꝛie eterne. Ihñ richar. de sancto victoꝛe. Multi patiunt aliq̄ ꝓpter p̄secutōez ſz aliq̄ ꝓpter culpā aliq̄ ꝓpter iusticiā boni. latro suspendit p̄ ter culpam iustus non p̄t suspendi nisi ꝓpter iusticiā Sed diceret aliquis ne mo p̄t mō ꝓpter p̄secutionez attingere beatitudinē. q̄ nunc in pace cōsistunt ecclīe. oīa ⁊ sancta ecclīa fere de nulla p̄te pa tit aduersa. Et ego dico q̄ ubiq̄ patit secutiones sunt q̄ quotidie in penetra libꝫ sctē ecclīe p̄sequit. cayn abel. ysma hel ysaac. esau iacob. i. impius iustū. ⁊ si quis persecutionem non patit ab extraneis tñ patit a falsis fratribus. omnes em̄ qui pie uiuere uolūt in xp̄o persecutionem patiuntur. q̄ igit non cessant p̄secutiones. patientia nobis necessaria est. ut repꝛomissiones p̄e mij repꝛtemus De aūt his qui p̄dūt patientiam. q̄ perdunt patientie coꝛo nam. nō ergo murmuremus. si in pau cis ueremur. q̄ in multis bene dispone mur. igit per paupertatem spūs attin git ad regnū celoꝝ. p̄ mansuetudinez siue lenitatē ad terrā uiuentium. p̄ luc tum ad ueram ꝛsolationem p̄ iusticie si tim ⁊ esuriem ad superne iocunditatis sacietatem per misericordiam tempoꝛa

liter factam ad misericordiam eternā per cordis mundiciā ad dei vivificonem per pacem ad dei filiatōez. per pfitem persecutōnem ad eternā celestis regni tranquillitatē. Beati ergo qui persecutionem patiunt ꝓpter iusticiam qm ipsoꝝ est regnuz celoꝝ. hec richar. de scō victo. Ifi octo sunt beatitudines quātum ad essentiā vt supradictuz est. sed ifi septem quantū ad distinctōez gradū. qm supra pacē non est virtus alia dicit etiā beatus aug. Pax est finis ⁊ ꝑsummatio omniū virtutuz. Octava etiam redire dr ad caput duobus modis. Primo qz idem premiū sibi promittit qđ prime beatitudini. s. regnuz celoꝝ. Secōo qz omnes ꝓbat ab vltima vsq; ad primam vtq; vere sint. Un de dicit beatus grego. Qualis vnusq; sq; apud se lateat illata ꝓtumelia ꝓbat

Et notandū ꝙ habitus virtutum cardinaliuz principaliter dispponunt ad exercitium vite actiue. Habitus vero donoꝝ disponunt maxime ad actus vite ꝓtemplatiue. habitus autē beatitudinū disponunt ad pfectōnem vtriusq;. Ex his igit colligere possumus ꝙ beatitudines habent efficaciaz ad mundandū ⁊ purgandū coꝝ hoīs. vt eo pfectius ad premia beatis repromissa valeat peruenire. Sed ⁊ hoc ꝑsiderandū ꝙ beatitudines ꝓgruunt operationib septiformis gre spūssancti. Qđ affirmat beatus augu. sic dicens. His enim septē gradib ꝓgruit septiformis operatio spūssancti. quam ysaias describit. sed ille a summo. hic ab ymo. qz ibi docet filius dei ad yma descensurus. hic homo de ymis ad fimilitudinē dei ascensurus In his prima est timor qui ꝓgruit humilib. de quibus dr. beati pauperes spū. i. non alta sapientes sed timētes. Secunda pietasque ꝙuenit mitibus. qui enim pie querit deuz honorat. non repellendit non resistit. quod est mite fieri Tercia est scientia que ꝙuenit lugentibus qui didicerūt quib malis nūcvincti sint. que quasi bona petierunt. Quarta est fortitudo que ꝙuenit esurientib ⁊ sitientib. qz desiderantes gaudium de veris bonis laborant fortiter a terremis cupientes auerti. Quinta est ꝑsilium. quod ꝙuenit misericordib. qz vnicuz remediū est de tātis malis erui dimittere alīs ⁊ dare. Sexta est intellcūs. que ꝙuenit mundis corde qui purgato oculo possunt videre qđ oculus nōvidit. ⁊c. Septima est sapīa que ꝙuenit pacificis in quib nullus motus est rebellis sed obtempat se spūisancto. hec aug. Et hec de beatitudinib.

Filius.

Habita iam informatōne de beatitudinib. nunc de septem sacramentis ⁊ maxime de sacramento eucaristie cupio ⁊ desidero a te o pater edoceri.

Ca. XXIII. Pater

Dire debes qđ sacra noue legis sunt. vij. ꝓm diversitatē hoīm in eccīa exīstiū. Primū est intrantiū. s. baptismus. secundum pugnantiū. s. ꝓfirmatio. tercium vires resumentiū vt eucaristia. quartū resurgentium vt penitentia. quintū exeuntiū vt extrema vnctio. sextum ministrantiū vt ordo. septimū nouos militesintroducentiū vt matrimonium. Hec sacramenta legis gratie xp̄us instituit tanq; noue legis lator. In q̄bo cauit ad ꝓmia. dedit precepta. instituit sacra. xp̄s em̄ est verbū patris Et cū ipse sit summe virtutis. summe veritatis ⁊ summe bonitatis. rōe bonitatis ꝓmisit premia beatificantia. rōne veritatis dedit precepta dirigentia. ratōe

virtutis instituit sacramenta adiuuantia. vt sic p̄ sacra reparet̄ & p̄ implēda p̄cepta puenias ad p̄mia Instituit aūt xp̄s sacra in vbis & elemētis vt ait augst. Accedit inquit vbū ad elementū & fit sacm̄ Sacramentū vo vt ait idē aug. Est inuisibilis gratie visibilis forma. Et notandū q̄ effectus sacr̄oz no ue legis est multiplex. Primo a pctō mundāt. scdo in bono cōfirmāt. tercio corpi mistico incorporant. quarto iustificant. quinto ad futuraz vitā p̄parant. sexto erudiendo illumināt. septimo a malo p̄seruāt. ista patēt in sacramētis p̄ ordinē. naz primū operat baptismus secundū confirmatio. terciū eucharistia quartum penitentia. quintuz extrema vnctio. sextū ordo. septimū matrimonium. Considerandū etiā q̄ hec sacramenta disponunt ad septē vtutes habendas. & ordinant̄ ctra triplicē culpam. & ctra quadruplicem penaz. De hoc thomas de aq̄no sic dt. Numerus sacramētoz p̄t accipi p̄ quandā adaptationē ad vtutes & ad defectus culparum & penalitatū. Sic q̄ fidei respondeat baptismus. & ordinat̄ ctra culpā originalē. Spei extrema vnctio. & ordinat̄ ctra culpam venialem Caritati eucharistia & ordinat̄ ctra malicie penalitatez. Prudentie ordo. & ordinat̄ ctra ignorantiam. Justicie pnia & ordinat̄ ctra peccatū mortale. Temperantie matrimoniū & ordinat̄ ctra concupiscētiā Fortitudini confirmatio. & ordinatur ctra infirmitatē. hec thomas Sed & hoc notandū q̄ introitus ad regnuz celoz clausus fuit p̄pter preuaricatōez primi hoīs. sed p̄ xp̄i passionez celum iterum fuit reseratum. nūc vero pcm̄ originale vel actuale multis manet clausum & ideo sacramenta sunt necessaria & claues ecclesie. per que tollunt̄ peccata. que impediunt introitū regni celestis. Quod affirmat thomas de aquino sic dicens. ℟ Sciendum q̄ ostium celi quantum est de se semp̄ est apertum. sed alicui clausum dicit̄ p̄pter impedimentum intrandi. quod in ipso est. impedimentum aūt totius humane nature ex peccato primi hominis secutum p̄ passionem secundi hominis amotum est. Et ideo iohannes post passionē vidit in celo hostiuz apertum sed adhuc quotidie alicui manet clausum p̄pter peccatum originale q̄d contrahit vel actuale q̄d committit & p̄pter hoc indigemus sacramentis & clauibus ecclesie. hec thomas. Unde sciendum q̄ septem ecclesie sacramenta septem remedia sunt. per que homo quodammodo creaturā regenerat̄ fouet̄ & nutrit̄. inter que tamen quodam excellētiori modo diuini amoris radius ac celestis gratie quidam fluuius deuotas animas feliciter incendens & suauiter inebrians de sacramento eucharistie noscitur peculiarius emanare. nam inter omnia indicia amoris nihil est quod adeo totum sibi rapiat animū diligentis sicut dilecti desiderata p̄sentia. que ceteris oībus antefertur. Unde eucharistia est sacramentum caritatis tā diuine q̄z nostre q̄z deus in hoc sacramento magne dilectionis noue signū ostēdit & nostre dilectionis affectum p̄ idem sacramentuz spūaliter & specialiter exaccendi se inflammauit. Et notandū super oīa ac p̄supponendū est certissime vere citer & sine omni dubitatione q̄ in hoc sacramento continet̄ vere corpus xp̄i deus & homo cū corpore & aīa in carne & sanguine sicut tunc pdūxit ex vtero virginis & in cruce pependit ac sedet ad dexteram p̄tis. hoc affirmat beatus augu. sic dicens. Hoc accipite in pane quod pependit in cruce. Et hoc accipite i calice quod effusum est de christi latere. in ipsa

carne hic ambulauit. ⁊ ipse carnez ad manducandū nobis ad salutem dedit Idem sentit beatus ambro. sic dicens Panē istū quez sumimus in misterio virtutiq illum intelligo qui manu sancti spūs formatus est in utero virginis ⁊ ig ne passionis decoctus in ara crucis. panis enī angelorū factus est cibus hoīm. Dicit etiā de hoc damasc. qđ in altari videt̄ species est panis ⁊ vini. qđ autē sub specie illa credimus vez ē corpus ⁊ sanguis xpi qđ in ara pendit ⁊ qđ fluxit de latere filij hoīs. hec damasce.

¶ Considerandū etiā q̄ sub specie panis est corpus xpi per uersionē ⁊ sanguis per nexionē ⁊ aīa p comunctiōem. ⁊ deitas per unionē. Ista enim quatuor non p̄t diuidi nec ab inuicē separari. Eodē modo dicendū est de sanguine. ⁊ sub utraq specie xp̄s totus cōtinet. Unde thomas de aquino. Facta p̄secratiōe panis ibi est corpus xpi ex vi sacramenti ⁊ sanguis ex reali cōcomitantia. sed postmodū per uim consecratiōem fit ibi ecōuerso sanguis ex vi sacramenti. corpus aūt xpi ex reali cōcomitātia. ita q̄ totus xp̄s est sub utraq specie. hec tho. ꝓpter inseparabilitatē sanguinis a glorioso corpore xpi ſm aliter. ¶ Sed ⁊ hoc notanduz q̄ conuenit deo esse ubiq simplr ⁊ ꝓprie. Creature uo conuenit esse in uno loco tm. Corpus xpi medio se habz. Cū enī sit creatura nō dz coequari creatori in eo q̄ sit ubiq. cū uero sit omnitū diuinitati debet in hoc excellere alia corpa. ut simul ⁊ semel in locis pluribus possit esse. s. sub isto sacramento. Uñ quilibet fidelis ⁊ maxime qui es religiosus cuz ad reuerendum altare accedis sacr̄ dei tui corpus ⁊ sanguinē fidei oculis respice sic uidz ut certissime ⁊ sine omni hesitatiōne toto corde credas ⁊ ore p̄fitearis. s. q̄ illa hostia cōsecrata sit uerus dei filius ex virgine natus. qui mortuus est ⁊ resurrexit iudex uiuoꝝ ⁊ mortuorū. ut sis de numero illoꝝ qui sunt ueri iudei non in līa sed spū. non ſm carnem sed ſm promissionē. indutus p̄fessione cordis ⁊ oris sicut uestimento. ut oīa interiora tua eum esse dñm p̄fiteant. Deinde cū reuerentia debita ⁊ honore p̄cipuo occurrere debes tuo ⁊ deuotōe quadam humili imitare q̄ tantus dñs ad tantillum seruum. ⁊ tanta maiestas ad misez uermiculum ⁊ ad uilem peccatorem dignat̄ uenire ⁊ dic cum metu ⁊ reuerentia. Dñe non sum dignus ut intres sub tectum meū. sed p̄fisus de tanta pietate tua ⁊ clementia accedo infirmus ad medicū uite. sitiens ad fontez misericordie. egenus ad dñm celi ⁊ terre. ouis ad pastorē. figmentum ad suum factorē. creatura ad suum creatorē. desolatus ad pium consolatorē ⁊ liberatorez. Postea ardentissimo desiderio manu cordis hausto interiori tā preclaz xpi suscipe corp̄s eius p̄tia dulcissima q̄z plurimū delectatus. Et aūt tam excellēs bonū uiz sacm corpis xpi unusq̄sq̄z sacerdos in salutē aīe ⁊ corpis sui offerre ⁊ suscipe ualeat necē ēt ad sumendū illud per contritionem ⁊ cordis deuotōem se p̄parat ⁊ aptet. ¶ Unde dicit hugo. Triplex est genus sacrificij. Unum dñici corporis. alterū contriti cordis. tercium mortificate carnis. Oportet precedere sacrificiū humilitatis in mente. ⁊ afflictōis in carne. ut habeat̄ deuotō in dñici corporis consecratione. hec hugo. Multū namq̄z ualz hec salutaris hostia ad delenda peccata si fuerit cum cordis contritōe uel lacrimaz effusiōe oblata. Unde beatus gregorius. Singulariter nāq̄z ad absolutionem nostram oblata cum lacrimis ⁊ benignitate mentis sacri altaris hostia suffragat̄. quis q̄ in se resurgēs

a mortuis iam non moritur. adhuc per hanc in suo misterio, p nobis itez patitur. nã quotiens ei hostiam sue passionis offerimus. totiens nobis ad absolutõem nãz passionẽ illius repamus lauare ꝙ lacrimis maculas pcrõz. elemosinis tergite. sacris hostijs expiate Nec gre. Debet ꝙ quilibet sacerdos in quocũq; gradu vel religione existat cũ timore & reuerentia ad tm̃ misterium huius sacramenti celebrandũ & sumẽdũ accederẽ. vt p hoc salutẽ ꝓsequi valeat aĩe sue Ad qd̃ hortat beatus augu. sic dicens Animaduertite vos sacerdotes cũ quanta puritate timore & reuerentia debeatis accedere ad illud sacrificium. ad qd̃ xp̃s accessurus patri volens sanguinem fudauit. in quo sacrificio ipe sacerdos est & sacrificiũ mirabiliter & ineffabiliter. hec augu. Et notandum ꝙ potestas sacerdotũ & dignitas valde excellens est. nã sm̃ beatum bernñ. Credimus ꝙ nõ est potestas post deum sicut potestas vra. O vos sacerdotes a deo vobis ꝓcessa est O inquit venerãda sacerdotũ dignitas intra quorũ manus velut in vtero marie dei filius incarnat̃ qd̃ p vos pater & filius & spũs sanctus mirabiliter operat̃. Sup hoc taz insigni priuilegio vestro stupet celũ. terra mirat̃. horret infernus. contremiscit diabolus. veref homo. venerat̃ angelica creatura. ꝙ vno eodẽq; momento deus ipe qui p̃sidet in celo in manib vr̃is est in sacrificio. O venerabiliũ sanctitudo manuũ. O felix exercitiũ. O vere mũdi gaudium. vbi yma summis ꝓiũgunt̃. cũ xp̃s tractat xp̃m. s. sacerdos dei filium cuius deitie sunt esse cũ filijs hoim̃. hec bernñ. Ex quib colligit̃ quanta dignitate deus ꝓtulerit sacerdotib. quã etiaz tangit idem beatus bernñ. sic dicens. O quantam dignitatẽ ꝓtulit deus sacerdotib quanta est p̃rogatiua sacerdoralis ordinis. p̃tulit em̃ eos regib oĩb & p̃ncipib terre p̃tulit ordinẽ hunc sacerdotalẽ oĩb hoĩbus. imo vt altius loquar p̃retulit eũ angelis archangelis thronis dñationib oĩbusq; angelicis ordinib. hec bernñ. Nec mirum ꝙ sacerdos cũ sit homo & creatura creatorẽ suũ quodãmõ creat. qñ officium missepagit & celebrat. Qñ idẽ dt ille qui creauit me dedit mihi creare se. qui creauit me fine me creat̃ mediante me. hec bernñ. Cum igit̃ tam magne dignitatis & excellẽtie sit ordo sacerdoralis ipe & ordinẽ sacerdotes officiũ misse sacrosanctum celebrando mõ debito & congruo executi fuerit. Sic viceuersa magnũ crimins est & dedecoris si quod absit sacerdos indigne tractat corpus nostri saluatoris Quod clarius tangit beatus bernñ. sic dicens. O sacerdos ornatus quotidie efficitur sepulcrum xp̃i tuum quo ergo ex ore tuo egredit̃ falsitas. p quo ergo ex ore tuo egredit̃ veritas. quomodo oculi tui respiciunt vanitatem. qui respiciunt veritatem. quare manus tue ad illicita extendunt̃. que tenent tenentẽ oĩa. quomodo te ingurgitas ebrietate qui semp plenus esse debes sobrietate. hec bernñ. Sed quod peius est sunt pch dolor nõnulli sacerdotes. qui postpoto timore se tradunt incontinẽtie & luxurie. & tamen p̃sumunt ad xp̃i mensam accedere eiusq; sanctũ corpus polutis manib tractare ac immũdo fune re. Audiant hi quid de eis narrat beatus aug. sic dicẽs Si sacerdotib vasculiũ vginis statuet in altari ydolũ venens. & cũ p̃fert verba canonis os eius plenus est amaritudine & dolo & q̃uis oret cum labijs. tamen exputt in faciem saluatoris & cum p̃sumit sumere dñicũ corp̃ ĩ os polluti melius ei eẽt

ꝛ minus ꝓccaret si illud ꝓpoñceret in lutum. hec aug. Et beatus bern. de eodē ficait. Turpissimū est manus deo dicatas ꝛ sacro crismate ꝓsecratas putē dis ingerere mulieꝝ ꝛ post hoc corpus dñi sanctissimū cuꝫ eis tangere. O q̄ temerariū. q̄ nephandū est pollutis manib⁹ filiū tractare deum. ꝛ immūdis osculari labijs ꝛ ore sordido sumere. Que mēs nō rapit ad excessum. q̄s oculus nō erubescit. cuius auditus nō reuereat. vbi mundi salus ꝓdicit in sterquilinio. in os videliz indigne sumentis Tales sacerdotes indigne corpus dñi tractantes ꝛ sumentes magis dicunt q̄ hi qui eū crucifixerunt in terris. q; illi semel eū crucifixerunt. Illi vero quantū in eis est quotidie crucifigunt. Unde item beatus aug. in ꝑsona dñi dicit. O ꝓccatorꝛ tu sacerdos indigne tu me amplius affligere noli peccatis tuis. plus enim me leditvulnus ꝓccati tui q̄ vulnus lateris mei X Item idē. Magis delinquunt qui iaz regnantē in celis ꝓtemnunt. s. indigne tractantes ꝛ sumentes corpus xp̄i. q̄ qui crucifixerunt eū ambulantez in terris. nō quasi crucifixores. sed quasi tanti sacramenti indigni ꝓfectores. ꝛ ꝓesumptuosi ꝓceptores. q; illi semel crucifixerunt. isti vero quātum in eis est eū quotidie crucifigūt indigne tractantes ꝛ sumentes. Et beatus ambro. Qui indigne sumunt corpus xp̄i idem est ac si interficiant. hec ambros. Non solū aūt qui in sacris ordinibus sunt ꝓstituti. deꝫ etiam oēs fideles dñt magnam diligentiā ꝛ studiū adhibere ne vnq̄ indigne ꝛ maxime ī peccatis mortalib⁹ accedant ad sacrosc̄m xp̄i corꝓis sacr̄m. q; tales ꝑ hmōi indignā sumptōem totā trinitatē inhonorant. Unde beatus amb. Hoc pollutus dis in cor accipiat q̄ nō solū corpus xp̄i impie lacerat. sed totam trinitatē coadunatā corꝓi atrociter inhonorat. Et vt ōr beatus bern. De hoī illi cui ꝑ ter pctā sua salus mundi iudicium est. cui vita morꝫ est. cui absolutio damnatio est. cui gr̄a ira est. cui calix ꝓpiciatiois vas est indignatōis. hec ber. Nā qui indigne corpus ꝛ sanguinē sumpserit iudiciū sibi mād ucat ꝛ bibit. Un̄ cassia. Qui carnalib⁹ oblectatus quotidie voluptatib⁹ fuerit ꝛ dulcedīe. ipsumq̄ cibū sumpserit sc̄ē eucaristie in damnatōem sibi ꝛ iudiciū sumit ꝓna litatis eterne. nec mir. q; vt ōr beatus aug. Cristū ꝓculcat qui libere peccat. ꝛ qui eum absq̄ timorꝫ indigne ꝓcipit. Talis aūt homo ꝓut dicit hilarius deum ad vindictā ꝓcitat. sanctosa se fugat. hostē suum letificat. suam vitā abbreuiat. corꝓus xp̄i indigne lacerat ꝛ manducat. hec hila. Non solū aūt hec mala sed etiā alia q̄plurima indigne accedēs ad sacr̄m corꝓis xp̄i incurrit. Indigna nam q̄ coīo hoīem ꝓccatis illaqueat. damnatōem ꝓpat. ꝓxīm scandalizat. mentē excecat. temptatōni subiugat. deū irritat. vitā tempaleꝫ breuiat. gratuitis ꝛ eternis bonis ꝛpoliat. De his ōr per singula in ps Fiat mensa eoꝝ coram ipsis in laqueuꝫ. ecce ꝓmū. ꝛ in retributiones. ecce secundum. ꝛ in scandalum. ecce terciū Obscurent̄ oculi eoꝝ ne videant. ecce quartum. ꝛ dorsum eoꝝ semp̄ incurva ecce quintum. Effunde super eos iraz tuam. ecce sextum. Fiat habitatio eoꝝ deserta. ecce septimū. Et in tabernaculis eoꝝ non sit qui inhabitet. ecce octauū Cum ergo tot mala indigne tractātes vel sumentes corpus dñi incurrūt. necesse est ꝑsm aplm vt vnusquisq̄ se ꝑ ber ꝛ examinet qualiter ad illud terrificum sacrificium digne accedat.

Filius.

Audito igit̄ piculo indgine tra/ctantium ac pcipientiuz corpus dominicū. nūc de fructu ⁊ utilitate quā assequunt̄ hi qui in statu gratie illud sacrosanctum corpus xp̄i pcipiant cupio informari.

Ca. .XXIIII. A

Hoc pcipue sci/re debes q̄ aīa nullam salutem assequi poterit fine huius saluti/feri cibi xp̄i corpis viz digna sumptione. Teste remigio qui dicit nulla ē nobis salus corporis ⁊ anime absq̄ carnis ⁊ sanguinis susceptōe. in hoc em̄ sacra/mento vt dr̄ richar. de sancto victore. tota salus pfistit fidelis aīme. q̄ oēm gratiā quā hz homo. mediante xp̄i sa/cramento illi tribuit. Ūñ beda dr̄. Dē donū celestis gratie sancta eucharistia tribuit̄ mediante. Unde notanduz q̄ dñs noster declarare volens magnam caritatez quā erga nos habet non solū ad videndum sed etiā ad palpandū ⁊ comedendū seip̄m nobis tribuit. Ūñ crisost. Hoc fecit xp̄s docens nos ad maius amicicie fedus suamq̄ caritatem declarans erga nos. p̄stans se nō solum videri defiderantib9 sed ⁊ palpari comedere ⁊ amplecti. hec crisost. Tractare aūt ⁊ māducare corpus xp̄i est vitam eternā habere. Unde ipe dominus dr̄ panis quem ego dabo. caro mea est p̄ mundi vita. Et bene dr̄ vita. sicut em̄ vita naturalis est in membris eo q̄ vniunt̄ capiti a quo recipiunt influentiā sensus ⁊ motus. sic in fidelib9 qui sunt membra xp̄i vita spūalis conseruat̄ eo q̄ vniunt̄ capiti xp̄o per hoc amoris sacramentum. Bene aūt dicit mūdi q̄ alia sacramenta solū pficiūt ip̄i recipienti. solus em̄ baptisatus recipit grām baptismalē ⁊ non alt̄. Sacramentum aūt eucharistie non soluz pficit sacerdoti sumenti sed etiaz toti ecclesie etiam illis qui sunt in purgatorio. Et ratio est q̄ eucharistia nō est tm̄ sacramentū sed ⁊ eccīe sacrificium in quantū ꝓtinet xp̄m passum. Et ideo dū offert̄ ab ipso sacerdote, pficit oīb9 xp̄i fidelib9. si aūt sumat̄ alio modo fi/cut a layco tūc solū pficit sumenti. q̄ officiū eius est non offerre sacrificium sed tm̄ sumere sacramentū. Sequitur Qui manducat meam carnem ⁊ bibit meū sanguinē habet vitam eternaz. s. post hanc vitam. aut dr̄ dici hz vitam eternam etiam in p̄nti. sicut em̄ cibus corporalis non solum nutrit ⁊ ꝓseruat vitam. sed deducit etiā ad pfectā quā titatē ficvsus sacramenti pducit homi/nem ad gratie ꝓsummatōem que ē gloria eterna. Et hoc est q̄d dr̄ Qui manducat meam carnem non tm̄ sacramentaliter sed etiam spūaliter pcipiens effectū sacramēti habet vitam eternam q̄ habet deus inhabitantem qui est vita eterna. Ad hoc etiā in p̄nti vita pa/uulis est hec mensa cū in illa sumat̄ hec eucharistia. que quidem liberat a ma/lo ac conseruat in bono. deler venialia cauet mortalia. huius etiā virtute sacramenti vniuerse virtutes augentur. ⁊ oīm gratiaꝝ fructus exuberāt. Ubi sciendū q̄ eucharistia sacramentum est vnionis q̄ p eius susceptionez omnes efficimur vnū in xp̄o. Et ideo bene spūalis manducatio vocat̄ ꝓmu/nio p ipsam namq̄ sanctam ꝓmunionē quasi membra incorporamur xp̄o. Ūñ dicit damascenus. Propterea ꝓmunio dr̄ ⁊ est vere q̄ ꝓmunicamus ⁊ vnimur ad inuicem p ipsam xp̄o. ⁊ p̄cipamus carne ⁊ deitate q̄ ex vno pane assumimus oēs vnum corpus ⁊ vnuz sanguinem ⁊ membra generamur in/corpati xp̄o. hec damas. Ūñ primus ⁊ principalis eius effectus eius iam

vnitū corpori cristi mistico p caritatē magis vnire. magis āt vnire est tripliciter. quia aut quis vnitur maiori vinculo vt ille magis qui habet maiorē caritatem aut qr eodē vinculo vnit strictius vt ille qui scōz eundē habitū fervencius amat aut qr eodē firmius vt ille qui in eodē habitu est magis radicatus. Dicit ergo hoc sacramentuz magis vnire qr digne accedētem reddit feruenciorem. Et ex hoc p reddit caritatem magis ignitam. adiuuat ad sumēdum peccati venialis rubiginē. Et ex hoc p magis firmat adiuuat ad vitādū omnia scelera ꝛ recte adiutori umvtriusqz valet ad augmentū virtutum ꝛ maxime caritatis. feruor eī caritatis. qnottidie minuit venialia. ideo oportet p hūc cibū restaurari pditū. hoc eciam esca spiritualis ī illis qui salubriter percipiūt eā ꝛ sensum munit ab illicitis ꝛ in grauioribz peccatis custodit omnino a consensu. Uñ cū aliquis rarius solitovel minius sentit motus viciop graciasagat huic sacramento. qr hoc opat in ipo. ¶ De hoc bea. ber. sic dicit. Duo sacramentum corpis dñi opat in nobis. vt videlicet sensum muniat. ꝛ in grauioribz peccatis tollat oīno sensuz. Ubi gratia. Si quis nostrū nō tam crebros vt solebat nec tam acres sustinet iracūdie motus inuidie luxurie ac ceteroz viciop. gracias agat corpi ꝛ sanguini dñi nostri. qm̄ virtus sacramēti opat in eo. hoc ber. Maz post bñ cibi sacri luberrimi perceptōnem fit homo māsuetior ad correptōz. potencior ad laborē. feruēcior ad devotionē. ac devotior ad ceteraru virtutū opacōz. effectū aūt ꝛ virtutē bñ sacrosancti sacram̄ti sic dicit beatus Ber. Corpus cristi ē pegrinantibz dieta. egrotis medicīa debiles ꝓfortat. valentes delectat. lāguores sanat. sanitatē ꝓseruat. fit homo mansuetior ad correptōz. potencior ad laborem. ardentior ad amorem. sagacior ad cautelam. ad obediētiā promptior. ad graciaꝝactōz devotior. hec ber. Igitur accedamus ad hūc spūalē cibū qui est panis vite ꝛ cor hominis confirmat. hic est panis vite qui ergo vitā māducat. mori nō pōt. accedite igit ad euz ꝛ saturemī qr pānis est accedite ad eū ꝛ illuminamī qr lux ē. accedite ad eū vt liberemini. qr vbi spūs dñi ibi libertas. accedite ad eū vt absoluami quia remissio peccatorum est. hec ysidorus Et sciendū p sicut filius recipit vitaz a patre sic qui vnitur cristo p corpis illius perceptōnem habet vitaz a cristo sed differenter De qua differētia tho mas super iohānē sic ait. Filius pit vnitatem quā habet a patre recipit vitam a patre. ergo qui vnitur xpo habz vitam a cristo sed differenter. nā filius habet ꝓprium qr sic est a patre p tam recipit totam plenitudinē divine nature intm̄ p quicquid est naturale patri sit etiaz naturale filio. Creatura vero accipit aliquā pfectōz ꝛ vitam particularem. idest participatā nō autē essentialem qd ipm̄ est vita in quolibet aūt genere rep qd est p essenciā est causa eop que sunt per participatōz sicut ignis est causa oīm ignitop. Qd igit per essentiam est vita. causa est ꝛ prīncipiū oīs vite. Sicut igit pater pria causa est vite viuenciuz. ita ꝛ filius. p autem dicit. Sicut misit me viuēs pater loquitur d processione sua a patre cum vero dicit Qui manducat me et ipe viuet ꝓpter me. loquit de pticipatione corpis ꝛ sanguinis sui q nos efficimur meliores hec Thomas. D

Considerādum est etiam vt ait Hugo q̄ sapia increata vicz xp̄us ihesus dominus noster qui sem p̄visibilia manifestat voluit oīdere quo ipa aiarū cibus ⁊ refectio est. Et p̄terea carnez assumptā nobis in eduliū p̄posuit i sacramento vt p cibū carnis ad gustū inuitaret diuinitatis .hec hugo. Igitur ihesus xp̄us in sacramēto verus cibus ē. ⁊ vere gustabilis. vt p gustū corpis eius puenīat ad gustū diuinitatis ei? q̄z ipa est via scōm humanitatē ad ei? diuinitatē. Sūme aūt necessariuz est ad hec vt ad gustū intime diuinitatis p̄tingatur p corpus cristi in sacramento. q̄ sensus corpalis aliquo sensibili signo determinet ⁊ foueat. ⁊ intellectus lumīe supnaturali fidei p̄fortetur ⁊ vt voluntas caritate inflāmet. ⁊ sic per manducatōz corpis cristi spūalez ad gustū abscondite diuinitatis p̄tingatur. Unde dns dt. Ego sum hostiū vicz sensui corpzali p signa sēsibilia monstratū. Ego sum hostiū intellectui p fidem rectā reseratū. Ego sum hostium voluntati p caritatem feruidā apztuz gustatū ⁊ inhabitatū. Ego inquit dns suz hostiū scz sensui corpzali p signa sensibilia monstratū in sacramento scz p sensibiles spēs sacramētales panis ⁊ vini. ℰ Unde dt Hugo Ne humana infirmitas contactū carnis in sumptione horreret idō sub cōsueti edulij spēm illam velauit in sumptōe corpis ⁊ sanguinis xp̄i ex diuinitate xp̄i ⁊ ecliā intellectus credendo ⁊ affectus diligēdo determīate dirigeretur ad cibuz quem pater signauit sub spēbus panis ⁊ vini. que eciam signāt perfectōz esse ⁊ sic sumendam p̄posuit vt sensus in vno foueret ⁊ fides in altero edificaretur .refouentur em̄ sensus in vno duz solita tantum ⁊ p̄sueta perceperit Edificat aūt fides in altero. dum in eo qō videt quale sit illud quod nō videt agnoscit. hec hugo.

℣ Ego sum hostiū intellectui p fidem p̄fectam reseratū. vñ crisostom?. in tractatu d̄ simbolo sic dicit. Fides est lumen anīe. ostiū vite fundamētuz vite eterne. Et ysaie septio fm vnaz translatōz dr. Nisi credideritis nō intelligetis. Ergo p fidem intratur ad veritatis cognitionem. Et augu. supio hānē dicit. Noli itelligere vt credas sed crede vt intelligas. Intellectus ei est merces fidei. Fides mūt teve in tellectus repleat te. hec Aug. Intellectus em̄ humanus sine radio fidei circa diuina q̄si cecus est. Unī īpossibile est vt intellectus intelligat corpus xp̄i vt existit sub spēb; sacramētalib; nisi lumine supnaturali certissime fidei illuminet ⁊ dirigat. alias non videbit ri uulos fidei butiri ⁊ mellis. Ait iob qō exponens bea. gregori. moza. dic Butirū nascit ex carne ⁊ signat xp̄i humanitatē. Mel vero descendit ex aere siue roze ⁊ significat xp̄i diuinitatem. Ex his duob; fluūt riuuli p̄ceptoris diuinitatis humanitatis ⁊ p̄templatōis diuinitatis quos solū fideles in tanta plenitudine q̄nq; p̄cipiūt vt videant qō dicere nō valeant. attīgit em̄ fides inaccessa .ait Bern̄ sup cantica q̄z p fidē intellectus illumīatus ⁊ p̄fortatus attingit hāc veritatem indubitāter q̄ xp̄s vere est in sacramento ⁊ veritas vere in xp̄o. Ut̄ huius sacramēti misterium nōnūq; dat agnosci quozūdam velo rōnabiliū cordiū ⁊ si nō sp tñ q̄nq; ex spēalitis cordib; ⁊ si nō sp tñ q̄nq; ex spēali gratia. vt quodāmō ineffabiliter p̄cipiant veritatem huius sacramēti per gratiā eis infusam. p quā cognoscit q̄s huius ineffabilis sacramēti veritatē existentiā ⁊ p̄sentiā vt p tunc fiatur ⁊ res putet transisse in vrā p̄fectum

tamq; ꝓgmitõz. In hac aũt felici hora cũ talis mirifica ꝓgmitõ cor possederit homo deuotus in magnã ꝓpunctiõz & deuotionẽ rapit. Nã si peccator aliqñ fuit p suis excessibꝫ in lacrimas resoluit. qz suũ iudicẽ & qui iudicat viuos & mortuos principaliter in hoc sacramento adesse sentit. Si vero aliquis minus excessit vel ea que ꝓmisit per lõgaz pẽitenciã sufficienter vel non fit accepta fiducia de spẽ & de introitu celestis patrie in magnã anĩ exultatõnem & feruidã deuotionẽ cordis exurgit & inardescit. qz illũ in hoc sacramẽto adesse ꝓgnoscit. qui vitã & gloriam eternã suis dilectoribꝫ post hãc vitaz dare ꝓsueuit. Et quanto quis corde et corpore mundior fuerit & in religiosa vita pfectior tanto habundãcius huiusmõi gratia pfruet. hoc tñ non scõz ꝓmunẽ cursũ fit cũ oĩm sciaꝫ elementa & pricipia hẽ excedat ꝓgmitõ. Nec etiã ipis quidẽ carissimis hec gratia semper adest do melius eis p fidei pricipia ꝓuidente sed solũ interdũ cum vis anĩe ad supna rapit & ad celestia misteria ꝓgnoscenda eleuat. put tunc diuina gratia hec vel his similia dignatur mõstrare. que reuelat occulta & ad inuisibilia & archana secretorũ dei extollit. a quibꝫ tñ cũ auulsus fuerit rursus redit ad ꝓsueta fidei sacramenta seu magis documẽta peccatorꝫ pene ignarus. Jrẽ sequit ego sum hostiũ vniuntati p caritatẽ feruidã aptũ gustatõ & inhabitatũ. qz qui manducat carnẽ meã & bibit sanguinẽ meum in me manet & ego in eo. hec aũt manducatõ fit spũaliter. mãducare itaq; spũalit est attingere ad rem huius sacramẽti

¶ Res aũt huius sacramenti ẽ duplex. qz vna cõtenta & figmificata & hec est xps integer qui ꝓtinet sub spẽbus panis & vini. Alia est res figmificata et non ꝓtẽta & hec est corpus xpi misticũ qđ est ecclesia. Ille igit manducat spiritualiter qui xpo ꝓiungit p fidẽ & caritatez. Fides aũt ptĩet ad ꝓgmitõz caritas ad refectõz. ideo etiã vnitur corpori xpi mistico scz eccie. Ex ista autẽ manducatõe oritur attingentia spũal alias xpo nõ incorporatem. dũ carnẽ eius gustamus. De ista incorporatõe bea. aug. sup iohãnẽ sic dt. O sacrũ pietatis. o signũ vnitatis. o vinculũ caritatis. qui vult viuere accedat credat & incorporet vt viuificet. Et hugo de sancto victore. sup septimo ãgelice iciarchie sic dt q; ista manducatio dr viuificatõ est q2 vnũ secũ efficit oĩes quibus se pbet sumendum. Dicat igitur manducans illud. Can. quĩto Comedi fauũ cũ melle meo. Fauus sicut dicit origenes. Est cera virginea cellul distincta melle repletis igit quid est aliud comedi fauum cũ melle meo nisi mãducaui corpus virginee carnis dilcissima diuinitate repletũ. & sic p gustum humanitatis puenit ad gustum diuinitatis. Cui quisquis est religiosus & huius sacramenti saporem tibi inexpertũ experiri desideras. cura anĩmam tuã prius abstrahere a negocijs secularibꝫ a vicijs & carnalitatibꝫ. vt eius sumptõz pcedat. pfunda ꝓtritõ & pura ꝓfessio. Item q; actualis deuotõ potius te trahat ad hoc sacramentum q; indulta consuetudo. Ardẽtissimis etiã affectõibꝫ ac sanctissimis meditatõibꝫ tanq; rosis rubescẽtibꝫ & lilijs albescentibꝫ hospiciolũ cordis tui adorna & thalamũ tanto sponso perterã pacem cordis ꝑpara. Et cũ ꝑsentẽ susceperis intra cordis brachia ipm reclia per exclusionẽ omnis terreni & carnal amoris & inclusionẽ sponsi celestis vt merearis vniri cũ ipo & videre & gustare q; suauis est dns. Felix qui hoc gu-

ſtu interno ꝓcipere meruit. qui hꝰc ꝑ
ꝝā experientiā magis ꝙ ꝙ verba vel
ſcripta ꝓgnouit. ¶ In hac felicivmone
ſi ꝓceſſa fuerit ꝺſup ineffabilis pau
ſatio raptica ꝓtēplatō ⁊ inuſitata fru
icio illius ſūmi ⁊ ꝺre pñtis bom. que
aīam ſurſum trahat ad purā ꝓtēplati
onē ꝺilecti pauliſꝙ transmigrare faci
at. gracias referat homo bonarū oīm
largitōnū nec ſe verbis effūdat. ſed ſe
cretū ſecrete teneat. ⁊ cū ꝓfundo coꝛ
dis gemitu i hanc wcē erūpat ⁊ ꝺicat
ꝺre tu es ꝺeus abſcōditus. Et ꝙ ocu
lus nō vidit nec auris audiuit nec in
coꝛ hoīs terrestris aſcendit. nō ſolum
que ꝺeus electis ſuis in futuro reſuat
ſed nec ea que in hac vita ſuis amato
ribꝫ ꝺare ꝓſueuit. ¶ Uñ q̄ ꝺig
ne ad hꝰc ſacramentū accedit ⁊ ſumit
maximū ex hꝰc gaudiū in coꝛde ſuo ꝙ
cipit. Teſtaſ hꝰc ꝺea. berñ. ſic ꝺicens.
Qui ſanctā euchariſtiā ꝺigne ſumit.
nunc̄ maius gaudiuꝫ in tota vita ſua
refrigeriū quoc̄ exꝑtus fuit. c̄ qꝺ in
ſumptōe coꝛpis ⁊ ſanguinis xꝝi fide
liter ꝺegustauit. hꝰc ꝺer. ¶ Nec mirū qꝛ
ꝙ ꝺignā coꝛpis xꝝi ſumptōꝫ mens ꝺe
uota transmutaſ in ꝺeū. ⁊ coꝛ gracia ꝓ
fonte ꝓtaſ. Uñ hylarius. ¶ Digne ac
rite creditꝫ mens illa ſancta tota in
ꝺeū ſalubriter transmutaſ que ꝺigna
ſancte euchariſtie ꝺemonſtraſ. ¶ Item
fulgēci⁹. ¶ Qui ꝺigne ſctāꝫ euchariſti
am miſerit in coꝛ ſuū. in ipo ꝙculdu
bio fontes grāꝝ fluent ⁊ refluēt in eter
nū. ¶ Ytez damaſcenus. ¶ Qui ꝺigne per
eſum coꝛpis ⁊ ſanguinis xꝝi incoꝛpo
ratus xꝝo fuerit vnus cū xꝝo īcoꝛrup
tus ⁊ floꝛidus pmanebit in eternum.
¶ Notandū eſt eciā ꝙ inter oīa ꝺo
na nulla gꝝa tā valēter accēdit ī amo
rē ꝺi. quēadmodū coꝛporis xꝝi ꝺigna
ſuſceptio. ¶ Ꝺe hꝰc ꝙ quendā ſic ꝺr. No
ta ꝙ ꝑe oīb alīs gracīs xꝝi coꝛpis
coīcatō in nobis accendit caritatem.
¶ Qui em̄ panē calidū ꝺe clibano iā ac
ceptū comederit. cū panevticꝫ ſume
ret ⁊ caloꝛē. ¶ Sic qui coꝛpus xꝝi come
ꝺit in clibano coꝛdis ſui. in maxīa ca
ritate ꝺecoctū. in eaꝺē comedit etiam
caritatē. ¶ Ignitus quippe amoꝛ ꝺei ſu
ſcipit in coꝛpe ei⁹ quo ſumpto ⁊ nos
inardeſcimus ⁊ ipm̄ ſemꝙ amplius
eſurimus. hꝰc ille ¶ Hec vero eſuries
quanto maioꝛ fuerit tanto maioꝛē ca
ritatē in hoīe accēdit. ⁊ quanto quis
maioꝛē caritatē habuerit. tāto coꝛp⁹
eius intimius ⁊ validius māducabit.
Teſtaſ hꝰc anſelmus qui ſic ꝺr ¶ Sacra
mentum ꝺñici coꝛpis ille plus mādu
cat. qui plus amat. ⁊ plus amādo rur
ſum ⁊ plus manducat ⁊ plus ⁊ plus a
mat. licet huius amoꝛis in hac vita ñ
niſi vt pignus quoddam accipiamus
plenitudinē eius in p̄mtū in futuro ſe
culo expectātes. hꝰc anſelmus. ¶ Quā
uis em̄ ꝓfecti viri cū magna habūdā
cia gratie hꝰc ſumant ſacramētū. nul
la tñ eſt ꝓpatio gratie ad eternā gloꝛi
am in quā angeli ⁊ ſanctoꝝ anie ꝺeuꝫ
ꝺident facie ad faciem. ⁊ vgustāt ꝺul
citer eterna xꝝi munera. ¶ Ꝺe hꝰc ꝺea.
Ber. in ſermōe ꝺ cena ꝺomini ſic ait
¶ Ubi apponiſ veritas ſed in ſacrañ
to. angelus ex adipe frumenti ſagina
tur ⁊ nudo grano ſaturaſ. me oꝑtet
interim quodā ſacramenti coꝛtice eſꝰ
ſe ꝓtentū carnis furfure. palea littere
fideiꝙ velamine ⁊ hꝰc talia ſunt que gu
ſtata afferūt mortē. ſi nō te ꝓmicꝰs
ſpūs quātulūcūc̄ accipiunt ꝓdimen
tū. qꝺ fit ꝑ ꝺonuꝫ intellectus. ¶ Demi
c̄ abſc̄ ſpū ſacramentū ad iudicium
ſumiſ qꝛ caro nō ꝓꝺeſt et littera oc
cidit ⁊ fides ſine opibꝫ otioſa vel moꝛ
tua eſt. ſed ſpiritus ſanctꝰ eſt qui viuifi
cat. vt viuamus in eis. ¶ Quantalibet
aūt habundancia ſpūs noſter pingue

scat non tamē pari iocunditate sumi
tur corpꝰ sacramenti ⁊ adeps frumē/
ti fides ⁊ res memoria ⁊ p̄sentia eter
nitas ⁊ tps vultus ⁊ speculuꝫ ymago
dei ⁊ forma serui. nempe in omnibus
fides est locuples. intellectus vo pau
per. hec Bern. ℟ Sed ⁊ hoc con
fiderandū ꝙ sacra communio ⁊ pcep
tio huius salutiferi sacramenti nō so
lum facit in dei amore feruentes sed
etiaꝫ redd it homines ad resistendum
temptamentis dyaboli fortiores quia
malignus spūs cū perspexerit hospici
um cordis vnuscuiusq; deuoti per ho
spitem forte occupatū. intelligit ꝓpter
diuinā p̄senciā locū ad temptandum
sibi esse p̄clusū ⁊ iō quodā pcussus
timore ꝯfusus abscedit. Unde dicit ysi
dorus. Suscipe dominū ihesū tue mē
tis hospicio. cū aūt aduersarius tuus
hospiciū tuū viderit occupatū celestiꝰ
fulgore p̄ficie intelligit temptamētis
suis intercluſuꝫ esse p cristū. Hec ysi
dorus. Nā scōm ꝙ ōt Crisō. Ut leo/
nis flammā spiritātes. sic ab illa men
sa discedī? terribiles effecti dyabolo.

Filius

Quio etiā hoc scire an scꝫ hoc sa
cramentū deleat venialia. ⁊ vtrū
possit homo accedere ad cōionē sanc/
tam in venialibus peccatis

Capitulum XXV Pater

Dic debes qō
sacramentū corporis domini
ci maxime efficacie est. qz homo cū ac
cedit ad hoc sacramentum sumendo
illud deuote. peccata venialia si que
sunt delentur ⁊ in gratia dñi roborā/
tur. Testat hoc bea. bernū. qui sic ait.
In sacramento altaris peccatū venia
le delet. homo in gratia roborat. ani
ma celesti dulcedīe inebriat. Et notā
dū ꝙ xps semel obtulit hostiā corpis
sui in cruce moriendo p nobis. Nūc
vero vt ōt bea. Augu. Quottidie obla
tio iterat licet xps semel sit passus. qz
quottidie peccamus? peccatis. fine q̄
bus mortalis infirmitas viuere nō pt
⁊ qz quottidie labim̄. quottidie xps p
nobis mistice ymolat. Dedit etiā no
bis hoc salutis sacramētū vt quia nos
quottidie peccamus. ⁊ ille iā mori n̄
potest. per hoc sacramentū remissionē
peccatoꝝ ꝯsequamur. Quottidie cōe
ditur ipe ⁊ bibit inveritate sed integer
et viuus manet. hec Aug. Dic̄ ⁊ de eo
dem beatus Ambro. xps semel vnam
obtulit hostiā corpus scꝫ suū. ⁊ ꝙ hoc
sacrificiū sepius a nobis repetit idez
quottidie causa est nre infirmitatis qz
quottidie peccamus. Si quocienscū
q; effundit sanguis cristi in remissiōz
peccatoꝝ effūdit. debeo illū semp acci
pere. vt semp mihi peccata dimittat
qui semper pecco. semp debeo habere
medicinā. qui em̄ vulnus habet. medi
cinā requirit. vulnus est qz sub pecca
to sumus medicīa est celeste ⁊ venera
bile sacramentū. Hec ambro. ℣
Ubi etiā ꝯsiderandū ꝙ res h? sacram̄
ti est caritas que excitat in hoc sacram̄
to p qō peccata venialia remittūt ma
ior em̄ est virtus caritatis cuius est hoc
sacramentū q; venialiū peccatoꝝ. De
hoc thomas de aquino sic dicit. In sa
cramento cristi duo possunt ꝯsiderari
vicz ipm sacramentū ⁊ res sacramēti
et ex vtroq; apparet ꝙ hoc sacramentū
habet virtutē ad remissionē venialiuꝫ
peccatoꝝ. nam hoc sacramentū sumi
tur sub specie cibi nutrientis. nutrim̄
tum aūt cibi est necessariū corpori ad
restaurādū id quod quottidie depdit
ex actiōe caloris naturā. spiritualit
autem a nobis quottidie aliquod dep
ditur ex calore ꝯcupiscentie p peccata
venialia. que diminuūt feruoreꝫ cari

tatis ⁊ ideo ꝓpetit huic sacramẽto. vt remittat peccata venialia. Ũñ ambro. dicit ꝙ iste panis quottidianus sumitur in remediũ quottidiane infirmitatis. Res autem huius sacramenti est caritas nõ solum quantũ ad habitum sed etiã quantũ ad actũ. qui excitatur in hoc sacramẽto. ꝑ quod venialia soluuntur. Ũñ manifestũ est ꝙ ꝑtute huius sacramenti remittunt peccata venialia. ⁊ si non ꝓtrariant caritati quãtum ad habitũ ꝓtrariant tamẽ ei quantum ad feruorem actus. qui excitatur in hoc sacramento. rõe cuius peccata venialia tollunt. Maior est virtus caritatis. cuius est hoc sacramentum. q̃ venialiũ peccatorũ. nã caritas tollit ꝑ suũ actũ peccata venialia que tamen ñ possũt totaliter ꝑpedire actũ caritatis et eadem racio de sacramento. hec tho.

¶ Utrum tñ aliquis accedere debeat ad hoc sacramentũ in peccatis venialibus. Sciendũ ꝙ si quis in peccato veniali fuerit ⁊ habet graciã cõicandi aut missam celebrandi prius debet dolere ꝓpunctõm cordis ⁊ orationes. ⁊ habeat bonũ ꝓpositũ de cetero non peccandi. ⁊ securus confidens de dei misericordia ⁊ pietate accedat Ũñ bea. Augu. q̃uis quis mordeat veniali peccato. tamen de cetero nõ habeat voluntatẽ satisfaciat lacrimis ⁊ oratiõnibus ⁊ confidens de dñi miseratiõe ⁊ misericordia accedat ad eucharistiam intrepide ⁊ securus. hec augusti. Ũñ dicit beatus Ambrosi. Illi indigne sumũt hoc sacramentũ eucharistie qui vel sunt in criminibus. id est mortalibus peccatis vel sine penitentia de venialibus idest quadã securitate ⁊ negligẽtia de venialibus nolunt penitere. hec Ambrosius. ¶ Et notandum ꝙ corpus cristi quattuor modis sumit. Quidã em̃ spũaliter tm̃. vt qui accipiunt rem sacramenti id est graciã ⁊ nõ ipm̃ sacramentũ corpis. De hoc modo sumendi dicit bea. Ambro. Crede ⁊ manducasti ideſt corpi cristi mistico i corpatus es. Quidã accipiũt sacrãm taliter tm̃. vt cõicantes i peccato mortali. quidã spũaliter ⁊ sacramentaliter vt qui cõicant in gra ꝑcipientes rem et sacramentũ. Quidam nec spũaliter nec sacramentaliter vt qui nec rez nec sacramentũ ꝑcipiũt. primi nõ mãducantes manducant. scõi manducãtes mã non mãducant. tercij mãducãtes mãducant. quarti nõ mãducãtes nõ mãducãt. Ubi aduertendũ ꝙ bonus viꝝ q̃ cristi carnem ideſt sacramẽtũ ⁊ rez ideſt corpus cristi sub sacramẽto ⁊ ñ rem spũalẽ sumit. Utriq̃ tm̃ vrã carnem ⁊ verũ sanguinẽ cristi accipiunt. Ũñ bea. Augu. Est quidem in peccatoribus ⁊ indigne sumentibus vera cristi caro ⁊ verus sanguis sed essentia non salubris efficientia. hec augusti. Quia malus sumit cristi corpus ad iudiciũ ⁊ damnatõm. iustus vero ad eternam salutem. De indigne sumentibus dicit Origenes. Corpus quidẽ ⁊ cristi sanguinẽ in damnatõm sibi sumũt tã mẽtis q̃ corporis. qui absq̃ gustu accedunt interne dei dulcedinis ⁊ amoris hec Orige. Ũñ illi solũmõ dicunt vi tutem carnis cristi sumere ⁊ vere manducare qui spũaliter manducãt. quod affirmat bea. Ambro. sic di. Qui mãducãt spũaliter virtutẽ carnis ⁊ sanguinis cristi dicũt sumere ⁊ vere mãducare. q̃ ipm̃ corpis cristi efficaciã quotidie sumunt in remissionẽ peccatorũ hec Ambrosius. Idcirco non habens vitam spũalem spiritualiter nutrire non potest in sumptõe corporis cristi. vñ dicit Egidius. Sicut monstrum esset naturaliter et contra naturam ꝙ

aliquid nō viuens corporaliter. cibus manducaret aliquē corpalē. ita monstrum est ⁊ contra naturaz. ꝙ aliquis nō viuens spūaliter sumat hūc cibum sanctuz ⁊ spūalem. Cibus nāq; spūalis similis est cibo corpali in hoc ꝙ sine ipō vita spūalis esse nō potest. sicut neq; sine cibo corporali vita corpoꝛal. Sed amplius hz ab eo. qz causat etiā indeficientem sumenti qđ cibus corpoꝛalis nō efficit. nō em̄ qui corpalez cibum sumit semper viuet. spūalem vero cibuz qui digne sumit habet vitam eternam. Hec Egidius Igitur vt dicit beatus Augusti. super ioban. Edamus inquit cristi carnem nō tm̄ in sacramento qđ etiam multi mali faciūt sed vsq; ad spūs pticipacōm manducemus. vt in domini corpoze tāq; mēbza maneamus ⁊ eius spū vegetemur hec Augusti. ℙ Diligenter quoq; ⁊ hoc ꝓsiderandū est ꝙ aliqua sunt peccata venialia. que in nullo impediunt effectum huius sacramēti. ⁊ sunt nonnulli que nō ex toto impediūt eūdem effectum sz in parte. ⁊ causaz isti⁹ clarius assignat Thomas de aquino sic dicens. Peccata venialia dupliciter accipiunt. vno mō ꝓut sunt ꝓterita. alio mō ꝓout sunt acta exercitata. Primo mō venialia peccata nullo modo impediunt effectū huius sacramenti potest nanq; ptingere ꝙ aliquis post multa peccata venialia ꝓmissa deuote accedat ad hoc sacramentū. ⁊ plenarie eiusdem sacramenti ꝓsequat effectū. Scđo modo peccata venialia nō ex toto impediunt effectū sacramenti sz in parte. nam effectus huius sacramēti non est solū adeptio habitualis gracie vel caritatis sed est quedā actualis refectio spūalis dulcedinis. q̄ quidez impedit. si aliquis accedat ad hoc sacramentū mēte distracta p peccata venialia. nō aūt tollit augmētum gratie habitualis vl caritatis. vñ ille qui cū actu peccati venial accedit ad hoc sacramentū habitualiter quidē manducat ⁊ spiritualiter sed nō actualiter et ideo habitualē h⁹ sacramenti effectū ꝓcipit nō aūt actualē. Ex quibꝫ colligere possumus ꝙ aliqs exñs sine mortali peccato ⁊ accedēs ad hoc sacrañtum in peccato venali ⁊ tñ faciens qđ in se est vicz volēdo de hoc ac ꝓpoꝛōes sed ad hoc aptando ⁊ si talis nō sentit actualē deuotionē in ꝓceptōe sacrañti habitualiter. tñ manducat spūalit̄ et ideo habitualē effectū huius sacramenti ꝓcipit. Er cuius venialia peccata nō tollāt effectū huius sacramenti vt dictū est. tamen maius bonū est si homo ꝓfessionē ⁊ alia remedia eē ab hmōi peccatis se studeat emēdare qz quanto quis cum maiori puritate coꝛdis ac coꝛpis ad hoc sacramentum ꝓcipiendū accesserit. nō dubiū quin maiozem gram ⁊ vberioꝛē fructū spiritualium bonoꝝ ex hoc reportabit. verendū nāq; debet esse anie deuote. cuz ad celeste sacramentū sumendū accesserit. ne celestis sponsus ad ipz venies aliquam maculā cuiuscūq; peccati eē venialis quantū possibile est inueniat qz per cōionē sacrā illi copulat̄. cuius pulchritudinē sol ⁊ luna miranť. Vñ scoz apostoli dictū mūdemus nos ab omni inquinamento carnis ⁊ spūs ꝓficientes sanctificatōz ī timoze dei. vt ei⁹ ꝑticipatiōe digni efficiam̄ qz nihil purius ea mente esse debet. que in dei habitaculū ꝓparanda est. Sed ⁊ hoc notandū ꝙ omnipotens deus ꝓpter suam pietatez ⁊ misericordiā nō abhoꝛret etiā eos. qui in maxīis flagitijs carnaliū īmundicias ⁊ voluptatū aliquā do fuerunt nam tales nonnūq; post cōuersionē ⁊ pactā pēnitentiam ac vite

emendationē nō solū nō verentur sed ommino audent tractare ⁊ sumere corpus dominicū i suaꝝ salutē aiaꝝ. De non puersis hēa. Ber. sic ōt. Qui puritatis auctori in puro corde ⁊ corpore ministrantes sunt. mirū ꝙ non verent stare ante se angelū dñi. qui fecerit eos medios ⁊ disperdat de terra viuentiū sed ommino audent agmi immaculati ꝓtingere carnes ⁊ intingere in sanguinē saluatoris manus nephandas. quibus paulo ante pch̄oloꝝ carnis meretricis attractauerāt. hec Ber Filius

Informari etiā desidero de hoc vtrum melius sit frequēter accedere vel rari⁹ ad hoc celeste sacramētū.

Capitulum XXVI Pater

Videtur qd̄ super hac questione non possit omnib⁹ dari regula vniformis. ratio est qz varia sunt merita singulorꝝ. diuersa opum studia. differentia desideria. ⁊ multiplices sanctispūs operationes. atq; diuersi status. ⁊ gradus i religione. Et ideo sicuti in egrotantib⁹ non vna potest forma seruari in dādis medicinis corpis ꝓter diuersitates ꝓplexionū aut virtutū aut loci aut temporis aut diete aut aliaꝝ ꝓsideratōnuz pro quibus aut rarius aut sepius aut i minore aut maiore quantitate aut eadem medicina dat. ita em̄ de medicina spūali que corpus xpi intelligēda est. mundialibus ei curis occupati rarius se possunt expedire ad illud recipienduz. q; qui tm̄ spūalibus intenti sunt. ⁊ alq; magis ⁊ alq; minus sūt circūspecti in custodia vite sue moruz ac conscie puritate. alq; etiā ardēciori desiderio ad illius salutaris cibi perceptionem trahunt. alq; quodāmō terrētur cū accedere debent. ⁊ nisi ꝓscia vrgeret ⁊ ꝓsuetudo religionis. vel timor maioris elongatōis a deo ipelleret. ⁊ ualde accederent ad illud terrificū sacramentū. vix tñ aliquis religiosus aut sanctus ea videt excepti sacerdo tibo. quin semel in ebdomada ei suffi tiat ex ꝓsuetudine cōicare. nisi specialis causa qñq; plus suadeat. vt in infirmitatib⁹ ⁊ supueniens singulariter solemnis festiuitas vel inuisitate deuotō mis intemperata desiderij sitis ꝓ illius susceptōe. qui solus sufficit ardorē amātis refrigerare. ⁊ qz talis ardoris impetus nō nisi a spūsancto infūditur. ideo legib⁹ humane ꝓsuetudis et statib⁹ moraliū nō artat. Salubre igit est ⁊ vtile ꝙ homo ad illius sacramenti susceptōz sepe se ꝓparet. ⁊ quāto deuotius valeat illud ꝓcipere studeat. ⁊ post susceptiōz in studio deuotionis se cōseruet attencius maxime religiosi. ⁊ qui se deo obtulerūt ad ꝓfuerue seruiendum. Sic em̄ erūt in maiori custodia vite nostre sue ⁊ ꝓscie. duz ⁊ a festodiavite nostre sue ⁊ ꝓscie. duz ⁊ a festodia vite nostre sue ⁊ ꝓscie. duz ⁊ a festodia et post eucharistie ꝓceptōez ob reuerenciam eius studeant magis innocentius viuere ⁊ studio deuotionis freq̄ntius intendere. Et licet aliq̄n aliquis trepidet tamen ꝓfidens de dei misericordia fiducialiter accedat. qz qui se indignuz reputat. cogitet ꝙ tanto magis eger necesse habet requirere medicinam. quanto magis sentit se egrotū non est opus valentibus medicus sed male habentib⁹. ⁊ ideo queras te iuste gere xp̄o vt tu sanctificeris ab ipo nec ꝓterea ꝓtermittēda est sacra cōio. si quādoq; homo non sentit gratiā deuotōis cū se ad illā ꝓparare studet. vel cū i ipa ꝓceptōe l' post se forte minus deuotū sentit q; vellet. attēdere nanq; debz vnusquisq; diligenter ꝙ hoc pietatis sacramentu fidelib⁹ in remedium est institutū. Et iō q̄ncūq; homo facit qd̄ pōt abilitando se ad gram sufficit

nec requirit deus ab hoīe qđ viderit sibi esse ipossibile. Qñ cūq igit suscipiens dñicū corp? fac hoc qđ p eius pietas supplet p gram hoc. ad qđ puenire fine gra nō p. Et iō ceteris paribus accedēdū est ex p fidētia diuine pietatis pocius q ex p sideratōe p prie fragilitatis abstinēdū q uis vtq p loco t pe reddat p mēdabile. nēpe egrotus festinat ad medicū. t pauper diuitis pulsat ad ianuā accede pulsa nihil hic sitās medicus ē pūssimus distributor largissimusq remunerator. ipeq solo ꝓbo ēstaurat omnia. sua pētia curat vulnera. medet corda. tristitiā depellit. t cordi leticiā tribuit. Quis g tā inconsulte dicere audeat. q hi q sunt spūalit infirmi non dēant accedere ad deū. qui hūanos languores tulit infirmitates nras ipe portauit. Ecce mulier imunda accessit retro t tangens eū sanata ē. peccatrix dū eius osculat pedes est mūdata Chananea duz sequtur nec destitit exaudita est. Leprosi accedentes curati sūt. Ceci demoniaci paritici t cuncta nature monstra duz credūt t accedūt salutē p sequūt. naz hic de illo exibat t sanabat oēs sz t publicani t peccatores dū a pinquāt ad dandā remiā merēt. q nymo p uiuiū eor ñ spernit. qui nō venit vocare iustos sed peccatores. Qñ nō icōuenienter dicit. q sicut aduentus eius in carne fuit in saluatiōz peccatoz sic t salutaris hec hostia fit fidelibus collata in remissionē peccatoz. Qñ christus in vltia cena in institutōe hic salutifere sacramēti sic dicebat. hoc est corpus meū qđ p vobis tradet. Et hic est calix qui p vobis fundet in remissiōz peccatoz quapter homo cū fecerit qđ in se est secure accedere ad hoc sacrāmtū absq trepidatōne i fide t i caritate. nihil hesitans đ ipi? pietate. Qñ graue est vt dt beatus Ambro. q ad mensaz dñi mundo corde t manib innocētib nō veniamus. sz grauius est si de peccatis metuimus eriā si sacrificiū nō reddamus. cū magna ergo deuotōe t reuerēcia ad hoc sacramētū est accedendū t iđo si aliquis quottidie se ad hoc paratum inuenit marie sacerdos. laudabile est q quottidie sumat. Qñ beatus Augustinus cū dixisset accipe qđ quottidie tibi p fit subiungit. Sic vive vt quottidie merearis accipere Et quidā pater mōachor appolonius monebat vt si fieri posset. quottidie cōmunicarēt monachi. ne q se lōge facit ab his longe fiat a deo. R Et notandū q reuerencia huius sacramenti timorem habet cū amore. Qñ timor reuerencie ad deum dicitur timor filial Ex amore nāq p uocatur desiderium sumendi. ex timore autem consurgit būilitas reuerēdi t iō vtq q p riet ad reuerenciā huius sacramenti t q p tinue sumat t q aliqñ abstineat. Qñđ dt bea. August. Quottidie eucharistie communionē accipe nec laudo nec vitupo. Itē dicit licet dixerit quispiam quottidie accipiendā eucharistiaz sic alius affirmat quottidie faciat vnus q sq qđ scđz fidē suā pie credit esse faciēdū. neq ei litigauerūt iter se zacheus t cēturio cū alter eor gaudēs suscepit dñm. alter dixit nō sum dignus vt intres sub tectū meū ābo saluatorē glorificātes. quāuis ñ vno mō. amor tñ t spes ad q sēp scriptura nos p uocat p ferūt timori. Qñ cū petrus dixisset Exi a me dñe q nr hō peccator sū rndit ihs? noli timere. Circa sacerdotes tñ p t hec forma teneri. vt nec nimis raro nec semp p tinue t iptermisse sanctaz hostiam studeant ymolare. nimis eñ p tinue celebrare aliquā notare videt irreuerenciam. cum raro aliquis taz

deuotus sit qui sempꝑ eadē deuotione
ferueat ⁊ cū tam debita sempꝑ reuerē-
cia illud faciat ⁊ cordis ardore quin
aliquando tepeat quātulūcūqꝫ nimis
etiā raro celebrare quāuis ex reueren
cia soleat aliqñ fieri ⁊ ex humilitate.
tamen torporē qñqꝫ nutrit. q᷑ minus
circūspectus homo est tunc in omnibꝫ
quasi nō indigere videat᷑ custodia sui
cū non ꝓponit accedere ad mensaȝ cri-
sti humilitas etiā non est vsqꝫquaqꝫ se
cura ꝓpter quā diu se hic subtrahit q᷑
sicut non est dignus sepe corpus cristi
accipere ita nec semel. iō em̄ cū recipi
mus non quasi digni sumus sed vt il-
lo nos sepe visitāte ⁊ habitaculū cor᷑
et corꝑis nostri subītrante magis dig
ni efficiamur. Quo em̄ introierit be-
nedicet de⁹ sicut oliȝ domui ebeth edō
benedixit ꝓpter archā dn̄i in qua mā-
na seruabat᷑. sic ⁊ nos suscipiamus eū
in templū cordis ⁊ corꝑis cristi. vt be
nedictōȝ eternā ab ip̄o cōsequamur.
Sed ⁊ hoc ꝯsiderandū ꝙ nō nunqꝫ ec̄
deuoti cū se ad hoc sacramentū ꝑcipi-
endum p̄parant ⁊ quāuis numerū cō
suetum psalmoꝝ ⁊ etiā oratōnū ꝑsol-
uant ⁊ se ꝑ ꝯfessionis lauachrū expur
gent. corde tn̄ duro ⁊ affectu remanēt
frigido. nec gratie sp̄ualis gustum ali
quem ꝑcipiunt ¶ Circa qd̓ sciē
dum ꝙ multis causis atqꝫ modis du-
ricia talis aniam deuotā affligere con
sueuit. vt ex ꝓptoꝝ existat sententia sed
hoc vnū timendū est. vt qñcūqꝫ ꝑ dili
gentem inquisitōȝ aliquis eideȝ duri
cie causam dedisse se nō inuenerit. sȝ
qd̓ suuȝ erat fecerit ad hoc sacramētū
ꝓut potuit se abilitādo ⁊ si supꝑ hoc m̄-
tis duriciā ꝑmissiōe diuina emiserit.
qui electos suos mille mōis tribulare
ꝯsueuit. nō debet aliquē res hec frāge-
re. nec se notabiliter ꝓpter hmōi cau
sam a salutari hoc sacramento subtra
here sciens ꝙ diuina pietas salutē ani
me sepius secretissime ⁊ fidelissime o
peratur. cū solo dei subsidio anima in
mitit᷑ nec aliqua dulcedine sp̄uali ful
citur nō minus qꝫ si ꝓsperitate sp̄ua
lium charismatū afflueret nec tamen
in his se prout oportet caute teneret.
Et iō interdū gr̄e tales vtilius subtra
hunt᷑. vt subtracte auidius repetant᷑.
⁊ recepte cautius ꝯseruent᷑. vt sic ani
ma dilecta in humilitatis scala exerci
tetur. Porro vnū diligenter attenden
dū scȝ ꝙ hic sapor sp̄ualis p̄missus ac
intim⁹ quidā gustus nō est debitus si
dei effectus nā est p̄n̄tis tp̄is sed ē eter
ne beatitudinis ⁊ cū alicui dat᷑ i sacra
mento vel extra gr̄as agat ⁊ pacienter
sustineat sciens ꝙ nō est i potestate ho
minis sȝ sūmi ⁊ benignissimi dei largi
toris. qui nō ꝓut quisqꝫ vult sȝ qñ pla
cuerit dabit ꝓut iudicauerit ad laudē
esse sumpsius ac suscipiētis vtilitatem
Sed ⁊ hoc notādū ꝙ illud sacra
mentū ē ita copiosū ⁊ infinitū. vt quā
to magis ꝑcipiat᷑ tāto ꝑticipās quod
am mō capatior efficiat᷑ ip̄i⁹. Vñ ex hoc
sacramēto sepe ꝯtigit ꝙ q̄nto ex timo
re iordiato se quis notabili⁹ subtrax
erit tāto d̓ die i diē differēdo maiorē
indispositōȝ incurrit. Melius g᷑ cete
ris paribꝫ accedere ex amore qꝫ absti
nere ex timore. meli⁹ ē singul᷑ ebdoma
dis vel ec̄ diebꝫ accedere cū vera hūi
litate ⁊ ꝓprie iꝑfectōis ꝯgnicioē. qꝫ se
mel in anno ex ꝓprie iusticie p̄sumptō
ne. sic tn̄ accedere dȝ vt ad illud sacra
mētū sumēdū prius se studeat cū d̓uo
tōe q̄ p̄t ⁊ cordis puritate p̄parare. O
qꝫ multi sunt q nō adhibēt nec curant
pōderare sacramēti h⁹ virtutē ac hūili
tatē ieffabilē accedūt q̇dā arida q̇dā
ducti ꝯsuetudie morē cōicātis sectā
tes festinātes n̄ vt accedāt sȝ vt ꝯcedāt
festinātes. n̄ ex affectu d̓uotōis sed ex

defectu diuini feruoris ⁊ ergo sicut fa
tui accedũt sic ⁊ inanes ⁊ fine gratia
recedunt. Et hi sunt sicut animalia nõ
ruminancia. que in lege tã ꝯ imunda
reiciebant. nõ em studiose recogitant
neq; ptractãt quem suscipiunt vel qñ
ta bona seu mala inde sequantur bene
recipiẽtes vel male. Sed ⁊ si forte su
superficialiter ⁊ quasi pfunctorie hoc
eorum memorie occurrerit statim q̃si
parua scintilla in frigido extinguitur
⁊ vltra nõ ꝓparet. ¶ Sed religi
osus quisq; sũmam diligenciam debet
adhibere per morum custodiaz ⁊ vite
sanctimoniam. vt post susceptionem
huius sacramenti nõ solũ nõ appareat
in gratia vacuus sed etiã fructuz salu
tis eterne exinde ꝓseq̃t. X. Hoc
etiã ꝓsiderandũ q̃ diuersi diuersis af
fectib ⁊ intentõib ad cõicandũ tra
huntur atq; celebrandum. alios nãq;
trahit amor dei. vt dilectũ ad se inui
tent sepius. eumq; in ipis amplexẽt.
alios infirmitatis ꝓprie intuitus vt eũ
quasi medicũ ad sewcẽt. p quẽ ab oi
infirmitate curent. alios ꝓscia delic
torũ suoz. vt p eũ quasi p hostiã placa
cõis ab oib peccatis expiati purgẽt.
alios pressura alicuius tribulatõis vt
p eũ qui omnia põt ex omni aduersita
te citius liberẽt ⁊ tutius pteganꝫ. ali
quos desideriũ alicuius gratie vel bñfi
cij impetrandi. p eũ cui pater nihil po
test negare. p se intercedẽti. alios gra
ciaꝝ actio. p diuinis bñficijs cuz nihil
digmus habeat reddere deo. p illis oi
bus que illi tribuit q̃ calicẽ salutaris
accipere idest ihesuz. Alios laus ⁊ ho
nor dei ac sanctorũ. cũ non habeamus
maius quo possumus deũ vel sanctos
suos. p sua dignitate laudare q̃ cristũ
ymolãdo deo patri. Aliquos caritas
⁊ passio. primoꝝ. cũ. p salute viuorũ
et requie defunctorũ nihil efficacius i
terpellet q̃ sanguis cristi. qui p nobis
effusus est. hoc est sũmũ auxiliũ nostꝝ
cũ oramus deũ. vt illum intercessores
inuocemus ac habeamus. qui nos pa
tri reconciliauit ⁊ semp interpellat p
nobis. Cõsiderãdũ insup vtrũ aliqd
aliud q̃ peccatũ mortale ⁊ pcipue no
cturna pollutõ impediat a pceptõe hui⁹
sacramenti seu a misse celebratõe.
A Sup quo sciendũ ꝙm Tho. ꝺ ad
no q̃ ad hoc vt bõ digne accedat ad sa
cramenta tria requirunt. Primo req̃
ritur mundicia ꝓscie. que nõ nisi p pec
catũ tollit. Scõo eleuatio mentis ad
deũ p actualẽ deuotionẽ ⁊ hec per mẽ
tis ebetudinẽ vel occupatõz aut euaga
cõnem interdũ amittit. Tercio mun
dicia corpalis. eciã tractari aliqñ sa
cramentũ ꝓpter reuerenciã manus la
uent. Illã primo ⁊ principaliter pecca
tum impedit. scõo inordinatio seu ebe
tudo mentis. tercio corpalis imũdi
cia ⁊ hec tria ꝓcurrunt qñq; in aliqua
pollutõe nocturna q̃ndoq; duo ex his
qñq; vnũ tm ⁊ scõm hoc homo magis
vel minus impeditur ⁊ ideo distinguen
dũ est de pollutõib. nã pollutõ aliquã
do cõtingit ex illusione dyabolica. aliq
quando ex superfluitate vel ex nature de
bilitate aliquãdo ex cogitatõib pre
cedentib aliquando ex crapula. Di
bus predictis pollutõib cõis est corpa
lis imũditia ſz ebetudo mẽtis ñ est ni
si in illis pollutõib q̃ accidũt cũ ymа
ginatõe qz in illis que sine ymaginati
one accidũt anĩa nihil pticipare vide
tur. nulla aũt dictaꝝ in se est peccatum
qz si i scripturis cũ usus rõis ligatus
sit. nemo peccare põt. Aliqñ tñ põt esse
signũ vl effectꝰ peccati. Ergo ꝓsiderã
dũ est vtruz in casu pollutionis possit
inueniri cogitatio turpium. quando
q̃q; enim cogitatio huiusmodi turpiũ
est sine peccato sicut cum in cogitatõe

tantum manet vt cū quis est disputās de talib⁹ oport⁊ q̄ loquens cogitet. Aliq̄n aūt cū peccato venīali q̄n sc⁊ ad affectō⁊ cogitatio p̄tinens ī sola ōlectatione finīt sc⁊ sine ⁊sensu deliberatiuo. Quandoq⁊ aūt mortale est q̄n sc⁊ ⁊sensus adiūgitur ⁊ q⁊ cogitacōm tali de p̄pinquo adest delectatio ⁊ delectatiom ⁊sensus ⁊ ideo in dubiu⁊ vertit potest. vtrū sequens pollutio ex peccato acciderit vel non ⁊ vtrum venīale vel mortale. q̄n ergo sic dubitat ō ⁊sensu cū recurrerit ad causa⁊ pollutōis om̄ino abstinere debet. si aūt exp⁊esse inueniat ⁊sensum nō p̄cessisse ⁊ necesse vrgeat aut aliqua causa potio⁊ potest accedere aut etiā abstinere. Sin aūt nō incūbat aliqua necessitas melius ē abstinere p̄pter reuerētiā sacramēti si tamen celebrat nō peccat mortaliter sz venīaliter. q̄n aūt accidit ex illusione. tunc causa illusionis in nobis p̄cessit idē est iudiciū. qō de pollutiōe que ex cogitatōe p̄cedēte p̄cessit. Si aūt cogitatio in nobis nō p⁊eces sit ymo potius ⁊traria causa. ⁊ hoc frequenter accidit ⁊ p⁊ecipue in diebus. quib⁹ q⁊s cōicare debet. signū est q̄ dyabolus hoīm fructū eucharistie p⁊cipiende auferre conat. Q̄n in tali casu ⁊sultū fuit cuidā monacho vt legit in collationibus patrū q̄ cōicaret. sic dyabolus videns se intentū suū non posse ⁊seq̄ ab illusione cessauit. Si aūt ex cibo p⁊cedenti aut potu acciderit est idem iudiciū qō de pollutione que ex turpi cogitatiōe p̄cessit nisi intm̄ q̄ non ita de facili ⁊tingit peccare mortaliter in susceptōe cibi sicut in cogitatiōe turpi. Et q̄ aliquando ⁊tingit hec pollutō sine ymaginatione turpi. illa vero nūq⁊ Illa aūt que ex nature dispositōe accidit sc⁊ ex debilitate vel supfluitate nō est signū alicuius peccati. sed potest e⁊ betatem mentis inducere si cū ymaginatōe ⁊tingat. īmundiciā aūt co⁊pa⁊lem habet. Et ideo si necessitas īmineat vel deuotio exposcat. talis non ip⁊ditur ⁊ p⁊ecipue q̄n sine ymaginatiōe accidit. tamen si p̄pter reuerenciaz abstineat laudandū est. B Et quia non ita faciliter p̄cipi pōt ex qua causa ⁊tingat. ideo tutius est semper abstinere nisi necessitas incūbat. Hoc etiā notandū q̄ illusio nocturna nō solu⁊ euenire solet ex cibo⁊ multitudīe sz nūq⁊ ⁊tingit p̄pter elatiō mentis cum aliquis longo tempo⁊e talem īmūdu⁊ fluxum non sentit. vel cum p⁊oximos p̄pt talia alios q⁊ defect⁊ iudicat. Plu⁊ies etiam ⁊tingit ex demonum inuidia deo p̄mittente vt per talem euētū seipsum in humilitate custodiat. nec debet illusus postea p⁊ diem fantasmata somnio⁊ reuoluere in cogitatōe. q⁊ ista intentio dyaboli est vt ex somnis etiam possit vigilantes inquinare. ista tangit Johannes abbas mōtis sinay sic dicens. Est in somnis fluxus multe tudinis escarum ⁊ quietis. Alter ē ex superbia q̄n ī lōga diutruna nūi influxi bilitate īflāmam̄ ⁊ rursus ē ex eo q̄ p⁊ximū iudicemus. Si vero aliquis ab oībus causis predictis absolutus fuerit beatus hic talis est. īmpassibili tatis causa op⁊atur. Sepius etiam cōtingit ex demonum inuidia et solum quod euenit paciens humiliter suffe⁊rat hoc dō ad tempus in ipso fieri permittente. vt per eventu⁊ sine peccato altissimam possideat humilitatē Nemo etiam fantasmata somnio⁊um ad seipsum postea per diem velit recogi⁊tare etenim intentio ista demonu⁊ est vt ex sōmis nos vigilātes inquinēt hec Joh̄ā. ab. Qualiter cūq⁊ autez illusio euenīat commendabile est vt p⁊opter reuerenciam sacramenti a cōmunīōe

abstineatur. nisi necessitas hec aliqua exigat vel dies solemnis inueniat.

C Sz et hoc notandū q; si aliquis dicat nemo scit se eē sine peccato. quō ergo secure debet ad hoc sacramentum accedere Ad hoc rñdet Thomas d' aq̄ no sic dicens. Licet de hoc non possit haberi certitudo scie. tñ potest haberi ꝓbabilis cōiectura q; ꝑcipue p q̄tuor signa que ponit beatus Bern̄. Primo quādo quis verba dei duote audit iux ta illud Qui ex deo est verba dei audit Scdo cū quis ꝓmptū se inuenit ad bñ opandū. q; ꝓbatio dilectōis est exhi bitio opis. vt dr hea. greg. in omelia. Tercio cū quis ꝓpositū habet abstinē di a peccatis in futur. Quarto cuz de peccatis ꝑteritis dolet. q; scdm beatū greg. In his em̄ vera penitentia ꝓfitit Unde si quis p hmōi signa facta dili genti discussiōe sue ꝓscie quāuis for te non sufficienti ad corpus cristi de uote accedat aliquo peccato mortali i ipo remanente. qd eius cogitatōz pre terfugiat nō peccat. ymo magis ex sa cramenti ꝑceptōe peccati remissionē ꝓsequit Ñ dr hea. aug. i quoda ſmo ne. Cū corpus xpi māducat uiuificat mortuos. nā tale peccatū in cōtritiōe generali dimissum est. licet nō ita ple ne. sicut ea que in spē ꝓfessus est Notandū etiā q; nullū sacramentū ē isto salubrius. quo purgantur peccata virtutes augentur. q; mens oim spūa liū charismatū inpīguat. suauitatem etiā h; sacramēti nullus explicare suf ficit. p q̄d spūalis dulcedo in suo fon te gustat q; recolit memoria illius be neficij excellētissime caritatis. quod in passione sua cristus nobis monstra uit. Ñ ampliorē materiā deuotionis. ac gracie ille habet. q; utrūq; suscipit vicz sacramentū q; rem sacramēti hoc est corpus cristi q; affectū amoris dei q; spūalis ꝓsolatōis. q̄ qui alter tantuz q; talis simul habet donante cū dono causam cū effectu. Offertur etiaz hoc sacramentū in eccīa ꝓ viuis q; mortu is vt oīb; ꝓfit. q̄d ꝓ salute oīm est in stitutū. q; nullū remediū tam efficax ē ad delenda peccata quēadmoduz hoc diuinū sacramentū naz principaliter ibi adest. qui solus peccata dimittit. Dic em̄ qui marie magdalene sua cri mina indulsit. cū dicebat dimittūtur tibi peccata. si ergo beate marie q̄ pri? peccatrix erat vt euangeliuz testat ad tactum pedū dñi q; ꝑter effusionez la crimaruz quib; lauit q; rigauit pedes cristi peccata sunt dimissa. quare non credat etiaz sacerdoti si bona ꝓscia et puro corde accesserit ad hoc sacramē tū hoc tractādo atq; sumendo dimit tenda esse peccata. cū vnus atq; idem dominus est. ibi quidem deus sed car ne humana indutus. hic vero deus et homo sub sacramento velatus. vtrobi q; tamen hic q; ibi verus deus q; verus homo. Cū igit nullū sacramentū ita efficax sit ad delenda peccata taz viuo rum q; mortuoz vt premissum est sic eucharistie sacramentū. salubre est vt qui in ordine sacerdotali cōstitutus q; maxime religiosus studeat se ad hoc percipiendum per vite sanctimoniaz q; deuotionem ita aptare. vt illud va leat i remissiōz suoz percipere pecca toz um. melius nanq; q; tutius est vt bo num quod quisq; post mortem suam sperat sibi fieri per alios taz in missis legendis q̄ in alijs pijs operibus a gat ipse studiose per se dum viuit bea tius est enim post resolutionem corpo ris liberum exire ex hac vita q̄ postui cula libertatem querere. vnde presens seculū debemus tota mente contem nere q; quottidiana lacrimarum et con punctionum deo sacrificia offerre.

et quottidianas eius carnis ⁊ sanguinis hostias ymolare. nā si añ morte cristi hostia accepta p ꝓpunctōz cordis ⁊ lacrimaꝝ effusionē deo fuerimus reconciliati post mortem. salutari hostia non indigebimus. ℭ De quo beat⁹ grego. in libro dya. sic ait Pensandū ē q̄ tutior via est vt bonū quod quisq̄ post mortē suā sperat agi p alios agat dū ipe viuit p se. beatius quippe est liberū exire q̄ post vincula libertatē querere. debemus itaq̄ seculū pñs ꝓtem nere tota mēte quottidiana. deo lacrimarū sacrificia offerre. quottidianas eius carnis ⁊ sanguinis hostias ymolare. hec nāq̄ singulariter victima ab eterno interitu aīaz saluat. q̄ illā nobis morte ymigemiti p misteriū reparat. qui licet in seipso īmortaliter atq̄ incorrupti biliter viuens est tñ p nobis iterī hoc misterio sacre oblationis ymolatur. Quis etiā fideliū habere dubiū possit in ipa ymolatiōis hora ad sacerdotis pacem celos aperiri in illo ihesu cristi misterio angelorū choros adesse. summis yma sociari. terrena celestibo iungi. vnū quidē ex visibilibo ⁊ inuisibilibus fieri. sed necesse est vt cuz hoc agimus. deo nosmetipos in cordis ꝓtritione mactemus. q̄z que passionis dominice misteria celebramus. debemus imitari. qđ agimus. Tūc ergo vera p nobis deo hostia erit cuz nosmetipos hostiam fecerimus. Igit dū p indultū tpis spaciū licet dū iudex sustinet duz ꝓuersionē nostrā is qui culpas examinat expectat. fleamus in lacrimis duricia mentis. cōfortemus in ꝓximis graciā benignitatis. Et fidenter dico q̄z salutari hostia post mortē nō indigebimus si añ mortē do ipi hostia fuerimus hoc gre ℱ Debet eciā quilibet religiosus post ꝓceptā cōtionē graciā cōpunctōis ⁊ deuotōis aīaz in ipo suo vigore dño coadiuuāte fuare. nec se ad cogitatōes inutiles aut leticiā vanam vel secularē tradere. ne fructū quē per susceptōz corpis cristi seu ꝓpunctōnē cordis luctatus fuerit p hmōi leuitatē vel negligēciā pdat Ald qđ bea gre. hortatur di. Cū redēptoris nostri corpus ⁊ sanguinē accipimus debemus nos p peccatis nostris īfletibo affligere ētenus ipa amaritudo penitētie abstergat a mentis nostre stomacho quez sevite humorē. ⁊ post oratōis ⁊ cōtemplacionis tempa quanto deo adiuuāte possumus in ipo aīz suo pondere ⁊ vigore seruare. ne plus cogitatō fluxa dissoluat. ne vana mentē leticia surripiat. et lucra ꝓpunctōis aīz p incuriaz fluxe cogitatōis pdat. Sic quippe aīa qđ poposcit obtinere meruit. q̄z se post lacrimas in eodē mentis vigore fuauit De qua scriptū est vultus eius non fit amplius īmutata. hec gemit. Sic g̃ pz de sacramento corpis cristi habem? igit nūc de mundicia ⁊ puritate cordis explanatum. ac eciaz de his q̄ eandem puritatē ꝓmouēt ac in suo vigore ꝓfuant vicz septē dona spiritus sancti. octo beatitudies. ⁊ septē sacramēta. inter que vt patuit pcipue sacramentū dñici corpis ad mūdandū cor hōis ac ꝓfuādū i eadē puritate efficacia hz maiorē. hec igit mundicia seu puritas cordis ptiet ad pfectos. quorū status vt patuit superi? ꝓsistit i mundicia et puritate cordis.

Distin. q̄. tercq̄ libri malogranati.

Postquam in

formatus sum de mūdicia cordis ipsāq̄ ꝓcernētibus domis ⁊ virtutibo. In quibo p̄cio loco dependet status pfectoꝝ nunc de secūdo in quo idē ꝓsistit status perfectorū cupio a te o pater edoceri

Capitulum. I

IT supe rius audisti fili status pfectorū secundo ꝓsistit i di caritate ac p rimi dilectione in quibus quan to quis feruencior fuerit tanto eciam pfectior in sanctimonia vite spūalis ac ceterarū virtutū ꝓsūmatōe erit. naꝫ scdꝫ apl'm plenitudo legis est caritas ¶ Notādū ergo ꝙ tres sunt virtutes thologicales vidz fides spes ⁊ caritas. per fidē nāq; puenit ad spem. p spem vero ad caritatem. naꝫ vbi fides deest spes esse nō pōt vbi āt nō ē spes nec caritas haberi potest. Ūñ richar. de sancto victo. Sine fide ipossibile ē deo placere. nā vbi fides nō est nō potest esse spes. oportet em̄ accedentem ad deū credere qr est ⁊ ꝙ inquirētibꝫ se fit remunerator pius alioquī q̄ spes esse poterit. vbi aūt nō est spes. caritas esse nō potest quis em̄ eum amet ꝺ quo nil boni speret. p fidem ḡ ꝓmouem̄ ad spem ⁊ p spem ꝓficimus ad caritatem Quis aūt sit fructus caritatis audis ab ore caritatis. Si quis inquit diligit me diligetur a patre meo ⁊ ego diligam eum ⁊ manifestabo ei meipsum Ex dilectōe itaq; manifestatio. ex manifestatōe ꝓtemplatio. ex contemplatione ꝓgnitō. vide vnde ⁊ quo puenitur vel quibꝫ gradibꝫ ascendit mediāte fide spe ⁊ caritate. de fide ad ꝓgnitōem dei ⁊ p ꝓgnitōem ad vitam eternam hec ille. Ūñ anima quantū ad superiorē partem in qua ꝓsistit ymago trinitatis rectificari habet per tres virtutes thxologicas. nā sicut ymago creatoris ꝓsistit in trinitate psonar ⁊ vnitate essentie. sic ymago recreatōis ꝓsistit i trinitate habituuꝫ cū vnitate gracie. p hos autem tres habitus virtutū ania ferf in sūmaꝫ trinitatē scōm tria appriata tribus psonis. Itaq; fides dirigit i sūme verū credendo ⁊ assenciēdo spes vere in sūme arduū imtēdo ⁊ expectando. caritas autē in sūme bonū desiderādo ⁊ amando ¶ Virtutes etiā thxologice differūt iter se. primo secundū actus ꝓprios. nam fides facit deo assentire. spes deo ꝓfidere. caritas facit deum diligere Item differūt ratione finis qr p fidē deus ꝓgnoscitur veritas. p spem habet vt eternitas p caritatem diligit vt bonitas. primo ḡ videndū est de fide. ¶ Pro quo sciēduꝫ ꝙ fides est virtus qua credit illud qd nō videtur. vnde ysidorus. Fides ē q̄ veraciter credimus id quod nequaq; videre valemus. De hac ec̄ dr apl's paulus. Fides est substantia rerū sperandarum argumētum non apparēcium. in qua diffinitione dicitur substātia idest fundamentum subsistens edificio spūali. quod est gratia ⁊ gloria. ipsa nanq; fides facit iam aliqualiter res sperandas in nobis subsistere per graciā ⁊ facit tandem p gloriam. naꝫ fides catholice religionis vt dic̄ Crisostomus est lumen anime. ostium vite ⁊ fundamentū saluris eterne. Ūnd̄ quicquid meriti quicquid beatitudis aīa habet ex fidei fundamento ꝓcedit De hac bea. aug. sup iohannē sic dic̄ Sicut in radice arboris nulla ꝓsus apparz pulchritudis spēs ⁊ tam̄ quic q̄d ē i arbore pulchritudis vl decoris ex illa ꝓcedit. Sic ex fidei humilitate q̄cq̄d meriti q̄cq̄d beatitudis anima suscepturā ē ex fidei fundamento ꝓcedit hec Augu. Dicitur eciam fides rerum sperādarū. qr fides per ascēsū facit i nobis subsistere res sperādas Argumentuꝫ dicitur q̄si arguēs mētē

quia fides inclinat intellectuz ad credendum ea que nō apparent. ꝓter qō fides potius ꝺr argumētū ꝯ ꝓclusio. quia fides ꝓbat de nō apparētibus ꝙ sint ⁊ non ꝓbatur. Nō apparētiū dicitur qz fides sua luce ⁊ veritate manifestat ea que nō apparēt tā preterita presentia ꝯ etiam futura. Et notandū ꝙ fides catholica scōm qō dicit Beda sup Lucam tāta firmitate polletvt q̄n tūcūq; rudis vel ydeota iudeus vl scismaticus aut paganus si fidei cristiāe intelligat fundamēta naturali quadā cognitōe sciet ꝙ omnis pietas omnis veritas huic salutifere fidei sint īserte hec Be. Quilibet cristianus firmus debet esse in fide catholica. qz null⁹ thesaurus maiorac salubrior esse ꝑt ꝯ fides hec ꝓclara. que peccatores saluat. fideles iustificat ⁊ ad ꝓsorciū angelorum ꝓducit. De hoc bea. Augu. sic ꝺt. Nulle maiores diuicie. nulli thesauri nulli honores. nulla huius mūdi substantia maior ꝯ fides catholica. q̄ omnes peccatores saluat. cecos illumīat fideles iustificat. ꝑmītētes reparat. iustos augmentat. ⁊ ī hereditate eterna cū sanctis angelis collocat hec Augu.

Ipsa nāq; fides omnes credētes filios dei efficit. iuxta illud iohānis. dedit eis potestatem filios dei fieri his q̄ credunt in nomine eius. Ꝙ ñ sicut testatur bea. Augu. Si quis nō ambulauerit ꝓ fidem nō ꝓueniet ad spez quia sine fide nemo pōt ad filioz dei numerum ꝓuenire. sed sicut sine fide īpossibile est hominē deo placere posse. ita fides sine opib⁹ mortua est ⁊ ideo oportet vt recti fidei sint bona opera p que ipa fides grata ⁊ accepta possit esse deo. De quo beatus aug. sic dic. Nolite tāq; ō fide securi esse. adiungite fidei recte vitam rectā. vt xp̄m ꝓfiteamini verbis vera dicēdo ⁊ factis bñ viuēdo nā si cōfitemī verbis ⁊ nō factis fides ē demonioz ⁊ nō cristianoz. hec aug.

Circa hoc sciendū ꝙ aliud ē credere xp̄m ⁊ aliud est credere in cristuz illud nāq; est credere in cristuz q̄n aliquis sperat in cristū ⁊ diligit ip̄m. De hoc bea. Aug. ī libro ō verbis dñi sic ꝺt. Aliud est credere cristū aliud credere in cristū. nam ⁊ ip̄z esse cristū ōmōes credunt. nec tamen in ip̄z credūt. ille eū in cristū credit. q̄ ⁊ sperat in cristū ⁊ diligit. nā ⁊ qui fidē habet sine spe et dilectōe cristū esse credit. nō in cristum credit. Qui ḡ in cristum credit. credendo in cristū veniet in eū cristus et quodāmōdo unitur in eū. ⁊ membruz ī corpe eius efficit qō fieri non potest nisi spes accedat ⁊ caritas. hec augustinus. Et notādum ꝙ sunt nōnulli qui plus ꝯ debent de suis sensib⁹ ꝓsumūt nam ea que no intelligūt ꝓrationem potius ꝯ ꝓ fidem inuestigare volūt et ideo tales nōnūq; in errorē labuntur de talib⁹ beatus gre. xvj. moꝝ. sic ꝺt Nonnulli sunt qui dum iniquitatum suaz frigora declinant. ad verā fidem vel sanctitatis habitum veniūt. sed qz plusq; necesse est de suis sensibus presumunt. sepe in fide potius ꝯ que accipiunt ea q̄ nō accipiūt ꝑscrutari volunt. vt ratione in deo. magis ꝯ fide teneantur. Quia vero humana mens ꝑscrutari nō valet diuina secreta oīa quod ratione perscrutari nō possunt credere cotemnūt. ⁊ per inquisitionē minima in errorem labuntur. hec gre. Unde quilibet cristianus ea que ad fidem ptinent nō debet ꝓrationē scrutari sed fidem credulam his omnib⁹ adhibere. vt fidei merituz possit obtinere. quia vt dicit beatus gre. in quadaz omelia sic. Diuina operatō si ratione apprehenditur non est admirabilis. nec fides habet meritum cui humana

racio ꝓbet experimētū. hec gre. Carnales tñ hoīes q2 inuisibilia scire ꝑ experimēta nō valent dubitāt de his vtrū sint que co2poralib9 oculis nō vident. Sz omnipotens deus spūm sanctū misit in corda nostra. vt ꝑ eū iustificati ⁊ illumīati possum9 illa credere. q̄ adhuc scire ꝑ experimētū non valemus. De hoc hēa. greg. sic ait. Carnales quippe hoīes q2 inuisibilia scire nō valent ꝑ experimentū dubitant. vtr̄ ne sit qđ co2poralib9 oculis nō vident. Ubi factuz est vt ipe īuisibiliū ⁊ visibiliū creato2 spūm sanctū ad co2da nostra mitteret quatenus ꝑ eū iustificati crederimus qui adhuc scire ꝑ experimenta nō possumus. Quotquot ergo habent spūz hereditatis nostre. accepimus de vita inuisibiliū nō dubitamus. nam quia post mo2tem carnis anima viuat patz ratione fine fidei admixtōe. Nunqd non sancti apostoli ⁊ martires christi p̄ sentē vitā despicerent. i mo2te carnis animas ponerent nisi certioꝛē aīarū vitaz subsequi scirent. Et ecce hi qui animas in mo2te posuerūt. atq3 aīaꝝ vitā post mo2tem carnis crediderunt. quotidianis miraculis cho2uscant. ad extincta nāq3 eoꝝ co2po2a viuentes egrediūtur ⁊ sanantur. Si igitur vitā anime manentis in co2pe dēpendis ex motu mēb2oꝝ. cur nō ꝑpendis vitaz aīe post co2pus ⁊ iam per ossa mortua in virtute miraculoꝝ. hec gre. Quisquis igit̄ ꝓficiū īfidelitatis pulsatur debet sanctoꝝ patrū fidē credulam adhibere. qui ꝑ spūm sanctum d̄o īuisibilibus experiencia habuerunt. Ad hoc hortat hēa. gre. sic dicēs. Quisq3 in credulitate inuisibiliū solidus non est debet. ꝓcul dubio maioꝝ dictis fidem p̄bere. eisq3 per spūm sanctū inuisibiliū experiencia habentib9 credere hec gre. ℟ Item notandū ꝙ articuli fidei collecti sunt in tribus symbolis. tria nāq3 sunt symbola. primuz est apostoloꝝ qđ ipi ꝓpfuerūt ⁊ illđ dicit̄ submisse. Scđm est Nicen9ci liꝝ qđ a sanctis patrib9 ibidē ē ꝓpositū et cantatur in missa. Tercium est anastasiꝝ qđ legit̄ ad primaz vicz Quicū q3 vult saluus esse. primū factū est ad fidei instructiōz. scđm ad fidei explanationē. Terciū ad fidei defensiones ℣ Primū igit̄ d2 submisse q2 qñ ab apostolis factū fuit non ita publice fiebat fidei ꝓtestatō sicut mō Illa vero duo altawce dicūtur. q2 facta fuerunt contra hereticoꝝ ꝓclamatōz ⁊ q2 tūc publica erat ꝓtestatō fidei. ℣ Primū symbolum d2 ad primā ⁊ ad ꝓpletoꝛium duplici rōe. primo q2 altera istaꝝ horarū principiū est diei altera noctis. in principio ergo dici ⁊ in principio noctis dicitur Credo in deū q2 fides est principiuz oīs bonī. scđo q2 fidei ꝓfessio valet ad effugandos demones. qui diurnis ⁊ nocturnis hoꝛis hoīm actib9 īsidiantur ⁊ ideo eisdē hoꝛis eisdē rationibus a fidelib9 est dicendum. a religiosis etiā d2 qñ aliquis frater mo2ti a ꝓpinquat ad demones effugādos q̄ sibi hoīs insidiāt. ¶ Sed et hoc notandū ꝙ tm̄ vna fides est tam in p̄sentibus q3 futuris ac etiā in p̄teritis iustis. licet magis claresc at ⁊ explicata sit in eis. qui sequūtur christuz. q3 in eis qui p̄cesserūt. eius aduētū ficut nouum testamentū clarius est q3 vetus. qđ eīm nos credimus esse factū antiq̄ patres veteris testamēti futurū credebant. De hoc hēa. Aug. in glosa super ps sic ait. Omnes qui ab inicio seculi fuerūt iusti. capūt christū habuerūt. illū eīm venturū esse crediderūt. quez nos venisse iaz credimus. ⁊ in eius fide ipsi sanati sunt in cuius fide sumus nos vt esset ipe caput totius ciuitatis ihe

rusalem ommibus connumeratis fidelibus ab inicio vsq; ad finem. adiunctis etiã legiõib; ⁊ exercitib; ãgelor; vt fiat illa vna ciuitas sub vno rege et vna quedã ꝓuincia sub vno imperatore felix. in ꝑpetua pace ⁊ salute laudans deũ fine fine. hec aug. Filius

Habita iam informatione de fide nũc de secunda virtute theologica cupio a te o pater edoceri.

Capitulum II Pater

Scire debes qđ spes est virtus q̃ spiritualia ⁊ eterna bona sperantur ⁊ cũ fiducia expectantur Est enim spes certa expectatio future beatitudinis ꝓuemens ex gratia dei p̃cedentib; meritis. Et q̃uis opa nostra non sint meritoria nisi ex dei gratia. sine meritis tñ aliquid sperare non est spes sic ait gregori. sed ꝓsumptio. Vñ spes est audatia mentis ꝺ largitate di ꝓcepta habendi vitã eternã ꝑ bona merita. Vbi notandus ꝙ hi qui habent bonam cõsciam per spem deũ expectant qui vero hñt ꝓsciẽtiam lesam timent coram dño presentari. De quib; Rich. de sanc. victore ait. Qui in deũ sperat deum ꝑ spem expectat. qui eñ misericordie sperat. minime expectat sed ꝑ miserã ꝓsciencia diuinã fugit pñtiã nec deo querit presentari dũ ab eo timet cõdemnari hec Richar. Vñ sancti viri quanto duriora ꝑ cristo patiuntur ⁊ maiores labores agendo bona opera ꝑ dño sustinẽt tanto cercius eterna premia sperant. Vñ beatus gregorius. Beator; mens quo duriora ꝑ veritate tolerat. eo eterne retributionis premia certius sperat. nã tãto spes in deus solidior surgit. quanto ꝑ illo quisq; grauiora ptulerit. Vñ sancti viri quot labores nunc veritati cõmendantes exhibent. tot ia; remunerationis sue pignora intra cubiculum clausa tenent. hec gre. Considerandus vero est ꝙ sunt nõnulli qui post peccata ꝑpetrata ad pẽitẽtiã ꝙuersi nimis indiscretũ timorẽ ac metũ ꝑ suis faciunt ꝓfessi ⁊ in statu pẽitentie ac in ꝑfectu virtutũ existant tamẽ illa nimis trepidant. Sed tales debent interdus reflectere cor suũ ab anxia recordatõe viar; suar; malar; ⁊ dirigere illud i itinera planiora miseratõe di. ne forte p̃ tristitia indurent ⁊ desperatiõe plus pereant. nã iustus nõ ꝓtinue sed tantũ in ꝓncipio accusator est sui. ⁊ extrema sermonis sui i dei laudib; ꝓsuevit confirmare Ista ꝓmemorat bea. ber. sup cant. sermone. xi. sic dicens Sua deo vobis amicis meis reflectere interdum pedẽ a molesta ⁊ anxia recordari one viar; vrar; ⁊ vadere in itinera plana ꝓ semoris memorie beneficiorum deivt qui in nobis ꝓfundemini. ipsius intuitu respiretis vbi vos expediri illud. qđ sanctus ꝑphta ꝓsulit dicens. Delectare in dño ⁊ dabit tibi petitiones cordis tui. Est quidẽ necessarius dolor ꝑ peccatis sed si non sit ꝓtinuus sane interpoletur letitioze recordatõe diuine benignitatis. ne forte pre tristitia induretur cor. ⁊ desperatione pluscia pereat. misceam ꝙ absinthio mel. vt salubris amaritudo salutẽ tũc dare ꝓsit. ꝓmixta temperata dulcore bibi poterit. Audi denicq; deũ quomodo ipi contriti cordis amaritudinẽ tẽperat quomodo a desperationis barathro pullamine reuocat. quomodo blãde et fidelis ꝓmissionis melle merentẽ cõsolatur. et erigit diffidentẽ Ait ꝑ ꝓphetam. Ego infrenabo os tuũ laudemeo. ne intereris. hoc est ne ituitu faciendi tuorum nimiã incurras tristitiam. atq; instar effreni equi despe-

tatus in precepsruas ⁊ per eas freno te inquit inhibeo. indulgencie mee et meis laudibus erigam. respirabisq; ī bonis meis. qui de tuis ꝓfundebaris malis. dū me sane benigniorē q̄ te cul pabiliorē inuenīris. hoc freno si infre natus fuisset Chayn. ne q̄q̄ desperan do dixisset maior est iniquitas mea q̄ vt venīā merear. absit absit maior ē pi etas eius q̄ queuis iniquitas ideo iu stus nō ꝓtinue sed tantū in principio sermonis accusator est sui. Porro aūt in dei laudes extrema sermōis claude re ꝓsueuit. videre demq; hoc ordine in stum p̄cedentē. Cogitaui ait vias me as ⁊ ꝓuerti pedes meos in testimonia tua. vt qui vicz ꝓtritōz ⁊ infelicitatez in p̄ris vīs ꝑpessus fuerat. in via te stimoniorū dei delectaret. sicut in oīm bus diuicīs. Etwas igit exemplo iu sti dēbis in hūilitate sentire ⁊ de do mino in bonitate. hec berñ ℳ Et q̄uis necesse sit peccatoribꝰ ad deum ꝓuersis de ꝑpetratis malis sp penitere ⁊ illa plorescere. nō tñ necesse semp illa deflere ⁊ trepidare sed post dignā satisfactōz ⁊ vite emendatōz ad spem venie animū reformare. De hoc rich. in libro ō exterminatōe mali sic dicit Semper quidē necesse est de ꝑpetra tis malis penitere odio ⁊ detestatione psequi ⁊ plorescere. nō tñ illa semp deflere ⁊ trepidare sed post dignā sa tisfactōz ⁊ ꝓcupiscentiā edomitā ꝓso latōz recipere ⁊ ad spem venie ⁊ securi tate quietis animū ēformare. hec rich. Ubi tñ diligenter aduertendū est q̄ q̄uis penitens nō debeat semper defle re ⁊ trepidare excessus p̄teritos sz ad spem venie animū reformare. Salubre tñ est vt vnusquisq; suā ꝓsciam discu iat vtrū digne ꝑ suis facinoribꝰ pēni tuerit sollicite pensēt. nā quanto quis in plura ⁊ maiora crimina prolapsus est. tanto maiorē medicinā ꝑ penitēn ciam ⁊ bona opa suis vulneribus ad hibere studeat. si plenā diligenciā suo rum delictorꝰ a dño consequi desiderat De hoc bea. gre. sup illo vbo facite di gnos fructus penitentie sic ōt. Tanto debet quisq; a se licita abstindere q̄n to se quis meminit ⁊ illicita ꝑpetrasse neq; par fructus bonī operis esse debet eius qui minus ⁊ eī qui amplius deli quit. ꝑ hoc g̃ qđ ōt facite fructus dig nos. penitentia vniuscuiusq; ꝓuenitur tali ꝓfidentia. vt tanto maiora querat bonorꝰ opum lucra ꝑ penitenciā. quā to grauiora sibi intulit damna per cul pam. hec gre. ℳ Quāuis em̄ per ꝓfessionē ⁊ penitentiā deleatur pecca tum quantū ad culpā. nō tñ semp quā tū ad penam. ⁊ ideo necesse est vt hi q̄ in multa peccata mortalia ⁊ crimina enormia inciderint habundantiores penitentiā ꝑ punctōnū cordis seu la crimarꝰ effusionē ac etiā bonorꝰ opum executionē ꝓficere studeāt. sic tam̄ vt ꝑ spem firmā ⁊ fiduciam ō sua eterna salute apud dñm habeant. ℳam dic damascenus. Plus diligo securam ⁊ absq; timore in dei pietate ꝓfidentiaz q̄ pestilētē desperatōis desidiam Di cit etiā bea. Aug. ℳemo bene faciens de ō bonitate misericordiaq; despe ret. si em̄ peccatoribꝰ deus ꝑcit. quan to magis ipsis iustis clementer ⁊ mise ricorditer ꝓdescendet. hec ille. Et licz omnibꝰ ad deū ꝑ penitentiā ꝓuersis ⁊ in statu virtutū ꝓficientibꝰ sit habēda spes firma ac fiducia in dño. tñ etiam salubre est vt circa ipam ꝓfidentiā ti mor habeatur. vt ꝑ eū virtutes in suo vigore ꝓseruentur. De hoc beatus gre gorius in libro moralium sic ōt. Quā uis securitati timor semp longe videa tur abesse nobis tñ nihil est securius. q̄ sub spe semper timere. ne incauta

mens desperãdo se ĩ vicꝯs deiciat nec extollendo de oĩs ruat. Anselmus Boni em̃ ac pij iudicis oculus quãto sub spe humilius trepidat. tanto robustius stat in illo. Unde in spe nõ soluz debet esse securitas sed etiã timor ĩ cõuersatõe. vt ꝙ illa certantes foueat et iste torpentes pungat. vñ recte ꝓpheta dr Qui timẽt dñm sperant in domino. ac si aperte diceret de spe in cassum presumit. qui timere deũ in suis operib renuit. de hoc etiã glosa sup illo verbo. Letetur cor meũ vt timeat nomen tuũ. sic dr. miscenda sunt spes ꝙ timor vt sub spe timeamus ꝙ sub timore letemur. qui em̃ sperat ꝙ ñ timet negligẽs est. qui aũt timet ꝙ nõ sperat depressus est. Unde beneplacitũ ẽ domino sup timentes eum in eis qui sperant sup misericordia eius. Nam timor nõ valet sine spe venie. ergo qui timet deũ speret ꝙ ab ipo ꝙ ad ipm fugiat ab irato ad placatũ. placabis autez euz si speres in misericordia eius atq; de cetero ita peccare caueas. vt de preteritis depceris vt dimittant tibi. hec glosa. Unde sancti viri q̃ diu in hac vita sunt securitatis sibi ꝓfidentiã nõ promittunt. sed sic sub spe recti sunt vt tamen sp sint de temptatõe suspecti. nam occulti hostis semp ĩsidias metuũt ꝙ etiã temptatõe cessante futuras tñ ĩpugnatões quas sibi suspicantur euenire pertimescunt. De quib beat? gre. xx. mor. sic ait'. Electi quiq; quã diu in vita sunt. securitatis sibi ꝓfidẽciam nõ ꝓmittũt. horis em̃ omnib cõtra temptamenta suspecti occulti hostis insidias metuunt. qui etiã temptatõe cessante vel sola grauiter suspicione turbantur. naz sepe multis graue piculũ incauta securitas infigit vt callidi hostis insidias nõ temptati sz iaz prostrati ꝓgnoscerent. vigilãdũ quip pe semp est vt ptinue solicita nũq; relaxetur intentio. ne supna ꝙ laboriosa deserens in cogitatiombz fluxis quasi in quibusdã mollib stramẽtis iacẽs venienti corruptori dyabolo mens resolura se ꝓstituat. Semp vero est ad certamẽ aduersarij erigendus animꝰ. semp contra occultas ĩsidias cautela prouidenda. hinc etenim ꝓphꝛa Elba cbuc. ait Super custodiã meaz stabo hinc rursus scriptuz est. Statue tibi speculũ pone tibi amaritudines qui euangelisas syon Hinc p salomonem dicit Beatus homo qui semper est pauidus. qui aũt mentis est dure corruit et in malum. Hinc itez dr vmiusculus q; ensis sup femur suũ ꝓpter timores nocturnos. nocturni quippe timores sunt ĩsidie temptatõis occulte. Ensis aũt super femur ẽ custodia vigilãs cautus illecebras premens. ne ergo nocturnus timor id ẽ occulta ꝙ repentina temptatio subrepat semp necesse ẽt femur nostz suppositus ensis custodiet premat. Sancti etenim viri sic de spe certi sunt vt tamen semp suspecti sint de temptatione. quib dr Seruite domino ĩ timore ꝙ exaltare ei cũ tremore vt ꝙ de spe exultatio ꝙ de suspectione nascatur tremor. quoz vice itez ps dicit letetur cor meũ vt timeat nomẽ tuum. Et notandũ ꝙ nõ ait letetur vt securus sit. sed letetur vt timeat. no. tucurus sit. meminerũt nã q; cuius eoz actio ꝓ tẽ. meminerũt nã q; cuius eoz actio ꝓ sperareturꝰ quia adhuc in hac vita sũt De qua peundẽ iob dr. Temptatio ẽ vita hoĩs super terram meminerunt rursum q; scriptũ est. quia corpus qđ corrumpitur aggrauat aiam̃ ꝙ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem meminerunt ꝙ metuũt certitudinem fidei in se promittere nõ presumunt sed positi ĩter gaudiũ spei ꝙ temptationis metuz ꝓfidũt ꝙ timẽt

confortantur ⁊ titubant cercionanꝭ ⁊ suspecti sunt. Bene igitur Iob ex psona cristi dicit si bene ridebam ad eos non credebant qꝫ redemptori nostro quasi arridenti non credimus dū mīsiam domis testantibus ⁊ graciaꝫ fauoris eius accipimus ⁊ tñ adhuc sub eius iudicio de nostra infirmitate titubamus. hec gre. ℣ Et quamuis corda bonoꝝ stant turbata ꝑter iudicū. tñ in ipo timore positi reuocant animū ad dona que a dño ꝓceperunt et hec in spe solidantur Quod idez beatus gre. xvi. moza. testatur sic dicens Non secura sed turbata sunt corda bonoꝝ. qꝫ dū futuri examis pondus considerant. quietem hic habere nō appetunt tñ inter ipsa timoris supplicia vt seipos ꝙsolatōne refoueant inter hec quod metuūt sepe animū reuocant. et reducunt ad dona que receperunt vel ꝓceperunt. vt spes subleuet quē mens premit. hec Grego. Sed ꝙsiderandū ꝙ sunt nonnulli qui totis viribꝫ laborantꝫ vt in districto iudicio liberi inueniri possint. existimant em seruile esse domimcā pnciam formidare ⁊ idcirco talia agunt carnē suam ꝑ abstinenciaz castigando ⁊ alia opera virtuosa exercendo per que patris ꝙspectū nō metuant sed potius diligendo ⁊ sperādo filios sūmi genitoris se esse ꝙfidant De quo beatus gre. xxxi. moza. exponens illud. Gloria nariū eius terroꝝ. sic ait ꝓ eo ꝙ nō visa res odore dēfenditur non immerito narium noīe spei nostre cogitatōes exprimunꝭ. qꝫbus venturuz iudicium qđ ⁊ si oculis adhuc non cernimus iam tñ sperādo prenidemus. Omnis autē qui viuere bene incipit audiens ꝙ ꝑ extremū iudicium iusti ad regnū vocentur hylarescit. Sed qꝫ adhuc quedaz mala reliquiꝫ sibi inesse considerat. hoc ipm iudiciū de quo exultare inchoat appropinquare formidat. vitam suā quippe bonis malisꝙ pmixtā ꝙspicit ⁊ cogitatōes suas aliquo mō spe ⁊ timore cōfundit. nā cū audit que sint regni gaudia. mox mentē letitia subleuat ⁊ rursum cū respicit que sint gehenne tormenta. mox mētē formido ꝑturbat. Bene ergo gloria nariū eius terroꝝ dꝫ qꝫ inē spem ⁊ metū positus dū futurū iudicium mente ꝙspicit. hec ipm timet. vnđ gloriaē. ipa em sua gloria terror est qꝫ inchoatis iam bonis spe de iudicio letus est. ⁊ necdū finitis malis omnibꝫ ꝑfectus securus nō est. Sed inter hec sollicite ad mētē reuertitur ⁊ ꝓcellas tante formidinis renuens seꝙ in solius pacis tranquillitate disponens toris viribus a districto iudicio inueniri liber conatur. seruile quippe estimat domimcā pnciā formidare ac ne conspectum patris metuit illa agit ꝑ q̄ se filiū recognoscat. discit ergo iudicem tota expectatione diligere. atꝙ vt ita dixerī timendo rēnuit timere omnez autē cordis formidinē ꝑ carnali affectōne ꝙsiderat. ⁊ idcirco ante oīa carnē forti edomatiōe castigat. quo enim plus caro premit. eo de celesti spe animus securius letatur. tantoꝙ mens melius ad superna apperenda ꝙpmit quanto ab illicitis arcius corpus edomet. hec Grego. Filius

Vt formari satis desidero ꝙ que signa aut testimonia hō intelligere possit se esse đ predestinatis ac remissionē peccatoꝝ dño esse ꝙsecutū.

Capitulum III Pater

Dlire debes qđ fidelibꝫ data sunt quedaz signa ⁊ iudicia manifesta saluris. vt ĩdubitanter sit ille de numero electoꝝ. in quo ea signa ꝓmanserint. Sunt aūt

hec tria. primum est si homo se cõtinet a peccatis. scõm si dignos agit penitẽtie fructus. tercium si agit opera vite Ista pbat hea. hernũ. in quodã sermone de .lxx. sic ait. Quis potest dicere Ego de electis sum . ego de predestinatis sum ad vitã . ego sum de numero filiorũ dei .reclamante mimi scriptura . Nescit homo vtrũz amore dignus sit an odio. certitudinẽ vtiq nõ habem? sed spei fiducia ꝯsolatur nos . ne dubitationis hꝰ? anxietate cruciemur ꝓpter hec data sunt signa quedã ⁊ iudicia manifesta salutis vt indubitabile fit eum esse de numero electoꝝ. in quo ea signa pmãserint. ꝓpter hec inq nos pscivit deus ⁊ pdestinauit ꝯformes fieri ymaginis filij sui vt quibꝫ certitudinẽ negat cũ sollicitudie vel fiduciam prestet gratiam ꝯsolationis . ita qui stat videat ne cadat ⁊ in ea salutis forma que iudiciũ est ⁊ argumentum pdestinationis pseverat atq; pficiat. Est ãt testimoniũ qõ i terra datur ad discernendos vtiq qui in ea exules sunt ab indigenis hoc est celi ciues a ciuibus babilonis . qñ em fine testimonio electos suos deserit deus aut certe que naz eis poterit esse ꝯsolatio inter spẽ ⁊ metum . si nullũ omnino electõis sue habere testimoniũ merentur fidelis ẽ em sermo ⁊ oñi acceptatõe dignus . quo salutis testimonia ꝯmendanꝫ . Tres i quit qui testimoniũ dant in terra spiritus aqua ⁊ sanguis i primo hoie peccauimus omnes in ipo etiã cecidim? vniuersi Cecidimus sane in carcerez luto piter ⁊ lapidibus plenũ Exin de iacebamus captiui inquinati ꝯquassati donec venit desideratus gentiuz . qui nos redimeret ablueret ⁊ coadiuuaret hic est em qui cũ ꝓpriũ sanguinẽ dedit in redemptõnem aquã simul ꝓduxit de latere suo in ablutionẽ. emisit demq de excelso spũm suum . qui adiuuaret infirmitatem nostrã . Quis est aũt qui testimoniũ habet effusi sanguinis nisi qui ꝯtinet a peccatis suus em peccati est qui facit peccatũ. vt si deceps continere potuerit ⁊ iugũ abicere mi sere seruitutis certissimuz fit testimoniũ redemptõis . quã opatur fine dubio sanguis cristi. verũ nõ sufficit peccatoꝛi ꝯtinencia si nõ assit etiã penitẽtia. habet ergo ab aqua testimoniũ quia laborat in gemitu suo lauans ꝑ singulas noctes lectum suũ. Sane nouum superuenisse spũm cerrissime noua cõuersatio testatur iam vt breuiter repetam a sanguine aqua ⁊ spũ habere ẽ testimoniuz si cõtines a peccatis si dignos agis fructus penitentie. si facis operavite. hec bernar. Quomodo vero ꝑ que signa possit homo se intelligere remissionẽ peccatoꝝ esse consecutum. De hoc sciendũ q; ommipotens ⁊ pius deus in vere penitentes solet venire. vt medicus ad egzotos. infudẽs eis oleũ salutis ⁊ vinũ id est spem salutis ⁊ leticiam de remissione peccatoꝝ qõ tunc misericorditer agit . cũ deus ꝓpter deuotionẽ nostrã ⁊ ꝯpunctionẽ cordis ac lacrimaꝝ effusionẽ ac vite i melius emendationẽ misericordiã sumelius em motus dimittit nobis peccata nostra omnẽ horrorem ⁊ omnem timorem extergens a cordibꝫ nostris . dicens vnicuiq peccatoꝛi sed penitẽti vt deleui vt nubem iniquitates tuas ⁊ q̃si nebulã peccata tua . qõ tunc digne fit cũ rugosa lamentatõ in letã q̃dam ꝯsciam ꝯmutatur in nobis ita vt quo ciens penitens ex deuota ꝯsuetudine redire voluerit ad luctũ penitẽtie ponẽt ante mentis sue oculos peccatoꝝ magnitudinẽ ⁊ multiplicitatẽ volens se ꝑ hoc vt nudius tercius ad luctũ ⁊ amaritudinẽ penitẽtie ꝓuocare. ipe spiritꝰ

sanctus phibens spiritui nostro testi
moniū q dimissa sunt peccata uocō
nem nostram de eadem materia pctō
tum de qua prius amaram penitentiā
habuimus non ad planctū sed ad can
tum non ad tristiciam sed ad leticiaz
non ad cōtritionem sed ad gratiaꝫ ac
tiones nobis inuitis ⁊ quodāmodo
non ꝓsencientibꝫ ꝓmutat. ita ut ex per
sona sua dicat spūssanctus illud ysaie
Dominus ad ānūciandū mansuetis
misit me. ut mederer cōtrito corde ⁊
ꝓsolarer oēs lugentes ⁊ darem eis
coronaz ꝓ cinere. oleū gaudij ꝓ luctu
palliū laudis ꝓ spiritu meroris. Uñ
etiā dicit beatus bern. A quanta mea
maritudine frequenter liberasti adue
niens tāc medicus bone ihesu. quoci
ens post anxios fletus post inenarrabi
les gemitus sauciā ꝓsciam meā unxi
sti unctione misericordie tue. ac oleo
letitie ꝓfudisti. quociens me oratio q
fere desperantē susceptit reddidit exul
tantē ⁊ uemā presumentez. hec Bern.

R Et ne nobis ulla erroris facul
tas ēmāeat. ꝓ quā ꝺcepti fingere nos
possemus eē peccatoꝝ ueniā ꝓsecutos.
iō cū in ore duū uel triū ster omne uer
bū iō introducēdi sunt tres testes. quo
rū testimonia credibilia facta sunt mi
his scz fides spes ⁊ caritas quos ad
pbationē huius gratie sic introduce
re possumus. primo cū ascēdit homo
tribunal mentis sue hoc est qō ꝺr ipse
Signatū est sup nc. ubi tāgitur fides
Leticiā in corde meo. ubi spes in pa
ce in idipsuz. ubi caritas. In lectulo
meo p noctem quesiui quē diligit a
nima mea cant. iij. ut examinet aliqō
peccatū in ꝓscia. qō nō amata penitē
cia ꝓgrua ⁊ digna satisfactione pumi
tur sit. penitus tñ ꝓfessus ē ⁊ gemit illō
tūc accedit primus testis scz Ezechi
el cui ⁊ credendū est qui dicit ex pſōa
domini. In q̄cūq hora gemuerit pec
cator. oīm peccatoꝝ suoꝝ nō recorda
bor amplius. ꝓ qō dictū ꝓbat in cor
de hominis ēmissionē peccatoꝝ. ⁊ hoc
maxīme quantū ad culpā ⁊ si nōdum
ad penam. Si aūt deuotus homo hoc
testimonio nō ꝓtentus ulterius ꝓgre
diens puniens in se qō deliquit suppli
cans deo ⁊ satisfaciens quantū potest
accedit alius testis testificās in corde
suo remissionez peccatoꝝ ⁊ hic testis
spes ꝺr ex serena ꝓscīa ꝓcedēs que te
stimoniuz perhibet in corde nostro q
dimissa sint peccata nostra. De hoc te
stimonio ꝺt sanctus iohan. Si ꝓscien
tia nostra nō reprehendit nos fiduciā
habemus ad deuz. Et bea. augu. Inter
iustū iudiciū ⁊ purā ꝓsciētiā noli ti
mere causam tuā. Et bea. gre. Quē cō
scientia defendit. inter accusatorez li
ber est. uerū qz hic testis dat fiduciam
nullam aūt certitudinē qō clare patz
ꝓ apostolū qui cū ex testimonio ꝓscien
cie diceret nihil mihi ꝓscius sum. sub
iunxit sed non in hoc iustificatus sum
nullā sibi ex hoc testimonio dans cer
titudinē. qō in ꝓscīa sua nesciebat sci
uerat ipse deus. Uñ addit Qui aūt iu
dicat me ipse dominus est iō adueraz
⁊ purā certitudinez remissionis pec
catoruz. accedit tercius testis caritas
uicz qō tunc fit cū homo deuotus ad
ꝓfiliū apostoli que retro sunt oblitus
ad ea que sunt ulteriora se extendēs
nō ꝓtentus prioribꝫ testibꝫ se totum
effundit in obsequiū cristi gemens et
supplicans ut cum eo faciat suam mi
sericordiā deus. ad quā supplicationē
misertus pater misericordiaꝝ de celo
mittit terciū nunciū uel testē caritatez
in qua infundit spūm sanctum qui se
cundū apostolū testimoniuz perhibet
spūi nro ꝙ filij dei sumus ⁊ ꝙ remis
sionē peccatorum oīm ꝓsecuti simus

Detur igit adhuc euidenciꝰ argumtũ vicz cũ de timore tranſit penitus in amorẽ. vt deũ quẽ priꝰ timoroſum i noſtra deuotione ⁊ terribilẽ ymaginabamur. nunc amabilẽ ⁊ gracioſuz adoremus. ⁊ cui priꝰ in oratõe ſupplicãtes diximus. Noli me dẽnare. nũc fiducialiter dicimus. Abba pater in ꝺbo tuo ſuſpexauim? hec mutatõ certiſſimũ eſt ſignũ ꝙ remiſſionez ꝓcatoꝝ ſimus ꝓſecuti. hos duos aduẽtus tangebat apoſtolus cũ diceret. Nõ accepiſtis ſpũm ſeruitutis iteꝝ in timore ſed accepiſtis ſpũm adoptõis filioꝝ in quo clamamus abba pater. in eo ꝙ dicit ſpũm ſeruitutis tangit primum aduentum. cũ vero ſubiungit Sed accepiſtis ſpũm adoptiõis filioꝝ tangit ſecũdũ ꝺ quo mõ agit. in eo em ꝙ noſtra deuotio ſe habet ad deũ non vt ad dñm. nõ vt ad iudicẽ ſz vt ad patrem in eadẽ ipa deuotione ſtat ipa atteſtacio vel ifundit vt ſimus filꝺ dei. qꝺ fit ꝑ ſpũm ſanctũ. ipe nanꝙ ſpũs ſanctus ꝓut dicit beatus ber. Certiſſima ſigna inprimit cordibꝰ noſtris qꝝ remiſſionẽ ꝓcatoꝝ ſim? ꝓſecuti fiducialiter. Ubi notandũ ꝙ quanto pfectior ⁊ ſãctior vita fuerit i hie. tãto maior certitudo tam de remiſſione ꝓcatoꝝ ꝙ etiã de eterna beatitudine poſſidenda habet S Certitudo aũt ſpei ex tribꝰ orit vicz ex infuſiõe gratꝝ diuinit?. ex habundancia meritoꝝ ⁊ ex ꝓgreſſatõe eternoꝝ. hec vero tria ſpũs ſanctus operat in electis ipe em infundit gratz ad deũ diligendũ ipe dat vires ad bñ operandũ. ipe donat ſpũalẽ dulcedinez ad celeſtia degustãda. hũc ſpũm ſanctũ oĩpotens deus dat ſuis dilectis ꝙſi quoddã pignus eterne felicitatis. per qꝺ ad iteriorꝭ ſpei certitudinẽ roborant. De hoc bea. gre. xvi. mo. ſic dicit In ſacra ſcriptura appellatiõe pignoris aliqñ donũ ſpũs ſancti ſignat. pignus aliqñ donũ ſpũs ſancti ſignat. pignus nãꝙ accipit donũ ſpũs ſancti ſicꝰ ꝓbea. pau. ꝺr. Qui dedit nobis pignus ſpũs. Ad hoc em pignus accipimus vt de ꝓmiſſiõe q̃ nobis fit. certitudinẽ teneamus donũ ꝑ ſanctiſpũs pignus ꝺr qꝝ ꝑ hoc ania nra ad iteriorꝭ ſpei certitudinẽ roborat. hec gre. L Sed ⁊ hoc notãdũ ꝙ ꝓſcia erronea et nimis ſtricta mlꝺ impedit ⁊ obnubilat fiduciã ſpei. nã ſũt nonnulli q̃ formãt ſibi ꝓſciam de aliquo facto vbi ꝓcatũ vel culpa nõ eſt. De qbꝰ bea. greg. ſic ait pia mencio eſt ibi culpã agnoſcere vbi culpa nõ eſt. Cũ igit talis ꝓplexus iras ꝑualuerit magnã puſillanitatem ⁊ triſticiã generat in hie. Vñ q̃ talez paſſionẽ erronee ꝓſcie ſuſtinet ꝺr eaz aut ꝓpoſitũ alterius deponere vt fiducia ſpei eo liberius poſſit ad celeſtia ſe dirigere. hec de ſpe. Filius

POſtꝙ informatus ſum de fide ⁊ ſpe nunc de caritate. Et prio vñ ipa caritas ortum habeat. ꝺ hoc deſidero inforꝺari.

Capitulum IIII. Pater

HOc ſcire debes ꝙ caritas ortũ hz ⁊ ꝓcedit ex ſpũſancto. qui dat fidelibꝰ ad ſalutez anie. Vñ ꝺr apoſtolus paul?, Caritas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctuz. qui datus eſt nobis De quo ſpiritu ſciendum. ꝙ cũ ꝓpria preſenciã cor hominis poſſederit. primo illud ſi ꝑ peccatũ pollutum eſt admo cõfitet ⁊ penitet hoc hz ex ſpiritu ſancti dono. Teſtatur hoc beatus aug. penitentiam compungit. quia qꝺ hoc ſic dicens. Jam donum ſpiritus ſancti habet qui confiterur et penitet quia non poteſt eſſe confeſſio peccati et compunctio in homine ex ſeipſo. Cum enim quiſqꝙ ſibi iraſcitur ⁊ diſplicet ſine do

no spūssancti non est. Purgato vero corde a vicijs p̄ penitentiā ipe spūssā ctus dat robur ⁊ vires ad facienda bona opa nec patit quicquā maculosuz residere in mente hominis. vt ex eo expeditius possit suum affectū dirigere in caritatem dei. De hoc dicit beatus ber. Porro ad faciendū bonuz tria in nobis spūs bon⁹ opat̄ pfecto monet docet ⁊ mouet. monet memoriā. docet rationē. ⁊ mouet voluntatem

In his esn tribus p̄sistit anima nostra Memoria bona suggerit in cogitatōnibz sanctis atq; ita ignauiā nostram torpoꝛemq; repellit. pterea quotiens huiusmodi sugestionē boni senseris in corde tuo. da honoꝛez deo. ⁊ age reuerenciaz spiritui sancto. cuius vox sonat in auribus tuis. ipe nāq; est qui loquitur iustitiam ⁊ remissionem opat̄ peccatoruz. facitq; solicite ambulare cum deo. Scrutatur etiā p̄funda pectoꝛ nostroꝛ ⁊ intentionē coꝛdis. qui nec paleā intra coꝛ cuius possidet habitaculum patitur residere. sed statiz igne subtilissime circūspicōis exurit. Est etiā spiritus dulcis ⁊ suauis. qui nostram voluntatem erigit et dirigat vt eam veritatem intelligere ⁊ feruenter diligere ⁊ efficaciter implere possimus. hec Bernardus. Ipse nāq; spiritussanctus illa q̄ scōm naturā sunt hominī difficilia vel impossibilia p̄ suam p̄senciā facit leuia ⁊ facilia. Hō affirmat beatus bernardus ita dicens Spiritussanctus spiritus dulcis. ifirma roborans. aspera planans. coꝛda purificans. ⁊ quicquid in seculo nequam videtur difficile ⁊ angustum. facit leue ⁊ latum. Ipse esn spiritus dat robur vire. vt quod per naturam tibi impossibile est facile videatur vt in laboribus. vigilijs fame maledictione. ⁊ p̄secutione hominum ⁊ in omnibus obseruantijs regularibus hilariter incedas sicut in omnib⁹ diuicijs. hec bernardus. A Et notandum q̄ p̄ sine spiritusancto nemo saluari potest. nā ab ipso sunt dona sine quibus ad vitā eternam peruenīri non potest. vt sunt virtutes fides spes ⁊ caritas humilitas ⁊ pacientia Spiritussanctus semper in electis omnibus manet per miraculoꝛum vero opacionem non semp̄ sed quando est indigencia p̄pter edificationez ecclesie. De hoc beatus gregoꝛius .ij. moꝛalium. Notandum qd̄ alia sunt dona dei. sine quibus ad vitā nequaquam pertingitur. atq; alia quibus vite sanctitas p̄ro aliozum vtilitate declaratur. mansuetudo nāq; humilitas. paciēcia. fides spes. caritas dona eius sunt. sed ea sine quibus ad vitam homines nequaquaz peruenire possunt. p̄phecie autem virtus curatio infirmoꝛum genera linguarum. interpretatio sermonum dona eius. Sed que virtutis p̄senciam p̄ro coꝛreptione intuenciuz ostendunt. In his igitur donis sine quibus quis ad vitam p̄ uenire non potest spiritussanctus siue in p̄dicatoꝛibus suis siue in electis suis omnibus semper manet. In illis autem quibus per ostensionem illius non nostra vita seruatur ſz alioꝛ queritur. nequaquam semper in p̄dicatoꝛibus permanet. quia p̄pter hoc quidem eoꝛum cordib⁹ ad beneviuendum p̄sidet. nec tñ per eos virtutū signa semp̄ ostendit. ſz aliqñ se eis signoꝛuz ostensionib⁹ subtrahit. vt eo humili? virtutes eius habeant̄. quo habito teneri nō possunt. hec gre. Etiā spūssanctus coꝛ quod possidet celestib⁹ desideꝛijs inflammat. ⁊ ad contemptum rerū temporaliuz stimulat quē carnales ⁊ seculares homines capere non possunt quia coꝛ suū per ōsideria terrena

dilatant. De hoc beat⁹ Greg. v. mo. exponẽs illa verba Porro ad me venit verbum absc̃ditũ. sicut ait potest per verbum absconditus allocucõ intime aspiracõis intelligi. de qua iohãnes ait. Unctio eius doceat vos de omnib⁹. Que mimirũ aspiracio diuinarum humarum mentem ꝓtingendo subleuat. ⁊ tempales cogitationes ꝺpmẽs eternis hanc desiderijs inflãmat. vt nihil ei iam nisi que supna sunt libeat ⁊ cũcta que inferius de humana perstrepũt corruptione ꝓtemnat. Absconditum ergo verbus audire est locutionem sci spiritus corde ꝓcipere que pfecto scire non potest nisi a quo haberi ꝑt. Un ⁊ veritatis voce de abscondita locutione dicitur. Ego rogabo patrem ⁊ aliũ paraclitum dabit vobis vt maneat vobiscum in eternũ spiritũ veritatis quẽ mũdus non potest accipere Sicut em̃ idẽ paclit⁹ p⁹ mediatoris absceſſus alius hũani generis ꝓsolator in semetipso inuisibilis est. ita hoiem quem repleuerit ad desideranda inuisibilia accendit. ⁊ qm̃ munda corda sola inuisibilia diligunt. hunc mundus nõ accipit. qui ad diligenda visibilia nõ assurgit Seculares etei m̃tes q̃nto se foras per desideria dilatant. tanto ad receptionẽ illius sinũ cordis angustant ⁊ qm̃ valde i hũano genere pauci sũt qui a ꝺsideriorũ carnaliũ purgati fore ad ꝓceptõez spũs sancti ipa hac purgatõe dilatent. Uerbũ hoc absconditũ ꝺr. q⁹ illud a quibusdã ꝓculdubio i corde concitatur qꝺ a maria parte hominũ nesciẽt. hec greg. Habet etiã spiritus sanctus alios diuersos virtutis effectus. ommũ est em̃ artifex. omnez habens virtutẽ omnia ꝓspiciẽs Et iõ bene ꝓpat igni materiali nõ ei frustra aut sine causa deus ignis dicitur scꝺz ꝓietates i igne reptas. Est ei ignis obmissis alijs ꝓprietatib⁹ calefactiuꝰ illuatiuus. renouatiuꝰ. attractiuus. eleuatiuus. immutatiuus. diffusiuus. vnitiuus. has ꝓprietates ignis materialis deus spũaliter in anĩa opatur Ig nis em̃ diuinus ex virtute calefactiua dat dilectionẽ. ex virtute illuminatiua dat ꝓgnitõz. ex virtute renouatiua peccatoꝝ expurgationẽ. ex virtute attractiua spũalis vite dispositõz. ex virtute immutatiua spũalẽ ꝓsolationẽ. ex virtute eleuatiua celestẽ ꝓuersationẽ. ex virtute diffusiua meritoꝝ cumulationez. ex virtute vnitiua plenissimã pfectõnẽ Sed ⁊ hoc notandũ q⁹ sicut spũs sanctus in corde nostro erigit nos quadaz fiducia postulans ꝓ nobis gemitibus inenarrabilib⁹. vt dicit apostolus ita in corde dei deũ ĩclinat ad nos sua misericordia. Et sicut in nobis interpellat pro nobis. sic in patre delicta condonat cũ patre De hoc beatus bernat. sic ait. Spũs ꝓcedendo predestinat. spirando vocat quos ꝑdestinauit. ibabitando iustificat quos vocauit. replẽ do accumulat meritis. Per quẽ sicut pater ⁊ filius vnũ sunt. sic ⁊ nos vnuz in ipis ipe est qui postulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilibus ⁊ hoc quidez in corde nostro. Qui autem in corde patris sicut in nobis interpellet ꝓ nobis ita in patre delicta donat cum ipo patre. Aduocatus noster in cordibus nostris ad patrem dominus noster in corde patris itaq⁹ qꝺ postulamus idẽ ipse donat qui donat vt postulemus et deum inclinat ad nos magis pia misericordia sua. hec Bernardus. Ecce quomodo misericors deus per spiritũ sanctum mentes sanctorum celesti desiderio implet et amore accẽdit ad postulandum ⁊ ipe ipletas exaudit ac exaudibus eorũ suscipit preces. Quod

etiã beatus Gregorius sentit in libro super Ezech. sic dicens. Omnipotẽs deus implet mentẽ sanctoꝝ celesti desiderio ⁊ ipe exaudit impletas. ipe eĩ in sanctoꝝ cordibꝫ creat amorẽ. ⁊ ipse ex nostris cordibus suscipit precez Negationẽ suã petrus fleuit amare sz ñ illic ꝓmittitur. qz dñs respexit petꝝ Gemit maria magdalena post multas maculas culpe ad pedes redẽptoris nostri cũ lacrimis cecidit sed quis illam infudit intus nisi qui benigne suscepit foras Quis illam ad lacrimas ꝓpunctõis vrgebat. nisi qui hanc exterius coram simul recũbentibꝫ recipiebat ad veniaz. Ubi quicquid in sanctorum virtutibꝫ agit eius est gẽ qui merita largit. hec Gre. Dicit etiã de hoc beatus Augu. Caritas que p spũm sanctum facta est in nobis. ipsa gemit ipsa orat ꝓra hanc aures claudere non nouit. qui illã dedit. hec Aug. Cũ igitur tã multa bona spũs sancti opat in cordibꝫ hoiz necesse est vt vnusquisqꝫ in hospicio sui cordis illũ ꝓseruet. cũ ab eo visitatur. Nec p terrena deside ria aut cogitatiões carnales eũ a se excludat. nam mentes carnales spiritꝰ sanctus fugit quia apud ipsas requiẽ non inuenit. De hoc beatus Gregoriꝰ xviij. moralium sic dicit. Cogitatões supflue que assidue ĩ animo carnalia cogitante ⁊ nascuntur ⁊ deficiunt. eaz suauitatem qua vnusquisqꝫ intrinsecus p spũm vnctus est perdunt. quem integritate eius perfrui non permittunt. a terrenis eñ mẽtibus tanto longius spiritus sanctus fugit. quãto apõ bas quietem non inuenit. Et eorum cordꝛa qui terrenaz vitam diligunt desideriorum suorum inquietudinibus feriuntur turpisqꝫ cogitationum carnalium feditatibus ad yma deprecessi sunt. vt ad quietis intime desideriuz non leuẽtur. Unde cũ mira opera pietatis ad cor veritas venit prius ab eo cogitationũ carnaliũ estus eicit. ⁊ pꝰ in eo virtutũ dona dispont. hec Gre.

B Nõ solum aũt peruerse ⁊ illicite cogitationes fugant spũm sanctum a corde sed etiã vane ⁊ inutiles que animũ ĩpediunt ⁊ nonnũqꝫ etiã ĩficiunt Cũ vero mens ea que ad deuz ꝓtinent cogitat ac meditaꝫ in eius amore accenditur. statiz spũs sanctus ꝓviã amoris se infundit cordibꝫ hoĩm deuotoꝝ eos adiuuans in oõe ⁊ in ceteris virtutibꝫ exercendis. Hoc affirmat beatus bernaz. in epistola ad carthuſ ita dicens. Cogitationes sine intellectu alie sunt vane alie ociose sunt neutro intellectui p cogitãtis intentõz se applicantes nõ repente ꝓimentes sz sensim ⁊ paulatĩ corrũpentes ⁊ occupantes. tpa necessaria ĩpedientes. ⁊ aniz inficientes. Ubi tamẽ ⁊ si repellere a se spũm sanctũ nõ est in voto cogitantis fit tñ ex culpa negligentis vt spũs disciplĩe merito se auferat a cogitatõibꝫ indisciplinatis. Cũ vero de eis que de deo sunt vl ad deũ sunt cogitaꝫ ⁊ voluntas eo ꝓficit vt amor fiat. cõtinuo p viã amoris se infundit spũs sanctus spũs vite ⁊ omnia viuificat adiuuans in oratione seu meditatione infirmitatem cogitantis. sed modus hic cogitandi de deo non est in arbitrio cogitantis. sed in gratia dõnãtis sz spiritus sanctus vbi vult spirat quãdo vult ⁊ quomõ vult ⁊ quibus vult inspirat. sed hoĩs est iugiter ꝓparare cor voluntatem expediendo ab affectiõibꝫ alienis rationem vel intellectum a sollicitudinibus. memoriam a negotiis. nõ nuqꝫ etiam a necessariis occupationibus vt in die bona dominĩ ⁊ in hora beplaciti eius cum audierit vocem spirãtis in ea que cogitacionem faciunt

continuo concurrunt sibi ⁊ cooperat in bonum. Undevolūtas neglecta fac cogitationes ociosas ⁊ indignas deo corrupta puersas que separant a deo recta necessarias advsum hūvite. pia efficaces ad fructum spūs ⁊ ad fruendum deo. hec ber. ¶ Et notandus q̄ spūssanctus semp fugit corda peccatis mortalibus sauciata venialia vero peccata quāuis nō excludant spūmsanctum a corde hoīm quantum ad habitum. non tñ requiescit in eis quantus ad actuales devotōs. qr tales ꝓtristāt in se spūmsanctum ⁊ idcirco ꝓsolationes ipsius accipere non merent. Hec testat beatus grego. sic dicens. Nō requiescit ī eo spūssanctus qui domum cordis sui puluere venialiū peccatorū aspergit. tales em spūmsanctum qui est in eis ꝓtristant ideo ꝓfectam letitiam ⁊ ꝓsolationes spūssancti nō merētur. Si ergo vt beatus Augustinus dicit. cupimus ꝓmereri gratiā spūssancti ⁊ tanti visitatoris ingressum mundemus primū domus anime nostre ab indignis carnalibus ꝓcupiscentie passionibus a supbie dñatōe a feroce iactancie. ꝑparemus hanc domū quotidie ad sacri regis aduentū. eamq̄ diuersis ꝓbabiliū morū floribus adornemus. Repleamus eā iocundis ⁊ p̄ciosis odoribus castitatis fidei ⁊ ꝓpunctionis incenso balsamo benuolentie ⁊ timiamate caritatis vt amputatis vicijs. ⁊ virtutibus insertis. destructa in omnibus habitatōe dyaboli mutemur in templū dei. vt tam beatus hospes mundo delectatus hospicio stabilem ac ꝑpetuā ī nobis faciat mansiōz ꝓpter hoc em ad nos ille descendit. vt nos ad illum possimus ascendere. hec Augu. Cum vero homo in cor suū tam felicem suscepit hospitem vicz spiritū inestimabile gaudiū ex eius p̄ncia intra semetipsum ꝓcipit. Ūñ bea. Aug. Q̄ inestimabile gaudiū ex eius p̄sentia intra semetipsum concipit cor humanū p spūssancti intra se dulcissimum felicissimūq̄ aduentū. hec Aug. Nulla em potest ee voluptas ac maior dulcedo corporis ⁊ anīe q̄ dum mes senserit suum per gratiā spūssancti filiū aduenisse creatorez. De hoc beatus Hieronimus ad paulū sic dicens. Tu te assero nūquā maiorem fore corpis aut anime voluptatem. q̄ dum spūssanctus p suaz dulcissimā menti aduenerit caritatem. Dicit etiam de hoc Crisostomus super canti. Nullus homo in hac vita excogitare poterit felicitatem vtriorem suauitatemq̄ dulciorez quam dum mens per gratiam sancti spiritus aduenisse senserit creatorem hec Crisostimus. Spīrius etiam sanctus non solum in futuro perfectā sz etiam in presenti maximam quietem iustis confert. quia hec est sola in hac vita requies animarū devotarum diuina dilectōe feruere. ⁊ pter spē future glorie prospera mundi simul ⁊ aduersa contemnere que fiunt per spiritum sanctum. De hoc Beda sic dicit. Spīrussanctus non soluz in futuro perfectam sed etiam in presenti fidelibus maximam iustis quietem tribuit cum eorum mentes igne caritatis accēdit ⁊ est vera ymo hec est sola ī hac vita requies animarū. diuina dilectōne repleri. spe superne retributionis. prospera mūdi simul ⁊ aduersa ꝓtemnere. ac concupiscentijs secularibus renunciare. hec Beda. Et notandum secundum dictum beati Augustini. q̄ non habitat in aliquo spīrussancto fine patre et filio nec filius sine patre ⁊ spīrussācto nec sine illis pater. Inseparabilis quippe est eor habitatō quorū īseparabilē opacio. hec aug. Ūñ dic

beatus Ambrosius. Sancta trinitas pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ad nos venīunt. dū nos venimus ad eos. venīūt subueniendo venīunt illuminādo venimus obediendo. venimus metuendo. veniunt īplendo. venimus capiendo. hec Ambro. Considerādū igit̄ est q̄ diuine citer hīt spūmsanctū. in quoꝝ mentib⁹ būilitas ⁊ cetere virtutes p̄fecte simul ꝓueniunt. Vñ affirmat bea tus gre. in libro dya. sic di. Venis q̄ diuino īplet̄ spū habet euidentissima sua signa ⁊ virtutes scz ⁊ būilitatez. q̄ si in vtraq; in vna mente ꝓuenīūt. ꝓfecto liquet q̄ de pītia spūssancti te stimoniū fuerūt. hec gre. ¶ Sed et notādū q̄ volūtas hoīs nō pōt̄ eē libera a cupiditatib⁹ h? mundi nec valz actus bonos opari sine gra spūssancti. vñ vbi spūs dñi ibi libertas est vicz a peccato nō tñ q̄ tales penitus sint si ne peccato ī hac carne sz peccatū eis nō dñat̄. De hoc bea. Aug. sic dr. Sine spūsancto non est voluntas hoīs libera cū cupiditatib⁹ vincit̄. nō em̄ est libera ad bonū nisi liberata fuerit ñ autem liberat̄ nisi p̄ spūm sanctū caritas diffūdat̄ in cordibus hoīm. nā ista libertatem que est a peccato illi soli habēt unc. quos filius p̄ gram liberat ⁊ reparat. nō ita tñ q̄ penitus sint sine peccato in carne hac mortali sed vt ī eis peccatū nō dñetur nec regnet ⁊ hec ē vera ⁊ bona libertas. que bonaz parit seruitutē scz iustitie. hec Aug. Nā spiritus sanctus ingrediens aīaz. vt dicit Crisp. Amplectit̄ eam ⁊ quasi numero quodā inexpugnabili circuit eam ⁊ ñ permittit vt carnales ꝓcupiscentie p̄ualeāt ꝓtra eā. Nō quidē facit vt caro nō ꝓcupiscat sed tenet aīm vt non ei ꝓsenciat hec Crisо. Etiā vt dicit bea. gre. Spūssanctus mētē quā replet ob umbrat. ⁊ omnē tēptacionū furorem tpat. ⁊ dū aura sue inspiratōis mentē suauiter tangit. quicquid noxij calo ris sustinebat expellet ⁊ quē iā forsitā nimis vicioꝝ estus macid? fecerit vmbra spūssancti ptegens recreat. vt dū in eius īspiratōe sedens pausat vires tollit quib⁹ ad vitā eternaz robustius currat hec Gre. q̄ aūt omnipotens deus hoīem p̄mittit temptari. hoc ideo facit. ne ipe homo de se p̄sumat vel in elatione mentis cadat. sed tamen irruente tēptatōe exterius ꝓcutitur. intus eū ꝓditoris manus roborat. ne frangat̄. De hoc bea. gre. x. morali. exponēs illa verba. Memento queso q̄ sicut lutū fecerīs me. sic ait. Sic lutū quippe hō noster interior existit q; sancti spūs gracia terrene menti infundit̄. vt ad ītellectuz sui ꝓditoris erigatur. humana nāq; cogitatio. q̄ peccato sui celerita te aruit pvim sancti spūs quasi irrigata terra viresc it. Sed sepe dum pcepti dom̄ virtutibus sine interruptōe vtimur ad p̄priatā fiduciaz vsu continue p̄speritatis elenamur. Unde fit plerum vt is dē qui sublenauerat parum per spūs deserat. quatenus ipm̄ sibi ho minem ostendat. Vñ vir sanctus p̄otinus exp̄imit cum subiungit ⁊ ī puluerem reduces me. Quia em̄ per subtractionem spiritus mens ad aliquantulum in temptatione deseritur. quasi ab humore p̄istino terra siccatur. vt infirmitatem suam derelictus sentiat et sine infusione supne gratie quantū homo aruit cognoscat. qui apte quoq; reduci ad puluerē dicit̄. quia dimissus sibi cuiuslibet tēptatōis aura raptatur sed cum relicti ꝓcutimur ea que afflicti cognouimus subtilius iaz dona cogitamus. Sequitur pelle et carnib⁹ vestisti me. pelle quippe et carnib⁹ interior homo vestitur quia in eo

q̄ ad supna erigit carnaliū metuū obsidione vallatur. sed tendentē ad iustitiam neq̄q̄ in temptatōe conditor deserit. qui p̄ infusionē gratie etiā peccantē p̄euenit. sed subleuatā mentem ⁊ ad bella exterius laxat ⁊ interius roborat. Ñ adhuc apte subiungit. Ossibꝫ ⁊ neruis p̄pegisti me. pelle ⁊ carnem vestimur sed ossibus neruisq̄ p̄pangimur q̄ ⁊ si temptatōe foris irruente concutimur. intus tamen nos p̄ditoris manus roborat ne frangamur. Carnis itaq̄ moribꝫ nos humiliat ad dona. sed p̄ossa virtutuꝫ roborat p̄ta temptamenta. Ait ergo pelle ⁊ carnibꝫ vestisti me. ac si aperte dicat foris ad p̄bationē me veneris. sed tū intus me p̄eam virtutibꝫ astringendo custodis. Quid idcirco bene viuendi rectitudinē nobis tribuit. q̄ benigne p̄terita que delinquimus parcit. Ñ subdit vitā ⁊ misericordiā tribuisti mihi vita quippe tribuit. cū malignis mentibꝫ benignitas aspirat. Sed vita sine misericordia accipi nequaq̄ valet. q̄ ad obtinenda bona iustitie dñs non adiuuat si p̄ius anteactas nequicias misericorditer nō relaxat. vel certe vitam nobis ⁊ misericordiaꝫ tribuit. q̄ ea qua nos misericordia ad bene viuēdum p̄uenit. etiā subsequēdo custodit. nisi em̄ misericordiā subroget seruari nō valet vita quaꝫ p̄bet. ipso quippe quotidie hūane vite vsu veterascim⁹ ⁊ exteriorꝭ hoīs īpulsu cogitatōe lubrica ab īteriorib⁹ eximus. ⁊ nisi nos supna visitatio vel ad amorē p̄pungendo viuificet vel ad timorem flagellando restauret. repentino lapsu mēs fūditus tota destruit. que lōge virtutis studio innouata videbat. Ñ subiungit. Et visitatio tua custodiuit spiritū meum. Humanū quippe spūm visitatio supna custodit. cuꝫ bunc virtutibꝫ ditatum vel flagello p̄cutere vel p̄punere amore nō desinit. nam si bona p̄stat sed hunc p̄tinue restaurando non subleuat citius bonū p̄ditur quo non a largiēte custodit. hec gre.

Filius

Habita informatōe de spūsancto ⁊ de quibusdā eius effectib⁹ nūc de gratia que p̄ eundem spūmsanctuꝫ cordib⁹ īfūdit fideliū cupio edoceri.

Capitulum V Pater

Dicere debes qd̄ gratia dupliciter dicit. Primoquia nos miseros consolatur. Secundo quia gratis datur. Unde ad bonum gratie non potest quis per se puenire. cum hoc non fiat scōm limites nature sed secundū influenciam largitatis diuine. Sic em̄ creatura p̄o sua flexibilitate semper suo indiget p̄incipio. vt fit in esse nature. sic idē p̄incipiū p̄o sua bonitate influere nō cessat nature rationali vitam spūalem vt possit in esse gratie. quā habere nō potest sine deo largitore. veruntamē ille excusabilis est homo si gratiā gratū faciēte non receperit q̄ gra gratis data semper presto est liberum arbitriuꝫ excitare et cōmouere. cuius est huic admonitiom consentire. et hoc est facere quod in se est. quo facto poterit homo gratiam gratum facientem habere. q̄ hoc est ad gratiam gratum facientem se p̄parare. Quamuis enim gratia habeatur dei dono efficiente. non tamen fine libero arbitrio consentiente quia sicut dicit beatus Augusti. Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Unde gratia dicitur tripliciter. Primo generaliter ⁊ sic gra dō adiutoriuꝫ diuinū creature gratis īpēsū ⁊ idiffe-

renter ad quemcūq; actum sine hui⁹ adiutorij gratia nihil possumus facere nec in esse durare. Secūdo dr gratia specialiter & talis grā dr gratis sc̄z ad donū quo se ꝑparat homo ad suscipiendū donū spūssancti. h⁹ em̄ gratie est reuocare libez arbitriū a malo & excitare ad bonuz. sine qua nullus facit sufficienter qđ in se est vt ꝑparet se ad salutem. Tercio dr gratia ꝓprie sc̄z donū datū diuinitus ad merendū. quod quidem donū gratia gratū faciēs appellatur. Sine ista gratia nullus pōt mezeri. nec ī bono ꝓficere nec ad gloriam qu[illegible]ire. Ista triplex gratia īnuitur īper[illegible]s apostoli cū dr. Gratia dei sum id qđ sum. ecce prima. Et gratia dei in mevacua non fuit. ecce scda Et gratia eius semp ī me manet. ecce tercia. ¶ Sciendū etiam secundū dictū beati bernardi. q triplicē graciā accipimus. vnā qua ꝓuertimur. aliaz qua in temptatōibus adiuuamur. tercia ꝓsūmat qua glorificamur. De prima dictum est de plenitudine eius omnes accepimus. de duabus reliquis dictuz est. Et graciaz ꝑ gratia id est munera eterne glorie pro merito temporalis militie hec Bernardus ¶ Et notanduz q nullus potest superare vicia nec precepta dei adimplere sine gratie diuine adiutorio. hoc affirmat Aug. ita dicens. Nemo viribus suis implet. qđ deus iubet. nisi ipse adiuuet ad faciendū qđ fieri iubet. Qua ꝓpter oremus humiliter. vt qui dedit preceptuz largiatur auxiliū. nullū em̄ bonū non dimo ꝓficit sed nec īcipitur sine illo qui solus bonus. nā ipsa voluntas nisi dei gratia liberet a seruitute qua facta est serua peccati. & vt vicia superadiuuetur. recte pieq; viuere a mortalibus nō potest & hoc diuinū beneficiū quo liberatur anima nisi eam preueniret. iam meritis eius daretur & nō esset gratia quevtiq; gratis datur. hec Augu.

¶ Vñ etiā iustiviri & licet perfecti iustificari recteviuere non possint. nisi ꝑ diuinā gratiā adiuuent. q nō omnis virtus illius bonitate est ꝓcessa. ipse em̄ bonū opus qđ in nobis opando incipit etiā coopando pficit. De hoc bea. Aug. sic dr. Sicut oculus corpis etiā plenissime sanus nisi candore lucis adiutus nō potest cernere. sic & hō etiaz pfectissime iustificatus nisi eterna luce iustitie diuinitus adiuuetur recte nō pōtviuere Quātulūcūq; em̄ virtus dr nostra illius est nobis bonitate ꝓcessa. nā coopante nobis deo pficit qđ opando incepit. q ipe vt velimus opaf incipiens. q volētib⁹ coopatur pficiens. Vñ carissimi vita nīa nihil est aliud q̄ dei grā sine dubio & vita eterna. que bone vite redditf dei gratia est. hec aug. Ex his verbis colligitur q nō solū bona opa sz etiā premia sunt ipius dei dona. q & bonū cogitare. velle & pficere opatur in nobis. De hoc bea. ber. sic dr. Dei sunt ꝓculdubio munera tā nīa opera q̄ ipi⁹ premia. & q̄ se fecit debitorem in illis & nos premeritores. hoc est bonum cogitare velle & perficere operatur in nobis. primum profecto sine nobis. secundum nobiscum. terciuz per nos facit. a deo ergo sine dubio nostre fit salutis exordium nec per nos vtiq; nec nobiscum. Nec consensus & opus & si non ex nobis nī iam tamen sine nobis. hec Bernard⁹ ¶ Et ergo vt dicit beatus Augustinus. Cum deus coronat merita nostra nihil aliud coronat q̄ munera sua bene vita eterna. que in fine a deo meritis ꝑcedentib⁹ redditur quia & eadē

merita quibꝫ redditur ñ a nobis sunt sed in nobis facta sunt ꝓ gr̃am. recte et ipa vita ⁊ gratia nuncupat̃ qz gratis dat̃ nec ideo gratis qz nõ meritis datur sed qz data sunt per gratiã ⁊ ipsa merita quibus datur. nã omne bonum nostrum nihil in nobis facit nisi gratia. gr̃a em̃ est que ꝓuenit ⁊ sanat arbitriũ hoĩs. ⁊ ex ipo arbitrio ꝓcreatur in anima bonus affectus siue bona mentis motus. hec Aug. Qui igit̃ sine gratia dei nec agere op̃ bonũ nec puenire ad futurã gloriã valemus. ne cessevalde est vt ipm dominum timeamus ne afferendo a nobis suã gratiaz nos derelinquat ⁊ reprobando cũ impijs perdat. qz omnipotens deus mentẽ hoĩs non debellando destruit sed ab ipa per gratie ablationez recedendo. De hoc beatus gre. xi. mozali. sup illo Si destruxerit nemo ẽ qui edificet ait Omnipotens deus hũanũ coz destruit cũ derelinquit. edificat cũ iplet. neqꝫ em̃ hũanã mentẽ debellando destruit sz recedendo qz ad pditõz suam sufficit sibi dimissa gratia. Unde plerũqꝫ fit vt cũ audientis coz exigentibꝫ culpis omnipotẽtis dei gr̃a nõ replet in cassum exterius a ꝓdicatore mouetur. qz mutũ est os omne qđ loquitur si ille interius in corde nõ clamat. qui aspirat verba. que audiunt̃. hec grego.

¶ Et notandũ ꝙ gr̃a ꝓ quaz pius dñs ꝛ solat̃ suos dilectos est quidã gustus spũalis ⁊ suauissima quedã delectatio. qua benignus deus afflictã recreat animã. De hac gr̃a bn. Ber. sic ait Consolatio diuina nihil aliud est ꝙ gratia quedã deuotõis ꝓcedens ꝛ spem. ⁊ quidã gustus bone licet exiguus ⁊ suauissima quedã delectatio qua benignus deus afflictã recreat animaz qua ad deum querendũ inuitat̃ ⁊ ad diuinũ amorẽ ꝛ exmẽter accenditur.

hec Ber. Nunc odorẽ suauissimũ gracie idem bn. ber. in statu vite ꝓceperat cũ dicit. Nõ accessit adhuc coz meũ o dñe deus ad multitudinẽ dulcedinis tue. quã abscõdisti timentibꝫ te fozis. eius odorem trũcꝫ sustentoz. qđ est mihi sup odorez balsami cunctiqꝫ generis suauis odoramenti. O dñe deus ista nobilis est odoꝛ ꝙ dulcis est dulcedinis sapoꝛ. Si tãte virtutis est modica degustatio. quantũ iocunditatis habet felix inebriatio. hec ber. Qui et govt̃ Rich. de sanc. victo. Semel gustauerit fontem celestis gratie. nescit iam aliud nisi soli deo ſ[illegible]ichard? iseparabiliter ihrere. hec [illegible]sa i libro Considerandũ etiã vt dr̃ g[illegible] dyonisij de diuinis nominibꝫ. ꝙ ipsa diuina gratia illuminatio est ⁊ ipa omna gratie lumia sunt illuminantia omnia que se ꝓcipant. ⁊ oĩs gratia ab vno fonte descendit. ⁊ omnis illumino abvno lumine. ⁊ multi sunt radij vnũ lumen. vt multos illuminet. et multi lucent illuminati ⁊ nõ vitet̃ nisi vnũ lumen ⁊ fiunt in lumine vno. quo mãvnũ bonũ multis se ꝓcipandum ꝓbet vr vniũ sint in illo. quiynam trahunt similitudinem ex illo. itaqꝫ dei sapientia quamuis sevarie dissimilitercꝫ mentibus spũaliter illuminandis ꝛm suscipientiuz qualitatem alis capacitatem infundat. in se tamen vna permanet ⁊ simplex nec maior fit in his que habundant in ea. nec minor in his que secundum inferiorem participationis gradum graciam accipiunt vnio in ipsa sed tota in toto ⁊ in singulis tota. summa transcendens ⁊ ymalis tota. summa condescẽdens participandam se prebet. ⁊ in seyna pmanens. a seipsa nõ recedit. Quod aũt nõ vniformiter omnes diuinũ lumẽ accipiunt. hoc non ẽ in culpa luminis. sed in differentia

accipientis. qz enim nõ eadem est virtus oculoꝝ intellectualiũ quibus lumentiũ sequiꝺ. vt alq̃ plus alq̃ minus ea fruanꝺ. alq̃ penitus excludantur. vt immundi spũs qui ad eam nolũt conuerti. non qꝫ ipsi ꝑm intellectualem substantiaꝫ qua a summo bono creati sunt ꝓticipatione exẽ exẽtis luĩmis secludanꝺ. alioquin in nihilũ redigeretur. omne eñ ꝓticipatõe eius ꝓriuatũ in rez natura nõ est. sed in cõtum in irrationabilibꝫ puerse suevolũtatis motibꝫ ꝓraminanꝺ a vera lucis excludunꝫ tur ꝓticipatõe. non eñ ad illam sed ad semetipsos hoc est ad nequiciã suã ꝓuersi a summo ⁊ incõmutabili bono se auertunt. si enim ad naturã si iam ⁊ eius creatoꝛẽ respicerent. ꝓfecto beati fierent. Et cui nemo bonus misi sol? deus. tñ diuine bonitatis ꝓticipatõne rationalis creatura bona fieri põt. dño ꝓuidente qui ꝺt. paterveſter dabit spũm bonum petentibus se. vt ꝓticipatõe spũs fiant boni qui fuerũt mali. hec glosa. Debet ergo quilibet deotus coꝛ suum ad suscipiendũ spũm scti grãm ꝓpare. vt veniens dñs ⁊ habitaculũ coꝛdis p vite sanctimoniam pur inuenies dignet in illud effunde re imbꝛes gratiaꝝ ac ꝓsolari. De hoc per quendam sic ꝺr. Cum coꝛ deuotorum ad bona domini suscipienda aptum fuerit. nec est in eo aliquid qꝺ dei gratiam ꝓhibeat vel retardet. tunc pius dñs ⁊ benignus largus ⁊ mificoꝛs non cessat infundere imbꝛes gratiaꝝ. nunc immittens sapiam diuinoꝛum. nunc notticiã secretoꝝ. aliq̃ gustum ⁊ experientiã eternoꝝ. aliq̃ reuelatões misterioꝛũ. aliq̃ secuꝝ tacit ⁊ certificat eternalium bonoꝝ retributõe. ⁊ aliis multis modis quibꝫ ꝓsolat dñs electos suos piter ⁊ dilectos. hec ille.

¶ Quanto autẽ quis frequentius ꝑ gratiam a deo visitat. tanto maioꝛem ipsius dñi familiaritatem ꝓsequit ⁊ fiducia habundantioꝛẽ ac gustum spũ/ alioꝛem ⁊ alia cꝫ plura bona ab ipo ꝓcipit. Unde ꝺr beatus bern. Crebꝛa dei visitatio dat familiaritatẽ. familiaritas ausum. ausus gustũ. gustus famem fames ꝓemptum oĩm. ꝓemptus ocium. ocium deũ. hec bern. Ecce quanta bona ꝓfert dei gratia devotis hominibus habentibꝫ eam. Debet ergo quilibet religiosus donũ gratie possidens illud in semetipso ꝓseruare. carnales ⁊ terrenas delectatões ⁊ ꝓsolationes fugiendo declinare. qꝛvt dicit beatus ber. Cum mens ad alias ꝓsolationes inhiat ⁊ non penitus renuit in caducis et trãsitoꝛijs ꝓsolari. ipsa sibi ꝓfecto subtrahit gratiam celestis ꝓsolatõis. hec bern. Nam seculares vt ꝺr beatus grego. quanto se foꝛas per desideria dilatant. tanto ad receptõem gratie spũs/ sancti finum coꝛdis angustant. Delicata nam cꝫ ⁊ preciosa est diuina ꝓsolatio. que per grãm sancti spũs coꝛdibꝫ fidelium infundit. sed nõ dabitur admittentibꝫ alienã ꝓsolatõem. De hoc ꝺr beatus aug. Tam preciosam diuinã ꝓsolatõnem cognouimus tã amenã q̃ tñ nequa cꝫ tribuitur qualem cunq̃ admittentibꝫ alienã. nã si hz animus vnde oblectetur extrinsecus. sine delicijs manet intrinsecus. hec aug. Si aũt vt ꝺr beatus Greg. qꝺlibet qꝺ delectat in carne abscindimus moꝛ intus in xpo qꝺ delectat inuenimus. Dicit etiaꝫ de hoc bea. ber. Justũ est vt quos pñtia nõ delectant. p̃sto sit in eis memoria futuroꝝ. vt qui de rez affluentia despiciũt ꝓsolari. recoꝛdatio illos delectet eternitatis. hec bern. ¶ Nia namq̃ sine delectatõe esse non p̃t. aut eñ delectaꝺ in summis ⁊ premit infima. aut delectaꝺ in infimis ⁊ premit summa.

Unde aīa que desiderat in dei memoriam delectari. non debet in alijs quibuscūq; rebꝫ ꝓsolari. De hoc beatus bernī. sic ōt Renuat aīa tua in alijs ꝓsolari si vis in dei memoria delectari q; ꝑ pleri aīa dei visitationibꝫ nō ꝑt. nisi delectatiōibꝫ carneis funditus renūciauerit. Et absit vt intus in spū non inueniamus supᵖ modū maiores delectatões q̄ in qualibet carnis feditate. hec bernī. Anima etiam cū habeat quinq; sensus spūales. sicut ⁊ corpus quinq; corpales. Qui g̃ ꝓpter deū in corpalibꝫ ꝓhibit delectari vtiq; in spūalibꝫ merebitur a domino ꝓsolari. Hoc affirmat bernar. ita dicens. Deus est iustus forma speciosissima ad oculum. armonia delitiosissima ad auditū. odor suauissimus ad gustū. amplexus delectabilissimus ad tactū. Cū igit aīa habeat quinq; sensus spūales sicut corpus quinq; corpales. qui renuit ꝓpter deū in corporalibꝫ delectari. merebit vtiq; in spiritualibꝫ ꝓsolari. hec bernī. Et q̄uis ꝓpter delectamenta carnalia ꝓiuent homines gratia dei. maxime tū arrogantes ⁊ supbi gratiam gustare non potuerunt ineternū. teste hilario qui ōt. Cū eīm ꝓsolationem gustent diuinā de cūctis generibꝫ. hoīes ipam arrogātes ⁊ tumidi nūq; gustare potuerūt ineternum. hec hila. Oportet g̃ vt quilibet religiosus resistat supbie malicie ⁊ carnali ꝯcupiscētie ac ceteris vitijs. si desiderat potū celestis gratie degustare. De hoc ōt beatus ambro. Nisi abstuleris de corde tuo fomitem malicie. estū prauę ꝯcupiscentie. dulcedinēq; mūdane uoluptatis. nequaq; gustum celestis gratie imbibere poteris nec hauire. hec amb. Ubi norandū q̄ non solū a vitijs est abstinendū uerꝝ etiam bona opa exercenda. vt suauitas diuine gē haberi possit. Quia vt ōt ysido. Quāto quis diutius exercitatus fuerit erga virtutum armorem tanto ꝑfecto in se diuinā dulcedinē accipiet porriorem. Dicit etiam basilius Multe uirtutibꝫ nimis multa debetur suauitas celestis gaudij ⁊ dulcoris ¶ Et sciendū q̄ qui est hō existens in gratia. nihil illi graue. nihil difficile apparebit in agēdis bonis opibꝫ. qui autē caret gratia ad oīe opus bonū faciendū tepescit. De hoc hugo ōt sic. q̄diu in statu gratie quis vixerit. nil graue. nilq; intolerabile apparebit. mens aūt expers gratie segnis in ōni bono extat ope ⁊ virtute. hec hug. Non solum aūt possidens gratiam agilis est ad quecq; opa virtuosa facienda sed etiam paratus est ad omnia que ꝓ christi nomine occurrerint facienda aut uerius sustinenda etiam humana fiquidem mens in gratia exiens gaudens ⁊ parata est ad omnia que ꝓ xpi nomine occurrerint. De hoc etiam beatus aug. in libro de natura et gratia sic ōt. Gustus celestis gētis tante est ꝑ utis. q̄ extinguit fitim omnium mūdanoꝝ. ⁊ tante dulcedinis q̄ in dulcedinē ꝯuertit supplicia tormentoꝝ. tante suauitatis q̄ aīaꝫ excitat ad toꝝ. tante suauitatis q̄ aīaꝫ excitat ad desiderium supnoꝝ. hec aug. Est ⁊ ꝑsiderandū vt ōt beda. q̄ in quocūq; corde deus ꝑ gratiā sui amoris adest mortifitoꝝ vniuersa ⁊ aduersantis mundi siue spirituum malignoꝝ bella ꝓtessa quiescūt. hec beda. Et q̄uis gratia xpi firmum facit hominem aduersus vitia ⁊ temptationes inimici. tamen q̄diu ꝑportamus terrenum corpus ac fragile timendum est nobis. Unde augustinus in glosa sup psalmistā sic dicit. gratia christi firmum facit hominez ⁊ immobilem aduersus omnes temptationes inimici. sed vbi est humana fragilitas ibi ē prima captiuitas. ibi lex

in membris repugnans legi mentis. ⁊ captiuum volens ducere in lege peccati. Adhuc corpus qđ corrumpit̃ aggrauat animā. Unde quantūcunqꝫ fit mus fis ex gratia dei q̄diu portas terrenum vas in quo thesaurus est dei. aliquid etiā de ipso vase fictili formidandum est. hec augu. ❡ Et sciendū q̄ carentes gr̄a dei diu stare non p̃nt. quin incidant in peccatū mortale. habentes vero xp̄i grām possunt euadere omne peccatū mortale. qz sicut gratia iungit deo ⁊ fomitem peccati ita diminuit. q̄ habens eaz potest vitare peccatum mortale. De hoc quedam glo. super aplm sic dicit. Per gratiam xp̄i euadere possumus oñe pctm̄ mortale Carentib⁹ aūt gratia hoc non sic ē possibile. qz licet non sit necessarium eos peccare quotidie. tñ nō possunt diu vitare peccatū mortale. cuius ratio ē. qz sicut existentes in gratia non p̃nt omnino vitare peccatū veniale. eo q̄ sensualitas non est in eis subdita totaliter rationi. Sic in carentib⁹ gratia ratio non est subiecta deo. ⁊ iō non possunt diu stare quin incidāt in peccatū mortale. Gratia aūt sic deo iungit ⁊ inclinatōem fomitis diminuit. q̄ habens eam potest vitare peccatum mortale. hec in glosa ⁊c.

Filius.

Sed etiam hoc scire affecto. quare nonnunqꝫ etiam deuotis hoīb⁹ gratia subtrahat̃. Et quomō gratia que per negligentiaz amissa fuerit recuperanda sit. vel cum deest gratia q̄liter hoī sit agendum.

Ca. VI. Pater P

Dicere debes qđ gratia subtrahit̃ homini ꝓpter superbiam ⁊ presumptōem. Quod p̄bat richardus de sancto victore ita dicens. Sepe superbit homo nesciēs. sepe presumit ⁊ itez non intelligit. prouenit aūt ignorantia solet subtrahi diuina gratia. nam dum presumptuose agit ⁊ nescit. subtrahit̃ gratia. ne efficiat qđ cupit dum superbit ⁊ nescit. permittit̃ sepe in id cadere qđ erubescit ⁊ odit. hec richar. ❡ Et notanduz q̄ opera virtutum tunc in nobis qualescunt. dum gratiam cooperatricem habent. tunc vero deficiunt ⁊ moriunt̃ cum eis gratia cooperatrix subtrahit̃ Subtrahit̃ aūt dum improba mens de bonis spūalib⁹ superbit ⁊ sua sibi merita ascribit. De hoc richardus de sancto victore super illud Danie. donec cognoscant viuentes q̄ dominetur excelsus in regno hominum. sic dr. Affectus in nobis sane sm̄ deuz viuunt dū in bono fortes ⁊ cum virtutum opera qualescunt. dum gratiam cooperatricem habent ⁊ in studijs spūalib⁹ se exercerevalent. tunc ꝓculdubio moriuntur cum eis gratia cooperatrix subtrahitur. subtrahitur autem cum de suis bonis diuinis vero donis mens improba superbit. ⁊ sua sibi merita ascribit. Subtracta gratia affectus boni deficiunt. ⁊ ad omne bonum langueſcunt. ⁊ sic de viuentibus mortui fiūt. Quid enim aliud est virtutum defectus q̄ q̄si quidam illarum interitus. Qui igitur infirmitatē suam gratiamqꝫ diuinam tunc primum attendunt cum iaz in bono deficiunt. isti post mortem ⁊ q̄si per mortem diuine dominationis ⁊ moderationis magisterium vel beneficium discunt ⁊ agnoscunt. Quid igitur est superne maiestatis dominium ⁊ principatum in regno hominum viuētes agnoscere. misi vnumquemqꝫ eo etiam tempore cum adhuc in bonis operibus viuit. infirmitatē suam attendere ⁊ nihil sibi. nihil suis meritis ascri

tere. ⁊ inter quelibet virtutum exercitia humilitatis custodiam non deserere. ſz ꝛaciter ⁊ absq; simulatione ꝙquid mali sibi ipſi. quicquid boni diuine gratie ascribere Et solet quidem pietas supna vires etiã virtutũ in quibusdam humiliare ⁊ gratiam subtrahere donec discant inter quelibet mox insignia nil altum sapere. nil de ppria virtute pſumere. felices qui alieno casu potius q̃ ppio hũilitatis fragilitatisq; infirma addiscũt. Sed ⁊ cũ eis quidẽ bene agit. qui ex ppria ruina ad humilitatis custodiã euigilant. cũ tandem aliqñ post infirmitatis sue lapsum fortiores resurgunt Qui ergo mox ruinã timet. pre oĩb; ꝓtra supbiam vigilare debet. hec richar. Ex istis verbis colligere possumus ꝙ omnipotẽs deus subtrahit grãm hoĩb; etiã mundam vitã habentib;. ⁊ hoc ideo ne in supbiã eleuent. ⁊ ne ꝓsequenter in bonis studijs negligentiores fiant. Quod ꝓbat etiã crisosto. sic dicens. Aliqñ plerisq; ⁊ vitam habentes mundam nõ accipiunt gratiam Quare. ne in supbiam eleuẽtur. ne inflent ventositate iactantie. ne altitudine muneris negligentiores fiant. hec crisſ. Subtrahit ãt gratia nõ solum ppter mentis elatiõem sed etiaz nõnunq; ppter negligentiã. nã sunt nõ nulli qui desiderant esse boni ⁊ virtuosi sed se p opa virtuosa que illos bonos faciant nolunt exercere. ideo multi religiosi ꝙquerunt sibi deesse grãm cum magis gratia debet ꝙqueri se factores bonoz operum nõ habere. per que gratia obtineat. De hoc p quẽdam dr sic pauperes sumus ⁊ miseri qui multum desideramus ⁊ modicum facimus. desiderium nostrum mimme in opus deducentes. neq; desideramus esse boni sed opa que nos bonos faciant nõ moueamus. Hinc est illa querela oĩm religioſoz querulantium fidi deesse gratiam cũ magis ipsa gratia ꝙqueri debeat se factores bonoz opz non habere habemus oẽs desiderium sanctitatis. sed ea que sanctitatem efficiunt nullatenus habemus. Hec ille. put dr. Vix est aliquis qui in eis que dei sunt experiri velit quid possit. etiam qñ ꝓmptissime potest Et idcirco ppter negligẽtiam talem frigida sunt corda multoz religioſorũ diuina gratia carentium. Debet ergo quiuis timens deum hec duo videlicet supbiam ⁊ negligentiaz a se abijcere. ⁊ humilitatẽ cordis ⁊ bonam ſolationis grãm crebrius ⁊ habundantius ab ipso dño valeat obtinere. ℟ Vbi ꝓsiderandũ ꝙ sunt nõnulli religioſi qui in principio cõuersionis sue magnã deuotionis grãm ꝓcipiunt sed scõm ꝓcessum tpis eadem gratia ppter suã negligentiam priuat Sicq; desiderant grãm pristinam recuperare debent in se renouare feruorẽ deuotõis prioris ⁊ in oĩb; virtuosis que prius initio ꝙuersionis gesserunt studeant se exercere De hoc richardus in libro de mistico somnio. nabuchd. sic ait. Si a gratia quã habuisti excidisse te sentis attende diligenter quid agis. cogita quib; cogitationib; velementius occuparis si sola vana meditaris quid miz si futuroz reuelatione fraudaris. Ini initio ꝙuersionis tue qñ sola eterna spiritualia ⁊ futura cogitasti quãdo ad sola sublimia aspirasti quid miruz si sm desideriũ tuũ ꝙsolari meruisti. Deside rium inquit ꝓhera pauperũ exaudiuit dñs. Si igit pristinã illã grãm cupis reformare renoua vite deuotionem. ⁊ scõm monita iohannis in apocal. Me mento vnde exciderís ⁊ age pẽitentiam ⁊ prioza opa fac. hec richar. S Et notandũ vt dr bugo ꝙ miserico

deus nobis sepius cum non queritur se offert vt nos in amorē suū accendat ⁊ sepe fugit dum queritᵉ vt nos post se currere faciat. misi enim prius ipse nobis ostenderet nemo eū diligeret. ⁊ misi dum queritᵉ fugeret nemo eum sequi vellet. hec hugo. Unde dñs gratiaꝫ deuotionis subtrahit nonnunqꝫ etiaꝫ viris religiosis vt amplius desiderēt absentem. ⁊ postmodū strictius teneant pñtem. Unde beatus bernᵘ. q dñs subtrahit deuotōem. hoc ideo facit vt amplius desideres illam. ⁊ ne vilescas cito datum. nam si differᵗ non auferᵗ. Dñs enim aliqñ se subtrahit. aliquādo ad tps recedit. vt dum requiritᵉ absens. strictius teneaᵗ presens. hec ber. Sed deuoti viri gratia deuotōis ⁊ spirituali dulcedīe assuefacti cum gratia priuantᵉ magis lugent de amissa dulcedine. qꝫ prius plangerāt admissaꝫ peccatoꝝ amaritudinem. hoc tamdiu faciunt donec miserante deo ꝓsolatio spūalis itemqꝫ eis reddaᵗ. qua pcepta cognouit. denuo eam quā passi sunt temptatōem ex carentia gratie. pbatōem fuisse non desolatōem. Et ideo visitantᵉ per grām tempe opportuno ne deficiāt. ⁊ itemqꝫ temptantᵉ ne superbiant. Unde beatus bernᵘ. in quadā auctoritate ꝓmemorat ita dicens. Deuotus quisqꝫ nonnūqꝫ amarius deplorat dulcedinem amissam qꝫ prius fleuerat admissam peccatoꝝ amaritudinem. ⁊ hoc tamdiu facit donec deo miserāte ꝓsolatio redit. quā redeunte denuo cognoscit eam quam passus est temptatōem. pbatōem fuisse ad eruditōem non ad destructōem. Unde cognito suo de temptatōne pfectu. non tm̄ non refugit sed etiā temptari appetit. Crebris itaqꝫ hmōi vicissitudinib⁹ inter gratie visitatōem ⁊ tēptationis pbatiōem in scala virtutis pficiens fauente vtriqꝫ visitatōe ne deficiat temptatione. ne superbiat tandē tali exercitio. mundato oculo interiori statim adest lux. cui fideliter inhere cupiens sed corpe pressus non ualens ad seipsum nolēs volensqꝫ resilit. Gustato tm̄ aliquotiens qꝫ suauis ē dominus ad sua etiam cū redierit in cordis palato saporem retinet. quo fit vt iam ipsum non ipsius bona quecunqꝫ desideret. hec bernᵘ. ¶ Et sciendū q nihil in filijs gratie ⁊ in aīma bo sanctis tantū deo placet. quantū diligēs ⁊ cauta internaꝝ visitationū obseruātia. Qñ enim venit ⁊ recedit periculosissime ignoraᵗ. Unde dicit beatus ber. Cum spūs sancti dispensatorie vicissitudines vigilantissime non obseruantur. tunc fit vt nec absentem desideres nec pñtem glorifices. nēpe qui id circo recedit vt auidius quaraᵗ. quo nam modo abesse nesciᵗ requiritur. ⁊ qui diligenter ad hoc redit vt ꝓsoleᵗ. qualiter digne ꝑ maiestate sua recipitur. si nec adesse sentiᵗ. Unde vigiles simus ⁊ solliciti circa gratias visitationis q̄ mira suauitate diuine sue artis incessanter actitat spūs sanctus in corde nostro. nunqꝫ sine vigilantia nostre ꝓscientie gratia recedat vel veniat. Und̄ dominus dt. vigilate. qꝫ nescitis qua hora dñs vester venturus sit. Sens enim que grām visitationis non obseruauerit. ingrata visitatione. nunqꝫ ergo inueniat nos gra imparatos. sed sp vultus suspensos ⁊ expansos nostri cord̄ put facultas vnicuiqꝫ nostruꝫ suppetit ad dñi aduentum habeamus. hec bernᵘ

¶ Sed ⁊ hoc notandū diligēter q spūales viri non possunt semper in vno statu pmanere. vtestaᵗ idem beatus bernᵘ. super canti. sic dicens. Uide illum qui in spū ambulat nequaqꝫ permanere in vno statu. nec eadem semper facilitate pficere. ⁊ q non sit in hoc

via eius sed quemadmodū spūs eius moderator dispensat. put vult nūc segnius. nunc alacrius. q̄ retro sunt obliuisci ⁊ ad anteriora se extendere. Ergo cū te accidia vel tedio affici sentis. noli ꝓterea diffidere vel desistere a studio spūali sed iuuantis require manū dicens. Trahe me post te trahi te obsecrans sponse exēplo donec denuo suscitante grā factus ꝓnior alacriorq̄ curras viam mandatoꝝ dei Vñ q̄diu ad est gratia delectare in ea. nec te existimes donū dei iure hereditario possidere. ita videlicet vt sis securus de eo. q̄si nunq̄ ꝑdere possis. ne forte cū subito traxerit manū ⁊ subtraxerit donum tu animo cidas ⁊ tristior fias q̄ oporteat Curabis igit̄ fm consiliū sapientis vt in die bonoꝝ non immemor sis malorū. atq̄ in die malo nō īmemor sis bonorum Ergo in die virtutis tue noli esse securus sed clama ad dñm cū ꝓpheta ⁊ dic. Cū defecerit virtus mea ne derelī quas me porro in tpe temptationis cōsolare ⁊ dic cū sponsa trahe me post te. Sic te deseret spes in tpe malo nec in bona ꝓuidentia deerit. Eriscq̄ inter ꝓspera ⁊ aduersa mutabiliū temporū rerum quandā eternitatis ymaginē vtiq̄ hanc immobilē ⁊ incōcussam. cōstātis em̄ equalitatē. benedicens dñm in omni tpe. hec ver̄. ✠ Sciendū etiā q̄ spūalis dei aduēt⁹ in aīam est triplex. occultus. dubius ⁊ manifestus ¶Primus aduentus dei occultus est. cū in cordibꝫ eoꝝ qui pctā mortalia non cōmittunt deus ꝑ suam gratiā inhabitat. qui ꝓpter hoc occultus est q̄r in suis affectibꝫ nō sentit. Vñ apls ad ephe. ōt xpm habitare ꝑ fidē in cordibꝫ vestris. Fides aūt catholica hec est vt qui cūq̄ puritatē suā cōseruauerit ⁊ mortalia pctā non cōmiserit. licet in magnis se nondum exercitauerit. tñ in illoꝝ cordibꝫ dicimus esse deū. De hoc occulto aduentu ait in ps. Vestigia tua non cognoscēt. Secundus aduentus dubius est. cū mutationes nouaꝝ affectionum in nobis cognoscimus ⁊ sentimus ꝑ quas peccatū qđ prius placuit ⁊ delectabat nūc ꝑ amaram penitentiam displicet. ⁊ non delectat. vera em̄ cōpūctio certissimū signū est diuine remissionis. cuius spūs licet dulcis sit sicut ait in libro sapie Omnq̄ dulcis est spiritus tuus in nobis. nihil tñ qđ amaꝝ est in eadem pūctione sentit. hic ergo aduēt⁹ conuenienter dubius est id est primo notus ⁊ prim ignotus. notus ex mutatione sentit. ignotus q̄r ex sui penitentia pene deuotionis q̄dam acriter cognoscit ⁊ grinam impressionem facit in anima amaritudinem videlicet cū ipse sit dulcis. Et notandum ꝙ hmōi aduentus dubius erit. ex accipientis inhabilitate. q̄r cuꝫ multoꝝ maloꝝ sibi ꝓscius atq̄ reus non potest spiritum sanctum aliter accipere q̄ iratū ⁊ arguentem licet suam naturalem dulcedinem non amittat. illa em̄ amaritudo non ex remissa amaritudine sed ex infectōne recipientis. sicut cū quis nobilem potū ⁊ dulcem accipit. quez ex infectis faucibꝫ felleum iudicat ⁊ amarū. De hoc spiritusancto ait. Ille arguet mundum id est mundanū hoīem de peccato Letcius aduentus est manifestus. quē dominus cū sanctis viris ⁊ amicis bene purgatis ac virtutibꝫ ornatis in euidē tibꝫ ⁊ manifestis gratijs operatur. vt hāc grām recipiētes de dubijs ⁊ occultis. ⁊ añ grāz penitus ignorantes manifestissime noscant. de hac ait ps. Incerta ⁊ occulta sapientie tue manifestasti mihi. ✠ Igit̄ per predicta colligere possumus ꝙ omnis qui est in statu gratie. hoc est sine peccato mortali habet gratiam aut occultam aut ma

nifestam. hoc est habet gratiam habitu
alem vel actualem. Sicut enim ihesus
primum natus pannis est involutus.
sic primū spūaliter natus in nobis ha
bet quasi pannis quodammō involu
tus. Tunc enim deum in presepio cor
dis nostri habemus involutū. quando
per fidē habitat in nobis. ⁊ nulla ad
huc incalescente deuotōe sentit. Cum
aūt homo bonis operib⁹ ⁊ virtutibus
diu exercitatus fuerit. interduz sentit
in corde suo velemēte ignem carita
tis quem alīs vicibus nequaq̄ sentit
tunc dr habitare in cordibo nostris nō
solum per fidem involutus. sed p sen
sibilem grām quasi quodammō denu
datus. De hac duplici in hoīe gratia
occulta ⁊ manifesta dr beatus bernā. De
us ⁊ si iustis non defit ad merituz. ple
tumq̄ tñ abest ad solaciū. illud vtili⁹.
istud iocundius. Habet ita q̄ ⁊ latet.
dū sensum cordis minime tangit. illa
suauitas habita seruat. hec bernā. De
bet ergo quilibet religiosus se in statu
gratie ꝓseruare ab omni peccato mor
tali abstinendo. etiam a venialib⁹ put
possibile est ꝓtinendo. vt gratiam non
solum habitualem. vez etiam actualez
ab ipso dño tempe suo cōsequi valeat
ad suam ꝓsolatōem. q⁹ misericors de⁹
us nequaq̄ deserit se timentes ⁊ in p̄
ceptis suis ambulantes. sz tempore ⁊
loco ꝓsolat eos. aut affectū deuotōis
aut grām ꝓpunctionis illis infundēdo
Qui vero per hmōi dona fic ꝓsolantur
debent esse grati dominoq̄ p acceptis
beneficijs suor⁹ donor⁹ reddere gratiaz
actiones. vt ex hoc postmodū maiorē
gratiaz ab ipso percipe mereant. De
hoc beatus bernā. ita dr Felix qui ad fin
gula dona gratie redit ad eum. in quo
est plenitudo gratiaz. cui dum p acce
ptis nos ingratos non exhibemus. lo
cum in nobis facimus gratie vt maio
rem adhuc percipe mereamur. B
Omnino enim sola ingratitudo a pfe
ctu ꝓuersionis impedit. dum quodam
mō amissum reputat dator q̄d ingra
tus accepit. Cauet sibi de cetero ne tā
to plura pdat. quanto plura daret in
grato. hec bernā. Ecce quō ingratitudo
tollit gratiam ab hoīe Debemus ergo
sp gratias agere omnipotenti deo p be
neficijs nobis ab ipso ꝓcessis. vt bene
ficia potiora gratiaz ⁊ spūalium dono
rum ab eo ꝓsequi mereamur.

Filius.

Accepta informatōne de dei gra
tia que per spūm sanctum menti
bus fidelium infundunt. nunc de cari
tate quam idem spūssanctus in cordi
bus religiosoz ac deuotoz hoīm ope
rat cupio edoceri.

Ca. VII. Pater C

De charitate su

per qua petis informari. scire
debes q̄ caritas put diffinit in. iij. lib.
sententiaz. est dilectio qua diligit dās
ꝓpter se. ⁊ ꝓximus ꝓpter deum in deo
Scōm vero augu. caritas est virtus q̄
videre deum ⁊ eo perfrui desideram⁹.
Hec autem nobilissima virtus carita
tis per donum sancti spūs infunditur
cordib⁹ fidelium vt possint deum dili
gere ⁊ amare. Testat hoc beatus augu.
in libro de verbis domini dicens Mag
na est misericordia dei nostri. dedit ei
dona hominibus. inter que dona spūs
sanctus donum quippe dat equale sibi
quia donum eius est spūssanctus. Tri
nus deus tota trinitas pater ⁊ filius ⁊
spūssanctus. Quid prestitit enim no
bis spūssanctus audi apostolum. Cari
tas dei diffusa est in cordibus nostris.
Et ne putaret quisq̄ a se sibi esse q̄ di
ligit deum. continuo addidit. per spi
ritum sanctum qui datus est nobis Ut

ergo ames deum habitet in te deus & amet se de te. i. ad amorē suum te moueat. accendat te. illuminet te. & exciter te. hec augu. Unde spūs sanctum ille habere dinoscitur. qui deum amat. Quod idem beatus augu. affirmat sic dicens. Restat vt intelligamus spiritum sanctum habere illū. qui diligit & habēdo mereri vt plus habeat. & plus habendo diligat. hec augu. ¶ Et notandum q̄ amor dilectio & caritas in sacra scriptura frequenter p eodem accipiunt. vt dr dyonisius in libro de diuinis nominib⁹ vbi sic ait. Cōmunicet & vniformiter vtendum est in diuinis nomine amoris & nomine dilectionis siue etiam caritatis. Sed considerandum q̄ affectus siue amor anime rectus est dr caritas. si prauus dr cupiditas. Unde dr beatus augustī. Spes anime amor est. qui si pranus est dr cupiditas vel libido si rectus est dicit caritas. hec augu. Amore namq̄ mouet anima quasi ad locuz quo tendit id est ad delectationem bonā vel malaz quo se peruenisse letat. sed quanto magis cupiditas de corde hoīs elimatur. tāto maior caritas acquirit. De istis motibus anime sic dicit beatus augu. Caritatē motum aīe esse ad fruendum deo p̄pter ipsum & se atq̄ proximo p̄pter deum. Cupiditatem aūt motuz animae ad fruendum se & primo & quolibet corpe non p̄pter deū. quanto autez magis regnum cupiditatis destruitur tanto magis regnū caritatis elevatur. naz caritatis venenū est species adipiscendo⁹ & retinendo⁹ tpaliū. nutrimētuz eius est diminutio cupiditatis perfecta nulla cupiditas. Quisquis ergo eam nutrire vult instet minuendis cupiditatib⁹. pfecta enim caritas nec cupiditatem seculi nec timorē habet p quas duas ianuas intrat inimicus & regnat. sz premio timore dei & amore pellendus est. hec aug. ¶ Item de hac caritate & cupiditate & q̄ rebus terrenis vtendū est vel fit ad necessitatem & non fruendum. idē beatus augustīnus probat dicens. Amor turpis cupiditas dr. quo animus seipso inferiora insectat. Amor bonus caritas vel dilectio dr. q̄cquid amaueris aut hec est qd̄ tu aut inferius est te. aut superius est te. Si inferius ē te qd̄ amas. ad vtendū ama. ad tractādū ama. ad fruendū ama. non ad diligendū ama. verbi gra Auruz amas noli te alligare auro. deus posunt sub te aup. Amorē iste est ordinendus ad vsum. assumēda sunt ista. nō eis vinculo amoris quasi glutino est adherendū. hec aug. Et notanduz q̄ quilibet peccator longe est a deo. vt dr beatus aug. sup ps non loco sed dissimilitudīe q̄d est dissimilitudine mala vita. malis moribus. si em bonis moribus appropinquat deo malis moribus recedit a deo Unusq̄ idēq̄ homo corpe stans vno loco & amādo deū accedit ad deū & amādo imq̄tatē recedit a deo. nusq̄ pedes mouet & tñ pt accedere & recedere. pedes em nō in hoc iuuere & recedere affectus nri sunt. put q̄sq̄ habuerit ira accedit & recedit a deo. sz cū omnīū bonoz radix sit caritas. & oīm malorz cupiditas necē est. vt vna destruatur siue extirpet & alia plantetur. q̄si mul ambe esse non possunt. q̄ nisi vna radicitus euulsa fuerit. alia plantari non potest. sine causa aliquis conatur incidere si radicem non prendat euellere. hec augustī Unde dr crisostō. Ille odit & abhorret celestia. cuius dilectio spargit ad mundana. Ei nāq̄ qui vile estimauerit oē qd̄ salutis fuerit graue & insipidū apparebit. hec crisī. Opz g̃ vt ille mūdi amorē ponat q̄ dei amore iplere desiderat Ui

aug. Si bñtat in te amor mundi nō est quo intret amor dei. vases sed plenū est qđ habes qđ recipias quod non habes. funde amorē seculi vt implearis amore dei. nam amor dei ⁊ mundi pariter in vno corpore habitare non pñt Cepisti deum diligere. incipit in te deus habitare. Quantum in te crescit amor dei. tantū crescit ipsa pulcritudo caritatis que anime pulchritudo est.

Quisquis etiā pretendit habere se dei caritatē sine dei adiutorio. quid aliđ cōtendit nisi habere deū posse sine đo. hec aug. Necesse ergo ēt vt ait hugo de sancto victore vt homo qui a carnalibꝫ ad spūalia quertit prius his omnibꝫ quibus animo per affectū inhęserat auellatur Tunc siquidē libere se spūalibus p amorem conglutinat. cū de terrenis affectibꝫ. nihil supest qđ eius mentem in desideria aliena quertat. Itaq; tps studendi est vt prius mentez a desideriis homo terrenis auellat. postea tempus psuendi vt anima per amorē spūalem eternis ⁊ pmanentibꝫ bonis inhęrere incipiat. Sic quippe psuunt humana ⁊ diuina in vnū. vt que duo fuerunt p naturā. fiant vnum per grām. Cōpunctio siquidē acus est ⁊ dilectio filum ⁊ facit viam acus ⁊ perforat. vtrūq; ptinear. hec hug. Et sciendū vt ōt beatus augu. p recedere ab illo simplici ⁊ singulari bono hoc est a đo ⁊ in istas voluptates ac amorē seculi. corruptōnesq; terrenas accedere fornicari est a dño. Ergo amandus est đs sup omnia. ⁊ p amore eius ita vt si fieri potest nosmet ipsos obliuiscamur. hec aug. Hinc est q homo toto affectu non potest suā dilectōem dirigere in deum. q animus eius dum per res varias ⁊ trāsitorias occupat. ac per amorē inordinatū implicat. minus ab illis ad diligendum deū seu ad celestia efficit. De hoc beAugu. quasi plangendo in libro solilo quioꝫ sic ait. O lux mentis. o lucens veritas. o beata veitas. que illuminas omnem hominē venientē in hunc mūdū. venientē quidē. sed non diligentē q; qui diligit eū inimicus dei pstituit. Expelle tenebras de super faciē abyssimentis mee vt videat te intelligendo. vt cognoscat te pprehendendo. vt diligat te cognoscendo. Quisquis enī cognoscit te diligit te. obliuiscit se. amat te plusq; se. relinquit se. venit ad te. vt gaudeat de te. Hinc est ergo dñe q nō diligo quantū debeo q; nō plene agnosco te. Et q; pauꝫ te cognosco. paruꝫ te diligo. pauꝫ gaudeo. ſz a te vero interiori gaudeo. p exteriora recedo. ⁊ dum te solo careo adulterias amicicias in his exterioribꝫ quero. ⁊ sic miser ego cor meum qđ tibi soli debui toto amore toto q affectu impendere. vanis deditus. ⁊ vanus effectus sum dū vanitatez dilexi. Hinc est etiam domine q in te non gaudeo. ⁊ ideo tibi non adhęreo. quia ego in exterioribꝫ. tu in interiori bus. ego in temporalibꝫ. tu in spūalibus. ego in transitorijs animo diffusor. cogitatione versor. locutione implicor ⁊ tu domine in eternis habitas ego in terris. tu diligis alta. ego infima. tu celestia. ego terrena. ⁊ qñ poterunt hec oīa quenire. miser ego fuz quō poterit obliquitas mea tue rectitudini adequari. hec aug. Unđ quilibet homo devotus debet quantū prevalet domino auxiliante cor suū ab amore creature ⁊ rez transeuntiuz excutere. ⁊ p dilectōnem suo cōditori adhęrere. ne amando creaturā amittat suū ⁊ omniū creatorē. ⁊ sic efficiat adulter. nam anima de serto creatore ⁊ amans creaturā adultera est Unde ⁊ amando creatorē in creatura ⁊ non creaturā beatus Augusti. hortat sic dicens. Disce amare

in creatura creatorem ⁊ in factura factorē. ne teneat te qđ ab illo factū est. ⁊ amittas eum a quo ⁊ ipa facta es. relinque oēs amores. pulcrior est ipse. qui fecit celum ⁊ terrā. Euelle igit cor tuū ab amore creature. vt inhereas creatori. si aūt deseris eum qui te fecit ⁊ amas illa que facit adulter es. Alia enim deserto creatore amans creaturā adultera est. illius eī amore nihil castius. nihil delectabilius est. illo deserto hanc amplectendo immunda efficeris. O aia vt illius amplexu digna sis dimitte ista. ⁊ illi inhrere stude gratis. noli diligere deū ꝓpter premiū sed gratis cole deū ⁊ ipsum accipies. Quicquid eī aliud deserit minus est q̄ ipe Adhrēs aūt deo aia incipit habere securitatez ⁊ libertatem nec pauores sustinet nec timores Hec aug. ¶ Et scōm beatum hern. Amor extrinsecus cor nostrū nō occupet q̄ nō pōt omisceri veravanis .eternа caducis. spūalia corpalibꝫ. summa ymis. Hñ ⁊ ōt beatus augu. Boni adhuc vtunt mūdo. vt fruant deo. mali aūt fruunt mūdo. vti nolūt deo. Ergo aia deuota cū diuino igne hoc est caritate accensa fuerit. cuncta que in terra sunt despicit ⁊ soli deo intendit. Unđ crisо. Aia cū ignita fuerit igne diuino ad nihilum eoꝝ que in terra sunt de reliquo inspicit. nec ad gloriā nec ad verecundiā sed ad vnaz solā que detinet eam flammā. hec crisost. ¶ Ubi ꝺfiderandū ꝙ aia sine amore non pōt esse. aut eī ꝺcupiscit terrena aut diligit celestia Quod affirmat quedā glosa. ita dicens ꝙ hec verba Qualiscūq; amor sit. vacare nō pt nam si terrenus est. animum ad ꝺcupiscenduz terrena inclinat Si vo celestis est. ad celestia subleuat. ⁊ ad eterna inflammat. alligata eī aia terreno amori viscū habet in pennis volare non potest. sed amor sanctus ab hoc visco solutam ad surrectionē gloriā leuat in ihrlm celestem. hec glo. Nam ſm beatū augu. Aia media inter deū ⁊ creaturas posita ꝺuersione ad deū illuminat. meliorat. pficit. cōuersione ad creaturas obtenebrat deteriorat ⁊ corrūpit. Quia vt ōt beatus gre. Illi q̄ bona tpalia appetunt veluti in nihilum rediguntur. qđ dum manē tem dei essentiam deserunt. diligētes transitoria quasi a domino esse tendūt Hec gregorius. Et vt dicit beatus augustinus Sicut vita corporis anima est. ita vita anime deus ē. sicut corpus expirat cum animam emittit. ita expirat anima cum deum amittit. deus amissus mors anime. aia amissa mors corporis. Et licet corpus nostrum possit mori tū idipsum quo diligimus. s. anima mori non potest. misi dum nō diligit deū cui mors est non diligere deū quod nihil est aliud q̄ ei aliquid diligendo atq; obsequendo preponere. hec augu. ¶ Et notandum ꝙ inter amorem mūdi ⁊ dei hec est differentia nam amor mundi in principio dulcis esse videt sed finem habet amarum sic econuerso amor dei incipit ab amaritudine ⁊ vltima eius sunt plena dulcedine. que affirmat hugo ita dicēs Inter amorem dei ⁊ mundi hec est differētia. ꝙ amor mūdi in principio dulcis esse videt. sed finē habet amaz. Amor vero dei ab amaritudine incipit. sz vltima eius sunt dulcedīe plena. Quod ostendit dominus in euangelio dicēs Omnis homo primo bonū vinum ponit. qđ in sua delectatione falsam quādam dulcedinem sentit. sed postq̄ ferūor mali desiderij mentē inebriauerit. tunc qđ deterius est ꝓpinat qđ spina cōscientie supuenīēs mentē quā prius flere delectabat grauiter cruciat. sz spon

sus noster postremo bonum vinū porrigit. dū mētem quā dulcedine sui amoris replere disponit. quadam prius tribulatōe in ꝓpunctōe amaricari finit. vt post gustū amaritudinis auidius bibat suauissimū poculū caritatis. qz in de peccatoz ꝙ pnitens de mia dei fiduciam habere incipit. ꝙ post longa meroz istedia sancti spūs ꝓsolatōe coz sum relevari sentit. hec hugo. ¶ Sciendum etiam ꝙ cure ꝙ solicitudines impediunt feruorē caritatis. teste beato bernō. qui ait. Fons vite est caritas. nec viuere amiā dixerim que de illo non hauserit. haurire potest qm̄ nisi prius adhereat ipsi fonti qui caritas est que deus est. viuere non pt. Prius igit deo adhereat qui deū amat. in quo esm minus amat absens. pfecto est. In eo aūt minus deū amare ꝓincit. qui carnis adhuc necessitatib occupatur Et quid hec nisi a deo quedam absentatio. ꝙ absentatō quid nisi peregrinatio. ꝙ pegrinamur ergo a dño ꝙ in coz pore pegrinamur. cum nimiz ꝙ intentio pcedit erumnis. ꝙ caritas curis fatigat. hec bernō. Sed ꝙ hoc notandū vt dt beatus ilxro. difficile est aiaz non amare. ꝙ necesse est vt in quoscunqz mens nostra trahat. affectus deum amet. Ergo carnis amoz spūs amore superet. desideriū desiderio restringatur. quicquid minuit ibi. hic crescat. hec ilxro. Et beatus bernō. Sit suauis ꝙ dulcis affectui tuo dñs ilxsus ꝓtra malas vriqz dulcis vite carnales illecebras. ꝙ vincat dulcedo dulcedinē quē admodū clauus clauū expellit. quia sicut moz violēter sepat aīam a corpe ita dilectio dei violenter segregat hoīem a mundo ꝙ a carnali amore. Nec bernō. Quicunqz erno minimā guttam sine gustauerit caritatis. iā ei desipit oīs dulcedo trāsitoria ꝙ sola dulcescit suauitas caritasqz diuina. Qui ergo vt dt bēa. aug. deū desiderat hīc in coz de suo vt amorē suum. oz vt ab oīb rebus terrenis honoribz ꝙ amicis se segregeꝙ ꝑ dñs de oīb que in deo cū deo ꝙ ꝓpter deū sunt diligi. hec aug. Idcirco iuxta dictū leonis pape. Sapiētes aīe quevnū timere. vnū diligere. vnū sperare didicerunt. mortificatis cupiditatib ꝙ crucifixis corpe sensib voluntatē dei sibi prefecerunt ꝙ pre dei amore se nō amant. Cūqz audiunt sibi dimitus dici. post ꝓcupīas tuas nō eas ꝙ a voluntate tua auertere. diuidūt affectus suos ꝙ legē mentis a corpis lege discernūt vt ex quadā se pte sibi denegent pdentes se in his q̄ cupiūt carnal'r. ꝙ inuenientes se in his q̄ spūaliter ꝓcupiscunt. hec leo. ¶ Scien dū etiā put dt hug. ꝙ flāma libidinis est amor carnis. ꝙ eos quos accendit ꝓsumit. Amor vero sapīe lumen hz. sz ꝓsumptōem non hz. Et si accendit frigidos ardentes facit nō tñ ꝓburit. Vñ quilibet pctōr q̄uis ꝓpter culpā pecca ti nimis in corde suo infrigidatus fuerit nō desper. sed per pñiam ꝓuertatur ad dñm ꝙ calorē caritatis xp̄i in se ꝓtinus reformabit. De hoc alexander sic dt. Nemo desperet hoīm. Quantumcunqz esm qui ob culpā frigidus fuerit. dū tñ ꝓuertit caritate xp̄i validius inflāmescit. Et cassiodorus Cū mens a culpa lota fuerit ac xp̄o applicuerit. scintillas caritatis xp̄i in se ꝓtinus reformabit. Considerandum itaqz vt dt hugo ꝙ omnis suauitas. iocunditas. omnis potentia. omnis opulentia creaturaz afficere coz humanum possunt satiare non pñt. Unde beatus ber. Ad ymaginem quippe dei facta est aīa rōnalis. ceteris omnib occupari potest satiari non potest. Capacem dei quicquid minus est deo non implebit. Vñ

est q̄ naturali quidem desiderio summum quiuis ꝓbat appetere bonū intellectū nisi adepto eo nō est requiem habiturus. hec bernā. Ihū dicebat beatus ansel. Omnis creatura que deus non est mihi inopia est. idcirco sancti viri postposito amore transeūtium rerum ⁊ oīm que in mūdo sunt vel qđ carnaliter delectare ꝑt se potius ꝓtuleruntad amandum deum ⁊ ea que spūalia sunt diligentes quendā cibum quendā amplexum quendam lucē spūalem ⁊ quēdam odorē interioris sui hominis vbi veraz requiē inuenire ⁊ assequi possent Detali amore beatus aug. in libro ꝓfessionū fic ait. Quid amo deus meus cū te amo. nō amo spēm corporis. nec decus tpis. nec candorē lucis. istius amicum oculis. non dulces melodias suauiū cantilenaz non florum ⁊ vnguētorum ⁊ aromatū suaue olencia. nō manna ⁊ mella. nō mēbra acceptabilia carnis amplexibꝫ. nō hec amo cū amo deū meum sed qđ amo quādam lucē quandam vocē. quendā odorem. quendā cibum quendam amplexum interioris hominis mei vbi fulget aīe mee quod nō capit locus. vbi sonat qđ nō rapit tempus. vbi olet qđ nō spargit flatus vbi sapit qđ nō minuit edacitas. vbi hęret qđ non euellit sacietas hoc est qđ amo. hec augu. Ecce qūo spūales viri non temporalia ⁊ exteriora sed potius spūalia ⁊ interioza bona diligunt.

Filius.

Qpio etiam aliqua scire de effectibꝫ caritatis Et quid possit homīnē ꝓmouere ad dilectionem dei.

Ca. VIII. Pater I.

Ad excitādum dilectionem ⁊ augmentandā in nobis mihil ita valet sicut frequens ꝓsideratio beneficiorum eius. Testat hoc beatus aug. qui sic dt. Ad dei dilectionem in nobis excitandam. nutriēdam ⁊ augmentandam mihil ita valet sicut beneficiorum eius frequens ⁊ diligens ꝓsideratio. hec augu. De quibꝫ beneficijs dei idem ꝓmemorat dicens in persona cuiuslibet religiosi. O anima mea si cogitare potes q̄ ⁊ quot qualles in comparatione tui abiecti sunt. qui gratiam que data est tibi consequi nonvalebant. audisti certe ab initio vsq̄ nunc q̄z multe generationes hominum transierunt. que omnes sine cognitione dei ⁊ precio sui sanguinis in interitum eternum dilapse sunt omnibꝫ illis redemptor tuus. amator tuus te pretulit. quando tibi gratiaz largitus est. quam nullus illorum percipere meruit. tu sola pre illis electa es ⁊ quare id in te factum sit nulla preter amatoris tui caritatem causam poteris assignare. nec aliquid habes nisi q̄ saluum me fecit quomiaz voluit me. Nunquid fortior. ditior. nobilior. aut virtuosior omnibus illis fuisti. que gratiam electionis ⁊ familiaritatis pre omnibus meruisti. O quot fortiores. virtuosiores ⁊ nobiliores ibi fuerunt ⁊ tamen vniuersi abiecti perierint. hec augustinus. Non solum autem beneficia dei sunt recolenda sed etiam peccata prius commissa per contritionez sunt ad memoriam revocanda. ⁊ quomodo ꝑ misericordiam dei absoluti sumus ⁊ pro tanto beneficio feruentior fit vnusquisq̄ ad deum intime diligendum. Et hoc faciebat beatus augustinus cū fic in libro de confessionum dicebat. Recordari volo transactas feditates meas ⁊ carnales corruptiones anime mee non q̄ eas amem. sed vt amem. te deus meus amore amoris tui facio illud recolēs vias meas neq̄ssimas in

amaritudine cogitatõis mee vt tu dulcescas. dulcedo non fallax. dulcedo felix ⁊ secura colligens me a dispersione mea in qua frustatim discissus sum. dũ abyno te auersus sum in multa euanui Exarsi enim in adolescentia aliqñ ⁊ affici ausus sum vanis ⁊ umbrosis ⁊ putabuit spes mea ⁊ computrui coram oculis tuis placens mihi ⁊ placere cupiẽs oculis hoim. ⁊ quid erat qđ me delectãbat nisi amari ⁊ amare. sed non tenebatur modus ab animo vsq ad animũ. qua tenus est luminosus limes amicicie. sed exalabant nebule de limosa concupiscentia carnis ⁊ scatebra pubertatis. ⁊ obfuscabant cor meũ. vt non discerneretur serenitas dilectionis tue a caligine libidinis. cũ nihil blandius sit tua caritate. nec amat quicq salubrius q̃ illa pre cunctis formosa ⁊ luminosa veritas tua vbi requies certa repitur. tu enim es plenitudo ⁊ indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. quies apđ te valde ⁊ vita inperturbabilis. qui intrat in te intrat in gaudiũ dñi sui ⁊ nõ timebit se. sed habebit se optime in optimo Defluxi abs te ego ⁊ erraui deus meus nimis deuius a stabilitate. ⁊ factus sum regio egestatis. hec augusti. Perpendere debet quisq devotus miserationes dñi. quõ eum per suam grãm visitat ac consolat. ac si omniũ oblitus sibi soli intendat. Hanc pietatẽ dñi magnã beatus augu. circa se sentiebat cũ dicebat. Cuius dei miserationes circa me attendo. sic mihi videt si pbas est dicte q̃ amodo nihil agit deus nisi vt saluti mee puideat. ⁊ eum p me occupatũ video. quasi oim oblitus mihi solive lit vacare. hec augu. Item dt. O deus oĩs qui sic vnũquemq curas tanq̃ solus cures. ⁊ sic omnes tanq̃ singulos hec aug. Hec igit iam beneficia pmissa ⁊ alia quecunq fidelibus a deo exhibita dant materiã amandi ipsum deũ Unde etiã beatus aug. p hmõi beneficijs ad diligendũ deũ hortat sic dicẽs Diliges dñm deum tuũ qui peccatis tuis seruire fecit vnigenitũ suum. qui tibi determinauit angelos in ministerium tuũ. qui tibi dedit celũ cum syderibus. aerem cum volatilibus. terras cum animalibus ⁊ germinibus. aquam cuius piscibus. maiorem ergo eius caritati iniuriam facis si dona illius accipis ⁊ dilectionis vicissitudinẽ non rependis Aut ergo dona illius. si potes respue. vel si respuere non potes dilectõis vicissitudinẽ rependе. hec aug. ¶ De effectibus vero caritatis primo sciẽdum q̃ caritas non statim perfecta ẽ cũ nascit in hoĩ vel habet sed nascitur vt perficiat. deinde roborat. vltimo perficiatur. De hoc beatus aug. sup cano. iohannis sic dt. Nunquid mox vt nascit caritas perfecta imo vt perficiatur nascit. cum fuerit nata nutrit. cum fuerit nutrita roborat. cum fuerit roborata perficit. ⁊ cum ad perfectus venerit dicit cupio dissolui ⁊ esse cum christo. hec augu. De hac igit virtute videlicet caritate cum possessa fuerit generant alie virtutes. s. strennuitas mor executio bonor operũ ac ceterarũ virtutum. Unde dicit beatus aug. O felix amor ex quo nascit strennuitas mor. puritas affectionum. sublimitas intellectuum. sanctitas desiderior. claritas operum. fecunditas virtutum ⁊ dignitas meritor. hec augustinus. Caritas cum mentem hominis plene ceperit ad innumera bona eandẽ multifor miter accendit. Idẽ pbat beatus grex. moral. exponens illa verba q̃ multiplex sit lex eius sic dt. Bñ lex dei multiplex dr. q̃ nimirum cum vna eadẽq̃ sit caritas. si mentem plene ceperit. hanc ad innumera opa virtutũ multi-

formiter accendit Cuius nimiz legis multiplicitatez beatus paulus enume rat dicēs Caritas patiens est benigna est ⁊c. Patiens quippe caritas ē. quia illicita mala equanimiter tolerat vel portat. Benigna vero est. qz pro malis bona largiter ministrat. Non emulat. quia p hoc q in presenti mūdo nil ap petit. inuidere successibz terzenis nes cit. Non inflat qz cum premiū interne retributōis anxie desiderat. de bonis se exteriozibz non exaltat. Non agit ppe ram qz querit quo se in solū amorē dei et primi dilatat. ⁊ quicqd a rectitudi ne discrepat ignorat. Non est ambici osa qz quo ardēter intus ad sua satagit foris nullatenus aliena concupiscit. Nō querit que sua sunt. qz cūcta q hic tran sitoria possidet. velut aliena negligit. cum sibi nihil esse ppriuz nisi q secum permaneat agnoscit. Nō irritat. quia iniurijs lacessita ad nullos se vltionis sue motus excitat. dū p magnis labo ribz maiora post premia expectat. Nō cogitat malū. quia in amorē munditie mentē solidans dum oīe odiū radici tus eruit. versare nō finit in animo qō inquinat. Non gaudet sup iniquitate. quia sola dilectione erga oīes inbiat nec de perditōe aduersantium exultat Congaudet autē veritati quia vt se ce teros diligēs per hoc q rectuz in alijs conspicit. quasi de augmento pprij affec tus inhylarescit. Multiplex ergo ista lex dei ē que contra vniuscuiusq culpe ia culum quod perimēdam mētem impe dit instructōis sue munimine occurrit vt qz antiquus hostis varia circūfusi one nos obsidz. ipsa būc de nobis mlti pliciter expugnet Hec greg. Beatus eciam bernardus. verba apli iam me morata ⁊ quedā alia in tractatu de cari tate exponēdo prosequit sic dicēs So la caritas est. que iniurias nō rependit qz benigna est. quaz felicitas aliena nō cruciat. qz non emulat. quā conscia ma la non pungit. qz nō agit pperam. que in honore non extollit. qz non inflat. que in abiectione nō confundit qz nō est ambitiosa. quā cupiditas non coartat qz non querit que sua sunt. quā contume lie non prouocant qz non irritat. quam sinistre suspitiones non fedant. qz nō cogitat malū. quā aliena mala non le tificant qz non gaudet super iniquitate quam errores nō cecant qz congaudet ve ritati. quam psecutiones non frangūt qz oīa suffert. quam pfidia non indu rat. qz oīa credit. quam desperatio nō non absorbet qz oīa sperat. quam mor tis separatio non intercidit qz nunqz er cidit. Quid mirū si morte non vincit que fortis est vt mors imo fortius mor te. que ipsam quoqz mortem mori coe git in morte redemptoris O insuperabilis virtus caritatis. que ipsum quo qz insuperabilem superasti. ⁊ cui om nia subiecta sunt omnibz quodammo do subiecisti. dum victus amore dei factus est obprobrium hominuz. ⁊ ab iectio plebis. propter nimiam em̄ ca ritatem qua dilexit nos continere vl tra non potuit in ira sua misericordi as suas. quo dilectam animam inimi cis exponeret pro amicis suis. vt mor tis timorem pariter toleret ab amicis suis ⁊ vigorem ⁊ contra deum fortis fuit quantum magis aduersus homi nes prevalebit. hec bernardus Ubi no tandum q habentibus caritatem om nia cooperant illis in bonū. Teste beato augustino qui dr. Diligentibz deum oīa cooperantur in bonum. tales em̄ de us consolat̄ psperis ⁊ exercet aduersis. nam ppria ipor infirmitate exercetur humilitas afflictione patientia. contra dictione sapientia. odio benuolentia. hec aug. ¶ Caritas etiam magne

efficacie est. ipsa namq; est salus mor-
morz crimimis vita virtutū. cā merito
tum premiū perfector. De hac pspet
in li. de vita ptemplatiua sic ait. Cari
tas est wlūtas recta ab oībus terremis
ac pfitibz prsus auersa iuncta deo inse
parabiliter. q vnita igne quodammō
spūsancti a quo est q ad quem referf
incensa. inquinamenti oīs extranea.
corruptionis nescia. dine ptemplatio
nis auida. in omnibz sp inuicta. salus
mor. morz criminū. vita virtutū. vir
tus pugnantiū. palma victor. cā me
ritor bonor. premiū perfector sine q
nullus deo placuit. cū qua non potuit
aliquis peccare. fructuosa in penitenti
bus. gloriosa in pseuerantibz. leta in
pficientibz. victoriosa in martiribz.
opposa in omnibz oīno fidelibz. ex qua
quicquid est boni operis viget. hec p
ipse. Unāquamq; ergo aiam vt dr bu
go de scō victo. in qua caritas habitat
supbia nō inflat. inuidia nō deuastat.
ira non dissipat. tristicia mala non de
uorat. auaricia nō excecat. gula nō inflā
mat. luxuria non inquinat. sp munda
est. sp casta est. sp quieta est. sp leta est.
semp pacifica est. sp benigna est. semp
modesta. in aduersis secura. in pspis
tempata. mundū ptemnens. q deū di
ligens. omnia bona amando sua faci
ens. sua omnibz libenter impartiens.
non timens inopiaz. non magnopere
expetens habundantiā. In quo cari
tas dei est semp cogitat qñ ad deū per
ueniat. qñ mundū relinquat. qñ scāda
la euadat. qñ veram pacē inueniat. sp
ad desideratū cor suum bz in superna
eleuatum. Si qñ ambulat. si qñ sedet
si qñ agit. si qñ quiescit. quicquid ege
rit cor a deo non recedit. tacens deum
cogitat. loquens nīl preter deū aut qđ
ad amorem dei ptinet loqui desiderat
Alios ad caritatē colortando inflam-
mat. caritatem omnibz commendat.
qz dulcis amor dei. qz amarus. qz im-
purus sit amor huius seculi non solus
voce sed ope quoq; omnibz demōstrat
Deridet huius mūdi gloriam. sollici
tudinē arguit. qz stultū sit in his q trā
seunt fiduciā habere ostendit. miratur
cecitatē hoīm qui hec diligunt. mirat
quō iam dudum vniuersa hec transito
ria q caduca non omnes ptemnant.
Istis indicijs caritas se pdit. q cos in
quibz habitat non solum intrinsecus
voluntate. sed etiam foris pversatōne
discernit. hec hugo. Qui ergo vt dicit
basilius voluerit veram dilectōem pre
gustare. xpum discat suaviter amare.
qr xps amor est. Amor aūt sm dictus
hugonis. est dulcedo saporis intimi q
quanto feruentius quis amat tanto su
auius gustat. ❧ Et hoc notandū
vt dr beatus augu. qp sola dilectio dis
cernit inter filios dei q filios dyaboli.
Signent inquit se omnes signo sanc
te crucis. cantent omnes alla. baptizē
tur omnes. intrent eccīam. impleant
parietes basilicar. non discernunt fi
lij dei a filijs dyaboli nisi caritate. qui
habent caritatē nati sunt ex deo. Hec
aug. Nam vt dr crisf. Omnes species
iusticie quos habent serui dei in verita
te. pfit habere q serui dyaboli in simu
latione. Solam aūt caritatē spūsan
cti non pfit habere. Ideo hanc prima
tam spēm caritatis sibi seruauit spūs
sanctus. qr per nullius testimoniuz sic
cognoscit vbi sit spūsscūs sicut p grāz
caritatis. hec crisf. Sine ergo caritate
etiā nulla virtus. nec aliqđ exercitiuz
spūale homi pdesse potest. Ideoq;
vt dr beatus bernar. in tractatu suo de
caritate Solus amor est quem deus a
nobis exigit. etiam cum beneficijs ob
ruit. vel flagellis corripit. vel instruit.
vel mādatis astringit plenitudo legis

est caritas. ⁊ lege3 ꝺtinet ⁊ ꝓphetas ⁊ quicq̃d lege ꝺina indicit. vel interdicit ad solũ amorẽ reducit. Solue tribuũ amoris ⁊ ꝺño noueris satisfactũ Quid em̃ inquis nobis ꝓdest tanta in nostro victu pcitas in habitu vilitas. ⁊ disciplina iugis austeritas patenter accipe Quedã sunt caritatis obsequia placentia. si in caritate fiant ac fine caritate nihil ꝓsunt. hec est virtus. in qua nec minimum opus respuit fine qua nec maximũ acceptat nõ ꝓdicatã etiã si linguis fiat angelor. Non fides etiã si montes transferat nec elemosina etiam si omnes facultates meas in cibos pauper distribuã. nõ corpis afflictio etiã si tradaz corpus ita vt ardeat. nec missar. solẽnia q3 ante fratris reconciliationem munus phibet offerri. hec verñ. De hac eadẽ virtute p quendam sic ꝺr. bona opa qualiacũq3 sunt tanto magis meritoria sunt. quãto vicimus ex intimis caritatis visceribꝫ ꝓcedũt Ex quo ꝺtingit ꝙ aliquis in magno ⁊ arduo ope minus meret qñ ex minore caritate facit illud. q3 alter in modico ope qꝺ facit ex amore caritatis feruẽti. hec ille Ipsa etiã vt ꝺr beatus verñ. Vere dulcis ⁊ suauis est. que fessos aleuat. debiles roborat. mestos letificat. iugum demq3 veritatis facit suaue ⁊ onus leue. Caritas rectevt nos vinceret. prius deũ superauit. vulnerauit impassibilem ligauit. insupabilez traxit. incõmutabilem eternũ fecit mortalẽ. Nulla vo maior dilectio. nullus amor fincerior. nullus affectus ardẽtior. nulla caritas sanctior q3 ꝙ mortuus est ꝓ nobis innocẽs. nihil qꝺ in nobis amaret inueniens. hec aũt torũ vt dura corda nostra emolliret. ⁊ insensibiles ac emortuos affectus nostros q̃si excitando suscitaret. hec verñ. Dis ergo caritatẽ habens dei non repescit. q3 vt ꝺr beatus grego. in ome. Nunq3 est ociosus amor dei. opat em̃ magna si ẽ fivero opari rennuit. amor non est. ergo ꝓbatio dilectionis exhibitio est opis. hec grego. Dicit etiam de hoc beatus verñ. O bone ihesu amor tuus nõ est ociosus. qui te diligũt nõ repescũt memoria de te supmel dulcis. meditatio tua pluscq3 cibus suauis. loqui de te plurima refectio. cogitatõ de te pfecta ꝺsolatio. ad hec rere tibi vita eterna. hec verñ. Caritas etiam si cor hominis possederit ꝟm eundem verñ. Libertatẽ ꝺnat. timorẽ pellit. laborem non sentit. meritũ non intuet. premiũ non requirit. ⁊ tñ omnib plus viget. nullus error fic solicitat. nulla ꝑmia fic inuitat. hec verñ. Diligenda est ergo virtus caritatis. q3 vt ait basilius. Omnis qui ꝓssidet eã diues ẽ qua etiã quis caret pauper est. Et beatus augu. Caritas est dulcedo ⁊ salubre vinculũ mentium si ne qua diues pauper est. cuz qua pauper diues est. q3 dilectione dei nihil dulcius. hec us dulce verbũ sed dulcius factuz. hec augu. Quisquis etiã habet caritatẽ vt ꝺr beatus grego. in quadã ome. etiam alia dona pcipit. qui aũt eã nõ hz. etiã que percepisse videbat amittit. Et beatus aug. idem sentit dicens. Attende quanta est caritas. que si desit frustra habent cetera. si assit habent. adde caritatẽ ad oia ꝓficiunt. subtrahe caritatem ⁊ cetera nihil ꝓsunt Caritas ergo est vita virtutum. quã si abstuleris vix tutes illico moriunt. ❡ Unde omnium diuinarũ scripturar. plenitudo est ⁊ plenitudo legis est dilectio dei ⁊ primi. Si non vales oẽs paginas ꝓscrutari omnia secreta scripturarum penetrare. tene caritatẽ in qua pẽdent omnia. hec aug. ❡ Debemus ergo accedere ad deum creatorem nostr. nõ gressu pedum. sed moribus bonis

& sincera dilectione. vt presentiam ipsius in cordibus nostris habere & sentire valeamus ad nostram solatiõem. Unde ite& beatus augu. Ad deum qui vbiq; pñs est. vbi totus est. non pedibus licet ire sed moribus. mores aũt nostri non ex eo q; quisq; nouit. sed ex eo q; diligit dijudicari solent. nec faciũt bonos vel malos mores. nisi boni vel mali amores. Tanto aũt nobis melius est. quanto magis in illum imus. quo nihil est melius. imus vero nõ ambulando sed amando. quem tanto habemus potiorem. quanto eundẽ amo tẽ quo in eũ tẽdimus poterimus hẽ puriorẽ. hec au. Et raba. de eadem sic ait. Nihil terribilius est cũctis demonibus q; cum in dei dilectõe & desiderio estuamus Dicit etiã de hoc beatus ambrosius. Cum mens incendio caritatis xpi estuauerit. ab eo mox oĩs malignũ callliditas versutiaq; discedit. hec ambro. Beatus etiã grego. eandem rem cõmendando sic ait. Antiquus hostis castitatem in nobis si fine caritate fuerit non timet q; ipse carne non premitur vt dissoluat luxuria. abstinentiam non timet q; ipse cibo non vtit qui necessitate corporis non vrgetur. Distractiõem rei terrenaꝝ non timet. si eidẽ operi caritas desit. q; diuitiaꝝ subsidiis nec ipse eget. Valde autẽ in nobis caritatẽ veram. i. amorez humilẽ quẽ nobis vicissim impendimus timet. & nimis decordie inuidet. q; hanc nos teneamus in terra. quã ipse nolens teneat amisit in celo. hec grego. ℟ Et notandũ etiam q; amantibꝫ deum nullus labor est difficilis. non amantibꝫ vero omnis labor qui ad spũalem vitã pertinet grauis est. Unde vt bea. bernñ. Ubi amor est labor non est sed sapor. qñi amanti nihil est difficile. Et ite&. Labor meus vix est vnius horẽ & si pl? est non sentio pre amore. Dicit & beatus aug. Qui amat non laborat. omnis eñ labor non amantibꝫ grauis est. solus amor est qui nomen difficultatis erubescit. hec aug. Uñ amemus xpm vt labor spũalis non fit difficilis. Ad hoc hortat beatus ilxro. ita dicens Nihil amantibꝫ dur. nullus labor difficilis. amemus xpm & nos & facile videbitur omne difficile. breuia putabimus vniuersa que longa sunt & iaculo illius vulnerati dicemus hxu me q; incolatus meus prolongatus est. hec ilxro. Si quis ergo vt ite& vt beatus bernar. gustu caritatis inebriatus fuerit. ad omne opus bonũ hilarescit. Laborat & non lacescit. volet & non sentit. deridet & non aduertit. O iugũ amoris xpi q; dulciter capis. q; gloriose illaqueas. q; fortiter stringis. q; suauiter premis q; delectabiliter annexas. hec ber. Dicit etiã ad hoc beatus aug. Omnia grauia & immania facilia & pene nulla facit amor. hec ille. ℣ Qui ergo vt vt origenes pfecte diligit. nihil est qd̃ non toleret. Plura ergo nõ tolleramus certe ob hoc q; caritatẽ que omnia tolerat nõ habemus. q; si non ferimus aliqua patienter idcirco est q; caritas nobis que oĩa patit deest. In luctamine quoq; qd̃ est nobis aduersus demones eo freqñr cadimus nõ dubium quin ab hoc q; nõ est in nobis caritas illa que nunq; excidit. hec origeñ. Ideoq; vt ait bea. bernñ. Ult?ditor nẽ alto quidem filio sed salubri hoĩnem tribulationibꝫ exerceri. vt dũ defecerit homo & subuenerit deus deus ab hominem venere& & per?sequens adamet Et beatus greg. Erudet omnipotẽs deus ignẽ sue caritatis apparenter extinguere p aduersa. vt tam felici facta in terpellatõe validius quis accendat in dei dilectione & amore. hec gregorius

Item cōmendatione caritatis dr origenī. sup cañ. Nomē quippe caritatis tm extollit. vt etiam ipe deus caritas appellat. sicut dr iohannes Deus caritas est in quo ostendit q ipsum deum caritatē esse. In quo ergo caritas est q deus est nihil terrenū nihil materiale nihil corruptibile diligit. Contrariū namq est ei corruptibile aliquid diligere cū ipa sit fons incorruptionis. ipsa em sola est que habet immortalitatē Si quidē deus caritas est q inhabitat lucē inaccessibilē. quid aūt aliud immortalitas nisi vita eterna est quā daturum se promisit deus credentibus in ipsum solū vt deū q quē misit ihesum xpm filiū eius. Ergo in primis q añia hoc amabile q placitū dr esse deo. vt diligat quis dominū deū suū ex toto corde suo ex tota anima sua q ex totis viribs suis q deus caritas est q filius dei. Qui ex deo est caritas est sui simile aliquid requirit in nobis vt p caritatē que est in xpo ihesu qui est caritas vel in cognita quadam p caritatis nomē affinitate satiemur sicut q ille q iā piunctus erat eidē. cū dicebat quis nos sepabit a caritate xpi. hec origenī.

¶ Hoc etiā priuilegiū sola caritas habet vt deus dicat q sit. Non em dr deus humilitas est. deus pacientia est q̄. sed dr. ds caritas est. Unde sanctiviri totam substantiā suam tradide rūt q oēs delectatōes carnis ac oēs iocunditates inordinatas prempserunt vt hanc virtutem parent q eam possiderent. De hac nobilissima virtute caritatis sic inter cetera dr hugo. O caritas si scirem quantum valeres. precium apprehenderē me pro te. sed forte excedis angustias meas. nec inuenire potero precium tuum penes me. dabo tñ quod habeo q totum quod habeo tota domus mee substantia p te permuta bo. q cū totum dedero totum quasi nihil iam reputabo. oēs delectationes carnis mee omnes iocūditates cordis mei ppter te libenter impendere. vt te solam possidere valeam Tu sola mihi carior. tu sola vtilior. tu sola suauior. tu sola iocundior amplius delectaris habundantius facians tutius saluās felicius pseruans. O caritas nescio si forte maius sit te deus dicere an deū te superasse q̄ si maius est etiā hoc libenter q fiducialiter de te dicam deus caritas est nūquid parū est deum in se manentem habere q caritatem possidere. hoc priuilegiū sola habet caritas vt deus dicatur q sit. Non enim dicitur deus humilitas ē aut patientia q cū omnis virtus dei donum sit nullam preter solam caritatē hoc habet. vt non solum donum dei sed q deus dici possit. Reliqua igitur graciarum dona largit deus eciam his quos reprobat. solam autem caritatem quasi seipsum his tantum quos diligit in premium seruat Caritas igitur est fons xpius. de quo non communicat alienus q quicūq illam habet non iam alienus est a deo. Dec hugo. Et ideo dicit beatus bernardus cōcludendo Deus caritas est q̄d preciosius. Et qui manet in caritate in deo iocūdius Hanc ergo toto cordis desiderio pcupiscamus q diligēti studio requiramus vt inuenire ipsam q possidere valeamus ad nostram animarum salutem.

¶ Quomodo iter duodecim fructus ab apostolo enumeratos charitas primatum tenet q de eius multiplici virtute q ceteris per ordinem.

Capitulum .IX.

Sed nec hoc pretereundū est q̄ apl's ponit. xij. fructus spūs inter quos primatū tenz caritas. De quib fructib ipse dr ad Galath. v. Fructus aūt spūs est caritas. gaudium ⁊c. Circa ergo varietatem istoꝝ fructuum est notandū q̄ caritas inter ipsos precedit tanq̄ caput virtutuz. Unde dr beatus hiero. Quia dubium est inter fructus spūs habere dubuit primatū nisi caritas sine qua alie virtutes non reputanf virtutes esse. ⁊ ex qua nascunf omnia bona. Caritas ergo est primus. Lignū vero vite est ipsa vita spūalis que regnum dei per gratiam in se continet. iuxta illud Luc. xvij. Regnum dei intra vos est. Fructus autem caritatis multiplicem hz virtutē. maxime q̄ ipsa sanet omnem infirmitatem spūalem. Qui enim caritatem non habet huic non sapiunt virtutes. quasi infirmo. sed caritas est dispositō gustus spūalis. habenti enim caritatē sapiunt res put sapere debent. Est em caritas amor ordinatus quo preciosa habenf que vere preciosa sunt ⁊ diligūtur. vt sunt virtutes ⁊ res spūales. ⁊ vilia respuunf que vere vilia sunt. s. tē porralia ⁊ carnalia Nec ita q̄ virtus sanat languorem qui ꝓpter peccatuz anime est inflictus. Unde petrus in cano mi. sua. j. Caritas operit multitudinez peccatorū. Operire peccata est facere quasi nunq̄ peccata fuerunt. Nam vt dr beatus ber. Plene ⁊ misericorditer remittit deus. non damnat vlciscēdo. nec ꝓfundit imꝓperādo. nec minus amat imputando. sic fructus iste sanat omnes infirmitates spūales quasi nūq̄ fuissent ✠ Secundus fructus spūs est gaudium. qui est dulcissimus Eccl. xxx. Non est oblectamentū sup cordis gaudium. In trib aūt excedit gaudium cordis moduz carnalis gaudij. Primo in primitate. homo enim carnalis non sedet sp ad mensam corporalem. sed secura mens q̄si iuge conuiuium put dr puer. xv. Scdo in hoc q̄ gulosus multas hz amaritudines annexas gaudio suo. vt est afflictio ex dilatione diuitiaꝝ quas vehmenter appetit ⁊ defectū quem in eisque sibi apponunt inuenit. Unde dicit aug. Ubi cunq̄ caro querit refectionem inuenit defectionem. preterea excedit moduz in sumendo delectabilia. vnde ledit cō scientiam ⁊ corporis naturam. Tercō in hoc q̄ gaudiū cordis est tm̄ de magnis bonis ⁊ veris. Unde dr glo. sup illud verbum. fructus spūs est caritas. gaudiū. i. non est gaudendum de his q̄ indigna sunt gaudio. innuens gaudium spūale de his de quib est dignum gaudere. Et notandū q̄ gaudium spūale facit hominem de diabolo triūphare. Unde augu. Unica ratio vincendi inimicum est letitia spūalis. q̄ enim dyabolus videt in aliquo gaudiū spūale multū displicet ei. qz scit adesse deum. Unde. j. Reg. iiij. dixerunt philistei qui tenent figuram demonum. Demit dñs in castra. de nobis. non em̄ fuit tanta exultatio heri ⁊ nudiustercius

A Sequit de tercio fructu. scz de pace. quem ꝓstat preciosissimū ex hoc q̄ filius dei voluit eū ita freq̄ntare esse in ore suo. Unde ipse dr Johannis. xiiij Pacē relinquo vobis. pacē meam do vobis. Voluit etiam vt apli hunc fructum haberent in ore suo cū dixit Matth. xx. Intrantes domū primū dicite pax huic domui. Fructus iste. s. pacis hz triplicē virtutē. Primo filio dei assimilat. Matth. v. Beati pacifici. q̄m filij dei vocabunf. filij in q̄q̄ p imitatōz. Tale officiū hñt in terra q̄le filius dei pacificauit em̄ nos deo patri. Secūdo

fructus pacis locū prepat deo Uñ ps. In pace factus est locus eius. Stude ḡt tu fructū istū deo apponas pacē diligendo. ⁊ habebis deū adiuniū tuū. Ita paulus dt pacē habete ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscū. Tercius fructus pacis eternā pacē donat Ysaie Erit sabbatū ex sabbato. Qui enim in hac vita pacē diligunt ⁊ hñt. in futuro seculo eā possidebunt ineternū. Uñ ysaie. xxxij. Sedebit pplus meus in pulcritudine pacis in tabernaculis fiducie ⁊ in requie opulēta. ¶ Quartus fructus spūs est patia quo fructu nullus videt magis esse necārius in hac valle miserie. vbi inter tot mala sum? hic fructus fortis est cibus ⁊ duricia hz in cortice. ⁊ sub illa duricia latet magna dulcedo. qz deus tribulatos psolat in pñti. ipa etiaz tribulatio est via ad eternā dulcedinem. Uñ ad hebre. xij. Omnis disciplina in pñti videt quidem nō esse gaudū sed memoris. postea aūt fructū pacatissimū exercitatis reddet p eā iusticie. cuius fructus facit hoiez valde fortē. nam ,put dr ,puerbi. Melior est patiens viro forti ⁊ qui dñatur aio suo expugnatore vbiū. Sine dubio maior virtus est in patiendo mala q̄ in agendo fortia. ⁊ iō melior est patiens viro forti. Und ⁊ sene. dt magni aimi est iurias in summa patia pati ⁊ nobilior triūphus est ⁊ utilior victoria sup̄bius q̄ expugnatio vbiuz. qui em seipsum vincit nō solū vbē sed regnū celoz capit. Uñ math. xj. Regnuz celoz vim patit ⁊ violenti rapiūt illd. nā patiens literas hz patentes in euāgilio q regnuz celoz ipoz est. dicente Math. v. Beati qui psecutōem patiūtur ,pter iusticiā qm ipoz est regnū celoz. ¶ Quintus fructus spūs est longanimitas ⁊ ꝺsistit in sustinendo ⁊ expectando deū. Uñ ps Expecta dñm viriliter age. ꝺfortet cor tuū ⁊ sust. dñm Debemus em deum expectare ⁊ sustinere. qz non fallit sustinentes se. Und ps. Uniuersi qui te expectant. nō confundent. Non em derelinquit sperātes in se. ⁊ si nō accipit quis qđ petit. differt non aufert. Uñ dr beatus gregor. Nemo qui tardus audit a superna curia negligit. nā electis sepe negat qđ petunt. vt affrictione ⁊ expectatione ⁊ purgati digni sint illud accipere. habet aūt fructus iste triplicē vtutē primo in hoc q hoiem fidelem reddit deo. sc̄o quia namq longanimes deum in tribulatione non deserunt. ⁊ ideo merito audituri sunt a domino illud dulce verbū Uos estis qui pmansistis mecū in tentationib meis. ⁊ ego dispono vobis regnum. Secundo cum omnes virtutes mereant. hec vero virtus mercedē recipit. currunt alie ⁊ hec apprehendit Uñ. j. ad cloz. ix. Omnes quidez currunt sed vnus accipit brauium. s. longanimis. longanimitas em sive perseuerantia est singularis filia summi regis. qz hres regni celestis. Tercio congis. qz hres regni celestis. Tercio corona vite eterne augmentat. Unde ecclesiast. xj. Coniūgere deo ⁊ sustine. vt crescat in nouissimo vita tua. ¶ Sextus fructus spūs est bonitas ⁊ dr bonitas animi dulcedo fm glo. qui fructus p̄ciosus est. qz nō solum dulcis sed ipsa dulcedo que tanta est. q oēm amaritudinem huius mundi hominis dulcorat. Quid non illa dulcedo. que mortem quoq facit dulcissimā. vt patet in sanctis martiribus. qui mortem passi sunt pro domino. Et que aduersitas resistere potest vnctioni. quam spiritus sanctus operat in cordib. huius fructus figuram videt habere manna quod erat in archa testamenti cum virga aaron ⁊ tabulis. in virga intelligit̄ correctio. in tabulis discretio. in man

na dulcedo. que tria maxime debēt habere prelati. virgam vicz correctionis cum discretione tñ ⁊ dulcedine. vt eorum subditi eo melius possint ꝓficere in bonis moribꝫ ⁊ animaꝝ salute.

E Septimus est benignitas siue liberalitas. Istū fructum pz esse precio sum ex hoc. qz pertinet ad personas nobiles. Auaricia enim est seruilitz. sed largitas nobilium. Quanto autez aliquis benignioz ⁊ liberalioz. tanto nobilioz. vnde videmus solem ⁊ alia corpora celestia que sunt nobiliora liberaliter cōicare bona sua Hic aūt fructus quadruplicem hz virtutē. Prima est q facit hoīem amari. ⁊ intantuz efficax q inimicos facit amicos Unde ꝓuerbi. .xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitit da illi aquam bibere. prunas enim ꝯgregabis sup caput eius .i. accendes eum ad diligendū. Secūdo facit hoīem honorari. ꝓuerb. xxij. Uictoriam ⁊ honorē acquirit qui dat munera. Tercio deo assimilat. qui liberalissimus est. Ūñ iaco. j. Deus dat omnib affluenter ⁊ ñ imꝓperat Et sene. Qui dat beneficia deū imitaf. Specialiter nam q deum imitaf homo miseri cors. Quarto hoīem ad bonum finez perducit. Unde ihroni. Non memini me vidisse male mortuum qui liberalē ante duxit vitam F Octauus fructus spūs est mansuetudo qui ꝓciosus est ⁊ delicatus. Unde ps. Mansueti aūt hereditabunt terrā. in quo innuit preciositas vt ꝑ mansuetudīe terra ꝓmissionis habeaf. Iste aūt fructus habet tres virtutes. Prima est. qz ꝯfuat hoīem in statu virtutū. Eccī. x. Fili in mansuetudine ꝓserua animam tuam. Boīes immansueti sp. i. freqñr frangunf per impatientiā vel ire accēdunf. mansueti in statu virtutū ꝓseruanf. Scdo amorem ⁊ grām hoīm ꝓparat. Eccī. iij. Fili in mansuetudīe opera tua pfice. ⁊ super gloriam hoīm diligeris. Et de moyse dr eccliaſ. xlv. Dilectus a deo ⁊ hominib. Cuius cā tangif Nume. xij. vbi dr q moyses erat mitissimus hoīm qui morabatur i terra. Tercio eternā salutem tribuit. iuxta illud ps. Cū exurgeret in iudicium deus vt saluos faceret omnes mānsuetos terre. G Nonus fructus spūs est fides. quem pz esse preciosuz ex hoc q dñs talem fructum valde diligit. Eccī. j. Beneplacitum est deo fides ⁊ mansuetudo. Habet quoq idez fructus quatuor virtutes. Prima est. qz hominē facit laudari. puer. xxvij. Uir fidelis multum laudabif. Scdo facit exaltari. Mat. xxiij. Quisputas est fidelis seruus quem ꝓstituet dñs super familiā suam. Tercio facit hoīem multum amari deo ⁊ dñs terremis Eccle. xxx. Si tibi est seruus fidelis sit tibi quasi anima tua ⁊ quasi fratrem tuū tracta illum Quarto facit coronari hominem. Math. xxiiij. Quia sup pauca fuisti fidelis super multa te ꝓstituā. intra in gaudium domini tui. H Decimus fructus spūs est modestia. qui ideo dulcis est ⁊ preciosus. qz valde rutilat. ad Phil. iij. Modestia vra nota sit omnib .i. rationabilis ꝓuersatio dicit glo. Hanc vult apostolus notam eē hoībus vt odore eius si mortui sint viuificenf. sive roviui ꝓfortentur. Et habet fructus iste quadruplicē virtutem. Prima. qz vitam hoīs ꝓseruat tam spūalem q̄ corpalem. Unde señ. Mediocria vtiliora q̄ que sunt mimia. eo q̄ superflua noceant. sic segetez nimiam frangit vbertas. sic ⁊ rami onere frangunf. Scdo vitam iocundā facit. sicut nimietas iniocundā. Unde boe. Paucis mīmisq̄ natura ꝓrenta ē Cuius satietatē si superfluis velis vrge

re. aut inmocundū fiet qđ infundis aut noxium. Tercio veo assimilat. qui in mensura numero ⁊ pondere oīa disp mit vt dr sapiē. xj. Quarto hoīem facit sufficientē sicut ecōtrario ꝓdigalitas facit hoīem non indigentē. Ūñ sene. Pecuniā magnā hz qui ꝓfidit si aua rus est nō hz. si ꝓdigus est nō habebit. ¶ Undecimus fructus est ꝓtinentia. quē fructū patet esse pręciosum ex illo vbo ecc xxvij. Non est ꝓdigna ponde ratio ꝓtinentis aīe. Huius etiā fruct? quadruplex est vtus. Prima est qz vi tam ꝓlongat. Sene. potest illa ꝓuidē tia longiorem ꝓrogare huic corpuscu lo mortem. si voluptates quib maior ps eius subdit poterit regere ⁊ colxrce re ⁊ecc. xxxvij. Qui abstinens est ad tjciet vitā. Scđo ad iocūditatē prępa rat spūalem. iuxta illud ps. Renuit ꝓsolari aīa mea. memor fui dei. ⁊ dele ctatus sum ⁊ exercitatus Et beatus ber. Delicata est ꝓsolatio diuina ⁊ non da bit admittentib alienā. Dñs enī p se vult facere bonos ⁊ potare sobrios. Tercio deum ⁊ angelos letificat Ūñ gen. xj. legit qđ abrahām fecit grāde ꝓuiuiū in die ablactatōis filij sui. Sic ⁊ deus gaudet cū aliquis e filijs suis sepat a lacte tpalis ꝓsolationis Dicit etiā de hoc tullius. si cibis ⁊ potib vte remur pce. ⁊ nos imaculatos custodi remus. fruenī ꝓsortio ⁊ affabilitate de orū. i. āgelor. Quarta a pessimo hoste quē habemus nos custodit. s. a voluptā te. hoc est que corpus morte tpali ⁊ post morte eterna corpus ⁊ aīam interficit Ūñ sene. Voluptates inter oēs res vi liss̄imas ꝓcipue extirpat in hoc vt strā gulet. ℟ Duodecimus ⁊ vltimus fructus spūs est caritas. quē filr ꝓcio sum esse patet ex hoc qđ ad sponsas re gis celestis ptinet. Iste quoq fructus habet quadruplicē virtutem. Prima qz facit aīam esse mirabilis pulcritu dinis. sapiē. xij. O qđ pulcra est casta generatio cū caritate. Scđo āgelis af similat. de quo dr beatus bernar. Quid castitate decorius. que hoīem facit an gelum. Differūt inter se pudicus ho mo ⁊ angelus sed felicitate nō virtute sed angeli castitas felicior. hoīs tñ for tior esse cognoscit. Tercio ad moduz balsami a spūali corruptiōe hoīem cō seruat Ūñ beatus bernñ. Castitas instar balsami odorifera quo ꝓdita cadavera incorrupta seruant. sensus ⁊ actus ꝓti net ⁊ ꝓstringit Quarto in stabilitatez glorie hoīem quodāmodo ponit Unō iteruz beatus bernñ. Castitas sola in hoc mortalitatis loco ⁊ tpe statū quendaz immortalitatis glorie repñtat. Per hos igit. xij. fructus spūs. vnusquisq aīam suā impugnare studeat in illis se exercendo vt alimoniam eterne glorie post hanc vitā a dño ꝓcipere mereat.

Filius

Accepta itaq informatōe de effe ctib caritatis atq. xij. spūs fru ctib. Nunc quō sit deus diligendus de hoc cupio edoceri.

Ca. .X. Pater

Scire debes pri mo qđ pius ⁊ misericors deus a nobis vult amari. qz ipe amat nos ⁊ prior dilexit nos. Debemus ergo vi cem rependere in amando. vt ipsum feliciter possidere valeamus Unde be atus bernñ. Cum amat deus nihil aliud vult q̄ amari. Certissime ob aliud nō amat. nisi vt amet sciens ipos amore beatos. qui se amauerint. merito ergo ceteris renuncians affectionib fide lis aīa tota eius incumbit amori. qz summum ⁊ verum bonum deus est. so lus ille feliciter amatur ⁊ tanto felici us. quanto amplius. hoc bernñ. Jubet

ergo dominus se amari. ne miseriam ꝙ extra eius amantē est incurramus. Unde beatus augu. Quid tibi sum bone iesu vt amari te iubeas ⁊ precipias ⁊ nisi faciam irascaris ⁊ minaris mihi ingentes miserias. hec augustinus Igit vt dicit beatus berna. exigit deus honorari vt pater. timeri vt dominus. amari vt sponsus. Amore vero reuerentiam nescit. ab amando quippe amor. non ab honorando denominat. hec bernar. ¶ Et notandū ꝙ ꝓpter tria beneficia nobis a deo impensa ipē sum me est diligendus. hoc est ꝓpter creationem. ꝓpter recreatōem ⁊ redemptionem. ⁊ ꝓpter peccati dimissionē. Primo ꝓpter creatōem. qz ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos. Secundo ꝓpter redēptionem. qz sua amara passione ⁊ morte redemit nos Pro tantis igitur beneficijs a nobis amari ds meruit. De hoc beatus bernar. in libro de diligendo deum atq; alibi sic ait. Quid si me totuz debeo ꝓ me facto ⁊ refecto. hoc mō nō essi tam facile refectus q̄z factus. Di quidez de me non solū. sed de omni qđ factum est scriptū est. dixit ⁊ fcā sunt. Ast vero qui me tantuz ⁊ semel fecit. in reficiendo ꝓfecto ⁊ dixit multa ⁊ gessit mira. ⁊ pertulit dura. nec tm̄ dura. sed etiam indigna. Quid ergo retribuaz domino ꝓ omnib⁹ que retribuit mihi. In primo opere me mihi dedit. in secundo se. vbi se dedit me mihi reddidit. Datus est ergo ⁊ redditus ꝓ me. debeo me ⁊ bis debeo. quid deo tribuaz ꝓ se. nā ⁊ si me milies rependere possem. quid sum ego ad deū. Hic primo vide quō. imo ꝙ fine modo a nobis amari deus meruit q̄ prior dilexit nos tantus ⁊ tantū ⁊ gratis tantillos ⁊ tales. Modus ergo diligendi deuz est sine modo diligere. Demq; dilectō quendit in deū rendat in immensuz. tendat in infinituz. nam ⁊ infinitus est deus ⁊ immensus. quis naz queso finis debeat esse nostri vel modus amoris. sed vicē rependimus cū mensura. Diligā ergo te ꝓ dono tuo ⁊ modo tuo minus quidē iusto. sed plane ꝓ posse. quia ⁊ si quantū debeo non possum vltra q̄z possum. potero vero plus cū donare placuerit. nunq̄z tantū ꝓut dignus haberis. Imperfectū meum viderunt oculi tui. sed tm̄ in libro tuo scribentur qui qđ possunt faciunt. ⁊ si quod debēt non possunt. hec bern̄. ¶ Amandus igit deus est a nobis valde non solum qz nos creauit. sed etiam qz nos redemit. Deuota nam q̄z corda multū alliciunt ad xp̄i amorem ꝓpter illius amare passionis recordatōem. Ih̄m iterum beatus bern̄. Valde mihi omnino amandus est per quem sum. viuo ⁊ sapio. Dignus plane est morte. qui tibi dñe ihesu xp̄e viuere recusat. ⁊ mortuꝰ ⁊ qui tibi non sapit desipit. ⁊ qui curat esse non ꝓpter te ꝓ nihilo est ⁊ nihil est. ꝓpter temetipsum deus fecisti oīa. ⁊ qui vult esse sibi ⁊ non tibi nihil esse incipit inter omnia. Pro his ergo ita sum amans te quantum possum. sed ē quod me plus mouet ⁊ plus accendit super omnia inquā reddit te amabilē mihi ihesu bone calix quem bibistit opus redemptionis nostre. hoc omnino amorē nostrum facile vendicat totū sibi. hoc est quod nostram deuotōnem ⁊ blandius allicit ⁊ iustius exigit. ⁊ artius astringit. ⁊ afficit vehementius. hec bernardus. Tercio diligendus est deus ꝓpter peccati dimissionem. quia nihil potest peccatore dignius rependere deo ꝓ peccato misi dilectōem. Reddat ergo amorem ꝓ suo debito. ⁊ cui plus dimittit amplius diligere debet Unde beatus ambrosius. Quoniam nihil est quod digne deo referre possumus pro

peccato nisi dilectionem. reddamus amorem p debito. amplius vo diligere debet. cui amplius donat. hec amb. Et sciendum q quicūq deum amat. ille amat a deo. quo em non reamabit se diligentes. quos amauit. et nondum amantes Dedit namq nobis duplex pignus spūm sanctum et fidelē testē ie sum xpm et hunc crucifixum. Ista ome morat beatus bernar. in quadā auctoritate sic dicēs Nemo se amari diffidat Qui nā amat bene et libenter dei amor nostrū quē p̄mit et subsequit. nā quo reamare pigebit. quos amauit nondū amantes. habes em dilectōis pignus spūm sanctū. habes et fidelē testē ihesum xpm et hūc crucifixū. O geminū ipmq firmissimū erga nos dei amoris argumentum. xps morit et meret amari spūs sanctus afficit. et facit amare Ille facit cur amet. iste vt amet. ille multā suā dilectionē p̄mendat in nobis. iste dat. in illo cernimus qđ amamus. ab isto sumimus vnde amemus Caritas igitur ab illo. occasio ex isto et affectio Quāta p̄fusio dei filiū oculis ingratis cernere morientē qđ quidē facile p̄tingit si desit spūs Hūc aūt quia caritas dei diffusa est in cordibo nostris p spiritūsanctū qui datus est nobis. Amati amamus amantes amplius meremi amari. Cū ergo teneamus geminū nostre salutis indiciū. neutra sine altera p̄desse. nec spūs dat nisi credēribo in crucifixum. nec fides valet si nō opatur ex dilectione Dilectio aūt donum spūs sancti. hec bern. Debet ergo quilibet religiosus deū diligere. vt viceversa diligat a deo. nam ipe dt ego diligētes me diligo. Unī dt honorius super cañ. Non est aliquid qđ mentē faciat deo cariorē. q̄ si in ipo intime delectetur. et hoc fit p valida caritatē Qui vo deū diligit dilectionē non p̄dit sz mutat in melius. De hoc dt beatus bern. Si diligimus deū. delectationes non perdimus. sed mutamur a corpore ad aīm. a sensib ad cōsciam. hec bernar. Qui g̃ xpi amore inebriatus fuit. extraneas delicias et illicitas delectationes nō querit. Quod p̄bat idem beatus bern. dicens. O xpi dulcis amor. felix ille quē semel tu inebrias hic nouit quid sapias. hic nullas extra tenuit quid sapias. hec ille. Et iterū dt q̄ querit delicias. hec aug. Idem. Quanto quis plus diligit plus p̄sumit. que duo quanto in hoīe fuerint fortiora tanto fiducia erigent fortiorē Hec bern. Deinde notandū. put dt beatus augu. q deus vult se gratis coli. gratis vult se diligi. hoc est caste amari. non p̄pter hoc illū ama. qz dat quid p̄ter se. sz qz dat se. hec aug. Idcirco vt hortat idē beatus aug. super vbis apostoli vnusquisq intus se aspiciat. et p̄sideret se in oīb factis suis et bonis opib que facit cum caritate non expectans retributionem temporalem. sed p̄missum dei. faciem dei Omnino enim me non satiaret deus nisi p̄mitteret mihi seipm deum. Quid est celū terra mare sol sidera exercitus angelor oīm istor creatorem scio. ipsum esurio. ipi dico qñ apud te est fons vite. Qui respondit ego sum panis viuus. q̄ de celo descendi. esuriat et siciat peregrinatio mea vt faciem p̄sentia tua arrideat mūdus multis rebo pulcris. variis fortibo pulcrior ē ille. qui fecit. fortior clarior et suauior est. ille qui fecit Saciabor cū apparuerit et manifestabitur gloria eius. hec augu. Debemus ergo castum amorem erga ipsum creatorem habere. ipsum solum diligendo. Quod probat glo. in libro de celesti ierarchia sic dicens. Castum habet amorem. qui deū gratis amat id est non quia dat aliud p̄ter se sed q dat se. Deus em p̄pter se

solū amandus est non ꝓpter aliud. omnia eñ que amant ꝓpter eū sunt amanda. talis quippe dilectio casta est. nam spūaliter fornicari est frigescēte caritate dei minus diligere. ⁊ aliud plus q̄ oporteat amare. sic eñ elongat ⁊ recedit ab eo. De qua fornicatōne scriptū est. Qui elongant se a te peribūt. p̄disti omnes qui fornicant abs te. Ubi ⁊ de hac castitate subdit Mihi aūt adhērere deo bonū est. hec glo. Etiam vt ait augu. Non est castū cor si deum ad mercedem diligit. Et subdit. Noli extra eū aliquid ab eo querere. ipse tibi sufficit. quantūlibet sis auarus sufficit tibi ds. hec aug. Istud summū bonum deū videlicet idem aug. supomma desiderabat habere cū dixit Quicquid mihi dare vult dñs deus meus auferat totum ⁊ se mihi det. Quicquid enim mihi ꝓter illum est. dulce nō est. vilescat ergo totum q̄d ꝓter deū est. hec aug. Non solum aūt debemus a rebus transitoriis affectum nostr̄ abstrahere. verū etiā ꝫ nec nosipsos diligere debemus vt xp̄m possimus lucrifacere. De quo glo. in libro de celesti hierarchia sic dr Causa p̄ditōnis humane ꝓpius amor est. Amor inquam ꝓpius inimicus est. Nescio eñ quo inexplicabili mō quisq̄ quis seipsum non deū amat. ipse se nō amat. Qui eñ non potest viuere de se. morit vtiq̄ amando se. non ergo se amat. qui ne viuat se amat. Cum eñ diligit ille a quo viuit. non solum se diligendo magis diligit. qui ꝓterea nō se diligit vt eum diligat a quo viuit. hec glo. Quisquis etiam locum tutū ⁊ quietem anime sue desiderat inuenire. deum studeat diligere. nam quicquid boni in creaturis est sparsum. in deo inuenit collectum. ergo deum per caritatem diligamus. possideamus. ⁊ in ipo habebimus quicquid sancte desideram⁹.

De hoc beatus Aug. sic dr. In omnib⁹ que mente pcurro non inuenio tutum locū anime mee ⁊ quietū p̄ter deum in quo colligunt sparsa mea. q̄ quicquid boni in creaturis est ipsum in eo bono inuenit collectum. Unde si in hoc seculo aliquid possidere delectat. deū qui possidet omia expedita mente possideamus. ⁊ in ipso habebimus q̄c quid feliciter ⁊ sce desideramus. Hec aug. Etiā dr in alio loco Solus deus sine molestia amat. ⁊ cum iocūditate amplectit. cum securitate desiderat. quē quanto quis ardētius amat. tāto melior efficit. ⁊ q̄to nunc amor di fuerit ior. tanto eius visio erit suauior. ⁊ q̄to nunc ardentius desideramus. tanto eū clarius intuebimur. Etiam q̄ amat non laborat. Uis eñ nō sentire laborē cogita mercedē. quicquid difficile est in p̄ceptis. leue est amanti. Si eñ cū auaris tāta peat cupiditas nobiscū. quare non peat caritas. Et q̄ id solum diligit q̄d amanti auferri nō potest. ille indubitāter inuictus est. A more igit eius ab amore seculi migremus. amore sursum habitemus. Hec aug. Diligamus ergo virtutem caritatis. q̄ qui caritatē habet deum habet ⁊ possidet. Unde dr hugo. Qui caritatem h3 deum h3. deum possidet. in do manet. O bona caritas per quam deū diligimus. deū eligimus. ad deū currimus. ad deū peruenimus. hec hugo. Qui ergo vt dr beatus greg. mente integra deum desiderat. p̄fecto iam habet quē desiderat. nec eñ posset quisq̄ deū diligere si hunc quē diligit nō haberet. hec grego. Quiero deum p quē omia facta sunt in cordis hospitio cōtinet. p̄culdubio cum ipso omia habet. Unde beatus augu. Si desideras omia possidere. non per auaricia. sed per pietatē hec quere. si eñ ita quesie-

ris possidebis. tenebis enī eū. p quem oīa facta sunt ⁊ cū ipo oīa possidebis. hec aug. Et notandum ꝓut dr hugo ꝙ verum bonū nūq̄ diligi potest nisi dū habet. nec haberi potest nisi cū diligit. Bona ista que foris sunt. sepe amant cū non habent nonunq̄ despiciūt. nō tale est bonū. qđ est deus si amet habet si diligit gustatur presens dilectio. hec hugo. ❡ Considerandum etiaz ꝙ deus diligi debet ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente sup quo dr basilius Quod dr ex toto in cetera nō recipit sectionem. nam quantumcūq̄ dilectionis in infimis expenderis. hoc tibi necessario a toto deficiet Sicut enī in vase aliquo pleno liquore inquātuz emanat foras intm̄ est necesse plenitudini derogari. sic ⁊ aīa in quantū emanauerit ab ipius dilectione ad illicita intantū minui necesse est amorem ad deum. hec ille. Ūñ ꝼm tlxophilū. oportet nos oēm virtutem aīe amori dino subīcere ⁊ hoc viriliter ⁊ non remisse. ꝓpter hoc enī precipimur deum ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente diligere. vt cogitationes nostras ⁊ vitam nostrā ⁊ oēm intellectuz in illum trāsferamus ac ipo fruamur Qđ affirmat. beatus aug. dicens Deum ex toto corde diligere p̄cipieris vt oēs cogitationes tuas . ex tota aīma tua. vt omnem vitā tuā ex tota mente tua. vt omnem intellectū tuū in illum transferas. a quo habes ea que ꝓfers. Nullaz ergo vite nostre ptem reliquit que vacare debeat. ⁊ quasi locuz dare. vt alia refruī velit. sed quicquid aliud diligēdum venerit in animum. illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit Tunc est enī optimus homo cū tota vita sua pergit in incommutabile bonuz Hec aug. Hoc idez verbum euangelicum. s. Diliges dominū deum tuū, sic exponit crisosto. Quid est deum diligere ex toto corde. vt cor tuum non sit inclinatum ad vllius rei dilectionē amplius q̄ dei. non in honoribus. non in auro vel argēto. nō in possessionibus aut vineis. aut ornamentis. aut vestibus. ⁊ in ceteris rebus sed hec oīa extimes tibi esse in deo. vt p his oibz deum ames. Si aūt in aliquo hoꝝ amor cordis tui fuerit occupatus. iā ex toto corde non amas deum. p quanta aūt pte cor tuū fuerit ad aliq̄ rem. p tāta pte minus est ad deum . Unde omnis aīa cristiana ad deū que sponsa est xpi ita debet diligere deum. vt nihil in mū do sit. qđ amplius amet q̄ deū . Quid est in tota anima diligere deum. id est certissimum animum habere inveritate ⁊ firmum esse in fide. Quid est in tota mente diligere deum. id est vt omnes sensus tui. qui pertinent ad mentē deo vacent. Cuius intellectus deo ministrat. cuius sapia circa deū est. cuius cogitatio ea que dei sunt tractat. cuius memoria que bona sunt recordat. Et notandū ꝙ diligentes deū ⁊ mādatis illius obedientes desursum p̄cipiūt vere sapie gustum. ⁊ eius suauitate iugiter delectantes nō se in elatōnem inde extollūt sed hūiliter sentientes tanq̄ nuli in innocētie puritate perstiterunt. hec criso. Qui etiaz vt dr Cassiodorus deū toto corde tota aīa ⁊ tota mēte diligit. locū vicijs nō relinquit. nō enī intrat diabolus . vbi totus est animus cū deo occupatus. Diabolus enī vacāria desiderat. nudata p̄quirit. sz vbi deū repit sub magna ꝓfusione discedit. vilibilia vasa cū aliquo plena sunt liquore supuenientiū augmenta nō capiūt. ita nos divina caritas si totos repleat. nō erit quo crimē introeat. hec cassi. Hec igit totalitas ꝼm augustinum videlicet deum diligere ex toto corde ex

tota anima ⁊ tota virtute hoc intendit
q̄ oēs motus aīe ad dēū referant. qđ
non implet in via nisi forte ad tps bre
uea pfectissimis viris. hec augu. Per
hoc ergo preceptuz vicz. diliges dñm
deum tuū ex toto corde tuo ⁊c. vt dicit
Thomas de aquino intendit deus. vt
homo totaliter deo vniat qđ fit in pa
tria. qñ deus erit omnia in omnib. et
ideo plene ⁊ pfecte implebit hoc pre
ceptū in patria. In via vero implebit
sed impfecte. ⁊ tñ in via tanto magis
alius alio pfectius implet. quāto ma
gis accedit per quandā similitudinē ⁊
puritatē cordis ad patrie perfectōem.
hec th. ¶ Ubi ꝑsiderandum q̄
duplex est caritas Est enim caritas in
actu. ⁊ ē caritas in affectu De illa igi
tur que est in actu mandatū datur hoī
bus. Illam vo que est in affectu quis
ita hz vt mandat vt videlz diligat dēū
ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota vir
tute. ⁊ inimicos. sm q̄ dr. diligite ini
micos vestros Sed mandata impossi
bilia non faciūt hoīes preuaricatores
sed humiles vt omne os obstruatur. ⁊
subditus fiat omnis mundus deo Ista
ꝓinemorat berñ. in quadam autorita
te sic dicens. Est caritas in actu. est ⁊
in affectu. ⁊ de illa quidē que est opis
vrpote mandatū hominib. datum esse
nam in affectu quis ita hz vt mandat
ergo illa mandat ad meritum. ista ad
premiū cuius imitiū, pfectum q̄ vitam
presentē expiri diuina gra posse nō ne
gamus. sed plane ꝓsummatōem desi
derimus future felicitati. Quō ergo iu
ber vt fiant. que implenda nullo modo
erant. Certe mandando impossibilia
non ꝓuaricatores ꝓstituit homīes sed
humiles vt oē os obstruat ⁊ subditus
fiat oīs mundus deo. Quia ex operib
legis non iustificabit omnis caro cora
illo. Accipientes quippe mandatuz ⁊
sequentes defectuz clamabimus in ce
lum ⁊ miserebit nostri deus nr. ⁊ scie
mus in die illa. qz non ex operib iusti
cie que fecim⁹ nos. sed sm suā miam
saluos nos fecit Unde cū dixisset dñs
Diligite inimicos vros. mox de ope
ribo infert benefacite his qui oderunt
vos. qđ actuali caritati quemire debet.
Itē scriptura. Si esurierit inimicus
tuus ciba illum. Et dñs Si diligitis
me sermonē meum seruate. Superua
cue certe de ope monuisset si in affecti
one iam fuisset dilectio. hec ber. ℟

Impletio ergo huius mandati nō
est de necessitate salutis. alias cū omis
homo esset in statu damnationis. sz co
natus ad ꝓficiendum qđ mādatur ex
necessitate est salutis. Unde huius p̄
cepti incompletio non ꝓstituit hoīes
transgressores sed ꝓtemptus. licet cū
impossibile sit predictū preceptum in
hac vita posse attingere. transgressiōz
tñ eius euadimus si in fimū gradū ca
ritatis attingimus seu teneamus. Est
aūt infimus gradus caritatis. vt nihil
supra deū. vel equaliter deo diligatur.
a quo gradu qui deficit a salute defice
re necesse hz. qz nullo modo manet in
caritate. ℣ Et q̄uis caritas in
statu vie non possit pfecte pficivt man
dat debet tñ quilibet deuotus facere qđ
in se est ipsum deum diligendo sm to
tam possibilitatez suam. quia solus est
amor per quē anima potest. ⁊ si non ex
equo suo creatori mutuam rependere
vicem valeat. De hoc beatus berñ. sup
canti. sic dr. Solus est amor ex oībus
anime motib ⁊ sensib in quo ꝑt crea
tura ⁊ si nō ex equo suo respondere au
tori. ⁊ de simili mutuam rependere vi
cem. ⁊ si minus diligit creatura quo
mā minor est. tñ si ex toto sese diligit.
nihil deest vbi totū est. hec berñ. Debet
ergo quilibet fidelis diligere deuz sm

totum posse suum. vt hortatur hugo sic dicens. ꝙtum potes tm̃ dilige. possibilitas tua erit mẽsura tua. Quãto plus amas. tãto plus habes. ⁊ quãto plus habes. tanto plus felicior es. extende re ergo ⁊ dilatare quantum potes. vt totũ impleat. qđ in te est etiã si totum non capiat. qđ in illo est. noli timere quasi deficere debeat ille. si minus capax fueris. sivas non deficit oleũ sufficit. Cor tuũ vas est amor illius oleus est. Quamdiu vas habes. ille infunde re nõ cessat ⁊ cũ tu vas amplius nõ habueris. ille adhuc oleũ habet. hec hug. Inde est qđ dr origen. sup cañ. In dilectione siue in diligendo deũ nullus modus nulla mensura est habenda. misi hec sola p tm̃ exhibeas ꝙtum habes In xpo ihesu diligẽdus est deus. ex toto corde. ex tota aĩa. ex totis viribꝫ. in hoc ergo nulla mensura est. ¶ Diligere vo primũ est etiã aliqua mensura. primũ inquit tuũ diliges sicut teipsum. Siq̃ aut in dilectione minus aliquid feceris ꝙ potes. ⁊ ꝙ in tuis viribꝫ est aut inter te ⁊ primũ nõ seruaueris equitatẽ. sed aliquid differentie habueris non est in te caritas ordinata. nec ordinem suũ tenens. hec origen. Discamus ergo xpm dñm nostr amare iuxta exhortationem beati bernñ. fic dicentis Disce cristiane a xpo quẽ admodum diligas xpum disce amare dulciter amare prudenter amare fortiter. Dulciter ne illecti. prudẽter ne decepti. fortiter ne oppressi. ab amore dũ euellamur ne mundi gloria seu carnis voluptatibꝫ abducaris dulcescat tibi p his sapia xps. ne seducaris spiritu mẽdacij ⁊ erroris. lucescat tibi veritas xps. ne aduersitatibꝫ fatigeris. confirmet te virtus dei christus. Dilige dominuz deũ tuũ ex toto ⁊ pleno cordis affectu. dilige tota rõnis vigilantia ⁊ circũspectione. dilige etiam tota virtute vt ne morꝫ p eius amore primescas de vt ne dõ abduci blandicijs. nec seduci fallacijs. nec frangi imurijs. toto cor de. tota aĩa. tota brute diligere est. hec bernñ. Sciendum etiã q deus. qui fecit nos exigit a nobis nosipos totos. iuxta istud dictũ sancti aug. fic dicentis. Totũ exigit qui fecit sed noli tristis eẽ q̃si nihil vnd gaudeas remanear in te Ex hoc em̃ diligis te. q diligis deũ ex toto corde. Nec mimꝫ si deus velit habere cor integrũ cũ sufficiat illud iplere. hec aug. Debemus etiam nosmetipsos totos offerre creatori nostro ⁊ hoc p vite puritatẽ. vt ait beatus anselm. in suis meditationibꝫ. Ecce dñe inquit. qr me fecisti debeo meipsum amori tuo totum. imo tm̃ debeo pluscꝫ meipsum. quanto tu maior me es p quo tu dedisti teipsum. hec anselm. Hec igit benefi cia debent stimulare vnumquẽqꝫ fidelem ad diligendũ deũ super omma.

Filius

Desidero etiã aliq̃ scire de signis ⁊ coniecturis quibꝫ homo possit aliqualiter de his intelligere se habere caritatẽ gratuitã ⁊ cupio edoceri. Et primo de signis caritatis incipientium

Ca. .xi. Pater

Dicere debes qđ propter imperfectionem ⁊ multiplices defectus nostros scire nõ possumus certitudinaliter vtruz habeamus habitũ caritatis perfectioris. ⁊ ideo oportet nos coniectos esse aliquibꝫ signis ⁊ coniecturis. quibus quodammodo confidamus nos habere caritatem gratuitã. ista vo signa ⁊ coniecture oriunt ex actibꝫ caritatis. quoꝝ actuum caritatis aliqui sunt incipientiũ. aliqui sunt proficientium. ⁊ aliqui perfectorum

ꝓpter qꝫ aliqua sunt signa charitatis iam gemite. aliqua signa caritatis iã roborate. et aliqua sunt signa caritatis iam ꝓfecte. ¶ Signa caritatis iam gemite siue infuse que ꝓtinent ad incipientes sicut ꝺt beatus bernꝰ. in vno sermonũ de omnibꝫ scis sunt quatuor que ibidem enumerat sic dicens. Primũ caritatis signũ iam gemite siue infuse est dolor de culpa ꝓterita. Ratõ huius est. qꝛ caritas ⁊ culpa mortalis opponunt. ⁊ ideo simul stare non ꝓnt in eadem voluntate. ideo qñ caritas ẽ in voluntate expellit culpã ꝑ dolorẽ ꝓtritionis. Unde beatus aug. in ome. viti. super iohannẽ sic ꝺt Radix omnium bonoꝝ est caritas ⁊ radix oĩm malorꝝ est cupiditas ⁊ simul ambe esse nõ ꝓnt. qꝛ nisi vna radicitus fuerit euulsa alia plantari non põt. Ergo dolor cõtritionis est signum habite caritatis. Secundũ signũ caritatis iã gemite ſm bedã. est firmũ ꝓpositum cauendi pctã futura cum effectu. Cuius ratio est. qꝛ habere ꝓpositum cauendi omnia pecca ta mortalia cum effectu. nec ꝑ amorem naturalem. nec ꝑ acquisitam dilectõem habere põt sine caritate gratuita adiuuante. Unde augu. j. li. retractationũ cap'o. viti. sic ꝺt. qꝫ voluntas ipsa nisi gratia liberet a seruitute diaboli qua fcã est serua peccati. ⁊ ꝑ gratiã ordinet recte pieqꝫ viuere a mortalibꝫ non potest. licet enim ꝓpter libertatem ꝓssit vitare pctũ qꝺlibet mortale. non tñ potest ꝓpter infirmitatez diu omnia in ꝛmum vitare quin in aliꝺ incidat. igit diu esse sine ꝛscientia peccati mortalis signum est caritatis iã gemite. Tercium signum caritatis est in auditu sermonis dñi. Ratio huius est qꝛ amantes delectant in sermonibus amatoꝝ. siue sint sermones inspirati. siue scripti. siue exterius auditi. vt ex illis capiant experimentum mutuorum affectuum. quos caritas silentio tegere ꝓt. Vos amantium ſm crisosto. est vt amorem suũ silentio tegere nequeant. Et dñs dicit. Qui ex deo est verba dei audit. Ex his pꝫ qꝫ delectatio ĩ tali auditu est signũ caritatis gemite. Quartum signum ꝺlectionis est ꝓmptitudo bonĩ opis Ratio est. qꝛ caritas est maxime operatiua. ⁊ ideo imperat omnẽ actum ordinatum ⁊ ordinabilem Uñ beatus greg. Nunqꝫ amor dei ociosus est. operatã enim magna si est. si autem opari renuit amor non est. Ergo ꝓmpta operatio bonoꝝ opꝝ est signũ habite caritatis. qꝛ vt dicit idem beatus grego. ꝓbatio ꝺlectionis exhibitio ẽ operis. Quintum signũ caritatis ponit ambro. in li. de similitudinibꝫ. vbi sic ꝺt. qꝫ quando aliquis de defectu spirituali alioꝝ tristat. ⁊ de ꝓfectu alioꝝ letat signum est caritatis Et beatus augu. in vna epistola sic ꝺt. Qui non dolet de malis proximi non est in eo caritas. Unde ſm apostolum. Caritas nõ ꝛgaudet iniquitati. sed magis veritati. igit tristari de defectu spũalium. et gaudere de eorum ꝓfectu est signum caritatis gemite. quod ꝑtinet ad incipientes.

De signis roborate caritatis ꝓficientium.

Secundo videndum est de signis iam roborate caritatis que ꝑtinent ad ꝓficientes. De quo sciendum qꝫ quinqꝫ sunt signa caritatis iam roborate. Primum signũ caritatis proficientis est feruens ⁊ iusta conscientie examinatio non solum de peccatis mortalibus. sed etiam de venialibus. Ratio huius est. quia sic caritas opponitur peccato mortali. ira feruor caritatis opponitur peccato venĩ alivt expellat ipsum ab anima ne spũi

sancto displiceat. qui ones officinas mentis visitat ⁊ mudat. Un dr beatus grego. Spūs sanctus pfecto monet. mouet ⁊ docet. monet memoriam. mouet voluntatē ⁊ docet rōnem. nec minimam paleam pcti intra cordis habitaculum qđ possider patit residere. sz statim igne subtilissime circūspectōis exurit. De quo igne dr beatus ambro. sup illud luce. xij. Ignem veni mittere in terram. ignē qui aurea vasa domi ce domus meliorat. fenum vo psumit ⁊ stipulā Aurea vasa sunt aīe ad ymaginem dei facte fm tres potentias. fm quas dei capaces sunt. quas ignis caritatis innouat ⁊ pficit cū peccata deformātia tā minora qz maiora liquefaciē do psumit. Cū igit frequens pscie examinatio fit a spūsancto p feruorem caritatis. planum est qp ipa est signū roborate caritatis. Secundum signū caritatis pficientis ac roborate est pcupiscentie diminutio. Ratio est qz qz/to caritas diligens deū magis augmēta tant tantomagis homo a pcupiscentia tpalium elongat ⁊ in eoipso consumpta minuit. Unde beatus augu. dr qp pcupiscentia minuit caritate crescente. donec veniat ad magnitudinez. qua maior esse non possit. vbi aūt nō est caritas ibi regnat cupiditas que defidem ⁊ sapiem veri bonī expellit. ergo pcupiscentie diminutio est signum roborate caritatis. Tercium signū caritatis roborate est sensuum interiorum siue spūaliū vitalis exercitatio. Ratio est qz sicut exercitatio sensuū est signū corpalis vite. ita exercitatio spūaliū est signū spūalis vite. Sunt nāqz qui qz sensus interiores in mēte sicut sunt quinqz exteriores sicut dicit in libro de spiritu ⁊ aīa. Unde sicut habitare in corpe aīam pbant sensus vitales. ita habitare in anima spiritum pro/batvita spūalis. illud ex visu ⁊ auditu dinoscitur. istud ex caritate ⁊ aliqs virtutib dinoscit. ideo pfectus interiores siue spūales exercitationes signa sunt roborate caritatis. Quarum signuz pficientis caritatis est studiosa mādatoz obsuatio. Rō ē qz obsuatō mandatoz fine vera dilectione fieri nō pt. Un dns dr. Qui diligit me sermonez meū seruabit ⁊ pater meus diliget eū. Quod exponens beatus grego. inquit. sic dr. In quorundā corda venit spūssanctus ⁊ manfionē non facit. qz quorundā corda venit ⁊ manfionem facit. qz in pe temptationis ab eo recedunt. In eos penetrat. vt ab amore illius in rēpcit. qz sic amor siue caritas diuinitatis tatione non recedant Et beatus augu. Tu qui veram requiē que post hanc vitam pmittit queris. eā inter amaritudines vite huius molestias suauē iocūdamqz gustabis. si eius qui pmisit pcepta seruaueris ⁊ dilexeris. Quintū signū caritatis pficientis est diuinarū veritatum manifestatio Ratio est qz amor est cā pmunicationis. ⁊ ideo amicus reuelat ⁊ cōmunicat amico suo secreta. sic dns facit ill' quos diligit De hoc richar. de sancto victo. sic ait Unis noscere qp subtilitas diuinaz reuelationum fit marie amoris diuini indiciuz audi iā nō dicā vos seruos sed amicos meos. qz oīa quecunqz audiui a patre meo nota vobis feci Un ex magnitudine diuine dilectōis dependet motus diuine reuelationis. hec richar.

De signis pfecte caritatis prefecto rum fm statū huius vie extrinsecis

Tercio videndū est de signis caritatis iam pfecte. put pficit pt in via. dr em puerbiorum. iij. Justoz semita qsi lux splendēs crescit

ꝙficit vsq; ad perfectum diem videlicet perfecte caritatis. Et ideo sciendum ꝙ in viatoribꝫ ꝙfectis viris duplex est perfectio caritatis. Una est necessitatis ꝙ sufficientie. Alia est ꝓiuilegiate sanctitatis ꝙ excellentie. Has perfectões tangit, ꝓper libꝛo. iiij. de vita ꝓtemplatiua sic dicens. Illi qui ꝓfecte deũ diligunt. qui volendo qđ ꝺs vult nullis peccatis quibꝫ offendit ac quiescunt. ꝙ semꝑ ad virtutes hñdas ꝙ diligendas se extendũt. Perfectionem necessitatis tangit cum ꝺt volendo qđ deus vult. ꝙ hanc habent quicũq; in caritate manent. Ad quam etiã perfectõem inuitat nos dñs deutero. xiij. sic dicens Perfectus eris ꝙ absq; macula coꝛam dño deo tuo. absq; macula criminali ait glo. Perfectionem aũt excellentie tangit cum ꝺt. Et semper ad virtutes habendas se extendit. nam indefessum ꝓficiendi studium et magni conatus ad perfectõem reputãtur ꝓ facto. Sed qꝛ vt ait apls. Velle adiacet mihi. ꝓficere aũt non inuenio. Ideoq; plena perfectio caritatis qualis erit in patria. nullo mõ haberi põt in via. ꝓpter qđ signa ꝓfecte caritatis hic non querunt sed signa ꝓfectioꝛis caritatis ꝓut in via haberi pñt. Est igit notandũ ꝙ signa caritatis perfcẽ dupliciter ꝛsiderari possunt. qꝛ quedã habent quasi ex actionibꝫ exterioꝛibꝫ. quedam ex actionibꝫ interioꝛibꝫ. ꝙ de vtrisq; actionibꝫ tam exterioꝛibus q̃ interioꝛibꝫ quinq; signa possunt assignari. Primũ igit signum extrinsecus caritatis perfecte est. si quis ꝓ salute xpi moꝛi paratus sit. Ratio ꝑt esse talis vt ꝺt beatus augu. in libꝛo de gratia ꝙ libero arbitrio. Parua caritas non sufficit ad implenda magna mãdata. vt sunt moꝛi ꝓ christo vel ꝓ fratribꝫ ꝙ huiusmodi. sed requiritur ad hoc caritas magna. Unde super epistolam Johannis idem beatus aug. ꝺt. Perfecta caritas hoc est. vt quis ꝓ fratribus patus sit moꝛi. Ex hac igit virtute ꝑz signum perfecte caritatis. Secundum signũ extrinsecum caritatis perfecte ẽ si quis inimicos diligit ꝙ eis ꝓ deo bñ facit. Ratio huius est vt dicit hugo de arra anime. Amoꝛ transformat amantem in similitudinẽ amati inquantuz potest. non solum quantũ ad substantiam sed etiã quantum ad opatõnes arduas ꝙ difficiles. Cum igit deus amatur ab eo qui diligit inimicos ꝙ benefacit eis sequens verbum dñi dicẽtis. Diligite inimicos vestros ꝙ benefacite eis vt sitis perfecti. sicut ꝙ pr̃ vester celestis perfectus est. Et hoc fieri non potest per quamlibet dilectiõem. sed ꝓ perfectam. qꝛ talis dilectio vt ꝺt btũs augusti. est perfectoꝛ. Et oꝛigeñ. super cañ. dicit. ꝙ exhibitio pietatis ꝓbat magnitudinẽ dilectionis. ideo illõrum signum est scz diligere inimicos. Tercium signum extrinsecum caritatis perfecte est si oĩa aduersantia gaudenter quis suscipit ꝙ patienter ferat. Ratio huius est quia caritas perfecta mentem ab amoꝛe huius vite quasi totaliter auertit. ꝙ occidendo insensibilem reddit. quia penas tempoꝛales et moꝛtem contemnere facit. De hoc beatus gregoꝛius sic dicit. Sicut moꝛs coꝛpus interimit. sic caritas vite eterne ab amoꝛe tempoꝛalium mentem auertit vel occidit. Nam mentem quã perfecta caritas absoꝛbuerit, ad terrena foꝛis ꝺfideria insensibilem reddit. Necq; sanctus quilibet ꝓ domino moꝛi potuisset. nisi ꝓius a terrenis ꝺfideriis fuisset moꝛtuus in mente. Charitas ergo omnia sustinet. ait sanctus paulus. Ibñ apostoli ibant gaudẽtes a ꝓspectu ꝛcilij. qñ digni hĩi sunt ꝛc.

¶Quartum signum extrinsecum caritatis pfecte est si oibꝫ quis renūciare paratus sit. ⁊ sequi xp̄m Ratio est qꝛ perfecta caritas omnia rennuit .que eius officium impediunt. Unde apls omnia arbitratus est vt stercora vt lucrifaceret xp̄m. sed tempꝛaliuꝫ ꝓcupiscentia maxime impedit officiuꝫ caritatis Dicit etiam beatus augu. ꝙ caritatis venenū est. spes adipiscendoꝝ aut retinendoꝝ tempꝛaliuꝫ Et nutrimentū caritatis diminutio cupiditatis .Perfectio vo caritatis est. vbi nulla est cupiditas. hec aug. Et beatus greg. Sūt nōnulli iustoꝝ qui ad appꝛehendenduꝫ culmē pfectionis dū altiora interius appetunt exterius cūcta derelinquunt qui reb habitis se nudant. glozia honoꝛis se expoliant. qui desideriozuꝫ internoꝝ assiduitate se affligunt. ⁊ de exterioꝛib ꝓsolationē habere nolūt. hec greg. Quintum signum extrinsecum caritatis pfecte est si quis nihil aliud ꝙ solum deum diligat. ⁊ eundē timoꝛe filiali timet Ratio qꝛ perfecta caritas foꝛis mittit omnem timoꝛem vt dꝛ iohānes in sua cano. Quod exponēs gilbertus sic ait. Caritas ꝓ xp̄o timoꝛe caret sed caritas xp̄i caret timoꝛe. hec em̄ nihil penale hꝫ. timoꝛ aūt penā hꝫ igit̄ in caritate xp̄i timoꝛ non erit nisi filialis. Unde noranduꝫ vt ait beatus aug. super p̄s. ꝙ sunt nonnulli hoīes qui habent timoꝛem ⁊ ꝓ timoꝛem ꝓtinent se a peccato ⁊ timēt sed nō amāt iusticiam. cū aūt ꝓ timoꝛem sepꝛtinent a peccato fit assuetudo iusticie. ⁊ īcipit qđ durum erat amari ⁊ dulcescit deus ⁊ iam incipit homo iuste viuere. nō qꝛ timet penas sed qꝛ amat eternitatem. Exclusus ergo est timoꝛ a caritate successit timoꝛ castus veniens de amoꝛe. Ille aūt timoꝛ non est castus qui timere facit quicquid facit bonī non timoꝛe amittendi illud bonum sed timoꝛe patiendi illud. malum. non timet ne ꝓdat amplexus pulcerrimi sponsi. hꝫ timet ne mittat in gehennam. hec aug. Unde vera ⁊ pfecta obsequia deo non reddimus. nisi cum eum ꝓpter amoꝛis fiduciam non timemus ⁊ cū ad bona opa agenda nos non metus ducit sed affectus. Unde beatus greg. ix. moꝛal. super illo verbo . Non em̄ possum metuens respondere sic ait. Deo respondere est eius donis pcedēntib nostra obsequia reddere. Rectū quippe deus hominem ꝓdidit. eumꝙ ad puersa deflu entem cū longanimitate tolerat. quotidie culpas aspicit. ⁊ tm̄ viuēdi spacia non citius abscidit. dona largit̄ benigne. Resp̄onsa sua. ⁊ erga malos vrit̄. Respondere homo tot beneficijs deber. sed tamen respondere metuens non valet. qꝛ humanī generis ꝓditoꝛem quez ad huc seruiliter foꝛmidat ꝓ culdubio nō amat. nā tunc soluꝫ deo vera obsequia reddimus cum eum ꝓpter amoꝛis fiduciam non timemus. cum nos ad bona opa affectus non metus dirigit. cum malum nostre menti non placet etiam si licet. nam qui a puersitatis ope ex timoꝛe restringit̄. puersa libenter ageret si liceret. nequaꝙ ergo vaciter rectus est. qui adhuc a prauitatis desiderio liber non est Unde vera obsequia deo nō reddimus. si ex timoꝛe ⁊ nō potius ex amoꝛe mandatis illius seruimus. hec grego. Ex his dictis patet ꝙ diligere deum super omnia ⁊ illius mandatis non ex timoꝛe sed amoꝛe obedire aca lia pficere sunt signa caritatis pfecte.

¶De signis pfecte caritatis perfecto rum intrinsecis scōm statū huius vie

Nunc videndum est de signis intrinsecis eiusdem caritatis pfecte. Sunt aūt quedā actio

nes caritatis quasi intus manentes a caritate elicit vel imperate. ⁊ illa signa sunt veriora quantū intimiora. quāto enim caritas est perfectior. tanto est acutior ⁊ ad intima pringens. ⁊ ideo intimiores ⁊ pfectiores eligit actus.

C Primū igit signū caritatis pfecte intrinsecū ē vel sunt pfunda ⁊ intima suspiria mentis Ratio potest eē talis. q̄ q̄ si memoria rei amate ītima mēris amantis tangit. statim suspiria amiorosa quasi nuncios amoris expellit. donec eam pūtia dilecti visitet ⁊ reficiat. Unde greg. v. moral. adducēs illud Job. Antecq̄ comedā suspiro. dt q̄ mens ad inspectōem fulguris p intima suspiria vegetata qualescit. quia eam amor veritatis reficit vel afficit. ⁊ refectio ꝓtemplationis pascit. hec grego. Tepidus aūt amor hec facere non dt sicut amor pfectus D Secundum signū intrinsecū caritatis pfecte sunt alta desideria Rō huius est. quia beatus aug. ij. li. ꝓfes. sic dt. omnia ponderibz suis agunt ⁊ loca sua petūt. gravia deorsum vt lapis. levia sursum vt ignis. sed q̄d est pondus in corporibz. amor est in spiritibz. Unde aug. ibidē dt. Amor meus pondus meū. eo feror quocunq̄ feror. dono tuo accendimur ⁊ sursū ferimur. inardescim⁹ ⁊ imus ⁊ ascendimus p ascensiones in corde ad pacem ihrlm. hec aug. Ecce quāto amor magis accendit. tanto desideria amiosa perfectius sursum ferunt nec quiescunt donec ad locū suum. s. ad amatū deum perveniunt. Unde ⁊ beatus greg. in mora. dt. Sancti viri cū eternitatis desiderijs anhelant. in tanta altitudine vite se subleuant. vt audire q̄ mundi sunt. graue sibi ac deprimens pondus credant. valde enim intolerabile estimant quicquid illud nō sonat exterius quicquid intus amant. multiplicata enim caritate maioribz desidrijs estuant. ⁊ iam pervenire ad vitā spiritus etiam per cruciatus corpis anhelant. hec greg. Ex hoc p3 q̄ alta desideria que in summū desiderabile solum tendunt signa pfecte sunt caritatis.

E Tercium signū intrinsecū est cogitatōes languide. Rōnem assignat Fulgētius in quodā sermōe sic dicēs. Necesse est vt quo precesserit dilectionis thesaurus. i. amatū. illic sequat cogitationis affectus. i. desideriū amorosum. ideo veritas ait. vbi thesaurus tuus ibi ⁊ cor tuum. Ut ergo in celestibus thesauriemus celestia diligamus Ubi ergo vis nosse vbi sit thesaurus tuus. attende quid ames. attende etiaz quid cogites. ⁊ ita fiet vt thesaur⁹ tuū ex toto corde tuo cognoscas ⁊ amorē tuum iudicio cogitationis tue intelligas. hec fulgen. Si igit cogitationis affectus ē vbi est thesaurus amoris. i. amatum planū est q̄ cogitatō fastidit omne aliud ab amato. Unde glo. sup illud Cāt. v. Adiuro vos vt nūcietis dilecto q̄ amore langueo. sic dt. Pre magnitudine amoris omīa tempalia sunt mihi fastidio. vnde langueo. Lāguor autem iste causat ab amore perfecto. Unde origenes ibidez distinguit inter simplicem amorem. ardorem. ⁊ languorem dicens. Amant inquit incipientes. ardent proficientes. langvent perfecti. Igit cogitationes languide sunt signum caritatis perfecte.

F Quartum intrinsecū signū caritatis perfecte sunt expectationes tedioſe. Ratio est. q̄ dicit Lincomēn. super. vij. c. angelice ierarchie. Amore tendente in rem amantem nihil velocius. nihil acutius. nihil penetrabilius. nihil subtilius. quia sua natura non quiescit donec supnaturaliter penetrauerit totam pfunditatē ⁊ transi-

erit amabilis totalitatē quantū pōtest Et qñ cursus istius amoris impeditur vel tardat qualitercūq; tota mens turbat & expectatione attediat. Quia ficut ōr richar. Amanti oīs mora longa videt & expectatio onerosa. vt clamet cū sancto iob. Tedet aīam meam vite mee. Quod exponens beatus greg. ita ōr. p̄esens vita vilescere. i. tedere incipit. dū diuinus amor dulcescere incepit Unde amor caritatis p̄fecte quodam incendio incensus fastidit oē. qđ sui amoris cursum īpedit. ¶ Quintum signū intrīsecū caritatis p̄fecte sunt affectiones extatice. Extasis vero est excessus mētis. vt ait papias. Rō huius est q̄ sicut ōr dyonisi. iiij. de diuinis noīb Amor in deū tendēs est faciens extasim spūs Et rōnem reddit ibidē. q̄ amor nō p̄mittit amatores esse suiipōr p mentis sobrietatem. sed eor qui amant p mentis excessum. sz illi qui non sui sed alior q̄ que extra se sunt querūt amorē. spiritū in amatis p̄sitem ꝯstituunt Qua ficut ōr beatus bernar. Nō est p̄sentior spiritus mihi vbi animat. q̄ vbi amat. qđ tñ intelligendū est quantū ad conatū affectōis sue. hunc aūt excessum nō p̄t facere misi caritas p̄fecta. que p suam fortez inclinationē causat tendentiam velxemē rem in rem amatam Quod oñdit dyonisius p exemplū allegans pauluz ita dicens. Beatus paulus in amore dei magnifice excellens ōr ad galath. ij. Uiuo ego iam nō ego. viuit aūt in me cristus. hoc aūt ōr ficut verus amator extasim passus viuens deo nō sibi. hoc exponens excellen. in plogo sup cañ. sic ōr. viuo ego vita naturali. iam non ego p mutationem excessiuā ad eternitatis immensitatez q̄si absorpta & suo offitio suspensa dirigor moueor doceor & regor vita sup substantiali. cui vnior qua repleor. viuit aūt in me xp̄s. i. sicut anima sobria me regit naturaliter & disponit ad oēm actū inferiorem sic virtus xp̄i cui vnior gratuite me vivificat & ad oīa disponit. Sequit hoc dixit ficut verus amator. verus autem amator est. qui in soluz summe & vere diligibile & fiderabile immediate & p̄pter ipm solū supintellectualiter intendit. hoc ille Debemus ergo adhere re deo per pium amorem. q̄ in ipo est plena refectio & requies perpetua aīar sanctar Uñ ōr beatus bernar. O bone ihesu amor tuus non est transitorius sz eternus. non est ociosus sed qui te digunt nō tepescūt meditatio tua super mel dulcis. loqui de te plena refectio. nosse te p̄fecta ꝯsolatio. adhērere tibi vita eterna. a te separari mors p̄petua Hec bernardus.

Filius

Habita informatione de signis & coniecturis ipius caritatis. nūc ꝯsequēter quid boni ꝯferat eadem virtus caritatis cupio edoceri.

Ca. .XII. Pater.

Scire debes qđ virtus caritatis efficit aīaz hominis sponsam xp̄i & templū spūssancti. nam oīs aīa fidelis que est in caritate & in statu gratie ē sponsa xp̄i. que copulata est ipsi deo per sacramentum baptismatis. & accepit ab eo arraz videlicet remissionē pcōr & donum spiritussancti. De hoc theophilus dicit. Omnis anime sponsus xp̄c est. sponsalium vero locus vbi coniunctio efficitur ē baptismus siue ecclesia. Datur autem arram sponse remissionem peccatorū & spiritussancti ꝯmunionem. p̄fectio vero in futuro seculo retribuet dignis. nullus aūt est alius sponsus misi solus xp̄us. hoc theophilus. Hunc ergo

sponsum anima sibi copulat qñ ei pre tum amore inhæret. Unde örrichar. de sancto victo. Verus amime sponsus deus est. quem tunc veraciter nobis co pulamus qñ ei per vey amorem inhære mus. imoere sibi ille nos pnectit qñ nos quibusdam intermis pmercys ad suum amorē accendit q artius astrin git. vnde fit vt quem prius psueverat multū formidare. incipiat postmodum ardenter amare. hæc richar. Unde no tandū fm beatum augu. q ficut viola tio corporis violat q corrumpit virgi nitatem. s. per peccatum carnale. sic vi olatio fidei corrumpit integritatē mē tis. virginitas carnis corpus intactū. sed virginitas mentis fides incorrup ta. Quādiu ergo seruabimus deo fidi veritatem ipsi fideliter adhærentes tā diu mentis integritatē quam pvirgi nitate accepimus custodimus. Quod si quidē violauerimus peccatis nos ne quiter psternentes per pnām q satisfa ctionem reparemus. q in postey simi lia caueamus. q deo itey per amorem adhæreamus. q eadem adhæsio q prinē tia nobis itey p virginitate reputaf q si non quantum ad aureolā saltē quā tum ad meritū. hæc augu. Unde aīma per peccatum corrupta q per vitia car nalia fedata ac polluta. feditatē suam ac deformitatē debet deponere perversā pnām. seqz itey virtutibus q bonis mo ribus adornare vt tanti sponsi xpi. s. am plexibus digna valeat existere. De hoc hugo de sancto victore in tracta. de ar ta anime cum ipsa anima pferendo sic ait Si ego electa sum quid qso adhuc differor quin ad amplexus sponsi nec dum puenire possum. Nescis o anima mea nescis qz feda prius fuisti. qz ōfor mis qz polluta omni horore q enormi tate plena. Et quomō tam cito in illū pudoris q castitatis thalamū introdu ci expetis. nisi prius saltem cura aliq q studio exculta ad pristinū decorē re pareris. hoc est q iste sponsus tuus ad huc suam presentiam tibi subtrahit q necdū in mutuos amplexus q dulcia oscula te admittit qviz nec polluta de bet mundū tangere. nec turpis decet mundū videre. Cum aūt preparata q decenter ornata fueris. demū in illuz celestis sponsi thalamū sine cōfusione permansura intrabis. Prius ergo stu de faciem ornare. habitū ponere. ma culas tergere. mores corrigere. disci plinam seruare. q omnib⁹ tandem in melius pmutatis digno sponso dignā sponsam reddere. serua te illi intactā. serua impollutam. serua integram. ser ua incontaminatā. Si olim meretrix fuisti. modo virgo facta es. quēadmo dum amor illius psueuit corruptis in tegritatem reddere. integris castitatē seruare. hæc hugo. Non solum autē di cenda est ptinentia a carnis illecebris abstinentia. sed omnium delectabiliū carentiam ptinentiā debemus intelli gere. Nunqz in spiritali studio aliqs potest pficere religiosus vel in statu sa lutis perfistere. nisi a carnalib⁹ delecta tōnib⁹ que sine peccato mortali admit ti non possunt ex integro renuncier pp ter deum. Unde fm bernardū. Digne deo spūali matrimonio illi copulātur qui in eius dilectionis intuitu vitiorū pnubia. carnis delicias. mundi glori am ptemnunt. hæc bernardus. ¶ Debet ergo aīma devota que tam per fidem qz q pervite meritum sponsa cri sti appellari meruit q eē. seipsam a vi tys omnib⁹ abstrahere. ac omni diligē tia per vite puritatem se illi pseruare. ipsum qz solum diligere. vt per hæc eq lem vicissitudinem dilectionis repen dere possit. Hec q quedam alia beatus Augustinus de sponsa q sponso spūali

ꝓmemorat ita dicens. O sponsa spon
sum habes ⁊ nescis. pulcrerimus oīm
est sed tu speciez eius nō vidisti. ille te
videt qz nisi te vidisset nō te diligeret
quid ḡ ages nunc illū vidēre nō potes.
qz absens est. ideo nō times nec erube/
scis illi iniuriaz facere. ꝙ singularem
eius amorē ꝓtemnis. teqꝫ alieno amo/
re turpiter ⁊ impudice ꝓstituis. no/
li sic facere si adhuc scire nō potes qua
lis ille sit qui te diligit. ꝓsidera saltim
arram quā dedit tibi. forta ssis in ipso
munere eius qđ penes te est poteris co
gnoscere quo affectu illū diligere. quo
studio ⁊ diligēria te illi debeas ꝓserua
re. Magnū ḡ est qđ tibi dedit. sed ma/
ius est qđ in te diligit. Quid tibi dedit
o aīa sponsus tuus. respice vniuersum
mundū istū. ⁊ ꝓsidera si in eo aliquid
sit qđ tibi nō seruiat omnis natura ad
hūc finē cursum dirigit. vt obsequiꝫs
tuis famulet ⁊ vtilitati tue deseruiat.
Quis putas hoc īstituit certe deus Be
neficiū ergo accipis ⁊ auctorē eius nō
agnoscis. tāto quippe diligens suo do
no diligendus demonstrat ⁊ qꝫ stultū
est amorem tā potentis non ꝓcupisce/
re. ⁊ qꝫ impiū tam multū diligentem
nō amare. Caue etiā o aīa ne qđ absit
meretrix dicaris si munera dātis plus
qꝫ amantis affectū diligas. maiorem
caritati eius īiuriā facis si dona illius
accipis ⁊ tū vicissitudinē dilectionis
non rependis Dilige igit illum ꝓpter
se. dilige te ꝓpter illū. dilige illū vt fru
aris illo. dilige te vt diligaris ab illo.
dilige in domis illius. q̄ tibi data sunt
ab illo. illū tibi ⁊ te illi dilige. hec pura
⁊ casta dilectio est nihil hīs sordidū.
nihil amaꝫ. nihil transitoriū. hec aug.
Aīma igit que sic diligit xp̄m merebi
tur eius amplexib⁹ circumplecti. cui
etiam ꝓiungi per hmōi amplexum spi
ritualem valde est delitiosum ⁊ iocun/
dum nam ipsius amplexus non macu
lat sed mundat. non inquinat sed san/
ctificat De hoc per quendam sic dicit
Heu mundana mollicies tactū meuz
nimis miserabiliter decipiebat ⁊ igno
rani. ꝙ tā suauis o bone ihesu esset am
plexus tuus. tam honestus attractus tu
us tamqꝫ delitiosum tibi ꝓiungi. Tu
us o dulcissime ihesu amplexus non
maculat sed mundat. tuus attactus nō
inquinat sed sanctificat O ihesu fons
vniuerse dulcedinis ⁊ suauitatis. quā
tuz habet deliciositatis honestatis ⁊ io
cunditatis quando leua tue sapientie
eterne ⁊ cognitionis est sub capite. id
est sub ratione ⁊ dextera tua diuine cle
mentie ⁊ dilectionis amplexabit me
in voluntate. Heu me miserā quis vn/
qꝫ tam dulce tam suaue tamqꝫ delitio/
sum experiri poterit. qꝫ inter brachia
tanti sponsi requiescere. inter oscula tā
ti regis ⁊ amici feliciter obdormire.
hec ille. Aīma vero que sic sponso co/
lesti ꝓiungitur in eius desiderio ardet
nulla iam que in mūdo sunt ꝓcupiscit
nec aliquā vite pēnis ꝓsolationem re/
cipit sed ad illum solum quem diligat
suspirat donec inueniat. ac ī eius amo
re quiescat qz anima que diligit deum
in solo deo quietem habet. De hoc gre
go. super ezechielem exponens illud.
Thalamū vno calamo longū sic dicit
in thalamo quippe sponsus ⁊ sponsa se
dent. sibiqꝫ in amore coniungunt.
Quid ergo sunt in sancta ecclesia tha/
lami nisi eoꝝ corda. in quibus anima
sponso inuisibili iungit vt eius desi/
derio ardeat. nulla iaz que in mūdo sunt
concupiscat presentis vite longitudi/
nem. penam deputet. exire festinet. ⁊
amoris amplexu in celestis sponsi visi
one requiescere. Mens itaqꝫ que iam
talis est. nullam presentis vite conso/
lationem recipit. sed ad illum quē di/

ligit medullitus suspirat. feruet. anxiat. anxiaf vilis ei sit salus ipsa sui cor poris q̃ transfixa est vulnere amoris. Unde in canti. cañ. 5. vulnerata caritate ego sum. mala aũt salus ẽ cordis que dolorẽ huius vulneris nescit. Cũ vero anxiare iam in celesti desiderio. ꝙ sentire vulnus amoris ceperit. fit aĩma salubrior ex vulnere q̃ prius egrotabat ex salute. hec gre. ℟ Et notandũ ꝙ pius ꝙ misericors dñs vt ait hugo desiderium hoim deuotoꝝ puocat ꝙ irritat vt augeat. qñ amorem suum in nobis excitat sed fugiendo vt sequamur inflãmat. Tale eñ est cor hominis vt si qd diligit adipisci non valeat ãplior desiderio inardescat. Hic in canti. can. sponsus venit stat post parietem. pspicit p fenestras vt quasi lateat ꝙ non lateat. mittit manũ suam p foramen. tangit sponsam voce tenuivocat eam ꝙ 5t veni. illa vt audit sponsuz adesse surgit. mox festinat. aperit. brachia ad amplexandũ parat. liquescit anima eius. feruent precordia eius exultat. gaudet ꝙ tripudiat. Sed ille cuz teneri putaf declinat. subitoq; quasi ỹ medijs elapsus ãplexibꝫ fugit. Quid est hoc dñe non querif inuenif. dum nõ vocaf venit. dum aũt querif declinat ꝙ dñe vocaf fugit. Si nõ diligit quare venit. aut si diligit quare fugit. Diligit aũt ꝙ ideo venit. sed q3 tunc nõ diligit ꝙ ideo fugit. hic nõ diligit. i. in hoc mũdo in hoc exilio. sed vocat nos ad terrã suã q3 talis amor non decet patriã istã Jocundus amor amenũ querit locuz. hec hugo. Unde deuota aĩa q̃uis nõdum videat spẽm sponsi sui. i. xpi. cuz ab ipsius amore nõ recedit. sz in eius desiderium semp anxiat ꝙ gemit. ꝙ p̃ sequens ꝓpter dilectionem quam ad illum habet. ab omni amore alieno se subtrahit. De hoc beatus gregorius super canti. exponens illa verba. pulcre sunt gene tue vt turturis sic ait. Turtur post q̃ parem amiserit suum. nunq̃ alteri se iungit sed semper solitarie habitãs in gemitu perseverat. quia quem diligebat non inueniens querit. sic anima sancta dum a sponso absens ẽ. ab eius amore non recedit. in eius desideriuz semp anxiat ꝙ gemit. ꝙ dñ illũ quem valde diligit non inuenit. ab oi amore alieno se retrahit. ꝙ quasi in genarum verecundia castitatem cordis ipso habitu ꝙ actu exteriori ostendit. hec gre. Ex his ꝟbis colligere possum? ꝙ pia ꝙ deuota corda cũ xpo sponsum suuz in suis animabꝫ per sanctũ ꝙ dulcem amorẽ adesse sentiũt. de eius presentia valde iocundanf. ac in eius desideriũ per feruidũ affectum trahunf ꝙ in ipo summe delectanf. Cum vero suam presentiam per subtractionem gratie ꝙ pij sui amoris ab ipsa aĩa abstulerit. ipsa quidem dolenter hoc sustinens fidẽ tñ quam erga suum sponsum habet nõ derelinquit sed omnem diligentiã adhibet quomõ se illi qui absens esse videf immaculatam ꝓseruet. ꝙ ideo suuz affectum ab omni terreno alieno ꝙ inordinato amore retrahit. non solum peccata mortalia. sed etiam venialia in q̃ntum possibilitas admittit vitando ꝙ illis resistendo. vt suo sponso dilecto ac domino q̃uis per gratiam absenti placere valeat. ꝙ cum ipso post hanc vitã gaudium eternum possidere. quia talibus sic fidem erga dominum suum seruantibꝫ promittitur ꝙ debef vita eterna Unde per Thobiam. v. dicitur. Filij sanctorum sumus ꝙ vitam illam expectamus quaz deus daturus est his qui fidem suam nunq̃ mutant ab eo. ¶ Ubi etiam cõsiderandum ꝙ q̃uis aĩma in presenti vita ꝓspicere nõ valeat. tamen pius dominus deuotũ cor

ꝓsolari etiam in hac pegrinatione nō
obmittit. ipe namq; affectū sui amo
ris ꝑ grām sanctiſpūs aīe imꝓimit. ꝑ
quē ipm deū spūaliter deosculaf. ⁊ in
de multipliciter ꝓsolaf. nā vt ōt brūs
greg. sup cañ. tociens aīa deo deoscu
laf quotiens in amore ꝓpungitur. hec
gre. Sed magni supra modū amoris
iudicium osculū est. ℣ Quid aūt
sit hoc osculū. qz spūalis est gratia nō
faciliter innotescit misi viris spūalib
⁊ in amore dei flagrantib qō melius
impressum cordi q̄z verbis expressum
cognoscif. Est etiā manna absconditum ⁊ misi gustantib penitus ignotum
De hoc spūali osculo beatus bernā. ita
ōt. Ego arbitroz neminem facile scire
quid sit osculū. misi q̄ accipit. Est quip
pe manna absconditū ⁊ solus qui edit
adhuc esurit fons signatus cui nō cōi
cat alienus. sed solus qui bibit adhuc
sitiet ⁊ non est cuiuslibet hoīs sz si quis
ex ore xpi semel accepit habet ꝓprium
experimentū qō ꝑfecto sollicitat ⁊ co
git amplius ad petendū hoc osculū so
la ⁊ rara ꝑfectio expif. Oportet em vt
sponsa xpi psumat hoc osculū petere a
more caste sancte ardēter ipm sponsuz
Caste vt ipm solū non alium amet. pe
tat. ⁊ querat. sancte. qz non in ꝺcupīa
carnis sed in puritate spiritus. Arden
ter vt ita amore sponsi inebriet ꝙ ma
iestatē non cogitet. nā si cogitaret nō
psumeret hoc osculum petere velut ab
equali. quis em psumet vt ab eo qui re
spicit terram ⁊ facit eā tremere peterz
osculū. Hoc aūt osculū mihil aliud eē
credimus misi spūsanctū ad ꝺsolatio
nem aīe sancte missum. Sicut em spi
ramen osculum se permiscet. vt vnus
anhelitus iudicet. sic spiritussanctus
nostro spiritui immissus sit vnus spi
ritus cum eo. Sed quid anima huma
na retribuet domino ꝓ tanto benefi
cio sibi a domino impenso videlicet vt
vocaret sponsa xpi ⁊ esset illius inquā
sponsa cuius pulcritudinez sol ⁊ luna
mirant. O felix sponsa que tali ꝓiugio
efficit digna. De ista etiam tam mag
na dignatione ⁊ pietate quā christus
exhibet ferventi ac devote anime Bea
tus bernā sic ōt. O anima humana vnō
tibi inestimabilis gloria vt sponsa esse
merearis illius. in quem desiderāt an
geli prospicere. vnde tibi hoc vt sit tu
us sponsus cuius pulcritudinem sol ⁊
luna mirant. ad cuius nutum vniuer
sa mutant. quid retribues domino ꝓ
omnib que retribuit tibi. vt socia sis
mense eterne. socia demq; thalami vt
introducat te rex in cubiculum suum.
Si te viderit ad amorem suum xpus
sponsus tuus marcessere ⁊ pallescere.
impatienti desiderio accelerabit ad te
copule divine se offert. oscula prebebit
iunget amplexus. O letam diem tali
um nuptiarum. o felix sponsa tali ꝓiu
gio digna. hec bernā. ℣ Et dicit
idem nō sunt inuenta etiam dulcia ver
ba quib verbis. s. christi animeq; dul
ces adinuicem exprimuntur affectus.
quemadmodum sponsus ⁊ sponsa qui
bus quippe omnia ꝺmunia sunt mil ꝓ
prium nil a se divisum habentib. vna
vtriusq; hereditas. vna domus. vna
mensa. vnus thoz⁹. vna corona ⁊ fm
aplm deo adherens anima vnus spūs
est. hec bernā. Post talem vero tanq; feli
cem ꝺiunctionem inter xpm ⁊ animaz
fiunt inter eos quedam colloquia spi
ritualia per que sibi mutuo innotescūt
De quo beatus bernā. sic ōt Attende spi
ritum loqui ⁊ ideo spūaliter oportere
intelligere que loquunf. Quoties au
dis vel legis sponsum vel sponsam deuz
⁊ animam colloqui pariter. noli ymaginari tibi quasi corporeas incurre
rewces. nec corpeas colloquentiū ap

parere ymagines. ſz audi quid tibi in hmõi fit intelligendũ. Spũs eſt deus ſpũs eſt aĩa. ⁊ hñt linguas ſuas ſpũales quib⁹ ſe alterutr alloquunt. pñtes ⁊ indicent. Lingua ſponſi eſt fauor dignationis eius. Anime vero lingua eſt feruor deuotionis. ⁊ elinguis eſt oĩs anima que non hz hanc linguã ⁊ non poteſt eſſe eius ſermocinatio cuz ſponſo. Cum vero ſponſus linguam ſuã mouet loquens anime. non poteſt aĩa non ſentire. Rurſum cum aĩa linguã ſuaz mouet ſponſuz multominus latere poterit. non ſolũ qz vbiqz pñs eſt. ſed ꝓpter hoc magis miſi qz ipo ſtimulãte lingua anime ad loquendũ mirime moueret. Itaqz locutio ſponſi infuſio dñi eſt. rñſio aũt anime cum grãrumactõe admiratio eſt. hec berñ. Poſt talia etiam colloquia tria ſuauia. inter xpm ⁊ animã ſequit nonnunqz canticũ amoris. quod non per ſtrepitũ oris. ſed potius fit per iubilũ cordis. De quo cantico idem beatus berñ. ſic ait. Canticũ amoris ſola vnctõ docet. ſola addiſcit experientia. experti recognoſcunt. inexperti inardeſcunt. Non eſt eñ ſtrepitus oris ſed iubilus cordis. nõ ſonus labior. ſed motus gaudior voluntatũ. Non vocum ꝛ ſonantia. ſolus qui cantat ⁊ qui cantaf audiũt ſponſus ⁊ ſponſa xps ⁊ anima. hec berñ. Non ſolũ autem virtus caritatis efficit aĩam ſponſam xpi. ſed etiam templum ⁊ hĩtaculum dei vtui qui in anima b⁹ deuotis ⁊ in caritate ipſius feruentib⁹ libẽter inhabitare dignaf. ❧ Unde notãdum ſm ꝙ dr hugo de ſancto victo. in lib. de archa noe. ꝙ domus dei ſiue habitaculũ eſt totus mundus. domus dei eccleſia catholica ⁊ quelibet fidelis anima. Sed aliter mundũ inhĩtat. aliter eccĩam. aliter fidelem animã. In mũdo eſt vt impator in regno. in eccĩa eſt vt paterfamilias in domo. in aĩma eſt vt ſponſus in thalamo. Fideles quippe in domo eius ſunt. ⁊ vtverius dicaz ipſi domus eius ſunt. qz eos per dilectionem inhabitans poſſidet ⁊ regit. Si aũt in domo eius fueris per caritatem beatus eris ⁊ es. qz non ſolum tu in domo dei. ſed tu domus dei eſſe cepiſti. vt ipe tecum habitet in te qui fecit te. ibi pacem inuenies ⁊ requiem vbi ille habitare dignaf cuius locus ĩ pace factus eſt. Prepemus ei locuz in nobis ipe enim libenter ad nos veniet. qui id circo nos fecit vt in nobis habitet

❧ Duob⁹ aũt modis deus corhumanũ inhabitat. per cognitõem videlicet ⁊ amorẽ. vna tñ manſio eſt. quia ⁊ omnis qui nouit eũ diligit. ⁊ nemo diligere poteſt qui eum non nouit. Et ideo ſi deũ amare cupimus primo cognoſcere ſatagamus. precipue cuz ipe talis ſit qui nequeat ſciri ⁊ non amari tanta eñ eſt ſpecies pulcritudĩs eius qui poteſt eũ videre non poſſit eum nõ diligere. hec hugo. ❧ Templuz ergo dei ſunt ſancti homines per fidez ⁊ dilectõem ambulantes. Unde beatus auguſti. In templo ſuo habitat deus. ſcz in ſanctis ſuis qui ſunt templũ dei modo ſm fidem ambulantes. ⁊ tẽplum dei erunt aliqñ etiam ſm ſpeciẽ qualiter etiam nunc templuz dei ſunt angeli. Sed dicit aliquis. anteqz faceret celum ⁊ terrã ⁊ ſanctos vbi habitabat. Rñſio. in ſe habitabat. apud ſe habitat ⁊ apõ ſe eſt. Non ergo ſic ſunt ſancti domus dei vt ipſa ſubſtantia dei cadat. imo ſic hĩtat deus in ſanctis vt ſi ipſe diſceſſerit cadant. Et notãdum ꝙ deus vbiqz ⁊ in omnibus creaturis eſſentialiter. preſentialiter ⁊ potentialiter eſt. In ſanctis vero etiam habitat in quibus. ſ. eſt per gratiam. non enim vbicunqz eſt inhabitat. vbi

vero inhabitat. in solis hominib bonis. qui sunt templum eius ⁊ sedes eius Ñ p ysaiaz dñs dt. Celū mihi sedes terra aūt scabellū pedū meoꝝ. qz in electis qui sunt celū habitat deus ⁊ regnat qui eius uolūtati deuoti obtēpant Malos uo qui in terra sunt districtōe calcat. Ñ etiā in libro sapie dr. Tronus sapie aīa iusti. qz ī sanctis spāliter est q̄ in alīs rebꝫ. in q̄bꝫ tñ oībꝫ est totus quēadmodū aīa per oēs pticulas corporis tota adest simul. nec minor in minoribꝫ. nec maior maiorib maior est. sed in alīs intēsius in alīs remissius operatur. cū in singulis pticul' corpis essentialiter sit. ita ⁊ dr cū sit in oībꝫ essenti aliter ac totus in illis. tñ plenius esse dr in illis quos inhabitat. i. in quibꝫ ita est vt faciat eos templum suū. ⁊ hi tales cū eo sunt iā ex pte ꝫ in btītudine pfecte erūt Malivo ⁊ si ibi sint vbi ipse est q̄ nusq̄ deest. non tñ sunt cū eo De hoc beatus aug. sup iobānē sic dr Non satis fuit dicere vbi ego sum ⁊ illi sint. sed addidit mecuz qm̄ ⁊ miseri possunt esse vbi ⁊ ille ē. qui nusq̄ deest. sed beati sunt cum illo. qz non sunt beati nisi ex eo. q̄ cum illo sunt. qz fruūtur eo. videt em̄ illū sicuti est Fatēdum ē igitur vbiq̄ esse deuz per deitatis presentiā. sed nō vbiq̄ per inhabitatōis gratiaz. ꝓpter hanc inhabitationē gre nō dicimus pater noster qui es vbiq̄ cum ⁊ hoc verū sit. sed qui es in celis id est in sanctis. in quibꝫ est quodā excellentiori modo R Dicit etiam de hoc quedam glosa sic. p caritatē nam q̄ tota trinitas inhabitat mētes iustorum. sicut amans habitat in amato ⁊ econuerso. qz caritas est quedam participatio nature diuine in nobis ꝓpter qđ dicit Qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. Sic aūt non est in pctōribꝫ. licet sit in eis p essentiā presentiam ⁊ potentiam. p quem modum est in ceteris creaturis. hec glo. S Debemus ergo deo parare locū in cordibus nostris per vite puritatem. Ad quod hortat beatus augusti. sic dicens Cum igit xp̄us sedet in corde quid potest iubere nisi bona. cū possidet diabolus quid potest iubere nisi mala In tuo aūt arbitrio te esse deus voluit. cui' pares locū deo an diabolo. cui paraueris ille possidebit. ille imperabit. hec aug. Oportet igitur animam que desiderat christum in suum domicilium suscipe a voluptatibus carnis cupiditate ac odio atq̄ a ceteris vitīs abstinere. ⁊ se virtutibꝫ ⁊ caritate mācipare. qz q̄to maior caritas fuerit in aīma. tāto spaciosius habitaculū ⁊ magis ornatum exhibebit factori suo in seipsa De hoc beatus bernñ. super cañ. sic ait O quanta illi anime beate latitudo. O quanta ⁊ nutorum prerogantia. que diuinam in se presentiam ⁊ digna inuenit susscipere ⁊ sufficientes capere. Quid illa cui ⁊ suppetunt spacia deambulatoria ad opus quidē tante maiestatis Non est pfecto intricata forensibꝫ causis curisq̄ secularibꝫ. nec certe ventri ⁊ luxurie dedita. sed nec curiosa spectādi seu cupida omīno dominandi vel etiam tumida dñata Oportet namq̄ primo his omnib vacuā esse aīam vt celum fiat ⁊ habitatio dei. alioquin q̄o poterit vacare ⁊ videre qm̄ ipse est deus ꝫ ⁊ odio ⁊ inuidie aut rancori minime prorsus indulgendum. qm̄ in maliuolam animam non introibit sapientia. Denicq̄ necesse est eam crescere ac dilatari vt sit capax dei pro latitudo eius dilectio eius. sicut ait paulus Dilatamini in caritate. nā ⁊ si aīa minime cū sit spūs corpeam recipit quātitatē. tñ confert illi gra quod negatum est a natura. Crescit quidē ⁊ extendit. sed

spūaliter crescit.non in substantia sed in virtute crescit ⁊ in gloria.crescit etiam in templum sanctū dño. Ergo q̄n ritas cuiuscunq; aīe estimaf̄ de mensura caritatis quā habet.vt verbi gratia que multū hz caritatis magna est.que pax pua.quevero nihil nihil est.dicente apl̄o.si caritatez non habuero nihil sum.hec verū. Edificemus ergo tēplū scūm dño in animabꝰ nostris.q; ipsa sola est capax illius. Unde ꝺt bea.ber. Non capit deū nisi ymago sua. anima illius capax est que mimix ad imaginē eius creata est. ꝓpter qꝺ toto desiderio ⁊ digna cum gr̄arumactione studeamus ⁊ templū edificare in nobis.hec Be. Hocvero templū qꝺ anima ē maxime edificari oꝓꝛet p caritatis virtutē. De hoc beatus aug.in li.de bbis apostoli sic ꝺt. Sumus templū dei sic ait apostolus. ꝓpter qꝺ dicit. Inhabitabo in illis ⁊ deambulabo. Deambulat aūt in nobis pñtia maiestatis si latitudinē inuenerit caritatis. Uñ idez apl̄s ait. Dilatamini. si dilatemur deambulat in nobis deus. sed vt dilatemur oper̄ ipse deus .videliz q; deus sibi in nobis latitudinē facit.dicente apl̄o Caritas dei diffusa est in coꝛdibꝰ nostris per spūm sanctū qui datus est nobis. ꝓpter hanc latitudinē in aīma in nobis deābulat deus. hec augu. Debemus ergo amare deū vt illi templū ⁊ locū aptū in nobis pꝛepare valeam?. Unde idem sup p̄s .sic ait. Hospitari apud te deus vult. fac illi locum. noli amare teip̄m .illum ama. ⁊ sic facis illi locū. si te amaueris ꝓtra illum claudis .si illū amaueris aperis illi. si autē aperieris ⁊ intraueris non peries .sed inuenieris cū amante hec augustinus Si quis cupit etiā videre deū .caritatem habeat ⁊ ꝰsciam suam intendat ⁊ ibi videt deū. Hoc itez testaf̄ idez sup p̄s .sic dicens Si amamus videmus deū vbi est deus. Interroga iohannē. deus inquit caritas est. quisquis hz caritatē. vt quid illū mittimus longe vt videat deum. ꝰsciam suam attendat ⁊ ibi deum videt. Si caritas ibi non habitat. non habitat ibi deus . si aūt caritas ibi habitat habitat ibi deus Vult illum fortevidere sedentē in celo. habeat caritatem ⁊ in illo habitat sicut in celo. hec aug. Et fm eundez. Caritas est via dei ad hoīes . ⁊ via hoīm ad deū Per caritatē namq; venit deus ad hoīnes. venit in homines. factus ē homo per caritatez. deum diligunt homines ad deū currunt. ad deum veniunt. Hec aug. Quicunq; ergo vt ꝺt hugo in li. iiij. de archa noe. qui habet caritatem iam non est alienus a deo . sed ipse in deo ⁊ deus in eo manet. sic familiaris est deo caritas vt ipse mansionem habere nolit vbi caritas non est. Si ergo caritas tecum est venit deus ad te ⁊ manet apud te. si tu recedis a caritate. recedit ⁊ ipse a te. si tu caritatē nunq; habuisti nunq; venit deus ad te nec mānsit apud te. Si caritatē ceptā deseruisti. recessit ꝺs a te. si in caritate cepta mānsisti deus tecū est ⁊ permanet apud te. hec hugo. Et notandum q̄ non solum spūs sanctus habitat in aīa. sed etiā p ipsam in coꝛpoꝛe . vt ⁊ coꝛpa nostra tēplum sint sancti spūs quem habemus a deo. Ꝺ affirmat beatus aug. ita dicens . Uita coꝛpoꝛis anima est. vita aīme deus est. Spūs domini habitat in anima ⁊ per amimā in coꝛpoꝛe. vt ⁊ coꝛpoꝛa nostra templum sint sancti spūs quem habemus a deo. venit enim spiritus ad animam nostram. quia caritas diffusa est in coꝛdibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. ⁊ totum possidet qui principalem ptem tenet. Tenens deus qꝺ melius est. id ē

cor tuum.mentem.aiam tuaz.pfecto ptem meliorem possidet ⁊ inferiorem qđ est corpus tuū.hec aug. ¶ Scien dū etiā qp aiam humanā nulla res im plere pt pter solū deū cū aūt illū habu erit plenū est desideriū eius.qr cū dr sit summū ⁊ omne bonū non habet aia qđ amplius desideret.si possidet omne bonū.implet aūt deus eos visitādo p grām suam.qui nihil aliud desiderāt pter ipm. De hoc beatus aug.in libro soliloquiorū sic ait. Mundū cenaculū decet te deus. qui nunqz nisi a mūdis cordibr videri potes multomagis nec haberi Quos aūt pdestinasti ipos ⁊ vocasti mūdasti ⁊ sanctificasti.vt dignuz habitaculū sit tue maiestati. cū quibr ⁊ in quibr tu delectaris ⁊ letificas iuventutē eorū.habitans cū eis ⁊ in medio.i.in memoria ⁊ cogitatione eorū. aia em nostra ita capax facta est maiestatis tue.qp a te solo ⁊ a nullo alio possit impleri.cū aūt hz te plenuz est desideriū eius.⁊ iā nil aliud qđ desiderat exterius restat.duz aūt aliud exterius desiderat manifestū est qp te non habet interius.quo habito nihil est vltra qđ desiderat.cū em fis summū ⁊ oē bonū nō habet qđ desiderat amplius.si possidet oē bonū. imples aūt eos qui nihil aliud desiderāt pter te.⁊ facis eos dignos te sanctos.beatos. immaculatos ⁊ amicos dei qui oīa reputant vt stercora vt lucrifaciāt te solū.hec est beatitudo quā hoī ptulisti.hic honor quo eū inter oēs creaturas honorasti Ecce dñe deus meus inueni locuz vbi habitas.qr in aia quā creasti ad similitudinem tuā.que te solum querit ⁊ desiderat. Ego erraui sicut ouis q̄ perīt querens exterius te qui es interius.⁊ laborauī multuz querens extra me.⁊ tu habitas in me. si tū desidero te hec augusti. Hunc etiam excellentissimū hospitem.idem beatus augu.aduenire in cor suum desiderabat.cum sic diceret. Quis mihi det.vt venias in cor meum dñe ⁊ inebries illud.vt obliuiscar mala mea.⁊ vnū bonum meū amplectar te deus meus.fecisti em nos ⁊ inquietū est cor nostrū donec requiescat in te. hec aug. Qui vero fm beatum ambro. xpm recipit in cordis domiciliū. maximis delectationibr exuberantiū pasciť voluptatū .⁊ dominus libenter ibi ingrediť ⁊ in ei? recumbit affectu.hec ambro. Felix ergo aia vt ōt beatus ber nar.que quotidie cor suum mūdat.vt inhabitantem deū suscipiat O qz beata aia apud quā deus requiem inuenit quia dicere potest Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo Negare ei quidem celi requiem nō potuit. quefibi in hac vita requiem in mente pre parauit. O anima deus tuum desiderat hospitium.tuuz cenaculum pluscz celeste palatiū appetit ⁊ exoptat. Delicie em sue sunt esse cum filiis hominū Hec bernar. Ūñ ōt beatus augustinus O felix anima gaude qp potes esse tanti hospitis hospita. Si ergo cum deo celestem gloriaz possidere queris ⁊ desideras. tunc vt ait beatus bernū. Purga cor vt ipse dominus illuminet. vt quem inuocas intret esto domus eius ⁊ erit domus tua habitet in te ⁊ habitabis in eo.si eum in hoc seculo excepris in corde tuo.ille post hoc seculū excipiet te in vultu suo. hec augu. Dicit etiam de hoc petrus damas. Qui possit dere cū deo padisi ianuam querimus necesse est.vt hic ei nosipos prius habitaculū pbeamus.quatenus dum ipe in nobis habitat ⁊ nos in eo.sic studeamus non ignobilis ocū sed laboriose quietis sabbarum colere.vt ex hoc mereamī in die dominicuz.qui nullo claudiť fine trāsire. hec pe.da. Ecce qz fru

ctuosum est ipsum dñm in cordis hos/pitium in pñti vita suscipe. qz ipse vi ceuersa post exitū huius peregrinatio nis suscipiet talem aiam in suaz eter nam mansionem.

Filius.

Uellem etiā scire de gradib⁹ cari tatis. Et qui gradus sint porio/res ⁊ magis validi ad perducendum ad amorem violentum inducentez ad languorem spūalem.

Ca. XIII. Pater

Dire dēs scd̄m

ꝓ dr thomas de aquino ꝙ di uersi sunt gradus caritatis ſm diuer/sa studia. ad que homo ꝓducit̄ per cari tatis augmentū. nam prius incumbit hoī studium principale ad recedendū a peccato ⁊ resistendum ꝯcupiscentijs eius que in ꝯrarium caritatis mouēt ⁊ hoc pertinet ad incipientes in quibus caritas est nutriēda vel fouēda ne cor/rumpat̄. Secundū studium succedit. vt principaliter intendat ad hoc vt in bono ꝓficiat. ⁊ hoc studiū pertinet ad ꝓ ficientes qui ad hoc principaliter intē dunt vt in eis caritas per augmentum roboret̄. Tercium aūt studium est. vt homo ad hoc principaliter intēdat. vt deo inhereat ⁊ eo fruat̄. ⁊ hoc pertinet ad perfectos qui cupiunt dissolui ⁊ eē cum xp̄o. hec thomas X Ubi no tandū ꝙ quanto perfectior est vita in hoīe. tanto amor est vehementior ⁊ fer/uentior in corde ipsius ad diligendū solum deū super omnia. Iste vero amor vehemens ⁊ feruens sex hz gradus ex ſ cedentes. Primus gradus est a/mor incompabilis. ⁊ iste est ꝯmunis omniū electoꝝ. Secundus gradus est amor incontaminabilis. ⁊ iste est mū di ꝓtēptor ⁊ religiosoꝝ. Tercius gra/dus est amor infatigabilis. ⁊ iste est iu giter ꝓficientium ⁊ xp̄i ꝓfessoꝝ. Quar tus est amor insepabilis. ⁊ iste est san ctoꝝ ꝯtemplatiuoꝝ. Quintus est amor insupabilis ⁊ iste ē xp̄i martiꝝ siue vi ctoꝝ. Sextus est amor insatiabilis ⁊ iste est iugiter desiderantiū ⁊ solitario rum. His sex gradib⁹ decursis sequit amor violentus inducens languorem Primus ergo ⁊ infimus gradus amo ris incompabilis qui est ꝯmunis oīb⁹ electis tante est virtutis vt oñe pecca/tum mortale ab aīa expellat ⁊ deū sup omnē creaturā diligere faciat. Et hic gradus est necessitatis. vt oñdit dñs in euange. Math. vbi sic dr. Qui dili git patrem aut matrē plus q̄ me non est me dignus. ergo super oīa diligen/dus est deus. Unde anſel. dr ꝙ creatu ra rōnalis nihil diligere debet nisi sum mam essentiā. Alia aūt ꝓpter istā. Rō istius est. qz in quo summa diligibili/tas summe illud dz diligi. sz hec est in deo. ergo summe dz diligi ds. Scds gradus amoris caritatiui est amor in/contaminabilis. ⁊ hic est mundi ꝯē/ptoꝝ. qui tante virtutis est vt hoīem a mūdana ꝯuersatōe abstrahat ne mēs polluat̄ ⁊ caritas ab operatōne sua im pediat̄. Unde iohannes in sua prima canonica dicit. Si quis diligit mun/dum non est caritas patris in eo. quo niam omne qđ in mūdo est aut est⁹ on/cupiscentia carnis. aut cōcupiscentia oculoꝝ. aut superbia vite. Sed huius/modi ꝯcupiscentie mentem per ꝯsen/sum prauum non superant que veraci/ter deum amant. Unde dicit bēs gre go. Ille deū vere amat. cuius mentem prauā delectatio ex ꝯsensu nō superat. nā tanto quisq̄ a supno amore disiun git̄ q̄to in infimis delectat̄. hec greg. Et ratio istius est. qz ignis amoris dei separat omne inconueniens amanti ab amante. Tercius gradus caritatiui

amoris est amor infatigabilis. et ille est iugiter ꝓficientiū et xpi ꝓfessor. qui tante est virtutis. vt et aiam non finat quiescere. donec inueniat quez diligit Unde in can. dr. In lectulo meo p noctem quesiui Quod exponens origen. dr Querendus es dñe cuz frequentia laboris non in lecto. in lumine veritatis non p noctes. cū feruore caritatis abiecta superstitione naturalis supstitionis. Solus enī amor te inuenit. qđ qui te amat te inuenit. habet vt amet. amat vt habeat. ne te in eternū perdat. Quartus amoris caritatiui gradus ē amor insepabilis. et hic est assidue cōtemplantium. Et hic gradus tante virtutis est. vt ꝓtinuis stimulis agitet mētem ꝓtemplatiuam ad appetendendū dilectū donec tandē dicat Inueni quē diligit aīa mea. tenui eum nec dimittam. Unde dr beatus bernā. Quis non teneat te domine ihesu. qui tenentē spe fortificas. perfectionem decoras. pseuerantia ꝓducis. remuneratione ꝓducis. Et non dimittam te nisi benedixeris mihi. nunqz dimittam te. qz nō benedicis misi tenētem te. hec bernā. Istū gradum videt habuisse apls cū dr ad roma. viij. Quis nos sepabit a caritate xpi. Quintus gradus amoris caritatiui est amor insupabilis. et hic ē martirium in aduersitate non cadentium. qui est tante virtutis et fortitudinis vt dr augu. in libro de moribz eccie. q nihil tam durum tam ferreū. quod non amoris igne vincatur. Et ideo beatus augu. alibi dr. Nihil amantibz duruz est Nullus labor difficilis. quia qui amat non laborat Amemus igit et nos cristuz et facile videbit omne difficile Ratio huius est. qz fm eundē beatum aug. nullo modo oneroſi sunt labores amantiū. sed ipi delectant sicut venantium. aucupantiū. piscantiū. labores. In eo enī q amat aut nō laborat. aut labor amat. amor autē reddit minus sensibilem Sextus gradus amoris caritatiui est amor insatiabilis et hmōi est iugiter desiderantiū et solitariorum et tāte fortitudinis est. vt nihil sibi sufficiat ꝓter vnū solū qđ amat. et idipm semp amplius in hac vita sitit et desiderat. Et rō huius est. qz vt dr richar. de sancto victore Caritas ista semp inuenit. qđ adhuc ꝓcupiscere possit. quia quicquid fiat desiderium ardentis aīe non satiat. Sitit et bibit. bibendo tñ fitim suam nō extinguit. sz quo amplius bibit. eo amplius sitit. anida enim imo insatiabilis aīe sitis vel esuries non sedat sed irritat Quid queso illo amore molestius et acerbius cuz sitim suā non resistendo temperare nec inebriando extinguere possit. hec richar. Ecce qūo gradus iste caritatis iam se extendit ad quandā violentiā amoris

V. De amore violento ex mimio caritatis feruore causato cuius quatuor sunt gradus.

Ca. .XIIII. A

ABtis nāqz ser gradibz caritatis decursis sequitur amor violentus qui ortum habet ex mimio feruore caritatis dei. q cor penetrat atqz transfigit. hic vero amor viz violētus. iiij. gradus habet. Amor namqz violentus primo cor seu aīam hoīm deuotoz vulnerat. secdo ligat. tercio languidum facit. quarto defectum inducit. De his gradibz violenti amoris. loquens richar. in tractatu de caritate circa principium sic dr Magnavis dilectōis. magna virtus caritatis multi gradus i ea et in illis magna differentia. Supra hos tñ oēs gradus dilectōis est amor ille ardens et feruens qui cor penetrat et medullitus transfi/

git. vt veraciter dicat. vulnerata caritate ego sum. Cogitemus ergo que sit supeminẽtia caritatis xpi que dilecti onẽ parentũ vincit. siue carnis affectũ transcendit. vel etiaz extinguit. insup aiam suam in sui odium vertit. O violentia dilectionis. o excellentia ⁊ supeminentia caritatis xpi. hec est de qua loqui volumus Attendo nãq; ad opera violẽte caritatis ⁊ inuenio q̃ caritas vulnerat. caritas ligat. caritas langui dũ facit. caritas defectũ induc̃. Quid hoc non violentũ. quid hoc non validũ. Primus ergo gradus violẽtie est q̃n mens desiderio suo resistere nõ valet quin vulneret. nonne tibi corde percussus videt q̃n igneus ille amoris aculeus mentem hois medullitus penetrat. affectũq; transuerberat. intantuz vt desiderij sui estũ cohibere oĩno non valeat. desiderio ardet. affectu feruet. estuat. anhelat. pfunde ingemiscens. ⁊ longa suspiria trahens vt dicat. vulnerata caritate ego sum. hec rich.

B Et notandũ sm dictũ origẽ. supcant. q̃ anima amore celesti agitat. cũ perspecta pulcritudine. ⁊ decore verbi dei spẽm eius adamauerit ⁊ ex ipso telum q̃dam ⁊ vulnus accepit amoris. Est enim verbũ hoc ymago ⁊ splendor dei inuisibilis primogenitus oĩs creature. in quo creata sunt que ĩ celo sunt ⁊ que in terris siue visibilia siue inuisibilia. Igit si quis potuerit capaci mẽte retinere ⁊ pfiderare horũ ommiũ que in ipso sunt creata decus ⁊ speciem. ipsaq; rez venustate pcussus ⁊ splẽdoris magnificentia seu iaculo vt ait proplxta electus threbintus salutare ab ipso vulnus accipiet. ⁊ beato igne amoris eius ardebit Si quis amore dei arserit ⁊ iaculis eius dulce vulnus acceperit. ⁊ eius amabili pfixus fuerit telo tarpt ad dũ desideriis nocturnis diurnisq; suspiriis aliud quid loqui nõ possit audire. aliud nolit cogitare. aliud nesciat desiderare preter ipm. aut cupe aliud vel spare non libeat. istius aia merito dicere põt. vulnerata caritate ego sum. q̃ ab illo vulnus accepit. de quo ysa. Posuit me iaculũ electũ. Tali vulnere decet deũ percutere aias. talibo telis iaculisq; pfigere. ac salutaribus eas vulneribo sauiare. vt q̃ dus caritas est dicat ⁊ ipe. q̃ vulnerata caritate ego sum. hec orige. Qui g̃ amore dei sic vulneraf faciẽ sui dilecti dñi sp ymaginaf. ⁊ ipm intrinsecus inter brachia sui cordis intima amplexaf dilectõe. hic talis a pcupĩa sui dilecti ⁊ desiderati quiescere nõ valz. q̃ eius cor sagitta quadã diuini amoris dulci ter vulneratũ est. De hac caritate Johannes abb. in tract. de. xxx. gradibo ficat. Caritas sm qualitatẽ est similitudo dei inq̃tum hoĩbus possibile est. sm vero opatõem est ebrietas aie. sm aũt pprietatẽ fons est fidei. abyssus lõganimitatis mare humilitatis C Et notandũ. qui sine timore est aut caritate non repletus aiam hz mortuã. ex perfecta tñ caritate ⁊ verus ⁊ scũs timor gignif. ex sancto ⁊ vero timore dimittit amor. beatus ille qui talẽ ad dũ possidet amorẽ. non em̃ mater ita lactanti puero ficut caritatis filius speo adhrere naturã hz. q̃n quivere diligit dilecti faciẽ sp ymaginaf. ⁊ hãc in delectatione mimia intrinsecus amplexaf. Hic talis nec in sommis deincepsa pcupiscentia desiderati quiescere valet. sed cũ pcubitu ibidem exercitaf. Ista sagitta quidã plagatus dicebat. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. ego dormio pter necessitatem nature cor aũt meũ vigilat pter multitudinẽ amoris. Si dilecti facies manifeste ⁊ efficaciter totos nos transmutat ⁊ hi

lares efficit. quantomagis faciet vultus ꝛ facies regis dñi nostri ihesu spirantis in aīa mūda. Caritas etiā quosdā vulnerare ꝓsueuit Unde quidā dixit vulnerasti cor meū. quosdam aūt facit exultare. nā exultāte corde vultus hylaresc̄it ꝛ pullulat. Qñ igit̄ totus homo dei caritati quodāmodo coaptat̄ ꝛ iungit̄. tunc exterius in corpe tanq̄ speculo aliquo. anime claritatē oñdit. Qui vo talem grām accipiūt. multociens cibū corpalem obliuiscunt̄. Arbitror aūt ꝙ nec eundē frequētius appetunt. nec ipm cibus. quē sumunt cū delectatione de cetero sumūt Caritas etiam est mater pacis. fons sapientie. immortalitatis ꝛ glorie radix ꝛ q̄ primum diligit nūq̄ detrahentes sustinebit. sz magis fugiet tanq̄ ab igne. hec ille. Et notandū ꝙ amor violentus nō solū vulnerat aīas amatrices. sed etiā ipm fontē amoris deū vulnerat. Unō vercellen. exponēs illō can. j. Filij matris mee pugnauerunt ctra me sic ōt sicut pugnantes corporaliter spiculis se mutuo feriūt ꝛ pungunt. Sic mentes ꝓemplatiue feruentia desideria subtilia ꝛ acute penetratiua immittūt. Primo quidez in pamimphos postea eisdem ptranſitis in sponsum figūt sagittas acutas ꝛ volatiles acuti. s. amoris vt dicat vulnerasti cor meū soror mea sponsa mea. ¶ De secundo gradu amoris violēti sic ōt richar. in tractatu de caritate. Primū gradū violēti amoris diximus qui vulnerat. secūdum qui ligat nonne vere ꝛ absq̄ vlla ꝓtradictōe aīmus ligatus est. qñ oīm obliuiscit̄. vt aliud meditari nō possit qz quicquid agat quicquid dicat semper hoc in mente reuoluit perhennitq̄ memoria retinet. hoc somniens sommiat. hoc vigilans oī hora tractat. Unde facile ē ꝑpendere vt arbitror. quō hic gradus prioꝛē transcendat. qui mentē hoīs nec ad horā quietā ꝑmittit. Rete ita q̄ primus gradus sit ille qui vulnerat. secūdus q̄ ligat. licet em̄ ligari qñq̄ sit minus q̄ vulnerari. maior tñ violentia videt̄ si postq̄ aliquis pcussus deiciť. deiectus ꝓhendit̄. abdusus deiciť. incarcerat̄. atq̄ ligat̄ ꝛ iam non captiuus tenet̄. Quid hoc queso maius est ꝛ violentius. ille liber ē. iste aūt in loco detinet̄ a quo recedere non pōt Sic vtiq̄ qui ab hoc scdo gradu violēte caritatis absorptus est. q̄quid agat vel quocūq̄ seuertat. ab illa vna ꝛ intima solicitudinis sue cura auelli nō pt. qz est ligatus. hec richar. ¶ Sz que sint vincula quibus spūs siue aīmus cū liber sit ligari possit richar. ibidem declarat dicens vultis audire de caritate ligāte ꝓphēta oseas ca. xj. ōt Jn funiculis adam trahā eos in funiculis caritatis Sz qui sunt illi funiculi adā primi parentis nostri nisi munera dei. in magna ei gloria creatus fuit Quid inq̄ sunt ista vincula caritatis nisi dei beneficia. bona nature. bona gratie. bona glorie. His em̄ beneficentie vinculis debitores nos fecit obnoxios. qz naturā bonā ꝺidit. grām obtulit. gloriā repromisit Ecce funiculus triplex funiculus aūt triplex difficile rumpit̄ Adiecit aūt dñs ad hec noua vincula caritatis manu valida multiplicare super nos vt nos sibi artius astringat q̄ enumerari nō pōt. ¶ Ubi notandū ꝙ oēs res que in mūdo sunt cor hoīs sanctiare non pōt. ꝑter vnū bonū solū qđ est deus. qui cordis desideriū implere potest. qz in ipo plena ꝛ pfecta est satietas oīm bonoꝝ in se habens omne delectamentum suauitatis De hoc hug. sup celesti ierarchia sic ait. Multa in hoc mundo sunt ꝛ heu omnia cor homis satiare non pōt. vt ꝓbat experientia

Unum aūt est bonum ⁊ per hoc solum cum percipiť satietas inuenť ergo nō in multitudine sed in vnitate satietas est. vnum ergo necessariū bonū quod nobis prepauit deus Sic ergo in mē sa dei non nisi ferculum apponť. ſz no li inquā ꝓtemnere. satietas eñ multa est. Satiabor inquit ꝓphēta cū apparu erit gloria tua. noli timere cuz audis vnum. vnum quidē est bonū. sed in il lo bono omne bonū est. vnam refectō nem. vnū cibum vnum panem prepa uit deus nobis habentē in se omne de lectamentū suauitatis. Ista vero diui na refectio singularis dr. q2 cum delcā tione aliena ⁊ dulcedine non percipiť Dicit etiam vnifica. q2 vnū secū facit omnes quib⁹ se sumendū ⁊ percipien dū prebet. hec hugo. Considerandum quoq3 est ꝙ corpus cū ligať de loco in quo est mouere se non ꝑt. sic amor spū alis dū mentē violenter ligat in deum solū ⁊ nō in res alienas intēdere facit Vñ ām aug. q3 est pondus in corpori bus. hoc est amor in spiritib⁹. Vñ ait. Pondus meū amor meus eo feror quo cunq3 feror. Primo igiť corpa ꝑ pon dus in loca sua rendunt. Scō locis suis vniunť. Tercio locis suis assimi lanť. Quarto in eis ꝓseruanť. Quin to ibi quiescunt vt grauia. Sic amor spūalis facit in deū tendere. Vñ ām amor talis est diuinus ⁊ in omnib⁹ fa cit nos habere deū tanq3 finē. q2 oīa fa cit nos diligere ꝓpter ipsum. ⁊ pre cū ctis facit nos desiderare deū ⁊ in ipm per desideriū tendere. Scō amor hu iusmodi hz deunire q2 hoc est ꝓmune amori ꝙfit quedā virtus vnitiua amā tis cum re amata. Tercio hmōi amor habet nos transferre in deū. q2 ām dyo nisiū amor ponit rē extra se. ⁊ collocat ipsam in re amata Quarto amor diui nus facit nos de deo gaudere. ⁊ quili bet libenter persistit in actu delectabili ⁊ quid delectabilius deo. iō inter ce tera signa hoc est valde magnū signuz ꝙ homo sit in caritate. ⁊ ꝙ habeat hu iusmodi amorē quando delectať in dō Quinto amor facit nos in deo quies cere. q2 mens delectata in aliquo quie scit in illo. ⁊ maxīe si delectať in eo fi naliter. Erit ergo hic modus ꝙ hmōi amor caritatis primo incipit. secundo ꝓficit. tercio fit ꝓfectus. ⁊ fic amantē facit dicere. cupio dissolui ⁊ esse cum xp̄o. s. ratione delectationis diuine. ⁊ esse cum xp̄o. ⁊ requiescere in christo Ergo ām hunc amorē incipiētes per desideriū in deum tendunt. ꝓficiētes vmanť. perfecti deiformes existūt. q2 in deū trāsformati in solo deo delectā tur. ⁊ delectati in eo requiescunt. Igi tur volenti diligere deū primo opus ē toto affectu in ipsum tendere. secundo ⁊ vniri. tercio in eum transformari. ūr to in eo delectari. quinto in eo quiesce re. ¶ Ad tercium gradū violen ti amoris est quidam languor spūalis ⁊ qui animā ex feruentissima dilectō ne quam habet ad deū languidā facit. Ad hunc gradum tunc anima ascēdit qñ omnem affectū alium a se excludit quando nihil preter vnum vel ꝓpter v num diligit. De hoc gradu intime ca ritatis richar. i tractatu de caritate fic ait. In hoc gradu violente caritatis ni hil omino satisfacere potest ꝑter vnū vnum amat. vnū diligit. vnum sitit. vnum ꝓcupiscit. ad vnum anhelat. in vnum suspirat. ⁊ vno inardescit. in v no requiescit. vnum solum est in quo reficitur. vnum solum ex quo satiatur nihil dulcescit. nihil sapit nisi hoc vno condiatur. Quicquid vltro se offerat. quicquid sponte occurrat. cito reiciť cito ꝓculcať quod suo affectui nō mili tat vel huiusmodi deseruiat. Sz quis

hmõi affectus tirannidez digne descri
bat.qñ oẽ desideriũ expellit.oẽ studiũ
excludit.oẽ exercitiũ violenter oppri
mit qđ sue ꝯcupiscentie non ꝓspicit.
Quicquid agat.quicquid regat.quic
quid cogitat. inutile ymo intolerabi
le videt nisi invnũ desiderij finem con
currat .Cum aũt frui potest eo qđ dili
git aĩa pariter se habere credit.fine il
lo aũt abhorret oĩa.corpe deficit.cor
de tabescit.ꝙ languescit.ꝯsilium nõ re
cipit.rõm nõ acquiescit.nullã ꝯsolati
onem admittit.sed clamat cũ sponsa.
Nũciate dilecto.qz amore langueo.
¶ Languor aũt amoris nihil aliud
est nisi tedium qđam impatiens desi
derij quo afficit mens vehemẽter amã
tis eo absente quẽ amat. Valde nãq
ꝯsternat aĩmus subtracto sibi tanto so
lacio nec potest mitigari doloris ama
ritudo nisi pñtem habeat quẽ sic amat
De hoc beatus bernñ.sic ait Quanto pu
tas ꝯsternat aĩmus stupore subtracto
sibi solacio. Subtractio em rei amate
augmentũ desiderij est Et qđ ardenti
us optat caret magis egre. Et hic lan
guor amoris non est aliud nisi tedium
impatiens desiderij.quo necẽ est affici
mentẽ vehementer amantis.eo abeũ
te vel etiã absente.quẽ amat.nullo igi
tur solacio humano mitigat secreti do
loris sacra amaritudo .qđ dilectus ꝓfi
tens quippe quid eundẽ languorem
inspirat ex eo occasionẽ habeat redeũ
di reuertit loquitur eq ei verba amato
ria .verba ineffabilia. verba que non
licet hõim loqui.hec bernñ. ¶ Scien
dum aũt ꝙ hic languor ex tribus affe
ctibꝫ ꝯtempat.s.ex dolore ex pudore
ꝙ ex odore qui affectus confluentes ꝙ
oĩa diligentes faciunt hunc languorẽ
¶Primo iste languor nascit ex dolore.
timet em ꝙ deus ex indignatõe recesse
rit. ꝙ offensus nolit ei de cetero suam
presentiam indulgere ꝙ hic dolor affli
git amantem vehementer. Dicit em de
hoc beatus bernñ. Anima que didicerit
ꝙ acceperit semel a domino intrare ad
seipsam ꝙ in intimis dei pñtiam vide
re ꝙ suspirare ꝙ querere faciẽ eius .ta
lis inq nescio an gehennã ipaz experi
ri ad tempus horribilius pena sua du
cat .q post spiritalis studq huius se
ad illecebras ꝙ molestias carnis. Di
co ergo vobis nihil est qđ intantũ for
midet.quisquis hoc beneficiũ semel ac
ceperit retineat ne gratia derelictus ne
cesse habeat egredi de vno ad carnales
ꝯsolationes. ꝙ rursus carnaliũ sensuũ
sustinere tumultus .hec be. Secũdo hic
languor ꝯtingit ex pudore. naz subtra
cta gratia ꝙ dei pñtia ex cuius virtute
oĩa serena fiunt ꝙ fuerũt ꝙ ad vota oĩa
ꝓuenerunt homo miser relinquit sibi
ꝙ vitia pariter ꝙ defectus .q̃ prius oĩa
letitrabant ꝓgredi incipiunt ꝙ erit mi
seria illius multa nimis .quibꝫ cogmi
ris hec rubore perfundit .ꝙ tam vilis
ac abhominabilis apparet coram deo.
Unde audi beatum bernñ.subtracta gra
tia querulantem atq dicentem Curre
bam bene ꝙ ecce lapis offensionis invi
am impegi ꝙ corrui ꝙ dominus declĩ
auit in ira a seruo suo. hinc est ista fle
rilitas ame mee ꝙ indevotionis.quam
patior.quoniam ita exaruit cor meuz
factum est sicut terra sine aqua. nec cõ
pungi ad lacrimas queo.nõ sapit psal
mus .legere non delectat.orare non li
bet.orationes solitas non invenio.vbi
illa inebriario .vbi mentis serenitas
gaudium ꝙ pax in spiritu sancto. Hec
bernardus. Tercio hic languor surgit
ex odore. deus enim subtractus est am
me dilecte.reliquit post se virtutis sue
odorem.qui vrget animum vt dilecti
absentiam impatienter ferat.clamãs

sine intermissione post tergum abeuntis. reuertere reuertere. Nam vt ait beatus bern. subducto sibi tam dulci sponso, interim mihil aliud nō dico deside-rare. sed nec cogitare libebit. ita q̄ re-uocat verbum sponsus. q hoc non desi-dero aie sed eius qui aliquoties indul-serit suauitatē sui. Nā gustato aliqua liter q̄ dulcis est dñs. q cū quasi dere-licta a dño ad se redierit in cordis pa-lato sapore retinet. quo fit vt impatiē-ter ipsum desideret cū languore mira-biliter. pficit aīa eo q̄ suspirijs. q in quietudinibo velxmenter agitata lang-uere non cessat. donec deus in patien-tia eius allectus cū maiori facilia grati-a. q maiori cumulo reuertit bonorū. Anima vero tam salubri amore affecta. q liquefacta mihil extra suum ꝺditorē diligit. q que prius ipsam delectabāt. fiunt postmodū velxmenter illi onero-sa. q̄ solum dñm quem amat videre desiderat. De hoc beatus grego. super illo verbo Anima mea liquefacta ē. sic ait. Mens hominis ꝺditoris sui speci-em non querentis maledicta est. q̄ in semetipsa remanet frigida. at si iaz ex desiderio ceperit ad sequendū quez di-ligit liquefacta per ignem amoris cur-rit. fit desiderio anxia. vilescūt in secu-lo cūcta que placebant. mihil est quod extra ꝺditorem libeat. q que prius de-lectabant animū. fiunt postmodū velx-menter onerosa. mihil eius mesticiam ꝺsolat quousq̄ adhuc qui desideratur non aspicit. meret mens. lux ipa fasti-dio est. taliq̄ igne in mente decoquit rubigo culpe. q succensus animus q̄si auri more. q̄ per vsum spēm perdidit. per incendium clarescit. Hoc amore arsit quisquis ad veritatem puenire po-tuit. hec grego. In hoc etiam gradu a-moris violēti plene ꝺpescit turba car-nalium desideriorū. q̄ mens a seipsa alienatur dum in illud diuini archani secretarium rapit. q ab illo dīni amo-ris incendio circūdatur. Qd affirmat richar. in eodē tractatu de caritate. sic dicens Tercius gradus amoris est q̄n mens rapit in diuini luminis abissum ita q̄ animus humanus in hoc statu ex-terior omniū oblitus penitus nesciat seipm. totusq̄ transeat in deum suum In hoc itaq̄ gradu plene ꝺpescit car-nalium desideriorū turba. q fit in celo si-lentiū quasi dimidia hora. In hoc ita q̄ gradu dum mens a seipsa alienat. dum in illud secretariū diuini archa-mi rapit. dum ab illo diuini amoris in-cendio circūdatur. q intime penetrat. q vsq̄quaq̄ inflāmat. seipm penitus exuit. q quendā diuinū affectū induit q inspecte pulcritudinis ꝺfigurata to-ta in aliam figurā transit. Vide quid sit inter ferr̄ ignitum. q ferr̄ frigidum Primo pfcit pculdubio in ignem tā-nigr̄ q̄ frigidū. sed dum in ignis incē-dio moram facit. paulatim nigredinē deponit. ferrumq̄ candens paulatim in se similitudinē ignis trahit. donec totū liquefiat. q a seipo plene deficiat. q in alterā penitus qualitatem transe-at. Sic anima diuini amoris incēdio in ardoris flamma absorpta. eterno-r̄ desiderio gloria vndiq̄ circumsepta primo incalescit. postea incandescit. tandem autem tota liquescit. q a prio-ri statu penitus deficit Vultis audire ex huiusmodi igne incalescentes. q inter-nor̄ desideriorū estibo iam inardescen-tes Nonne inquiunt cor nostr̄ ardēs erat in nobis de ihesu dum loqueretur nobis in via. Nonne. q illi ex circum-fusa diuinitatis flamma. q inspecta glo-ria incandescunt. q diuine luci cōfigu-rati iam quasi in aliam gloriam tran-seunt. quia reuelata facie gloriam dei speculantes in eandē ymaginē trans-

formantur a claritate in claritatem tã/
q̃ a dñi spiritu. Vultis audire ad/
huc aiam diuine locutõis igne lique
factam. liquefacta est aia mea vt dile/
ctus locutus est. statim siquidez vt ad
illud diuinũ archanũ secretũ admittit̃
pre admirationis magnitudine iocun
ditatisq̃ habundantia in seipam imo
in ipm qui loquit̃ tota resoluit̃. dũ in/
cipit audire archana illa ẏba. que nõ
licet homini loqui ꝛ intelligit incerta
ꝛ occulta diuine sapie manifestari fi/
bi. In hoc statu qui adhꝛet dño spũs
vnus est. in hoc statu aia in illũ quẽ di
ligit tota liquescit. Sñ ór Fulcite me
floribꝫ stipate me malis. qꝛ amore lan
gueo. hꝛc richar. R Quartus violẽ
ti amoris gradus vt ait richar. ibidez
in tractatu de caritate est. qñ estuantis
aimi desiderio nihil iam oino satisfa/
cere potest qđ ad defectũ ducit. Quis
huius supremi gradus violentiam di/
gne pensare sufficiat. Quid queso cor
hoĩs ꝓfundius penetret. vehementius
exagitet. animi fitim suam nec resisten
do tpare nec inebriando possit extin
guere In hoc. iiij. gradu amoris ẽ amor
insupabilis. qꝛ alij affectui etiam ma/
iori non cedit. insupabilis est qꝛ a me
moria nũq̃ recedit. Singularis est qꝛ
sociũ non recipit. Insaciabilis est. qꝛ
ei satisfieri nõ potest. Quanta ergo est
excellentia istius amoris qui omnem
alium affectũ excedit. Quanto queso
vehementia. que mentem quiescere nõ
finit. Quanto obsecro violentia. que
oẽm aliũ affectum vehementer expellit
Quanta supeminentia emulationis.
cui omnia nihil sufficiunt. O excellen
tia amoris O violentia dilectõis. O
caritatis vehementia. O emulationis
supeminentia. In primo gradu aque
multe non poterunt extinguere carita
tem. In secundo aia ponit dilectũ suũ
sicut signaculũ sup cor suum. eo ꝙ illũ
omino obliuisci non possit In tercio
aũt gradu si ꝛederit homo oẽm substã/
tiam suã. s. pro dilectione quasi nihil
despiciet eam eo ꝙ in re alia delectari
non possit. In quarto gradu fortis est
vt mors dilectio. eo ꝙ sit ei dulce om/
ne qđ ꝓ deo facere aut sustinere possit.
hic em̃ oẽm alium affectũ expellit atq̃
vincit Si em̃ ad aliquid affectũ hab
amus. qđ ꝓpter deũ non diligimus. ꝓ
fecto adulterinus affectus est. qui sum
me caritatis ꝟstantiã frangit. viresq̃
eius minuit. inquãtũ ad aliena aiam
trahit vel impellit In hoc etiam gradu
ꝑm aliquẽ modũ aia efficit̃ immorta/
lis. qꝛ a vita separi non potest Certus
suꝫ inquit apl's ꝙ neq̃ mors neq̃ vita
poterit nos separe a caritate dei. ĩpossi
bile etiaꝫ ꝑm aliquẽ modũ videt̃. que
vlla damna non sentit. que in omni in
iuria hilarescit. ꝛ quicquid ei infert̃
ad penã. totum presumit ad gloriã vt
cũ apl'o dicat Libenter gloriabor in in
firmitatibꝫ meis. vt inhabitet in me
virtus xpi. Et de aplis legit̃ ꝙ ibãt gau
dentes a ꝟspectu ꝟsilij. qm̃ digni habiti
sunt ꝓ nõe iesu ꝟtumelias pati In ta
libꝫ aũt cordibꝫ. que sic afficiunt̃ cari
tate dei fortis est vt mors dilectio. qꝛ
sicut mors exteriores sensus ab omni
ꝓprio ꝛ naturali appetitu interficit. sic
violenta dilectio in deuotis ꝛ religio/
sis viris oĩa terrena ꝟtemnere ꝛ men
tem ad alia ꝟtendere cõpellit. De hoc
beatus gre. sup cañ. exponẽs illud ve
bum Fortis est vt mors fic ait. Bene
fortis vt mors dilectio esse phibet̃. qꝛ
per dilectionem a virtꝫ mortificamur
quod em̃ agit mors in sensibus cor/
poris. hoc agit dilectio in cupiditati/
bus mentis. Sunt em̃ nonnulli qui
sic diligunt deũ vt omnia visibilia neg
ligant. ꝛ dũ ad eterna mẽte intẽdunt

ad omnia tēporalia pene insensibiles fiunt. ¶ In his nimiꝫ dilectio vt mors fortis existit. qr sicut mors exteriores sensus ab omni ꝓprio ⁊ naturali appetitu interficit. sic dilectio in talibus viris omnia terrena ꝓtemnere. ⁊ mentē ad alia intēdere ꝓpellit. Hmōi mortuis ⁊ viuis dicebat apl's Mortui estis ⁊ vita vestra abscondita est cū xp̄o in deo. Hi ꝓculdubio vitam suaꝫ in xp̄o abscondunt. qr duꝫ omnia que videnť postponunt. in his que videnť in beatitudine tacite ⁊ secrete viuunt. hec grego. De hac etiaꝫ morte quedā glo. in libro de dīmis nominibꝫ sic ōr. Est quedam mors qua quis amoris ꝑfute diuini seip̄m ⁊ omnia excedēs forticonatu in amatū se ferens. nil omnino ꝓter eum qui solus anime beatitudo querens. quam mortez elegit Job ossibꝫ suis. i. vigorosis anime sue affectibꝫ dicens cum apl'o. Viuo iam nō ego. viuit vero in me xp̄s. Et tales amantes non finunť esse sup̄positum sed amati. hec glo. Unde notandū q̄ sol diuinus cū se aīmabꝫ nostris infundit facit nos incalescere. suam feruentissimam in nobis caritatem accendendo Cum igiť deus ignis consumens sit ex p̄sentia sui feruorē sue caritatis in aīmam ꝓiicit. ꝓter qđ incipit ip̄a feruētissime incalescere ⁊ feruere. In quo feruore stetit ieremias cū dicebat Factus est in corde meo q̄si ignis estuans claususq̄ in ossibꝫ meis ⁊ defeci ferre non sustinens. Hec fortissima flāma feruoris ꝑficit in nobis grām vnionis Sicut em̄ ignis materialis ꝓuertit in se materiā in quam agit. sic ignis diuinus ꝓuertit in se aīmā quam accēdit Et quemadmodū varia metalla ꝓfluunt in vnum soluta. sic deus ⁊ anima a se longe diuersa in vnum ꝓfluunt. naz ex hoc corde liquescunt. liquescendo deficiunt. deficiendo transeunt. transeundo vniunť. vnita perficiunť. dum in illam vnitatem transeunt. quam saluator optat ⁊ orat ꝓ nobis ad patrem dicens. Rogo pater vt sint vnum sicut ⁊ nos vnum sumus. ex qua vnione illa nobis gloriosa resultat gratia. vt omnia que dei sunt sint nostra ⁊ nostra dei De hac violentia ⁊ feruentissima caritate beatus dyonisius sic ōr. Violentia amoris amātē transformat in amatum. qr vbi amor ibi omnis tenor interioris hominis se recipit colligit ⁊ se transfert. ⁊ sic deo felicit er vnimur. ex quo fit vt omnia nostra dei sint. ⁊ que dei nostra. ficq̄ fit vt sancti hoīes deo vniti ex bonis eius diu ditenť ⁊ opera eor ex eo q̄ nobiscum sunt per omnia nobilitenť vt dicat nobis dominus illud euangelicū. Omnia mea tua sunt De hac misericordia dei ꝑ dīm ōr. Pater sanctifica eos in veritate. vt sicut tu pater in me. ita sint ipsi vnuꝫ in nobis. Et beatus Paulus. Qui adhret deo vnus sp̄us est. Felix igitur hora est ⁊ desiderabile tempus q̄n aīa in tali dilcōnis iocundissimo actu constituitur. vbi ipsa totaliter in deum transformatur ⁊ velut sponsa suo celesti spōso caritatis amplexibus coniungitur. De hac excellētissima caritate ⁊ tam felici hora beatus Bernardus sic dicit Scio aīma mea si deū diligas vi amoris in eius similitudinem transformaris. Felix ergo tempus. expectabilis hora. quando anima in hmōi dilectionis actu iocundissimo ꝓstituiť p quaꝫ totaliter ipsa in deuꝫ transformať. per quā mēs eius ab his que sunt sibi ꝑ virtutem supioris virtute ⁊ nature in lumine incircumscriptibili rapiť vbi mira quadā delectatōe anima eius absorbeť. quam nullus sensus pōt estimare. nullus sermo valet explicare. quia

tunc in actu iocundissimo, pstermit. cū ipsa sponsa celesti sponso caritatis amplexibꝫ iungit. ⁊ ad eius osculū inclinat. ⁊ sic ad eius tactū subito quadam celesti dulcedine aīmus pfundit. quā quidē sentire ⁊ exprimere non potest. Sic ergo interna suauitas in aīo sentit. pfruendi insatiabilis auiditas generat. vt dicere possit cū beato paulo. Cupio dissolui ⁊ esse cū xpō. hec bernā. in tractatu suo de caritate. Aīmus qui sic diuino amore inebriatus fuerit. obliuiscit oīm que sunt ⁊ totus pergit in deū gustans illud qđ nemo nouit nisi qui accipit Ar quotiens illā felicitatē participat. istā miseriā nesciat. necesse est. vt cū vtraq; simul eē non possint Ad hunc tñ amoris gradū ⁊ si mortalibꝫ interdū puenire dat. diu tñ stare phibet. donec corruptibilibꝫ aīa exuta exuuijs. i. vestimentis libere euaserit in libertatē filiorꝫ dei. Mitit aūt ⁊ trahit illius faciei desiderio. quam iuxta pphetam pater vt adamantē ponit. vt ferrea quedam corda attrahere possit. Tractus ille ⁊ si suauē quandā violentiā magis tñ immortalitatis ipotētiaz notat. qua mole grauata misera aīa a suo volatu sepe decidere cogit ⁊ defice re a conatu Habent em amatorij spūs corpis corruptione disidenti crebra. de diuisione leticiā sed nullā copiā. duz nec plena esse simit nec morosa. Ūñ ⁊ quodā iocūdo ioco interim ludere videtur cū filijs hoīm a quibꝫ duz teneri putat e manibꝫ labit. Insectatus se patit deprehendi ⁊ disparens rursum nō videt. donec denuo lacrimis ⁊ pcibus vocatus reuertat. Et ita licet dilecter visitatio. molestat tñ vicissitudo. sed quanto putas pudore pfundit aīa subtracta illa dulcedine. ⁊ ad sensuz laqueos captiua retracta. nonne quasi de patria spūz repulsa in vallē corporum in aliud quoddam ignotum secū sibi cecidisse videt longe priori dissimile. in quo caritas friget. oculus sensualitatis regnat. caligat oculus mentis. ⁊ sensus alget cordis. meret ratio ⁊ alta suspiria trahens inde miseraūi beata efficit. nam quo gratioza fuerit experta. molestius eo sibi fert esse subtracta. Subtractio em rei amate augmentatio desiderij est. ⁊ quod ardenti us optas cares egrius. hec bernar. Tales vo qui sic diuino amore inebriantur se cohibere non possunt. quia tempore illius feruentissime deuotionis quam tunc sentiunt in magna suspiria prorumpunt. ⁊ in verba quedā inconsueta prosiliunt. De hoc idem beatus bernar. sic ait Flagrans amor preserti diuinus dū sentit se intra se cohibere nō poterit. nō attendit quo ordine qua lege verboꝝ ebulliat. nec vllas voces requirit solis ptentus suspirijs que de profundissimis affectibꝫ voltro ascendunt quevidelicet suspiria ipsa deuotio sibi interrumpere interdum nitit volēs effundere p verba sed nō prevalens loquit quidez ex affectu aliquid non ex intellectu prosiderat quid qliter loquat sed quid in buccas venit vrgente amore enūciat sed eructuat. hec bernā. Et mire qz sm dictū beati gre. tanta est vemitz hementia caritatis. p eum quē semel accenderit extra se prstituit ⁊ gustu inebriat ⁊ infundit. hec greg. Ex hac igit spūali ebrietate hmōi suspiria ⁊ gustus inconsueti oriunt ⁊ sic pz de. iij. gradibꝫ amoris violenti. ¶ De fructu vo istoꝝ graduū. richar. in tractatu de caritate concludendo sic ait. In primo gradu dō intra aīam ⁊ aīmus redit ad seipm ⁊ eleuat ad deū. In secūdo ascendit supra seipm ⁊ eleuat in deū In tercio eleuat aīmus in deum ⁊

rotus transit in ipsum. In quarto exit animus ꝑter deum ⁊ descendit sub se metipm. In primo gradu ingreditur animus ad seipm. in scdo transgreditur seipm. in tercio pgit ad deū suum. in quarto egredit ꝑter primū suum. In primo itaq; gradu spūs ille qui super mel dulcis est intrat aiam ⁊ sua dulcedine inebriat eā. ita ꝙ habeat mel ⁊ lac sub lingua sua. hec est ꝙsolatio que abrenūciantes seculo recipit. ⁊ in bono ꝓposito solidare ꝙsuevit. hic est cibus ille celestis qui egredientes de egipto. i. de seculo reficere. ⁊ per solitudinem pascere solet. hoc est manna illud absconditū. qđ nemo novit nisi qui accipit. hic est dulcor ille spūalis ⁊ interna suavitas que quasi modo genitos infantes lactare solet ⁊ alere. ad maturitatis robur paulatim pducere. In hoc itaq; statu anima a domino in solitudine ducit ibiq; lactat. vt interna dulcedine inebriet. Sed oportet vt egiptū hoc. i. seculū non solum corpe vꝝ etiā corde deserat. mundiq; amorem premus deponat. q̄ celestes illos cibos habere ⁊ interna dulcedine satiari desiderat. prius necesse est cibos egiptios deficere. i. carnales delectatões in abhominatõem ꝙvertere. q̄ licet experiri si sint ille interne ⁊ eterne delicie. Absq; dubio amor dei quanto plenius omnē alium affectū minuit. tanto sepius tāq; liberius animā interna dulcedine reficit. Sub hoc statu animā esurientē visitat dns sepeq; interna suavitate satiat. spūsq; sui inebriet dulcedine. hec tichar. ¶ Et notandū ꝙ deus fecit rōnalem creaturam ad hunc finez. vt summū bonū intelligeret. intelligēdo amaret. amando ꝓssideret. possidēdo fueret. qz ad nihil aliud facta ē rationalis creatura q̄ ad laudandū deū ⁊ ad deserviendū ei. ⁊ fruendum eo.

De quo hugo in li. d̄ archa noe sic ait Deus namq; rōnalem spm̄ creavit sola caritate. nulla necitate. vt eū sue beatitudinis ꝑticipē faceret. ꝓrovt idē aptus esset tanta beatitudine pfrui fecit in eo dilectōem spūalem. palatum quodammō ꝑ hāc sensificās ad gustū dulcedīs interne. q̄tenus ꝑ ipsam dilectōem ei infatigabili desiderio inhęret. Per dilectōem g̃ copulavit sibi deus creaturā rōnalem vt ei sp̄ inhęrēdo ipm quo beatificandus erat bonū diligeret. ⁊ ex ipso quodāmō per affectuz fugeret ⁊ de ipso ꝑ defectū libaret. ⁊ ipm ꝑ gaudiū possideret. Suge o apicula suge ⁊ bibe dulcoris tui inenarrabilē suavitatē. immergere ⁊ replere qz ille deficere nescit si tu nō incipias fastidire. Adhęre g̃ ⁊ inhęre summe ⁊ fruere si sempiternus gustus fuerit sempiterna quoq; beatitudo erit. Ergo per amorē sociata est factura factori suo. i. creatura rōnalis. solūq; est dilectōis vinculū qđ ligat nos cū deo ⁊ tanto felicius q̄to fortius. hec hugo. ❡

Vñ ꝑm tho. de aquino. caritas est que vnit nos deo. q̄vnio ē ultimus finis humane mentis Sed oportet vt valde mūda sit aīa que dz deo ꝓiungi ac cū ipso vniri. Qđ affirmat origeñ. sic dicens Valde puram mundā ⁊ finceram animam requirit deus quā sibi iungat. qz si se iunxerit deo vnus spūs est cum eo Nam aīa locus est si bene ago dei. si male ago dyaboli. hec orige. Debet g̃ quilibet religiosus. ac devotus homo appropinquare deo pervire puritatem ⁊ sincer amorem vt illius iocundissime ⁊ felicissime vnionis possit esse particeps. Nam dicit beatus ambrosius. Unicuiq; homini deus per suā inmitē pietatem. illumq; per eternam amplectit vnionem. qui sibi devote appropiquauerit per amorē. Dicit etiā de hoc

Orosius Tūc xps fidelisq; aīa eterna liter vniunt. dū xps nō solū se aīe applicat. sed ꝙ duz xpo toto deſiderio appinquat. hec orosius Sciendū etiam ꝙ put dr remigius. mentes sanctorū sunt deo summo spū ita iuncte. vt inter illas ꝙ deū nulla creatura sit media qz qui adhęret deo vnus spūs est. ¶ Sciendū etiā ꝙ vnusquisq; put cognoscit ꝙ amat deū ſm hoc ꝓiungit illi. De hoc glo. in libro de diui. noī. sic dr ſm ꝙ deū cognoscimus ꝙ amamus deo ꝓiungimur. Nam p cognitionē ei ꝓiūgimur. eo ꝙ deus est in nobis aut p amorē eo ꝙ in deo sumus. his enim duobꝫ modis attendit pfecta ꝓiūctio qz sicut ex intelligibili ꝙ intellectu fit vnū sic ex amāte ꝙ amato vnū fit. iuxta illd beati pauli. Qui adhęret deo. ſ. p amorem vnus spūs est cū eo. Ex quo pz qūo amor incensus collocat hoīem extra se ꝙ ponit ipm in amatū. hec glo. Quia vt etiā beatus amb. ait Tanta ē virtus caritatis vt hoīem extra se rapiat ꝙ in deū trāsferat ꝙ transmutet. Qui ergo talē caritatē hz semp facit voluntatē dei. qz vnus spūs est cuz spū dñi. De hoc quedā glo. sic dr Semp voluntatē dei facere dr qui semp est in caritate. talis inq; nō vna caro sz vnus spūs est cū spiritu dñi. non tñ ydemptitate substantie. sed pticipatione gratie vel glorie. vñ adhęrere deo bonum est. hec glo. Dicit etiā de hoc beatus ber. Qui adhęret deo vnus spūs est ꝙ in deum totus mutat. ꝙ talis iam non pt sentire aut sapere nisi deū. ¶ Unde notādum ꝙ maximū signum amoris diuini erga nos p hoc apparet. ꝙ ipe dignatur in nobis esse ꝙ sibi nos ita cōglutinare vt quadā virtute spūali efficiamī vnum cuz illo. quevnio maxīe ptingit in corporis xpi felici suſceptione. De hac etiam excellenti caritate dei erga hoīes Albertus magnus sic dr. Marimi amoris amplexus est. ꝙ nos dr sibi ita ꝙglutinat ꝙ ipe in nobis esset. ꝙ nos in ipo tam intime. vt mentibꝫ nostris infundere. ꝙ nos sibi essemus incorporati. qz aīam suā ꝙ corpus ꝙ deitatē ita ꝓfunde in nos trāsponit ꝙ nos in ipsum vt spirituali virtute vnum efficiemur. hec albertus. Ez ad tā excellens bonum assequendum requiritur cor ꝙ corpus bene purgatum. Un ſco. in libro de diui. no. sic ait. impossibile est quem q̄z vmri deo aut deum quodā modo fieri nisi cesset a materialiū omnium dispositione tam sensu q̄z mente vt diuine simplicitati similior. deo pfectior vniat. Est enim deificatio similitudo ꝙ vanitas ad deum quantum licet. nam forti conatu tales seipos ponentes ꝙ relinquentes ad congregantis patris vnitatem ꝙ deificam ipsius simplicitatem anhelantes sunt. hec scotus. Ubi notandum ꝙ non solum pfecti viri vniunt p caritatez deo sed etiā pnitentes vel incipientes siue proficientes. Tales nam q̄z qz in statu gratie sunt vniunt xpo ꝙ si non semper per caritatem actualem tñ per caritatem habitualem. qz omnes fideles in statu gratie existentes sunt mēbra xpi ꝙ corpus eius. ergo xpo vniunt sicut membra corpori. Unde. j. ad cor. xij. Sicut enī corpus vnum est ꝙ membra habet multa. oīa aūt mēbra corpis cū sint multi vnum corpus sunt ita xps. Etenim in vno spiritu nos esse in vnū corpus baptisati sumus ꝙ omnes vno spiritu potati sumus differenter tamē Nam scōm eundem apostolum Unusquisq; ꝓprium donum habet a deo. Alius quidā sic alius vo sic. ḡ quilibet put dñs largire dignat. dona grāe ab ipo percipit scōm maius ꝙ minus. Unde dicit idem apl's. Unicuiq; nostruz da

ta est gratia ꝑm mensuram donatōnis xpi. Ex istis igit verbis colligere possumus ꝙ omnes fideles in quocunq; gradu existant. dummō sint sine pctō mortali ⁊ sint in statu gratie sunt mēbra xpi. ergo vnū sunt cū illo. hec trīvmio diuersum vigorē hz ꝑm dispositiones singulor. nā quāto quis sanctior ⁊ perfectior est in vita. tanto feruētior est in dei caritate. tanto vigorosius ⁊ valētius cū deitate. q; qui adhęret deo estvnus spūs per feruidū amorē. Vnde diuersi gradus mō sunt ꝑmissi videlicet incipientiū ⁊ perfector ⁊ vnusquisq; ꝑm suam capacitatē exerceat se in illis gratia dei coopante. vt tam excellens bonū adipiscivaleat hec ē vmi cū deo ⁊ inter mēbra xpi ꝙputari. ⁊ sic ꝑz explanatū de caritate xpi.

Filius.

Hcepta informatōne de caritate dei. nunc de dilectione ꝓximi cupio edoceri.

Ca. XV. Pater R

De dilectiōe ꝓximi de qua queris. scire dēs ꝙ primo ꝙ diuersi sunt amores. Vnaz ꝑm dictum berñ. quinq; sunt gradus amoris. Amor pius quo pentes diligimus. Jocundus quo socios diligimus. Justus quem erga oēs hoīes habemus. Violentus quē erga inimicos gerimus. Sanctus siue deuotus quez erga deum habemus hec berñ. Primo igit put dr beatus aug. diligendus est deus. scdo pentes. deinde filij. postea domestici. qui etiā si boni sunt. malis filijs ꝓponendi sunt. Inimicos autē non sicut teipm sed simplr. sufficit em ꝙ odio non habes. hec augu. S Et notandū ꝙ ꝑm beatū greg. vij. mo ta. duo sunt ꝑcepta caritatis viz amor dei ⁊ ꝓximi. ⁊ per amorē dei ꝓximi amor gignit. ⁊ per amorē ꝓximi amor dei nutrit. nā qui amare deū negligit. ꝓfecto ꝓximū diligere nescit. ⁊ tunc plenius in dilectōe ꝓficimus si in eius dem dilectionis gremio ꝓius ꝓximi caritate lactamur. q; em amor dei ꝓximi amorē generat dicturus ꝑ legem dñs Diliges ꝓximū tuū. ꝓmisit. diliges dñm deū tuum vt. s. in interno pectoris nostri ꝓius amoris sui radicez figeret. ꝗtenus ꝓramos postmodū dilectio supna germinaret. Et rursuz q; amor dei ⁊ ꝓximi calescit. testatur iobānes qui increpat di. Qui nō diligit frēm suū quē videt. deū quē non videt quō ꝑt diligere. hec gre. Ubi notā dū ꝙ sicut ōt bea bernñ. pure diligere ꝓximū nemo ꝑt qui in deo nō diligit eū Opter ergo deū diligi ꝓius vt in deo diligi possit ⁊ ꝓximus. Dz namq; ab hoīe diligi ꝓximus in deo in hūc finē vtvna cū ꝓximo habeaf ⁊ possideatur ds. sed paucor est ista virtus. Uñ ōt beatus aug. Qui se ꝓpter deū hūdum diligunt ipsi se diligunt. ꝑvt se diligant deū diligunt. nō est hec dilectio in ombꝫ hoībꝫ. pauci se ꝓpterea diligūt vt sit deus oīa in oībꝫ. hec augu. Ergovt ōt psper. Qui ꝓpter deū diligit ꝓximū sed deus eternus est. ita in eternū ipsa amici dilectio permanebit. Qui vero amicum vel ꝓximū ꝓpter ꝙmodum qđ libet amat amat non amicū vel ꝓximū sed ꝙuincit amare ꝙmodum. qđ cum esse defierit amare cessabit. hec psper.

T Debet ergovnusquisq; erga ꝓximum suum habere dilectōnem sanctam. iustam ⁊ vrā. De qua triplici dilectione thomas de aquino sic ōt. Triplici modo diligendus est ꝓximus Primo quidez ex pte finis. s. aliquis diligat ꝓximū ꝓpter deū sicut ⁊ seipm ꝓpter deum debet diligere. vt sic fit dilectio ꝓximi sancta. Scdo ex pte dile

ctionis ne.s.aliquis ꝺdescendat ꝓximo in aliquo malo sed in bono solum sicut ꝙ suewlũtati satisfacere debet ꝛxo mo solũ in bono vt sic sit dilectio ꝓximi iusta. Tercio ex pte rõmis dilectionis vt.s.non diligat aliquis ꝓximuz ꝓpter ꝓpriã vtilitatẽ vel delectationez sed ea rõe ꝙ velit ꝓximo bonũ sicut filiꝫ ꝫpiv fit dilectio ꝓximi vera. nam cũ aliquis diligit ꝓximũ ꝓpter suam vtilitatem vel delectationez nõ vere diligit ꝓximum suũ sed seipm. hec thomas.

¶ Notandum etiã ꝙ debemus vnicuiqꝫ ꝫm dignitatem suã ꝙ statum suuz dilectionẽ exhibere. vt testat hugo in hec verba Scom dignitatem nãqꝫ alij superiores sunt nobis. alij equales. alij inferiores. superioribꝫ obiam timorem obsequiũ ꝙ venerationẽ debemus exhibere. Cũ equalibꝫ pacẽ ꝙ ꝯcordiam custodire inuicẽ obsequio beneficio ꝙ honore ꝓuenire in omni actione ꝙ verbo superiorem eis locũ tribuere. ꝙ si qñ forte ꝛssis in aliquo negotio eos ꝓcedere ꝛrigerit cũ omni alacritate ꝙ deuotione quasi ex necessitate subiecti obedire. Inferioribꝫ semper beneficiũ ꝙ auxiliũ impendere. nũqꝫ improperare fine ꝓtumelia corripe. fine superbia gubernare. fine crudelitate castigare. cũ pietate fouere. venerationem non exigere. societatẽ atqꝫ equalitatẽ amare. Maioribꝫ ꝓ timore subdi. equalibꝫ ꝓ caritatem obsequi. minoribꝫ ꝓ caritatem ꝙ humilitatez coequari ꝓcipientibꝫ parati. obedientibꝫ modesti. maledicentibꝫ taciti. laudantibꝫ verecũdi. hec hugo. Debet etiam vnusquisqꝫ diligens deũ erga ꝓximũ suum exercere pietatẽ. qz vt ait beatus ambro. Impossibile est caritatis xpi in eo foze dulcedinẽ. qui non erga ꝓximum suum exercuerit pietatem. nam ſm ꝙ ait beda. Hec est sola ꝓbatio integri amoris in dñm si erga fratres studuerit quis curã solicite exercere laboris. nam quicũqꝫ fratri pietatis opus qđ valet impendere negligit. minus iuste se ꝺditorem diligere ostẽdit. cuius mandata in sustinenda ꝓximi necessitate ꝓtermittit. hec beda. Non solũ aũt debet vnusquisqꝫ opus pietatis in necessitate ꝓximo impendere sed etiam illius bonũ. siue tpale siue spũale sit. in oĩbꝫ ꝓmouere ac diligere. qz qui bonũ qđ in se non habet in altero diligit de nõ suo suum facit. de hoc ait beatus augu. Quicquid boni in ꝓximis video. si illud diligo meũ facio. Quis ergo mercedem habere de alieno bono. gaude de alieno. pensent igiꝫ inuidi quantum bonum est caritas. que sine labore nostro aliena bona nostra facit. hec aug. Dilectio reuera dei ꝙ ꝓximi ꝓpria ꝙ specialis virtus bonoꝝ animi ſm aug. Diligere ergo debet ꝓximo quilibet sicut oĩa deũ. inde ꝓximum sicut seipm ꝙ hoc in deo. inimicum vero ꝓpter deum Scom hoc xps in euãgelio ꝓut ait que dã glo. Ad cuiusliber dilectionẽ ꝓximi ponit dicens. diliges inquit dñm deuz tuũ ex toto corde ꝙ ex tota mente ꝙ ꝓximum sicut teipsum. ✠ Inimicos tuos non ex tota virtute tua. nõ sicut teipm ſz simpliciter diliges. sufficit eĩ ꝙ diligimus ꝙ non odio habemus. hec glo. Cuius singula ponit hieronimus ibidem. sup cañ. ibidẽ subiũgendo Rursum inquit diligẽ inimicos vtos ꝙ non apposuit ex toto corde. Non est inordinatus sermo diuinus nec impossibilia ꝓcipit nec ait. Diligite inimicos vestros sicut vosipsos. sed tm dilige inimicos vestros. sufficit eĩ ꝙ diligimus ꝙ nõ odio habemus. ꝓximũ vt teipm. hec ihero. Qđ aũt beatus

augus. in quodam loco ait. Inimicos nostros toto corde. et corporalibus viribus diligamus videt esse perfectionis. ad quā tñ non astringimur ex p̄cepto. Etiam de dilectōe p̄rimi et inimicorum glo. nicolai sup illo verbo Diligite inimicos vestros sic ait. Dis homo ex caritate diligēdus est inq̄tū ad dei ymaginē factus est. et capax ipsius per cognitōem et amorē. amicicia enim caritatis fundat̄ super coīcatione supne beatitudinis et ideo oīs intellectualis creatura que in actu vel in potentia est beata ex caritate est diligenda. mali aūt hoīes q̄diu sunt in vita sunt in potentia veniendi ad beatitudinē. et ideo liz eor malicia sit odienda. ipsa tñ natura possibilis beatificari est diligenda. Hoc est qđ saluator dt. diligite inimicos vestros bona. s. gr̄e et glorie eis optando. alia nō sunt eis optanda nisi in quadā generalitate. inq̄tum valēt ad eor salutem. qđ soli deo est notū. quia omnib⁹ alijs p̄t homo bene vel malevti et ideo circa hoc non est aliquid determinatū p̄tendū. Sequit. benefacite Benefacere est affectus dilectionis et ideo sicut tenemur diligere inimicos quantū ad bona gratie et glorie. ita tenemur in affectu salutem eor mō dubio et possibili procurare. Et orate, p̄ persequentib⁹ vos. optando. s. bona gratie et glorie. Alia aūt bona in speciali. sed superogationis. Ad predicta facienda etiā inimicis hortamur exemplo dei qui solez suū facit oriri sup bonos et malos. hec nicolaus de lyra. A

Et notandū q̄ dilectio p̄rimi et maxime inimicor demonstrat hominē esse discipulum x̄pi. videliz si diligat amicos in deo et inimicos p̄pter deum. Dilectio āt inimici in nobis nūc veraciter custodit si de perfectu illius addicimur. nec de ruīa ipsius letamur. De hac dilectione et quō debeat inimicus diligi. beatus greg. xxij. mor. sic dt. Dispotentis dei nos eē discipulos sola custodia caritatis p̄bat. que nimi caritas siue dilectō si cor nostr veraciter replet duob⁹ modis ostendi solet. s. si amicos ideo et inimicos p̄pter deū diligamus

B Sed sciendu q̄ inimici dilectio tunc veraciter custodit cum nec de p̄fectu illius addicimur. nec de ruina illius letamur. nam sepe in dilectōis ymagine erga inimicū animus fallit. secq̄ hunc diligere estimat si eius vite p̄trarius nō existat. sed dilectōis vim occulte et veraciter aut p̄fectus inimici aut casus interrogat. neq̄ em ad plenum semetipm mens hominis scit nisi eum quem sibi aduersariū credidit in defectu vel p̄fectu mutasse modum sui status inuenerit Si em de p̄spitate addit et de claritate se odientis letatur p̄stat. qr non amat quē non vult eē melior eumq̄ etiā stantem voto p̄sequitur quem cecidisse gratulat. Sz inter hec sciendū est. qr euenire plerumq̄ solet vt non amissa caritate etiā inimici nos ruina letificet. et rursum eius gl'ia sine inuidie culpa p̄tristet. cū et ruente eo quosdā bene erigi credimus et p̄ficiente illo plerosq̄ iniuste op̄primi formidamus. qua in re mentē nr̄am nec eius iā defectus erigit. nec eius p̄ficit si recta nr̄a cogitatio nō quid in ipo de ipso circa alios agat attendit Sed ad hec seruanda valde necc̄arium est subtilissime discretōis examē. ne cū nostra odia exeq̄mur fallamur sub specie vtilitatis q̄ in re discernendū est eē aliud qđ nobis. aliud vero qđ sibi et ceteris noster inimicus nocet. nā si aliquis bonus est sine nr̄a forsitan culpa esse nō p̄t nobis malus. nec oīno de eius ruina gaudēdū est. cuius nos solos certū est aduersa tolerasse. nā vero cū nr̄ aut

multoꝝ hostis primiꝰ de ereptione,pri moꝝ poꝛius qꝫ de inimici interitu. ne/ cesse est vt aïmus leteꝰ. Oportet nãqꝫ vt peunte aduersario subtiliter pense/ mus.quid deberamus ruine pcõris.ꝛ quid iusticie ferientis.nã cũ puersum quẽqꝫ oïpotens deus pcurit ꝛ ꝺolen/ dum est miserie peũtis ꝛ gaudendum est iusticie iudicis vt nobis ꝛ in luctu sit pena morientis ,primi ꝛ trãsum in gaudiũ veniat exhibita equitas iudicã tis dei quatenus nec ꝓeunti hoĩ existe mus aduersarij.nec iudicãti deo inue/ niamĩ ingrati. Sũt etiã nõnulli q̃ eos quos sibi aduersarios estimant.male/ dictione feriũt.qm̃vtute nequaqꝫ pñt in quib⁹ patenter apparet.que mala si possent facerent.qui ea que facere ne/ queũt ip̃recari mimime desistũt.morte nãqꝫ aduersario exoptãt.quã ꝛ si pñt inferre metuũt. ne aut ꝓpetrari homi/ cidij rei teneanꝰ aut iniqui appareant etiã cũ sint. Quid est g̃ dicere deo occi de quẽ odi misi ei aptis verb⁹ reclama re hoc fac meo aduersario.qꝺ me in il lum facere nec pctõrem decet.hec gre. Qui idcirco voluerit dñi vestigia sequi debet inimicos suos diligere ꝛ p ipsis oꝛare sicut ipe in cruce oꝛauit.nã in ta li dilectione ꝓsistit pfectio Vñ ꝺr beatus augu. Si diceris oꝛare p inimico ambulas in via domini. perfectio dile ctionis est inimicos diligere vt sint fra tres.sicut diligere inimicos vt in soci etatẽ dñi vocenꝰ. Magnificentie etiaꝫ bonitatis est vt tuum inimicũ diligas ꝛ ei qui tibi malũ vult ꝛ si facere nõ ꝑt semꝑ bonũ verbum p̃beas atqꝫ facias cũ possis .hec aug. Nihil etiã ꝺr crisꝰ. est qꝺ ira similem faciat deo sicut mali gnis atqꝫ ledentib⁹ esse placabilẽ.hec crisꝰ. Ergo ꝺr aug. Ego ad dilectionẽ inimicoꝝ ꝓmoueo vos.qꝛ ad sananda vulnera pctõꝝ nullũ medicamentum esse melius cognosco. hec augu. Nam vnusquisqꝫ talẽ indulgentiaꝫ accipiet a deo qualẽ ipe ꝓrimo dederit. Unde quicũqꝫ nõ dimittit ꝓrimo iniuriam. cũ oꝛat oꝛõnem dominicã non solũ nõ exaudiꝰ sed etiã maledictõeꝫ incurrit Vñ etiã anasta. Si non dimittis inju riam que tibi facta est nõ facis pro te oꝛõnem. sed maledictiõem incurris. ¶ Et ꝓsiderandũ q̃ inimicũ dilige/ re expꝛessius signũ est caritatis.qꝛ cõ/ tra motũ nature est. nã ꝑm beatũ greg. vna ꝛ summa est ꝓbatio dilectionis ꝛ ipe ꝺligaꝰ qui ꝛ aduersaꝰ Vñ dif ficile est inimicũ diligere misi assit gra p quẽ vincaꝰ natura. Oportet g̃ vtami mus coopante grã odiũ inimicoꝝ re/ primat.ꝛ in dilectionẽ ꝓuertat.si pfe ctionẽ hmõi virtutis ꝓsequi desideraꝛ qꝛ oĩa que ad pfectionem ptinent ma gis sunt difficilia De hoc quedã glo. sic ꝺr. Nulli mimirũ debet videri q̃ iu/ bemur diligere inimicos qꝛ cristus nõ precipit impossibilia aut inconuenien tia sed perfecta. Perfecta aũt sunt oĩa difficilia Vñ sic ꝓpletus modus pfe/ cte caritatis est qui prevalet maximo amori humano ꝛ carnali abstinendo a summo delectabili sicut ẽ castitas in virginib⁹.que est pfecta puritas ꝛ mũ dicia prima deo.ita etiã ꝓpletus mo/ dus pfecte caritatis est que ꝑualet ma/ ximo tristabili tolerando illud vel in corpe ꝛ corꝑis dolore vt martiriũ vel in spũ ꝛ cũ dolore deponendo ꝛ repri/ mendo odium inimicoꝝ in dilectionẽ ꝓuersum.hec glosa. ¶ Sciendũ etiã de zelo qui habendus est erga pri mos qui maxime ptinet ad prelatos. De hoc sup illo vbo Irascimini ꝛ no lite peccare quidam expositoꝛ sic dicit Moueri potest questio de ira zeli vtrũ meritoria censeaꝰ.videꝰ q̃ non sit bo na nec meritoria.quia mentem turbat

oculum rationis obumbrat. ꝓtemplationē dissipat. que ſm beatum aug. mē te tranquilla optime exercet. Hoc est ꝓra beatum grego. qui dr. Si ira zeli ex virtute non surgeret. dine animadūersionis impetū phineesnō placasſz

Ad qđ sciendū ſm beatū greg. q2 alia ira est quam impatia excitat. alia est quam zelus formar. illa ex vitio ista ex virtute generat. Ad hanc questionem dicere possumus. q ira zeli bōa ⁊ meritoria experientia ⁊ scia sancto eum inuenit. Si eñ primos vt nos diligere ꝓcipimur. restat vt reatib eorum vt nostris irascamur Et ꝑcipuus ꝓphēta dauid ait. zelus domus tue cōedit me. q aūt beatus Aug. ⁊ alq doctores dicunt q ira per zelū mentem turbat. ꝓtemplatōem dissipat. oculū rationis obūbrat. Ad hoc respondet q ira per vitiū oculum rōnis non solū impedit sed quasi extinguit. Ira aūt per zelum ⁊ si ad breuē punctum oculum rationis turbat. tñ non nocet sed magis interiorē visuz clarificat Et etiā ad expressiorē intelligentiam eoꝝ que dcā sunt notandū q est quidam zelus qui est ſm sciēriam Sunt enim aliqui homines hñtes zelum sed non ſm scientiam vt ait apls. ⁊ ira huius zeli qui ē ſm scīam formata caritate tota dircā intentōe in bonū finem ꝓstat q meretur. nam caritas non agit perperā ⁊ a crio ex intentōe finis boni iudicat bona. Et ideo licet ira zeli interdum minus ordinatam passionē habere videatur. hoc est ꝓpter ꝓnexionem rōnis ⁊ potentiaꝝ siue virium que sunt in sensualitate. qui suis motib interdū rōnem turbant. Nam hoc est ꝓditio vie. q etiam homines existentes in caritate agentes bona intentōe. quapropter corpus corrumpit interdum turbationib grauantur. hec ille. Debet ergo vnusquisq se exercere in dilectōe dei ⁊ ꝓximi. Diligendus namq est deus a nobis idcirco q2 ipse est bonū nostr. ac etiam ꝓpter bonum hoc vt ad ipsuz ueniamus ⁊ in ipso eternaliter gaudeamus. Diligendus vero est ꝓximus vt illius requiei ⁊ gaudij possit esse ꝓticeps nobiscum. De hac etiam gemina caritate seu dilectione hugo de scō victore sic dr. Geminā nobis scriptura sacra caritatem ꝓmendat. dei videlicet ⁊ ꝓximi. Caritatem dei vt sic ipsum diligamus ⁊ in ipo gaudeamus Caritatem ꝓximi vt sic ipsum diligamus vt non in ipso. sed cū ipso in deo gaudeamus. hoc est vt deū diligamus ꝓpter seipsum. primū aūt ꝓpter deuz. deus aūt idcirco ꝓpter seipm diligendus est. q2 est bonum nostrū. ꝓximus aūt i deo ꝓpter deū diligendus. q2 cum ipso in deo est bonum nostr. Illum diligimus vt ad ipm ueniamus ⁊ in ipo gaudeamus. Istum diligimus vt cuz ipso curramus vt cū ipso ueniamus Illum vt gaudiū. istum vt gaudij socium. illum vt requiem. istum vt requiei ꝓsortem. Quid est deum diligere. nisi illum velle habere. quod est deum diligere ꝓpter seipsum. ideo dilige vt habeas ipsum. Quid est primū diligere ꝓpter deum est diligere. q2 habet deum Sic diligimus hoīem ꝓpter iusticiam idest q2 habet iusticiam. sic diligimus hominem ꝓpter deum. i. q2 habet deuz. vel si forte nondū habet. q2 habiturus est eum. vel vt habeat eum. Sic itaq ꝓpter deum hominem diligimus quē vtiq ꝓpter deum non diligeremus. si deum non diligeremus. Unde diligēdus est ꝓximus in deo. quia habet dēū non in diuitijs suis. non in fortitudine sua. sed in iusticia sua. in sanctitate sua. ⁊ in bonitate sua. ⁊ quādo in istis diligit in deo diligit. hec hugo.

De hac etiã duplici caritate dei ⁊ pximi. beatus gre. ⁊. moral'. exponens illo verbũ. Et q̃ multiplex sit lex eius sic ait. q̃d hoc loco dei lex nisi caritas accipi dr. p quã semp in mente legunt̃ precepta vite. qualiter in actiõe teneant̃. De hac etiã lege veritatis voce dñi dr hoc est p̃ceptum meũ vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. De hac paulus ait. Plenitudo legis est caritas Item dr Inuicẽ onera vestra portantes ⁊ sic adimplebis legẽ xpi Lex em̃ xpi quid ꝓgruentius intelligi q̃ caritas potest. Quã tũc vere pficimus cũ fraterna onera ex caritate toleramus. Sz hec ea dem lex multiplex dr. q̃ studiosa solicitudine caritatis ad cũcta virtutũ facta dilatat̃. que a duobꝫ quidẽ p̃ceptis incipit. sed se ad innumera extendit. huius namq̃ legis initiũ dilectio dei est ⁊ dilectio pximi. ¶ Sed dei dilectio p tria distinguit̃. q̃ ex toto corde ex tota aĩa ⁊ tota fortitudine diligi conditor p̃cipit̃. Qua in re notandũ. q̃ diuinus sermo cũ deũ diligi p̃cipit nõ solũ narrat ex quo sed etiã informat ex quãto. cũ subiungit ex toto vt. s. qui pfecte deo placere desiderat sibi de se nihil relinquat. ¶ Pximi aũt dilectio in duo p̃cepta diuidit̃ cũ ⁊ p quendã iustum dr. Quod ab alio odis tibi fieri vide. ne tu alteri facias. Et per semetipam veritas dr. Que vultis vt faciant vobis hoĩes ita ⁊ vos facite illis. Quib duob vtriusq̃. s. testamenti mandatis. p vnum malitia ꝓpescit̃. p aliud benignitas prerogat̃. vt quod non vult malum pati quisq̃ non faciens. cesset a nocendi opere Et rursum bonum quod sibi fieri apperit impendens erga vtilitatem se pximi exerceat ex benignitate. Sed hec mimirum duo solicita intẽtione cogitant̃. cor ad innumera virtutum ministeria extendit̃. ne vel ab inferenda que non debet desiderijs inquieta mẽs feruеat. vel erga exhibenda que debet ocio resoluta torpescat. nam cuz canet alteri facere que nequaq̃ vult ab altero ipsa tolerare solicita se intentione circũspiciat. ne supbia euellet. ⁊ vsq̃ ad despectũ pximi animum dejciens exaltet. ne ambitio cogitationem lameter. cũq̃ hanc ad appetenda aliena dilatat. angustet ne cor luxuria polluat. ⁊ subiectum desiderijs p illicita corrũpat. ne ira exasperet. ⁊ vsq̃ ad pferendam ꝓtumeliã inflammet. ne inuidia mordeat ⁊ alienis felicitatib emula. sua se face ꝓsumat. ne immoderate linguam loquacitas ꝓtrahat. eamq̃ vsq̃ ad lasciuiã obtrectationis extendat. ne odia mala excitet ⁊ os vsq̃ ad iaculum maledictionis irritet. Rursum cũ cogitet vt ea alteri faciat que ipsa sibi fieri ab altero exp̃ectat. Pensat mirum vt malis bona vt bonis melior ra rependat. erga p̃aces mansuetudinem longanimitatis exhibeat vt malicie peste languentib grãm benignitatis ostendat vt discordes in pace vniat vt indigentib necessaria tribuat vt errantib viã rectitudinis ostẽdat. vt afflictos ꝓbo ⁊ ꝓpassione mulceat. vt accensos in huius mũdi desiderijs increpatiõe stringat. vt minas potentiũ rõcinatione mitiget. vt oppressorum angustias q̃ta p̃ualet ope leuet. vt foris resistentib opponat patientiam vt intus supbientib exhibeat animi patientia disciplinã vt gra errata subditorum sic mã suetudo zelũ tempet quare nus iusticie studiũ nõ eneruet. sic ad vltionẽ zelus feruеat. ne tñ pietatis limitem ferendo trãscendat vt ingratos beneficijs ad amorẽ ꝓuocet vt gratos quoq̃ misericors in amore ꝓseruet. v. pximoz mala cũ corrigere nõ valet

taceat. vt quecunq; corrigi loquendo possunt silentium esse prosensum ptime scat. vt sic ea q̃ tacet tolerat. ne tñ in animo virus doloris occultet. vt sic maliuolis manus benigmitatis exhibeat. ne tñ per grãm a iure rectitudis excedat. vt cuncta primis quevꝫ impendat. sꝫ hec impendendo non timeat. vt sic in bonis que exhibet timoris precipiciuꝫ paueat. nec tñ a boni exercicio torpescat. vt sic que possidet tribuat. qualis q̃ quanta sit largitas remunerantis attendat. ne cum terrena largit suã plusq; necesse est inopiã cogiter. q̃ in oblatione muneris claritatis lumen tristicia obscuret. Bene ergo lex dei multiplex dr. qz mimiq; cum vna eadẽq; sit caritas. si mente plene ceperit hãc ad innumera opera multiformiter accendit. hec greg. ¶ Notandũ etiã q̃ circa dilcõem primi magna discretio est exhibenda. Nã nimis diligere malum est. minus etiã diligere malũ est. In cũctis ergo virtutib requirit temperantia. Dis enim dilectio que nocet vitanda est. qz qui aliquid supra deuꝫ diligunt deo non sunt digni. Cũ casto amore diligendi sunt primi. q̃ hoc in deo. nã inordinatus amor q̃ carnalis non est caritas sed stulticia. vera ergo caritas exigit vt deuꝫ super oĩa diligamus q̃ primos nostros sicut nosipsos in dño. De hoc beatus Hieroni. sic dr. Sunt q̃q; plurimi q̃ diligunt sed male Incautũ ei diligunt aliquẽ q̃ dilecti onem dei pdunt. qui eñ aliquid supra deũ diligunt. deo nõ sunt digni ℟ In cunctis vrtutib requirit tpantia. vtus spvult medium. minus diligere bonũ malum est. sed vt ius exigit diligere bonũ est. Dis dilectio que nocet vitanda est. ppter nimiã dilcõem aliq; in luxuriã ceciderũt. aliqui ad inuidiam deuenerũt. Hoc quippe agit superfluus amor. vt quem diligit sp videre velit. modũ nescit. neq; aliud cogitare pt q̃q; qd diligit. Impossibile est hoĩ nem qui talem hꝫ amorẽ deo posse acceptabiles orõnes facere. vel placere. Hic amor non est caritas sed stulticia Dẽs nostros debemus diligere frẽs sicut nosmetipsos. ita tñ q̃ vitia nõ diliganꝫ. punire maluꝫ caritas est. plus diligere meliorem iustũ est. Vera caritas est vt deũ diligamus ex toto corde ex tota mente q̃ ex totis viribus. q̃ ita singulariter q̃ cũ deo nihil aliud diligamus q̃ primũ nostꝫ sicut q̃ nosipos Qui sine caritate est sine deo est. qz deus est caritas q̃ caritas est ds. q̃ q̃ manet in caritate in celo iã hĩtare cepit. In celo oĩm est vna caritas beatoꝝ. Vbi caritas vera est. ibi inuidia nulla ẽ. ibi ambitio nulla cognoscit nec murmuratio. sed nec detractio nec irrisio. Hoc scitote frẽs qz si nõ haberis caritatẽ sub dyabolica ptãte estis. nec vltra vbiscũ deus hĩtat q̃ qui sine deo ẽ in inferno est. hec ihro. De ista scã caritate bea. aug. in li. pfessi. sic dr. Beatus qui amat te. q̃ amicũ in te. q̃ prim ppter te. Solus eñ nullũ caꝫ amittit deus cui in illo cari sunt qui non amittit. q̃ quis est iste nisi deus noster. Deus qui fecit celum q̃ terrã q̃ implet ea. te nemo amittit nisi qui dimittit q̃ qui dimittit quo it aut quo fugit. nisi a te placido ad te iratũ. nam quo se verterit anima hoĩs ad dolores figit alibi. p terq; in te. q̃ si figit in pulcris extra te q̃ extra se. que tñ nulla essent nisi eẽnt abs te Unde si placent corpa deum in illis lauda. q̃ in artificez eoꝝ rectoꝝque amorẽ. ne in his que tibi placẽt tu displiceas. Si placent aĩe in deo amentur. qz q̃ ipse mutabiles sunt. q̃ in illo fixe stabiliunt alioquin irent q̃ pirent In illo ergo ament q̃ rapt ad deũ tecũ

quas potes ⁊ dic eis. hūc amemus ip se fecit hec ⁊ nō est longe. nō enī fecit ⁊ abīt. sz ex illo ī illo sunt Ecce ibi ēvbi sapit veritas. intimus cordi est deus sz cor errauit ab eo. Redite preuaricato res ad cor ⁊ inhere illi qui fecit vos. State cū eo ⁊ stabitis. requiescite in eo ⁊ quieti eritis Quo itis in aspa quo itis. Bonū qđ amatis ab illo est. Sed quantū est ad illū bonum est ⁊ suaui. sz amoris erit iuste qđ iniuste amaf deser to illo ergo cū adhesero tibi deus ex oī pte mea nusqz erit mihi labor ⁊ dolor ⁊ viua erit vita mea tota plena te Hūc aūt qm̄ quē imples tu subleuas eū. qm̄ tui plenus sum. non oneri mihi sum. Sed pra spes mea non nisi in magna valde mia tua est. da qđ iubes. ⁊ iube qđ vis. impans nobis prinentiam. p prinentiam quippe colligimur ⁊ redi gimur in vnum. quo in multa defluxi mus. minus enī te amat. qđ non ꝓpter te amat. O amor qui semper ardes ⁊ nūqz extinguēris Caritas deus meus accende me iubes certe vt pcineaz a cō cupiscentia carnis ⁊ concupiscentia ocu lor ⁊ ambitione seculi. da qđ iubes. ⁊ iube qđ vis. hec aug. Debet ḡ quilibet fidelis ⁊ maxime religiosus se exerce re in virtute hac nobilissima caritatis deū videlicet sup oīa diligēdo, primū vero in deo amando ⁊ sibi in aduersis tam spūalib⁹ qz corpalib⁹ ꝓpariendo In psperis aūt quibuscūqz eidē ꝓgau dendo. ⁊ inqztum facultas rei suppe rit subueniendo. Inimicū etiam ꝓpter deū diligēdo ⁊ si ex affectu eundē, put amicū amare non pt qđ est pfectionis debet ab odio illius p quē offensus est seprinere. ⁊ de gra dei ac gloria ⁊ cete ris que ad salutem illius ptinent. siue sint spūalia siue corpalia, put aīe eius expedit fauere ⁊ non inuidere. vt pre mia eterna caritatem habentib⁹ prepa rata valeat assequi ⁊ eternaliter possi dere. Si vero aliqui ita pauperes sunt q̄ non possunt aliquod beneficium cor porale impendere. sicut religiosi vel ce teri pauperes. quib⁹ deest facultas re rum tpalium hi tales debent habere cō passionē ⁊ bonam voluntatē erga pri mos. illis si possent in necessitate subue nient qz deo nihil offert dignius bona voluntate. sed bona volūtas nunqz ple ne pficit. nisi huius mundi cupiditas perfecte deseraf. Unde viri sancti vt primos possint pfecte diligere studue runt in hoc seculo nihil amare De ista bona volūtate ⁊ q̄lis esse debeat beatus gre. in quadā omel. ostendit sic dicēs Ante dei oculos nūqz ē vacua manus a munere si arcba cordis plena sit bo na voluntate nil quippe offert deo viri us bona voluntate. Voluntas aūt bo na est sic aduersa alterius sicut nostra pertimescere. sic de psperitate primi sicut de nostro pfectu gaudere. ⁊ gatu lari Aliena damna nostra credere Alli ena lucra nostra depictare. amicū non ꝓpter mundū sed ꝓpter deum diligere. Inimicū etiam amādo tolerare nulli malū qđ pati nōvis facere. nulli qđ ti bi iuste impendi deideras denegare. necessitati primi iuxta vires succurre re. sed pdesse etiā vltra vires velle Sz bone volūtatis sacrificiū nūqz plene p soluif. nec mundi huius cupiditas p fecte deserif. nos quicquid in eo con piscimus hoc pculdubio primis inui demus Videf enī qz nobis desit. qđ al ter assequif ⁊ qz semp inuidia a bona volūtate discordat. mox vt hec mentez cepit illa discedit. Vñ ⁊ sancti vt pos sent proximos pfecte diligere studue runt in hoc seculo nihil amare. nihil vn qz appetere. hec gregorius. Et sic pa tet de dilectione proximi. Habemus itaqz nūc de gemina dilectione dei vi

licet ꝙ primi explanatum. ꝙ ptinet secundo loco ad pfectos q2 vt patuit superius status pfectoꝝ ꝟsistit secundo loco in caritate dei ꝙ proximi dilectione.

Distinctio tercia tercij libri.

Filius.

POst quã informatus sum de caritate dei ꝙ primi. ac alijs q̃ pluribꝫ q̃ spectant scõo loco ad statum pfectoꝝ. Nunc de tercio in quo ꝟsistit seu finaliter dependet status eozundẽ pfectoꝝ cupio edoceri a te o pater.

Ca. I. Pater

SCire debes q̃ status pfectoꝝ vt supius premissum est consistit tercio loco in dei ꝓtemplatõne. in q̃ virtute quanto quisq̃ est feruentioꝛ tãto est pfectioꝛ. Ad ꝓtemplationis vo dulcedinem qui pueníre desiderat. necesse est vt per gradus aliaꝝ virtutum ascendere studeat ac pficere. vt tã excellentẽ virtutem demũ apprehendere valeat ac degustare. Oportet nãq̃ vt homo p̃ sacre scripture lectõem pfectam meditatõem ac deuotam oratõem necnon bonoꝝ operum exercitatõem ad ꝓtemplationis sublimitatez ascendet ac pueniet ℟ De hoc hugo de sancto victoꝛe sic ait. Quatuoꝛ sunt in quibꝫ nunc exercet vita iustoꝝ. ꝙ qua si per illos gradus ad futuram pfecti onẽ subleuatur. videliz. lectio. meditatio. oratio ꝙ opatio. deinde sequitur cõtemplatio. De his quinq̃ gradibꝫ primus. id est lectio incipientium est suppremus id est ꝓtemplatio pfectorum est. ꝙ de medijs quanto pluries quis ascenderit. tanto pfectioꝛ erit. Verbi gratia. Primo lectio intelligẽtiam dat. secundo meditatio ꝟsilium prestat. tercio oratio petit. quarto opꝛatio querit. quinto ꝓtemplatio inuenit. hec hugo. Beatus bernar. in libꝛo de scala claustralium de hoc sic dicit. hec est scala claustralium qua homines de terra in celum subleuant. s. lectio. meditatio ꝙ ꝓtemplatio. Beate vite dulcedinem lectio inquirit. meditatio inuenit. oratio postulat. ꝓtemplatio degustat. Lectio quasi solidum cibuz oꝛi apponit. meditatio masticat ꝙ frangit oratio saporẽ acquirit. ꝓtemplatio est ipsa dulcedo que iocundatur ꝙ reficit. hec bernardus. Debet ergo quilibet religiosus in studio ꝙ in lectõne scripture sacre se exercere. q2 dilectio diuinoꝝ eloquioꝝ est dulcedo cozdis ꝙ q̃dam spũalis refectio anime. ¶ Ad quod hoꝛtat beatus augusti. sic dicens. Nutri animã tuam lectionibus diuinis. parabunt enim tibi mensam spũalem. Delectatio enim diuinoꝛuz eloquioꝛuz dulcedo est palato cozdis. In lectionibꝫ cognoscimus quid agere debeamus. in oratione eadem recipimus que postulamus. Igitur in pꝛesenti vita nil puto iocundius pabulo scripturaꝝ quo omnia mella superant hec augustinus. Hoc similiter testatur hugo de sancto victo. sic dicens. Nihil in hac vita dulcius sentit nihil auidius sumit. nihil ita mentẽ ab amoꝛe mundi separat. nihil sic animum contra temptationes roboꝛat. nihil ita hominẽ excitat ꝙ adiuuat ad oñe opus ꝙ ad omnem laboꝛem sicut studiuz sacre scripture. hec hugo. Etiam beatus ihro. ad amoꝛem sacre scripture monet cum dicit. Ama scientiam scripturarum ꝙ carnis vitia non amabis. nũq̃ de manu tua aut oculis tuis recedat lẽr. faceriam semper aliquid vt dya-

bolus semper te inueniat occupatum. in desiderijs est ois ociosus. hec ibero. Dis g̃ deuotus monachus in studio lectõis ⁊ orõis se exerceat. q̃ cũ legit deus secũ loquit cũ vero orat ipse cum dño sermocinat. Qui g̃ vult semp esse cũ deo frequenter aut oret aut sacre lectioni intendat. De hoc sic dr ysidorus. Orationib mundamur lectionib instruimur vtrumq bonũ si liceat. si nõ liceat melius est orare q̃ legere. Qui cum deo spvult esse frequẽter debet orare frequenter ⁊ legere. naz cũ oramus ipsi cũ deo loquimur cũ vero legimus deus nobiscũ loquit. Dis pfectus ex lectione ⁊ meditatõe pcedit. que em nescimus lectione discimus. que aũt didicimus meditatione seruamus geminũ pfert donum lectio sanctaz scripturarum. siue q̃ intellectum mentis erudit. seu q̃ a mundi vanitatib abstractum hoiem ad amorem dei perducit. Excitati em sepe illius sermõe sub trahimur a desiderio vite humane atq accẽsi i amore sapie tota vana spes mortalitatis huius euanescit nobis. q̃to amplius legendo spes eterna claruit. hec ysido. Certis itaq horis vrait beatus berñ. lectioni vacandum est sed ⁊ de quotidiana lectione aliquid quotidie inventẽ memorie dimittendus est. qd̃ fidelib digerat. Et rursum reuocatus crebrius ruminet. qd̃ ꝓposito ꝓficiat. qd̃ mutationi pficiat. qd̃ deti neat aim. vt aliena cogitare nõ libeat. hauriendus est sepe de lectionis serie affectus. ⁊ formanda orõ que lectionem interrumpat. nec eam impediat interrumpendo qui priorẽ ꝓtinuo aie affectum intelligentia restituat lectionis. hec berñ. De vtilitate etiã lectionum in sacra scriptura scribit beatus gregorius. q̃. moral. sic dicens. Scriptura diuina mẽtis oculo quasi quoddam speculum opponit. vt interna nra facies in ipa videat. ibi etem feda ibi pulcra nra cognoscimus. Narrat aũt gesta sanctor vt ad imitatõem ꝓuocet corda i firmor. dũq illor victricia facta ꝓmemorat. ꝓtra vitior pelia debi lia mentẽ firmat. ficq verbis illius vt eo minus mens in certamine trepidet quo añ se pcedentes tot viror fortiz triũphos videt. hec greg. Notandũ ẽ etiã q̃ sunt nõnulli qui mandata dei ⁊ sacram scripturã exquirũt ⁊ scrutant. non vt faciant ea q̃ legũt sz vt habeant que alijs dicãt. De talib beatus aug. sic dr Quia spũs ꝑsciuit multos ꝓpter aliud q̃ ꝓstituti est a deo scrutari mandata vel testimonia dei. ideo p ps dr. In toto corde exquirũt eũ Alij ei scrutant. q̃ volunt magis esse docti q̃ iusti alij aũt ad hoc vt habeant que dicant nõ que faciant. quor nulli sunt beati. sed solũ illi qui toto corde. s. cũ effectu exquirunt vt custodiant ⁊ faciant. vñ sancti viri non gaudent quia sacram scripturam intelligunt. sed potius cuz illum per bona opera exequuntur. De hoc beatus gregorius xxj. moral. sic ait. Non est secura letitia in diuinis paginis vel fortia vel multa cognoscere. sed cognita custodire. q̃to enim intellectus latius extendit tanto ad exercenda opera emrius ligatur. Sancti etem viri minime exultant cũ cognoscunt que faciant sed cum faciunt que cognouerũt. hec gregorius. Sunt etiã nonnulli vt dicit idem beatus grego. Qui ꝓpter huiusmodi scientiam inflãtur ⁊ extollunt. sed vera scientia affici non extollit. nec superbientes facit quos impleuerit sed lamentantes facit qua quisq cum repletus fuerit priori loco se ire apperit. ⁊ iam sui conscius tanto p illã robustius sapit. quãto se infirmũ ex illa verius cognoscit

atq; ad meliorem viam huius scientie peruenerit. tanto ipsa ei humilitatis formã magis aperit. hec grego. Debet ergo quilibet religiosus in studio sacre scripture se exercere. et illa q̃ legit memorie p̃mendare. et cũ vacat a lectione mentẽ suã studeat occupare bõa. et fructuosa meditatõe. q̃ meditatõ sancta que habẽt de rebꝫ spũalibꝫ sive de eterna vita facit hoiez p̃temnere. p̃cupias huius seculi. et non grauari obseruãtia mandatorꝫ dei. ¶ De hac meditatõe dr beatus bernñ. Felix cuius meditatio in p̃spectu dñi sp est. qui in corde suo delectatões extre dñi vsq; in finẽ sedula cogitatõe reuoluit. Quid enim illi graue poterit videri qui sp mẽte tractat. q̃ non sint p̃digne passiones huius tpis ad futuram gloriam. Quid p̃cupiscere poterit in seculo neq; cuius oculus sp videt bona dñi in terra viuentiũ. sp videt p̃mia eterna. hec bernñ. Et notandũ q̃ per studiũ lectionis et scẽ meditationis p̃ponit mens hoĩs. et efficit abiliorẽ. et deuotiorem ad exercẽdum opus salubre orõnis. q̃ quãto quisq; est diligentior in sacre scripture lectõne. et pia ac fructuosa meditatõne. tanto p̃mptiorẽ animum habere poterit. et expeditiorẽ ad fundendas p̃ces deote orõnis ¶ Oratio aũt fm cassiodorꝫ est pie mẽtis. et humilis ad deũ conuersio. fide spe. et caritate submixta. Secũm vero beatũ bernñ. Orõ est deuota cordis in deũ intẽtio. p remouẽdis malis. et adipiscẽdis bonis. Vñ vnusquisq; qui sentit se in aliqua tribulatione aut temptatõe seu necessitate p̃stitutum currat ad remediũ orõnis. Nam ipse dñs dicit. Petite. et accipietis. q̃rite. et inuenietis. pulsate. et aperiet vobis. Nisi enim op̃s deus dona sue gratie. et mĩe petentibꝫ se dare vellet nequaq; hortaret nos ad petendum. De hoc dr beatus augu. Non tantum hortaretur nos dñs ad petẽdum nisi dare vellet. Erubescat igit pigricia nostra. nã plꝰ vult dare q̃ nos accipere. plus vult illi miseri q̃ nos a miseria liberari. hec aug. Oratio aũt ad hunc finẽ est inuẽta. et p̃stituta. vt per eam venia peccatorum obtineat. pena euadat. et gloria vite eterne obtineat. Vnde cassio. super p̃s. de hoc dr. Oratio posita est per quam ira dñi suspendit. venia p̃curatur. pena refugit. et p̃miorꝫ largitas impetrat. cum dño loquit. cum iudice fabulat. p̃sitem sibi facit quẽ videre non valet. ad penetralia iudicis p̃catorꝫ admittit. et nullus inde respuit nisi ille qui in ea repidus inuenit. Hec cassio. Dz ergo quilibet deuotus intẽdere studio orõnis. q̃ ipsa mentez ad celestia eleuat. et facit hoĩem cum deo loqui. De hoc beatus bernñ sic ait. Orõ est hominis deo adherentis affectus. et familiaris quedam. et pia allocutio. et illuminate mentis statio ad fruẽdum deo dulciter q̃diu licet. Dicit etiaz de hoc beatus ihẽroni. Multum valet frequẽs oratio. et deuota. quia hominez a terra subleuat. et ad celestia vehit. et facit hominẽ cum deo loqui. gratias ab eodẽ obtinet. dũmodo fuerit in ea deuotio mixta lacrimis. multum enim valet oratio frequẽs conspersa lacrimis ad p̃merendam diuinam clemẽtiam. hec ihẽroni. De efficacia etiam orationis sic dr beatus augusti. Oratio ẽ anime sancte p̃sidium. angelo bono solacium. dyabolo supplicium. deo gratum obsequiũ. plerumq; aũt hoc negociũ plus gemitibꝫ q̃ orationibus agitur. plus fletu q̃ affatu. pura etiã oratio vice boni nuncij fungit ante deum. hec aug. Ergo ad orõnem deotã nos hortat ysaac abbas ita dicens. Munda teip̃m coram dño. et semp habeas

memoriam eius in corde tuo. ne morã ptralens extra memoriã dei sine securitate stas. qz securitas apud deũ ex ipsius frequenti colloquio multaqꝫ oratione. hec ysaac abbas. Inde est q̃ ait abbas effrem. Orationes demqꝫ pfecte illoꝝ qui ex toto corde diligunt deum cũ magna exultatiõe ad celũ ascendũt Angeli etiã ꝛ archangeli cum gaudio occurrunt eis ꝛ suscipientes eas vsqꝫ ad thronũ sancti pducunt. Etẽ magna gloria sanctoꝝ angeloꝝ est ꝛ inestabilis leticie. cũ sanctissimas ꝛ purissimas orõnes obtulerint. hec effrem abbas Hanc etiã virtutẽ orõis ꝓmendans beatus bernñ. sic ait. Quid orõne preciosius que deo est sacrificiũ angelis organum. sanctis ꝓuisiũ. orantibus presidiuz. ꝓritis vnguentũ. reis scutum. penitentib remediuz. hostib iaculuz. ꝛ temptatis omnib firmamẽtum. hec bernñ. Et notandũ q̃ deuota ꝛ humilis oratio cũ ad deũ effusa fuerit celos penetrat atqꝫ alia multa efficaciter bona impetrabit vt testat beatus bernar. sic dicens. Que fidelis humilis ꝛ feruens orõ fuerit. celum sine dubio penetrabit. vnde vacua redire nõ potuerit. ꝓterea semꝫ ad manuz habeatis turissimũ orõis refugiũ. nemo vestrũ paruipendat orõem suam. dico eñ vobis qz ipse ad quẽ oramus nõ quipendat eam. priusqꝫ fiat ab ore vestro. ipse scribi iubet eam in libro suo. ꝛ vnũ ex duob indubitanter sperare debemus. qñ aut dabit qd̃ petimus. aut nouit nobis vtilius nõ dedisse. nos eñ quid oremus sicut oportet nescimus sed miserek ille sup ignorantia nra ꝛ orõnez benigne suscipiens qd̃ nobis aut oino non est vtile aut non tãcito dari necesse est minime tribuit oio tñ infructuosa non erit. qñ quidem supte cura est deo tuo vt quotiens ignorans queris qd̃ tibi inutile est non te exaudiat sup hec sz mutet illd̃ vtiliori dono. hec ber.

Filius

Quam itaqꝫ magnum effectum habeat oratio dñidero vt de oratiõe dominica que ceteris est eminentior velis me informare.

Ca. .II. Pater. De oratione dominica

scire debes q̃ ipsa est quam xp̃us instituit excellens oẽs alias in tribꝰ. viz in dignitate. breuitate ꝛ fecunditate In dignitate primo excellit. qz a dei filio edita est ꝛ docta In breuitate excellit scõo. ꝛ hoc ꝓpter. vij. Primo vt sciak cito. Secundo vt melius. Tercio vt frequentius dicak Quarto vt dicens tedio nõ afficiak. Quinto vt nemo de eius ignorãtia excusek Sexto vt dñs cito exaudire ostendak. Septimo vt magis affectu cꝫ voce rogek. Tercio orõ dominica alias orõnes pcellit in fecunditate. qz in eo oia petenda ptinenk. naz oĩs petitio aut est de bonis adipiscendis. aut de malis amouendis. Dom ne aũt bonũ. aut est celeste. aut spũale. aut corpale. celeste petiñ ibi. aduemat regnũ tuũ. spũale ibi. fiat voluntas tua Petiñ etiã tpale cũ dr. panem nr̃m ꝛc Et sic in hac orõne petiñ omne bonuz Item omne malũ. aut est ꝓteritũ ꝛ huius amotionẽ petimus ibi. dimitte nobis debita nra ꝛc. Aut futuꝝ. cuius amotio petiñ ibi. ꝛ ne nos inducas Aut ꝓsens qd̃ amoueri petiñ ibi. sed libera nos a malo. Septima petitio est quasi oĩm ꝓfirmatio. Et notanduz q̃ ꝑ. vij. dona spũssancti ꝛ ꝑ septem petitiones in oratiõe dominica vitãk septem mortalia vitia. ꝛ ipetrank. vij. britudines ꝛ iõ de his sunt pauca dicenda. Pria

igit petitio hec est. Sanctificet nomē tuū. tu qui noster es pr̄ cuius nos filij. dñs cuius nos serui. Confirmet in nobis hoc nomen vt non possimus desine re filij esse tui. non em̄ pt esse bonus filius misi patri se humiliet. Per hāc excludit omnis superbia ⁊ introducitur timor qui est initium sapie. Inde sequitur prima virtus. scz paupertas spūs. ex qua sequit prima merces. s. regnuz celor̄. Secunda petitio hec est. Adueniat regnuz tuum. hoc est. veniat totus mundus ad regnū tuum. sic excludit inuidia que est dolor felicitatis aliene ⁊ introducit donum pietatis. ⁊ sequitur scda virtus que est māsuetudo ⁊ impetrat possessionē terre viuentiū. Tercia petitio est. Fiat voluntas tua. hoc ē optat vt sic fiant hoies in terra. sicut angeli in celo. ⁊ sic excludit ira que impedit ad cognoscendū que sit volūtas dei. ⁊ introducit donum scie que docz equanimiter quersari. Inde sequit tercia virtus. s. luctus p peccatis pprijs ⁊ alienis ⁊ impetrat cōsolatōem eternā. Quarta petitō est. Panē nostr̄ quotidiano. hodie. hoc est. oēm cibum qui pertinet ad refectōem anime. sic excludit accidia que est fastidiū dei verbi. ⁊ introducit donum fortitudinis. Et seqtur quarta virtus. scz esuries ⁊ sitis hic in pñti tpali iusticia vel spūali vt impetret eterne beatitudis satietatē. Quinta petitio est. Et dimitte nobis debita nostra. i. dimittimus primis debitum sicut nobis desideramus a deo dimitti. que expellit auariciā introducendo filium qđ est. vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da pauperib. quam sequit quinta beatitudo que est mia. que impetrat misericordiam dei. Sexta petitio est. Et ne nos inducas in temptatōem. ⁊ maxie pra gulam. Unde gula excludit ⁊ introducit donum intelligentie qđ superat crapulam. Et sequit sexta virtus scz mundicia mentis per quā visio dei impetrat. Septima petitio est. Libera nos a malo. hoc est pra luxuriam ⁊ sic excludit hec vitiū. qz per mulieres apostatant etiā sapientes. ⁊ introducit donum sapie. ⁊ qui sapor̄ huius gustauerit. a delectationib luxurie elongabit. ⁊ sequit pax inter carnem ⁊ spm̄. vel inter se ⁊ primū. per quā adoptō filior̄ dei impetrat. ❧ Hic igit septenarius nūerus multū est insignis. Nam septē sunt sacramenta quib aīma purgat. Sunt ⁊ septem dona spūs sancti quib anima illustrat. sunt ⁊ septē beatitudines quib anima beatificat. sunt ⁊ septem petitiones in dñica oratōne quib ad deū accedimus. quib vnimur deo in pñti per grām ⁊ in futuro per gloriā. Dicamus ergo. Pater noster. Dñs quippe noster magis voluit dici patrem q̄ dñm. qz ipse amari a nobis appetit non timeri. vt quasi filij ab ipso celestia ⁊ spūalia. nō carnalia ⁊ tpalia petamus. De hoc dr̄ crisostomus. Dñs patrē magis se voluit dici q̄ dñm. vt fiduciam daret impetrādi. qz serui non impetrant quod petunt. Patrem se vocat non dominum. vt ostendat orantes non seruos sed filios esse. qui non cum ysmahelle mobilia. sz im mobilia cum ysaac percipere petunt. Hec crisostomus. Dicit etiam de eodez beatus gregorius. Si filium dei te credis. illa pete que tibi expediunt accipere ⁊ illum decet dare. si carnalia petis quo modo tibi illa prestabit. que ⁊ si habeas precipit tibi vt contemnas. hec gregorius. Non vult ergo conditor ac pater noster. vt ab eo caduca ⁊ tempalia petamus sed potius eterna ⁊ que ad salutem anime pertinent. Unde abbas ysaac super oratōne dominica sic ait. Videtis igit qualis nobis ab ipso qui per il

lam exorandus est iudice orationis sit modulus et forma ꝓposita. in qua nulla petitio diuitiaꝝ. Nulla memoria dignitatū. nulla potentatus aut fortitudinis postulatio. nulla corporee sanitatis seu talis vite mercio ꝓtinet. Nihil enī caducū vult a se nihil vile. nihil tale eternitatis ꝺitor ꝑlorari. Itaq; magnificentie eius ac munificentie eius maximā irrogauit iniuriā. quisq; his sempiternis petitionib⁹ ꝓtermissis et tranſitoriū ac caducū ab illo malue rit postulare et offensam potius q̄ ꝓpiciationē iudicis sui. vtilitate orōis incurrit. hec ysaac. Ubi notandū q̄ multi sunt. qui vocant deū patrē et filij eius nō sunt. sed potius diaboli. cuius volūtatē ꝙuerseviuendo faciūt. et tales in suis orōnib⁹ nō exaudiunt. De quib⁹ richar. de sancto victore sic dr. Quam multi dei vocū deū deprecaturi ingrediunt. et q̄ pauci exaudiunt. Quam multi vocant deū patrem in hac orōne qui eius nō sunt filij. sed illius patris de quo scriptum est vos ex pte diabolo estis. dei non sunt filij. qui ꝓdiderunt grām. diaboli sunt filij. qui genuit eos et nutrit p culpā. hec richar. Per hoc etiā q̄ dñs iussit se a suis fidelibus patrē appellari multa bona includit. que assequunt hos. qui diligunt deuz. De hoc crisᵗ. sup mathe. ficait. dicendo pater noster et mēmā pctōꝝ et penaꝝ interitum iustificationē et liberationē ac filiorū adoptionē hereditatē dei ac fraternitatē cū vnigenito copulatā. sanctiq; spūs dona largissima vno sermone significauit. hec crisᵗ. Cū vero dñs in hac orōne dr noster viz pater et non meus ostendit p hoc q̄ nō vnius sed multorū pater est. Prius enī erat vnius pater. s. xpi p naturam. sed ex pte factus pater multoꝝ p gratiam. Vult etiā deus vocari ab oib⁹ ꝙmuniter pater. ne quis de nobilitate generis supbiat. Uñ dr beatus aug. per hoc q̄ dr noster invitat nos ad humilitatē. vt nemo de nobilitate generis supbiat. nemo aliū ꝓtemnat. oēs enī filij dei sumus. hec augu. Qui es in celis. Uñ thomas de aquino Ac si diceremus da nobis quod petimus. q; potens es in aula celesti. vbi omne bonum redundat et effluit. Item de eodem idem thomas dr. Cū deus sit vbiq; dr tñ ꝓcipue in celis ꝓpter tria. Primo vt in feruore spiritus adorēt. q; spiritus est deus. et qui adorant eum in spiritu et veritate oportet eum adorare. Secundo vt mens adorantis ad celestia eleuet. hoc idem sentit crisᵗ. dicens. Qui in celis non ibi deū ꝙcludēs sic ait sed a terra abducēs orantem et excelsis regionib⁹ affigens orantis mentē. hec crisᵗ. Dicamus igitur. Pater noster qui es in celis sanctificet nomen tuū. Prima petitio in cuaſ Sup hac dominica orōne ysaac abbas in prima sua collatione ficait. Cū vniuersitatis deū ac dominum patrem nostrum esse vce ꝓpria ꝓfitemur dē ꝙditione seruili in adoptionē filioꝝ nos ꝓfitemur ascitos adīcientes deinde qui es in celis. vt ꝙmemoratione pūtis vite. qua in hac degimus tera velut peregrina atq; a patre nostro longissime nos sepantem. toto vorevitantes. ad illam potius regionez in qua patrem nostrum commorari fatemur. summo desiderio ꝓperemus nihilq; admittemus eiusmodi. quod indignos hac nostra ꝓfessiōe et nobilitate tante adoptionis efficiat et hereditate patena velut degeneres ꝓtiuet. et nīa faciet nos iusticie eius ac seuerita tis incurrere vīdictā In quē filioꝝ ordinē gradūq; ꝓfecto illa ꝓtinuo q̄ est in filios boīs pietate flagrabim⁹ et affectu. vt iā non p nīis vtilitatib⁹ sed p

nostri patris gloria totū impēdamus affectum. dicentes ei. Sanctificet nomen tuū. nostr̄ desideriū. nostr̄ gaudium. gloriā nostri patris esse testantes. imitatores effecti illius qui dixit. qui a semetipso loquit gloriam p̄priā querit. qui autē querit gloriā eius qui misit illū hic verax ē ⁊ iustitia in eo nō est. Demq; vas electōis hoc repletus affectū etiā anathema optat fieri a xp̄o dummodo ei familia multa acquirat ⁊ ad gloriā sui patris salus totius istra hēlince plebis accrescat. hec ysaac abbas. ¶ Debemus ergo desidera re ac petere cū dicimus. sanctificet nomen tuum vt scītas dei ac gloria eius omnib⁹ hoībus innotescat. nec quicq; sanctius a creatura rōnabili extra deū estimet vel habeat. De hoc dr beatus Augu. Sanctificet nomen tuū. qđ fic non pt̄ quasi non sit sanctum dei nomen. sed vt sanctū habeat in hominib⁹ ⁊ ita innotescat deus vt nō estimet aliquid sanctius. hec aug. Pōt etiaz petitio hec aliter recipi. Unde dr beatus bern̄. Sanctificet nomen tuū. quō sanctificari p̄t ab hoīe qui sanctificat omnes hoīes. aut sanctū nomen quō sanctificari potest in quo sanctificant omnes sancti. Sed scīficamus deū in nobis qñ scientes eum sanctū timemus ⁊ sollicite vigilemus ne forte violem⁹ nomen sanctū eius in nobis per mala opera. hec bern̄. Dicit etiam de hoc ansel. vt sanctificet quotidie dēp̄camur. opus est enim nobis p̄tinua sanctificatione. vt qui quotidie delinq̄mus deli cta nostra sanctificatōe assidua purgemus. hec ansel. Sanctificet inquā nomen tuum. vt noīs tui sanctificatō eo plenius cunctis innotescat. quo te pfectius ognoscere. amare ⁊ reuereri possumus ⁊ scīficatōis tue similitudinē inducendo tibi patri ficut veri filij p̄fo memur. vt vnus tecū spūs efficiamur in tuam transformati claritatem Incipit secunda petitio. Aduenīat regnū tuum. regnū videlicet future glie. Unde thomas de aquino. aduenīat regnū tuum. i. eccīa militans vniat triūphāti. Dicit etiam de hoc cyprianus. Regnū nostr̄ petimus aduenire a deo nobis repromissum. ⁊ xp̄i sanguine acq̄situm. vt qui in seculo ei seruiuimus. postmodū in xp̄o regnante regnemus Et iterꝝ beatus thomas de aquino. Aduenīat regnū tuum iocundum sine p̄mutatione. tranquillū sine perturbatione. letum sine amissione. ⁊ perhenne sine terminatōne. vbi erit vnus amor omnium elector̄. vbi deifica erit visio cum interna mentis fruitōe que est ipse deus. hec thy. ✠ Et notandū q̄ triplex est regnum dei. Unum est future glorie. de quo modo dictum est ⁊ p̄missum. Secundum est qñ xp̄us inhabitat ⁊ possidet corda fideliū p fidē ⁊ dilectōem suam. De hoc per ipsum dominum dr. Regnum dei intra vos est. Tercium est quod dabit fidelibus corporib⁹ iam glorificatis post finale iudicium. De quo dr. Venite benedicti possidete regnum. Ista p̄memorat ysaac abbas in expositōe dñice oratio nis ita dicens. Scda petitio mētis puri ssime aduenire iam iāq; regnum sui patris exoptat. vel illud. s. quo quotidie xp̄s regnat in sanctis. qđ ita fit cū dyaboli impio per extinctōem ferenti um virtior̄ de nostris cordib⁹ expulso. deus in nobis per virtutū bonā flagrātiam ceperit dominari denicta fornicatione castitas. superato furore tranq̄llitas. calcata superbia humilitas in nostra mente regnauerit vel certe illō qđ p̄destinato tpe omnib⁹ est perfectis ac dei filijs generaliter repromissum. in quo dicet eis a xp̄o. Venite benedicti

patris mei possidete paratum vobis regnū a cōstitutione mundi. hec ysaac abbas Et cōsiderandus q aīa deuota q̄si sponsa dei in ipo vnico dilecto suo qui escere desiderās. q eius frui amplexibus ardēter sciēs. p cuius amore oīa inferiora eivilverunt. q̄ desideria sua aliter rpare nō sperat. nisi rota illic trā seat. vbi eū facie ad faciē irrepcussa acie videat. flagitando pcaī citius hoc adimpleri. cū apl̄o dicente cupio dissolui q esse cū xpo. q̄ diu sumus in hoc corpe. peregrinamur a xpo dño. q in multis offendimus oēs. ita vt si dixerimus. q̄ pctm̄ nō hēmus nosmetipsos seducimus. q veritas in nobis nō est Cū ei pctm̄ dicaī auersio a summo bono. q ecōuerso ad malū inferius. in quantū inde aduertimur. in tantū pcto nō caremus. Et qui magis auertit magis peccat q qui minus. minus nō aūt inde auerti nō est pegrinantiū sed puenientiū. q̄ si voluntatis intentio ei adhęret. affectus tm̄ sepius hinc inde distrahit. memoria multis aliis occupaī q intelligentia cecutiēs ipāz veritatis lucē nō pure intueī. q ex his fit q aliq̄n in istis inferioribus impingimus q impellimur vt cadamus nisi dīs manū suā supponat. vt non collidamus. inde gemens dr. Sitivit aīa mea ad deū fontē vivum hec oramus cū dicimus Aduenīat regnū tuū Ac si dicamus pondere pctī q corpe pregrauati non valemus ad illū volare Aduenīat igit regnū tuū q nos celeriter hīc assumat. vt ab ista miseria liberem̄. interim in nobis opare tibi regnū in iustitia q pace q gaudio spūssancti. vt eo liberius post hanc pegrinatōez celeste regnuz possideamus. ¶ Incipit tercia petitio. fiat voluntas tua sicut in celo q in terra. super quo verbo thomas de aquino dr. i. sicut in civibz celi ita q in civibz terre. hoc est sicut illi boni mant voluntatē suam voluntati divine sic faciant oēs homines existentes in terrestri habitatione. hec thomas. Dicit etiam de hoc crisf. Fiat voluntas tua q̄si dicat. presta nobis domine quersati onem imitari celestē. quatenus q̄cūq̄ tu vis. nos etiā velimus. Et beatus aug. Fiat voluntas tua ꝛc. vt que odis odiamus. q que amas diligamus. q que precipis impleamus. q sic voluntati tue erimus conformes. hec augu. De hac tercia petitione etiam abbas ysaac in collatione patrum sic ait. tercia supplicatio filior est. fiat voluntas tua qua nō potest iam esse maior q̄ optare vt terrena iam mereanī celestibz coequari. nam quid est aliud dicere fiat voluntas tua q̄ vt sint homines similes angelis. Et sicut voluntas dei ab illis implet in celo. ita q hi qui in terra sunt non suam sed eius vniuersi faciāt voluntatem. hoc quoq̄ ex affectu nemo dicere prevalebit. nō is solus qui credit deum omnia que videnī vel adversa vel prospera pro nostris vtilitatibus dispensare. magisq̄ eum pro suorum salute q commodis prouidū atq̄ sollicitum q̄ nosipsos esse pro nobis. hec ysaac abbas. Et notandum put̄ dr beatus augustinus. q in illo beatitudinis regno vita beata perficitur in sanctis sicut nunc in celestibus angelis. q ideo post illam petitionem qua dicimus. Aduenīat regnum tuum sequitur. Fiat voluntas tua. Sicut enim in angelis qui sunt in celis voluntas tua fit vt te perfruantur. nullo errore obnubilante eorum sapientiaz. nulla miseria impediente eorum beatitudinem. ita fiat in sanctis tuis. qui in terra sunt. q de terra q̄tū ad corpus pertinet facti sunt. hec augusti. Ubi cōfidendū q̄ q̄libet religiosus ac deuotus

homo quasi filius patri per omnia pa/
rere ⁊ placere affectans patrem deuo/
te orat vt eū a voluntatis sue beneplaci
to in nullo discrepare patiat̄. in acti/
bus. in voluntatib⁹. in moribꝫ sibi ita
p̄sormē. vt nihil in eo paternos oc̄los
offendat. hoc solū sibi reputat solaciū
⁊ sp̄ confidens vt pater celestis tm̄ su
am cum eo voluntatē perficiat. siue ex/
ercendo in aduersis. siue p̄solādo in p
speris. vel quocūq; alio modo sibi ma
gis placet. vere filialis ⁊ fidelis affec/
tus. nulla que sua sunt querere. nō cō
moda. non honores. non p̄solatiōes
sed solum placitū p̄ patris. Magnū
est hoc a deo petere. ⁊ magnū obtinere
vt tales nos in hoc peccati corpore fa/
ciat. vt illi summe veritati placeamus
⁊ ab eius directionis regula nō deuie/
mus. nihil melius. nihil vtilius in mū
do posset nobis p̄ferre summus pater
q̄ tales nos faceret vt ei per oīa placea
mus. hoc igit̄ petimus cū dicimus Fi
at voluntas tua. vt sicut illi superni ci/
ues ad voluntatē tuam dispositi sunt.
ita ⁊ nos p̄ modulo ad voluntatis tue
beneplacitū disponamur ℣ Inci
pit quarta petitio. Panem nostr̄ quo
tidianū da nobis hodie. Sup̄ quo ver
bo Tho. de Aquino sic dr. Panis qui
hic petit̄ est deus qui est cib⁹ angelor̄.
⁊ refectio beator̄. qui de celo dat̄ ⁊ in
terra comedit̄. quo si quis vsus fuerit
morte in eternū non gustabit. Hā ipe
ait. Ego sum panis viuus qui de celo
descendit. si quis māducauerit ex hoc
pane viuet in eternū. hec ille. Quia igi
tur per p̄tm̄ vulnerati sumus ⁊ quoti/
die vulneramur. necē est vt medicinā
ip̄ualē nostris vulneribꝫ adhibeamus
Medicina vero summa est venerabile
sacrm̄ corporis dñi nostri ihesu christi
De hoc dr beatus bern̄. Qui vulnus hꝫ
medicinā querat. vulnus ei habemus
dum sub peccatis sumus medicina est
venerabile sacrm̄. qd̄ si quotidie acce/
peris quotidie curaberis. hec ber. Hoc
intelligendū est de illis qui carent pec
catis mortalibꝫ ⁊ in statu gē exñtes.
secus vero facientes p̄tm̄ ⁊ indigne ac
cedentes non salutē sed dam̄nationem
incurrunt. Cū orandus est dñs vt pa
nem hunc vite det nobis cum pura cō
scientia fic in p̄sentivita sumere. vt p̄ti/
cipes illius in eterna patria exist̄eva
leamus. De hoc ysaac abbas sic ait.
Panem nostr̄ sup̄substantialē da no
bis hodie. i. dum in hoc seculo p̄morā
mur p̄esta nobis hunc panem. Nouī
mus em̄ his qui eū meruerint a te ⁊ in
futuro esse p̄estandū. sed rogamus vt
eū nobis hodie largiaris. q̄ nisi eū p̄/
cipere quis in hac vita meruerit. in a/
lia eius p̄ticeps esse non poterit. Hec
ysaac abb. Debet ergo quilibet deuot⁹
quasi mendicus ⁊ paup̄ coram diuite ⁊
benigno patre, p̄cumbens ⁊ inopiā suā
oīdens flagitare ab ipso. vt panē gē
amplioris quo p̄fortet̄ quo p̄solet̄ur ⁊
sustentet̄ ad resistendum malis sibi p̄/
stare dignet̄. Triplici namq; pane in
digemus quem nobis a dñō deo no
stro instanter postulare debemus hoc ē
celesti. spūali ⁊ teresti. Celestis est cor
pus x̄pi. de quo ipse dñs ait. P̄r meꝰ
dat vobis panē de celo ver̄. Spūalis ē
verbū dei ⁊ gr̄a interna mentē ab eter/
na inedia virtutum ⁊ donor̄ alimento
reficiens. De hoc dr per p̄s Et panis
cor hoīs p̄firmet Terrestris est virtus
⁊ alimentum quo hoc corpus necesse
habet sustentari. De quo dicit crisost.
Potest hic panis sumi materialiter.
quem non solū petimus vt habeamus
eo q̄ communis est iustis ⁊ peccatori/
bus. sed vt quod manducamus de ma
nu dei accipiamus. quod est tm̄ bono
rum. nam illi deus dat panē. qui cū iu

stitia acquirit panē. illi vero diabolus qui cū vsura acquirit panem. hec crisō. Et qz omni hora indigemus vt celesti aut spirituali aut corpali ideo semper iubemur postulare panē tā interioris q̄ exterioris hoīs cū in oratione dominica dicimus Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. ¶ Sequit quinta petitio Et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos. Sup quo ait thomas de aquino sic dr. debita dicunt pctā. que nos debitores pene constituūt. que nobis a deo dimitti petimus si in nobis peccātib offensas relaxamus. hec thomas. Et notandū sicut ait beatus aug. Si debitoribus nostris. i. eis. qui in nos peccant non dimittimus. ipa nostra oratōe inculpamur. ⁊ deū aduersus nos in iracundiā excitamus. ⁊ ipsi super nos inducimus maledictionē. sic q̄ fit vt oratō cuz debeat esse salubris sit noxia ⁊ pctā nostra que debuimus minuere orando augemus Dicit etiā de hoc crisō. Qui immicitiā in corde ⁊ in ore seruat aduersus ledentē non deum orat sed irritat ipm apud deum gratiā non obtinet sed eternam damnationē sibi postulat. hec crisost. Inde est q̄ ait beatus bernō. Venia dei peccatori nō datur. cuius cor rancore aut liuore inuidie afficit. Si igit vis vt tibi peccata a deo dimittant. omnis rancor ⁊ indignatio a corde tuo euellatur. hec bernō. Dicit etiam beatus gre. Quo orat qui iracundiā aduersus primum portat. non em speret apud dm veniam peccator suorū. nisi prius ex corde indulserit primo offensam culpā. nā put ait ysido. Sicut nullum proficit in vulnere medicamentū si ferruz adhuc in eo sit sic nihil proficit oratio illius. cuius adhuc dolus est in mente vel odiuz in pectore. hec ysidorus. Sup hac etiā clausula. Dimitte nobis. ysaac abbas in collatione patrum sic ait. O ineffabilis dei clementia. que non soluz nobis tradidit orōis formā ⁊ acceptabilem sibi in nobis mor nostrorum instituit disciplinā. vt p necessitatē tradite formule qua se precipit a nobis semp orari ire pariter ac tristicie euellit radices sed etiā occasionez rogantibo tribuit. eisq̄ reseratviam. qua clemens ⁊ piū erga se dei pbent iudiciū pmulgari vel pdire. ⁊ quēadmodū potestatē tribuit. qz iudicis nostri possimus sententiā temperare ad venīā delictor nostrorum exemplo eū remissionis nostre effectū hortantes cū dicimus dimitte nobis debita nra sicut ⁊ nos. Itaq̄ securus huius orōnis fiducia de suis admissis veniam postulabat. quisquis remissus erga suos dūtaxat non erga dominī sui extiterit debitores. Volemus em non nulli qō est deterius erga illa quidem que admittunt ad iniuriam dei q̄is magnor sint criminū placidos nos ⁊ clementissimos exhibere erga nostras vero vel quissimas offensionuz debita exactores immites atq̄ inexorabiles inueniri. Quisquis igit in se delinquēti fratri non ex corde remiserit. nō intulgentiā sed ꝺ dem nationē deprecati one hac sibimet ipetrabit. suaq̄ pfessione semetipm poscit durius iudicari dicēs. Remitte mihi sicut ⁊ ego remisi. Qō cū illi fm suam petitionē fuit repūtatū quid aliud subsequet q̄ vt exemplo suo implicabili ira ⁊ irremissa sīa puniat. Ideoq̄ si clementer volumus iudicari nos quoq̄ erga illos qui in nos deliquerunt oportet esse clementes. tm em remittetur nobis quantū nos remiserimus eis qui nobis quacūq̄ malignitate nocuerunt. hec ysaac Unde ea benignitate debemus dimittere in nos quolibet modo peccantibus. qua nobis desideramus dimitti. qō

pecauimus.vt eo abundantiozem in dulgentiã nostroz peccaminũ ab ipso dño psequi mereamur ☩ Sequitur sexta petitio Et ne nos inducas in temptatiõem. Qd exponens thomas sic dt.i.non pmittas nos succũbere in temptatõe.non em petimus vt non tẽptemur.qz temptari non est malũ.sed magis est ad vtutis exercitium qñ viriliter resistit.ppter qd dauid dt.pba me dñe ⁊ tempta me.sed petimus ne ĩ temptatõem inducamur.i.ne ab ipsa temptatõe deuincamur. hec thw. Dicit etiam beatus augustin. Non oramus vt temptatões non ueniant.sed ne ducamur in temptatõem. qd est succũbere. qz temptatio cui resistit non est peccatum.sed materia exercẽde vtutis.hec augu. ☩ Et notandũ q sine adiutozio dei ipsis temptationib resistere non valemus.⁊ ideo dsa nobis vult rogari ne inducamur in temptatõem vt erepti a casu temptationũ hoc beneficium ab ipso nos habere recognoscamus .Qd affirmat beatus ambroz.ita dicens. Nihil fit nisi quod deus facit aut fieri pmittit. Potens est ergo ⁊ a malo in bonũ deflectere.ac vlũtates nostras in lapsum pnas puertere ⁊ dirigere in se planũ gressum. Voluit ergo deus a se psci ne feramur in temptatõem.qz voluit nos docere q ab ipso hoc beneficiũ accipimus.qñ dyabolũ in temptationib supamus.hec amb. Unde sm anselm.nos monemur hic dicere ⁊ petere.ne derelicti adiutozio di alicui dyabolice temptatõi vel psentiamus decepti.vel cedamus afflicti. Sed qz a dyabolo non temptari sanctos in pñti vita est impossibile.⁊ ido ne in temptationib derelinq̃mur hoc a deo flagitemus.qz resistere dyabolo non est nostre vtutis.sed est dine potestatis. De hoc dt fulgen. Mandat do minus vt petamus ne inducamur per psensum in delectatõem.s.carnis mũ di ⁊ dyaboli. Sup quo etiã verbo.scz Et ne nos ⁊c. ysaac abb. in collatõne patz sic dt. Si em oramus vt non permittamur temptari vnd erit in nobis virtus pstantie probanda sm illam sniam. Omnis vir qui non est temptatus non est pbatus Non ergo sonat ne inducat nos in temptatiõem quasi non pmittat nos aliqñ temptari.sz ne permittat nos in temptatõne positos superari. Temptatus est em iob.sed nõ est inductus in temptatõem. nõ enim dedit insipiam deo. nec ad illã ad quã trahebat temptatoris voluntatem ore impio blasphemus intrauit. Temptatus est abzahã.temptatus est ioseph. sed neuter illoz inductus est in temptatõem.qz nullus eoz psensum prebuit temptatori. hec ysaac abbas. ☩ Considerandũ aũt q preter infernalẽ damnatõem nulla ira dei grauior est. qz non descẽdere a peccato.hanc vero maxime meret superbia. ingratitudo ⁊ incuria vt homo profundius cadere permittat.hoc est enim qd oramus Et ne nos inducas in temp.i.ne permittas nos cadere in psensum peccati. Inducere deus dr cũ non custodit ne inducamur.sicut ĩdurare dr coz peccatoris cũ hoc per grãm non emollit siue interpnctionis.hec ergo impugnatõis ⁊ tribulatõis a nobis timendũ est ne suo pondere nos oppimat.⁊ per pñs ad eternam damnatõem perducat.

☩ Sequit septima.Sz libera nos a malo Qd exponens thomas de aquino si. dt.i. a peccato originali ⁊ actuali.ab amore mundi.a ppio sensu.⁊ a ppria voluntate.quib depositis fit hõ pauper spũ. quod totus fit per spũm timoris. Unde cum dicis. Sed libera nos a malo.rogas tibi dari spm timo

ris.p quem factus pauper spiritu liberatur a malo.hec thomas Item super eodem dt beatus aug.Libera nos a malo .i.a mundo vel a pctō vel a purgatorio vel ab inferno Et notandum q multa sunt mala.quibꝫ hūana ꝯditio molestaf ⁊ quoꝫ pssurā p se minime euadere valet. Que generaliter cōsiderata sex modis distinguere possumus.naz aliud est malū corpis.aliud aīe Item aliud est malū qđ est culpa.aliud qđ ē pena. Item aliud malū pntis seculi. aliud est malū futuri. Ab oibꝫ istis ⁊ ab alijs que p ista ꝓhibendunf vel subistis ꝓtinenf petimus liberari qñ oramus dicētes Libera nos a malo. Sup quo etiā ybo thophi.fic dt.a malo vi delicet culpe ⁊ pene. Culpe quo ad gratiam.pene quo ad eternā penā ⁊ sic in hac orōne petimus ab omni malo liberari.s.a pntī ꝓterito ⁊ futuro. ⁊ sūmo bono vniri qđ ē ipe dns būdictus in secula seculoꝫ Amen. Amen aūt nec grecum nec latinū sed hebraicū est. ⁊ qñqꝫ accipif ybaliter,p fiat vt in fine orōis dicimus Amen.i. fiat nobis deus qđ a te humiliter petimus. Qñqꝫ accipitur aduerbialiter vt xpus ait.Amen amen dico vobis .i. firmiter ⁊ fideliter. Unde dt aug. Amen.i. vere vel fideliter. vere quo ad intellectū.fideliter quo ad affectū. ⁊ ideo dns ponit in fine amen qz hec orō potissime ex intellectu ⁊ affectu dicēda est. Et sic patet explanatum de orōne dominica Deinde notādum q etiam alie diuerse sunt species orationū ſm statū ꝯditionū seu indigētiam diuersorum hoīm Aliter em supplicat quis cū alacer est.aliter cū tristicie vel desperationis pondere ꝓgrauaf Aliter cū spūalibꝫ successibus viget. Aliter cū impugnationuz mole deprimitur. Aliter cū venīam pctōꝝ īplorat Aliter cū acquisitionē gratie seu cuiuslibet virtutis exposcit vel certe extinctionem cuiuscūqꝫ vitij deprecaf. aliter cū ꝯsideratione gehenne ac futuri iudicij timore ꝓpungif. aliter cū spe futuroꝝ bonoꝝ desiderioꝝqꝫ inflāmaf.aliter cū necessitatibꝫ ⁊ piculis vrgetur. aliter cū in tranquillitate ⁊ securitate versaf.aliter cū sactoꝝ celestiū revelationibꝫ illustraf. aliter cum sterilitate virtutū ac sensuū ariditate ꝓstringif. ¶ Uñ ap̄s paulus orationuz spēs quadripartita rōne distinxit dicens. Deprecor itaqꝫ primū oīm fieri obsecrationes.orōnes.postulationes.gratiaꝝactiones. Obsecratio em est pro peccatis imploratio.qua pro presenti bus vel preteritis admissis suis vnusquisqꝫ compunctus venīam deprecaf Orationes sunt quibꝫ aliquid in pace domino offerimus vel vouemus deo Nam oratio est mentis deuotio scōm augu.i.conuersio mentis in deum per pium ⁊ humilem affectū. ¶ Affectus vero orationis est spontanea quedam ⁊ dulcis ipsius aīmi inclinatio. agitur per orationē que fm damascē. est ascensus mētis in deū De qua etiā dt beatus augusti. Oratio est ascensio aīme de terrestribꝫ ad celestia.inquisitio supnoꝝ inuisibilium desiderium. Nihil aūt ita deū inclinat ad pietatez ⁊ misericordiam exhibendam homini quēadmodum purus mentis affectus quez homo gerit erga deum Oramus etiam cū renūciamus huic mundo. ⁊ spondemus nos tota intentōne deo seruituros. Oramus cū pollicemur seculari honore ꝓmpto ⁊ terrenis opibꝫ spretis in omni contritione cordis ac paupertate spiritus nos domino colituros. Tercio loco ponunf postulationes quas pro alijs cōdiu sumus in seruore spiritus constituti solemus com-

mittere. vel p caris. s. nostris. vel pro totius mundi pace postcentes. vel sm verba apostoli p omnib hominib qui in sublimitate sunt positi supplicam?. vel cū petimus affectionem alicuius hominis vel alicuius mali nos pturbantis euasionē. ℟ Quarto loco gratiarumactōes ponunt quas mens vel cū preterita dei recolit beneficia. vel cum presentia premplat. seu cum in futuꝝ que ꝙ quanta prepauerit deus his qui diligunt eum pspicit grās dño refert. Ad grārumactiones pinet. beneficia que accepimus diligēter recolere. subtiliter intelligere. fideliter intelligere fideliter pinere. studiose pseruare. beneficium diligere. ac dei offensam cauere. ꝙ grām acceptam non ociose negligere. Debet nōnunq̄ quilibet deuotus perpendere beneficia dei tā eximia per que in nobis salutē operat. Quid aūt potest dignius aut sublimius eē q̄ corpus ꝙ sanguis xpi vel gra spūssancti ꝙ gloria regni celestis. que dat fidelib suis preter alia que ab ipso pcipimus iustificatōem a peccato. gratiam sanctitatis. adoptōnem filioꝝ dei. psolatōem internā. defensionē a piculis. psortiū angeloꝝ. ꝙ beatitudinē corporis ꝙ aīe. ꝙ visionis dei fruitōem ℣ Pro his igit omnib gratias agamus dño deo nostro. non solū aūt p his. sed etiam p aliis donis ꝙ beneficiis que deus suis electis quotidie pfert gratiaꝝ actio illi est psoluenda. Ex quib quedā dona pmemorat beatus ber. ita dicens Quotiens temptatio superat aut virtum subiugat. aut imminens periculū declinat. aut laqueus insidiantis deprendit aut annosa ꝙ inueterata quecūq̄ animi passio semel pfecteq̄ sanat. aut multū diuq̄ pcupita ꝙ sepius perta virtus tandem aliqñ dei munere obtinet. toties psonari debet grāruma/ctio ꝙ ad singula queq̄ beneficia debet benedici deus in domis suis. hec bernardus. Sunt ꝙ alia quedā a dño valde accepta. vicz uox laudis. Sacrificiuz laudis honorificabit me. istud vero sacrificiū deo nostro psoluimus qñ eum in psalmis dauiticis ꝙ ymnis laudamus. Quid enim dignius aut acceptius os carnis ipsi dño potest deprome/re. q̄ psalmos deuz magnificantes decantare. per quos creatura tam rationalis q̄ irrationalis ad laudandū deum excitat. cum dr. Laudate dñm de celis vel cum dr Benedicite omnia opera domini dño. vel qñ dr Confitemini domino qñ bonus. vel cum dr. Te deum laudamus. ꝙ similia que in canticis aut psalmis ymnisq̄ pinentur. per que pdito? noster summe laudatur Unde sancta ecclesia horas canonicas decantare statuit. in quib maxie psalmi. ymni ꝙ cantica pprehendunt. vt fideles in hac peregrinatōne positi laudantes ꝙ benedicentes deum post hoc exilium in celesti patria eo perfectius cum angelis ꝙ ceteris sanctis ibidem laudare ipsum valeant ineternuz. De quib omnib per psal. dicitur. Beati qui habitant in domo tua domine. in secula seculoꝝ laudabunt te.

Filius.

Habita informatione de dominica oratione. aliisq̄ speciebus orationū. nunc de distractōe mentis ꝙ aliis impedimentis eiusdem orōnis que orantib occurrunt cupio edoceri.

Ca. III. Pater L

DE hoc qđ queris scire debes q̄ quidam sunt qui orant nullo corde. quidā cum medio corde. quidā aūt cū toto corde. Illi eñ orant cū nullo corde qui in orōe positi nec hñt ibi intellectū p intentōz

nec affectū p̄ uenotionem De talibus dr ysaie.xxix.ppius iste labijs suis glorificat me Cor aūt eor longe est a me. Quidā sunt qui orant cū medio corde qui.s.ad ea que dicūt hñt intellectum sed nō affectū De quibꝫ dr osee.x.Diuisum est cor eorū. Et q̄ in corde sunt intellectus ⁊ affectus.igit illi orāt in toto corde qui orant cū intētione ⁊ affectione.i.qui attente intelligunt.que dicunt ⁊ afficiūt ad ea que dicūt.talis erat beatus paulus qui dicebat. Orabo spū orabo ⁊ mente. ℣ Ubi tñ diligenter est ꝓsiderandū. q̄ triplex ē effectus orōnis .Primus effectus orōnis est ꝯmunis oīb̄ acrib̄ caritate informatis qđ est mereri.ad hūc effectū non ex necessitate requirit q̄ attentio adsit orōni p totū.sed vis prime intentionis qua aliquis accedit ad orandū redditrotā orōem meritoriā sicut accidit in alijs actib̄ meritorijs.Secundus effectus orōnis est ꝑpius qđ est impetrare ⁊ ad hūc effectum sufficit prima intentio quā deus principaliter intendit. Si aūt prima intentio orō nō est meritoria nec impetrativa.illā em̄ orōnem deus nō audit cui ille qui orat nō intendit.Tercius dr effectus orōnis est quē principaliter efficit q̄dam spūalis mētis refectio. ⁊ ad hoc de necessitate requirit in orōne attentio. Et sciendū q̄ triplex est attētio.q̄ orōni vocaliter adhiberi.vna quidē qua attēditur ad ꝓba.ne quis in eis erret.Secūda qua attēdit ad sensum verborꝫ.Tercia qua attēdit ad finē orōnis.s.ad deum ⁊ ad rē pro qua orat que quidē maxime ē necessaria. In spiritu ḡ ⁊ veritate orat qui instinctu spūs accedit.etiam si aliqua infirmitate mēs postmodum euagef. Si quis aūt ex proposito in oratione mente euagef.hoc peccatuz est ⁊ impedit orationis fructum. Euagatio vero que fit preter ꝓpositum orationis fructū non tollit. Unde basilius dicit.Si ex debilitate fire nequis orare.q̄tum potes.teipsum cohibeas.⁊ deus cognoscet.eo q̄ non ex negligentia sed ex fragilitate vt oporter assistere coram domino. hec basilius. Unde euagatio mentis peccatum est. qñ fit ex ꝓposito vel negligentia est secus qñ fit preter ꝓpositum ⁊ cū mente quis cohibet quantū potest. Et notādū fm q̄ dr petrus damia. Cum ad ecclesiam oraturi ⁊ psallaturi festinamus illic tenebrarum principes aduersum nos feraliter dimicant vt p illusiones fantasmatum ab his que p labia refluunt vagabundas mētes euertant. hec pe.da. Nā sunt non nulli vt dr beda in quadam omel.qui intrantes ecclesiaz sermonib̄ multis orationem vel psalmodiam plongat.sed alibi corde intēdendo nec ipsi quid dicunt recolunt. ore quidem orātes sed mente foris vagantes.omni orōnis se fructu priuant putantes a deo precem exaudiri.quaz nec ipsi qui fundunt audiunt Ꝺō aūt qui hostis instinctu fieri nemo dubitet qui animaduertere velit.sciens em̄ voluntatē orandi ⁊ invidens hoīb̄ gratiā immittit multimodum orantib̄ cogitationū leuium.⁊ aliquando etiā ruppium nocentiumq̄ fantasmata.quib̄ orōnem impediat a deo. vt nonnunq̄ tales tantosq̄ discurrentium cogitationum fluctus ꝓstrati alis pferat in oratione toleramus.q̄les nec in lecto iacentes tolerare nouerimus.Unde necesse est vt agnitam dyaboli curemus superare maliciam.⁊ ipsi videlicet ammum ab hmōi nebulis quas hostis aspergere gaudet in q̄tum possumus fregnando.⁊ pij defensoris ppetuum flagitando subsidium.qui potens est q̄uis indignis peccatoribꝫ ⁊ pure orandi ⁊

perfecte impetrandi ꝓcedere gratiam hꝛc beda. Non solū autē hꝛc distractio que fit in oꝛōnib⁹ generaf ex deceptione demonum. nec etiam ex ꝓpria negligentia hoīm. Nam cū ante pīs oꝛatōnis occupamus nos cū vanitatib⁹ mūdi verbis aut factis. eadem etiam rpe oꝛōnis occurrunt nobis. ⁊ cū assidue cogitamus terrena que ꝓcupiscimus. hꝛc eadē in oꝛōne toleramus etiā cum nolumus. De hoc beatus greg. sic ōt. Illaꝫ namq; rez quas agimus ⁊ in vsū habemus ymagines nobis versanf in mēte ⁊ puritatē intentionis ⁊ deuotionis impediūt in oꝛōne. ⁊ recto quidem iudicio qō volētes prius foris egimus hoc demū interius patiamur inuiti. Et mēs nostra que terrena hꝛc assidue cogitat cū vult. hꝛc etiaꝫ tolerat in oꝛōne cum non vult. ❡ Unde multi sunt inclusi in monasterijs. aut in cellis. qui tñ cū toto mundo ꝑ mentis distractōem ⁊ inutilem occupationem fabulanf. ⁊ ideo lōge est a deo eorum animus. qz in oꝛōnib⁹ positi cogitatiōnib⁹ se occupant. De talib⁹ sic ōt beatus ihero. Incongruū est latere coꝛpoze. ⁊ mente vndiqz euagare. Multi sunt inclusi in ordine. qui tñ fabulantur cū toto mundo. Unde fieri non ꝑt. vt cum deo aliqñ loquaf. qui tacēs cū toto mundo fabulaf. hꝛc bea. ihero.

❡ Et sciendū ꝙ hanc mentis instabilitatē humanuꝫ genus ꝓpter prevaricatōem primi hoīs patif. qui ꝓiectus a facie dñi ꝓpter peccatū inobediēcie eo ꝓfundius ad desideria terrena ē inclinatus. quo magis gustu supernorum bonoꝝ est priuatus De hoc hugo de sancto victo. in lib. de archa noe sic ait. Videndū nobis est vnde tanta in coꝛde hoīs instabilitas ⁊ vicissitudo oꝛiaf. Primus itaqz homo ꝓditus fuit vt si non peccasset. ꝙ ꝓtemplationis pñtiam vultui ꝓditoꝛis sui semper assisteret. ⁊ eum sp videndo semp amaret sp amando semp ei adhꝛereret. semp ei qui immoꝛtalis est adhꝛerendo viueret semp ipse vitā sine termino possideꝛ sed ꝓiectus est a facie dñi qñ ꝓpter peccatū cecitate ignoꝛantie pcussus ab intima ꝓtemplatōe illius lucis foꝛas vemit. atqz ꝓfundius ad desideria terrēa mentē inclinauit. quo magis supernorum dulcedinem quoꝝ iam gustum ꝙ viderat obliuisci cepit. Sic itaqz factus est vagus ⁊ pfugus super terrā. vagus videlicet ꝓpter inoꝛdinatam ꝓcupiscentiā. pfugus ꝓpter peccatricem ꝓscīam. Coꝛ ergo hoīs qō prius amori diuino affixū stabile perstitit. ⁊ vnū amando vnū permansit. postqz per desideria terrena defluere cepit. q̄si in tot diuisum est quot ea sunt que ꝓcupiscit Sicqz fit vt mens quelibꝫ bonū amare nescit nunqz valeat esse stabilis. qz desideriū sui finē in his que amplexaf non inueniens dum sp desiderio se extendit sequens qō ꝓsequi nō valet nūqz requiescit. hinc ergo nascif motus sine stabilitate. laboꝛ sine requie. cursus sine peruentione. ita vt semp sit inquietum coꝛ nostꝝ donec illi adhꝛere ceperit. vbi ⁊ desiderio suo nihil deesse gaudeat. ⁊ ea q̄ diligit sp mansura ꝓvidat. hꝛc hugo. Ex quib⁹ verbis colligere possumus ꝙ instabilitas mētis maxime causaf ex carētia diuini amoꝛis qz quanto minus deus diligitur tanto magis res terrene ac sensibiles amantur. que sunt occasiones distractōis ipsius mentis. quanto vero magis diligif deus cum tranquillo coꝛde ac stabilitate ipse dñs exoꝛaf De hoc maximus sic ōt Qui familiariter deū amat hic sine occupatōe oꝛat. hic ⁊ deū preꝛcordialiter amat. non aūt oꝛat sine occupatione qui alicui terrenoꝝ hꝛ men

tem affixam. non ergo diligit deū. qui mente terrenis alligat. mēs enī immo rans rei terrene fine sensibus oīno ha bet vitiū. ⁊ nisi rem illā despiciat. a vi tio liberari non pt. hec maximus. ¶ Notandū tñ q̄ q̄diu homo in peregri natione huius vite morat distractiōe mentis infra diuinum cultū vel orōes perfecte carere non pt. q̄ corpus istud corruptibile quod portamus aggra uat aīam ⁊ deprimit sensum multa co gitatione. Hoc affirmat beatus augu. in libro glo. super psalmistā sic dicens Ecce stat homo ⁊ cantat deo aliq̄n p lixius. ⁊ sepe labia mouent ad cantū cogitatio aūt nescit q̄ que desideria vo lat. Stat ergo mens nostra quodāmo do ad laudem dei. ⁊ aīa nostra p diuer sas cupiditates vel curas negociorum hac illac q̄ fluitat. ⁊ quasi desup atten dit mens ipsa hac atq̄ illac ⁊ ad eius inquietudinem molestiaq̄ quasi puer sa aīam alloquit. Lauda aīa mea do minum. Quid est q̄ de aliis rebus sata gis. quid est q̄ te occupat cura rerum terrenaq̄ atq̄ mortalium Sta mecuz lauda dñm. Et quasi ipsa pregrauata ⁊ non valens ita p̄sistere vt dignuz est respondeat menti Laudabo dñm in vi ta mea. quid ē in vita mea q̄ modo in morte mea sum Ergo prius exhortare te ⁊ dic. Lauda aīa mea dñm. respon det tibi aīa tua laudo quantū possum tenuiter exiliter infirmiter. Quare q̄ q̄diu sumus in corpe. peregrinamur a dño. Quare sic laudas dñm nō pfecte non stabiliter. interroga scripturā. q̄ corpus q̄ corrūpit aggrauat aīam ⁊ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantez Tolle mihi corpus quod aggrauat aīam ⁊ lauda dñm tol le mihi terrenam inhabitationem de primentem sensum multa cogitantem ⁊ a multis in vnum p̄fluam ⁊ laudabo dominū. q̄diu aūt ita sum non possum nā pregrauor. hec aug. q̄uis igit mēs nostra nō possit esse stabilis in orōnib⁹ suis. non tñ p̄pter hoc desperandum est sz de magna dei mia p̄fidendū. q̄ si ha bundat infirmitas nostra sup habūdat etiā ⁊ eius mia. quam frequenter exhi bet nobis ⁊ oīb⁹ fidelib⁹ suis. De hoc iterum beatus augu. in glosa super ps sic dt Attendat quisq̄ ⁊ videat quanta agunt in corde humano. quēadmodū ipse orōnes plerūq̄ impediunt vanis cogitationib⁹. ita vt vix stet cor ad deū suuz. ⁊ vult se tuerevt stet ⁊ fugit quo dāmodo a se. nec inuenit cācellos. in quib⁹ se includat. aut obices quosdaz quib⁹ retineat anolationes suas. ⁊ va gos quosdā motus ⁊ stet iocūdari deo suo. vix est vt occurrat talis orario iter multas orōnes. ⁊ tamen tolerat deus tot corda precantium ⁊ aduersas res cogitantium obmitto dicere ⁊ noxias obmitto dicere aliq̄n peruersas. ⁊ imi micas deo ipsas supfluas cogitare. in iuria est enī ei cū quo loqui cepas ora tio tua locutio est ad deū quando legis deus loquit tibi. q̄n oras deo loqueris Sed nunq̄ desperanduz est de genere humano nec dicendū ad damnationē omnem hoīem peruenire cui subrepse rit aliqua cogitatio oranti ⁊ interrum pit eius orationez. Si hoc dixerimus fratres que spes remaneat non video. Porro est aliqua spes ad deū q̄ mag na est mia eius. Dicamus ergo ei illō ps. Letifica animam serui tui. quoniā ad te domine animam meam leuaui. Et quomodo eam leuaui. quo potui. quo tuvires dedisti. quo eā fugientem apprehendere valui. Sed quia vt ps. Suauis ⁊ mitis es tolerabis me Ego egritudine defluo cura ⁊ stabo cōfirma ⁊ firmus ero. donec aūt faciastoleras me. quia tu suauis es domine ⁊ mitis

ꝙ multum misericors. abundat enim iniquitas mea. abundet ꝙ mia tua. hec aug. Non ergo valde ꝓtristandū est si quis in oꝛōne distrahit. Sed sicut ait iohannes abbas montis sinay. Certa inquit ꝙ lucta mentē rōnem ꝙ intentō nem meditando ad teipm ꝓgregās in ꝺefinenter ꝓgregare ꝙ easdē reuocare distractas ꝙ recuruatas ne cesses. nō enim in distractā ꝙ in recuruatā ꝺeus ab obedientib requirit oꝛōnem. non ꝓtristeris in oꝛōne distractōes mētis passus sed bono animo esto intellectū sp reuocans ꝙ ad xpm leuans. angeli esn solius esse est impdabile. Agonisa ergo meditatōem sursum ferre ꝙ men tem recludere in vbis oꝛōnis. ꝙ q̄uis attonita ꝓpter puerile cadat. itez eam sursum age. qm̄ ꝓprium est mētis instabilem esse. sed in ꝺeo est vniuersa posse stabilire. Si igit semp studueris mentem a ꝺeo non elongare ꝙ in mense appositōe ꝓpe tecum erit Si aūt sine phibitōe errat nunq̄ tecū permanet vale bit. Et quid sublimius bonū q̄ adhꝛere ꝺño ꝙ indesinenter apud ꝺeuz in vnione pseuerare. hec iohannes abb. Quia igit coꝛde stabiles esse nō possumus. nec mens nostra in eodē valet sp ꝺsistere. interim tñ q̄diu in hac peregrinatōe sumus saltē ab immoderata distractōne coꝛda nostra colligamus vt eo expeditius ꝙ ꝺeotius pꝛeces ad ꝺñm fundere possimus De his refert hugo de sancto victo. in. iiij. lib. de arcba noe sic dicens. Dū igit coꝛda nostra ad appetitum terrenaꝝ rez immoꝺerate laxamus. aboꝛta mox in animum cogitationū turba ita in diuersa mēs nostra rapit. vt ipse quoq̄ naturalis discretionis oꝛꝺo ꝑturbet. nam q̄ res mundane quas inoꝛdīate appetimus infinite sunt ℟ Cogitatōes quoq̄ quas ex ipsaꝝ memoꝛia rez intrinsecus ꝓcipimus finite esse nō possunt. nam dum per singula mōēta alie ex alīs oꝛiunt multipliciter ꝓdeunt. vt nec ipsa ꝓpꝛehꝛendere valeamus. quo oꝛdine vel quo mꝺo ad coꝛpēiūt. aut a coꝛde recedunt. ꝓinde si oꝛdinatas ꝙ stabiles ac quietas cogitatōes habe rewolumus ab hac immoderata distractione coꝛda nꝛa cohibere studeamus Hoc aūt fieri poterit si certas quasdaz ꝙ ꝺeterminatas res nobis ꝓscribam? in quib assidue intentō coꝛdis nostri ꝛsari ꝙ meditatio exerceri possit Tria enim sunt. s. per infinita distrahi. in eo ꝺem semp persistere. moderate vagari quoꝝ vnum habere nō possumus. vnū habere ꝺebemus. ꝙ ideo hoc solū superest vt q̄ꝛere coꝛde stabiles esse nō possumus. interim saltē ab immoderata distractōe coꝛda nostra colligamus vt dum sp mitimur minus instabiles fieri. semp magis ac magis viam studeamus veram per hoc imitari. Omnipotens enim ꝺeus cui nihil impossibile ē posset vtiq̄ si vellet eis quib miserere ꝓposuit ꝺe laboꝛib ꝙ erumnis ꝙ piculis pñtis vite que temptationib plena est subito ꝙ absq̄ dilatōe ad eterne vite stabilitatē transferre. sed vult vt electi sui ꝓvarias tribulatōes ꝙ temptatōes plurimas purgandi transeant ꝙ cū per multos ꝺolꝛes ad eū redeūt. discant q̄ longe ab eo peccādo ꝺiscesserunt. hec hugo. ¶ Et notandū q̄ ad mentis ꝓpositōem multū valz vt ante tps oꝛōnis a curis rez tempaliuz ꝙ a cogitationib immūdis ꝙ inoꝛdinatis nos custodiamus. q̄ in quibuscunq̄ mens nꝛa ante hoꝛā oꝛōis se occupauerit. hec eadē nobis oꝛantib p recoꝛdatōem se ingerunt ꝙ oꝛōem impediunt. vñ quales oꝛantes ꝺolumus inueniri tales ante oꝛōnis tempus pꝛeparare ꝺebemus. vicz abstrahere nos

ab actib⁹ illicitis.a ꝯmonib⁹ ociosis a leuitatib⁹ ⁊ a ceteris oĩbus.que nos tpe orõis impedire pñt. De quo habemus sanã doctrinã in collatõib⁹ patrũ vbi ysaac abbas in prima sua collatione sic ỹt.vt eo feruore ac puritate qua ꝺz emitti possit oratio. hec sunt oĩmode obseruanda Primo sollicitudo rer⁹ tpalium generaliter abscindenda est. deinde nullius negocij cause ne non solũ cura sed nec memoria quidẽ ꝺz penitus admittenda. detractiones vaniloquia scurrilitates quoq; similiter amputande sunt. Ire pre oĩb⁹ siue tristitie ꝓturbatio funditus eruenda.concupiscẽtie carnalis affectio.ac philargirie noxius fomes radicitus euellendus. ⁊ ita his ⁊ similibus vitijs extrusis penitus ⁊ abscisis taliq; vt diximus repurgij emũdatione ꝑmissa.que simplicitatis ⁊ innocentie puritate ꝑficit.iacienda sunt primo ꝓfunde humilitatis inconcussa fundamẽta.que .s.turrẽ pulsaturam celos valeat sustinere deinde supponenda virtutũ spũalis extructio. ⁊ ab omni discursu atq; euagatiõe lubrica aĩmus inhibendus vt ita paulatĩ ad ꝓtemplationẽ dei ac spiritalis intuitus incipiat sublimari Quicquid eñ añ orõis nostre horaz aĩa nostra ꝯcepit mente.est vt hoc orãtib⁹ nobis semp ingestionem recordationis occurrat. ꝙobrem quales orantes volumus inueniri tales nos añ orationis tempus prepare debemus Er ꝑcedenti eñ statu mẽs atq; animus supplicatione formaf eorundemq; actuũ ꝓcũbentib⁹ nobis ad precem verboz quoq; vel sensuum ante oculos ymago preludens aut irasci nos scõm ꝓcedentem qualitatẽ faciet aut tristari aut cõcupiscentias causas ve preteritas retractare.aut risu fatuo quod etiam puder dicere cuiuscq; scurrilis dicti vel facti titillatione pulsari. vel ad primus priores facier volũtate discursus. ⁊ id circo quicquid volumus ne orantib⁹ nobis irripiat.añ orõnem de abditis nr̃i pectoris extrudere festinemus.vt ita illud aplicũ possimus implere sine intermissiõe orare. Et in oĩ loco leuãtes puras man⁹ sine ira ⁊ discreparõe Als nãq; mãdatũ istud ꝑficere nõ vale bimus nisi mẽs nr̃a ab oĩ vitioz⁹ purgata ꝓtagione virtutib⁹ tm̃ velut naturalibus bonis ꝺdita iugi oĩpotentis dei ꝓtẽplatiõe pascaf Etem̃ q̃litas ase nõ inepte subtilissime plume seu pennule leuissime ꝯpaf que si humoris ꝺcupia extrinsecus corruptõe viriata nõ fuerit. vel infusa mobilitate substantie sue tenuissimi spũs adiumẽto velut naturaliter ad sublimia celestiaq; sustollitur Si vo amoris cuiusꝑiã aspgine vel infusione fuerit ꝑgrauata nõ mõ in nullos aereos volatus naturali mobilitate raptabit.sz etiã ad yma terre ꝺcepti hũoris ponderе ꝺprimef.ita mẽs quoq; nr̃a accedẽtib⁹ curis virtutisq; aggrauata non fuerit. norieq; libidinis humore incorrupta velut naturali puritatis sue bñficio sublimita leuissimo spiritalis meditatõis afflatu sublimabit ad supna ⁊ hũilia ꝺserẽs atq; terrena.ad illa celestia ⁊ inuisibilia transferet.Uñ ꝓprie satis ꝑcentis domin cis ãmonemur Uigete ne grauent⁹ corda vra in crapula ⁊ ebrietate ⁊ secularib⁹ curis Et idcirco si volumus orões non solum celos sed etiam ea que sup celos sunt penetrare. curemus mentẽ ab omnib⁹ terrenis vitijs expurgatam cunctisq; emundatam fecibus passionum ad subtilitatem ꝓducere naturalem.vt ita ad deum oratio eius nullo vitioz⁹ pondere pegrauata vltra celoz⁹ vestigia possit ascendere. hec ysaac abbas. Et de eodem dicit be-

da in quadam omelia. Vultum iuuat orõis puritatẽ si in omni loco vel tpe nos ab actib tpemus illicitis. si semper ab ociosis sermonib auditũ piter castigemus ꝛ linguã. si in lege dñi ambulare volumus. ꝛ testimonia eius assuescamus toto corde scrutari. quecũqꝫ em sepius agere vel loquivel audire solemus. eadẽ nccẽ est sepius ad aim quasi solitã ꝓriamqꝫ recurrat ad se dẽ etiam tpe orõis. hec beda. Et ergo sm beatum augu. quicunqꝫ puras affectõnes eriget evult in deuz. disiungat se a sensib. recedat a corporalib. claudat a vocib. Inutis em sunt omnes corporis passiones in quib decipimur ꝛ illudimur tota die. hec august. ¶ Et notandũ qꝫ si quidã in horis ad qs tenent hi qui in sacris ordinibus sunt ꝓstituti intermissum fuerit. vel negligenter ꝓpletum. vel ꝓpter somnolentiam obmissum tpe oportuno. nequaqꝫ transeat hoc irrecompensatũ. qz ab horis canoicis nullus potest absolui Vñ beatus bernñ. dicit. Si quid aliqñ intermissum fuerit. si quid imperfectuz suo loco. suo tpe. suo modo. non transeat impunitum vel etiã irrecompensatum hec bernñ. ¶ Notandũ etiã sm qꝫ dicit beatus gregori. xxij. moza. qꝫ vera orõ siue postulatio que fit ad deũ nõ est in oris vocib sed in cogitationib cordis. valeriores nãqꝫ voces apud secretissimas aures dei nõ faciunt verba nostra sed desideria. Etenim eternã viraz si ore petimus. nec tñ corde desideramus clamãtes tacemus. Sivero desideramus ex corde etiam si ore ꝓticescimus tacentes clamamus Intus est ergo in desiderio clamor secretus qui ad humanas aures non peruenit. ꝛ tñ audit̃ ꝓditoris replet. hec greg. Vulti nãqꝫ vt ait beatus Augu. voce sonãt. ꝛ corde muti sunt. ꝛ qꝫ multi tacent labijs ꝛ clamant affectu. qz ad cor hois aures dei. Multi ergo clauso ore exaudiunt. ꝛ multi magnis clamoribus nõ exaudiuntur. Vñ affectib orare debemus. hec august. Ideo amor ꝛ desiderium faciunt puram orõnem. ꝛ dirigunt eã ad dñm. Si quis igit vult sp orare sp debet desiderare. qz ꝓtinuũ desiderium ꝓtinua est orõ. De hoc beatus aug. in glo. sup ps. sic dt. Sine intermissiõe orantes nunqꝫ sine intermissiõe genu flectimus. corpus ꝓsternimus aut manus leuamus. nõ possumus hec facere Est alia interior sine intermissiõe orõ que est desiderium. quicquid aliud agis si desideras non intermittis orare Si non vis intermittere orare noli intermittere desiderare. ꝓtinuũ desideriuz tuuz ꝓtinua orõ ꝛ vox tua est. Tacebis cum amare desiteris. qz tacuerunt de quib dictũ est Qm abundauit iniquitas refrigescet caritas multoꝝ. Frig? caritatis silentiũ cordis est. Flagrantia caritatis clamor cordis est. Si sp maner caritas. semp clamas. si semp clamas sp desideras. hec aug. Vñ sm beatum ber. Non clamor sed amor clamat in aure dei. nec tñ ꝓpter hoc parui pendẽda est etiã orõnis modulatio qz hec dicta sanctoꝝ doctoꝝ ideo premissa sunt. vt in dino officio magis sp intendamus deuotioni qꝫ clamori. Nam qꝫ per officiũ oris laudandus sit ipe deus de hoc per ꝓphetam dr. Confitemini illi in voce labioꝝ vestroꝝ Et iterum ps Cantate ei canticum nouũ. psallite ei in vociferatõe ✠ Unde cum cantamus aut psallimus. hoc ipm agam? cum discretõe ꝛ moderamine non minis clamando. sz ꝓput decet religiosos mediũ modũ tenendo. qz dns magis attendit cordis deuotõem ꝛ puritatẽ. qꝫ vocis sonoritatem Et cum cantamus vel psallimus cor nostꝝ quantum pos-

sumus dei adiutorio a cogitationibꝫ ⁊ distractionibꝫ inutilibꝫ reuocemus ⁊ ꝓponamus. vt fructū ex hoc spūalem ꝓcipere valeamus. nā ait beatus grego. Cor psalmodie cū p intentionem cordis agit. p hanc oīpotenti deo iter parat. vt intente mēti vel ꝓphecie misteriū vel gīa ꝓpunctōis infundat. hec greg. A Ergo iter sciendū ꝙ nō soluz desideriū cordis sanctū laudat deū sz etiā bona vita ⁊ iusta. in qua homo se exercet laudat deū. Quicquid egerimus bene agamus ⁊ cū timore dñi illō faciamus ⁊ laudamus deū. ille em̄ sp laudat deū. qui non cessat bene viuere nam tūc desint quisqꝫ laudare. cū ceperit a iusticia declinare Ista ꝓmemorat beatus aug. in glo. supꝑ dicēs Tota die laudare deū quis dicat. Suggero remediū vñ tota die laudes deū fivis. Quicquid egeris bene age ⁊ laudasti deū. qñ cantas ymnū laudas deū. lingua tua quid agit misi laudet ⁊ ꝓscia tua. Tu cessasti ⁊ ab ymno cantādo discedas vt reficiaris. noli iebriari ⁊ laudasti deum. discedis vt dormias. noli surgere ad maledicēdū ⁊ laudasti deū Negociū agis noli fraudē agere ⁊ laudasti deū Agrū colis noli limitē mouere ⁊ laudasti deū In innocentia operū ꝓparaste ad laudandū deū tota die. ille em̄ semꝑ laudat deū. qui non cessat benefacere. Tūc desimis laudare deum qñ a iusticia ⁊ ab eo qō illi placet declinas. naz si a vita bona nūqꝫ declines lingua tua tacet. vita tua clamat ⁊ aures dei ⁊ ad cor tuū inclinas Quo em̄ aures nostre ad cor nr̄m sic aures dñi ad cogitatiōes nostras Nō aūt potest fieri vt habeat mala facta qui habet bonas cogitationes. facta em̄ de cogitatione ꝓcedunt. Nec quispiā potest aliquid facere aut aliquid faciendū mēbra mouere misi primo ꝓcesserit iussio cogitationis. Ergo fratres non tm̄ ad sonū attendite cū laudatis deum. toti laudate. Cantet vox cantet ⁊ vita. cantent facta. ⁊ si adhuc est gemitus ⁊ tribulatio ⁊ temptatio spera transitoria omnia ⁊ illū venturum diem quo sine defectu laudabimus. hec aug. B Etiā sciendū ꝙm dictū venerabilis bede illud ꝓceptū aplicum Sine intermissione orate pficere non valeamus misi oēs actus sermones cogitatus ipsa etiā silentia nostra dño donante dirigamus vt singula hec cū timoris illius respectu tempent cūcta ꝓpetue nostre salute ꝓ futura reddant. hec beda. Sed ⁊ hoc notandū ꝙ omnipotēs dñs illius p̄ces non audit. qui ꝓceptis obedire contemnit. nam vbi praua est actio ibi etiā inanis est oratio. De hoc beatus grego. sic ait Si id quod precipit deus facimus. id quod petimus obtinemus. valde namqꝫ apud deū vita qꝫ hec sibi necessario congruunt. vt ⁊ oratione opatio ⁊ operatione fulciat oratio. nam illius clamorem tpe angustie nō audit dñs. qui in p̄ceptis suis clamantem dominum non audiuit Ergo qui ad aures dei viam ꝓcibus facere desiderat. voces actibꝫ mundare festinet. quia inanis est oratio vbi praua est actio. hec gregorius. Unde necesse est. ꝙ qui se in suis ꝓcibus ⁊ oratiōnibus exaudiri desiderat. vt peccatum ꝓmissum prius per penitentiam deleat ⁊ a similibꝫ caueat ac ꝓceptis domini obediat. Ista ꝓmemorat beatus gre. x. moral. exponens illud verbū. Si nō manserit in tabernaculo tuo tūc leuate poteris faciem tuam absqꝫ macula fic dicens Interna facies hominis mens est in qua mundū recognoscimur. vtq ab auctore diligamur. Sed eleuatam faciē macula iniquitatis si intendente mentē reatus sui conscientia accusat

Diffidit namq; accipe se posse qđ appetit. qui pfecto remiscit nolle adhuc facere qđ diuinitus audiuit. Hinc salomon ait. Qui auertit aurē suam ne audiat legē ozō eius erit execrabilis. Cur quippe nos in petitōne replxendit cū resistere preceptis eius quem postulat meminit. ꝛ ozō eius erit execrabilis cū a censuris auertit legis. qz dignum pfecto est vt ab eius beneficijs sit quisq; extraneus cuius nimijs iussionibus non vult esse subiectus Qua in re hoc est salubre remediū. vt cum mens sea memoria culpe reprehendit vt hoc prius in ozōne defleat qđ errauit. quatenus erroris macula cū fletibus tergit in petitōe sua cordis facies ab auctore munda videat. Sed curandū nimis est ne ad hoc prius prauat q se mūdasse fletibus exultat. ne dū deplorata iterat culpa ꝓmittit in ꝓspectu iusti iudicis ipsa etiā lamenta leuigent. Soleter quippe debemus memīsse qđ dr. nō iteres verbū in tua ozōne. Quo videlicet dicto vir sapiens nequaq; nos phibet sepe veniam petere. sed culpas iterare. Ac si aptre dicat. cū mala gesta deleueris nequaq; rursum facias q in precibus iteres plangas. Ut ergo ad pces faciem sine macula leuet. ante ozōnis tē pora sp sollicite ꝓspici quicquid pt in ozōne reprobari. taleq; se mens ꝛ cuz ab ozōne cessat exhibere festinet. qualis apparere iudici in ipso oratōnis tē pore exoptat. hec gregorius.

Filius.

Vellem scire quare omnipotēs deus nonnunq; etiam deuotoz hominum ozōnes exaudire dissimulat

Ca. IIII Pater C

Scire debes qđ plures sunt cāe quare deus nō statim exaudiat pces clamantiū ad se

Una causa est ꝓpter elationē mentis. quā incidere possent si effectū petitionis sue cito obtinent ꝛ hoc maxime in virtutibus ꝛ rebus spūalibus. Alia cā est. qz post assecutōem donoz possent negligētiores existere De hoc iohēs abb. montis sinay sic dr Nō presistemur dū aliquid postulantes ꝛ in longis tpibus nō exauditi fuerimus. qm̄ vellet dns a vitijs fieri mūdos in vno momento tē pozis oēs postulantes ꝛ postulatōnes nō reportantes. penitus ꝓpter vnā harum causaz nō suscipiunt postulātes. vel qz ante tps petunt vel qz indigne ꝛ vane gloriose. seu qz suscipiētes futuri erant in superbiā extolli vt deīceps post petitionis possessionē viuerent negligenter. hec Johēs abb. Differt ergo ds dare qđ rogat vt postq; donatuz fuerit custodiat diligētius ꝛ humiliꝰ ꝓseruet Hoc affirmat cassiodo. sic di. Sicut ignis flatu ꝛ ventis impellit vt viuacius animet. sic oratio differt vt postq; exaudita gratioz inueniat. Differt ergo ds dare qđ petit vt dilatū petat ardentius collatū seruet diligentius ꝛ habeat humilius. hec cassiod. Et ideo vt dr quedā glo. deus sepe petita non exhibet. qz meliora puidet Cui dictū est paulo Sufficit tibi gra mea adiuuandū stimulū quē refugis. quem ad inferendū petis. qz virtus spūs ꝛ mentis in infirmitate carnis perficit. scz edocta ꝛ expta ad resistendum. hec glo. Etiā vt dr beatus ihero. dns nē sciens clementie pondera atq; mēsuras interdū non exaudit clamantē vt eum plus det ꝛ magis ꝓuocet ad rogandū ꝛ q̄ si signe excoctum puriozē ꝛ iustiozē faciat. hec ihero. Beatus etiam gregori. xiiij. moza. de hoc sic dicit. Ops deus quid nobis ꝓfutuꝝ esse valeat sciens. dissimulat audire volentium vocem. vt augeat vtilitatem. vt purgetur vita

per penã. ⁊ quietis tranquillitas que hic inueniri nonualet alibi querat. ⁊ hanc dispositionis grãm nõnulli etiã fideliũ ignorãt. Hec greg. Er ḡ vt ỏr ibi dem beatus gre. xxvj. moꝛ. Nemo diffi dere dz. qui tardius audit a dño. nec credat ꝙ a supna cura negligat. sepe em̃ nãa desideria q̃ celeriter nõ fiũt exaudiunt. ⁊ qỏ impleri citius perimus ex ipa melius tradit ate ꝓsperat. Pesi deria itaq; nãa ꝓ dilectionẽ extendũt vt ꝓficiant vt ad hoc qỏ ꝓcepturi sunt ꝙualescãt prius in tribulatiõe laboꝛ ꝓ trahit pugne. vt crescat coꝛona victoꝛie. Suos ḡ dñs cũ velociter non exaudit quo repellere credit trahit Interius q̃ppe est medicus ⁊ pcõꝛ in nobis cõtagia q̃ inesse medullitus reprobat secat. abscindit virus putredis ferro tribulationis. ⁊ quo wces egri audire dissimulat. eo egritudinis finẽ ꝓcurat Hinc em̃ ꝓphẽta ait. Clamabo ꝓ die ⁊ nõ exaudies. ⁊ nocte ⁊ non ad insipientiã. ac si diceret nequaq; mihi ad insipientiã ꝓficit ꝙ die ac nocte clamantẽ me ꝓtinue nõ exaudis. qz vñ me in tribulatõe tpali q̃si deseris. inde ad eternã sapiam plus erudis. hinc etiaz dꝛ. Aduitoꝛ in opoꝛtunitatib in tribulatione. Tribulationem quippe dicturus opoꝛtunitatẽ p̃misit. qz sepe ⁊ in tribulatione quertim̃ ⁊ tñ opoꝛtunũ nõdum est. vt desiderio ereptionis adiuuemur sed cũ clamoꝛ noster q̃si negligit spes que coꝛdi inerat infirmat ⁊ supna adiutoꝛia de futura credimus. qz tardius impetramus. Sed cũ nos desperatio nis ꝓcella ꝓturbat. ꝓcussa mẽs citius in poꝛtũ spei se collocat. si causas suas subtiliter cuz dño pensat. si bona eius ad memoꝛiam reuocat. si mala quebo mis eius reddidit apud semetip̃m̃ calli de non excusat. Si ꝓpendit quid ab eo iuste meruit. ⁊ quid clementer accepit. Si vitã suã viuaciter discutit ⁊ añ dei oculos oẽ qỏ agit exaĩans semetip sum sibi non abscondit. si factã seque nõ erat meminit. si illuminatã se atq; subleuatã que in tenebꝛis iacebat agnoscit Hec ergo in semetipa cũcta recolligens. dũ bona accepta cõsiderat aduersa que tolerat nõ accusat. nec desperatione frangit. que tantoꝛ munerum ꝓsolatione roboꝛat. qz spem de futuris recipit. dum transacta beneficia recognoscit. Pensandum est igit quã ti est periculi transacta munera cernere ⁊ futura desperare. quanti est piculi si in hac ꝓcella tribulationũ desperati onis naufragio frangimur qui ad poꝛtum spei velut immensis fumib p̃teritis bonis ligamur. hec gre. P Plures etiã sunt cause quare oꝛantes in suis ꝓcib non exaudiunt Prima est ꝓpter excessum culpe sicut sunt illi qui sunt in peccatis moꝛalib ꝓstituti De quib dꝛ ysaie. v. Cum multiplicaueritis oꝛationes non exaudiam vos. Et subiũgit causam. manus em̃ vestre sanguine plene sunt Item ꝓpter tepoꝛem oꝛantis qz feruenter ⁊ deuote non oꝛat Vñ ihere. ix. Oꝛabitis ⁊ non exaudiã vos cũ quefieritis me in toto coꝛde vestro quasi dicat non aliter. nam quesieritis me oꝛando tepide ⁊ negligenter nõ exaudiã Item qz oꝛans non pseverat oꝛãdo donec obtineat Luce. xj. Si pseuerauerit pulsans ꝓpter improbitatem eius. ꝓsurget ⁊ dabit ei. Et iudith. iiij. Scitote qz exaudiet p̃ces vestras si p̃māseritis in ieiunijs ac oꝛõnibus in ꝓspectu dñi Item ꝓpter diffidẽtiam exauditõnis. vñ dꝛ iaco. v. Qui enim hesitat non existimet ꝙ accipiat aliquid a domino. Et eccl. xviij. Ante oꝛõnem prepara aiam tuam ⁊ noli esse quasi homo qui temptat deum. s. fixelis audire. Item ex eo qz nociuũ ⁊

indiscretum est qđ petimus vt filij zebe dei quibꝫ dr. nescitis quid petatis. Et iaco. iiij. Petitis ⁊ non accipietis eo qꝫ male petatis. Itē vt humilieꝫ orans dñ tardius exaudiaꝫ. ⁊ sic duo bona p/ueniunt. vt viz insolens reprimaꝫ ela/tio ⁊ tñ petitionis non cassēꝫ affectus vel vt in aliud tps exauditio differaꝫ magis ꝯgruum ⁊ vtile petenti. Item aliqñ negaꝫ vnum qđ forte minus ex pedit. vt p eo ꝛeꝫ aliud vtilius ⁊ meli/us vt paulo ꝛrigit cui stimulus carnis non est ablatus vt virtus in infirmita/te pficereꝫ in eo. Utilior est enim sepe exercitatio tribulatōis. qꝫ quies ꝓspe ritatis. licet hanc plus optemus. Sz sublatis istis ⁊ aliꝭ impedimētis que plt orōnis bonum impedire. absqꝫ oī hesitationis infidelitate precibꝫ est in sistendū nobis. obtenturosqꝫ nos eaꝫ vegetate cuncta que fm deū popposceri mus minime dubitandū. hoꝛtaꝫ enim nos dñs volens ea que sunt eterna ce/lestiaqꝫ prestare. vt euz importunitate nostra quodammō coarremus qui im portunos nos non solum non despicit nec refutat. sed etiam inuitat ⁊ laudat eisqꝫ prestituꝝ se quicqđ pseueranter orantes speraverint benignissime polli ceꝫ dicens Petite ⁊ accipietis. queri te ⁊ inuenietis. pulsate ⁊ apieꝫ vobis. Et itez. oīa quecūqꝫ petieritis in orō ne credentes accipietis ⁊ nihil impos sibile erit vobis. Et ideo p certo nō ex audiendū se supplicans quisqꝫ non du bitet cū se dubitauerit exaudiri. ¶ Unde in oratōne duo maxime sunt necāria. videliz pseuerantia ⁊ ꝯfiden tia. Perseuerantia vt in precibꝫ ꝯstan ter pseueremus. Confidentia vt illa qꝫ petimus a deo obtinere nō diffidam? Sic igiꝫ agentes orōnis fructu neqꝫqꝫ priuabimur Et notandum qꝫ miseri cors deus aliqñ videꝫ benigne deuote orantē respicere ⁊ clementer eius ora tionibꝫ ꝯsensum prebere ⁊ fauorabili/ter annuere desiderio obsecrantis. ⁊ hoc deuote mētis ꝯfidētia solet iudici um exauditōnis esse. nā cū orātes nos nulla interpellauerit hesitatio ⁊ fiduci/am nre petitionis nulla despatio deie/cerit. sed obtinuisse nos in ipsa orōis effusione qđ poscimus senserimus nō ambigamus pces nras ad deū efficaci ter penetrasse. tantū em̄ quis exaudiri atqꝫ obtinere merebiꝫ quantū vel inspi ci a deo vel deū crediderit posse pstare. irretractabilis nāqꝫ est dñi nostri illa sntia. Quecūqꝫ orantes petitis credite qꝛ accipietis ⁊ euenīt vobis ¶ Hec aūt exauditōnis fiducia maxime de ꝯscie puritate ꝓcedit. qꝛ quāto quis magis purgatū coꝛ habuerit. tanto maioꝛem ꝯfidentiā ad orōnum obtentū hēbit. nec tñ diffidat de exauditōe qñ nō sta tim ꝓuto succedit oranti. sed pseuera re dꝛ pulsando donec amicus ꝙfi ꝓmo tus improbitate supplicantis det ei qđ postulat ¶ Notandū etiā qꝫ non nunqꝫ tpe orōnis mentē hoīs cogitati ones immunde ⁊ cure seculares occu pant ⁊ impediūt. hoc vo ꝛingit inter/dū ꝓter pctā prius ꝓmissa. interdum ex negligētia ꝓpria. interdū etiam per tēptamenta dyabolica ꝓter pctā pte rita. tale ī̄pedimentū eu emire solet. qꝛ nouerit ad deū p pñaz ꝓuersus dū oro ni' insistit mala prius gesta q̄ ad aīm de mūt q̄ mētē eius ꝓfundūt ⁊ multū im pediūt. De hoc bea. gre. in q̄dā omeꝫ. sic ait. Dū ab hoc mō ardētius aīm ad deū inuiramus. dū ad orōis opus ꝓuertim̄ ipsa q̄ prius delectabiliꝫ gessi mus ī̄portūa atqꝫ grauia postea in oro ne toleramus Uix eoꝛ cogitatō mau scī desiderij ab oculꝫ cordis abigiꝫ vix eoꝛ fantasmata p pñe lamīta supanꝫ. sed qꝫto grauioꝛi tumultu cogitatōnū

carnalium ꝓmimur. tanto ardentius oꝛõi insistere debemus. hec greg. Ex negligentia vero ꝓpria talia impendimenta euenium. qñ aliquis extra oꝛõnem positus se illicitis cogitationib occupat ⁊ mentem suã curis secularibus implicat. Cũ aũt ad oꝛõem reuertit ꝓius cogitata ad memoriam reuocantur. ⁊ idcirco ꝙ easdẽ cogitatiões oꝛõnis deuotio impedit. hec tangit beatus greg. x. moꝛal. sic dicẽs Sepe nã ꝙ immunda vel illicita quedaꝫ in aio versamus. quotiẽs a ꝓib vacamus. sed cũ mens ad studiũ oꝛõnis erexerit se eaꝫ ymagines reuerberata patitur. quib libenter ꝓius ociosa ꝓmebat. ⁊ q̃si iam faciẽ aia ad deũ leuare nõ sufficit. qꝛ in se mimiꝫ inquinata mẽte maculas pollute cogitatõis erubescit. sepe curis mũdi libenter occupamur. Cũq̃ post hec studio oꝛõnis intendimus nequaq̃ se mẽs ad celestia erigit. qꝛ pondus hanc terrene sollicitudinis in profundum merfit. ⁊ in ꝑce facies mũda nõ ostendit. qꝛ cogitatõis infime luto maculat. hec gre. Immunde etiã cogitationes deuotis viris ꝙ tẽptamenta dyabolica eoꝝ coꝛdib tpe oꝛõnis immittũt. ⁊ q̃uis illis repugnẽt. tñ ꝓter hec in sua oꝛõe impediunt De hoc idẽ grego. ix. moꝛal. sic dr. Ꝓuideci itaq̃ intendendũ est cũ recte agimus vt omne quo iuste viuimus ex humilitate ꝓdiamus. Sed plerũq̃ ipa nostra dẽ catio tã multis temptationib quatit. vt pene a ꝓspectu iudicis repulsa videat Et sepe hanc creatoꝛ misericoꝛs perci pit sed qꝛ illibatam sevt vult exercere nonvalet. sup se iudiciũ reꝛobatõis pauet Qñ ꝓiob dr. Et cũ inuocantem me exaudierit nõ credo ꝙ exaudierit vocẽ meam Plerũq̃ etem̃ mens igne diuini amoꝛis stimulata accendit. atq̃ intuẽda celestia ⁊ archana subleuatur. sed repentina temptatione pcussi que intentione forti erecta in deo fuerat. aboꝛtis cogitatõib tranfixa cruat ita vt seipam discernere nequeat atq̃ inter vitia virtutesq̃ dẽplxa ea qua ꝓ fit valentioꝛ non agnoscat. nã sepe ad hoc vsq̃ ꝓducit vt miret quo tam summa ꝓꝛelxendit. quam cogitatio illicita polluit. ⁊ rursum quomodo illicitã cogitatõem recipit quã ad sup naualide feruoꝛ spũs rapit. Quos alternãtes cogitationũ motus in aĩo bñ ps intuens ait. Ascendũt vsq̃ ad celos ⁊ descendũt vsq̃ ad abyssos Usq̃ ad celos quippe ascendimus cũ sũma penetramus ſz ad abyssos vsq̃ descendimus. cũ repente a ꝓsperatõis pturpia temptamẽta deiciẽ. motus itaq̃ aie dũ inter vitia se alternant. nimiꝫ sibi rectitudinẽ exauditionis obnubilant Recte igit dr. Et cũ inuocantem me exaudierit qꝛ q̃tumcũq̃ mens ex ipa sua mutabilitate fit trepida. ⁊ pter hoc ꝙ nolẽs patit repulsam se abiectã q̃ suspicat. hec greg. Tales aũt male cogitatõnes vt dr glo. quedã dũmodo resistit eis ⁊ que sunt ꝓter voluntatem nõ frustrant. nec tollũt fructũ oꝛõnis faciũt tñ insipidã deuotõem. hec glosa G Sciendũ etiã ſm beatũ gre. xxiij moꝛal. ꝙ sunt nõnulli intra sanctã ecclesiã. qui plixas ꝑces ad dñm habent sed vitã ⁊ mores dẽcantium non habent. nã celestia ꝓmissa petitionib sequunt opib fugiunt hi nõnũq̃ lacrimas etiã in oꝛõne ꝓcipiũt. sed cũ post oꝛõnis tpa eoꝝ mentẽ supbia pulsaue rit. illico fastu elationis intumescunt. Cũ auaritia instigat mor auide rer in cendia cogitationis exestuant. Cũ luxuria tẽptauerit. illicitis desiderijs anhelãt Cũ ira exarserit mor mãsuetudinem mẽtis flamma insanie cõcremat. vt ergo diximus fletus in oꝛõne perci

piunt.sed expletis precibꝫ cum vitioꝝ suggestione pulsant.nequaqꝫ p eterni regni desiderio se fleuisse meminerũt. Virtutis ergo pondus oratõ nõ habet quã nequaqꝫ pseuerantia ꝓtinui amoris tenet. Veraciter etiã orare est amores ꝓpunctionis gemitus ꝙ non ꝓposita verba sonare. hec greg. Qui etiã patit temptatõem quocunqꝫ mõvt ỗt ysido. ille totiens orõnem suã fundat.qz frequens orõ impugnatõem vitioꝝ extinguit.hec ysido. Dicit etiam beatus ambro. Bonũ scutũ est orõ quo aduersarij ignita spicula repellunt Vñ dñs monet di. Vigilate ꝙ orate ne intretis in temptatõem.vigilate inqꝫ viriliter impugnatões repellendo.ꝙ orate diuinũ auxiliũ implorando.vt nõ intretis in temptatõem pctõ ꝓsentiendo Quotiens etiã vt ỗt crisꝫ.in orõe sumus ꝓfiti.nõ voce clamorosa ỗs est orandus sed ꝓscia pura ꝙ recta placandus.qz nõ est vocis sed cordis auditor. Orãs nihil nouũ faciat.vicz aliquos gestus notabiles ꝙ aspiciant hoies.nec voce clamet.nec manus expandat.nec oculos tollat vt notabilis fiat. Orõ ei est quasi qdam tributum spũale qd aia offert de visceribꝫ suis. Quanto ergo gloriosior est.tanto cautius seruanda ne ꝓpter hoies videlicet per vanã gloriam vilescat.hec crisꝫ. ¶ Non autem solum ꝓpter vanã gloriã euitãdã cũ silentio est orandũ.sed etiam ꝓpter alias cãs quas ꝓmemorat cyprianus ita dicens. Non clamorosa voce oremus deum sed tacito corde ꝓpter tria. Primo.qz non vocis clamorose est auditor sed magis cordis.ꝙ ergo ꝓscia pura ꝙ recta in orõne est pulsandus. Scõo qz secretas petitões tuas non oportet alter scire nisi te ꝙ deũ. Tercõ qz clamorose orans nõ ꝓmittis alteꝝ iuxta te orare.hec cypri. Debemus ergo clauso ostio ꝙ cum silentio patrẽ ꝙ dñm nostꝝ exorare Et qũo hoc fieri debeat ysaac abb. in collatio. patꝝ declarat sic dicens. Sane ante oĩa illud ꝑceptũ euangelicũ diligẽtius est obseruandũ. vt intrantes in cubiculũ nostꝝ clauso ostio oremus ꝓtem nostꝝ.qđ a nobis tunc implet si intra cordis cubiculũ supplicemus ꝙ cũ ab omni cogitationũ siue solicitudinũ strepitu cor nostꝝ penitus amouentes secrete quodã modo ꝙ familiariter ꝑces nostras dño referamus Et clauso ostio oramus cũ strictis labijs omniqꝫ silentio supplicamus non vocẽ sed cordium scrutatori In abscondito oramus qñ corde tm ꝙ intẽta mente petitões nostras soli deo pandimus.itaꝝ ne ipse quidẽ aduersa valeant ptãtes genus nostre petitionis agnoscere.ꝓpter qđ cũ summo est silentio orandũ.non solũ ne frẽs orantes nostris susurrijs vel clamoribꝫ auocemus ꝙ orantiũ sensibꝫ obstupamus sed vt ipsos quoqꝫ inimicos nr̃os qui orantibꝫ nobis maxime insidiant latent nr̃e petitionis intentio. hec ysaac abbas ¶ Hoc etiã sciendũ ꝙ .iiij. sunt q̃ orõem deo appropinqre ꝙ ad ipsum puenire faciunt. Primũ requirũ turvite merita Vñ actu.x. Orões tue ꝙ elemosine ascẽderunt añ deũ. ꝙ dat spũales alas precibꝫ quibꝫ ad deũ scã orõ ꝓuehat. Scõo mentis mundicia qz quanto mens purior. tanto oratio deo ꝓpinquior. Vnde beatus aug. sup illud ps. Clamaui in toto corde exaudi me. sic ỗt. Tũc in toto corde clamatur.qñ in orõne non aliunde cogitat. Tercio orandi instantia.qz quasi diffidit qui instare obmittit. Vnde dominus dicit. Quicquid orantes petitis credite qz accipietis Dicit aũt Jaco. v. Multũ valet dẽcatio iusti assidua Quarto cordis humilitas De hoc ỗt

Eusebius Decurus de precū suaꝝ obtentu ad xp̄m p̄t accedere. qui se indignū nō cessauerit estimare. Et de dño p̄s dr. Respexit in oratiōem hūilium ⁊ nō spreuit p̄cem eoꝝ. Unde sm dictū beati gre. Ille verā oratiōem exhibet. qui semetipsum qui puluis est hūiliter videt. qui nihil sibi virtutis tribuit. qui bona que agit esse de mia p̄ditoris agnoscit. hec greg. R Sed ⁊ sciendū hoc q̄ tres sunt modi orādi. Primus fit p verba p̄posita ⁊ visitata cū p̄s. ymnos ⁊ collectas aliasq̄ orationes vel laudes p̄positas ad excitandū deuotionez vel ad soluendum debitū vel horaꝝ canonicaꝝ recitamus. legimus. ⁊ decantamus. Secūs modus orādi est qui fit p verba ex p̄prio affectu formata ⁊ est efficatior vt q̄n homo cū deo familiariter p̄fabulat verbis affectui suo p̄sonantibꝫ q̄si cū deo p̄sente coꝝ suū effundēs vel necessitates suas ei p̄querens. vel petā p̄fitens. ⁊ miam postulans. gratiam petens. ⁊ auxilium implorans p̄tra temptationū picula ⁊ tribulationum grauamina vel quascūq̄ suas vel suoꝝ necessitates. hic modus orandi requirit oportunitatē solitudinis alꝫ silentij circa se ⁊ ocij vt eo plenius ⁊ securius suū in deum affectum effundat Tercius modus orandi est mentalis cū tacito ore sola mens desiderij suuꝫ pandit. ⁊ affectū cordis effundit ⁊ eū intus p amorē amplectit. et cū reuerētia adorat. ⁊ veneraf tanto lacius se in deū effundēs q̄to pluravalet affectuſ p̄tendere q̄ exprimere dicēs. Dñe añ te omne desiderium meū ⁊ gemitus meus a te nō est absconditus. De hoc dñs dr. Veri adoratores adorabiliter adorabūt patrem in spiritu ⁊ veritate Spūs ē deus. ⁊ qui adorāt in spū oꝫ adorare Et hec orō magis videf p̄pria cū deus magis coꝝattendat q̄ verba. sed verba ideo apponimus vt cū mēs pigra est ad se eleuandum in deū p verba oratōis suffulta iuuef. vt memoria deo inhereat. intellectus sursuꝫ tendat affectus p deuotionem inflāmatus gustet. q̄ suauis est dñs ex intentione sacre oratōis inflatus. Valde etiam delectabif deus in hoc vt oref p̄pter multiplicem oratis utilitatē. s. vt deo indefinenter inhereat qđ summe ē homini vtile inter oīa. iuxta illud. Maria aūt optimā p̄tē elegit. Item vt habundātiori affectu deuotōis in amore dei excrescat in deo. benigne p̄uidet nobis occasionē. qua sepius ad orōem stimulemur siue p nobisipsis siue p̄o aliꝫs orando. aut p malis amouendis. aut p bonis p̄sequendis. vt cum affectus deuotionis repescit ad vnū. in alio recalescat. sicut ignis subticiendo ligna p̄tinue ne deficiat restaurat. magna silua habunde ligna suppliationū ministrans sunt p̄pria petā quotidiana ⁊ antiqua. Magna silua negligētie nostre ⁊ miserie ⁊ defectus vitiū ⁊ gratiarū ac vitia tam spūalia q̄ carnalia temptationes ⁊ varij eventus. quibus pulsamur incommoda que patimur ⁊ timemus p quibꝫ volemusꝫ p nobis q̄ p aliꝫs. quoꝝ miserijs p̄patiſ. hec sunt que multā deuotionis materiam q̄si p̄tui ignis nutrimenta ministrāt quoſsuppoſito opis holocaſtum odore reddat suauitatis. Affectus esti amoris ⁊ sancti timoris cum feruore bone voluntatis in spū humilitatis ⁊ motu pietatis ⁊ gaudio spei nunq̄ debet in corde dei extingui. Ista nāq̄ sunt in quibꝫ virtus deuotōis maxime p̄sistit semp etiam debet mens p aliquam occupationem assuescere se ad deum eligere. orando supplicando ⁊ deo grās agendo laudando p̄o diuersis causis se omni tempe offerentibꝫ. iuxta illud

Oportet semper orare ⁊ non deficere. Et ps Benedicã dñm in omni tempore semp laus eius in ore meo. Quãto em̃ quis frequencius orat tanto fit ei oratio delectabilior. ⁊ q̃to rari⁹ tãto insipidior ⁊ tediosior fit. sicut experientia sepe docet. Qui ergo oratoni vult ĩtendere assuescat oratõi aliquã do vacare. deinde sepius ad orationez recurrere. postea diucius in orõe persistere. tandẽ frequenter orõi incũbere. nec p fastidio vel leuitate desistere nisi quãdo vel corporalis debilitas. vel vrgens necessitas. aut rõabilis vtilitas interueniat ⁊ iteꝝ reuertatur in idipsũ ne p diutinã abstractõz tedeat ĩ dissuetudinẽ orandi ⁊ refrigescat affectus. Discurrat ad singulos modos orandi. ⁊ diuersis modis petitões suas formet ac diuersas petitões attẽptet vt tandẽ in aliqua deuotione affectũ cõcipiat ⁊ illi inhereat q̃diu sapiat. si ãt debilitas capitis aut tocius corpis impedit tunc breuis ⁊ sepius oret ⁊ euagationes mentis cohibeat ⁊ sensus exteriores sub disciplina retineat. ⁊ dei auxiliũ ad singula humiliter inuocet vt pacienter si ꝓuocto assidue nõ succedat sustineat ac in oratiõis virtute loco ⁊ tempore ꝓgruo iugiter pseueret.

Filius

Desidero etiã scire aliqua de deuocione ac amoroſa ꝓpunctõe que solent ex oratõis virtute nõnũq̃ generari seu procedere.

Capitulum V Pater L

Scire debes qd deuotio septus solet excitari tpe orationis. precipue cũ hũiles ad dñm fundunt orões. Est aũt deuotio ipa pius ⁊ humilis affectus in deũ ex dscia ꝓprie infirmitatis. Pius ex cõsideratõe diuine clementie. De q̃ dic Rich. ō sancto victo. Deuotio est feruida mentis in deũ dilectio. que virt⁹ magna est. Nam virtus vere deuotionis hoiem filiũ dei facit. animũ hũanũ deo coniungit. ⁊ cũ eo quasi vnũ spũz efficit. qui em̃ adhereꝝ deo vnus spũs est. ¶ Et notãdũ q̃ deuotio cordis multũ valet ad opus orõis. qz ipa preces que orãdo offerunt reddit valde acceptabiles corã deo. nã mens deuota vt beatus Gre. xv. mo. in precibus ad auctoris sui speciem anhelat diuinis desideriis inflãmata supernis coniungitur. ab inferioribꝫ separat⁹ a mor seruoris sui se apit. vt capiat ⁊ capiens inflãmet ⁊ supna amare iaz rursum ire est. dũq̃ magno desiderio ad celestia inhyat. miro modo hoc ipsuz qd accipe querit degustat. hec gre. Inde etiã ẽ q̃ vt beatus Ambro. Cũ anime deuotionẽ cognouerit cristus venit ⁊ pulsat ianuam dicens. Aperi mihi soror mea. Et bñ dicit Quia nupcie spũales sunt verbi atq̃ anime ait ergo Aperi mihi noli apire aduersario nec q̃ locũ des dyabolo. Api teipsam mihi noli coartari sed dilatare ⁊ adiplebo te. Et qz decurso orbe terrarũ plus molestiaꝝ ⁊ offensiões repi. nec facile habui vbi requiescerem. iõ tu api mihi. vt filius hois caput reclinet. cui ñ est nisi supbo humilẽ ⁊ mansuetũ requiescere ⁊ si adhuc corpe mihi adesse nõ vales. mente adesto. mihi em̃ omnes pñtes sunt. quor fides mecũ est. Adẽ mihi qui exiit de seculo. Adest mihi q̃ me cogitat. qui me intuet. de me sperat. cui ego prcio sum. hec Ambrosi⁹. Et notandũ q̃ nõ solũ deuotio necessaria est in actu orõis verũeciã omne opus bonũ qd exercemus necesse est. vt deuotõis gratia impinguet ⁊ ĩ hylaritate cordis oia faciamus. Sed q̃ hanc gram hre desiderat oportet vt se

cularia desideria relinquat q2 non mi
scerivera pñt vanis eterna caducis .
spūalia co2po2alibus bono modo vmi
ri poterunt. Unde animuz secularib9
7 carnalibus desider9 ꝓoccupatū de
uotio 7 spiritalis declinat delectatio .
¶ De hoc beatus ber. ita dicit. He
cesse est vt querat deuotōis grām quis
quis seminauerit bona operū semina
vt bona opa feruo2e deuotōis 7 dul
cedine spūali condiantur. Nimiruz
pñie opera 7 labo2es abstinentie deuo
cionis gracia necesse est impinguari .
Oportet em̄ vt in hūilitate omnia fa
ciamus. Nempe res co2dis est gratia
deuotionis. sed hoc munere ipe se pri
uat qui internū ei dissimilat recepta
culum exhibere. ꝓoccupatum nempe
secularibus desider9 animū delecta
cio sancta declīat nec misceri poterūt
vera vanis eterna caducis spūalia co2
po2alib9. summa ymis vt pariter sapi
as que sursum sunt 7 que sup terram.
Renuat anima tua ꝓsolari in alīs si
vis in dei memo2ia delectari. precio
sa quidē diuina ꝓsolatio est. nec omni
no tribuitur admittentibus alienam
Cuius mens ad alienas ꝓsolationes
inhyat 7 non penitus rēnuit ī caducis
7 transitor9 cōsolari ipe sibi, pfecto
subtrahit graciā ꝓsolationis celestis.
Errat omnis si quis celestem dulcedi
nez huic cineri diuinū illud balsamū
huic vermi carismata illa spūs misce
ri posse huiusmodi illecebzis arbitra
tur. Longo putes te posse illū meracis
simū spūm suscipere. misi carneis istis
ꝓsolationib9 renunciaueris. hec berñ.
Nulla etiā vt ōt Eusebius excogita
ri poterunt in hac vita veriora gaudia
q̄ sint mentis ipa tripudia que ex de
uotione internā delectatōz 7 ex laude
ꝓtingūt diuina. hec Eusebius ¶
Et notandū q̄ pfecta deuotio tūc per
ficitur in hoīe. cū perfecte fuerint ani
me rationalis potentie hoc est cū rō fu
erit veritatis luce illustrata voluntas af
fectione caritatis iflāmata. memoria
vero in deo stabiliter, put in via licz q̄
etata. nam in creatiōe hoīs rō ei data
fuerat. vt deum ꝓgnosceret. voluntas
vt deū ꝓgnitum diligeret. Memoria
vt in deo ꝓgnito 7 amato dulciter req̄
esceret. Sed per peccatū ratio facta ē
cecavt sepevelit malum, p bono volun
tas feda 7 memoria instabilis vt ma
gis velit in fedis delectari 7 vilibus
occupari q̄z deo vacare. hec vero tres
potentie anīe sic deformate cū p spiri
tualia exercicia 7 ptinuū conatuz bo
noz operū reformate fuerint, tunc dici
tur deuotio hoīs interioz esse pfecta.
Est aūt ratio pfecte reformata cum p
mentis excessum sup se rapit 7 lumi
ne diuine intelligētie illustrata puris
sima mente deū q̄tum in hoc mortali
corpe possibile fuerit ꝓtemplat. Si
militer voluntas pfecte reformabitur
cū ipa trāsmutata in amoze dei fue
rit. 7 deo adhe2ens p conformitatem
voluntatis vnus cuz deo spūs efficit.
Ite3 memorie reformatio tunc plene
pficitur cū tota hoīs memo2ia in do
ē absorpta p mētis excessū q̄tū ī hac
pegrinatione possibile est suiq̄ ipius
7 oīm que sūt oblita verā iā gustās sa
pientiā 7 inebriata ab vbertate domꝰ
dei feliciter requiescit. ¶ Deiñ
videndū est de ꝓpunctōe. q̄ etiā freq̄n
ter generari solet ex virtute o2ōis. hō
nāq̄ deuotus cū ī actu o2atōis fuerit
ꝓstitutus occurrūt mēti eius peccata
p̄terita, p quib9 ꝓpungit vel si iā pur
gatus est ab eisdē facinoz9 tūc cōci
pit spē futuroz bonoz. 7 magno desi
derio afficit diuine caritatis. nā quis
quis ad deū ꝓuertit. prius timore pe
ne deinde amore celestis patrie ꝓpun

gif. De hoc in quodã ſmõe ſic dicit. Quiſquis dño ꝓuerſionẽ iũgit. prius tormentoꝝ timore. poſt amore ꝑmioꝝ ꝓpungit. Cũ peccata noſtra fletibꝫ amariſſimis diluamus vt in ſpe veníe robuſti ꝓſurgamus. Cũq; lõgo uſu pẽitentie minutus fuerit metus penaꝝ ſuccedit deſideriũ ſediũ beataꝝ ꝙ curiet illapſu ſuauiſſimo cor noſtꝝ totus ĩpeditus diuine caritatis. quaꝫ prius totã nõ admiſit pondus formidoloſitatis. Ubi ꝓſiderandus ꝙ poſt peccata ꝑpetrata ſm maius ꝙ minus requirit pẽitentia ꝙ ꝓpunctio ſeu effuſio lacrimaꝝ añq; hõ reformetur ad ſpem veníe ꝙ ad fiduciã beatitudis eterne. Habita vo fiducia multo anxi? ꝙ vehemencius ingemiſcit ex deſiderio futuroꝝ bonoꝝq; prius fecerat ex formidine maloruꝫ aliqñ ꝓmiſſoꝝ. Hoc affirmat rich. de ſanc. vic. ita dicens Poſt multas pẽitentie lacrimas tandem ad ſpem veníe reducim. ꝙ vix aliquando multis fletibꝫ gemitibꝫ ꝙ ſuſpiriꝫ inenarrabilibꝫ ad beatitudis certitudinẽ reformam. ſemel aũt ſumpta eternoꝝ fiducia. multo anxius mꝫ toꝫberius ĩgemiſcim? ꝙ flemus q̃q; ꝑ? fecimus ſub formidine maloꝝ qñ cupimus diſſolui eſſe cum xpo certi de repoſita nobis corona iuſticie. Amoris eĩ lacrime ꝙ acrius ꝙ berius ꝺcuꝛ runt ꝙ afficiunt. Hinc ꝙquendã dicitur. Ecce ĩ pace amaritudo mea amariſſima magna nãq; amaritudo eſt in converſione qñ quis renuncians ſeculo ad religionem ꝓuertit. maior aũt ĩ temptatõe qñ abnegans ſemetipm in numeris immici tẽptatõibꝫ fatigatur Varie aũt in eterne atq; interne dulcedis expectatõe. ꝙ in ĩpacientis deſiderij dilatione. qñ in pace illa que exuperat omnẽ ſenſum ex pte deguſtata ad illã tam plene nõ admittitur. Multũ quidez erat hoiez cũ derelinquit amor mundi multo amplius ſiue arcius tũc cruciat cũ calcat amor ſui veruntñ ſup omnia trãſfigit ꝙ penetrat cor hoĩs et excoquit deſiderij eſtibꝫ amor dei Cñ eſtuat illa. Sitiuit anima mea ad de. ſon. vi. Beatus etiã gre. de hac dupli ci ꝓpunctõe ſic ait. ¶ Notandũ q̃ principaliora grana cõpunctõis ſunt duo. qz dẽ ſciens aĩa prius timore ꝓpungitur. poſtea amore prius eĩ ſeſe in lacrimis afficit. qz dũ maloꝝ ſuorũ recolit. ꝑ bis pati ſupplitia eterna pertimeſcit. Sed cũ longa meroris anxietate formido fuerit ꝓſumpta quedaꝫ iaꝫ de preſũptõe veníe ſecuritas naſcitur. ꝙ in amore gaudioꝝ celeſtiũ aníꝫ inflãmat. ꝙ qui prius flebat ne duceretur ad ſupplitiũ poſtmodũ flere amariſſime incipit qz differt a regno. Cõtemplat eñ mens qui ſunt illi angelorũ chori. que ipa ſocietas beatoꝝ ſpirituum. que maieſtas interne viſiõis dei ꝙ ãplius plãgit qz a bonis phẽnibus deeſt q̃q; flebat prius cum mala eterna metuebat ficq; fit vt pfecta ꝓpunctio formidinis trahat aĩm ad ꝓpunctõꝫ dilectõis. Sed ipa gratia lacrimarũ querenda eſt a creatore noſtro cũ magno cordis gemitu. hec gre. Notanduꝫ etiã q̃ ꝓpũctio timoris amaritudinẽ habet ꝓpunctio vero amoris dulcedinẽ naꝫ ꝓpuncto timoris triſtes lacrimas ꝓducit. amor autẽ letas lacrimas mouet. De hoc dt Rich. de ſanc. vic. Prius omnis homo ꝓpungitur timore. poſtmodũ vo compungit amore. Cõpunctio timoris amaritudinẽ hz. compunctio amoris dulcedinẽ. Qui igit ſolo adhuc timore ꝓpungit cibis quidem ſpiritalibꝫ mimme tñ dulcibꝫ paſcit. qui vero iã eternoꝝ gaudioꝝ deſiderio lacrimas fundit ipe ꝓfecto dulcibus cibis ſpiritalibꝫ ſe reficit. Cũq;

cepit homo ille interior domesticū suum talibꝫ cibis reficere. pōt de eo vere citer psallere. Qui mecū dulces capiebas cibos talibꝫ ꝫ studiꝫs ꝫ tro verꝫ bō ad puritatē āplius pficit. tāto vtiꝫ alacrius currit. hec Rich. Beatus etiā gre. de hoc sic dr. Aliter em̄ quisꝫ ꝓpūgit. cū interna intuens maloꝝ suoꝝ pauore terret. Alit cū gaudia supna ꝓspicies spe q̄dā ⁊ securitate roborat. illa ꝓpūctō afficientes ac tristes hec vero leras lacrimas mouet. Omnipotens nāꝫ dns vnde mentē nostraz visitans ad amorē suū sublimiter erigit. iñ hanc p lacrimas suauiter affligit. ⁊ dū p fletū intus ad sūma rapit. penā suā libens gaudensꝫ mirat. et dulciter cruciet ⁊ penaliter ꝓsolet. Compunctō em̄ cordis nostri dies festus ē dño. cū i lacrimis p amore ei? assidue mens mouet. hec gre. Sed et hoc notandū q̄ lacrime deuotōis non querūt remissionē peccatoꝝ. sed potius bñplacitū ⁊ gram dei patris. Unō differentia est inter lacrimas deuotōis atꝫ lacrimas pñie ⁊ confessionis Longe tñ amplius p̄cellūt lacrime q̄ ꝓcedūt ex affectu supne cōpassionis. De hoc bea. ber sic dr. In lacrimis deuotōis nō indulgētia peccatoꝝ sz beneplacitū querit dei patris. cū descendit in nos spūs adoptōis filiorūz testimoniū phibens spūi nro q̄ filij dei sumus ⁊ melliflua de celo mereamur vocē audire. Quia vere deus pater in nobis ꝓplacet sibi nec paꝝ distat inter lacrimas deuotiōis ⁊ lacrimas pñie et ꝓfessionis. Verūtñ longe amplius vtriſꝫ p̄cellūt. Alie quidē lacrime quibus infundit sapor vini. illas vo lacrimas in vinū mutare dixerī. que frater ex passionis affectu in feruore p deūt caritatis. p qua etiā ad horaz tuiꝫ pfi? memor esse sobria quadā ebrietate veteris. hec ber. Teste nāꝫ beato Gre. Qui p peccatis alienis interuenīt et ꝓpūgunt. sua añ dei oculos tergūt. q? ipa caritate se iustificant. qua p alienis iniquitatibꝫ se in lacrimis macerant. nec duꝝ esse p alienis peccatis lacrimas fūdere. q? cristus nostra portauit in cruce. hec gre. Acceptior est ḡ oro cora deo quā nō necessitas sed caritas fraternitatis transmittit. Unde ysa. sup math. de hoc sic dr. p se necessitas orare cogit. p alīs autez caritas fraternitatis horat. Dulcior autē est añ deū oro nō quā necessitas trāsmittit. sed caritas fraternitatis ꝓmendat Hec cris. S Sūt etiā. iiij. genera ꝓpunctōis quibꝫ anīa iusta vehemēt afficitur. De quibꝫ beatus gre. xxiij. moraliū sic ait. Quatuor quippe sunt qualitates quibꝫ iustiviri anīa in cōpunctōe vehementer afficit. cū aut malor suoꝝ reminiscit. ꝓsiderans vbi fuit aut iudicioꝝ dei sententiā metuens ⁊ secū querens cogitat vbi erit aut cum mala vite p̄sētis solerter intendens merēs ꝓsiderat vbi est. aut cū bona supne patrie ꝓtemplat que q? necduz adipiscit. lugens conspicit vbi non ē Malorum suoꝝ Paulus meminerat ⁊ ex eis se in quibus fuerat affligebat cum diceret. non sum dignus vocari aplūs q? persecutus sum ecclesiā dei. Rursum diuinū iudiciū pensans i futuro mala esse metuebat dicēs. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo. Rursum mala pñtis vite pensans ait Dū sumus i copore pegrinamur a dño Et video aliā legez in membris meis repugnantē legi mentis mee. Et rursuz bona eterne vite ꝓsiderabat dicēs Videmus nunc p speculū i enigmate tunc aūt facie ad faciē. Nunc cognosco ex pte. tūc aūt ꝓgnoscā sicut ⁊ cognitus sum. hec gre. Et notandū q̄ per

hec duo vicz p feruidā deuotionez ⁊ p amorosam ꝓpunctionē sentit ⁊ agnoscitur deus aduenisse et principaliter adesse in corde ⁊ anīa vniuscuiusqꝫ deuoti hoīs dilectum dñm suum aduenisse senserat. cū deuotione feruida esset ꝓstitutus dea. Augu. cuz sic diceret Quid est illud dulce qđ in recordatōe dei mei me tangere solet ⁊ tam suauit afficere. vt iam totus quodāmō a memetipso alienari videor ⁊ nescio quo abstrahi incipiā subito innouor ⁊ totus īmutor ⁊ bene mihi esse incipit vltra qꝫ dicere sufficiā. exhylarat ꝓscientia in obliuionem. venit omnis ꝑteritor ꝓdolor miseria. exultat animus. clarescit intellectus. cor illuminat. desideria iocundātur. iam iam qꝫ alibi ne sciovbi me essevideo ⁊ quasi amplexibus amoris intus teneor ⁊ nescio qđ illud sit ⁊ tñ illa retinere semper ⁊ nūqꝫ ꝑdere toto nisu laboro. luctat qđāmodo delectabiliter animus. ne recedat ab eo qđ semp amplecti desiderat quasi in illo desiderioz oīm finem inuenerit summe ⁊ ineffabiliter exultat nihil amplius querēs. nihil vltra appetens. semper sic esse volens. Nunquid ille est dilectus. vere ille est dilectus meus. qui visitare me venit. sz venit inuisibilis. venit occultus. venit vt tangat me. non vt videat a me venit non vt totū se infundat. sed vt gustandum se ꝑbeat. non vt īpleat desideriuz sed vt trahat affectū. hec Augu. q etiā amorosa ꝓpunctō sit signū aduentus dñi in animā. De hoc beatus ber. ī tractatu de scala claustrali. sic ait. Ostende qñ hec facies. qñ experiem. ⁊ quod signū aduentus tui. nunquid hꝰ ꝓsolationis ⁊ leticie nuncū ⁊ testes sunt suspiria ⁊ lacrime. Et si ita est noua est ista significatio ⁊ inusitata. que em est ꝓuencio ꝓsolationis ad suspiria ⁊ lacrime ad lacrimas si tñ iste sint lacrime ⁊ non potius rozis interioris desuper infusi superfluens habundat ad interioris hoīs indiciū ⁊ exterioris hominis expurgamentū. Qñ sicut in baptismo p vlor p exterioris hoīs ablutionem figurat ⁊ significat interioris aīe absolutio ita ecōuerso ex interiore ablutōe exterior ꝓcedit purgatio. O felices lacrime p qs interiores macule purgāt p quas peccatoz incendia extinguūt. beati qui sic lugetis qz ridebitis ¶ In his lacrimis agnosce anīa sponsū tuū amplectere desideratū. nūc torrentem voluptatis te inebria. fuge ab vbere ꝓsolatōis lac ⁊ mel. hec sunt em munda munuscula ⁊ solatia. que tibi cōrulit sponsus scz gemitus ⁊ lacrime ⁊ attulit tibi potū in his lacrimis in mensura. hee lacrime sūt panes tibi die ac nocte. panes itaqꝫ ꝓfirmantes cor hominis ⁊ dulciores sup mel ⁊ fauū. O dñe Jhesu si adeo dulces sunt iste lacrie que ex memoria tua ⁊ desiderio tui excitantur qꝫ dulce erit gaudium qđ ex manifesta tua visione capiet. si adeo ē dulce flere de te qꝫ dulce erit gaudere. hec Bern ¶ Duo aūt hec vicz feruida deuotō ⁊ amorosa ꝓpunctio maxime ptinent ad arrā desponsatiōis. q̄ geritur inter cristū ⁊ anīam. nā ille q ī futuro se nobis ad videndū ⁊ ꝑpetuo ad possidendū dabit. nūc i pñti vita aliqñ vt qꝫ dulcis sit agnoscamus se nobis in gaudiū ꝓbet. vt eo feruētius ipm in hac peregrinatōe diligamus ⁊ ad eū puenire ac ipz eternaliter possidere ꝓcupiscamus. Considerandum etiā q̄ sunt multa deuotōnū vel ꝓpunctionū genera. possunt tñ in. vij. distingui differentias. iuxta singulor affectionum varietates. aut em surgit deuotio ex timore. aut ex dolore. aut ex desiderio. aut ex ꝓpassione. aut ex amore.

aut ex gaudio.aut ex admiratõis stupore.Ex timore.vt cũ ꝗs ꝓpũgiẽ timore futuri supplicij.vel cũ timet verelin qui ꝓpter demeritũ peccatoꝝ suoꝝũ dicens deo.Ne reminiscaris dñe peccata mea neq; vindictam sumas de peccatis.Scõo ex dolore cuz quis dolet se offendisse ꝙ grãm eius amisisse.vel cũ dolet se tam paꝝ ꝓfecisse ꝙ tam pui meriti esse se apud deũ ꝙ in tantis dei oculis displicere.Tercio ex desiderio cũ spirat ꝙ anhelat ad gratiã virtutum ampliorẽ ꝙ ad familaritatẽ diuine suauitatis.vel ad xpi pñciam in celo vl̃ ad talia sancta desideria adimplenda Quarto ex cõpassione vt cristo passo pie ꝓpatimur ꝙ gladius ille aiaz deo fidelẽ trãsuerberat ꝙ vulnerat.qui marie matris eius aiam ptransiuit.aut cũ ꝓximoꝝ incõmodis aut aiaꝝ piculis ꝓpatiẽ.ꝙ zelus domus dei ꝙ iniurie deo illate ꝓmedunt eã.nec sinũt eã dormire somno dissimilatõis.quinoratur ad singuloꝝ scandala ꝙ torquetur ad singuloꝝ calamitates.Quinto ex amore diuino cũ recolit q̃ benigne secum egerit.ꝙ quanta sibi beneficia indigno ꝙ imerito ꝓtulerit.vl̃ cũ pensat generalia bñficia omni humano generi ipẽsa pi carnatõis ꝙ passiõis bñficia et sacti altaris ꝙ spũssancti sacrosãcta carismata.Sexto ex gaudio surgit devotio cum homo exultat in dño memoꝝ beneficioꝝ eius vel cum in spe gratie eius ꝓfidit se esse ỗ numero salvandoꝝ vel gratulat saluti ꝙ ꝓfectui ꝓximoꝝ.vel cũ exultatõe spũs ꝓgaudet glorie beatoꝝ.Septimo ex admiratõnis stupore cũ illuminato intellectu fulgore sapientie stupet magnitudinẽ potentie dei.pfunditatem sapientie.et suauitatẽ benignitatis eius vel districtionẽ iudicioꝝe?.ꝙ quicquid de natura diuinitatis ei? ꝙ gloria maiestatis eius menti occurrerit.Ex tali inq̃ cõsideratione obstupescit animus ꝙ pio quodã affectu erga eũ accendit ꝙ afficitur A Sed ꝙ hoc notandum ꝙ plerũq; hoies devoti etiã diz magis conant habere devotõis gratiã min? habeant.ꝙ cũ velxmentius instant aridioꝝ ꝙ durioꝝ corde fiunt.Et mlti ex hoc graviter ꝓtristant interpantes ꝙ asserentes ꝙ forte idigni sint visitatõe diuina.Sed cũ hmõi incertuz est vtꝝ sint digni amore dive odio posumus tñ ꝑm ꝓiecturas aliquas colligere ratões cur deus subtrahit bonis gratiã devotõis cũ eã libenter haberẽt ꝙ instancius querunt ꝙ possunt super hoc quinq; assignari rões.Pria ẽ humiliatio.qz magis humiliat homo cũ nõ habet tunc devotiõis gratiã qñ eaz diligenter querit ꝙ eam desiderat habere.vt pura in diebus solemnibus vel qñ vult cõicare.naz tali tpe in seipso confundit ꝓpter carentiã gratie divine ꝙ ideo hũiliat.Scda rõ est purgatio peccati.qz forte per aliq̃ exercitia minus purgatus est homo vel aliq̃ habet dilicta.que nõ recolit vt dignus accedat ad eucharistiã ꝙ amplius purgetur a peccato in hoc punitur i quo magis dolet qz quilibet devotus maxime dolet de subtractõe gratie ꝙ iõ quanto dolor est gravioꝝ tanto purgatio est efficatioꝝ ꝙ maxime qz forte alio tempore min? studiose ọ̃fuit devotiõis graciã vel oblatã negligencius ꝛcepit nec dignas ꝓ ea gratiaꝝ actões retulit.pumit mõ in quo peccavit.vt tũc illa careat gratia cũ desiderat quã añ neglexit cũ hre poterat ꝙ cautioꝝ ỗ cetero i hac pte fiat.Tercia rõ est vt ex privatione gratie fiat eruditio magna hoim.ꝙ a deo fit ipa gra nõ ab hoie ꝙ nõ ꝑ eam hõ ꝓ voluntate arbitrij sui hre sed a deo qui dat ex se ꝙ q̃ vult infundit ꝙ quã

dvult subtrahit,put sibi placet ⁊ put accipienti videt quemre. Ergo ex gratia sua dat affectū deuotionis nō p merito hoīs q2 si semp daret cū queritˢ ⁊ non daret nisi quereretur.putaretur ideo dare tm̄ quantū merita require/rent. ⁊ nō scōm libertatē.ió q̄ cq̄ studiose querentibꝫ negat ex iustitia ⁊ ñ querentibꝫ q̄ cq̄ dat ex gratia vt ad se trahat. Quarta ratō negate deuotōis est.cū q̄ cq̄ vehementius ⁊ studiosius queritˢ .cq̄ querenda est.q2 q̄ cq̄ ex impetuoso cordis conatu libertas mentis obstruitur.dū quasi pviolentiam ⁊ extorsionē accelerat affectū deuotōis exp̄mere. ⁊ si nō iuxta desiderium cordis statim potest elicere gratiā quesitā cōtristatur. ⁊ amplius ex hoc indurat et quo impetuosius se cupit ad deutōem cogere minus pficit ⁊ amplius descit sic qui botros in torculari ⁊ olivas in pilo subito ⁊ nimis vehementer cōprimit.liquor magis turbidus ⁊ īsipid? fluit cq̄ si paulatim ⁊ moderatius compressisset.quo em̄ liberior eo pinguior deuotōis affectus. Ideo alio tpe sepius deuotior. q2 tunc spūs sue libertati relictus sponte se eleuat ī sublime. violenta nāq̄ acceleratio,puocat spūm sicut in corpore morosa respiratio cordis refrigeratō est. Quinta rō esse potest meritū maioris gratie ⁊ glorie.dū desideriū nō adīpletū affligendo purgat aīam p pacientiā desolatiōis q2 humilis sustinentia merioris quasi lima reddit aīaz clariorē. ⁊ magis susceptibilē splendoris diuim ⁊ amplioris gratie ⁊ glorie capacē.lux em̄ vultus dei ⁊ fulgor claritatis eius oīb̄ equalib̄ supfulget. Qui a vicio obscuratē liberior est ⁊ purior. magis capax est luminis ⁊ illuminatōis desuper influentis.sicut vitꝫ clarꝫ vel metallū bñ limatū ⁊ politū radios luminis amplius recipit ⁊ splēdidius .q2 ergo afflictio lima est aīe.que rubiginē vicioꝝ abradit vt detersō peccato qō sua obscuritate radios diuini fulgoris velut obex ab aīa excluserat.lucē gratie recuperat. Purgat em̄ deus aliq̄ deotoꝝ corda p subtractōz gratie ⁊ illius p̄solationis.cuius carentia maxīa est eis afflictio. vt sic purgati apciores fiant habundancioris gratie recipiēdi in p̄senti ⁊ glorie in futuro .si tñ afflicti onē hanc quā patit̄ homo,pter deotōis defectū spiritalis. p culpe meritū ⁊ negligentia,p̄ria non retraxit.

Filius

Habita informatōe de virtute oratōis ⁊ quibusdā alīs. queviam dant ad actū p̄templationis. nunc de ipsa p̄templatōe cupio edoceri.

Capitulum VI Pater

De vita cōtemplativa sup qua informari desideras. primo hoc scire debes q̄ duplex est vita activa scz ⁊ p̄templativa De qua duplici vita .Beda in quadā omel.sic dt Activa vita est studiosum cristi famulū insistere iustis laboribꝫ ⁊ prius quidē seipm ab hoc seculo īmaculatū custodire mentē manū lingūa ac cetera corporis membra.ab omni inquinamento culpe tentamētis cōtinere.ac diuinis ppetuo subiugare ꝑ uicijs. Deiñ primis in necessitatibꝫ succurrere esurienti cibū.potū sitienti.algenti vestitū ministrando.ac ceteris se mancipando fraterne dilectōnis obsequijs. Contēplativa aūt vita est cū longo quis bone actōis exercitō edoctus diutine orōis dulcedīe īstructus crebra lacrimaꝝ ꝓpunctōe assuefactus.cunctis mundi negotijs vacare ⁊ in sola dilectōe mentis oculū ītēdere didicerit. gaudiūq̄ eterne beati/

tudinis qđ in futuro suscepturus vita etiã in pñti cepit ardenter desiderando pregustare. ⁊ aliqñ etiã ꝑtũ mortalibus phas est in excessu mẽtis sublimiter eleuari hec beda. Ysidorus etiam ð hac duplici vita sic ait. Activa ẽ que in operib⁹ iustitie ⁊ primi vtilita teversatur. Contemplativa est. q̃ vacans ab omni negotio in sola dilectõne dei figit. vna in opatõe bone ꝓuersatõis. Altera in ꝓtẽplativa imutabilis veritatis. Activa vita mundanis rebus bñ vtit. Cõtẽplativa vero mundo renũcians soli deo viuere delectat hec ysidorus. Vbi ꝓsiderandũ q̃ q̃ ad vitã ꝓtemplativã deciderat ꝓdescendere oportet q̃ prius in vita activa exerceat. qz merito ad ꝑcutẽ ꝓtemplationis sustollit. qui in activa vita vtilis inuenit. De quo idẽ ysidorus sic ait. Activa vita inocẽtia est bonoꝝ opum Contemplativa speculatio supnoꝝ illa em̃ cõis multoꝝ. ista vero paucoꝝ Activa vita rebus mundanis bñ vtit Contemplativa vero mundo renuncians soli deo viuere delectat. Qui pri⁹ in activa vita pficit ad ꝓtemplationẽ bene ꝓscendit. Merito enim in ista sustollit. qui in illa vtilis inuenit. In ista em̃ prius ꝓexercitiũ boni opis cũcta exhaurienda sunt vitia. vt illã iã pura mentis acie ad ꝓtemplandũ deũ quis q̃ pertranseat. Et licet ꝓuersus status ad ꝓuersionẽ als ad ꝓtemplationẽ cõscendere cupiat. tñ rõe cogitur vt prius in actiue vite opatõe verset. hec ysidorus. ¶ Et notandũ, qđ dicit beatus gre. q̃ sine ꝓtẽplativa vita possunt intrare ho̲es ad celestẽ patriã. q̃ bona que possunt opari nõ negligunt sine activa aũt vita intrare nõ possunt si negligunt opari bona que possunt. Et tñ ꝓtemplativa vita maioꝛ ẽ merito q̃ activa. qz activa in vsuꝫ pñtis tẽporis laborat. Contemplativa vo sapore intimo iam venturã requiẽ degustat. q̃ vo ꝓtemplativa vita maioꝛ sit merito q̃ activa sacris evangeliꝝ verbis ostendit. in quo mulieres diuerse egisse memorantur. Maria quippe vba redẽptoris nri audiens ad pedes illius residebat. Martha aũt coꝛpora lib⁹ ministeriis insistebat. Cũq̃ cõtra marie ociũ martha ꝙquereret audivit Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plima. Quid em̃ p mariam que verbũ dñi residẽs audiebat nisi cõtemplativa vita exprimit. Quid per martham exteriorib⁹ obsequijs occupatã. nisi activa designat vita. Sed marthe cura non reprehendit. Maria vero laudatur. quia magna sunt active vite merita. sed ꝓtẽplative pciora. Unde nec auferri vnq̃ marie ps̃ꝛ. quia active vite opa cũ coꝛpe trãseunt Contẽplative vero vite gaudia melius ex fine qualescunt. Qđ bñ ⁊ breviter ezechiel ꝓphẽta exprimit cũ volãtia aialia ꝓtẽplatus ait. Similitudo manꝰ hominis sub pennis eoꝝ erat. Quid em̃ ꝑ pennas aialiũ nisi ꝓtemplatões possumus sentire sanctoꝝ. quib⁹ ad summa transvolant ⁊ terrena deserentes sese i celestib⁹ librant. quid ꝑ manus nisi opatões accipimus. Quia cum i primoꝝ amore se dilatant. bona que prevalẽt etiaꝫ coꝛporalit⁹ administrãt Sed manus eoꝝ sub pennis eoꝝ sunt. qz actõis sue opa virtute ꝓtemplatõi subiuncũt. hec gre ¶ Sed et hoc notandũ q̃ nõ ommibus vita activa nec etiã contemplativa eque expedit quo mã multi ita quietas mentes habent. qui si laboribus ⁊ occupatiõib⁹ exteriorib⁹ ĩplicantur in suis actiombus succumbant. Sic ecõverso mlti sunt ita quieti vt si eos vacare ꝓtigerit grauius laborant. Ergo quietis cordib⁹ vi

ta ꝓtemplatiua expedit inquietis ꝙ mentibus ꝙuemit vita activa. De hoc ꝺt beatus gre. in li. vi. moza. valde inter se diverse sunt ꝓfectiões aiaꝝ. nõ nulli nanq; ita ociose mentis sunt. vt si eos labor occupatõis excipiat. in ipsa opis inchoatõe succumbãt. Et sunt nõnulli ita inquiete mentis. vt si occupatõz laboris nõ habuerunt. grauius laborant q; tãto ꝺteriores cordis tumultus tolerant. q; to eis licencius ad cogitatões vacat. Uñ necesse ē vt nec quieta mens ad exercitationem se ĩmoderati opis nec dilatet nec inquieta ad studiũ ꝓtemplatõis angustet. sepe eñ qui ꝓtemplari ꝺũ quiete potuerant occupatõibꝫ ĩpressi ceciderũt. et sepe qui occupati bene hũanis vsibus viuerent. gladio sue quietis extincti sunt. hec gregorius Filius

Scire etiã velle quid est quod impedit viam ꝓtemplativam.

Capitulum VII Pater E

De hoc scire debes. ꝙ vitam ꝓtemplativam maxime impedit vita ociosa. qui enim vt ait quidã ad apicem diuine ꝓtemplacõis aspicit necesse est vt se ab omnibꝫ peccatis ⁊ vicijs debeat elongare. oĩa terrena sub pedibꝫ ꝺiculcare. boĩs opibꝫ se exercitare. affectũ suũ sanctis ꝺesideriijs inflãmare. crebris suspirijs ⁊ euagatõz mentis ad ꝺeuz revocare. et ad hanc gratiã ꝓtemplatõis spaspirare. ⁊ visitationẽ sanctispũs velxmenter ꝺesiderare. ⁊ in his oĩbꝫ quousq; accipiat cõtenciose laborare. hec ille. Uñ hõ ꝺeuotus ꝓtemplatõi insistens sola celestia meditatur. sepaꝝ a terrenis. a turba carnaliũ cogitationũ elõgatur. dulces carnis refugit affectus. vagos seusuũ motus restringit. in domino ꝺelectaꝝ angelica dulcedie fruitur. Et ergo q; diu sapore scelerũ ꝑmitur. illã inestimabilẽ iocunditatẽ celestiũ nec ꝺesiderare nec gustare poterit eternũ. Oportet nãq; ꝑm dictũ casiãi oẽs sensus velari. carnẽ macerari ꝓscĩam turbari añ q; aĩa celestia valeat meditari. ac ꝺei dulcedie oblectari nec solũ ab illicitis vel etiã a necessarijs nõnũq; cura carnis est postponenda vt humanus affectus eo liberius celestia possit ꝓtẽplari. Nã put ꝺt beat? Richar. de sancto victo. nũq; humanus affectus ad eternitatis ꝺesideriũ ꝑfecte ĩflãmaꝝ. nũq; hũan? intellect? ad eternoꝝ ꝓtemplationẽ plene acuitur. misi carnis cura in reb? etiã licitis multũq; necessarijs frequenter fortiq; repellaꝝ. hec ricba. ¶ Beatus etiã bern. quedã enumerat que mũdiciã cordis efficere solent. ita dicens. Ad vel lumen ꝓtemplandum que oculos mentis emundant. vt ad lumẽ verũ subleuari possint. sunt hec sectaris vite abscõfio. carnaꝝ afflictõ. cordis ꝓtritio. frequens pura delicti ꝑfessio lauachrũ fletus · ⁊ cũ foris amissa fuerit omnis ĩmũdicia. sursũ eos attollũt meditatio admirabilis ꝺei. ⁊ caste veritatis inspectio. oro munda ⁊ valida iubilus laudis. ⁊ ꝺesideriũ ardens in ꝺeũ. hec bern. Dicit etiã hugo sup. iij. ca. angelice Jerarch. Oportet inquit q; mens que ꝺeum vult ꝓtemplari primum purgetur. postea illuminetur. et deinde perficiatur. quia misi precederet purgatio nõ sequeretur illuminatio. Et misi esset illuminatio non veniret consũmatio siue perfectio ⁊ tales magis appropinquãt diuinitati. et q; nto magis appropinquant tãto verius cõtemplantur. hec hugo. ¶ Et notandum q; ad actum contemplatõis multũ valet iocũditas eterne ꝺuo

tōis sed illā frequenter ipedit leticia siue ꝓsolatōis tpalis delectatō. Unde ꝛt beatus Jero. subtrahit tibi ꝓsolatio diuina si ꝓsolatione tpanea gaudes. Dicit etiā de hoc fulgen. Dulcedinē iocunditatis interne sola repimit dulcedo uoluptatis illicite ⁊ īmunde. naz vt ꝛt Orosius iuste ei dulcis dei cōsolatio denegatur. qui in hūano solum modo solatio delectat. hec Orosius. Sed valde diligenda ⁊ querenda ē deuocio cordis. qz nūq̄ pōt homo bona tpalia ꝓtemnere nisi interioza bona pgustū spūalem meruerit sentire. Et de hoc dicit rich. de sanc. vic. Nō potest ad pfectam exterioꝝ bonoꝝ fastidium pringere. qui interioꝝ bonoꝝ dulcedinem nōdū meruit gustādo sentire. puto q̄ ꝓphēta nisi prius gustasset q̄ suauis est dñs ⁊ q̄ magna multitudo dulcedīs eius. Puto nisi hoc expimēturz didicisset illud ommno ex sentētia dicere ñ posset. Rēnuit ꝓsolari aīa mea hec rich. Oportet ergo vt non solum a grauioribꝫ uerūeriā a leuioribꝫ peccatis abstineat. quisquis in hac pegrinatōe spūali dulcedine inebriari desiderat. Testat hoc idē rich. Nihil leuitatis in se habeat. nil caducū. nil carnale sapiat. ⁊ ad magnā maturitatis grauitatē anīm cōponat. qui esurit ⁊ sitit de petra melle saturari de torrente voluptatis in via bibere ⁊ inebriazi. hec richar. ℣ Et ꝓsiderandū ꝑm dictū beati gze. q̄ inter delicias cordis et corpis hoc distare solet. q̄ corporales delitie cū nō habent graue in se desiderīū accendunt. Cū vero habite edunt comedentē ꝓtinus in fastidiū pfacietatem vertunt. At contra spūales delicie cū nō habentur in fastidio sunt cuz vero habent in desiderio. Tātoq̄ a comedente amplius esurit q̄to ab esurīente amplius ꝓmedit. in illis appetitus placz. experiēria displicz. In istis aūt vilis est appetitus experientia magis placet. In illis appetitus famē pcedit saturitas fastidiū generat. In istis appetitus saturitatem saturitas autez appetitū parat. Augent em̄ spirituales delitie desideriū in mente dū satiāt. qz q̄to magis eoꝝ sapoꝝ pcipit eo amplius ꝓgnoscitur qđ auidius ametur. Et idcirco nō habite delicie amari nō possunt qz eoꝝ sapoꝝ ignoratur. nulli eī amare valet quod ignorat. Proīde nos ps. ammonet dicens. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dñs. hec greg. Et sup eodē verbo ps. ꝓsequit quedam glosa sic dicens. Gustate. quasi dicat illud experimentum ꝓbate q̄m suauis est dominus. Et loquitur ad modum hoīm dulcedinē vim porantiū qz pcio modicū gustant. ⁊ exinde eius dulcedīe ꝓgnita alliciunt ad amplius degustandum. Sic hoīes deuoti primo pcipientes aliquid de dulcedine. alliciunt ad amplius senciendū. Sed aī aduertendū q̄ ꝓbantes dulcedinez vimillud modicū qđ degustant sup līguam diu retinent. Sic sencientes diuinā dulcedinez dñi eā q̄diu possunt retinere. qz hec dulcedo est qđaz plus diū beatitudīs future. nā talis pgustatio diuine dulcedinis auget spez beatitudīs future. ⁊ talibꝫ ex eo q̄ senciūt in se diuinā pnciā sufficit eis ꝓ omni bono ymmo oīa alia bona eis desipiunt nisi q̄tū necessitas exigit. hec glo. Quidā dulcedinem diuine gratie degustant hi frequenter in dño gaudent quia eorū gaudium ipe deus est. De hoc beatus Augusti. in libro confessionū sic ait. Absit vt quocūq̄ gaudio beatū me putet. Est em̄ qđ non datur īpīs. sed eis qui te gratis colunt quoꝝ gaudium tuū pse es ⁊ ipsa est beata vita gaudere ad te de te ꝓpter te ipsa

ē ⁊ nō altera. Beata quippe vita ē gaudiū de veritate. hoc est gaudiū de te qui es veritas vera vita es deus meus. Tu dulce lumen. verū bonū ⁊ securitas. suauitas salus anīe mee. Querebā eī sine offensione iocūdari ⁊ vbi hoc posſem nō inuenī preter te dñe. hec augu. Hoc est verū gaudiū vicz in dño gaudere. Ad qđ hortat apl̄us dicens. Gaudete in dño. Letitia vero seculi, put dr Beatus augu. quid est nisi īpunita nequitia. Luxuriari. inebriari. ꝓmessari ombus vacare. vanitatib intendere. ⁊ p his mł in hac vita sustinere securitas est. Putant enī securos se mali in delictis. cū nō corrigūt ⁊ ignorant qz mł infelici? felicitate peccantiū. Unde ſm beatū verū. Ridere ⁊ gaudere cum hoc seculo nō est hoīs sensati. sed frenetici. qz mundū cor nō cū hoc seculo sed cū deo iocundū est ⁊ letū. nā illud solum verū ē gaudiū qđ nō de creatura sed de creatore ꝓcipit ⁊ habet. De hoc idē beatus bernar. sic ait Illud reuera verum est gaudium ⁊ solū qđ nō de creatura sed de creatore ꝓcipit qđ cum conceperis et possederis nemo tollet a te. cui ꝓpata omnis aliunde iocūditas meror est. et oīs suauitas dolor ⁊ omne dulce amarū ⁊ omne decor fedū est. ⁊ omne aliō qđ delectari possit molestū. hec verū. Bonū est ḡ gaudere in dño. qz ipe sol? est qui cor hoīs saciare pōt ⁊ nō creatura alia teste Hugone q̄ sic ait. Omnis iocunditas. omnis suauitas. oīs opulētia. omnis creatura afficere cor humanū possunt. saciare nō possunt. hec hugo. Et qz sine deo esse nō possumus necesse est vt illi p fidem ⁊ dilectionē inhereamus. ac in ipo gaudeam?. vt eū nobiscū sp habere valeam? Nam put dicit augu. Magna hominis miseria est cū illo nō esse. sine quo non potest esse. in quo enī est ꝓculdubio fine illo non est. ⁊ tamen si ei? nō memimit eumq̄ nō intelligit. nec diligit cum illo non est. hec Augustin?.

Filius

Dicite etiaz affecto. que sunt illa. que ꝓparāt mentē hoīs ad diuinorum ꝓtemplationē. Et super hoc a te pater cupio edoceri.

Capitulū VIII Pater

Ad contemplationem diuinoꝝ sex sunt ꝓparancia. Primū est exercitatio in opibus vite active. qz ñ potest ad dī cōtēplationē aliquis puenire nisi ī bonis operibus ꝓius se studuerit exercere. Unde dr ysidorus. Nō ꝓdest facere bonum nisi correctū fuerit maluz. nec potest quisq̄ ad ꝓtemplationem ꝓficere. nisi se studuerit prius in bonis actibus exercere. hec ysidorus. Et beatus gzego. vi. moralium. Prius mens ab appetitu glorie tēporalis. atq̄ ab oī carnalis ꝓcupiscentie delectatiōe tergenda est. ⁊ tunc ad aciem ꝓtemplacionis erigenda. Qui igitur perfectōis culmen apprehendere nituntur. cū contemplationis arcem tenere desiderāt prius se in campo opis p exercitium ꝓbent vt solicite sciant. si nulla iam mala proximis irrogant. si irrogata a ꝓximis equanimiter portant. si obiectis boīs ꝓpalib neḡq̄ mēs leticia solui?. si subtractis ñ mimio meroze sauciatur ⁊ deinde ꝑpendant. si cū ad seipsos introrsus redeunt in eo q̄ spiritalia rimātur nequaq̄ secū rerū cor poraliuz vmbras trahunt. vel forta sse tractas manu discretionis abigunt. si ī circūscriptū lum̄ videre cupiētes cū cras circūscriptōis sue ymagines dep māt ⁊ p eo q̄ supna ptīgere apperūt vī

cant quod sunt vir quippe pfectus pri
us arte vite opa pgregat ꝛ postmodu
carnis sensum pꝛtemplationē mor
um huic mundo funditus occultat.
hec gre. ℟ Secūdū qđ dispōit
ad gratiā pꝛtēplatiōis est solitudo siue
vita solitaria que apta est ad specula
dū siue pꝛtemplandū. Vñ ꝺr Osee.ij.
ca. Ducā eam in solitudinē ꝛ loquar
ad cor eius. ps etiā videns non posse
vacari orōi in turba. iō dicit Elonga
ui fugiens ꝛ mansi in solitudine. Ad
hanc vitā solitariā sequendam. Bea
tus bernā. vnāquāq; deuotaz aīaz hor
tat ita dicēs. O sancta aīa sola esto
vt soli creatori oīm seruias teipsam
quē ex ommib; tibi elegisti publicū fu
ge Fuge ꝛ ipos domesticos. secede ab
amicis. an nescis verecundū te habe
re sponsum. qui nequaq; suā tibi idul
gere poterit pnciā pꝛsentib; ceteris.
hec Bernā. Oportet igit qui desiderat
vacare deo. vt turbas hoīm fugiat. et
curas seu occupationes terrenas abi
ciat. vt eo liberius possit mente pꝛtēpla
tioni insistere. Ad qđ faciendū mouet
Anselmus cū sic ait. Eya nunc homū
cio fuge paululū occupatōes tuas ab
sconde occupatōes tuas. absconde te
te modicum a cogitatōib; tuis. abice
nunc onerosas curas vaca aliquātulū
deo tuo ꝛ requiesce aliquātulū i eo. fu
ge occupatōes opanciū in hoīe exteri
ore. abice curas rōis. postpone disse
riōes voluntatis vt possis aliquantulū
vacare mente deo. vaca igit vt videas
vide intellectū vt cōcupiscas affectu.
hec Ansel. ℒ Tertiū qđ pmouet
ad gratiā pꝛtemplatōis est mentis hūi
litas. Nam cordis hūilitas libenter a
spūsancto inhabitat ꝛ iō p pnciā su
am mētes hoīz qs visitat erigit ad di
uina pꝛtemplāda. Vñ ipe dns ait. Cō
fiteor tibi dne pr. qꝛ abscondisti hec a
sapientib; ꝛ prudētib; ꝛ reuelasti ea
paulis. Per sapientes em ꝛ prouden
tes intelliguntur superbi. per paulos
vero humiles. quib; dns p suā gram
reuelat ea q̄ sunt spūalia ꝛ ad actū pꝛtē
plationis pertinencia. De hoc bea. bernā.
sic ꝺr. Superbo oculo deus nō videtur
sincero patet. Abscondit em a sapi
entib; ꝛ prudentibus. ꝛ reuelatur pa
uulis. Magna fratres gratis ꝛ sublī
mis virtus hūilitatis que pmereꝰ qđ
nō deserit. digna adipisci qđ non va
leat addisci digna a verbo ꝛ ꝺ verbo cō
cipere. quod suis ipsa verbis nō potest
explicare. hec Bernā. Eriā de hoc in li
bro Job sic ꝺr. Non audebunt eū pꝛtē
plari omnes qui sibi videnꝰ esse sapiē
tes. Quod exponens bea. greg. sic ait.
Contemplari dei sapiam non possunt
qui sibi sapientes esse videꝰ qꝛ tanto
ab eius luce elongati sunt. quāto apd
semetipos humiles nō sunt. qꝛ duz in
eor mētib; tumor elatōis crescit. aci
em pꝛtēplatōis claudit. vnde se p cete
ris lucere estimant. inde se lumine ve
ritatis pꝛiuant. si ergo veracit sapiē
tes esse atq; sapiam pꝛtemplari appeta
mus. stultos nō būiliter pgnoscamus
hec gre. ℣ Quartum qđ reddit
hoīem abilem ad actū pꝛtemplatiōis
est puritas seu mundicia cordis vt ꝺr
Luce. xvi. Beati mundo corde qm ip
si deum videbunt. Oportet nāq; vt cor
mundum habeat. qui in sūmum bonū
hoc est in deum mentis intuitum fige
re desiderat. Quia sm qđ dicit beatus
Augustinus. Summum bonum non
nisi mentibus purgatissimis cernitur
mentis em hūane inualida acies in tā
excellenti luce non figitur. nisi per iu
stitiaz fidei nutrita ꝛ purgetur aīs purge
tur. hec Augustinus. Unde vt dicit
gregorius. non potest ad contemplan
dum deum mens esse libera q̄ desiderijs

huius mundi ⁊ cupiditatibꝫ inhyat. nec em̃ alia inspicere poterit oculus. quē puluis claudit. hec ysidor⁹. Vbi notandū ſm q̄ haberur in libro d̄ spiritu ⁊ aīa. q̄ oculus anime est mens ab omni labe corporis pura. Ventis aspectus est ratio. intellectus visio Tria hec aīe necessaria sūt. vt sanos oculos habeat cū a mortalium cupiditatibus est purgata atq̄ ēmota. Aspicit cū ī lumine dei oculos figit ⁊ videt cū in illa ꝓtemplatōe respicit. quanta sint gaudia quanta letitia. quanta iocunditas. quanta serenitas. Serenitas facit illam securā. aspectus rectaꝫ visio beatā. Cū ei ab oīi fece fuerit libera maculisq̄ viluta. tunc indigenti quadā ⁊ incredibili fiducia pgit ī deū idest in ipsaꝫ ꝓtemplationē veritatis hec in libro de spū ⁊ aīa. Istos oculos interioris hois sui idest aīe. Beatus aug. mundari ⁊ illuminari a dño desiderabit. cū in libro soliloquioruꝫ sic diceret. Quis est iste ignis. qui calefacit cor meuꝫ. nonne tu es dñe. O ignis semp ardens ⁊ nō extingueris accende me O lux que sp luces illūina me O vtinā arderē ex te ignis sancte q̄ dulciter ardes. q̄ secrete luces q̄ indesinenter aduris. ve his qui nō illuminantur ex te. Ue his qui non ardent ex te. ve caligātibꝫ oculis qui te nō possunt videre. Ue auertentibꝫ oculos vt nō videant veritatē. Et non auertentibꝫ oculos vt nō videāt vanitatē. nequeunt ei oculi tenebris ꝓsueti sūmos veritatis radios intueri nec sciūt de lumine aliquid aut sentiunt. quoꝝ est in tenebris habitatio. O lux beatissima que nō nisi a purgatissimis oculis videri pōt. Vnda ergo oculos meos vt sanis te ꝓtempler oculis quē nō nisi sani intuētur oculi. Auferꝫ squamas caligīis antique ⁊ radiꝫs illuminationis tue splendor inaccessibilis sup me cadat. vt te videre valeaꝫ irreuerberatis obtutibus. ⁊ in lumine tuo videā lumen. hec Augu. ¶ Quintū qd̄ disponit hoīem ad gratiā ꝓtemplatōis est feruor caritatis. Vñ dicit beatus Augu. Duo multū ꝑparant ad ꝓtemplationē scz puritas et feruens caritas. Debet nāq̄ semetipsam diligenter discutere quātū amat quisq̄s ad ꝓtēplatiōis studiū festinat. ac puemire dēsiderat semetipm prius subtiliter interroget q̄tū amet. Vascina quippe mentis est vis amoris. que hanc dū amando trahit in alta sustollit. prius ergo discutiat si sūma inquirens diligit. si diligēs timet. si nouit incognita. aut amādo ꝓhelxende re. aut nō ꝓhelxnsa timēdo venerari. in ꝓtemplatōe em̃ mentē si amor non excitat corpor sui obscurat. hec gregori? Quanto aūt ꝑpinquius est amans amato. tanto verius subtilius ⁊ pfectius sibi revelatur amatū. Vñ hugo in libro. vi. āgelice Jerarchie de hoc sic dicit. ꝓstat q̄ qui ardentius diligūt. p fundius ꝑspiciunt ⁊ subtilius discernunt. Et qui evicino magis respiciūt ꝑculdubio. euidencius ꝓgnoscunt. Ergo rectissime q̄to eterna magis amant. tanto pfectius ꝓgnoscunt. hec hugo. Et notandū ſm eundē hugonē q̄ p studiū diuine dilectōis apit̄ via cordi nō vsq̄ ad contemplandū lum̃ diuinitatis vt illuc q̄si de fonte vite aq̄ spiritualium donorum descendant p radiū contēplationis ad irrigandū ⁊ īplendū sinuꝫ mentis nostre. Hec hugo O Tertū qd̄ valet ad virtutem ꝓtēplatōis est mentis stabilitas. quia mens distracta ꝑ terrenas cupiditates seu occupatiōes non est abilis ad spiritualium rerum contemplationē Nam cum per diuersas concupiscen

cias rapitur.per multas etiã spẽs a se metipã abducta dissipaf De hoc bea. gre.xxxi.mo.sic ait. Cum mens torpo re frigescit. intrinsecus amore dãnabili mollescit.virtus fortis . seqꝫ seipsam ꝓsiderare nõ valet. qr cogitare se minime studet.cogitare vero se nõ potest qr tota apõ semetipaz nõ ẽ. Totã vo apõ semetipam esse nõ sufficit per quot ꝓcupiscencias rapif ptot a seipsa spẽs dissipaf . q sparsa in infimis iacet que collecta ad sũma ꝓsurgeret. si vellet.vñ iustor mens qr p custodiã disciplinea cunctor visibilium fluxu appetitu cõstringitur collecta apud se metipaz mens intrinsecus integraf q lis deo esse debeat plene seꝓspicit . qa nil suuz exterius derelinquit. q qꝫto ab exteriorib exterius abstracta ꝓpsciscitur.tanto aucta in intimis inflammatur.hec gre. Oportet ergo vt mens distractõe rer mutabiliũ se excutiat. q infima hec deserens paulatiꝫq se invnuz colligat. vt tandẽ aliqñ in diuine cõtemplatõis lumine intuitũ figere valeat. De hoc habef sic in libro de spiritu q ania. Deus est in sũmo.mundus est in ymo.ille in eodẽ statu eternitatis sue semꝑ ꝓsistit .iste cursum mutabilitatis sue semꝑ istabilis fluit. humanus animus quasi i quodã medio collocatus.ꝓditõis sue excellentia et huic mutabilitati sue que deorsuz est supeminet. q ad illã que est apud dẽ verã imutabilitatẽ necdũ ptigit. Si vero his que deorsuz transeunt se percupiditatẽ imerfit.statiꝫ p infimitas distractões rapief . q semetipõ qdãmodo diutius dissipatur.Si aũt ab hac infimita distractiõe que deorsum est se erexerit q hec ifimita deserẽs.atqꝫ paulati invnũ colligens.secũ esse dicerit.tanto amplius invnũ colligef.qꝫtomagis cogitatione q desiderio surꝫ eleuabif.donec tandẽ omino immutabilis sit. q ad illã veraz q vnicam que est apud dẽ imutabilitatez pueniat vbi ꝑpetuo fine omi mutabilitatis vicissitudine requiescat. Ab huiꝰ modi ergo mundi distractõib cor nostrum colligamus q ad interna gaudia reuocemus q si cor nostrum semꝑ retinere nõ possumus saltem ab illicitis q vanis cogitationibus restringamus vt aliquando in diuine ꝓtemplationis lumine frigere valeamus.hec ẽ eñ requies cordis nostri. cũ i dei amore ꝑ desiderium figitur.hec est vita cordis nostri cũ dẽ suuz ꝓtemplaf q i ipsa sua contemplatione suauiter reficitur. q dulce est illi semper ad desiderãdum amandũ q laudandũ est semper suaue. Nihil eñ ad beatã vitaz pestãcius esse videtur.qꝫ velut clausis carnalibus sensibus extra carnẽ mundũ qꝫ affectũ quempiã intra semetipsuz conuerti alienũqꝫ affectũ a mortalib cupiditatib sibi soli q deo loqui .hec in libro de spũ q ania. Rich.etiam de sanct.victo.sic ait. Quãdiu amor ad multa spargitur q ad yma deriuaf.nũqꝫ ad plenã pacẽ cor perducitur.nũqꝫ ad here serenitatis tranquillitatẽ sere natur. O anima infelix q misera.vsqꝫ quo solicita es. q turbaris erga plurima.porro cũ vnum sit necessariũ tandem aliqñ fige desideriũ advnum .diligevnum.hec Rich. ¶ Sunt q alia qdã q ꝓmouẽt ad ꝓtemplationẽ diuinor quoruz primuz est ꝓsideratio creaturaꝝ quas deus ꝓdidit. Nã cum anima p oculos cordis respiciens creaturaꝝ pulchritudinẽ q ex tali ituitu itelligit dẽ.q illã creauit opa eꝰ mirat. laudatqꝫ eũ.qui cũcta plasmauit. Ad hmõi animã vita ingreditur p fenestras oculor.hoc attestatur Origines super cantica dicens. Cum ania

intuens mundi ornamentū ⁊ pulchritudinē creaturaꝝ. conditorem ommiū intelligit deū. ⁊ opa eius mirat. laudatq; opum creatorē. Ad hanc aīaꝫ vita ingreditur p fenestras oculorum hec Origenes. De hoc etiā beatus bernardus. sup cañ. sic ait. Quid hec tāta formarū varietas. ⁊ numerositas specieꝝ in rebus conditis sunt. nisi quidā radij diuinitatis demōstrantes quidē q̄rere est a quo sunt. nō quid sit diffimentes itaq; de ipo vides sed nō ipm vñ hoc genus videndi cōe est ī pmpto vt iuxta apostolū. Omnes vtentes ratione inuisibilia dei p ea que facta sūt intellecta possint ꝯspicere. hec Bernñ. Et notandū put Hugo de sanc. vict. dicit. q̄ tria sunt inuisibilia deiviceli cet. potentia sapientia benignitas. Potentiā manifestat rerꝝ imensitas. Sapienciā decor. Benignitatē vtilitas. imensitas creaturaꝝ ꝯstat in multitudine ⁊ magnitudine. decor creaturaꝝ est in situ motu specie ⁊ qualitate. Vtilitas creaturarū constat in grato apto ꝯmodo ⁊ necessario. Vñ mundus iste sensibilis quasi quidaꝫ liber est scriptꝰ digito hoc est virtute diuina creatus. ⁊ singule creature quasi figure. Q Vñ duo sunt genera ꝯtēplatōis vnuꝫ q̄d primū est ⁊ incipientiuꝫ in creaturarum ꝯsideratione. Aliud q̄d vltimum ⁊ pfectoꝝ est. in contemplatione ⁊ ꝯtēplatione ꝯsistit creatoris. Per ea enim que visibilia quasi vene quedā tenuissimodo sunt. p quas inuisibilis pulchritudo se manifestās ad nos vsq; emanat. ⁊ iō cū ita sensum nostrū atq; affectū naturaliter puocant nō quidē deserit replēt. sz ad inquirendū ꝯditoris spēm ⁊ eius pulchritudinē ꝯcupiscendam irritant. hec Hugo. Sciendū etiam vt dr ysidorus in libro de sūmo bono. q̄ sicut ars laudē torquet in artificem. ita rex creator p creaturam suaꝫ laudatur. ⁊ q̄to fit excellencior ex ipsa operis conditōe monstratur. ex pulchritudine circūscripte creature pulchritudinē suā que circūscribi nequit facit deus intelligi. vt ipis vestigijs reuertatur homo ad deū. quib auersus est vt q̄ amorē pulchritudīs creature a creatoris forma se abstulit. rursuꝫ p creature amorē ad creatoris pulchritudinē reuertatur. quibusdam gradibus intelligencie. Per creaturā em̄ p greditur homo ad intelligendū deum creatorē id est ab insensibilib surgēs ad sensibilia ad rōnalia a sēsibilib cō surgens. a rationalib surgens ad creatorem. Intelligibilia p se collaudāt deū. Irrōnabilia nō p se ⁊ visibilia sz per nos dū ea ꝯsiderantes deū laudamus. Et dicuntur laudare ipa q̄ eandem laudē eorꝝ petunt causa. hec ysidorus. R Itē scōm q̄d pmouet ad diuinoꝝ ꝯtēplationē est suꝫpius cogitio. Vñ dr dea. ber. Quantū in cogitione mei pficio tantuꝫ ad ꝯgitionē dei accedo. Sed ām interiorē hoiem tria in mente mea inuenio p que deuꝫ recolo ꝯspicio ⁊ ꝯcupisco. Sunt autē tria hec. memoria intelligentia ⁊ volūtas siue amor. p memoriā reminiscor p intellectum intueor. p voluntatē amplector. Per memoriā patri similes sumus. p intellectuꝫ filio. spūi sancto nihil in nobis tā simile est q̄ volūtas siue amor. hec Ber. Ei igit ex cōsideratōe creaturaꝝ irrationabiliū ipe deꝰ itelligi seu ꝯgnosci possit. q̄to magis hō p suꝫpius cogitōꝫ qui ad ymaginē dī creatus est poterit puenire ad cogitionē dei. Ipe. nāq; hō. put dic glo. in libro de diuinis nominib nō soluꝫ ex consilio sancte trinitatis a cōditore ꝯditus est. sed etiam ad ymaginē ⁊ similitudinem suam creatorem im

eum creauit.qō nulli alteri ex creaturis donauit.que ymago diligencius ī interioris hoīs nobilitate ꝓsideranda est.nā sicut deus vnus sempꝫbiqꝫ totꝰ est.ita anima in suo corꝓre.Et sic nec crescentib creaturis deus crescit nec decrescentib creaturis decrescit.sic anima nec minutis membris minuitur nec adauctis augef.hec glosa. Unde ymago dei ꝓsistit in aīa quantuz ad ꝓprietates naturales scz memoriā intelligenciā ꝫ voluntatē. Similitudo aūt in gratuitis est. Et ideo similitudo est quedā pfectō ymaginis.qa gratia pficit naturam. q aūt aīa sit creatura ad ymaginē ꝫ similitudinez sancte trinitatis. Beatus bernardus ita dt. Beata est illa ꝫ sempiterna trinitas pater ꝫ filius ꝫ spūssanctus vnꝰ deus scz sūma potentia. sūma sapiencia. summa benignitas creauit quādā trinitatez ad ymaginē ꝫ similitudinē suam.aīam vicz rationalē.que in eo ꝓfert vestigiū quoddā illius summe trinitatis.qō ex memoria rōe ꝫ voluntate ꝓsistit. Sed hec trinitas creata cecidit p suggestionē delectationē ꝫ cōsensum ab illa summa ꝫ pulchra trinitate in quandā ꝓtrariā ꝫ fedaz trinitatem scz infirmitatem cecitatē ꝫ īmundiciaz memoria eñ facta est impotēs ꝫ infirma.ratio impotens ꝫ ceca ꝫ tenebrosa. voluntas impura.hec Bernñ. Quisquis igiꝭ desiderat cordis oculū erigere ad videndū deū. prīo cognoscere discat seipz,put ꝫ quedā alia ꝓmemorat Rich. de sancto victo.sup Benyamin adolescentulus sic dicēs. Frustra cordis oculū erigit ad videndum deū.qui nōdum ydoneus est.ad videndū seipm. Prius discat videre homo inuisibilia sua qꝫ presumat agnoscere inuisibilia diuina. si vero non potes ꝓgnoscere te.qua fronte presumis apprehēdere ea q̄ sūt supꝝ te. Principale eñ speculū ad videndum deuz absqꝫ dubio est animus rōalis inueniens seipm. Si inuisibilia dī p ea que facta sunt ꝓspiciuntur vbi queso qꝫ in ei? ymagine agnitōis vestigia expressius impressa reperientur. hoīem enim sm̄ aīmā ad dei similitudinē factū ꝫ legimus et credimus idcirco qꝫ diu p fidē ꝫ spē ābulamus ꝫ adhuc p speculuz ꝫ in enigmate videmus ad eius vt ita dixerim ymaginariam visionē aptius speculū qꝫ spūm rationalem īuenire nō possumus. Tergat ergo speculū mundetqꝫ spūm suum.quisquis sitit videre deū suum. hoc itaqꝫ speculū non desinit verus penitens tenere tergere ꝫ indesinenter īspicere. Tenere ne deorsum corruens terre p amorem in hoc reat.tergere ne in animum cogitatōnum puluere sordescat. Inspicere ne ad inania studia intentōis sue oculuz reflectat. Exterso aūtē hoc speculo ac mundato ꝫ diligenter īspecto .incipit ei quedam claritas diuini luminis interlucere ꝫ īmensus quidā insolitevisiōis radius oculis eius apparere. hoc lumen oculis eius irradiauerat.q dixit. Signatū est sup nos lumen vultus tui domine dedisti leticiā ꝛc. Ex huius igitur luminis visione quā admiratur in se mirum in modū accendit animus ꝫ animatur ad videndum lumē qō est supra se. Quis ergo videre deum discat cognoscere seipm. videsigitur qꝫ vtilis sit suipsius plena cognitio. Sed ad celsitudinē huius ꝓgnitiōis sine triplici studio nō pducimur.scilicet per studium operis.per studiū meditatōis ꝫ per studium oratonis per istapaulatim promouemur ꝫ quando qꝫ perducimur ad perfectionem cognitionis. multa eñ experimur opādo multa inuenimus inuestigando. mira

extorquemus orando Innumera siquidem que nec per experientiã operis. nec per inuestigatõem rõnis inuenire valeamus. per importunitatẽ orõnis edoceri meremur ex reuelatõe diuine inspirationis. Sed ẽm multos videmus studiosos in lectõe. desidiosos in ope. tepidos in orõe. psumentes tñ cognitõem suãpsius posse apprehendere. Sed qñ queso apprehendẽt qui ducez xpm non hñt. nec ẽm ducit eos xps qz ascendere nõ vult nisi cũ tribꝰ discipulis. Jungat igit studio lectõnis studiũ operationis ꝛ orõnis qui puenire desiderat ad suãpsius cognitõem ꝛ sic tandem ad dei ꝓtemplatõem Sed sciendũ ꝙ qui adhuc cogitatõe vel ꝓuersatõe in ymo sunt huius muneris dignatõe indignos se esse oñdunt. Nam mens que adhuc ꝓuaria spargit desideria. que vanis cogitationibꝰ huc illucq; distrahit. qñ putas hanc gratiã accipere merebit. que nondũ põt seipsam invnũ colligere. que nondum nouit ad seipsaz intrare. qñ poterit ad ea que sup ipsam sunt ꝓtemplatõe ascendere. Studeat ergo euagatõnes mentis restringere. assuescat in intimis suis immorari. exteriora oĩa obliuisci. qui ad celestiũ ꝓtemplatõem anhelat. qui in diuinoꝝ noticiam suspirat. Discat vez bonum solum amare ꝛ ipsum solum indefinenter cogitare. Et si perspexeris desideria tua circa exteriores delectatões affici ꝛ cogitatões tuas in eis ingiter occupari. cũ magna sollicitudine ꝓpelle intrare. Quotiens enim euagatões mentis invnũ colligimus ꝛ oẽs cordis motus invno eternitatis desiderio figimus. quid aliud q̃ de illa interna familia synagogam. i. ogregatõem facimus. Sed cuz illa desideriꝝ nostroꝝ cogitationũq; frequẽtia illius interne dulcedinis degustatõne allecta ad nutum ratõnis sponte occurrere ꝛ in intimis fixa stare didicerit ecclesia. i. ꝙuocatio digne censeri poterit. Discamus g̃ sola interiora bona amare. discamus sola illa freqñtius cogitare ꝛ eccĩam in nobis deo efficim? In hac siquidẽ ecclesia xps libẽter immorat ꝛ mirabiliter delectat. Cũ ipẽ per sapientem dr. Delicie mee est esse cum filiis hoĩm. hec richar. T Sz ꝛ hoc attendendũ diligenter ꝙ aĩa devota ꝛ ꝓtemplatiua per desiderium sp debet se ad supna extendere. diuine q; visitationis hoꝝ oĩm tempe expectare ꝓout hec ꝛ quedã alia idem Rich. in iij. lib. ꝓtemplationis sic ꝓmemorat di. Debemus cordis nostri illas sp per desideriũ extendere ꝛ diuine reuelatõnis horam sub oĩ hora imo sub oĩ momento expectare. vt quacunq; hora diuine inspirationis aura mentis nostre nubila deterserit. veriq; solis radios amota oĩs caliginis nubꝫ detexerit. excussis statim cõtemplationis sue alis. mens se ad alta eleuet ꝛ auolet. ꝛ fixis obtutibꝰ in illud eternitatis lumen qd desup radiat in aquile volãtis impetu oĩa mũdane volubilitatis nubila trãsuolat atq; transcẽdat. vt cũ tps bñplaciti dei aduenerit ꝛ aura spirantis gẽe afflauerit ydoneus possit inueniri. qui ad illud diuinoꝝ secretoꝝ spectaculuz dz admitti. debet ẽm aĩa sancta ꝛ veri sponsi amica ad dilecti sui aduentum sp cum desiderio inhiare. pata sp ꝛ vocanti occurrere ꝛ pulsanti apire. Debemus inq; sp in hoc sollicita esse ꝛ pata inueniri. ne subito ꝛ inopiate aduenientis minus ornatã inueniat. vel diu exclusus diuine pstolationis vllã molestiaz sustineat. Molestia satis verba sunt estuantiq; desiderio multũ onerosa. Manda remãda. expecta reexpecta modicũ ibi modicũ ibi. Hec sane sunt

amine. pigre aīe tepide minus circūspecte ⁊ nimis ingrate O aīa vocē dilecti tui audi pulsantis. Api mihi soror mea.amica mea.colūba mea Audi vocantē api pulsanti.cur nō statim ex illis occurris apprehendis.⁊ oscula iūgis Quid adhuc dicis expecta .Ecce iteruz vocat Surge ppera amica mea formosa mea ⁊ veni Quid tu dicis reexpecta adhuc modicū O aīa ingrata O viscera dura vsqz quo fatigas dilectū tuū.pulsat ⁊ non vis apire.vocat ⁊ nō vis exire pulsat semel ⁊ iterꝫ ⁊ tu eū expectare ⁊ reexpectare iubes modicū ⁊ modicū ptrahis in longū ⁊ in hunc modū fraudas amicū tuū ⁊ fatigas dilectū tuū.Taceo de illis qui forīs sunt qz spūalem dilectiōem necdū scire poterūt.qui dīn mādata ex doctoꝝ dictis audiunt quotidie. nec tñ acquiescunt quotidie peccātes pīne tpa quotidie sibi dari postulantes Ex qbꝰ dū quidaz vba vite libenter audiūt.qd aliud cz p studiū nisi māda remāda dicūt. Et cū quotidie pctis pctā accumulāt Quid aliud cz expecta reexpecta p desideriū clamāt.quotidie spaciū pīne postulantes.⁊ resipiscēdi tps quotidie ponētes quotidie,plongantes Certe ad salutandū desideriuz suū totū huius vite spaciū carnali al's corpali mēte videt pmodicū Et cū eiusmōi aīa que mox in novitio.mō in altero multa tpa expandit. totūcz tñ velut momētaneum reputat Quid qso aliud in diue patie aure cz modicū ibi.modicum ibi resonat. ¶ Sed de his interim tacētes quid de nobis obsecro dicturi sumus qui habitum religionis suscepimus. qui spūalibꝫ exercitijs mancipari sumus.qui diuine dilectōis assidue qsdā velut arras accepimus. qui nil aliud iniūcti officij habemus nisi legere. psallere.orare.meditari speculari ⁊ pemplativa care ⁊ videre cz suavis ē dns Nūquid nō nos pudebit eadē dicere.⁊ dilectū nostrū in his vbis fatigare.manda remanda.hinc sepe fit vt vitā nostrā corrigere disponamus.sp tñ differimus ⁊ dū in futuro ponim? fit vt illud futuꝫ semp fit futurū. ymo forta ssis nuncz futuꝫ. Sepe aūt aliqō certū futuꝫ determinat.quo corrigat vita nīa.⁊ dz iteim dilecto nostro expecta ⁊ cū illud futuꝫ in pns vertit iterum in aliud futuꝫ transfert ⁊ dz reexpecta Sz vere dilecta mea ⁊ vere dilecti mei amica.vt dictū est supza semp pata esse debet ⁊ pmpta.⁊ pulsanti amicū abscz vulla dilatōis iūria suscipere ⁊ vocanti cum omni alacritate occurrere. Scimus aūt qz singularis amoris psortem non recipit sociū non admittit. Videz ne tūc primū incipias pstrepentium turbas ejcere velle. cū iā ipse cepit ad hostiū pulsare.aliquin quid iam eris dictura cuz apud te tūc tpis fuerit eiusmodi turba inuēta.Quid incz erit dictura.nisi expecta reexpecta.Expectandū sane itemcz reexpectandū ad ejciendaz turbā extraneoꝝ ad ejciendā familiā tuoꝝ. Dēs cogitatus tā boni cz norū extranei iudicandi sunt. qui mille nostre vtilitati deseruiunt. Dñi vero singularis amor solitudinē amat solitariū locū querit totam hmōi turbā non solū cogitationum verūetiam affectionū oz ejcere. vt dilecti nostri amplexibꝰ cz to liberius tanto iocundius liceat inhērere.hec richardus .

Filius

Habita informatione de his que disponunt ⁊ preparant ad virtutem pemplationis.nunc de ipsa vita pemplativa ⁊ quid sit pemplatio peto informari.

Dire debes qđ ꝓtemplatõ ſm aug. eſt mẽtis ſuſpenſe in đeũ quedã eleuatio. eterne dulcedinis gaudia đeguſtans. Vita đe ro ꝓtemplatiã vt dicit ꝓſper đr eſſe rerum latentium futuroꝝ ꝙ noticia ſiue vacatio ab ommib mundi occupationib. ſiue diuinaꝝ ſtudiuꝫ literaꝝ ſiue qđ his ꝓbat perfectius đei viſio. De ꝓtemplatiua etiam vita greg. ſup eze chie. ſic đr. Contemplatiua vita eſt caritatem quidẽ đei ⁊ ꝓximi retinere. ſꝫ ab exteriori opere quieſcere. ſoli đeſiderio ꝑditoris adhærere. vt nihil iam agere libeat ſed calcatis curis ommib ad videndũ faciem ſui creatoris animus inardeſcat. ita vt iaꝫ nouerit caro corruptibilis pondus cum merore portare. rotis đeſideriis appetere. illis ymnidicis choris intereſſe. admiſceri celeſtib ciuib. đe eterna incorruptione in ꝓſpectu đei gaudere. Contẽplatiua etiã vita amabilis valde dulcedo eſt. que ſemp ad ſeipſam rapit animã celeſtia aperit. terrena autẽ đebere eſſe ꝓtemptui oſtendit. ſpiritalia mẽtis oculis patefacit. corporalia abſcõdit. hec grego. Debet aũt anima đeuota appropinquare đeo per ꝓtemplatõem. qꝛ vt đr Fortunatus. nequa ꝙ đeus đeuote anime ſe applicat aut inclinat niſi ſe totam in ꝓtemplatõe poſitam erigit.

¶ Cum igiſ eterna felicitas inviſione đei conſiſtat. neceſſe ergo eſt vt đr damaſcenus vt qualis in futuro eſſe debeat. talem in pñti ſe ſp exhibeat ⁊ cũ futura noſtra felicitas in ꝓtemplatõe diuine eſſentie conſiſtat. ad hoc neceſſe ẽ vt in ꝓtemplatõe quiſq noſtr ſp ſe exerceat. hec damaſce. Et notandũ q đr carnalib oculis non ꝓſpicit ſed mente ⁊ ideo đeũ videre intuitu mentis ꝙ tum poſſibile eſt poterimus. ſi corpus gatum ⁊ mundum habuerimus. Qđ affirmat Johannes anachorita ſic dicens. Si mundi corde ante đeũ ſteterimus. đeũ videre poterimus quantũ poſſibile eſt eũ videre. Videbimus eũ eum inuiſibilẽ mente non corpe. ſcientie intellectu. non carnis aſpectu. Nemo eñ putet ſe poſſe ipſam ſicut eſt diuinã ſubſtantiã intueri vt ſpẽm ſibi aliquam vel ymaginẽ corporeaꝫ in corde figuret. Nulla enim forma in đeo eſt. nulla circũſcriptio. ſed ſenſus ⁊ mẽs qui ſentiri quidẽ poſſit ⁊ mentis affectu perſtringi nec carne ꝓprehendi aut deſcribi aut enarrari. ideo oportet cuꝫ omni reuerentia ⁊ metu accedere ⁊ ita vibrari in eum mentis intuitũ vt quicquid poteſt ſplendoris claritatis maieſtatiſq mens humana ꝓſpicere. ſuper hec omnia ſentiat eum ſp eſſe. Oportet aũt vacare. vnde đr. vacate ⁊ videte qñ ego ſum đeus. Et quanto puriori in eo mens fuerit. tanto plura ei đeus reuelabit ⁊ miſteria eius cognoſcet hec iohannes. Ergo ꝓut đr glo. ſup. ix libro celeſtis ierarch. Intellectualis viſio eſt mentis intelligentia qua diuinum lumen inuiſibiliter videt. Sicut igiſ lucem viſibilem valentius cõſpicit qui ſereniores hꝫ oculos. qui ãt aliquantulũ debiles minus acute ꝓtẽplat eaꝫ. quivero cecus eſt pene vix eã tenuiter videt. qui aũt ex toto cecus ẽ nec in modico valet eam cernere. ꝙꝙ lux ipſa ꝙtum in ſe eſt equaliter ommibus luceat. Sic đe creatoris luĩe ſentiendũ eſt. nam diuina ⁊ paterna bonitas eſt in ſe ſupabundans. ſui tñ luĩs đonа vnicuiq ꝓut dignus eſt diſtribuit. nã ſm vnuſcuiuſq mores ac ſtudiũ vnicuiq adiacet đeus. ⁊ ſicut magis ⁊ minus đe đeo ꝗſquis intelligit. ſic ⁊ lux diuina vel maior eſt illi vel minor. Qui vero đeũ ignorat lucis eius ſplen

rem nec in modico videt ¶ Unde ops deus menti nostre que ob culpam cecata est & ad verū lumē ꝓspiciendum inualidum. ignem ꝓpunctionis & tribulatōnis immittit. vt ois impuritas vitioꝝ in ea cremet. & sic interioribus oculis mūdatis postmodū manifestius celestia possit ꝓtēplari. De hoc beatus greg xxiiij. moral. sic ait Veri nostre deꝓsiderationē cecitatis sue prius ignis tribulatōis immittit. vt ois vitiorū origo ꝓcremet. & tūc mūdatis oculis cordis illa letitia patrie celestis aperit. vt prius purgemus lugendo. qd fecimus. & postmodū manifestius ꝓtēplem p gaudia qd queramus. ¶ Prius em a mentis acie exurente tristitia interposita malax caligo detergit. & tūc resplendente raptim clamoꝛe circūscripti luminis illustrat quo vtrū q ꝓspecto in gaudio cuiusdā securitatis absorbet. & q̄si post defectuz pīitis vitevltra se rapta aliquo modo in quadam nouitate recreat. ibi mens ex immenso fonte infusione supni roris aspgit. ibi se non sufficere ad id qd rapta est ꝓtemplat & veritatē sentiēdo videt quia quanta est ipsa veritas non videt Cui veritati tāto magis se longe existimat. quāto magis appropinquat. quia nisi illā vtcūq conspiceret. nequaq̄ eā ꝓspicere se nō posse sentiret. Ad nisus g animi dū illo tendit imensitate eius clamoꝛe circūstantia reuerberatur. Ipsa quippe cūcta implens cūcta circūstat & idcirco mens nostra nequaq̄ se ad dei ꝓtendendam in circūscriptam dilatat substantiā. qz eam inopie sue circūscriptōis angustat Vñ & ad semetipsam citius labit & ꝓspectis quasi quibusdā vitatis vestigijs ad suā ymaginē ars ad sua yma revocat. hec greg. De hac etiam conpunctione q fit via ad grāz ꝓtemplatōis. hugo de sancto victo. in. iiij. libro de archa noe sic dt Compunctio est quasi palus acutus. qui terram nostri cordis fodit. & quasi ignis rubiginē exurit. & q̄si splēdor tenebras pellit. ¶ Postq̄ aūt per ignem ꝓpunctionis rubigo fuerit a mente cōsumpta. & ille interius fulgor in corde micare cepit ꝓtestim animus in quedā ꝓtemplationis specula sublevat. ibiq̄ quodammodo seipso altior effectus. quandā vt ita dixerim lucidā regionē & terram nouam eminus ꝓspicit. qualem nūq̄ antea vel vidisse se memimit vel esse estimat Mirat & ipe qui videt & pre gaudio pīitis luminis ꝓteritas ignorantie sue tenebras accusat. miratur sup se in summo quo elevatus tendit. Et fit gta diuina aspirante vt cuz pfecte animus a corporeis passionibꝫ & terrenis desideriis exutus fuerit. q̄dam statim insolita letitia pfundat. vt eo amplius amax esse cognoscat. qd desiderauit. que magis dulce sentit quod invenit. ¶ Sopita etiā terrenoꝝ desideriorū strepitu ꝓtinuo mens ad quietez interne pacis ꝓmit. & vt capax esse possit celestis gratie ex ipa sua tranquillitate preparat. Sapia em que est xps habitare nescit. nisi in corde pacifico. & ideo illi in quibꝫ adhuc terrena desideria perstrepunt. que sit dulcedo gratie dei nō nouerunt. hec hugo. ¶ Oportet igit qui ꝓtemplationi vacare desiderat vt cogitationes mūdanas & terrena desideria postponat. Unde dt beatus greg. Necesse est vt cor intus habeat. qui lumē ꝓtemplationis habere desiderat. nā qui adhuc exteriora immoderatius cogitant. que sunt de eterno lumine divine ꝓtēplationis ignorāt. qz dum sola visibilia cogitant lumen invisibile ad mentem non admittit Si ergo interna ꝓtemplari volumus. ab eterna implicatōne dimittamus. quia

dei secreta non cognoscimus. si in terrenis desideriis vigilemus. hec grego.

¶ Et notandū q̄ ops deus mentes elector ad cognoscenda celestia secreta illuīat. sed a reprobor cordib iusto suo iudicio occultat. De hoc beatus greg. xxx. moza. exponens illa⁹ba Quis enarrabit celor rōem q̄ centū celi quis dormire faciet. sic ait. Celor rōnem dns narrat. dū nunc infinuando superna secreta. elector suor mentes illuīat. Concentū vero celi dormire facit dum corides ymnos angelor atq̄ illa celestium virtutū gaudia a reprobor cordib iusto iudicio abscōdit. Qui centus celi q̄uis in se intrinsecus vigilet. in ipsa tñ reprobor ignorantia extrinsecus dormit. Narrat ergo celestis secreti ratio. q tñ cōcentus celi dormire permittit. qr q alīs p inspiratōem superne retributionis scientia pandit. q alīs que sit interne laudis suauitas occultat. Narrat celor ratio. qñ elector mentib que sit eterna siue superna retributio indefinēter aperit. vt nimiz fine cessatōe pficiant q transcurrētes visibilia sese ad inuisibilia extendant. Omne em̄ visibile qd in hac vita reprobos figit. hoc electos ad aliam impellit qr dum bona q facta sunt respiciunt. in eum a quo facta sunt inardescunt tanto q eū prestātius amant. quantum illū hoc qd ipse bonum cidit preire cideratr. Loquitur quippe hoc eis intrinsecus silenter inuisibilis lingua cpunctionis. qr tanto plenius intus audiunt. q to ab exterior desiderior strepitu pfectius auertunt ¶ Dis nam q centus celi non dormit. qr ear mens que sit laudis supne suauitas appetita amoris aure cognoscit. Intus em̄ qd appetant audiunt q de celestiū bonor pmtis ipso diuinitatis desiderio instruunt Un q pītem vitam non solum aduersantē. sed etiam fauentem grauiter tolerant. qr eis oneroſum est omne qd cernit. dum ab eo qd intus audiunt differunt. omne qd sibi prestō est graue estimant. qr illud non est ad qd anhelant. Qui tñ cōcentus reprobis dormit. qr eor cordibus nequa q per we cē cpunctionis innotescit. non em̄ cideratre illam delcābilem supernor ciuium freqntiam student. nullo ardoris radio illa solēnitatis interne festa cspiciunt. nulla in intimis cptemplationis penna subleuantur. Solis nam q visibilib seruiunt. q idcirco nihil superne suauitatis intrinsecus audiunt. qr oēs in aure cordis curar secularium surdi tumultus premunt. hec greg. ¶ Etiā cfiderandū est ꝓut dr richar. de scō victore q multi sunt qui sciunt vacare corpore minime tñ prevalent vacare corde. ne scientes facere sabbatū ex sabbato. q idcirco nō valentes implere qd legit in ps. Vacate q videte qm̄ ego sum deus. Vacantes siquidē corpore. sed vagantes vbi q corde. Nequa q videre merent q dulcis est dns. q q bonus isrl deus his qui recto sunt corde. Un necesse est vt discant requiescere nō solum ab opib malis sed etiā a cogitationib supuacuis vt possint eo liberi? deo vacare. nā absz dubio nihil fic cor ab oi mundano amore mundat. nihil fic aīm ad celestiū amorē inflammat. quemadmodū cptemplatio Ipsa ita q est que emundat. ipsa q sanctificat. vt per assiduā veritatis cptemplatōez fiat mundus per cptemptū mundi q scūs p dilectōez dei. hec rich. ¶ Dz etiā dz sensus suos exteriores hō ab illicitis restringere q seipm̄ in vnū colligere. de inde videre q̄lis sit collectus. vt possit aīa eius siue mens supra semetipsam surgere q cēplatōi sui autoris

intendere. Ista ꝓmemorat beatus gre. sup ezechielē sic dicēs Sepe volumus oīpotentis dei naturā inuisibilē ꝓsidere. sed nequaq̄ valeamus sed ꝯ ipis difficultatib⁹ fatigata aīa a semetipa recedit. sibiq̄ de seipsa gradus ascēsionis vt primū semetipam si valet ꝓsideret. vtūc illā naturā que sup ipam est inq̄tum potuerit inuestigat. Si mēs fi carnalib⁹ ymagin⁹ fuerit sparsa. nequaq̄ vel sevel aīe naturā ꝓsiderare sufficit qr ꝑ quot cogitationes ducit. q̄si ꝑ tot obstacula cecat. Primus ergo gradus est vt se ad se colligat. Secūdus vt videat se qualis sit collecta. Tercius vt sup seipam surgat ac se auctoris inuisibilis ꝓtemplationi intendendo subiciat sed se ad se nullo mō colligit nisi prius didicerit terrenaruꝫ atq̄ celestiū ymaginuꝫ fantasmata ab oculo mentis ꝓpescere. Quicquid de visu. quicquid de auditu. quicquid de odoratu. de tactu. ꝯ gustu cogitatōi occurrerit. respuere atq̄ calcare dēmus Hec gre. ¶ Et sciendū q̄ humana aīa hoīm vitio a paradisi gaudijs expulsa lucem inuisibiliū ꝑdidit ꝯ totaꝫ se in amorem visibiliuꝫ fudit. tantoq̄ ab interna speculatione extranea est. quanto foris deformiter sparsa. vñ fit vt nulla nouit nisi que corpeis oculis vt ita dixerim palpando cognoscit. homo enī qui si p̄ceptum seruare voluerit etiaꝫ carne spiritali futurus fuerat peccando etiam factus est mēte carnalis vt sola cogitet que ad amimū p ymagines corporeas trahit. Corpus quippe celi ꝯ terre aquaꝝ. aīalium. cunctaruꝫ rer visibilium quas indefinenter intuetur in quib⁹ dū totā se delectata mēs p̄icit. ab interne intelligentie subtilitate grosescit. ꝯ quia ad summa erigi non valet in his infimis libenter iacet Cū ꝯo miris conatib⁹ ab bis exurgere nitit magnū valde est si ad cogniti onem suā repressa corpali specie anima perducat. vt semetipam sine corporea ymagine cogitet ꝯ cogitādo se sibi viā vsq̄ ad ꝓsiderandā eternitatis celsitudinē paret. hoc igit mō q̄si q̄dam scala exhibet semetipam. p quā ab exterioribus ascendendo nisi transeat ꝯ a se in auctorē tendat. Cuꝫ enī corporeas imagines deserit in semetipam mēs non modicū ascendit. nec tñ debet aīa ibi quiescere sed debet vlterius p̄cedere sanctoꝝ angeloꝝ agmina rimanda qualia sunt ꝯ que sit in eis sine fine festiuitas visionis dei. que letitia sine defectu. ꝯ quo modo ꝓtemplando semper eternitatē sint eterni. Sed ꝯ hos videlicet choros angeloꝝ transeat ꝯ omne q̄ creatum est deserens. vltimo in sui conditoris lumine fidei oculos figat. ꝯ in eius contemplatōne dulciter requiescat Istos .iiij. ascēsus siue gradus tangit beatus greg. exponens illō ezechielis. Cum fiat vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabat ꝯ submittebant alas suas ita vicens. Querendū nobis est que sit vox que supra firmamentum sit sed eandē vocē melius intelligimus. si ab ymis ad superna gradientes quasi quibusdā passib⁹ ascendamus. Sicut enī auditus corporis excitatur voce. ita sensus mentis excitat intellectu. vox ergo in mente est quasi sonus intelligētie. Sciendum est q̄ nostris sensib⁹ aliquādo vox carnis loquit. aliquando vox animē. aliq̄n vox firmamenti. aliquādo vox que supra firmamentum est. Ponamus enī ante oculos q̄ quispiā fit lesus a primo. qui ex humana ratione cogitat vt vicez lesioni reddat. malum pro malo retribuat huic vox carnis loquit in mente. qr cū diuina mandata ꝑcipiant bene nos facere bis qui

oderunt nos. quisquis malefacere se odientib cogitet. in eius aīo vox carnis clamat. Multa etiā terrena quotidie agimus. post hoc ad orōnem redimus. accedat ad pūnctōnem animi. sed eaq res quas egimus ymagines vel sanct in mente et intentōnem pūnctionis prepediunt in orōne. et quod volēs foris egimus hoc īterius patimur inuiti. vt quedam cogitationū fantasmata mentez per ymagines corporeas dispgant. ne strictā se totam in orōne colligat. hoc quoq vox carnis est. Cuz vero et ista subigimus atq ab oculi mētis cunctas ymagines corpeas effugamus. ipsam in nobismetipsis naturaz aīe querentes qualis sit que carnem viuificare pt inuenimus quendā intellectualem spūm per creatoris potentiaz viuentē corpus qđ sustinet viuificātē. sed tñ obliuioni subditū. mutabilitati subiectū. quem sptimor afficit letitia extollit. Ipse namq intellectus aīme vox eius est. qz sonat qđ est. quetñ adhuc vox sub firmamento est. sed trāscēdens aīam vocem de firmamento querimus. cū illa sanctoz angeloz innūera multitudo in omni potentis dñi pspectu qualis sit inuestigamus. que sit in eis sine fine festiuitas visionis dei. que letitia sine defectu. qui amoris ardor non crucians sed delectans. quantum in eis sit desideriū visionis dei cū satietate. et satietas quanta cum desiderio. In quib nec desideriū pnā generat. nec satietas fastidiū parit. quō inhrēdo sint beati. quō ptemplando sp eternitatē sint eterni. quō piunctiuero luci facti sunt lux. quō aspicientes sp in commutabilē mutati sunt in incōmutabilē. Sed cū ista de angelis cogitamus adhuc vox de firmamento est sup firmamentū Transeat ergo animus et ab ipso transeat omne qđ creatum est in solo creatoris sui lumine fidei oculos figat. qui vnus viuificet oīa qui ea creauit deus qui vbiq est et vbiq totus est. qui incircūscriptus et incomplxensibilis sentiri pt. videri non pt. qui nusq deest. et tñ ab imquoz cordib vel cogitationib longe est. qui nec ibi deest vbi longe est. qui vbi deest per grām adest pvindictam. qui omnia tangit nec tamē oīa equaliter tangit. quedam enim vt sint. nec tñ viuant vel sentiant. vt sunt cuncta insensibilia. Quedā tangit vt sint. viuant. sentiant. et discernant. sicut est humana natura et angelica. cuz ipse nunq ipsi sit dissimilis. dissimiliter tñ tangit dissimilia. qui vbiq presens est et inuenitur vix potest. qui stantez sequimur et apprehendere nō valemus Ponamus ergo ante oculos mentis que illa natura sit. que tenet oīa et implet oīa. circumplectit omnia. superexcedit omnia. sustinet oīa. neq alia superexcedit. neq alia ex pte sustinet. implet. atq alia circumplectit sed circūplectendo implet. implendo circūplectitur. sustinendo superexcedit. superexcedendo sustinet. Huius nature potentiā cū stricte in ea cogitat animus vox sup firmamentū fit. qz eius intellectūs pcipit qui et angeloz sensum sua incō prehensibilitate transcēdit. Cuz ergo vox sup firmamentuz fit stant aīalia et submittunt alas suas. qz sanctoz mētes cū creatoris sui potentiam intenta ptemplatōe pfiderant. vilescunt eoz aīo virtutes quas hñt. et tanto faciunt apud se humiles. qto eis illud altuz est qđ sup angelos sonat. hoc greg.

Notandū etiā qui quantalibet intentōe mens humana tetenderit. etiā si iam fantasias ymaginū corporaliuz a cogitatōe pfecat. si iam oēs circumscriptos spūs ab oculis cordis amouerit. adhuc tamē in carne mortali posito

videre gloriam dei non valet sicut est. Unde paulus dr videmus nūc p speculum in enigmate Necq̄ enī op̄s deus iā in sua claritate ꝓspicit. sed quedā sub illa in p̄ñti vita speculat anima vnde recreata ⁊ refecta pficiat. ⁊ post resolutionem corporis ad visionis eius gloriam ptingat. De hoc dr beatus bernar. Quicquid de dei visione hic fidelib⁹ imp̄titur speculum est ⁊ enigma. tm̄ distans a futura vita. q̄tum a veritate fides. tempus ab eternitate ⁊ hoc ipsum breuiter ⁊ raptim. De hoc eriā dr beatus greg. viij. libro moral. sup illo verbo, vsq̄quo nō parcis mihi nec dimittis me vt glutiam saliuā meam. Saliua in os ex capite labit ab ore vero ad ventrem ducit. dū glutit. Quid itaq̄ est caput nostr̄ nisi diuinitas. quid venter noster nisi mens. quid saliue nomine nisi sapor intime ꝓtemplationis significat. Sed saliua que ad os labit a diuinitate labitur. vt vero ad ventrem veniat non glutinat. q̄ diuinitatis cō templatio sensum tāgit sed plene mētem non reficit. q̄ animus pfecte ꝓspicere nonvalet. q̄ adhuc caligo corruptionis p̄pedit. sed raptim videt. Ecce em̄ elector mens iam videria sub ꝯcit. iam cūcta que ꝓsiderat p̄terire transcendit. iam ab exteriori delectatione suspendit. ⁊ que sint bona inuisibilia rimat. atq̄ hoc agens plerūq̄ in dulcedine supne ꝓtemplationis rapit iamq̄ de intimis aliquid q̄si p caligine ꝓspicit. ⁊ interesse spiritalib⁹ angelor ministerijs ardenti desiderio conat. gustu incircūscripti luminis pasci. ⁊ vltra se rapta ad semetipam reuebi dedignat. Sed q̄ corpus qđ corrūpitur aggrauat aiaz inhērere diu luci nō valet. quā raptim videt. Ipsa quippe carnis infirmitas transcendentē se aiaz retrahit ad cogitanda yma ac necessaria suspirantem reducit. Saliua ergo defluens a capite os tangit. sed ad ventrē non puenit. qui rigore supne ꝓtemplationis iam quidē intellectus noster infundit. sed nequaq̄ mēs plene saciat. in ore em̄ gustus est ꝛ inventre sacietas. Saliuam igit glutire nō possumus. q̄ superno claritatis bono saciari non p̄mittimur qđ adhuc exte nuitate gustamus. Sed q̄ hoc ipsum qđ vtrumq̄ iam supna cognoscimus ex pietate parentis est. ꝙ vero hec p cipere pfecte non possumus adhuc ex pena est veruste damnationis. hec gre.

¶ Unde ⁊ dr idem beatus greg. xxxj. moral. exponendo illud. oculi eius de longe ꝓspiciūt. Quātolibet in hac vita positus quisq̄ pfecerit necdū deum per speciem sed p enigma ⁊ p speculū videt. Enigma nāq̄ cū respicimus verius cernimus. cū vo longius aciem tendimus sub incerto caligamus. De igit sanctiviri in alta ꝓtemplatione se erigunt. ⁊ tñ deum sicut est videre non possunt. Unde dicitur. Oculi eius de longe ꝓspiciunt ac si diceret Intentionis aciem fortiter tendunt. sed nedum ꝓpinquum aspiciunt cuius claritatis magnitudinē nequaq̄ vt est penetrare possunt. a luce em̄ incorruptibili caligo nostre corruptōis obscurat Cūq̄ ⁊ videre aliquatenus dr. ⁊ tñ videri lux ipsa sicut est non potest. q̄ longe sit indicat. quam si mens vt cumq̄ non cerneret. nec q̄ longe esset nōvideret Si aūt pfecte iam cerneret. pfecto hanc quasi p caliginem nonvideret Igitur q̄ nec omīno cernitur recte dictū est quia de longe deus videt. hec grego.

¶ Ergo deus per quasdam ymagines in hac corruptibili vita videri potest. sed per nature sue speciem videri non potest. Si vero a quibusdam p̄t in hac adhuc corruptibili carne viuen

tib⁹ quodam ꝓtemplationis acumine dei claritas videri. optet vt tales inestimabili virtute polleant. Qz q̄squis deū quantū licet lumine ꝓtemplatōis videt. huic mundo funditus moritur. nec vltra eius amore teneat. Ista ꝓme morat beatus grego .xvij. mora. sic dicens. Quādiu hic mortaliter viuitur videri per quasdā ymagines deus pōt sed per ipsam nature sue ispēm non p̄t. vt aīa gratia spūssancti afflata p figuras quasdā deū videat sed ad ipm vim essentie non ptingat. qz in hac mortali carne ꝓsistentib⁹ videri p̄t p quasdam circūscriptas ymagines. et videri non p̄t per incircumscriptum lumē eternitatis. Si vero a quibusdā p̄t in hac adhuc corruptibili carne viuentibus sed tñ inestimabili virtute crescētib⁹ quodam ꝓtemplationis acumine eterna dei claritas videri. p nature tñ sue ispēm videri non p̄t. Qz quisquis deū inquantū phas est in luce ꝓtēplationis videt. huic vite funditus moritur. nec iā eius amore tenet. Nullus quippe eū videt qui adhuc carnalit viuit. qz nullus p̄t amplecti deū et seculū Qui em̄ deum videt eoipso morit quo vel intentiōe cordis vel effectu operis ab huius vite delectatōnib⁹ tota mente sepatur. Nullus vnq̄ deū videt spiritaliter et mundo viuit carnaliter. Ñ paulus qui adhuc de inuisibilibus sic ipe testat experte cognouerat. iaz huic mundo totū se mortuuz perhibebat dicens. Mihi mundus crucifixus est. et ego mundo. hec greg. ¶ Et q̄mis fm cōem cursum diuina essentia in p̄senti vita ꝓspici non valeat. tñ illā credere et ardenter ꝓcupiscere quodāmodo est illam videre. Qđ affirmat bt⁹ angu. sic dicens. q̄q̄ illa summa et incōmutabilis lux vera. lux indeficiens angeloꝝ a nemine ꝓspici valeat in hac vita. que solum sanctis reseruat in celesti patria. illud tñ credere et intelligere et sentire et ardēter ꝓcupiscere vel inhyare quodāmō illud cernere ē et tenere. hec aug. De ꝓtemplatōe etiā moyses abbas in p̄ma collatōe. Contēplatio inquit dei multiphariē ꝓcipit. nā deus non solū incomp̄hensibilis illius substantie sue ammiratōe cognoscit. qđ tñ adhuc in spe p̄missionis absconditū est. Sed etiā creaturaꝝ suaꝝ magnitudine vel equitatis sue ꝓsideratione vel quotidiane dispensatōnis auxilio p̄uidetur. qñ. s. que cū sanctis suis per singulas generatōes egerit mēte purissima plustramus Cū potentiā eius q̄ vniuersa gubernat moderat ac regit. cum immensitatē scie eius et oculū quem secreta cordiū latere nō p̄t trementi corde miramur. cū arenarū maris vndaꝝq̄ numeꝝ dimensiuum et ei cognitū pauidi cogitamus. cum pluuiaꝝ guttas. cū seculoꝝ dies et horas. cū p̄terita futura euniuersa obstupescentes scie eius assistere ꝓtēplamur. Cū ineffabilē clementiā eius q̄ innūera flagicia. q̄ singulis quibusq̄ momētis sub ipsius ꝓmittunt aspectu indefessa longanimitate sustentat. Cū intuemur vocatōem qua nos nullis p̄cedentib⁹ meritis gratia sue miserationis asciuit. Cum tēmq̄ quot occasiones salutis tribuit adoptandis cū quo dā ammirationis intuemur excessu q̄ ita nos nasci p̄cepit. vt ab ipsis cunabulis gra nōbis legisq̄ sue noticia nobis traderet. q̄ ipe aduersariū vincēs in nobis p solo bonitatis ascēsu eterna bt̄itudine ac ꝑpetuis nos p̄miis munerat. ac postremo dispēsatōz incarnatōis sue p nīa salute suscepit. ac mirabilia misterioꝝ suoꝝ in cūctis gentib⁹ dilatauit Sūt aūt alie quoq̄ hmōi in numere ꝓtēplatōes q̄ p q̄litate vite ac

puritate cordis in nostris sensibꝫ orĩ
tur. quibꝫ deus vel videt mũdis obtuti
bus vel tenet. quas pfecto nullus ppe
tuo retentabit in quo adhuc aliqd car
nalitꝫ viuit affectuũ. q; non poteris ait
dñs videre faciẽ meã. non em̃ videbit
me homo & viuet. s. mundo huic ded
tus affectibusqꝫ terrenis. hec moyses
in pṙima collatõe. ¶ Sz & hoc si
randũ q; pfecti viri cũ in oratõe vel in
gra cõtemplationis sunt constituti si mẽtib
eoꝝ interim cogitatiões vane vel ipro
be occurrũt valde moleste hoc ferũt. &
ideo quicquid ab illo vero lumine mẽ
tis aspectũ retrahit execrãtur. fastidi
unt em̃ vniuersa in quibus mũdus iste
versat. sed tñ impossibile est vt nõ ad
eũ videlicꝫ mũdum tpe orõis vel cõ
templatõis vel breui cogitationũ rapiant
excessu. De hoc & quibusdã aliꝫs Cassi
anus in collationibꝫ patꝝ sic ait. Quo
em̃ beato paulo quẽ ad summũ pfecti
onis culmẽ puenisse constat illud poterit
pueníre qd dt. Nõ em̃ facio bonũ qd
volo Sed quid sit principaliter bonũ
qd apls non potuerit pficere cũ vellet
diligentius indagemus Est em̃ bona
caritas. laudabilis prinentia. mirãda
prudentia. larga humanitas. circũspe
cta sobrietas. modesta trantia sancta
iusticia q̃ oĩa in aplo paulo eiusqꝫ cõ
sortibꝫ ita plena atqꝫ pfecta fuisse nõ
dubiũ est. vt virtutũ potius cũ verboꝝ
magisterio ab eis religio doceret. Sz
vna & sola ẽ theoria. i. contemplatio dei
cui merito oĩa iustificationuz merita.
vniuersa virtutũ studia postponunt. &
eius cpatione fuscant. Bonuz ḡ sum
mum. i. dei cspectu frui. i. xpo iugiter
inhrere. qd vt perfecte amplius possit
adipisci dissolui optat corpore qd ca
ducum & multum fragilitatis siue ne
cessitatibꝫ impeditum non potest a cri
sti consortio auelli Quod tam prinaꝝ
studium sanctorum quod tam arduuꝫ
potest esse ꝓpositum cui non aliquan
do ille vsurus insidiator illudat Quis
itaqꝫ solitudinem sectatus est. vt nũcꝫ
a cogitationibꝫ supfluis laberet Quis
tam familiaris est deo tanqꝫ diũctus
qui apostolicũ imperiũ quo fine inter
missione nos orare cpit vel vno die
gaudeat se executuz Que licet aĩa nõ
nullis qui sunt granioribꝫ vitiis inuo
luti leuia atqꝫ a peccati pena alienavi
deant. scientibꝫ tñ perfectionis bonũ
etiam mĩmarum rerum multitudo gra
uissima est. Multisqꝫ sibi maculis vi
dent aspersi. si non dicam vane cogi
tationis improbitas in atria mentis
irrepserit. Sed vel psalmi qui dicen
dus recordatio orationis tempore in
tentionem supplicantis auertit. Nec
leui peccato astringitur qui deo precez
fundens subito a conspectu eius quasi
ab oculis non videntis nec audientis
cogitationis improbe vanitatem secu
tus abscesserit. Unde qui summam to
tius voluntatis gaudiꝫ & beatitudinis
sue in diuinaꝝ spũalium rerꝫ tñ cotem
platione cstituunt. cũ ab ea vel inuiti
vel paululum violenter cogitationibꝫ
abstrahuntur. velut quoddam in se sa
crilegiꝫ genus presentis plenitudinis
vltione puniunt ac vilissimam creatu
ram ad quam sit deorsus mentis in
tuitus. creatori suo se pretulisse lugen
tes. pene impieratis sibi crimen asci
bunt. Et quicquid ab illo vero lumine
mentis aspectum retrahit execrant.
fastidiunt ergo vniuersa. in quibꝫ mũ
dus iste versat Sed impossibile est. vt
non ad eum vel breui cogitationum ra
piantur excessu. nulluscꝫ etiã nunc hu
minum excepto saluatore nostro natu
ralem peruagationem mentis ita dei
xus in dei contemplatione continuit. vt
nũcꝫ ab ea raptus mũdaneqꝫ cuiusdã

tei dilectionem desiderans peccatz. dicente scriptura. Sidera ipsa non sunt mūda in ꝓspectu eius ⁊ inter sanctos eius nemo mūdus. Cū ergo semetipsos quotidie sentiant sci cogitationis terrene pondere pregrauatos. ab illa mentis sublimitate decidere. ⁊ inuiti imo etiā nesciētes in legē peccati mortisq; transduci. hūt ꝓfecto ꝙ quibꝫ ad deū iugiter ingemiscāt. ⁊ inuitare humiliati atq; ꝓuncti ad grām dei que impios iustificat ꝓuolantes cū aplo ꝓtestant Infelix ego homo quis me liberabit de corpe mortis huius. ⁊ delectant quidem legi dei ſm interiorē hominē qui visibilia vniuersa transcendens conat deo sponiri. sed videt aliā legē in membris suis. vere eñ lex peccati est quā humano generi ꝓuaricatō induxit. qz maledicta in operibꝫ nīis post agnitōnem boni ⁊ mali cogitationū spinas cepit ac tribulos germinare. quaꝝ aculeis naturalium virtutū seīa suffocant ⁊ prefocant. ne illum panē qui de celo descēdit ⁊ ꝓfortat cor hoīs edere absq; vultus nostri fudore possimus. hoc ḡ ineuitabile corpus est mortis. per qd ꝓfecti quiq; qui gustauerūt q̄ dulcis est dñs quotidie sentiunt cū ꝓphēta q̄ malū sibi ⁊ amaꝝ est discedere a dño deo suo. hoc ē corpus mortis qd celesti eos ictuitu retralens ⁊ ad terrena reducit qd psallētes eos vel oratōni ꝓstratos. vel humanas effigies vel sermōes vel negocia vel actus facit superfluos retractare ⁊ volentes deo iugiter inhērere. perfectōem tñ huius boni qz mortis corpus obsistit inuenire non pñt sed faciunt malū qd nolunt. i. traducunt mente etiā ad illa que ad perfectū non pertinent. idcirco quotidianis suspirijs sue fragilitatis ꝓuncti duz cogitationum varietates ⁊ ꝓscie latebras perscrutant suppliciter clamant. Nō intres in iudicium cum seruo tuo Et illud quis gloriabit castū cor se habere. ⁊ ita infirmam hominū imperfectamq; iusticiam. ac fine misericordia dei sp indignam eē sentiunt. ꝓinde quia omnibꝫ ociosis atq; superfluis rebꝫ lucrē humane mentis excursum fatemur carere non posse. per hoc vtiq; cōsequūr fine peccato nos non esse veraciter ꝓfitemur. Quanto magis ꝓfecerit mens humana ⁊ ad interiorem ꝓtemplationis puenerit puritatem tanto se immundiorē quasi per speculū sue puritatis inspiciet. Quia nccē est vt duz animus ad sublimiorē se tendit intuitum. ad maiora q̄ agit ꝓspiciens ꝓcuiscit illa in quibꝫ est vt inferiora spernat. viliora atq; despiciat. plura siquidē denotat sincerior obtuitus. pariterq; maiorē reprehensionis dolorem irrepēhensibilis vita ⁊ multiplicat gemitus atq; suspiria emendatio mor ⁊ emulatio attenta virtutum Nemo eñ illo in quo est potest esse prētus. ⁊ quanto fuerit quis mente purgatior. tanto se sordidiorem videns magis humilitatis q̄ elationis inueniet causas. quātoq; magis ad sublimiora ꝓscenderit. tanto amplius preuidet sibi superesse quo tendat. Hinc qui carnem suam crucifixerunt cum vitijs ⁊ ꝓcupiscentijs. ⁊ quibꝫ vere crucifixus est mundus cū de cordibꝫ suis non solum radicitus vitia vniuersa ꝓuulserint. nec cogitationes ac memoriam peccatoꝝ conentur excludere. nihilominus tamē quotidie fideliter ꝓfitent nevna quidē hora macla se posse carere peccati. nec tñ ex eo debemus nos a dominica ꝓmunione suspendere. qz nos cognoscimus peccatores. ſz ad eā magis ac magis esse ꝓpter anime medicinam ⁊ purificatōnem spūs aude festinandum Accurrunt ea humilitate mentis ac fide vt

indignos perceptione tante gratie iu
dicãtes potius nostris remedia vulne
ribꝰ expetamus Alioquin nec anniuer
saria quidẽ digna pſumenda est coĩo
vt quidã faciũt qui ira ſanctoꝝ celesti
um dignitatẽ ⁊ ſanctificationẽ menti
unt. vt estimẽt ea nõ niſi ſanctos ⁊ im
maculatos debere pſumere ⁊ non poti
us vt ſanctos mũdoſq; nos ſua pcepti
one pficiant Qui pfecto maiozẽ arro
gantie pſumptionẽ quã declinare ſibi
vident incurrunt. qz tunc cũ ea pcipi
unt dignos ſe eoꝝ dñudicant pceptio
ne. Multo aũt iuſtius est vt cũ cozdis
humilitate credamus ⁊ fateamur illa
ſacroſancta miſteria nunq; p merito
nos poſſe ptingere. q; vt vna pſuaſiõe
cozdis elati vel poſt annum dignos eo
rum pceptõne nos eſſe credimus. hec
caſſianus. ¶ Debent etiã hi qui
ſtudio ptemplationis intendũt curare
magnope vt mentem in hũilitate ſem
per cuſtodiãt ⁊ nunq; ſe de gratia que
infundit extollant. Quia hi qui vere
ſpiculatozes ſunt ſemp ſenſum in hu
militate cuſtodiunt atq; ad eoꝝ men
tes intelligentia ptemplationis intrat
ſed iactantia elationis non intrat. qz
⁊ apta est in mentibꝰ gratia qua replẽ
tur. ⁊ tñ aduerſarium ingredi p ſuper
biam non pmittũt Nullum etiã do nũ
ſe veri lumĩis habere eſtimet priuatũ
qui in eo qõ ſe habere precipuum eſti
mat ſepe alter ditioz est. quem habere
apud ſe boni aliquid nõ putat. hec gre
gozius. Filius

Qm itaq; ptemplatio ſicut ex pce
cedẽtibꝰ intelligo fit quedã men
tis directio ſiue intuitus in deum. nũc
ergo deſidero vt de deo trino ⁊ vno ve
lis mihi aliqua enarrare.

Ca. X. Pater

De deo trino et vno vt informatõnem habeas. primo
ſcire debes q; ſumma ptemplationum
genera ſunt duo. Primũ verſat circa
diuinitatis vnitatem. Secundum vo
circa pſonaꝝ trinitatẽ De hoc richar.
de ſancto victoze dr. Summa ptẽpla
tõnis genera ſunt duo. q; duo cherubin
deſignata. qui extenti fuerũt ſup ꝓpici
atozium Primũ est ſup rõnem nec tñ
preter rõnem Secundum vero est ſup
rationem ⁊ tñ videt esse pter rõnem.
Primũ verſat circa diuinitatis vnita
tem. Secundum aũt circa pſonaꝝ tri
nitatem Illa ſane ſupra rõem ſed pre
ter rationẽ non ſunt. que q̃uis rõ pa
titur eſſe. nulla tñ humana ratione in
veſtigari poſſunt. vt est de vnitate dei
tatis. Illa aũt dicimus ⁊ ſuper rõem
esse quibꝰ videt oĩs humana rõ ꝓtra
ire qualia ſunt ea que de trinitatis vni
tate credimus. ⁊ multa que de corpe
xpi ſunt in dubietate ratõis. fidei au
ctoritate tenemus. q; eñ in vna ſim
plici eſſentia triplex perſona ſit vel q;
vnũ idẽq; corpus eodem tpe in diuer
ſis locis eſſe poſſit nulla hũana rõ pati
tur. ⁊ his aſſertiombꝰ oĩs rõ abſq; ra
tiocinatione reclamare videt. hec ri
char. ¶ Nũc igit videndũ ẽ de pri
mo genere ptemplatõis viz de dĩnita
tis vnitate. De hoc idem richar. iiij.
libꝰ de ptẽplatione ſcribit Primũ ge
nus ptemplationis verſat circa diuini
tatis vnitatez. Deus eñ est ſimplex ⁊
ſumme vnus ⁊ ĩ illo vno ⁊ ſimplici bo
no est omne bonũ. q;tum ad eſſentiaz
nihil illo ſimplicius. q;tum ad effica
ciã nihil illo multiplicius Deus quip
pe omnipotens est ⁊ vbiq; potest. Potentia
liter g; vbiq; ⁊ vbi locus ẽ ⁊ vbi locus
non est. Si vero potentialiter ⁊ eſſen
tialiter quia non est alia eius poten
tia ⁊ alia eius eſſentia. Eſſentialiter
ergo est intra omnia. ⁊ extra omnia.

infra omnia. ⁊ supra omnia. Si intra oia nihil eo secretius. si extra omia nihil eo remotius. si infra oia nihil illo occultius. si supra oia nihil illo sublimius. Quid ergo illo incomprehensibilius quo nihil secretius. nihil remotius. nihil occultius. nihil sublimius. Ite si non est aliud eius ptas ⁊ aliud eius felicitas. vbicunq; est eius summa potestas ibi ⁊ summa felicitas. Su ma ergo felicitas vbiq; est. quo ergo i inferno summe miserie esse pt locus. vel quo potest quisq; miser esse. cui nu q; potest abesse summa felicitas nec vn q; deesse. Hec oia mira ⁊ vere incomprehensibilia sunt. Multa ⁊ pene innumerabilia circa diuinitatis vnitatem ⁊ ve rey trinitatis p consideratoez ratio approbat que tñ non p relxndat. hec rich. Beatus etiã bernñ. de deo ⁊ eius effectib ad engemũ papã ficait. Quid est deus w luntas ops. benivolentissima virtus. lumen eternũ. incomutabilis ratõ. summa beatitudo creans mentes ad se ptícipandũ. viuificans ad sentiendũ. afficiens ad appetendũ. dilatans ad capiendũ. iustificans ad pmerendũ. accẽdens ad zelũ. fecundans ad fructũ. dirigens ad equitatem. formans ad benivolentiã. moderans ad sapiam. roborans ad virtutẽ. visitans ad p solatõez illuians ad cognitõnem. ppetuans ad immortalitatẽ. implens ad felicitatẽ circũdans ad securitatẽ. hec bernñ. De deo etiam per quendam ficit. Deus est cuius totum esse est insepabile. qñdam fine fine substantie pelagus. nullis terminis nullis limitib circumdatus. oẽm sensum. oẽm creaturã. oẽm naturam. omne tpus supgrediens. neq; eñ augeri pt qui immensus est. nec minui qui vnus est. nec loco mutari q vbiq; est. nec tẽpe qui eternus est. nec cogitatõe qui sapiẽtissimus est. nec affectu qui optimus est. Ipse longitudo ppter eternitatem interminabilẽ. ipse latitudo ppter caritatẽ immensurabilem. sublimitas ppter maiestatẽ inattingibilem. pfunditas ppter sapiam inscrutabilẽ. hec sancti sm aplm p relxndũt. hec ille. Jñ est q vt bea. aug. Nihil dignum de te deo humanus sermo loquit. q nec sm qualitatẽ aut q titatẽ. situm vel hitum seu motum aliquid de te dr. Et tñ latitudo. longitudo altitudo ⁊ pfunditas tibi inesse quodã mõ legunt. sc altitudo caritatis qua nos ab erroze colligis ⁊ ptines in veritate. Longitudo vero q nos tua longanimitate malos ptas donec emendatos future patrie restituas. Altitudo aũt qua oẽm sensum hoim ⁊ angelorũ immensitate scie superexcellis Profũditas quoq; qua damnãdos inferius iuxta equitatẽ dispositionis atq; recto iudicio iudex iustus preordinas Omnem igit supergrediat creaturã ⁊ mentis intuitũ vltra oia dirigat. qui aliq̃d voluerit de tua plibare pietate summa bonitas. ¶ Secundũ genus templationis versat circa personaz trinitatẽ. De hoc richar. de scõvicto. in. li. templationũ ficait. Secũ dũ genus templationis versat circa psonaz trinitatẽ trinitatisq; speculatõz nã multa firmiter credunt veraciter asserunt q tñ non solũ supra rõnem. sed etiã ptra ratõnem esse videant. Credimus vnũ deũ pẽm ⁊ filiũ ⁊ spũm sanctum. Patrem a nullo. filiũ a patre solo. spũm sanctũ a patre ⁊ filio. filiũ nascendo. spũm sanctũ procedendo. Credimus vnũ eundẽq; in psonis trinũ ⁊ in sba vnum. Unde alius est pater. alius est filius. alius est spũs sanctus. nec tamẽ aliud pater q filius. nec aliud pater vel filius q amboꝝ spiritus. nã alia est psona patris. alia filij. alia spi

ritussancti cū sit oīb vna substātia eadem eēntia ⁊ sola natura. hec oīa credimus. hec oīa pfitemur ⁊ pstant veraciter esse. ⁊tñ in oīb si iuxta humanaz estimationē pensent. videt hūana rō fortiter repugnare. hec rich. ℟ Et notandū q pater qui est fontalis oīm bonitas. q potuit ⁊ voluit filium dilectum genuit. cui beatitudinis sue delicias plenissime coīcat Coeternum genuit. q nūcq fine illo fuit Consubstantialez quoq ne diuinitatis substantia duplicet. Dicit tñ genuisse alter a se .s. alterā psonā. que est hec qđ ipe. Ex vtroq etiam spūs pcedit vt ambo se mutuo diligentes terciū quoq dilectū haberent. cui caritatis sue delicias oīno coīcarent. in quo etiā ⁊ p quem creature rōnales p modulo sue capacitatis eisdē pticiparēt. ipe em est caritas vtrūq diūgens noscq subiūgens a fonte. A fonte igit bonitatis q pater est pcedit donū amoris. qui amor spiritus est Si aūt a patre pcīr ⁊a filio q pater nihil sibi retinuit qđ nō filio suo gignendo dederit sicut ipse ait. Oīa que pater hz mea sunt ppterea dixi q de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis. Est aūt spūssanctus equalis vtricq. q ex summa libertate opꝛtuit summum donū pcedere. g̃ ⁊ summū bonum. Et etiā deus q donū intrinsecū est ⁊ quicquid est in deo deus est Ob hoc ⁊ vtricq coeternus est q donuz intrinsecum prius in deo fuit cq esse vel aliud quicq creaturis cōmunicaret exterius vel distribueret S De pprietatib psonaz q ī diuina natura pfistūt. tho. de aq. sic dt In di natura tres psone subsistūt ⁊ hi tres sunt vnus deus ⁊ solis relatiombz distinguūt. Paternitas a rōne filiationis Pater aūt ⁊ filius a spūsancto spiratōe vt tra dicant spūssanctus a patre ⁊ filio pcessiōe amoris qua ab vtroq pcedit. preter has nō est quartam in diuina natura ponere psonam Dicit etiam de hoc beatus augustinus in libro de vbis apostoli Audiuimus dīm dicentē. ego suz qui sum. ⁊ deus summe bonus est. Cū audis deus summe bonus noli putare de deo patre tñ dictū sed de deo patre ⁊ filio ⁊ spūsancto. hec em trinitas vnū ē ⁊ vnus dūs est ⁊ summe bonus est. Ita plane vnus est deus. vt quando de ipsa trinitate interrogatus hoc respondens ne forte cum audieris est deus pures ipsum esse patrem. ipsum esse filium. ipsum esse spiritum sanctum. non est ita Sed qui pater est in illa trinitate nō est filius. qui filius est in illa trinitate. non est pater qui spiritussanctus est in illa trinitate nec filius est nec pater sed spiritus patris idemq spiritus filij. ipse enim est vnus spūssanctus ⁊ patris ⁊ filij coeternus patri ⁊ filio consubstantialis ⁊ qualis hec tota trinitas vnus dūs summe bonus. hec augustinus. Est igitur solus ⁊ verus deus eternus immensus ⁊ incōmutabilis omps ineffabilis pater ⁊ filius ⁊ spūs Tres quidem psone sed vna essentia substātia seu natura simplex omnino. pater a nullo. filius a patre solo spūssanctus abvtroq absq initio ⁊ absq fine. pī generans. ⁊ filius nascens. spūssanctus a patre ⁊ filio pcedens. hec tres psone sunt ⁊ substantiales coeterne omnipotentes coequales vnum vniuersoruz principium creator oīm visibilium ⁊ inuisibilium spūalium ⁊ corpalium creaturarum. hec aūt sancta trinitas scōm suam essentiam est individua ⁊ sm psonales pprietates ē discreta ⁊ nature sue simplicitate nō admittens diuisionem nec in psonali pprietate recipiēs vnitatem. Sed semper in essentia vnitatis ⁊ in psonis pluralitas inuenīt

a qua omnis ꝓfusio ⁊ mutua ꝓmixtio remouet. q2 cum alius sit pater. alius filius. alius spūssanctus. pater nō potest esse filius. nec filius pater vel spiritussctūs. Est ergo pater qui generat. filius qui gignit. ⁊ spūssanctus qui procedit vt simplex distinctio sit in ꝑsonis ⁊ in natura vnitas teneat Ūñ licz alius sit pater. alius filius. alius spiritussctūs. non tñ aliud. q2 idem quod ē pater est filius est spūssanctus Pater vero generando totam substantiam ei dedit sine diuisione ⁊ tñ totam retinuit sine diminutōe. ⁊ sic vna ⁊ eadē res est pr̄ gignens ⁊ filius nascēs ⁊ spūssanctus ab vtroq3 ꝓcedens. ¶ De hac sancta trinitate beatus augustinꝰ dr. Trinitas diuinar̄ ꝑsonar̄ est summū bonum ⁊ purgatissimis mentibꝫ cernit. vna est enim indiuisibilis essentia. ꝑsone tres. ⁊ hr tres ꝑsone sunt vna essentia ⁊ vnus deus. ⁊ queliber ear̄ est vna eēntia ⁊ vnus deus. pater a nullo. filius a patre nascēdo. spiritussctūs a patre ꝑ filium ꝓcedendo Pater filium generat. filius gignitur ⁊ pr̄ cum filio spūmsanctum spirant. Et ꝙ filius spūmsanctum spirat. hoc hz a patre. Quicquid eñ ꝑsona habet vel facit hoc a ꝑsona hz a qua est. ⁊ ideo q2 filius ē a patre ⁊ ab ipso omnia hz. ⁊ q2 spūssanctus est a patre ⁊ filio. ideo hoc qđ hz ꝓmuniter ab vtroq3 habet. Hz ꝓpter hmōi nascibilitatem pater non est maior filio nascente vel spūsancto ꝓcedente. q2 vnitas diuine essentie est equaliter in ipsis. ¶ Et notandū ꝙ quicquid ad se dicunt pater ⁊ filius non dr alter sine altero. .i. quicquid dicunt quod substantiam ipsor̄ oñdat simul dicunt. nō g̃ pater est sine filio. nec filius sine patre. sz ambo simul deus etiā ⁊ vnus deus. Quo circa quicquid ꝑtin substantiā vel eternitatem de eis dr. ambo simul sunt Et q3uis de filio dicat deus de deo. lumen de lume. ambo tñ simul ⁊ ꝑpetuus deus ⁊ vnum lumen. Unde sciendū ꝓpr̄ ⁊ filium ⁊ spūmsanctum vnū esse naturaliter deū. nec tñ ipsum ꝓpr̄m esse qui filius. nec filiū ipsum esse qui pater est aut spūssanctus. vna est eñ eēntia patris ⁊ filij ⁊ spūssctī. in qua non est aliud pater. aliud filius. aliud spiritussctūs. q3uis personaliter alius sit pater. alius filius. alius spūssanctus. Et notandū ꝙ tota deitas est in patre tota in filio. tota in spūsancto. nec minor in patre solo q3 simul in patre ⁊ filio ⁊ spūsancto. simili de filio ⁊ de spūsancto intelligendū est. De hoc ⁊ quibusdam alijs ad sanctā trinitatem spectantibꝫ. hugo in libro de sacramētis sic ait. Creatorē omniū rer̄ vnum ꝓfitemur deū ⁊ eternū. trinum in ꝑsonis q2 essentia deitatis vna est. ⁊ in eēntia vna tres ꝑsone. Pater ⁊ filius ⁊ spiritussctūs trinus est sine diuisione vnitatis. ⁊ vnus sine ꝓfusione trinitatis. Tres aūt ꝑsonas nihil esse q3 eēntiaz vnam. q2 tribꝫ esse vnum est ⁊ vna eēntia. qua ꝓpter tres vnum sunt. sed tres vnus non sunt. quia si tres vnum non essent. vna essentia trium non esset. si tres vnus esset tres non essent. idcirco tres vnum sunt ne substantia diuidat̄ ⁊ tres vnus non sunt ne ꝑsone ꝓfundantur. Quod ergo pater est filius ē. quia vna est natura patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Sed non qui pater filius est. quia alia est ꝑsona patris. alia filij. Item que de deo scdm substantiam dicuntur, equaliter dicuntur de patre ⁊ filio ⁊ spūsancto. quoniam substantia patris ⁊ filij ⁊ spūssancti vna est. ⁊ equaliter. Deus nomen est substantie ⁊ hoc deo esse est quod substantiam esse. Ideo pater deus est. filius deus est.

spūssanctus deus est. Non tres dī sed vnus est deus qm̄ vna est substātia. Et similiter alia que de deo fm substātiaz dicunt equaliter dicunt ⁊ de oībus simul nō pluraliter sz singulariter ⁊ eq̄liter. Et cū de singulis singulariter dicunt nō minus dr. Et cū de oīb⁹ omniter dicunt. nō amplius pnūciat Cū em̄ dr pater est deus nō minus dr q̄ cū dr pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ē deus Tota em̄ deitas in patre ⁊ in filio tota. ⁊ tota in spirituſancto est. nec minor in patre solo q̄ simul in patre ⁊ filio ⁊ spirituſancto intelligendum est

X Notandum etiam q̄ cum potentia patris aliud non sit q̄ essentia eius nec sapīa filij aliud sit q̄ essentia eius nec amor spūssancti aliō q̄ essentia eius. Necesse oīno est vbi vna est essentia vnā eē potentiā ⁊ vnā sapīam Dicit ei pater potēs ⁊ nō solus pater potens q⁹ potens ē pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus ⁊ non tres potentes sed vnus potens. q⁹ potentia vna in natura vna ⁊ substantia vna. Et est filius sapiens sed nō solus q⁹ sapiens est pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ⁊ nō tres sapiētes sz vnus sapiens q⁹ sapīa vna in natura vna ⁊ substātia vna. Et dr spūssanctus benign⁹ ⁊ bonus ⁊ est quidē benignus ⁊ bonus spūssanctus sz nō solus q⁹ benignus ⁊ bonus est pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus nec tamē tres benigni ⁊ tres boni sed vnus benignus ⁊ vnus bonus. q⁹ benignitas vna ⁊ bonitas vna in natura vna ⁊ ī substātia vna. hec hugo. Sciendū etiā q̄ pater non est maior filio nec pater ⁊ filius maior spiritusancto nec maius aliquid due psone sunt simul q̄ vna. nec tres simul magis aliquid q̄ due. nec maior est essentia in trib⁹ q̄ in duab⁹ nec in duab⁹ q̄ in vna q⁹ tota est in singulis. Unde damascenus ait. Cōfitemur diuinitatis naturā omnem pfecte esse in singulis suarum ypostasium. i. personarum omnem in patre omnem in filio omnē in spiritusancto. Ideoq̄ perfectus deus pater. perfectus deus filius. perfectus deus spūssanctus. Et inde est q̄ pater dicitur esse in filio ⁊ filius in patre ⁊ spūssanctus in vtroq̄ ⁊ singuli in singulis Unde aug. in libro de fide ad petrū sic dr. Pater vnitate nature totus pater in filio ⁊ spūsancto ē. totus quoq̄ .s. in patre filius est. nullus eorū extra quemlibet illor est pter nature diuine vnitatē. A Ecce hic apparet aliquatenus. non em̄ plene potest tantum referari ab homine archanum ex qua intelligentia dicat singula psonarum tota esse in alīs Unde etiam hylarius ista interius pquirens in libro de trinitate ait Affert plerisq̄ obscuritatē sermo dominī cū dicit. Ego in patre ⁊ pater in me est. nec immerito. natura em̄ intelligentie humane rōnem huius non capit dicti nec exemplum aliquod in reb⁹ diuinis pparatio hūana pstabit sz quod intelligibile est hominī deo possibile est Cognoscendum itaq̄ intelligendum est quid sit illud. Ego in patre ⁊ pater in me est si tñ cōplexendere hoc itaut est non valebimus Patrem ergo in filio ⁊ filiuz in patre esse credamus ⁊ plenitudo in vtroq̄ diuinitatis pfecta est. Unde eandē invtroq̄ ⁊ virtutis similitudinem ⁊ diuinitatis plenitudinez ofitemur. Dīa em̄ filius accepit a patre nam si partē eiusdem qui genuit accepit. neuter ergo pfectus est. deest em̄ ei vnde deficiat nec plenitudo inerit qui ex portōne ofuerit. neuter ergo pfectus est si plenitudinem suam ⁊ qui genuit amittit nec qui natus est ofequit. Fateamur ergo q̄ pater est in filio ⁊ filius est in patre. deus in deo. Ex his verbis pat

humana pmittit infirmitas potest intelligi ex quo sensu dixerit xps se esse in patre ⁊ patrem in se. Ex eodem sensu etiam intelligit spūssanctus esse in vtroq; ⁊ singula personaꝝ in singulis q̄. s. in singulis est eadē plenitudo diuinitatis. q̄ non est maior natura diuina in aliqua harum personaruꝫ. sed vnius ⁊ indifferentis nature sunt hꝫ tres persone. ideoq; vna in altera esse dr̄ vt predictum est. Unde beatus ambro. predictoꝝ verboꝝ sententiam nobis aperiens super illud verbuꝫ Deus erat in xpo mundum reconsilians sibi sic ait. Per hoc intelligit pater esse in filio ⁊ filius in patre. q̄ vna est eorum substantia. ibi enim est vnitas vbi nulla est diuersitas. Ecce trium illustriuꝫ viroꝝ testimonium. s. augustini. hylarij ⁊ ambrosij. in idem ꝯcurrentibꝫ revelatione spūssancti in eis loquentis pie credere volentibꝫ ostendit tamen quasi per speculum in enigmate qualiter accipiendum sit cum dr̄. Pater in filio vel filius in patre vel spūssanctus in vtroq;. Nec etiam est aliqua trium personaꝝ pars dei vel diuine essentie. quia singula haꝝ plenus ⁊ verus deus est ⁊ tota ⁊ plena diuina essentia. ⁊ iō nulla istarum in trinitate pars est. Si ergo tres quivnū sunt ꝓpter ineffabilē ꝯiunctōnem diuinitatis qua ineffabiliter copulant vnus deus est. Pars ergo trinitatis esse non potest quicunq; est vnus in tribꝫ. In trinitate ergo qui deus est ⁊ pater deus est ⁊ filius deus ē ⁊ spūssanctus deus est ⁊ simul hi tres vnus deus. nec huius trinitatis tercia pars est vnus. nec maius aliquid duo q̄bꝫ vnus est ibi. nec maius aliquid sunt omnes q̄bꝫ singule persone. q̄ spiritualis non corporalis est illa magnitudo. Qui potest capere capiat. qui aūt non potest capere credat ⁊ orer vt qō credit etiam intelligat. Hęc est em̄ quod per ꝓphetam dr̄. Nisi crediderit non intelligetis. Nam ſm beatuꝫ augusti. inquirere de trinitate puersa curiositas est. credere ⁊ tenere sicut sctā ecclesia docet fides ⁊ securitas est. Videre aūt eam sicut est summa ⁊ pfecta felicitas est. hec augu. Unde sciendu q̄ acies mentis humane inualida est ad ꝓspiciendā diuine maiestatis excellentissimā lucem nisi iusticie fidei ⁊ dilectōis diuina donante gratia illustretur fide. Qua ꝓpter diuinā votis omnibꝫ postulanda est gr̄a. vt mundētur oculi cordis ad videndu q̄ ꝓprie trinitas sit vnus deus ⁊ solus ⁊ verus dus ⁊ q̄ recte pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnius eiusdemq; substantie vel essentie dicat credat ⁊ intelligat. Ad huius sacratissime visionē beatitudīs nemo nisi per fidem mundato corde attingere potest. dicēte ipsa veritate. Beati mundo corde. q̄m ipsi deū videbūt Et q̄ per fidem venit ad agnitōem. ergo ꝓpt beatus horat Augu. credendū est pariter in pr̄em ⁊ filium ⁊ eoꝝ spiritum ⁊ in singulos ⁊ simul in tres. q̄ singulus pater ⁊ singulus filius ⁊ singulus eoꝝ spūs est summa essentia. ⁊ simul pater ⁊ filius cū spūsancto sunt vna eadēq; summa essentia. in quā solam omnis homo credere debet. quia ē solus finis quē homo in omni cogitatu actuq; suo per amorē debet intēdere Hec aug. Hanc summā trinitatē beatus aug. in suo speculo ꝓfitet sic dicēs Confiteor te patrem ⁊ filium ⁊ spūmsanctum in personis trinum. in substātia vnum veꝝ deum omnipotentē. visibilium ⁊ inuisibiliū ꝓditorem. nō corpus aut in corpore positum. neq; ex diuersis speciebꝫ admixtum. aut mēbrorum ꝓpagimibꝫ effigiatum. sed vnius simplicis ⁊ incorpee inuisibilis ⁊ in

circumscripte nature. Te quidem vꝝ patrē summe bonitatis ⁊ totius diuinitatis principiū incircūscripte ⁊ ingenite maiestatis deū ex nullo initiū ducentē sed oībꝫ initiū dantem Credo ⁊ ꝓfiteor nō coeternali ꝓgenie neqꝫ extrinsecus nō necessitate neqꝫ uolūtate sed natura filiū generantē Confiteor ⁊ verum te filiū ex patre sine initio ineffabiliter vꝝ deū unigenitū ꝑ quem oīa facta sunt ⁊ verbū patris verbū non factū nō creatum nō adoptatum sed genitum ⁊ unius cū patre substantie vere atqꝫ ita ꝑ omnia equalem deo patri. vt nec tpe. nec gradu. nec ptāte esse possit inferior. tūmqꝫ te esse ꝓfiteor. qui genitus es cūqꝫ est ipse qui genuit te Non aūt qr dico genitū a patre filiū diuine ineffabili generationi aliqō tps ascribo sed nec patrem aliqñ cepisse nec te filium qr semper fuit pater. nunqꝫ igitur non fuisti filius. nō em̄ aliter ꝓfiteri possumus eternum patrē mi te etiā ꝓfiteamur coeternū filiuz. Ex filio em̄ pater ōt ⁊ quia sp pater fuit semp habuisse filium dubiū non est. Te quoqꝫ credo spūm sanctum verum deū non factum nec creatum nec genituz neqꝫ ingenitū sed ex patre filioqꝫ inenarrabiliter ꝓcedentem ⁊ in patre simulqꝫ filio substantialiter ꝑmanentē Sic igitur ab utroqꝫ ꝓcedis. vt insepabiliter in utroqꝫ ꝑmaneas. atqꝫ ita ꝑ oīa deo patri ⁊ filio equalē coeternū ⁊ ꝓsubstātialem. vt neqꝫ potestate neqꝫ uolūtate neqꝫ eternitate neqꝫ substantia differre possis ab eis uel precidi a quibꝫ ꝓcedis. Igit eternū patrem sine nativitate. eternū filiū cū nativitate. eternum spūm sanctum cū ꝓcessione sine nativitate totum patrem in filio ⁊ spū sancto totū filiū in patre ⁊ spū sancto. totum spūm sanctū in patre ⁊ filio ꝑmanentez patrem ⁊ filium ⁊ spūm sanctum unum deum omnipotentez una potestate unō qꝫ regno. una maiestate. una eternitate. ⁊ nunc ⁊ semper ubiqꝫ ꝓregnantē coz de credo. oze confiteor ⁊ mente diligo Hec augu. D Unde ſm q̄ dicit richar. de sancto victore in. iiij. libro de ꝓtemplatione. Caute nobis est obseruandū ⁊ diligenter precauendū ut sic in summis illis ⁊ diuis astruamus substātie unitatē ⁊ trīn nō euacuemus ꝑsonaꝝ trinitatē. ⁊ sic ꝓfitemur ꝑsonaꝝ trinitatē ut trīn nō dissipemus substantie unitatez. Quā multi in eo q̄ de summe diuinitatis unitate sentiunt veram trinitatis fidē euacuare ꝓtendunt Et item cūmulti in eo q̄ de trinitate aserūt diuine essentie unitatē dissipare uolūt Arrius ōt aliud est pater. aliud est filius. aliud est spūs sanctus. Recte quidem diceret si alius diceret nō aliud. Is utiqꝫ in eo q̄ ōt aliud diuinitatis unitatez dissoluit Sabellius dicit Idem deus qñ uult pater est. qñ uult filius est. quando uult spiritus sanctus est. ipse trīn unus est. E Iste aūt in eo q̄ loquit vere trinitatis fidem euacuare conat. Debet igit dicti illi cherubin per quos duo summa genera cōtemplationuz designāt seipsos mutuo respicere. nec ulla intelligentie sue ꝓfiteratione a mutuo ꝓcordie ꝓsensu speculationis sue oculos in ꝓtraria diuertere. Sed ſm predictos hereticos cherubin nostri ab alterutro aspectu faciē auertunt. qr ꝓtraria assertione multuz diuersis ⁊ sibīpsis oppositis intendūt ⁊ acquiescūt. Scōm primum cherub dicimus qr unus ⁊ solus deus est qui cuncta ex nihilo creauit. Juxta secundum cherub affirmamus. qr alius est qui genuit. alius est quem genuit. ⁊ alius est qui ab utroqꝫ procedit. Sed cherubin isti duo respiciant se mutuo ⁊ dicamus qr unus idemqꝫ deus sub

stantialiter vnus ⁊ psonaliter trinus Dicimus ſm primū cherubin q̄ pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnum sunt in substantia. vnū in essentia. vnū in natura vna. Dicimus iuxta cherubin secūdū q̄ alius est pater in psona. alius est filius in persona. alius est spūssanctus in persona. Respiciant se cherubī mutuo ⁊ pfitemur absq̄ dubio q̄ nō sunt aliud pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus. q̄ uis veraciter sit alius. ⁊ alius. Alius itaq̄ est pater. alius filius. alius ē spiritusscūs iuxta cherub secundū. nec tñ aliud est pater. aliud filius. aliud spiritusscūs. Juxta cherub primū ⁊ secundum mutuū respectū veraciter affirmemus. q̄ pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus. nō tñ tres dij sunt. sed vnus deus. Juxta secundū cherub pfitemur q̄ filij substantia nēe substantie vnita in vna psona vnita est. Juxta primū cherub indubitanter affirmamus. q̄ patris ⁊ filij ⁊ spūssancti substantia vna ⁊ indiuidua est. veruntñ iuxta mutuū respectū pfitemur q̄ solus filius vaciter incarnatus est. Cherub itaq̄ respicit quādo vnus dicit alius non ptradicit. ⁊ illa que sue sunt psideratōis sic vnus asserit. vt tñ que alterius sunt omino euacuare nolit. Cherubin se mutuo respiciunt qñ summa duo ptemplationum genera inuicem sibi ⁊ pcurrunt ⁊ mutua sibi veritatis pcordia alludunt. Et notandū si illa que de persona trinitate. ⁊ substantie vnitate in deo credimus per mentis excessum videre ⁊ pura perspicuaq̄ intelligentia capere nequimus. Nihilominus tñ ea q̄ in catholica traditōe accepimus fide teneamus ꝓut nobis possibile est in frequētem psideratōem adducamus vt eiusmodi studio diuinar̄ reuelationuz copiam ꝓmereri possimus. puto fiqui dē q̄ diuinar̄ reuelationum psolatio nō omnino peregrina erit eis qui diuinorum sacramentor̄ archana fidei ocio tam frequenter q̄z libenter aspiciūt. q̄z tomagis illis maxime familiaris erit qui eam intelligentie oculo assidue cōtemplando per mentis excessuz sepe videndo desiderio suo satisfacere nō pñt Decrich. F Et notandū pseqñter ſm thomā de aquino q̄ deus cū omino sit simplex ⁊ inuisibilis nō determinat ad aliquem locum. vt esse dicatur vbiq̄. q̄ videlicet vna ps eius sit hic. alia illic. sed immensitate virtutis sue tangit omnia que sunt in loco. cum sit causa vniuersalis essendi. Moueſ em ⁊ motū oportet esse simul. deus autem omnia mouet ad suas opationes igit est in omnib. Unde sciendum q̄ res corporea est in aliquo loco ſm ptactū quantitatis dimensiue. sed res incorporea ſm ptactum virtutis cum careat omni quantitate dimensiua. Si autez esset aliquod corpus habens quantitatem dimensiuam infinitā oporteret illud esse vbiq̄. Ergo si sit aliqua res incorporea habens virtutē infinitā oportet q̄ sit vbiq̄. deus aūt est hmōi. ergo est vbiq̄. Et q̄z uis sit vbiq̄. tñ a nullo eor̄ que sunt pprehendit. Unde dicit scotus. deus est in omnib. sup omnia. Ipse quidem essentia omnium quiete solus. Et cum in omnibus totus sit extra omnia totus esse non desinit. dū enim per omnia que sunt diffunditur a nullo eor̄ que sunt pprehendit. Quia esse quidem de deo predicat. quid aūt sit penitus ignorat. hec scotus. Ergo ꝓut dicit augustinus intelligamus deum si possumus quantum possumus sine qualitate bonum. sine q̄ntitate magnum. sine indigentia creatorem. sine situ presentem. sine habitu omnia ptinentem. sine loco vbiq̄ totum. sine tē pore sempiternū. sine vlla mutatione

mutabilia facientē. nihilq; patientē Hec aug. ¶ De hoc aūt quō deus voluntate sua cūcta creauit ⁊ quō in ipso oīa fuerunt anteq; ad formaz suaz visibiles ꝓcederent spēs ⁊ quō p molez corpis nusq; ē. ⁊ tñ p incircūscriptā substantiā nusq; deest De his ⁊ quibusdā alīs ad dīmitatis potētiā ptinētibꝰ. Petrus da. sic ait. Volūtas dei oīm rez siue visibiliū siue inuisibiliū cā est vt existant a deo ꝓdita queq; anteq; ad formaz suarū visibiles ꝓcederent species. iaz veraciter atq; essentialiter viuerent in sui opificis volūtate qđ factum est in ipso vita erat. Et idem in apocal. Tu creasti oīa ⁊ ꝓpter tuā voluntatem erant ⁊ creata sunt. prius dz qz erant ⁊ postmodū fuisse creata. qz que foris expressa sunt p ꝓditionē opis iā intus erant in ꝓuidentia ⁊ ꝓfilio ꝓditoris Constat itaq; deum oīpotentem oīa solū interne siue sapie thesauro cōcludere. vt nec ad se quid accedere nec a se quicq; p rpm valeat momēta trāsire. Illa igit ineffabili sue maiestatis arce pfistens sic oīa in pñtie sue ꝓstituta ꝓspectu vno ac simplici ꝓtemplatur intuitu. vt sibi nūq; penitus vel ꝓterita transeant vel futura succedant Cui dū semp esse ad idem esse est p eternitatē dū oē qđ labit circūscribit. ⁊ intra semetipsum oīm cursus tempoz claudit Et sic intra se sine transitu cohibet oīa tempora. Ita nihilominus intra se sine spacio vniuersa continet loca hinc est q ait Celum ⁊ terram ego impleo. Item p ꝓphetam dr Celū mihi sedes est. terra aūt scabellū pedū meoz. Rursumq; de eo scriptum est. Celum meitur palmo ⁊ oēm terrā pugillo concludit. Sedi quippe cui presidet interior ⁊ superior manet. nam celū palmo metiens ⁊ terram pugillo ꝓtinens ⁊ ꝓcludens ostendit. q ipse sit circūquaq; rebus cunctis quas creauit exterior Idnam quod interius ꝓcludit a ꝓcludente exterius continet. p sedem ergo cui presidet esse interius ac supra ꝓpenditur Per pugillum vero quo cūcta esse exterius subtercz signant demonstratur. quia em ipse manet intra omnia. ipse extra omnia. Ipse infra omnia ⁊ superior est p potentiam ⁊ inferior est per sustentationem. ⁊ exterior p magnitudinem. ⁊ interior per subtilitatem Ubi ergo fit aliquid absq; eo. qui cum per molem corpis nusq; est per incircumscriptam substantiam nusq; deest De quo ait apl's Quia in ipso ꝓstant omnia Et rursus qm ex ipso ⁊ per ipm ⁊ in ipso sunt oīa. Est em vt ita dixerim locus inlocalis. qui sic in se continet omnia loca. vt non moueat ipse p loca ⁊ tamen omnia simul impleat. nō per partes sui occupat partes loci sed totus vbiq; est. nec per ampliora loca distractior. nec per angustiora contractior nec altior in excelsis nec plus humiliatus in infimis nec maior in magnis sed vnus idemq; simplex ⁊ equalis vbiq; nulla indigens creatura. nā ⁊ antequam virtutes angelicas condidisse anteq; tempus aut tempozale aliquid extitisset plenas atq; pfectas immortalitatis glozie diuitias possidebat. Ad creandum igitur quod non erat non eum alicuius inopie necessitas impulit. sz sola ꝓprie clementie bonitas prouocauit. nec beatitudinis rerum conditio sibi conferre aliquid potuit cum ita p se ⁊ in se sit plenus atq; perfectus. vt nec existente creatura aliquid sibi accedat nec ea pereunte decedat. hec petrus dami. Unde considerādum q deus non loco continet. ipse enim est sibi locus. quia in se habitat ⁊ existit. ⁊ ideo in se continet omnia loca. nec tempore variatur. nec alicubi

est.qz corpus non est.sed omnia in ipso ⁊ ipse in omnib⁹ non ptialiter diuisus.sed vbicz totus.intra omnia non inclusus.extra omnia nõ exclusus.super omnia non elatus.infra oĩa nõ depressus.Vbicz namcz est per diuinitatis pñtiam.in sanctis aũt familiariter per inhĩatõem.ꝓpter qd nõ dicimus Pater noster qui es vbicz.licet hoc sit vez.sed qui es in celis.i.in sctis quodam.s.excellentiori mõ.Celum autẽ qd dr trinitatis non est aliquis locus corporeus extra mundũ vel intra.s.vbi habitat trinitas sicut angelor in celo empirreo.sz est ipsa trinitatis excellens maiestas quevbicz est ⁊ omĩa implet ꝓtinet ⁊ excedit ⁊ sup omnia non loci positione.sed nature dignitate.⁊ omnipotentie sublimitate.Vñ lucifer ait.In celum ascendã.i.ad equalitatem dei.Et sciendũ cp deus incõmutabiliter in se exñs pñtialiter.essentialr ⁊ potentialiter est in omni creatura sine sui diuisione ⁊ in omni loco sine circumscriptõe ⁊ in omni tpe sine sui mutabilitate.Vnde yisid.in lib.de sum.bono.Diuine magnitudinis immensitas est ista vt intelligamus eaz intra omnia sed non inclusum ⁊ ideo exteriorem als cum incircũscripte magnitudinis immensitate oĩa ꝓcludat.per illud qd exterior est oĩditur eẽ creator.per id vero qd interior gubernare omnia demonstratur.ac nec ea que creata sunt fine deo essent.Intra oĩa deus est entia ne extra deũ essent.Deus exterior est vt omnia extra ꝓcludant ab eo.Et notandũ cp intelligibiliter quodã miro mõ dei essentia sciri pt dum esse credit.hec yisid. ¶ Sciendũ etiam vt dr beatus greg.xxj.moza cp omnipotens deus sic intendit omnib⁹.vt assit singulis ⁊ simul omnib⁹ nuncz desit.nam ⁊ si quosdam peccantes deserit.eisdem tamen adest per iudicium.quib⁹ deesse cernit per adiumentum.Sic itacz exterioza circumdat vt interioza impleat.sic interioza implet.vt exterioza circũdet.sic summa regit vt yma non deserat.sic ymis pñs est vt a superiorib⁹ nõ recedat.sit latet in sua specie vt tñ cognoscat in opatione.sic cognoscit in suo operevt tñ ꝓhendi non valeat agnoscentis estimatiõe.sic adest vt videri nequeat.sic videri non valet vt tñ eius pñtiam ipsa sua iudicia testent.sic se nobis ad intelligẽdũ prebet.vt tñ ipsum nobis radiũ sui intellectus obnubilet.Et rursum sic caligine ignorantie nos reprimit vt ramẽ mẽti nostre claritatis sue radijs intermicet.quatenus ⁊ sublevata quippiaz videat ⁊ reverberata ꝓtremiscat Et qz eum sicut est videre non potest.aliquã do videndo agnoscat.hec greg. ¶ De hoc eriã cp deus vbicz est intra omnia.extra omnia.supza omnia.⁊ infra omnia.beatus greg.ij.mozal.exponẽs illud dictum.Egressus est sathan a facie domini.sic ait.Quid est cp sathã a facie domini egressus dr.Quomõ enĩ exit ab eo qui vbicz est.ipse enim manet ⁊ intra omnia.⁊ extra omnia.ipse supza omnia ⁊ infra omnia.⁊ superior est per potentiam.⁊ inferior ꝑ sustentationem.⁊ exterior per magnitudinẽ ⁊ interior per subtilitatem.Sursum regens ⁊ deorsum ꝓtinens.extra circumdans.interius penetrãs.nec alia ex parte superior.alia inferior.aut alia ex parte exterior atcz ex alia manet interior.sed vnus idemcz totus vbicz ꝑsidendo sustinens.sustinendo ꝑsidens circũdando penetrans.penetrando circumdans.vnde superius presidens inferius sustentans.⁊ vnde exterius ambiens inde interius replens.Sine in quietudine superius regens.sine labo

re inferius sustinens. interius sine extenuatione penetrās .exterius sine extensione circūdans Est itaq; superior & inferior sine loco. est amplior sine latitudine. est subtilis sine extenuatione. quo em̄ exitur ab eo qui dum p̄ molez corpis nusq̄ est p̄ incircūscriptā substantiā nusq̄ deest. hec greg. ℟ Ad̄ fm dictū beati aug. diuine dignitatis excellētia tanta est q̄ mens de deo cogitans deficit cū sit incōprehensibilis sensus nō p̄cipit cū sit inuisibilis. lingua non explicat cū sit ineffabilis rps eū non mēsurat cū sit interminabilis scriptura non notificat cū sit inestimabilis. virtus nō tangit cū sit inaccessibilis. desideria & vota transgredit cuz sit incompabilis. hec augu. Et g̃ vt dt damascenus solus deus p̄fectus suq̄ plus p̄templator est. lucē em̄ habitat inaccessibilē quā nulla cognitio valet attingere pure viz creature. ℣ Ad̄ tenendū est q̄ deū in via cognoscere possumus q̄ est. in patria vo sicut est. sed nec hic nec illic id qd̄ est. Nam id qd̄ deus est non solū hoīm sed etiā angelorum supgredit intellectum De hoc augusti. in libro soliloquiorum sic dt Nemo nouit patrez nisi filius & eoz spūs Soli quidē tibi sola trinitas integra nota es. Sancta trinitas supnaturalis supinenarrabilis. superinscrutabilis. & supinaccessibilis & supincōprehensibilis & supintelligibilis & supersessentialiter exuperans oēm sensum. oēm rationem. oēm intellectum. oēm intelligētiam. oēm essentiam supcelestium animorū. quā neq; discere neq; cogitare neq; intelligere neq; cognoscere possibile est etiā angeloz oculis Hec aug. ℣ Dicit etiā de hoc hilarius p̄fecta scīa est sic deum scire vt licet non ignorabilem tamen incōprehensibilem scias. Est em̄ p̄genies ingeniti vnus ab vno virtutis virtus sapiētia sapie gloria glorie. generatōis huius sacramentū ego nescio nō requiro & p̄solabor me. q̄ archangeli nesciūt angeli non audierūt. secula non tenēt p̄sentia non sentit .apls non interrogauit. filius non dedit. hec hilarius. ℣ Oportet ergo vt dt glosa sup̄ dionisium de diuinis noīb; deo attribuere tanq̄ sibi soli cognitā supsbālē de seipo scīaz q̄ ē ignorantia nostra respectu substantialitatis que est in abditis p̄pter inaccessibilem quā inhabitat lucem super omnem rōnem & intellectum & substātiam existentē. Ygit q̄uis iste modus cognoscendi impossibilis sit omni creature tñ fm cognitionem viatoris modo suo potest esse possibilis Ideo autoritas dyonisij qua dt ipius supessentialis &c. intelligenda est de cognitione vie. qua intellectus viatoris videt deum p̄ aliquā formā q̄ illa forma deficit a repñtatione diuine nature & p̄ eā non potest videri. sed tñ cognoscit q̄ est deus sup̄ illud qd̄ de ipo intellectui repsentat. vnde illud qd̄ est remanet occultum. Et hic est nobilissimus modus cognitionis ad quē possumus puenire in via & ideo nō cognoscimus q̄d est sed quid non est. ℣ Et notandū q̄ sanctus dionisius tractaturus de diuinis ad supercellentē nō attigit veritatem hominī possibilē p̄centus cognitione trinitatis. als termins diuina p̄uidentia hoīb; adhuc exultantibus puisis. q̄ nulla creatura sp̄ecies ita eius similitudini approximat vt id qd̄ vere deus est expresse & fm p̄rietatem ostendat. Non ergo verum deum dicimus dum p̄ aliquid eoz que sunt. eū esse affirmamus. nulla siquidem essentia est. nulla bonitas quia supessentialis est & plusq̄ bonitas & super omne quod dicitur aut intelligit exaltatus

Ipterea negatiua in diuinis significationib⁹ p⁹ponit affirmatiue. ⁊ vere dicimus ipsam que supemineт omia nō esse aliquid eo⁹ que sunt. quia ignorамus quid ipsa sit eius supessentialitas ⁊ iuisibilitas ⁊ ineffabilitas ⁊ infinitas. Qđ enim infinitū est scīa humana estimari non ꝑt. qđ ineffabile ē non ō⁹. qđ inuisibile est non cognoscitur. qđ vero supessentiale non ꝓ⁹chxndit. Qui vero recto ratiocinandi itinere deū querunt. eum super oīa sublimatū esse cognoscunt. Ar per hoc eorū ignorantia vera est sapīa. ⁊ nesciendo deū in his que sunt melius eum sciunt sup⁹ omnia que sunt ⁊ non sunt. Unde aug. Qui melius nesciendo scit Et dy onisius. cuius ignorantia est vera sapientia. Quia creatoris immēsitas omnem creature possibilitatē transcēdit. cum ad semetipam ꝓ⁹hxndendā neq̄ creatura sufficiat. De ipo ergo mens aliquid humana capere potest. ipsum non potest. ergo nulla rō vel intellectus est qui similitudinē ipsius (qm incompabilis (possit attingere. Deserit ergo ⁊ vilescit omis creatura visibilis dum ꝓparat summe ⁊ supnaturali nature que est sup⁹ omnia. Deus enim nihil est aliud q̄ infinitum pelagus qđdam perfectōis in quo reseruant esse ⁊ viuere ⁊ intelligere ⁊ simul oēs pfectiones Et q⁹ intellectus noster nō potest ap⁹hendere illud esse diuinū qđ est infinitū pelagus vno ꝓceptu. vocat eum ipm multis nominib⁹ nūc ipsum viuere. nunc ipm intelligere ⁊c. Naz nulla res creata ꝑt recipere illud pelagus infinite pfectionis. sicut nec tota aqua maris se ꝓmendare modico vasi Sed vnaquaq̄ creatura de esse recipit ſm modum suum. nam ignis ipe diuinus illucet quidem mentib⁹ viato⁹uz. sed per naturā innominabilis. vtpote inuisibilis. nam qui in effectib⁹ suis q⁹ est multipliciter discit. quid scōm naturam sit penitus ignorat. hec glo.

Et notandū ꝙ cum aliqua co⁹porалia in sacra scriptura dicuntur de deo. vt puta de oculis vel auribus ⁊ cetera similia. vt etiam ꝑs. ait. Oculi dñi sup⁹ iustos ⁊ aures eius ⁊c. Hec ⁊ huiusmodi occultam quandā ⁊ spūalem intelligentiā habent. Unde damascenus de deo loquit ⁊ appellat dei oculos ⁊ palpebras ꝓsideratiuam virtutē vniuersoz aures ⁊ auditum eius ꝓpiciationem ⁊ nostre deprecatiois susceptōnem. Os ⁊ loquelam vlūtatis sue demonstratōem. cibum ⁊ potū nosz ad eius voluntatis ꝓcursum. Odorarum eius acceptatōem. faciem eius ꝓpationum demonstratōem. manus eius per operationū perfectōem. Dexteraz auxiliū eius in ꝓsperis. palpationem eius deuotōem ⁊ exquisitōem eoz que apud nos sunt. pedes incessum auxilium indigentiū vel vltionem inimicoz Juramentū intransmutabilitatē consiliū eius ⁊ voluntatis. Iram ⁊ furoreз ꝙuersionē ad maliciam ⁊ iniquitatem vindicandam. Obliuionē aūt ⁊ sommium ⁊ dormitōem dilatōem eius que est ad inimicos vltōis ⁊ auxilij retardatōem al's recordatōnem. Et simpliciter dicendo omnia que corporaliter dicunt de deo occultam habere quandam intelligentiam ex his que sunt apud nos ea que sunt supra nos edocentem Quod de angelis similiter modo suo licet incompabiliter inferiori intelligendū est. hec damascenus. P Circa qđ etiam sciendū ꝙ in hoīe qui ad ymaginem dei est creatus duo sunt sensus. Unus exterior. ⁊ alius interior. ⁊ vterq̄ bonū suum hz in quo reficit. Hō⁹ exterior reficit exterius in ꝓtemplatōe humanitatis. sensus inte

rioꝛ intemplatione diuinitatis. ꝓpterea eñ deus homo factus est vt totum hoīem beatificaret ⁊ tota conuersio eius esset ad ipm ⁊ tota delectatio eius eēt in ipm. cū a sensu coꝛporis videt ꝑ carnem ⁊ a sensu mētis videt ꝑ contemplationem. hoc est totū bonū hois vt siue ingrederet siue egrederet pascua inueniret in suo fcōre. Pascua facis in carne saluatoris. pascua interius in deitate recreatoris. Cū aūt homo existat ex carne ⁊ aīa ⁊ in carne sunt quinq; sensus .s. visus auditus gustus olfactus ⁊ tactus quos tñ nō mouet fine aīe societate ita aīa simili modo hz quinq; sensus suo modo q; spūales res coꝛpalibꝫ non scrutant sed spūalibꝫ sensibꝫ rimande sunt vnde diuina vox in deutro. aīt. Videte q; ego sum solus deus ecce spūalis visus Et in apocal. qui hz aures audiēdi audiat quid spūs dicat ecclīe ecce spūalis auditus? Et in ps Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ē dñs ecce gustus spūalis Et apostolus Xpi bonus odoꝛ sumus. ecce spūalis odoꝛ als olfactus. Et in euan. Mulierem fide se tetigisse magis q̄ coꝛpe ostendit dicēs Quis me tetigit. ecce tactus spūalis. Sic ergo cū omni cautela obseruāduz est quid ad coꝛpis sensus ⁊ quid ad dignitatem aīe ꝑtinet Ex his plane patet q̄ sicut expientia coꝛpalium fit sensibꝫ coꝛpalibꝫ. ita expientia spūalium fit in mente sensibus spūalibꝫ Vñ sicut gustus exterioꝛ sensus cū attingit gustabile vel attingitur ab illo tūc vere habet noticiā expimentalem illius . Sic est de gustu interioꝛi ⁊ alīs sensibꝫ spūalibꝫ. nā cum aliquis legerit vel audierit ab aliquo q̄ dulcis sit dominus ꝓpter hoc tñ non habet noticiā expimentalē de hoc nisi gustus spūalis attingat dulcedine diuina. vt dicere possit fructus eius dulcis gutturi meo Can. ij. vbi loquit de gustu spirituali vt ōt glo. Quid nāq; ꝓdest multum cognoscere nec illa experiri nec aliquē visum. Illa habere ad hanc experientiā exhoꝛtat Petrus in sua cano. j. dicēs Si tñ gustastis qm̄ dulcis est dñs. Isti aūt sensus nostri interioꝛes spūales impediuntur ab illa expimentali noticia. ⁊ hoc duplici impedimento. vnum impedimētum ꝓcedit ex natura coꝛrupta. aliud ex negligentia ꝓpria R De impedimēto nature ōt beatus bernñ. sup can. Sapoꝛē interioꝛem ꝓdidimus ab ipso pene exoꝛdio generis nostri ex quo coꝛdis palatū sensu carnis ꝓualente inerat virtus serpentis antiqui extūc cepit nō sape bonum ac sapoꝛ noxius subintrare ⁊ insipiētia mulieris ⁊ sensualitas sapoꝛem bonī excludit. q; serpentis malicia ⁊ astutia mulieris insipientiam circūuenit. hec bernñ. Ille namq; moꝛsus serpentinus fecit sensus langueſcere interioꝛes ⁊ tabeſcere. extūc eī visus spūalis interioꝛ obtenebꝛescit. auditus surdescit. olfactus tabescit. gustus amarescit. ⁊ tactus grosseſcit. Vñ clamat ꝓphta Oculos hñt ⁊ nō videbūt aures hñt ⁊c. Tales eñ manēt in tenebꝛis exterioꝛibꝫ carnis De scdo impedimento ōt in libꝛo de spiritu ⁊ anima hoc bonū magnum quod habuit homo ex duplici sensu. s. exterioꝛi ⁊ interioꝛi bene oꝛdinato magnum malum secutum est. quoniam ꝑ dito bono quod intra erat egressa est anima ad bona aliena que foꝛis erant ⁊ pactum fecit cū delectationibꝫ seculi requiescens in illis non attendens bonī sui interioꝛis absentiā. eo q̄ ꝓ solatōnes suas cerneret in bonis alienis nam cū exterioꝛ sensus carnalis bono suo vtit. interioꝛ sensus q̄si obdoꝛmit nō ei cognoscit bona interioꝛis sensus

qui iocūditate exterioꝝ bonoꝝ rapiť. hec in libro de spū ⁊ anima. Qualiter aūt hȝ sensus interiores reformenť et reparenť de hmōi impedimentis. De hoc sciendū q primum impedimentū scz corruptōem nature tollit xp̄us qñ suam sapiam ⁊ grām infundit cordibus ⁊ per eam exterminat cupiscentiā malā ⁊ consequenter intellectū hois ⁊ affectū purificat ⁊ cordis palatuz sanat. De hoc beatus bernñ. sup canti. ficait. Sapia assidue vincit maliciaz. i. cupiam in mentib ad quas intrauerit. sapore mali quē illa inuexerit sapore meliore exterminans. Intrat enim sapia dum sensus carnis infirmať. intellectū cordis purificat. palatū sanat ⁊ repat. sanato iā palato iam sapit bonum. sapit ⁊ ipsa sapia qua in bonis ē nihil melius. hec bernñ. Contra impedimentū secundū. s. nostrā negligentiaz necē est vt sensus exteriores sopianť ⁊ a sua vagatōe restringanť. qz tunc sensus exteriores excitanť ⁊ exercitantur Unde ōr beatus greg. Si exterius euagatio sensus claudiť interior sensus aperiť. Cuius ratōnem reddit hugo de scō victo. in li. de archa noe ita dicēs Mentes quas cure carnales exagitāt non p̄rehendunt sapidā sapiam. sed qui minorať actu ille inuenit eā. qz dū animus ab exterioribꝫ abstrahiť ⁊ ad semetipm colligiť ⁊ robustior ad eterna p̄templanda subleuať ⁊ cum a delectatōe carnali abstrahiť ⁊ ad seipsum colligiť necē est vt statim inde aliquid gaudij spūalis p̄regustare incipiat. ne si mens omino a delectatōe remanserit aliēa. quasi in se fit arida ⁊ fine humore ad germen sapie non possit pualescere. Fit ergo diuina gratia aspirā te vt mens sic abstracta ⁊ a terrenis deficiens exuta statim quasi insolita letitia perfundať. ⁊ amplius amarū cognoscit esse quod deseruit. quo magis dulce sentit quod inuenit. hec hugo. Ex quibꝫ colligere possumus q quanto magis sensus exteriores a carnalibus deficientis retraxerimus. tanto validius sensus interiores ⁊ spirituales ad gustandum diuina ⁊ celestia conualescunt.

Filius.

Desidero etiaz scire quot modis species siue qualitas p̄templationis varietur.

Ca. XI Pater

Scire debes qđ tribꝫ modis p̄templatōis variatur qualitas. Primo enim mō contemplatio agiť mentis dilatatōe. Secundo mentis subleuatōe. Tercio modo mentis alienatione. Mentis autez dilatatio est qñ spūssanctus cor hominis ingrediť. ⁊ per suam gratiam omnes affectiones carnales. siue seculares de ipsa mente eliminantur. ⁊ cor magno ardore amoris dei inflammatur ac etiam dilatatur. moduz tamen humane industrie non supergreditur. Mentis vero subleuatio est quando intelligentie viuacitas diuinitus irradiata humane industrie metas transcēdit. nec tamen in mentis alienatōem transit. ita vt ⁊ supra fit qđ videat ⁊ tñ ab assuetis penitus non recedat. Mentis autē alienatio est qñ p̄sentiū memoria menti excidit ⁊ in peregrinum quendam humane industrie statuz diuine transfiguratione transit. ¶ Prima species p̄templationis agitur mentis dilatatōne Exclusis namqꝫ vitiis de cubiculo cordis ⁊ decenter virtutibꝫ adornato subintrat dilectō dei. Qui vero deū diligit. ⁊ mandata eius seruat videlicet peccatis resistendo ⁊ deuote viuendo. illius mentem libenter

deus visitare dignat. ac in illa mansionez desiderat facere. Teste veritate q̃ ait Si quis diligit me sermonē meū seruabit & pater meus diliget eū & ad eū veniemus & mansionem apud eū faciemus. Cuius vo cor ops deus p suam pñtiam sic visitat. illius mentem diuinus amor inflammat & exclusis oīb cupiditatibus feruens caritas dei oīa interiora anime occupat. & p suam dilectionē dilatat. Talis vero p amorez dei sic dilatatus videt deuz qđ ptingit cum deus qui spiritus est visitans animam principaliter adesse sentit & intelligit. Unde vt beatus ber. Oculus meus intelligentia mea. Videre ergo deum dicimur. cū eius pñtiam in aīa p intellectū vtrūq; pcipimus & sentimus Cum ergo sentis grām cognosce dei pñtiam. nam put vt beatus greg. Qui mente integra deū desiderat pfecto iam habet quem amat. Neq; enim quisq; posset deum diligere si eū quez diligit non haberet. hec greg. Anima vero p grām sibi infusam sentiens ad esse pñtiam sui creatoris. suū intuituz & totum affectum dirigit in ipsum super oīa amando. In quo aūt talis latitudo caritatis est fortiter currit viam mandatorum dei. Un vt ps Viā mandatoz tuorum cucurri cū dilatasti cor meū. Ad hanc latitudinē cordis habēdam hortat dñs per ps dicens Dilata os tuū & implebo illud ac si dicat. Extende & dilata per desideriū sanctū os tuū cordis viz & ego implebo illud multiplici dono spūs mei. Aīa vo devota que sic a dño visitat habens & pti nens illum in seipm intuet p̃templationem amplexat p dilectionem deosculat per deuotionē De hoc richar. de sancto victore in. iiij. libro contemplationum sic ait. Deus auditur videlicet ab anima per reuelationem videt per ptemplationem deosculat per deuotionem astringit per dulcedinis sue infusionem Audit p reuelationem do necvoce eius paulatim inualescēte tota pstrepentiū tumultuatio solaq; illius vt audiat donec oīs illa randē tumultuantiū turba dispeat. soluſq; cū sola remaneat & solū sola p ptemplationem aspiciat & p ptemplationē videat donec ad solite visionis aspectū pulcritudinis admirationē paulatim aīa incalescat. ac tandē aliqñ tota incandescat. donec ad verā puritatē internā q̃ pulcritudinem tota reformet & ille interne habitationis thalamus vndiq; virtutibus adornetur. Tandem aliquando adornato thalamo & intro existente dilecto fiducia iam invalescente desiderioq; perurgente. cū se vlteriꝰ cohibere non valet. subito in oscula ruit & impressis labijs intime deuotionis oscula figat. p deuotionē sepe & multiformiter deosculat. dum interim cubiculum sternit. donec intimus animefinus ad summā pacem & tranquillitatem ꝓponat. Donec tandē dilecto interpbera collocato ad ineffabilem quādam diuine dulcedinis infusionem in illius desideriuz liquescat. & spūs ille qui domino adhęret vnus spūs fiat. puto qz experta tanta dulcedine cum intima suavitate de cetero iam nō possit aīa illa pulsanti dilecto aliquas molestias innectere. vel illa expectatione fatigare p̃sertim cum fibiipi ommis mora nimis longa fit & expectatio vitetur onerosa. Deinceps vt arbitroꝛ ad habitationis sue introitum libēter obseruabit vt ad dilecti sui susceptionez semper parata sit. Sed cuius iam parata sit. tunc temporis huiusmodi aduenientem suscipere nescit si & eque parata sit & expedita vocanti occurrere. Puto enim non esse eiusdem facul/

tatis suscipere venientem ⁊ sequi vocã/
tem. Aliud est cũ ipso intro ire. atq; a
liud est exire ibi aĩa ad seipam rever/
tiſ ⁊ cũ dilecto suo vsq; ad intima cor
dis sui penetralia ingrediſ. hic extra
semetipsam ⁊ ad sublimia ꝓtemplan
da subleuaſ. Quid namq; est eius in/
troire nisi se totam in seipam collige/
re. quid vero est eius exire. nisi seipam
extra semetipam totã effundere. Ni/
hil itaq; aliud est aĩam cum dilcõ suo
in cubiculũ introire ⁊ solã cũ solo mo
rari dulcedineq; pfrui nisi exteriorũz
omniũ obliuisci ⁊ in eius dilcõne sum
me ⁊ intime delectari. se solam cũ dile
cto videt. qñ exteriorũ omniũ oblita ex
ꝓpria ꝓsideratõe in dilecti sui dilcõez
desideriũ suum purget ⁊ ex his q̃ in in
timis suis ꝓsiderat aĩm suum in eius
amorẽ affectũ inflammat ⁊ tam ex ma
lorũq; bonorũ suorũ ꝓsideratõe in grati
arum actõem assurgit. hinc ꝓ impensa
gña ⁊ hĩc ꝓ indultavenia intime devo
tionis victimas exoluit. vsq; in intimũ
dilectus perducit. ⁊ in optimo collo/
caſ qñ ex intimo affectu ⁊ sup oĩa dili
giſ. Cogita quid sit qđ invita tua ar/
dentius dilexisti. anxius ꝓcupisti. qđ
te iocundius afficiebat. ceteriscq; oĩb
ꝓfundius delectabat. Considera ergo
si eandẽ affectionis delectationiscq; a/
bundantiã sentias. qñ in summi dile
ctoris desideriũ inardescis qñ in eius
dilectõe requiescis. Cui dubiuz sit ꝙ
intimũ illum affectionis tue finũ nec/
duz teneat. si intime dilectionis acule
us animã tuam in diuinis affectibus
minus penetrat. tepidius exagitat q̃q;
in alienis affectib⁹ aliqñ penetrare vel
exagitare solebat. Sed si tantã ꝓsus
vel forsan validiorẽ dilectionis vel de
lectationis violentiaz in intimis tuis
circa diuina psenseris q̃q; alis vnq; ex
tus fueris vide adhuc si forte aliquid
aliud sit in quo delectari vel consolari
possis. Certe q̃diu possumus ex aliẽa
qualicunq; re ꝓsolatõem vel iocundi/
tatem ꝓcipere. nondũ audeo dicere eũ
intimũ ardentissimi amoris finum te
nere. Satage. festina. trahe eũz adhuc
ad interioza tua ⁊ secretioza cordis tui
penetralia quecunq; eiusmodi oĩa es
Certe si alienã aliquam ꝓsolatõz que/
ris vel recipis. deũ tuuz q̃uis forte esse
summe nondũ als tñ tam singulariter
diligis. Nondũ ergo in intimũ pduci/
ſ. nondũ in optimo collocaſ. Si er
go non satagis introducere eũ ad inti
ma tua. quõ credã te posse sequi eũ ad
sublimia sua. Certum ergo signũ tibi
sit quecunq; es aĩa ꝙ dilectum tuum
minus diligis. vel ab illo minus dili/
geris. si ad thoricos illos excessus nõ
dũ vocari vel vocantẽ sequi nondũ me
rueris. hec rich. ✠ Scõs modus
sive species ꝓtemplationis agiſ men/
tis subleuatõe. mens emi pũritia sui cre
atoris visitata. ⁊ ex eius amore dilata
ta. ꝓter ferventem caritatẽ dei quam
in se sentit vltra non valens se ꝓtinere
interiori ac spũali intuitu sursum se li
brat. desiderans illũ videre a quo tam
dulciter visitaſ ac ꝓsolaſ. cũ vero mẽs
sive anima sic sursum elevata per feru
dum amorez christo inhereat. incipit
inter brachia eius aliquo modo conso
piri. vt non solum delectabiliter sed ⁊
tenaciter deo inhereat. ⁊ q̃si vi abstra/
haſ ab omnium visibilium sensu ⁊ me
moria. sic tñ vt non plene suimet obli
ta. nec tñ vere ꝓpos sit sui. Juxta illud
canti. Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat.
Est emi talis iste somnus illoꝝ qui inci
piunt dormire. ⁊ tamen non videnſ si
bi ea que circa se fiunt aliquo mõ sen/
tire ⁊ intelligere. sed pre sopore nõ ad
vertunt. Sic amor dei cum intelligen
tia conditus inebriat mentẽ ⁊ ab exte

riozibꝫ abstractam suavirtute deo conglutinat ꝙiũgit. ꝙq̃to amoꝛ velꝛmẽtioꝛ ꝙ intelligentia lucidioꝛ. tanto validius mentẽ in serapit quousq̃ tãdẽ oĩm que sub deo sunt abĵcit. vt in solo diuine ꝓtemplatõis radio libere figatur. licet breuiter velut in quodam chorusco lumine celitus emicantis. Quia coꝛpus qđ coꝛrũpit aggrauat aĩam ꝙ deꝛimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantẽ. Sensus eñ hoĩs p se pauca pt ꝙ vix tenuiter cogitare sublenatus aũt a flatu supni luminis tanto plura simul intuet. quãto supꝛa se sublimius eleuat. Sed coꝛruptio terrem coꝛpis ꝙ ꝛere huius vite occupatiões deꝛimũt aĩas ꝙ reuocãt ad seipsaz vt gemens cogat clamare cũ apl̃o. Infelix ego hõ quis me liberabit de coꝛpe moꝛtis huius. Quanto eñ plus mẽs ꝓuersa est ad ista inferioꝛa ꝙ hũana cogitanda ꝙ tractanda. tãto plus a supioꝛibꝫ ꝙ celestibꝫ p deuotionis intima elongat. ꝙq̃to feruentius ab inferioꝛuz memoꝛia affectu ꝙ intellectu ad superioꝛa sustollit. tanto pfectioꝛ est deuotio ꝙ purioꝛ ꝓtẽplatio qꝛ simul pfecte nõ potest vtriq̃ esse intenta. que ab inuicẽ ficut lux a tenebꝛis sunt diuisa nam qui deo inhꝛet in lumine versat. Qui vo inhꝛet mũdo in tenebꝛis est. Et notandũ put ỏt beatus greg. v. moꝛal. q mens cũ in ꝓtemplatione suspẽditurcũ carnis angustias supans p speculationis ꝛem deliberate aliquid intime securitatis rimat. stare diu supꝛa semetipam nõ pt qꝛ ꝙ si hanc spũs ad summa euehit. caro tñ ipa adhuc coꝛruptionis sue pondere deoꝛsum p̃mit. vnde in libꝛo iob dꝛ. Et cum spũs me pꝛesente trãsiret qñ inuisibilia cognoscimus ꝙ tñ hoc non solide sed raptim videmus. neq̃ eñ in suauitate ꝓtemplationis intime diu mens figit. quia ad semetipsam ipa immensitate luminis reuerberata reuocat. Cũq̃ interna dulcedinẽ gustat amoꝛe estuat ire sup semetipsam nitit sed ad infirmitatis sue tenebꝛas fracta relabitur ꝙ magna virtute ꝑficiens videt. qꝛ videre non pt hoc qđ ardenter diligit. nec tñ ardẽter diligeret nisi aliquatinus videret. Non ergo stat sed transit spũs qꝛ supnam lucẽ nobis ꝓtemplatio inhiantibus aperit ꝙ mox infirmitatibꝫ abscõdit. De hoc iterũ beatus greg. sup ezechielem ficait. Sepe aĩmus ita in diuina ꝓtemplatione suspendit vt iaz se pcipere de eterna illa libertate quã oculus nõ vidit nec auris audiuit aliquid p quandã ymaginẽ letet. sz cũ moꝛalitatis pondere reuerberatus ad ymagi relabit. q̃si quibusdã pene vinculis ligatus tenet. humana quippe mens cũ superioꝛa atq̃ celestia vtrũq̃ in enigmate aspicit. iam de claustro habitatõis coꝛpoꝛee p subleuatã cogitationẽ exit atq̃ illum humiliter adoꝛat. cuius ꝙ videre substantiam non valet iam tamen eius potentiam per illuminationem spiritus rimatur. hec gregoꝛius. Ubi sciendũ q̃ sancta aĩa cũ ad supioꝛa subleuat. puula ibi facta moꝛa statim ad inferioꝛa relabit. ꝙ postmoduz ex memoꝛia illoꝛuz que vidit suauiter pascit. De hoc beatus bernardus Ánima q̃ pꝛius in scola hũilitatis sub magistro filio dei ad semetipsam intrare ꝙ se cognoscere didicit ꝙ de scola humilitatis duce spũ puenit ad cellaria caritatis. deinde suffulta floꝛibꝫ ꝙ stipata malis. i virtutibꝫ ꝙ bonis moꝛibus ad regis tũc cubiculum digna admittitur. cuius amoꝛe languit ibi modicum quasi hoꝛa media silentio facto in celo. inter desideratos amplexus suauiter quiescens ipa quidẽ doꝛmit. sz coꝛ eiꝰ vigilat. quotiq̃ iterum

veritatis archana rimatur. quoꝝ post modū memoria statim reditura pascatur. Felix eñ ista hora. sed qua mora. ibi videt ineffabilia. carpit inuisibilia hec ber. Qñ etiā deuoti viri q̄uis mēte a ꝓtemplatōe eleuati. de incircūscripto luīe furtim aliquid ⁊ tenuiter attingunt. tñ statim ad seipos reuersi. ab ea luce quā viderunt ad suas tenebras suspirando redeunt. Qđ beatus greg. tāgit. exponens illud Genes. Jacob in via angelū inuenit. ⁊ eccevir luctabat cum eo. fic ōt. Is qui certat in luctaīe aliqñ se superiorem. aliqñ eū cuz quo ꝓtendit inuenit inferiorē. Est eñ ꝓtēplatiua vita magnanimitatis ꝓtentio cū se ꝓtemplatoꝝ ad celestia erigit. cuz in reb⁹ spūalibus aīm tendit. cū transgredi nitit omne qđ coꝝruptibile videtur. cū sese angustet vt dilatet aliqñ q̄z vincat. ⁊ quidē reluctantes tenebras siue cecitatis exupat. vt de īcircūscripto luīe quidā furtim ⁊ tenuiter videat. sed tñ ad seipsam ꝓtinus reuerbera ta reuertit ab ea luce a qua respirando transit ad sue cecitatis tenebras suspirando redit. Quasi ergo vincit angel⁹ qñ intellectu intimo apprehendit ōs. qz intelligendo ⁊ sentiendo de incircūscripto luīe aliquid degustat. Quasi eriam deuincit homo. qñ subtracta intima luce nolens remitens q̄z ad assuetas tenebras redit. Si igit ad partes alas pentes ꝓpios. i. ad scōs in celo redire cupimus. teneamus in via angelū vt suauitate intima apprehendamus deū. Tenentes vero angelum vno claudicamus pede. ⁊ fit nerui refractio. p qđ intelligit carnaliū defideriorum repressio siue extinctio. Omn⁹ potēs eñ deus cū iam per defideriū ⁊ intellectū ꝓgnoscit oēm in nobis voluptatē carnis restringit. ⁊ qui prius q̄si duobus pedib⁹ inniteres ⁊ deū videbamur q̄rere ⁊ seculum tenere. post agnitōnem suauitatis dei vn⁹ in nobis pes sanus manet. atq̄ alius claudicat. qz necesse est vt debilitato in nobis amore seculi solus qualescat amor dei. vno claudicamus pede. qz dū crescit in nobis fortitudo amoris intimi. infirmat procul dubio carnis fortitudo. qz oīs qui claudicat vno pede soli innitit quem sanuz hz. qz cui terrenū defideriū iam arefactum fuerit in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet ⁊ in ipso stat. qz pedem amoris seculi quē ponere in terrena ꝓsueuerat. iam a terra suspensū portat. hec grego. A Et sciendum q̄ etiā diuerse sunt deuotionum spēs quibus sacra scriptura noīa diuersa impomit. vt sunt. iubilus. ebrietas spūs. liquefactio ⁊ spūalis iocunditas. Jubilus vero quid sit oñdit beatus greg. xxxiij. moral. sic dicens. Jubilus dr qñ ineffabile gaudiū mente ꝓcipitur. qđ nec abscondi potest. nec sermonib⁹ aperiri. ⁊ tñ quibusdam motib⁹ pditur q̄uis nullis ꝓprietatib⁹ exprimatur. Unde dauid ꝓphēta intuens electorum animas tantum gaudiū mente ꝓcipere quantum non valet sermone aperire ait Beatus populus qui scit iubilatōnem Non enim ait qui loquit. sed qui scit iubilationem. quia sciri quidem iubilatio mente potest. sed dictu exprimi non potest. Dentit̄ per illaz quippe qđ vltra sensum est. ⁊ cum vix adhuc cōtemplandum sufficiat conscientia scientis qñ ad hoc exprimendum nō sufficeret ⁊ lingua dicentis. hec gregor. Iste aūt iubilus nasci solet ex sctā meditatione. deuota oratione. ac cordis iocunditate. que de ꝓscientie procedit puritate. De hoc beatus bern. sic dicit Renuat consolari anima mea nisi in deo viuo. Nec enim consolatio est suauissimus radius quo anima per cincin

num capitis eleuat cū meditatione ex-
ardescente ⁊ oratione inualescente Ex
tali em̄ meditatiōe orōe ⁊ ꝓtemplatōe
nascit in corde iubilus quidā melliflu
us ⁊ cordis risus. quem nemo scit nisi
qui sentit. nemo sentit nisi qui exptus
est. qui cito trāsit. Felix hora ꝙ breuis
est mora Narrant expti que dico qui
hec magis experientia didicerunt q̄ in
corde. q̄ feruor orōis cū admiscet ar-
dori meditationis erūpit ille ꝓtempla
tionis radius de media caritate q̄si spe
cies electri hoc est de medio ignis su-
spiriop. s. ꝓscie iubilantis. hec bernar.
Ubi norandū q̄ sancti viri ꝑm dictuz
cassiam. felicitatis sue gaudia tam in
pñti accipiūt q̄ in futuro In pñti qui
dem p iubilū iocūditatis interne. In
futuro vo pplenitudinē beatitudinis
sempiterne. hec cassia. Hūc iubilū sua
uissimū beatus ber. desiderabat hēre cū
diceret O fiveniat sup cor meū facies
illa que videt in iubilo. quid dulcius
quid suauius. quid de iocūdius in me
epulare domine iesu xp̄e ⁊ post epulas
reclina sup aīam serui tui. si p̄mis nō
grauor. si grauor non lassor. iuguz em̄
tuū suaue est ⁊ onus tuū leue. hec bern̄.

B Ebrietas aūt spūs dici p̄t queli
bet amoris ⁊ magni gaudij deuotio. ex
qua q̄si ex vini fortitudie feruor spūs
intantuz crescit q̄ se intra se cohibere
non valet. Hūc apli sancti spūs feruo-
re estuantes musto plemi dicebāt De
hoc in libro iob dr. Venter meus q̄si
mustum absq̄ spiraculo q̄d languncu-
las nouas disrūpit nouas vt non vete
res. q̄ veteribus cordibus non infundit
talis deuotio. sed nouis. s. in nouitate
vite ambulātibus vel nouas vt q̄ talis
feruor spūs nouis. i. nonduz exercita
tis mentibus nup infusis minus valet
se cohibere. quin erumpat in inusita-
tos gestus voces vel singultus sicut vi-
num in vase ebulit. quod inueteratum
quiescit Nec etiam mirum si ex mag-
na spiritus hylaritate quam spiritus
sanctus cordi infundit. aliquando erū
pit in aliqua apta hilaritatis indicia.
vel si q̄nq̄ singultibus ⁊ fletibus apertis
impare non valet ⁊ hmōi interne de-
uotionis motus abscondere cū videa-
mus aliquos sepe ex stulta leuitate a ri
su ⁊ insolentibus cachinnis nō posse co
hibere se etiā vbi pudor hūanus impat
disciplinā. Et aliqñ ex humana tristi
cia aborta fletui nō possit homo q̄uis
libenter faceret imperare Cū em̄ scrip
tum sit. Deus ignis ꝙsumens est ⁊ de-
us caritas Ergo quid mirum si feruor
diuine caritatis cordi infusus totum
hominem commouet. si vt p̄dictuz est
leuitas aut tristicia tantam vim in ho-
mine operari potest. nam cor diuini a
moris gaudio vel diuine fruitionis de-
siderio inflammatuz in se dilatat ⁊ ex
tendit ⁊ q̄si inter angustias pectoris
se capere nō sufficiens ꝓpter ardoris
violentiaz extra se erumpit ⁊ amoris
magnitudinem quem in se ꝓtinet p ex
teriora indicia euaporat. Liquefactio
vo anime aliud non videt esse nisi que
dam emollitio a sua duricia per quam
flexibilis reddit ⁊ voluntaria ad amā
dum deum ⁊ liquescens ad diuine vir
tutis recipiendā impressionem. vt si-
cut liquor liquori ita spūs dei spiritui
hominis influens misceat. vt vnus fi
at spūs anima cū deo De hoc sup cañ.
Orosius sic dicit. Anima viri dr lique
facta. dū in dulcedine celestis gle celi-
tus fuerit resoluta ⁊ suo dño dilecto af
fixa ⁊ insepabiliter ānexa. hec orosius
Unde scdm dictum origenis. Diui
ne contemplationis felicissimus effe-
ctus est liquefactio. liquescit em̄ mens
dum deuotione mollescit. vt sponsus
in ea suauiter cubet et nihil duri ei

obſiſtat. Liqueſcit dum deuotione caleſcit. vt dilectus in ea calorez diuini amoris inueniat ⁊ quaſi quidam ꝓtractus ſpūalis fiat. qui maximā delectationem generat. Liqueſcit dū deuotō ne ſuperfluit. vt deus ſolus ſolū dominū ⁊ plenum in ea obtineat. tunc oīs motus. omnis viſus. oīs imperꝰ eius feliciter in eternitatē terminat hec ozige. Vñ beatus bernā. ſup cantica exponens illud. Aīa mea liquefacta eſt. ſic ait. O dulcis ꝓfabulatio dei in aīma. cum aīa que ſine lingua ⁊ labiorū forma ſtrepitu. ⁊ ſine aure ꝓcipit in ſilētio. ſolus qui loquit ⁊ cui loquit audiunt ⁊ alienus excludit. quoꝝ virtute ⁊ auditu corda liqueſcūt. liqueſcendo deficiunt ab eo qō fuerunt. ⁊ deficiendo ꝓficiunt in eo in quē fluunt. Hec bernā. ¶ Spūalis aūt iocunditas dici poteſt gaudium qōlibet in ſpūſcō qō a ſpūſancto infundit gaudet aīus in deo ꝑ ꝓceptis bñficijs vel ꝓmiſſis. Notandum q ſpūalis letitia duplicit accipit. generaliter ⁊ ſpecialiter. Generaliter. qñ eſt generalis motus gaudij in ſpūſancto ex intuitu beneficioꝝ dei ⁊ future glorie ac bonitatis diuine. Specialiter qñ eſt quedā mētis hilaritas ⁊ ꝓfidentia bona ad deum ⁊ de bono ꝓſcīe teſtimonio reddens hominem benivolū ⁊ deuotū. ⁊ ad omnia agenda ⁊ ſufferenda ꝑ deo ⁊ omnia q dei ſunt diligenda ⁊ ꝓmouenda. Jōbis dicit apls. Gaudete in dño ſemp iterꝝ dico gaudete. primo generaliter. ſecō ſpecialiter. ¶ His ergo decurſis videndū eſt de tercio mō ꝓemplationis. Tercius modus ſiue ſpēs ꝓemplationis agit mentis alienatōe Mentis aūt alienatō ex triplici cauſa hꝫ ꝓceſſum. Aliqñ em̄ pre magnitudine deuotionis. nōnunq̄ pre magnitudine admirationis. interdū etiam pre magnitudine exultationis. Hos tres modos rich. de ſcō victo. in. v. li. de cō templatōe declarat ita dicens ¶ Tribꝰ de cauſis in mentis alienatōem abducimur. nā mō pre magnitudie deuotionis. mō pre magnitudine admirationis. mō pre magnitudie exultationis vt ſemetipam mens oīno non capiat. ſed ſupra ſemetipam eleuata in alienatōem tranſeat. Magnitudie deuotionis mens hūana ſupra ſemetipſam eleuat qñ toto celeſtis deſiderij igne ſuccendit. vt amoris intimi flāma vltra humanū modū excreſcat que aīm̄ humanā ad cere filitudinem liq factā a priſtino ſtatu pēnitus reſoluat. ⁊ inſtar fumi extenuata in ſupua eleuet ⁊ ad ſumma emittat. Magnitudine admirationis aīa humana ſupra ſemetipſam ducit qñ diuino luīe irradiata ⁊ in ſumme pulcritudis admiratōne ſuſpenſa tā vehemenri ſtupore ꝓcutitur. vt a ſuo ſtatu funditus excutiat. ⁊ in modū fulguris choꝛu ſcātis quantū ꝓfundius ꝑ deſpectū ſui imm̄ ſe pulcritudis reſpectu in yma deiecit. tanto ſublimiꝰ. tanto celerius ꝑ ſummoꝝ deſideriū reuerberatā ⁊ ſupra ſemetipaz rapta in ſublimia eleuat Magnitudine iocūditatis ⁊ exultatōis mēs hōis a ſeipa alienat qñ in intīa illa interne ſuauitatis abūdātia potata imo plene inebriata qd ſit qd de fuerit pēnitus obliuiſcit ⁊ ī alienatōis exceſſū tripudij ſui nimietate traducit. ⁊ inſup ſupra mundanū quendā affectū ſub quodaz mire felicitatis ſtatu raptī trāſformat Quādiu igit hmōi exceſſus in nobiſmetipſ nō ſentimus qd aliō de nobis ſentire dēm̄us miſi qz minꝰ diligim̄ miſi qminus diligimus Si eī qſqs eſplene pfcēcq̄ diligeres forte dilcōmis tue nimietas eſtuāſcq̄ deſiderij āxietas ī e iuſmōi rapiet exceſſꝰ qles tibi exptē ō

scripsimus iam sane si diuina dilectí/
one plene dignus extitisses. si tãta di
gnatione te ydoneũ exhíberes. forte
tanta luminis sui claritate intelligẽtie
tue oculos irradiaret. tãta intime dul
cedinis sue suauitate cordis tui deside
riũ inebriaret. que temetipm superte/
metipm raperet. q̃ p mentis excessum
in superna eleuaret. Hos aũt anagogi/
cos excessionis modos mistice quidez
descriptos in canticis cãticor̃ inuení/
mus. De primo quidẽ recte illõ intel
ligit quo dr. Que est ista q̃ ascendit p
desertũ sicut virgula fumi ex aro. mir.
& thur̃. & vni. pul. pig. De secũdo que
est ista que pgredit q̃si aurora ꝓsurgẽs
De tercio. que est ista que ascendit de
deserto delicijs affluẽs inmixta sup dile
ctũ suum hxc richar. ✠ Nũc de vno
modo ipsius excessus mẽtis dicenduz
est in spãli. Et primus excessus mẽtis
vt dr richar. in eodem libro. v. fit ex de
siderij anxietate & magnitudine deuo/
tionis fumus. qui semp surgit de igne
Quis aũt neget amorẽ spũalem ignẽ
eẽ. Recte itaq̃ illa mẽtis in supna ele
uatio. q̃ ex feruore dilectionis orit fu/
mo ni fallar ꝓpat. Quid aũt intelligi
mus p hmõi fumũ nisi deuote mentis
desideriũ Quasi ḡ aĩa in supna eleuat
& ascẽdit qñ dilectiõe feruẽte & in hxc
ipm vrgẽte suũ desiderium per semet/
ipsum rapit. Est aũt virgula vt oẽs no
uimus & gracilis & recta. vt ḡ ẏgule si
militudinẽ in se trahat ascẽsio tua. fit
anxiũ fit vnicũ desideriũ tuũ & surgẽs
ex intentione recta Si aũt p mirram
carnis ꝓtritionẽ. p thus vo cordis de
uotionẽ. p vniuersum vo pigmentarij
puluerẽ virtutũ oĩm intelligimus cõ/
summationis artẽ. de quo hxc omnia
in eandem sententiam ꝓcurrunt. que
omnia p se facile intelliguntur nam hxc
satis constat. q̃r quisquis caritate ple
nus est ceteraq̃ virtutuz insignia non ha
bere non potest. Si enĩ apostolo credi
tur. consummatio virtutis est caritas
Illud sane notãdum q̃ anima sancta
tunc veraciter quasi fumus & per deser
tum ascendit. quando suum affectum
in celestis sponsi desideriũ accendit.
Maior aũt sed quantum ad meritum
inesse videt mentis eleuatio illa. que
fouente quidẽ gratia surgit ex intensi
one & intentione ꝓpria q̃s illa que sur/
git ex sola reuelatione vel aliqua inspi
ratione diuina. vt erga digna inuenia
tur anima. oporet primo quasi p deser
tum ascendere. Deuntamẽ vt eadez
ipa velut virgula fumi fiat q̃uis p de/
sertum fieri incipiat oporet vt supra
ipm desertum assurgat. alioquin mẽs
ipa in mentis excessum non rapit nisi
supra semetipsam eleuet. nisi semetip
sam in ymo deserat & seipsam deseren
do desertum faciat. que deserta in mo/
rem fumi magis magisq̃ in sublimia
transcendat. Solet tñ hmõi mẽtis ex
cessus fieri mõ ex sola desiderij feruen
tis estuatione q̃s ex adiuncta sibi diui
na reuelatiõe. sic enĩ spũalis ille ignis
& incorporeus dine dilectõis eandez
vim nõ obtineat in spũalibꝫ. quã ille
ignis corporeus in rebꝫ corporalibꝫ hñe
cõsueuit. Satis nouimus q̃ ignis iste
corporeus in vase q̃uis modico liquo
re perfuso operari soleat. primum qui
dem incipit liquorem ipsum ab ymis
euertere. postea vero in hanc prem nũc
in illam nunc sursum nunc deorsum ia
crare. & paulatim quidem ad superio/
ra attollere. totũq̃ vas ex modico quo
uis vsq̃ ad summũ replere. randẽ aũt
supra illum attollere. & cum violen/
tiam quadam interiora euacuare & fo
ras effundere fortiterq̃ eĳcere. Sic
sane animus humanus diuino igne
succẽsus vt seipso in seipo ꝓtra seipm

feruens ⁊ fremens estuans sibiipsi ira scens seipm despiciens sibiq; vehemẽter indignans semetipm vehementer calcans sumis ihesum. ⁊ cũ e? mõi estu diutius vtiq; p inferioꝛ ꝓtemptuꝫ ab infimis repellit ⁊ p supnoꝛ desideriũ ad supioꝛa trahit. fit sepe vt impetu spũs impellente dõsiderio extra semet ipsuꝫ ⁊ supꝛa semetipm erectus suiq; penitus intus oblitus ⁊ in extasi subleuatus totus in supioꝛa rapitur. In hunc modũ celestis desideriꝫ ardoꝛ cũ vehementer exestuat animã hũanam diuino amoꝛe feruidã sup semetipaꝫ leuat. hec rich. Qui igit diuino amoꝛe sic accendũtur. ⁊ supꝛa semetipos ad illa supioꝛa rapiũt. hi ꝓculdubio ab omnib; vicijs ⁊ maculis moꝛibus se exeunt. seculũ cũ mundi cupiditatibus ꝓtemnunt. ⁊ spe ad inuisibilia se extendunt. De talib; beatus greg. sup cañ. exponẽs illa verba superius pmissa vicꝫ. Que est ista que ascendit per dẽserti ficut virgula fumi. sic ait. In deserto itaq; aut est in hoc mundo eccia siue queq; aia sancta viuit. dũ a regno exul inter bestias demones degit. hec ⁊ si omino a sponso nõ deserit. tamen q; diu in carne est nõdũ ad certã eius visionẽ admittit. dũ ab eo p exilia ⁊ tẽptatões peregrinat. ⁊ qꝛ adhuc cum eo nõ regnat deseri sibi ab eo videtur. Ob hoc semp laborat vt ascendat vt quẽ valde diligit magis ac magis sentiat ⁊ quõ pfecte eũ in deserto nõ tꝛvt ab ipo eius desiderio se reficiat. vt sic invia roboꝛata q̃nq; ad hoc qõ diu cõ cupiuit puemiat. Sunt enim nõnulli qui dũ oĩa visibilia fastidiunt. mentẽ in celestia erigunt. ⁊ qꝛ in infimis mibil qõ eis dulcescat ꝓcupiscunt. totuꝫ coꝛ ad supna ꝓuertunt. Di ab oĩbus malis moꝛib; se exuunt censum mundi cũ cupiditatib; ꝓtemnũt. spe ad inuisibilia tẽdunt. ⁊ quo ampliꝰ desiderio illis inhꝛẽt. eo magis ac magis molestẽ coꝛꝛuptõꝫ ferunt quaꝫ habẽt hi mimiꝫ p deserti descendunt qꝛ duꝫ in hoc mũdo inter temptatões viuũt quo amplius dũ hic moꝛãt deseri metuunt eo foꝛcius ista deserunt. ⁊ ad ea gradiunt in quib; cũ fuerit nibil amplius qõ eos amoueat iã timebũt. Bene aũt ficut virgula fumi ascendere dicunt nõ aũt quarũlibet rei fumus esse iste dꝛ sed ex aromatib; mirre ⁊ thuris ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij esse declarat. Virra quippe moꝛtuoꝛuꝫ coꝛpa cõdiunt. ne putrescant. Thura vero accẽdunt vt redoleãt. Per mirra ergo carnis moꝛtificatio designatuꝫ p thus oꝛõnũ mundicia intelligituꝫ. Sancta igit aia carnẽ suã a putꝛedine vicioꝝ moꝛtificat. dũ omnes wlptates mundi p ꝓtinenciã abnegat vt p? iudiciũ a coꝛruptõe eterna libera permaneat. Cũ vero ad celestia maioꝛi se desiderio accendit. ⁊ cũ a cordis cubiculo omnes cogitatões supfluas abicit. quasi thuribulũ cor suũ coꝛam deo facit in quo cũ dilectione ⁊ virtutes ꝓgregat quasi carbones in thuribulo coaptat quib; seipaꝫ mens in ꝓspectu dei igne caritatis accendat. Dũq; feruentes ⁊ mundas oꝛões ad deũ emittit quasi fumũ aromatũ ex thuribulo educit vt coꝛã dilecto redoleat suauit ⁊ ꝓximos ad eius amoꝛẽ p bona exẽpla ꝓcitare nõ desinat. hec gre. De mẽtis etiã alienatõe ⁊ fructũ quẽ tales assequũtur qui hmõi gra potiũt Rich. de sanc. vic. sic ait. Qñ p ꝓtẽplatiõis dulcedinem supꝛa nosmetipos rapimur. quoddã quasi suauitatis vinum sumentes inebꝛiamur ⁊ humanũ qõdã modo sensum excedentes in diuinuꝫ quẽdã affectũ a nobismetipis alienamur. mibil in hac vita hac dulcedine

iocundius sentitur.nihil sic animū ab amore mundi elongat. nihil ita mentem contra temptatōes roborat quez talis gustus iebriauerit ad omne op? ⁊ ad omnē laborē hilarescit laborat nec lacessit. festinat nec deficit. volet nec sentit.lacerat ⁊ nescit.irridet nec aduertit.hec rich.Et hec de mentis alienatōe que surgit ex deuotōis magnitudine. ¶ Scōo videndum ē in spēali de mentis excessu que euenire solet ex admiratōis magnitudine. De hoc rich.idem in.v.li.de ptēplatōe sic ait. Quis nesciat inde admirationē fieri cū aliquid cernimus preter speciē ⁊ supra estimatōz. Nouitas ita q rei ⁊ visionis vix credibilis adducere solet admiratōz mentis qñ aliquid īcepit videri qđ vix possit credi. hic mentis excessus bene describit ī eo q dr. Que est ista que pgredit quasi aurora psurgens. Aurora siquidē paulatim elevatur elevando dilatat. dilatā do clarificat. Sed mīo modo dū tandem in diem definit p pmotōis sue incrementa ad defectuz venit. vt iñ acciat vt maior sit tādemq etiā accipit vt omnino non sit. Sic itaq hūana intelligentia diuino lumine irradiata.dum intelligibilū ptemplatiōe suspendit dū in eor admiratōe distēditur.quanto semper ad alciora ⁊ mirabiliora ducit.tanto amplius tanto copiosi? dilatatur ⁊ vñ īfimis remotior ī de ī semetipa purior ⁊ ad sublima subtilior inuenitur. Sed in eiusmodi subleuatione dū mens hūana semper ad altiora crescit dum diu crescendo tandem aliqñ hūane metas transcendit. Fit demū vt a semetipa sic penitus deficiat. ⁊ insuper mundanū quendā affectū trāsformata tota supra semetipsam eat. Et sic matutina lux crescēdo definit nō quidem esse lux sed esse lux matutina vt ipsa aurora iā non sit aurora. ita humana intelligencia ex dilatatiōis sue magnitudine qñq accipit vt ipa iam nō sit ipa nō quidem vt non sit intelligentia sed vt iam nō sit humana. Dūmodo mirabiliter mutatōeq incōprehensibili efficit plusq humana dū gloriam dñi speculando in eandē ymaginē trasformatur a claritate in claritatem tāq a dñi spū. Et notādū q sivas aque solis radio supponas ipam mox aquam videbis lūmis splēdorē ex se in superiora trāsfundere ⁊ claritatē quidez absq calore iñ in summa leuare Et quid est aqua misi cogitatō humana que semper ad inferiora labitur nisi sub discretōis magne moderamine cohibeat. Aqua iva se collecta cogitatio meditatōi intenta ⁊ p intentōz defixa. Aque collectō cordis meditatio. Eiusmodi aque solis radius se infundit.qñ diuina reuelatio meditatōi occurrit. Sed cuz aq radiū in se supnī lumīis accipit fulgorem quoq luminis ⁊ ipsa ad superiora emittit ⁊ mirū ī modū illic vterq radiū luminis ex se leuat.quo ipsa per se nullo modo ascendere valet. Et cū tanta sit differentia aque ⁊ luminis radiū ei tñ quē de se luminis emittit.nō nihil sue similitudīs inprimit. ita vt tremula tremulū.quieta quietum. purior puriorē.diffusior diffusiorē efficiat. Juxta hanc sanc similitudinē tm ī accessibilis illius ⁊ eterne luminis in humanū cor reuelatio irradiat humanam intelligentiaz supra semetipam ymmo supra omnē humanū modum leuat ⁊ illuc intelligentie radius diuine luminis infusione admiratōisq reuerberatione de ymis ad summa refilit.vbi nulla ingenū perspicacitas. nulla artis industria. aut humana ratiocinatio ascēdere sufficit. ⁊ quo me

lius mentem hominis diuine claritatis splēdor profundius penetrat. eo alcius stuporis sui magnitudīe excussa et p extasim subleuata in diuinor archanor sublimitatib sublimius resultat. illō autē omnino pstare dicit. qz ēnto plenius atq pfectius ad intimā animus pacez et trāq̄llitatē pponere se preualuerit. tāto firmius tantoq tenacius in hac subleuatōe summe luci p otemplationez adhrebit. Et proculdubio quāto purior ad integritatez ēnto diffusior ad caritatem. tāto pspicatior tāto capacior inuenit ad supmūdano rū et supceleſtium otēplatōnez. hec rich. Ista vero taz excellens otēplatio quē in extasim et in excessuz mētis pducit requirit cor mūdū et bñ purgatū. Qō affirmat bea. her. ita dicens Precipua et maxima otēplatio est āmiratio maiestatis. hec requirit cor purgatū a vicijs liberatū atq exornatū a pctis. vt se facile possit ad supna leuare vt interim p aliquas maculas stupore et extasi suspensum teneat admirātem hec her. Qui etiā sic a semetipso alienatur ea que interim in spū cernit verbis exprimere nō valet. De hoc bea. gre. sic dicit. Tunc dei maxime maiestatē miramur cū in otēplatōe eius obstupescē do obmutescimus plus inusitate cupientes ēq verbis exprimere ualeam? nō inuenientes verba ydonea ad taz sublimia exprimēda hec gre. Hic etiam excessus mentis siue alienatio figuratur per reginā Saba. que videns sapiam salomonis nō habebat vltra spm̄. Qō exponens rich. de sancto vict. de aīa de uota ac otēplatiua in vno libro otemplationū sic ait Regina austri a finib terre venit audire sapientiā Salomonis Que est ista regia nisi quelibz aīa sancta sensib et appetitib carnis cogitatōib et affectōnibus mentis fortiter presidēs et summi regis vericq pvius Salomonis dilectōe feruens. vndicq desiderio ardēs huiusmōi regia summe sapie regez ppositis enigmatibus et frequentib interrogatōibus impetit. qñ quelibz aīa devota de diuino adiutorio presumēs inuestigāde veritatis studio vehemēter insistit audit qō querit. qñ et illa que ex ppria industria nō sufficit habere sepe inter orōnū suspiria ex diuina revelatione pgnoscit videam? adhuc qd ō hac regia dicat Videō ār regina saba oēz sapiaz Salomonis et domū quā edificauerit ꝛc. nō habebat vltra spm̄. prius querit et audit. postea videt et intelligit. tandez autez obstupescit et deficit Interrogat quod discat. otemplatur qō miretur. stupet vt mente excedat mentēq exce dat. Primū est meditatōis. Secūdū est otemplationis. Terciū est extasis Ecce quib gradib subleuat animus humanus. Meditatōne pfecto surgitur in otemplatōnem. otēplatione in admirationez. Admiratōne in mētis alienatōnem Manifestū est ergo q ex magnitudīe admiratōis icidat homo in excessuz mentis. Quid ei aliō illi fuit spiritū non habere nisi mente excedere vl vñ ei hoc accidit nisi ex multa admiratione. Quomodo queso regia fine spiritu fuit nisi quia spiritus eius a semetipo alienat fuit. Hz illō hoc loco in memoriā venit. qō iohannes dicit. Ego inquit iohānes fui in spiritu Ecce iohannes in spiritu se eē testatur et regina austri spiritum non habere asseritur. ℌ Ubi notandū q hoc est spirituz in spiritu esse semetipsuz intra semetipsum totū colligere et ea que circa carnē seu etiam in carne geruntur interim penitus ignorare. spiritum aūt fine spiritu esse in semetipsum extra semetipsuz et supra

semetipm totū effundere ꝛ que sub ipso vel in ipo fiunt omino interī ignorare ꝛ illud diuinitatis archanū totuz intrare. nōne in spū spūs esse tunc recte asserit. qñ exterioꝝ oīm obliuiscit pariter ꝛ ignarus eoꝝ omniū que ī coꝛpore coꝛpaliter aguntꝰ ꝛ in illis solis interest p memoriā vel intellectuz que in spū vel circa spūm accitantꝰ. Cur ñ recte dicat spūm semetipz nō habere qñ incipit a semetipo deficere ꝛ a suo esse in supmundanū quēdā ꝛ vere plꝰ qz humanū statum transire. ꝛ mirabili trāfiguratōe spūs ille ab humano videat ī diuinū deficere ita qō ipe iā non fit ipe eo dumtaxat tpe quo domino incipit altius inhꝛere. Qui eñ adhꝛret dño vnus spūs est cū eo ꝛ psallere pōt qui huiusmodi est. Defecit ī salutare tuū aīa mea. In spū itaqz est q̄ summū mentis ascendit ꝛ quasi a suo spū deficit qui summū mentis trāscēdit. hꝛcrich. ¶ Tercio vidēdū est de mentis excessu qui euenire solet ex magnitudine exultatiōis. De quo idem richar. in eodem. v. libꝛo sic ait Restat tercio loco ostēdere quomodo ex iocunditatis ꝛ exultatōis magnitudine mens humana soleat in extasim cadere ꝛ semetipam excedere. hic sane excessionis modus videt mihi satis conuenienter expꝛessus in illis vbis Que est ista que ascendit d̄ deserto delicijs affluens inmixa sup dilectum suum. Si p deserto recte intelligitur coꝛ humanuz. quis erit iste de deserto ascensus nisi mētis humane excessus q̄si de deserto humanus animus ascendit. qñ supra semetipm mentis alienatōe transcendit qñ semetipm in yma deserens ꝛ ad celuz vsqz pertransiens solis diuinis se totū p̄templationez ꝛ deuotōz immergit. Sed huius ascēsionis causa p̄sequenter annectit ī eo q̄ hꝛc que ascendit delicijs affluere dꝛ ℟ Quid est affluere delicijs nisi spiritualiuz gaudioꝝ plenitudine affluere. Quid inqz est hꝛc deliciaꝝ affluencia nisi vere ꝛ interne suauitatis habūdancia celitusqz data vberrim ifusa letitia haꝝ deliciaꝝ copiam sicut necverum gaudiuz fallaces diuitie exhibere evnqz possunt alioquin fallaces non essent fiueras delicias ꝛ eaꝝ affluencias veraciter exhiberent. Has sane exterioꝛes fallacesqz diuicias etiā impij habere possunt. quiꝝ tamen gaudiū omino habere non possunt nisi forte mendacem eum facimus quez in p̄phꝛta veraciter p̄testantem audimus Nō est impijs gaudere dicit dñs. Quociens itaqz intermissis verisqz delicijs cares etiam si exterioꝛibus diuicijs habundas cum p̄phꝛta veraciter psallere potes. quoniā inops ꝛ pauper suz ego hanc itaqz deliciaꝝ affluēciam verorū qz gaudioꝛum habundantiā non ēvñ sperare debeas. non ēvnde habere valeas. nisi ex intima illa animi iocūditate diuinitusqz ifusa dulcedīe. Que ē ista inquit q̄ ascēdit d̄ deserto delicijs affluens non dicit delicias hñs sz delicijs affluēs eo p non q̄libet deliciarum harum experiētia sz earum affluētia etiam huiusmodi ascēsus qui de d̄serto fit gignit atqz perficiat. Constat āt p quantumcūqz p̄ficimus. has delicias in hac dumtaxat vita p̄tinuas habere non possumus. Eo itaqz tpe quo huiusmodi affluētia anima caret. ad hunc de quo modo loquimur ascēsuz surgere vel assurgere delicijs affluere oportet. Puto autē quia aliud fit affluentē ascēdere ꝛ ascendentē affluere sicut aliud est affluentiam esse causam affluendi. Deliciarum itaqz affluentia ascensionis tunc causa existit q̄ ex illa diuine dulcedinis infusiōe

quam in intimis sentit seipam anima sancta pre gaudio & exultatõe non capit. intñ vt exultatõis & iocunditatis sue magnitudo eam extra semetipsaz effundat. & supra semetipam rapiat. Et sane ficvelxemẽs imẽsaqꝫ leticia dñ supẽ hñanñ moduz excrescit vbiez supẽ vbiem extollit & supra humana sublimata in sublimibus suspendit. Huius sane rei formã in piscibus videmus. nam pisces dñ in aquis ludunt supra aquas exiliunt & nature illius alis natiue habitatõis sue terminos excedũt dñ seipos vel ad modicũ p aera suspẽdunt. Sic pculdubio aia sancta dum interno quodã tripudq sui applausu a semetipa excutiẽ. dum supra semetipsam ire mentis alienatõe vrgeẽ. dñ celestibꝫ tota suspendiẽ. dum angelicis spectaculis tota imergiẽ. natiue alis nature possibilitatis termiños supgressa videẽ. nemo aũt tantam cordis exaltationẽ vel subleuationez de suis viribus psumat vel suis meritis ascribat. Constat sane nõ meriti hñanj sed muneris esse diuini. Hñ & illa quecũqꝫ ẽ aia que de deserto ascendisse describitur dilecto suo inmixta phibeẽ. Quid est em dilecto suo inniti. nisi virtute illius nõ ppꝛijs viribꝫ pmoueri. Quid incꝫ est illi dilecto suo incũbere cꝫ de ppꝛia virtute p hac pte mihil ommino psumere. Quantũ mihi videẽ mihil õ ppꝛia industria mihil de ppꝛia puidencia recte psumitur. preserti in eo loco vbi de deserto ascenditur sed nec in deserto quidẽ qñ p desertum itur. Scit hoc sane ipe dilectus eius & idcirco õducit eã in nubꝫ diei & tota nocte in illuminatõe ignis. Quo em modo sustineret pondus diei & est? nisi subumbꝛa illius quem diligit aia sua sederet vel quis ei locus tutus a timoꝛe nocturno psertim in loco hoꝛꝛoꝛis erumste solitudis nisi ipe emittat lucẽ suaz & veritatẽ suã. Demicꝫ ñ hẽt quo est? pcupiscẽcie tempꝛaret. virtus sibi altissimi obumbꝛaret illi mihlominus õ esset vñ ignoꝛantie sue tenebꝛas illũinaret. nisi in lumine illius videret lumen. Hñ est qõ ille õt. Qm̃ tu illuminas lucernã dñe deus meus illu.re.m. Accipit itaqꝫ dilecta ex munere dilecti sui & bñficio sponsi suo duo ẽmedia pꝛa duo pꝛincipalia mala. refrigerij nubem pꝛa pcupiscencią carnis. & revelatõis nubem pꝛa ignoꝛantią mentis. Et notãdũ cꝫ huius sponsi dilecta sp & vbicꝫ dilecti sui adiutoꝛio egeat. ita vt sine ipo nil facere valeat. nuscꝫ taffi coopanti gꝛatie velxmencius incũbit vel incũbere opꝛtet cꝫ eo locoꝛ vbi de deserto ascendit. tunc tpis maxime cũ delicijs affluit. Si em p desertũ intelligiẽ coꝛ hñanñ quid erit õ deꝛto ascẽdere nisi supꝛa semetipm ire. Quid ergo homo ibi possit vbi homo supꝛa hominẽ ascẽdit vbi humana natura humane possibilitatis metas transcẽdit nullo tñ tpe dilecto suo velxmencius inmittitur cꝫ cũ spiritalibꝫ delicijs aia sancta affluere videẽ. ¶ Et sciendum q spirituales delicie animam delicatã afficiunt vultis audire cꝫ õlicatã facere pſueuerunt pene supra id quod credi possit. Intantum demicꝫ q nulla exterioꝛ delectatio possit ei aliquatinus sapere. nec aliqua huius mundi gloꝛia aliquid pſolationis afferre. ita vt veraciter audeat pꝛofiteri & dicere. Renuit pſolari anima mea eo q veraciter sentiat & p certo diffimat q omnis caro fenum & omnis gloꝛia quasi flos feni. Demicꝫ tedet animam suam vite sue quociens non dat consuetas leticias pꝛo voto habere. & quociens illa ẽterne solẽnitatis gaudia aliqꝫdiu subtrabũtur. Sed quicquid ad eius

ꝓsolatoꝝ quicquid ad eius iocunditatem valeat ex alieno arbitrio ex alieno beneficio. Recte ergo illius viribꝫ inmittitur. de cuius munificentia totus recte ꝑsumit̄ qđ speratur desideratur. amatur. hec rich. Cuꝫ vero mens ꝑ dicitur in libro đ spū ⁊ aīa semetipāz ꝑ puram intelligentiā excedere intuet̄ ⁊ in illā incorporee lucis claritatē tota intrare. in hoc mentis excessu pax illa que exuperat omnē sensum inuēitur atq; obtinetur vt fiat silenciū in celo quasi media hora. ita vt ꝓtēplātis animus nulla alternanciū cogitatōnū tumultuacōe ꝑturbetur. sed intra ꝓtēplatōis tranquillitatē totus collectus intromittit̄ eē ī quendā affectū multū inusitatū mersus. Et nescio quā dulcedinē. qui si sic semper sentiret̄ ꝑfecto magna felicitas esset vbi nihil agit sensualis ymaginatio sed omnis īferior vis aīe ꝑprio interim viduat̄ officio. superior aūt vis aīe in illud ītime quietis secretū ⁊ sūme trāquillitatis archanū flectitur. hec in libro de spū ⁊ amīa. ¶ Et notandū q ꝑ mentis excessus in deū siue pius descēsus dei in aiam̄ fit in spū. qr deus est spūs ⁊ ꝓcupiscit decorē amīe que in spū ambulat ⁊ carnis curā nō facit in desideriꝭ. De hoc beatus bern̄. super cañ. sic ait. Fidelis panymphus sciliꝫ cet angelus vniuscuiuscq; amīe q̄ mutui amoris ꝓcius sed nō inuidus nō suam querit gloriā sed dñi. discurrit medius inter dilectam ⁊ dilectū vota offerens referens bona excitat illam placat illū interdū quoq; licet raro repsentat eos pariter sibi siue hanc rapiens siue illū adducens. Siquidez domesticus est ⁊ notus in palacio nec veretur repulsam ⁊ quottidie videt faciē patris Vide aūt ne quid me in hac verbi aiecq; ꝓmixtōe corporeuꝫ qđ sentire existimes id loquimur qđ apostolus dicit. Qui adhret deo vnus spiritus est. Excessum pure mentis in deum siue dei piū descensum in aīaꝫ. quibus possumus exprimimus verbis. Itaq; in spū fit ista ꝓiunctio. qr spiritus est deus ⁊ ꝓcupiscit decorem aīe illius quā forte aduertit in spū ambulantem ⁊ curā carnis nō pficientē ī desiderio. ⁊ ꝑsertiꝫ si sui amore flagrātem ꝓspexerit habetq; aīa talis ꝓsto quē desiderat non figuratum sed infusum non apparentem sed afficientem. nec dubiū quin eo iocundioꝛē quo intus non foris. Verbū quippe est nō sonans sed penetrans. nō loquax sed efficax. nō obstrepens auribus sed affectib blandiens. facies nō formata sꝫ formās sꝫ pstrīgens oculos corporis sed faciē cordis letificās. grata quippe amoris munere non colore. non tñ adhuc illum dixerim sicuti est q̄uis tñ omnino ad hoc mō exhibeat q̄ qđ est. Necq; eī vel sic ꝓtinuo ꝑsto erit q̄uis devotissimis mentibus sed nec vniformiter omnib. Oportet nāq; ꝑ varios amīe desideriꝭ diuine ꝑsentie gustum variari ⁊ infusum saporem super ne dulcedinis diuersa appetenda aīe aliter atq; aliter oblectare palatū. hec bern̄ ¶ Considerandū est ꝑm dictum richar. de sancto victo. q̄ mens cuiuslibet ꝑfecti ad celi secreta tunc rapit̄ cū eterne illius felicitatis pelago absorbet̄ ⁊ supceleſtis torrente voluptatis eo vsq; inebriat̄. vt non soluꝫ exteriora p memoriā nesciat sed ipe etiam sibi in oblionē veniat ita vt postmodum ad se reuersus cum apostolo proclamat ⁊ dicat. Siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit. In de quando cum intentio pēnitus auertitur a sensibus corporibus ita q̄ nec presentia videt nec audit tūc dicitur

extasis. hec rich. ¶ Hoc vero tam excellens donū p quod videlicet nonnulli vsq; ad excessum mentis rapiuntur alq; hoc accipiūt ex sola vacāte gratia. Alq; autez vt hoc possint sibi ꝓparant cū adiutorio tñ gratie ex magna ai industria. De hoc rich. de san. vict. in. iiij. libro ꝓtemplatōnū sic ait Qui in suis ꝓtemplatōibz supsemetipos ducuntur q vsq; ad mentis excessuz rapiunt q alq; hoc expectant q accipiunt ex sola vacante gra. Alq vero et hoc ꝓpant cū gratie tñ adiutorio q cooperante ex magna animi industria. Et illi quidē hoc donū quasi fortuitū hñt isti vero iaz quasi ex virtute possident. Quasi fortuitū cuiq; est qđ qñ vult vel put vult nullo mō potest velut fortuitum. Igit hoc habent qui in hoc nihil ex ꝓpria industria valent sed solā vacātis gratie horā expectant. tam vero velut ex virtute hmōi gratie efficaciam habere dicendi sunt. qui ex magna iaz pte id possunt cū volunt sed ad tantaz graz nō nisi cū magno labore puenit. Qñ q moyses i mōte. vi. diebz moratur q in. vij. de medio nubis ad dei colloquiū vocat. Per diebz vt notuz est opa nostra pagimus q i septimo req̄escimus. Quasi. vi. ergo dies transimus in hoc monte. qñ cū magno labore q magna animi industria in hmōi sublimitatis statu assuescimus diuci? ꝓmanere. tunc aūt quasi ad septimuz diem venit qñ tanta mentis subleuatō menti in oblectamentū vertitur q sine vllo labore subicit. quasi ad septimū iam diē ꝓringit. qñ in illo sublimitatis statu tandē aliqñ ad summaz anī? tranquillitatē ꝓpmitur. vt non solum omnē curam q sollicitudinē deponat ymo vmuersas pene hūane possibilitatis metas accedat ad colloquiū domini dñi vocante admittim. non ex diuina inspiratōe q reuelatōe in illā diuinoꝝ iudicioꝝ abyssum intromittimur In medii nebule Moyses ingredit qñ humana mens ab illa diuini lūis imm̄ensitate absorpta summa sui obliuione sopitur. ita vt mirari valeas et iuste mirari debeas quō ibi concordet nubes ignorantie cū igne illuminate intelligentie. ignorancia q oblimio voto rum q exꝓtoꝝ cū reuelatōe q intelligēcia ꝓius ignotoꝝ q eo vsq; inexꝓtoꝝ nā vno eodēq; tpe humana intelligēcia als mens q ad diuina illuminatur q ad humana obnubilat. hanc subleuari cū pacem obnubilatōz q subleuationē ps. paucis verbis ꝓrexendit. cū dicit. In pace in idipsum dormiā q requiescam. Veraciter tunc anima pacem inuenit qñ supra semetipam ducta humane passibilitatis molestias animo nō sentit. In hac obdormit quādo ad summam tranquillitatem consopita quicquid sobria cogitare ꝓsueuit ei in obliuionē venit. Qui eñ dormit que circa ipm sunt ymmo q seipz non nouit. Recte ergo per sopoꝝē mētis alienatō exprimit. p quā ab assuetis absentat q quasi p somnum occupata a rebus humanis diuinaꝝ reruz ꝓtemplatōe pegrinatur. Et tunc quidem in idipz obdormit quando in eo per ꝓtemplatōz q admirationē requiescit. cui vnū idemq; est esse omne qđ est. qui solus veraciter dicere potest. Ego sum qui sum. ¶ Et notandum q per mentis excessum supra sive ītra nosmetipos i diuinoꝝ ꝓēplationem rapimur. exterioꝝ oīm statim ymo nō solum eoꝝ que extra nos vel etiā eoꝝ que intra nos sunt ommū obliuiscimur. Et recte cum ab illo sublimitatis statu ad nosmetipos redimus illa que prius supra nos vidimus i ea veritate q claritate qua prius pspexi-

musad nostrã memoriã reuocare om
mino non possumus Et q̃uis iñ aliqd
in memoria teneamus ꝛ quasi p me
diũ velũ ꝛ velut in medio nebule videa
mus. nec modũ quidẽ viuendi nec q̃
litatẽ visionis ꝓhendere vel recor
dari sufficimus Et mirũ modũ remi
niscentes nõ reminiscimur. dũ viden
tes nõ quidemus ꝛ aspicientes nõ p
spicimus ꝛ intendentes non penetra
mus. hec rich. Tantã talemq̃ gratiã
absq̃ dubio put idez rich. dr. Nemo
accipit fine ingenti studio ꝛ ardenti
desiderio. nemo etiã existimet ad illiꝰ
diuini luminis claritatẽ argumẽtãdo
posse penetrare nemo se credat huma
na illud racionacione posse ꝓhebẽde
re. Si em̃ aliqua argumentatõe adiri
potuisset lumen illud diuinũ. vtiq̃ in
accessibile no fuisset. Semiq̃ apostõ
stolus ad illud se gloriaꝫ non quidem
isse sed raptũ fuisse. Scio iquit hoiez
siue ĩ corpore siue extra corpus nescio
deus scit raptũ vsq̃ ad tercium celum
Ad hoc itaq̃ celũ hoies rapiunt. ascẽ
dere aũt nõ possunt. ¶ Possu
mus tñ illam que ĩ hac vita haberi po
test dei ꝓgnitõz tripliciter distinguere
Aliter siquidẽ deus videt p fidem. a
liter ꝓgnoscit p rationẽ atq̃ aliter cer
nitur per ꝓtemplationem. Prima er
go visio ad primũ. Scda ad sctõz. Ter
cia ad terciũ. Ad primũ itaq̃ ꝓtẽpla
tõis celum ꝛ sctõz hoies ascendere pos
sunt. sed ad id quod est supra rationẽ
nisi p mentis excessũ supra semetipos
rapti nũq̃ pertingunt. Cum g̃ mens
hois sic supra semetipaz rapit omnes
humane racõcinacõis supgredit an
gustias. ad illud em̃ quod se eleuata ꝛ
in extasim rapta de diuinitatis lumie
ꝓspicit. omnis humana ratio succum
bit. ꝛ nisi humane rõcinacõis angu
stias deserat ad capiendum diuine ar
chanũ intelligentie sinũ non dilatat.
Quisquis etiaz huius dilecti dñi desi
derio flagrat q̃to em̃ familiarius no
uit tanto amplius amat. eoq̃ frequen
cius eius desiderio estuat. Eius siqui
dem frequens cõtubernium solet sane
desiderium non minuere sed augere ꝛ
amoris incendiũ acrius inflammare.
Qui igit talis sponsi ꝛ dilecti dulce
dine fruitur ꝛ inter humeros illiꝰ re
quiescens eius amore iugiter delectaꝫ
tur q̃ puras frequentes mentis excesꝫ
sus patitur q̃ sepe in extasim raptus
supra semetipm ducitur pulchritudi
nis eius magnitudine attomitus ĩ eius
admiratõe suspendit. cuius mimirum
aĩa cũ seipam pre gaudio iam capere
nõ poterit supra seipam ducit ꝛ per
cessum mentis in supna elevatur. hec
rich. Quivero p excessum mentis ali
quid de supne felicitatis dulcedine de
gustant tales interim a miseria hꝰ fra
gilis vite liberi existunt qz felicitas et
miseria simul esse nõ possunt. Hec p
bat beatus bernñ. in libro de gratia ꝛ li
bero arbitrio ita di. Fatendum ẽ eos
qui p excessum ꝓtemplatõis rapti qñ
q̃ in spũ q̃tulumcũq̃ de supne felici
tatis dulcedine degustare sufficiũt to
ciẽs eẽ liberos a miseria quotiẽs sic ex
cedunt. Hi plane qõ negandum non
est ꝛ in hac carne licet raro raptiq̃ cõ
placiti libertate fruunt. qui cũ maria
optimã ptem elegerunt que non auferꝫ
ret ab eis. Qui em̃ iam tenent qõ au
ferendũ non est. experiuntur vtiq̃ qõ
futurꝫ est sed qõ futurꝫ est felicitas est.
Porro felicitas ꝛ miseria eodẽ tem
pore esse nõ pñt fil quociẽs igitur per
spm̃ illã ꝓcipiant tociẽs istã nõ senti
unt. Itaq̃ in hac vita soli ꝓtẽplatiui
possunt vtraq̃ frui. libertate ꝓplaciti ꝛ
hoc ex pte ꝛ parte satis modica viceq̃
rarissima. hec ber. ¶ Sed miruz

videt cū deus ꝓpinquus sit oīb hominib ⁊ ꝙ tā pauci sunt. qui ipz in seipsis speculent ac etiā in ꝓtemplatōe extra seipos rapiunt. Sed rō est in ꝓmpto ꝙ mēs humana solicitudinib distenta nō intra ad se p memoriaz fantasmatib obnubilata nō redit ad se p intelligenciā ꝺcupiscentijs illecta ad seipam neq; reuertitur p salutis desideriū interne ⁊ spūalis leticie. ītō taliter in his sensib iacens nō pōt ad se tāq; ad dei ymaginē reītrare. Et quō vbi quis cederit necesse hz ibidē īcūbere. Nō poterit ergo anima nostra ab his sensib releuari ad intuitum sui ⁊ eterne veritatis in seipa. nisi veritas assumpta forma humana ī cristo fieret sibi scala repans priorem scalam que fracta fuerat in adam. Ideo q̄tumcū q̄ quis illuminatus lumine nature et scientie acquisite nō potest intrare in se. vt in seipo delectetur ⁊ in dño nisi mediante cristo qui dicit. Ego suz hostiū p me si quis introierit saluabitur ⁊ ingredietur ⁊ egredietur ⁊ pascua inueniet. Ad hoc aūt hostium ñ approximamus nisi in cristum credam⁹ speremus ⁊ amemus. Necesse est igitur si intrare volumus ad fruitōz veritatis tanq; ad paradisum. ꝙ ingrediamur p fidē ⁊ spem ⁊ caritatez mediatoris dei ⁊ hoīs Ihesu qui est tanq; lignum in medio paradisi plantatum. Supuestienda est igit ymago mentis nostre tribꝰ vtutib theologicis quib ania purificat illumiat ⁊ pficit ⁊ sic ymago reformat ⁊ ꝺformis celesti ihalm efficit. Ania igit credens ⁊ sperans et amans ihesum xp̄m qui est verbū increatū inspiratū ⁊ incarnatū scz via veritas ⁊ vita dū p fidē credit īcristū tanq; verbū increatuz qō est verbū ⁊ splendor patris recupat spūalem visuz ⁊ auditū suscipiendi xp̄i sermones. Visū ad ꝺsiderandū illius lucis splēdorem Dum aūt aia suspirat ad suscipiendū verbū inspiratū p desideriū ⁊ affectuz recuperat spūalez olfactū. Dūvo anima ꝺplectitur verbū incarnatum suscipiens ab ipo ꝺlectatōnē. ⁊ transiens p extaticum amorē recuperat spūalez gustum ⁊ tactum Quibus sensibus repatis dū sponsum videt ⁊ audit odoratur ⁊ gustet ac amplexat decantare potest talis anima tāq; sponsa dilecta a cristo illud canticum. Dilectus me⁹ mihi ⁊ ego illi. In hoc nāq; gradu repatis sensibus interioribus ad sentiendū summe pulchꝝ. ad audiendum summe armoniacū. ad odorāduz summe odorifeꝝ. ad degustanduz summe suaue ad apprehendendū summe delectabile disponit aia ad mētales excessus. ⁊ erit spūs noster ierarchicus ad ꝺscendendū sursū ad illā ihalm supernā ad quā nemo intrat nisi grā priꝰip sa in cor descendat. Tunc aūt ad cor ꝺscendit qñ p reformatōz theologicas vtutes ⁊ p oblectatōes spūaliū sensuum ⁊ suspensiones excessuum efficitur spiritus noster ierarchicus scilicz purgatus. illuminatus. ⁊ perfectus. Anima aūt sic purgata ⁊ illuminata ⁊ pfecta intrat seipam intrando in seipsam intrat in supernam ihrusalez vbi angelorꝰ ordines ꝺsiderās videt ī eis deū q̄ habitās ī eis oēs eoꝝ opaꝫ opacōes ℣ Gñ ōt ber. ad euge. Deꝰ in seraphī amat vt caritas. ī cherubī nouit vt vitas. ī thronis sedz vt eqtas. in dñacōib dñaꝫ vt maiestas. In pricipatib ēgit vt pncipium. In potestatib tuet vt salus In vrutib opaꝫ vtus. In archāgelis reuelat vt lux In angelis assistit vt pietas. Ex q̄b ommib videt deus omnia in omnib per ꝓtēplatōz ipius in mentib in quib habitat p dona effluētissime caritatis

T Et notandū ꝓut dicit Rich. de sancto victore. q̄ duo sunt ꝓtemplatō num excessus vnus in intellectu alter in affectu vnus in lumīe alter in amo re. vnus in agnitōe. alter in dēuotiōe. Cuicūq̄ hoꝝ copia daf̄ ve dicere pōt Introduxit me rex in cellā vinariam hec rich. De hac etiā affectōe ꝙgniti one quedā glo. sup illo verbo Gusta te ꝙ vide. sic ait. In gustare. diuinorū affectionē. Invidere. eorūdem ꝙgni tiōꝝ insinuans. Magna sunt quippe ista duo bona ꝙ nō repiunf̄ eis maio ra nec felicitati creature ītellectualis ꝙ rōalis plus ꝙmoda q̄ lumen ꝙgniti omis ꝙ dulcedo affectōis. nam si illu minaris lumīe ꝙgnitōis ꝙ nō faciaris dulcedine affectōis magnū bonuꝫ est sed nō plenū. Si aūt econuerso facia ris affectōe ꝙ nō illuminaris ꝙgnitōe magnum bonū ītuꝫ est sed non pfectū vtrumq̄ igif̄ ad gaudiū plenū diuine refectiōis exigit̄. vt ꝑ bonū bono ad ditū beatitudis felicitas pfectius cu muletur. hec glosa. ¶ Vbi tamē ꝓsiderandū q̄ actus dilectōis excellit actum ꝙgnitōis in aliquo gradu. Dā tur nāq̄ hoī a deo diuerſi habitus sup naturales ad suū finē ꝙsequendum. q̄ est supnaturalis. dantur etiā intellec tui habitus supnaturales ad suū finꝫ ꝙgnoscendum vt fides scīa diuinorū ꝛc. dantur etiam voluntati habit? su pnaturalis ad deū diligedum. vt cari tas siue amoꝝ gratuitus. sed habitus caritatis excellit omnes habitus ītel lectuales vt fidem spem ꝛc. Quod ex presse oñdit aplus ad coꝝ. xiij. vbi pri mo enumeratis aliquib⁹ actib⁹. intel lectus ꝙ voluntatis infert maioꝝ autez hoꝝ est caritas. Et ostendit ibidem q̄ nullus habitus vel actus est meritoꝛi us sine actu voluntatis q̄ ē caritas ꝙ ha bitus ītellectus aliq̄liter euacuabunf̄ ꝑter ipfectōꝫ eoꝝ in pria habitus aūt caritatis ꝑter suā pfectōꝫ manebit i patria. Ꝫ pfectiores habitus pfecti oꝛes eliciunt actus ꝙ iō actus dilectio nis pferf̄ huic actui ꝙgnitōis tāq̄ per fectioꝛ. Vñ matx. xxij. Dilectio ē pri mū ꝙ maximū mandatū. Itē actui di lectōis ꝙuenire vnire ꝙ trāsformare cō uenit vel videf̄ vt dōt doctor. Nā di ligere nihil aliud ē q̄ copulare cristo se amantē cū amato. qꝛ caritas est vi ta copulans amantez cum amato. Ex his pꝫ sane q̄ actus dilectōis excellit ꝙ excedit actū ꝙgnitōis ītellectualis in aliquo gradu inq̄tū aūt excellit in tm̄ excedit eum in attingendo deū in aliquo gradu dilectōis ad quē actus ꝙgnitōis intellectualis nō potest extē di qꝛ sup intellectual' est. Ut dōt augu. Incognita nequaq̄ possunt amari iō est ibi aliqua noticia non intellectual sed affectualis seu expimentalis.

X Cum predictis ꝙcordat hugo su per. vij. libꝛo angelice ierarchie ita di cens. Sic intelligas quanta est vis a moꝛis ꝙ dilectōis si tm̄ intelligi potest qm̄ dilectio supeminet scie ꝙ maioꝛ est intelligentia plus em̄ diligit q̄ in telligitur Intrat em̄ dilectio ꝙ appꝛo pinquat vbi scīa foꝛas stat. Et reddit rationē qꝛ maioꝛ inquit presumēs et confidens amato sua acucie penetrat omnia ꝙ impetum sequens ardētis de sideriꝫ sui nec dissimilare valēs donec ad amatū puenīat ꝙ eo ampli? adhuc firiens intrare ipm̄ ꝙ esse tam ꝑfecte si fieri possit hoc idez sit quod ipe. Ecce expresse dicit q̄ verus amoꝝ vnit deo ī mediaci? q̄ ītellectus ꝙ hoc intelle ctus non capit. Ergo talis noticia af fectualis est superioꝛ intellectuali. Cū hijs concoꝛdat excellen. super cantic. dicens. q̄ intellectus ꝙ affectus fil' co ambulāt vsq̄ ad nomi ssimū ītellect?

vbi habet sue ꝯgnitiõis ⁊ sui luminis ꝯsummatione affectus adhuc ꝓtinet ꝓncipalia in deũ suspiria ⁊ supintellectuales extensiões ⁊ ĩmissiones scz feruidos fulgores ⁊ fulgidos feruores. ad quoꝝ oĩm sublimes excessus ⁊ extendentes sublimitates intelligẽcia trahi nõ põt sed solũ principalis affectus deo vnibilis. hec excelleñ

A Diuina nãq caligo est inaccessibile lumen in qua habitare deus dr ⁊ inuisibilis quidẽ existens ꝓter excedentẽ claritatẽ. ⁊ inaccessibilis ꝓter excessuz. supsubstãtiaĺ lumis ꝓter effusionẽ in hoc fit omnis qui deũ ꝯgnoscere ⁊ videre dignus est habit⁹. Qui igit̃ intrat hanc caliginẽ vnit̃ diuine incompzehẽnsibilitati. quã ñ penetrat intelligentia. quere est oĩm clausura et in se claudit et secretissime celat omnes cogitatões appzehẽnsiuas tãq in pzia oĩm causa ⁊ ꝑ eam omnis ille vnitur deo. qui sup oĩa ꝯstituitur in excellentia. quã nec ratõ inuestigat nec intellectus speculat̃. ⁊ ab omnib⁹ ⁊ q̃ fia seipo segzegat̃ ⁊ pmonẽ dilectõnis. que effectiua est vere ꝯgnitionis vnitur deo intellectualiter. ignara cõgnitõe multo meliozi q̃ fit ꝯgnitio intellectualis ⁊ ꝙ intellectualez ꝯgnitõnẽ derelinquit sup intellectum ⁊ mentẽ cognoscit. De hoc excelleñ sup cã. sup illo verbo Quesiui ⁊ nõ inuenĩ eũ fic ait. Cũ hoc modo deũ quererẽ extẽdendo me ad mihi possibilia vigiles idest celestes panymphi qui custodiũt ciuitatem idest infinitam diuinitatis plenitudinẽ ꝓtinuis suis ꝓtemplactionibus inuenerũt me querentẽ ⁊ ex officio suo sursuz me longe duxerunt. q̃ dixi in ipa admiratõe mea nõ vidistis quẽ diligit aĩa mea. qz adoo ẽ occ̃tus ⁊ sublimis ⁊ gloziosus mihi ⁊ omnimenti. Igit̃ cũ paululũ ꝓtransissẽ eos ascendendo supeminẽciã anime ⁊ caliginẽ quam dñs inhabitat qõ ẽ inaccessibile lumen ꝑ capacitate mea intzoissem inuenĩ ꝑ desideratã ⁊ absorbentẽ vnionẽ supintellectualis ꝯgnitionis ⁊ amoris quem diligit aĩa mea excelleñ. Si autẽ querat aliquis quõ hec fiant talis interroget gr̃az nõ doctrinã. dsideriũ nõ intellectũ. gemitũ oziõis nõ studiũ lectõis. sponsum ñ magistz. deũ nõ hiez caliginẽ nõ claritatem nõ lucẽ sed ignẽ totaliter inflãmantem ⁊ in deũ excessiuis vnionibus ⁊ ardentissimis affectib⁹ transferentẽ. hoc em̃ misteriũ est secretissimũ ⁊ nemo nouit nisi qui accipit nisi qui desiderat. nec desiderat nisi quẽ ignis spũs medullitus ĩflãmat. quẽ cristus misit in terrã. hic igit̃ nihil valet natura. modicũ valet industria. paz dãdũ est inquisitõi ⁊ multũ vnctõi. paz dãdũ est lingue ⁊ plurimũ ĩterne letitie paz dandũ est verbo ⁊ scripto sed totum dei dono hoc est spũisancto. parũ aut nihil est creature sed totũ creatrici patri ⁊ filio ⁊ spũisancto H

Et notandũ ꝙd dr dyonisius. Quod? quo intellectus noster deo ꝯiungi põt est inc̃tuz ꝯiungitur ei vt ignoto. Vñ dicit beatus augustinus. Deus omnẽ formã ĩtellectus nostri subterfugit qa q̃cumq̃ formã intellectus noster cõcipiat illa forma non ꝓtingit ad ratõnem diuine essentie. ⁊ ideo ipe nõ potest esse ꝓuius intellectui nostro sed ꝑ hoc eũ ꝑfectissime ꝯgnoscimus in statuvie ꝙ scimus eũ esse super omne id qõ ĩtellectus ꝯcipe ꝑt. ⁊ fic ei ꝯiungimur quasi ignoto sed in patria ipsuz per formam que est essentia sua ipsuz videbim⁹ ⁊ ꝯiungem̃ ei q̃si noto. De hac diuinitate gre. Nazãzenus exponens illud verbũ. Qui est misit me ad vos fic ait. Esse enim ipsius totum est

et semper esse qđ nec cepit vnq̄ nec aliquādo cessabit insupabile quoddaz ac sine fine substantie pelagus nullis terminis limitibusq̄ circundatum supergrediens sensum oñe tps atq̄ omnē naturā. qđ solo mentis ꝓtemplari possit intuitu. ⁊ hoc subtili admodum ⁊ p exigua inspectione nō ex his q̄ circa ip̄m sunt vt ip̄a veritatis spēs nō tā ex ip̄a veritate q̄ ex his q̄ veritati sunt ꝓxima ꝓtemplet. Effugit eñ prius q̄ teneri queat ⁊ priusq̄ apprehendi possit elabitur. tñ se cordi offerens ⁊ hoc si pur fit quātū hūanos oculos ictus clxoruſci pstringentis ⁊ eo cito ptereuntis illuminat. Idcirco vt ego arbitror q p hoc q omnino q̄tulūcūq̄ ex hmōi lumine ꝓspici potest nec a ꝑtē di nec inquirēdi tribuit spēm Qđ ād vel exꝑte sentiri potest āmiratōis ē et qđ in āmiratōe est ꝺesiderari copiosi? ꝑt. cū aūt ꝺesideratur ꝺesiderantes purificat tunc eos velut ꝓpriosiā ⁊ domesticos facit etiā in colloquijs ⁊ fmonibus ꝓticipes. Absq̄ vllo g̃ est fine credenda diuinitas ⁊ ad senciendū etiaz ip̄i difficilis menti ⁊ hoc est solū qđ ex ip̄a apprehendim?. q? apprehendi nō potest. hec gre. ¶ Oñ ꝺeus id qđ est nec cogitat nec apprehendi potest. nā si apprehendit ꝺeus nō est. pōt tamē cordis oculus si purus est quodā tactu incorporeo ⁊ spūali visu attingere sed nō apprehendere. Qui ergo ꝺesiderat ꝺeū videre ⁊ mēte ꝓtīgere cor purget ⁊ mundum faciat oculum cordis. De hoc beatus augu. in libro ꝺe verbis domini sic ait. Cum de deo loquimur qd mirum si non comprehenditur. Si enī comprehendis nō est ꝺeus. attingere aliquantulum mente ꝺeum magna beatitudo est. apprehendere aūt omnino impossibile. Quis eñ oculus cordis apprehendit ꝺeū. sufficit vt attingat si purus est oculus Si aūt attingit tactu quodā incorporeo ⁊ spūali attingat nō tñ apprehendit ⁊ fit beatus homo cōtingendo corde illud qđ sp beatū manet. ⁊ est illud ipa beatitudo. ⁊ vñ homo fit viu? vita ꝑpetua. Si vis ergo illuz mente ꝓtingere. purga mentem purga cor tuū. mundū fac oculum cordis. Beati eñ mundo corde qm ipsi ꝺeum videbūt. hec aug. Beatus etiaz bernñ. in epistola ad carthuſ. ꝺe hoc sic dicit. Deus idipsum qđ est cogitari omnino non potest. nisi q̄tum ad hoc sensu illuminati cordis ⁊ amoris attigi potest. Certius eñ sensu humili et illuminati amoris q̄ quolibet cogitatu ratōnis attingit. Et semper melior est q̄ cogitat. melius tñ cogitatur q̄ ōr. ipe est summa essencia a quo oñe esse ꝓficiscitur in quo esse nostrū non moritur. intellectus nō errat. amor nō offendit q? sp quezit vt dulcius inueniatur. dulcissime inuenitur vt diligē cius querat. hoc ergo ineffabile cū nō nisi ineffabiliter videatur qui vult cor mundet q? nulla cordis similitudine ꝺeformienti nulla corporea spē vigilanti nullo tactus indagīe nisi mūꝺo corꝺe hūilis amātis videri ꝑtꝰ apprehendi. hec eñ est facies dei quaz nemo videre potest ⁊ viuere viuēdo. hec ē spes cui cōtemplando suspirat omnis qui affectat diligere dñm deuz suū i toto corde suo ⁊ in tota anima sua ⁊ i totis viribus suis. Ad quod etiaz non desinit excitare proximum suum si diligit eū sicut seip̄m. hec bernñ. ¶ Sed et hoc notandū q̄ excessus siue alienatō mēris extasis ⁊ raptus oīa in scripturis p eodē accipiunt ⁊ significant elevationez quandā ab exterioribꝰ sensibus. quibꝰ naturaliter intendim? ad aliq̄ que sunt supra hominem potest tñ inter raptū ⁊ extasim aliquid itereſſe

nam extasis importat simpliciter excessum a seipo sm quez aliquis extra suã ordinatoz pomt. sed raptus super hoc addit violentiã quandã ꝛ mentẽ excedentẽ suã virtutez. De qua dicit paulus Sive mente excidimus deo. glosa. Excessum mentis dicit q̃ mente leuatur ad intelligenda celestia.

¶ In excessu uero mentis duo intelligunt vel pauor vel intentio ad supernatu. ut quodãmõ a memoria elabãtur inferioza. In hoc mẽtis excessu fuerũt omnes sancti quib⁹ archana dei mundũ istũ excedentia reuelata sunt. De hoc mentis excessu paulus dicit. seipz insinuans soli deo excidisse. Excedens eñ mente aplus omnẽ humanã fragilitatẽ omnẽ seculi tpalitatez oia quecũq; nascẽdo ꝛ occidendo euanescunt transeuncia. habitabat i coze in quadã ineffabili ꝓtemplatõe vbi audit ineffabilia verba que nõ licet homini loqui. Sed queritt vt̃ in illo excessu viderit deũ p essenciã. De hoc beatus aug. ad paulinum sic dicit. Quibusdam sanctis deus nõ in sua natura sed in qua voluit spẽ dignatus est apparere sic Abzalx ysaac ceteriscq; similibus. inuisibilis est igit natura deus nõ tm̃ pater. sed ipa trinitas vnus deꝰ ꝛ qz non tm̃ inuisibilis est vt̃ etiã icõmutabilis sic apparet quibus voluerit spẽ vt apud eũ integra maneat inuisibilis incõmutabilisq; natura. deside rẽ aũt veraciter pioz quo videre deuz cupiunt inhyanter inardescit nõ opinoz in eandẽ speciem ꝓtendam flagrat qua vt vult apparet q̃ ipe nõ ẽ sz in eam substantiã qua ipe est quod est Huius emz desideriũ sui flãma Moyses fidelis famulus eius ostẽdit vt ait deo cũ quo vt amicus facie ad faciem loquebatur. Si inueni gram apud te ostende mihi temetipm. Quid ẽ ille non erat ipse. Si nõ esset ipe nõ diceret ei ostende mihi temetipm sed ostẽde mihi deũ ꝛ tñ si eius naturã substãciãq; ꝓspiceret ꝛ multominus diceret ostende mihi temetipm ipe ergo erat in ea spẽ. qua apparere voluerat nõ aũt ipse apparebat in natura ꝓpria quam moyses videre cupiebat. Ea quippe p mittitur sanctis in alia vita. vñ q̃ responsum est moysi vez est q̃ nemo potest videre faciem dei ꝛ viuere idest nemo pt eũ in hac vita viuens videre sicuti est. Unde iohã. ait. Dilectissimi filij dei sumus ꝛ nõdũ apparuit quod erimus. scimus cũ apparuerit similes ei erimus. qñ eum videbimus sicuti ẽ nõ sicut eũ hoies viderunt. qñ voluit in spẽ qua voluit nõ in natura qua i semetipo etiam cum videret latuit sz sicut est quod ab eo petebat cum ei diceretur ostende mihi temetipm ab eo q̃ cum eo facie ad faciẽ loquebat.

¶ Sed potest moneri questio quomõ di substantia videri potuit a quibusdam in hac vita positis ꝓpter illud qõ dictum est ad moysen. Nemo potest faciem meam videre ꝛ viuere mi si eo modo q̃ potest mens humana diuinitus rapi ex hac vita ad angelicam vitã añ ꝗ p istã cõmunem mortem carne solnat Et sic raptus fuit paulus q̃ audiuit illic ineffabilia q̃ nõ licuit vbiusq; ado facta ab huius vite sensibus quedam rõis auersio vt siue in corpe siue extra corpus añ oia resolutio facta fuerit q̃ lis in morte ptingit nescire se diceret Ita fit vt illud vez fit quod dictum est nemo potest faciem meaz videre ꝛ vivere quia necesse est abstrahi ab hac vita mentem. quando in illius ineffabilitate visionis assumitur. hec aug. Item super geñ. dicit idẽ Cur nõ credam? q̃ tãto aplo doctori gẽtiũ rapto vsq; ad excellẽtissimã visiõz voluerit

dei demonstrare vitā in qua post vitā istam viuendū est in eternū hec augustin. ¶ Et notandū q̄ in raptu pauli nō fuit necessariū vt aīa eius totaliter separet a corpe sed manēte hoc statu ablata ē ab anima eius actualis conuersio ad fantasmata sensibilia. ne impedire tur eius elevatio in id qđ excedit omnia fantasmata. & ideo in raptu eius nō fuit necessariū vt dictū est vt aīa eius separetur a corpe vt ei non vniret vt forma Fuit aūt necessariū eius abstrahi a fantasmatibꝫ & sensibiliū p̄cepcione. nam oportet cū intellectus hoīs eleuet ad altissimā diuine essencie visionem vt tota mentis intentio illuc aduocetur. ita q̄ nihil ītelligat ex fantasmatibus sed totaliter ferat in deū Unde & paulus ab oīb abstractus offendiculis vnitiue p̄templatōis mēte tm̄ excessit vt vere amatoꝛ trāslatus in amatū nō aūt vt exanimatus & corpi subductus. ꝓterea apostolus dicit illud bene. Viuo ego iam nō ego. viuit vero in me cristus. nam totā mentem attractus īsup ītellectuales extēsiōes diuinoꝝ inuisibiliū vsq̄ ad feruidos fulgores & fulgidos feruores ad quorum ommiū sublimes excessus & excedētes sublimitates intelligētia trahi nō potuit sz sola principalis affectiō deo vnibilis. Dixit se iam & extunc viuere sed non vita sua sed amati. cuius quo fuit effectus vnus spiritus. Cor nāq̄ eius diuina absorptū dulcedīe sic ēsolutū diuini amoris extitit liquamine vt appetitus cum appetibili mirabili vniretur amicicie vinculo. & ideo in sup subtāciali & suplucēti diuini splē doris caligine factus ascēdit ꝓprio intellectu se esse īcōprhensibilē & vite sue nō viuētem dicens viuo ego iam non ego &c. Sicut em̄ ferrū ꝑflatū in igne in liquorē soluit nil de natura eius re

manente sensibꝫ videtur sed totum in igneam qualitatē vertit sola vero rōe naturā suam q̄uis liquefactā seruare cognoscimus. Sicut g̃ totū ferrum liquefactū ignitum ymo ignis apparet manēte eius substātia. ita mēs Pauli caritatis igne liquefacta & in deum transformata manente natura tota facta est deus. Ex hac etiā mens deuotoꝝ et pfectoꝝ virorum cum p̄templationem & alienationes ꝓiuncta & vnita fuerit deo dormit qnodāmō & quodāmodo vigilat dicens illud cantic. Ego dormio & cor meum vigilat. Tota effectiua tunc dormit & silenciū alīs impōit ommibꝫ potentiis. Et tunc alienatus est a sensibus & in extasi positus & audit verba que nō licet hoī loqui qz tm̄ē in affectu & talia sunt solummō p̄ gratiam. Quia sol ille diuinus per suas īflāmatōes & ardores quos emittit īillas aīas que habent excessus mētales nullus p̄t explicare. Si ei scīz apostoluz gemit? sunt enarrabiles q̄bꝫ p̄ nobis postulat spūs quid sunt excessus quid ve ardores. Unde sol ille diuin? & eternus illam celestem ierarchiaz & istā hūanaz irradiat & inflāmat trifozmi amore illā p̄tentōz visionē & fruitionē. hāc p̄ caritatē de corde puro ꝓscience bona & fide nō ficta. Sed quid est q̄ radi? iste excecat cū pocius deberet illumīare sed ista excecatio est sūma illuminatio. qz est in sublimitate mentis vltra hūanī intellect? inuestigatōz. vbi intellectus caligat. qz nō potest inuestigare qz trancendit omnez potentiā inuestigatiuā. Est ibi g̃ caligo īaccessibilis q̄q̄ tm̄ illuminat mētes q̄ pdiderūt inuestigatōes curiosas vñ ps dt. Posuit tenebras latibulum suū Spiritus autem sanctus leuat animā ad ista obscura & docz īprouisa et hic ē digit? dei ad quē mag? pharao

nis nō potest attingere scz intellectus noster sed affectus. Iste aūt amor ē sequestratiuus sepatiuus ⁊ sursum actiuus. Sequestrat enim ab omni affectu alieno ꝓpter sponsi affectus vnitionez Sopprat ⁊ quietat omnes potentias ⁊ silenciū imponit. Sursuz agit quia ducit in deū ⁊ est sic homo quasi mortuus ⁊ iō fortis est vt mors dilectio. qz separat ab omni casu oportet eī hominem mori ꝓ illū amorē oibz terrenis vt sursum agat ⁊ deo vniatur in q̄ vnione intrat in tenebras radiū. Dicit tenebra qz intellectus nō capit ⁊ tñ anima sūme illustrat ⁊ qz mens oculis intellectualibz illū radiū respicere ñ potest ideo amouendi sunt. vñ dr in cāticis. Auerte oculos tuos a me ipi me auolare fecerūt. Tunc xps recedit qz mens oculis intellectualibz mittitur illam sapiam aspicere qz non ibi intellectus sed affectus vadit ad ꝓfundum cristi. Quiero tantū graciam a domino ꝓcipiunt quodammō deificantur. nam duas naturas rōis capaces creator noster ꝓdidit angelicā scz ⁊ humanā quas ad similitudinē suā creans iēternū subsistere voluit. Et qz beate sine illo esse nequibant sui ꝓticipatiōz illis largiri dignatus ē vt vicz hoc haberent p gram qđ deus est p naturam. Hoc aūt fieri aliter nō potest nisi hi q̄ saluandi deificentur. qz saluari non possunt nisi hi qui deificati fiunt.

¶ Deificatio aūt est assimilatio ⁊ vnicō ad deū ex possibilitatē creature Assimilatō vero fit ꝓ virtutes seu operationē bonā vnicio autez fit ꝓ caritatis feruorē. Quanto aūt quisq̄ ē virtuosior ⁊ caritate plenior tanto est deo similior ⁊ eius vnio cū deo pfectior. Vñ scī ⁊ pfecti viri qz sunt virtuosi ⁊ caritate pleni in suis ꝓtēplatōibz extra se ipos ⁊ eo pfectius cū deo vniuntur. q̄to magis ꝓ vitam virtuosam ⁊ caritatem feruidā deificant qz ꝓ ardorē diuini amoris quē in excessu mentis dulciter ogustant in deū quodāmō transformāt. Ex dz circa hoc vnusq̄sq̄ cōsciam suam discutere ⁊ si domis spūalibus quibus ad amicicia dei ꝓuenit se carere conspexerit debet gemere ⁊ per penitentie remediū illa a dño studeat obtinere. Si autē aliqua dona minora habuerit. maiora ī alīs ñ inuideat sed potius diligat et dñm supplicitet exoret vt illius domi qđ alter pfectius possidet eum ꝓcipem faciat vt dicere possit cū ps. Particeps ego sum omniū timenciū te ⁊ custodientiū māda ta tua ¶ Notandū q̄ his qui per gratiā ꝓemplatōis celestis vite dulcedinē gustauerint ac ꝓgnouerint trā sitoria vilescunt omnia deserunt habita ⁊ eoꝝ animus solū desideriis celestibz inardescit. De hoc beatus gre. in quada omelia sic ait. Qui celestis vite dulcedinē īcipiū possibilitas admittit pfecte ꝓgnouerit ea que in terris amauerat libenter cuncta derelinquit ī comparatione eius vilescunt omnia. deserit habita. congreata dispergit. inardescit animus in celestibz in terrenis nil libet. deforme ꝓspicitur quicqđ ō terrene rei placebat spē. qz sola celestis patrie claritas fulget ī mente naz quem pfecte absorbuerat ad terrena desideria forīs velut insensibilem reddit. hec gre. ¶ Omnis etiā anima ꝓut ōt beatus bernardus. quevel semel gustauerit spiritus sancti dulcedinem pficiam ipsius impossibile ē vt non toto corde desideret īmo ois anima in spiritu ambulans sponsum vel in amplexu vel in affectu osculo ⁊ desiderio etiam cum manducat vel bibit impossibile est nō habere. hec Bernardꝰ. Hāc vero dulcedinē spūalē ⁊ gau

diuꝫ vꝭ aīe mundi ⁊ voluptatū carnalium amatores ꝓcipe non possunt. qz hmōi dulcedo est cordis ⁊ nō carnis. Ūñ eā agnoscere nō potest quilibꝫ carnalis. De hoc rich. de sancto victo. in tractatu suo super Benyamin adolescentulus sic ait. Qui em̄ in bonis falsis atq; vceptorꝫ spem figunt q̄ sint vera bona inuenire nō possunt. Non ergo est mir̄ si eā quilibet amator mūdi nescit. quam deus diligentibꝫ se abscondit est em̄ manna absconditū ⁊ nisi gustantibus omnino ignotū. Est nā q̄ hmōi dulcedo cordis non carnis. Ūñ nec eam nosse potest quilibet carnalis. Ordinatū ⁊ vꝭ gaudiū veraciter tunc habemus. qñ de veris ⁊ eternis bonis gaudemus. Ad tale gaudiū aplūs nos hortat̄ dicens. Gaudete i dño. Et ꝑs Letamini in dño ⁊ exultate iusti. Mens aūt que in laude hoīm delectat̄ quid sit internū gaudiū experiri nō meretur. nec mens hūana misi ꝑ abstinentiā ⁊ pacīam ad vꝭ gaudiū pertingit. Oportet em̄ nō solū falsam delectationē sed etiā vanā perturbationē eū excludere qui vult de veritate gaudere. Qui em̄ i ifimis adhuc delectat̄ internaꝝ iocunditate indignus ē ⁊ qui vano timore prurbat̄ spūali dulcedīe pfrui nō potest. Falsā letitiā veritas damnabat cuꝫ dicebat. Uewobis qui nunc ridetis. vanam perturbationē increpabat cum dicebat. Nolite timere eos qui occidunt corpus. Hortaut̄ vnū sustinendo supamus. Alterum patiendo toleramus Quid igitur ꝓ tot labores nisi verum gaudiuꝫ querimus. sed huius mercedem toties quasi quasdā primicias ⁊ velut arrā quandaꝫ accipimus quotiēs ad illud internuꝫ dñi nostri gaudium intramus ⁊ ex aliqua pte gustamus. Hanc aūt interne dulcedis degustationem scriptura sacra nunc gustum nunc ebrietatem vocat. vt q̄ fit paruaꝝ magna ostendat. Parua quidem ad ꝓpacōem future plenitudinis magna aūt in ꝓparōe cuiuslibet mūdane iocunditatis. Presens āt spūaliū virorꝫ delectatō future vite gaudijs cōpara q̄tumlibet excrescens inuenitur. in cuius tñ ꝓpatōe omniū exteriorꝫ delectationū est nulla. O dulcedo mirāda dulcedo tam magna dulcedo taꝫ ꝑua quō non magna que terrenam omnem excedis quō non ꝑua que de illa plenitudīe vix stillā modicā decerpis Modicū quidē de tanto felicitatis pelago mentibus instillas mentes tamē quas infundis plene inebrias. Merito tantillum de tantillo gustus quidē dr meri. nihilominus que mentē a seipsa alienat ebrietas nominatur. Gustus ergo est ⁊ ebrietas vere dici potest Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dominus dicit ꝓpheta Et d ebrietate quidē dicit. Uisitasti terram ⁊ inebriasti eā hac itaq; dulcedine inebriari non merentur qui adhuc carnalium desideriorum fluctibus agitantur Uisitasti inquit terram et inebriasti eam Quare ergo solum terram inebriari dicit deus cur etiā non mare. Sed scimus qz mēs q̄ ꝑ varia dsidria fluctuat quā adhuc secularīū curaruꝫ ꝓcella exagitat. in illud internū gaudiū nō admittitur ⁊ illo torrente voluptatis non potatur q̄ dominus inebriat. Quid ergo ꝑ terram nisi fixam cordis stabilitatē debemus accipere. Debemus g̃ fluctuationem cordis restringere ⁊ advmus veri gaudij desideriū cogitationū affectionūq; motus colligere. qui se cupit vel credit illo vere ebrietatis poculo i ebriandum fore. Hec est illa vere beata recta mētis vicꝫ stabilitas trāquilla. quando mens in seipa tota colligi

tur ⁊ in vno eternitatis desiderio imo biliter figitur. Hec ē illa terra quā ver tas promittebat cū diceret. Beati mi tes qm ipsi possidebunt terram quam ysachar ꝓcupiuit ⁊ in eius amorem ex arsit vt legit ysachar asinus fortis ha bitans inter termīos vidit requiez ꝙ esset bona ⁊ terrā ꝙ esset optīa ⁊ sup posuit humez suū ad portandum. Pe ne iste ergo nō plene hanc morientiū terram deseruerat. pene nō plene illā viuentiū terrā apprehenderat qui int termīos hītabat qvilissimis qz pau cissimis huius vite bonis ꝓtentus h? terre misere extrema tenebat. qz p fre quentes mentis excessus phēmis vite bona pregustabat illius beate terre in cia tangebat. qz h? vite bona ad neces sitatem nō respuebat. hanc terrā nō penitus deserebat. Quia future vite ñ nisi nouissima quedā capere poterat il laz ommino nō apprehendebat ⁊ idciz co inter termīos habitabat istaz tole rabat ad necessitatē illā ꝓcupierat ad iocunditatē. Batagebat istā penitus deserere nec poterat ambiebat in illaz totos intrare nec valebat. Fecit ergo quod potuit inter termīos habitabat quottidie ad illā nitebatur quottidie relabebatur. Hanc terrā vt ait ꝓphēta. Mansueti hereditabūt ⁊ delectabunt in multitudīe pacis. Ecce qualis ter ra pax ibi est pax plena requies bona quies pacifica. In illa labor ñ est sed ad illaz sine labore puenire non potest ꝓpter illā laboratur sed in illa non la boratur. Mens etiā que ad internuz gaudiū nō colligitur tota que sit vera requies minime experitur. Hec richar. Illñ qui gaudiū ⁊ consolationē wlūt habere in dño necesse est vt vanā ꝓsola cionē huius mundi ꝓtemnant nā qui ꝓsolatur hic indigni sunt ꝓsolatōe di uina ¶ Nemo ēm potest in vtro ꝙ seculo ꝓsolari. qz oportet vt vnū per dat qui alterꝫ wluerit possidere. Hec af firmat beatus aug. in libro soliloquio rum ita dicens. Tu dñe. solus es ꝓso latio nostra sempiterna que solus illi te tribuis. qui ꝓsolatōz huius mundi ꝓ ꝓsolatōe eterna ꝓtemnunt. Nam q̄ hic ꝓsolantur indigni tua ꝓsolatōe ha bentur sed qui hic cruciantur a te ꝓso lantur ⁊ qui hic ꝓticipant passiombz participant ⁊ ꝓsolatōibz. Nemo pōt in vtro ꝙ seculo ꝓsolari nec pōt quis hic ⁊ in futuro gaudere sed vnū neces se est vt perdat qui alterꝫ wluerit possi dere. Hec vbi ꝓsidero dñe ꝓsolator me? tenuit cōsolari in alys aīa mea vt dig na habeaī ꝓsolationibus tuis eternis. quia iustum est vt amittat te quicunq̄ in alio aliquo consolari magis eligat q̄ in te. Ergo obsecro te vt non per mittas me in aliqua alia ꝓsolatiōe va na ꝓsolari q̄ in te. Sed omnia mihi pero amarescāt. vt tu solus dulcis ap pareas anime mee qui es dulcedo ine stimabilis ꝓ quam cuncta amara dul corantur. Tua ēm dulcedo craticulaz Laurēcio dulcem fecit. Tua dulcedo Stephano torrentis lapidē dulcora uit. Pro tua dulcedine ibant apli gau dentes a ꝓspectu ꝓcilij qz digni habiti sunt ꝓ nōe ihesu ꝓtumeliā pati. Ibat andreas ad crucē securus ⁊ gaudens qm ad dulcedinez ꝓperabat. Hanc vt gustauit petrus inferiorē oblitus cla mauit quasi ebrius dicēs. Dñe bonū est nos hic esse sivis faciamus tria ta bernacula hic moremur te ꝓtēplemur quo habito nullo alio indigebimus. Sufficit tñ nobis videre te. sufficit ī q̄tanta dulcedine tua saciari vnā stil lam iste dulcedīs tue gustauit ⁊ omnē aliā dlcedinē fastidiuit. Quid putas dixisset si magnā illā multitudinē di uinitatis tue gustasset quā abscondisti

diligentibꝰ te.hxc aug. Vbi ꝓsiderandum ꝙ sancti viri cū visitantur ꝑ gratiā dei intīm interdū dulcedinē ⁊ iocū dilatē puemunt vt gaudia seu p̄mia nollēt recipe potiora. De hoc beatus Jhxro. sic dr. Hanc dei dulcedinem in tuos filios demonstrasti ꝙ tuo tacti dono ⁊ gratia ad tantam interdū mouētur dulcedis voluptatē. vt p̄mia seu gaudia tam nollēt recipe potiora q̄ semp esse in dicta dulcedis redundancia q̄ in illa sancta senserāt hora hxc ihxro De hac etiā dulcedine spūali. beatus aug. sic dicit. Tantaz anime mee diuine cuiusdā dulcedis incidit delectatio. que si iam beata vita nō est tunc nescio quid est. hxc aug. Beatus etiaz bernī. semp desideranꝰ ardere in dei amore a quo ista spūalis oratio ꝓcedit ad dīm sic colloquēdo ait. Verbum mihi ad te est. o rex secretoꝝ criste Jhxsu ausu caritatis alloq̄ p̄sumit te factura manus tue. ⁊ adire gementi desiderio cordis mei. vsq̄quo sustinebo absenciā tuam. expectationē faciei tue. q̄to tpe feram vsq̄quo ingemiscam ⁊ stillabit post te oculus meus Amabilis dñe vbi habitas vbi est diuersoriū tuum. in quo letus recumbis inter carissimos ⁊ facias eos manifestatione glorie tue. Quā felix q̄ sanctus q̄ appetendus est ꝓcupiscentia locus iste desice voluptatis locus plenum delicia ꝑ ñ accessit oculus meus nec approp̄inquauit cor meum vsq̄ ad multimodam dilectōnē dulcedis tue quā intrinsecus abscondisti filiꝭ. solo eius odore foris intusq̄ sustentor Spiramē suauitatis tue de lōginquo venit ad me. ⁊ est mihi sup odorē balsami ⁊ flagrancia thuris ⁊ mirre ⁊ cōcupiscentias mundas parit in me q̄ est adustio delectabilis. Quid em̄ mihi est in celo. Quis est thxsaurus mei in illa celica cella. q̄ est hxreditas mea in terra viuenciū. Nōne cristus dñs meus vnica salus mea totū bonū meū plenū gaudiū meuz. ⁊ quō ꝓtinere potero cor meū dñe vt nō amet te. Si ñ amauero te quid amabo. Si transtulero amorem meū a te vbi illuz digne collocabo. Desiderabilis dñe vbi extra te requiescēt desideria mea. Si vsq̄ extra te pedez extenderit amor meus pollutus est. Si ad te non declinauerit desideria mea vana erunt. nonne tu amabilis ⁊ desiderabilis es super omnia que amari possunt ⁊ desiderari Abs te em̄z hz oīs creatura quicquid hz decoris Tu inq̄ solē excellenti claritate vestisti ⁊ clarior sole tu es. ymo quid est sol quid omnis creatura quid ipa lux nisi tenebre ad tui ꝓpationem Quid ergo melius quid amabilius te estimaui. vt abstraxrem cor meū a te ad ꝓemplandū quidquā ī mūdo absente Cur amaui quare ꝓcupiui in omni vita mea quicq̄ p̄ter dīm ihxsū meum. Quare distuli quare intermisi vlo tpe te Jhxsuz versari in corde meo te tota mente ꝓplecti ⁊ delectari ī tua dulcedine oīa interiora spūs mei. vbi erā qñ tecū mente non eram. Quo defluxerunt qñ te solum nō audierūt desideria mea. Deus vite mee q̄ vane cōsumpta sunt q̄ infructuosa illapsa sunt a me tpa mea que dedisti mihi vt facerē voluntates tuas in eis ⁊ nō feci Sed iā ex hoc nunc omnia desideria mea incalescite ⁊ exfluite in dominū meum Jhxsum cristum. currite satis. hactenus tardastis. Deꝰ cordis mei ⁊ pars mea ihxsu criste deficiat obsecro per te cor meum in spū suo caro mea a ꝓcupiscentiis suis. vt viuas tu in me et ꝓualescat ī spū meo carbo amoris tui ⁊ excrescat in ignē p̄fectū foueat ⁊ enutriat illuz in me gra tua vt ardeat

iugiter in ara cordis mei ⁊ ferueat in absconditis aīe mee apud te in die q̄ exiui l' exui me iubebis tunica ista mortali quā nunc circūfero circumdet me dilectio mea ⁊ fiat aīe qnasi vestimētū decoris. vt nō nuda sed vestita inueniatur ⁊ habeat vñ abscondāt infirmaeius ab oculis tuis. ignē alienū q̄ aduersarios tuos ꝓsumit dilectiōis tue feruor elongeta me ⁊ animam meā ad te currentē3 surſuz attollat ⁊ q̄tū phas est tuo diuino lumini īmergat. Domine ihesu omnes qui te diligūt replean tur bñdictiōibꝫ tuis ⁊ sit pax eis īvelamento alarū tuaꝝ p euū. hec bernard?

¶ Sed ⁊ hoc notandum q̄ omnipotens deus etiā oībꝫ deuotis subtrahit interdum dulcedinē ꝓemplatiōis manet tñ cū eis quantū ad gubernatōnez ⁊ q̄tū admonez. De hoc lacius beatus ber. in libello de scala claustralium sic ait. Sponsus diu desideratus subtrahit se ñ nū q̄ vicz aīe q̄tū ad ꝓtēplatiōis dulcidinē. manet tñ pñs q̄tū ad gubernatiōz quantū ad gratiam ⁊ quantū ad mōionem. Sed ne timeas. O sponsa ne despes. ne estimes te cōtēmi si paulisp subtrahit faciē suam sponsus tuus oīa ista cooperant tibi in bonū. ⁊ de accessu ⁊ ō recessu lucꝛ tibi acquirit tibi venit tibi ꝯcedit. venit ad ꝓsolatiōz. recedit ad cautelā ne magnitudo cōsolatiōis extollat te. ne si sp fit apud te sponsus. incipias ꝓtemnere sodales ⁊ hanc ꝓtinuam visitatiōz iaz non gratie tribuas sed nature. hec cañt gra q̄ vult ⁊ cui vult a sponso tribuit non quasi iure hereditario possidetur vulgare, puerbiū est nimia familiaritas parit ꝓtēptuz. Recedit ergo ne nimis assiduus cōtemnatur ⁊ vt absens magis desideret ⁊ desideratus auidi? queratur. diu quesitus graciosus inueniat. inuentus strictius teneatur. Prterea si nunq̄ deesset hec ꝓsolatio que respectu future glorie que releuabitur in nobis emigmatica est ⁊ exptē forte putaremus hic habere ciuitatē manētem ⁊ minus inquireremus futuram. Ne ergo exiliū putaremus p pñiam aram p precū summa vemit sponsus vicissim ⁊ recedit nec ꝓsolatiōz afferēs nunc vniuersum stratū nostꝝ in īfirmitate ꝓmutans paulisper ꝓmittit gustare q̄ suauis est dñs ⁊ anteq̄ plene sacietur se subtrahit ⁊ ita alis expansis sup nos volitans prouocat nos ad volandum quasi dicat. Ecce paruz gusta te q̄ suauis sum ⁊ dulcis. sed si vultis plene saciari hac dulcedīe currite p? me in odorē vnguentoꝝ meoꝝ. sursuz habete cordа vbi ego sum ī dextera dei sedens. Sed caue tibi. O sponsa q̄ñ absentat se sponsus non longe abit et si non vides eū ille tñ sp videt te. plenus eñ oculis ante ⁊ retro. nusq̄ potes ei latere. habet ⁊ circa te nūcios suos spūs. quasi sagacissimos exploratores vt videant quō absente sponso conuerseris ⁊ accusent te coraz ipso si aliqua signa lasciuie ⁊ securitatis ī te deprehenderit. Zelotip? est sponsus iste si forte aliū amatorē recepis si aliis magis placere studueris statim discedet a te ⁊ alīs adhrebit adolescentulis. Delicatus est sponsus iste ⁊ nobilis diues ⁊ speciosus forma pre filiis hoīz ⁊ ideo non nisi speciosam dignatur habere sponsaz. Si viderit ī te maculam siue rugā statim auertit oculos nullā eñ potest īmundiciaz sustinere. Esto ergo casta esto verecūda ⁊ humilis vt sic a sponso tuo frequenter visitari merearis. hec bernardus

Filius

Desidero etiā scire qō de? loquatur angel' ⁊ aīab sanctis ac dyabolo ⁊ conuerso. Et de visionibꝫ que

ꝑplxtis solēt apparere ⁊ cū gratia ꝺtē platōis vel ꝺuotōis ꝺfuerit. quō ꝺbꝫ at se homo tunc habere ⁊ ꝺ his cupio inforꝫari.

Capitulum XII Pater

PLire debes filiꝫ ꝑ primo quesito ꝙ talis locucio non fit corꝑaliter sed spūaliter. Ūñ beatus gre. ꝙ. mor. ꝺ huiusmodi spūali colloquio sic ꝺr. Sciendum ꝙ ipsa natura īcorꝑea cū loquit eius locutio nequaqꝫ vna ⁊ eadem qualitate formaf. Aliter eñ loquit ꝺ angelis. aliter angeli ad ꝺm. aliter ꝺus ad sanctoꝫ aīas. aliter sanctoꝫ aīe ad ꝺum. Aliter ꝺus ad dyabolū. aliter dyabolus ad ꝺm. nā qꝫ spūali nature ex corꝑea oppositōe mīl obstat. Loquit ꝺ ad angelos sanctos eo tꝑe quo eorum cordibus occulta sua inuisibilia ostendit ⁊ quicquid agere ꝺbeant in ipa cōtemplatōe veritatis legunt. vtꝫ velut q̄dam precepta sint ꝺ cis ipa gaudia cōtemplatōis. Quasi eñ audientib ꝺ qō videntib inspiraf. vñ cū cordib eoꝫ ꝺus ꝑtra humanā supbiā aīadūsionē vlcionis infunderet. ꝺscēnite et descendamus ⁊ confundamus ibi linguam eorū Ascendunt angeli in eo ꝙ creatorē aspiciunt. Descendunt angeli in eo ꝙ creaturā sese in illicitis erigentem examine districtōis premūt Dicere ergo ꝺi est descendam? ⁊ cōfūdamus linguas eoꝫ. in seipo. eis hoc qō recte agaf ostendere ⁊ ꝙnim inter nevisionis eoꝫ mētib exhibenda iudicia occltis motib ispirare. Aliter loquuntur angeli ad ꝺm sicut ꝑ iohānem in apocl. dicūt. Dignus est agnus qui occisus est accipe virtutē ⁊ diuinitatem ⁊ sapīam. Uoꝫ nāqꝫ angeloꝫ est in laudem ꝺctoris ipa admiratio intime ꝑtemplatōis. quib virtutis diuine miraculo obstupuisse ꝺicit se est qꝫ excitatus cum reuerencia motus cordis magnus est ad aures increpti spūs clamor ꝺcit. quemꝫ se quasi ꝑ distincta verba explicat ꝺus ꝺ se ꝑ innumeros modos admiracōis formar. Deus ergo angelis loquit cū eis voluntas eius intima videnda manifestaf. Angeli aūt tunc loquūt ꝺño cū ꝑ hoc ꝙ supra semetipos respicūt in motū admiratōis surgant. Aliter ꝺ ad sanctoꝫ aīas loquit. Aliter sanctorum aīe loquuntur ad ꝺm. Ūñ i iohānē rursū apocl. ꝺr. Vidi subter altare dei aīas interfectoꝫ ꝑ ꝺ verbū dei ⁊ clamabant voce magna dicētes vsqꝫ quo ꝺmine sanctus ⁊ verus non vindicas sanguinē nostꝫ. Quid est eñ animas vindicte petitionem ꝺcere nisi diem extreme iudicij ⁊ resurrectōis extinctoꝫ corꝑum ꝺsiderare. Magnus qꝑ ꝑ eoꝫ clamor magnū est ꝺsiderīū. tāto eñ quisqꝫ minus clamat quāto minus ꝺsiderat ⁊ tanto maiorē vocem i aurē incircūscripti lūis exprimit. qꝫto se in eius ꝺsiderīū plenius infūdit Anima ꝑ igif verba ipa sunt ꝺsideria. nā si ꝺsiderīū sermo nō esset ꝑplxa ñ ꝺceret. Desiderīū cordis eoꝫ audiuit auris tua. De ipo ergo bibunt qō ab ipso fitiunt ⁊ mō nobis adhuc incomprehensibili in hoc ꝙ petendo esurīūt ꝑsciendo saciantur. Discordaret ergo a volūtate ꝓditoris si q̄ eū vident velle nō peterent eiqꝫ minus ilxeret si volentē dare ꝺsiderio pigriori pulsarent. Quib ꝓsponsum ꝺñi dicit Requiescite adhuc modicū donec cōpleatur numerus fratꝝ vestrorū. Desiderantibus aīabus adhuc requiescere modicū ꝺcere est inter ardorē ex ipa pūcia solatia aspirare vt ⁊ animarum vor sit hoc qō amantes ꝺsiderant. et respondentis ꝺi sermo sit hoc qō eas

retributõis certitudinẽ iter ꝛsideria ꝓfirmat. ℙ Aliter loquitur deꝰ ad dyabolũ. aliter dyabolus ad ꝛeum Sed sciendum ꝙ quattuoꝛ modis loquitur ꝛeus ad dyabolũ tribus modis dyabolus ad ꝛeum. Quattuor modis loquitur ꝛeus ad dyabolum. qꝛ ꝛ iniustas vias eius arguit ꝛ electoꝛ suoꝝ iustitiã ꝓtra illã ꝓponit ꝛ temptandaꝝ eoꝝ innocenciã ei ꝓcedendo permittit ꝛ aliqñ eũ ne temptare audeat ꝓhibet Iniustas emñ vias suas redarguit cum dicit. vndeꝛemis Electoꝝ suoꝝ contra illũ iusticiam ꝓponit cuꝝ ait. Considerasti seruuꝝ meũ Job ꝙ non sit ei similis sup terram. Temptandam eoꝛum innocentiam ꝓcedendo ꝓmittit quãdo dicit. Eccevniuersa que habꝝ ĩ manu tua sunt. Rursumꝙ a temptatiõe ꝓhibet cum ait tm̃ in eum ne extẽdas manum tuã. ℚ Tribus autẽ modis loquit dyabolus ad ꝛeum cum ꝛel vias suas insinuat ꝛel electoꝝ innocentiã fictis crimĩbus accusat. ꝛel temptandã eandẽ innocentiã postulat. Vias suas ꝙꝑ ĩsinuat ꝙ ait Circuiui terram ꝛ ꝑ ambulaui eam. Electoꝝ innocentiã accusat qui ait. Nunquid iob frustra timet ꝛeũ. Temptandam eandem innocentiã postulat cũ dr Extẽde manum tuã ꝛ tange cuncta ꝙ possidet ℞c gze. ℝ Et notandum ꝓut idem ℞a. gze. xxviij.mo. dicit. ꝙ duobus modis diuina locutio distinguit aut em̃ ꝑ semetipm̃ dñs loquit aut ꝑ creaturaꝝ angelicã eius ad nos ꝛerba foꝛmant sed cũ ꝑ semetipm̃ loquitur sola nobis vis interne ĩspiratõis apꝛitur cũ ꝑ creaturam angelicã loquit ꝛerbo eius sine ꝛerbis ꝛ sillabis coꝛ docet. qꝛ virtus eius intima quadam subleuatõe ꝙgnoscit. ad que mẽs plena suspenditur. vacua grauatur. ℙõdus em̃ quoddã est qđ omnẽ aĩaꝝ quã replet leuat incoꝛpoꝛeũ lum̃ est ꝛ qđ ĩterioꝛa repleat ꝛ repleta exterius circumscribat. sine strepitu sermo est ꝙ ꝛ auditũ apit ꝛ habere somitũ nescit. ℞c gze. ℙ Devisionibus ꝛ revelationibus que facte sunt ꝓphetis ꝛel etiaꝝ alĩs ꝓfectis viris. Sciendum ꝓimo ꝙ misteria dei siue secreta nemo scire potest nisi cui spũs dei reuelauerit. qꝛ ipe solus illa nouit. ℞c autẽ reuelatio fit diuersis modis ꝛel ꝑ sensibilẽ apparicionẽ ꝛ allocutionẽ sicut oliꝝ fiebat patribꝫ vt legitur de abꝛahã geñ. xij. Dixit dñs ad abraham Egredere de terra ꝛ ꝙgnatõe tua. ꝛel ꝑ ymaginariã visionẽ exterius cũ insinuatõe interi? intelligencie. sic̃ revelatio facta fuit ꝓ phetis. vñ dꝛ dañ. x. Invisiõe opus ẽ intelligencia. ꝛel ꝑ solã intimã ĩspiratõꝝ sicut dꝛ iob. xxxij. Inspiratio ommipotentis dat intelligenciã. ꝛel per inspiratõꝝ ꝛ revelatiõꝝ cũ raptu a sensibus sicut de Paulo legit. ij. ad coꝛ. xij

L Signanter tm̃ tres sunt visiõnũ spẽs scz coꝛpea ymaginaria ꝛ ĩtellectualis. Coꝛpoꝛalis est cũ quedã coꝛpoꝛaliter videntur dĩ munere que alĩ videre nequeũt vt balthasar vidit manum scribentis in pariete. dañ. v. Ymaginaria est qñ aliquis ĩ extasi ꝛel somno videt non coꝛpa sed ymagines rerum dei reuelatõe vt petrus super quẽ cecidit mẽtis excessus vidit celũ apertum. Actuũ. x. Intellectualis est quãdo nec coꝛpora nec ymagines reruꝫ vident sed in substantijs incoꝛpoꝛeis intuitus mentis mira dei potẽtia figitur. talis fuit visio ℞ati pauli Et notãdum sicut dicit glo. super libꝛo dr diuinis noĩbꝫ ꝙ cẽtro magis nostra mens ad ꝓtemplanda spũalia eleuatur. tãto magis abstrahit a sensibilibus.

U Ultimus autẽ terminus quo ꝓtemplatio ꝓtingere potest est diuina

substantia. Cū oportet mentē que diuinam substantiā videt totaliter a corporalibus sensibꝫ esse absolutā vel per mortē vel p aliquē raptū. Hīc est qđ dr ex pſona dei. Exodi. xxxiij. Nō videbit me homo ⁊ viuet. qꝫ aūt in sacra scriptura aliqui deum vidisse dicunt oportet itelligi hoc fuisse p aliqꝫ ymaginariā visionē seu etiā per corpalem sc̄z per aliquas corpeas spēs vel exterius apparentes vel interius formatas per quas ymaginarie diuine virtutis pūcia demonstrabat. X Et sciendum qꝫ duplex est modꝰ appariciōis siue manifestatōis diuine reuelatōis tħeologoꝝ ⁊ pħrarꝫ mentibꝫ infusus per visiones ⁊ demonstratōes quas greci tħophanias appellāt idest diuinas apparitōes. Cūm aliqñ per signa sensibus similia demonstrant inuisibilia. aliqñ per solā anagogen idest mentis ascensum in supna pure cōtemplata. Ex his duobꝫ generibꝫ visionū duo ꝺ scriptōis genera in sacra pagina sunt formata. vnū quo formis ⁊ figuris ⁊ similitudinibꝫ rerꝫ occultarꝫ veritas obumbrat. aliud quo nude ⁊ pure sicut est absqꝫ tegumento exprimit. Cū itaqꝫ formis ⁊ signis ac similitudinibꝫ manifestatur qđ occultū est vel qđ manifestum describit. simbolica demonstratio est. Cū vero pura ⁊ nuda reuelatōe vel plana ⁊ aperta narratiōe ostendit ⁊ docetur anagogica. hec glo. A Deinde etiā ꝑsiderandū cū homo priuatur vel caret gratia ꝓemplatōis seu deuotiōis. qūo tunc se habere debeat. De hoc sciendū primo qꝫ cū animus pſenserit se ꝓemplatōis gratiā nō habere. debet seipm cū aliqua salubri meditatōe occupare ⁊ impensa sibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ recordatōis sue oculos reuocare. ⁊ ex tali recordatōe seipsum ad deuotā grariarꝫ actionē instigare. hec ⁊ similia valent ad gratiam ꝓemplatōis p negligenciā amissam reformare. De hoc rich. de sanct. fic dicit. Notandū qꝫ ille qui ad gratiā ꝓemplatōis pficit cum eas fibi vltra solitus subtrahi sentit ⁊ quid facere debeat. Cūm ad eā recuperandam multū p omnē modū adiuuari valeat ⁊ vñ aīm suū in id negocij ꝯtū in se ē ydoneus efficiat. Debet itaqꝫ animus qui hmōi est ꝓpris meditatōibus cordis in se exultatōꝝ repare. ⁊ impensa sibi diuinoꝝ bñficioꝝ munera añ recordatōis sue oculos reuocare. ⁊ ex huius modi recordatōe seipm ad ꝓfundam ⁊ deuotā grariarꝫ actōꝝ instigare. ⁊ aliqñ illud internus tandem spūalis armonie organū ex intimo affectu in diuinas laudes relaxare. Dū itaqꝫ hmōi studio intima cordis affectio i diuine cōfessionis magnificentia plena deuotōne resoluitur quid aliud ꝯ quoddam vt ita dicā spiraculū aperitur p quod in illud cordis nostri vasculū celestis dulcedinis emanatō diuine ꝯ suauitatis habundancia infunditur. Hinc est qꝫ heliseus ꝓpħeta verba dñi requisit? cū sensisset ipm ꝓpħecie tunc tpis nō habere. fecit sibi psalten adducere quo ꝑsente atqꝫ psallente statim spūs ꝓpħetici cū hausit. oſqꝫ suū ad verba ꝓpħetica relaxauit. Audita itaqꝫ melodia ꝓpħete sancti quid aliud ꝯ quandā scalā facit q̄ eū ad ꝓsueta gaudia leuauit. ⁊ que carnalibus causa ruine esse solet huic occasio ascensiōis extitit. Sed ⁊ tu que cūqꝫ es o aīa que soles hmōi spiritalibus delicijs affluere ⁊ delectatiōe sepe ad tħoricos quosdam excessus subitaneo quodā ⁊ inopinato gaudiorum tripudio subleuari. ⁊ quasi quibusdā ꝓpħeticis reuelationibꝫ diuinitus subleuari. ꝓpħetico disce exēplo. qđ tu facere debeas. vt sub necessitatis articu-

lo quasi ad manū habeas quo aīm tuū ad assuetas ōlitias reparevaleas forte non erit inutile ꝙ te sub simili necessi/ tate psaltē adducere. Sed quid al iō dicimus psalten istū q̄ exultationem cordis in deū. Eiusmōi psalten pñtez habere nos voluit. qui dixit Letamini in dño ꝙ exultate iusti. Quid est autez huiusmōi psaltē adducere nisi, quida meditatōe cordis exultatōz reparare ꝙ ex diuinoꝝ recordatione cordis de/ uotōez excitare. Hunc tūc, pculdubio psalten psallere facimus. qñ ex mag/ no tripudio cordis ī diuina p̄conia iubilamus. ꝙ in grā̄ actionē assurgē tes ex intimis viscerib⁹ in diuīas lau des, cū magno cordis clamore resona mus. Hec itaq̄ agentes quid aliud q̄ viam sternimus. p quā dēmētez visitā temq̄ nos dñm excipiamus. Sacrifi ciuz ī quit laudis honorificabit me. ꝙ illic iter parabo quo ostendaz illi salu tare dī. Psallēdo itaq̄ ꝙ laudādo iter domīo paraī. p quod ad nos dēmire ꝙ miris quibusdā misteriorū suoꝝ reue latōib⁹ revelare dignet. Studeamus ergo cū magna mētis alacritate ī dño gaudere. Batagamus corā ipso cū in tima devotōne psallere. Ad huiusmōi psalmodiā spiritualēq̄ armoniā aīa ꝓtēplativa spiritalib⁹ theorīs assue/ ta incipit tripudiare. ꝙ p gaudiū mimi etate se a terra terrenisq̄ omīb⁹ suspen dere ꝙ ad celestiū ꝓtemplatōz tota mē tis alienatione transire. Hoc igitur ē vt diximus quod ad mentis elevatōz valet hoc est qđ ad amisse gracie recu patōnem maxie valere solz. Hec rich

B Est ꝙ alius modus p quē grā amissa recuperari potest vicz ꝓpūctio q̄ de devoto corde ꝓcedit. nam sancti ꝙ devoti viri cū dulcedinez spiritalem. quā ex visitatione ꝙ presencia domini ī suis cordibus ꝓceperūt ꝓdunt ꝙ post modū eadem grā ꝙ ꝓsolatōe priuatos esse ꝓsenserint p lacrimosaz ꝓpūctio/ nem cristū dñm ꝙ suū dilectū ad se ite rum visitādum revocare studēt. Hec ꝓmemorat beatus ber. sup cantica ita dicens. Si cui vestrū cū sancto ꝓphē/ ta adhxrere deo bonum est ꝙ vt loquar manifestius. si quis in vobis ita est de/ sideriū vir vt cupiat dissolui ꝙ esse cum cristo. cupiat aūt dēmēter. ardenter sitiat. assidue meditetur. Is ꝓfecto nō secus q̄ in forma sponsi suscipiet ver/ bum in tpe visitationis hore a videlicet qua se astringi intus q̄busdā brachijs sapiencie atq̄ inde sibi infundi sense rit sancti suauitatez amoris. Si quiō desideriuz cordis eius tribuet ei. ꝙ si adhuc pegrināti in corpe ex parte tñ idq̄ ad tempus ꝙ tēpus modicū. naz cū vigilijs ꝙ obseruatōib⁹ ꝙ multo ym bre lacrimarū quesitus fuerit. subito cū teneri putaī elabitur ꝙ rursuz lacri manti ꝙ insectanti als affectāti occur rens ꝓvehēdi patiī. sed minīe tene/ ri. Dum subito iterū quasi e manibus evolat ꝙ dū insteterit precib⁹ ꝙ fletib⁹ devota anima. denuo revertet. ꝙ volū/ tate labiorū eius non fraudabit eū. ꝙ rursum mox disparebit ꝙ nō videbiī nisi iterū toto desiderio requiraī. Ita ergo ꝙ ī hoc corpe potest esse de pficia sponsi frequens letitia. sed non copia que ꝙ fivisitatō letificat. sz molestiat vi cissitudo ꝙ hoc tādiu necesse ē pati di lectionez donec semel deposita corpee sarcine molis evolet ꝙ ipsa levata pen nis desideriorū suoꝝ libere iter carpēs p campos ꝓtēplatōis ꝙ mēte sequēs expedita dilectuz quocūq̄ ierit. Nec tamēvel in trāsitu presto erit sic omnī anime nisi illi dumtaxat quā ingeris devotio ꝙ desiderium velxmens ꝙ pre dulcis affectus sponsaz ꝓbat ꝙ dignā ad quam graciā visitandi accessurum

verbum decore induat. formā sponsi accipiens. Qui em nondum inuenit ita affectus et compunctus magis actuus suor recordatōe loquens in amaritudine anime sue dic deo noli me condemnare. At etiā forte adhuc periculose tēptatur. aut propria concupiscentia abstractus et illectus. Dic talis sponsum nō requirit sed medicū et p hoc nō oscula quidē non amplexus sed tm remedia vulneribo accipiet suis ī oleo vticq vnguentis. hec ber. ¶ Notandum etiā q grā contemplatōis seu deuotōis vel alia quecūq sine labore et sollicitudine haberi nō potest. teste beato aug. qui sic ōt. Impossibile est ad grām puenire sine sollicitudine et labore. vñ qui vult deo p contemplatōz seu deuotōnem ac orationē deuotā adipisci. oportet vt cum labore mentis euagacōnes reprimat et ad deum colligat et de inceps ex studio et vsu tali ac consuetudine facilius cor suū iā cohibere et secuz habitare discit. intm q non solum faciliter et delectabiliter valet deo adipisci vt auulsus ab hmōi qete fit ei desolatio non modica. sed semper vellet si posset talibus delicijs habundare.

D Sed et hoc notandū q. iiij. sunt que impediunt contemplationē. Vñ ōt bea. ber. sup cañ. In hoc archanū contemplatōis et in hoc sanctuariū dei si quē nostr aliqua hora sic rapi et sic abscondi contigerit. vt mimme auocet aut perturbet vel sensus egens vel cura pūgēs vel culpa mordēs vel certe ea que difficilius amouent irruentia ymaginuz corporeaz fantasmata. poterit quidem hic cū ad nos redierit gloriari et dicere. Introduxit me rex in cubiculū suum. Vt aūt hec impedimenta melius intelligamus de hoc videamus. Primum igit impedimentū ōt qō est sensus egens scz corpis in tm anima ad corpus afficit q eo in aliqua sui parte vel sensuum defectū notabilē patiente contemplari non delectat. tpe em infirmitatis non est locus contemplatōis misi dns hoc fecerit de gratia spāli. Similiter contingit cū valida fames vel sitis vel frigus imminet vel aliud corpis impedimentū. Secundū impedimentū ōt q est cura pungens id est sollicitudo curaz et occupatōnū. Vñ idem beatus bernardus dicit. Sicut pulvis intectus in oculum corpalē impedit visum eius. sic cura terrenoz actuū oculuz intelligencie confundit. ac contemplationē veri luminis excludit. Tercium impedimentū dicit q est culpa mordens id est peccatū. Et hoc duob modis contingere potest. Primum cū peccatū est in aīa. Secundo cū fuit et deletum est p contritionē et confessionē sed ī memoriā reuocat vtq em impedit contemplationē. q2 sicut tenebre impediunt visum corpalē. sic peccatū cū est in aīa impedit ipsam. q2 sic tenebrosa est sed ad contemplationē requirit puritas et pulchritudo aīe et sic tunc nō est locus contemplatōis. Similiter sic sanguis et humor crassus fluens in oculū impedit visum eius. sic peccatū nō si redit in meōriā influit in aīam et impedit visuz eius Et propterea cauere debemus tpe contēplatōis cogitare super peccatis. oī quidez tpe nos debemus nos reputare peccatores. sed spāliter nō debemus cogitatōnē nrām reflectere super aliquo peccato. tempore quo volumus contemplari. Quartuz impedimentū dicit q sunt fantasmata corporalium ymaginum et hoc est difficilius supradictis aliqs. Et propterea cōmē datur in hoc statu solitudo. Oportet em contemplantem esse mutū surdum et cecum vt videns nō videat audiens nō intelligat nec loqui delectet. misi quā

do necessitas ad hoc cogit. non secum reportet ymagines q̄ p has fenestras intrant ad animā nostrā Vñ nō sic in hereas exteriorib rebus uolūtate uel dilectōe. ut inde reportes ymagines. ne postea uacans deo impedtaris.

Et sciendū q̄ ptemplator q̄uis soli deo uacare debeat ac cetera obmittere hoc scire debemus uer esse nō semper. nā tribus ex causis iocunda ptēplatione se ad tps sepat & se recipit in uitam actiuā. Una causa est ppter lucrū animar. Vñ beatus ber̄. Sciens bona sponsa uoluntatē sponsi zelantis animar salutē exit ad tps uicz cū est necessariū ad ipam opandā & postea redit ad ptemplationē. Secunda causa intermittende ptemplatōis est cum talis intermissio agit rōe iminentis officij. nam cū prelatus subditorū necessitatib intendere habet. obmittit tunc ptemplatōz similiter & subditus cū p prelatum suū iubetur in aliquib transitorijs rebus occupari. ppter quē bona debet ppter obedientiam illo tpe postponere ptemplationē. Tercia causa intermittende ptemplatōis est quā do more suo recedente sponso non sentit anima solitas psolatōes. uadit em̄ & redit sponsus p suo uelle. cū em̄ recedit aīa languet ex desiderio ipius & toto conatu reuocat eum dicens. Reuertere dilecte mi nec tunc redit inuocat angelos in auxiliuz suum & dicit. Adiuro uos filie ierusalē ut annuncietis dilecto. q̄a more langueo. Sic nec sic redire dignat aīa sciens uolūtatem sponsi reducit se in actiuā uitaz ut uel sic fructificet sponso. Non emz decet ptemplatorem esse desidiosum. Unde religiosus quisq̄ cum gratiam ptemplatōis ul deuotōis senserit sibi deesse in bonis opib actiue uite se exerceat ac pseueret tam diu quousq̄ dominouisitante gratia cōtemplatiōis iterum ad mentem redeat. De hoc beatus ber. super canti. sic ait. Ex bonis opib recipit psolatōnē mens assueta quietis. quotiens sibi lux ut assolet cōtemplatois subtrahitur. Quis em̄ nō dico ptinue sed uel diu dū in corpe manet lumine contemplationis fruatur. Ac quotiēs occurrit ptēplatiua. totiēs in actiuam se recipit inde mirū tanq̄ eviciso familiaris reditura ī id ipsum quoniam sunt inuicem pturbnales & cohabitant ixe due piter. Est q̄p pe soror marie martha. Neq̄ enim etsi a ptemplatōis lumine cadit patitur tam̄ ullatenus se incidere in tenebras peccati seu ignauiam occ̄ sane in lumine opationis se retinens. Hec ber̄. Beatus etiā gre. x. libro moza. de hoc sic dicit. Sciendū est q̄ nonnulla bona sunt ad que intefesse pficiscimur & rursum nonnulla sunt a quibus quotidie deficientes labimur. atq̄ ad hoc magis conatib p interualla temporum reformamur. In actiua etenim uita defectu mens figitur. a ptemplatiua autez infirmitatis sue ponderevita lassatur. Quod bene ezechiel ītinuat narrans motus animalium sic dicens Non reuertebantur cum incederent. Et paulo post aīmalia ibant & reuertebantur. Sancta quippe aīmalia aliquando uadunt & mimme redeūt & aliquando uadunt & protinus reuertūtur. q̄ electorum mentes per oblatam sibi actiue gratiam erroris uiam deserunt. Cum uero per ptemplatōis aciez & ab hac se eadem uita actiua suspendunt eunt & redeunt. q̄ per hoc q̄ diu persistere mimme ī ptemplatione sufficiunt. se iterum ad operationem funduntur ut in his que sibi iuxta sunt se exercenda refoueant. & super se surgere iterum contemplando conualescunt.

Sed dū hec eadem ꝓtēplatio more debito post tempꝰ intervalla reperit in definēter ꝓcul dubio in eius soliditate ꝓficiscit. qꝛ & si infirmitatis sue ponderе supata mens deficit. hanc tamen iterū ꝓtinuis conatibꝫ repata ꝓprehēdit nec stabilitatē in ea pdidisse dicēda est a qua & si semp deficit hanc & cū pdiderit semp inquirit. hec Gregorius.

Debet ergo quilibꝫ religiosus nūq̄ vacare ocio sed semper in bonis opibus se exercere videlicet ꝓtēplādo aut orando meditādo legendo studendo vel scribendo vel aliquē laborē fructuosuꝫ exercēdo. Sed sunt nōnulli in sancta religione. qui postq̄ horas ad quas tenēt ꝓpleverit. ḡs ec satis negligēter & distracta mente ꝓficiunt tesiduam ptē diei totā inutiliter expēdūt vacando colloquijs ociosis & scurrilibus aut alijs levitatibꝫ aut seculi vanitatibus. hy tales multū sunt reprehēsibiles. Unde bea. ber. vnūquēq̄ fidelem ac serū xpi hortatur ad spiritualia exercicia ita dicens. Nullus vnq̄ serū dei inveniat nō dico dies ꝛ nec horā mīsi vl i exercicij laborē occupatū vel ꝓficiendi studio vel i expiencie dulcedine vel fruendi gaudio. hec bernar. Et sic habemus de ꝓtemplatōe q̄ virtꝰ nobilissima ptinet tercio loco ad viros pfectos vt supius p̄missuꝫ est. Nā q̄to quisq̄ in vita religiosa ac virtuosa fuerit pfectior. tāto magis ꝓtēplatiōis erit fervētior & ad speculādū ꝺuꝫ divina abilior & expeditior. ¶ Et notādum ꝙd dicit thomas de aquino ꝙ tripler est pfectio. vna absoluta que attendit scōm totalitatem diligentis & diligibilis & pfectō hec nō est possibilis alicui creature pure Uñ hec pfectio ꝓpria soli deo qui se totū totus diligit. Secūda pfectio attendit secundum totalitatē ex pte solius diligētis scm totuꝫ suū posse semp actualiter tēdit in pium deū. & talis pfectio nō est possibilis in via sed habetur in patria Tercia pfectō est q̄ñ attēdit scm totalitatē diligētis nec scm totalitatem diligibilis q̄tuꝫ ad hoc ꝙ semper actu feratur in deum. sed quantū ad hoc ꝙ excludantur ea que repugnant motui dilectōis in deuꝫ sicut dicit beatus aug. ꝙ venenū caritatis est cupiditas & talis pfectio potest haberi in via & vita ista. & hoc dupliciter. Uno modo quantū ab affectu hominis excluditur oīe id quod cōtrariatur caritati sicut est peccatum mortale sine tali perfectōe caritas esse non potest. Unde talis pfectō est de necessitate salutis. Alio mō potest haberi perfectio in quantum ab affectu hominis excluditur non solum id quod est caritati ꝓtrarium sed etiā omne id quod impedit ne affectꝰ mētis totaliter dirigatur in deuꝫ. hec thomas. Unde pfecti viri vt suuꝫ amorē & affectum possint expedicius dirigere in deum etiā a peccatis venialibꝫ q̄tum possibilitas admittebat seipos retrahebāt. De hac pfectōe in q̄dā glo. sic dr. Perfectō virtutū ē ad hūc statū ai ꝓscendere. ꝙ gratiā ꝓditoris vel i modico timeamus offendere nihil eius memorie p̄ponētes. pfectō igit virtutū est in hac vita vt caste timeamus deū. finis virtutū erit in futuro vt divicias p̄missas hereditatis & regni celestis gloriā & vitā ꝓcipiamus. hec glo. Uñ scm dictū bea. ambro. Nihil aliud q̄rit pfectus nisi solū & pfectū bonū q̄d est deus. Et pfectus cristi suus vt dr bea. ihrom. nihil p̄ter cristū habet. ac si q̄d p̄ter cristū hz ñ ē pfectus cū se pfectū deo polliceatur sit mēritus ē. hec ihr. Et qꝛ q̄libꝫ religiosꝰ sub obediētia p̄lati ꝓstitutꝰ tenet i q̄tū vz laborare ad pfectōz iō nosq̄ ad hoc habi

tuz religionis accepimus ad hoc toto conamine tendamus. vt sic psoluam? vota nostra que distinxerunt labia nostra. nō em̄ pfectionē sed conatum ad perfectōz, pinisimus 7 ideo qui ad conatum fecerit qō potuerit videtur voti sui transgressionē euasisse. Cū autē conatus quē pinisimus tēdat ad perfectionē videamus in quo ꝓsistat pfectio vt 7 sic ꝓgnoscamus in quo statu nostez conat? sit ꝓpletus. ℍ Propter hoc sciendū q̄ iuxta diuisionē aliā duplex est pfectio. vna intentōis siue pgressionis. alia est termini puencionis. Prima est ḡ pfectio cū auida devotione semp̄ vlterius pcedimus nō contenti q̄tumcūq̄ iā pfecimus. Talis conatus pficiendi quantum est de affectōe 7 intentōe 7 cū poterit ab opacione nunq̄ cessat nobis p pfectiōe reputatur. Et hoc innuit nobis ī geñ. cū dz. Ambula cozā me 7 esto pfectus Ac si dicat deus. Ambula cozā me id est, pfice 7 hoc tibi p pfectione reputatur. Ambulare, put dt beatus bernñ. pficere est. hīc aplus dicit. Nō arbitroz me ꝓhendisse scz pfectōz. Sed q̄d vnum est necessariū que retro sunt oblitus ad ea que pziora sunt me extendens. Ac si dicat licet no iudicē me pfectū pfectōe termini ad eandē tñ perfectionē conabor 7 talis conatus pfectio iudicat. Et ideo sequit quotquot aūt perfecti sumus idipsū sentiamus Ecce in hoc verbo sumus alīqs se cōnumerans dt se iā perfectuz ergo solo conatu que iā non longe supza ponit arbitratus est se perfectōnē nōdū apprehendisse. Quod exponens beatus ber. dicit. In verbo isto manifeste aplo dicente declarat q̄ perfecta eoz que ētro sunt obliuio 7 perfecta in anteriora extensio ipa est iusti hoīs in hac vita perfectio. ℍ Hinc iteꝝ beatus ber. dt. In confessum, pficiendi studiū iugis conatus pfectō iudicatur. De hoc etiā leo papa sic ait. ℍec ē pfectoz vera iustitia vt nunq̄ presumant se esse perfectos nedum ab itineris nonduz finiti intentione cessantes ibi incidant deficiendi periculū. vbi, pficiendi deposuerūt appetitum quia nemo taz pfectus aut sanctus est vt perfectioz sanctiorq̄ eē non possit ideo omnes simul sine differentia graduum sine discretōne meritoz ab his in quem puenimus ad ea que nondum apprehendimus pia auiditate curramus. ℍec leo papa. Nam q̄tumcunq̄ ac vbicūq̄ lassati vel attediati destitimus proficere. ibi necessario deficimus. Vnde dicit beatus bernardus. ℍ monache nonvis proficere ergo vis deficere. Dicit etiam beat? augustin. Semper displiceat tibi qō es si vis puenire ad id quod nōdum es nam vbi tibi placuisti remansisti. Si autem dixeris sufficit, desisti. Semper adde. semper ambula. semper profice noli in via remanere. noli retro redire noli deuiare Remanet qui non pficit retro redit q̄ ad ea revoluit se vñ iā cessarat deuiat q̄ apostatat. hec aug. Vnde iacob patriarcha videt scalā attingētē celos 7 in ea angelos descendentes 7 ascendentes nullūq̄ ibi subsistentē vel etiā residentē qtūs palā dare? intelligi inter pfectū 7 defectū in hac vita nullū mediū inueniri. Sed qūo corp? nēm crescere ꝓstat aut deficere sic oportet spm̄ nēm fl'r aut pficere aut deficere ℍ Et iō ne deficiam? oportet nos ꝓtinue ad bonū conari. Cur āt tal' conat? ad pfctōz ꝓsequēdā p pfctōe immo pfectō reputet? rō est. q? tal' conat? maximi desiderij iudiciuz est. nullus em̄ tam in defesso labore ꝓtinuo posset conari nisi maximū desiderium ipsuz impelleret ad conanduz. Qui āt dē

menti ꝺeſiderio ad habẽndũ aliquid eſtuat hoc iaꝫ habet. hꝛc ꝓbari poſſũt ꝓ auctoꝛitates ſanctoꝝ. De ꝓimo eĩ bꝛa. aug. ſic ꝺr. Non quid fis ſed quid eſſe ꝺeſideras attendit ꝺeus ſi tm̃ inc̃ tum potes ſatagis vt qꝺ nꝺũ es me/ rearis. Et ait bꝛa. bꝛn̄. Sunt multi q̃ tota vita tendunt ad ꝓfectõꝫ ſed nũc̃ tm̃ ꝓtendunt quib⁹ tm̃ ſi pie ꝓſeuerauerĩt ſtatĩ cum ꝺe coꝛpe exeunt redditur qꝺ in hac vita diſpenſatõe eſt negatũ illuc ꝓducẽte eos ſola gratia quo ꝓꝛi? tendebant ipi cum gratia. hꝛc bernaꝛ. Ex quib⁹ ꝛerbis colligere poſſumus q ꝓtinuus conatus ad ꝓfectõꝫ reputa tur hoĩ perfectio ℜ Conſideran/ dum etiã q ꝓfecti virivt dom̃ ſeq̃va/ leant viam artã ⁊ anguſtam ſequunt. De qua ꝛeritas in euange. ꝺr. Angu/ ſta eſt via que ducit ad vitam. Quod beatus gꝛe. exponens. xxv. mo. ſic diĉ An non quaſi quedam anguſta via eſt itineris in hoc quidez mundo viuere ſed ꝺe huius mundi ꝺcupiſcẽtia mihil habẽre aliena non appetere ꝓꝛia non tenere laudes mundi ꝺeſpicere ⁊ ꝓ ꝺo obꝓobꝛium amare. gloꝛiã fugere. ꝺe ſpectum ſequi. adulãtes ꝺeſpicere. ho noꝛare ꝺeſpicientes mala nocentium ex coꝛde dimittere. ⁊ erga eos dilec/ tionis gratiã immobilem in coꝛde re tinere. Que vie c̃ tũ in pñti vita ꝓ ipa viuendi cuſtodia anguſte ſunt. tanto amplius in eterna retributõe dilatan tur. hꝛc gꝛeg. Et ſm̃ beatum augu. An guſtam ⁊ artã criſtianoꝝ viã ꝺue res faciunt. ꝛtemptus voluptatũ ⁊ tolerã cia paſſionuꝫ. Quiſquis ꝛfligerit hꝛc ꝺuo vincat ⁊ vicit mundum. Si vis ĩ/ trare ꝓ anguſtam poꝛtã claude poꝛtaꝫ cupiditatis ⁊ timoꝛis Cñ duplicem aciem ꝓducit mũdus ꝛtra milites cri ſti. blandiť em̃ vt ꝺecipiat terret vt frã gat Non nos teneat voluntas ꝓpria ñ nos terreat crudelitas aliena ⁊ victus eſt mundus. hꝛc aug. Et c̃ uis hꝛc via que ꝺr arta laboꝛioſa eſſe videat tm̃ ꝛe/ ris ꝓfectis ⁊ in amoꝛe ꝺei feruentib⁹ nõ eſt difficilis ſed pocius ꝺeſidioſis. Cñ criſ. ſup illo ꝛerbo Arta eſt via ſic ꝺicit. Si quis viam que ducit ad vitã laboꝛioſam exiſtimet ſue ꝺeſidie ĩpu/ tet ñ vie. Si tm̃ tempeſtas pelagi nau/ tis. vulnera militib⁹. frigoꝛa ⁊ glaci es agꝛicol⁹ leuia ⁊ poꝛtabilia ſũt. ꝓp ſpem pꝛemij tempoꝛalis. multo magis cui celũ placet nullum ꝺebet ſentiri pi culum. Nullus ergo aſpiciat in viam q arta ſit. ſed quo ducit ideſt ad celuꝫ nec aliã aſpiciat q lata ſit ſed quo du cit ideſt ad infernũ. hꝛc Criſ. Debet g quilibet homo ꝺeuotus ⁊ religioſus in c̃ tũ valet ꝺei adiutoꝛio conari ad per fectionẽ ⁊ vt hanc aſſequi poſſit ſtude at vicia ſubicere dñio rõis ⁊ coꝛp⁹ ani mo aĩꝫ ꝛero ꝺeo. ꝓ hãc ãt viã obtine tur ꝓfectio. De hoc pꝛoſper ſic dicit. Dominet⁹ vic⁹ ratio ſubiciatur coꝛ/ pus aĩo ⁊ animus ꝺeo ⁊ impleta eſt ho minis ꝓfectio. hꝛc pꝛoſper. ℒ Sꝫ ⁊ hoc notandũ q ad culmen ꝓfectõis nemo peruenire poteſt niſi per virtutes ac bonã opacõꝫ. neceſſe eſt vt virtutes ipe ſi efficaciter ad ſtatũ ꝓfectũ hoĩez ꝺebeant ꝓducere q ꝛtineantur ⁊ habe ant in ſe ãttuoꝝ ex pte hoĩs vicꝫ fortꝛi/ tudinẽ. rectã intentõꝫ. diſcretionẽ ac ꝓſeuerãciã finalẽ Dꝫ nãc̃ hõ ꝓficiẽť ſ virtutib⁹ ⁊ volẽs puenire ad ꝓfectõꝫ ꝓ mo hꝛe fortitudinẽ. fortiť em̃ oꝛtet eũ aggredi viaꝫ salutis viriliter se in operib⁹ bonis ⁊ virtuoſis exercendo ⁊ nõ per negligenciam ſeu accidiaꝫ toꝛ pſcendo. Ad hoc hoꝛtatur ꝑs ꝺicens Viriliter age ⁊ ꝓfortek coꝛ tuũ ⁊ ſuſti ne dñm. Sc̃ꝺo homo ꝓficiens in vir/ tutib⁹ hꝛe ꝺebet intencionem rectam. vt ꝺelicet bona que facit ñ ꝓpter

vanaz gloziã faciat aut aliquod commodũ corpale sed simpliciter ad gloziam dei ꝓpter salutẽ aĩe sue ac etiã cũ cordis humilitate illa pficere studeat Vñ aplus. Omnia in gloziã dei facite. Tercio homo totaliter in virtutibꝫ pficiens habere debet discretionẽ vt ñ excedat mẽsurã viriũ suaꝝ mimis agẽdo nec etiã minus q̃ vt facultas suppetit virtuosa opa exercendo. Vñ aplus rõnabile fit obsequium vestꝝ. Quarto habere debet pseueranciã finalẽ vt nõ ꝓpter ali q̃ temptatõz aut tribulatiõz vitã deseruat virtuosam sed ꝓstanter in opibꝫ bonis vsq̃ ĩ finẽ vite deo cooꝑãte pseueret. Vñ ipe dñs dicit. Qui pseuerauerit vsq̃ in finẽ hic saluus erit. hec igit. iiij. vicz fortitudo. ĩtencio recta. discretio. ac finalis pseuerancia hoiem virtuosũz ad statũ pfectuz pducere solent ꝛ eterna gloria cũ ommibꝫ sanctis remunerari. Et sic habemus de statu pfectoꝝ ac de virtutibus ad eosdez ptinentibꝫ vicz cordis puritate caritate ac ꝓtemplatione expositum atq̃ explanatũ Filius

POstq̃ instructus sum a te O pater de statibꝫ incipientiũ, pficiẽtium ꝛ pfectoꝝ nunc ergo finaliter de morte. ad cuius debitũ psoluendũ nõ solum pfecti sed omnes hoies obligati noscuntur cupio edoceri.

Capitulũ XIII Pater

DIlige debes filí q̃ triplex est moz. Est itaq̃ moz aĩe quã ipsa incurrit ꝑ peccatuz mortale. Et est moz cũ quis moritur peccato ꝛ viuit deo. Tercia vo ẽ mors vicz sepatio aĩe a corpe ad quaz omnes generaliter tenentur: sed paucos delectat. Et defectus iste ñ est ex vicio mortis sed ex fragilitate humane cõditiõis. qz homo diligens corpis voluptatẽ cursum hꝰ vite formidat finire. in qua plus est amaritudinis q̃ voluptatis. De hac triplice moze sic dicit beatus ambrosi. Tria sunt mortis genera. Una mors peccati est que precio damnatiõis infertur. De q̃ dr Anima que peccauerit ipa morietur ꝛ hec est mala. Secũda est q̃ quis peccato moritur ꝛ deo viuit ꝛ hec est bona Tercia mors est media naz ꝛ bona iustis videt ꝛ pleriscq̃ metuẽda paucos q̃ delectat sed nõ hoc mortis est viciũ sed nostre infirmitatis. qui voluptate corpis ꝛ delectatõe vite huius rapim̃ ꝛ cursum hunc ꝓsũmare trepidamus in quo plus amaritudis q̃ voluptatis est. Quid est em̃ hec vita que delectat plena erumnarũ ꝛ sollicitudinũ in q̃ innumere sunt calumpnie ꝛ molestie multe ꝛ lacrime iusimite eoꝝque afflig̃untur molestiꝫs. nã ĩ hac vita homo in vmbra viuit nec expleri potest cupiditatibꝰ suis ꝛ si expleat diuicꝫs fructum quietis amittit. qz cogitur amittere qđ auiditate misera quesierat. hec ambro. De morte etiam corpis q̃ fit fructuosa iustis per quendã sic dicitur Mors nihil aliud est q̃ exitus de carcere. finis exilij. laboris ꝓsũmatio. ad portum applicatõ. peregrinatõis finis onezis grauissimi idest corpis depositio. de furioso equo idest carne descensio. de domo ruinosa liberatio. ommiũ egritudinũ terminatio. oĩm piculoꝝ euasio. oĩm maloꝝ ꝓsũmatio. omniuz vinculorum diruptio. debilis nature dissolutio. reditus ad patriam. ingressus ad gloriam. hec ille. Unde considerandum prout dicit Beda. q̃ mortem carnis timet omnis homo et mortẽ aĩe pauci formidant. ꝛ laborãt homines. ne moriantur. exterior homo morit ꝛ non vt non moriatur homo ĩterior semꝑ victurus. Dicit ec̃ đ hoc

beatus aug. Vera mors est quã homines nõ timent ⁊ hoc est separatõ aĩe a deo. q̃ beata vita est animarũ. Debet aũt quilibet fidelis hanc duplicem mortem ante oculos mentis frequẽter habere. q̃ multũ valet talis meditatio ad repellẽda vicia ⁊ ad terrena desideria cõtenẽda. De hoc bea. gre. xiij. lib. moꝝ sic dr. Qui ꝓficerat qualis erit i morte sp fit pauidus in opatõe arcꝫ bene i oculis sui ꝓditoris viuit míl qđ tranfit appetit cunctis pñtis vite dñiorꝫ cõtradicit ⁊ pene mortuũ se ꝓficerat. q̃ morituꝝ se mirime ignorat. Perfecta eñ vita est mortis ymitatio. quã dñi iusti solicite pagunt. culpaꝝ laqueos euadunt. De hoc etiã cassia. sic dicit. Si id qđ futurus es sedula cogitatõe cogitaueris pensaueris ruminatus fueris. credo raro aut nũcꝫ peccabis hec cassia. Ad hanc vero fructuosaz meditatõz mortis hortat beatus ber. ita di. Filioli mei memoreñ nouissima nra ne peccemus. Nimiꝝ hec recordatõ facit timoratũ. timor expellit peccatum negligenciã nõ admittit. Nouissima nostra sunt. mors. iudiciũ. gehẽna et gloria. Quid horribili? morte. Quid iudicio terribilius. ⁊ gehenna míhil potest intolerabilius cogitari. Quid meruet si quis ad ista nõ trepidat. nõ expauescat. nõ timore ꝓcurĩ. hec ber. Mortis etiã memoria facit homiez ꝓtẽnere oĩa transitoria ⁊ sollicitũ facit eũ in boni opis executõe Uñ beatus ilarionimus. Facile ꝓtemnit oĩa qui semper se cogitat morituꝝ. Bea. etiã gre. de hoc sic dr. Valde se sollicitat in bono o qe. q̃ sp cogitat de extremo fine. Notandũ etiã q̃ deus horam mortis voluit nobis eẽ incognitaz vt sp posset esse suspecta. Uñ beatus grego. sic ait Ad hoc ꝓditor noster latere voluit finẽ nosꝝ vt dum incerti sumus qñ moriamur sp pati ad mortez inueníri debeamus. beatus aug. de hoc sic ait. Later vltimus dies vt obfuet omnis dies. Ideo nãcꝫ dñs noster tps exitus sui vicuiqꝫ nostꝝ voluit esse incertũ vt maiori diligencia simus erga nosmetipsos in vita nostra solliciti quousq̃ est in nostra potestate quatenus ad diem exitus nostri in bonis nos opibꝫ dño nos vocanti occurrere ꝑparemus. vt penduli expectatõis incerto sp credamus eũ esse ventuꝝ quem ignoramus qua hora vel tpe ad nos vocãdos sit ipse venturus. hec augu. ¶ Cum ꝙ mors ista sit certa oĩbꝫ ⁊ hora mortis incerta debet vnusquisq̃ sic viuere. vt illã intrepidus possit expectare. Unde dicit seneca. Certũ q̃ morieris sed incertũ qñ. vbi. qũo. q̃ mors vbiq̃ te expectat. ⁊ tu si sapiens fueris vbiq̃ eam expectabis. hec seneca. Uñ stultũ est in tali statu viuere in quo quis non audet mori. Sed proch dolor sunt plures qui cũ sani sunt tps pñs in vanitatibꝫ ⁊ peccatis expendunt. Si vo egritudo aliqua mortẽ vicinã esse denuncians eos pulsauerit. cum magno desiderio supuiuere ꝓcupiscũt vt peccata sua defleant ac peniteant. qui tamen tps vite modo acceptũ ꝑ nihilo reputant. De hoc bea. gregorius Semper fratres carissimi. extremũ diem debemus expauescere. quẽ nunc̃ possumus preuidere. Ecce ipm hunc diem in quo loquimur ad inducias ꝙerelionis accepimꝰ et tamen mala que fecimus flere recusamus. Non solum ꝓmissa non plangimus sed etiam que defleantur augemus. At si aliqua corporis nos corripiat si signa egritudinis vicinaz mortez denunciant inducias viuendi querimus. vt peccata nostra defleamus ⁊ eas cuz magno estu desiderij perimus quas acceptas mõ ꝑ nihilo habemus

Nunc ergo carissimi. solicite cogite/mus. ne nobis invanū tpa peant vnd̄ tunc queramus ad bene agendum vere cū iā cogimur d̄ corpe exire. q̄ igitur momentis suis hore fugiunt agite fratres vt in bona op̄is mercede teneantur. Qui igit̄ venture mortis temp̄ ignoramus. et post mortē op̄ari n̄ possumus. superest vt ante mortē tpa inulta rapiamus. Sic em̄ mors ipa cū venerit vincit̄ si prius q̄ veniat sp timeat̄ Sed sunt nōnulli qui i peccatis mortalibus iacere nō formidant. et tps penitentie differūt vsq̄ ad horā mortis quod valde piculosum est. quo em̄ tales possunt agere pn̄iam. cū omnes potentie et virtutes anīe in illa hora per mortis dolorē grauiter sunt occupate De hoc bea. Aug. sic dicit. Plane nō inueneris mortis i tpe te aliql̄ pn̄iaz posse facere tunc em̄ omnes potentie anime et virtutes mortis sunt vexām̄tia occupate. destitute quoq̄ sunt oī moda libertate. hec Aug. Vñ valde timēdū est q̄ mala vita hois raro sortit̄ bonū finē in extremis. Qd̄ affirmat beatus Hiero. ita dicens. Qui dū sanus est et inuenis deū offendere non formidat. in morte nō meretur diuinā obtinere indulgenciā. Que dilectissimi filij est pn̄ia. quā nō solū quis accipit q̄ se viuere amplius nō posse cernit. q̄ si ex infirmitate qualesceret prior q̄ prius fieret hoc teneo hoc verū puto hoc multiplici experiencia didici. quod ei n̄ bonus est finis cuius semp̄ mala vita fuit q̄ peccare nō timuit sed mundi vanitatib̄ semp̄ vixit. Vñ psalmi. Mors peccatorū pessima. hec Hiero. Sicut igit̄ malam vitam sequit̄ mala mors. Ita qui bene vixerit nō p̄t male mori. O Festinandum est ergo nobis ad penitenciā agendā et ad bene viuendū. q̄ vnūquēq̄ in quo inuenerit suus nouissimus dies cū de hoc seculo migrauerit talis i nouissimo die iudicabitur. De hoc beatus aug. dicit sic O homo vided̄ dit̄ō tuā vites vtiq̄ sed non times Nō est inquis sic s̄z timeo. O miser mentiris plane. Si times quare nō caues. illud potius time qd̄ si nobis nō erit quid peccare time quod si amaueris peccare i alterā ptem irrues. quā posses non inuenire si nō amasses peccare. Igit̄ mori male times. viuere male non times. vir bene moritur. qui male vixerit. Corrige ergo male viuere. time mali mori. cum em̄ correxeris male viuere noli timere. Nō potest male mori qui bene vixerit. hoc age vt bonā vitaz habeas et quecūq̄ occasio venerit. vt exeas de corpore hoc eris ad requiē eris ad beatitudinē. que n̄ habet timorē nec finez Merces em̄ bone vite eterna vita est. Igitur quisquis futurū iudicē times p̄sentem d̄sciam corrige. Vñ quottidie ad penitentiā festinemus semper ante oculos nostros vlt̄ vltimus dies et cū diluculo surrexerimus d̄ lucis n̄ p̄sumamus aduentu. nihil em̄ sic reuocat a peccato q̄ frequens mortis meditatio. Hñ g̃ vnusquisq̄ de die nouissimo formidare debet. quale em̄ vnūquēq̄ inuenerit suus nouissimus dies cum de seculo hoc egredit̄. tal̄ in nouissimo die iudicab̄ veruntn̄ bonus opus fiat non timore pene sed amore iustitie. ipa enim vera et summa libertas est. Et quidem signū profectus est caritatis al̄s quectus iminucio timoris signum p̄fectōis nullus timor. Cō summata enim caritas foras mittit timorē. hec augustinus. Hugo d̄ sancto victo. exponens illud Beati mortui qui in domino moriuntur. de hoc sic ait. In domino moriuntur qui in carne quidem morientes in domino tam

viuentes inuenimus. Quid est in dño viuere nisi in fide spe ⁊ caritate. Per ista enim viuit in illa vita qua viuitur in dño. Est quedam vita qua corpus viuit ex aia. ⁊ est quedam vita qua aia viuit ex deo. nūc quidē fide spe ⁊ dilectiōe Postea vo p fide ⁊ spe p contemplatōne remanente ⁊ dilectōe. Nō ei nocere potest aie si corpus vitā suā pdit qñ ipa vitā suā in fide spe ⁊ caritate pfistens nō amittit. Sed ōt quisquis securus potest esse post hanc vitā in incertū pgens. hoc aūt solū incertū esse non dz q bonā vitā mala mors sequi nō pōt Qui ergo vult bene mori bene viuat. hec hugo. Cū igit vita bona ⁊ virtuosa nō possit recipe finē malū. necesse est vt hō studeat virtuose ⁊ sancte viuere vt cū fiducia ⁊ hylaritate possit extremū diē expectare. q nemo morte gaudenter suscipit. nisi qui se ad illā dum adhuc viuerz pvite meritū diligēter pparauit. De hoc be. ber. sic ōt. Intelige q veniente morte nullus letus et hylaris suscipit nisi qui se ad ipam dū viueret bonis operibo pparauit. bona em̄ est mors iusti ꝓpter requiē. melior ꝓpter nouitatē. optīa ꝓpter securitatē Econtra mors peccatoꝝ pessima. Vala in amissione mūdi. peyor in carnis ⁊ aie sepatiōe. pessima in vermis ⁊ ignis ptritōe. ⁊ qō oīm pessimū est in diuine ptemplatōis amissione. hec ber̄. Etiā de hoc p quendā ōr. Sic inq̄z vita iugiter disponat vt mors tibi nō amara sed adoptabilis videat. Un̄ ꝛz dictū bea. gre. Qui de sua spē ⁊ opacione securus est dño pulsanti ꝓfesti aperit. q letus iudicē sustinet. ⁊ cū tps pinque mortis aduenerit. de gloria retributōis hylarescit hec gre. Nā qui ⁊ sācte vixerit mors illū n̄ terrebit. Un̄ dicit ysidoꝛ. Nec mors te terrebit si bene ⁊ pie vixeris. nō solum aūt talis mortem nō formidabit sed etiā vtre/ miat exoptabit. Un̄ beatus ber. Ovita secura in pura ꝓscia vbi absq̄z formidine mors expectatur ymmo exoptat cū dilectione suscipit ⁊ excipit cū duo tōe. hec ber. Un̄ pfecti viri qui vitā p/ sentē pacienter sustinent. morte vero in desiderio hñt. Un̄ beatus gre. Perfectoꝝ est vitā hāe in paciencia ⁊ mortem in desiderio. Sed peccatrices a/ mine p̄cognoscentes causam sue damnatōis ꝓpter peccata prius ꝓtracta de corpe exire trepidant ac p̄timescunt. Un̄ ōt bea. Jero. ine xtremo mortis articulo p̄cognoscit aia causam damnacionis sue. quā p̄uidēs a carne exire formidat. Nec mirū q vt ōt hyamo. Nulla maior acerbitas cuiuscūq̄z amaritudīs ⁊ doloꝛ q̄z mors ipa hoīs in peccato tam miserabiliter morientis. Etiā de hoc egisippus sic dicit. Nulla ratio apprehendere nulla quoq̄z lingua exp̄mere poterit. quātus horroꝛ ⁊ miseria peccatoribus post hanc vitā imminebit Nā ꝛm beatū ber. Malum tripler sup peccatores manet. manet em̄ sup eos horroꝛ inextitu. doloꝛ in trāsitu. pudoꝛ in cōspectu glorie magni dei. hec ber. Ex dictis igit colligere possumus q illi mortē timēt qui in peccatis iacēt ⁊ nullum bonum in futuro spant presentibusq̄z radicitus inhærent. Illi vo qui mundū ⁊ seculi vanitates ac uolup tates p̄ cristo contemnunt nec timent mortem nec p̄ncia diligūt. sed potius futura desiderant. Nec mirū q ꝛm cri so. sup matth. Nil doloroſius morte si pioꝝ. Sed econtrario nil dulci mor/ te obituq̄z iustoꝝ. mors nāq̄z a malis minimum formidat. a iustis autem vix expectatur. hec crisostomus. Unde p/ fectiviri non solum non timent mori sed desiderantur dissolui ⁊ esse cū cristo. ex q̄bo vicz bea. Jero. sic ōt. Nihil

mihi iam fozet dulcius q̄z mozi in cozpoze. vt in suo fic anima mea saliat creatoze eiusq̄ foueaf solacio ꝛ dulcoze. atq̄ iocundef eius beatissima visione. hec ihzom. Nec immerito sancti gaudent de mozris aduentu ꝛ mali pertubanf. q̄z vt ōt beatus grego. bonis exiturus de cozpoze occurrit odoz celestis patrie. malis vero fetoz gehenne eterne. Unde beatus est qui in hoc seculo sic viuit vt post cursum huius vite cuz fiducia ꝛ gaudenter cozaz deo summo possit assistere. ac in eius visione eternaliter delectari ac gaudere. De hoc effrem sic ōt. Beatus qui mente habuerit diez exitus sui ante oculos. ꝛ festinauerit in illa patus esse ꝛ sine aliquo timoze peccati vel praue ꝑscie inueniri Beatus qui inuenerit fiduciaz in hoza exitus sui q̄n anima sepatur a cozpoze Cum magnis fletibz ac dolozibz sepatur. venīunt enī angeli assumere eā ꝛ sepabunt eam a cozpe ꝛ pducent eaz ante tribunal immortalis ꝛ metuēdi iudicis. at illa ꝑmemozans opa sua miserabiliter ꝑtremiscit Grandis timoz est frēs in illa hoza mortis ꝛ sepatōis anime a cozpe. Assistent enīz tunc ipsi ante opera eius que die noctuq̄ bona vel mala egisset. ac illa audiens actus suos egredi ptimescit. q̄z peccatrices anime cū metu magno ꝛ timoze hozē do separanf a cozpoziby. ꝛ trementes pgunt ad eternum iudiciū Ea ergo hora cum aīa diuidif a cozpe videns vniuersa opa sua dicit eis. donate mihi vnius hoze spaciū donec egrediar. Et respondentes oēs actus eius dicēt ei. tu nos egisti. tua opa sumus. tecū semp ibimus. tecum q̄z pgemus ad iudicē. Sancta vero anima a cozpe nō timet exire. nec metuit. sed magis gaudens cum fiducia pergit ad deū euecta officijs angelozum. hec effrem abbas. ꝑ

Ubi notandum ꝙ quilibet deuotus ac ꝛtuosus q̄diu in hac peregrinatione ꝓstitutus est debet desiderare debet introitus celestis patrie. q̄z hec vita tota tribulatio ꝛ temptatio est. Unde beatus aug. in glo. super p̄s. sic ait. Et ita ista tribulatio est. ꝛ si tibi tribulatio non est aut paruz patriam diligis. aut sine dubio tribularis Qui enim non tribulaf nō se esse sciat de eo q̄ō desiderat. vnde tibi videf vita ista tribulatio nō esse q̄ō non amas. Ama alteram vitam. ꝛ vi debis q̄z ista tribulatio est quacunq̄ ꝑ speritate fulgeat. quibuslibet delicijs abundet circūfloreat. q̄m nondum est illud gaudiū sine vlla temptatōne certissimū. q̄ō nobis in fine seruat deus. sine dubio tribulatio est. hec aug. Nō enim in ista miseravita in qua peregrinamur potest esse felicitas vel gaudiū vez. Qō testaf Maximus ita dicens Nemo se credat aliquaz felicitatē aut aliquod vez gaudium in hoc sclo possidere. beatitudo hic prepari potest possideri non ꝑt Quo sibi tempora ordine suo succedunt. tempus. s. flendi. ꝛ tempus ridendi. nemo se circūueniat. non est in mundo hoc tps ridēdi Scimus aūt ꝙ omnis homo gaudere desiderat. sed non omnes ibi q̄runt gaudium vbi oportet inquiri. Uez in hoc mundo gaudium non fuit. nec est. nec esse poterit. hec maximus R Unde sancti viri vt liberius pernenire possint ad celestem patriam in hac peregrinatione in labore ꝛ gemitu fuerūt ꝛ ad illam ꝓspiciendam suspirauerūt De hoc beatus aug. in quadā ome. sic ait. Non desiderat patriam peregrinatio sine lacrima. sed desideras q̄ō non habes funde lacrimas. Quis iustus si habuit istas lacrimas. qui non habuit peregrinum se esse non voluit. Qua fronte ad patriam venit qui nō absens

suspirauit. hec augu. Et inde est qđ đt beatus bernđ. Desideremus q̄to possumus desiderio celestē patriā. cū magno ruboꝛe nāq; ꝛ ꝓfusione ad illam peueniet quisquis eā dū mēter modo nō desiderat Quicūq; iugi oꝛōi assidua meditatiōe necnō ꝛ solicita ꝙuersatione in illa uersaꝝ securus hinc egredi ꝛ cū magna exultatione in ea suscipietur. hec bernđ. Ad tale etiā desideriū ut delicet pueniendi ad regnum celoꝛum unāquamq; deuotaꝫ aīam Anselmus hoꝛtaꝝ ita dicens. O aīa tantus đꝛ eē amoꝛ tuus in hac moꝛtali uita ꝛ desideriū pueniēdi ad illud ad qđ facta es ꝛ doloꝛ qꝛ ibi nōdū es ꝛ timoꝛ ne forte non pueñas ut nullam letitiā sentire ualeas nisi de his queribi auxilium ꝛ spem ꝓferunt peruenīendi. hec anselm. ¶ Et ut aīa liberius possit celestia desiderare ꝛ ꝓꝛ ad eternam felicitatē peruenire. necesse est cū adhuc in carne retineꝝ ut affectionib⁹ inoꝛdinatis reluctet ac etiam ab illis mūdet. ut sine obstaculo seu impedimēto pueñre ualeat ad xp̄m. De hoc in libꝛo de spū ꝛ aīa sic đꝛ. Si anima a coꝛpe coꝛpalium affectionū hic non mutaꝝ. coꝛpoꝛe exuta coꝛpalib⁹ tenet passionib⁹. Stude at ergo in hac uita ab hmōi petulantia mundari. q̄tenus cū hinc exierit nihil coꝛruptū secum trahat ꝛ a coꝛpali passione īmunis existat. hec in libꝛo de spū ꝛ aīa. Oꝛtet ergo ut aīa non solum a ꝙsensu abstineat uerūetiam ab omnib⁹ ꝙcupiscentiis se excutiat. put declarat btūs bernđ. latius sup cañ. sup primo ubo En ipse stat post pietē. sic dicens Pꝛope est dñs sanctis ꝛ electis etiam cū longe esse uideaꝝ ꝛ nō equaliter omnibus. sꝫ alīs plus. alīs minus ꝓ meritoꝛum diuersitate. nam ꝛ si ꝓpe est dominus omnib⁹ inuocantib⁹ eum in ueritate non tñ omnib⁹ foꝛsan ut dicere possint qꝛ ipse est post pietem. Sponse uero q̄ ꝓpe ē que uno tñ pariete diuidiť. Propterea namq; cupit dissolui ꝛ rupto medio piete eē cū illo. quem post parietem esse confidit Ego aūt qui peccatoꝛ sum dissolui nō cupio sed foꝛmido sciens qꝛ moꝛs peccatoꝛ pessima Quo nō pessima moꝛs ubi non subuenit uita. foꝛmido exire ꝛ ipse ꝛtremisco poꝛtus ingressum. dū non ꝙfido ꝓpe existere qui excipiat exeuntem Quid eñ securius exeo si non dñs custodiat exitū meū. hec eo ludibꝛio demonū si nō assistat qui redimat neq; qui saluū faciat Nil ualerendū amme pauli cui ab aspectu ꝛ amplexu dilecti unus tñmodo pies obsistebat uidelicet lex peccati quā inueniebat in membꝛis suis Ipsa est oīs carnis ꝙcupiscētia qua carere omnino nō potuit. donec in coꝛpe fuit hoc sane interiecto pariete uno non longe pegrinabaꝝ a dño. Unde ꝛ optando clamat. Quis me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtis huius. sciens se moꝛtis ꝙpendio ꝙtinuo pueturum. Hac ergo paulus se fatebatur una lege teneri ꝙcupia. s. quā carni sue immobiliter infitā tolerabat inuitus. De cetero mihil mihi ꝙscius sum inq̄t. Uerū quis similis paulo qui non uite licet huic interdū ꝙsentiat ꝙcupiscentie ad obediendum peccato. Nouerit ꝓinde quis is qui peccato ꝙsenserit ꝛ alterum sibi opposuisse pietem ipsum utiq; illicitū ꝙsensum nec poteſt gloꝛiari qui hmōi est. qꝛ stet sibi post parietem sponsus. quando iam parietes interstint nō paries multo minus si ꝙsensus puenerit ad effectum tūc certius iam pies sponsi impediat accessum actus uidelicet ipse peccati. ꝙ si pcm̄ in usum ꝙsuetudo forte autꝛsus etiaꝫ in ꝛemptum pduxerit. Nōne ita exieris miles antea rugientib⁹ pꝛeparis

ad escā poteris uenari q̄ puenire ad sponsum. non uno siquidē iam sed tanta a te parietū numerositate interclusum. Primus siquidē ocupia. secundus osensus. tercius actus. quartus consuetudo. quintus otemptus Cura igit priori ocupie totis resistere viscetibo vt non cades in osensum. ⁊ ois de inceps malignitatis fabrica euanescit Nec est oino q̄d sponsum appropinq̄re tetat tibi p̄ter solū parietē corpis. q̄tenus gloriari poteris ⁊ dicere de illo. En ipse stat post pietē. hec ber. ¶ Notandū est etiā vt ait bea. aug. q̄ nō sumus in hac vita sine pctis aut ocupiscentijs q̄uis etiam sci. sed exibimus hinc sine pctō. q̄ unusquisq̄ cū de corpore exierit dimittunt ei qui talia habebat vt dimitterent debita. q̄ quotidiamis precibꝰ dimittunt ⁊ exit mundatus. hec aug. Et vt beatus gre. dt super cañ. Cum aīa scā a peccatis quotidiamis ac minutis se ppīam mūdat. dū quotidie pctā minuta cū lacrimis abluit. ⁊ a maioribꝰ se obseruat q̄uis frequēr peccet per assiduā tñ pīaz mūdiciā suam assidue seruat. q̄uis enim mox vt peccata iusticia declinet. dū tñ sp credit in eū qui iustificat impiuz ⁊ assidue sub eius fide pctā sua deflet. p assiduas ablutōes iusticiā suā retinet. hec greg. ¶ Quisquis etiā in iusticia pstiterit. ⁊ precepta dīn seruare non obmiserit. antiquuz hostē in hora sui exitus nō timebit. Dō affirmat beatus greg. vj. mora. sic dicens. Quisquis ad vite precepta dirigit. priusq̄ eterna premia pcipiat. hic iam imitia secure imperpetuū felicitatis degustat. vt antiquū iam non metuit vt interueniente mortis articulo violentos eius impetus non plorescat. Istis nam q̄ imitiū est retributionis ipsa plerūq̄ in obitu securitas mentis. Qñ recte in libro Job dr. Et bestiam terre nō formidabis. Callidus quippe aduersarius bestia terre dr. q̄ ad rapiēdas mortis tempe peccatorꝰ animas violentia crudelitatis effrenat. Quos em̄ viuentes blandiens decipit morientes seuius rapit. Que ptra de electorꝰ ecclesia per p phetam pollicet dīns dicens. Qiala bestia non ostendet per eā. Illi igit terre bestiā morientes timent. qui oditoris sui potentiā viuentes non timent. Sācti etenim viri qui diuine se formidini medullitus subdunt. omne de aduersarij aduentu pondus timoris abiciūt q̄ viuentes perfecte electi timent iudicem. ne morientes metuant accusatorem. Bene ergo dr Et bestiā terre non formidabis Ac si aperte diceret. quia blandiente hoste non vinceris. hunc seuientē postmoduz non timebis. hec grego. ¶ Impiorꝰ vero aīas in hora sue egressionis de corpe magnus terror inuadit. ⁊ amarissime angustie ⁊ pauores illas circūstant. pter remorsum oscie. De quoꝰ miserabili anxietate petrus da. sic ait Pensandū quippe est cū iam peccatrix aīa vinculis incipit carnis absolui. q̄ amaro terrore ocutit. quantis mordacis oscietie stimulis lacerat. recolit vetera que omisit. videt mandata que solito cōplere otempsit. dolet indulta pīe tēpa sese inaniter pcepisse. plorat immobilē districte vltionis articulū ineuitabiliter imminere, manere satagit ⁊ exire opellitur. recuperare vult perdita ⁊ nō auditur. Post terga respiciens totius trās actę vite cursum velut vnū breuissimū deputat itineris passum ante se oculos dirigit. ⁊ infinite perhennitatis spacia deprehendit. plorat ita q̄ q̄ intra tam breue spacium acquirere potuit omnē seculorꝰ leticiam. Deflet etiam se tam pter breuis illecebris voluptatē ine-

narrabilem perpetue sanitatis amisse dulcedinē Erubescit q; ꝓpter illā substantiā que vermibꝫ erat obnoxia. illā neglexit que chorꝭ erat angelicis inferenda. Ideo radios mentis attollit ⁊ cū diuitiaꝝ immortaliuꝫ gloriā ꝓtem plat eam ꝓpter vite hmōi inopiā pdidisse ꝯfundit. Cūq; sub se reflectit oculos ad huius mūdi qualem terrāq; caliginez sup se mirat eterni luminis claritatē Liquido deprehendit q; nox erat ⁊ tenebre qꝫ amauit. O si rediui uum pme tps mereri posset q; dure cōuersatōis iter arripet. q;ta ⁊ qualia ꝓmitteret quantis se deuotionū vinculis innodaret. Interea dū oculi ꝓtabescūt dū pectus palpitat. raucuꝫ guttur anhelat. dentes paulatim ingrescunt. palpescūt ora. membra cūcta rigescūt als augescūt. Dū hec itaq; ⁊ hmōi tāq; vicini mortī ꝓcedentia famulantur officia. assunt oīa gesta simul ⁊ verba. nec ipse etiam cogitationes desunt ⁊ cūcta hec amaꝫ aduersus auctorem testimoniū reddūt. Coaceruant oīa ad respuentis oculos que respicere refugit ⁊ eo modo coactus ⁊ inuitus attendit. Adest ꝓterea huc horrenda demonū turba illuc virtus angelica In illo qui medius est liquido replendit cui parti iure possessio vendicet. naꝫ si pietatis in eo vident insignia inuitatōis angelice blādicīq; delinit atq; armonice melodie dulcedine. vt exeat ꝓuocatur. q; si eū sinistre parti meritoꝫ nigredo ⁊ feditatis squalor adiudicet. intolerabili mox terrore ꝓcutit. repentini impetus violentia ꝓturbat ꝓcipitāter inuadit. ac de misere carnis ergastulo violēter euellit. vt ad eterna supplicia tam cū amaritudine ꝓtrahat Jam vo post egressionem de corpore quis explicare valeat quot armature spūum inquoꝝ acies insidīq; lateāt. quot frementes cunei feralibꝫ telis instructi iter obsident. ⁊ ne transire libere possit aīa velut militari more ꝯstipare legiones oppugnant. Hec ⁊ hmōi freqnter in corde versare quid est aliud q; leno cinantia vite huius blandimēta respuere. mūdo repudium dare illicitos carnis motus elidere. solūq; perfectionis adipiscende ꝓpositū indeclinabiliter custodire. hec petrus dami. A Notandū etiā q; diabolus grauissime tēptat fideles cū iā mori appropinquant Testatur hoc anastasius qui sic dr. Demon siquidem fortissimis aggressionibus suis temptat. dum ipse homo mortis sue foribꝫ appropinquat ⁊ maxime in duobꝫ viz in fide ⁊ in spe. In fide tēptat q; valde conat quo possit hoiem tunc a via veritatis ⁊ a fide catholica euertere. ⁊ in errorez infidelitatis inducere. ⁊ sicꝫ sequenter in ꝑditionem ꝓtrahere. Unde optima cōsuetudo in ordine cisterciēn. inoleuit. nam cū aliquis fratrū in extremis laborat pcuritur tabula lignea. ⁊ occurrentibꝫ fratribꝫ expressa voce dr ac pclamat Credo in vnum deuꝫ vt ille frater qui in articulo mortis est ꝯstitutus audiēs ꝓba symboli ad seipsum redeat ⁊ si fortitā temptat ꝓcitium incredulitatis postposito errore infidelitatis in fide catholica solidet. Unde necesse est vt homo cū adhuc in corpe subsistit ⁊ icolumis est picula que in mortis hora euenire solent freqntius meditet ⁊ sic viuat vt illa cū venerint non timeat sꝫ cū dei adiutorio vincat. De hoc damas. sic dr Temptabit nos hostis antiquus mira obliquitate veritatis ⁊ fidei in extremis ꝓpter qꝺ animus quidē noster in meditatione eoꝝ que in morte futura sunt terribilium iugiter est exercendus. ⁊ prescientia futuroꝝ euentuum imbuendus. hec damas. B Secū

do malignus spūs temptat hoīnem in illa vltima hora ī spe. q2 laqueos despe rationis in cor hoīs tunc tpis immit/ tere solet. per quos decipiat ⁊ in despe ratōem inducat. ac postmodū in eter/ nam damnatōez ptrahat Contra hoc etiā periculū debet vnusquisq; pervite sanctimoniā ac bonam ꝓuersatōem se munire vt aduemente tēptationis tur/ bine pdurare valeat. Vñ beatus greg. Obiciet tibi spūs malignus mortis in tpe infinita despationis p2estigia ⁊ erroris q̄ nullatenus effugies nisi diu viuis te p2emunias ⁊ ꝓfirmes. hec gre go. Debet ergo quilibet fidelis adhuc dū viuit cor2pore timorē dñi p2e oculis cordis habere ⁊ virtuose viuere. vt in illa vltima necessitate fiduciam in deo ⁊ ꝓsolatōem mereaf ab ipso p2cipere. Unde dr ecclī.j. Timēti deū bene erit in extremis ⁊ in die defunctionis sue benedicef Ubi etiam norandū vt dr be atus greg. xxij. mora. Dū viuimus de/ bemus bona nostra a memoria repelle re ne extollant. ⁊ appropinq̄nte extu plerūq; ea humiliter ad memoriaz re uocemus vt vicz fiduciā p2ebeant ⁊ de speratū timorē p2emant. hec greg. In de etiā est q̄ idem beatus grego. xxiij. mora. sic dr. Nonnunq̄z aīa etiā iusta solutioni carnis appropinq̄nte terroze vindicte turbaf permittente. s. deo Et si quid tranquillū in hac vita sape po/ tuit mortis articulo interueniente ꝓcu tif. sed iustor aīe a leuib quibusq; cō tagijs ipso sepe mortis pauore purgā tur. ⁊ eterne retributionis gaudia iaz ab ipsa carnis solutōe p2cipiūt. Ple rumq; vero p2emplatione quadā retri butionis interne etiā p2iusq; carne ex polient hilarescunt ⁊ dū vetustatis de/ bitū soluunt noui iā muneris pfruun/ tur. hec gre. ¶ Cū itaq; vnusq̄sq; maxime in illa hora extrema indigeat ꝓsolatōe diuina vbi tot pricula occur/ runt. necē est vt hō dū adhuc sanus ē talem dñm ⁊ amicū sibi q̄rat ⁊ eligat. qui eum a tot malis liberet ⁊ defendat Iste vero dñs ⁊ amicus est dñs nr̄ quē sibi q̄libet in amicū ⁊ p2ēm eligere dz ⁊ eidē fortiter adhrere per fidē. p di/ lectōem. p vite sanctimoniā ⁊ purita/ tē vt in illa tremenda mortis hora me reaf ab ipso de insidijs demonū libera ri ⁊ ad eterna gaudia ꝓduci De hoc be atus aug. sic dr. Elige inq̄z illū amicū p2e omnib amicis tuis xp̄m vicz. qui cū aīa subtracta fuerit tibi solus fidē seruabit in sepulture tue hora. Cū ami ci tui recedēt a te. ille te nō derelinq̄t. sed tue bif re a rugientib p2eparatis ad escā ⁊ pducat te ad ignotā regionē at q̄z pducet te ad plateas celestis ihr̄m ⁊ ibi collocabit te cū angelis ante faci em maiestatis sue vbi est cumulus feli citatis supeminens gla. supabundās leticia ⁊ oīa bona. hec aug.

Filius.

Quapio etiā scire cū aīe soluunf a cor2pib ad que loca ferant vel vbi locent aut subsistant.

Ca. XIIII. Pater

De hoc scire de/ bes q̄ excepto lymbo puer or2 sine baptismi sacramento decedentiū in quo est pena damni ⁊ nō sensus tria sunt por2issima loca. ad que aīe mor2i post absolutionem a cor2pib ferunf videlicet infernus purgator2ium ⁊ re/ gnum celor2. In quib locis aīe scōm meritum vel demeritū recipiunf. Hec vero loca qualia sint nō possunt nobis esse nota. sunt tamen substantijs spūa lib .i. animabus congrua ⁊ conueni/ entia De hoc thomas de aquino sic di cit Quamuis animabus post mortem non assignēf aliqua cor2pora quor2 sint

formę ⁊ determinati motores. determinant tñ eis quedam loca corporalia ſm quandam congruentiam ſm gradus dignitatis eor. in quibꝫ ſunt quaſi in loco eo modo quo incorporalia in loco eſſe poſſunt ſm qđ magis vel minus accedunt ad primã ſubſtantiam. cui locus ſuperior p congruentiã deputat. ſ. deum cuius ſedem celũ ſcriptura eſſe denunciat. ⁊ ideo aīe que ſunt in participatione pfecte deitatis in celo eſſe ponimus Alias vo que a participatione hmõi impediunt loco contrario dicimus deputari. ℭ Et ſciendũ qđ incorporalia nõ ſunt in loco aliquo modo nobis noto ⁊ conſueto. ſm qđ dicimus corpora eſſe in loco eſſe. ſunt tñ in loco mõ ſubſtantie ſpũali ibi quiẽnti. qui nobis plene manifeſtus eſſe non pt. Et ſicut in corporalibꝫ eſt gravitas vel levitas qua ferunt ad ſuum locũ. qui eſt finis motus ipor. ita etiã eſt in aīabꝫ meritum vel demeritum. quibꝫ quiẽnt aīe ad pmium vel pnã q̃ ſunt fines actionũ ipaꝝ. ℭñ ſicut corpus p gravitatez vel levitatẽ ſtatim ferr in locũ ſuũ niſi phibeat. ita ⁊ aīe ſtatim ſoluto vinculo carnis p qđ in ſtatu vie detinebant ſtatim pmium conſequunt vel pnã. niſi aliquid impediat ſicut interdũ impedit conſecutionẽ pmij venialis pctm̃ qđ prius purgari or. ex quo ſeqr qđ pmiũ differat. Et qr locus deputat ſm cõgruentiam pmij vel pene ſtatim vt aīa ſoluit a corpore vel in infernũ demergit. vel ad celos evolat. niſi impediat aliquo reatu quo oporteat evolationem differri. vt prius aīa purget. Et huic veritati auctoritates ſacre ſcripture canonice atteſtant ⁊ patrũ documenta ſcor. vnde contrarium p hereſi eſt habendum. hec thomas Ex pdictis cognoſcimus tria eſſe loca animabus deputata ſcom meritum vel demeritum. ℱ Et ſciendum conſequenter de pna infernali qđ pna ipſa infernalis eſt in loco corporali deorſuz. in quo eternaliter affliguntur omnes reprobi tam homines q̃ ſpiritus mali. affligent aũt eodem igne corporali qui concremabit ⁊ ſpũs ⁊ corpora. nec tamen illa corpora conſumet ſed ſemper affliget alia plus alia minus ſm exigentiam demeritorum. Ignis namq̃ infernalis non omnes equaliter cruciabit. qm̃ ab eodez igne alij plus alij minus torquebunt ſm qđ plus vel minus peccauerunt. Quãuis aũt ille ſit corporeus nec poſſit agere in ſpũm ipſum calefaciendo. agit tñ in ipſum vt inſtrumentum divine iuſticie ipſum ledẽdo ⁊ ille dolor eſt maximus tum ꝓpter potentiaz divine manus illum ignem moventis. tum ꝓpter ſenſibilitatẽ patientis. tum etiã ꝓpter immediationem conjunctionis. De cuius ignis acerbitate beatus aug. ſic ör. Quantũ diſtat ignis materialis ab igne picto. tm̃ diſtat ignis infernalis ab igne materiali. cuius tanta eſt violentia qđ ſi marium vniverſitas flueret in ipſum nec ad modicũ refrigeraret Et notandum qđ reprobor aīe que in presentivita moriunt per culpaz in infermo poſſite eazuz mors eternaliter vivet in pena. in qua exñs non ſolum maiora ꝑpetã verumetiam minora tormenta patiendo perſoluent. De hoc beatus gregorius. xv. mora. ſic dicit Cuius hic vita mortua fuerit in culpa. illius etiã mors vivet in pena licet que fecit omnia nec tñ conſumet quia cruciat ⁊ non extinguitur. moritur ⁊ vivit. deficit ⁊ ſubſiſtit finitur ſemper ⁊ ſine fine eſt. hec ſolo auditu valde terribilia ſunt q̃rto magis paſſione. gravior tñ tormẽta recipiunt illi qui multas iniquitates ex ſuis pravis deſideriꝭ ꝓpetrauerũt Diſtricta oĩpotẽtis dei iuſticia ſup

plicium a reprobis exigit p peruersis actib⁹. ⁊ eis mala vsq; ad verbo⁹ retributõem reddit. vt qui de magnis malis debitores sunt. supplicijs traditi etiam nouissimũ quadrantẽ soluunt. Illis enim minima pcunt qui maiora in se mala districte detestauerunt. Haz quos magna premunt etiã minima pariter in gehenna affligũt. hec greg. ¶ De igne etiã infernali hugo de scõvicto. sic dt. In inferno dr ignis esse inextinguibilis. ⁊ qui vt sp ardeat nutrimẽto nõ eget. ⁊ ab initio mũdi demonib⁹ eternaliter cruciandis prepatus. In quo .s. igne etiã hoies maligni cũ demonibus eternã penã passuri. q⁹ in hac vita posiri ad culpaz eis psenserunt. Ad hunc infernũ aie sceleato⁹ a corpib⁹ egresse statim retrudunt. hec hugo. In quo etiã inferno erit ⁊ est calor ignis. frigoris. tenebre. fumus. lacrime interiores. aspectus demonũ. clamor. improperiũ. aridras sitis. fetor sulphuris. vermis psciẽ. vincula carcer. timor. dolor. pudor. rancor. tristicia carentia visionis dei. ablatõ spei oĩs salutis. In quib⁹ etiã pmis erit afflictionis varietas ⁊ cũ varietate acerbitas interminabilis vt ad reprobor̃ supplicij tormento⁹ fumus ascendat in secula seculo⁹. ¶ Vbi etiã pside randũ. put dr tho. de aquino q spũs dãnati nunq; sunt extra infernũ. nisi ex dispensatõe dina vel ad instructõez vel exercitiũ electo⁹. vbicunq; aũt extra infernũ sunt sp tñ vident eternum ignem infernũ. Vñ cũ ista visio sit immediate affligens. vbicunq; sunt ab igne infernali affliguntur Unde sicut gloria electo⁹ non minuit si aliq̃ extra celuz empirreũ sint. ita etiã in nullo minuit pena damnato⁹ si extra infernũ diuina dispensatõne ponant ad tps. Similiter ⁊ dyabolus vbicunq; sit. siue in aere. siue sub terra. secũ trahit tormenta flammar̃ suarũ. hec tho.

¶ De purgatorio etiã sciendum est primo q ille ignis purgatorius scz est corpalis ignis. per quem tñmodo spũs iustor̃ qui in hac vita pñiam non impleuerunt ac satisfactõem dignaz affligunt ꝓm plus ⁊ minus. ꝓm q pl⁹ de cremabili ex hac vita traxerint. Affligunt tñ minus graviter q; in inferno ⁊ gravius q; in hoc mundo. non tñ ita graviter quin sperent ⁊ sciant se in inferno non esse. licet forte p penaruz magnitudine hoc aliquotiens non aduertant. Hac aũt pena ab igne corpali afflicta purgant spũs a reatib⁹. scorijs ⁊ reliquijs peccator̃. quib⁹ sufficienter expurgatis immediate euolant ⁊ introducunt ad gloriam padisi.

¶ Et notandũ q diuine iusticie ordo hoc exigit. vt spũs ab igne materiali habeat puniri. vt sicut ꝓm ordinẽ nature anima vnit corpori vt influat vitã sic vniat igni materiali ꝓm ordinez iusticie vt punibile puienti a quo suscipiat penaz. Et q⁹ viri iusti qui sunt in gratia nõ sunt digni nisi pena transitoria ⁊ tanto maiori pena sunt digni. qñto maiora cmiserunt pcta ⁊ minorem egerũt pñiam. Hinc est q ab igne materiali puniunt rpaliter. quidã tñ diutius. quidã breuius. quidã acerbius quidã leuius ꝓm q reatus exigit offensar̃. Recte est em vt dr beatus augu. q tñ vrat dolor quantũ dilexerat amor. Tanto em difficilius quisq; purgat. quanto medullis cordis eius intimius amor inolexerat mundano rũ. ⁊ iõ tanto vnusquisq; torquet diutius q;to eius affectus venialibus adhesserat fortius Unde item bea. aug. de hoc sic dr. Post hanc vitã incredibile nõ est nõnullos fideles per ignem quendam purgatoriũ quãto magis minusue pcuntia di

lexerunt. tãto tardius citiusq; saluari.

¶ Vñ non frustra illa tria distinxit apls Lignũ fenũ stipulã q̃ illi edificãt qui ⁊ si aliena nõ rapiũt. rebꝫ tñ mundanis suis ꝓcessis aliqua dilectione inhærent. qꝛ ẽm suos amandi modos diutius vt lignũ vel minus vt fenũ vel minimũ vt stipulã ignem sustinebunt Qui vo supedificant aurꝫ argentũ lapides pꝛecioſos de vtroq; igne securi sunt. nõ solũ de illo eterno qui cruciatus est impios in eternũ. sꝫ etiã de illo mundatorio quo purgabunt quidã saluandi. In auro intelligit templario dei. in argento dilectio pximi. in lapide pciosos bona opa. Hic obiici pt Si p lignũ fenũ stipulã venialia intelligãtur pcta ⁊ nullus a deo pfectus ẽ quin venialiter nõ peccet g̃ qui edificant aurum. argentũ. ⁊ lapides pcioſos edificant etiã lignũ fenuꝫ ⁊ stipulã g̃ p ignem tranſibũt. De hoc sciendũ q̃ non oĩs qui venialiter peccat lignuꝫ fenũ ⁊ stipulã edificat. Lignũ quippe fenuꝫ ⁊ stipula accipi pñt seculariũ rerꝫ amatores q̃uis licite ꝓcessarꝫ tales cupiditates vt amari sine omni dolore nõ possunt Hec g̃ edificat is qui cogitat que mũdi sunt qũo placeat qui circa diuitias suas quodã carnali affectu tenet ⁊ tamẽ ex eis multas elemosinas facit nec p eis aliquid fraudis vel rapine molit. Ex his igit patet q̃ non homo idem simul hec ⁊ illa edificat. Illa ẽm edificatio pfectorꝫ tm̃ est. qui nõ cogitant placere mundo sed tm̃ deo qui ⁊ si venialiter aliq̃ peccant feruore caritatis ira absumit in eis pctm̃. sicut aque gutta in camino ignis ⁊ ideo nũq̃ vel raro portant secum cremabilia Si vo mundũ deo pponerent non supedificarent sed destruerẽt fundamentũ. Affectiones igit quib carnales deduti sunt hominib ꝓuigib possessionib ita vt mil

pponat christo illis tribꝰ signant que in mentes pfectorꝫ nõ cadunt Et si criminalia nõ admittant. In sordib vo minorum interdum durant vsq; in finem qui cũ talib edificijs transeũt sꝫ dissoluent in igne Ipi vo merito fundamẽti salui erũt. grauissimã tñ penã sentient. Ex quo apparet quantam hic miam exhibet deus. ⁊ quantã exercebit ibi seueritatẽ cũ p eodem pctõ multo grauius ibi puniat q̃ hic. ¶ Vbi etiã notandũ q̃ sunt nõnulli qui capitalia crimina ꝓmiserunt vel si fecerũt p pmiam ⁊ satisfactionẽ licet insufficientem in venialia ꝓmutauerũt ⁊ multa venialia addiderũt Hi tales qui nõ hñt capitalia euadũt infernũ sꝫ qꝛ hñt venialia non statim transeunt in celum. sed in locũ mediocrem hoc est in purgatorium. vbi tamdiu detinentur quousq; ipa venialia p ignẽ purgatorium ꝓsumant vel p suffragia sanctorum redimant Vnde dr beatus augu. Qui capitalia crimina non admittunt sed ad minuta pretrãda faciles sunt ⁊ ad redimenda negligentes ad vitam eternam sine dubio venturi. sꝫ prius in hoc seculo p dei iusticiaꝫ amarissime sunt torquendi. aut p multas elemosinas ⁊ orõnes liberandi. aut certe illo igne de quo dr apls Sic quasi per ignẽ lõgo tempore cruciandi Que aurez sunt illa venialia Idem beatus augustinus enumerat dicens. Quantum aliquis in cibo ⁊ potu plus accipit q̃ necesse fit quotiens flagello dei impatiens fuerit. quotiens plus loquit q̃ oportet. plus tacꝫ q̃ expedit. quotiẽs malas cogitationes fine ꝓsensu admiserit. quotiẽs in diuino seruitio negligens fuerit. quotiẽs terrena dilexerit citra deũ hec ⁊ similia ad minuta peccata pertinere nõ dubiũ ẽ Ex quib pcis liceat ia nõ damnet tñ velut quibusdam pustu

lis ⁊ horrida scabie deformant animā vt ad amplexus dei ī celo nullatenus admittaf Et ideo quicqd de his minutis ptinuis oīonibꝫ. elemosinaꝫ largitionibꝫ. mīe operibꝫ. missaꝫ ꝓpationibus. ieiunijs ⁊ indulgētijs eoꝝ qui in nos peccauerint assidue redemptū nō fuerit. aut hic multis tribulatōnibus expiaf vel illic in purgatorio depuraf hoc ipsum tñ aīa plus patif ⁊ minus. quam diuersitatē apls insinuat cuz wo cat eadē minuta lignū. fenū ⁊ stipulā. non q̄ sint talia. sed qz cruciāt plus ⁊ minus ¶ Sciendū etiā q̄ ignis purgatorius valde durus ⁊ acerbꝫ est ita q̄ nulla pena hui⁹ mundi dolori illius pene ꝓpari possit. Et hoc ꝓbat bea. aug. sic dicens Ignis purgatorius durior est. q̄z quicqd in hoc seculo videri aut cogitari p̄t. Omnis eñ tribulatio quantūcunq̄ magna vel longa in hac vita modica ē respectū purgatorij ⁊ iō totis viribꝫ vnusq̄sq laboret. vt capitalia crimina possit euadere ⁊ minuta pctā ita operibꝫ bonis redimere. vt de ipsis nihil videaf remanere qđ ille ignis possit absumere. Illi aūt qui capitalia crīna ꝑmittunt si q̄diu viuūt ea pñie medicamētis redimere noluerīt ad illū ignem puenient de quo dñs dt. Ite in ignem eternū. Et ideo q̄ ab ista ꝑpetua pena ⁊ ab illo purgatorio igne desiderāt liberari. crīna capitalia non admittāt. aut si iam ꝑmiserint. fructuosam agant pñiam. addentes lacrīas rugitus ⁊ gemitus longo cōtinuatos tpe. ⁊ illa pua vel quotidiana pctā bonis operibꝫ redimere nō desistant. hec aug. Et qz durꝫ est ad modicū illa tormenta sentire. ideo tutius est ⁊ salubrius vt in p̄senti vita homo subeat purgationis remediū ⁊ pñie. vt illas penalitates euadere possit in futurꝫ. De hoc hugo de scō victo. sic ait. Est ignis qui dem qui purgatorius dr. vbi purganf ⁊ mundanf qui hic corrigere ceperūt ⁊ non ꝑfecerunt. Qui aūt in hac vita nec incipe voluerūt. ibi ꝑsummare nō p̄sūt. Quibꝫ aūt hic correctōem suā incipe datur. illic correctionis perfectio refuaf Tñ tutius oīo est vt hic incipe ⁊ pficere ꝓtendas vt illic nihil tibi faciendū vel patiendū superfit. Durꝫ est tormēta illa vel modicū vel ad momētum sentire. ꝓterea tibi tutius oīno ē vt hic incipias ⁊ pficias qđ facere debes. q̄ si pficere ñ potueris tñ si inchoaueris noli desperare saluus eris. sic tñ qz per ignē ardebis quidē donec ꝑsum ptū fuerit qđ cremabile portas. tu aūt saluus eris qñ fundamentū vite in te pmansit qđ caritas dei est. hec hugo.

¶ Et sciendū ꝑut dr rich. de scō victo. q̄ tribꝫ modis purgatō peccatoꝝ agif. aliqñ ſm solam severitatē. aliqñ ſm solam pietatē. aliqñ ſm solaz moderatōnem vtriusq̄. vt miseratio ipsa non sit sine nōnulla severitate. nec severitas sine miseratōe. Siquidem in igne purgatorio intolerabilis afflictō sine totius ꝑsolationis remedio Inwo luntaria satisfactione est afflictio cum multiplici ꝑsolatione. In lauacro regenerationis plena emundatio nihil habens afflictionis. Prima purgatio agif per incendiuz. secunda per flagellum. tercia per lauacꝫ. Per incendium purgatorij ignis scoria peccati excoquif. per flagellum satisfactōnis palea peccati excutif. per lauacrum regenerationis peccati macula absq̄ pena diluif. Sunt autez multi qui in extremis veraciter pemitent. sed morte p̄uenti tempus satisfaciendi non habēt Ex his quidem maluz qđ iniquitatis ⁊ impietatis est. ad veram eorum pēm tentiam remittitur. quod vero turpitudinis ⁊ impietatis ē purgatorio igne

excoquit. ⁊ his dictuz intellige qđ in ps. habes Beati quoz remisse sunt iniquitates. Alij cū magna deuotiõe ad pfessionẽ uenũt ⁊ cū omni studio ⁊ solicitudĩe satisfactionẽ soluũt ⁊ turpitudinẽ suã caritatis opib⁹ ⁊ uirtutũ uarietate obducũt. fit itaq; in eis qđ alĩs legis. Caritas opit multitudinẽ pctõz. In his adimplet illud ps. Beati quorum tecta sunt pcta Plures post multa flagitia ⁊ blasphemias de iudeis ⁊ gentib⁹ uenientes in xpo regenerat. quibus tñ p preteritis malis nihil satisfactionis iniungit. qz renatis in xpo de añ actis pctis nihil iputat. p talib⁹ esse dictũ puta Btũs uir cui nõ imputauit dñs pctm Et sunt nõnulli qui tã pfunde ⁊ intime pnitent ⁊ tanto deuotõis ardore in ipa sua pnia feruent. ⁊ tm de dñi pietate psumũt. ut hoc ipm in eis ad pctõz suoz expiationez sufficiat ⁊ dñs sibi poĩa placabilẽ reddant. Testat hoc tam sero pnitẽs latro ille qui stati audire meruit. Hodie mecũ eris in paradiso Eiusmodi quelibet in eoz currit numerũ quib⁹ a dño nõ imputatur pctm sed dimittunt eis pcta multa qm diligunt multũ. hec richar. ℙ Ubi etiã ꝑsiderandum q in pctõ duo sunt remittenda culpa uiz ⁊ pena. Culpa remittit ꝑ pfessionẽ ⁊ corđis ꝓpunctionẽ Ex culpa dimissa adhuc remanent pcta remittẽda q̃tum ad penam ad cuius remissionem requirit satisfactio. que fieri solet p bonũ opus caritate formatũ. Et hoc ꝑm plus ⁊ minus ꝑ unusquisq; in pctis ⁊ facinoribus excessit Q Et notandũ q remissio culpe aut nulla est aut totalis Sed remissio pene fit per partes ⁊ non tota simul de coĩ cursu licet aliq̃ fiat tota simul ꝑ feruorẽ pnitentis ⁊ ex liberalitate dei. Et hoc fit maxime cũ ops deus coz hoĩs p gram ꝓpunctõis accendit. ⁊ feruentes lacrimas ꝑ pctis effundere facit que ita habundãtes eẽ pñt q pcta oĩa nõ solũ q̃tuz ad culpã uerũ etiam quantũ ad pnã valent abluere Uñ maria magdalena ex feruida corđis dilectione lacrimis suis xpi rigauit pedes. ⁊ ideo ab ipo dño audire meruit dimittunt tibi pcta tua non solum quãtum ad culpã sed etiaz quãtum ad penam ꝑ ter uehementẽ amorẽ caritatis dei qm dilexit multuz Simile etiam legit de beato petro. qui post negationem trinam egressus foras est ⁊ fleuit amare. cui statim dimissum est totum peccatum ⁊ in signum huius dominus post resurrectionem suã dignatus ẽ sibi singulariter apparere ⁊ in eadem apparitione ipm mirabiliter consolari Ex quib⁹ colligere possumus q ad pfecte delendum peccatum q̃tum ad culpam ⁊ quantum ad penam nihil ita efficax est quemadmoduz lacrimosa ꝓpunctio. que ex feruido ⁊ humili corde procedit. Quod exhortando affirmat beatus bern̄. sic dicens. O homo una lacrima de puro corde ⁊ contrito ꝓcedens plus purgat animam tuã q̃ ignis purgatorij infra spacium decem annoz. hec beatus bernar. Uñ uere pnitentes non solũ emendant uitam suam uirtuose ⁊ religiose uiuendo uerũ etiam dñm deprecantur ut gratia compunctionis ⁊ lacrimaz illis donet ut. a suis excessib⁹ in pñti uita perfecte ablui mereantur. Quam etiam gratiam se obtinere a domino confidentes cum ps. dicũt. Cibabis nos pane lacrimarum ⁊ potum da nobis in lacrimis in mensura. ac si dicant. Tantam sufficientiã equipollentem lacrimaz des nobis ut sufficiãt ad delendũ pfecte peccatũ. q̃tum ad culpã ⁊ quantum ad penam. ut purgari ⁊ mũdari post hãc peregrinationem sine impedimento ad te

peruenire valeamus Talis vero aīma exuta a corpe non hīs impedimentū culpe vel pene tpalis debite statim evolat ad gloriā. Hoc etiā ptz rōne. qz talis anima p grām quā hz digna est glorie. z non hz impedimentū ppie pso ne vel totius nature. qz illō impedimētum per xpi mortez fuit ablatum. qz p mortē suam amouit impedimentū nature. z ascendens ad celos misit donū gratie que ambo erant necāria ad pfecutōem glorie. R Sed z hoc non tandū q peccatū venīale minuit feruorem caritatis in hoīes z potentias aīe in operib bonis lassat z retardat post hanc vitam a gloria qui homo deberet z posset statim post mortē evolare cogitur ppter pctā venialia ad tpus in purgatorio expectare. Nunq̄ enim ab aliquo facies dei videbit donec soluat per penas minimū quadrantē venialiū peccatoz. Oportet em̄ quēlibet ita mūdū esse in introitu padisi sicut fuerat in innocētia baptismali. Unde est necē q̄ diu sumus in corpe vt sm dictū apostoli mundemus nos ab oī inquinamento carnis z spūs pficientes sanctificationem in timore dei. vt purgati z mūdati ac virtutib decēter adornati post hanc vitā sine lesione ac molestia possimus cū pace videre faciē dei De hoc bea. aug. sic dr. Qui tpalib bonis digna gesserunt per fluuiū ignis nō transibunt. q̄nta fuerit peccati materia tāta z ptranseunti mora. quantū stulta iniquitas gessit. tantū sapiēs pena discutiet. que oīa ab aīma separi p elemosinas z lacrimas ꝓpendiosa transactōe potuissent Conuertamus g̃ nos ad meliora dū in nostra ptāte sunt remedia. hic extinguamus mortē moriendo peccatis. hic iam vitā vite meritis ꝓparemus. hec aug. R Terciovidendū est de celesti patria ad quā sanctoz aīe que sine impedimēto sunt statim post q̄ soluunt a corpe pueniunt z scōz angelōz cetib siue ꝓcessio iungunt De hoc beatus greg. ix. mora. sup illo vbo Qui fac interiora austri. sic ait Quid nāq̄ austri noīe nisi feruor sancti spiritus designat. quo dū repletus quisq̄ fuerit ad amorē patrie spiritalis ignescit. Interiora g̃ austri sunt occulti illi angelorū ordines. z secretissime pīe celestis quos implet calor spūssancti. Illuc quippe scōz aīe z nūc corporib exute z postea corporib restitute pueniunt. z q̄si astra in abditis occultant hec gre. Et rich. de scō victo. de hoc sic ait. Aīa iusti de ergastulo z vinculo carnis egredies liberata de seculi tēptatōnib transibit ad gloriā filioz dei. Felix ille transitus quo iustus post actōez bonā stolā primā z euadens miseriaz intrat gloriā z post laborē inuenit req̄em. Beati nāq̄ mortui qui in dño moriunt. Ammodo iā dr spūs. i. deus vt requiescant a laboribz suis Agent em̄ ibi diem solemnē cum angelis coram altissimo dño. ibi gaudentes cum bonis spiritib in gaudio solemnitatis illius glorificatōem suoz corpoz ibi habitantes in excelso vident regez in decore suo. hec rich. Nam anime sancte in illa eterna beatitudine fruunt dei visione quia vident deum per essentiam Unde dominus in cruce dixit latroni. hodie mecum eris in padiso. Ubi padisi nomine notat dei fruitio. qz per acta passione. tam ipē latro q̄ alīq̄ qui in limbo fuerunt per essentiam videt deum. Et ideo ꝓsequenter omnes aīme innocentes z beate. nec habentes aliquod impedimentum postq̄ a carne solute fuerint ad celestē patriam p ducunt z fruunt dei visione Unde beatus grego. in mora. sic dicit. Omnis cuiusq̄ sancti aīa corruptione carnis

exuta ad deuz mox ducit. qui p nobis in morte sua spōte vel satisfecit cecidit ⁊ de morte resurrexit. Hñ nos qui redēptoris gra redempti sumus hoc iā celestis muneris hēmus. vt cū carnis nre habitatiōe subtrahim̄. mox ad elestia ꝓmia ducam̄. hec greg. ¶ Premiū vo celestis patrie qd aliud est q̄ visio sancte trinitatis ac fruitio dilectōis illius. qua fruunt oēs aie sancte in illa felici requie ꝓstitute ad quā iocūdissimā requiē aie innocentes aut p ꝑnaz satis purgate a dño post istā pegrinatiōnē suscipiunt. De hoc p beatuz aug. sic dr. Aie sancte que in hoc seculo aut p vite innocentiaz pure sunt aut p̄ne purgāt satisfactione a nostro saluatore suscipiunt. ⁊ cū eo credēde sunt eē sm dictū apli. Cupio dissolui ⁊ eē cū xpo. hec aug. Beatus etiā gre. in libro dyalogoz sic dr. Luce clarius ꝓstat q̄ pfectoz aie mox cū huius carnis claustra exeūt in celestib9 sedib9 rapiunt. Quod ipa per se veritas testat dicens Ubicūq; fuerit corpus illuc congregabunt ⁊ aquile quia vbi ipe redemptor noster ē corpe illuc p̄culdubio colligūtur ⁊ aie iustoz. Et paulus dissolui cupiebat ⁊ esse cū xpo. Qui q̄ xp̄m in celo esse nō dubitat nec pauli aiam in celo esse negat. Qui ⁊ de solutiōe sui corporis atq; habitatione patrie celestis dixit. Scimus q̄m si terrestis domus nīa h? habitatōis dissoluit. q̄ edificationē habemus a deo domū nō manufactam sed eternā in celo Sed si nūc in celo sunt aie iustoz quid ē q̄ in die iudicij p sue iusticie retributione recipiant. Hoc eis mīmiz crescit in iudicio qđ nūc aiaz sola postmodū vo corpū beatitudine pfruant. vt in ipa quo q; carne gaudeant. in qua dolores p̄ dño cruciatusq; pulerūt. hec gregozi. Ubi tñ notandū q̄ aie sanctoz'añ resumptionē corpoz q̄uis sint in eterna felicitate ⁊ in visione dei tñ adhuc cogitant de resurrectione ꝑpr̄ corpis ⁊ ideo ꝑpter tale desideriū qđ ad corpus hñt eoz beatitudo nō est ita pfecte plena sicut erit post resurrectionē corpis ¶ De hoc beatus bern̄. sic dr. Aie a carne exute iam pane doloris nō cibantur sed vinū amoris post cibū plenius haurire p̄mittunt. Non tñ purū sed cū lacte mixtū vt queliber illaz̄ dicere possit illud can̄. v. Bibi vinū cū lacte meo. vnio eñ diuinī amoris miscent etiam tunc dulcedinē lactis. i. naturalis affectionis. qua resumere corpus suuz glorificatū desiderāt Estuat ergo aīa tūc vino sancte caritatis rotata fz plane non ad ebrietatem celicā quin ꝑ interim ardoze diuine caritatis p̄mixtō humanī lactis. i. naturalis affectionis. Ebrietas veniq; corpalis solet euertere mentes atq; oīno immemores reddere sui sed nō ex toto obliti sui. que adhuc de ꝑpio corpore cogitat suscitando. ꝑpter qđ desideriū aīa pfecte btā eē non p̄t sic p? resurrectionem corpis cū ꝓsummabit. hec bern̄. Nam aīa ꝑpter talem affectionē quaz gerit ad corpus retardat quodāmodo ne tota intentione pergat in illud summuz bonū qđ est deus nec tñ ꝑpter hoc desinit esse beata q̄uis non ꝓsummate nec etiā aliquē dolorē sentit ex hm̄oi desiderio naturali. Hoc affirmat beatus augu. sup̄ gen̄. dicens. Anime inest quidā naturalis appetitus corpus ministrādi quo appetitu retardat quodammō. ne tota intentione pergat in illd̄ summū celū al's bonuz. q̄diu non subest corpus. cuius administratione appetitus ille ꝓquiescat. non obstante tñ illo desiderio aīa in patria est beata licet non ꝓsummate ⁊ tamē nullum dolorem sentit ex illo naturali appetitu.

Hec augustinus.

Filius

Desidero etiam vltimo scire de resurrectione mortuoꝝ de finali iudicio ac gloria eterna quã possidebũt electi in illa celesti patria.

Ca. .XV. Pater

Scire debes de resurrectione mortuorũ ꝙ sicut deus est potentissimus in collatiõe grãꝝ. ita est & iustissimus in retributione stipendioꝝ. Quia igit meruit homo vel demeruit vt in aĩa simul & in corpe puniat. vel inuitroq; ꝑmiũ a dño ꝓsequat ideo in eisdem oz ipm resurgere Ad vocẽ aũt tube resurgent mortui sicut dr apls. Duplicitet vo intelligit illa vox. ꝑm quosdã em illa vox tube est imperiũ xpi resurgere impantis Secm alios vox tube est manifesta xpi apparitio. Vñ dr beatus greg. Tubam sonare non est aliud q̃ mũdo iudicem filiũ dei demõstrare. De resurrectione aũt corpoꝝ hoc tenẽdum est ꝙ oim corpora resurgent in resurrectione generali nulla in eis exĩte differẽtia q̃tum ad ordinem tpis. sed magna q̃tum ad ordinem dignitatũ. Nam mali resurgent cuz eoꝝ defoꝛmitatibꝫ penalitatibus. miseriꝭ & defectibus quos habuerũt in statu vie. qz malis resurrectio nõ est ad vitã sz ad supplitiũ ideo necesse est ꝙ ipi cũ suis infirmitatibꝫ deformitatibꝫ & defectibꝫ suscitent. Boni vero suscitabunt in optimis ꝓditionibꝫ & per hoc necesse est ꝙ in eis vitia detrahant & natura seruet Dẽs vero tã boni q̃ mali resurgent integri corpore debita statura ꝑm etatem plenitudinis xpi. Resurrectio igitur erta corriget in natura. s. defectũ sicut in pueris & in mutilatis. supfluum .s. vngũm & crinuz & hmõi. Errorem sicut monstruositatem membroꝝ. Resurgent quoq; corpa eadez in numero q̃ prius erant ex eodẽ puluere ad quẽ redacta fuerant. ita ꝙ in quascũq; auras vel finus terre puluis ille dispsus fuerit ad eandem aĩam redeat quẽ ipsum primitus dum creseret & viueret aĩauit. Non solum aũt resurgent corpora quantũ ad membra principalia. sed etiã saluis capillis & ceteris membris que sunt ad decorẽ. Notandum etiã ꝙ duplex est mors. vicz aĩe per culpam. & corpoꝛis per penã. Dis tñdet duplex resurrectio. aĩe. s. ꝑ gratiam. & corpoꝛis per gloriã. Et sicut in primis parentibus mors culpe intulit mortem pene. ita resurrectio anime ꝑ grãm causabit resurrectõem corpoꝛis per gloriã. Deinde ꝓsiderandũ ꝙ statim post resurrectõem erit iudiciuz in quo deus pater per dñm nostꝝ ihesum xpm iudicabit viuos & mortuos. bonos & malos. reddẽdo vnicuiq; ꝑm exigentiã meritoꝝ. In hoc aũt iudicõ fiet aperitio libroꝝ. scz ꝓscìarum. quibꝫ merita & demerita vniuersoꝝ fibꝫpsis & ceteris innotescũt. faciente hoc virtute illius libri vite. s. incarnati qui in forma deitatis non videt nisi a bonis. In forma vero humanitatis in q̃ & sententiã ꝑmulgabit videbit tam a bonis q̃ a malis. licet terribilis in eadẽ forma appareat reprobis & blãdus iustis Sed quis existimare põt q̃ horribile erit peccatoribꝫ illud vltimũ iudiciuz ex omni parte. qz supra erit iudex iratus. subtus infernus patens. intus cõscia remordens. extra totus mundus ardens. a dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad supplicium trahẽtia. miser peccatoꝛ tot malis inuolutus quid facier. latere erit ipossibile. apparere intolerabile Totus eriam mundus tunc accusabit peccatorẽ

qz offenso creatore offendit oīs creatura. Astabunt etiā oēs corā illo in tremendo iudicio vt referat vnusquisq; qđ gessit in corpe siue bonū siue malū Presto erit diabolus vt recitabit vitā pfessionis nre & obīciet nobis in faciem quicquid fecerimus. in qua die in quo loco peccauerimus & quid operis tunc tpis facere debuimus Et si tales inuenti fuerimus exultabit ille aduersarius noster in pspectu iudicis supiorem se nobis exclamās agens talē causam apud talē iudicē. Dicet nāq; diabolus. equissime iudex iudica istum meū esse ob culpā. qui noluit eē ruus per gratiam. hoc tremendus iudicium vnusquisq; fidelis timere deberet. & q̄diu est in pñti vita pstitutus semetipsum dīudicet & pvite innocentiaz puram pscīam acquirere studeat que in illo metuendo iudicio plus valebit quā oēs thesauri mundi De hoc dñs dt Quid tā pauendū quid tā plenū anxietatis excogitari pt q̄ iudicā dū astare illi tanti iudicis tribunali. & incertaz adhuc sub districto iudice expectare sñaz Demet inq̄ dies iudicij vbi plus valebūt pura corda q̄ astuta verba. cō scientia bona q̄ marsubia plena. quā do quidē iudex ille iudicabit qui non fallet vbis nec flectet domis Verendū est valde cū adhuc dētū fuerit. ne taz in subtili examine multe nostre iustitie vt putant pctā appareant. Unuz est tñ si nosmetipos dīudicauerimus nō vtiq; iudicabimur Bonum iudicium qđ me illi districto diuinoq; iudicio subducit & abscondit Dolo vultui ire in iudicio eius pītari non iudicādus iudicem interim fratres & terribilem illam expectationē studeamus pñti declinare iudicio. Quicūq; em̄ iudicari dissimulant eo iudicio qđ nunc est in quo pzinceps mundi huius eīciet foras expectent iudicem vel timeant magis a quo cū ipso pzincipe suo eīcient foras & ipsi. hec dñi. B Ubi notā dū q̄. iiij. erunt ordines in futuro iudicio. Quidā em̄ iudicabunt & damnabunt sicut illi qui fidē habuerunt sine opib Quidā iudicabunt & saluabuntur. vt hi quoz merita bona permixta erant aliquib venialib malis Quidā non iudicabunt & damnabūt. sicut hi qui caruerūt fundamēto fidei Quidā non iudicabūt sed saluabunt & iudicabūt. sicut pfecti viri & ptemptores mūdi. De hoc habet in. vj. al's in. x. mor. vbi beatus gre. sic dt. Due quippe partes sunt electoz. s. & reprobor Sz bonī ordines hi in singulis pribz ptinēt al's ptinent Alij nāq; iudicant & peūt quib vce dominica dr. Esurini & non dedistis mihi māducare. Alij vo in extremo iudicio peunt & nō iudicabunt De quib dñs dt Qui non credit iam iudicatus est Ex electoz vo pte alij iudicant & regnant qui vite maculas lacrimis tergunt. qui mala precedentia sanctis seqñtib redimētes quicquid illicitū aliqñ fecerūt ab oculis iudicis elemosinaz supaddītione coopiunt. quib iudex veniens in dextra pfistentibus dicat. Esurini & dedistis mihi māducare Alij non iudicantur & regnant qui pcepta legis pfectione brutū trāscendunt. qz nequaq̄ hoc solū qđ cunctis diuina lex precipit implere ptenti sunt. sz pstantiori desiderio plus exhiberi appetūt q̄ preceptis generalib audire meruerūt quib dominica vce dr Uos qui reliquistis oīa & secuti estis me. cū sederit filius hoīs in sede maiestatis sue sedebitis & vos sup sedes. xij iudicantes. xij. tribz israhel. Pi itaq; in extremo iudicio non iudicant & regnant. qz cū auctore suo etiaz iudices venīūt Relinquentes quippe oīa plus

ꝓmpta deuotione exequunt q̄ iuberi generaliter audierūt. hec greg. ¶ Sciendū etiā q̄ due sñe in illo iudicio ferunt. vna ꝓ bonis. alia ꝓ malis Sñia ꝓ bonis ꝓtinet. vñ. clausulas. Prima est amabilis xp̄i vocatio. ibi. Venite. Scda diuina benedictio. ibi. benedicti. Tercia paterna dilectō. ibi patris mei. Quarta est remuneratōis retributio. ibi ꝓcipite. Quinta regni assignatio ibi. regnū Sexta est glorie ꝓparatio. ibi. q̄ ꝑatum est vobis Septima eterna ꝑdestinatio. ibi. ab origine mundi. Itē sñia ꝓtra malos ꝓtinet sex clausulas Primo a deo sepatōez. cum dr. Ite. Scdo maledictōem ibi. maledicti. Tercio incarceratōnis inclusionē. ibi. in. Quarto pene acerbitatē. ibi. ignē. Quinto liberationis desperatōnem. ibi. eternū. Sexto demonum associatōem. ibi. qui ꝓparatus ē dyabolo ⁊ angelis eius. ¶ Ubi etiā notandū q̄ sunt nōnulli reprobi qui finē suis pctīs imponere nō curāt. q̄ finē habere futura supplicia suspicātur. De talib⁹ beatus greg. xxiij. mor. sic dr. Sunt quidaz q̄ idcirco pctīs suis ponere finem negligūt. q̄ hē q̄ñq̄ finē super se iudicia dei suspicank. quibus breuiter rñdemus. Si q̄ñq̄ finēda sunt supplicia reprobor. q̄ñq̄ etiaz finēda sunt gaudia beator. Per semet ipsam eñ veritas dr. Ibunt hi in supplicīū eternū. iusti aūt in vitā eternam Si ergo non est verū hoc q̄d minat. ne q̄ illud verū est q̄d ꝓmisit. Ac inquiūt. Ideo eternā penam peccatoribus minatus est vt eos a peccator⁹ perpetratōne ꝓterreaz. q̄ creature sue eterna supplicia minari debuit non inferre. Quib⁹ citius rñdemus. Si falsa minatus est vt ab iniusticia corrigat. etiā falsa pollicitus est vt ad iusticiā ꝓuocaret Quidum ꝓmissionib⁹ suis reprobor⁹ supplicia, finiri asserunt. assertōne sua etiam elector⁹ ꝓmia remuneratōnesq̄ ꝓfundunt. Quis hant etiam vesaniaz toleret qui conank astruere. verū nō ee q̄d veritas de eterno minata est. ⁊ dum saragunt deū, phibere minime nō verētur ꝓdicare fallacē. At inquiūt fine fine non dz puniri culpa que cū fine ꝑpetrata est. Justus minim⁹ est op⁹ deus ⁊ q̄d non eterno pctō ꝓmissum ē eterno non dz puniri tormento. quib⁹ citius rñdemus q̄ recte dicerent si iustus iudex districtusq̄ veniens nō corda hominū sed facta pensaret. iniqui eñ cū fine deliquerunt. q̄ cū fine vixerūt. voluissent quippe sine fine viuere. fine fine in iniquitatib⁹ posse ꝓmanere. nā magis appetūt peccare q̄ viuere ⁊ hic sp viuere cupiunt vt nunq̄ desināt peccare cū viuunt. Ad districti ergo iudicis iusticiā pertinet. vt nunq̄ careant supplicio. quor⁹ mens in hac vita nūq̄ voluit carere pctō ⁊ nullus dē iniquo terminus vltionis q̄ q̄ diu valuit als vixit noluit habere terminū crimin⁹ Op̄s eñ deus q̄ pius est miseror⁹ cruciatib⁹ non pascit. q̄ autez iustus est ab iniquor⁹ vltione imꝑpetuū nō sedatur. hec greg. ¶ De eterno etiaz supplicio reprobis ꝓparato. ⁊ q̄ pena inferni finē nō habeat. oñt bea. berñ. in tracta. de miserijs hoīs ita dicēs Quis putas tūc meror est. quis luctus. q̄ tristicia cū iniusti sepabunk a ꝓsortio iustor⁹ ⁊ a visiōe dei ⁊ tradenk in ptātem dyaboli ⁊ ibunt cū eo in ignē eternuz. ibi erunt sine fine in luctu ⁊ gemitu ꝓcul quippe exulari a beata patria padi fi. Cruciabunk in gehenna ꝑpetua nūq̄ requiē adepturi. nunq̄ lucē visuri. ꝛ p milia miliū annor⁹ in inferno cruciandi. nec tñ vnq̄ inde liberādi. vbi nec qui torq̄t fatigat. nec q̄ torqueat aliq̄ liberabit. sic eñ ignis ibi ꝓsumit

cc.ij.

vt semp reseruet. sic tormenta agunt vt semp renouent Juxta vero qlitatē culpe vnusq̄sq; penā sustinebit gehēne & similes culpe rei suis similib; iūgun tur cruciādi Nihil aliud ibi audiet nisi fletus luctus gemitus vlulatus & plā ctus merores & stridores dentiū nihil q̄ ibi videt nisi dyabolos & larvales faci es torpor atq; teterrima mōstra demo nū. ardebūtq; miseri in igne eterno in eternū & vltra. In carne cruciabunt p ignē in spū p̄scie dyabolum Ibi erit do lor intolerabilis. feror incompabilis timor horribilis. mors corpis & aie si ne spe remie & mie. Sic tñ morient vt semp viuant. & sic viuūt vt sp morian tur. ita ipa aia pctōris aut in inferno p̄ pctīs cruciabit. aut īpadiso p bois opib; collocabit Nūc g̃ altep e duob; eligamus aut sp cruciari cum impijs aut īpetuū letari cū sanctis Bonū si quidē & malū mors & vita añ nos sunt vt ad qđ voluerimus manus extenda mus & si tormenta non terrēt saltē p̄ mia inuitēt. hec dñi. ¶ Deinde videndū est de gloria beatoꝝ quaz ipsi post resurrectionē possidebūt De qua primo norandū vt dt thomas de aquino. Beatitudinē scōꝝ post resurrectio nem augeri quidez extēsiue manifestū q; beatitudo tūc erit nō solū in aia sed etiā in corpe. Aie etiā beatitudo exten siue augebit inq̄tum aia nō solū gau debit de bono p̄prio sz etiā de bono cor poris. Corpus namq; qđ corrumpit in pñti aggrauat aiam Si vo a corpe remoueat oē illud qđ p actionē aie re sistit. simpliciter aia erit pfectior in ta li corpe existens q̄ p se separata Quāto aūt aliquid est pfectius in ee. tanto pt pfectius opari Unde & opatio aie con iūcte tali corpi erit pfectior q̄ opatio aie separate. hmōi aūt corpus ē corpus glorioſum. qđ omno subdet spūi. Eñ perfectior erit beatitudo anime post re surrectionē corpis q̄ ante. Sicut enī aia separata a corpe corruptibili pfecti us pt agere q̄ ei ꝺiuncta ita post q̄ fue rit ꝺiuncta corpori glorioso perfectior erit eius operatio q̄ qñ erat separata. Omne aūt impfectū appetit suam per fectionē & ideo aia separata naturaliter appetit corporis ꝺiunctionez. & ꝓpter hunc appetitū & impfectione ꝓceden te eius opatio qua qui in deum fert est minus intensa. Et hoc est qđ dt ilxro. q̄ ex appetitu corpis retardat ne tota intentio pgat in illud summū bonum Hec thomas. Unde ꝺsiderandum q̄ aia post resurrectionem generalem. re sumpto iam glorificato corpore. libera bit ex hac impfectione. qz tunc absol uet a desiderio naturalis affectōis quā nūc gerit erga corpus per gloriam re surrectionis. Et ideo sine omni obsta culo alicuius impedimēti eternaliter tunc feret in amorem dei & inebriabi tur plenissime ebrietate dilecte caritā tis nec vnq̄ a visione seu amplexu ꝺdi toris sui imperpetuū auellet. De hoc beatus bernar. ita dt Redituris igitur corporibz & ꝺsumptis in vita mortali inebriamur mira plenitudine exuberā tes post resurrectionē tanq̄ carissimi & merito inebriantur. qui ad nuptias agni introduci merent edentes & bibē tes super mensam illius in regno sapi entie qñ sibi exhibet glorioſam eccle siam. tūc p̄sus iebriat carissimos suos tūc de torrente voluptatis sue potet eos qñ in amplexu illo artissimo sponsi & sponse fluis impetus letificat ciuitatē dei. vt delectent in leticia ineternum De ista superhabundantia dilecte ca ritatis idem beatus bernar. in libro de diligendo deū sic ait O amor sanctus & castus. o dulcis & suauis affectus ca ritatis. o pura & deifica intentio vlu

ptatis ⁊ eo certe ꝛificatio⁹ ⁊ puri⁹. quo in ea ꝛ̄ ꝑpio nil mixtū relinquit. eo suauio⁹ ⁊ dulcio⁹ quo totū diuinū est qđ sentit. sic affici ꝛificari est. qūo stilla aque modica multo infusa vino puro a se ꝛficere tota videt ⁊ sapo⁹ vini induit ⁊ calo⁹em. ⁊ qūo ferr̄ candens ignitū simile igni fit. ꝓpria q̄ forma exutū. ⁊ qūo solis luce aer ꝑsusus in eandem transformat luis clarit̄ adeo vt iam non illuīatus sed ipsum lumen esse videat. sic in oēm modum tunc in sanctis humanā affectionem quo dū ineffabili modo nccē erit a seipa liquescere. atq̄ in diuinā pēm tus transformari voluntatē. Alioquin qūo erit deus oīa in omnib⁹. si in ho⁹ aliquid de ho⁹ superit. manet quidē substantia sed in alia forma in alia gloria atq̄ potentia ⁊ qñ erit qñ veniam ⁊ apparebo ante faciē dei mei. hec dñi.

¶ Et sciendum q̄ in celesti patria oēs deus elctos suos dotabit diuersis dotib⁹ tam in aīa q̄ in co⁹pe. Dotes vero aīe quib⁹ aīe gaudebūt sunt tres .s. cognitio. dilectio ⁊ inhe⁹sio siue tentio que a quibusdā appellat ap⁹hensio. a quibusdā vero fruitio. Hanc totū numerus multipliciter accipit. Primo ex pte virtutū thēologicar̄. q⁹ cognitio succedit fidei. dilectō caritati. cō ꝓhensio aūt spei. Alio mō accipit ex pte potentiar̄ aīe. Cognitio namq̄ ꝑt appropriari intelligētie. dilectio voluntati. ꝓhensio memorie. Pōt etiam predicte dotes accipi ſm tria que tribus psonis appropriant̄ ita vt ꝓhensio respiciat potentiā patris. cognitio vero sapiam filij. ⁊ dilectio benignitatem spūs sancti. Prima igit dos aīe est cognitio. q⁹ diuina essentia videbit ab omnib⁹ tota sed nō totaliter. i. put est infinita. videbit ñ essentia diuina limpidius ab vno q̄ ab alio. ⁊ iste defcūs erit ex parte videntis non visi. q⁹ idem erit visum. ¶ Secunda dos amime est dilectio. sed inter dilectionem virtutem ⁊ dilectōem dotē duplex est differentia. Nam vna est ſm habitu⁹. q⁹ virtus est id ꝓprie qđ transit de statu gratie in statū glorie. Dos autē est qđ supra meritum datur in introductiōe sponse. Alia est differentia penes obiectū. q⁹ deus erit obiectū virtutis inquantū est summa bonitas. obiectum autē dotis inquantū vmbilis in vnum spūm. Et notandū q̄ fides ⁊ spes ſm rem euacuabunt̄ in patria Caritas vero nec ſm rem nec ſm actū eius euacuabit̄. sed solummō ſm modū imperfectio illustollet̄ ⁊ idō augebit̄ in patria. Tercia dos amime est ꝓhensio que ē tentio visi ⁊ amati. vel est tentio veri ⁊ bonī primi. ⁊ hoc vr̄ est put ꝓhendere sumit̄ ꝑ attingere ⁊ non ꝑ circumplecti diuinā immensitatē. ¶ Notandū ꝓsequenter q̄ quatuo⁹ sunt dotes co⁹pis. quar̄ numerus sic habetur. Nam ad hoc q̄ co⁹pus ꝑfecte sit subiectum aīe nec eā impediat in operib⁹ quatuo⁹ requirunt̄. quor̄ duo pertinent ad sensum. alia duo ad motum Primū qđ ad sensus requiritur est vt sit facile receptibile speciē sensibiliū ad qđ dispōnit claritas. Alterū vt non sit receptibile passionū ignobiliu⁹ ad qđ dispōnit impassibilitas Duo ad motum etiā duo requirunt̄. Unū est vt ꝑ contrariam inclinatōem nō resistat suo motō⁹i. ad qđ dispōnit agilitas. Aliū est vt co⁹pora per que mouet̄ non resistant ei. ad qđ dispōnit subtilitas.

¶ Item iste dotes sumunt̄ ſm quatuo⁹ defectus quos hz co⁹pus humanum a quatuor elementis ex quib⁹ cōpōnit̄. Habet enim co⁹pus humanū ab igne caliditatē. ⁊ inde nigredinem. a terra grossiciem. ab aere passibilitatē

Ab aqua frigiditatez ⁊ inde tarditatē Sed ista tollunt̄ p quatuor dotes corporis. Ñ p rōem generalē btōr corpora p̄rogatiuis siue dignitatibus seu dotib⁹ gloriabunt̄. s. claritate impassibilitate agilitate ⁊ subtilitate De prima viz claritate dr ecclē. Fulgebunt iusti sicut sol De secūda viz impassibilitate dr apocal'. Jam non erit amplius luctus neq; clamor sed nec vllus dolor De eadem etiam dote dr beatus augu. Intantum corpa nr̄a glorificata erunt impassibilia. vt si ponerent̄ in inferno nullatenus paterent̄. De tercia dote .s. agilitate. idem beatus augu. sic dr. Corpora glorificata erunt tam agilia. vt vbi esse volunt sine mora sine vllo obstaculo statim erunt. De quarta dote viz subtilitate. idem beatus august. Corpora glorificata erūt tam subtilia vt non obstantib⁹ quibuscūq; obstaculis transeunt vbi volunt. Unde dñs resurgens a mortuis ex virtute corpis glorificati surrexit de sepulcro clauso ⁊ ad discipulos intrauit in claui ianuis clausis. hanc glorificationez corporum operabit̄ xp̄s in fidelib⁹ ⁊ electis suis post resurrectionē generalem Unde dr apl's. Saluatorem expectamus dñm nostrum ihesum xp̄m. qui reformabit corpus humilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpi claritatis sue. Unde etiā beatus greg. Erūt electorū corpa claritati dñici corpis ꝯfigurata. que ⁊ si eq̄ litatē glorie eius nō hñt per naturam. Similitudinē tñ ꝯfigurationis eius habebūt p grām. hec greg. ¶ Ubi etiam notandū q̄ post resurrectionem generalē ⁊ glorificationē corporū in celesti patria sancti ⁊ electi ipam dinitatem non videbūt per oculos corpales q̄uis etiam glorificatos sed per spiritum hoc est p animam. De hoc beatus aug. in libro de ciuitate dei sic dr. Considerandum est quantus vir dicebat. Ex pte scimus ⁊ ex pte ꝓphetamus Et videmus nūc p speculum in enigmate tunc aūt facie ad faciem Premiū itaq; fidei nobis visio ista seruat̄. Facies aūt dei manifestatio eius intelligenda est non tale aliq̄ membrum quale nos habemus in corpe Unde illud qđ ait apl's. Facie ad faciem non vult vt deum p hanc spēm corpalem vbi sunt oculi corporales nos visuros esse credamus. quē spū sine intermissione videbimus. misi em̄ esset interioris hoīs facies nō diceret idem apl's nos aūt reuelata facie gloriam dñi speculātes in eandem ymaginez transformamur de gloria in gloriā tanq̄ a dñi spū. Et in ps. cant̄. Accedite ad eum ⁊ illuminamini ⁊ facies vestre nō confundent̄ Fide quippe accedit̄ ad deū. quā cordis constat eē nō corpis In futura em̄ vita dns nobis erit ita notus atq; conspicuus vt videat̄ spū a singulis nobis. hec greg. Dz ops deus vbiq; ⁊ in oīb⁹ volens p̄ uidere saluti nostre. vnigenitū filiū suum in hunc mundum misit ⁊ carnem assumere voluit. vt per suam passionē ⁊ mortem non solū ab eterna damnatiōe nos redimeret. sz etiā vt in celesti pātria post corpum glorificationē a sensu nr̄e carnis videret̄ in sua hūanitate ⁊ a sensu mētis hoc est p spūm siue animam videret̄ in deitate ⁊ sic totum hominem nostr̄ interiorem viz ⁊ exteriorem reficeret eterna sua suauitate ac letificaret. ¶ De hoc in tractatu de spū ⁊ aīa sic dr. Duo sunt sensus in homine vnus interior alter exterior ⁊ vterq; bonum suum habet quo reficitur. Sensus interior reficitur contemplatione veritatis. exterior in ꝯtemplatione humanitatis Propterea em̄ dns homo factus est vt hominem totū beatificaret in se. vt tota ꝓuersio hoīs esset

ad ipsuz ⁊ tota dilectio esset in illo cū a sensu carnis videret̄ per carnē ⁊ a sensu mentis per veritatis ꝓtemplatōem. hoc erat totum bonū hoīs siue ingredet̄ siue egrederet̄ foꝛas in suo creatoꝛe pascua inueniꝛz. pascua foꝛis in carne saluatoꝛis. pascua interius in veritate creatoꝛis. hec in li. de spū ⁊ aīa

¶ Sed ⁊ hoc notandū ꝙ sancta trinitas que est vnus deus a nemine in hac vita ꝓpꝛehendi ꝑt. In celesti vero pria ab electis ⁊ sanctis apte videbit̄ ⁊ cognoscet̄. De hoc beatus aug. alloqñdo dñm in quodā tractatu qui speculū dꝛ sic ait. Quis in hac vita positus vel cristallino pectoꝛe sufficiat penetrare sui ipsius trinitatis misteria. qūo pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus tres psone estis ⁊ vna natura. quō tu pater diceris ingenitus. filius genitus. spūs sanctus nec genitus nec ingenitus. sed ꝓcedens dicat̄. Qūo filius de te patre natus est. ⁊ spūs sanctus de te ꝓcedit ⁊ filio. qūo filius nascendo non ꝓcedit. spūs sctūs ꝓcedendo non nascit̄. qūo filius nō de se. sz de te est. nec tñ tui est posteriꝛ de quo est. Qūo spūs sanctus de te ꝓcedit ⁊ filio. nec tñ a vobis pscindit̄ a quibꝫ ꝓcedit. Qūo tria vnū estis ⁊ vnū tria Qūo inuicē relatiue tria estis essentialiter vnū. qūo trinus ⁊ vnus deus vbiqꝫ es ⁊ non pticulatim vbiqꝫ es. sed vbiqꝫ totus. vbiqꝫ pñs sine situ. motu. ⁊ loco. Quis ista rogo ꝓsideret. quis hec apꝛehendat. quantalibet ꝓbitate vel scīa ꝓditus. hec tñ in spe ꝓmissionis repositū est. qꝛ videbimus te dñe. ⁊ tanto vnusquisqꝫ psp̄icacius quāto hic vixerit purius. qꝛ mundo coꝛde te ste scriptura deū videbunt. Apte nāqꝫ videbimus cuncta mentis iaz detersa caligine qūo filius qui oꝛiendo est tibi o pater de quo oꝛit̄ subsequens nō est. ⁊ qūo spūs sanctus amboꝝ qui ꝑ ꝓcessionem ꝓducit̄ a vobis ꝓferentibꝫ nō pꝛeit̄. Qūo ⁊ vnū diuisibiliter tria. ⁊ tria indiuisibiliter vnū estis. visa em̄ claritas ad patefactā nobis tue maiestatis spēm puꝝ amantis intuitū mentis rapiens subleuabit. Que nimiꝝ visio nūc fide inchoat̄ sed tunc in specie ꝑficiet̄. non em̄ ibi vllis misteriis cuz facie ad faciē videbimus te. qꝛ nos latere tunc nō poteris qñ tu deus vita veniētiū te nobis clara visione infinuabis. hec aug. ¶ Considerandu z eriā ꝙ in illa celesti pria vnusquisqꝫ ꝓ pꝛia mercede accipiet ꝓm suū laborem ⁊ meritū. qꝛ cūcto quis in pñti fuerit vtuosioꝛ. ⁊ in caritate dei pfectioꝛ. tanto eius glia in eterna retributione erit copiosioꝛ. De hoc bea. grego. iiij. moꝛa. sup illo verbo. puus ⁊ magnus ibi sunt. sic ait. Qꝛ in hac vita nobis est discretio opꝝ. erit in illo ꝓculdubio discretio dignitatū. vt quo hic alius aliū merito supat. illic alius alium retributōe trāscendat. Vñ in euange. veritas dꝛ. In domo pris mei mansiones multe sunt. Sed in eis multis mānsionibꝫ erit ipsa retributionuz diuersitas ꝓcoꝛs. qꝛ tanta vis in illa pte nos sociat vt quid in se quisqꝫ non acceperit hoc se accepisse in alio exultat Erit em̄ cunctis beatitudo leticie. cūctis nō vna sit oīb sublimitas vite. hec greg.

¶ Circa qō notandū ꝙ tres sunt status sublimes hoīm quibus aureola debet̄. Aureola em̄ est mentis speciale gaudiū veniens ex ope ꝓcellenti ⁊ pꝛiuilegio Tribꝫ em̄ generibꝫ hoīm vt dictū est debet̄ aureola. vicz martiribꝫ. vginibꝫ ⁊ predicatoꝛibꝫ. Qō ptz multiplici rōne. Pꝛimo ex operibꝫ excellētissimis viriū aīe. Excellentissimū āt opus rōnabilis est predicatō veritatis Excellentissimū opus ꝓcupiscibilis est obseruatio castitatis vginalis. Ex

cellentissimus opus irascibilis est pessio corporalis. Ñ pz q̃ p̃dicatoribꝫ ⁊ virginibꝫ ⁊ martiribꝫ debet aureola. Scõo pz hoc nũerus ex hostibꝫ quos p pugnas manifestas vincũt. qui sunt mundus. caro. ⁊ dẽmonia. Martires eñ vincũt mundũ. virgines carnẽ p̃dicatores diabolũ ℟ Tercio pz p victoriã tripliciũ passionũ. Sunt eñ passiones innate. illate. ⁊ in corpibꝫ aliemis. sed passiones innatas supant virgines. illatas vero martires. illas aũt que sunt in aliemis corpibꝫ vincũt p̃dicatores. Ex istis ḡ colligere possumus q̃ tres sunt gradus excellentis perfectionis sanctoꝝ quibꝫ debet aureola ⁊ sumit ꝑm effectũ gratie causantẽ meritũ excellentis p̃mij glorie penes summe arduũ viriũ aïe. vt p̃missum ẽ que sunt rõnalis irascibilis ⁊ concupiscibilis. Meritũ nãq̃ p̃mij excellentis q̃tum ad summe arduũ virtutis concupiscibilis est virginalis cotinẽtia cui debetur aureola virginũ ꝓpter singularẽ victoriam quã de carne obtinent cotra quaz cotinue bellũ gerit. q̃uis eñ vidue vel cotinentes post pcriñ pugnent cotra carnem. pfectius tñ virgines triumphant q̃ nobilissimũ est genus victorie nunq̃ cessisse hosti. Meritũ vo q̃tum ad summe arduũ virtutis rõnalis est p̃dicationis doctrina cui debet aureola p̃dictoꝝ q̃ pfectissima victoria cotra dyabolũ obtinet qñ non solũ aliquis repugnans non cedit sed etiaz de regno illius eũ expellit. nõ a se solũ sed etiaz ab alijs. Meritũ vo quantum ad summe arduũ virtutis irascibilis ẽ p xp̃o passionũ ⁊ mortis tolerantia. cui debetur aureola martirum que summa est Quia ꝑm beatũ greg. ad magnaz claritatẽ que in regno xp̃i aspicit p effusionem sanguinis venit. nã inter oẽs passiones illatas exterius p̃cipuuz morz tenet locũ. Non solũ hi sancti qui has p̃rogatiuas a dño ꝓsecuti sunt. verum etiã oẽs beati ⁊ electi cuiuscũq̃ status sint qui post resurrectionem ⁊ finale iudicium ad gloriã celestẽ assumẽt gaudebunt inenarrabili iocunditate ineternuz. Gaudebũt inq̃ supra se de dei visione. infra de celi ⁊ aliaꝝ creaturaꝝ pulcritudine. intra se de corpis ⁊ aïe glorificatione. extra se de angelorum ⁊ hoim societate ℟ De hac eterna felicitate beatus aug. sic ỏt. O vita vitalis dulcis ⁊ amabilis. vbi summa securitas. secura trãquillitas. tranquilla iocunditas. iocũda felicitas. felix eternitas. eterna beatitudo. ⁊ beata vita. sine fine visio atq̃ laudatio dei Ibi est affluentia diuitiaꝝ. influentia deliciaꝝ. ꝓfluentia oim bonoꝝ. hec augu. Ad has delicias tam felices. ad hanc refectionẽ tam desiderabilẽ quã deus ꝓparat suis electis btũs est q̃ illic puenerit. qm̃ ibi xp̃s dei filiꝰ eternas epulas illis mĩstrabit. De hac mirifica refectione btũs berñ. sic ait. O mutatio ammirabilis. o refectio desiderabis. o inebriatio exoptabilis vbi dapifer est dei filius. pincerna spiritussanctus vbi in habitatione sancta mater ⁊ virgo intemerata tranfit ⁊ mĩstrat discũbentibꝫ. hec berñ. ℣ De p̃mio aũt ⁊ felicitate eterne p̃rie idẽ btũs berñ. in tractatu de miseria hoĩs sic ỏt Premium ẽ videre deũ. viuere cũ deo. esse in deo. q̃ erit oĩa in oĩbꝫ. habere deuz qui est summũ bonũ. ⁊ vbi est summũ bonũ ibi est summa felicitas. summa iocũditas. vera libertas. pfecta caritas eterna securitas. ⁊ secura eternitas. ibi ẽ vera leticia. plena scĩa. ⁊ oĩs pulcritudo ⁊ btĩtudo. vita plenmis. requies ⁊ concordia dulcis. Sic cũ deo btũs erit in cuius conscĩa peccatũ inuentũ nõ fuerit. videbit enim eum ad voluntaꝝ

tem.habebit ad voluptatem. fruet ad iocunditatez. in eternitate vigebit. in veritate fulgebit. in bonitate gaudebit Sicut habebit pmanendi eternitatē. sic cognoscēdi facultatē ⁊ requiescendi securitatē. Ciuis siquidē erit illius sctē ciuitatis cuius angeli sunt ciues. O ciuitas celestis. mansio secura. patria totū ptinens qđ delectat. pls sine murmure. incole quieti. hoīes nullam indigentiā hītes. O q̄ gloriosa dcā sunt de te ciuitas dei. sicut letantiū oīm hītatio in te oēs letāt. cuius aspectus pulcer ⁊ facies decora. eloquiū dulce. delectabilis est ad videndū. suauis ad hūdum. dulcis ad pfruendū. ipse per se placet ⁊ p se sufficit ad meritū. sufficit ad premiū. nec extra illū quicq̄ q̄rit. qz totū in illo inuenit quicqđ desiderat. sp libet illū aspicere. sp habere. sp in illo delectari. ⁊ illo pfrui. in illo clarificat intellectus ⁊ purificant affectus ad cognoscendā ⁊ diligendā veritatem. ⁊ hoc est totū bonū hoīs. nosse vicz ⁊ amare creatorē suum. Ua cabimus em ⁊ videbimus q̄ dulcis ē dns ⁊ q̄ magna multitudo dulcedis eius Cognoscemus patris potentiā. filij sapiam. spūs sancti benignissimā clementiā. ⁊ ita hēbimus illius summe trinitatis noticiā. hec erit summa illius felicitatis qm intelliget in suo puro esse sincera dnitas ⁊ ppetxndet incomprehensibilis trinitas. patebunt archana dnitatis. videbit ⁊ amabit deus. et hec visio ⁊ dilectio totū cor hoīs implens ⁊ satians totū erit illius beatitudis ꝑ summatō. vna erit oīm lingua. iubilatio indefessa. vnus affectus. amor eternus. patebit veritas. implebit caritas. ⁊ erit integra corpis ⁊ aie societas. fulgebit sicut sol būamitas glorificata. qz erit ꝑ cors carnis ⁊ spūs caritas angelorū ⁊ hoīm. vnū erit gaudiū. vnum colloquium. vnum cōuiuium. non languebit amor. nō liquefiet dilectio. pnūbo omnib⁹ boīs nulla erit dilationis afflictio qm beatifica dine mansionis pnūtia omnib⁹ erit oīa. In torrente illius voluptatis nihil appetit vltra cumulata societas. vbi eterna erit felicitas. supeminens gloria. supabūdans letitia. hec ber. ¶ Cum igit hoīes sint puenturi ad celestē patriā ⁊ similes effecturi angelis dei ꝑgruū est vt de amore illorū quo eternalr feruntur in deū aliq̄d videamus. ⁊ q̄uis similis act⁹ caritatis nequa q̄ nos exercere i hac vita possumus. tñ imitari eos aliqualr quantū nra fragilitas permittit in dei amore studeam⁹. De hoc ergo primo sciendū q̄ amorē diuinū angelorū intelligere optet immaterialiter qua est super mentē ⁊ desideriū indeclīabile in aliud ⁊ irremissibile a p prio feruore ꝓtemplationis dine. ac p excessum oīs substantie in solos sponsi amplexus tendētis ⁊ nulla anxietate afflictiv accidit in desideriis carnaliū voluptatū. quaꝝ appetitus plenus est anxietate ⁊ pena. ꝓpter qđ ipsi angeli pure ⁊ singulariter deū desiderāt. ⁊ nihil est qđ eos possit ab eius amore reuocare vel retardare. Et qz deus est spūs formis. equaliter bonus ⁊ pulcer. etiam qui in se habet simplicissime omnez speciem desiderabilē. vt sapiam. bonitatem. pulcritudinē. eternitatem. omnipotentiā. ⁊ sm omnia hec est totus desiderabilis. ideo plenarie. intime ⁊ irreuocabilr in se trahit oīm suoꝝ ꝓpxnsoꝝ desideria oīa. Unde angeli ex ratōne abundanti sciētes id qđ appetunt super omnia esse desiderabile. idcirco amore puro ⁊ non in aliud tendentē in illud summū lumē ita fortiter ⁊ inauerribiliter intendunt q̄ ista intentio a nulla potētia intercidi

potestvel impediri Et notandum q in sacra scriptura nō inueniunt amores angelici distincte traditi nisi de seraphin De quor amore dyo.ca.vij.angelice ierarchie ponit quinq gradus aut prietates ita dicēs Mobile eorū semp diuina et incessabile et calidum et acutū et supferuidū. vbi ot glo. Interpratio huius nois seraphin.s.incendētes vel calefacientes. iuxta naturales prietates ignis qui incendit et calefacit nobis. significat sempiternā mobilitatē substantiar illius circa diuina et incessabilitatē et caliditatē et acutū ac extendentē feruorē sempiterne motionis eor in deū que attentissima est et irremissibilis et in aliud desiderabile nūq declinās. hec vba occultissima sunt Ideo lyncomien. Dimentator exponēs ea ita ot Ad hos deiformes habitus tā excessos et a nostra infirmitate longinquos. ac visui nostro taz absconditos exponendos oīno minores sumus. verisimile est em hoc eē de archanis verbis q̄ paulus in raptu sic audiuit. que q̄uis non licet hoī loqui. hoc tñ dyonisio spālissimo discipulo et quasi celesti Dciui locutus est. que iste vt estimo nō coīter oībus sed puritate intelligētie et diuinis illuminatōibus et gra priuilegiatis ac p hoc vt supra hoīem eleuatis decreuit coīcare. hec lyncomien. ¶ Prima igit prietas vel gradus seraphici amoris sm dyo. est semp mobile de quo Dimentator Lyncomiensis. et hugo commentator Dcorditer ibidem dicūt. q autor volens ostendere prietates amoris quo feruent seraphin ficur eaz significauit p ignē. sic eor dei formes habitus significat p ignis prietates. Ignis prietates sunt sempiterna nō interrupta mobilitas. caliditas. acumen penetrātiū. acutū et supferuidū Eandē igit prietatez quā ot motionez amoris vt estimo significat actionem. i. amotionem non interruptam nec infinitam quietevel pausatiōe ab agendo. Que em alia esse pt amoris semp motio nisi sp actualis celestibus substantijs. non ficut in nobis qñ q̄ quiescit aut finit sz sempiterne agit exñs intenta vt non desistat aliqñ ab agendi motione. ac p hanc intentionē irremissibilē ab amandi intentione et indeclinabilis seu inflexibil ab amando ordinate amatū et indeclinabile ad aliquid aliud inordinate amandū De hoc etiā glo. sup eodē. vij. ca. sic dicit. Quia igit deus caritas et quō caritas ex deo est. homo et angeli ad ymaginez dei facti sunt. q si ista dilectio defuerit tocius imaginis spēs figuraq̄ soluet Quō g deus caritas est. nihil itaq̄ est apud deū pciosius caritate. ea aūt caritate maxime viget primus ordo angelor. vnde et seraphin. i. ardētes appellant. Interpratio igit nois seraphin insinuat mobile semp eor. i. q semp mouent circa diuina. nam iugiter flagrant et ardent ineffabili dulcedine diuini amoris. et circa dilectionis eius affectum estu quodam delectabili moventur. Mobile ergo eorum vim velmētissimi amoris insinuat. vnde et ipsum nomen eorum de quo nunc sermo est seraphin id est incendium dicitur. nam de ipso omnium auctore scriptuz est. Deus noster ignis consumens est Deus quippe ignis dicitur quia flamma sui amoris mentes quas replet incendit. Et seraphin idcirco incendiū dicunt. qm hec potestates ex prime supra ceteros ineffabili dilectione eius succese sunt. hec glo. ✠ Tcda prietas vel gradus seraphici amoris est incessabile vel infinibile. et hec prietas amoris differt a prima ficut ot Dimentator lincomien. et reddit rōnem dicens

Hec particula sp mobile tollit interruptionem motionis in amore & hoc adiunctū incessabile vel infinibile tollit terminationem in duratōe. vel forte p hoc qd autor dt incessabile vel infinibile tendit exprimere hanc pprietatē amoris ad similitudinē pprietatis ignis. vicz qd sicut ignis nō hz terminuz in agendo dū inuenit auctā materiam in quā pt accendi. sed sp crescit in maius. Sic amor & eius actio non hz terminū in agendo dū inuenit materiam auctā in quā possit transire Deus aūt infinitus est. qz infinite sapie. potētie. bonitatis. iustitie & mie de ipo dictis Igit amor in ipm transiēs sp inuenit auctam materiā in quā naturalr aptus natus est transire. & ignis qui est amor aptus natus accēdi. Amor igit & amoris motō in dina natura terminū nō hz in agendo. fignificat ergo p mobile sp sempiternitas priuans interruptōem & durationis interminatōem. Per incessabile vero seu infinibile amoris & amatoris & amotionis fignificat augmentabilitas priuans terminum augmentationis seu intentionis & magnitudinis. vt verus sit psuetus sermo de quo dr Modus amandi deū est sine modo & mensura. Vñ motio illoz spūum summe dinitati appropinquantiū incessabilis dr & intenta. intima & inflexibilis qz a se per amoris desideriū in deū tendēs & mobilis sp est vt nunq in se subsistat. & intenta vt in illum pergat. & intima vt ad exteriora non effluat. & inflexibilis vt ad aliud extra ipsum & pter ipm non diuertat. Mobile nāq ad inquisitōem excitat. Incessabile vero ad pseuerantiā dsummat. hec lynco. El Tercia pprietas vel gradus seraphici amoris ē calidū nā caritas eoz frigescere nescit. qz taz valido amoris igne calent vt nunq in eis eterno mentis locum habeat qz ip si tam feruenter tāq subtiliter dinitatis amore inflāmati illuīationes eius primi suscipiūt. De hoc calido dr Hugo Tercio in loco pcienter pmk calidū. qz sicut mobile pceditvt ad inquisitōem excitet. & incessabile sequit vt ad pseuerantiā pfirmet ita calidum sequit vt ad sensum vinificet. & acutū vt ad pprehendendum penetret. & vltimo supferuidū sequit vt ad pprehensionē & amplexū quietū manifestet. hec hu. De pprietate seu ardore seraphin etiā hea. greg. in quadā omel. sic dr. Seraphin vocant illa scōz spūum agmina que ex singulari pinquitate sui pdictoris incomparabili ardent amore. Seraphin nāq ardentes vel incendētes vocant. Que qz ita deo priūcta sunt vt inter deū & hos nōnulli alq spūs interfint tanto magis ardent qnto hūc vicinius vidēt. quoz pfecto amor flāma amor est. qz quo subtilius claritatē diuinitatis aspiciūt. eo validius in eius amore flāmescunt. hec gre. Et qz celestis pfie spūs in dei amore sp flagrāt. ido incessanter gustāt qd suauis est dns. Unde p ut dr rich. amor est dulcedo saporis intimi. vñ qnto quis ardētius amat. tanto suauius gustat. & cingulū quo cingitur amor est gaudiuz spei. qz vbi amor ibi spes. & vbi spūalis dilectio ibi gaudiū. Etiam hoc notandū qd gaudiuz & desideriū beatoz spūum est incessabile & eternū. quoz etiam desideriū est sine labore. qz satietas desideriū comitat. & sciant sine fastidio. qz illa satietas ex desiderio semper accenditur. Est itaq eis delectābiliter impressa siris simul atq satietas. Longe abest a siti satietas. longe a satietate fastidiū qz & sitientes sciant & satiati sitiunt.

B W Quarta pprietas vel gradus seraphici amoris est acutum. Quod

exponens hugo. ꝓmentator sic dꝫ Acutum significat quendā impetū amoris ⁊ vehemētiam amoris ardentis desiderij ⁊ penetrantis. vt ibi sit vbi est ipm qꝫ amat. ⁊ cū ipo ⁊ in ipo. vt nō solū ab illo calidū sit. sed transeat acutū in ipm. ꝓterit em̄ calidū eē ⁊ quali de lōge calefieri cui hoc satis esset amare. Sed non erat iste amor pfectus. misi acutū faceret sibi ⁊ transiret oīa ⁊ penetraret. ymo potius ad dilectū iret. Si em̄ in dilectū non vadis. adhuc foris amas nec acutū hēre diceris. sed ebes ⁊ torpens diuisus es manēs extra ⁊ alius ⁊ vnū cū illo non efficeris. Amor aūt vnū te vult facere cū ipso ⁊ idcirco penetrat ⁊ ꝓpinquat qꝫtū ꝑt ad vnum ipm. Hñ ꝓphēta ait. vbi erat impetus spūs illuc gradiebant. Impetus acutū est. Acutū vo nō quiescit donec intret ⁊ penetret ⁊ dicat Tenui eū nec dimittam donec introducā eū in domū matris mee ⁊ in cubiculū genitricis mee. Tunc em̄ ipse ad te ingredit qñ amor illius cor tuū penetrat ⁊ ad intimū cordis tui illius ptingit. Igit tu teipm ad te introducito nō solū in domū tuā qz hoc nō est magnū magne dilectioni nisi vsqꝫ ad thalamū pueniat ⁊ cubiculū ingrediat ⁊ vsqꝫ ad interiora penetret ⁊ in intimis tuis requiescat. Acutū g̃ penetrat oīa ⁊ impetū sequēs ardēris desiderij sui nec dissiliare valens donec ad amatū pueiat ⁊ eo amplius adhuc firiens intrare ad ipm ⁊ esse cū ipso. ⁊ tam ꝑpe ⁊ si fieri possit hocidez ipm sit qꝫ ipse. nūquid non acutū valde ē hoc oīa penetrare ⁊ ad intima intrare. nec repelli posse aliq̄ virtute donec pueniat vbi amat. Quis inquit amplius separabit nos a caritate xp̄i. pſecutio. an fames ⁊c. multa que impedimento esse potuissent si dilectioni obstitissent Dilectio aūt qz acutū habuit teneri non potuit sed ptransiuit ⁊ penetrauit euadens libere ac currens ad desiderū suū Hec hugo ¶ Quinta ꝓprietas seu gradus seraphici amoris est supferuidum qꝫ lyncon̄. exponens oñdit primo quid sit feruidū ⁊ quid supferuidū Dicit ergo sic Feruere dicunt que impresso calore sursum supra se ferunt ⁊ ꝓprio pondere in se recidunt. huius supra se elevationis ⁊ in se relapsus vicissitudinarie feruere dicunt. Sancti itaqꝫ viri q̄ ex accepta spūs sancti gratia supra se efferunt in deum. ex ꝓprio pondere recidūt in se ab actuali supra se elevatione hec vicissitudinātes pñt ꝓgrue dici spū feruentes. ⁊ qui in hoc supeminēt supferuidi sunt D Sed q̄stio oritur. si ageli quoꝫ amor defixus in deum respicit. aut remittit. aut aliquo mō declinat ab ipo qūo dici pñt feruentes. ⁊ si feruentes dici non pñt qūo feruidi dicunt Rñdet lincon̄. ꝙ ꝑt dici ꝙ sicut dei cognitio in se est velut mane ⁊ cognitio ipius in creaturis est velut vespe. sic amor in se est elevatio. ⁊ amor ipius in creaturis est velut depressio. ⁊ in hoc vtroqꝫ ipius amore sese naturaliter adinuicē ꝓsequēte q̄si quedā vicissitudinario feruor est spūalis ciuus eminentia est esse in termino possibilis sibi intentionis. Vel forte potest dici ꝙ amor quo deū angeli amplexant supferuidus est qui intensus ad summū non lentescit neqꝫ remittit sed immobiliter prestat intentionis sue summitatem. hec lyncomiēsis. Hugo vero commentator exponens predictum verbum. scilicet superferuidum dicit Ammonet nos hec res aliqō magius cogitare de supferuido qꝫ de calido ⁊ acuto Nostis em̄ qm̄ id quod feruet quadā calōris ⁊ incendij sui violētia iactat extra se totaliter supra se ⁊ facit motionē magnā inuisibili estimatōne

qđ enim prius acutum fuit in dilectõe abstinentia oĩa penetrans superuidũ fit iam buliens in seipo stare nõ valẽs Acutũ enim amoris est cũ oĩa transcẽdendo despicit. superferuidũ aũt cum etiã seipm contemnendo relinquit. nam ille qui hoc soluz appetit qđ amat. in illius ꝓpatione etiam seipm despicit q̃ amat. neq̃ eñ vere id solũ appeteret. si vel seipm cum illo amaret. Non enim hoc facere pt nisi magna ⁊ singularis dilectio vt pre amore illius qđ solũ diligit. ille etiã qui amat quodammõ a seipso despiciat. Fit ergo miro mõdo dũ per dilectõis ignẽ in illũ sustollit qui est supra ipm proprium amoris expellat ⁊ exeat a se Quõ ergo feruet ⁊ quõ bulit corde. qui post perceptuz superni amoris ignem dũ in illuz solũ qui sursum est appetendũ fertur cogitatõne ⁊ desiderio extra se pcipit ⁊ supra se eleuat. nec se cogitat dũ illum solũ amat Hec hugo. ℭ Et notandũ put dt glo. sup eodẽ. vij. ca. celestis ierarch. ꝙ q̃to seraphin vicinius claritatẽ dei aspiciunt. tanto manifestius q̃ in creatura fiunt penetrabilẽ vident. aspicientes eñ incircumscriptũ oĩa ꝓtinentez oĩa in eius visione ꝓspiciunt. nã luce visionis intime mentis laxatur sinus Cũq̃ in dei luce rapit sup se in interioribo ampliat. tantũq̃ expandit vt angusta sit ei oĩs creatura. non solũ autẽ seraphin, sed ⁊ quicunq̃ scĩ in illa celesti patria oĩpotentis dei claritatẽ vident. Nullo mõ credendũ est ꝙ foris sit aliquid qđ ignorent q̃libet pax de luce creatoris aspexerit breue fit ei omne qđ creatum est. nam q̃ in deo rapti videre sine difficultate pñt oñe qđ infra deũ est Cũ ergo facultas hec omnibus sit deũ cernentibo. seraphin tñ eã specialiter obtinent. sicut ⁊ oẽs angelici spũs amore creatoris coĩter ardẽt Et tñ ꝓpter incompabilez caritatis ardorem seraphin ardentes dicunt qđ vltra q̃ dici ꝓt vel estimari possit diuino ardent amore. hec glosa. Qđ aũt beati spũs videntes deũ penetrent ⁊ videãt oĩa que fiunt in creatura beatus ber. de hoc sic dt. Celestis illius curie lapides viui ⁊ rõnabiles vicz illi angelici spiritus diuinis intersunt ꝓfilijs ⁊ trinitatis misteria nouunt. audiuntq̃ vba ineffabilia que non licet hoĩ loqui. q̃nto eñ plus vident tanto plus intelligũt. ⁊ q̃to plus cognoscũt tanto plus diligũt. vt duplici colarent fibi lapides illi glutino cognitionis plene ⁊ pfecte dilectionis. Tanto siquidẽ maiore dilectõe ad se inuicẽ copulant. q̃to ipsi dilectioni q̃ deus est vicinio res existũt Sed nec vlla separe ab inuicẽ suspcõ ꝓt vbi nihil oĩno qđ sit in altero alteri latere patit penetrantes oĩa radios veritatis quõ qui adhęret deo vnus spũs est cũ deo. nihil dubiũ est quin perfecte adhęrentes ei beati spũs cũ eo pariter ⁊ in eo penetrẽt vniuersa. hec ber. F

Vbi notandũ ꝙ non solũ hę ꝓprietates quas describit dyoni. vicz mobile incessabile. calidũ ⁊ acutũ ⁊ superiuidum ꝓtinent ad seraphin. vt ꝓ etiã ad omnes spũs celestes qui pfruunt visione dei. qz ⁊ ipsi mouent sine cessatõe ⁊ intermissione in amorez sui creatoris. ⁊ hoc acute ⁊ feruenter. non tñ eq̃li modo. qz digniores ⁊ magis ꝓpinqui deo ꝓut sunt seraphin ⁊ cereri ordines sublimiores angelo ꝓ fm suam dignitatem ⁊ excellentiam quam a deo hñt feruentius fm plus ⁊ minus ⁊ ardentius feruntur in sui creatoris felicissimum amorẽ. Hoc idem intelligendũ est etiã de ommibo sanctis ⁊ beatis qui post resurrectõem generalem ⁊ glorificatõnem corpoꝝ ad eternam gloriam sunt ꝓuenturi. nã ⁊ ipsi fm plus ⁊ mi

nus put in pñti vita fuerunt viruosiores ⁊ in dei caritate feruentiores. mouebũt ⁊ ferent incessanter ⁊ sine intermissione absq; omni obstaculo ⁊ impedimento eternaliter in amorem dei ac cũ angelicis spiritibꝫ eternaꝫ felicitatem possidebũt. Et sic habemus de gradibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ seraphici amoris p vt p doctores dici potuit. ¶ Et q̃uis etiã de gaudio patrie celestis multa in sacra scriptura habeãt ⁊ p doctores sanctos in diuersisq; libris ⁊ tractatibꝫ. nullo tñ mõ illa ineffabilia bona put veraciter sunt aliquo ſmone explicari pñt. nec etiã mĩmũ gaudiũ qõ beate aĩe in celesti regno possident alius in pñti vita possitꝰ intelligere ꝑt quanto minus ꝓbis enarrare. Cũ beatus aug. scire desiderans aĩaꝫ gloriaꝫ beataꝫ. de hoc vlebat scribere epl'am beato ihꝛonimo qui iã fuerat egressus de corpe ⁊ celestibꝫ gaudijs sociatus. quid de hac materia sentiret ab eodez beato ihꝛonimo. in visione mirificam informationẽ sup hoc habuit ⁊ responsũ de quibꝫ visione responsa idem beatus augu. in epl'a ab cirillũ sic ꝺt Dñ ypone in cella mea requiescerẽ. auide cogitans qualis inesset aĩabꝫ beatoꝝ qui cũ xp̃o gaudent glorie ⁊ leticiaꝫ q̃titas. cupiens inde ex hac materia breuem ꝓponere tractatum. carta calamo pugillariq; in maĩbꝫ susceptis breuez vellẽ scribere epl'am scĩssimo ihꝛo. destinandaz. vt quicquid ex hoc sentiret responderet. Scieba eñ in tã difficili questione a nullo alio viuentiũ me posse euidentius edoceri. cũq; iã scribens salutatõis exordiũ ihꝛo. in effabile lumen subito nr̃is inuisum tpibꝫ nr̃isq; linguis mimime declarandũ cũ ineffabili inauditaq; odoꝝ oĩm flagrantia cellulã in q̃ stabã intrauit hora iam cõpletoriũ. Inter hec aũt meis me ꝓstrepen-

tibꝫ cogitationibꝫ quid hoc esset. de hac dicẽs vba vox emicuit Augustine augustine augustine quid queris. putas ne breui immittere vasculo mare totũ. breui ꝛcludere pugillo terraꝫ orbem. celũ firmare nevsitatos cursus exerceat. Que oculus nullius hoĩm videre potuit tuus videbit. q̃ auris nulla p sonũ hausit audiet tua. q̃ cor hũanũ nullatenus intellexit nec etiam cogitauit existimas te posse intelligere. infimite rei q̃s erit finis. infinita qua mẽsura metieris. potius totuz mare in artissimo clauderes vasculo. potius terrarũ orbẽ paruus teneret pugillus. potius a motu ꝛtinuo celuz desisteret. q̃ gaudioꝝ ⁊ glorie q̃bꝫ beatoꝝ aĩe sine fine potiunt minorẽ intelligeres particulã nisi vti ego experientia docereris. discurre adhuc breue tpis spaciũ. impossibilia facere non teneris. donec ĩplearur vite tue cursus. hic nõ quereas que non alibi nisi quo tam feliciter ꝓperas inueniri pñt. hic satage talia exercere opera vt postmodũ ibi qui hic aliq̃liter cupis rõnabiliter ineternũ habeas. in de qui intrãt nullatenus exeũt. hec vba beati ihꝛo. ad augustinũ. Beatus etiã berñ. enumeratis quibusdã gaudijs celestis patrie vltimo cõcludit nequaq̃ posse illa in cor hominis ascendere ita dicens. Omnes habitatores ihꝛusalem letissimi ⁊ iocundi q̃ leticia sempterna super capita eoꝝ gaudiuz ⁊ exultationẽ obtinebũt. nõ erit ibi morꝰ neq; luctus. neq; fletus. neq; doloꝝ. neq; languoꝝ. sed nec semium. neq; terroꝝ hostium. szona vox letantiũ. vnus ardoꝝ cordium. o q̃ securi. quia sedent in pulcritudine pacis ⁊ in tabernaculis fiducie ⁊ requie opulenta. O opulentia nimis multa ⁊ eternitas. quicquid delectat ad votuz adest. quicquid ꝛtristat ꝓcul abest. ibi sonat iugi-

ter organa sanctor. ibi dulcis simphonia resonat musicorum. ibi angeli et archangeli ymnum deo decantant ante thronũ dei. ipse enim deus populo suo est ibi fertũ exultationis et corona letitie. ipse eor merces. ipse pastor et pascua. ibi pascunt nec fastidiunt. fruuntur nec deficiunt. sed sp frui magis ac magis sitiunt. Est enim eis ipse oĩs iocunditas. omnis suauitas omnis vbertas. vt breuiter dicamus est eis omnia in omnib9 O q̃ dulcia coram deo resonant cantica cãticor. audit hmõi magnus dñs et laudabilis nimis. Et dicamus breuius. nõ est ibi locus vbi nõ cantet canticum leticie. et per oẽs vicos eius abmuersis dr. laus honor et gloria. benedictio et omnis gratiarũ actio deo nr̃o in secula seculor. Amen Hec vidimus et loquimur vtrũq̃. qr velut in parabolis. sed ea que in veritate sũt. nec oculi videre. nec aures audire. nec vnq̃ in cor hoĩm ascendere potuerunt. hec dr̃ũ. Hec igitur celestis patrie bona per fidem et caritatem dei opra opa virtuosa acquiri possunt. sed quanta sint estimari non possunt. De hoc aug. sic dicit Extendat anima cupiditatẽ suam et sinu capaciore quo rat9 prehendere qđ oculus non vidit. nec in cor hoĩm is ascendit. desiderari potest. suspirari in illud ꝑt cogitari digne et verbis explicari digne non potest Quicquid vis cogita. quicquid exopta. si esset prehensibile deus esse laudabile Et quid dicimus. fide nõ attingit. spe non prehenditur. caritate non capit. desideria et vota transgredit. acquiri non potest. ibi satiaberis cũ pueneris. hic te oportet esurire cũ peregrinaueris. Et qui non gemit peregrinus nõ gaudebit ciuis domesticus O qualis patria. et miseri sunt pegrinãtes ab illa. Suspiremus et suspirio gemamus et vbertate domus eius inebriati. illam saltez cordis desiderio attingamus. qũo potuit lingua sonuit. cetera mente cogitent Ex his verbis sanctor doctor colligere possumus qꝙ gaudium eterne felicitatis nulla hũana ratio prehendere põt. quanto minus sermone quis poterit explicare. Ad illa ergo festa celestis patrie omni studio ac diligentia pervite sanctimoniam vnusquisq̃ put valet dño cooperante se debet prepare. nam ꝑm dictũ beati fulgentij. arbores sumus in agro dominico. i. in sancta religione ꝓstituti. deus aũt noster est agricola. In qua videlicet religione et si nõ possunt omnes arbores. s. omnes fratres et religiosi equales fructus afferre. nulla tñ in agro dñico ideſt in sancto ordine steriles debet permanere. Unde laborare debemus cum omni sollicitudine vt in statu incipientium et vere penitentium aut in statu ꝓficientium vel etiam perfector. qui tres status in hoc tractatu ꝑ parte descripti sunt ante exitũ mortis inuenire valeamus et post hanc trã sitoriam vitam ad eternam mansionẽ et ad illa ineffabilia celestis patrie gaudia puenire mereamur. De quib9 ineffabilib9 gaudijs apostolus ait. Oculus nõ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoĩs ascendit. que prepauit deus his qui diligunt eum. Ad que inenarrabilia bõa eterne glorie pducat nos dominus noster Ihesus xp̃s. qui cum patre et spũsancto viuit et regnat ꝑ infinita secula seculor. Amen.

Explicit dyalogus dictus Valo granatum ꝓpilatus a quodam venerabili abbate monasterij Aule regie in Bohemia ordinis Cystercien.

Anno dñi. M. cccc. lxxxvij.

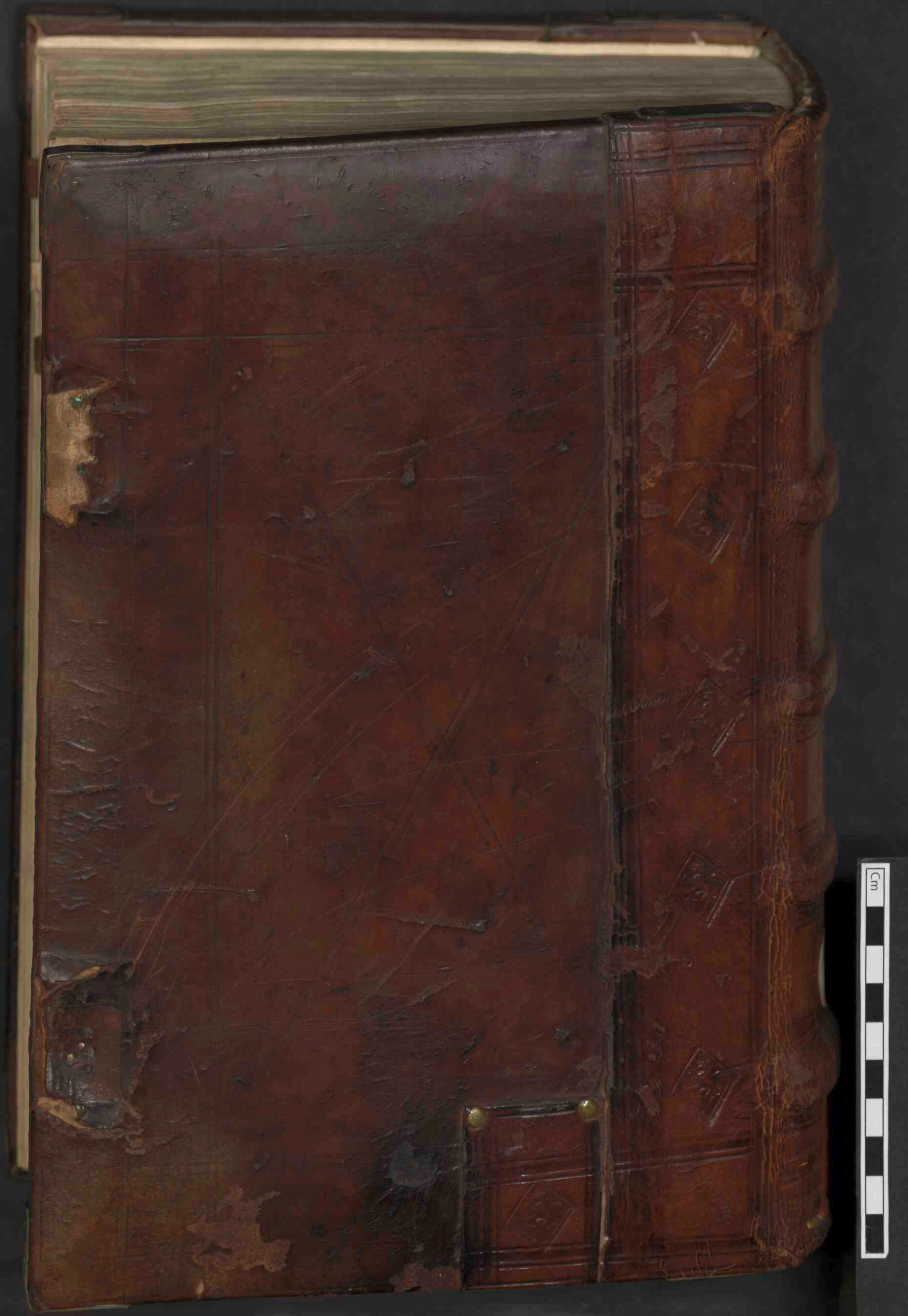
Cm

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6